Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
D
46
NAPOLI

Digitized by Google

592756 . . . D 46

CONSILIORVM
SIVE RESPONSORVM
CAROLI BARDELLONI
IVR. CONS. CELEBERRIMI,
PATRICII MANTVANI,

MAGISTRATVS IN MONTISFERRATO PRAESIDIS,
Et Sereniſſimi Mantuæ DVCIS Ibidem Conſiliarij,

Volumen Secundum.

QVO PRAECIPVE EXQVISITIORES IVRIS CONTROVERSIAE FELICISSIME TERMINANTVR.

Nonnullorumq. primæ claſſis Iuriſconſultorum opiniones eruditiſſimè conſutantur.

Acceſſit Index, Argumentorum, & rerum notabilium luculentiſſimus.

AD SERENISSIMVM
FERDINANDVM GONZAGAM
MANTVÆ, ET MONTISFERRATI DVCEM.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

VENETIIS, MDCXVI.

Apud Ioannem Guerilium.

Digitized by Google

SERENISSIMO PRINCIPI. D. D. FERDINANDO GONZAGÆ

DVCI MANTVAE, ET MONTISFERRATI

DOMINO SVO CLEMENTISSIMO.

Carolus Bardellonus P. P. F.

QVOD inſolens ferè mihi inexpectanti, & vix deſiderij ſecuro contigit, (Dux Sereniſſime) vt ſuſceptos pro æternę memoriæ Duce Vincentio parente labores, filijs eius, profeſſione pietatis, ac oſtentatione operis approbarem: Exſolutio debiti hæc, non enumeratio meritorum. Cui enim honeſtius, quàm Principibus inſudatur, quorum commodis nulli conatus noſtri ſatis ſunt? & vita omnis ea cura tranſacta, cum ingratitudinis notam effugiat, non tamen plus inertia demeretur? Ea tamen comitate teque, ac maiores tuos nacti ſumus, vt in quæſtum retrahere, non acta ſolum, ſed & his impares vires noſtras poſſimus, ſecuri apud te quoque meruiſſe, niſi torpore, & contumacia delinquamus. Otium quoque a Principe habitum, vt meo commodo ſubtraho, ſic beneficij loco habeo, neque fruſtra permiſſum, quod auctori, patriæ, Principique iuxta deſeruiat, quodque non minus Reipublicæ, quàm vbi ſecreta conſiliorum agitabam, conducat. Acriter omnes miniſterio enitimur, Princeps iudicio, ac delectu pollet, cui fidat, quem efferat ſeponi, aut deligi, ex libidine, & prudentia eſt, & cum omnibus intendam, quid anteferam non habeo. Clamante ſapiente, Infelix conſilium, quod mutari non poteſt. Hæc omnia vt mihi ſtimulos addidere, nouo Volumine Conſiliorum detegere tibi quo otio exercear, (cum alterum Sereniſſimo Franciſco fratri tuo dicauerim) ſic hærentem impulit tentatam antè viam tenere: vt nobiliſſimo Celſitudinis tuæ ingenio hos labores affricarem, vt velut è Lydio,

Digitized by Google

an ſatis egerim, comperirer. Non librorum atque adeo ſententiarum idem ſenſus eſt, ſed nec eadem vis iudicij: Vt cenſuram alij ſubterfugiant, deſiderent alij, neque ſuis niſi alieno guſtu delectentur. Vaſtitas iſta Legum, cui plures annos dediſti operam, vt multitudine obruit, ſic commentationis indiget: quæ diſcuſſis ambagibus, res velut in terminis offerat, Iuriſperitorum ſenſa recludat, & arduam facultatem compendio explanet. Id Reſponſis optimè tranſigi multi credidere, & Fori conſenſus lectione, vſu, exemplo firmauit. Tu pro ingenita erga ſubditos tuos facilitate, Legumque honore, & annues, & ſcriptoris exiſtimationi conſultum, glorioſo tota Europa, virtutum ac ſcientiarum commendatione NOMINE tuo præfixo, concedes. Vale.

Digitized by Google

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

SEſquiannus eſt, Candide Lector; & ſi quid excurrit, ex quo Primum Conſiliorum Librum Nobiliſſimi viri; & Clariſſimi Iuriſconſulti Caroli Bardelloni, Patricij Mantuani, prælo meo ſubiectum publici iuris feci. Nunc, quæ Authoris eſt humanitas, & in me beneuolentia, Secundum Conſiliorum Librum ad me tranſmiſſum, eodem candore, & ſtudio tui ſtudioſus in lucem edo. Et ſanè ſi vnquam alius ex Iuriſconſultis præclaris ingenij ſui monumentis poſteritatem ſibi deuinxit, certè hic idem præclarè illud præſtitit: Non quod ego hac in re me iudicem interponam, quippe typorum ſat dиues, ſed litterarum ſublimiorum ignarus, ſed quod ex alijs Clariſſimis, & æquiſſimis rerum æſtimatoribus accipio, tibi prædico. Si enim Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci, ecce tibi variam ſubtilitatem, & perſpicuitatem, & ſubtilem, & perſpicuam varietatem, vnde & ſuauitatem, & vtilitatem tanquam ex penu vberrimo depromere, & in tuum ſuccum conuertere queas. Et quid mirum? ſunt enim hæc profecta a culmine prudentiæ, & eruditionis, vtpote cuius ingenium omnium ſcientiarum encyclopædia excultum bona Dea voluit, & quid inde niſi præclara queant proficiſci? quid niſi tanto genitore digna ſoboles? Sed quid ago nequicquam tanti viri impar encomiaſtes? Res ipſa loquitur; nec vino vendibili opus eſt ſuſpenſa hedera. Tu, Candide Lector, hiſce fruere; & propediem huius Authoris præter reliqua Conſiliorum volumina, alia præclara expecta opera.

Vale.

Google

INDEX ARGVMENTORVM ET RVBRICARVM.

OMNIVM RESPONSORVM IN HOC VOLVMINE CONTENTORVM.

CONSILIVM CI.

AN vaſallus Cæſaris arma mouens contra ipſummet Cæſarem vel eius ſtatum, crimen læſæ maieſtatis committat vt feudis priuetur. An primum crimen dicatur ſufficienter probatum ex Decreto ipſius Cæſaris ad feudorum priuat. & diſcutitur indeque confutatur conſ. Dec. 544. repetitum conſi. 606.

An feuda vaſalli rebellis applicantur Domino vel agnatis eiuſdem vaſalli. fol. 7

CONSILIVM CII.

Filius naturalis pro legato ſibi a patre facto non gaudet beneficio ſtatuti eximentis aſcendentes, & deſcendentes a ſolutione gabellæ, ſeu datij, ſuper legatis indicti. 15

CONSILIVM CIII.

Gabella de legatis vigore ſtatuti debita, an & quando, & quomodo ſit ſoluenda, præcipuè a filio naturali, quoad vnciam alias ſibi debitã ab inteſtato in bonis patris. 17

CONSILIVM CIV.

Filius adoptiuus frui non poteſt beneficio ſtatuti excipientis aſcendentes, & deſcendentes in infinitum, & collaterales vſque ad quartum gradum, a ſolutione gabellæ pro legatis, & fideicommiſſis impoſitæ. 19

CONSILIVM CV.

An erectio Primogenituræ decretata a Principe inſtante vaſallo iuxta futuram nominationẽ ipſius vaſalli, ſit reuocabilis, maxime inconſulto Principe.

Nominatio facienda ab homine quãdo ſuppleatur a lege. 23

CONSILIVM CVI.

Nepotes in conditione poſiti non ſuccedunt in portione patrui ſtante fideicommiſſo filijs iniuncto, quod altero ex ipſis decedente ſine filijs alter ſuperſtes ſuccedat, etiã quod ad plures gradus ſubſtitutionum teſtator digreſſus fuerit. 30

CONSILIVM CVII.

Filij in conditione poſiti an cenſeantur vocati ad portionem patrui in ſubſtitutione reciproca per teſtatorem filijs ſuis facta.

Ruſticus lib. 5. cap. 9. nu. 8. & Ruin. conſilio 121. nume. 8. reprobantur, & reſpectiuè declarantur.

Et de materia præcedenti conſi. 38

CONSILIVM CVIII.

Caducato primo gradu ſubſtitutionis, ceteræ omnes ſunt reijciendæ. Nepotes in conditione poſiti non cenſentur vocati ad portionem patrui ſine filijs decedentis, in fideicommiſſo fratribus iniuncto quod altero ſine filijs decedente alter ſuperſtes ſuccedat. 41

CONSILIVM CIX.

Conſpirans contra Conſiliarium, vel Principis Senatorem, etiam tanquam Principis delegatos, ex cauſa adminiſtratæ iuſtitiæ, efficitur reus criminis læſæ maieſtatis.

CONSILIVM CX.

An promiſſio materna, de dando portionem ſpectantem, vel ſpectaturam in bonis paternis, factæ filiæ dotatæ, & tacitatæ in teſtamento paterno, ſit obligatoria.

Donatio vel promiſſio de donando, quando dicatur facta intuitu matrimonij, & ſit irreuocabilis. 47

CONSILIVM CXI.

Alienatio loci, & hominum ligiorum per Principem in inferiorem, ipſis ſubditi meritis facta non volet.

Homines legis per Principem alienati an & quãdo teneantur vaſallo præſtare iuramentum fidelitatis. 52

CONSILIVM CXII.

Tranſigens, vel compromittens ſuper re euicta laudo compromiſſi, amittit euictionis actionẽ, & euictio dicitur cauſata ab emptore.

Venditor accipiens partem pretij, etiam ſi verba Capitulorum ſint concepta de futuro, penitere non poteſt. 60

CONSILIVM CXIII.

Vxor fideiubens pro marito tenetur, etiamſi non appareat fuiſſe certioratam expreſſe de beneficio Velleiani, & hoc ex renunciatione generali verbis geminatis, & ex clauſula habente vim iuramenti. 63

CONSILIVM CXIV.

Datio in ſolutum ob mutuum factum cum pacto retrodandi purè, & ſimpliciter in facultate debitoris dantis non eſt contractus ſimulatus, nec in fraudem vſurarum factus, cum ſit inter Illuſtriſſimos & Nobiliſſimos, & etiam iuramento aſſertorio vallatus, & factus cum æſtimatione bonorum datorum in ſolutum, nec non cum promiſſione euictionis, pro quibus attenta qualitate perſonarum non admittun-

tur

Digitized by Google

tur probationes, per coniecturas, præſumptiones, vel veriſimilitudines. 67

CONSILIVM CXV.

Clerici tenentur ſubire quæcunque onera realia antiqua, & ordinaria exceptis patrimonij clericalis, pro quibus non tenentur, niſi in caſum prouiſionis beneficij ad victum ipſius clerico ſufficientis, vel eo extincto. 71

CONSILIVM CXVI.

Pœna amiſſionis bonorum indicta contra illa nō conſignantes intra certum tempus non committitur aduerſus legitime impeditum dolo, & culpa carentem. 72

CONSILIVM CXVII.

Conductor tenetur ad emendationem damnorū occaſione incendij prouenti ex cauſa ſubconductoris, & aliorum introductorum in domo, etiamſi ſit caſus fortuitus. 76

CONSILIVM CXVIII.

Confirmatio renunciꝗ iam factæ, continens noua pacta, & conuentiones, eſt attendenda tāquam omnino differens a renuntia vigore, qui bus inciderunt contrahentes in pœnam comminatam a ſtatuto Mantuano ſub Rubrica de iuribus non acquirend. §. nulluſque audeat &c. 79

CONSILIVM CXIX.

Clerici ligantur ordine laicali deducendis aquis ad publicam vtilitatem edito.

Conceſſio Principis ad beneplacitum factā poteſt per ſucceſſorem reuocari. 82

CONSILIVM CXX.

An ius ſocietatis cedi poſſit, & ſubtiliter tractatur materia l. Qui admittitur. ff. pro ſocio.

Ceſſionario iuris ſocietatis an, & quando obſtet exceptio denunciationis minime factæ.

Regulæ l. Leges Sacratiſſimæ. C. de legibus, & l. Qui cum alio. ff. de reg. iur. docte, & magiſtraliter declarantur cum ſuis limitationibus.

Clauſulæ, omni meliori modo, virtus multipliciter demonſtrātur, & declaratur quatenus procedat.

Argumentum de tranſmiſſione ad ceſſionem, quod teneat negatiuè, non etiam affirmatiue defenditur contra multos aliter ſentientes. 86

CONSILIVM CXXI.

Debitor recognoſcens ſchedulam, in qua adeſt obligatio, fideiuſſio, & alia apta ad vere ſe obligandum, non poteſt poſtea excipere de nō numerata pecunia, nec obtinebit in cauſa niſi probauerit ſe non recepiſſe numerationem, nec aliquid aliud loco numerationis, nec non confeciſſe ſchedulam ſub ſpe futuræ numerationis. 98

CONSILIVM CXXII.

Legatum alimentorum per teſtatorem vxori relictum, donec dotes ſuas non petierit, vti vſurā continens, non debetur. 100

CONSILIVM CXXIII.

Mandatum de aliquem vulnerando, quando in fraudem reuocatum non præſumatur, ſi delictum ſit ſubſequutum.

Ratificatio delicti iam commiſſi an, & quomodo fieri poſſit, & qua pœna ratificans puniatur.

Mandatum, vt præſumatur renouatum conſtare deber de verbis aptis ad illud inducendum.

Confeſſio qualificata cum plica metus tormentorum, etiam ratificata non nocet, præcipuè ſi ſit extorta non præcedentibus legitimis indicijs. 103

CONSILIVM CXXIV.

Nominationem conſtituere filium in poſſeſſione legitimitatis, & in hac materia plurima paucis verbis dilucide diſcutiuntur &c. 108

CONSILIVM CXXV.

Teſtator non poteſt remittere confectionē inuētarij, & cautionem præſtandam ab vxore relicta vſufructuaria, & in legato vniuerſali vſufructus non veniunt fructus bonorum feudalium, nec lucra prouenta ex conductione vectigalium.

Vxor hæres inſtituta in vſufructu cum conditione viduali, dicitur pura legataria, & tenetur præſtare cautionem Mutianam, de ſeruanda viduitate, & de reſtituendis fructibus &c. 112

CONSILIVM CXXVI.

Receptans forēſes, & facinoroſos homines abſq. denunciatione, & inueſtigatione illorum qualitatis, incidit in edictum, nec excuſari poteſt ſub clypeo ignorantiæ, vel obliuionis, maxime in facto recenti. 116

CONSILIVM CXXVII.

Hæres, cui prohibita eſt confectio inuentarij, an poſſit petere ſatisfactionem pecuniæ mutuatæ teſtatori, an verò dicitur actio confuſa, & an ob talem prohibitionem amittat Falcidiam. 119

CONSILIVM CXXVIII.

Maritus conſentiendo vxori de omnibus ſuis bonis diſponenti, ſibi præiudicat in portione dotis ei a ſtatuto delato, licet conſenſerit cum proteſtatione quatenus opus ſit, & non aliter. 122

CONSILIVM CXXIX.

Iudex laicus dicitur Iudex competens tam in prima, quam in ſecunda inſtantia, in cauſis feudalibus laicorum ſubinueſtitorum ab alio ſæculari feudum ab Eccleſia recognoſceure. 124

CONSILIVM CXXX.

Contumax admittitur ad deducēdum iura ſua, & ad perficiendum poſt lapſum temporis, quando accuſata non fuit contumacia a parte, & quando tempus fuit indeterminatum reſpectu

ctu principij, vel finis, & exinde non fit factũ deterius ius aduerſarij, nec ex eo reſultat operis effectus, vel ſi infirmitate, & mala valetudine probata per iuramentum impediti fuerit impeditus. 127

CONSILIVM CXXXI.

Bona delinquentis ſunt fiſco hypothecata nedũ a die ſententiæ, ſed etiam a die commiſſi criminis, vbi agitur de bonorum confiſcatione emanata ipſo iure ob crimen Feloniæ commiſſæ.

Hypotheca, vel Saluianum vtile competens fiſco pro recuperatione bonorum fiſco ſpectantium aduerſus tertios poſſeſſores, competit etiam pro fructibus perceptis.

Fiſcus habet ex peculiari priuilegio, omnia bona cum eo contrahentis tacite hypothecata, dempto minore, & etiam per eum alienata, & tradita, quando non irreuocabiliter efficiuntur accipientis.

Præſcriptio contra fiſcum requirit ſpatium triginta, & etiam quadraginta annorum.

Hypotheca nulla competit filiabus in bonis parentum pro ſupplemento legitimæ, & eius fructibus, ſed tantum conditio ex lege.

Renuntiationes filiarum factæ ad commodum fratrum, vel parentũ non trahuntur ad ſupplementum legitimæ, & ſi debitæ ex cauſa omnino incogitata, niſi ſit facta ſpecialis mentio. 132

CONSILIVM CXXXII.

Aſſertioni commiſſarij Cameralis affirmantis excuſſionem in bonis fideiuſſoris factam fuiſſe ſtandum eſt.

Allegans exceptionem excuſſionis in vim peremptoriæ, & ſic pro ſuo intereſſe non auditur, intereſſe non probato. 134

CONSILIVM CXXXIII.

Onus hoſpitandi, & alimentandi fratres primogenito in erectione primogenituræ iniunctũ, morte ipſorum fratrum expirat non autem ad commodum eorundem filiorum continuat. 137

CONSILIVM CXXXIV.

Notarius ſeu alius autorizans, vel authenticãs ſcripturam iniuriantem iuſſu ſuperioris, & ratione ſui officij, pœnam aliquam non incurrit.

Teſtis de falſo puniri non poteſt, vbi non cadit veritatis mutatio ex vero dolo facta, & falſitas ſit nemini nocibilis.

Alteratio, ſeu variatio ſcripturæ non punitur vbi non variatur, ſed idem cadit ſenſus.

Multa ad excuſandum, in materia libelli famoſi. 140

CONSILIVM CXXXV.

Hæres fideicommiſſo vniuerſali, & conditionali grauatus non tenetur ad reſtitutionem bonorum mobilium, & ſe mouentium abſque dolo, & culpa, morte, vel vſu, & tempore conſumptorum.

Teſtator iubens fieri inuentarium bonorum ſtabilium, & illorum alienationem ſimpliciter abſque mobilium mentione prohibens, dicitur ipſorum mobilium reſtitutionem remiſiſſe. 143

CONSILIVM CXXXVI.

Priuilegium immunitatis conceſſum pro bonis, & fructibus non extenditur ad onera factionum, & purgandi foſſas, nec ad facultatem libere extrahendi boues, aliaue animalia, nec non eorum pelles, &c. id genus.

Conſuetudo non ſoluendi onera, ſeu collectas, quomodo inducatur, & probetur, quantoque tempore præſcribatur. 150

CONSILIVM CXXXVII.

Princeps non poteſt, nec præſumitur velle ſtatuere, vt vnico teſti credatur in tertij præiudicium, vbi multa ad propoſitum pulcra. 146

CONSILIVM CXXXVIII.

Mandans ſubornari teſtes contra Conſiliarium Principis vel Senatorem ordinaria pœna punitur, licet ſubornatus recuſauerit falſum dicere quando tractaretur de crimine læſæ maieſtatis. 152

CONSILIVM CXXXIX.

Renuntiatio facta per fratrem fratri circa paternam ſucceſſionem, an ſubſiſtat, & maxime ſubſecuta patris approbatione.

Donationes plures aliqualiter diuerſæ, an fieri poſſint eiuſdem rei, & eidem perſonæ. 156

CONSILIVM CXL.

Cauſa quando dicatur Criminalis, vel Ciuilis, vel potius mixta.

Salarium an debeatur Aduocato Fiſcali in cauſis contrabannorum, & extractionum an verò Aduocato Publicanorum. 158

CONSILIVM CXLI.

An emens rem ſubiectam reſtitutioni faciendæ Eccleſiæ in euentum ſubſtitutionis, ſi ſit facta cum licentia obtenta ab ipſamet Eccleſia, hac conditione, quod pretium inueſtiatur in vna proprietate ſubroganda loco fundi venditi, ſi emptor deponat pretium ad hunc effectum, eximatur a dicto onere.

An onus prædictum inueſtiendi ſpectet ad venditorem, vel ad emptorem, & emptorem decinditur non teneri. 162

CONSILIVM CXLII.

Vxor pro dote ſua non præfertur fiſco, in bonis mariti debitoris ex cauſa adminiſtrationis, & debiti principalis. 165

CONSILIVM CXLIII.

An & quando conceſſio iuris aquæ ducendæ, & nouum molendinum extruendi in præiudicium alterius conceſſionis, & iuris antiquiſſimi te-

mi teneat,& præſcribi poſſit latè, & exactè tractatur. 168
CONSILIVM CXLIV.
Natus extra territorium ex parte originario non excluditur a ſucceſſione patrui ab inteſtato, non obſtante ſtatuto Mantuæ.
Princeps poteſt habilitare aliquem ad hæreditatem in præiudicium prætendentium in hæreditate.
Natus Romæ habetur pro ciue Mantuano. 174
CONSILIVM CXLV.
Monaſterium eſt capax bonorum feudalium, & emphyteuticorum, titulo vniuerſali, & tenetur Rector, vel Dominus renouare Inueſtituram, & ſucceſſor non poteſt priuari ob cõtrauentionem tempore ſui deceſſoris factam, immo aliter non conſtito præſumitur poſſidere titulo cenſus, & cenſuarius poteſt alienare, inquiſito emptore cenſus, & Dominus prætendens priuationem ratione mendacij, tenetur probare etiam interueniſſe dolum. 177
CONSILIVM CXLVI.
Pęna impoſita contrahentibus cum aliqua perſona an locum habeat, ſi contractus nulliter geſtus fuerit.
Ignorantia an, quomodo, vel quando probetur per iuramentum. 180
CONSILIVM CXLVII.
An Gubernator promittens in proclamate impunitatem notificanti, & aperienti veritatem homicidij perpetrati, poſſit deinde facere propalãtem ſocios, & qualitatem delicti illorum punire pœna ordinaria, aut extraordinaria, vel ſit abſoluendus, vel relaxãdus affectus delicti.
An mandans teneatur de exceſſu mandatarij, & an promittens ſoluere pecunias pro delicto perpetrando, & mandatarius reſpondeat facturum ob amicitiam, committatur verè aſſaſſinium, cum mandatum non fuerit exequutum. 184
CONSILIVM CXLVIII.
Neptes ex filio an faciant deficere conditionem (ſi deceſſerit ſine filijs) in teſtamento appoſitam. 188
CONSILIVM CXLIX.
Rei vendicatio cui, & aduerſus quem competat.
Confiſcationis bonorum extenſio ad ius directum per reſeruationem in contractu competens.
Dominij reſeruatio quid, & quando operetur.
De qualitate, & conditionibus quibuſdam præſuppoſiti. 191
CONSILIVM CL.
Licentia hypothecandi bona feudalia pro reſtitutione dotis vxoris vaſallo conceſſa, non ligat ſucceſſorẽ in prælatura, quando Prælatus concedens prædeceſſit vaſallo licentiato.
Conſuetudo diſpoſitioni legis, vel canonis contraria non inducitur ex actibus pietate, & humanitate conceſſis, nec probatur de ſimplici obſeruantia ſubſequuta, niſi fuerit præſcripta. 194
CONSILIVM CLI.
An & quando oblatio verbalis ſufficiat abſque depoſito, vel conſignatione.
An & quando ſit locus purgationi moræ.
An & quando Iudex minorari pœnam legalem poſſit. 198
CONSILIVM CLII.
An euictio culpoſa, & doloſa veniat ex natura contractus diuiſionis & vtilis prægnantibus dicatur promiſſa, & quid in tutore.
An ſententia nulla notorie retractari poſſit a iudice, coram quo de illius virtute, & validitate diſputatur, & controuertitur, & ſi pars hoc paſſa fuerit, an poſſit opponere de re iudicata, & in iudicatum tranſacta. 210
CONSILIVM CLIII.
Nullitas ex defectu iuriſdictionis, & etiam neto ria reſultans ex actis poteſt ſemper allegari, etiam aduerſus tres conformes ad impediendam illarum executionem. 214
CONSILIVM CLIV.
Teſtamentum conditum ab eo, quem conſtat ex pluribus ſignis fuiſſe dementem, eſt omnino nullum, præcipue ſi ſit indiſcretum. 217
CONSILIVM CLV.
Alimenta filij non detrahuntur de vſufructu vniuerſali vxori relicto quando filius ex alijs bonis, vel ſua induſtria commode viuere poteſt.
An legitima filio debeatur in bonis patris non obſtante vſufructu vniuerſali vxori relicto, etiam ſi fuerit inſtitutus in maiori portione, quam capiat ipſa legitima. 220
CONSILIVM CLVI.
Miles condemnatus publico iudicio efficitur infamis, & amittit priuilegium militiæ, ita vt teneatur ad totum ſalarium, nec cenſetur reſtitutus ad omnia, niſi hoc in gratia Principis expreſſe legatur, & ſi non produxerit licentiam militiæ non gaudebit priuilegio expenſarum. 222
CONSILIVM CLVII.
Quid in confeſſionibus de recepta pecunia operetur cauſa addita de præterito, temporis interuallum importans. 223
CONSILIVM CLVIII.
Proteſtatio incitatoria operatur, & inducit ſcientiam præiudicialem, licet non fuerit tranſmiſſa ſcriptura debiti, vel contractus, quando notificatus aliunde habebat ſcientiam veritatis facti.
Pactum quo quis teneatur inuenire proprietatem idoneam, in qua implicentur pecuniæ, non

non procedit niſi parte opponente.

Terræ licet ſint ſuppoſitæ alicui Curiæ non tamen deſinunt eſſe idoneæ.

Promiſſum factum vxori, & ſic alienum faciendo poſſibilia excuſatur, imo ſi talis promiſſio ſit facta a minore, & contineat propriam, vel vxoris læſionem competit aduerſus illam in integrum reſtitutio.

Oblatio verbalis in ſacculo non liberat debitorem a mora, quando creditor iam ſe obtulerat paratum ſolutionem recipere. 124

CONSILIVM CLIX.

Poſſeſſor declarans quo titulo poſſideat, tenetur titulum probare, & oſtendere.

Mulieri aſſerenti ſe prægnantem non eſt credendum, ſi ſeruata non fuerunt neceſſaria requiſita ad inſpiciendum ventrem. 226

CONSILIVM CLX.

An per diſſimulationem, & receptionem remittatur mora commiſſa, & quid ſi creditor non ſe ttanſtulit ad certum, & deſtinatum locum têporibus præſcriptis.

An fideiubens in aliquo contractu dicatur approbare contractum, & dans fideiuſſorem dicatur remiſiſſe moram commiſſam dicitur aſfirmatiue. 228

CONSILIVM CLXI.

Mater poteſt dare tutorem in teſtamento filijs inſtitutis, exiſtentibus in poteſtate aui paterni, & prohibere etiam quod aui, vel viri non habeant participium in dictis bonis, & hoc ſuper bonis dictis filijs relictis, dempta legitima. 231

CONSILIVM CLXII.

Ratificatio actus nulli non inducitur quam ratificans non habuit ſcientiam iuris, & qualitatem actus ratificanti. 232

CONSILIVM CLXIII.

Creditor chirographarius poſterior virtute apochæ trino teſte munitæ non præfertur anterio ri habenti ſimplicem ſcripturam, quando aliunde probatur priuatam eſſe veram. 234

CONSILIVM CLXIV.

Filia nobilis pauper dotata ab auia de bonis ipſius auiæ intuitu ipſius dotatæ petere poteſt ne dum ſupplementum dotis, ſed dotem integram vſque ad legitimam ſibi debitam in bonis matris diuitis. 236

CONSILIVM CLXV.

Fæmina ſemel excluſa ab hæreditate patris perpetuo durat excluſa, improbata Deciſ. Surdi. 95.

Fæmina non venit ad emphyteuſim eccleſiaſticam etiam in defectum maſculorum, niſi fuerit vocata in conceſſione per verba indifferentia apta comprehendere tam maſculos quam fæminas. 238

CONSILIVM CLXVI.

Donatio inter viuos facta per maritum vxori ante contractum matrimonij, non imputatur in quartam ipſi vxori inopi debitam in bonis viri. 240

CONSILIVM CLXVII.

Alueus derelictus facto hominis non habentis licentiam a Principe, nec ob publicam vtilitatê ſpectat ad Principem imperantem, cum ſit de regalibus Principis. 241

CONSILIVM CLXVIII.

Hæres grauans fideiubens contra prohibitionê teſtatoris priuatum commodo hereditatis quę defertur ſubſtitutis in pœnam contrauentionis. 242

CONSILIVM CLXIX.

Atbiter poteſt eſſe teſtis in eis, in quibus non iudicauit, quando neque laus, neque vituperiũ ex eius dicto reſultat, & ei creditur. 245

CONSILIVM CLXX.

Hebræus adulterium committens cum Chriſtiana punitur tantummodo pęnâ ſtatuti, ſeu decreti ſimpliciter loquentis de copula carnali commiſſa per Hebræos cum Chriſtianis, ſi verba ſonent vniuerſaliter & in factum, non autê ſi loquatur per verba iuris.

Statutum ſimpliciter loquens an comprehendat caſum mixtum. 246

CONSILIVM CLXXI.

An quæſtio iniquitatis laudi ceſſet ſi ſententia confirmatoria condemnet reclamantes contra laudum in expenſis.

An ſupplicans vel petens reductionem ad arbitrium boni viri, vel alia ſimilia contra expreſſe conuenta in Inſtrumento compromiſſi, inci dat in pœnam ibi comminatam, licet laudum fuerit iniuſtum. 248

CONSILIVM CLXXII.

Nullitas opponi non poteſt, quæ fuit deducta in iudicio, contra laudum confirmatum a maiori magiſtratu, etiam ſi prætenderetur ex defectu iuriſdictionis. 249

CONSILIVM CLXXIII.

An datio in ſolutum facta in executione legati, dicatur facta contemplatione vltimæ voluntatis, & de illa iudicetur ac ſi eſſet vltima voluntas.

An conſuetudo alienandi feuda in præiudicium vocatorum in Inueſtituris cum aſſenſu Domini, & in ſubſidium allodialium, quæ militae Mantuæ in actibus inter viuos, habeat locũ in actibus in vltimis voluntatibus, & in datione in ſolutum facta contemplatione vltimæ voluntatis, cum ſit contra ius commune. 251

CONSILIVM CLXXIV.

An legitimatus per reſcriptum gaudeat beneficio ſtatuti eximentis deſcendentes a ſolutione

Digitized by Google

ne datij pro hæreditate,& alijs relictis debiti.

CONSILIVM CLXXV.

Conſtitutarius non eſt manutenendus in poſſeſſione rei ex ſola clauſula conſtituti ciuilem tãtum,& non realem, & actualem poſſeſſionem tribuens, maxime ſi ſit in operatiua ratione incertitudinis loci,& quotæ. 257

CONSILIVM CLXXVI.

Tumultuantes vel delinquentes, iuſſu ſuperioris pœnam contrafacientibus comminantis,excuſantur.

An,& quando quis excuſetur a facto in obedientiam ſuperioris. 260

CONSILIVM CLXXVII.

Exceptio adulterij non competit confraternitati, ſeu loco pio hæredi inſtituto, quando vxor non fuit accuſata, & condemnata in vita mariti. 261

CONSILIVM CLXXVIII.

An debitor ſuſpectus de fuga ad inſtantiã vnius carceratus poſſit per fideiuſſorem in dictũ recommandari,ad finem,vt caueat de ſoluendo adueniente die. 263

CONSILIVM CLXXIX.

Allegãti bona libera extare incumbit onus probandi,maxime quando ſtatuto cauetur bona feudalia venire in obligatione accedente domini conſenſu, & reus eſt qui negat. 264

CONSILIVM CLXXX.

Statutum,ſeu ordo præferens dominum alijs creditoribus non ligat Principem, & an, & quando alijs creditoribus præiudicet.

Debitor primipilaris dicitur exactor pecuniæ Principis, & collector denariorum a debitoribus Ducalis Cameræ numeratorum. 266

CONSILIVM CLXXXI.

Stante ſtatuto Brixiæ ſub Rubr. de dotibus mulierum,quod dictat maritum reſtituere tenere dotis medietatem hæredibus vxoris illa præcedente ſine filijs,an illud ſtatutum intelligatur de hæredibus bonorum vxoris vel ſanguinis, & an de illa medietate poſſit valide diſponere per vltimam voluntatem ſtante dicto ſtatuto,& deciditur negatiue, &c.

Quando appellatione hæredum veniant hæredes ſanguinis vel bonorum. 269

CONSILIVM CLXXXII.

Reſcriptum Principis ab altero litigantium obtentum,an alteri obſit,ſi non fuerit illi formaliter intimatum cum tranſmiſſione copię. 276

CONSILIVM CLXXXIII.

An & quando annulletur datio in ſolutum creditoribus præiudicialis.

Datio in ſolutum qualiter irritetur propter exceſſum. 279

CONSILIVM CLXXXIV.

An enuntiatio quantitatis iugerum operetur vt non veniant glareæ plagæ, ſeu alluuiones, & quid ſi poſt enuntiationem confinium ſit poſita quantitas iugerum, & ſi fuit dictũ ſiue plus ſiue minus, an cedat commodo emptoris an augmentum quod aderat tempore contractus veniat in venditione, & ſi ſeparari non poteſt quid ſi ſuperuenerit, deciditur affirmatiue.

Late agitur materia acquiſitionis per incrementum alluuionis. 284

CONSILIVM CLXXXV.

Stantibus ſtatutis Mantuæ, in quibus cauetur, quod omnia inſtrumenta obnoxia datio, etiã rogata per Notarios matriculatos in Collegio Mantuano,& extra Dominium Mantuanum habitantes ſint nulla,nec aliquis illis vti poſſit,ſub pœna amiſſionis rerum contractarũ, & etiam pretij,ſi non fuerint denunciati infra menſem poſtquam contrahentes in dominio Mantuano ſe receperint, an habeant locum in inſtrumento donationis facto per Notariũ forenſem,& confirmato, & roborato per Notarium matriculatum in Collegio Mantuano.

An ſucceſſor in datio poſſit opponere hęc, & quid ſi lapſum ſit quinquennium, & fraudãs ſit defunctus, an pœna commiſſi tranſeat ad hæredes. 288

CONSILIVM CLXXXVI.

An cedens ponens ceſſionarium in locum ſuum, conſtituenſque illum procuratorem,vt in rem propriam, & iurans obſeruare ceſſionem verbis triplicatis,& prægnantibus factam, poſſit exigere creditum ceſſum, & liberare debitorem.

Fideiuſſor debitoris ceſſi vt ſupra an ſoluens contra conſcientiam cedenti poſſit agere contra principalem reum.

An ſolutio præſumatur, quando creditor eſt ſagax,diligens in exigendo,& tacuit per viginti annos. 291

CONSILIVM CLXXXVII.

Examinatur doctrina Pauli de Caſtro, in l. qui ſuperſtiti,nu. 5.ff.acq. hæred.

Statutum excluſiuum fœminarum Caſſalenſe, quando procedat, & qualiter debeat interpretari. 296

CONSILIVM CLXXXVIII.

Quando contractus vel obligatio filijfamilias ſubſiſtat non obſtante beneficio ſenatuſconſulti Macedoniani.

Ratificatio an & quando retrotrahatur ad tempus actus geſti in præiudicium tertij. 298

CONSILIVM CLXXXIX.

An ſubſtitutus extraneus excludat inſtitutum magis dilectum ex præſumpta mente teſtatoris,& maxime quando eſt talis, qui poteſt ſuccedere ab inteſtato illi,de cuius hæreditate agitur, & an dicatur inductum fideicommiſſum reciprocum inter ſubſtitutos, & vocatos & quid

Digitized by Google

& quid importet dictio, vel, in ſimili ſubſtitutione. 300

CONSILIVM CXC.

Sub nomine crediti, an contineatur, quod debetur tam actione reali, quam perſonali.

Exceptio qualiter dicatur de regula. 304

CONSILIVM CXCI.

An vocatio baſtardorum legitimatorum de familia teſtatoris vocandorum de ipſa familia, cum onere etiam deferendi arma, in cuius arbitrium erat collata electio, verificetur in vno tantum, & electus dicatur capere hæreditatẽ ab ipſo eligente, vel a fideicommittente, ita vt teneatur ad æs alienum eligentis vlt. defuncti.

An eligens nomine fideicommittentis poſſit variare electionem, & deciditur negatiue. 310

CONSILIVM CXCII.

Legitima & Trebellianica, imo & Falcidia quãdo & ex quibus relictis detrahantur, & in quibus aſſignentur. 332

CONSILIVM CXCIII.

Requiſita ad hoc vt mulier conſequi poſſit bona paraphernalia in bonis viri. 323

CONSILIVM CXCIV.

Vaſallus quid agere debeat, quando duo contendunt ſe eſſe Dominos directi. 324

CONSILIVM CXCV.

An legitimati dicantur de familia, vel prole legitima.

Quæ requirantur ad eſſentiam legitimationis. 327

CONSILIVM CXCVI.

Quando mariti confeſſio de dote recepta præiudicet creditoribus. 333

CONSILIVM CXCVII.

Variatio electionis quando creditori permittatur. 336

CONSILIVM CXCVIII.

Ius accreſcendi an, & quando detur in feudo. 338

CONSILIVM CXCIX.

Decretatus ad ciuilitatem negligens, & moroſus non gaudet commodo, & effectu ciuilitatis, niſi modum adiectum adimpleuerit. 340

CONSILIVM CC.

Iuridicum eſt Principis reſcriptum, vt iudex tam ſuper meritis cauſæ, quam ſuper nullitate iuſtitiam faciat.

Quando iudex nullitatis poſſit merita cauſę principalis terminare. 343

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET VERBORVM,
QVAE OBSERVATIONE DIGNA SVNT,
in hoc Reſponſorum libro contentorum, ſerie Alphabetica digeſtus.

In quo prior numerus Reſponſa, alter marginales notas indicat.

ABb. in c. ceterum n. 23. de iud. reprobatur. conſi. 129. nu. 7. 9

Abſentia procurata & affectata excuſationē non præbet ſed priuilegiū alias competens aufert. 111. 71

Acceptans debitorē ſine delegatum præſumitur ſciuiſſe, quod eſſet inops. 120. 12

Acceptatio non dicitur facta, quando mandatarius reſpōdit ſe facturū homicidiū p amicitiā. 147. 27

Accidens non datur ſine ſubiecto. 137. 53

Accipiens in ſolutum tenetur dare, & tradere rem debitori reſtituenti pretiū. 114. 10. Rem in ſolutum ſibi poßidet, creditor aūt pignus pro alieno. 114. 13

Actio ad vindictam priuatiuam non deſcendit ad hæredes Domini directi. 145. 10. Emptori competit aduerſus venditorem in id, quod eius interſit rem euictam non fuiſſe, non quanti datum ſit. 112. 17. euictionis ceßat quādo res euincitur ex facto poſſeſſoris vel auctoris ſui. 152. 9. euictionis excluditur quando licuit emptori habere rem abſq; alterius moleſtia. 112. 16. Hypothecaria realis eſt quia naſcitur ex iure, quod quis in re, & poſſeßione habet. 150. 11. iniuriarum, nec actiue, nec paßiue tranſit ad hæredes, niſi lite conteſtata contra defunctum. 134. 20.

Actor impetrans gratiam vel Ius nouum poſt litē cœptam parti abſentē eſt intimanda. 182. 22

Actoris intentio debet fundari in iure proprio non in excluſione iuris rei. 153. 6

Actus ad inducendam conſuetudinem debent concernere factum vniuerſitatis præſcribentis, non alterius. 137. 55. Arrogationis, eſt actus charitatis, & beneuolentiæ. 104. 35. Celebratus extra terminū, vel tempus ſubſtantiale a ſtatuto præfixum eſt ipſo iure nullus. 116. 7. ſeu conſignatio præſumitur facta in tpe, modo & loco congruis et licitis. præcipue quando fuit facta palam, & non clandeſtine. 116. 8. conditionalis in vltimis voluntatibus nil ponūt in eſſe. 195. 68. Conſideratur ſecundum tempus principij. 173. 11. Dicitur perfectus qui habet executionem, & cui nihil detrahi poteſt. 118. 2. Ille dicitur imperfectus, qui poteſt creſcere, & cui addi poteſt. ibid. 1. In ſe validus ſi tamen nullum poteſt habere effectum dicitur nullus, 120. 57. Imperfectus exigens confirmationem, non dicitur antea habere ſuam eſſentiam. 118. 4. Imperfectus vires accipit a confirmatione. ibid. 6. Licet ſit rite geſtus præſumitur ab inſano factus quando non apparet illum habuiſſe dilucida interualla. 154. 28. Non durabilis, non eſt in iure conſiderabilis. 120. 59.

Liber Secundus.

Nouus dicitur, quando antiquo aliquid additur, vel detrahitur. 118. 9. nullus nullam virtutem, effectum, nec exequutionem habet. 162. 1 Per principē geſtus ne reputetur inualidus, de plenitudine poteſtatis factus dici debet. 111. 25. Præſumitur factus in executionem obligationis, vel conſuetudinis præcedentis. 195. 50. Principalis quando eſt nullus cætera omnia corruunt ad validandum actum illum. 120. 112. Quilibet attribuitur ordinanti, non exequenti. 191. 57. Quilibet præſumitur geſtus in executionem cauſæ præambulæ, conſil. 121. 27. Qui ſequitur præſumitur factus ſecundū cauſam præcedentem, et ab ea determinatur, ob quā geritur. 191. 61. Ratificatus attribuitur ratificāti 176. 18. Semper cenſetur factus prout ius diſponit 120. 63. Semper adiudicatur principalis propoſito 183. 10. Tunc tollitur a proteſtatione, quādo dependet a ſolo facto proteſtantis, ſecus quando geritur ab alio 128. 14. validus nō eget confirmatione, nec alia partis approbatione. 118. 23. Voluntarij, nō extenduntur, vltra quā geruntur. 120. 140.

Adiens, vel acquirens ex cauſa teſtati, non pōt ſibi mutare cām ſuccedendi ſub titulo inteſtati. 103. 19

Adimere qui pōt, & nō adimit, cenſetur dare. 191. 24

Adoptare nil aliud eſt quam admittere ex gratia ad participandum hæreditatem ibid. 34

Adoptatus efficitur vere legitimus, & agnaſcitur conſanguineis adoptantis. 104. 2 & 11.

Adoptio facit quem filium ciuiliter, & natura fictè cooperante. 104. 14

Adoptiui dicūtur filij legitimi quoad oēs iuris effectus ib. 6 gaudēt filiorū priuilegio ib. 4. Nō gaudēt immunitate ſtatuti eximētis hæreditates aſcendentib. ac deſcendentib. ac collateralib. relictas ab onere gabellæ. 174. 7. Veniūt appellatione filiorū vbi agitur de diſpōne, & præiudicio patris adoptātis tantū, ſecus vbi agitur de præiudicio tertij, vel diſpoſitione, alterius. 104. 38. & 40. Succedunt parentib. ac ſi eſſent legitimi, & naturales. ibid. 3

Adoptiuus ad inſtar naturalis tātū nō comprehēditur ſtatuto faciēte mētionē filiorū, ib. 21. Excludit naturales īpedit bonorū cōfiſcationē reuocat aliēnata in fraudē, & ꝓteritus petit legitimā, rūpit teſtamentū, & efficitur ſuus hæres. ib. 5. Nō ſuccedit ī iure primogenituræ. ibi. 26. Nō ſuccedit regulariter in feudis, nec in emphyteuſi cōceſſa ꝓ ſe, & filijs. ib. 10 Vel arrogatus dicitur filius fictus. abuſiuus, & imaginabilis. 104. 7. Vel irrogatus ſub nomine filij in quacumque hominis, vel legis diſpoſitione non continetur, ibid. 8. 12. & 16.

I N D E X.

Aduerſatiue naturę eſt aduerſandi in his, quæ ſunt eiuſdem generis, & qualitatis. 199. 22

Aduocato non debetur ſalarium intuitu laboris, ſed contemplatione dignitatis, probitatis, & excellentia, quod præcipue militat in Aduocato fiſci, conſil. 140. 9. & 10

Aduocatus Fiſcalis decedens intra annum tranſmittit ad ſuos hæredes integrum ſalarium totius anni. ibid 15. Fiſcalis regulariter eligitur a Principe. conſi. ibid 8

Aequitas non ſcripta non attenditur ſed dicitur iniquitas, illiſque præferri debet rigor ſcriptus, & durus 151. 49

Aeſtimatio bonorum datorum in ſolutum abolet prorſus omnem læſionem pretij. 314. 36

Affectio naturalis non operatur ſine concomitantia legis 181. 10

Agens nomine proprio & ad vtilitatem alterius, tenetur appellare in caſu ſuccumbentia, & etiam appellationem proſequi. 112. 1

Agentis & operantis intentio qualis fuerit ab initio declaratur ex ſubſequentibus. 128. 57

Ager limitatus non admittit ius alluuionis. 184. 29

Agere ex primo actu dicitur qui remanet informatus ex nouo. 143. 33

Agnatio conſeruatur per legitimatum ſicuti per legitimum. 124. 24. Et familia conſeruatur ita per legitimatos ſicuti per legitimè natos, cum legitimatus alijs agnatis ſuccedat. 191. 44 Seu familia, in qua nati ſunt conſeruatur per legitimatos. 191. 44

Agnationis conſeruandæ ratio per vocationem maſculorum inducitur in caſu vocatio non autem in alio. 147. 25

Agnoſcens partem indebiti ſibi præiudicat in ſoluto non tamen cogi poteſt ad reſiduum, vel ſucceſſiue. conſi. 311. 59

Alex. conſi. 93. n 2. in 4. & Natt. conſi. 38. ponderantur. 120. 131

Alienatio prohibita ſtabilium in forenſes, vel in non ſupportantes onera, dicitur prohibita alienatio in certum genus perſonarum. 144. 7

Alienare vaſallos aliud eſt, & aliud alienare ſimplices ſubditos. 111. 17

Alimenta a primogenito alijs fratrib. non debentur, vbi adſunt alia bona ex quib. ali poſſunt 133. 20. Filij ſunt deducenda de vſufructu vxori relicto licet non ſufficeret pro alimonia ipſius, & matris, quia veriſimile eſt teſtatorem potius conſulere voluiſſe filio quam vxori. 155. 1. Filio debentur in bonis patris ex æquitate Iudicis officio, quod ſilet quando aliunde habet vnde ſe alat, licet ſecus vbi deberentur Iure actionis. ibid. 3. Matris non ſunt arctanda quando filius ex alijs bonis, vel ſua induſtria, & aliunde viuere poteſt, ibid. 2. Quæ debentur a matre filia egena iudicis officio, & ex æquitate debentur, 169. 8. Secundogenitis debita, in proprietate, & non in vſufructu ſunt aſſignanda contra, conſil. 133. 16 Secundogenitis debita appellantur vita, & militia. quia vita & militia morte extinguitur. ibidem, 18. Secundogenitis præſtanda ſuccedunt loco legitimæ, & ad inſtar illius ad hæredes tranſmitti poſſunt, contra, conſ 133. 15 & 19. Vbi quis aliunde percipit, ceſſat iudicis officium & æquitas canſil. 164 11

Aliud eſt eſſe vaſallum aliud eſſe ſubditum vel incolam. 101. 29

Allegans aliquid ſibi relictum debet oſtendere talem fuiſſe mentem teſtatoris. 106. 23. Bona alienata tranſgredi legitimam alienantis id debet manifeſtis oſtendere probationib. 112. 23. Negligentiam promittentis in non curando implementum facti alieni. tenetur probare. 158. 19 Neceſſitatē, & fundans ſe contra regulā debet probare. 179. 3. Quod teſtator nepotes comprehendiſſet ſi fuiſſet interrogatus debet probare per coniecturas oculatas & per neceſſe concludentes. 106. 10

Allegantis deteriorationem, vel conſumptionem mobilium euenisſe facto hæredis, incumbit onus probandi 130. 9

Alteratio modica eligentis non eſt curanda, cum non receſſerit a mente teſtatoris 191. 151

Alternatiua poſita inter perſonas honoratas reſoluitur in coniunctiuam. 189 21

Alluuio acquiritur nulla intercedente hominis operatione. 184 12. Acceſſit rei non perſonis. ibid. 18. Integra remanet prioris Domini, cuius fundo originaliter adhæſit nulla habita ratione extenſionis, vel latitudinis iuxta frontem aliorum agrorum, ibid. 6. Originaliter adiecta inſula acquiritur. ib. 4. Rem vnit reſpectu dominij, ſed etiā reſpectu poſſeſſionis ibid. 10. Sequitur ius fundi ibid. 7. Superueniens fundo empto cedit emptoris commodo, cui etiam cedit periculum corroſionis ibid 33

Alluuionis acquiſitio, & augmentum fit pro rata quātitatis prædij, quod in fronte fluminis eſt. ibid. 113. Acquiſitio procedit a iure gentium ibi. 11. Augmētum ita poſſidetur ſuperior ager. ibid. 9

Alteri ſeruiens de altari viuere debet. 14. 16

Alueo derelicti incrementum facto hominis, acquiritur vicinis, quando illud opus legitime factum ſit. 267. 1

Alueus derelictus ex facto mere priuatorum, efficitur Principis imperātis, & nō ſubditorū ibid prædita adiacētia habētiū. 267. 3. Derelictus facto hoīs ſpectat ad Principē ſecus ſi habita fuerit licētia a principe vel id factū fuit ob publicā vtilitatē. 267. 2. Derelicto incremento, aut eſt a naturali aquarum curſu, vel hominis facto euenit, primo ſpectat ad Principem, ſecundo ad ſubditum. 267. 1. Vetus derelictus facto priuatorum inſcio Principe. ſpectat ad Principem 267. 4

Amicitia adeo obſtat p̄ſumptioni Iuris, vt nunquā amicus amicū iniuriare credatur, maxime ſi ſit vir bonus, optima conſcientia, & Dei timoratus. 234. 5

Amplia

Digitized by Google

Amplia etiam quod promiſſio non teneat, vel promiſſum promitti non debuerit. 147. 14

Animus iniuriandi non præſumitur. 134. 12

Annua penſio dicitur pro primo anno pura, & proſequentibus conditionalis. 139. 9. Solutio in Inſtrumento ennunciata, præſumitur conuenta, alio non conſtito ſub titulo cenſus, non autem emphyteuſis. 145. 12

Antecedenti, vel principali ſublato, tollitur conſequẽs, & acceſſorium. 111. 18

Antichreſis eſt pignus, quod ita datur, vt eius vſum, & fructum pro vſuris ſibi creditor computet. 114. 4. Eſt ſpecies pignoris. ibid. 2 Eſt ſpecies pignoris dati, quod donec pecunia ſoluatur creditor pignore vtatur & fruatur in vice vſurarum ibid. 3

Anterioritas, vel hypotheca non requirit de neceſſitate ſcripturam, ſed ſolo conſenſu contrahitur, & teſtibus probatur 163. 8

Antichreſis eſt vſus cum vſu permutatio. 114. 5

Antiquitas ſtatur in controuerſijs aquarum. 143. 6

Appellatio feudi Eccleſiaſtici deuoluitur ad ordinarium Eccleſiaſticum loci, licet in prima inſtantia per Iudicem ſæcularem fuerit cognitum, 129. 4. & 7. Regulariter datur ad Dominum feudi mediatũ ſuperiorem. 129. 3. Semper deuoluitur ad illum cui ſpectat ſupplere negligentiam primi Iudicis. 129. 8

Apodixi vti volens, tenetur ſtare omni ſcripturæ in vtroque latere, ante, & a tergo poſitæ. 151. 41.

Approbatio & confirmatio ſemper intelligitur ſecundum qualitates rei confirmatæ. 185. 9. Laudi non recitoret ſtipulationẽ pœnalem in primordiali cõpromiſſo inſitam. 172. 4. Quæ ex aliquo facto ſequitur ac limites ipſius facti reſtringi debet. 120. 139.

Approbationes geminatæ arguũt deliberationẽ. & certitudinẽ voluntatis, & quod nullus ſcrupulus fraudis, vel ſimulationis adeſſe dicatur. 114. 42

Approbatur fideiuſſoris ita obligatur ſicut fideiuſſor fideiuſſoris. 132. 3. Seu laudator fideiuſſoris in ſubſidium tenetur, & obligatur vti alter fideiuſſor, ſi fideiuſſor laudatus non eſt idoneus, ſeu non ſoluendo maxime vbi adeſt conſuetudo. ibid. 2

Aqua dicitur illius, per cuius territorium defluit, ſiue ibi oritur ſiue alibi. 149. 34. Diuerti non poteſt per Dominum Molendini ſuperioris in præiudiciũ inferioris. 143. 17

Aquam fluẽtem per tempus immemoriale ſolito curſu auertere non licet ibid. 5

Aqua antiquitus, & p immortale tẽpus Molendino debita inuito Molẽdini Domino auerti nõ poſſũt. ib. 16

Aquæductus per immemorabilem vſum vni quæſitus non poteſt eo inuito alteri concedi ibid 38

Aqua vſus defluẽtis p fundũ vnius ad cõmoditatẽ alterius impediri neq; quãdo impediẽti nõ prodeſt et impedito nocet, niſi oriatur in proprio fundo. ib. 37

Arbiter admittitur ad examen in ſubſidium. 268. 7.

Liber Secundus.

Admittitur ad examẽ quãdo aliæ coniecturæ concurrunt. 169. 8. Admittitur in teſtem quando ex teſtificatu non poteſt reſultare neque laus, neque vituperium circa laudum latũ vel geſto per eũ. ibi. 2

Arbitri dictum quando teſtis eſſe non poteſt habetur tamquam iudicis inſtructio ibid 9. Poteſt eſſe teſtis. ibid 5. Poteſt teſtificare de geſtis coram eo. ibi. 1. teſtimonium poteſt eſſe tale, quod plene probet. ibid. 14

Arbitrium commiſſum a teſtatore in perſonam hæredis intelligitur cum effectu. 191. 78. Et pura electio in caſu noſtro fuit commiſſa a teſtatore diſponente ibid. 75. Puniendi Iudici datum a ſtatuto, non operatur in quibus pœnam determinatam appoſuerint ſtatuentes. 151. 62

Arbitro creditur ſuper eis, in quib. non iudicauit, quia ceſſat affectio 169. 4

Argumentũ ab alimentis ad dotem procedit affirmatiue, non autem negatiue, ſed præcipue quando 164. 25 & 26. Ab aſſumptione ad ceſſionem, & ab aſſumpto ad ceſſionarium non admittitur. 120. 150 A pacto ad conſuetudinem tenet affirmatiue 129. 21. A pacto ad diſpoſitionem teſtatoris tenet 133. 28. de pacto ad ſtatutũ tenet. 181. 13. De re ad tempus & è conuerſo tenet 136. 19. De tranſmiſſione ad ceſſionem tenet negatiue non autem affirmatiue, & de vna ad aliam infertur, dummodo ceſſio fiat ex cauſa, vel ex contractu propter quem contrahentes non cadunt in vitium, ſeu actum prohibitũ a iure. 120. 137 & ſeq.

Arma ſumere & facere ſe hoſtem Cæſaris, inuadere Territorium, & Cæſare omiſſo aliena Caſtra vel auxilia petere nullam habent excuſationem quin vaſallus feudo priuetur. 101. 125

Arrogatus tranſit in poteſtatem, & familiam arrogãtis, efficiturq. patri ſuus hæres. 144 1

Aſſaſſiniũ æquiparatur crimini læſæ maieſtat. 147. 5. cõmittitur ex parte mandantis ex ſola promiſſione pecuniæ 147. 1. Committitur, quando fuit executum homicidium conuentum. 147. 26. Non cõmittitur ex ſola pollicitatione ſeu promiſſione pecuniæ, vel alterius rei, niſi ex parte mandatarij ſubſequatur acceptatio, ſeu conuentio de occidendo per præmium, ſed ſuccedit ſola pœna extraordinaria Iudicis arbitrio. 147. 25. Non committitur per vnicam perſonam, ſed requirit pluritatem perſonarum, nempè mandantis, & mandatarij cũ datione, vel promiſſione dandi. ibid 19

Aſſaſſinus nõ dicitur, qui ſimpliciter deliquit ductus ſpe, vel gratia, vt alicui morem gerat 123. 36. non dicitur ſimpliciter per pretium delinquens, niſi interuenerit mandatum hominem occidendi, pretio conuento 123. 27

Aſſẽſus Domini directi, datus ad alienãdũ feuda ĩtelligitur ĩtuĩtu clauſulæ ĩ ſubſidiũ allodialiũ. 173 39

Aſſerenti bona libera extare incumbit onus probandi. 179. 6.

I N D E X.

Aſſertio vbi rem de illicita licitam facit illa ad iuſtificandum prolata nihil probat. 101 73
Aſsignatio facta fœminæ in capillo ſub titulo dotis ſtante prædicto ſtatuto ſimpliciter fœminas excludente non dicitur ſucceſsiſſe loco veræ dotis ſeu legitimæ, ſed loco alimentorũ 197 4. Et illa alimenta non iure ſucceſsionis ſed iure victus & ſimplicis alimoniæ debentur 197
Augmentum accedens non auget bona, & terminos ſi pōt ſeparari 184 30. Et diminutio ad illũ ſpectat ad quem & diminutio, prout aqua & naturalis proportio ſuadet. 184 34 Quod aderat tempore contractus cedit emptori non venditori. ibid. 32
Auia paterna non tenetur dotare neptem, quæ in caſu dotis cōſtituēdæ dicitur perſona extranea. 164 21
Authores ſeditionũ capite puniuntur, cæteri vero aſſecla ad damnum, & intereſſe tantum. 176. 26. Tumultus dicuntur, & puniuntur, qui tumultuoſis acclamationibus populum concitant. ibid. 27
Authoritas debet actum concomitare, conſenſus autem poteſt actum ſequi 139. 7. Maior eſt Principis quam ſtatuti. 195. 57.

B

Bald in l. 1. n. 8 C. Qui teſt. fac. poſ. doctrina per pēditur ꝑ deciſione ar. 1. quo de agitur. 120. 77
Bannitus a Ciuitate Mantuæ dicitur etiam bannitus ab Vrbe Romæ, & ē contra, & poteſt interfici impune. 144. 31. Contumax an dicatur bannitus propter contumaciam ſolam, an propter delictum, conſil. 101. 157
Bannum ſeu ſententia contumacialis contra vnum data quamuis non probet delictum contra alium tertium, probat tamen culpam vnius contumacis notoriam in præiudicium tertij 101. 156
Bartoli dictum in l. eum qui certarum, §. 1. nu. 4. verſ. Vel dic ꝙ ſi ſemel ff. de ver. obl. reprobatur 197 14
Beneficium Velleiani inductum fuit fauore mulierũ & ſecūdario fauore publico. 113. 59 Velleiani introductum eſt ex bono publico & naturali æquitate ob ſexus imbecillitatem. 113. 6. Velleiani nō cenſetur renunciatum per clauſulam generalem ſolitā apponere a notarijs ex ſtylo. 113. 10 Velleiani non cēſetur renūciatum ſub generali renūciatione. ib. 5
Beneplacitum expirat per alienationem voluntariam poſtea factam quando actus conceſſus confertur in beneplacitum concedentis. 119 4
Bona cum fructib. debentur fiſco nedum a die ſententiæ, ſed etiam a die commiſſi criminis, vbi agitur de confiſcatione emanata ipſo iure. 131. 2. Delata alicui per delictum dicuntur reſtituta per habilitationē Principis. 144. 28. Feudalia, & alia alienari prohibita tunc cadunt in obligatione, ſeu alienatione quando adeſt defectus bonorum allodialiũ. 179 1 Furis ſunt hypothecata pro reſtitutione male ablatorum. 142. 17. Libera non extare non probatur per enunciationem partium niſi media diſcuſſione probetur. 195. 5. Mobilia, & ſe mouentia catenus per granatum reſtituuntur quatenus apud eum ſunt, vel eius dolo, & culpa fuerint perempta 135. 7 Non dicuntur publicata ante traditionem, & ſi obtenta fuerint ciuitas poteſt omnino capere hæreditatem in præiudicium aliorum prætendentium. 144 26. Omnia comprehenſa in inſtitutione, cenſentur contenta in fideicommiſſo, & ſubſtitutione. 135. 1 Omnia contrahentis cum fiſco, dempto minore ſemper illi intelliguntur hypothecata ex peculiari priuilegio. 131. 20. Paraphernalia non dantur nulla conſtituta dote per mulierem. 193 7. Paraphernalia non habent aliquod priuilegium niſi dos fuerit conſtituta viro, ibid. 9. Paraphernalia nō habent priuilegia dotis. ibid. 4. Paraphernalia mulierbria, & veriſimiliter conſumpta in vſus vxoris debent illi reſtitui talia qualia extant, & dummodo extent, & non aliter ibid. 14. Paraphernalia quæ ſint, & qualiter ita denominētur, ibid. 8. Paraphernalia vxoris licet nō cadant in obligatione primipilari debet tamē probari illa eſſe talia ad excluſionem fiſci. 142 24. Præſentia, & futura veniūt tam in tacita quam in expreſſa hypotheca. ibid. Præſumūtur quæſita de reb. & pecunijs adminiſtratis, ſi cōſtat adminiſtratorem ab initio fuiſſe pauperem. ibid. 26. titulata ad patrimonium pro ordinatione clericorū gaudēt priuilegio clericali. 114. 13 Vbicumq. tamquam indiuiſibilia vni ſolum competūt ſemper intelligitur, quod iſte ſit vnus primogenitus. 105. 55
Bonorum, quæ ſeruādo ſeruari nō poſſunt cōſumptio, ſeu pretium computatur in legitimam, & Trebellianicam hæredi grauato debitam. c 35. 5. & 10.
Bono viro non conuenit cum aliena pecunia recedere. 178. 12.

C

Captus pro debito nō pōt pro alio debito arreſtari niſi prius arreſtās obtinuerit ſñiam & commiſſionem pro conſequendo ſuo credito. 178. 6
Carrer. in pra. ci in § circa tertium de cauſa excuſ. reprobatur. 123. 17.
Caſtrenſis doctrina in l. quæ ſuperſtiti, nu. 5 ff. acq. hæred non applicatur caſui propoſito, nec ſtatuto Caſalenſis Rub. de filiab dotatis. 187. 7
Caſtrum, & homines poſſunt inuiti a domino alienari & in feudum concedi ob benemerita feudatarij 115. 12 & 14
Cauſa aliqua quādo allegatur ab aliquo, vt excuſetur a dolo, debet cōſtare, quod motus fuerit propter illā cauſam. 151. 56. Cōtra banni, & extractionis quare dicatur Criminalis. 140. 5. Contrabanni dicitur fiſcalis, ſiue Cameralis ſaltem in parte. conſil. ibidem, 1. Criminalis cognoſcitur a ciuili in modo procedendi, & ex qualitate pœna. ibidem, 7. Damnationis, non autem pœna irrogat infamiam. 156. 7. De præterito enunciata in ſcriptura confeſsionis præſumitur vera alio non conſtito. 121. 7. Dicitur ciuilis qualitercumque pœna pecuniaria imponatur, etiam totaliter fiſci applicanda. 140. 50. Di-

Digitized by Google

50. Dicitur criminalis vbi tantum agitur de pœna pecuniaria, ſecus ſi de corporis afflictiua. 140. 47. iuſta tantum excuſat a pœnis lata culpæ, non autem doli, præſertim in pœnis legalibus, & ſtatutorum. 151. 54. Non dicitur Fiſcalis per comparitionem Procuratoris fiſci, etiam in caſu quo aliqua pars pœnæ debetur fiſco, 14a. 56 & 59. Mixta appellari poteſt, vbi pœna pro aliqua exigua parte fiſco, pro reliquo vero perſonis priuatis applicatur. 140 91. Teſtati dicitur reducta ad cauſam inteſtati, vbi ſucceſsio nullum commodum affert. 165. 9. Teſtati facit ſilere cauſam inteſtati. 165. 2 Tota dicitur Criminalis, quando pars pœna fiſco, & pars accuſatori debetur. 140. 4. Tunc dicitur criminalis per applicationem pænæ fiſco, quando finis cauſæ principaliter tendit ad vindictam publicam ratione publici commodi, & ex delicta tantum. 140. 48. Tunc dicitur ciuilis, quãdo principaliter in iudicio agitur ad commodum priuatũ, ſiue cauſa deſcendat ex delicto, ſiue ex contractu. conſ. 140. 49.

Cedens iura talia qualia habet, non tenetur ceſsionario licet nullum ius habuerit. 120. 26. Non poteſt poſt ceſsionem exigere, nec ſoluentẽ liberare. 186. 8. Ponens ceſsionarium in locum ſuum, non poteſt de cætero amplius creditum exigere. & debitorem ſoluentem liberare 186. 7. Poteſt debitum ceſſum exigere & de exacto quietare quando non interuenit vnum ex tribus enunciatis. 186. 6. Quando promiſit etiam attendere, & obſeruare omnia contenta in inſtrumento tũc illa promiſsio comprehendit ſubſiſtentiã ceſsionis. 120. 97. Simpliciter nomen debitoris non tenetur præſtare ipſum eſſe exigibilem. 120. 23. Vel concedens aliquid ſeu omne ius quod habet in re nil dicitur tribuere, niſi probetur quale ius habuerit. 149. 22

Ceditur quid facilius quam tranſmittatur. 120. 34

Cenſus eſt ius fundatum in actione reali. 190. 11. Legato intelligitur de annuo, non de capitali Emphyteuſi legato, non intelligitur de dominio directo. 190. 20. Temporales hodie non dantur. 145. 14

Certificatus ſimpliciter ab aliquo qualiter eſt tutor, nõ tenetur de periculo tutelæ, niſi illi fuerit oſtenſum teſtamentum: vel ſaltem illi certificatum per perſonas idoneas atteſtantes, ſe vidiſſe illud teſtamentum. 182. 9

Ceſſante cauſa aſſociationis contractus ipſe reſoluitur. conſ. 120. 76

Ceſsio de per ſe mutare obligationis nunquã põt. 12a. 65. Facta ex cauſa partim falſa, partim vera redditur nulla pro ea parte falſa. 120. 73. Habet tacitã naturalem conditionem, dummodo ceſsionarius ius ſibi ceſſum conſequi poſsit. 12a. 75. Iuris ſocietatis, & ceſsio emolumentorum non conuertuntur & quare 120. 105. Non poteſt fieri in eum, qui non habet qualitatem cedentis. 120. 07. Quando eſt facta ex falſa cauſa, ipſa non ſequuta reuocatur. 120 68. & 71. Quoties deficit propter legis obſtaculum oritur actio ad repetendum tanquam cauſa data cauſa non ſequuta. 120. 74. Explicita iuris ſocietatis ad emolumenta ſocietatis trahi non debet. conſ. 12a. 103. Vbi non valet nõ poteſt ceſsionarius agere ex iure ceſſo. 120. 72.

Ceſsione facta riſigo & periculo ceſsionarĳ tunc cedẽs tenetur pro dato, & facto ſuo tantum, & quare, ſed cõtra in propoſito. 120 20. 13a & reſp 126. 129. Iuris nondũ cõpetentis ſed in ſpe cõſiſtentis vel ſub conditione fieri poteſt Declaratur. 120. 28. 134. Societatis facta cum omnibus emolumentis nõ ius ſocietatis, ſed illius emolumenta ceſſa dicuntur. 2?. 14.

Ceſsionarius dicitur verus dominus, quando cedens conſtituit eum procuratorem in rem propriã. 186. 10 Dicitur verus Dominus, quando cedens iurauit non contrauenire cum ampliſsimis verbis 180. 11 Per ceſsionẽ efficitur creditor debitoris ceſſi. 186. 5 Poteſt alienare fundum obnoxium ſine licentia, & ſine metu priuationis, licet emptor cenſus præferatur cæteris in contractu. 145. 16. Quando eſt cõſtitutus procurator in rem propriã dicitur ſibi mandatum exercitium directarum in cedentem & ex talibus clauſulis nihil remanſiſſe dicitur apud cedentem nn. ſeq neque neceſſaria eſt alia interpellatio. 120 85. & 87. Regulariter conſequitur omnia iura cedentis. 120. 60. Tentans directas actiones, fidem facere tenetur de ceſsione ante litis conteſtationem 112 19.

Ceſsionario in rem propriam procuratori conſtituto ſpectat periculum ſi ius ceſſum exercere non potuit. 120. 24

Ceſsionis cauſa ceſſante eius effectus. 120. 70. Data nullitate locus non eſt pecuniarum reſtitutioni antequam ceſsionarius fuerit totaliter in priſtinũ repoſitus. & maxime ſi is euadat, creditor maioris, quia tunc cedens tenetur ad ſupplendum reliquatũ debiti, &c. 12a. 162. Nudũ nomen ſine effectu nõ attenditur. 12a. 65. Vigore actiones vtiles in ceſſionarium tranſlata dicuntur. 120. 84

Charitas bene ordinata requiritur in Principe in tollendo iure quæſito. 136. 32

Chirographi veritate fides & virtus poteſt probari teſtibus de veritate contentorum in ea deponentibus ſeu de ſubſtantia contractus. 163. 7

Citatio debet eſſe legitima & talis, vt arctet citatũ ad cõparendum, illumq. afficiat. 182. 5. In legitimatione in praxi non ſeruatur. 195. 61. Nõ eſt neceſſaria quãdo conſtat citãdo nullum ius defenſionis cõpetiiſſe. 120. 90. Nõ fuit neceſſaria, quãdo fideicõmittẽs ſenſit de legitimatis 195. 62. Prætẽdẽtium nõ eſt neceſſaria quãdo nõ habẽt ius contradicẽdi. 195. 70. Rei in fragrãti reperti de neceſſitate nõ requiritur. 101. 122. vbi nõ eſt neceſſaria, nihilominus requiritur mẽtio diſpoſitionis teſtatoris, vel ſubſtitutionis factæ. 195. 64

Citandi neceſſario ſunt legitimi prætendentes in fideicommiſſo in actu legitimationis. Conſilio 195, numero 6.

Citatus non tenetur nuncianti credere, niſi illum tertum reddat inſtrumento, vel teſtibus. 182.8.

Ciuilitas patris tranſit ad filios. 144.36.

Ciuilitatem acceptans cenſetur ſe obligaſſe ad omnia onera, quæ ciuibus imponentur, etiam ignorata. conſ. 199. nu. 8.

Ciuis quilibet præſumitur non autem forenſis contra nu. 7 & 17. 126. 5.

Clandeſtinitas arguit malam fidem. 146. 39 Clandeſtinitas infert dolum. 146. 37.

Clandeſtinum omne eſt punibile 146. 38.

Clandeſtine quid dicitur factum, quando factum eſt ſine debita ſolemnitate. 146. 36.

Clauſula, Ab habita licentia, & non euitat caducitatem, quando potuit commode obtineri licentia a Domino, & non fuit obtenta & res fuit tradita. c 12. 14. Codicillaris nihil operatur in teſtamento contra officium pietatis. quando filius reperitur deſtitutus omni paterna ſubſtantia. 139. 17. Codicillaris niſi appareat de declaratione cenſetur oppoſita de ſtylo notariorum in teſtamento condito a Iuris ignaro. 129 18. Codicillaris non habet effectum contra, vel præter mentem teſtatoris, ſi etiam de ea dubitetur. ibid 16 Codicillaris non attenditur, quando præceſſit aliud teſtamentum recte & rite factum. ibid 14. Codicillaris ſanat defectum ſolemnitatis ſimplicis, non ſupplet defectum ſubſtantia ibid. 19. Codicillaris vigore filias prætermiſſas, ſeu hæredes ab inteſtato, videntur grauati per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto in teſtamento. ibid. 13 De plenitudine poteſtatis, ſubauditur ad hoc vt proviſio principis ſeu gubernatoris valeat. 147. 38 Ill (Sincere fideliter &c.) habet vim iuramenti, & importat ipſummet iuramentum formale & corporale. 113. 4 (Ita quod) importat modum præciſum formam limitatam, & obligationem perpetuam 105. 46. In omnibus, & per omnia operatur approbationem omnium dictorum, & effectum indiuidua expreſſionis, & omnimodæ ſimilitudinis, & tam quoad fauores, quam quoad odia. 126. 1. Nec aliter, nec alio modo, inducit formam præciſam, taliter quod actus non poteſt diuerſimode adimpleri. 141. 5. Nec aliter nec alio modo non patitur alium intellectum ſeparatum a verbis. ibid. 7. Nec aliter, habet naturam præciſam. 109 13 Obligatoria exiſtens in teſtamento, ſcilicet quod tutor teneatur facere omnia, quæ de iure tenetur, addito iuramenti vinculo ſufficit. 161. 11. Omni meliori modo non extendit diſpoſitionem ad caſus non expreſſos, nec ſupplet defectum ſubſtantiæ. ſed qualitatis, num. 107. neque operatur, quando modus ineptus fuit expreſſus, num. 108. operatur in caſu dubio non in claro, num. 109. ne dicatur inducere difformia, & tollere vitium contrarietatis, num. 110. nec habet virtutem operandi in actu nullo. num 111. 120. 106. Omni meliori modo, operatur, vt actus ſuſtineatur prout de iure fieri poteſt. maxime accedente iuramento. nume. ſeq. 120. 18. Quod nobis libuerit importat reſeruationem liberæ voluntatis. 119 3. Saluo iure Imperij Romani, opponitur in omnibus Inueſtituris maxime imperialibus, cuius vigore feuda omnia perduntur, etiam ex leuioribus cauſis & Cæſari applicantur, & per illam clauſulam numquam dicitur receſſum a natura feudi, num. ſeq. 101. 167. (Seſe obligantes quatenus opus ſit de nouo) importat omnimodam nouam diſpoſitionem. 108. 26. Vita vidualis ſeruante caſteque ac honeſte viuente importat, ſi ipſa vidua ſteterit vel nõ nupſerit. 125. 36.

Clem. Paſtoralis de ſent. & re iud. declaratur. conſilio 101. num 32.

Clerici compellendi ſunt per epiſcopum, ſeu eius Vicarium ad obſeruantiam ſtatuti de aquaductis, & earum decurſorijs. 119. 2. De bonis ex propria induſtria quæſitis, & intuitu ſacri ordinis prohibito teſtari poſſunt dum tamen non ex beneficio. 115. 9. In bonis patrimonialibus habentur pro laicis. ibid. 1. Non gaudent priuilegio Eccleſiæ quoad patrimonialia, niſi in caſibus a iure expreſſis. ibid. 2. Non ſunt immunes pro bonis ex negociationibus, vel mercimonij cauſa quæſitis. ibid. 8. Ratione feudi ſubijciuntur ſtatutis, ordinibus, & iudicibus laicorum efficiunturque de foro ſæculari. 129. 14. Tenẽtur ſubire onera realia quibusquibus impoſita, & ordinaria pro bonis quocumque titulo acquiſitis, & nu. 7. 12. 115. 4.

Clericus vtens ſtatuto contra laicum, tenetur illud admittere cum omnibus iuris qualitatibus etiam contra ſe. 119. 8.

Cogitatio ſola nulli pœna ſuppoſita legitur. 138. 7.

Collectiua dictio vniuerſalis, includit ea, quæ regulariter non venirent. 196. 3.

Colluſio probatur per coniecturas, & irritat omnes actus factos. 102. 6 Et fraus probantur per coniecturas. 183. 28.

Comes habens authoritatem legitimandi abſque citatione quoniam intereſt ex priuilegio, valide legitimare poteſt 195. 60.

Comiti non eſt data facultas legitimandi ad fideicommiſſa non citatis agnatis ibid. 7.

Commiſſa cauſa principali per Principem, dicitur etiam commiſſum omne conſecutiuum, ne partes coram diuerſa tribunalia vexentur. 200. 23.

Commiſſarius vnus ex pluribus non executor teſtamẽti non poteſt de per ſe contrahere de rebus diſpoſitis in teſtamento, niſi vnicuique commiſſario fuerit in ſolidum facultas attributa a teſtatore. 140. 46. Vel executor teſtamenti eſſe non poteſt Regularis, ſine licentia ſui ſuperioris. ibid 41.

Commoda ſpectabunt ad illum, qui paſſus eſt incommoda 34. 64.

Com.

I N D E X.

Compenſatio cenſetur excluſa quando teſtator legat vxori quartam partem bonorum ſuorum. 166.14. Non admittitur de ſpecie ad quantitatem, maxime in vltimis voluntatibus, & vbi agitur de debito voluntario. ibid. 13. Non fit de debito, & credito ex diuerſis cauſis nec de debito, & credito diuerſarum perſonarum. ibid. 11. Cenſetur excluſa quādo teſtator legat vxori quartam partem bonorum ſuorum. ibid. 14.

Complacentia concomitata a ſpe lucri ſeu al quid conſequendi ſtante antecedente mandantis promiſſione, aſſaſsinium inducit. 147.3.

Commune quod eſt meum dicitur. 120.52.

Communitas numquam moritur. 111.33. Quando iuras tamquam vaſallus poteſt præſtare iuramentū fidelitatis per ſpecialem procuratorem, ſecus vero vbi ratione ſolius iuriſdictionis ibid. 28.

Conatus, ſeu voluntas ab aliquo actu demonſtratiuo concomitata in crimine læſæ maieſtatis æque punitur, ac delictum conſummatum. 138.6.

Concepti illegitime admittuntur aliquando ad excluſionem agnatorum. 195.10.

Conceſsiones facta ante Bullam Pij Quinti potuerūt continere cenſum temporalem. 145.15.

Conceſsio ad beneplacitum concedentis facta ſicuti poteſt per ſucceſſorem reuocari, ita & per concedentem. 119.5. Iuris aqua ducenda intelligitur dummodo in iniuriam & damnum habentis antiquum molendinum non cedat. 143.39. Noua ducendi aquam ad molendinum antiquum illum non reſtituit ex primo iure, ſed ex nouo. ibid. 29. Renouata in duriorem & potentiorem perſonam non ſubſiſtit. 145.1. Seu diſpenſatio alienationis feudorum ex priuilegio aliquo intelligitur in ſubſidium non extantibus allodialibus. 173.37.

Concluſio, quod Principi placuit legis habet vigorem, intelligitur dummodo iuri naturæ, vel gentium non deroget. 136.37.

Conditio adiecta ſubſtitutioni quando vna cum ſubſtitutione deficit, corruunt, & vlteriores. Superueniente deficiens vlteriores ſubſtitutiones dependentes euaneſcunt. 106.51. & 52. Deferendi nomen, & arma ipſius teſtatoris inducit perpetuum, & generale fideicommiſſum. 191.10. Si deceſſerit ſine filijs, deficit per exiſtentiam fœminarum, & verificatur etiam in vnica filia. 148.1 Si quis deceſſerit ſine filijs non verificatur in adoptiuo. 104.31. (Si ſuperuixerit) ſubſtitutioni adiecta reſoluitur præmoriente ſubſtituto, cum teſtator dicatur conſideraſſe ordinem moriendi, & num. 46. & 67. conſilio 106 nu. 41.

Conducens domum vti artifex tenetur de leuiſsima culpa, & de damno contingente ex culpa leuiſsima illius, vel illorum, quorum opera vtitur. 117.15.

Conductor ad hoc vt teneatur ad damna ciuiliter per ſubconductorem illata probari debet illius leuis culpa. 117.32. Nō tenetur ad caſus inſolitos. ibi. 33. Caput familiæ, vel locationis tenetur pro illis de familia pro damnis. ibid. 37. Datiorum, & pedagiorum eſt onus virile, non muliebre. 125.30. Datiorum reſpectu commiſſorum, & fraudationis gabella, atque pœnarum contra fraudantes datia habet in ſe omnia iura fiſci, vel Cameræ Ducalis. 140.23. Faciens quod alij facere conſueuerunt, non eſt in culpa. 117.12. Non tenetur culpa ad caſum incendij non ordinata per ſublocationem factam fabro. ibid. 24. Non tenetur de culpa ſubconductoris, quando ſolitum fuit locare talibus perſonis. ibid 11. Succedens in locatione datij non poteſt opponi de omiſſa denunciatione incurſa ſub ſuo prædeceſſore. 185.22. Tenetur ad damna ſequuta occaſione, culpa, vel facto ſubconductoris, & omnium perſonarum introductarum per conductorem in domo ſibi locata, ac ſi eueniſſet ex culpa propria 117.3. Tenetur indiſtincte de incendio etiā ſi ad vſum deſtinatum domo combuſta vſus fuiſſet intercedente culpa. ibid 16. Vnus ex pluribus non prohibetur ſuam partem alteri pro libito ſublocare. conſ. 120.42.

Conductoribus datiorum magis expedit ſibi præualere de iuribus, & officialibus Cameræ, etiam in inſtructione proceſſus. 140.58.

Confeſsio authoris facta ante ius quæſitum ſucceſſorio ſingulari ipſi nocet, nec per ipſum poteſt reuocari, etiam ſi ſit erronea nu. 11 196.10. De dote recepta non ſolum nocet confitenti ſuiſque hæredibus ſed & ſingulari ſucceſſori. ibid 9. Delicti qualificata cum plica metus tormentorum, & non ſimpliciter ratificata non nocet. 123.38. Extorta non præcedentibus legitimis indicijs etiam in atrociſsimis vtcumque ratificata non tenet. ibid. 39. Facta ex alia cauſa, quam ſub ſpe futuræ numerationis, facit ceſſare exceptionem nō numeratæ pecuniæ. 121 5. Iudicialis ſocij probat ſocietatis renouationem. 120.153. Mariti circa verſionem ſui ad inopiam operatur quo ad ſe non ad tertij præiudicium. 18 c. 47. Mariti cum renunciatione exceptionis dotis non traditæ vtis in fraudem legis, & inter perſonas prohibitas ſequuta creditoribus mariti, & ipſi marito non præiudicat 142.3. Mariti ære alieno grauati, vel paulo poſt illam contracti creditoribus etiā futuris non præiudicat. ibid. 8. Mariti facta ante ius creditoribus quæſitum elapſo tempore opponendi exceptionem non numeratæ dotis, illi præiudicat ſi de promiſsione nō appareat. ibid. 6 Mariti nō conſtito de dotis promiſsione iuramento non firmatur ibid. 5. Mariti ſicuti valet vbi præceſsit dotis promiſsio ita e conuerſo in fraudem, & vim donationis facta ſupponitur, quando de promiſsione non apparet. ibid 4. Recepti facta per cedentem, nihil operatur, nec obeſt ceſsionario. 156.9.

Confeſsionem notoriam facit. 101.110

Confines ſtantes, & data tempore venditionis attendi debent. 184.23.

Con-

Digitized by Google

INDEX.

Conſinita tempore venditionis mutata non præſumuntur ſed in eodem ſtatu ſtetiſſe & adeſſe.conſ.184.14.Vel confines ſunt termini excluſiui a re confinata,nec de iuribus illius appellatur.184.21

Confirmatio actus dat ſimpliciter robur actui confirmando prius habitum, & poſſeſſum, non autem inducit nouum actum ſeu nouam dationem. 185. 5. Actus deuians à priori forma actus, nec in totum illi aſſimilans, dicitur noui conductio, non antiqui confirmatio. 118. 8. Dicitur iuris iam quaſiti roboratio.185.8. Dicitur pars ſubſtantialis ipſius ceſſionis.1e8. 3. Dicitur ſimul firmatio.118. 12. Extendit quoad ius. quia ſecuta actus confirmatione non poteſt tamquam nullus impugnari.118.16 Generalis facta per Principem reſtringitur ad iuſta & licita tantum. 137. 27. Habet naturam acceſſoriam ad illud quod confirmatur.185.7.Non argumētata extenſiue.ſed roborata intenſiue. 118. 15.Non poteſt continere plus, quam datio, ſeu actus confirmatus.118.13. Nouum actum,& nouā renunciationem importans dicitur totaliter renouata,& reportatur nouus actus. 118.7. Roborata non extendit actum ad non contenta in diſpoſitione. 1e8.14.Statutorū facta per Principem non extenditur ad ſtatuta illi præiudicialia, ſeu diminuentia illius poteſtatem. 101. 174. Simplex laudi, non tollit eius iniquitatem. 17e. 3. Tribuit plenū ius 118.25

Confirmationis natura eſt addere,non extēdere.118. 17 Natura eſt roborandi, non autem extendendi. 137.26

Confiſcatio bonorum ſtabilium comprehendit etiam ius directi per reſeruationem in contractu competentis Domino bonorum confiſcatorum. 149.6.

Coniectura habentur in ijs, quæ ſunt difficilis probationis,pro veris, & concludentibus probationibus, quando cauſa agitur ciuiliter. 118.5. probantes ſimulationē probant ēt fraudem,& è cōtra.183.25.

Coniunctiua copula, &, requirit vtrumque reum, id eſt concurſum vtriuſque copulat.147.27.

Conſcientia legis ſeruanda eſt non hominis, quia illa dicitur abuſiua, quæ legum authoritate deſtituitur.151.44.

Conſentiens cum proteſtatione ſibi non præiudicat. 128.4.

Conſenſus deficit in contractu ſimulato quod eſt fundamentum contractus.114.32.Nil magis eſt contrariam,quam &c.162.14.Non datur ex voluntatibus tempore diſiunctis.186.22. Qui colligitur ex facto non extenditur vltra quam ex illo actu de neceſſitate inferatur. e20.141.Requiritur in diſſolutione contractus ſimultaneus ſeu contemporaneus.ſicuti in eius creatione.186.23.

Conſequentia non tenet,Fundus eſt ſuppoſitus Curiæ, ergo non eſt idoneus.158.13

Conſideratio matrimonij non requiritur ad inducendam veram legitimationem.191.113

Conſignatio & remiſſio bonorum paraphernaliū ſub adminiſtratione mariti requiritur, ad hoc,vt mulier illa poſſit conſequi. 193.13. Requirit realem oblationem,& depoſitum.151.1

Conſignare verbum, aliquando impropriatur ſecundum ſubiectam materiam, & caſuum contingentiam, vt verbalem conſignationem importat, vel realem.151.12

Conſiliarij ac Præſides & Senatores ſupremi magiſtratus Principem repræſentant, ac illius vices gerunt.149.7

Conſortes dicuntur illi, qui coæqualiter & eodem tēporis ictu participant de dominio rei.165.7

Conſortium, participatio,ſeu ſocietas alio non conſtitoſunt quid perſonale 165.8

Conſpirans contra Principis Conſiliarium, vel Senatorem ob proprium liuorem, & particularem inimicitiam, crimen læſæ maieſtatis non committit, conſi 109.12

Conſpiratio facta contra Conſiliarium vel Senatorē Principis ita punitur ſicuti facta cōtra ipſum Principem.138.9

Conſtituens & acceptans dotem cenſetur illam conſtituiſſe ſecundum legem municipalem de ea loquentem.181.14 Dicitur liberatus a traditione poſſeſſionis prout eſt iuris,non autem prout eſt facti,conſil.175.8

Conſtitutum appoſitum doti reſtituendæ poſt mortem viri operatur vt conſtitutarius dicatur retinere ciuilem poſſeſſionem per mortem conſtituentis 175. 19. Oppoſitum in inſtrumento rei eligendæ tamquam incertum ratione loci & quotæ, non valet. 175.14.& 16.Oppoſitum ſuper actu effectum ſortiente poſt mortem conſtituentis eſt inualidum ex quo mortuus non poſſidet.175.17. Non transfert poſſeſſionem ante factam declarationem quando eſt facta venditio pro pretio declarando. 175.12. Simplex non liberata traditione poſſeſſionis facti. 165.9.Simplex non transfert realem,& actualem poſſeſſionem.175.7.& 11

Conſulens non ſufficit denunciare reuocationem conſulto,ſed debet etiam notificari offendendo,vt ſibi caueat,quod ſecus in mandatario,123 18

Conſuetudinem contradictorio fuiſſe obtētam probandum eſt,vbi agitur de re iudicali.140.46

Conſuetudo alienandi feuda in præiudicium vocatorum, &c. eſt odioſa & contra Ius,licet ſeruetur in ſimplici & parua venditione. 173.22. Alienandi feuda in præiudicium vocatorum adhibito ſolo conſenſu Domini ſeruatur etiam in feudis Eccleſiaſticis.129. 11. Alienandi quæ non extenditur ad dationem in ſolutum.173.23. Aut ſtatutum vbi, quid valide obtinuit in materia appellationis in cuius feudalibus ſeruandum eſt.129.16. Contra ea quæ introducta ſunt de iure canonico, ac diuino & naturali tenet,& ſeruanda eſt etiam in foro conſcientiæ.129.19.Contra ius commune debet intelligi

I N D E X.

intelligi in caſu vero, non autem trahitur ad fictũ. 173.32. Contra ius commune ſtrictiſsime eſt interpretanda, ideo extendi non debet de caſu ad caſum numer. 40. etiam ſi militares maior ratio. 140. 39. Correctoria iuris communis feudalis ſtrictiſsimi iuris eſt, & auguſte. & ſtrictiſsime eſt interpretãda. 173. 12. Contra ius, & alteri onerosa nõ extenditur ad caſus ſimiles, ẽt maiorem rõnẽ habẽtes 173. 24 Contra Ius ſcriptum, tamquam odioſa nõ attenditur, ſed neceſſario coarctatur, & reſtringitur. ibid. 13. Debet probari ſpecialiter in caſu cõtrouerſo, de quo agitur, vel diſputatur. ibid. 19 diſponens de vna ſpecie, ad aliam ſpeciem non extenditur. ibid. 28. Diſpoſitioni legis & canonis contraria non probatur ex ſimplici obſeruantia, niſi oriantur, quod fuerit obtenta in contradictorio. 150. 11 Eſt difficilis, imo reputatur impoſsibilis probationis. 137. 38. Probatio debet de neceſsitate concludere. ibid 39. Eſt probanda per veras, & proprias probationes non autem per præſumptiones, & coniecturas alias non diceretur legitimè probata, & ſtaretur Iuri communi. 173. 21. Eſt tacita ciuium conuentio, & habet tantum de potentia, quantum de actu. 137. 56. Et obſeruantia vltima, & immediatè antecedens eſt attendenda. 140. 33. Et vſus quod baſtardi denominentur de familia viget nedum in Gallia ſed etiam in Tuſcia, Florentia, Perusij, Brixia, & etiam per totam Italiam. 195. 27. Ex actibus negatiuis induci poteſt. 49. Exorbitane a iure communi non extenditur de re ad rem, neque de perſona ad perſonam. 140. 42. Ex ſimplicibus non actibus non inducitur, 137. 48. 49 & 50. Facit quod baſtardi habent nobilitatem ſui genitoris. 195. 26. Habet tantum de potentia, quantum de vſu ſimpliciter & non vltra 173 15. In præiudicium Clericorum valet. 115. 3. Illis tantum nocet qui illam induci contra ſe paſsi ſunt. 140. 45. Illos tantum arctat contra quos fuit vſa, & non extenditur de vna perſona ad aliam, nec de vno ad alium actum. 173. 57. Inducta ex commiſsione generali ſtatus Principum non extenditur ad homines, & caſus, in quibus militat maior ratio. 111. 54. In indiuiduo, & in particulari caſu, de quo agitur probanda eſt. 140. 43 Ita debet explicari, vt Iuri communi feudorum minus deroget, quam ſit poſsibile. 173. 14. Mantuana alienandi feuda in agnatorum præiudicium adhibito Principis conſenſu non militat in feudo primogenitura. 105. 28. Mantuana non militat in actibus geſtis in vltima voluntate; ſed tantum in ſimplici alienatione facta inter viuos. 173. 10. Mantuana adeſt alienandi feuda, etiam in præiudiciũ vocatorum in Inueſtitura adhibito ſolo aſſenſu Domini. ibid. 7. Militans in emptione, non habet locum in permutatione ibidem, 25. Non extenditur de vna perſona, caſu vel re ad aliam. 177. 16. Non inducitur ex actibus diſformibus. 140. 31. Non præſumitur, niſi probetur ibid. 30. Non ſcripta, non inducitur ex verbis, ſed ex actibus ibid. 44. Præiudicialis non inducitur pro actibus ex pietate, & humanitate conceſsis. 150. 20. Præſcripta vt inducta dicatur in actibus negatiuis debet conſtare de interpellatione ad ſoluendum, vel onera ſubeundum multoties facta, & de continuata recuſatione. 137. 44. Per tolerantiam præcedentem ex vrbanitate non inducitur. 140. 36 Poſterior derogat priori. ibid. 34. Probanda eſt in eadem ſpecie, concurrentibus eiſdem qualitatibus de quibus in facto controuerſo. 173. 20 Quando eſt varia ſtatur diſpoſitioni iuris communis. 140. 32. Secuta in actu inter viuos, non militat in vltima voluntatis diſpoſitione, nec in datione in ſolutum. 173 29. Semper debet probari cũ ſit quid facti. ibid. 18. Tantum operatur quantum eſt præſcripta, & non aliter. 137. 43. Tantum valet, quantum habet de vſu, vel de actu. & nõ vltra. ibid. 50. & 57. Tollitur per contrarium conſuetudinem. 129. 15. Vt dicitur inducta aduerſus legem, vel ſtatutum, debet probari actus ex quib. fuerit inducta. 137. 52. Vt dicatur probata, conſtare debet multitudinem actuum fuiſſe factam a populo ad finem illam inducendi. ibidem, 42. Vt inducatur requiritur decennium. 140. 35.

Contractus alio non conſtito non dicitur ſimulatus, nec in fraudem vſurarum celebratus. 114. 57. Annullatur cum maiori iuris offenſione, quam inſtrumentum. 185. 3. Celebratus nomine meo nõ producit plenum effectum niſi ratificetur. 123. 28. Clãdeſtinus fieri poteſt tam in re mobili, quam in re immobili. 146. 24. Clandeſtinitas non reſultat ex re contracta, ſed ex modo contrahendi. ibid. 33. Concluſio conſiſtit in vltima clauſula ibidem. 42 Cum forenſi poteſt illam capi facere, ſi eſt ſuſpectus de fuga. 178. 71. Conſiſtit in extremo copulato nẽpe ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempore ſeparatis 186. 24. Conſiſtit in ſola concluſione ac in puncto indiuiſibili. 146. 44. Eſt nullus, forma licentiarum, & Decreti non ſeruata, & vendicatio fundi venditi competit. 141. 1. Factus cum decreto Iudicis dicitur geſtus palam, & bona fide abſque macula fraudis, ac ſimulationis. 114. 38. Factus ſpreta authoritate ſuperioris dicitur clandeſtinus. 146. 35. Geſtus cum minore eſt nullus, non ſeruata forma ſtatuti reſpectu contrahentium, reſpectu tamen pœna ſuſtinetur. ibid. 4. In reliquis omnibus verus, & realis reputatur, quando conſtat ex parte de veritate 35. Matrimony, non ſufficit ad præſumptionem ſanæ mentis quando conſtat de vrgentiori præſumptione demẽtie. 154 32. multoties per actus poſitiuos approbatus omnino cenſendus eſt verus & iuridicus cõtractus. 114. 41. Non dicitur abſolutus, quando aliquid reſtat in fieri. 146. 43. Nouus inducitur ex noua cauſa habendi. 149. 9. Nullus, vel conditionalis reſpectu partium contrahentium euitat commiſſum.

miſſum.152.33. Perfectus non reſoluitur per diſſenſum vnius partis tantum. 152.10. Principalis nõ tenet, quãdo adeſt dolus, nec promiſſio euictionis.152.17. Prohibitus fauore debitoris, omnino cõfirmatur per iuramẽtum. 513.30. Ratificatus per ſolutiones nullus dici non poteſt. 154.43. Remanet in ſuo robore annullato Inſtrumento per gabellam non denunciatam 585.12. Reſciſſo ex dolo alicuius non poteſt illius hæres agere de euictione. 152.16. Simulatus probatur, quando animus vtriuſque partis fuit directus ad ſimulandum, & fraudandum. 154.27. Talis dicitur qualis fuit a partibus nominatus. ibi.18. Talis præſumitur qualis in ſua figura apparet. ibid. 16. Venditionis perficitur ſtatim partibus concordatis circa rem, & pretium. 141.17. Vel inſtrumentum palam factum non autem occultum, indubitate habetur contractus talis qualis fuit a partibus nominatus. 114.19.

Contra ſtatum ſui Principis facere dicitur, qui vult diuertere ſtatum ad aliud regimen. 101 8

Contraria in eodem ſubiecto ſtare non poſſunt, neque inſeri debent in lege Principis. 151.33 Sed ad ea euitãda ſunt facienda diſtinctiones & cõciliationes, ibid.24.

Contrariorum idem eſt ius, ac eadem diſciplina. conſ. 106 24

Cõtumax poteſt proponere, ac perficere iura ſua etiam tranſacto termino a iudice aſſignato, ſi ius aduerſarij non ſit factum deterius. 130. 6. poteſt purgare moram ante ſententiam, maxime quando partis non interſit. ibid.5

Contumacia vnius non nocet alteri etiam vigore conſtitutionis dictantis vnum teneri pro delicto alterius. 101.148

Conuentio non veſtitur cohærentia contractus, quando non adeſt tunc ſtipulatio 186. 81. Vltima eſt attendenda, & dicitur noua diſpoſitio. conſilio 118.18

Conuentiones, & adiectiones nouæ, & noua pacta dicuntur actus ſubſtantiam attingere, quando reſpiciunt rem in contractu deductam. ibid.20

Conuentioni initæ, quod primogenitus teneatur alijs fratribus annuatim tradere alimenta eſt ſtãdum. 133.27.

Crauet conſ.222.nu.25. loquitur de fundo non libero. 158.15

Credibile non eſt, vti natura contrarium, & falſitatis habens imaginem, quod a veriſimili diſtat. conſ. 126.19

Credens viro fide digno omnino excuſatur. ibid.20. Magiſtro militum excuſatur. ibid. 21

Creditor chirographarius poſterior habens apochã tribus teſtibus ſubſcriptam præfertur priori habenti ſchedulam nullo teſte munitam. 163. 1. Cui fuit euicta pars bonorum ei aſſignatorum, pro ſui ſatisfactione, debet agere de euictione, non autem ad primam ſuam actionẽ. 197.15. Dicitur, qui actionem contra rem poteſt exercere. 190.12. Dicitur etiam rei dominus. ibid 13. Et debitor dicuntur emptor & reſpectiue venditor. ibid. 14. Hypothecarius omnia bona debitoris in ſolidum ſibi habet obligata, ideo durante debito non adhuc integraliter ſoluto omnia bona ſemper hypothecæ ſubiacent. 197.11 Ille dicitur, cui aliquid debetur ex quacunque actione, vel perſecutione. 190.1. Inſtrumentarius poſterior præfertur anteriori habenti chirographum non ſubſcriptum, & ibi de ratione. 163. 2 Inſtrumentarius poſterior præfertur anteriori habenti ſimplicem ſcripturam, licet ex poſt fuerit adiuta publico inſtrumento. ibidem, 3. Marchio Princeps Nobiliſſimus de familia imperanti in ciuitate Mantuæ non præſumitur contractum fraudulentum, & vſurarium celebraſſe ſed verum, & realem omni ſcrupulo deſtitutum. 114.30. Non tenetur gerere negotium Domini. 141.11. Poteſt incumbere prædio in ſolutum accepto licet nulliter, donec ſibi ſuum reſtituatur creditum. 183.49. Pretij non præfertur creditoribus anterioribus in re vendita inſpecto iure communi. 180.1. Recipiens dicitur recipere implementum virtute contractus veri vltro, citroque obligatory, & originaliter ſpontanei vel voluntarij. 100.23. Recipiens extra tempus dicitur ſupplementum accipere, vt minus perdat, & hoc quando contractus eſt meticuloſus. ibid. 22. Recipiens ratam aliqualiter præter tempus conuentum dicitur approbare contractum illumque omnino ratificare. ibidem, 21. Verus non dicitur qui habet actionem realem, nec qui obligat bona dicitur verus debitor quia conuentus actione reali non conuenitur vt debitor, ſed vt poſſeſſor. 150 19.

Creditoris præſentia in ſchedula præſumitur. 121.16

Credulitas etiam fatua excuſat ab omni dolo, culpa, negligentia & pœna maxime ſi ille cui creditur videtur fide dignus 116.10. Vtrimque fatua excuſat a dolo, culpa, & pœna. conſil. 170. nu. 19.

Credulitatem probabilem habens dicitur habere verũ titulum. 116. 51

Crimina morte extinguuntur. 134. 16.

Crimen adulterij eſt grauius ſimplici fornicatione, & ideo maior pœna imponitur. 170.5. Læſæ maieſtatis committitur potiſſimum in conſpirante contra Conſiliarium re, & nomine, & actualiter Principi in eadem Ciuitate inſeruientem. 109.3. Idque procedit etiam quod Princeps non fuerit præſens in loco conſpirationis. ibid. 4. Læſæ maieſtatis in primo capite committit qui in necem conſiliarij Principis vel Senatoris conſpirat, nec requiritur actus conſummatus, ſed ſufficit ſolus tractatus machinatio tentatio, vel conatus, ibidem. 1. & 59. Læſæ maieſtatis punitur, qui contra Conſiliarium, vel Senatorem conſpirauit propter adminiſtrationem iuſtitiæ. ibidem, 16. Notorium dicitur quando quis eſt conuictus, vel in fraganti repertus. 101. 123.

quodnam ſit in propoſito Fellonia. 105. 90. & 92. Vaſalli iuſtificato fundata eſt intentio Domini, vt illius contumacia ſibi in iure ſuo non praeiudicet ibid 155

Criminoſus punitur pœna maioris delicti. 138. 5

Cui admittitur totum multo magis pars, quae ſine toto ceſſat. 142. 11

Culpa conſideratur quando conſiſtit in faciendo, & committitur per eum, qui dat operam rei illicitae. 111. 79. Dicitur ſatis ordinata a caſu incendij per ſublocationem fabro factam, quando ſine ea caſus incendij non euenisset. 117. 25. Et dolus conductoris ſatis probatur ex qualitate loci. ibid. 34. Leuiſſima dicitur imprudenter facere vel omittere, quae non faceret, vel non omitteret quilibet homo diligentiſſimus. 118. 18. Leuis eſt non prouidere, quod a diligenti perſona potuerit prouideri, ſeu facere vel omittere, quod non faceret, vel omittere perſona diligens ibidem, numero 19. Partis in quaque diſpoſitione dicitur excepta. conſil. 152. 20 Satis probatur ex euidentia facti. 157. 26 Stipulatoris ea quae committuntur, non tenetur indemnitatis promiſſio 152. 13 Vel negligentia non eſt imputandum, quod factum non eſt profuturum 143. 26

Culpoſus tenetur de caſu fortuito, quando culpa praecedit caſum incendij. 117. 35

Cumanus & alij relati per Mozi de feud. Rub vlt. nu. 23. & Intrigl de feud. cent 1 989. nu 72 & alij relati per Roſent de feud cap. 12 nu. 15. in Glo. d. reprobantur. 101 52

Curator alienans bona minoris nulliter, ac ſine debitis ſolemnitatibus, ſi ipſe curator obligauit bona, & ſequatur euictio, emptori competit hypothecaria in bonis Curatoris. 152. 25.

D

DAmna quae quis praetendit debent probari praeciſe, & immediate, non ob aliam cauſam. conſil. 186. 34

Damnatus ex publico iudicio efficitur infamis ſiue fuerit proceſſum via ordinaria, ſiue p inquiſitionẽ extraordinarie. 156. 1. Ex famoſo crimine oĩa beneficia, & honoris amittit. 156. 3 Publico iudicio, etiamſi ciuiliter fuerit damnatus eſt infamis. conſ. 156. 2

Damnum culpa ſocij non compenſatur cum lucro ab eo ſocietati acquiſito ſed illimet imputari debet, conſ. 152. 11

Dans differt a recipiente. 181. 58

Dare dicitur qui habens facultatem adimendi, & nõ adimit 187. 16

Datio in ſolutum, abſque mentione pretij dici non poteſt proprie emptio 173. 35. In ſolutum annullatur ratione exceſſus, etiam in vno nummo. 185. 18. In ſolutum cum pacto retrodandi non ſolum ſapit ſimulationem ſed, & vſuram. 154. 7. In ſolutum continens damnum aliorum creditorum non toleranda. 183. 13. In ſolutum debet fieri pro debiti menſura 189. 19 In ſolutum dicitur fraudulenta quãdo in illa fuit renunciatum remedio l. 2. C. reſcinden. vend. 183. In ſolutum de ſui natura eſt irreuocabilis. 183 5. In ſolutum eſt ficta ſolutio 173. 34 In ſolutum eſt impropria, non autem vera venditio ibid. 31. In ſolutum facta in executione legati, ſapit naturam legati, & vltima voluntatis, & debet iudicari, ac ſi eſſet vltima voluntas ibid. 8. In ſolutum facta nulla procedente rei aeſtimatione non tenet reſpectu aliorum creditorum intereſſatorum, licet poſſet ſubſiſtere quo ad ipſos dantem & recipientem 183 42. In ſolutum facta per modum contractus, ſed contemplatione vltima voluntatis, habetur pro vltima voluntate, 173. 9. In ſolutum facta pro dote de fundo aeſtimato ad ſolum effectum vt ſciatur illius valor, non eſt proprie venditio conſil ibid. 36. In ſolutum fundata in ſola confeſſione debitoris non tenet in tertij praeiudicium. 183. 43. In ſolutum praeſumitur ſimulata, ſtante pacto retrodandi dicta bona data 114. 1. In ſolutum ſponte creditore non inſtante & per debitorem decoctum praeſumitur doloſa & in fraudem facta. 183. 31. In ſolutum non ſubſiſtit niſi praeceſſerit rei aeſtimatio vel pretij ipſius rei in ſolutum data taxatio. Sed declara vt infra. conſ. 183 nu. 22 & 23. In ſolutum tenet, ſi fiat pro pretio declarando. 24. In ſolutum non ſubſiſtit ſi fiat in fraudem vel damnum creditorum 183. 26. In ſolutum totaliter trãsfert dominium in accipientem. ibid 4. In ſolutum totaliter vicem emptionis & venditionis obtinere dicitur, aliique ſimiles paſſim reputatur 114. 8. In ſolutum transfert Dominium in accipientem. ibid. 9 In ſolutum vitiatur propter exceſſum quantitatis crediti, non autem propter exceſſum aeſtimationis rei in ſolutum data. 183. 20 In ſolutum voluntaria cauſat ſolutionem neceſſariam ibid. 12. In ſolutum voluntaria dicitur venditio. ibidem, numero 2.

Datum non debetur de legato valoris 300. niſi pro 200. vbi habet onus praeſtandi 100. conſ. 101. 4. De haereditate vel legato ſtante ſtatuto non debetur niſi de vtilitate ex illis reſultante. 163. 3. Non ſolutum ſolui in certo caſu, omittens non tenetur ad pœnam. 181. 21. Sub vna conditione ſub contraria cenſetur ademptum. 168. 18

Debet tamen fructus inde perceptos in ſortem imputare. 183. 10

Debitores plures ſeu fideiuſſores vbi adſunt ẽtſi ſint in ſolidũ obligati prius excuti debẽt antequam agatur contra tertios poſſeſſores. 132. 1. Si ſunt duo, & ad manus tantum vnius perueniant pecunia alter dicitur fideiuſſor. 186. 36

Debitoris ignorantia non praeſumitur quo ad numerum aliorum ſuorum creditorum. 183. 34.

Debi-

Digitized by Google

miſſum.152.33. Perfectus non reſoluitur per diſſenſum vnius partis tantum. 552.10. Principalis nō tenet, quādo adeſt dolus, nec promiſſio euictionis 152.17. Prohibitus fauore debitoris, omnino cōfirmatur per iuramētum. 513.30. Ratificatus per ſolutiones nullus dici non poteſt. 554.43. Remanet in ſua robore annullato inſtrumento per gabellam non denunciatam. 183.12. Reſciſſo ex dolo alicuius non poteſt illius hæres agere de euictione. 152.16. Simulatus probatur, quando animus vtriuſque partis fuit directus ad ſimulandum, & fraudandum. 114.27. Talis dicitur qualis fuit a partibus nominatus. ibi.18. Talis præſumitur qualis in ſua figura apparet. ibid. 16. Venditionis perficitur ſtatim partibus concordatis circa rem, & pretium. 141.17. Vel inſtrumentum palam factum non autem occultum indubitate habetur contractus talis qualis fuit a partibus nominatus. 114.19.

Contra ſtatum ſui Principis facere dicitur, qui vult diuertere ſtatum ad aliud regimen. 101 8

Contraria in eodem ſubiecto ſtare non poſſunt, neque inſeri debent in lege Principis. 151.33 Sed ad ea euitāda ſunt facienda diſtinctiones & cōciliationes, ibid. 24.

Contrariorum idem eſt ius, ac eadem diſciplina. conſi. 106.24

Cōtumax poteſt proponere, ac perficere iura ſua etiam tranſacto termino a iudice aſſignato, ſi ius aduerſarij non ſit factum deterius. 130. 6. poteſt purgare moram ante ſententiam, maxime quando partis non interſit. ibid. 5

Contumacia vnius non nocet alteri etiam vigore conſtitutionis dictantis vnum teneri pro delicto alterius. 100.148

Conuentio non veſtitur cohærentia contractus, quando non adeſt tunc ſtipulatio 186. 81. Vltima eſt attendenda, & dicitur noua diſpoſitio. conſilio 118.18

Conuentiones, & adiectiones nouæ, & noua pacta dicuntur actus ſubſtantiam attingere, quando reſpiciunt rem in contractu deductam. ibid. 20

Conuentioni iuſta, quod primogenitus teneatur alijs fratribus annuatim tradere alimenta eſt ſtādum. 133.27.

Crauet conſ. 222. nu. 25. loquitur de fundo non libero. 158.15

Credibile non eſt, vti natura contrarium, & falſitatis habens imaginem, quod a veriſimili diſtat. conſi. 126.19

Credens viro fide digno omnino excuſatur. ibid. 20. Magiſtro militum excuſatur. ibid. 21

Creditor chirographarius poſterior habens apochā tribus teſtibus ſubſcriptam præfertur priori habentis ſchedulam nullo teſte munitam. 163. 1. Cui fuit euicta pars bonorum ei aſſignatorum, pro ſui ſatisfactione, debet agere de euictione, non autem ad primam ſuam actionē. 197. 15. Dicitur, qui actionem contra rem poteſt exercere. 190. 12. Dicitur etiam rei dominus. ibid. 13. Et debitor dicuntur emptor & reſpectiue venditor. ibid. 14. Hypothecarius omnia bona debitoris in ſolidum ſibi habet obligata, ideo durante debito non adhuc integraliter ſoluto omnia bona ſemper hypothecæ ſubiacent. 197.13 Ille dicitur, cui aliquid debetur ex quacumque actione, vel perſecutione. 190. 1. Inſtrumentarius poſterior præfertur anteriori habenti chirographum non ſubſcriptum, & ibi de ratione. 163. 2. Inſtrumentarius poſterior præfertur anteriori habenti ſimplicem ſcripturam, licet ex poſt fuerit adiuta publico inſtrumento. ibidem, 3. Marchio Princeps Nobiliſſimus de familia imperanti in ciuitate Mantuæ non præſumitur contractum fraudulentum, & vſurarium celebraſſe ſed verum, & realem omni ſcrupulo deſtitutum. 114. 19. Non tenetur gerere negotium Domini. 141. 11. Poteſt incumbere prædio in ſolutum accepto licet nulliter, donec ſibi ſuum reſtituatur creditum. 183. 49. Pro tij non præfertur creditoribus anterioribus iure venditæ inſpecto iure communi. 180. 1. Recipiens dicitur recipere implementum virtute contractus veri vltro, citroque obligatorij, & originaliter ſpontanei vel voluntarij. 100. 23. Recipiens extra tempus dicitur implementum accipere, vt minus perdat, & hoc quando contractus eſt meticuloſus. ibid. 22. Recipiens ratam aliqualiter præter tempus conuentum dicitur approbare contractum illumque omnino ratificare. ibidem, 21. Verus non dicitur qui habet actionem realem nec qui obligat bona dicitur verus debitor quia conuentus actione reali non conuenitur vt debitor, ſed vt poſſeſſor. 150 19.

Creditoris præſentia in ſchedula præſumitur. 121. 16

Credulitas etiam fatua excuſat ab omni dolo, culpa, negligentia & pœna maxime ſi ille cui creditur videtur fide dignus 116. 10. Vtrimque fatua excuſat a dolo, culpa, & pœna. conſil. 170. nu. 19.

Credulitatem probabilem habens dicitur habere verū titulum. 116. 15

Crimina morte extinguuntur. 534. 16.

Crimen adulterij eſt grauius ſimplici fornicatione, & ideo maior pœna imponitur. 170. 5. Læſæ maieſtatis committitur potiſſimum in conſpirante contra Conſiliarium re, & nomine, & actualiter Principi in eadem Ciuitate inſeruientem. 109. 3. Idque procedit etiam quod Princeps non fuerit præſens in loco conſpirationis. ibid. 4. Læſæ maieſtatis in primo capite committit qui in necem conſiliarij Principis vel Senatoris conſpirat, nec requiritur actus conſummatus, ſed ſufficit ſolus tractatus machinatio tentatio, vel conatus, ibidem. 1. & 19. Læſæ maieſtatis punitur, qui contra Conſiliarium, vel Senatorem conſpirauit propter adminiſtrationem iuſtitiæ. ibidem, 16. Notorium dicitur quando quis eſt conuictus, vel in fraganti repertus. 105. 123.

Digitized by Google

quodnem ſit in propoſito Fellonia.101.90.& 92. Vaſalls iuſtificato fundata eſt intentio Domini, vt illius contumacia ſibi in iure ſuo non præiudicet ibid 155

Crimino ſus punitur pœna maioris delicti.138.5

Cui admittitur totum multo magis pars, quæ ſine toto ceſſat.142.11

Culpa conſideratur quando conſiſtit in faciendo, & committitur per eum, qui dat operam rei illicitæ. 111.79. Dicitur ſatis ordinata a caſu incendij per ſublocationem fabro factam, quando ſine ea caſus incendij non euenißet. 117. 25. Et dolus conductoris ſatis probatur ex qualitate loci. ibid.34. Leuißima dicitur imprudenter facere vel omittere, quæ non faceres, vel non omitteres quilibet homo diligentißimus.118.18. Leuis eſt non prouidere, quod a diligenti perſona potuerit prouideri, ſeu facere vel omittere, quod non faceret, vel omittere perſona diligens ibidem, numero 19. Partie in quaque diſpoſitione dicitur excepta. conſil. 152.20 Satis probatur ex euidentia facti. 117. 26 Stipulatoris ea quæ committuntur, non tenetur indemnitatie promißio 152.13 Vel negligentia non eſt imputandum, quod factum non eſt profuturum 143.26

Culpoſus tenetur de caſu fortuito, quando culpa præcedit caſum incendy.127.35

Cumanus & alij relati per Mozi de feud. Rub vlt. nu. 73. & Intrigl de feud. cent 1 q 89. nu 72 & alij relati per Roſent de feud cap. 12 nu.15. in Glo.d. reprobantur.10152

Curator alienans bona minoris nulliter, ac ſine debitis ſolemnitatibus, ſi ipſe curator obligauit bona, & ſequatur euictio, emptori competit hypothecaria in bonis Curatoris.152.25.

D

DAmna quæ quis prætendit debent probari præciſe, & immediate, non ob aliam cauſam. conſil. 186.14

Damnatus ex publico iudicio efficitur infamis ſiue fuerit proceſſum via ordinaria, ſiue p inquiſitionē extraordinario.156.1. Ex famoſo crimine oĩa beneficia, & honoris amittit.156.3 Publico iudicio, etiamſi ciuiliter fuerit damnatus eſt infamis. conſ. 156.2

Damnum culpa ſocij non compenſatur cum lucro ab eo ſocietati acquiſito ſed illimet imputari debet, conſi.152.11

Dans differt a recipiente.181.58

Dare dicitur qui habent facultatem adimendi, & nō adimit.187.16

Datio in ſolutum, abſque mentione pretij dici non poteſt proprie emptio 173 35. In ſolutum annullatur ratione exceſſus, etiam in vno nummo. 185.18. In ſolutum cum pacto retrodandi non ſolum ſapit ſimulationem ſed, & vſuram.114.7. In ſolutum continens damnum aliorum creditorum non toleranda.183.32. In ſolutum debet fieri pro debiti menſura 189.19 In ſolutum dicitur fraudulenta quā do in illa fuit renunciatum remedio l. 2. C reſcinden. vend.183. In ſolutum de ſui natura eſt irreuocabilis.183 5. In ſolutum eſt ficta ſolutio.173.30 In ſolutum eſt impropria, non autem vera venditio ibid.31. In ſolutum facta in executione legati, ſapit naturam legati, & vltima voluntatis, & debet iudicari, ac ſi eſſet vltima voluntas ibid. 8. In ſolutum facta nulla procedente rei æſtimatione non tenet reſpectu aliorum creditorum intereſſatorum, licet poſſet ſubſiſtere quo ad ipſos dantem & recipientem 183 42 In ſolutum facta per modum contractus, ſed contemplatione vltimæ voluntatis, habetur pro vltima voluntate, 173.9. In ſolutum facta pro dote de fundo æſtimato ad ſolum effectum vt ſciatur illius valor, non eſt proprie venditio conſil ibid.36. In ſolutum fundata in ſola confeßione debitoris non tenet in tertij præiudicium.183.43. In ſolutum præſumitur ſimulata, ſi ante pacto retrodandi dicta bona data 114. 1. In ſolutum ſponte creditori non inſtante & per debitorem decoctum præſumitur doloſa & in fraudem facta. 183.31. In ſolutum non ſubſiſtit niſi proceſſerit rei æſtimatio vel pretij ipſius rei in ſolutum data taxatio. Sed declara vt infra conſi. 183 nu. 22 & 23. In ſolutum tenet, ſi fiat pro pretio declarando. 24. In ſolutum non ſubſiſtit ſi fiat in fraudem vel damnum creditorum 183.26. In ſolutum totaliter trāsfert dominium in accipientem. ibid 4. In ſolutum totaliter vicem emptionis & venditionis obtinere dicitur, illique ſimiles paßim reputatur 114.8. In ſolutum transfert Dominium in accipientem. ibid. 9 In ſolutum vitiatur propter exceſſum quantitatis crediti, non autem propter exceßum æſtimationis rei in ſolutum datæ. 183.20 In ſolutum voluntaria cauſat ſolutionem neceſſariam. ibid.12. In ſolutum voluntaria dicitur venditio. ibidem, numero 2.

Datum non debetur de legato valoris 300. niſi pro 200. vbi habet onus præſtandi 100. conſi. 103.4. De hæreditate vel legato ſtante ſtatuto non debetur niſi de vtilitate ex illis reſultante. 163.3. Non ſolutum ſolui in certo caſu, omittens non tenetur ad pœnam. 181.25. Sub vna conditione ſub contraria cenſetur ademptum.168.18

Debet tamen fructus inde perceptos in ſortem imputare.183.50

Debitores plures ſeu fideiuſſores vbi adſunt ēt ſi ſint in ſolidū obligati prius excuti debēt antequam agatur contra tertios poſſeſſores. 132. 5. Si ſunt duo, & ad manus tantum vnius perueniant pecunia alter dicitur fideiuſſor.186.36

Debitoris ignorantia non præſumitur quo ad numerum aliorum ſuorum creditorum.183.34.

Debi-

I N D E X.

Debitor efficitur ſuſpectus vbi ſuperueniunt moli mores circa obſeruantiam contractus verſantes. 138. 5. In diem poteſt ex noua ſuperueniente cauſa capi ante diem vt caueat de ſoluendo adueniente die. 178. 2 debet ad obtinendum in cauſa probare concludenter numerationem non interueniſſe, nec aliquid aliud, quod pro numeratione haberetur. 121. 9. Non interpellatus, quando tempus eſt indeterminatum non dicitur moroſus, nec obligatus ad damna paſſa. 180. 17. Non dicitur moroſus etiam ſi nõ probauerit ſe fuiſſe paratum tali die in loco deſtinato ad rem tradendam, quando creditor non ſe tranſtulit ad locum deſtinatum temporibus praſcriptis. 160. 12. Non dicitur moroſus etiam ſi iuraſſet tali die, & tali loco tradere, vel ſoluere. 160. 13. Offerens ſe paratum adimplere perinde eſt, ac ſi adimpleuiſſet, nec creditor recuſare poteſt adimplementum ex parte ſua. 160. 20. Primipilaris dicitur exactor pecunia Principis, & collector denariorum a debitoribus Ducalis Camera numeratorum. 180. 10 Probans nullam numerationem nõ fuiſſe factam, nec interuenire potuiſſe, quin eam vidiſſet, non obtinebit debitor. 121. 8. Semel detentus ad inſtantiam vnius creditoris dicitur effectus deterioris conditionis, & poteſt detineri, licet non venerit tempus ſolutionis, vt adueniente die ſoluat. 178. 3. Sicuti ante diem capi poteſt, vt caueat de ſoluendo adueniente die, ita & recommandari poterit ibidem, 7. Valens ſe tueri per aliquam exceptionem aduerſus creditorem, ei nihilominus ſoluens aliquam partem debiti, dicitur de nouo contractum approbare. 188. 4. Verus & legitimus ſe aſſerens hoc repugnat exceptioni non numerata pecunia. 121. 14

Debitori ſatis eſt reperiri in loco deſtinata & licet nõ ſoluat illico non per hoc dicitur moroſus abſque interpellatione. 160. 14

Debitorum pluralitas non praſumitur. 121. 26

Debitum dotis lucrata per ſtatutum pradefuncta vxore dicitur as alienum. 181. 36. Dotis marito per ſtatutum dicitur patrimonium viri, non autem hareditas vxoris. 181. 38. Dotis per legem communem, vel municipalem alicui ſoluendum mortua vxore conſideratur & ſolui debet vt as aliení. 181. 35. Voluntarium vbi pracedit legatum, ceſſat volũtas compenſandi. 166. 7

Dec. conſi. 47. col. 4. verſ. Vel etiam quando conſtat, reprobatur. 12a. 91

Dec. conſi. 544. repetitur conſi. 606. diſcutitur & impugnatur, 103. 74. & 113

Declara etiam procedere in ratificatione actus nulli & omnino nulli, ſecus in ratificatione actus nulli ſimpliciter à principio, qui tamen poteſt conualidari, nam per ratihabitionem confirmatur ex tunc, nulla ratione habita praiudicij tertij. 188. 7. In ratificatione hominis, ſecus in declaratione inducta a lege qua retrotrahitur ad tẽpus actus geſti. 188. 6

Declaratio actus retrotrahitur. 191. 62

Declaratio reſpicit praterita. 121. 10

Declaratio reſpicit illud, quod antea erit dubium, conſil. 121. 11. Vnius partis contractum eſſe ſimulatũ. & in fraudem vſurarum conditum alteri non obeſt alio non docto 114. 26. Breui ſubſecuta dationi in ſolutum, arguit fraudem debitoris decocti, & indicat colluſionem cum accipiente, in aliorum creditorum detrimentum. 183. 23

Decretatus ad ciuilitatem incurrit pœnam priuationis ſi non adimpleat modum adiectum. conſi. 199. num. 4.

Decreti beneficio qui vult vti probare debet ſe qualitates in eo enunciatas ſeruaſſe. 199. 7

Decretum conceſſum ex falſa, vel erronea cauſa non eſt curandum. 143. 4a

Defenſiones multa ſimul iuncta, & conſiderata ſi non mouent Iudicem ad abſoluendum indebite inquiſitum, attamen ſimul iuncta omnino iuuare debent. conſi. 183. 29

Deficienti in ſuo ſalutari eſt imputandum illi, nec cõdemnationem euitare poteſt. 121. 24

Delegatus debet honorari tamquam perſona delegantis. 109. 1a Fungitur vice delegantis. 105. 9

Deliberatio in mente retenta dicitur cogitatio, & deliberatio abortiua nondum in lucem producta, & reputatur vt poſthumus exiſtens in vtero. conſilio 151. nu. 31

Delictum ex parte ſubornantis eſt perfectum, & conſummatum. 138. 2. In perſonam Domini, quando directe commiſſum dicatur. 101. 5. Notorium dicitur quando conſtat de delicto principali, etſi non de eius qualitatib. 101. 96 Quando eſt leue, & pœna grauis Iudex debet minorare pœnam. 151. 58. Tunc praſumitur factum nomine alterius, quando criminoſus in actu maleficij id aſſerit. 123. 21

Delinquens numquam praſumitur iuſta cauſa motus, niſi per probabiles coniecturas ita crediſſe praſumatur. 151. 12

Demens dicitur expuens in faciem alterius ſine cauſa, ioco, & dato opere. 154. 12. Et omnino inſanus dicitur, qui teſtamentum contra pietatem, & naturalem charitatem condit. conſil. 154. 2a Inſanus, fatuus, mente captus, & furioſus cum careant iudicio, & intellectu quoad nullitatem per eos geſtorũ aquiparantur. 154. 1. Vti amente alieni non poſſunt teſtari. ibid. 2. Quod procedit etiamſi teſtamentum legatur rite, & ſolemniter conditum. conſi. ibid. 3. Et id tanto magis quando teſtamentũ eſt indiſcretum. ibid. 4. 18. & 19

Dementis regulariter per tempus ſucceſſiuum aliquando verba homini ſana mentis conuenientia proferunt, & ſigna prudentia faciunt, & tamen in inſania perdurant. ibid. 27. & 31

Dementia filij probatur ex reputatione patris. ibid. 6. Probata dicitur, quando pater inſtituit filios inaqualiter ratione dementia vnius eorum. ibidem, 7.

Pro-

I N D E X.

Probatur etiam quando pater curauit filium inſcribi in foro publico iuſtitiæ in matricula dementiũ. conſi 154. num. 8. Probatur pariter quando ſocer, & propria vxor habuerunt generum, & expreſſe maritum pro demente, & catena dignum. ibidem, num. 9. Probatur etiam quando per viam, villam, & Eccleſias publice deridenda quis loquitur. ibid. 10 Probatur quando ſine præcedenti cauſa, inconſulto, extra rem, & data opera in alterum lapides proijcit. ibid. 11.

Denunciatio creditoris non requiritur, vt quis rem liberam tradat. 120. 88.

Denunciationis omiſſio non officit quando contractus eſt nullus. ibid. 89

Denotat actum verum non autem fictum. 126. 2.

Deponens contra ſe ipſum non præſumitur falſus in ſui damnum, nec ita dicturum niſi talis veritas eſſet 123. 81. Frumento nomine alicuius, apud aliquem illud frumentum ſemper dicitur eſſe illius, cuius nomine depoſitum fuit licet alterius miniſterio. 160. 20

Derogatio vulgaris non tollit ſtatuta particularia. 174. 9

Deſcendentes teſtatoris in conditione poſiti dicuntur vocati etiam ad portionem patrus decedentis ſine filijs 107. 5

Detentor quilibet, & ſpoliator eſt manutenendus in ſummariſſimo poſſeſſorio. 175. 10

Detentus pro vno debito poteſt pro alio arreſtari. 178 num. 1.

Determinationis paritas ceſſat quando lex illam non admittit 120. 115

Deterioratio fundi euicti cedit damno emptoris. 112 num 18

Deus conſtituit ſuum Vicarium in terris non ſimpliciter ſed in fide, veritate, & iuſtitia. 136. 30. Obligatur ex pacto. 120. 21

Dicens vxorem habuiſſe alia bona quam dotalia probare debet. 128, 26

Dicitur etiam ille qui pudenda publice oſtendit, & obſcæna loquitur. 154. 13. Qui ægrotus ſpernit medicamẽta, & opportuna remedia. ibid. 15. Qui fatue, & inconſiderate extra rem loquitur. ibid. 14. Etiam qui bona extra rem diſſipat. ibid. 16.

Dicta officialis, vel miniſtri animo admonendi iniuriam nõ inferunt, nec talis proferens tenetur, licet verbum prolatum in iniuriam ſonet. 134. 15

Dictio aliqua eſt vniuerſalis & comprehendit omnia quæ excogitari poſſunt. 170. 7. Alternatiua, vel reſoluitur in coniunctã, ne alia excludatur perſona, quæ ex veriſimili mente teſtatoris excludit ſubſtitutum extraneum. 189. 24. Aliqua verificari poteſt in qualibet re. & caſu minimo vel maximo, & indiſtincte etiã in materia ſtricta & odioſa. 170 8. Alternatiua concludit in omni ſua parte. 189. 2 Alternatiua disiungit tam ſenſum, quam verba. ib. 3. Alternatiua (ouero) importat ordinem, vt primo nominati præferantur alijs. 191. 89. Alternatiua reſoluitur in coniunctam fauore liberorum. 189. 26. Dopoi denotat temporis ordinem & interuallum. 151. 35. Et, copulat diuerſa. 190. 19. E contra non ſimplicem ordinis conuerſionem ſed cõtradictionem in caſibus & effectuum contrarietatem importat. 158. 6. Iurato alicuius ſtatur in concernentibus proprium animum, & ſenſum, quodque fuerit motus ex tali, vel tali cauſa ad ſic dicendũ. 134. 31. Nuncij, vel officialis atteſtantis ſe feciſſe excuſſionem, & nihil inueniſſe, & de ſtylo & de iure ſtatur. 132. 4. Quæcunque, eſt vniuerſalis omnia continens, quæ ſpecialé indigent mẽtione. 190 4. Tamen, eſt aduerſatiua. Ideo inducit exceptionem a regula antecedente ibid. 31. Vel, eſt alternatiua, & ſatis diſiunctiua, imo dicitur contenta altero de requiſitis, non autem omnium concurſum requirit. 189. 1. Vel ponitur correctiue 149. 23. Vel, ſtat augmentatiue & conſequenter coniunctiue attenta mente teſtatoris, maxime quando ponitur inter habentia conformitatem, & conuenientiam. 189. 25

Dictionis. vel, multiplex eſt ſenſus ibid. 22

Dictum vnius teſtis ſaltem transfert onus probandi contrarium in aduerſantem. 116. 25

Diligens, & fidelis quilibet præſumitur in exercitio ſui officij ibid 22. Quilibet præſumitur vbi agitur de culpa committenda. ibid. 12

Diſpenſatio dicitur, & non legitimatio quando fit cũ aliqua limitatione. 191. 27. Eſt odioſa, & vltra expreſſos in ipſa diſpenſatione non extenditur, ibidem, 22

Diſpenſatus non detrahit Trebellianicam contra patris voluntatem ſed legitimatus ſic. 124. numero 27.

Diſpenſatus non dicitur proprie filius. ibid. 28. Strictiſſime eſt interpretanda. 149. 7

Diſpoſitio aliter adimpleta facit deficere partium conſenſum conſil. 141. num. 6. Facta in vnum tempus, ſed ordinata quo ad ſuum effectum in aliud tempus, tunc debet iudicari ſecundum illud tempus, in quo effectiue dirigitur conſilio 195. numer. 95. In filijs legitime natis extenduntur ad legitimos. conſi. 124 nume. 21. Iis non conuenit, quibus verba conueniunt. conſi. 120. nume. 104. Minuens lucrum dotis marito, & facilitans reditum dotis ad dot antẽ, vel eius hæredes fauorabilis eſt, & latiſſime interpretanda. conſilio 181. numero 4. Nominatim facta, ſeu per nomen relatiuum, vel demonſtratiuum certarum perſonarum non extenditur ad filios illarum. conſilio 133. numero 3. Qualibet ab initio æqua, & conceſſibilis, ſi ex proceſſu temporis ob noniter emergentia reddatur grauabilis, & iniqua debet reuocari. conſilio 137. numero 12. Qualibet fundata in falſa cauſa vitiatur. conſilio 112. numero 18. Reducit rem ad ſuam primæuam naturam. 181. nu. 5.

Teſtatoris mandantis hæredi, vt alimenta, vel certam quantitatem vxori ſuæ præſtet, donec dotes exegerit non tenet, quia ſapit vſuram, 122. nume. 5. & 6 Teſtatoris qua in vna ſola re poteſt verificari facit venire illam rem in diſpoſitione licet alias non veniret. 590. num. 23. Teſtatoris regulatur & intelligi debet iuxta præcedentem diſpoſitionem immediatam & adducit quatuor conte&tu ras 125. num. 23. Teſtatoris vbi verificari poteſt in filijs primi gradus numquam cenſentur comprehenſi nepotes. 106. nume 32. Vel derogatio generalis non tollit ius ſingulare. 155. 12

Diſponentis animus, & voluntas declaratur ex verbis factis, & non factis. 110. 16.

Diſpoſitionis interpretatio eſt ita facienda, vt euitentur omnino abſurda. 125. nu. 24. & 27.

Diſputare de Principis poteſtate, licet circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui, non circa quæ ſunt iuris diuini, vel gentium 136. 19

Diſtributio relicti debet fieri inter decem virgines ſolas etiamſi aliæ non extent. 191. 92. Totius hæreditatis ſi fit per quotas, & fit ſubſtitutio tunc agitur de ſubſtitutione vniuerſali. 189 nu. 10

Diſtributiua verba geminata plurimum operantur. 198 12

Diuerſitas modica in facto totum ius mutare dicitur. 189. 8.

Diuitia, & bonorum acquiſitio ſunt quid accidentale cum quilibet naſcatur nudus. 179. 19.

Doctori in tantum eſt credendum, in quantum mouetur lege vel ratione. Iaſ. conſi. 127. in 1. vol. reprobatur. 181. 69

Dolo ceſſante tollitur omnis pœna criminalis. 534. 1. facere non videtur qui paret mandatis ſuperiorũ, quibus neceſſe parere. 176. 2

Dolor iuſtus temperari non poteſt. ibid. 23

Dolore iuſto permotus mitiſſime plectendus eſt. 576. num. 25

Doloſus dicitur ſpernens iuſſum ſuperioris, nec obtemperans imperio Magiſtratus, aut non facit id, quod facere tenetur. 151. 50

Dolus debet per allegantem probari. 514 6. Magis requiritur in ſciente legente vel vidente ſcripturam famoſam quam in fabricante, vt pœna incurratur. ibid. 5. Nec delictum præſumitur niſi probetur. 201 47. Non cadit in moriente ab inteſtato, reſpectu delationis hæreditatis ſuccedentis ab inteſtato. 144. 21. Non præſumitur, niſi probetur. 146. 20. Quãdo non eſt ita probabilis, tenetur fraudans ad dattum duplicatum, & non vltra 185. 27 Requiritur in cauſis feudi priuatiuis, nec ſufficit culpa. conſi 101 40.

Dominij cauſa per ſimplicem obligationem non mutatur ſed merũ ius priuatis cantrahitur. 550. 17. Cõtinuatio oritur ſeu cauſatur a ſuitate. 102. 21. & 23. Noua acquiſitio non fit in filio. ſed continuatio ibid. 7.

Dominium non transfertur propter dutionem in ſolutum nullam ẽt non reſtituto pretio ipſi acquirenti. 183. 26. & 27 Et poſſeſſio rei data in dotem filia tranſit ab ipſo dante ad maritum. 173. 4. Trãſfertur in emptorem habentem tenutã prædij. 149. 11. Transfertur in emptorem per clauſulam conſtituti. ibid. 12. Vtile rei Eccleſiaſticæ penes vaſallos exiſtentis dicitur mere prophanum, & patrimonium vaſalli, ſubijciturque diſpoſitioni ſtatutorum laicorum, 139. 5. & 12. Vt tranſeat in emptorem eſt de natura contractus venditionis. 149. 10.

Dominus directi ſine dolo negans priuationem nõ meretur. 141. 19. Directi tenetur edere Inueſtiturã, quando ſuper illa ſe fundat. ibid. 18 Quando concedit aliquid inueſtito contra ordinariam naturam feudi in cæteris non alteratis, feudum retinebit ſuam propriam naturam. 101. 171. Rei poteſt de illa pro libito diſponere. 103. 1. Reſeruatio nihil operatur. quando reſeruans non habet ius validum reſeruandi, vel ius reſeruatum poſtea defecit ſeu ad nihil reductum fuit. 149. nu 14. & 55. Seu inſulam poſſidenti, & conſequenter illi ius fuit inueſtitum per ieg propter vnumquodq tale et illud magis. 184. 5 Vel Rector directi non poteſt negare renouationem inueſtituræ, quando adeſt onus renouandi de nouennia in nouennium. 145. 7. Vnius territorij non poteſt diſponere de aqua deſluẽte in territorio alterius in præiudicium conceſſionum ab ipſo Domino aquarum factarum. 148. numero 35

Donatio abſente donatario facta, non dicitur ratificata, niſi illi omnia geſta in eius abſentia fuerint ratificata per oſtenſionem Inſtrumenti. 180. 16. Dicitur reuocata per legitimatum per ſubſequens matrimonium, etiamſi legitimatus natus eſſet tempore donationis, quicquid dici poſſit de legitimato per reſcriptum. 539. 21. Facta per patrem filio non tenet. ibid. 3. Facta vxori a marito, non compenſatur cum dote in teſtamento a viro confeſſata. 166. 3 Inter viuos non compenſatur cum debito neceſſario. ibid. 8. Non præſumitur, ſed potius error etiam iuris, & in facto proprio. 12 a. n. 127. Non reuocatur per adoptionem. 104. 32. Ob cauſam matrimonij facta ab eo qui non tenebatur, dicitur pura, & indiget inſinuatione. 510. 32. Defectum inſinuationis obligationem non continet, ſaltem in exceſſu quingentorum, ibidem, 33. Ob matrimonium ad irreuocabiles. ibid. 0. Probatur per teſtes, & valet etiamſi Inſtrumentum annulletur, cum aliud ſit Inſtrumentum, aliud contractus enunciatus in ipſo Inſtrumento. 185. num. 11. Secunda, in qua nulla eſt facta mentio prima dicitur pars prima, quia de eadem re non poſſunt fieri plures obligationes, & promiſſiones, quod extenditur etiam ad quemcumque contractum. 139. 20. Vera eſt liberalitas abſoluta nullo iure cogente volenti conceſſa. 520. 4.

Dona-

Digitized by Google

I N D E X.

Donatorio vxor eſt digno excuſatione in materia Inſtrumenti.& datij denunciandi.185.2

Dos ad dotantem vel eius hæredes mortua vxore ſine deſcendentib. reuertitur de iure communi. 181.2. Aureorum quinque millium eſt diuitis mulieris. 284.12. Et alimenta non recipiant reiterationem. 264.4 confeſſata, & morte mariti confirmata nocet poſterioribus creditoribus. 196.1. Confeſſata in teſtamento non poteſt dici factum ſub ſpe numerationis, nec in alterius fraudem. 196.7. Confeſſata iuramento firmata tollit omnem ſuſpicionem ſimulationis. ibidem, 13. Dato ab auia dicitur aduentitia non autem profectitia.164.23. Data ab auia non imputatur nepti in legitimam. ibidem, 24. Non dicitur in bonis vxoris ſed mariti, 128.nu.21 & 22. Dicitur patrimonium vxoris. conſil. 181. numero 42 Debita hæredibus vxoris debetur præciſo titulo lucratiuo ſtatuti, non alio cõſil.eodem. numero 33. Naturaliter dicitur in bonis vxoris, licet de legum ſubtilitate videatur in bonis mariti.conſi.128. nu. 22. Non ſuccedit loco legitimæ quando ſtatutum ſimpliciter fœminam excludit propter maſculum, nec illi debetur ante contractum matrimonium. 197.3. Reſtitui nequit conſtante matrimonio.conſi.183.numer. 44. Niſi marito ad inopiam vergente ſua culpa vel delicto. ibid.45.

Donans non cenſetur dare animo compenſandi, cũ donatio ſit debitum voluntarium. 166.c

Donationes, vel promiſſiones de donando ob futurum matrimonium quando dicatur pars dotis.1c0.numero 1.

Dotare filiam eſt munus paternum, non autem maternum.164.1

Dotare filiam quotieſcumque tenetur mater, dotem quantitati alimentarum correſpondere ſufficit. 164 5. Non tenetur, qui alimenta preſtare cogi nõ poteſt. ibid.8

Dotes neptum deducendæ ſunt de legitima parentum. 148.7

Dotis præiudicium infert ordo dictans bona officiolũ dici obligata Cameræ.142.22

Dotis confeſſio lapſo decennio idem operatur ac ſi interueniſſet realis numeratio, magis ſi per dictum tempus vxor a viro fuerit alimentata, conſil. 196. nu 2. 3. & 5. Cauſa vtcumque poſterior in bonis poſtea per virum quæſitis alijs anterioribus præfertur.c42.19 Contemplatio dicitur habita per ſtatutum fœminarum excluſiuum quando dotata non autem indotata excluditur conſi.187 Sed contra, numer.c2.& 13 Pars per ſtatutum marito reſeruata non dicitur eſſe in bonis vxoris attenta diſpoſitione ſtatuti.181.37

Dubitans, & ignorans æquiparantur. conſilio 126. numero 28.

E

Ea quæ voluntorio committuntur iuris neceſſitati non ſubmittuntur. conſilio 191. numero 11.

Eccleſiaſtici tenentur ad onera purgationum canaliũ, & aquarum publicum intereſſe concernentium licet regulariter ſint immunes. conſilio 137. numero 37.

Edictum quando lapſo termino inducit canonem latæ ſententiæ tunc prorſus tollitur purgatio moræ. conſilio 15c. numero 21. Idem eſt quando imponitur pœna ipſo iure, vel facto, vt ibi. conſilio 15c.

Effectus & non verborum cortex attenditur. c22.numero 10 Vbi conſideratur non refert quid ex æquipollentibus fiat etiam in materia ſtatutaria. c26. num 4

Electio commiſſa hæredi inter plures perſonas de pluribus perſonis in numero plurali poteſt fieri in vnica perſona. conſilio 101. numero 103. Debet notificari electo. conſilio c05. numero 41. Facta ante tempus eſt nulla, & admittit variationem, conſilio 197. numero 6. Et Poteſtas datur non ſimulantibus de ſtando contractui. conſilio c14. numero 25. Ex falſa cauſa, vel iniuſta non tenet conſi 173 43. Facta vertente teſtamenti non dicitur facta nomine proprio ſed nomine teſtatoris, qui illam ordinauit conſi 191.c08. In alternatiuis eſt illius, ad quem verba diriguntur.133.11. In illo ſolo baſtardo ſuperſtite de familia conſummari potuit. 191 nu 91. Nõ dicitur doloſa, quando electus ſola in dignitate facti laborat. conſilio 195. numero 23. Non trahens ſecum executionem non impedit variationem, conſilio 197 numero 10. Si fuit commiſſa ſimpliciter in vltima voluntate, eligens non poteſt variare, ſecus ſi in contractu. conſilio 191 numero 106. Vadit ad arbitrium boni viri, ſeu ad iudicem quando fuit omiſſo, non autem omnes proximiores admittuntur. conſilio eodem, numero 93 Vel declaratio in arbitrium hæredis grauati. vel primi fideicommiſſarij conferri poteſt. conſ.eodem, numero 77.

Electione non facta commiſſa a teſtatore, recurritur, ad arbitrium boni viri, id eſt, ad iudicem ordinarium, conſilio eodem, numero 86. Semel factu conſumitur ius eligendi, & ex electione ius irreuocabile dicitur acquiſitum, conſilio eodem, numero c05.

Eligendi facultas non extinguitur, ſed licet variare quando ab initio electio fuit inualida. c73. numero 41

Electionem faciendam verbo clara expreſſa, & ſpecifico requirantur. conſilio 105. numero 39.

I N D E X.

Electus ab hærede dicitur capere à teſtatore non ab ipſo hærede fideicommiſſario conſi 391. num. 63. cenſetur vocatus a teſtatore ad fideicommiſſum, quando electio eſt facta ex ordine teſtatoris eligendi per hæredem. ibid. 43. Grauari non poteſt in aliquo ab eligente. conſi eod. 68. Hoc in caſu dicitur capere a teſtatore non ab eligente, conſil. eod. 65. Ille dicitur, qui fuit heres inſtitutus, ibidem, 23. Non diceretur ſuccedere in bonis ſibi deſtinatis à teſtatore per fideicommiſſum, ſi teneretur perſoluere debita eligentis grauati. ibid. 82. Non tenetur ad aliquid inæſtimabile grauamen, veluti delationis armorum, vel cognominis, ac cætera id genus ab eligente prouenientia, ibid. 83 Non tenetur ſtare colono eligentis, nec illius tranſactioni, vel aliis conuentionibus, ibid. 67.

Eligens ex conceſſione, & cõmiſſione teſtatoris, tenetur in electione ſequi voluntatem tacitam, vel præſumptam ipſius teſtatoris, ibidem, 90. Nomine proprio poteſt variare, ſecus ſi nomine alieno. ibidem e07. Non tenetur præciſe dignum eligere, ſed poteſt indignum indignitate facti eligere. e95.22. Poteſt prætermittere digniorem, & eligere indignum. conſi. eod 21. Tenetur præſtare gratis tale miniſteriũ ſuum in eligendo. e91. 84. Semel non poteſt amplius pœnitere, nec variare, e73.40

Elegiſſe ad hoc ut quis dicatur oportet, vt prouiſio, vel electio fuerit facta cum effectu, non nulliter, numero 42.

Emancipatio requirit præſentiam Iudicis. 139.5

Emens ſcienter rem alienam redditur ſecurus per euictionem. 120.96

Emphyteuſis in dubio interpretatur conceſſa pro maſculis tantum. 165.6

Emptor bonorum Eccleſiæ tenetur curare, vt pecunia conflata ex bonis venditis conuertantur in vtilitatem Eccleſiæ, 141.3. Etiam agens contra Eccleſiam non tenetur probare, pretium ſolutum fuiſſe verſum in Eccleſiæ vtilitatem, & teſtatur receptiſſima ſententia conſil. eodem, 23. Illicitus non agit de euictione ſibi promiſſa, etiam ſi nuncupatim illam ſtipulatus fuerit, conſi. 552. e2. Non poteſt agere ex contractu iniuſto cum Eccleſia, vbi fundus fuit venditus propter aliquam cauſam, niſi probet cauſa fuiſſet ſatiefactum. conſi. 141. numero 4. Non tenetur ad ſollicitudinem pro inueſtienda pretio, exceptuatis contractibus mutui, depoſiti, & ſimilium, conſ. eodem, numero e5. Non tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem Eccleſiæ, quando Eccleſia eſt actrix. conſi. eodem, 14. Tenetur denunciare litem venditori etiam habenti ſcientiam illius litis, & quare conſi. 120. numero 5. Tenetur ſoluere pretium, & venditor inueſtire, conſil. 14e. numero 18. Tenetur tantum numerare pretium inueſtiendum, vel vt inueſtiatur, cum id ſpectet ad venditorem. ibid. 10

Emptori ſufficit obtinere in cauſa, ad hoc vt illi denegetur actio euictionis. conſil. 112. num. 2. Sufficit vt contrahat ea lege, & pretium ſoluat, vt in alterius rei emptionem ſubrogetur pretium, aliter in mutuo & aliis contractibus. 141. e2

Enunciatio finium ponitur ad demonſtrandum, eorum tamen natura non impedit futuras acceſſiones. 184.32. Supereminentia in teſtamento conſideratur eamquam pars principalis diſpoſitionis. conſ. 106.56

Epiſcopus ſi cognoſcat cauſam vti delegatus Iudicis, vel Principis ab eo appellatur ad Principem, ſi vero vti ordinarius ſeruatur conſuetudo, conſil. 129. num. 17

Exceptio ad hoc, vt dicitur de regula, quæ nam ſufficiat. 190.29. adulterij datur hæredi extraneo, quando cum adulterio concurrit ſpoliatio quaſi poſſeſſionis thori coniugalis. conſi. e77. declara vt num. 8. & ſeq. Circa tempus limitatum fundata in ſolo iudicis officio admittitur, ſecus in iure actionis vel contractu. 130.19. Concernens intereſſe, ſeu obligationem alterius non poteſt ab alio opponi, quam ab eo cuius intereſt excipere. 132.12. Excuſſionis opponi non poteſt a non intereſſato. ibid. 15. Firmat regulam in non exceptis. 190.24. Ne dicatur vana & ſuperflua dicitur, ff. acq. hæred. diſcutitur. conſi. 187. nu. 20.22. & 30. Non numeratæ pecuniæ nõ competit neganti ſcripturam ſua manu fuiſſe confectam 121.1. Nullitatis auxilia Velleiano ſtatim oppoſita per mulierem conuentam in Iudicio reddit omnino eam tutam. 213. e3. Nullitatis eſt fortior exceptione iniquitatis & paria iudicantur, licet ſint eſſentialiter diuerſa. 172.1. nullitatis prouenientis ex defectu iuriſdictionis opponi non poteſt poſt lapſum tempus ſtatutarium. 172.5 Oppoſita non dicitur per ſimplicem negationem ſed tenetur probare illam. 12e.3

Exceptionis qualitas optime declarat de quo genere, & de quibus regula loquatur. 190 28. Quæ non poſſunt principali reo, nec fideiuſſori prodeſſe poſſunt. 160.28

Excipiens contra cauſam præcedentem ſeu contra præteritam numerationem contentam in ſcriptura confeſſata tenetur probare eam non fuiſſe veram ſed falſam. 12e.6. De excuſſione debet inſtare coram Iudice vt ſummarie & extraiudicialiter ſe informet an debitores prius excutiendi habeant in bonis & quatenus id repertatur contra illa agi. 132. e0. De non numerata pecunia ad hoc, vt obtineat in cauſa, debet probare quod pecunia non fuit numerata, & quod adfuit ſpes numerationis. 521.2

Excluſa certa fœmina per ſtatutum dicuntur excluſi omnes eius deſcendentes vti procedentes a radice inſerta. & ibidem ampliatur. conſilio 187. numera 3. & 4.

Excluſio fœmina per ſtatutum ita perpetuatur in eius deſcendentes ſiue filia ſuperuixerit ſiue prædeceſſerit eius parentibus, 187. nu. 5. & ſeq.

Excul.

I N D E X.

Exculpans in tormentis, vti morti proximus non præſumitur mentiri, & immemor ſalutis æternæ. 123. Non poteſt amplius torqueri. conſilio 123. numero 14

Exculpatio offenſi ſi prodeſt inculpato vbi plene de delicto non conſtat, multo fortius iuuabit exculpatio mandatarij ſe ipſum ſolum inculpantis. 123. 10. Carcerati culpam in ſe aſſumentis elidit indicia, & præſumptiones ad torturam ſufficientes, idque Iudicis arbitrio remittitur, 123. 12. & 15. Socij criminis valde prodeſt exculpato. ibidem, numero 9.

Excuſſio dupliciter conſideratur, aut reſpectu ordinis iudiciarij ſeu præpoſterationis, aut reſpectu beneficij, vel intereſſe partis opponentis. 132. 6.

Erigens primogenituram poteſt alios filios legitima priuare. 133. 21

Errans non conſenſit. 140. 23

Error dicitur patens oculis, quando oculis legentis intellectus, ac cognitio legis adiungitur. cõſ. 152. 33 Probatur oſtendendo rem aliter ſe habere. 110. 20 Teſtatoris concernens qualitatẽ innaturalem vitiat teſtamentum. 124. 6

Eſt etiam nulla lata pendente termino ad opponendũ, & non dato termino petito ad probandum, ac ad iura, & probationes aduerſarij oppugnandum. 153. num. 20

Eſt nulla nedum parte non citata, ſed etiam citata, & promulgata ante relationem nuncij. 153. numero 19

Et hoc præcipue habet locum quando ſtatutum prouidet filia de alimentis. 197. 2. Et quando tempore contractæ ſocietatis fuit vnanimiter adaptatus magnus codex formalis cum lata in ſcrip. qualiter ille erat codex magiſtralis ſocietatis ſuper quo libro taliter inſcripto ſemper non obſtante morte vnius ſocij ſucceſſiue vſque ad finem conductionis fuerunt deſcripta omnes rationes, computa, & negotiatotius ſocietatis, numero 158. per eoſdemmet Cancellarios. & exercita negotia per eoſdemmet officiales, conſilio 120. numero 157 & 159. Et talis caſu conſtituens non dicitur poſſidere, ſed illius hæres. 175. 22

Euentus poſterior formaliter a primordio tituli. 185. num 6.

Euictionis promiſſio reciproca intelligitur ſecundum naturam contractus. 152. 23

Euictio affectata procedens culpa compromittentium, vel tranſigentium, imputatur emptori, & ei denegatur euictio conſi. 112. numero 4. Cauſata ex compromiſſo, vel tranſactione, non parit actionem erga venditorem. conſi. 112 num. 1. Culpoſa non debetur quando non fuit expreſſe, & indiuidue promiſſa. conſi. 152. num. 22. Debita ex contractu diuiſionis regulari ſolet prout in alijs contractibus fuit promiſſa, vel debita. conſi. eodem, nume. 2 Dicitur ſecuta, quando per ſententiam amittitur, vel abducitur res. conſi eodem. num. 7. Ex natura contractus diuiſionis debetur etiam ſi non ſit promiſſa. conſi eodem, numer. 1. Ex natura rei debetur, quando fuit promiſſa conſi. 152. num. 4. Non debetur, etiamſi promiſſa fuerit, quando ſecuta eſt culpa, & facto euicti. conſi. 152. nume. 8. Proueniens ex cauſa venditoris, non poteſt prætendere aliquid iure dictæ euictionis, nec etiam illius ceſſionarius. conſi. 112. num. 25. Re facto emptoris, qui debito tempore inueſtituram non accepit nõ datur regreſſus contra vend conſi. 152. numer. 10 Si fuit promiſſa, etiam ſi ſequatur culpa patris debetur. conſi. eod. num. 5.

Executio perſonalis, & tenuta bonorum pro debito Camerali liquido competunt. 142. 2. Non dicitur facta per electionem, quando plene non fuit creditori ſatisfactum. 197. 16

Exemptio aliquorum tendens ad damnum enorme cæterorum non debet attendi, ſed reuocari. 137. numero 31

Exemptionis limitata cauſa, limitatum producit effectum. ibid 22

Expreſſio certorum confinium non probat negatiuam, nempe alia bona vltra expreſſa in contractu non cõprehendi. 184. 19. Eorum quæ tacite inſunt tunc operatur, quando fit alio modo, quam ex quo ineſt. 106. 57. Eius quod tacite ineſt nihil operatur, decla. conſi. eod. nu. 54 & 57.

Ex ratificatione quis de æquitate non punitur pœna ordinaria, ſed extraordinaria. conſilio 123. numero 30

Extende etiam tanto fortius ſi ſit inter iugales. 189. num. 40, maxime quando breui ſubſequitur decoctio, vel fallimentum, 183. nu. 39. Vt nec talis obligatio reconualeſcat filio ex poſt ſui iuris effecto, 188 nu. 2

Extenſio caſuum fieri non debet, vbi caſus ſimilis habet legem in contrarium. conſilio 120. numero 117.

F

Facta verbo prænalent. 128. 6

Factum debite non reſcinditur per modum indebitum, conſilio 116. numero 16. Dicitur notorium quando omnes illud ſciunt, vel veriſimiliter ſcire poſſunt. conſilio 101. numero 97. Futuræ ſimulationis non infringit contractum, ſi id fiat ex poſt facto. conſilio 114. numero 20. Simulandi, vel vſuram accipiendi non probatur ſi hoc ſimpliciter fuit tractatum, conſilio eodem, numero 21. Non dicitur, quando aliquid ſupereſt addendum. conſilio 147. numero 22. Non dicitur quando aliquid ſupereſt agendum, conſilio 146. numero 7. Principis caſus fortuitus reputatur, & illi non ſubiacet promiſſor euictionis. conſi. 143. nu. 7. Principis inter impoſſibilia, & fortuitos caſus reputatur. ibid. 25.

I N D E X.

Principis licet impoſsibile reputetur, tamen culpa illi adſcribitur, qui Principem non adit. conſ. 1 1 1. 5 3. Ratum haberi poteſt, non autem qualitas facti. conſi. 1 2 3 26

Facultatem habens eligendi plures poteſt vnum tantum eligere. 1 9 1. 1 4 1

Facultas & arbitrium intelligitur reſpectu perſonæ neceſsitas autem reſpectu ſubſtantiæ electionis 1 9 1. 7 9. Eligendi durat vſque ad mortem, & eſt variabilis & renocabilis ibid 2 2. Neceſsaria electionis non eſt propria liberalitatis beneficium. ibid. 8 1. Succedendi eſt quid ſeparatum a legitimatione. ibidem. 3 4. Succedendi limitata procedit in legitimatione callatiua non autem reſtitutiua. ibidem, 1 1 0. Teſtandi eſt fauorabilis. 1 8 1. 46.

Faciendi cauſa non facti inſpici debet. conſil. 1 4 1. numero 44.

Faciens agens, vel aſſentiens ratione ſui officij ſibi nõ præiudicat, & nil mali facit. 1 3 4. 1 4. Aliquem actum cenſetur ſe obligare legibus de illo actu loquẽtibus. 1 20. 6 2. Quid illicitum iuſſu Iudicis excuſatur. 1 3 4 1 1

Fallit ſecundo, quando lex explicitè loquitur, 1 5 1. vt nu ſeq. Quando proceditur ad inſtantiam accuſatoris. ibid vi nu. 1 5 1

Falcadia proprie deducitur ex relictis particularibus non autem Trebellianica. 1 9 2 2 1. Detractio ceſsat ſi teſtator hanc addiderit clauſulam, ſaluis ſemper, & reſeruatis legatis. 1 27. 3. & 6. Nomen, virtus, & operatio eſt ignata imperitis. 1 2 7 9

Falſitas actu vel habitu non nocibilis non punitur nec etiam pœna extraordinaria, præcipue, ſi non conſtet de crimine, vel delicto doloſe commiſſa. 1 3 4. 2 7. Dici non poteſt doloſa, & punibilis, ſed potius in errore conſiſtens, ſi illam committens nullũ commodum ſentit. 1 3 4. 3 3. Probatio debet de neceſsitate concludere, ita quod alter eſſe non poſsit, quã quod falſitas ſit commiſſa. 1 3 4. 2 9. Vt ſit punibilis tria copulatiue requiruntur quod mutetur veritas, quod mutatio fiat ex dolo vero, non præſumpto, & quod falſitas ſit nocibilis. ibid. 2 6

Familiæ decor non conſeruatur per illegitimos filios: & eorum ſuperuenientiam, licet legitimentur per reſcriptum, non reuocatur donatio. 1 3 9. 2 3

Familiarum dignitas conualidatur per filiorum legitimationem ex ſubſequenti matrimonio, conſi. 1 3 9. num. 24

Fama & fuga arguunt fugitiuũ fuiſſe incendiarium. 1 17. 1 0. Magnum adminiculum facit in incendijs occultis, quando ſciri non poteſt quæ fiunt de nocte. conſi. ibid. 9. Eſt validiſsima coniectura. ibidem, 8

Fatuitatem arguit mixtura actorum, quæ a viro ſanæ mentis fieri non ſolent. 1 5 4. 1 7.

Fellonia delicta ſtatim ſequuto Princeps alteri feuda concedere poteſt, idque facere licet etiam ante ſententiam. 1 0 1. 1 28. & ſeq.

Fellonia dicitur omnis culpa, & omne crimen propter quod Vaſallus fundo priuatur, ac maleficium, ibid. 2. & ſeq. Probatur per rei euidentiam, ſeu inſpectionem ocularem. ibid 9 1. & 9 3. Quid ſit, ibid. 1. Regula probatur ex confeſsione vaſalli, & præcipue præſente Domino. ibid. 1 1 1. & ſeq. Sine dolo non committitur. ibid. 3 9

Felloniam quando committat Vaſallus in perſonã Domini directè ibid. 4

Fœmina excluſa ſimpliciter per ſtatutum datur hypotheca ſeu ius reale in bonis debitoris pro dote cum alimentis. 1 9 7. 1 2

Fœmina non ſuccedit in emphyteuſi eccleſiaſtica, niſi expreſſa fuerit inuitata in primordiali conceſsione. Deciſ. Surd. 9 5. reprobatur. 1 6 5. 4. Non ſuccedit in emphyteuſi eccleſiaſtica, niſi ſit conceſſa pro ſe & hæredibus. ibid. 5. Simpliciter excluſa a ſtatuto propter maſculum dotis legatum ad ſuas hæredes non tranſmitti ſi ante matrimonium per eam contractum deceſſerit. 1 9 7. 1. Triplex bonorum genus habere poteſt. Dotalia, Paraphernalia & Extra dotalia. 1 9 3. 1. Non excluduntur a legitimatis, ſtante ſtatuto, vt exiſtentibus maſculis fœmina nõ ſuccedat. 1 7 4. 1

Feuda appellatione bonorum, vel hæreditatis Teſtatoris non veniunt. 1 25. 2 2. Ex diſpoſitione ſtatuti Mantuani poſſunt obligari cum conſenſu domini ſiue ante, ſiue in, ſiue poſt obligationem accedat. 1 7 9. 9 Idque tantum procedit quando bona libera non extant. ibid. 1 0. Mixta dicuntur quid hæreditarium. 1 25. Mixta dicuntur quando in Inueſtitura fit mentio de hæredibus. 1 4 1. 1 3 8. Mixta ſapiunt in omnibus naturam feudorum ex pacto & prouidentia, dempta ſola qualitate hæreditaria conſ. ibidem, 1 3 9 In feudis mixtis licet deſcendentes non ſuccedant, niſi ſint hæredes, ea tamen capiunt iure ſanguinis non ex ſucceſsione. ibid. 1 4 0. Succeſsio in feudis ex pacto, et prouidentia quare non detur. ibid. 1 4 1. In genere feudorum ex pacto & prouidentia tot ſunt conceſsiones quod perſonæ ibidem, 1 4 2. Non cadunt in diſpoſitione vniuerſa dempta inſtitutione. 1 2 5. 2 4. Non dicuntur in bonis teſtatoris poſt mortem ibid. 1 8. Quod poſsint in ſubſidium obligari de iure communi cadit ſub limitatione regula ſecus tamen eſt quando id ſtatuto cauetur. 1 7 9. 1 1. Regulariter non poſsunt hypothecari ibid. 2

Feuda ſi per teſtatorẽ fuerint omnibus eius filijs nominatim aſsignata ex teſtamento ab ipſo Cæſare approbato illis auferri non poſſunt, & ex eo inducitur fideicommiſſum. 1 0 1. 1 5 8. & 1 6 1. Succeſſoribus ea conditione deberi videntur ſi vaſallus poſſeſſor non commiſerit aliquid ob quam feuda illa deuoluantur ad Dominum. 1 4 1. 1 3 7. Vaſalli rebellis an adiudicentur Domino vel agnatis eiuſdem vaſalli recenſentur opiniones, numer. 1 3 2. & 1 3 3. & concluditur pro Domino, conſi. ibid. 2 3 4.

Ve-

Veniunt in inſtitutione vel legato, quando nō poſſunt verificari in alia re. 128.28

Feudi alienatio, & refutatio medio dimiſſimo, facta in vnum ex comparticipibus feudi tenet etiam Domino irrequiſito nec de illa debetur Laudemiū. 158.9. *Alienatio, vel refutatio in remotiorem agnatum in antiqua inueſtitura comprehenſum, quo ad praeiudicium Domini tenet, conſil.* 198.*numero* 8.

Feudum ab initio ſemper cenſetur conceſſum ſub conditione quod in caſum iniuria contra Dominum ad eundem omnino reuertatur. conſi. 101.*nu.* 135. 165.& 166. *Concedi poteſt non ſolum a laico ſed etiam ab Eccleſia Monaſterio* 145. *Cuius natura fuit a concedente alterato eiſdem modis amittitur quibus fuiſſet amiſſum, ſi non fuiſſet alteratum, cōſil.* 101.172. *Dignitatis eius eſt natura vt vadat ad primogenitum, & eſt indiuiſibile.* 105.16. *Domino apertum per culpam vltimi vaſalli poſſeſſoris feudo priuati illius agnatis per Dominum concedi non debet.* 101.130. *De nouo conceditur Monaſterio recte.* 145.2. *Deuolutum ob non renouatam inueſtituram cui applicetur, an Domino vel agnatis.* 198.14. *Eccleſiaſticum laico conceſſum ſi per vaſallum ſub infeudetur ſaeculare, & laicale dicetur.* 129.1. *Ex pacto ob delictum vaſalli in perſonam Domini non aperitur ipſi Domino, ſed deſcendentibus, vel ſaltem agnatis ipſius delinquentis, & quare, numer. ſeq ſed contra ſecundum magis communem. conſi.* 101.*nume.* 143.& 147. *Gratioſum multo minus obligat Principem quam datum per contractum. ibid.* 104. *In dubio dicitur conceſſum cum iure accreſcendi* 198.2. *Ligium non dicitur quando ſuperior Dominus excipitur.* 111.7. *Non amittitur ex delicto in perſonam Domini quoties conſtat ex tenore Inueſtiturae concedentem noluiſſe, vt per delictum vnius alteri praeiudicetur,* 101.*num.* 141.& *ſeq. Non Domino ſed filijs vel agnatis delinquentis vaſalli & rebellis applicatur, quādo. ſententia criminis laeſae maieſtatis lata fuit in contumaciam ipſius feudatarij, &* numero 150.& 158. *Sed quando illud procedat, conſi. ibidem, numero* 152.

Fictio non cadit in ſtatutis. 104.15

Fictio non operatur in poenalibus. 177.45

Fideicommiſſarius dicitur ſuccedere teſtatori, nō grauato. 165.2. *Exprimens errorem teſtatoris probare tenetur.* 124.18. *Non poteſt allegare illegitimitatem haeredis contra nominationem teſtatoris, quod ampliatur non.* 124.17.& 18. *Succedens ex fideicommiſſo dicitur ſuccedere ipſi inſtitutori, non autem grauato. ſeu vltimo poſſeſſori. conſil.* 191.*numero* 64.

Fideicommiſſum conditionale, vel in diem incertam relictum ad haeredes nō tranſmittitur, etiam quod ſint filij, & deſcendentes & agatur de fideicommiſſo aſcendente vel paterno. 106.44. *Non dicitur reciprocum, quando tria non concurrunt nempe quod ſubſtitutio fiat poſt mortem omnium vltimo decedente, ſecundo quod expreſſe fiat in omnibus bonis, tertio vt omnes ſint vocati explicite, non autem in conditione poſiti.* 189.4. *Non inducitur vigore clauſulae codicillaris, cum ijdem haeredes ſtituti reperiuntur grauati, nemo enim poteſt haereditatem ſibi ipſi reſtituere.* 129.15. *Nullum extare in dubio eſt pronunciandum.* 106.58. *Proximiori relictum ſi vno tantum poſſit verificari debetur primogenito.* 105.51. *Reciprocum affert tam commodum, quam incommodum, & ita dicitur participare non minus de lucro, quam de damno.* 185.16. *Reciprocum non dicitur inductū, quando quaelibet perſona fuit inſtituta in quota ſed ſolummodo quaelibet perſona intelligitur grauata pro portione ſua reſtituere ſubſtitutis.* 189.21. *Reſpectu bonorum eorum cenſetur relaxatum ſequuta alienatione illorum tantum, & non aliter.* 195.15. *Vniuerſale dicitur, quod fuit factum ſub nomine bonorum.* 192.4. *Vniuerſale quale dicatur, conſil. ibid. numer.* 4.19.& 20. *Vt inducatur ex coniectura ta praedilectione teſtatoris conſiderandus eſt caſus, qui euenit non qui euenire potuit, conſilio* 107.*numero* 17

Fideiubens ad inſtantiam alterius in aliquo contractu dicitur neceſſario approbare ipſum contractum. conſi. 160.27. *Dicitur male vti ſubſtantia ſua. conſil.* 168.1

Fideiuſſio etiam in vita fideiubentis dicitur nulla quando adeſt expreſſa teſtatoris prohibitio. 168.8 *Non praeſumitur, niſi interueniat ſtipulatio, promiſſio, obligatio, & caetera id genus.* 113.11. *Tanquam nulla, nedum poteſt reuocare a filijs prohibitis, ſed etiam ab ipſo contrauenientе, conſilio* 168. *num.* 9

Fideiuſſor debet admonere, & occurrere reum principalem ne forte iterum ſoluat ibid. 31. *Debet notificare reo ſolutionem a ſe factam, ne forte is iterum ſoluat. ibid.* 29. *Debet opponere exceptiones competentes principali reo, & ſi non opponit, non debet audiri contra reum. ibid.* 35

Fideiuſſor debet probare actualem ſolutionem nec ſtatur confeſſioni creditoris, quando patitur aliquam exceptionem. ibid. 26. *Dicitur fateri nullum ius habere cum illo re pro qua fideiuſſit, & ſibi totaliter praeiudicat.* 160.28. *In diem poteſt debitorem de fuga ſuſpectum carceratum & commodare.* 178.12. *Non poteſt agere contra principalem reum niſi realem ſolutionem per numerationem probauerit, non ſufficit oſtendere fictam ſolutionem per confeſſionem creditoris, & haec opinio redditur controuerſa.* 186.20. *Non poteſt moleſtare debitorem, nec agere ad liberationem, niſi diu ſteterit in obligatione.* 178.8. *Praeſumitur ſoluiſſe ſponte, quando non conſtat de coactione, idcirco reus principalis non tenetur ad maius intereſſe.* 186.24. *Pro-*

pite

prie debitor appellatur.168.3. Proprie dicitur, qui ſtipulat indemnitatem. 186.3. Poteſt debitorem ante ſolutionem conuenire quando debitor ipſe cœpit conditionem ſuam deteriorare. 178.10. Repellitur quando per omiſſam denunciationem reus iterato ſoluit. 186.30. Suo nomine non ex contractu debitoris primarij conuenitur 108 4. Solutionem à ſe factam non notificans reo principali redditur ſuſpectus de dolo. & nequit agere contra ipſum reum. 186.28. Totum debitum ſoluens creditori non poteſt agere aduerſus principalem debitorem ad conſequendum ſolutum, non obtenta prius ceſſione a creditore recipiente pecuniam. conſ. eod. num 38

Fideiuſſores perperam vtuntur bonis ſuis conſ. 168. num. 2

Fideiuſſorum conditio miſerabilis, & calamitoſa eſt. num. 5

Fideiuſſorium non dicitur reciprocum ſi non concurrãt tria ſuperius enarrata etiamſi ſuperſit perſona quae ex veriſimili mente teſtatoris deberet excludere ſubſtitutos 185. 5

Fidelitatis ius dicitur perſonale non autem reale conſil. 112 35

Fidem cautionis agnoſcens non poteſt denuo opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. 121. 25. Frangens cadit ob omni commodo conuentionis, tam de iure ciuili, quam Canonico. 121. 40 Fallere grauiſſimum eſt, etiam erga hoſtes. conſil. 147. num. 14

Fides data eſt ſeruanda. ibid 9 Hoſtibus data eſt præſtanda. ibid. 12. Maior alijs concurrentibus coniecturis adhibetur atteſtationi morientis, quam viuentis 196. 16. Scriptura morte augetur ibidem. numero 15.

Filia dotata ab extraneo congrua dotis conſtitutionem de bonis paternis petere poteſt. 164 19. Poteſt petere dotem in bonis maternis. & ſi ab extraneo dotata quando contemplatione ſui ipſius dotata fuit, & quare ibidem. num. 32 Quæ dotem effectiue accepit, aliud dotis ſupplementum non poteſt habere, cum dicatur reſiduum patri renunciaſſe. 187. 18

Filiabus competit pro ſupplemento legitimæ conditio ex lege. 131. 28

Filij in conditione poſiti dicuntur vocati, quando teſtator inſtitutis pluribus filijs & inuicem ſubſtitutis ſi ſine filijs deceſſerint demum ſubſtituit aliam perſonam minus dilectam, conſi. 106 contra num. 46. 60. & 65. In conditione poſiti dicuntur vocati ad excluſionem ſubſtitutorum quoad portionem eorum patris tantum, non autem patrui vbi de magis communi, conſi. 108 nu. 16. & 20. In conditione poſiti vbi ex coniecturis dicuntur vocati adoptionum cohæredis, ſed non procedit quando poſt filios inuicem ſubſtitutos non legitur ſubſtitutus aliquis extraneus. 108. 17. In conditione poſiti non cenſentur vocati reſpectu perſonæ, cuius intuitu nullam faciunt conditionem. 107. 9. In conditione poſiti dicuntur vocati etiam ad portionem patrui, quando ſunt ex deſcendentibus teſtatoris, conſi. eod. num. 11. 13. In conditione poſiti cenſentur vocati ad portionem patrui, quando alias admitteretur extraneus ſubſtitutus ad excluſionem deſcendentium ibid. 12. Legitimi ex legitimo matrimonio procreati in conditione poſiti dicuntur vocati ad excluſionem baſtardorum legitimatorum. 128. 1. Naturales quoad commoda non ſunt filij, ſed tãtum in odioſis, præcipue in ſtatutis, quæ propriè intelligi debent. conſi. 102. num. 4. 18. Nondum nati ſicuti non veniunt in ſubſtitutione, & relicto facto alicui & eius filijs, multo fortius non comprehenduntur nepotes. 106 23. Poſiti in conditione, an & quando cenſeantur vocati ad portionem patrui ratione prædilectionis, recurrendum eſt ad materiam l. hæredes mei § cum ita, ff ad Trebell. 108. 18. Quando vocantur paſſiue non veniunt nepotes. ibid 26

Filio relictum pro legitima debet eſſe fundatum in patrimonio & proprietate teſtatoris. aliàs non valet teſtamentum, quo relinquitur annua penſio tantum ſoluenda per fratrem de redditibus hæreditatis. 139 12

Filijs in conditione poſitis cenſetur reſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis in bonis patrui. quod tamẽ ceſſat eo teſtato decedente. 107. 16. In conditione poſitis dicitur ſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato tantum. 106. 72

Filiorum appellatione ex ſermonis proprietate non veniunt nepotes. ibid. 76. Appellatione non veniunt fœminæ in ea conditione, ſi deceſſerit ſine filijs, quando conſtat teſtatorem in alijs partibus teſtamẽti exprimendo nomen filiorum intellexiſſe de maſculis. 148 10. Appellatione non veniunt fœminæ quando teſtator plures in teſtamento expreſſit iſtud nomen filiorum. 148. 13. Appellatione non veniũt nepotes in ſubſtitutione facta filijs de ſuperueniente. 108. 11. Appellatione tunc includuntur naturales quando eadem ineſt ratio naturali quæ in legitimo. 102. 3.

Filius acceptando hæreditatem dicitur illam agnoſcere cum onere annexo. 168. 13. Adoptiuus non gaudet beneficio ſtatuti eximentis filios a ſolutione gabellæ pro legatis indictæ. 104. nu. 33 & 37. Adoptiuus non habet iura naturæ. ſed tantum dicitur legitimus, & legis diſpoſitione. ibid. 30. Cenſetur ſe conformare cum diſpoſitione paterna iterando conſimilem diſpoſitionem patris. 195. Datus extra territorium non eſt capax bonorum patris ſtante ſtatuto 144. 5. Dicitur magis conſcius diſpoſitionis paternæ, quam alius. 195. 48. Etiam ex vero matrimonio natus tenetur ad datium hæreditatis paternæ, niſi a ſtatuto excipiatur. 103. 8.

Filiusfamilias exiſtens in poteſtate patris citra pa-

tris

tris conſenſum ex mutuo per eum accepto non poteſt valide obligari. 188, 5. Familias mutuatarius defuncto patre debiti partem perſoluens bonam fidem ognoſcendo nõ amplius gaudet beneficio Macedoniani. 188, 3. Et hæres non præſumitur impugnare legitimationem apprabatam a Patre. 195. 51. Hæres inſtitutus non poteſt retenta legitima repudiare patris hæreditatem, ſed debet illam totam cum onere iniuncto acceptare. 168, 52, In fideicommiſſis non ſuccedit in locum patris. 133. 26. Qui fuit vltra legitimam honoratus in legitima grauari poteſt, quando pater ſpecifice, & expreſſe legitimam grauouit, licet ſecus ſi ſimplicieiter diſpoſuit. 155, 7. Statim ſecreta patris contrauentione admittitur patre excluſa etiam ab vſufructu, licet in continenti prohibitus alienationem reuocaree. 108, 11. ſubintrat in locum patris, nepoſque venit ſub nomine filij quando agitur de ſucceſſiane aui vel patrui. 106, contra, num. 60 & 61. Subintrat in locum patris vel patrui quando agitur de ſuccedendo iure hæreditario, ſecus vero ſi iure fideicommiſſi. ibidem, 62. Legitimatus reputatur legitimus, alio non exiſtente filia legitima, 124. 26. Natus extra territorium ex patre Mantuano non eſt forenſis, attento origine. 144 4. Naturalis acceptans bona ſibi legata virtute legati tenetur ſoluere gabellam, licet alias fuiſſet in ipſis bonis ab inteſtato ſucceſſurus. 103. 15. Naturaliter aliud eſt, aliud monaſterium. 3. Naturalis, de iure canonica in emphyteuſi non ſuccedit. 102. 15. Naturalis habetur pro filio quoad certos reſpectus & certis in caſibus tantum ibid 17. Naturalis in vnica, ſeu in duabus vncijs ſibi mortua matre debitis ex ſubſtantia paterna filio legitima, & naturali æquiparatur. 143. 1. Naturalis non dicitur proprie filius ſed interpretatiue & per extenſionem, ibidem, 3. Naturalis nõ eſt ſuus hæres ſed extraneus cum non ſit in poteſtate patris, ibidem. 14. Naturalis ſuccedit in duabus vncijs. ſeu in ſexta parte tantum. ibidem, 9. Naturalis ſuccedit patri decedenti ſine vxore, & prole legitima in duabus vncijs. ſeu ſexta parte hæreditatis, ibid 25.

Finem litis euictionis emptor tenetur expectare cum ſit incertus. 112. 7

Finis, & conſummatio actus non illius initium attendi debet 154. 4

Fiſcus ex ſpeciali priuilegio præfertur omnibus creditoribus in poſtea quæſitis. 142. 21. Habet bona criminoſi hypothecata ſaltem a die ſententia, ſeu declaratoria contra eum promulgata, etiamſi eſſent apud tertium poſſeſſorem. 131. 1. In bonis confiſcatis habetur inſtar hæredis ibid, 18. Poſt ſententiã, vel declaratoriam dicitur effectus dominus bonorum confiſcatorum, etiamſi illorum poſſeſſionẽ nondum habuerit, ibid. 17. Seu Camera Principis non poteſt vendicare res per cõmiſſum lapſas ob omiſſam denunciationem ex cauſa datij exigendi poſt curriculum quinquennij cœpti a die omiſſa, & reſpectiue debita denunciationis. conſilio 181. numera 1.

Flumen Olei eſt nauigabile habens aquarum curſum perennem & perpetuum, & eſt publicum, 6.

Flumina omnia reputantur publica, niſi priuata probentur, 167. 7. Publica inter regalia Principis reſeruata numerantur. 167. 8. Publica dicuntur propria Principis per cuius territorium diſcurrunt. ibid 9.

Forma dat eſſe rei, & eo non ſeruata actus corruit. 199. 14. Et ordo datus a teſtatore ſuccedendi in vna ſubſtitutione cenſetur datus in alia dummodo ſit dubia, ſecus ſi ſit clara. 189. 8. Et qualitas in tempore non conſiſtit nec in temporis menſura fieri poſſunt non obſtante temporis lapſu. 130, 13. Inducta ad finem poteſt per æquipollens impleri dummodo ſequitur finis. 126. 15. Neceſſitatiua, quæ non poteſt per æquipollens adimpleri dicitur inducta per clauſulam irritantem in edicto appoſitam. ibidem 17. Poteſt per æquipollens adimpleri, vbi magis attenditur effectus quam modus ibid. 14. Quo ad ſui implementum recipit interpretationem à iure communi. ibid. 18. Specifica poteſt per æquipollens impleri quando per actum æquipollentem inducitur idem effectus. ibid. 13.

Frater dicitur ſuſtinere onera pro alio fratre quando poſſident bona pro indiuiſo. 144. 13. Fratrem non gignit. 104. 22. Nominatus aut honoratus ſub nomine fratris dicitur ſpecifice, ac nominatim vocatus. 133 2. Qui pro ſua portione feudi antiqui iuramentũ fidelitatis perſtitit, per obitum ſui fratris cui ſuccedit in feudum nouum iuramentum ſubire non tenetur. 198, 7

Fratres recipiunt portionem aſſignatam pro alimentis è manibus primogeniti. 133. 13

Fraudans licitum datium peccat mortaliter. 185. numero 19.

Fraudem abeſſe in dubio iudicandum. conſil, 183. numero 14.

Fraudis particeps in contractu, amittere debet pretium 183. 52. Præſumptio tollitur, quanda conſtat de veritate actus. 114. 34. Suſpicio tollitur per iuramenti interuentum. 183. 17

Fraus & colluſio arguitur ex actu geſto inter coniunctos ibid. 38. Debitoris dantis in ſolutum colligitur, quando poſt dationem remanſit in poſſeſſione rei datæ. Amplia quando Inſtrumentum talis dationis fuit factum in domo debitoris clandiſtine. ibid. 41. & 42. Ceſſat in ſolutione veri debiti. ibidem, 7. Et delictum non præſumitur. 185. 20. Dicitur verſari in facto ſine cauſa. 183. 8. Difficilius arguitur in datione in ſolutum, quam in alijs contractibus. ibid. 51. Non præſumitur quando allegatur contra Inſtrumentum publicum, ibidem, 16. Non ſit lege Veneta quando adeſt voluntas teſtatoris. 195. 46. Tantum cadit inter permiſſum

& pro-

Digitized by Google

& prohibitum, non autem inter permiſſum, & permiſſum, & inter prohibitum, & prohibitum. conſ. 183. 15

Fructus in ſortem computantur vel reſtitui debent ſi fuerint percepti ex prædio nulliter in ſolutum dato conſi. eodem. 48, Dicuntur prouenire ex reipſa. 231. 13

Fruſtra petitur quod ſtatim reſtituendum eſt, ſicut fruſtra expectatur quod profuturum non eſt. 168. num. 10

Fundamentum ſuæ intentionis vnuſquiſque probare tenetur. 175. 3

Fundanti ſe ſuper certa licentia & obligatione ſufficit oſtendere illam fuiſſe bene geſtam, licet non probet habilitatem perſonæ vel alterius rei ad illam exercendam. 179 16

Fundans ſe in aliquo inſtrumento, tenetur illud in totum approbare, vel in totum reprobare. 112. numero 20.

Fundatur ſuper re dubia, quam pro vera leges ſtatuerunt. 126. 10

Fundum eſſe idoneum & ſecurum aliud eſt & aliud eſſe liberum 158. 10

Fundus quilibet præſumitur liber ſecurus, et idoneus, alio non conſtito. 158. 5.

G

GAbella de legatis ex ſtatuto debita quomodo ſit ſoluenda duo diſtinguuntur caſus ex Bartol. in contractibus loquentis, conſil 143. numero 12. & ſeq. Eſt onus conſecutiuum contractus ſeu onus conuentionis vel obliga. non autem onus rei tradendæ. 185. 14 Eſt ſoluenda de toto legato quando ſtatutum dicit quod ſoluatur certum quid pro qualibet libra valoris rerum. ibid 13. Non debetur de relicto naturali filio, quatenus concurrit cum naturali debito ſed pro eo tantum, quod excedit. 102 num. 21. & 24. Non eſt ſoluenda de legato facto filio naturali, niſi in eo quod excedit debitum naturale. 103. 2. Quando ex ſtatuto determinate, & non indefinite debetur tunc non deducuntur onera, nec expenſa. ibid. 14. Si debetur ex inſtrumentis, de ſolo inſtrumento teſtamenti, non autem de inſtrumento electionis debetur. 191. 66

Geminatio, & triplicatio verborum reſonantium in arbitrium inducunt indubitatam libertatem faciendi vel non faciendi. 191. 9

Geſta per inferiores ſuperiore mandante, ipſi ſuperiori, non autem inferiori tribuenda ſunt, conſi. 176. num. 16

Geſtum nomine meo ratum habere poſſum ad præiudicium mei ratificantis 123. 23

Gignere aliud eſt, aliud eſt adoptare, quia illud eſt nomen naturæ, iſtud non 144. 27

Grauamen reſtitutionis fideicommiſſi inducitur quando quis priuatur commodo relicti non parendo teſtatori circa onus iniunctum deferendi arma, vel cognomen ipſius teſtatoris. 191. 55

Grauatus reſtituere filio non dicitur grauatus reſtituere nepoti. 106. 27. Reſtituere libertis, quib. placuerit poteſt vnum præferre. 191. 102. Reſtituere mobilia, & immobilia non tenetur fideicommiſſo vniuerſali, cum non veniant actiones. 135. 15. Si non teneretur ad quartam partem bonorum inutile foret fideicommiſſum. 195. 16.

H

HAbens bona teſtatoris beneficio, & liberalitate vltimi poſſeſſoris tenetur illius debita perſoluere. conſi. 191. 14. Facultatem eligendi plures, non poteſt vnum tantum eligere. ibidem. 21. Regulam pro ſe dicitur habere intentionem fundatam. 179. num 12

Habilitas ad ſucceſſionem ſufficit adeſſe tempore additionis. 144. 25

Habitans extra territorium Mantuæ ſubditus ſecundum ius municipale incidit in pœnam confiſcationis bonorum ipſo iure. 149. 1

Habilitatus ad vendendum feudum tenetur ſeruare cæteras ſolemnitates 162. 4

Habitatio, & compoſitio tertio præiudicat, cui ius erat quæſitum ex incapacitate ſtatutaria & damnat opinionem Socini contrariam. 144. 27

Hebræorum atteſtationibus regulariter ſtatur vbi talis extat conſuetudo, præcipue ſi ſint proxenetæ, & concurrant aliæ præſumptiones, & adminicula. 263. 12

Hæres coactè, vel erroneè alimenta vxori teſtatoris præſtitiſſe præſumitur. 122. 7. Et legitimatus habet intentionem fundatam in teſtamento, & inſtrumento legitimationis, & qui vult illa impugnare, tenetur probare impugnationem. 191. 35. Electionem faciens nomine teſtatoris, dicitur fuiſſe in hoc nudus miniſter. ibidem, 70. Expreſſe prohibitus conficere inuentarium an poſſit petere ſatisfactionem per eum mutuatorum defuncto teſtatori & an talis actio dicatur confuſa. 127. 1. Extraneus non poteſt excipere de adulterio contra vxorem defuncti, ſi in vita mariti condemnata non fuit. 177. 15. Grauatus diſtrahens bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & illorum pretium in eius vtilitatem conuertens, tenetur fideicommiſſario ad æſtimationem. 135. 4. Grauatus tenetur probare adeſſe alia bona in hæreditate, ex quibus ſatisfieri poſſit pro dote mulieris. 112. 22. Legitimus non cenſetur excluſus a ſucceſſione ab inteſtato per tale ſtatutum prohibitorium. 144. 8. Maxime inſtante fideicommiſſario, tenetur conficere inuentarium omnium hæreditariorum, & de illorum adminiſtratione rationē reddere. 135. 2. Non adimplens modum, priuatur commodo relicti. 141. 9 Non conficiens inuentarium perdit Falcidiam,

& in-

& integra legata ſoluere tenetur etiam vltra vires hæreditarias.conſi.127.num.2. Non conficiẽs inuentarium iuſſu teſtatoris Falcidiam non amittit ibid. 5. Non poteſt alterare diſpoſitionem defuncti maxime quando illam ſemel approbauit. 133.29.Non poteſt arguere teſtatorem de mendacio.124.16. Non poteſt ſubuertere fideicommiſſum.195.17 Omittenda,vel committendo quando priuatur, ex dicta priuatione inducitur fideicõmiſſum 191.54.Succedit in omne illud ius defuncti.181.60.Succedens vaſallo tenetur ad debita ipſius vaſalli.191.24.Tenetur cauere de reſtituẽdo bona hæreditaria,eueniente caſu fideicommiſſi. cõſ.135 3. Teſtamentarius capit ex ſe ipſo & reputatur eadem perſona cum defuncto.181.59.Teſtamentarius vxoris poteſt capere dimidiam propria auctoritate, non autem de manu mariti.ibid. 25 Vnius inſtitutus non poteſt grauari a Teſtatore,vt ſibi fidciubeat.125.14

Hæreditas filio quaſi debita iudicatur tamquam de lucro non tamquam de damno.103.6 Non datur ad diem, igitur portio relinquenda filio debet relinqui titulo vniuerſali ſimpliciter. & perpetuo.159. num 10 Non poteſt dici hæredi hypothecata.131. 19 Paterna non dicitur filio debita,ſed quaſi debita.103 5

Hæredum appellatione non veniunt omnes hæredes, cum nomen hæredis verificatur in ſolo ſanguinis hærede ſecundum ius.181.67. Appellatione ſecundum communem vſum loquendi, veniunt hæredes ſanguinis ibid. 49. Appellatione vxoris in materia dotis reſtituenda poſt vxoris obitum lege communi intelligitur de hæredibus ab inteſtato, non de alijs ibid 71. Mentio facta in inſtrumento ſocietatis cum iuramento operatur tranſitum ad hæredes declarat 120.nu.13.& 136

Hypotheca competit filijs in bonis patris pro ſupplemento legitimæ, & etiam pro fructibus, 131. num.10.& 27 Competit nedum pro principali recte,ſed etiam pro fructibus annuatim debitis. ibidem,10. Competens vxori pro paraphernalib. non extenditur ad fructus paraphernalium, 193.n.5. Conſtituitur per conuentionem,contractum,vel obligationem nec vere naſcitur ex contractu,ſed ex iure,quod quis habet in re, & poſſeſſione rei. 150. num.14.Datur pro fructibus a debitore perceptis, ſecus tamen ſi fuerint percepti a bonæ fidei poſſeſſore.131.14.Dicitur ius in re, & afficit quoſcumq; bonorum hypothecatorum poſſeſſores. numer.4. Eſt actio realis. & per eius obligationem ius in re conſtituitur.150.10. Etiam tacita alicui competens pro principali debito, datur etiam pro intereſſe & omnibus acceſſorijs. 131.5. Et fideiuſſio exigitur pro ſecuritate,quæ ſecuritas cadit in bonis magni valoris pro modico hypothecatis.158.16. Et obligatio in bonis adminiſtratoris competit a die capta adminiſtrationis, & excludit vxorem ex poſt ductam.141.15.Et Saluianum vtile datur creditori qui ſibi reſeruauit dominium & iura quomodolibet competentia.131.3.Nedum competit fiſco in bonis maiorum ab eo emptis, ſed etiam in omnibus alijs.ibid.12.Nolla datur vxori in bonis viri pro bonis extra dotalibus. 193. 6. Pro reſtitutione dotis in bonis feudalibus conſtituta vt ſubſiſtat duo requirit, licentiam, & vitam concedentis tempore mortis vaſalli licentia. 150.5. Pro ſorte competens non extenditur ad fructus induſtriales. conſilio 131. numero 11.& 12.Tacita datur vxori in bonis viri pro dote ſua cum prælatione in concurſu creditorum.193.2. Tacita datur vxori pro ſuis paraphernalibus in bonis viri, ſed ſine prælatione ibid.3.Tradentis rem tunc extinguitur, quando res irreuocabiliter efficitur accipientis ſecus vero ſi reuocabiliter.131.23.Tranſit cum onere.ibid.9.Tribuit ius in re, facultatemque apprehendendi, & retinendi poſſeſſionem,& dicitur titulus 150.12 Vxoris poſterior expreſſa præfertur anteriori tacita. 142 18.

Hiſtoria reddunt factum in eis deſcriptum ſatis notorium.101.94

Homines contradicentes alienati poſſunt ſe dolo, & fallacia eximere & redire ad priorem dominum. conſi.111.24. Ligij dicuntur ligato pacto expreſſo cum ſuo domino cõtra omnes alios homines.ibidem,3. Vel vaſalli inuiti cum vniuerſitate ab eorum domino alienari non poſſunt,conſi. eodem,numero 1.4.& 51

Homo intenſo dolore permotus non eſt in plenitudine intellectus. 176. 24. Ligius duorum dominorum quis eſſe non poteſt.111.6

Honor clericalis clericos excuſat a muneribus perſonalibus,non autem a realibus,115.5.

I

ID etiam procedit in Iudice a Principe delegato.cõſil 109.nu.8

Idẽtitas non probatur indicijs.& coniecturis,vbi agitur de ſubſtantia rei, licet ſecus vbi tractatur de probanda qualitate.180.12. Probatur indicijs,& coniecturis, ibidem. numero 11.& 12.Vt non dicatur probata ſufficit probationem obſcurare.ibidem,nu.14

Id non procedit,quãdo dubitatio cadit in facto quod ſcire ſua intereſt 116.29

Idoneitas poteſt cadere in fundo obnoxio recognoſcente dominum directi,158.11.Vel qualitas extrinſeca debet probari.ibid.3.

Idoneus dicitur qui eſt diues vel ſoluendo ibidem,numero 19

Id procedit ſi in vita mariti vxor fuit accuſata, & condemnata, alias ſoli hæredi ſuo competit.177. num.9

Idque magis procedit vbi non adeſt clauſula, ex

nunc

nunc prout ex tunc. conſilio 175.numero 21.

Ignorantia banni allegari non poteſt conſtito de publicatione illius facta in locis ſolitis. 146. n. 16. Corruit, dato notorio. ibidem, 25. debet probari, vbi eſt fundamentum intentionis. 126. 27. Dicitur craſſa, allegare ſe neſcire quod maiori parti Ciuitatis innoteſcit. ibidem, 14. Dicitur craſſa velle ignorare quod communiter ſcitur, vel ſciri poteſt. ibidem, 20. Dicitur late culpoſus quando colloquendo potuit inueſtigare veritatem, maxime non conſtito de adhibita diligentia ibidem, 22. Dicitur ſufficienter probata cum iuramento præſertim ſi iurans ſit vir probus. ibidem, 2. Eorum, quæ publice fiunt allegari nequit. ibidem, 15. Non præſumitur de his, quæ publice ſunt diuulgata. ibidem, 19. Non probatur etiam per iuramentum, quando inuerisſimilis. ibid. nu. 23. Probanda per iuramentum non admittitur vbi adeſt præſumptio ſcientiæ, vel aliqua præſumptio in contrarium. ibidem, 22. Probanda per iuramentum prorſus excluditur vbi agitur de præiudicio tertio. ibid. 26. Non admittitur probanda per iuramentum, quando per extrinſecos probari poteſt. ibid. 27. Qualibet non ſufficit ad obtinendam reſtitutionem in integrũ, niſi excludat omnem præſumptionem ſcientiæ, & negligentiæ. 111. 64. Quando per iuramentum admittitur probanda, tunc ad eſſentiam probationis iuramentum deferri debet a Iudice cum cauſa cognitione, & parte citata. Vlterius, quod prius fuerit petitum ab eo. qui per iuramentum intendit probare ſuam ignorantiam, numer. 31. alias ſi fuerit dato a Iudice ex officio nihil operabitur. ibid. 30

Illa fortior dicitur quæ eſt naturalis, & magis veriſimilis, ibid. 14. Remota Regna nil aliud ſunt, quam magna latrocinia. 136. 29

Illud dicitur ſubſtantiale, ſine quo actus ſtare non poteſt. 118. 22.

Incluſio vnius eſt excluſio alterius. Et è conuerſo. conſ. 190. numero 25. Vnius eſt excluſio alterius. 135. num. 13.

Indicium ad torturam oritur ex mendacio. 126. numero 31.

Indiuidua eſt præſtatio cenſus, vel decimæ feudalis vel canonis emphyteutici 198. 8

Indiuiduum alicuius ſpeciei vbi reperitur expreſſum, alia indiuidua eiuſdem ſpeciei in illa diſpoſitione non continentur. 137. 24

In dolo non dicitur qui damnum, & ſcandalum pro tempore euenturum aliquo pacto depellere nititur. 134. 4

Inducit vnam, & eãdem naturam exæquatorum. cõſ. 126. 3

Induct aad augmentum non debent operari diminutionem. 124. 39. Ad augmentum, & validam operationem non debent operari diminutionem, & nullitatem. 128. 16

Induſtria perſonæ electa per alium præſtari nequit. 120. 50

In electione omiſſa facienda ab hærede grauato, non omnes de familia, vel agnatione indiſtincte admittuntur, ſed illi tantum erga quos teſtator parẽ habuit affectionem. 191. 95

Infamia criminis numquam per Principis indulgentiam remittitur, ſed pœna, niſi in gratia ſpecialiter infamiæ abolitio expreſſa legatur. 150. 10. Remanet apud infamem extenta cauſa infamiæ. 156. 9

Infamis Doctorari non poteſt, nec illi aduocari permittitur. 116. 5. In tantum perdit militia priuilegia, quod repellitur a pugna, & duello cum perſona honorabili. ibid. 4

Inferioris partes ſunt adiuuare iuſſum ſuperioris tãtum, non illi reſiſtere. 176. 14

Inferior ſe intromittens in ordinationibus ſuperioris dicitur illas coadiunare. ibid. 17

Infirmitas & mala valetudo dicitur iuſtum impedimentum nedum infirmitas propria, ſed etiam interuenire debentis de neceſſitate. conſilio 130. numero 14.

Infeudatio ſeu remuneratoria conceſſio tunc permittitur, quando conſtat Principem aliunde facultatem remunerandi non habuiſſe in pecunia, vel bonis allodialibus. 111. 14. Oppidi, terræ, vel Caſtri in finibus Marchiæ, vel Ducatus poſiti in inferiorem dominum fieri nequit. conſilio 121. numero 15.

Inhabilis ad accipiendum tutelam poteſt eſſe adminiſtrator bonorum teſtatoris relictorum filio impuberi iuxta formam Teſtamenti. conſilio 161. numero 6.

Iniuria alicui non fit ſine animo iniuriandi. 134. 8. Deriuat e ſolo affectu facientis. ibidem, 16. Supponit liuorem iniuriantis, & animum iniuriandi. ibid. 18

In legitimatione facta de voluntate teſtatoris nõ requiritur citatio. 195. 63

In neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. conſilio 110. num. 7.

In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. 136. numero 9.

Inquilinus conuincitur de culpa, quando illius negligentia probatur vel circa ignem. conſilio 117. numero 27

Inquiſitio formata contra mandantem debet continere locum & tempus commiſſi delicti, non autem locum, & tempus mandati. conſilio 147. numero 28

Immunitas ab oneribus eſt contra publicam vtilitatem. 137. 2. Conceſſa pro certo caſu, & pro certis rebus ad alia non ſpecificata extendi nequit. 137. num. 21. Conceſſa pro ſe, & poſteris non comprehendit natos ex fœminis, nec includit caſum publicæ vtilitati contrarium. 137. 7. Conceſſa pro

ſe,

Digitized by Google

I N D E X.

Conceſſa pro ſe, & ſucceſſoribus non comprehendit ſucceſſores ſingulares. 137. 9. Non extenditur ad bona poſtea quæſita ibid. 1 a. Non extenditur de ſimilibus ad ſimilia. ib. 6. Prior particulariter conceſſa non dicitur reuocata per generalem onerum impoſitionem. 1 1 1. 55. Præſumitur perſonalis, & non realis. 1 37. 8. Stricte, ac rigoroſe interpretanda eſt contra eũ, qui ſe prætendit immunẽ. 1 37. 1

Impedimentũ excuſat a pœna & amore, maxime quando fuit adhibita diligentia vt remoueretur. 1 16. 19. Probatur iuramento impediti. 1 3 0. 1 7. Superueniens mora commiſtionem impedit, & conſequenter pœnæ incurſum propter moram. 1 3 a. c 5.

Impeditus impedimento facti ſemper poteſt in integrum reſtitui abſque metu præſcriptionis. 1 43. 2 2.

Imperator poteſt notorium rebellem ſine citatione vel cauſa cognitione, imo abſque declaratorea deponere, propria authoritate feuda occupare, & vaſallum illum expellere armata manu, cum ſola ſufficiat exequutio. 5 0 1. 1 26. & ſeq. Sicut feudum vaſallo ſine cauſa tollere nequit, ita illi aſſerente cauſam ſubeſſe non creditur in his, quæ iuri gentium ſunt contraria ibid. 72.

Imperator eſt ſumma poteſtae in terris circa temporalia prout Deus in cælis. ibid. 79

Impoſitio cenſus non transfert dominium, nec poſſeſſionem. 145. 1 3

Impugnanti actum incumbit onus probandi impugnationem. 179. 24.

Imputandum eſt ei, qui potuit cautius agere, & non egit. 1 96. 23.

Incendium commiſſum fuiſſe a tali perſona probatur per duas coniecturas, quando ciuiliter agitur. 1 e 7. 7. De focili non cauſatur ſine culpa inhabitantiũ. ib. c 7. Imputatur gentibus thalami in quo viſus fuit primo ignis. ib. 1. Nocturnum eſt difficilis probationis, ideo probatur per indicia, & coniecturas in arbitria Iudicis reſidentes ib. 4. Occultum a certa, & determinata perſona deriuaſſe probatur per coniecturas & indicia. ib. 6.

Incertus de certis quando vocari debet, ſi non vocetur ab homine vocatur a lege. c 05. 67

Incertum dicitur quod multipliciter intelligi poteſt antequam declaretur. ibid. 37

Incertitudo viciat omnem actum, & quamcumque diſpoſitionem. ibid. 38. & 63.

In circa dictio, denotat incertitudinẽ, & quod aliquid poſſit eſſe plus, vel minus quã fuerit expreſſum nec verificari poteſt, niſi in quantitate minori. 1 5 1. 1 0

Inferior non põt permittere quod vetat ſuperior. 176. 15

In ſocietate dicitur electa fides idoneitas ſeu induſtria perſonæ. 1 20 64

Inſtitor, & procurator æquiparantur. ib. 1 43 nominatim conſtitui debet, vt talis dici poſſit, nec dicitur inſtitor niſi qui a Domino præpoſitus eſt negotiationi, num ſeq. & inſtitor quis vere dicatur. c 20. numero. 145. & 147.

Inſtitoris factũ, & factũ ſocij æquiparantur. 1 20 37

Inſtitutio eſt actus conueniens filiationi. 1 24. 1 a. Facta plurium hæredum æquis portionib non verificatur in quota ſed tunc agitur de totali hæreditate, non de diſtributione particulari. 1 8 9. 2 9. Filij tamquam legitimati non tenet, ſi non ſit valide legitimatus. 1 24. 14

Inſtrumentum adhibetur tantum ad probationẽ, non aũt ad eſſentiam contractus, cum perfectio contractus conſiſtat in conſenſu, re, & certo pretio. 1 1 2. 8. Continens ſubſtantiam obligationis cõtra illud non admittitur fraudis & ſimulationis exceptio. 1 1 4. 33. Cuiuſque contractus non præſumitur ſimulatus, nec in fraudem vſurarum niſi id apertie doceatur probationib ib. 55 Dicitur probatio probata, & veritas apparẽs notoria manifeſta, ac prorſus indubitata. 1 1 1. 55. Habens pro ſe caſum legis apertum ad ſui fauorem habere dicitur, & tantum probat quantum ſonat. 5 5 4. Non eſt de eſſentia contractus. 1 46. 1

Integritas alicuius prædij conſiſtit in ſeipſa non in menſura. 1 8 4. 1 2

Intentio paciſcentium operatur, vt ſi nouæ conuentiones non reperiantur contentæ in actu confirmato, in illo contentæ dicantur. 1 1 8. 37. Principis dicitur eſſe talis qualis de iure eſſe debet. 1 36. 17.

Intereſſe Eccleſiæ vbi eſt ſeparatum a iure laici, de eo iudicatur, vt de iure laico competente, & ſubijcitur ſtatutis laicorum. 1 29. 6

Interpretatio ea ſemper eſt facienda vt ſtatuentes legiſlatores, vel Principes non mereantur reprehendi. 1 26. 20

Interpellatio extraiudicialis non tenet regulariter. c 6 0. 1 8. Incerta vel incongruo loco facta nil operatur ibid 19. Niſi fiat non dicitur per eum ſtare quo minus id fiat, quod promiſit. 1 20. num. 1. Non requiritur quando illud quod factum non eſt, non habet aliquam veriſimilem cauſam excuſationis. 1 1 5. 78 Quæ non fuit facta cum aliquo temporis temperamento arbitrio Iudicis taxando non perficie moram, maxime quando agitur contra abſentem 1 6 0. 8

Interpellationis non facta, non obſtat exceptio, niſi excipiens probet ſi fuiſſet interpellatus obſtaculum amouiſſet. 1 2 0. 9 a

Interpretatio, & declaratio vnius ſubſtõnis colligitur ex altera. 1 8 5. 7. Et extẽſio ceſſat in ſtatutis, præcipue vbi cedit diuerſitatis ratio. 1 4 2. 6 In dubio eſt faciẽda, vt odio particulari cõtra Conſiliarium nõ in odium Principis machinatio proceſſerit 1 0 9 1 3. Illa eſt facienda ſupplendo, & impropriando verba vt falſitas euitetur. 1 24. 2 8. Lata, & benigna fie in teſtamentis. 1 28. 23. Semper ea fit vt teſtamentũ valeat, & operetur. 1 28. 2 0. Sẽper faciẽda eſt quæ ſit excluſiua delicti. 1 0 1. n. 48. Semper fit contra ſtipulantem in verbis dubijs, & multo magis in claris. 1 75. 2

INDEX.

Inuentory confectio eſt antecedens neceſſarium od cautionem fideicommiſſary quoad reſtitutionem mobilium. 135. 11. Confectio per teſtatorem remitti poteſt in praiudicium fideicommiſſariorum. ibid. 12.

Inueſtituram nouam petere non tenetur frater fratri ſuccedens in portione antiqui feudi. 198. 5.

Inueſtigare is tenetur cui o lege, vel ab homine dotur certo meta ad aliquid agendum. 126. 25

Iudai in contractib. contra Chriſtianum teſtificari poſſunt, pracipuè in Ciuitate Montua ex ordine patria. 163. 11. Quoad honores, & onera ac qua ad pœnat, & beneficium ligantur ſtatutis Ciuitatis in qua morantur. 170 4

Index aditus per viam appellationis a ſententia nullo, non poteſt principaliter de nullitate pronunciare, licet potuiſſet eo nomine adiri. 200. 29. Alterans pœnam legalem, dicitur infamis, & punitur, maxime ſi minoraret pœnam, etiam ex cauſa quando procedit od inſtantiam accuſatoris, ſecus ſi ex officio. 151. 45. Appellationis ſpreto nullitate proceſſus poteſt abſoluere abſoluendum, & condemnare condemnandum 200. 26. Competẽs in cauſa principali dicitur etiam competens in quocumque articulo incidente. 200. 15. Creditur motus ad indicandum ex contentis in actis, non ab extra intellectus. 151. 38 Debet iudicare de ea re, de qua cognouit. 152. 45. Debet ſe informare ſummarie in cauſis difficilis probationis. 169 6. Epiſcopatus nõ poteſt cognoſcere cauſam aduerſus laicum nullum negotium habentem cum epiſcopatu, maxime vbi agitur de commodo burſali ipſius epiſcopatus. 153 3. Ex officio tenetur repellere agentem ſine actione, ẽt parte non opponente aliot litem ſuã, & tenetur ad intereſſe. ibid. 4 Habens facultatem & arbitriũ terminandi, fondandi & ſententiandi ſecundum conſcientiam, & voluntatem. & ẽt in procedendo non tenetur ſeruare inſtantiam. 172 2. laicus dicitur Index competẽs vaſallorum ſubinueſtitorum in cauſa feudorum originaliter ab eccleſia procedẽtium. 129 2. Nõ debet amplecti aquitatem imaginariam, nudam, vel ſophiſticam. ſed aquitatem legalem & rationi coniunctam. 151. 47. Non poteſt pœnam minuere, quãdo lex loquitur imperatiuè certam pœnam imponendo ib 46. Non põt iudicare niſi de illis de quib in iudicio fuit controuerſum ibidem. 39. nullitatis licet poßit cognoſcere de cauſa principali cõſtito ſibi dicto bono iure actoris, tenetur tamen prius articulũ nullitatis terminare ita inſtante parte. 200. 19. nullitatis poteſt prius decidere articulum nullitatis & illico articulum concernens merita cauſa ibid. 21. Nullitatis, vel appellationis conſtito ſibi de bono iure actoris, poteſt ex ſe, & abſque Principis iuſſu iudicare ſuper meritis cauſa principalis, & iuſtam ſententiã confirmare. ibid. 1. Semel approbatus non debet de catero reprobari. ibid. 16. Sine cauſa non poteſt minuere pœnas a lege, ſtatuto, vel conſuetudine inductas ſed debet illarum merum rigorem ſeruare, & numquam aquitatem, niſi qua ſcriptis legibus cenſeretur. 151. 43. Supplicationis poteſt cognoſcere denunciata prioris ſententia ſicuti iudex appellationis. 200. 27

Iudicans debet ſuam conſcientiam bene informare. 162. 34

Iudicatur, de eo quod eſt in ſpe probabili, quod de re ipſa. 191. 77

Iudices debent eſſe oculati in non admittẽdo poßitiuam confeßionem creditoris. 186. 27. Et Magiſtratus debent cauere, tanquam boni viri, ne quiſquam ſub fide illorum, vel authoritate publica fallatur. 147. 13

Iudicia publica aliquando ſunt capitalia, aliquando pecuniaria ſeu infamiam arrogantia. 156. 8

Iudicis arbitrio ſtatur circa excuſationem, inducendam ſub clypeo obliuionis. 120. 36. Seu ſuperioris auctoritas excuſat. 134. 12

Iudicium reductionis eſt diuerſum a iudicio nullitatis. 172. 8. Reductionis ſupponit conſiſtentiam laudi, & è contra nullitatis. ibid. 9.

Iura perſonalia cedi nequeunt. 120. 65

Iurans dicitur cogi aſſe de omni remedio ſibi competente. 113. 21. Nedum dicitur venire deliberate, ſed certiorate. ibid. 26 Super contractu, dicitur iurasse ſuper omni iure ex illo contractu deſcendente. ibid. 22. Tenetur ſeruare promiſſa omni modo poßibili ibid. 27

Iuribus ſuis renunciare dicitur non faciens intermino 116. 6

Iuri publico pactis priuatorum derogari nõ poteſt, nec etiam cum Iuramento. 113. 7. Quaſito in ſpe probabili proximioribus illis hares granatus praiudicare non potuit. 195. 9.

Iuriſdictio facilius perpetuatur in Iudicem per reſcripti praſentationem, quã contra partem. 150. numer. 3. Iudicijs prorogatur de tempore ad tempus. 200. 12. Iudicijs prorogatur de re ad rem. ibidem, 18. Perpetuatur vltra metam reſcripti Principis ratione dependentia vel connexitatis. ibid. 14.

Iuramentũ aſſertoriũ non validat contractum fraudulentũ quãdo conſtat de ſimulatione. 114. 46. Aſſertoriũ non validat contractũ fraudulentũ, quando pars agit de damno euitãdo ib 45. Aſſertoriũ tollit oẽm ſuſpicionẽ fraudis. ibi. 44 Aſſertoriũ valida contractũ quando ſumus in dubio de ſimulatione. ib. 47. A cõitate praſtitum, non obſtante hominum mutatione praiudicat. 121. 33. Cõtraria reijcit, & reſpectiue approbat. 113. 31. Dicitur remediũ ſubſidiariũ in probationib. faciendis. 146. 28. Eſt vinculũ anima. 111. 37. Facit valere actũ, eo meliori quo poteſt. 113. nu. 28. Fidelitatis a dre interpellationis & contradictionis praſcribi poteſt. 111. nu. 23. Fidelitatis computatur inter ſeruitia domino debita, et dicitur ſeruitus. ibidem, num. 02.

Fide-

Digitized by Google

Fidelitatis eſt perſonaliſsimum, & extinguitur morte iurantium. 111. 34. Fidelitatis minus maxime geminatis & metu extinctum non valet, & ſperni poteſt. 111. 31. Habet vim continua interpellationis, & maxime data ſcientia impedimenti. 120. 82. & ſeq. Inquiſiti probat iuſtum errorē, & ignorantiam. 185. 28. Intelligitur præſtitum ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, & ideo roborat non autem extendit, numer. 122. nec validat contractum dolo initum, nu. 123. & ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus, unde mutato rerum ſtatu contraueniens iuramento non punitur. 120. n. 111. 124. & ſeq. Interpoſitum in aliquo Inſtrumento obligationis ſupplet certitudinem Iuris deriuantis a Velletano. 113. 20. Non extenditur ad factum incogitatum, licet vires ſuas porrigat ad effectus Iuris renuncianti ignotos. ibid. 12. Non obligat, quando ſeruari poteſt, abſque interitu ſalutis æternæ. ibi. 33. Nū poteſt iuridice operari, vt vno ictu tollat plures defectus ib. 14. Plures defectus tollit, & plura ſpālia ſanat, pluraq. vitia aufert ib 32 Sp intelligitur reb ſic ſtātib. 111. 41. Fidelitatis præſtitum a ſubditis dummodo ſibi obſeruentur pacta, & conuenta dicitur correſpectiuum. 111. 39

Iuriſdictio Domini feudi procedit non a canonibus, ſed a legibus feudorum. 129. 13

Ius accreſcendi ceſſat poſt additam, & agnitam hæreditatem. 106. 76. & 79. Accreſcendi ceſſat, quando teſtator loquitur taxatiue, vel limitate. ib. 84. Accreſcendi datur in feudo antiquo inter conuaſallos ab eodem ſtipite deriuantes. 198. 1. Accreſcendi eſſentia requirit quod adſit aliqua portio coniuncta, cui vacans accreſcat. 106. 77 Accreſcendi in caſib. in quib. locum habet, poteſt per teſtatorem prohiberi. ib. 83. Accreſcendi nō datur in fideicommiſſaria ſubſtitutione. ib 80. Accreſcēdi non tollitur, niſi per totalem diſiunctionem. ib. 75. Accreſcēdi reſultat ex indiuidua preſtatione. 198. 4. Aqua ducenda, ex flumine ſicuti perditur, per mutationem aluei vnico impetu, ita etiam quādo mutatur Principis iuſſu. 143. Canonicum, & eccleſia non computat gradus inter perſonas illegitimas & in peccato conceptas. 13. Canonicum, & Eccleſia illegitimam prolem abhorret. 102. 14 Cōmune adiudicans incrementum inſularia poſſidentibus prædia ad fontes ratum prædiorum prope ripam hodie correctum eſt. 184. 3. Conditionalis fideicommiſſi dicitur tranſmiſsibile ad inſtar iuris accreſcendi. 106 73. Competens per modum facultatis, eſt impræſcriptibile. 143. 18. Datij & pedagij conducti, dicitur eſſe in hæreditate defuncti cā ductoris. 125. 31. Deducendi legitimam & Trebellianicam ad primum fideicommiſſarium tranſmittitur. 192. 1. Dicitur quæſitum pro eimioribus ab inteſtato, quando illis ſucceſsio auferri nequit. 195. 73. Eſt idem de principali quoad illius augmentum. 184. 2. Hypothecandi bona feudalia pro dotium reſtitutione vti reale ſucceſsiue prælatis ligare videtur. 150. 13 Legitimæ ſucceſsionis ab inteſtato dicitur conſeruatum inter inſtitutos etiam ſi teſtator ipſis omnibus deficientibus ſubſtituerit alios extraneos. 189. 14 Metitur ex perſona actoris non rei, quo non probante reus abſoluitur, licet nihil præſtiterit. 153. 7. Poſſeſſoris non cutatur ſi non conſtat de iure petitoris. ibid. 8. Præoccupationis & cæteris prohibendi, vt amiſſum dicatur duo requirit, quod molendinum ſit deſtructum, & etiā habitum pro derelicto. 143. 20 Priuandi vaſallū, vel emphyteutam non tranſmittitur ad ſucceſſorē, vel hæredem 141. 9. Quæſitum non dicitur alicui quando ſe fundat in ſucceſsione ab inteſtato. 195. 76. Quæſitum non dicitur ante confirmationem in re conſiſtente in actu imperfecto & deſiderante cōfirmationem 118. 5. Quæſitum in ſpe probabili agnatis tunc dicitur quando fundatur in cauſa de præterito, & de qua grauans non poteſt diſponere. 195. 75. Quod non eſt, cedi non poteſt. 120. 134. Si alicui tempore legitimationis non eſt quæſitum, non eſt opus illum admonere. 195. 71. Subſtitutionis vbi non eſt vnitum cum iure accreſcendi ad hæredes & filios non tranſit. 106. 78. Succedendi nō eſt probabile, quando is, de cuius hæreditate agitur, potuit diſponere & voluntatem mutare. 195. num 74.

Iuſſus Iudicis excuſat ab iniuria. 134 13

Iuſta cauſa, & iuſtum impedimentum excuſat a contumacia. 130. 16.

Iuſtitia vbi non habitat, ibi non eſt habitandum. 136 num. 28.

L

Laici non tenētur ſtatutorum beneficium Clericis impartiri ſed poſſunt illud denegare. 149. 9

Lapſus temporis non præcludit viam contumaci quando pars contumaciam non accuſauit, nec inſtetit per Iudicem pronunciari, & interloqui contumacem non fore audiendum propter lapſum temporis, nam illis omiſsis res adhuc dicitur integra & denuo fieri licet. 130. 4

Laudemium non debetur pro hæreditate paterna, cum non ſit noua acquiſitio ſed continuatio 102. 8

Laudum approbatum per Iudicem ſine expreſsione æquitatis, poteſt dici iniquum in petitione pœna. 171 1 Iniquū poteſt executioni mandari, ſecus de laudo nullo. 172. 2 Latum alicui non præiudicat, licet illud cū Iuramēto ratificauerit, niſi ratificanti lectū fuerit. 182. 18. Latū a non habente iuriſdictionem, ſi confirmatur a maiori magiſtratu vel a iudice habente iuriſdictionē, habetur pro veritate non obſtante exceptione nullitatis. 172. 6. Nullum ſuſtinetur in vim pacti & conuentionis ibid 20. Nullum ſuſtinetur in vim pacti vel conuentionis, vel taciti compromiſsi. ibib. 3. Semel approbatū amplius reprobari non poteſt. ibid 10.

I N D E X.

Legata annua non tranſmittuntur ad hæredes ſed morte legatariorum expirant. 133.7

Legata maiore quantitate per teſtatorem in una ſcriptura. & poſtea minore in alia, a priore dicitur receſſiſſe 194.27

Legans debita vel credita, dicitur legaſſe iura exigendi debitores 194.14

Legatum acceptans dicitur agnoſcere onus iniunctũ, & annexum. 103.18. Annuum pro primo anno dicitur purum, pro ſequentibus autem conditionale. 133.6. Dicitur relictum animo compenſandi quãdo procedit debitum neceſſarium. 166.6 Eſt deriſorium ſi fiat de re in natura non exiſtente 194.22. Eſt donatio 166.2. Eſt donatio, & quod capitur illius vigore dicitur capientis lucrum. 103.7. Imputatur in quartam uxori inopi debitã 146.3. Non acquiritur niſi agnoſcendo, vel acceptando. 103.9 Vniuerſale vſusfructus comprehendit etiã fructus bonorum feudalium. 125.16. Vſusfructus non dicitur renocatum per alia legata in continenti facta, & incompatibilia cum legato vſusfructus. ibid. 26. Vxori factum ſi dotes non petierit, & renocatum ſi illas petierit, non dicitur relictum in compenſationem. 122.9

Legans debita, dicitur ſenſiſſe de debitis acquiſitiue, & cõſequenter dicitur legaſſe credita ſua. 190.9.

L. heredes mei. §. cum ita ff. ad Treb. materiam prædilectionis continet. 107 15

L. Nemo C. lo. at ponderatur. 124.81

L. Lucius, 2 ff. de hæred. inſtit. ſenſus. 127.14.

Lege humana diſponitur, clericos bona poſſidere poſſe. 115.6

Legens iocoſe, vel retinens ſcripturam famoſam ſine animo conuiciandi pœnam non incurrit. 154.4.

Lege non eſt prohibitum diſputare de mente, voluntate, & ſcientia Principis 136 16.

Legitima cum ſit æs alienum nõ cenſetur ablata in generali præteritione. 155 14. Debetur cum fructib. a die mortis patris 131.25. Debetur filio legitima to. 124.20. Detrahi non põt per filium ſtante legato vſusfructus vniuerſali, præcipue ſi ſit inſtitutus in portione legitimam excedente. 155.4. Filij nullũ patitur onus, & integra debetur in bonis patris, tam rõne vſusfructus, quã proprietatis. ibid. 5. Filio debetur iure naturæ, & ex prouidentia legis, nõ iudicio teſtatoris. ib 14. Filio, vel æquiualens iure inſtitutionis relinqui dẽt ut ſubſiſtat teſtamentũ 139 11. In generali inſtõne, & hoĩs diſpoſitione nõ cõtinetur. 155.9. In pecunia filio inuito aſſignari nequit, nec in fructib. 192.6 Nõ debetur naturali filio 124 3. Non detrahitur de particulari fideicõmiſſo 192 3. Non dicitur excluſa, licet ſit excluſa ſucceſſio. 155. 11. Nunquã includitur in aliqua diſpone, niſi de ea fiat indiuidua mentio ibi 8 Regulariter dẽe conſtitui ſuper proprietate, non autem ſuper fructib. 133.17. Vti poteſt minui in quantitate, ita & in tempore. ibid. 22

Legitimã detrahi non poſſe ex bonis alteri particulariter relictis põt iubere teſtator, & quando id admittatur. 192.14. Minuunt legata & fideicõmiſſa particulari ib. 13. Ex pecunia detrahendam põt iubere teſtator filio non reclamante. ibid. 15

Legitimati a Comite, vel per reſcriptum comprehenduntur in diſpõne loquente de filijs legitimis, & naturalib. & quando. 195.82. A Principe, vel a Comite Palatino agnationem conſeruant & retinent nobilitatem ſuæ familiæ ibid. 34. Efficiuntur nobiles ſicuti eorum parentes, nec amplius infamia facti laborant. Et quando. ib 35. Non admittuntur ad fideicommiſſa in præiudicium legitimorũ, etiam id dicatur, reſultare contra mentem teſtantiũ, ib. 3 Non comprehenduntur in ſtatuto continuanto poſſeſſionem defuncti in hæredem. 174.2.

Legitimata debetur legitima. 91.48

Legitimatio dicitur contra voluntatẽ Teſtatoris, quãdo in diſpoſitione adſunt illa verba, & ex legitimo matrimonio nato. 195. 47. Non dicitur facta contra voluntatem teſtatoris creantis fideicõmiſſum, nec in aliquorũ vocatorum præiudicium, quãdo in defectum lineæ fuerũt vocati baſtardi 195. 44. Non eſt vera legitimatio, ſed diſpenſatio quã do legitimatus natus eſt ex muliere, cũ qua matrimonium non poterat eſſe tpe natiuitatis. ib. 21. Nõ flectit oculos retro. ib. 31. Non ſubſiſtit abſq; licentia Principis regnantis in loco, in quo ſortiri debet effectum. 174.8. Põt ſtare ſine potentia ſuccedendi 191.29. Retrotrahitur, ad tps Teſtamenti, & reconualidatur inſtitutio, & diſpõ. 191.7. Semel approbata de cætero impugnari non põt. 191.39. Vera eſt totius ſtatus hoĩs integra reſtitutio. ibid. 26.

Legitimatione annulata inſtitutio habetur pro non ſcripta 124 15

Legitimationes tales tota die admittuntur in Senatu Veneto. non obſtante ordine ſuperius allegato. 191.41

Legitimatus admittitur ex interdicto Quorum bonorũ ib. 46. Ad fideicõmiſſum iuſſu teſtatoris perinde eſt ac ſi teſtator feciſſet eũ legitimare ad ipſius fideicõmiſſi ſucceſſionẽ. ibi. 42. Cum clauſula ac ſi fuiſſet de legitimo matrimonio natus, excludit ſubſtitutũ. 195.3. Cum clauſula, non obſtantib legib. & conſtitutionib. non dicitur diſpenſatus aduerſus ſtatuta particularia, ſed ſolũ habilitatus ad diſpoſita per ius cõe. 174.5. Dicitur abuſiuus deſcendens, vel collateralis, ac fictus non verus. ib. 4. Dicitur de familia ſui genitoris & nobilis. 195.45. Dicitur habilitatus quoad præiudiciũ affectantis legitimationẽ ſecus quoad bona, & intereſſe tertij, ſiu extranei. 174.55. Dicitur vere, & non ficte de familia, & vere, nõ aũt ficte legitimus. 195.39. Et adoptiuus æquparãtur. 174.3. Adoptiui dicũtur deſcendentes, vel collaterales legitimi tantum. ibid. 6 Grauatus ad deferendũ nomẽ, & inſignia familiæ cenſetur vocatus ad ſucceſſionem illius, a quo grauatur.

Digitized by Google

tur.191.49.Habet iura ſuorum. venitque appellatione filiorum legitimorum, & naturalium. 195.29.In iure non differt a legitimo. 195.78. Licet dicatur vere legitimus, dicitur tamen ficte legitime natus.ibidem,80. Ius nedum patri, ſed omnibus agnatis agnoſcitur. ibidem,41. Non amplius dicitur infamis, ſed vere legitimus & præcipue quo ad omnes iuris ciuilis effectus conſt.eodem,numero 30 Non venit in ſtatuto loquente de fratre, vel agnato.174.3. Non venit in conditione legitima natorum. 195.81 Per reſcriptum nedum agnaſcitur patri, ſed etiam agnatis, & illis omnibus ſuccedit.191.45. Per reſcriptum venit appellatione prolis legitimata. 195.32. Reputatur legitimus nedum in natiuitate, ſed etiam a conceptione ſua.191.47. Reſtitutus ad honores, & dignitates admittitur ad omnia.195.54. Reſtitutus ad honores,& dignitates efficitur Illuſtris, ſicuti erat eius parens ibid 55.Siue ſit naturalis, ſiue ſpurius de hoc non eſt inueſtigandum. 191.32. Excludit ſubſtitutum.195.79.

Legitima abrogatio non continetur in generali ſtatuto,vel pacto niſi fiat indiuidua mentio. 155.13. Et Trebellianica conſumptionem probat Inuentarium productum & confectum a fideicommiſſario.192.17

Legitimum eſſe non prouenit a natura,ſed a iure communi poſitiuo.195.38

Legitimus ille dicitur, qui eſt habilis ad ea,quæ ſunt de iure ciuili,& illa dicitur proles legitima,quæ a lege approbatur.ibid.40

Læſa Maieſtatis crimen is proprie committit qui Imperio ſuppoſitus ab obedientia ſe realiter ſubtrahēs hoſtis animum aſſumit, et ſe Domino ſuo aduerſarium facit.141.16. Reus quiſuam dicitur.ibidē, nu.15.

Lex abhorret actus fruſtratorios. 120.60. Admittit proximiores omiſſa electione per eligere debentem. 195.12.Explicite loquens, quomodocumque dura ſit,ad vnguem eſt ſeruanda,151.60.In odium eligere nolent is feciſſet electionem ſui officij & legitimationē procuraſſet.191.85.Non fingit in his, q̄ ſunt iuris ſed præcedit ſine iure.& ſcd̄m veritatem.195.37 Poſtquam eſt condita, ſecundum ipſam,non de ipſa erit iudicandum.151.42.Princi pis vis facit executionem de per ſe,& pœna incurritur ipſo iure, per verba executiua,& de præterito,tunc ius dicitur irreuocabiliter quæſitum.& radicatum,quod æquiparatur dāno paſſo ib.30.Statutum,vel decretū loquens de ſupplicib.non cōprehendit caſum mixtū.170 4.Statutū vel edictū dicitur facere executionē, quando illico priuat.151.20 Vel ſtatutum quando vniformem pœnam imponit,non habetur ratio perſonarum,ſed pœna a lege ſcripta eſt imponenda.ib.61.Vbi vltra oblationem requirit conſignationem ad euitandā pœnam, & culpam, requiritur ēt diſpoſitum, & dimiſſio

depoſiti apud depoſitariū, vel deputatum. ibid.1.

Libelli famoſi ab auctore exemplum ſumens non punitur 134 9

Libellus famoſus dicitur iniuria verbalis,licet in ſcriptis redacta ſit.134.7. Famoſus ſemel editus,iterato manifeſtari non dicitur quoad pœnam.ib.22

Liberatione promiſſionis fit reſtitutio rei nō data ſed tantum promiſſa.181.34

Libertas præſcribitur aduerſus dominum ſpatio quadraginta annorum præcedentib.ſaltē interpellatione,ac requiſitis.111.20. Vt præſcribatur requiritur factum vtentis 137.46

Libro compartiti, ſeu alliui ſcripti per officialem a Principe,vel a publico deputatum,plena fides adhibetur etiam contra tertium 116.1

Liberum arbitrium non regulatur a iure.191.82

Licentia alienans ſtricte interpretatur, & ſolum hēt locum in caſu expreſſo.173.26.Continens expreſſum,& verum errorem eſt nulla omnino.152.31. Data patri alienandi bona filij intelligitur ſeruatis ſolemnitatib. & cum Iudicis decreto.162.6. Dicitur nulla,quando error patet oculis corporeis, ſecus quando reducitur ad mentē,& intellectū ad erroneā intelligentiam; quia tūc agitur de errore ſubaudito, vel interpretatiuo,non de vero, & expreſſo.152.32. Hypothecandi feudū pro dotium reſtane ius reale non tribuit. ita vt ante Inueſtituram hypothecaria agi non poſſit.154.3 Seu confirmatio dicitur impetrata reſpectu dantis, quando altera pars aſſumpſit onus requirendi.114.37.Seu ius hypothecandi bona feudalia pro reſtane dotis vxoris vaſallo conceſſum tāquam perſonale, nō aūe reale,ſucceſſorē concedentis non ligat. 150.1.Teſtandi data vaſallo per prælatū non ligat ſucceſſorē prædefuncto licentiante ante obitū ipſius vaſalli. 150.6.Verbalis ſimplex hypothecandi bona feudalia pro reſtitutione dotium,quæ viuente licētia ante effectum ſociari non potuit,irritatur.ibid.8.

Ligietas operatur vt ſubditi obedientiam, & fidelitatem ſuo tantum Principi debeāt.171.2.

Limita,dummodo non deceperit rē in ſalutū colluſiue vel fraudulenter, nā hoc in caſu ēt pretium amittet.183.51. Fauore dotis.197.10.In electione iudiciali.ibid 7

Locator probato intēdio hēt fundatā intentionē in iuris præſumptione vigēte cōtra inhabitātes.117.36

Locus attēditur in quo primo fuit facta cōuentio, vel cōtractus formatus ad dignoſcendū,an gebella debeatur.185.10. Attēditur, in quo fit cōtractus ad datij ſolutionē faciendam.185.17 Inſpici debet, quoad ſolemnitatem contractus, ita debet inſpici, quoad ſolutionem dacij.ibid.16.Non eſt idoneus, quando materia accuſibilis tenetur in loco in quo limina frequentantur 117.28

Loquela manifeſtat hoīem alias incognitum.126.16.

Lucro hæreditatis ex ceſta ceſſante,ob recuſationē hæredum,res reducitur ad cauſam inteſtati.165.17

M

Machinatio facta in Conſiliarium Principis dicitur facta animo perturbandi quietem, ac ſtatum, & mentem Principis, quando conſtat nullam interfuiſſe inimicitiam conſi. 109 nu. 17

Maior pars dicitur illa quæ excedit dimidiam. 118. num. 29

Maioratum erigendi facultas intelligi debet ſi maioratus factus fuerit cum duratione. 105. 10. Faciendi licentia alicui a Rege conceſſa non expirat ex quo licentia ſemel vſus ille fuerit, ibidem, numero 7.

Maioratus cum facultate Principis conſtitutus ad ipſius reuocationem eiuſdem Principis licentiam requirit. ibid. 26. Et illius bona debentur primogenito iure ſanguinis non autem iure hæreditario. ibid num. 38. Et primogenitura nomina inſimul conuertuntur, & eundem ſignificatum habent, ibidem, 3. Et primogenitura ſunt ſynonyma ſecus reſpectu tranſuerſalium ibid 1. Expreſſe non reuocatus a conſtituente eius morte dicitur confirmatus, vt perpetuo dicatur irreuocabilis. ibid. 29 Naturam ſequitur illius actus, in quo erigitur. ibid. 31. Fideicommiſſo comparantur. ibid. 6. Naturam, & vim vltimæ voluntatis ſequuntur, licet quo ad ordinationem contractus æquiparentur. ibid. n. 5. Omnes attento iure Hiſpanico ſunt alterabiles, mutabiles, & reuocabiles niſi in certis caſibus ſecus de iure communi. ibidem. 15. Propter iuramentum efficitur irreuocabilis. ibid. 12. Seu primogenitura cum titulo Comitatus dicitur indiuidua, & regulari debet ſecundum dignitatem & ſucceſſionẽ Principis ſupremi in toto ſtatu ibid. 53. Conſtituendi ratio quæ ſit. ibid. 54. Tunc probari poteſt ex oblatione pretium Principi facta de facultate illum erigendi, quando contraria voluntas erigentis non ſuperuenit. ibid. 11. Verbum vnitantum conuenit. ibidem, numero 45. Vni diuitias, multis miſeram ſeruitutem inducit, ibidem, numero 57.

Maioribus parere debemus ex æquitate iuris naturæ & gentium, & ex diſpoſitione iuris diuini. 176. 10.

Mandati reuocatio non eſt intimanda niſi quando aliqua perſona certe lædi poſſit. 123. 19. Reuocatio per teſtes probari poteſt ibid. 1. Reuocatio vt proſit mandanti debet perſonæ offendendæ denunciari, ibid. 16

Mandanti imputandum, qui commiſit rem amico, vel famulo negligenti. 127. 30

Mandans aſſaſinium committi licet mandatum reuocauerit, pœna extraordinaria punitur iudicis arbitrio. 123. 35. Non debet vleiſci pœna ordinaria quando mandatarij exceſſerunt fines mandati, occidendo aliam perſonam. 147. 29 Non tenetur de exceſſu mandat. 147. 30.

Mandatum ad delinquendum probatur indicijs, & coniecturis. 123. 5. De aliquid faciendo expreſſe, & tacite reuocari poteſt, & tacite quomodo reuocetur ibid. 2. De occidendo de per ſe, eſt delictum cõſummatum, & punibile vtcumque executioni non mandatum. 147. 7. Intelligitur datum a principali ſuo fideiuſſori nedum fideiubendo, ſed etiam de ſoluendo 178. 9 Nequit dici datum per verba impersonaliter prolata, vel ſolum vindictæ deſideriũ continentia reiecta opinione Carrer. 123. 34. Non præſumitur, niſi conſtet de verbis aptis ad illud inducendum. ibid. 33. Præcedens non præſumitur ex receptatione delinquentis, ſi ſit affinis. ibidem, 20. Vniuerſitatis ad fidelitatem iurandam debet fieri a duabus partibus ex tribus, & id a Notario exprimi alias non tenet. conſilio 118. numero 30.

Maritus contrahendo cum poſterioribus creditoribus non tollit ius quæſitum vxori. 196. 22. Non tenetur vxorem non dantem dotem alere, ſed illam expellere poteſt. ibidem. 4. Poteſt renunciare lucro dotis aſtutariæ etiam in præiudicium creditorum, conſi 128. 2 Quando in confeſſione dotis confitetur habuiſſe eam a tertio dicitur vere dotem habuiſſe. 196. 0 Tenetur alere vxorem ſiue dotatam, ſiue non, etiamſi fructus dotis conſtituta ſibi ab vxore non ſufficiant pro alimentis. conſilio 164. numero 7.

Maſculinitas in teſtamentis regulariter eſt prædilecta. 107. 1.

Maſculinum concipit fœmininum in materia indifferenti. 148. 2. Licet concipiat fœmininum ex interpretatione, talis tamen interpretatio ceſſat, vbi eſt coniectura in oppoſitum. ibid. 9. Non concipit fœmininum quando teſtator in teſtamento ſuo diſcretiue loquutus de filijs, & de filiabus. ibidem, 8. Non concipit fœmininum quando neptes ex filio nondum erant natæ tempore conditi teſtamenti. 148. 12

Mater conferens effectum donationis poſt eius vitã, non dicitur donaſſe vel promiſiſſe de donando, ſed dicitur promiſiſſe quid incertum pro libito voluntatis futura. 110. 8. alens filiam egenam dicitur ſubintrare locum patris. 164. 10. Diues tenetur dotare filiam inopem ex cauſa probabili, & quæ dicatur cauſa probabilis. ibidem, 15 Diues non tenetur alere filiam inopem aliunde habentem alimenta ibidem. 2. Filij naturalis ſuccedit pro virili in duabus vncijs ipſi filio debitis in hæreditate patris 102. 26. In ſubſidium, & quando pater non eſt ſoluendo tenetur dotare filiam; etiam quando filia fuiſſet ab auia, vel ab alio extraneo dotata. 164. 17. Nõ prohibetur donare filia. 110. 3. Non poteſt plus relinquere ſecundo viro, vel eius liberis quam filio primi matrimonij niſi accedente cõſenſu ipſius filij. conſilio 128. numero 19. Non poteſt dare tutorem filijs ſub poteſtate aui paterni reſpectu

Digitized by Google

I N D E X.

ſpectu perſonarum,nec etiam reſpectu rerum. 16 e num. 2. Non poteſt dare tutorem ſuis filijs in poteſtate aui patesmi exiſtentibus. 161. 1. Nõ tenetur dotare filiam, ceſſante neceſſitate, & quare. 164. 13. Non tenetur dotare filias a patre dotatas. cõſil. 11a. 31. Poteſt diſponere, quod pater filiorum inſtitutorum, vel quilibet alius habens illos in poteſtate, nullum penitus habeat participium in bonis filijs relictis. 161. 1. Poteſt extraneo relinquere adminiſtrationem bonorum relictorum ſuis filijs exiſtentibus in poteſtate aui, & etiam aperte priuare poteſt auum dicta adminiſtratione. 161. 5. Poteſt tutorem dare filijs inſtitutis. 161. 4. Quando ob inopiam patris tenetur dotare filiam dicitur ſubrogata a lege loco patris. 164. 3a Tenetur dotare filiam pauperem, & nuptam, vel ſaltem ſupplementum congrua dotis praſtare non habita ratione alimentarum, ſed competenter ad ratam legitima, & quare. 164. 28. Vidua poteſt diſponere ad libitum de bonis ſuis excepta legitima. conſilio 161 numero 7.

Matris promiſſio dilata ad futuram executionem nihil releuat, ob teſtamentum ſubſecutum. 110. numero 15.

Matrimonium contractum per fatuum indiſcretum non tenet. e 54. 11. Nan poteſt contrahi niſi ab habente legitimum conſenſum. 154. 30

Maxime ſi fiat pro debito quantitatis, vel pecuniario. 183. 3. Si non dixerit, ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis. 18227.

Mendaces hoc ſolum lucrantur, vt cum vera dixerunt eis non credatur. 126. 34

Mendax dicitur valde ſuſpectus & in dolo praſumitur quando mendacium concernit illius commodum, & excuſationem. 126. 30. In vno praſumitur falſus in omnibus. 126. 33

Mentio vniuerſalis bonorum vbi verificatur tantum in dotalibus habetur ac ſi de ipſis ſpecialis mentio facta eſſet, etiamſi alias eſſet opus expreſſa. 128. num. 27

Mens conſeruandi bona in eius familia ob defectum deſcendentium maſculina deficit. 183. 28. Et qualitas diſponentis colligitur ex qualitate diſpoſitionis. 154. 24. Teſtatoris non eſt attendenda etiam, quod adſit magna praſumptio voluntatis, quando verba expreſſa repugnant. 106. 70

Mercatorum controuerſia iuris apices reijciunt. 163. num. 13.

Mercedes exigere pro aliena opero eſt contra aquitatem. 140 22

Merces eſt pretium operum. 14a. 18. Nõ debetur munus ſuum non adimplenti, & debitas operas nõ praſtanti. 140. 21 Et opera ſunt correlatiua. 140. 17 Qua incidunt in commiſſum ſunt proprie dataria. 140. 24

Miles non petens licentiam militia ante ſententiam non gaudet tali priuilegio expenſarum. 156. 31.

Miniſtri dicuntur pars corporis Principis. 109. numero 2

Miniſtri Principum curare debent vt omnia iuſte, ac ſine alicuius iniuria procedant. 176. 5.

Minor a Principe habilitatus ad omnes actus, contractus & diſtractus non alienat ſtabilia ſine decreto, niſi ab inhabilitatione exprimatur. 162. 1. Excuſatur medio reſtitutionis in integrum a commiſſo cum ceſſat dolus. 185. 1. Habilitatus ad vendendum certum pradium tenetur coram Iudice iuſtificare cauſam illud vendendi. 162. 3. Prohibitus contrahere niſi certis ſolemnitatibus, non dicitur contrauenire niſi per actus geſtos de facto. 146. 9. Reſtituitur in integrum aduerſus pactum, vel obligationem in inſtrumento dotali factam in eius ſeu ſua vxoris laſionem. 158. 22

Mobilium deterioratio, damnum & conſumptio cedit damno fideicommiſſarij, & ſufficit haredi probare quod per cantum tempus bona ipſa veriſimiliter fuerint conſumpta. 135. 8

Modica non attenduntur in iure. conſilio 187. numero 11.

Modus & conditio in contractibus innominatis aquiparantur. 199. 1 Eſt moderatio quadam diſpoſitioni adiecta honoratum grauans in tempus perfecta diſpoſitionis. 141. n. 8. Inducitur quando aliquid adiungitur perfecta diſpoſitioni. ibid. 21. Solet impleri per viam compulſionis, non autem per viam excluſionis. ibid. 22. Tunc dicitur cauſa finalis quando concernit fauorem concedentis vel tertij. 199. 6.

Molendini noui conſtructio impediri non poteſt ſub pratextu lucri ceſſantis. 143. 14. Noui erectio publicum concernit commodum ibid 4

Molendinum dicitur amiſiſſe iura ſua, quando decurſio aquarum contingit facto Principis externi. ibid. 15. Nouum ad praiudicium antiqui conſtrui nequit, quando aqua pro vtroque non ſufficit. ibid. 13. Tunc dicitur deſtructum quando illius nulla reliquia viſibiles remanſerunt ibid. 21

Monachi cenſuarij paſſunt creare alium cenſum ſuper re cenſuaria. 145. 17

Monachus deuouens ſe, & omnia bona ſua Monaſterio, omnia acquiruntur Abbati, vel Monaſterio. ibid. 4. Diſpenſatus ad teſtandum arctatur ad ſolemnitates teſtamentarias ſeruandas. conſil. 162. num. 5

Monaſterium capit emphyteuſim Eccleſiaſticam titulo vniuerſali, quando emphyteuta ingreditur Monaſterium. 145. 6 Et locus pius habentur pro filio, & loco filij ſuccedunt, 177. n. 2. Et locus pius tunc ſuccedunt loco filij, quando filius eſt ingreſſus monaſterium, vel alium locum pium ibid. 2. inueſtitum ſi non ſoluerit canonem debito tempore incidit in commiſſum. 145. 4

Mora debitoris non excluditur per oblationem quando creditor obtulit ſe pecuniã accepturũ. 158. 26.

Ex

Ex ſola ſcientia abſque interpellatione incurritur quando quis promiſit facere, & curare. 111.n.75. Incurritur abſque monitione quando tantum temporis tranſiuit intra quod commode modus potuit adimpleri conſi 199.num.9. Illi non imputatur, qui impletis implendis per alterum contrahentem ſe offert paratum ſoluere, vel rem promiſſam tradere. 160.5 Nec interpellatione committitur in obligationib. correſpectiuis. 111.74. Ipſo iure abſque interpellatione incurritur vbi aliquid minori fieri debet. ibid. 73 Nocet habenti facultatem eligendi ſi non elegerit & transfertur in prætendentem intereſſe in ipſa electione. 105.40 Per nouam expreſſam ſtipulationem dicitur remiſſa, & omnia conuenta atterata in ſuo robore permanent. 160.4. Remittitur per diſſimulationem, per receptionem rei, vel partis rei danda, abſque proteſtatione aliqua & per dilationem ibid. 1. Sic cauſatur ex lapſu diei legalis, ſicuti ex lapſu diei ab homine appoſiti. conſilio 199. numero 10. Sine interpellatione committitur quando agitur de intereſſe, ſecus ſi agatur de pœna. ibidem, nume. 2. Tacita ſemel remiſſa non poteſt iterato induci abſque noua interpellatione, etiam in caſibus in quibus poſſet reuiuiſci. 160.4

Moræ creditoris & debitoris compenſantur. ibidem, 7. Purgatio admittitur de æquitate canonica, quando pars aduerſa propter eam nullum damnum paſſa eſt, quia intereſſe lucri ceſſantis in ea non attenditur cum iniuria alterius ſed tãtum damni paſſi. 151.29. Purgatio denegatur quando lex apponit certam diem, & certam pœnam, præcipue ſi pœna incurratur ipſo iure. ibidem. 24. Purgatio etiã Iudæis conceditur, illaque purgatur celeri ſatisfactione, & infra modicum tempus arbitria Iudicis regulandum. ibid 13. Purgatio fundatur de æquitate cononica, & in foro pœnitentiali quæ in terris Eccleſia ſeruanda eſt, non autem in terris Imperij ibid. 26. Purgatio in celeri ſatisfactione conſiſtit, & in implemento debiti per moroſum ibidem, 27. Purgatio in termino præfixo a lege poſt ipſius lapſum non conceditur, etiamſi adhuc non fuerit illata moleſtia moroſo ab officialibus fiſci ibidẽ. 28. Purgatio non admittitur poſt factam a parte monitionem quare non ſoluerit, ſeu non fecerit. ibidem. 17. Purgatur non admittitur poſt lapſum tẽporis a lege præfixi. 156.4. Purgatio non admittitur, quando propter moram a lege indictam fit deuolutio in alteram perſonam. 151. 23. Purgotio non conceditur poſt lapſum termini, quando lex, vel edictum de per ſe facit executionem pœna cõminata, vel pœnam ponit contingendam ipſo iure. 151, 18. Purgatio, quando admittitur, illa debet purgari infra modicum tempus, & per celerem ſatisfactionem a die culpa, vel omiſſionis Iudicis arbitrio moderandum. 151.25. Purgatio, vbi agitur de pœna legali, ſemper conceditur, dummodo ante ſententiam, & iudicialem moleſtiam. ib. 14.

Moriens ab inteſtato non dicitur in culpa, cum dicatur reliquiſſe bona diſpoſitione iuris ſtante ſtatuto. 144.19.

Moroſus debitor dici nequit a die oblationis realis, & iudicialis. 158.24. Non dicitur, qui poteſt ſe aliqua exceptione tueri. 160.6. Quis dicitur quando non fuit præfinitum certum tempus in adimplemẽtum. 199.15

Mors & iuramentum æquipprantur. 196.14

Mulier beneficio Velleiani ab obligatione fideiuſſoria omnino dicitur exempta. 113.4. Dotata, vel dotanda, ſi vult aſpirare ad bona feudalia, debet probare non adeſſe allodialia. 173. 38. Excipiendo de inopia viri vtitur retentione donec ſuper ea fuerit cognitum, & impedit executionem creditorum in bonis mariti, 180.4 Fideiubens cum iuramento circa obſeruationem contractus iuuari non poteſt Velleiano, nec etiam ſub prætextu enormiſſimæ læſionis, vtcumque etiam penitus indotata remaneret. 113.29 Habens bona mariti obligata nõ impedit bona viri publicari & fiſco applicari, maxime ſi in inſtrumento dotali non adeſt conſtitutum cum clauſula ex nunc prout ex tunc. 182.4. In foro conſcientia non obligatur, quin ſeſe tueri poſſit exceptione Velleiani, licet ſpecifice renunciauerit extraiudicialiter. 113.5. Non poteſt valide teſtare de medietate debita dotanti, vel hæredibus eius ex ſtatuto. 181.8. Poteſt teſtare de dote quando a patre vel a ſtatuto tacite ſeu expreſſe teſtare permittitur, ſecus ſi non permittitur. 181.7. Per iuramentum cenſetur certiorata de Velleiano. 112. 24. Poteſt teſtari de dote ſua niſi aliud fuerit conuentum. 187.20. Pro dote confeſſata licet anterior non præfertur vero. & reali creditori in concurſu. 182.9. Quæ fragilitate intercedit eadẽ dicitur & renunciaſſe. 113.8. Tenetur ſeruare iuramentum, licet non conſtet fuiſſe certioratam de Velleiano auxilio. ibid. 25. viro vergente ad inopiam petere non poteſt dotis aſſignationem & prælationem in bonis viri, vbi adeſt ſtatutum, deferẽs lucrum dotis filijs, vel marito. 182. 16. Vt plurimum laborat contra propria commoda. 113.2.

Mulierem, omnia bona ſua in dotem dediſſe præſumitur, quando adeſt dotis conſtitutio. 128. numero 24.

Mulieri non creditur aſſerenti ſe eſſe grauidam alio non probãte. 159.4. Vxorata nulla competit actio ad dotem nec exceptio contra mariti creditores niſi in caſu inopia. 182.7

Multo magis igitur hæc concluſio procedit quando agitur de feudo antiquo & verba diſtributiua ſunt adiecti pluribus perſonis ab vno ſtipite deriuantibus. 198.12

Munera ſubire quilibet inuitus cogitur, niſi conſtet munerum vacationem fuiſſe conceſſam. conſi. 137. num. 14.

unus

Munus principale ſeu exercitium attenditur, non antem accidentale 109.6

Mutatio forma arguit nouum actum. & per eam dicitur a primo receſſum. 118.10. Voluntatis, aut correctio numquam præſumitur, niſi expreſſe dicatur. 151. 32. Voluntatis in continenti non præſumitur. 125.25

Mutuum acceptum per filium originaliter dicitur inefficax reſpectu patris ſubſiſtebat tamen reſpectu filij vtcumque tuti exceptione Macedoniani. conſil. 188 numero 9.

N

NAtt. conſi. 406. num. 20. & 21. reprobatur. conſil. 197.54

Natta. conſil. 185. nu. 8. reprobatur. 120.91

Natura non creat artem, ſed diſponit ad artem. conſi. 104.28

Naturalis legitimatus non differt a ſpurio legitimato, quo ad excluſionem ſubſtituti ſub conditione ſi ſine filijs deceſſerit ſimpliciter. 195.52

Nec admittit pœnitentiam 183 6. Poteſt aſſignari nec eidem apponi aliquod grauamen. Imo quod nec fructus in eum computentur. 192. n. 10 & ſeq. In vſufructu Nec in mobilibus. 192. n. 7 & 8.

Neceſſitas, & voluntas non ſe compatiuntur. 191. numero 13. Non habet meritum ſed mera voluntas ibid. 80. Vrgens probari debet per fideiuſſorem, & non fingi. 186.33

Neceſſitatis multa fiunt, quæ a principio fuerunt voluntatis 183.13

Negans ad hoc, vt priuetur, oportet vt optime ſciat qualitatem feudi, vel emphyteuſis aſſertam per Dominum directi. 145.21

Neganti onus probandi incumbit. 197. n. 4 Teſtatorem tempore teſtamenti fuiſſe ſana mentis incumbit onus probandi. 154.23

Negatiua probatur ex lectura conuentionum, & capitulorum. 140 27

Negligentia, vel culpa quadriduana tollit penitus tempus excuſationis, & ignorantia. conſil. 126 numero 23.

Negligentibus iura non ſubueniunt ſed bene vera neceſſitate impeditis 199.11

Nemo præſumitur ditari, niſi conſtet eſſe verum induſtrioſum, & valde laborioſum 179.20. Sine actione experitur. 120.8

Nepos dicitur ſuſtinere onera ciuitatis per patruum. 144. 12. In fideicommiſſo non ſuccedit in locum patris, niſi quando agitur de ſuſtinendo teſtamentum, quod alias corrueret. 106.63 Reſpectu patrui ſuſtinet onera habitu, & potentia, & ſufficit ad ſuccedendum ab inteſtato patruo. conſil. 144. num. 14.

Nepotes aliquando comprehenduntur ſub nomine filiorum per tacitum, ſeu ſubauditum intellectum. conſi. 106. 19. Continentur in conditione ſi ſine filijs in fauorabili diſpoſitione ab aſcendente ad commodum liberorum facta. 107.6. Ex filio in conditione poſiti ſicuti non cenſentur ſubſtituti proprio patri ita multo minus patruo ib 8. & 10. In conditione facta fratrib. de ſuperſtit. 106.42. Non nati, nec concepti tempore teſtamenti & mortis teſtatoris tamquam incogniti non comprehenduntur in ſubſtitutione facta de filijs etiamſi tractetur de diſpoſitione illata in futurum euentum ibid. 21. Nō nati nec concepti tempore teſtamenti veniunt appellatione filiorum in ſubſtitutione directa, non autem fideicommiſſario. ibid 22. Non veniunt ſub nomine filiorum in hominis diſpoſitione, niſi probetur talem fuiſſe vſum teſtatoris. ibid. 31. Non veniunt ſub nomine filiorum, quando teſtator in teſtamento fuit loquutus diſcretiue de filijs, & de nepotibus, etiam quod fuerit facta mentio nepotum implicite ibidem. 33. Sub nomine filiorum non cōtinentur quando teſtator filios æqualiter in capita inſtituit, ſicut è contra quando in ſtirpes. ibid. 48. Veniunt appellatione filiorum ex ſola interpretatione ibid 17. Ex filia dicitur de agnatione & familia. 187.6

Neptis ex filia non facit deficere conditionem, ſi deceſſerit ſine filijs, quando teſtator excluſit proprias filias, & ſubſtitutus eſt de liberis, & deſcendentibus ipſius teſtatoris. 148. 3. Teſtamentum matris approbans, in quo diſpoſuit de dote ſua, non poteſt aliquid vlterius ab auo materno prætendere. 187. nu. 19

Nil & inualidum æquiparantur. conſi. 12 num. 55. Maius, & ſanctius eſt in terris Imperiali maieſtate. 101.77.

Nobiles ſuperiorem recognoſcentes ligiam fidelitatem a ſubditis exigendo errare dicuntur. 111. numero 9.

Nobilitas paterna legitimationi non obſtat, quando derogatum ett expreſſe legi ex facto, § ſi quis rogatus ff ad Trebell. 195. 59. Suprema militans ex vtraque parte facit penitus ceſſare præſumptionē fraudis. 114.40

Nomen (familia) eſt nomen iuris, non natura. 195. 30. Filij ex communi vſu loquendi, & in oratione vulgari non comprehendit nepotem. 106.29. Frater dicitur nomen appellatiuum naturale. 133.1. Fratris dicitur nomen appellatiuum naturale, & inuocatus ſub nomine fratris dicitur ſpecifice & nominatim vocatus. 106. 39. Veritatis geminatum denotat enixam confeſſionem debitoris. 128 num. 23

Nominatio contrariatur tranſmiſſioni. 133.4. Non cōſtituit filium in quaſi poſſeſſione filiationis. cōſi. 124.1. Patris conſtituit filium in poſſeſſione legitimitatis. ibid 12. Primogeniti, in inueſtitura eſt neceſſaria ad demonſtrandum illius erectionem. conſilio 105. numero 59. Primogenitē ſatisfacta

dict-

dicitur ex ponderatione Primogenituræ. cõſ. 105. num. 47.

Non interpellatus non dicitur moroſus. 199. 1. Succedunt loco filij quando nullus reperitur filius, nec hæres inſtitutus. 177. 1. Succedunt quando ſumus on loca pio ſeu confraternitate profitente religionẽ ſæcularem ibid 7

Notarij aſſertio non probat dementem fuiſſe ſana mẽtis tempore conditi teſtamenti, maxime quando fatuitas & dementia fuit probata, conſilio 154. numero 21. & 22.

Notificatio tranſmiſſa, vt notificatus ſoluat, vel quid aliud faciat, non inducit ſcientiam præiudicialem, niſi etiam intimetur ſcriptura contractus. 198. 1. Id tamen non procedit quando perſona notificata aliunde ſcit veritatem facti. conſil. eodem, num. 2

Notorium allegare ſufficit in iuris allegationibus abſque alia probatione ad hoc vt Iudex ſe informare poßit. 111. 09. Facti ſucceßiui inducitur per exiſtentiam publici, ac continui exactoris. 111. num. 77. Habet vim ſententiæ, conſi. 101. nu. 118. Probatione nõ eget ſed illud ſufficit allegare. ibid. num 120.

Nouitas reſidet in mutatione ſubſtantiæ non ſolius accidentis. 142. numero 12.

Nulla reſultat ex conſtituto turbido. conſilio 175. numero 5. Additio dicitur pœna cum qualibet reſcißio ſeu annullatio actus pœna ſit. 168. numero 17.

Nullitas apparens, & euidens perpetuo poteſt opponi nulla obſtante præſcriptione. 152. 43. Et iniuſtitia laudi non excuſat a pœna cõminata in compromiſſo, quando oppoſitum eſt pactum de parendo laudo, nec reclamare, nec appellare. & alia ſimilia & ſub pœna 171. 8. & 10. Eſt ius. 172. 12. Ex defectu iuriſdictionis poteſt ſemper allegari, etiam poſt tres conformes. 153. 1. Ex defectu ſolemnitatum per ſolum ſuperuenientem conſenſum non ſanatur. 162. 9. Legitimationis ab illis poteſt allegari in quorum fauorem eſſet nulla, & non ab alijs. 141. 38. Principaliter intentata totam cauſam deuoluit. 200. 2. Proueniens ex defectu iuriſdictionis remitti non poteſt a partibus 172. 7 Reſultans ex teſtatoris errore non irritat fideicommiſſa. 124. 7. Reſpiciens ſolam ſententiam poteſt reformari. 153. 15 Sanabilis per ſolum conſenſum ratificantis, ratificatur per conſenſum ſuperuenientem ratificantis. 160. 3. Sententiæ poteſt cognoſci, licet fuerit confirmata, quando a confirmatione fuit reclamatum. 153. 17. Sententia non poteſt ſuſtineri ex noniter deductis ibid. 12.

Nullitate vnica propoſita coram ſecundo Iudice debet ſuper ea particularia pronunciari, alias dicitur facta iniuſtitia proponenti ibid. 14

Nullitatem is ſolus allegat in cuius fauorem actus annullatur. 132. 13

Nullitates multæ nequeunt ſuppleri in confirmatione ſententiæ. 153. 13

Nullum quod eſt nullum, poteſt producere effectum. 120. 54

Numerus pluralis in vno verificari non poteſt. conſilio 191. numero 20.

O

OB cauſam quicquid percipitur ſecundum illam cauſam moderari debet. 164. 6

Obediens præcepto iniuſto minis interuenientibus excuſatur etiam in grauioribus delictis. 176. 13. In grauibus delictis non excuſatur cum non tunet ſuperioris authoritas. ibid 6

Obedientia excuſat quando verſatur circa actum excedentem officium, & poteſtatem eius cui fuit præſtita ibid 4

Oblatio debet fieri de tota, & integra ſumma. 151. 7. Et de eius eſſentia, nec minimus obolus deficere debet ibid. 9 Realis plura copulatiue requirit remiſſiue. 158. 27. Verbalis non excuſat debitorem a culpa, & pœna, vbi creditor audita oblatione illam acceptat, ſed tantum quando illam recuſat. 151. 4. Verbalis non iuuat, vbi offerens tenetur aliquid dare niſi præ manibus rem dandam habeat, & certã in numero, pondere, vel menſura ibid. 5. Verbalis ſine re parata non ſufficit, & niſi effectu habeat pecunias in mar ſupio, & illas de mar ſupio extromittat, & teſtibus oſtendat, ac etiam illis numeret, vbi erit magna ſumma, ibid. 6. Vt valeat debet fieri coram Iudice non in actis coram Notario. 153. 11. Verbalis non ſufficit vbi ſit ad aliquid ab altero conſequendum, niſi aliquid offerretur quod realiter offerri non poßit, vt habetur, numer. 11. in quo ponuntur multa exempla, & ſit diſtinctio 151. numero 3.

Obligatio indiuidua ſi in parte reſpectu vnius eſt inoperatiua corruit in totum. 175. 23. Nec ciuilis, nec naturalis oritur ex contractu, qui peccat in forma 152. 18 Non ſequitur ex promiſsione incerta, etiamſi eſſet adiecta contractui licito. nec ex illa crimen aſſaßinij reſultat. 147. 24. Perſonalis non ſequitur rem, ſed perſonam. 152. 2. Simplex nil transfert, quando pignus, vel res hypothecata in bonis obligantis remanet. 150. 16. Tollitur conſenſu ceſſione. 110. 24. Vel ſola pignoratio ſine traditione non facit incidere vaſallum in pœnam priuationis feudi, ex quo talis contemptus, vel iniuria domini nullum habet effectum. conſilio 150. numero 15

Obligatus ad factum cum iuramento, pœnam non incurrit niſi interpelletur. 190. 3. Ad factũ alienũ en mora non conſtituitur, niſi per interpellationẽ. 120. 2. Dare fideiuſſorem dicitur obligatus dare in loco contractus, & ſecundum morem regionis, ac de hominibus loci. 158. 17. Ex neceßitate legis,

vel

vel ſtatuti legendo dicitur habere animum compẽſandi, ſecus vero ſi teneatur voluntarie quia id non præſumitur niſi fuerit expreſſum. 166.10. Ex omni culpa leuiſſima in committendo, ſemper tenetur de facto, & culpa famuli. 117.31

Obliuio non præſumitur in facto recenti, & proprio, immo vix per curſum decennij labitur memoria. 126.35.

Occidens aliquem ad ſolam complacentiam alterius committit aſſaſinium. 147.2

Occiſus repertus præſumitur ciuis loci homicidij etiã ſtante ſtatuto acrius puniente ciuem, quam forenſem. 126.6.

Odium particulare nõ abolet crimen læſæ maieſtatis in conſpiratione facta contra Conſiliarium, vel Senatorem. 109.15

Offenſa in perſonam Domini conſideratur in diminutione honoris, & ſtatus perturbatione. 101.7. Vel delictum, propter quod bona vaſalli publicantur, ſi directe reſpiciat perſonam Domini feudi tunc indiſtincte feudum ſiue nouum ſiue antiquum ſemper ad Dominum deuoluitur agnatis excluſis. 101.136.162 & ſeq.

Offendens officialem Principis exercentem iuriſdictionem reus eſt criminis læſæ maieſtatis. 109 numero 11.

Offenſio facta in meum inimicum licet mihi lætitiam afferat, non tamen teneor vti maleficium ratum habuerim. 123.25

Officiali publico credi ſolet circa reſpicientia officiũ, ſi dicat aliquid de mandatis habuiſſe a Principe viua vocis oraculo. 116 23

Oldradi opinio conſ. 26. quoad tacitam emancipationem reprobata. 139.2

Omiſſa in ſtipulatione habẽtur funditus pro omiſſis. 152.2.

Omne dicens nihil excludit, 190 2

Omnia noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impartimur. 191.59.

Onera ſubire omnes de iure tenentur, niſi conſtet alicui illorum vacationem fuiſſe conceſſam. 137. numero 52.

Onerum remiſſio, ſeu ius immunitatis, quidquid ſit in alijs beneficijs, eſt ſtricte interpretanda. 137. numero 5.

Onus dandi ſaccos quadraginta frumenti annuatim legatarijs dicitur legatum annuum in quantitate conſiſtens, non in proprietate. 133.8. Difficilius ſuſtinetur per paucos, quam per plures 137.3. De non alienando non dicitur legitime iniunctũ quando pater de bonis ſuis, excepta legitima in alium diſponere valens voluit bona omnia filio dimittere. 168.14. Implicandi pretium terrarum ſpectat ad emptorem. 141.2. Probandi incumbit mulieri, quod aliunde non habuerit vbi ſe aleret. 122.3 Probandi malum animum vaſalli delinquentis ſpectat ad Principem. 101.46.54. & 62.

Opem præſtantes ratione multitudinis, authore excepto, in vlti per tranſire debent. 176.28

Operarum intuitu ſi quid debitum, vel promiſſum ſit intelligitur pro rata tantum operarum præſtitarum. 140.20

Operatur etiam vt ſequuta morte conſtituentis poſſit petere immiſſionem Iudicis officio non vero vt ſtatim poſſideat. 175.20

Opponens exceptionem excuſſionis fundatam in ſuo intereſſe dicitur illam opponere in vim peremptoria, non autem dilatoria 132.7. Exceptionem excuſſionis ſi non probat perſonam excutiendam eſſe ſoluendo ſuccumbit. 132.9

Oppoſitum idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, & è conuerſo. 106.25

Oratio vbi eſt vnica, tunc omnia verba cenſentur ſe inuicem reſpicere, & inuicem operari. 104. numero 23.

Ordo in notorijs eſt non ſeruare ordinem. conſil. 101. num. 115. Iuris in notorijs nequaquam ſeruatur, ſed ex officio eſt procedendum. ibid. 116. & ſeq. Quod dominus præferatur in re propria non præiudicat creditoribus, qui ſibi prouiderunt de obligatione Camerali, licet ſecus in habentibus hypothecam generalem tantum. 180.2

Originarius onera non ſuſtinens habetur pro forenſi. 144.37.

Origo vbi ignoratur tunc quis præſumitur cuius loci, in quo fuit educatus. 126.17

P

PActa conuenta ſunt ſeruanda, & derogant naturæ feudorum. 129.21. Et conuentiones inita quoad fundum extenduntur ad alluuionem, & in æſtimo ponitur in quo prædium ipſum antiquum regiſtratur. 184.15. Noua, & noua conuentiones faciunt recedere a primis. 118.19.

Pacto caueri poteſt in conceſſione feudi, vt alius ſit Iudex in cauſis vaſallorum, quam Dominus feudi, ſeu illius Iudex. 129.19

Pactum expreſſum operatur, quod comprehendit etiã caſus, in quibus de iure communi non releuaret. 152 6 Eſt quid facti, ideo probari debet. 140.28 In nouiſſima inueſtitura appoſitum tamquam ignoranter admiſſum vaſallo non præiudicat, niſi expreſſe legatur de communi conſenſu adiectum. 129.25. Obeſt tantum vaſallis, qui illi conſenſerunt & talem nouationem ſeu inueſtiturarum alterationem approbarunt. 129.24 Quod coram ſolo Epiſcopo initur eſt iuri conſonum, & intelligitur, declaratur, ac reſtringitur ſecundum ius commune ibidem, 22 Si adeſt quod ſi fundus erit plus cedat commodo emptoris, & incommodo ſi erit minus, tunc nulla ratio quantitatum iugerum expreſſorum haberi debet. 184. 27. Simulandi dato temporis diſtantia non probatur, quia partes poſſent

ſeut videri pœnituiſſe. 114.24. Temporis, eſt pactum formæ, tempus tempori non ſuccedit. 130.2. Vnum contra naturam feudi, non facit quia dicatur verum feudum quoad alia expreſſe non alterata. 101 173.

Padi flumen nauigabile hodie eſt de regalibus. 184. num. 1.

Papa non poteſt ſtatuere, vt credatur dicto teſtis non iurati. 176: 15

Parentes non poſſunt auferre poſthumis quod non dederunt 111. 32. Regulariter non poſſunt facere, quin filij ſuam legitimam conſequantur. 155. numero 15

Paria ſunt agnoſcere titulum legati, vel ex cauſa legati. conſi. 103 numero 16. Sunt modicum & nihil. 187.10

Pars æſtimatur iure totius. 142. 9. In toto continetur. ibidem, 12. Non negans inſtrumentum valere, ſed tantum fuiſſe factum ſub alio prætextu non admittuntur probationes per coniecturas, præſumptiones, vel veriſimilitudines. 114. n. 28. Reddit reſiduum eiuſdem generis. 140. 2. Vna diſpoſitionis bonorum debet conſiderari ad regulandum alteram partem diſpoſitionis ſecuta. 110. 34. Vna diſpoſitionis dicitur tota tangere, quando non poteſt ſtare de per ſe. 142 14

Partem rei tangens dicitur totam tetigiſſe. conſil eod. num. 13

Participem eſſe nil aliud eſt, quam eſſe ſocium, & participans pro illius rata ſemper dicetur ſocius 124 nu. 160. & ſeq.

Pater conſentiendo filio alteri donanti bona patris propria. ex Oldradi opinione dicitur illum tacite emancipaſſe ad illum actum. 139. 1. Conſtituta primogenitura debet aliquid relinquere alijs filijs legitime, quod tamen poteſt legitimam excedere. 133. 14. Decedens inteſtatus dicitur tacite vocaſſe filiam in capillo ad ſucceſſionem inteſtati, alia filio nupta excluſa. 187. 17. Dupliti onere dotationis grauari nequit. ibidem, 25. In dubio præſumitur non cogitaſſe de filijs. 139. 22. Non cogitur inuitus filio adoptato aliquid in teſtamento relinquere 104. 36. Non tenetur alere filiam diuitem, ſed quidem illam dotare: 164. 27. Præferendo legitimatos propria filia, & eius filium, dicitur fortius voluiſſe præferre maſculos deſcendentes legitimos alterius lineæ hæredibus extraneis. 108. 2. Tenetur dotare filiam ne dum vt nubere poſſit, ſed quia eſt pater. 164. 31. Transferens ſe alio habitatum, ſi ſuſcepit liberos, tunc filij originem patris nō ſequuntur. 144. 6. Tenetur alere filiam Iudicis officio. 104. 9.

Patri non creditur dicenti filium eſſe legitimatum. 124. 2.

Patris conſenſus in donatione filij cum requiritur per modum ſolemnitatis, debet interuenire in ipſo actu, non autem poſt. 139. 6

Patria poteſtas eſt indiuidua, non igitur poteſt fieri emancipatio ad vnum actum. 139. 4

Patrimonij ſui vires vnuſquiſque ſcire præſumitur. 143. 35.

Patrimonium vniuerſum vxoris conſiſtit in dote. 181. 41.

Pauper dicitur, & quis egere intelligitur, quando ſecundum dignitatem perſonæ, & familiæ non poteſt viuere. 164. 35. Dicitur ille, qui ne dum caret rebus neceſſarijs ad vitæ ſuſtentationem, ſed etiam qui non habet conuenientia ad conditionem ſui ſtatus. 164 34

Peccatum nullum niſi voluntarium. 101. 37.

Perfidia vaſalli probari debet. ibid. 53

Per inuentarij prohibitionem non infertur ad Falcidiæ excluſionem. 127 6.

Permiſſio aliquo vera non cauſat diſpoſitionem. 191. num. 3.

Perſeuerantia diuitiarum non præſumitur. 179 21

Perſona dicitur apta excludere ſubſtitutū ex præſumpta mente teſtantis quando eſt talis, vt poſſit ſuccedere ab inteſtato alteri præmortuo de cuius ſucceſſione agitur, & conſequenter illi ſit proximior, quā ſit ſubſtitutus. 189. 13

Pertinētia alicuius Caſtri quomodo cognoſcantur, circa quas nec creditur aſſertioni Principis, 105. numero 71.

Pertinere verbum dicitur latiſſimum, & omnia includit quæ quouis modo ſpectare poſſunt etiam per actionem perſonalem, vel ex ſola deſtinatione. 105. num. 74.

Pertinentiarum Caſtri appoſitione quæ veniāt. ibid. num. 73.

Petens vel agens vigore teſtamenti, illud approbare dicitur. 128. 18

Petitio commiſſi o incurſi admittitur, quando iudiciū motum fuit per Daciterium vino fraudante, alias ſecus. 185. 35

Pœna contrauentionis contrahitur ex contractu nullo. 146. 5. Conuentionalis non reſpicit ius, ſed factū, 172. 13. Debetur ex contractu nulla, quando ſtatutum, ſiue proclama conſiderauit nudum factum; non autem effectum ex actu reſultantem. 146. 10. Dicitur quicquid per teſtatorem ſuæ prohibitioni additur. 168. 56. Ex cauſa commiſſi ſunt daticrum, niſi aliud conſuetudine vel pacta ſeruetur. 25. & 26 Extraordinaria non poteſt eſſe corporis afflictiua. 123. 31. Fortius committitur ex contractu nullo ob defectum formæ extrinſecæ non ſubſtantialis contractus, ſed præcipue quando traditionem rei contractæ traditionem, deuentum eſt. 146. nu. 7. & 8. Fraudata gabella ad hæredes fraudantis tranſit. 185. 23. Ipſo iure dicitur inflicta, & per canonem læſa ſententia, quando lex indicit pœnam pecuniariam, & vtitur verbis denotantibus tempus præteritum. 155. 21. Minorata eſt pecuniaria. cōſ. 123. 32. Non debetur ex contractu nullo. 146. 1.

Non

I N D E X.

Non tranſit ad hæredes fraudantis gabellam. quando vltra quinquennium fuit prorogata petitio pœnæ.185.24 Quando imponitur non ipſo iure ſed requiritur ſententia, perſecutio pœnæ non tranſit ad hæredes ibidem,26. Statuti prohibentis alienationem habet locum quando alienatio fuit perfecta, mediante translatione dominij, & poſſeſſionis,non aliter. 144. 24.

Pœnam vnius delicti pro alio perpetrato, ac in alterum ordinato quis incurrere poteſt.conſil. 138 4.

Pœna a particulari decreto indicta ſtandū eſt quidquid diſponat ius commune vel municipale,& vtcumque pœna capitalis mutetur in pecuniariam id que communiter & generali conſuetudine ſeruatur præcipue vbi adeſt clauſula derogatoria.170. 3.Commiſſio inducitur quoties ex eo,quod ſit cōmodum alterius reſultat.146.6

Pignus in dubio cenſetur contractum vere & realiter ad euitandas vſuras cuius fructus debent in ſortē computari. 114. 6.Vel hypotheca non dicitur propríe alienatio,licet per eam aliquando ad alienationem deueniatur. ideo per hypothecam quis non efficitur dominus.130.18

Publica veritas ſapit quodammodo vim iuramenti,& excludit exceptionem non numeratæ pecuniæ 121 22.

Plura tamen requiruntur antequam fiat talis reſtitutio.183.46 Veniunt ex pacto,quæ non veniunt ex natura contractus.152.3

Pluralitas in ſubſtitutionibus non poteſt reſolui in ſingularitates.107.7. Reſoluitur in ſingularitatem,quando ſubſtitutio dicitur facta vniuerſaliter,& reciproce attenta mente teſtatoris.189.numero 31.

Populo nil vtilius quam quod Principis neceſſitas impleatur.115.11.

Poſſidens auctoritate iudicis non ſeruatis ſeruandis ac ſpreta forma iuris dicitur iniuſtus poſſeſſor.159 8.Contra formam iuris tenetur probare & oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis.119.5. Ex iudicis decreto minus recte interpoſito occupat cum vitio. ibid 9

Poſſeſſio duplex conſideratur in iudicio poſſeſſorio nempe ciuilis, & manualis. 175. 6. Non dicitur continuari in filios ſed requiritur actualis apprehenſio.103.12. Non poteſt ſtare ſine iurib. 119. num 9

Poſſeſſor regulariter non tenetur docere, ac oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis.ibid.1.Si declarat quo titulo poſſideat tenetur allegatum titulum probare ad hoc vt per actorem inſpiciatur an ſit validus, nec ne,ibidem, 2.vltimus in inueſtiendo vel exigendo debet recognoſci per vaſallum vel emphyteutam.104 1.

Poſſeſſionis datio mulieri non conceditur niſi ſit vere prægnans tempore,quo petit poſſeſſionem, & fuerint ſeruata requiſita neceſſaria.159.3.

Liber Secundus

Potentia in vanum cedit, quæ non reducitur ad actū 191.15

Potentius,ac dignius trahit ad ſe minus potens,ac minus dignum.140.3

Poteſt ſemper allegari etiam notoria reſultās ex actis maxime excipiendo.153.2

Poteſtas non ſufficit in vnoquoque actu abſque cōcurſu voluntatis 191.16

Præceptum Teſtatoris de fideiubēdo pro vſufructuaria,non attenditur quando eſt iniunctū omnib. ſecus ſi vni tantum ex inſtitutis.125.15.

Prædilectio teſtatoris filiorum vnius fratris hæredis inſtituti operatur tantum vt illis dicatur reſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis in bonis patrui tam ex teſtamento,quam ab inteſtato.108.19

Prædilectionis ratio quando ceſſet in fideicommiſſis remiſſiue.107.18

Præfixio formæ,quando traditur poſt contractū perfectum,vel translatum dominium, eius omiſſio nō reddit actum nullum. 141.19

Prælatus in hypotheca dicitur prælatus in omni pacto acceſſorio maxime quando acceſſorium non ſuperuenit in præiudicium ſecundi creditoris. 131.8. Pro ſorte dicitur etiam potior pro vſuris.131.7

Prælatio datur doti contra priuatos non contra fiſcum pariter priuilegiatum.142.20

Præſcriptio cū mala fide nō currit,& illam impediūt metus,mina & contradictio.111.43.In iurib negatiuis non currit niſi a die contradictionis.137. 47 In iurib negatiuis præſcribēdis nō currit niſi a die cōtradictionis.150.23.Libertate in præſcribēda requiritur factū vtentis,& cōtradictio ib 23. In tantū valet in quantū eſt præſcripta ib.22.Triginta annorū pleniſſimam præſtat ſecuritatem,maxime cōtra ſciētes,quib. nulla competit in integrū reſtitutio.111.19 Vbi agitur de bonis fiſco incorporatis requirit ſpatiū triginta, ſeu quadraginta, annorum.131.24

Præſentia, & obligatio arguūt ſine dubio ſtipulationem adeſſe. 121.17.Præſumitur, niſi probetur abſentia. 111.70

Præſumptio al.quæ cōtra poſſidentem ipſum obligat ad docēdum & oſtendēdum titulū ſuæ poſſeſſionis. 154. 7.Ignorātia nūquam recipitur quando agitur de facto domeſtico,et de cohabitatione.126 24 Iuris militat cōtra impugnātem actum factū in legitima forma a iure præſcripta. 179.15. Iuris,vel ſaltē probabilis militās pro negāte transfert onus probādi cōtrarium in aduerſantem. ibid.22. recipit probationem in contrarium. 12.Vna tollitur per fortiorem.126.13

Præſumptiones duæ eiuſdem facti vnico ritu dari nō poſſunt.162.11

Præſuppoſitum niſi verificetur, diſpoſitio vnum diſponens,& aliud præſupponens locum non habet, nec ſufficit quod pro parte verificetur, ſed totaliter in omnibus verificari debet.149.20.

e Pri-

INDEX.

Primogenitura alicui a Principe conceſſa cum titulo Comitatus non poteſt in aliquo alterari a primo acquirente primogenituram ſuper feudo antiquo, licet ipſemet acquirens ex poſt condiderit teſtamentum filios æqualiter inſtituendo, & quamuis vis primogenituræ non fuerit radicata in aliquo primogenito ipſius acquirentis. 105. 17. Conſtituta in teſtamẽto, vel codicillo in effectu dicitur fideicommiſſum. 133. 25. Concernit Principis vtilitatem. 125. 27. Conſiſtit in vnica perſona tantum. ibid. 24. Dicitur erecta ex ſola facultate illam conſtruendi conceſſa ad impetrantis ſupplicationem; & iuncta eiuſdem acceptatione efficitur irreuocabilis, licet impetrans poſt impetrationem vel poſt oblatam ſupplicationem deceſſerit, nu ſeq. etiamſi pater nihil vltra diſpoſuerit ibid 13 & 16. Erecta ſtatim dicũtur vocati omnes primogeniti & illis gradatim ius quæſitum. 133. 30 Erectio an conſiſtat in titulo & iuriſdictione, an in bonis Comitatus, 105. 68. Eſt quid perſonaliſſimum, incommunicabile, & inacquiſibile, niſi mediante naturali origine. 14 1. 44. Filio pater auferre non poteſt cum inea non veniat tamquam hæres. 105. 20. Per contrariam alicuius diſpoſitionem reuocari nequit in præiudicium primogeniti, niſi ipſo primogenito conſentiẽte, quinimo nec mutari, idque ex natura primogenituræ. 105. 21. & ſeq. Fundari poteſt tam in filio maiore quam in alijs ad electionem conſtituentis. 105. 33. Neceſſario ſupponit feudo indiuiduitatem. 105. 58. Reſpicit ſolam natiuitatem, non autem qualitatem hæreditariam. 125. 19. Talis eſt natura, vt ſtatim facta illius erectione vocati cenſeantur gradatim, & ſucceſſiue omnes futuri primogeniti, vt non obſtet nominatio pluralitatis perſonarum. 105 66. & ſeq.

Primogenitus cenſetur, a patre magis dilectus quam ſecundogenitus. 105. 48. & 52. Dignior eſt ſecundogenito Et multis encomijs decoratur. 105. 65. Etiam in brutis natura duce dicitur prædilectus. 105. 52. Fortior, validior ac Principi vel Domino magis acceptus reputatur. 105. 49. Is dicitur nedum qui primo loco naſcitur: ſed in quo conditiones diſpoſitionis implentur. 105. 35. & 42. Non poteſt in filij ſui primogeniti præiudicium renunciare primogenituram ſecundogenito, neque tertiogenito in præiudicium ſecundogeniti. conſilio 125. numero 3. Non tenetur alere fratres egenos quando adeſt eorum mater, vel auus diuites. conſilio 133. 23. Poteſt poſtergari, & eligi ſecundo genitus. 105. 26

Primus conductor tenetur de incendio ciuiliter ad emendationem damni. conſilio 317. numero 29.

Primus faciens, & primus mandans vna cum ſecundo de mandata tenentur. conſilio 538. numero 11.

Primordialia potiſſimũ ſunt in conſideratione, non ſecundaria, vel conſecutiua, conſilio 191. numera 60.

Princeps aliquid faciens de plenitudine poteſtatis, quod alias ſine ea facere nequiret, peccat mortaliter. 130. 24. Si facit aliquod iniuſtum Deum habet vltorem. 126. 25. Poſſe malum nõ eſt poſſe ſed a potẽtia deficere. 130. 26. Æquo animo fert vt veritas ac iuſtitia defendatur. 111. 46. Dicitur a Deo conditus, & toleratur, vt iuſtitiam faciat, ac ſeruet. 111. 47. Dicitur habere vnum calamum & vnam linguam, & nominatur lapis angularis, ac conſtans ſicut polus in cœlo, illique conuenit dictũ illud Semel locutus eſt Deus: & quod ſcripſi ſcripſi. 111. 50. Dicitur velle tantum, quod iura volunt, & nolle quod non poteſt velle de poteſtate ordinaria. 18. Etiam ſine cauſa poteſt auferre alicui ius quæſitum, quando ipſe fuit cauſa talis acquiſitionis 119. 6. Ex ſui libito etiam ſine cauſa de ſola poteſtatis plenitudine reuocare poteſt feudũ in priuilegium vel titulo lucratiuo datum, non autem per contractum, 101. nume. 103. & 100. cum ſeq nec requiritur citatio, nu. 105. In actu legitimandi poteſt per declarationem præiudicare iuribus legitimati. 119. 7. In cauſa propria iudicare poteſt. 105. 85. Conceſſione alicui verbis amplis, nunquam dicitur voluiſſe tollere contenta, ac diſpoſita per ius municipale. 147. 8. Iudicare non tenetur ſecundũ acta & probata ſed ſequi poteſt propriã conſcientiam, conſil. 101. num. 83. Iudicium facit ex fide, & religione, conſil. 121. num. 1. Iuſtitiæ fines excedens peccat contra Dei voluntatem, & nomine Principis indignus efficitur, conſi. 111 nume. 48. Iubens aliquid a iure deuians, ob ſiniſtrã informationem ſeu importunitatem feciſſe inducitur. cõſi. 111 num. 49. Licet poſſit tollere ius tertij ex cauſa publicæ vtilitatis, id tamen non præſumitur, niſi expreſſe declarauerit conſi. 143 num. 8. Non debet vti plenaria poteſtate ſine magna cauſa. conſil. 136. num. 31. Non dicitur velle tertio præiudicare, quando aliter publicæ vtilitati conſuli poteſt. conſi. 143. 10. Non dicitur vſus abſoluta poteſtate, quando non fuit vſus clauſula, Non obſtante. 182. 10. & 32. Non poteſt remittere cautionem præſtandam ab vſufructuaria. conſi. 125. 6. Non poteſt ſine cauſa aliquod iniuſtum ſtatuere. conſil. 136. 27. Non præſumitur vti voluiſſe plenitudine poteſtatis in tertij præiudicium ſine iuſta cauſa conſi. 182. 26. Non poteſt ſtatuere vt teſtibus ſingularib. plena fides detur. Nec q vnus teſtis ſufficiat. conſil 182. num 3 a. Numquam dicitur confirmare leges, ritus, ſtatuta, vel conſuetudines ſubditorum, quæ ſuam poteſtatem minuunt. 137. 28. Non præſumitur velle excedere iuris terminos in tertij præiudicium, niſi in aliquo modico ſed faciat per legem generalem, licet ſecus ad præiudicium certæ perſonæ. 136. num. 39. Non poteſt ſine iuſta cauſa aliquem priuare iure ſuo. 136. nu. 41.

Quan-

Quando non poteſt aliquid facere ſine iuſta cauſa aequiparatur priuato. 136. 42 Vtēdo poteſtate abſoluta in iuſta cauſa motus praeſumitur, niſi probetur: maxime in his quae ſunt iuris diuini, vel gentium. 136. 43 & 44. Cauſa iuſta in Principe vbi probatur debet eſſe talis, quae reſpiciat publicam, & non priuatam vtilitatem. 136. 45. Ob publicā vtilitatem, vel neceſſitatem auferens res alicui illam neceſſitate ceſſante reſtituere tenetur. 143. 11 Omnia iuſte & legitime agere praeſumitur, maxime facta ex certa ſcientia, & circa hoc ſtandum eſt eius aſſertioni. 101. 80. 82. Poteſt, ad circuitus euitandos iudici committere, vt ſimul ac ſemel vnica ſententia tam ſuper meritis cauſae quam ſuper nullitate iuſtitiam faciat. 200. 2. Et tale reſcriptum eſt potius excitatiuū quam inductiuum iuriſdictionis. ib. Etiam ſi nullitas proueniat ex defectu iuriſdictionis. ibid. nu. 4. Et etiam ſi talis ſententia confirmatio non fuerit a parte petitia in iudicio. ib. num. 5. Poteſt de abſoluta poteſtate tollere ius tertio quaeſitum, etiam ſi agatur de graui praeiudicio, 136. 4. & 40 Poteſt iubere vt detur fides vnico teſti examinato licet non generaliter ſaltem certis in caſibus. ibid. 5. 10. & ſeq. nu. 44 Idem per conſuetudinem induci poteſt. ibid. 6. Verus aequo animo patitur, vt veritas, & iuſtitia defendatur. ibid. 7. Vult omnes ſuos actus a iuſtitia fori, & poli regulari nihilque ei placet niſi quod iuſtum, & honeſtum eſt ibid. 8. Principis proprium eſt ſola poteſtate ordinaria ſubditorum commodis inuigilare ib. 20. Nunquam praeſumitur vſus plenitudine poteſtatis cum id ſapiat tyrannidem. 130. 21. Numquam dicitur velle niſi quod licitum, & honeſtum eſt. 136. 22. Poteſt alicui facultatem cōcedere excauandi aquam per fundos alienos ſoluto pretio Dominis fundorum. 143. nume. 1. Poteſt etiam ſine cauſa praeiudicare tertio in iure quaeſito maxime quando proceſſit ex conceſſione eiuſdem Principis. 111. 26. Poteſt mandare vt probationibus minus legitimis credatur. Declara vt ibi. 182. 33. Praeſumitur iuſtitia plenus, & dicitur regulare omnes ſuos actus ſecundum iuſtitiam poli, & fori. 121. 45 Quando declarat ſe velle tertio praeiudicare, intelligitur de modico non de graui praeiudicio. 143. 12. Quicquid facit, facit vt Deus. 101 78. Ratione publicae vtilitatis poteſt tollere ius tertio, 143. 2. Publice intereſt inundationes tolli. cōſi. 143. 3. Si concedit alicui licentiam faciendi maioratum, & diſponendi de bonis ſuis in vnum filium quem vellet, poterit vni ex filijs quem elegerit illa relinquere, nec alij conqueri poſſunt. conſilio 105. numero 34. Solus cognoſcit, quae lex dicatur rigoroſa, & quae aequa conſilio 151. nume. 48. Tenetur de ſuo reſarcire indemnitati damnum paſſi cauſatum ex actu facto de poteſtate abſoluta etiam cum iuſta cauſa. conſilio 136. numero 46. Terrenus tenetur imitari caeleſtem. conſilio eodem, numero 33. Vti animal rationale, mortale, licet ſit Dominus legum poſitiuarum, eſt tamen ligatus dictamine rationis. conſilio eodem numero 34 Veritatem potius quam iuris ordinem, vel caeremonias inſpicere debet. 101. 84. Dicitur iuſtitia plenus, & omnia prout conuenit deliberate facit. 101 num. 76.

Principem voluiſſe non creditur, quod non expreſſit. conſilio 137. numer. 18 Quae ſpeciali nota digna ſunt ſi non exprimantur cēſentur neglecta conſilio eodem, 19.

Principi nemo dicere poteſt Cur ita facit, quia quod facit, vt Deus facit. conſilio eodem, numero 3.

Principis aſſertioni regulariter ſtandum eſt maxime quoad eius ſubiectos. conſilio 101. numero 78. Aſſertioni ſtandum eſt quando factum eſt notorium. conſi. eodem. numero 95. Auctoritas in promiſſione, & conuentione iurato tunc excepta intelligitur quando expreſſe conſtat ita ſeruari iuſſiſſe. conſilio 111. num. 44. Commiſſio licet contineat clauſulam, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, tamen non praeſumitur iure diuino velle praeiudicare. conſilio 106. nu. 39. Delegatus aequitatem prae oculis habere debet conſilio 200. numero 9. Decreto non ſtatur circa Felloniam vaſalli, vt feudo priuetur, cum agitur de intereſſe proprio & tertij praeiudicio conſi 101. numero 68. 70 & 71. Sed contra, vt num. 86. 87. 88 89. & 114 Dicto non ſtatur circa merita vbi agitur de re alienari prohibita. conſilio 111. numero 13. Gratia tenet, quando concurrunt remiſſio, intereſſe partis & vtilitas publica. conſilio 147. numero 36. Poteſtas in controuerſiam duci non poteſt. conſilio 136 numero 2. Supremi aſſertioni ſtandum eſt circa Felloniam, maxime ſi frater vaſalli priuati eam paſſus fuerit, gratis denuo accipiendo feuda ipſa ſub iiſdem conditionibus, conſilio 101. numero 109.

Principibus belli, vel militum parendum eſt, & inobedientes puniendi ſunt. 176. 22

Prior in voce eſt prior in ſenſu. conſilio 191. numero 87. In ſequeſtro fraudem debitoris detegens alijs praetendentibus debet anteferri. conſilio 183. numero 53.

Priuato nō licet aquam a ſolito curſu diuertere. 167. num. 10

Priuatio praeſupponit habitum. 191. 51

Priuilegia generaliter indulta non includunt caſus publicae vtilitati contrarios. 137. 36. Non ſunt trahenda ad conſequentiam. ib. 23

Priuilegiorum tenor ad vnguem eſt ſeruandus. ib. 17.

Priuilegium eſt ſtricte interpretandum quando alienum ius tangit. ibi. 4. Eſt ſtricte interpretandū quatenus tendit ad tertij praeiudicium. conſilio 182. num. 28. Immunitatis eſt quaedam nuda conceſſio quae non tranſit in contractum, praecipue quando habet cauſam ſucceſſiuam. conſilio eodem, nu. 11.

INDEX.

Immunitatis habet vim quandam pollicitationis in futurum. 137. 12. Immunitatis patrimonij clericalis ceſſat, proviſo de beneficio clerico, ex quo vivere poßit, & etiam ipſo clerico mortuo. 114. 14. Immunitatis licet ampliſsimum, & generaliſsimũ non eſt ſeruandum, quando aliorum vires, vel facultates non ſuppetunt ſeu cum magno ſcandalo. 137. 25. Immunitatis ſubdito datum ſine cauſa tolli poteſt. ibid. 13. Licet per decennalem non vſum amittatur, tamen id non procedit quando competit facultas eo vtendi pro libito voluntatis. 143. 19. Seu feudum per priuilegium conceſſum quando transeat in contractum remiſsiue. 101. 108. Vt includat immunitatem ab onere factionũ, & purgandi foſſas, quibus verbis ſit opus relatiue. 137. nu 25.

Probatio coniecturalis, & præſumptiua datur quando agitur de ſola ſimulatione, ſecus quando ſimulatus, & vſurarius allegatur. 1:43 0. Coniecturalis nõ extrinſecus ſed ex ſolis apparentibus verbis teſtamentis colligi poteſt. 101. 11. Coniecturalis & per ſigna admittitur vbi agitur de dementia ſtultitia, & furore. 114. 5. Contractus vſurarij, vel ſimulati probari debet ſaltem per duos teſtes. 184. 22. Dubia intelligitur contra probantem. 175. 4. Dubia, vel ambigua nil operatur ad probationem identitatis 180. 13. Iuratoria impedimentis ſufficit, maxime ad conſequendam exceptionem ſecus quoad actionem potiundam. 130. 18

Probatione certa data, tollitur prorſus præſumptiua. 126. 11.

Probationes coniecturales contra publicum inſtrumentum non ſufficiunt, quando agitur de præiudicio tertij. 114. 29. Coniecturales, & præſumptiua non recipiuntur aduerſus virum nobilem fama, & nomine integerrimum. ibid. 31

Proclama impunitatis non comprendit aſſaßinium ob illius atrocitatem 147 4. Ordines, & ſtatuta Ciuitatis afficiunt omnes exiſtentes in comitatu. 146 21 Publicatum contra non manifeſtantem factorem libelli famoſi non extenditur ad non propalantem illius retentorem, vel oblatorem. conſilia 134. numero 21 Siue bannum publicatum in locis ſolitis & conſuetis ligat ſubditos illius loci, it aut non poſſint allegare ignorantiam. conſ. 146. n. 17

Proclamatis affixio facit rem notoriam, & operatur, vt proclama non dicatur habuiſſe cauſam tranſeuntem. conſilio 146. numero 13. Ignorantia allegari non poteſt a ſubditis, quando locis ſolitis, & conſuetis illud fuerit affixum. conſilio eodem, nu. 13. Publicatio inducit ſcientia præſumptionem. 146. num. 18

Procurator promittẽs de euictione ex perſona propria fidem ſuam aßignando, ſeu eius bona obligando ipſemet tenetur ad indemnitatem non alius, & hoc procedit etiam in tutore. 150. 26

Pro derelicto haberi id dicitur, quod Dominus, ea mẽte abijcit, vt in numero rerum ſuarum eſſe nolit. 143. 22

Prohibita propria ciuitas, illi etiam dicitur interdicta Vrbs Roma. 144. 30

Prohibitio alienandi ſtabilia non extenditur ad mobilia. 135. 18. Alienationis bonorum eſt odioſa, & ſtrictiſsime interpretanda, & ideo prohibitis alienari iura, & actiones. ib. 14. Alienationis concepta per verba ſonantia in actum perfectũ non impedit dominij translationem in acquirentem, nec res taliter alienata poteſt vendicari. 141. 20. Alienationis comminata a teſtatore non comprehendit alienationem neceſſariam ſeu legalem, nempe ſucceßionem ab inteſtato. 144. 11. Alienationis intra certum tẽpus, vltra illud dicitur permiſſa. 135 17. Alienationis ſtabilium arguit tantum maiorẽ affectionem teſtatoris ad ea, non autem mobilia in ſubſtitutione non contineri. ib. 6. Concepta in perſonam filij non porrigitur ad nepotem, nec facta hæredi nominatiue includit hæredem hæredis. ibid. num. 16.

Prohibitum ad tempus illo tranſacto dicitur conceſſum. 172. 15

Prohibitus alienare, dicitur etiam prohibitus facere actum, per quem ſequi poßit alienatio. 168. 6. Alienare, non poteſt fideiubendo ſe obligare. 168. 7. Habere ſucceſſorem non prohibetur habere ſuccedentẽ ab inteſtato. 144. 16

Promiſſa portione ſpectante, ſi nihil ſpectet, nihil debetur. 110. 9

Promiſsio ab aliquo facta de eo ad quod non tenetur, in dubio dicitur facta per errorem. ibi. 19. Defuncti arctat hæredes, & ſucceſſores. etiam quod fuerit taxatiua in perſonam ipſius defuncti. 111. 12 Debet intelligi, & reſtringi ad ſtatum, in quo erat, quando fuit facta. 110. 22. Indemnitatis tunc dicetur commiſſa, quando damno aliquo modo vitiari nequit. 186 16. Gubernatoris ſi non ſuſtinetur in vim gratia, ſaltem ſuſtineri debet in vim guidatici, ſalui conductus, ſeu ſecuritatis. 147. n. 33. Matris, poſt dotem a patre conſtitutam non ſortitur naturam dotis vel matrimonij conſilio 110. numero 30. Qualibet debet intelligi ſecundum ſtatum temporis in quo vigebat tempore promißionis. 137. 34

Promißionem dependere ex promittentis arbitrio ex quibus declaretur. 110. 17

Promiſſor facti alieni faciendo poßibilia excuſatur, ẽtſi adſit clauſula cũ effectu, & promißio ſit iurata. 158. 18. Indẽnitatis non tenetur in aliquo ſi per ſtipulatorẽ non illi fuerit intimata moleſtia & dãnum imminens, vel illatũ. 186. 18. Indẽnitatis nõ tenetur ſtipulatori donec põt aliunde ſibi prouideri, & hẽt aliud, ex quo poßit ſibi conſulere. 186. 15 Numquam dicitur in mora conſtitutus etiamſi ſit debitor ex Inſtrumento guarentigiato, niſi fuerit a creditore interpellatus. 160. 15

Pro-

Promittens tentum poſtea excipiens de non numerata pecunia, non contradicit petenti, ſed inepiè excepit. 121. 21. Debitores ceſſos eſſe veros debitores non tenetur eos tales oſtendere, niſi interpellatus. 120. 3. Excuſatur quando promiſit pro perſona quã verisſimiliter ſperabat adimpleturam. 158. 21. Indemnitatem, & promittere euictionem paria ſunt. 152 14. Se facturum, tenetur id facere quam primum poteſt abſque interpellatione. conſilio 199. num. 12.

Propoſitum in mente retentum nihil operatur. 106. numero 8.

Proprietas alicui Curia ſubiecta, vel pacto de retrouendendo idonea non dicitur. 158. 7. & 9. Non ſe compatitur cum vtili domino. ibid. 8. Res non vſufructus ſimplex dicitur legata, quando legatario grauamen reſtituendi, vel aliud onus fuit impoſitum. 190. 16. & 18.

Proteſtatio contraria facto nihil operatur quando eſt concomitatiua facti. 128. 5. Contraria facto nihil operatur, quia ſunt incompatibilia. 160. 24. Circa dependentia a diſpoſitione iuris nullius eſt ponderis. 128. 9. Facta abſque formali interpellatione ſecundum Curiam ſeu Ciuitatem nil operatur, cum non clam, ſed palam fieri debeat. 160. 16. Facta coram teſtibus abſente parte non tenet. niſi concurrente metu, nec debitor efficitur moroſus. 160 17. Facta ſaluis iuribus meis, vel abſque praiudicio iurium meorum, dicitur conſeruatoria. 118. 13 Iuris non tollit ea quæ ſunt facti. ibid. 7. Nihil operatur quando ab ea receditur cum facta derogent verbis ibid. 7 Mariti conſentientis vxori de dote teſtãti nihil operatur. ibid. 10 Quæ verſatur circa id, quod conſiſtit in mera poteſtate, & voluntate loquentis, dicitur animi tantum declaratoria non autem conſeruatoria. ibid. 12 Seu ſimplex interpellatio non iuuat mulierem, vt ei debeantur interuſuria dotis ſeu alimenta, niſi proſequuta fuerit iudicium vrgendo hæredis viri ad dotis reſtitutionem. 122. 2. Simultanea. quando eſt contra ſubſtantiam actus, qui geri intenditur, nihil operatur. 128 15.

Prouocans ad iudicium dicitur moram purgare. 160. num. 10

Proximiores agnati ſuccedunt quando quis poteſt eligere aliquem alium, & non eligit, conſilio 191. num. 88.

Purgatio moræ ſaltem admittitur in pœnis prouenientibus ex officio vel miniſterio iudicis, non obſtante diei & pœna appoſitione. conſilio 130. numero 2 Mora ſemper admittitur quando res eſt integra. ibid. 1

Pupillus habet actionem contra tutorem obtinentem Decretum obreptitium a Iudice pro alienandis ſtabilibus ipſius pupilli. conſilio 152. numero 24.

Q

QValitas adiecta habetur loco cauſæ finalis materia, de qua agitur dicitur ſubſtantialis. 118. 21. Adiecta ſubſtitutioni per viam principalis diſpoſitionis non autem per modum ſimplicis conditionis tradit formã, qua non impleta annullatur diſpoſitio 106. 55. Adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi. 195. 66. Aſſaſſinij trãſformat homicidium in aliam ſpeciem. 167. 6. Et capacitas requiſita ad fideicommiſſum ſufficit adeſſe tempore euentus conditionis. 195. 67. Facti debet deduci quando eſt de eſſentia actus, vel facti, vel diſpoſitionis & præcipuè in pœnalib. 145. num. 23.

Quantitas, & qualitas pretij demonſtrant an habita fuerit ratio incrementi, vel alluuionis, nec ne 184. 28

Quando quis tendit ad acquirendum inueſtigare tenetur. 120. 13

Quarta debet deduci habito reſpectu ad omnia bona fideicommittentis. 195. 14. Debetur etiamſi teſtator dediſſet facultatem expreſſam alienandi. 195. 25. Debetur vxori inopi, præcedente marito teſtato, vel inteſtato, cum illius detractio nequeat prohiberi. 166. 5. Vxori debita in bonis viri debetur iudicio legis, donatio autem iudicio hominis. ibid. 12 Vxori inopi debita in bonis viri diuitis dicitur debitum legale & neceſſarium ibid. 4

Quartarum detractionem vel conſumptionem aſſerenti, id debet probare 192. 2

Quæſtio poteſtatis Principis intelligitur de iuridica bona, & laudabilis 136. 35.

Qui cum alio contrahit naturam obligationis inueſtigare debet alias ſibi eſt imputandum ſed contra nu 98 vbi declaratur. 120 10.

Qui per alium fecit per ſe facere videtur. conſilio 191. numero 18. Se opponit pro ſuo intereſſe antequam admittatur debet oſtẽdere, & probare quod ſua interſit, maxime quando intereſſe eſt fundamentum ſuæ intentionis. 152. 8 Vult conſequens, vult etiam neceſſarium antecedens, maxime in teſtamentis 191. 52.

Quis probabiliter ignorare non dicitur, qui non inueſtigauit cum tenetur 120 1

Quod alicuius poteſtati permittitur, Iuris neceſſitati ſubijci non debet. conſilio 110. numero 51. Nomine meo factum non eſt ratificare non poſſum. conſilio 123. numero 22. & 27. Non eſt populus ignorat nec per ſilentium actus reuocatur. conſilio 137 numero 47. Nullum eſt ratificari nequit maxime vbi nullitas conſiſtit in ſubſtantialibus. conſil 162. nume 8. Principaliter agitur venit attendendum, non damnum alteri veniens in conſequẽtiam. 283. 9

Digitized by Google

I N D E X.

R

Ratio in electione vnius militat, quæ in electione plurium. conſilio 191. numero 104.

Ratificatio Abbatis de Monachi profeſſione dicitur legitima, quando de illa conſtat per Inſtrumentum lectum illius oblationis, & dedicationis. 182 num. 15.

Ratificatio æquiparatur mandato. 123. 7. Carens eſſectu caret etiam nomine ratificationis & quare. 120. 58. Delicti ad hoc, vt noceat, non ſufficit ſimpliciter, ſed expreſſe fieri debet vti nomine ratificantis facti. 123. 24. Delicti non nomine meo commiſſi nihil operatur, cũ non ſit ſortitum plenum ſui effectum. ibid. 20. Debet eſſe ſicut delictum perpetratum nomine ipſiuſmet ratificantis. 147. 32. Delicti numquam trahitur ad quantitatem ipſius delicti ibid. 35. Eſt triplicis generis, expreſſa, tacita, & miſta. 162. 10. Non validat actum nullum, vbi non conſtat ratificantem habuiſſe notitiam nullitatum. 162. 7. Patris de mutuo accepto per filiũ retrotrahitur ad tempus contractus. 188. 8. Patris de mutuo filij retrotrahitur in præiudicium fideiuſſionis filij, etiam ſi fideiuſſor ante ratificationem potuerit ſe tueri exceptione Macedoniani. 188. 10. Valida vt inducatur requiritur ſcientia in ratificante iuris, & facti. 162. 12. Vel retrotractio fieri non ſolet re non integra in tertij præiudicium. 188. 5

Ratum habens factum dicitur ipſius facti author. 123 num. 8.

Rebelles & infideles Imperij qui ſint. 101. 6. 9. 10. 11. 12 & 13.

Rebellis feudo priuatur vti reus læſæ Maieſtatis. 101 num. 14

Recedere licet a quacunque diſpoſitione ex ſuperueniente cauſa. 137. 33.

Receptans forenſes abſque inueſtigatione illorum qualitatis dicitur in culpa. conſilio 126. numero 21

Rector non præſumitur ignorare contrauentionẽ, & contemptum ex curſu diuturni temporis. 145. numero 11.

Redditio rationis ſupponit adminiſtrationem. 269. num. 3.

Referens iniuriam ab alio prolatam, non dicitur iniuriare, etiam ſi relatio eſſet falſa. conſilio 134. numero 8.

Reges omnes Mundi hoc iure vtuntur vt prohibito vaſallos deponant, & circa cauſam priuationis eorũ ſtent aſſertioni ſecundum conſuetudinem Regum mundi. conſilio 101. numero 98. 100. 101. & 102.

Regna de gente in gentem transferuntur propter iniuſtitiam. 136. 30.

Regula l. Boues, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſign. locum non habet in maioratu, qui eſt actus de ſui natura variabilis conſil. 105. numer. 9. Illa dicitur, quæ fit per ſpecificationem caſuum in contrarium. 179. num. 7. Et illa etiam dicitur quæ generaliter concipitur: exceptio, ſeu limitatio eſt illa q̃ minus generaliter concipitur. ibid. 7. Quod nomine meo geſtum eſt ratum habere poſſum, procedit in contractibus, non autem in delictis. conſilio 133. numero 27

Rei vendicatio competit venditori ſibi reſeruanti directe dominium in caſu pretij non ſoluti per emptorem tempore conuento. 149. 2. Vendicatio datur vero Domino rei vendicandæ. ibid. 4. Vendicatio non ſtat ſine dominio, & datur aduerſus nudum poſſeſſorem, ac detentorem ibid. 5. Vendicatio vbi competit, opus non eſt noua retraditione. ibidem, num 3.

Relatio fit ad antegeſta 190. 34 Operatur, vt non dicatur illa ſimplex confirmatio prima, ſed totalis noua diſpoſitio. 118 24

Relictum habitationis regulariter dicitur pars alimentorum. 135

Remiſſio confectionis inuentarij operatur, vt non ſit neceſſarium ſolemne inuentarium, ſed tantummodo bonorũ plena deſcriptio. 125. 4. Vxori de eo q̃ erit debitrix per vim legati operatur circa omiſſionem, & negligentiam tantum, & liberat eam a ſcrupuloſa redditione. conſilio 125. numero 15

Remotoriò dicitur remota pars. conſilio 142. numero 10.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, ideo in dubio quis iuri ſuo renunciaſſe non præſumitur. 115. 61. Facta per filias ad commodum fratrum, vel parentum nõ trahitur ad ſibi debita ex cauſa omnino incogitata. 131. 29. Generalis continet ſub ſe ſpecialẽ, cum in alio verificari non poſſit. 113. 18. generalis expreſſa continet ſub ſe exceptionẽ nullitatis. 172. 19. Inueſtitura conceditur, quando petitur intra debitum tempus, etiam ſi ſit lapſum nouennium. 145. 8. Stabilium a minori ſine decreto factam non tenet. 158. 23. Vniuerſalis nullis coarctata terminis refertur ad omnia. 113. 16

Reo ſufficit dicere alia bona libera non extare licet aliter non edoceat. conſilio 179. numero 17.

Repetitio comprehenſorum in inſtitutione ceſſat in obliqua ſubſtitutione, licet ſecus in directa. 135. num. 20

Repræſentatio eſt quid extraordinarium, & fundatur in iure ſpeciali, & in dubio locum non habet. 106. 59

Repræſentationi in ſucceſſione aui, vel patrui locus eſt quando agitur de ſucceſſione collectiua, ſecus vero eſt quando eſt facta certa perſona. ibidem, num. 64.

Repro-

Digitized by Google

INDEX.

Reprobare non licet, quod ſemel approbatum eſt. 120. num. 36.

Requiſita ad hoc vt libro priuata mercatoris credatur ex Principis decreto. remiſſiue. 182. 35

Rerum ſub uomine ea omnia veniunt, quæ ſub nomine bonorum in legis, & hominis diſpoſitione continentur. 102. 27

Res aliter ſe habere dicitur, quando id colligitur ex Inſtrumentis. 172. 21.

Reſcripta Principum debent reduci ad terminos Iuris. 182. 29. Secundum Ius, non autem contra Ius concedi debent. ibid. 31

Reſcripti copiã in citatione debet inſerere Iudex delegatus, alias citatus nan teuetur comparere. ibid. 7. Præſentatio nan reddit Reſcriptum commune inter partes ante ipſius partis citationem. 172. 4. Sola præſentatio non perpetuat Iuriſdictionem. ibid. num. 2.

Reſcriptum ab vno impetratum, & in iudicio productum efficitur commune vtrique parti eſt tamen integraliter edendum. ib. 25. Apoſtolicum inſeri debet in litteris citatorijs, alias non arctat citatũ. ib. 24. Eſt inductiuum iuris noti, in eo quod retorqueri poteſt contra vtentem. 172. 18. Non fuiſſe inſertum in citatione, recte poteſt opponi. 282. 6. Productum a parte probat plene contra producentem. 172. 26. Principis mandans, vt teſtibus examinatis detur fides quoad omnes, non nocet niſi fuerit intimatum parti intereſſatæ. 182. 36. Principis a parte obtentum debet formaliter Iudici intimari, vltra illius præſentationem in actis. ib. 8

Res data in ſolutum cum pacto retrodandi perit periculo accipientis. 114. 11. Dicitur integra quando contrarius non proceſſit vlterius ad aliquod executiuum, vel liberatiuum reſpectu ſuæ prætenſionis, ſed ſtetit in meris terminis opponendi temporis curſum. 132. 3. Dicitur integra, quando ius aduerſarij non deterioratur per lapſum temporis. ibi. num. 7.

Reſeruatio contraria facto nihil operatur. 128. n. 11. Nihil operatur data nullitate rei reſeruata. 147. 17. Supponit ius adeſſe, & durare. 78

Reſeruationis natura eſt conſeruandi ius in eo ſtatu, in quo reperitur, non autem tribuendi ius de nouo. 149. 16.

Reſpiciens vero proceſſum nullo pacto poteſt confirmari. 153. 56

Res per quaſcumque cauſas naſcitur per eaſdem reſolui debet. 105. 25. Ignorata per antiereſin Domino, & debitori perit. 114. 52. Propria illius domino hypothecata dici nequit. 135. 16. Sola per minorẽ a fiſco empta, & non alia dicitur illi tacite hypothecata. 131. 21.

Reſtitutio in integrum denegatur minori, qui ſemel contractum antea inualide geſtum approbauit. 172. 11. In integrum ex capite ignorantiæ, quando & quomodo locum habeat in dote confeſſata.
Liber Secundus
196. 17. 18. 19. 20. & 21. In integrum ex clauſula generali competit creditoribus mariti ignorantibus dotis confeſſionem. 142. 7. In integrum ex clauſula generali datur minori ex æquitate in ſubſidium, quando illi aliunde non poteſt eſſe conſultũ. 111. 66. In priſtinũ ſemper ſiles quãdo reperitur mutata facies rei. 143 31. Minori non datur re non integra. 111. 68. Plena Natalium facta a valente ſic legitimare dicitur vera legitimatio, non autem diſpenſatio reputatur. 101. 12. Sic vt ſupra fundata in pacto de non petenda vel in liberatione promiſſionis competet tantum fratribus, qui dotarunt ſororem & debitores ſunt. 187. 55. Supponit neceſſario pluralitatem perſonarum, ex quo nemo poteſt ſibi ipſi reſtituere. ibid. 57

Reſtitutus plene natalibus ſuccedit legitimari facienti licet explicite non fuerit legitimatio ad ſic ſuccedendum, tanto magis cum teneretur legitimatus deferre cognomen, & arma eligentis ſub pœna priuationis. 191. 154.

Res vere poſſideri non dicitur ante electionem fiendam propter incertitudinem loci. & quotæ. 175. num. 15.

Retinendi iure non vtitur, qui eſt ſibi ipſi cauſa priuationis: quia mera voluntas mera culpa. 152. numero 15.

Retrotractio fit ad tempus actus geſti, quando impedimentum inhabilitans actum prouenit ex parte actum gerentis. 188. 17

Reuiſio datur in cauſa iudicij perpetui ſilentij. 240.

Reuiſionem cauſæ ſi Princeps mandauerit, dicitur etiã mandaſſe rei iudicatæ reformationem, ſi ita iuſtitia patitur ibid. 10

Reuiſionis iudicium fuit inductum ad iudicis iniuriam emendandam læſionem & grauamen tollendum. conſilio eodem, numero 6. Et in tali iudicio merita cauſæ diſcutiuntur, numer. 7. Et nedum ſuper eiſdem actis, ſed etiam ex nouiter deductis. ibid. nu. 8

Reus inuentus cum gratia inualida Principis, & carceratus non debet puniri. conſilio 147. numero 34. Non probans titulum allegatum priuatur poſſeſſione quando actorum fuit probata intentio. conſilio 159. numero 10. Notorius, & reus in fragranti repertus æquiparantur. conſilio 101. numero 121. Sponte pati non poteſt, vt carens actione contra illum agat. conſilio 153. numero 9.

Roma eſt communis Patria. conſilio 144. numero 29.

Rota deciſ. 804. parte prima, in nouiſſimis declaratur. 107. 19.

Ruſticus libro quinto, capitul. nono, numero octauo, & Ruin. conſilio 121. num. octauo, in 2. reprobatur. 107. nu. 13.

I N D E X.

S

SAcrilegium eſt de Principis poteſtate diſputare, cum in ſuo ſtatu omnia poßit. 136.1

Salarium debetur Aduocato datiarium pro litis victoria, quando ſtuduerit, & elaborauit, non autem Aduocato Fiſci, qui nihil laboris ſenſit. 140. 13. Debetur Aduocato Fiſci, quando a Principe, vel a publico de ſuo arario eſt perſoluendum, et ſi non ſtuduerit vel libros euoluerit, quia tunc dicitur debitum rõne dignitatis, ib. 52 Debetur Patrimoniali, & Aduocato conductore datij, ib. 57. Debetur operas praſtanti, ib. 19. Debitum reſpectu laboris non tranſmittitur per decedentem ad ſuos haredes niſi pro rata temporis. ib. 12. Quando debetur ex crimine damnatorum in caſu victoria dicitur recompenſatiuum laboris, & propterea non debetur niſi ad ratam laboris. ib 53.

Saluianum vtile datur pro quocumque intereſſe, damnis & expenſis per creditorem paßis ob factũ ſeu moram debitoris. 131.6

Scientia dicitur certa, quando Procurator pluries cõparet in Actis. 182.23. Eſt eorum qua ſunt nõ eorum qua natura nec ars reuelauit. 182. 13. In genere non ſufficit, ſed requiritur ſcientia totius rei cum omnibus ſuis qualitatibus. 182. 12. Non nocet quando non fuit a principio, licet ſuperueniat. 317.22. Non praiudicat niſi certa cum omnibus ſuis qualitatibus. 182. 17. Praſumitur in prohibitis 146.29. Praſumpta non nocet, quando agitur de praiudicio alicuius oriente ex ſcientia. 157.21 Proueniens a relatione Procuratoris non ſufficit. 182.31 Propria eſt virorum. ibid. 14. Tutoris nocet pupillo in omittendo. 515.63. Tutoris nocet pupillo ad excluſionem a reſtit. in integrum 111. 65. Vera arguitur ex publicatione tubicinis, ibid. num. 76.

Scire leges, ac iurium diſpoſitiones quilibet praſumitur. 120.7 Rem eſſe geſtam non ſat eſt, niſi ſciat rem ſic eſſe geſtam 182.19. Sententiam latam nõ obeſt niſi ſciat ſic fuiſſe latam. ib. 20

Scriptura petens productionem, dicitur illam in omnibus approbare, ſicuti eam producens, vt illi amplius nequeat contradicere. 151. 40. Priuata, vt tertio praiudicet debet probari tribus teſtibus de tempore praciſo atteſtantibus, contra tamen quod duo tantum teſtes ſufficiant. 163. 9. Priuata vbi probat inter mercatores, probat etiam contra tertium. ib. 15. Simplici mercatoris integri, & fidelis indubitata fides adhibetur. ib. 16. Solemnis, vel publica non tollit fidem priuata, quando conſtat priuatam eſſe veram. 163.4. Vbi ſemper reputata fuit fide digna non eſt amplius dubitandum. 132. num. 5.

Scripturis ſimplicibus inter mercatores de conſuetudine plena fides datur. 163.14.

Securitas, vel impunitas promiſſa per Iudicem, vel Magiſtratum directe, vel indirecte, violari non debet. 147.15. Vel impunitas, ſeu gratia conceſſa delinquenti ad hoc vt delictum fateatur, vel ſocios delicti propalet, illi eſt omnimode ſeruanda. 147.18.

Secus tamen ſi acceſſerit aliquis actus poſitiuus denotans voluntatis determinationem. 138.8

Sed communis, & receptior eſt in contrarium, & quod lapſo termino legali denegetur. 151.

Semel malus ſemper praſumitur malus in eodem genere mali. 178.4. Approbato reprobari non poteſt. 124.5.

Senatus veritate inſpecta ſecundum conſcientiam debet iudicare de nouo, ſubtilitate reiecta. 152. numero 18.

Senſus, ſeu tacitus intellectus non attenditur quando expreſſo locus non eſt. 126.20

Sententia, ad hoc vt retractari poßit ſufficit, quod nullitas, ſeu iniuſtitia detegatur ex Iuris allegationibus. 152.40. Attendi debet, non autem inſtructio proceſſus. 140. 54. Condemnatus reclamans contra laudum in expenſis illud approbat vti iuſtum, & aquum ſecus ſi liberat ab expenſis. 171.5. Contra ſententiã admittitur tunc, quando prima fuit condemnatoria, & ſecunda abſolutoria. 152. 46. Confirmatoria nullum verbum faciens de aquitate praſumitur lata ex eo quod non fuit probata iniquitas laudi. 171.2. Contra ſententiã lata, nõ valet, nec tenet. 47. Secunda poteſt valide proferri contra primam quando prima eſt nulla ſeu manifeſte iniqua. 152.47. Debet ferri ſuper re certa. 317.1. Delegati Principis lata vltra tempus iudici limitatum, ſuſtinetur, ſi verba commißionis ſunt directa ſimpliciter in iudicis perſona. 200. 13. Dicitur continere expreſſum Iuris errorem, quando eſt lata contra regulas Iuris. 151.35. Eſt nulla quando lata eſt vigore licentia, qua non admittit narrata in ſententia. 152.35. Eſt retractanda, quã do cauſa deuenit ad non cauſam, & maxime quando ſubeſt aquitas. ib. 39. Lata a Conſiliarijs Principis, dicitur lata ab ipſo Principe. 200.24. Lata ſupremis Tribunalibus non ſubiacent nullitatibus. ibid. 25. Lata contra aliquem, qui non oppoſuit exceptionem repellentem aduerſarij non tenet. 152. 49. Lata contra auctorem mediatum, nocet ſucceſſoribus ſingularibus ementibus, dum iudicium eſſet motum, etiam illis non citatis. ib. 29. Lata poſt curſum inſtantia valet, ſi verba delegationis, ſeu compromißi, ſint directa in perſonam iudicis tantum. 572.21. Lata ſuper contractu ſimulato vel ex partium colluſione facto, poteſt reſcriptum impetrari, & annullari ſententiam tranſitam in iudicatũ. ib. 50. Manifeſte iniuſta nunquam tranſit in iudicatũ nec afficit. 152.41. Nulla conſtito de bono iure partis confirmari debet. 178. 14. Nulla non dicitur ſententia, nec poteſt exequi, nec confirmari. 152.42. Nulla non eſt ſententia, nec tranſit in iudicatum. 159.18. Nulla non debet exequi, licet

de

do partium conſenſu fuerit confirmata. 153.50. Retractatur quando titulus ad non titulum, & cauſa ad non cauſam reducitur, licet in iudicatū tranſierit. 152.57

Seruitia debita domino per ſubditum, vel vaſallum ſpatio triginta annorum præſcribuntur. conſilio 111.21

Secuti nec excuſat a Iudicis contemptu. 551.

Similia illa dicuntur, quæ regulantur per eiuſdem rationis identitatem. 189.17

Similitudo debet eſſe plena. 183.53

Singulari loquutione non obſtante poteſt ſucceſſor in fideicommiſſo plures eligere. 195.11.

Singularitas adminiculatiua admittitur ad probationem inducendam. 123.4

Simulatio, & fraus non arguitur ex factis, & interuallo. 114.23

Si preces per legitimantem porrecta non continent explicitam diſpoſitionem fideicommittentis nec qualitatem ſubſtitutionis, tunc legitimatio eſt nulla. 195.8

Societas dicitur contractus vltro citroque obligatorius. 120.46. Nulla contrahi poteſt ſine conſenſu tacito, vel expreſſo ib. 45. Plurium conductorum reſoluitur per mortem vnius quoad omnes. ſed tamen durat conductio omnium conductorum verſus locatorem ib. 41. Quando ſuper contractu locationis facta fuit non poteſt vnus ex conductorib. ſocijs alteri partem ſuam inuitis alijs ſublocari. 150. 80. Renouatur expreſſe, vel tacite, per actus ſociatos, qui citra ius ſocietatis fieri nequeunt, vel non ſolent, & in omnib. illis actib. ex quib. originaliter contracta vel inita præſumitur ſocietas, eiſdē met renouata præſumitur. 120.151. Renouata præſumitur, quando quis nixus fuit alium in ſocietate cooptare quem tamen ſocij admittere noluerint, & ſocius cedens numquam ſe eximit a munerib. ſocietatis nu. 155. & quando poſt tempus ſocietati præfinitum quis per longum tempus ſuum capitalem nō deduxit, n. 156 & ex nominatione ſociorum tamquam ſociorum, 120. 54. Super contractu locationis iniri poteſt, ſed quomodo intelligatur ib 78. Vectigalium, ſeu aliarum publicarum functionū tranſit ad heredes nec morte finitur concurrentibus requiſitis. 30. & 135

Societati renunciari nequit clam, vel inſcio ſocio, & quare. 120.48.

Societatis commoda & incommoda ſicut tranſeunt ad heredes ſocij, ita extraneo cedi poſſunt, & ratio. ibidem, 15.

Soc. iun. conſil. 32. in primo declaratur. 504.39.

Socij ex facto inſtitoris obligantur, quomodo iſtud procedat. 120.38.142. & 144. Plures in diuerſis regionibus negociantes inuicem inſtitores conſtituti dicuntur. ibid. 39.148. & 149.

Socius admiſſus dicitur ſocius admittentis, & interſit tenentur ex factis ipſorum aſſumpti, & aſſumentis. ibid. 40. De re communi diſponere non valet altero inuito. ibid 51. Mihi eſſe nō poteſt quem ſocium eſſe nolo ibid. 8.43. & 44. Non poteſt excipere de idoneitate, vel de alio defectu ſocij ceſſionarij, quando in exercitio ſocietatis illius opera vſus fuit. ibid 35. Nō tenetur vltra conuenta in capitulis. ibid. 22.

Sola nominatio patris conſtituit filium in quaſi poſſeſſione filiationis. 124.9

Soluendum non eſt illi, qui non poteſt a debito liberare. 186.3

Soluens cedenti poteſt agere actione indebiti contra cedentem cui ſoluit, ne remaneat in damno. 186. 13. Contra propriam conſcientiam non eſt liberatus. ibid. 12. Negligenter minime liberatur. ibid. num. 2.

Solutio datij pertinet ad ſolemnitatem contractus. 15. Facta ei cum iure facienda non erat habetur perinde ac ſi facta non fuiſſet. 186.3. Fieri debet ſoli vero Domino, vel illius vero procuratori. ibid. 4 Onerum tunc præiudicat ſoluenti quando per triginta annos continuos fuit ſolutum. 111.62. Præſumitur, quando fideiuſſor eſt ſagax, & diligens exactor, & lapſi ſunt decem, & nouem anni. ibid. num. 32.

Solutiones onerum indebitorum per vim extorta præſumuntur. 111.60.

Soror ſemel excluſa ab hereditate patris, perpetuo non durat excluſa ab hereditate patris. 165.1. & 4.

Spes, & conditio conſiſtunt in incerto, & nihil ponunt in eſſe. 120.19. Succedendi dicitur improbabilis, & reuocabilis. cum dependet a mera facultate eam promittentis 110.13

Spurij legitimati, & præteriti in teſtamento patris illud rumpunt & annullant. 195.43

Spurius dicitur, & reputatur, de familia patris. ibid. 25. Legitimatus continetur, & venit in omnib. diſpoſitionib. legalib. & hominum teſtamentarijs, ac alijs loquentib. de legitimis, & naturalibus. ibid. 42. Legitimatus per reſcriptum Principis dicitur, & eſt de familia paterna, ex qua natus eſt. ibi. 33. Non dicitur indignus nec infamis infamia iuris, ſed facti tantum. ibid. 24.

Statuens non præſumitur voluiſſe diſpoſita per ius cōmune alterare. 181.4

Status perſonæ adoptiui, vel arrogati oritur ex nihilo. 104.13

Statuta de aquæductis, & eorum decurſorijs ligant Clericos. 119.1. Debent taliter interpretari, vt nō mereantur a ſapientibus reprehendi nec ſint eluſoria, vel perplexa, ſeu imperfecta. 181.67. Excluſiua fœminarum fuere condita fauore grauationis. ibid. 2. Imponentia gabella de vltimis voluntatibus, ſeu hereditatibus illam imponere videtur propter lucrum, quod quæritur ex poſſeſſione hereditatis. 103.10. Quod res ſubiecta iuriſdictioni ſtatuentium maneant tributaria, etiamſi ad eccleſiaſticos

Digitized by Google

ſtile os perueniant valent. 115. 12. 14. Sunt valida. 185. 45. Pars declarat aliam. ibid. 34. Virtus reſidet in ſic volo ſic iubeo. ibid. 52

Statuto ſtatur non autem ceruicis vxoris. ibid. 23.

Statutum arctans quoſcumque de relictis ſibi factis aliquid ſoluere fiſco filijs exceptis, naturalis non eximit. 102. 22. Bal. & Ang. damnantur. ibid. 23. Aufert vxori facultatem teſtandi de medietate dotis, & illius teſtamentum, ſeu diſpoſitio nihil valet cum præſumatur facta ad ſuggeſtionem mariti. 181. 21. Conſiderans actum dotandi, non autem dotis congruitatem, facit, vt dotis contemplatio nil habeat commune cum fauore agnationis, nec cum ſtatuti excluſione. 187. 9. Dans metam aliquid faciendi, & prohibent ignorantiam allegari valet. 126. 26. Debet intelligi ſecundum terminos iuris communis loquentis in illa materia. 181. 73 Dicitur eſſe tacitum pactum. ib. 15. Deferens lucrum marito mortua vxore ſine filijs eſt odioſum, pœnale, & exorbitans ibid. 3. Debet operare ac legem imponere rebus, & factis non ſimplicibus verbis. ib. 32. De lucro dotis vbi expreſſe non loquitur, interpretari debet ſecundum ius commune. ib. 75. Dictans, vt filia dotata a patre debeat eſſe contēta de qualiquali dote ſibi data, dicitur illam excluſiſſe non dotis contemplatione iuncto maſculorum fauore, ſed fauore agnationis tantum. 187. 8. Et proclama principaliter ligans perſonas & poſtea bona. 144. 32. Excluſiuum fœminarum, licet non faciat explicitam mentionē maſculinitatis, dicitur nihilominus factum contemplatione agnationis conſeruandæ. 187. 15. Loquens de facto hominis, non comprehendit diſpoſitionem legis. 144. 18. Loquens de ſimplicibus in odioſis non comprehendit caſum mixtum. 170. 6. Mandans conſeruari dotem per verba affirmatiua dicitur prohibuiſſe omne genus alienationis & diſpoſitionis ipſis liberis præiudicialis. 181. 70. Minuens pœnam impoſitam de iure communi pro adulterio ſi vtitur verbis factis, includit etiam adulterium cum inceſtu, licet reducat pœnam corporalem ad pecuniariam. 170. 9. Non trahitur ad caſum fictum. 144. 35. Oneroſum reſtringendum venit, quantum fieri poteſt. 144. 10. Præferens dominum in re propria omnibus alijs creditoribus non ligat Principem. 180. 16. Prohibens alienare omnes res immobiles ibi ſitas in forenſes, prohibet etiam ſucceſſionem ab inteſtato. 144. 1. Puniens adulterium, vel ſtuprum cōmittentes, comprehendit etiam Iudæos. cōſ. 170. 1. Quando vlterius diſponendo de tempore progreditur contrarium ſtatuendo, non valet actus factus extra tempus, & re non integra, nec licet tunc purgare moram. 151. 19. Quod filij, & nepotes, nō ſoluant gabellam relictorum porrigitur etiam ad baſtardos. 102. 2. 16. & 20. Reſtringens, & prohibens alienationē eſt oneroſum, ē conuerſo concedēs facultatē liberā alienandi eſt fauorabile. 144. 9.

Siue lex apponens pœnam, & nullitatē contractui, dicitur cogitaſſe de facto. 146. 15. Tollens omnino regreſſum fœmina excluſa aduerſus fratres, vel aduerſus hæredes parentum dotantium, reſpicit fauorem illorum fratrum vel hæredum. 187. 14. Vbi poteſt ſperari proprium ſignificatum non eſt trahēdum ad improprium. 102. 19. Vniuerſaliter prohibens omnem alienationem, cenſetur etiam prohibita neceſſaria alienatio. 144. 1. Vtens verbis vniuerſalibus prægnantibus & geminatis ibi, quocumque titulo vel cauſa alienari, &c. prohibens cenſetur prohibita ſucceſſio ab inteſtato. ibid. 2. Vtens verbis imperatiuis & præceptiuis tunc id quod alicui defertur a ſtatuto dicitur habere a lege, non autem iure hæreditario. 181. 22. Vtens verbis ſucceſſionem recipientibus vel iuſſionem non extenditur ad hæredes ex teſtamento. ib. 65

Stipulatio de neceſſitate præſumitur, quando interuenit fideiuſſio. 125. 15. Dicitur melior, & efficacior contractus quam ſit in iure noſtro. ibid. 19. Eſt neceſſaria ad hoc vt teneat fideiuſſia, ita etiam ſeruatur inter mercatores. 186. 2a. Eſt illa, quæ producit actionem, non autem numeratio. 121. 20. Præſumitur ineſſe in quacumque ſcriptura. ibid. 18. Reddit ſcripturam efficaciorem. ibid. 58. Requiritur, ad eſſentiam fideiuſſorio, & etiam præſentia illius, cui fit fideiuſſio. 186. 59

Stipulator indemnitatis cum poſſit aliunde ſibi prouidere, non debet agere contra promiſſorem. 152. num. 28

Subditi iurare non debent fidelitatem ligiam vaſallis. 551. 8. Vbi inuiti alienari nequeunt, nec fidelitatem præſtare cogi poſſunt. ib. 27

Subditus, etſi quis efficitur ratione delicti non tamen vt per eum incurratur crimen læſæ maieſtatis. 101. 27. 33. & 34. Et ſi quis delinquendo efficiatur vt puniri poſſit, in actu tamen delinquendo ſubditus non exiſtit, nec donec deliquerit, niſi alias eſſet eius Dominus tempore delicti. 101. numero 27.

Sub fide ſuperioris nefas eſt, aliquem decipi. 141. numero 16.

Subornans pœnam non meretur quam ſubornatus falſum dicere denegauit, cum verba ſint intelligenda cum effectu. 138. 3. Teſtes vt falſum dicant contra aliquem in cauſa capitali tenetur pœna, l. Cornelia de ſicar. 109. 5 Vel ſuadens aliquem ad falſum teſtificandum punitur, etiamſi effectus nō fuerit ſecutus, vel ſubornatus ex poſt recuſauerit. 538 num. 1

Subornatio teſtium tendens ad necem Conſiliarij, vel Senatoris proprie conſpiratio dicitur. ib. 50.

Subſtituti poſſunt petere confectionem inuentarij ſuis expenſis. 127. 2

Subſtituto defuncto ante conditionis euentum ſpes ſubſtitutionis expirat, & ad eius hæredes non trāſmittitur, conſilio 506. numero 1. Ius ſubſtitutionis

eſt

eſt perſonale ideo ad heredes non tranſmittitur. conſi. 106.2. Extenditur ad filios ſubſtitutorum ex maioritate rationis 108.3. Cran. conſi.326. re probatur. ibid.4

Subſtitutio facta de aliquo in numero ſingulari, non poteſt comprehendere plures perſonas. 108.12 Facta ſub conditione ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus expirat, per ſuper exiſtentiā legitimats. 124.22. Facta ſub nōīe proprio ſeu arctatiuo vel relatiuo, aut demonſtratiuo certa perſona non extenditur ad aliam, nec nepotes comprehendit. cō ſil. 106.38. Fœminarum facta duobus fratribus in caſum prædeceſſa ſine filijs maſculis habet locum etiam eueniente conditione in vltimo moriente tantum. 107.1. Fideicommiſſaria facta de filijs teſtatoris ad illius nepotes non extenditur. 106.1. Mortuo pendente conditione, ius fideicommiſſi ſoluitur. ib.45. Matua facta in primo & tertio gradu, dicitur etiam facta in ſecundo gradu. 189. nu. 20. Non poteſt extendi de perſona ad perſonam etiam ex veriſimili mēte teſtatoris, licet agatur de materia fauorabili, ſeu militet rationis identitas. 126. 14 Præſumitur reciproca inter vocatos, quando vltimus ſuperſtes filius, vel filia, aut alius deſcendēs teſtatoris etiam ceſſantibus requiſitis ſupra enumeratis. 189. 12. Quælibet eſt conditionalis, & ius conditionale ad hæredes non tranſmittitur. 106. num 3.

Subſtitutiones expreſſe vbi corruunt multo fortius tacite. 106. 30. Fauore agnationis non ſunt multiplicandæ vltra expreſſe per teſtatorem diſpoſita. 147. 20. Non debent multiplicari per ſubintelligentias, maxime quando agitur de extendenda ſubſtitutione de perſona ad perſonam. ibidem, numero 9.

Subſtitutionum infinitas & ratio agnationis conſeruandæ reſtringitur ſemper ad caſum fideicommiſſi prius expreſſi & qualificati. ib. 69

Subſtitutus ſub conditione ſi ſuperuixerit, ſi præmoriatur reſoluitur conditio ſubſtitutionis ex intentione teſtatoris. 108.10

Succedendi ius eſt quid diuerſum, & ſeparatum a legitimatione ideo non poteſt limitare legitimationem, nec illam ponere in diuerſa ſpecie. 151. numero 109.

Succedens ab inteſtato non habet titulum a defuncto, ſed a lege. 103.22. Ex verbis permiſſiuis non dicitur habere titulum a defuncto, ſed a lege. 191. 2. Ipſo iure poteſt allegare incapacitatem alterius ſtante ſtatuto. 144.23

Succedere illi ſoli poſſunt, inter quos cadebat electio, non alij. 191.96

Succeſſio ab inteſtato non eſt factum hominis, ſed legis. 144.15.

Succeſſor in feudo tenetur ad debita vaſalli vltimo loco defuncti contracta ratione feudi, etiam ſi non ſit illius hæres. 191.33. In fideicommiſſo non tenetur ad æs alienum vltimo defuncti. ibid. 116. In fideicommiſſo poteſt eligere ſpurium alienum prætermiſſis proximioribus legitimis, vigore arbitrij ſibi a patruo teſtante conceſſi. 195.20. In fideicommiſſo tenetur relinquere quartam omnium bonorū haredi inſtituto & electo ibid. 13. In prælatura factam præceſſoris præſtare, nec ratum habere tenetur. 150 9 Iuſſus vnum eligere, & illum legitimare poteſt adhuc plures ad hunc effectum eligere, vt legitimentur. 191. 19. Priuare poteus alium ſucceſſione, & non priuans dicitur illam dare. ibid. num. 18.

Suitas non cadit in hos, qui non ſunt in poteſtate patris 102.12.

Supplemento legitimæ vt renunciatum dicatur requiritur ſpecialis mentio 131.30

Superior deuians a fide data dicitur periurus. 141. 17. Ille dicitur qui pœnam obedire nolentibus imponere poteſt. 126.12

Superioribus obediendum non eſt in his quæ contrariantur præceptis Dei 176.1. Papa obediendū non eſt in illicitis. ibid. 2

Superioris authoritati reſiſtens Dei voluntati reſiſtere dicitur. 176. nu. 8. Præcepto parere debemus ne dum quando eſt iuſtum, ſed etiam quando ſit dubium, quia in dubio pro eo præſumitur. ibidem, numero 11.

Surd. deciſ. 271. declaratur. 131.12. Deciſ. 266. reprobatur vti ſtans contra receptiorem ac veriorem ſententiam. 197.17

Suſpicione ſcriptura purgata fides illius remanet illibata 163.6

Suum id dicitur, quod poteſt vindicari a diſponente. conſilio 119. numero 27.

T

TAcens in præiudicialibus, non videtur conſentire maxime quando ſcit ius ſuum durare. 117 num. 23.

Temporis anguſtia moram impedit. 116.24

Tempus ab edicto præfixum tamquam de forma debet præciſe ſeruari, & non per æquipollens, ibid. nu. 2. 13. 14. 15. 17. & 18. Ad appellandum nō currit niſi a die notificationis. 182.10. A partib. non limitatum ſuccedit tempore, quando exinde operis effectus non reſultat. 130. 11. Conſtitutionis, qui non ſeruat, dicitur non ſeruare conſtitutionē. 116. 3. Conſtitutionis, vel edicti non ſeruans, non dicitur eius formam ſeruare. 151.53. Determinatum non poteſt alterius temporis functionem recipere. 130. 8. Indeterminatum dicitur quando non eſt appoſitum principium, vel finis, & è conuerſo determinatum. ibidem, 10. indeterminatum functionē recipit. & habet vim perpetui, adeo quod actus quocumque tempore fieri poteſt. ibidem, 9. Non currit agnato ad vendicandum feudum alienatum extraneo,

neo, niſi illi fuerit intimatum Inſtrumentum alienationis. 182. 21. Præciſum tamquam fundamentum intentionis, & ius in eo conſiſtēs debet per allegantem probari. 123. 6. Vel terminus vbi ſtatuitur in pœnam non ſeruantis, vel inobedientis, non poteſt purgari. 116. 5. 19 & 20.

Termini rei limitatæ pars non dicuntur. 183. numero 22.

Terminum non eſſe lapſum in dubio pronunciari ſolet. 116 21

Terminus a iure ſtatutus præſumitur fatalis, & præciſe peremptorius 151. 16

Tertius non poteſt allegare incapacitatem contra alium. 144. 22

Teſtamenti vna pars aliam declarat, & quando. 190. num. 21

Teſtamentum annullatur per errorem teſtatoris ciuilem ſicuti per naturalem. 124. 13. Excludens deſcedentes & proprios fratres carnales & extraneorum inſtitutionem continēs dicitur factum contra pietatem & naturalem charitatem 154. 19. 29. In quo vaſallus feuda filijs nominatim aſſignauit ſi fuerit a Domino ſuo approbatum, quomodo intelligatur, & procedat talis approbatio. 101. 109. Quo filius inſtituitur in annua penſione ſibi reſeruata in renunciatione facta fratri, donec vixerit nullum eſt. 139. 8 Vbi effectum habati non poſſunt venire ſuccedentes ab inteſtato. 124. numero 8.

Teſtandi facultas nemini datur de ære alieno. 181. num. 10

Teſtator cenſetur voluiſſe proſpicere agnationi. 88. De filijs non de nepotibus mentionem faciens non cenſetur eos comprehendere voluiſſe, etiamſi cogitaſſet alios gradus ſubſtitutionum facere. 100. 6. Fuiſſe ſanæ mentis tempore conditi teſtamenti allegans probare debet quando conſtat illum fuiſſe dementem. 154. 25. Fuiſſe mente captum tempore conditi teſtamenti præſumitur quando apparet per tempora ante factionem teſtamenti talem fuiſſe. ibid 26. Inſtituens aliquem legitimatum hæredē, dicitur illum elegiſſe ad ſucceſſionem, vigore, & in executione voluntatis fideicommitteates. 195. 2. In erectione primagenituræ tenetur reſeruare alimenta conducentia alijs fratribus præſtanda. 122 10. Iniungēs onus fideiubendi hæredibus pro vxore remittit inuentarium, & cautionem. 125. 12. Inſtituens, filios nominatim, vel relatiue, ſeu reſtitutiue numquam dicitur intellexiſſe de nepotibus 108. 14. Legans portionem habitationis deſignatām per confines dicitur legaſſe proprietatem. ibid. 9. Mandans vt hæres fideicommiſſarius ſibi hæredem vnum faciat, dicit grauare illum per fideicommiſſum ad reſtituendum bona tali hæredi futuro. 195. 2. Nobilis, & in dignitate conſtitutus cenſetur ſua diſpoſitio cogitaſſe de legitimato, quando de filijs conditionaliter loquitur, ſicuti de legitimatione natis. 195. 56. Non poteſt remittere de vtendo. & fruendo arbitrio boni viri dandā per vſufructuariā. 125. 5. Non poteſt remittere cōfectionem Inuētarij vxori hæredi vſufructuariæ in præiudicium creditorum, ſecus in præiudicium legatariorum & fideicommiſſ. 124. 5. Non præſumitur voluiſſe grauare hæredē duplici onere, vtcūque etiam legatum redderetur inutile. 127. 7. Nō poteſt remittere cautionem de vtendo, ſic etiam confectionem inuentarij in præiudicium hæredum & aliorum vocatorum ſecus ſi eſſet hæres ſimpliciter. 125. 3. Non vult præferre extraneam nationē proprio ſanguini. 108. 6. Si fuerit illitteratus, licet nobilis & diues ex illius ſermone non ſumitur argumentum virtualis prohibitionis Falcidiæ. 127. 8 Stat legi ſi vnum lex iubet, & aliud ipſe diſponat. 181. 11. Subſtituens ſuperuenientem dicitur deſignaſſe ac conſideraſſe ordinem moriendi. 108 9 Subſtituens ſuperuenientem perinde eſt ac ſi illū per nominis proprij expreſſionem ſubſtituiſſet, quia verbum illud Superuenientem, ſtat relatiue. ibidē, 13. vocans ad ſucceſſionem ſui fideicommiſſi baſtardum legitimum, ſi eligatur non agitur de alicuius præiudicio. 191. 115. Mandata non ſeruans illius hæreditate priuatur. 168. 39.

Teſtes ad probandam conſuetudinem tria deponere debent, nempe actuum frequentiā quodque ex his colligatur conſenſus totius, aut maioris partis populi & curſum temporis. 137. 41. Alias inhabiles, & criminoſi admittuntur ad probandum in crimine læſæ maieſtatis. 109. 17. De fama. & de auditu rumoris non probat. 117. 4. Inhabiles vbi ſunt plures numero, & eorum aliqui integræ fidei probant. 109. 18. Singulares admittuntur ad probandum inſaniam ſeu dementiam in genere, licet ſecus in probatione certi actus particularis. 154. 34. Super conſuetudine debent eſſe conteſtes, non autem ſingulares, ſaltem circa actum, & temporis identitatem. 137. 40.

Teſti vnico iunctis alijs præſumptionibus, & adminiculis creditur, maxime quando atteſtatur de negotio mandato a Principe. 116. 14.

Teſtes credens dicere verum non dicitur falſus, licet falſum deponat. 134. 32. Falſum dicens ſine dolo non punitur. 134. 30.

Tex. in l. pen & ibi Bal. ff. de euict. explicantur. 158. 14. In l. pupilli. §. ſoror. ff. ſolut. declaratur ex doctrina Bar. 120. 128

Tex. in l Qui cum alio. ff. de reg iur. 120. 99. l. qui pati. ff. acq. hæredit. procedit in ſubſtitutione pupillari non autem in fideicommiſſaria. 106. numero 82.

Theſaurarius Principis per reuiſores computorum compertus debitor, vel negligens poteſt ſtatim per Iudicem abſque citatione condemnari. 142. 1

Titulus, & cauſa actus geſti idem ſunt. conſil. 163. num. 37.

Tortura aliquando locus eſt in cauſis contrabanni & extractionis. 140.6

Tortura eſt primum remedium fiſci contra receptanſes homines vitioſos, vbi adſunt aliqua indicta ſcientia. 126.32

V

Validitati actus iura fauent. 179.13

Variare licet fœmina ſimpliciter a ſtatuto propter maſculum excluſa quando illi fuit facta dotis aſſignatio intempeſtiua. 199.5. Non licet poſt litem conteſtatam 197.8.

Variatio non permittitur, quando mala electio potuit reuocari, & non fuit reuocata. ibid. 9. Pactorum variam contractum denotat 115.11

Vaſalli plures dominos agnoſcere non coguntur, ſicuti nec dominus pro vno vaſallo plures agnoſcere tenetur. 111.5

Vaſallagium licet quoad omnes effectus nō faciat ſubditū in reatu læſæ maieſtatis, facit tamen ſubditum quoad feudi priuationem. 101.35

Vaſallus arma mouens contra Dominum vel eius ſtatum, feudum non amittit alio non conſtito ex parte Domini. 109.36. Arma ſumens contra Dominum ſuum poteſt abſque citatione, & ordine iudicij feudis priuari cum illi nulla competat defenſio. 101.124. Aſſiliens Dominum animo ſe ipſum vel patriam ſuam defendendi etiam contra eundemmet Dominum feudum nō amittit. ib. 43. Aliquid faciens contra Dominum ſuum per errorem feciſſe præſumitur. ib. 49. Adiuuans hoſtes Domini dando eis annonam, arma vel tranſitum per loca ſua in iniuriam Domini, & illius damnum, feudo priuari debet. ib. 23. Qui transfugit ad hoſtes Domini ſui feudo priuatur ib. 24. Cæſaris qui arma mouit contra Cæſarem ad Regem Gallum Cæſaris hoſtem confugiendo, incidit in crimen læſæ maieſtatis, & feudis priuatur, maxime prius per edictum a Cæſare inuitatus ad eūdum ſecum in expeditionem, licet caput belli non ſit. ib 17.19. & 20. Cauſa priuationis feudi eſt, ſi Vaſallus fuit rebellis contra Dominum arma ſumendo, exercitum conſcribendo, & huiuſmodi. ibi. 18. Crimen Felloniæ committente feudum & ſi antiquum ex pacto aperitur Domino excluſis omnibus agnatis, idem in crimine falſæ monetæ. ib. 145. Debet etiam recognoſcere collitigantem cum poſſeſſore inueſtiendi. ſed praua præſtatione. 194.2 Deſerens Dominum ſuum in prælio, licet reuertatur priuatur feudo. 101 22 Dicitur poſſidere alluuionem, ſeu incrementa ſimul cū agro priore 184.15. Feudo ſpoliatus ex cauſa belli aſſumpti contra Dominum ſuum antequam audiatur probare debet ſe fuiſſe iniuſte ſpoliatū. 101 62. Mittens nuncium vel litteras ad hoſtes Domini bona fide, feudo nō priuatur, & ita ſi iuſto metu vel rebus deſperatis ad deditionem fuerit coactus. ibid. 42. Ortum ducens in loco, ſeu feuda imperiali dicitur ſubditus Cæſaris ratione originis quoad reatum læſæ maieſtatis, id procedit in habitare. ib. 30. & ſeq. Non cogitur ſuſcipere inueſtituram de alluuione ſeu incremento. 184 14. Non poteſt diſponere de feudo, ſine aſſenſu Domini, etiam pro anima. 173. 2. Non poteſt in dotem dare feudum æſtimatum abſque conſenſu Domini. ib. 5. Nō ſubditus crimen læſæ maieſtatis in Imperatorem, vel Dominum ſuū non committit, niſi ſaltem ſit illius ſubditus ratione originis vel incolatus. 101. 25. Prouidens bona allodialia nō dicitur alienare feudū, neceſſarie ideo indigent placito Domini. 173. 6 Qui arma mouit contra Cæſarem probare debet ſe motum iuſta ac legitima cauſa. 101. 61. 63. 64. 65 & 66. Qui contrahit amicitiam cum inimico Domini ſui ad ipſius Domini detrimentum, feudis priuatur, ſecus ſi non in contemptum Domini. ſed vt bona ſua recuperet, nu. 45. & requiritur dolus vel odium Vaſalli quem vel quod Dominus feudi probare debet. ibid. 21. 50. & ſeq Reuelans ſecreta Domini ſimpliciter, & bona mente feudum non amittit. ib 41. Reuelans ſecreta Domini ſui ita demum feudum amittit ſi malitioſe reuelauit, Cuius tem ſpectet probare reuelationem doloſam ib. 59. Si dat operam rei illicitæ ſufficit Domino conſtare de ſolo ipſo facto, quia exinde dolus præſumitur ib. 57. Succedens ſimul in feudo & hæreditate tenetur indiſtincte ſoluere æs alienū vaſalli. 191. 32. Subditus tantum ratione ſolius feudi dici nequit reus maieſtatis in Dominū ſuū, & quare 101. 26. Vel emphyteuta nullum ex litigantibus ſuper directo Dominio debet recognoſcere, lite pendente, ſed litis exitum expectare & victorem cognoſcere. 194 3. Vel emphyteuta ob culpam priuatus emphyteuſi, vel feudo & reinueſtitus ex gratia dicitur inueſtitus de nouo feudo, & noua emphyteuſi, non de antiqua. 149 8.

Vbi eſt certa dies pœnalis, poſt lapſum diei pœna impurgabilis committitur. 199.16

Vendens ius, quod habet in re licet de euictione non teneatur, tenetur tamen præſtare rem illam eſſe obligatam 120.133. Omne ius, quod habet in domo, ſi nihil habet nihil vendit, nec de euictione tenetur. ibid. 27 Vel dans in ſolutum nomen debitoris liberatur, & illius periculum tranſit in recipientem. ibid. 25

Venditio dicitur facta ad corpus quando enunciatio iugerum fuit facta poſt declarationem confinium, & non habetur ratio augmenti. 184 18.

Venditor accipiens partem pretij pœnitere non poteſt. 112. 9. Habens facultatem rei tradendæ dicitur vere vendidiſſe, licet Capitula ſint concepta in tempus futurum, & non promiſiſſe. ib. 9. Qui noluit teneri de euictione pro dato, & facto ſuo tantum non etiam tenetur ad pretij reſtitutionem quando emptor ſcienti emit rem alienam. 120.9. & 91.

Digitized by Google

INDEX.

Si tempore contractus non poſsidebat glaream plagam, vel alluuionem, & conſtat glaream fuiſſe maioris quantitatis, quam fuerit fundus principalis illa non venit in dicto contractu. 184.27. Tradēs rem per ſexennium emptori poſsidenti, vti vero Domino, & arrogata parte pretij vigore capitulata dicitur vera, & perfecta venditio. 552. numero 52.

Venditori competit actio ad pretium ſine ad intereſſe ratione pretij non ſoluti. 149.13

Venia ætatis tollit quidem reſtitutionem in integrū non autem actus nullitatem. 162.2

Verba admonitoria non ſubiacent actioni iniuriarū. 134.17. Alienatiua, vel diſtributiua non admittunt ſubſtitutum quando ſupereſt perſona, quæ ex veriſimili mente excludit ſubſtitutum. 189.n.27. Cautionem importantia arguunt ſtipulationem. 121.14. Confeſsionis in ſchedula appoſita, licet ſæpe videantur ſonare in factum de præterito, tamen verè referuntur ad tēpus confeſsionis. 157.8 Quotieſcunque vltra ſimplicem confeſsionem aliquid additur, declarans confeſsionem non emanaſſe ſub ſpe futuræ numerationis, dicitur facta vigore præteriti contractus. 157.2. Debent intelligi eo reſpectu, quo fuerunt prolata, & ad illum ſolum reſpectum, & cauſam reſtringuntur, 195.73. Debēt intelligi eo reſpectu quo ſunt prolata. 30. Declarare & determinare debent id ſolum ad quod referuntur, & non ad aliud. Iaſ. conſi. 127. in 1. declaratur. 181.64. Diriguntur ad eum, cum quo contractus eſt, declarandus. ibi. 27. Diriguntur, & dirigenda ſunt ad eum, cum quo actus eſt celebrandus. ibid. 61. Diſpoſitionis in dubio potius naturaliter quam ciuiliter intelligi debent. 104.20. Diſpoſitionis vbi poſſunt verificari in veris filijs nomen filiorum nunquam comprehendit adoptiuos. ibi. 19. Diſtributiua vniuique ius in ſolidum ſuccedendi tribuunt. Extende ſi ſint appoſita ſolis perſonis hæredū deſcendentium ex fratrib. feudum acquirentibus. 198.10. & 11. Et diſpoſitiones ſtatutorum intelligi at interpretari debent ſecundum communem vſum loquendi. 181.47. Generalia priuilegij, & cōfirmationis reſtringuntur ad prius ſpecificata. 137 29. Importantia arbitrium cenſentur a teſtatore prolata per modum conſilij, quod non inducit obligationem. 151.10. Interpretari, ac regulari debēt ſecundum rationem actus, de quo agitur, & ex quo teſtator diſponens fuit motus. 191.72. Legis, vel ſtatuti intelligenda ſunt in caſu vero & magis proprio non autem ficto, 504.18. Mixta in dubio ſolū boni viri arbitriū importãt. ib. 76. Non ſufficiunt vbi opus eſt facto. 158.25. Quæ poſſunt applicari ad iniuriam, & ad non iniuriam, in mitiorē partem ſunt accipienda. 134.19. Quando poſſunt intelligi ſecundum proprium ſignificatum non debēt trahi ad improprium. 120.102. Quando ſunt expreſſa in contractu, illis ſtandum, quamuis contraria præſumptiones præponderarēt. ib. 101. Semper debent intelligi ſecundum communem vſum loquēdi, & præcipue quãdo agitur de intelligentia ſcripturæ vulgaris. 151.36. Semper declarationē recipiunt ex adiuncto. 591.74. Semper ſunt reſtringēda ad id ſuper quo exprimuntur ea vt ſolum cōueniant ad quantū diſponens ſe præparauit. 181.31 Statuti trahuntur ad illum ſolum caſum cui verba conueniunt, & non ad alium. ibid 62. Statuti debent vere, naturaliter, & proprie intelligi, non aūt ficte, vel ciuiliter tantū, ſeu improprie vel abuſiue. 104.17. Statuti vbi non conueniunt ibi nec cōuenit diſpoſitio. 181.28. Sunt mentis teſtimoniū. ib. 29. Sunt reſtringenda ad id ſuper quo exprimūtur. ib. 63. Tale quale non concernūt ſubſtantiam, ſed qualitatem. 120.132. A teſtatore prolata debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam, & ſecundum qualitatem perſonæ erga quam proferuntur. 191.71. Teſtamenti probationem coniecturalem inferentia debent eſſe diſpoſitiua, alias non curantur. 106.12. Teſtamentis ſunt propriè at vere, non aūt ficte vel interpretatiue intelligenda, niſi manifeſtum ſit aliter ſenſiſſe teſtatorem. 506.18. & 35 Teſtatoris, alio non apparente. debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi. ib. 28. Teſtatorum ſunt naturaliter intelligenda, maxime quãdo ignarus literarum voluit teſtari in lingua vulgari. ibid. 30

Verbis inſtrumenti tenaciter eſt inſtandum in cōtractib. in quib. fit ſtricta interpretatio. 175.1. Priuilegiorum tenaciter eſt inhærendum, & debent accipi ſtricte, & non vltra quam ſonent. 137.16

Verborum geminatio in diſpoſitione hominis nullam patitur reſtrictionem ſed ſolum augmentum importat. 590.5. Triplicatio geminatione fortior. ib. 6.

Verbum appoſitum ex abundanti nihil proficit. ſed cēſetur appoſitū de conſuetudine. 151.37. (Audiãt) de ſui natura dolū exigit. 144.20. Bene, habet eūdem effectum, ac ſi diceretur, rite, vel recte. 171.4. Concedo, ex ponitur, id eſt, patior te facere. conſilio 591. numero 4. Concedo eſt facultatis, non neceſsitatis. conſilio 191. numero 6. Concedo importat quandam donationem, ſeu remiſsionem. ib. 5. Debere, omnem actionem datam comprehendit. 590.8. Debet tantum importat prout verbum iubet. 181.59. Deſcendentes eſt nomen naturæ a Iure ciuili non inuentum. 104.29. Deſcendentib. eſt verbum naturale indifferens, & conueniens tam legitimis, & naturalib. quam naturalib. tantum. 502.1. Habeat denotat dominiū & proprietatem. 581.24. Hæredib. intelligitur tam de hæredibus ab inteſtato, quam ex teſtamento. ib 66. Hæres a ſtatuentib. prolatū intelligitur de hæredib. ſanguinis. ib. 50. Ille, ſtat demonſtratiue, & relatiue quandam perſonalitatem denotant. 190.33.34. et 35. Permitto idem importat quod remitto. 191.1 Poſſeſsiuum ſua importat tempus præſens & denotat

I N D E X.

tat Dominium, & poſſeſſionem. 110. 26. Poſſit importat ſolum arbitrium etiam in legibus, reſcriptis & contractib. non neceſſitatem, & præcipue quando eſt poſitum affirmatiue. 191. 8. Poſſe aliud eſt quam neceſſe. ib. 7. Poterit, ad ius futurum trahitur, maxime ſi alij verbo addatur. 114. 1a Promitto inſitum in ſcriptura etiam priuata, & vulgari etiam idiomate conſcripta maxime in iuriſperito importat ſtipulationem. 121. 12. Propria ſignificatio, & intelligētia ex ſtatutis ſeruari debet. 181. 51. Reddere interpretatur, id eſt, retrodare ib. 52. Similiter in qualitate ſubſtitutionum ponderatur a Peregrino. 189. 19. Superueniente, importat conditionem & formam. 148. 8. Superueniente, importat conditionem & formam. 106. 4a. Superſtites, in plurali numero a teſtatore prolatum non poteſt referri ad vnum ſolum maxime quando teſtator honorauit plures & è contra. ibi. 43. Tenetur eſt verbum præciſum ac neceſſitatem præciſam importans, non autem arbitrium ſeu meram voluntatem. 181. 18. Vnicum ad plura relatum vario modo intelligitur iuxta relata. 12a. 114

Verſimilitudo pro lege habetur. 126. 18.

Veritas facti dupliciter occultatur, mentiendo, & tacendo. 147. 2a Sola attenditur in dependentibus ex facto & diſpōne iuris & non opinio. 11a. 21.

Verum dicere, non ſufficit, niſi pariter facti cauſa aſſignetur. 147. 21

Verſia pretij in vtilitatem probatur ex coniecturis, maxime quando fuit depoſitum ad effectū vertendi iuxta conuento. 141. 16.

Victus non poteſt in iudicio reductionis, vel in iudicio reuiſionis nec in iudicio pœnali, obijcere laudi iniquitatem. 171. 7. Non patet docere de eodem, quod non fecit in priore iudicio. ib. 6. Petens reductionem vel alia ſimilia prohibita per pactum, dicitur lauda contraueniſſe & incidiſſe in pœnam, licet laudum ſit iniuſtum. ib. 2a

Videns tacens, & non contradicens, ſibi præiudicat. 117. 20

Vincens vincentem te non vincit te quando vincens non ſubrogatur victo. 107. 12. Vincentem te multo magis vincit te, declara. ibidem 3. & 22.

Virile munus eſt alios defendere, & parum conuenit mulieri ob verecundiam. 113. 3.

Vir mortuus non dicitur poſſidere pro vxore. 175. 18

Vis eſt voluntati contraria. 143. 24. In vltimis voluntatib. attenditur id quod teſtator veriſimiliter reſpondiſſet. 147. 4.

Vna cauſa per alteram tollitur. 103. 20. Cauſa inteſtati non habet locum donec ſubeſt ſpes cauſæ teſtati. ibid. 21. Determinatio continens plura determinabilia, debet illa æqualiter determinare caſ. 12a. nume. 17. 113. 114. & 121. Determinatio reſpiciens plura determinabilia dicitur illa pariformiter determinare. 1a4. 24. Pars teſtamenti altam declarat. 148. 11

Vnitas bonorum indicta a teſtatore in certas perſonas excludit alios non comprehenſos. 191. 27

Vnius filij recognitio omnibus filijs prodeſt. 124. 11.

Vniuerſalitas verborum reſtringitur ad caſum facti, non autem ad caſum omiſſi anis 144. 12. Moriens ab inteſtato ſatis dicitur declaraſſe mentem ſuam fuiſſe, vt bona ad heredem proximiorem deuenirent. 144. 34

Vniuerſitas anima caret. 111. 37. Aequiparatur minori gaudetque priuilegijs minoris & reſtitutionis in integrum. ib. 72. In integrum reſtituitur, ad inſtar minoris, aduerſus præſcriptionem annorum quadraginta, & vltra ib 42. Non ligatur iuramento Syndici quoad periurium, ſicuti nec anima heredis iuramento defuncti. ibi. 36. Si ligaretur iuramento Syndici ligarentur etiam fœmina & pupilli, quod eſſet abſurdum ib 38

Vocatio, qua declaratur a lege ex præſumpta mente illius, qui debuiſſet eligere, non dicitur incerta. 108 num. 62

Voluntas concomitata ab actu poſitiuo æqualiter punitur ſicut vera criminis executio, vbi agitur de crimine læſæ maieſtatis. 138. 13. Et propoſitum diſtinguunt maleficia. 1a1. 38. Inducit fideicōmiſſum, licet figura, & ſonus verborum illud non inducat. 191. 53.

Vſufructuarius dicitur habere vtile dominium in re, qua habet vſumfructum. 125. 19. Non poteſt gaudere vſufructu, niſi prius præſtet cautionem. ib 34 Non tenetur ad confectionē inuentarij, nec ad præſtandam cautionem, ſi hæres non adeſt. ib. 8.

Vſusfructus debetur ex lucro percepto, finita cōductione. ibid. 32. Reſidere non poteſt in adminiſtratione vectigalis, ſed in lucro adminiſtrationis, deductis deducendis, & ſalutis ſoluendis, quia eſt ius in corpore conſiſtens. ib. 32. Vſu, & tempore conſumitur & morte finitur. 194. 15. Vxori relictus nō extenditur ad legitimam, quando teſtator in teſtamēto de ea expreſſam mentionem non fecit. 155. 17.

Vſura dotalis, alimenta, ſeu quid aliud etiam ex pacto non debentur mulieri viduæ poſt annum luctus ob retardatam datis reſtitutionem, niſi fuerit conata conſequi dotem, & aliunde non habet vnde ſe alat. 122. 1. & 4

Vſus domus dicitur alteratus per confectionem coquinæ, & ſimilia. 117. 14

Vtilius eſt ſubijci Principi magno ac potēti, quam minori, & aſſignatur ratia. 11c. 1a.

Vtilitas publica tunc vertitur, quando reſpicit omnes in cōmuni & ſingulos in particulari. 111. 56. Publica vertitur vbi agitur de bello, de munitione Ciuitatis, vel de coronatione Principis. ib 57.

Vxor alimenta ſibi legata donec dotē non exigerit ēt a ſponte dante habere nequit. 122. 8. Cui legatus eſt vſusfructus omnium bonorum Teſtatoris, poteſt exigere lucra percepta in conductione Datij, tanquā vſufructuarea præſtita ſatiſdatione. 125. 35.

Debet

Digitized by Google

I N D E X.

Debet facere deſcriptionem bonorum paraphernalium in domo viri delatorum, alias grauiori probandi onere tenebitur pro illorũ conſecutione, 193. 12. Et niſi de illorum quantitate, qualitate & valore conſtet. ibid. 11. Habens bona mariti hypothecata nõ impedit creditores etiam poſteriores, ratione anterioritatis dotis niſi prius obtinuerit contra maritum vergentem ad inopiam ut bona dotibus aquiualentia ſibi adiudicari. 189. 3. Hares instituta in vſufructu, dato harede in proprietate reputatur uti legataria. 124. 9. Inſtituta in vſufructu, et non dato harede in eius vita, remiſſio cõfectionis, & cautionis operatur 124. 10. Hares mariti nullo iuris vinculo eius bona relinquere tenetur filiabus iam dotatis, in eiuſq; promiſſione dicitur ſpem ſuccedendi ab inteſtato promiſiſſe. 114. 32. Incõpetenter dotata non dicitur diues, licet maritus ſit diues. 164. 36. In dubio praſumitur dotata. 190. 8. Inſtituta in vſufructu pleno iure, eſt hares in illa. 114. 7. Non poteſt diſponere de medietate dotis in eius virum contra ſtatutum. 181. 2a. Non poteſt in praiudicium viri diſponere de dote, ſeu eius parte eidem per ſtatutum delata, niſi ipſo viro conſentiente. 128. 1. Non poteſt teſtare de dote ad aliũ applicata per ſtatutũ. 181. 16. obligans ſe pro marito, praſumitur hoc feciſſe metu reuerentiali, & ſic non tenet renunciatio Velleiani. 113. 9. Praſumitur habere notas vires & qualitates bonorum mariti. 183. 36. Poteſt teſtare de alijs bonis non obſtãte ſtatuto 181. 44. Relicta vſufructuaria, cũ conditione vidualis &c. tenetur praſtare Mutianam cautionem de conſeruãdo perpetuam viduitatem, vel de reſtituendo fructus perceptos, tempore viduitatis etiam parte non petente, alias non facit fructus ſuos. 125. 38. Tranſiens ad ſecunda vota facit iniuriam marito pradefuncto 196. 12. Vſufructuaria tranſiens ad ſecunda vota, tenetur reſtituere res, & bona cum fructibus perceptis & percipiendis. 125. 37.

Vxorem ad euitandam ſuſpicionem turpis quaſtus, alia bona quam dotalia habere nõ praſumitur. 128. num 25

Vxori dicenti bona acquiſiuiſſe de pecunijs proprijs non creditur, niſi probetur, cum praſumitur viri, vt euitetur ſuſpicio turpis quaſtus. 142 25. Pauperi datur quarta in bonis mariti, 164. 37.

F I N I S.

CONSILIORVM

SIVE RESPONSORVM PRAECLARISSIMI IVRISCONSVLTI, D. CAROLI BARDELONI MANTVANI

Præſidis Magiſtratus Montisferrati.

LIBER SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *Fellonia quid ſit.*

2 *Fellonia dicitur omnis culpa, & omne crimen, propter quod Vaſallus fundo priuatur, ac maleficium num ſeq.*

4 *Fellonıam quando committat Vaſallus in perſonã Domini directè.*

5 *Delictum in perſonam Domini quando directè commiſſum dicatur.*

6 *Rebelles & infideles Imperij qui ſint & n. 9. 10. 11 12. & 13.*

7 *Offenſa in perſonam Domini conſideratur in diminutione honoris, & ſtatus perturbatione.*

8 *Contra ſtatum ſui Principis facere dicitur, qui vult diuertere ſtatum ad aliud regimen.*

14 *Rebellis feudo priuatur vti reus læſæ Maieſtatis.*

15 *Læſæ Maieſtatis reus quiſnam dicatur.*

16 *Læſæ Maieſtatis crimen is propriè committit qui Imperio ſuppoſitus ab obedientia ſe realiter ſubtrahens hoſtis animum aſſumit, et ſe Domino ſuo aduerſarium facit.*

17 *Vaſallus Cæſaris qui arma mouit contra Cæſarem ad Regem Gallum Cæſaris hoſtem confugiendo, incidit in crimen læſæ maieſtatis, & feudis priuatur, maximè prius per edictum à Cæſare inuitatus ad eundum ſecum in expeditionẽ, & licet caput belli non ſit nu. 19 & 20.*

18 *Cauſa priuationis feudi eſt, ſi Vaſallus fuit rebellis contra Dominum arma ſumendo, exercitum conſcribendo, & huiuſmodi.*

21 *Vaſallus, qui contrahit amicitiam cum inimico Domini ſui ad ipſius Domini detrimentum feudis priuatur ſecus ſi non in contemptum Domini ſed vt bona ſua recuperet nu 45 & requiritur dolus vel odium Vaſalli quem vel quod Dominus feudi probare debet, nu 50. & ſeq.*

22 *Vaſallus deſerens Dominum ſuum in prælio, licet reuertatur priuatur feudo.*

23 *Vaſallus adiuuans hoſtes Domini dãdo eis annonã, arma, vel tranſitum per loca ſua in iniuriam Domini, & illius damnum, feudo priuari debet.*

24 *Vaſallus qui tranſfugit ad hoſtes Domini ſui feudo priuatur.*

25 *Vaſallus non ſubditus crimen læſæ maieſtatis in Imperatorem, vel Dominum ſuum non committit, niſi ſaltem ſit illius ſubditus ratione originis, vel incolatus.*

26 *Vaſallus ſubditus tantum ratione ſolius feudi dici nequit reus maieſtatis in Dominum ſuum, & quare.*

27 *Subditus & ſi quis efficiatur ratione delicti non tamen vt per eum incurratur crimen læſæ maieſtatis, declaratur, nu 33 & 34.*

28 *Subditus & ſi quis delinquendo efficiatur vt puniri poſſit, in actu tamen delinquendi ſubditus non exiſtit, nec donec deliquerit, niſi alias eſſet eius Dominus tempore delicti.*

29 *Aliud eſt eſſe vaſallum, aliud eſſe ſubditum vel incolam.*

30 *Vaſallus ortum ducens in loco, ſeu feudo imperiali dicitur ſubditus Cæſaris ratione originis quoad reatum læſæ maieſtatis, id procedit in habitare, num ſeq.*

32 *Clem Paſtoralis de ſent. & re iud. declaratur.*

35 *Vaſallagium licet quoad omnes effectus nõ faciat ſubditũ in reatu læſæ maieſtatis, facit tamẽ ſubditum, quoad feudi priuationem.*

36 *Vaſallus arma mouens contra Dominum vel eius ſtatum feudum non amittit, alio non conſilio ex parte Domini.*

37 *Peccatum nullum niſi voluntarium.*

38 *Voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficia.*

39 *Fellonia ſine dolo non committitur.*

40 *Dolus requiritur in cauſis feudi priuatiuis, nec ſufficit culpa.*

41 *Vaſallus reuelans ſecreta Domini ſimpliciter, & bona mente feudum non amittit.*

42 *Vaſallus mittens nuncium vel literas ad hoſtes Domini bona fide feudo non priuatur, & ità ſi iuſto metu vel rebus deſperatis ad deditionem fuerit coactus.*

43 *Vaſallus aſsiſtens Dominum animo ſe ipſum vel patriam ſuam defendendi etiam contra eundẽmet Dominum feudum non amittit.*

44 *Faciendi cauſa non factum inſpici debet.*

46 *Onus probandi malum animum vaſalli delinquẽtis ſpectat ad Principem, & nu. 54. Declara tamen, vt nu. 67.*

47 *Dolus nec delictum præſumitur niſi probetur.*

48 *Interpretatio ſemper facienda eſt quæ ſit excluſiua delicti.*

49 *Vaſallus aliquid faciens contra Dominum ſuum per errorem feciſſe præſumitur.*

52 *Cumans & alij relati per Mozi. de feud. Rubr. vlt. nu. 73. & Intrigl. de feud. cẽt. 1. quæſt. 89. nu. 72. & alij relati per Roſent. de feud. cap. 12. nu. 15. in Gloſ. d. reprobantur.*

53 *Perfidia vaſalli probari debet.*

55 *Qualitas eſt probanda in quocumque actu quando eſt cauſa vt aliquid admittatur vel reijciatur, et maximè vbi agitur de imponenda pœna, nume. ſeq.*

57 *Vaſallus ſi dat operam rei illicitæ ſufficit Domino conſtare de ſolo ipſo facto, quia exindè dolus præſumitur, nu. ſeq.*

59 *Vaſallus reuelans ſecreta Domini ſui ita demùm feudum amittit ſi malitioſè reuelauit, Cui antẽ ſpectet probare reuelationem doloſam, numero ſeq.*

61 *Vaſallus qui arma mouit contra Cæſarem probare debet ſe motum iuſta ac legitima cauſa, & nu. 63. 64. 65. 66.*

62 *Vaſallus feudo ſpoliatus ex cauſa belli aſſumpti contra Dominum ſuum antequam audiatur probare debet ſe fuiſſe iniuſtè ſpoliatum.*

68 *Principis Decreto non ſtatur circa Felloniam vaſalli, vt feudo priuetur, cum agatur de intereſſe proprio & tertij præiudicio, num ſeq. Amp. numero 70. & 71. Sed contra, vt num. 86. 87. 88. 89. & 114.*

72 *Imperator ſicut feudum vaſallo ſine cauſa tollere nequit, ità illi aſſerenti cauſam ſubeſſe non creditur in his, quæ iuri gentium ſunt contraria.*

73 *Aſſertio vbi rem de illicita licitam facit illa ad iuſtificandum prolata nihil probat.*

74 *Dec. conſi. 544 repetitur conſi. 606. diſcutitur & impugnatur, & nu. 113*

75 *Principis aſſertioni regulariter ſtandum eſt maximè quoad eius ſubiectos.*

76 *Princeps dicitur iuſtitia plenus, & omnia prout conuenit deliberatè facit.*

77 *Nil maius & ſanctius eſt in terris Imperiali maieſtate.*

78 *Princeps quicquid facit, facit vt Deus.*

79 *Imperatoris eſt ſumma poteſtas in terris circa temporalia prout Dei in cœlis.*

80 *Princeps omnia iuſtè & legitime agere præſumitur maximè facta ex certa ſcientia, & circa hoc ſtandum eſt eius aſſertioni, nu. 82.*

81 *Princeps iudicium facit ex fide & religione.*

83 *Princeps iudicare non tenetur ſecundum acta & probata, ſed ſequi poteſt propriam conſcientiam.*

84 *Princeps veritatem potius quàm iuris ordinem vel cæremonias inſpicere debet.*

85 *Princeps in cauſa propria iudicare poteſt.*

90 *Crimen notorium quodnam ſit in propoſito Felloniæ, & num. 92.*

91 *Fellonia probatur per rei euidentiam, ſeu inſpectionem ocularem & nu. 93.*

94 *Hiſtoriæ reddunt factum in ois deſcriptum ſatis notorium.*

95 *Principis aſſertioni ſtandum eſt quando factum eſt notorium.*

96 *Delictum notorium dicitur quando conſtat de delicto principali, etſi non de eius qualitatibus.*

97 *Factum dicitur notorium quando omnes illud ſciunt, vel veriſimiliter ſcire poſſunt.*

98 *Reges omnes Mundi hoc iure vtuntur vt pro libito vaſallos deponant, & circa cauſam priuationis eorum ſtatur aſſertioni ſecundum conſuetudinem Regum mundi, & numero 100. 101. & 102.*

99 *Principi ſiue de iure ſiue de facto hodie credendum eſt.*

103 *Princeps ex ſui libito etiam ſine cauſa de ſola poteſtatis plenitudine reuocare poteſt feudum in priuilegium vel titulo lucratiuo datum, non autem per contractum, & nu. 106. cum ſeq. nec requiritur citatio nu. 105.*

104 *Feudum gratioſum multò minus obligat Principem quam datum per contractum.*

108 Pri-

148 *Priuilegium ſeu feudum per priuilegium conceſſum quando tranſeat in contractum remiſsiuè.*

149 *Principis ſupremi aſſertioni ſtandum eſt circa Fellaniam, maximè ſi frater vaſalli priuati eã paſſus fuerit, gratis denuò accipiendo feuda ipſa ſub iiſdem conditionibus.*

114 *Confeſsionem notoriam facit.*

111 *Fellonia regula probatur ex confeſsione vaſalli, & præcipuè præſente Domino. nu ſeq.*

115 *Ordo in notoriis eſt non ſeruare ordinem.*

156 *Ordo iuris in notoriis nequaquam ſeruatur, ſed ex officia eſt procedendum. nu. ſeq.*

118 *Notorium habet vim ſententiæ.*

119 *Citatio non requiritur vbi citato nulla competit defenſia.*

120 *Notorium probatione non eget ſed illud ſufficit allegare.*

121 *Reus notorius, & reus in fragranti repertus æquiparantur.*

122 *Citatio rei in fragranti reperti de neceſsitate non requiritur.*

123 *Crimen notorium dicitur quando quis eſt conuictus vel in fragranti repertus.*

124 *Vaſallus arma ſumens contra Dominum ſuum poteſt abſque citatione & ordine iudicii feudo priuari cum illi nulla competat defenſio.*

125 *Arma ſumere & facere ſe hoſtem Cæſaris, inuadere Territorium, & Cæſare omiſſo aliena Caſtra vel auxilia peteret nullam habent excuſationem quin vaſallus feudo priuetur.*

126 *Imperator poteſt notorium rebellem ſine citatione, vel cauſa cognitione, imò abſque declaratoria deponero propria authoritate feuda occupare, & vaſallum illum expellere armata manu, cum ſola ſufficiat exequutio nu ſeq.*

128 *Fellonia delicto ſtatim ſequuto Princeps alteri feuda concedere poteſt, idque facere licet etiam ante ſententiam nu ſeq.*

130 *Feudum Domino apertum per culpam vltimi vaſalli poſſeſſoris feudo priuati illius agnatis per Dominum concedi non debetur.*

131 *Feuda vaſalli rebellis an adiudicentur Domino vel agnatis eiuſdẽ vaſalli recẽſetur opiniones, n 132. & 133 & cõcluditur p Domino, n 134.*

135 *Feudum ab initio ſemper cenſetur conceſſum ſub conditione, quod in caſum iniuria contra Dominũ ad eũdẽ omnino reuertatur, et n 165. et 166.*

136 *Offenſa vel delictum, propter quod bona vaſalli publicantur, ſi directè reſpiciat perſonã Domini feudi tunc indiſtinctè feudum ſiue nouum ſiue antiquũ ſemper ad Dominum deuoluitur Agnatis excluſis, & nu. 162. cum ſeq.*

137 *Feuda ſucceſſoribus ea conditione deberi videntur ſi vaſallus poſſeſſor non commiſerit aliquã ob quam feuda illa deuoluantur ad Dominum.*

138 *Feuda mixta dicuntur quando in Inueſtitura ſit mentio de hæredibus.*

139 *Feuda mixta ſapiunt in omnibus naturam feudorum ex pacto & prouidentia, dempta ſola qualitate hæreditaria. & nu. 164.*

140 *In feudis mixtis licet deſcendentes non ſuccedãt niſi ſint hæredes, ea tamen capiunt iure ſanguinis non ex ſucceſsione.*

141 *Succeſsio in feudis ex pacto, & prouidentia quare non detur.*

142 *In genere feudorum ex pacto, & prouidentia tot ſunt conceſsiones quot perſonæ.*

143 *Feudum ex pacto ob delictum vaſalli in perſonã Domini non aperitur ipſi Domino ſed deſcendẽtibus, vel ſaltem agnatis ipſius delinquentis, & quare. nu ſeq. ſed contra ſecundum magis communem num. 147.*

145 *Vaſallo crimen Fellonia committente feudũ & ſi antiquum ex pacto aperitur Domino excluſis omnibus agnatis, idem in crimine falſæ monetæ, & num. ſeq.*

148 *Contumacia vnius non nocet alteri etiam vigore conſtitutionis dictantis vnum teneri pro delicto alterius.*

149 *Feudum non Domino ſed filiis vel agnatis delinquentis vaſalli & rebellis applicatur quãdo ſententia criminis læſæ maieſtatis lata fuit in contumaciam ipſius feudatarii. & nu. 150 & 150. Sed quando iſtud procedat, nu 152.*

153 *Sententia lata contra contumacem principalem fundata in veris probationibus non in ſola contumacia tertio præiudicat, & nu ſeq.*

255 *Crimine vaſalli iuſtificato fundata eſt intentio Domini, vt illius contumacia ſibi in iure ſuo non præiudicet.*

156 *Bannum ſeu ſententia cõtumacialis contra vnũ data quamuis non probet delictum contra aliũ tertium probat tamen culpam vnius contumacio notoriam in præiudicium tertii.*

057 *Bannitus contumax an dicatur bannitus propter contumaciam ſolam, an propter delictum.*

158 *Feuda ſi per teſtatorem fuerit omnibus eius filiis nominatim aſsignata ex teſtamento ab ipſo Cæſare approbato. illis auferri non poſſunt, & ex eo inducitur fideicommiſſum, nu 161.*

159 *Feudum non amittitur ex delicto in perſonã Domini quoties conſtat ex tenore Inueſtituræ concedentem noluiſſe, vt per delictum vnius alterũ præiudicetur nu. ſeq.*

167 *Clauſula, Salua iure Imperii Romani. apponitur in omnibus Inueſtituris maximè imperialibus cuius vigore feuda omnia perduntur, etiam ex leuioribus cauſis & Cæſari applicantur, & per illam clauſulam nunquam dicitur receſſum a natura feudi. num ſeq.*

169 *Teſtamentum, in quo vaſallus feuda filiis nominatim aſsignauit ſi fuerit a Domino ſuo approbatum, quomodo intelligatur, & procedat talis approbatia.*

170 *Imperatorem voluiſſe ius feudorum ſeruari in caſum Fellonia ſemper præſumitur.*

171 *Dominus quando concedit aliquid inueſtituo con-*
tra ordinariam naturam feudi in cæteris non
alteratis, feudum retinebit ſuam propriam na-
turam.
172 *Feudum cuius natura fuit à concedente alterata*
eiſdem modis amittetur, quibus modis amitti-
tur quibus fuiſſet amiſſum, ſi non fuiſſet alte-
ratum.
173 *Pactum vnum contra naturam feudi, non facit*
quia dicatur verum feudum quoad alia expreſ-
ſe non alterata.
174 *Confirmatio ſtatutorum facta per Principem nõ*
extenditur ad ſtatuta illi præiudicialia, ſeu di-
minuentia illius poteſtatem.

ARGVMENTVM.

An vaſallus Cæſaris arma mouens cõtra ipſummet Cæſarem vel eius ſtatum, crimẽ læſæ maieſtatis committat vt feudis priuetur.

An primum crimen dicatur ſufficienter probatum ex Decreto ipſius Cæſaris ad feudorum priuat. & diſcuttitur indeq; confutatur conſ. Dec. 544. repetitum conſil. 606.

An feuda vaſalli rebellis applicantur Domino vel agnatis eiuſdem vaſalli.

Actiones meæ à Domino.

CONSILIVM CI.

IN propoſito caſu è Germania
pro conſultatione tranſmiſſo
plura, & quidem magni põde-
ris veniunt diſcutiẽda. Prima
igitur eſt Quæſtio; An ſcili-
cet Vaſallus Cæſaris caſtrametans, & exerci-
tum parans, ſeù arma mouens contra ipſum-
met Cæſarem, vel eius Statum, Felloniam
commiſerit, aut rebellionis, immo etiam læſæ
Maieſtatis crimen, taliter quòd in feudorum
priuationem inciderit; Et dico aduertendum
1 eſſe, Felloniam † nil aliud eſſe, quam delictũ,
quod committit Vaſallus contra Dominum,
textus in cap. 1. de alien. feud. pat. & poſt alios
tradit Fabi. de Ana. conſilio 67. numero 31. &
2 Felloniam † dici omnem culpam, omneque
crimen, propter quod Vaſallus feudo priua-
tur, probatur in capit. 1. an ille qui interf. frat.
domi. Schrad. de feud. par. 9. ſecundæ par. Se-
3 ctio. 6. numero 32. & maleficium † ac crimen
eſſe poſt plurimos tuetur Roſent. de feud. ca-
pit. 1. in principio. Idque tantò magis proce-
4 dit, † quando Vaſallus Felloniam commiſit
in perſonam Domini directè, vt puta quan-
do commiſit tale delictum, quod directè, ac
principaliter tendat in ipſius Domini perni-
tiem; tunc enim indubitatè feudo priuatur
cap. 1. quib. mod. feud. amitt. cap. 1. ex quib.
cauſ. feud. amitt. capit. 1. quæ fuit prima cauſ.
benef. amitt. cap. 1. vbi Gloſ. & Docto. de for-
ma fidelit. latè Roſent. de feud. cap. 10. quæſt.
1. Fab. de Ana. conſi. 67. nu. 42.
5 Delictum † autem commiſſum directè in
perſonã Dñi cõmiſiſſe dicitur nedũ qui in in-
diuiduo propriam perſonam Domini offen-
dit, ſed etiam qui eius honorem, ac Imperij, &
Status proſperitatem perturbat, ſeù aliquid
contra machinatus fuerit, l. 1. & 2. ff. ad l. Iu-
li. maieſt. & dicit textus in titulo, qui ſint re-
6 belles, illos omnes, & ſingulos eſſe † rebel-
les, & infideles Imperij, qui quomodocunque
publicè, vel occultè contra Principis hono-
rem, & fidelitatem rebellionis opera facit, &
contra Imperij proſperitatem aliquid machi-
natur; Fabi. de Ana. conſilio 67. numero 44.
& poſt Boſſi. & alios tradit Farin. quæſt. crim.
7 25. nume. 90. in fi. & offenſam † in perſonam
Domini conſiderati, quando honor diminui-
tur, & Status proſperitas turbatur, optimè ac
diffusè probat Franc. de Pont. conſilio 90. nu-
mero 18. & ſeqq. & numero 24. & ſeq. & con-
8 tra Statum ſui Principis facere dicitur, † qui
vult diuertere Statum ad aliud regimẽ, id eſt,
ad alium Principem, Fabi. de Ana. conſilio
67. numero 11. Socin. Iun. conſilio 68. nume.
46. in 3.
9 Rebellis † itidem dicitur [vt mox deduxi]
qui publicè, vel occultè contra Principis ho-
norem, & fidelitatem rebellionis opera facit,
vel qui contra Imperij, ſeù Principis Statum,
& illius proſperitatem machinatur, & diffusè
tradit Gig. de crim. læſ. maieſta. titulo de Re-
bellibus. quæſtione prima, & poſt Bart. & a-
lios declarat Iaſ. conſilio 86. numero 3. in 3.
10 ſubdens illum etiam dici rebellem, † qui exi-
ſtit in proteruia, ac notoria inobedientia, ſe-
quitur Schrad. conſilio 17. numero nono ſub-
11 dens, illum dici rebellem, † qui Domino ſuo
reſiſtit in concernentibus ſecuritatem, vel pro
ſperitatem dominij, vel Imperij, Farin. conſi-
lio 101. numero 12. Sicuti & ille dicitur re-
12 bellis, † & proditor, qui reliquit Principem
ſuum, & adhæret alteri, Fabi. de Ana. conſilio
67. numero 12. rebellis etiam reputatur qui
13 † alieno ſe dominio ſubijcere conatur, ac Iu-
ra propij Domini extinguere, ſeù in alium
transferre, Brun. conſ. 28.
14 Et feudo † priuatur ſicuti reus læſæ maie-
ſtatis, Roſent. de feud. cap. 10. quæſtione 35.
nu.

nu.37.38.Schrad. conſilio 17.num.10.& 21.
15 Et læſæ maieſtatis † reus dicitur, qui cōtra
Principem aliquid molitur, vel qui ad hoſtes
profugit, vel illos qualitercunque adiuuat ar-
mis,pecunia,conſilio,nuncijs,litteris,vel cęte
ris id genus,vt diffuſius docet Gig.de crim.læ
ſæ maieſt.Et feudo priuari non ambigitur, vt
mox retuli, & infra latius probabitur. Alibi
16 dixit Oldra.conſ.43.nu.9.illum † propriè cō-
mittere crimen læſæ maieſtatis, qui Imperio
ſuppoſitus ab obedientia ſe realiter ſubtrahēs
hoſtis animum aſſumit, & ſe Domino ſuo ad-
uerſarium parat,ſeq. alios adducendo Fab.de
Ana.conſi.67.nu.8.

His prænarratis,in propoſito caſu dico,iſtū
17 Vaſallum † Cæſaris, qui arma mouit contra
Cæſarem, ad Regem Gallum Cæſaris hoſtem
confugiendo, feudo priuari potuiſſe, & meri-
tò,vt in Vaſallo inueſtito de feudo Carpi bel-
lante contra Cæſarem Dominum ſuum in au
xilium Regis Franciæ,tradit Socin.conſil.87.
num.15.in 3.dub. vol.3. Idem latè in puncto
conſuluit Pariſ. conſi.1.num.16.33.& ſeq. &
per totum,in 1.vbi pariter loquitur de Vaſal-
lo,qui pro Galliarum Rege arma ſumpſit con
tra proprium Dominum, vbi proditorem re-
bellem, ac feudo priuandum enunciat, & in
terminis Mandel.conſilio 434. nu.5. Schrad.
de feud.par.9.cap.8.nu.9. dicens cauſam pri-
18 uationis † feudi eſſe, ſi Vaſallus fuit rebellis
contra Dominum,arma ſumendo, exercitum
conſcribēdo,& alio modo, Ritershus.de feud.
cap.5.ver. Trigeſimo octauo, qui rebellē nun-
cupat, qui arma ſumit contra Dominum. Et
19 tātò magis, quia Vaſallus iſte † fuit prius per
edictum inuitatus a Cæſare ad eūdum ſecum
in expeditione bellica, quod nedum omiſit,
ſed ad hoſtem Cæſaris ſe contulit, vnde feu-
dis priuari meruit ad commodū Domini, ex-
cluſis agnatis,vt probè Socin. Iun.conſi.134.
nu.51.in 3. Roſent. de feud. c.11.q.15.nu.2.
Mozi. de feud. Rubr. Ex quibus cauſ. feud.
amitt.nu.116.[& infra latius dicetur in ſecū-
da quæſtione] Et nedum iſta militant ſi Va-
ſallus ipſe fuerit caput, aut Princeps belli,
20 † ſed etiam ſi alteri ſtipendia mereat,vel alte-
ri ſit auxilio, vel ſubſidio, Roſent. de feud.c.
10.q.18.nu.5.& q.35.nu.12.13.14. Schrad.
de feud.par.9.c.3.nu.11.
21 Confirmatur concluſio, quia † contrahens
amicitiam cum inimico Domini ſui ad ipſius
Domini detrimentum feudo priuatur, vt poſt
Gloſ. Curt. Grammat. & alios firmat Mozi.
de feud.Rubr.vltima numero 72. Brochol. de
feud. cap.8. numero 124. Intrigliol. de feud.
centur. prima quæſtione 89.num.71.72. Ro-
ſental. de feud. capit. 10. quæſtione 12. nu-
mero 14.

22 Sicuti deſerens † Dominum in prælio,licet
reuertatur,feudo priuatur Mozi. dicta Rubr.
fin.num.94.
23 Nec non etiam † Vaſallus adiuuans hoſtes
Domini, dando eis annonam,arma,vel tranſi
tum per loca ſua in iniuriam Domini, & illius
damnum,debet feudo priuari,Roſen.de feud.
24 cap.10. concluſ.19.col.1. Et ad hoſtes † Do-
mini transfugiens feudo priuari ait Bald. cō-
ſil.159.nu.9.in 3. Schrad. de feud.p.q.cap.5.
nu.26.in 8.ampl. & ita ex his ſatis cōſtat nos
in claris verſari, nempè, Vaſallum iſtum,quo
ad feudum Felloniam commiſiſſe,& eo priua-
ri meruiſſe.

Nec dicatur, Vaſallum iſtum nō fuiſſe ſub-
ditum ratione originis, nec domicilij, & con-
ſequenter nō poſſe dici,vt perduellionem, ſeu
crimen læſæ maieſt.cōmiſerit,ob qđ meruer t
25 feudo priuari. Quia † non ſubditus non co.. -
mittit læſæ maieſtatis crimē in Imperatorem
vel Dñm ſuū niſi ſaltem ſit illius ſubditus ra-
tione originis, vel incolatus, Gloſ. in Clem.
Paſtoralis.de re iudi.Gigas.de crim. læſ.mai..
lib.1.q.68.Clar.§.læſa maieſtas.ver.Sed vid.i
quandoque dubitari, cum pluribus congeſtis
per Fabi.de Ana. conſilio 67.nume.29.Surd.
conſilio 574.numero 25.28.& 31.Intantū n
quod nec Vaſallus ſubditus ratione ſolius feu
di poteſt aliquo pacto dici reus maieſtatis in
26 Dominum ſuum,cum Vaſallagium, † vel feu
dum non faciat quem ſubditum quoad tale
delictum,Clem.Paſtoralis,vbi Glo. & Docto.
de ſent.& re iudi.Afflict.in cap.1.in princ.tit.
quali. Vaſa.iura.debe.fidelit.Rolan. conſil.1.
num.28.in 3.Roſent.de feud.cap.11.conc.u.
14.numero 2. & cap.5. quæſtione 69.in fi.&
de communi teſtatur Clar.in d.verſ.Sed vid.i.
Gig.d.q.68.Cacheran.conſ.64.nu.11.& con
ſil.69.num.27. Fabi. de Ana.d.conſil.67.nu.
30.Crau.conſi.912.nu.15. Surd. conſil.574.
nu.25.& ſeq.ſubiungens. Quòd licèt quis dici
27 ciatur † ſubditus ratione delicti, & ita ſubdi-
tus eius, in cuius territorio deliquit. l.1. C.
vbi de crim. agi oppor. Non tamen in tan-
tùm efficitur ſubditus, vt per eum incurreur
crimen læſæ maieſtatis, citat Martin. Laud. &
Gigant.quibus addo Bellam. conſilio 15.nu-
mero 8.ver. Sed oppones quia dictus,dicens,
28 quòd etſi quis † delinquendo ſubditus efficia
tur, vt puniri poſſit,in actu tamen delinquen-
di ſubditus non exiſtit, nec donec deliquerit,
niſi alias eſſet Dominus eius tempore quo de
liquit, & ſequitur Crauet. conſilio 492. nu-
29 mero 3.Et aliud eſſe † vaſallum,aliud eſſe ſub
ditum,vel incolam, notat Schrad.cōſilio 14.
numero 301.

Rñdetur enim: imò ſatis dici fuiſſe ſubdi-
30 tum, & rebellem, ex quò ortum † duxit in

loco,ſeù feudo Imperiali, & ità dicitur ſubdi-
tus ratione originis,quo ad reatum læſæ maie
ſtatis,vt optimè declarat Boſſi.titulo de crim,
læſ.maieſt. numero 97.98. & in terminis De-
cia.conſilio 18. numero 339. in 1. & declarat
Roſent.de feud.cap.11.quæſtione 14.colum.
penult.ver. Attigi paulò antè, vbi ait; Vaſal-
31 lum † habitantem in feudo eſſe ſubditum Cę
ſaris, & in eum committere crimen læſæ ma-
ieſtatis.

32 Reſpondetur ſecundo, tunc † nõ ſubditum
non incurrere crimen perduellionis, quando
ſe opponit principaliter exercitio Iuriſdictio-
nis Principis, ſeù Cæſaris, licèt ſecundariò ſe
opponat perſonæ,ſeù ſtatui vel Imperio Prin-
cipis. Et iſto in caſu militat diſpoſitio Cle-
men. Paſtoralis, quia tale exercitium Iuriſdi-
ctionis non eſt vbique. At ſecùs quando quis
principaliter ſe opponit maieſtati ipſius Prin-
cipis,vt puta prodendo illius perſonam, hono
rem, vel Statum, vt in præſenti facti ſpecie;
33 nam † cum Principis maieſtas vbique ſit, tũc
ratione delicti efficitur de foro eius Principis,
contra quem deliquit, & conſequenter reus
maieſtatis efficitur, ita ſingulariter declarat
Bal. in l. omnes.§.verum ſi apparitor. num.3.
verſ. Super tertia vero,C.epiſc. & cleric.& cla
rè Bero. conſil.165.nu.17.18.in 3.ſeq.Baiar.
ad Clar.§.læſa maieſtas.nu.....

Reſpondetur tertio, quòd etſi non ſubditus
34 † non dicatur committere crimen læſæ maie-
ſtatis, quò ad omnes effectus, attamen ſi talis
delinquens non ſubditus fuerit Vaſallus, vel
feudatarius alicuius Principis, tunc reſpectu
priuationis feudi incurrit Felloniam, & rebel
35 lionem, adeò quòd † Vaſallagiũ licèt quò ad
omnes effectus non faciat ſubditum in reatu
maieſtatis læſæ,facit tamen ſubditum quò ad
feudi priuationem,& amiſſionem, Socin.con-
ſil.27.nu.2.& 8.in 3.Boſſi.in tit.de crim,læſæ
Maieſt.nu.106.Alciat.conſi.36.num.4. in 3.
Rolan.conſi.1.nu.29.30.in 3. Menoch.conſi.
99.nu.95.vſque 105.Decian. conſi.18.num.
320.321.& 340.in 1. & in tract.crim.tom.2.
lib.7.cap.8. nu.7. Raudenſ.de Analog. lib.2.
cap.32.nu.35. 36.Roſent. de feud.cap.10.q.
18.nu.4.& c.11.q.14.nu.2.poſt prin.ver. Li-
cèt plerique dicant, & q.35, in Gloſ.cc.& nu.
84.poſt Afflict.in c.1.in princ.tit.qualit.Vaſ.
iurare deb. fidelit. Intrigliol. de feud. cent.2.
art.9.nu.10.11.

36 Tandem ſi exciperetur, Vaſallum † caſtra
metantem, & arma mouentem contra Domi-
num,vel eius Statum, nõ incidere in feudi pri
uationem, alio non conſtito ex parte Domi-
ni,nam potuit moueri Vaſallus ad talia perpe
tranda ex aliqua iuſta cauſa, vel propter iuſtũ
metum ſibi illatum a Rege Galliarum poten-
tiſſimo,quo in caſu non diceretur nec perduel
lionem,nec Felloniam commiſiſſe, quia nullũ
37 peccatum † niſi voluntariũ, vt aduertit Imol,
conſilio 34.in fi.Caballin.millil.1000. nu.2.
Bal.conſi.159.numero 9.ver. Ex his igitur pa
tet. in 3. Schrader. in terminis de feud.par.9.
cap.8.nu.19.in fin, optimè Deci. conſil.690.
numero 13. vbi poſt Abb. & alios concludit,
excuſandum eſſe Ducem Grauinæ, qui rebel-
lauit a Cæſare ſuo vero Principe propter iu-
ſtum metum ſibi illatum a Rege Franciæ.Vo-
38 luntas † enim,& propoſitum diſtinguũt male
ficia, Iuribus notis. Et nunquam committi-
39 tur † Fellonia,nec rebellio ſine dolo, Roſent,
de feud.cap.10.q.35.nu.35. & q.12. nu.4. &
40 ſeq, & in Glo.d.vbi etiam ait, in cauſis † pri-
uatiuis feudi in tantum requiri dolum,vt cul-
pa Vaſalli nõ ſufficit. Hinc dicitur,Vaſallum
41 † reuellantem ſecreta Domini amittere feu-
dum,ſed tamen debet intelligi,ſi proteruè, ac
animo damnificandi Dominum id fecerit, ſe-
cùs ſi ſimpliciter, vel bona mente id fecerit,
tex. in c.1. vbi Gloſ. Afflict.tit.2. quib.mod.
feud.amitt.Paciau.de probatio.lib.2.cap.40.
numero 15. Schrad. de feud. par.9.cap.3.nu-
mero 17.

42 Ita pariter priuatur feudo Vaſallus,† ſi nũ-
tium,vel literas hoſtibus Domini, in Domini
detrimentum,miſerit,vel ab hoſtibus accepe-
rit,ſecus ſi bona fide, vel alia de cauſa id fece-
rit;nam proditor non erit,& pœnam euitabit,
Roſent.de feu.c.10,q.19.nu.5.6.8.& ſeq.vbi
& nu.13.ait ẽt illũ excuſari, qui iuſto metu,
vel rebus deſperatis ad deditionem fuerit coa
ctus. Confert Schrad.de feu.par.9.c.3.nu.15,
43 dicẽs, † Vaſallum aſſilientem Dominum,vel
Caſtrum Dñi non animo offendẽdi Dñm, ſed
ſe ipſum, vel patriã ſuam animo defendendi,
nedũ contra extraneum,ſed etiam cõtra Dñm
ipſum, feudum nõ amittere,quia voluntas, &
propoſitum diſtinguũt maleficia, & ibidẽ nu.
18.19.& ſeq.vſque num.25. ponit multa alia
exempla ſimilia,iſtã exceptionẽ apprimè con-
44 firmantia,quia nõ inſpici debet † factum, ſed
cauſa faciendi.l.vero.ff.furt. & cõferunt tradi
ta per Fabi.de Ana. conſi.67.nu.2.vſque 29.
Vnde dixit Roſent. de feu.c.10.q.12.nu.22.
45 Vaſallum † fœdus ineuntem cum inimicis Do
mini, vel cum illis amicitiã cõtrahentẽ,vt ſua
bona recuperet, non autem in cõtemptum, &
damnum Dñi,nõ mereri pœnam priuationis.
46 Onuſque † probandi malum animum Va-
ſalli delinquentis, ac cauſæ iniuſtitiam, ob
quam ipſe motus fuit ad arma ſumenda con-
tra Principem, ac alia ſimilia peragenda, vi-
detur ſpectare ad ipſum Principem, non autẽ
Vaſallo incũbit probare, ſe fuiſſe motũ iuſto
metu,vel alia iuſta de cauſa,ac ſine dolo.

Quia

47 Quia dolus, † nec delictum præſumitur. l.
48 merito.ff.pro ſocio, & ſemper eſt † facienda
interpretatio excluſiua delicti, iurib.vulg. Et
præcipuè quando non conſtat odium, vel ini
micitiam aliquam non præceſſiſſe inter Do-
49 minum & Vaſallum aggredientem; nã † in
dubio præſumitur errore lapſum hoc feciſſe,
Schrad.d.par.9.cap.3.nu.13. in fin. Ita etiã
50 dicimus, Vaſallum † contrahentem amici-
tiam cum inimico Domini ita demum feu-
do priuari ſi malo animo in Domini detri-
mentũ id fecerit; Dominus talem feudi do-
51 lum, † vel odium Vaſalli tamen amicitiam
inictis debet probare, Iſern. in cap. 51. Capi-
tanei. numero 6. in fi. tit. quibus mod. feud.
amitt. cum concord. per Roland. conſilio 1.
numero 87. in 3. Roſent. de feud. capit. 10.
quæſtione 12. numero 14. in Gloſ. 5. Pacian.
de probat. lib. 2. cap. 40. nume. 29. Schrad.
de feud. p. 9. c. 5. nu. 31.
52 Quidquid dixerint † Cuman. & alij rela-
ti per Mozi. de feud. Rub. vltima num. 73.
& Intrigl. de feud. centur. prima, quæſtione
89. numero 72. & alij relati, ſed impugnati
per Roſent. d. cap. 12. nu. 15. in Gloſ. d.
Et in dubio quis præſumitur gratus, & fi-
53 delis, † meritò Vaſalli perfidia debet proba
ri, c. 1. tit. quot teſt. ſint neceſ. ad prob. feud.
ingrat. Pacian. dicto cap. 40. numero 33. &
54 ſeq. & dolum † malum Vaſalli, ſeu eius in-
gratitudinem fore per Dominum probandã,
quando prætenditur feudum incidiſſe in cõ-
miſſum, firmat Guid. Pap. deciſ. 454. num. 3.
diffusè Schrad. de feud. par. 9. ſecundæ part.
Sectio. 12. nume. 28. & ſeq. vbi ſubdit, quòd
quando lex requirit, aliquem actum quali-
ficatum, non ſufficit actum illum probare ſi-
55 ne qualitate. Sẽper enim † qualitas eſt pro-
banda in quocunque actu, quando qualitas
ipſa eſt cauſa, vt aliquid admittatur vel reij-
ciatur, latè Ioſ. Ludou. deciſ. Luca. 2. nu. 13.
56 & ſeq. maximè quando † agitur de aliqua pę
na imponenda, Magon. deciſ. Luca. 24. nu.
6. & deciſ. 2. nu. 20.
Reſpondetur tamen, in hac facti ſpecie ſa
tis conſtare de perfidia, pertinacia, dolo, &
infidelitate Vaſalli ſpontè, ſedulo, ac data
opera concitantis arma contra Cæſarem in
auxilium Regis Gallorũ hoſtis declarati per
Cæſarẽ ipſum, vt liquet notoriè ex hiſtorijs
Iouij, & Guicciardini, ac aliorũ, & id eſt no-
tiſſimum, illum nempè ſe propalaſſe hoſtem
manifeſtum Dñi ſui in ſubſidium Regis Frã-
ciæ, adeo quòd ex re ipſa patet, illum verè de
liquiſſe contra ius naturale, gẽtium, & ciui-
le, offendendo Dñm, ſeu illius Imperium, &
conſequenter cum ipſe dederit operam vero
57 delicto, ac rei illicitæ, † ſufficit cõſtare de ſo-
lo ipſo facto; nám exinde præſumitur dolus,
ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur, & con
ſequenter incũbit Vaſallo probare, ſe iuſto
metu, iuſtauè alia de cauſa fuiſſe motum ad
talia peragenda, vt optimè declarat Roſent.
de feud. cap. 10. q. 12. nu. 6. & ſeq. concordat
Schrad. de feu. par. 9. 2. par. Sect. 13. nu. 33.
dicens, ſufficere Domino ſimpliciter proba-
re talibus in caſibus, Vaſallum illud delictũ
commiſiſſe abſque vlteriori fide doli, vel cul
58 pæ, cum † tale delictum ſemper præſumatur
59 dolo cõmiſſum. Ideo videmus, ꝙ † Vaſallo re
uellante ſecreta Domini, ita demum feudũ
amittere, ſi malitioſe reuelauit, ſecus ſi ſim-
pliciter, & bona mente, c. 1. vbi Gloſ. Afflict.
& alij tit. Quib. mod. feud. amitt. Rub. 2. Pa-
cian. de probat. lib. 2. cap. 40. nu. 15. Cur. de
feud. par. 4. cauſa. 37. nu. 76. ſed quia reuela-
60 re ſecreta Domini prohibitum eſt, † & cõſe-
quenter Vaſallus manifeſtando ſecreta Dñi
dat operam rei illicitæ, cum Iuramento fide-
litatis contrauenerit, ſufficit Dño cõſtare de
reuelatione ſecreti, nec illi opus eſt probare
reuelationem fuiſſe doloſam, ſeu mala mẽte
factam, diffuſe Schrad. de feu. par. 9. cap. 5.
nu. 44. 52. 53. & ſeq. Curt. d. num. 76. in fin.
Idem Schrad. d. par. 9. ſect. 12. nu. 34. ante
fin. Pacian. d. c. 40. num. 18. Quare infero in
61 propoſito caſu, partes eſſe, † & fuiſſe Vaſalli
probare, ſe iuſta, ac legitima cauſa motũ ad
bellandum contra Cæſarem, vt dixit Man-
62 del. conſ. 433. nu. 3. 4. dicẽs, Vaſallũ † feudo
ſpoliatum a Duce Mediolani ex cauſa belli
aſſumpti per Vaſallum cõtra ipſummet Du-
cẽ, debet probare ante omnia, ſe fuiſſe iniu-
ſtè ſpoliatum de feudo, alias non debet audi
ri, idem per omnia probauit Pariſ. cõſi. 1. nu.
64. 65. & ſeq. in 1. loquens de Vaſallo Cæſa-
tis, qui mouit arma cõtra ipſum ad fauorem
63 Regis Franciæ, † vt ſcilicet debeat probare,
ſe iuſto metu, ac per vim coactum arma ſum
pſiſſe, & hoſtes fuiſſe ſequutũ contra Cæſarẽ;
Quare dixit Iſern. in c. 1. §. porro. n. 7. col. 3.
ver. Secus ſi feciſſet. tit. quæ fuit prima cauſ.
64 benefi. amitt. Quòd Vaſallus † ſe conferens
ad hoſtes, dat operam rei illicitæ & proditor
reputatur. Ideo caueat, ne ſine Domini licẽ-
tia eat ad hoſtes, quia in vinculis probare de
bebit, ſe nõ malo animo ad hoſtes acceſſiſſe,
ſeq. Menoch. cõſ. 102. nu. 34. & ſeq. alios ad-
ducit, & ſequitur Roſen. de feud. c. 10. q. 12.
65 nu. 19. affirmantes non incidere † in cõmiſ-
ſum feudum Vaſalli ſimpliciter amicitiam
ineuntis cum inimico Domini, ſecus ſi Dñm
deſeruit, & ad hoſtem Domini ſe cõtulerit,
eundo ad Caſtra inimici, & cum Domino
66 pugnauerit aperto Marte, nam † ex quo fa-
cit rem de per ſe illicitam, dolus in ipſo

Vaſallo præſumitur,& feudo abſq; vlterio-
ri probatione priuabitur , facit Mozi. de
eud.Rub.fi.nu.38.

Contraria igitur non obſtant, quia pro-
cedunt in Valallo gerente actus de ſui na-
tura non illicitos, vtpotè quando gerit ami-
67 citiam cum hoſte Domini, † quia cõtractus
amicitiæ,maximè inter Chriſtianos,non eſt
de genere malorum, & ideo alio non conſti-
to,in iſto,ac ſimilib. actibus dolus non præ-
ſumitur,nimirum ſi contrarium aſſerenti in-
cumbit onus probandi, vt probè docuit Pa-
cian.d.c.40. num.29.& Latius Roſent.d.c.
10.q.12.num.6.7.& ſeq.Schrad.d.par.9.2.
par.Sect.12.q.56.per totam.

Secunda eſt quæſtio: an de tali crimine
Feloniæ,ſeu etiam rebellionis conſtet, vt iu
ridicè præfatus Vaſallus feudis priuari po-
tuerit, cum de illo hucuſque non appareat,
niſi ex Decreto Cæſareo.

Et videtur dicendum, tali Decreto ſtan-
68 dum non eſſe, alio non conſtito, † quia non
creditur aſſertioni Principis dicentis,Vaſal-
lum eſſe Fellonem, vel criminoſum, & feudi
priuatione dignum,latè Crau.de antiq. tẽp.
in princ.nu.17. 18. 28.& ſeq.Nam non ſta-
69 tur † aſſertioni Principis in tertij præiudiciũ,
& multò minus quando agitur de intereſſe,
& commodo proprio, vt poſt multos notat
Becci.conſi.56.nu.22.Ideo dixit in propoſi-
to Alex.conſil.124.col.1.ver.Et primo quia
Ser Petrus,in 1.cautum debere eſſe aduoca-
tum Domini, ad quem ſupponitur feudum
deuenire, vt teneat ſaluas probationes & do
cumenta, ex quibus poſſit conſtare de deli-
cto, vel culpa Vaſalli, cum non ſtetur dicto
Principis, vel Regis,etiam ſi hoc teſtificate-
tur per ſuas litteras, ſeq. Becci.d. conſil.56.
nu.22. in fi.& hoc latè probat Schrader.de
feud.par.9.Sectio.13.num.1.vſque num.9.
70 vbi extendit concluſionem, etiamſi † Domi
nus feudi ſit perſona legaliſſima,& Imperia-
li,vel etiam Pontificia dignitate prædita,vt-
cumque eſſet etiam in articulo mortis con-
ſtituta, & agatur de Vaſallo infimæ ſortis,
& conditionis; quia cum agatur de alterius
præiudicio, fidem non facit talis declaratio.
Idem latè tradit Torniol.conſi.23.num.29.
30.31.Vulte.de feud.cap.11. nume.55.56.
Zuccard.conſil.4. num.65. Roſent.de feud.
cap.10.q.11.nu.18.& ſeq. vbi fortius clarè
71 demonſtrat, non eſſe † ſtandũ aſſertioni Cę-
ſaris, quò ad cauſam ammiſſionis feudi, vt ſi
fortè aſſerat, Vaſallum fuiſſe rebellem, vel
perfidum,& ipſi feudum apertum eſſe,etiam
72 ſi hoc Iureiurando affirmet;quia † cum dire-
cto non poſſit Imperator feudum Vaſallo ſi-
ne cauſa tollere, ita nec illi aſſerenti veram
cauſam ſubeſſe creditur in his,quæ Iuri gen-
tium ſunt contraria: concordat Maſcar. de
probat.concluſ.1227.num.101,& ſeq.Ideo
dixit Iaſ.poſt Bal.in prælud.feud.nu.90. cer
tiſſimam extare regulam, quæ numquam fal
73 lit. Quod vbi † aſſertio, rẽ de illicita & a Iu-
re improbata,licitam, & a Iure permiſſam fa
cit, illa ad iuſtificandum prolata, nihil pro-
bat. ſequitur Gallia. in conſuetud. Alexan.
ver. Viginti. nu.23. cõferũt dicta per eundẽ
Galli.ibi.nu.12.Tandem in caſu ſimili con-
74 ſuluit † Deci.conſi.544. repetit conſil.606.
talem Vaſallum non potuiſſe a Cæſare pri-
uari feudis ſub prætextu rebellionis ex quò
arma hoſtilia ſuſcepit contra ipſum Cæſarẽ
pro Rege Frãciæ ipſius Cæſaris inimico; Mo
uetur ex eo, quod Cæſari hoc in caſu creden
dum non eſt,illum fuiſſe rebellem, ac feudo-
rum priuatione dignum, cum dicatur teſtis
in cauſa propria, & agatur de illius commo-
do, vnde alias eſſet in illius poteſtate vnum
quemque Iure ſuo priuari ſine cauſa.

Inſuper ſubdit Dec.ibidem, priuationem
illam fuiſſe præcipitanter,ex abrupto,& ſine
cauſæ cognitione factam, breui tempore, ac
nõ citata parte;Quinimò quod ſtatim ſequu
ta declaratoria Cæſaris, illicò Cæſar feuda
illa alteri donauit, adeo quòd priuatio vide-
tur facta contemplatione donationis illius,
& conſequenter ex prædictis illam declara-
tionem,& priuationem non ſubſiſtere.

Contrarium tamen verius eſt in puncto
propoſito,pro quo ſtat firma concluſio, vt ſit
75 ſtandum † aſſertioni Principis, Clem.1.de
probat.c.Nobiliſſ.95.diſt. latiſſimè Maſcar.
de probat. concluſ.1227. num.1. vſque 23.
& maximè quò ad eius ſubiectos, Ladetch.
Imol.conſi.145. num.2.cum non ſit creden-
76 dum,† vt falſitatem dicat,ſed ſit iuſtitię ple-
nus, & ideò omnia, pro ut conuenit,& deli-
beratè faciat,l.2.§.merito.§.ſi quis a Princi-
pe.ff.ne quid in loco publ. Maſcard.vbi ſup.
77 nu.22. Nil † (inquam)maius,& ſanctius eſt
in terris Imperiali Maieſtate, meritò tantæ
ſuperbiæ faſtidio quis tumidus eſſe non de-
bet, vt regalem ſenſum contemnat,dicit tex.
in l.fin. in princ.C.legi. & Conſtitut.Princ.
78 Quicquid † enim facit Princeps, facit vt
Deus ſecundum Bald. c.1.in fin.tit.de nou.
79 forma fidelit. & pro ut Dei in Cęlis, † ita il-
lius in terris eſt ſumma poteſtas circa tempo
ralia,Reuſne.conſi.1.num.7.& 12.in 1. Af-
flict.in tit.Quæ ſint regalia,nu.131.Ver. cẽ-
teſimo vigeſimo ſexto. Planè igitur dicendũ
80 eſt, † omnia quæcunque agit Princeps, illa
legitimè,ac iuſtè agere præſumi,& præcipue
ea, quæ ex certa ſcientia ſe agere, vel egiſſe
aſſeuerat,Bald.in prælud.feud.col.3. Gram.
decis.

81 deciſ.32. poſt princ. Nam † ex Fide, & reli-
gione Princeps iudicium facit, Bar.in l.1.in
fi.C.vt quæ deſ.aduo. Iaſ. in l.fi.col.penult.
verſ. Sexto facit, C. vnde legit. nimirum ſi
82 eius aſſertioni † ſtandum eſt,quando ait ali-
quid feciſſe ex certa ſcientia,Maſcard. dicta
concluſ.1227.num.62.maximè in diſpoſiti-
83 uis. Idem Maſcard.ibi nu.50.nō † enim te-
netur diſcernere,& iudicare ſecundum acta,
& probata, cum poſſit ſequi propriam con-
ſcientiam, Dec.conſil.pen.nu.16.Alciat.in
c.1.nu.89. de offi.ordina. Menoch.conſil.2.
84 num.159.Quia veritatem † potius, quā Iu-
ris ordinem,vel cæremonias Princeps debet
inſpicere,Alciat.conſi.9.num.19.in 3.Rim.
Iun.conſi.13.nu.52.Crauet.conſil.635.nu.
85 8.Mandel.conſil.229.nu.29.Imò † in cauſa
propria Principē poſſe iudicare tradit Natt.
conſi.487.num.43.& 556.num.9.nimirum
86 ſi multi dicunt aſſertionem † Principis, di-
centis, feudum aliquod ſibi apertum, plenā
fidem facere,de quibus per Schrad.conſil.1.
nu.633. Ideò in puncto Vaſalli aſſumentis
87 arma contra Dominum,† vt Principi Domi
no aſſerenti cauſam rebellionis credatur om
nimodè,& præcipuè quando atteſtatur de fa
cto Vaſalli geſto coram ipſo, vel cum ipſo
Principe, firmat Mandel.conſi.434.num.6.
88 Et indubitatè creditur † atteſtationi Impe-
ratoris circa Felloniam, vel rebellionē Va-
ſalli,quo ad feudi priuationem, quando deli
ctum fuit notorium,& Imperator ipſe enun-
ciat notorium fuiſſe, vt nulla poſſit tergiuer-
ſatione celari, quia nulla alia probatione o-
pus eſt, vt in terminis Vaſalli bellantis pro
Rege Franciæ cōtra Cæſarem firmat Socin.
conſ.87.nu.18.in 3.ſequitur.Menoch.cōſil.
100.nu.22.Gram.deciſ.65.nu.58.vbi num.
89 60.ait prædicta fortius militare, quādo † re
vera factum fuit notorium, quia tunc tenet
tale Decretum Cæſaris declaratiuum irreuo
cabiliter, Maſcard.dicta concluſ.1227. nu-
mero 76.

Notorium autem crimen in propoſito cē-
90 ſetur, † quando Vaſallus publicè arma ſum
pſit contra Dominum, vt ait Pariſ. conſil.1.
num.34.35.vſque 40.in 1.Hinc ſcripſit Ro-
ſent.de feud.cap.12.quæſt.19.num.49. 50.
91 51. Felloniā probari † per rei euidētiam,ſeu
inſpectionem ocularem, vt puta quando Va
ſallus Caſtrum Domini inuadit, vel oppu-
gnat,vel ſi in Caſtris hoſtium contra Domi-
num militet, idem poſt Iſern. declarat De-
ciān. conſil.18.nu.355.in 1.dicens tunc ap-
92 parere crimen notorium, † quādo Vaſallus
ſe tuetur in Caſtro contra Dominum,& Fel-
93 loniam probari † ſine dubio per aſpectum,
& rei euidentiam,& melius quam ex quacū-
que alia ꝓbatione latè docet Schrad.de feu.
par.9. ſecundæ par.ſect.13.num.108. Et in
tantum probatur notorium factum iſtud, vt
in Hiſtorijs Iouij Guicciardini, & aliorum
fuerit redactū,& publicè impreſſum. Ex de-
94 ſcriptione(inquam)† facti in Hiſtorijs,factū
redditur notorium, Pariſ.conſil.1.num.50.
95 in 1. vbi ait, negari † non poſſe tali in caſu
Principis aſſertionem. Idem ait Decian.con
ſil.18.nu.354.in fi.& ſeq.in 1.

96 Et ſufficit † conſtare de delicto principa-
li, licèt non conſtet de qualitatibus delicti,
ad hoc vt delictum ſit notorium ſecundum
veriorem ſententiam,teſte Farin.q.crim.21.
nu.51. Alibi cauetur notorium factum eſſe,
97 † quando eſt tale, quod omnes illud ſciunt,
vel veriſimiliter ſcire poſſunt,Menoc.de Ar-
bitr. Iud. caſu 166. Ioſ.Ludou.deciſ.Peruſ.
67.nu.23.Farin.d.q.21.nu.38.& ſeq.& nu.
41.& ſeq.

Addatur ex abundanti hodiernis tempo-
98 ribus omnes † Reges Mundi hoc iure vti,vt
pro libito deponant Vaſallus, Duces, & Co
mites, & quòd ſtetur eorum aſſertioni circa
cauſam priuationis, vt contrarium probari
nequeat,Bald.conſi.327.num.10.ver. Item
omnes Reges.in 1.Iacob. de feud.ver.Et di-
cti Vaſalli pro dictis rebus. num.37.Gram.
deciſ.65.nu.63. Menoch. conſi.100.nu.27.
Peregri.de Iure fiſci.lib.1.tit.3.nu.51.& di-
cit Alciat. de præſumpt. reg.3. cap.8. quod
99 † hodie ſiue de Iure, ſiue de facto Principi
credendum eſt ſeq. Rolan. conſil.1.nu.193.
100 in 1.qui ait,† quod de conſuetudine Regū
Mundi eis creditur, cōcordat Schrad.cōſ.1.
nu.634.quatenus aduertit,concluſionem di
centem nō eſſe ſtandum aſſertioni Principis
101 dicentis,feudum eſſe ſibi deuolutū, † pro-
cedere de Iure ſcripto, ſecus de conſuetudi-
ne generali totius mundi, ſecundum quam
Imperatori Romano, & Regibus aſſerentib.
feudum aliquod ſibi apertū,plena fides adhi
beri debet; Iſtudque axioma penitus debet
102 admitti, † quando agitur de tollendo feu-
do alias donato, ſeu ex mera liberalitate cō-
ceſſo per Imperatorem, vel Principem ipſi
Vaſallo, & ita quando agitur de feudo ali-
cui dato per priuilegium, ſeu lucratiuo titu-
lo, non autem pet contractum, quia illud
103 † poteſt Princeps ex ſuo libito etiā ſine cau
ſa, de ſola poteſtatis plenitudine, reuocare,
vt in ſpecie cenſuit Socin. conſil.87. nu.12.
vſque 15. in 3. Mandel.conſi.433.num.78.
& 434.num.16.17. & ſeq.vbi optimè loqui
104 tur ſubdēs,† feudum gratioſum multò mi-
nus obligare Principem, quam ſi fuiſſet da-
tum propriè per viam contractus; vnde cum
cenſeatur beneficium, & non contractus po-
teſt

teſt liberiori modo tolli per Principem, ſeu
eius ſucceſſores. Idem dixit Peregri. de Iure
fiſci, lib. 1. tit. 3. nu. 56. vbi ſubiungit, iſto in
105 caſu nõ † requiri citationem Vaſalli, quia
quod poteſt fieri nobis inuitis, multo fortius
nobis ignorantibus, Boſſi. tit. de Principe,
nu. 14. vbi alios adducit, Mozi. de feud. Ru-
106 br. de Natural. feud. nu. 58. Id † verum di-
cens, quando Princeps vtitur poteſtate abſo
luta, & innuit Soci. loco mox citato, vbi opti
107 mè loquitur circa † reuocationẽ feudi gra-
tioſe conceſſi factam de poteſtate abſoluta
etiam ſine cauſa, & Reuſn. conſil. 1. nu. 176.
108 & ſeq. in 1. Quando autem priuilegiũ, † ſeu
feudum per priuilegium conceſſum tranſeat
in cõtractum, docet Gabr. tit. de Iure quęſt.
non tollen. concluſ. 6. nu. 6.

Inſuper nec videtur omittendum, fratrem
ipſius Vaſalli rebellis, & feudis priuati, poſt
conceſſionem, ſeù donationem dictorum feu
dorum alteri factam a ſupremo Domino, ob
tinuiſſe a dicto donatatio cum ipſius Domi-
ni placito, vt feuda illa amiſſa per fratrem ſi-
bi iteratò ſub certis, ac nouis pactis, & condi
tionibus concederentur, & reſtituerentur, &
conſequenter illa feuda accepit, vti feuda no
uá, & iuridice Cameræ Domini deuoluta,
quia alias illa non accepiſſet ſub illis nouis
pactis: Non igitur eſt aliquo pacto dubitan-
dum, quin debeat dari fides aſſertioni Prin-
cipis ſupremi circa Felloniã, & cauſam Re-
109 bellionis ipſius Vaſalli, † cum frater Va-
ſalli priuati, cuius principaliter intererat ha-
bere feuda, id faſſus fuerit, & Imperialem ac
Dominicam illam aſſertionem comprobaue
rit, gratis denuò accipiendo feuda vti Impe-
rio deuoluta, cum pactis, & conditionib. alte
ratis a tenore primæuæ Inueſtituræ, vt opti-
mè poſt alios aduertit Decian. conſil. 24. nu.
79. & ſeq. juncto num. 84. in 1. ſeq. Menoch.
110 conſi. 304. nu. 28. in fi. Alibi dicitur, † con-
feſſionem facere rem nototiã, Farin. q. crim.
111 21. nu. 31. & regulariter † ex confeſsione
Vaſalli probatur Fellonia, Schrad. de feud.
112 par. 9. 2. par. Sect. 13. nu. 62. & ſeq. & † pre-
cipuè præſente Domino feudi, Schrad. ibi
nu. 72. Roſent. de feud. cap. 12. q. 19. nu. 68.

His ſic ſtantibus non ſunt curanda in op-
poſitum deducta, & præcipuè adnotata in ſi-
113 mili penè caſu per Decium, † in præcitato
ſuo conſi. 544. & 606.

114 Reſpõdetur enim, imò † ſtandum eſſe aſ-
ſertioni Cæſaris, ſeu Principis ſupremi fun-
datæ in facto notorio, & declaratoriæ emana
tæ ex inſta, & legitima cauſa, quo ad feudo-
rum priuationem alias ex mero, & liberali
priuilegio conceſſorum per Cæſarem vel Do
minum ipſi Vaſallo rebelli, ſeu eius præceſ-
ſoribus. Et ſtante notorietate criminis non
requirebatur ordo Iuris, nec aliqua ſolemni-
115 tas iudiciaria, cum † in notorijs ordo ſit
non ſeruare ordinem, Natt. conſi. 540. nu. 7.
Ioſ. Ludoui. deciſ. Peruſ. 67. nu. 20. & in no-
116 torijs † Iuris ordinem nequaquam ſeruari
teſtatur Farinac. q. crim. 21. nu. 60. 62. & 65.
117 ſubdens, non etiam † requiri libellum, nec
accuſationem, nec aliquam ſolemnitatem re
quirentem ordinẽ Iudicij, ſed ex officio pro-
cedendum eſſe, & in terminis noſtris dixit
Decian. conſil. 18. nu. 355. in 1. ſtante facto
notorio nil excipi poſſe, quin Princeps po-
tuerit nullo Iuris ordine ſeruato bona rebel-
118 lis aſſumere, illaque alteri tradere, cũ † no-
torium habeat vim ſententiæ; Quinimò nec
citatio requiritur, maximè quando conſtat
nullam competere defenſionem, ſi fuiſſet ci-
119 tatus, † cum fruſtra citetur, qui nihil habet
opponere, latè Farin. d. q. 21. num. 70. vt in
præſenti caſu, vbi agitur de notorio facti per
manentis, vt ex Hiſtorijs præcitatis, adeò ꝙ
120 † ſufficit allegare nototium abſque ipſius
notorij probatione. Idem Farinac. d. q. 21.
nu. 88. Ita in ſimili videmus contra reum re-
pertum in fragranti, ex abrupto, & nullo Iu-
ris ordine ſeruato, procedi poſſe, cum ęquipa
121 retur † reus notorius, & reus repertus in
fragranti, ita Farin. d. q. 21. nu. 133. 134. di-
122 cens etiam, † non requiri de neceſsitate ci-
tationem rei reperti in fragranti, & præcipuè
quando conſtat illi non competere defenſio
nem aliquam, cum ſit legitimè cõuictus. Idẽ
123 Farin. ibidẽ nu. 143. & ſeq. Et crimen † di-
ci nototium quando quis eſt conuictus, vel
in fragranti repertus, tradit Franc. de Pont.
conſi. 98. nu. 34.

Ad rem igitur dico, quod cum notoriè [vt
dixi] conſtet, Vaſallum iſtum arma ſumpſiſ-
ſe, hoſtibus ſeruiuiſſe ſpontè, imò illos conci
124 taſſe aduerſus Dominum ſuum, † vtique
illi nulla potuit competere defenſio, & con-
ſequenter illo non citato abſque ordine Iu-
dicij potuit feudis priuari, vt in puncto con-
ſuluit Socin. conſi. 87. nu. 19. & ſeq. in 6. art.
in 3. & optimè Pariſ. in indiuiduo, conſil. 1.
125 num. 41. in 1. dicens, Quòd † arma ſume-
re, & facere ſe hoſtem Cæſaris, inuadere ter-
ritorium, & terras illius, & Cæſare omiſſo a-
liena Caſtra, vel auxilia petere, ſeu illorum
vexilla erigere, & cætera id genus, nullã po-
teſt habere excuſationem, quin Cæſari cre-
dendum ſit, & non citata parte iſtum talem
rebellem feudis priuare potuerit, & hanc cõ-
cluſionem latè tuetur Torniol. conſil. 23. nu.
63. 64. & nu. 105. 107. 108. & 109. vbi ſub-
126 dit, Cæſarem † notorium rebellem ſine ci-
tatione, vel cauſæ cognitione, imò abſq; de-

claratoria de propria authoritate poſſe feuda
illius rebellis apprehendere, & occupare, &
Vaſallum illum expellere armata manu, Pere
gr.de Iure fiſci,lib. 1.tit.3.num.57.58. & 61.
Mandel.conſi.434.nu.2.Gail.lib.2.obſeruat.
51.nu.8.& ſeq. Vulte.de feud.cap.11.nu.57.
in fin. Brochol. de ſeud. cap.8. in fi. Idem in
puncto tenuit Boſſi. in tit.de ſent.num.58.di-
127 cens, ſufficere † ſolam executionem in caſu
prædicto, ſeq.plurimos allegando Roſent. de
feud.cap.12.q.41.nu.122.& ſeq.

Et ex his conſequens eſt, recte potuiſſe Do
minum ſupremũ dicta feuda commiſſa alteri
donare abſque labe præcipitantiæ,partialita-
tis, ſeu priuationis factæ cõtemplatione futu-
128 ræ donationis,ex quò ſtatim † ſequuto deli-
cto Felloniæ potuit feuda alteri concedere,
Iſern. quem ſequitur Decian.conſil.18.num,
355.in 1.cum alijs congeſtis per Torniol. con
ſil.23.nu.107. Roſent. de feud. cap.10.q.42,
nu.52, qui & ipſe plurimos congerit concor-
dantes, vt nouiſſime Schrad. conſi.1.nu.357.
129 dicens, id licere † Domino facere etiam an-
tè ſentẽtiam definitiuam, & ibidem nu.579.
130 ſcribit, † feudum Domino apertum per cul-
pam, vel negligentiam vltimi Vaſalli poſſeſſo
ris feudo priuati illius agnatis per Dominum
concedi non debere.

131 Tertia modò ſe offert queſtio. An † (inquã)
talis priuatio feudorũ ablatorum Vaſallo, ſic
vt ſupra Felloni,vel rebelli, præiudicet agna-
tis, ita quòd Domino adiudicetur ipſis agna-
tis Vaſalli priuati excluſis.

Et in hoc variæ fuerunt Doctorum ſenten-
132 tiæ, † nonnullis opinantibus ſimpliciter, &
abſolutè Domino feudi applicari, illique ex-
cluſis deſcendentibus, & agnatibus Vaſalli,
aperiri.

133 Alijs † tenentibus excludi quidem deſcen-
dentes Vaſalli,& Dominum feudi,illud tamẽ
deberi agnatis,qui non peccarunt.

Tertiam opinionem cæteri amplexi ſunt,
nempè viuente Vaſallo priuato, feudum dari
Domino, illo autem defuncto reſtituendũ fo-
re agnatis Vaſalli vltra quartum gradũ; Quas
omnes ſententias inter ſe diſſentiẽtes referũt
Peregri. conſil.29.nu.8.vſque ad finem,in 1.
Fachin. lib.7. quæſtionũ cap.22.Roſental.de
feud.cap.11.q.8.& 9.Intriglio.de feud.cẽtur.
ſecunda art.9.Fabi. de Ana.conſil.67.nu.47.
62.& ſeq.

134 Verior † tamen, & receptior ſententia eſt,
feudum ſiue antiquum,ſiue nouum, ſiue hære
ditarium,ſiue mixtum,imò etiam ex pacto, &
prouidentia, ſemper Domino aperiri,quando
Vaſallus in perſonã ipſius Domini deliquit.
Ratio eſt, vt Dominus hanc habeat iniuriæ ſi-
bi factæ vltionem, iſta ſunt verba tex. aperti in
c.1.§.denique.titulo,quæ fuit prima cauſ. be-
nef.amitt. vbi Doct. Rub.Alex.conſi.96.col.
fin.vbi ait,ab hac opinione in iudicando non
eſſe recedendum, & poſt multos idem ait Ro-
lan.conſil.14. nu.2.in 4.Menoc.conſi.99.nu,
123.& ſeq. Decia. in terminis conſi.18.num,
343. in 1. latè Peregr. de Iure fiſci,lib.5.toto
tit.nu.108.vbi multos adducit, ſubdens con-
trariam ſententiam communiter improbari,
& in conſilio 29. in fine in primo ait, articulũ
iſtum fuiſſe exactiſſimè diſcuſſum in Excellen
tiſſimo Senatu, & datis ſuffragijs maiorẽ par-
tem ſtetiſſe pro deuolutione ad totalẽ agnato
rum excluſionem, Et tandem confutatis omni
bus contrarijs iſtam vti etiam communiorem
optimè defendit Fachin. controu. Iuris,lib.7.
cap.22. & infinitos recenſet,& ſequitur Burſ.
conſilio 225.nu.95. & conſilio 148. nu.8.9.
Gabr. conſilio 172. numero 40. in 1. Anguil.
135 conſi.93.nu.170. Quinimò feudum † ab ini
tio ſemper cenſetur conceſſum cum illa quali
tate, & ſub illa conditione, vt in caſum iniu-
riæ,ingratitudinis, & offenſæ cõtra ipſum Do
minum concedentem, feudum ipſum ad eun-
dem Dominũ omninò reuertatur, vt poſt mul
tos tradit,& ſeq. Farin.q.crim. 25. num.76.&
136 78.dicens explicitè,quòd † ſi offenſa,vel de-
lictum,propter quod bona Vaſalli publican-
tur,directè reſpiciat perſonam Domini feudi,
tunc indiſtinctè feudum ſiue nouum,ſiue anti
quum ſemper ad Dominum deuoluit,non au-
tẽ ad agnatos,ideò per ſupraſcriptã rationẽ ab
iſta opinione nec in iudicando, nec in conſu-
lendo recedendũ eſſe, ſequitur Intrigl.de feu.
cent.1.ar.9.nu.1.2.3.& ſeq.addo Petruti.cõ-
ſil.101.nu.10.11. conſert dictum Roſent. de
feud. cap.11.q.2. num.4. quatenus approbat
137 præcitatam ſententiam,vt ſcilicet † feuda ea
conditione ſucceſſoribus videantur deberi, ſi
Vaſallus poſſeſſor non commiſerit aliquã cul-
pam, ob quam feuda illa Domino cõmittan-
tur,ſubiungens in Glo.6. quod deficiente iſta
conditione actus dicitur reſolutus, idem repe
tit hanc ſententiam optimè tuendo,d.c.11.q.
9.nu.6.& per totam,vbi contraria tollit, & q.
15.nu.1.2.optimè Curt. de feud.par.5.col.2.
ver.Suſtinendo tamen primam,Decia.conſil.
18.num.343. ſequitur Burſ. dicto conſi.225.
nu.109.ver. Accedat octauo. Quando autem
dicatur directè offendi perſona Domini ſatis
in principio primæ quæſt. demonſtrauimus.

Plura tamen, & quidem vrgentia, attento
caſu iſto controuerſo, videntur obſtare huic
firmiſſimæ concluſioni,quibus tamen omnib.
ſigillatim reſponſiones accommodabimus.

138 Primo hic agi de feudis † mixtis, cũ in In-
ueſtituris fiat mentio de hæredibus, Schrad.
139 conſi.3.nu.98.vbi plures adducit. Quæ † in
omnibus

omnibus ſapiūt naturam feudorum ex pacto,
& prouidentia, dempta ſola qualitate hæredi-
taria, nempè vt volēs ſuccedere in illis debeat
eſſe hæres primi, vel vltimi Vaſalli, in cæteris
autem, vt dixi, dicuntur feuda ex pacto, & pro
uidentia, vt probè declarat Surd. conſi. 63. nu.
12. & ſeq. & conſil. 108. nu. 10. 11. & 12. Me-
noch. conſil. 690. nume. 4. Ideò in talibus feu
dis mixtis deſcendentes, & agnati Vaſalli in-
140 ſtiti, † licèt in dictis feudis non ſuccedāt niſi
ſint hæredes, attamen non capiunt feuda ex
ſucceſſione, ſeu Iure hæreditario, ſed Iure ſan-
guinis, nempè ex pacto, & conuentione, vnde
dicuntur ſuccedere non vt ex nunc, ſed vt ex
tunc, & ideo [vt dixi] dicuntur ſuccedere Iure
proprio, & ex propria perſona, vti filij, & de-
ſcendentes, vel vti agnati primi Inueſtiti, non
vti hæredes vltimi, vt poſt alios docet Surd. d.
conſi. 63. nu. 18. 19. & 20. & ſeq. & conſi. 108.
nu. 11. vſque 16. diffusè Schrad. conſil. 13. nu.
200. & 201. Et in iſtis feudis ex pacto, & pro-
141 uidentia † non datur ſucceſſio, cum vnus non
habeat cauſam ab alio, ſed omnes a primo, vt
ex tūc, Schrad. conſ. 1. numero 46. vbi ſubdit,
aliam dici Inueſtituram vnius, aliam dici In-
ueſtituram alterius, concordat Fabi. de Ana.
142 d. conſi. 67. numero 52. quatenus ait, † in ta-
li genere feudorum tot eſſe conceſſiones, quot
143 ſunt perſonæ. Modò quando feudum † ex pa
cto &c. eſt antiquū, & cōmittitur ob delictum
Vaſalli in perſonā Domini, non aperitur Do-
mino, ſed deſcendentibus vel ſaltem agnatis
ipſius delinquētis, vt abundè probat Roſent.
de feud. cap. 11. quæſtione 5. numero 1. & 2. &
quæſtione 8. numero 1. & quæſt. 9. nume. 10. in
fin. Fabi. de Ana. conſil. 67. num. 51. 52. & ſeq.
& plures adducit Burſat. conſi. 225. num. 185.
ſeq. Farin. q. crim. 25. nu. 87. dicēs, quod cum
144 † in feudo ex pacto, &c. & antiquo filij, & de-
ſcēdentes non ex patris perſona, nec tāquā pa
tris hęredes, & ſucceſſores, ſed Iure proprio ve
niant ad feudum, tunc eiuſdem patris delictū
filijs, & alijs vocatis non nocet, & ideo in ca-
ſum confiſcationis, & priuationis feudi, non
Domino, ſed filijs, vel vocatis aperitur, & cū
hac ſententia videtur pertranſire Theſaur. de-
ciſ. 167. numero 1. & apertè illam poſt mortem
Vaſalli priuati ſequitur Bamacar. in c. Si Va-
ſallus culpam, nu. 9. tit. ſi de feud. defun. fuer.
content.

Cęterùm Reſpondetur, ſupra probatū fuiſ-
ſe, Vaſallum iſtum rebellem, & reum lęſæ ma-
ieſtatis Imperialis fuiſſe, cum ad hoſtes confu
gerit in eorum auxilium contra Cæſarem, ad
tradita per Gig. de læſ. maieſt. Rubr. Quid ſi
145 crim. læſ. maieſt. At Vaſallo † tale crimē cō-
mittente feudum aperitur Domino, excluſis
omnibus agnatis, etiam ſi fuerit antiquum, &
ex pacto, &c. vt de rebelle loquitur Decia. prā.
crim. tom. 2. lib. 7. cap. 41. num. 625. Rolan. lo-
quens de ſalſo monetario, conſi. 29. nu. 6. 7. in
3. Farin. q. crim. 25. nu. 91. & ſeq. cum alijs rela
tis, & ſequutis per Intrigl. de feud. centur. 2.
art. 9. num. 8. & ſeq. & nume. 19. in fi. de feud.
Burſ. 225. nu. 186. ante fin. Bero. conſi. 65. nu-
146 mero 156. in 1. dicens, † talia feuda, in quib.
etiam filius ſuccedit Iure proprio, publicari,
& committi ob delictum lęſę maieſtatis, vt eſt
ſi fuerit cōmiſſum in perſonam Principis, vel
Imperij, & crimen rebellionis reputatur in pri
mo capite læſæ maieſtatis, Farin. conſilio 55.
numero 94.

147 Reſpondetur † ſecundo veriorem, & magis
communem ſententiam eſſe, vt feudum ex pa
cto, &c. detur Domino in ſuæ iniuriæ, vltionē,
propter Vaſalli poſſeſſoris delictum in perſo-
nam Domini, vt dixi in principio iſtius quæ-
ſtionis, quibus addo relatos, [licet non ſequu-
tos] per Roſent. de feud. c. 11. q. 8. nu. 4. in Glo.
d. & magis communem enuntiat Burſat. d. cō
ſilio 225. nu. 186. & conſilio 148. nu. 8. 9. & in
iudicando ſequendam, ait Menoch. cōſi. 199.
nu. 192. & ſeq. & contrariam ſententiam com
muniter improbari teſtatur Peregrin. de Iure
fiſci, lib. 5. tit. 1. nu. 108. antè finem, & frequē-
tiori Doctorum calculo receptam ait, Gail. de
pace publ. lib. 2. cap. 13. nu. 10. & verè ratio-
nes adductę ad fauorem Domini, nempe vt il-
li applicetur feudum in vltionem ſuæ iniurię.
Et quòd ſemper feudū dicatur conceſſum ſub
illa conditione, dummòdò Dominus conce-
dens non offendatur, vt etiam infra dicetur,
æquè militant in omni feudorum genere, quo
ad ipſum Dominum, & in puncto optime de-
clarat Curt. Iun. de feud. par. 5. in princ. verſ.
Suſtinendo tamen primam.

Secundo Videtur obſtare, Vaſſallum iſtum
abſentem fuiſſe priuatum in contumacia, non
autem probato crimine per veras probationes
factas præſente ipſomet Vaſallo reo, & ſe de-
fendēte. Et ideo dixit Farinac. q. 24. nu. 173.
148 & ſeq. vigore † contumaciæ vnius perſonæ
aliam non poſſe puniri, etiam vigore conſtitu
tionis dictantis, vnum teneri pro delicto alte-
rius; ratio eſt, quia ex contumacia non dicitur
reſultare vera delicti probatio, Cartar. de exe-
cut. ſent. capt. bannit. cap. fi. nu. 9. & 142. Et
149 ideo † tali in caſu feudum agnatis applicari
ait Boſſi. tit. de bono. public. numero 56. Rol.
conſi. 15. numero 4. in 4. Burſ. conſil. 225. nu-
mero 97. 98. Peregrin. de Iure fiſci, lib. 5. ti. 1.
nu. 110. ſeq. Fabi. de Ana. conſ. 67. nu. 68. 99.
150 apertè dicens, † tunc tantum feuda applica-
ri Domino ob delictum Vaſalli in ipſum Do-
minum commiſſum excluſis agnatis, quando
Vaſallus non eſt in contumaciam condemna-

tus,

tus,ſed ex veris probationibus,quia probatio
reſultans ex contumacia non egreditur perſo-
nam contumacis. Vnde dixit Alciat.conſ.19.
151 numero 3. in 3. legem † loquentem de Va-
ſallo delinquente non intelligi de eo, qui in
contumaciam damnatus eſt, & ideo bona cō-
demnati non applicari fiſco in præiudicium
fratris Vaſalli condemnati, Roſent. de feud.
cap.11.queſtione 7.Glo.fin.in fine & queſtio
ne 14.nu.5.
152 Reſpondetur † tamen,id procedere, quan-
do Vaſallus priuatur feudo ob ſolam cōtuma
ciam,vel inobedientiam,vt quia vocatus ſper
nit, & non comparet,ſecus ſi ob delictum per
eum perpetratum, & poſteà cōtumacem,nam
iſto in caſu ſuſtinetur priuatio feudi in præiu-
dicium agnatorum,ex quo dicta priuatio pro-
uenit a vero delicto in contumaciam proba-
to,vel declarato, vt declarat Boſſi.dicto titulo
de bono. public.numero 57.& dixit Natt.cō-
153 ſilio 540.numero 29.ſententiam † latā con-
tra contumacem principalem tertio præiudi-
care, quando apparet iudicantem fuiſſe motū
per veras probationes, quas habebat de deli-
cto,non autem propter contumaciam; Quan-
154 do igitur ſententia, † ſeù priuatio non in ſo-
la contumacia, ſed in aliqua probatione fun-
datur, alijs etiam præiudicium afferre poteſt,
Fanut.de Inuent.par.5.nu.31. Gabriel.titulo
155 de ſent.concluſ.3.lim.1.nā iuſtificato † cri-
mine, Domini intentio remanet fundata, nec
contumacia delinquentis ſibi in Iure ſuo de-
bet præiudicare, vt in puncto tradit Peregri.
de Iure fiſci lib.5. titulo 1. numero 110.in fi.
Cum igitur in præſenti caſu agatur de crimi-
ne rebellionis,ſeù læſæ maieſtatis,publico,no
torio, & in varijs Hiſtoriarum libris impreſſo,
ſatis dicitur conſtare de crimine per contuma
cem perpetrato, & conſequenter agnatis ip-
ſius delinquentis præiudiciale; Hinc fuit de-
156 ciſum per Rotam Romanam, † quòd licèt
bannum, ſeù ſententia contumacialis contra
vnum lata non probet delictum contra alium
tertium, probat tamen culpam vnius contu-
macis notoriam in præiudicium tertij, teſte
Farin. quæſtione crim.25.numero 72. 74. &
157 ſeq. Ideò quæri ſolet, an † bannitus contu-
max dicatur bannitus propter contumaciam
ſolam, an verò propter delictum,& dicitur at-
tendendam eſſe cauſam banni, meritò ſi deli-
ctum dat cauſam banno, ille dicitur verus de-
linquens, & propriè comprehenditur in legi-
bus, & ſtatutis caſtigantibus delinquentes.
Idem Farinac. quæſtione cri.11. numero 97.
in fin.

Tertio fortaſsè poſſet excipi in puncto iſto
controuerſo, indubitatè feuda fuiſſe agnatis
aperta vigore conceſſionis,& priuilegij Cęſa-
reæ Maieſtatis,confirmantis teſtamentum pa
tris communis Vaſalli priuati, & aliorum fra-
trum,a quibus deſcendunt agnati poſſeſſores,
in quo teſtamento omnes vocantur nomina-
tim,& præcipuè, quòd ſi vnus eorum decede-
ret inteſtabilis,vel ab inteſtato, quòd alter fra
158 ter ſuccederet,quò fit † vt cum feuda per te-
ſtatorem omnibus eius filijs fuerint nomina-
tim, explicitè, & expreſsè aſſignata ex Teſta-
mento ab ipſo Cæſare approbato, illis nō poſ-
ſint vllo pacto auferri, illiſque in Iure quæſi-
to præiudicari non poſſit, vt in caſu quaſi ſi-
mili conſuluit. Deci.conſil.544. in 2.articulo
num.30. vſq; ad nu.repetito in conſil.606. &
ſpecificam omnium filiorum nominationem
in propoſito iſto conſiderat Peregri. de Iure
Fiſci.libro 5.tit.1.num.109.in fin.1. Confir-
matur concluſio, quia videmus,quod quoties
conſtat ex tenore Inueſtituræ, concedentem
noluiſſe, vt per delictum vnius ex Inueſtitis
alteri non præiudicaretur,offenſam per vnum
ex illis factam in Dominum agnatis alijs,imò
nec deſcendentibus ipſius delinquentis poſſe
159 præiudicare,† cum forma Inueſtituræ ſit ob
ſeruanda, ita poſt Aluar. & alios firmat Rol.
160 conſil.15.nu.3. in 4.exemplificans † in feu-
do conceſſo taliter, quòd de vno in alterum re
uertatur. Vel in feudo conceſſo generi alicu-
ius,cum in eo non Iure hæreditario,ſed ex te-
nore Inueſtiturę & Iure genituræ ſuccedatur,
ſeq.Burſ.conſi.225.nume.101.111.& ſeq.&
187.& ſeq. alios congerit Intrigliol. de feud.
cent.2,art.9.nu.12.& ſeq.& num.18.& ſeq.
Peregrin.dicto lib.5.titulo 1.nu.109.& hanc
eſſe communem doctrinam enunciat Clar. §.
feudum quæſtione 66.ver. Sed in omnem ca-
ſum,Bero.conſilio 77.numero 21.& ſeq.in 1.
Farinac.q.crim.25.num.93. Addatur inſuper
161 † ex tali teſtamento a Cæſare cōfirmato in-
ductum fuiſſe fideicommiſſum,ad quod confi
ſcatio,ſeù priuatio non trahitur, vt perpendit
Rolan.conſi.1.nu.44.in 3.

Reſpondetur tamen, ſemper & omni caſu,
162 † omne feudorum genus aperiri Domino,qñ
illius perſona principaliter offenditur, vt ſu-
pra dictum eſt, & conſequenter confiſcari, &
aperiri Domino omnia feuda quæque ſint ob
crimen Vaſalli poſſidentis, & committētis cri
men læſæ maieſtatis in primo capite,nempè
ob offenſam perſonæ,vel Status Domini,vt p
eundem Farinac.dicta quæſtione 25.nu.91.&
163 ſeq.& ideo ſupra probauimus,feudū ex † pa-
cto, &c. in quo vna quæque perſona ſuccedit
Iure proprio,& in quo tot dicuntur conceſſio-
nes quot ſunt perſonæ, Domino, non autem
agnatis aperiri ob talem reatum læſæ maieſta
tis, & tradit Bero.conſil.65.nu.156.in 1.alios
refert,& ſequitur Intrigl. d.art.9.numero 19.

Digitized by Google

164 Nam † licèt in præcitatis conceſſionibus ſeu
dorum omnes agnati, & eorum quilibet vi-
deantur vocati de per ſe ex ſola prouidentia
concedentis vigore primordialis Inueſtituræ.
165 Tamen ex † quò feudum originaliter proce-
dit a liberalitate concedentis ſemper dicitur
datum ſub illa qualitate, & conditione, vt ſi
ingratitudo, vel offenſa in Domini perſonam
committatur ad ipſummet Dominum reuerta
166 tur, & ideo † cum hoc ſit de natura feudi, &
feudum a principio tali conditione ſit affectũ,
agnati non peccantes conqueri non poſſunt,
ſi ex vnius delicto omnes priuentur, vt in ſpe-
cie, & quidem pulchrè aduertit Curt. Iun. de
feud. par. 5. col. 2. verſ. Suſtinendo tamen pri-
mam. ſeq. Peregr. d. tit. 1. nu. 109. in fi. ver. hæc
tamen limitatio, latè in puncto de communi,
& veriori atteſtans Decia. conſil. 18. nu. 343.
in 1. Menoch. conſ. 99. nu. 194. & ſeq. vbi opti
mè loq. poſt Pariſ. conſi. 25. num. 50. vſque ad
fin. & abundè diximus ſupra in declinatione
primi motiui contra iſtam tertiam quæſtionẽ.

Reſpondetur 2. in Inueſtitura conceſſa pre
ceſſoribus d. Vaſalli, & eius fratrum, ac agna-
torum, fuiſſe appoſitam clauſulam (ſaluo Iure
167 Imperij Romani) † quæ clauſula ſolet appo-
ni in oĩbus Inueſtituris maxime in Imperiali-
bus, cuius vigore feuda omnia perdũtur ẽt ex
leuioribus cauſis, quam præcitatis, & Do-
mino feudi, ſeù Cæſari applicantur, vt in ter-
minis per Decia. conſi. 18. nume. 343. in fin. &
numero 347. in 1. Menoc. conſ. 99. num. 196.
168 dicens † per illam clauſulam nunquam dici
receſſum a natura feudi, quin Domino offen-
ſo principaliter in perſonam, vel Statum ape-
riatur, & conſi. 304. nu. 27. Pariſ. conſil. 21. nu.
55. Gozad. conſil. 26. nu. 48. ver. Sexto omni-
no, Intrigliol. de feud. cent. ſecunda artic. 93.
nu. 30. & ſeq.

169 Reſpondetur † tertio teſtamentum illud, &
Cæſaris approbationẽ reduci, & intelligi quò
ad ius legitimum ſuccedendi inter ipſos no-
minatos, nempè vt remota illegitima, & repro
bata ſucceſſione, ſed concurrente ſucceſſione
admiſſibili, illi tales ſuccederent iuxta votũ,
& mentem Teſtatoris confirmationem Cæſa-
ream obtinentis. Non autem eò tendit confir
matio Cæſarea, vt vno vocatorum delinquen
te contra ipſummet Dominum, feudum cõtra
Iuris formam ſibi auferatur, & alteri adiudice
tur, & in ſui ludibrio. Cum ſemper præſuma-
170 tur † Cæſarem voluiſſe ius feudorum ſeruari
in caſum Felloniæ, vel læſæ maieſtatis crimi-
ne, per tex. in c. 1. de feud. non hab. prop. nat.
feu. & poſt multos in terminis docet Decia. d.
conſ. 18. nu. 345. & ſeq. Hoc, inquam, eſt regu
171 lare, † quòd quando Dominus aliquid con-
cedit Inueſtito cõtra ordinatiam naturã feu-
di, in cæteris non alteratis, feudum retinebit
ſuam propriam naturam, & ideò in caſum de-
licti amiſſionis, vel priuationis eiſdem mo-
dis, ac eiſdẽ cauſis amittetur, & aperietur Do-
mino, ac ſi in aliquo non fuiſſet alterata, vel
mutata natura feudi, quia in non mutatis feu-
da retinent naturam ſuam, vt per Loffred. con
ſilio 1. nu. 178. Ferett. conſi. 40. nu. 12. & 178.
nu. 18. Roma. conſil. 70. nu. 2. & Corn. conſi-
lio 239. numero 17. in 1. dicentes, feudum,
172 † cuius natura fuit alterata a cõcedente, eiſ-
dem modis amitti, quibus fuiſſet amiſſum,
ſi non fuiſſet alteratum, & cõcordantes addu-
cit Decia. conſilio 18. numero 347. in 1. latè
Surd. conſilio 63. numero 29. dicens, vnum
173 † pactum contra naturam feudi non facere,
quin dicatur verum feudum quo ad alia ex-
preſsè non alterata & conſil. 426. nu. 12. Bec-
ci. conſi. 88. nu. 19. & conſi. 101. nu. 74. Idem
Surd. conſilio 445. num. 59. Et ita ſatis patet,
Cæſarem non confirmaſſe teſtamentum illud
in ſui prẹiudicium, niſi in expreſſis, ſicuti vide
174 mus in ſimili, † confirmationem ſtatutorum
factam per Principem non extendi ad Statu-
ta illi præiudicialia, ſeù diminuentia illius po
teſtatem Gozad. cõſi. 101. nu. 19. & 20. Surd.
conſi. 47. nu. 20. Alferi. alleg. 2. nu. 6. Decian.
conſi. 71. nu. 8. in 4. Laus Deo.

Car. Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Verbum Deſcendentibus, eſt verbum naturale in differens, & conueniens tam legitimis, & naturalibus quam naturalibus tantum.*

2 *Statutum quod filij, & nepotes, non ſoluant gabellam relictorum porrigitur etiam ad baſtardos, contra nu. 16 & 20.*

3 *Filiorum appellatione tunc includuntur naturales, quando eadem ineſt ratio naturali quæ in legitimo.*

4 *Filij naturales quoad commoda non ſunt filij, ſed tantum in odioſis præcipue in ſtatutis, quæ propriè intelligi debent, & nu. 18.*

5 *Filius naturalis non dicitur propriè filius, ſed interpretatiue, & per extenſionem.*

6 *Interpretatio, & extenſio ceſſat in ſtatutis, præcipuè vbi cadit diuerſitatis ratio.*

7 *Dominij noua acquiſitio non fit in filio ſed continuatio.*

8 *Laudemium non debetur pro hæreditate paterna, cum non ſit noua acquiſitio, ſed continuatio.*

9 *Filius naturalis ſuccedit in duabus vncijs, ſeu in ſexta parte tantum.*

10 *Filius naturalis nõ eſt ſuus hæres ſed extraneus, cum non ſit in poteſtate patris.*

11 Domi-

11 Dominij continuatio oritur ſeu cauſatur a ſuitate, & num 23.

12 Suitas non cadit in his, qui non ſunt in poteſtate patris.

13 Ius canonicum & eccleſia non computat gradus inter pſonas illegitimas. & in peccato cõceptas.

14 Ius canonicum, & Eccleſia illegitimam prolem abhorret.

15 Naturalis filius de Iure canonico in emphiteuſi non ſuccedit.

17 Filius naturalis habetur pro filio quoad certos reſpectus & certis in caſibus tantum.

19 Statutum vbi poteſt ſperari proprium ſignificatum non eſt trahendum ad improprium.

21 Gabella non debetur de relicto naturali filio quatenus concurrit cum naturali debito, ſed pro eo tantum. quod excedit & nu 24.

22 Statutum arctans quoſcunque de relictis ſibi factis aliquid ſoluere fiſco filijs exceptis, naturales non eximit.

23 Bal & Angel diminuitur.

25 Filius naturalis ſuccedit patri decedenti ſine uxore. & prole legitima in duabus vncijs, ſeu ſexta parte hæreditatis.

26 Mater filij naturalis ſuccedit pro virili in duabus vncijs ipſi filio debitis in hæreditate patris.

27 Rerum ſub nomine ea omnia veniunt quæ ſub nomine bonorum in legis, & hominis diſpoſitione continentur.

ARGVMENTVM.

Filius naturalis pro legato ſibi à patre facto non gaudet beneficio ſtatuti eximentis aſcendentes, & deſcendentes à ſolutione gabellæ, ſeu datij, ſuper legatis indicti.

CONSILIVM CII.

Actiones meæ à Domino.

STatuto Mantuæ in Rubr. de datio. legato. & hæred. relictorũ cauetur; Quòd pro legatis, &c. ſoluantur duodecim par. pro qualibet libra valoris & æſtimationis rerũ legatarũ, &c. A prædictis aũt excipiũtur legata relicta pijs cauſis, &c. aſcendẽtibus, & deſcendentib. in infinitũ, & collateralib. vſque a ! quartum gradum, ſecundũ iuris Canonici diſpoſitionem gradu cõputato, &c.

Quæritur an de legato relicto per teſtatorẽ ſuo filio naturali debeaẽ datiũ, & cõſequẽter, an filius naturalis gaudeat beneficio præfatæ exceptionis ſtatutariȩ indultȩ deſcẽdẽtib. &c.

1 Et vr̃ datiũ nõ deberi: Quia † verbum illud (deſcẽdẽtib.) & verbũ (naturale) eſt indifferẽs, & cõueniens tã legitimis & naturalib. ſeù iuſtis filijs q̃ etiã naturalib. tñ, & ideo in pũcto
2 † dixit Bald. in l. parẽtes. nu. 6. verſ. Itẽ facit ad
qõnem. ff. in ius vocan. qđ ſtante ſtatuto, vt filij, & nepotes nõ ſoluãt gabellã relictorũ, tale
beneficiũ porrigitur ad baſtardos, cũ ſtatutũ
illud nõ poſsit habere aliã rõnem, niſi quendã
fauorẽ, qui naturaliter iſtis filijs debetur, meritò talis rõ ad illegitimos extẽditur. & Baldum
ſequitur Fel. in c. In præſentia. nu. 22. verſ. Idẽ
in ſtatuto ꝙ filius nõ ſoluat. ext. de probat. vbi
ẽt in propoſito poſt alios proponit regulã; Qđ
3 in omni materia, in qua cõtrouertitur, † an ap-
pellatione filiorũ veniãt naturales, tũc naturales includuntur, qñ eadẽ rõ ineſt naturali, q̃ in
legitimo. Idẽ probauit Ang. cõſ. 30. Dña Frãciſca. nu. 6. dicẽs, ꝙ cũ huiuſmodi ſtatutum tribuat immunitatẽ a gabella, & cõſequẽter agat
de materia cõgruente tã legitimis q̃ naturalibus, & vtatur verbo indifferẽti, & vniformiter
naturali cõueniẽte iuſtis filijs, & naturalibus,
nullatenus ꝑ naturales debeat ſolui gabella,
ſed comprehendantur ſub exceptione ſtatuti.
4 In contrariũ eſt veritas; Nã † filij naturales,
quoad cõmoda nõ ſunt filij, ſed tñ in odioſis.
l. filij. vbi Glo. ff. verb. ſig. & ꝓcipuè in ſtatutis,
5 q̃ debẽt propriè intelligi. nã † filius naturalis
nõ dr̃ propriè filius, ſed interpretatiuè, & ꝑ extenſionẽ. l. generaliter. §. humanitatis intuitu.
6 C. inſtit. & ſubſtit. † q̃ interpretatio, & extẽſio
ceſſat in ſtatutis. l. cõſtituionib. ff. ad municip.
Tantò magis in præſenti materia, in qua cadit
diuerſitas rõnis in filio legitimo, ac in naturali. Quia rõ, cur filius de relicto ſibi a patre non
7 teneatur ad datiũ, eſt, quia † in filio non dr̃ fieri noua acquiſitio, ſed continuatio dominij.
Ang. Imo. & Cuma. in l. in ſuis. ff. lib. & poſth.
& eſt cõis opinio teſte Dec. in l. fin. nu. 12. &
8 ſeq. C. edic. diui Adr. tollen. vbi ẽt ſubdit, † lau
demiũ pro hæreditate paterna nõ deberi, quia
nõ eſt noua acquiſitio, ſed cõtinuatio. Idẽ firmat Gomeſ. lib. 1. var. reſol. c. 9. nu. 18. Paleot.
de noth. & ſpur. c. 32. num. 7. Deciſ. Mant. 96,
nu. 3. vbi alios adducit. At talis rõ nõ militat
in filio, vel deſcendente naturali, in quo non
cadit cõtinuatio dominij facultatis paternæ.
Si quidẽ filius legitimus, & naturalis totaliter
ſuccedit patri ab inteſtato, ut eſt notiſsimum,
9 † nõ tñ taliter ſuccedit filius naturalis tñ, ſed
vix in duab. vncijs, ſeù in ſexta parte ſecundũ
tñ diſtinctionẽ, de qua in §. ne igitur. auth. q. b.
mod. natur. effic. ſui. & in Auth. Licet. C. de natur. liber. & infra latius dicetur. Confirmatur
10 fundamẽtũ, quia † filius naturalis nõ eſt ſuus
hæres, ſed extraneus, ex quo nõ eſt in poteſtate patris. §. fin. Inſtit. de nupt. §. 1. Inſtit. de pa
tr. poteſ. Aſcan. Clem. de patr. poteſt. c. 5. nu.
11 23. & ſeq. At † prærogatiua cõtinuationis do
minij oritur, ſeu cauſatur a ſuitate, dicta deciſ.
12 Mãt. 96. Doct. in d. l. in ſuis, † ſuitas autẽ non
cadit

Digitized by Google

cadit in his, qui nõ ſunt in poteſtate patris.§.
ſui autem. Inſtit.de hæred. qualit. & differ.cũ
cõcordan.in eadem deciſ.96. nu.11. & p tot.
in qua fuit deciſum, Gabellam debere ſolui a
filio emancipato de donatione ſibi facta a pa-
tre. Quare dicendum eſt, filium naturalem vti
extraneum teneri ad ſolutionem dicti datij.

Secũdò aduertatur, ſtatutũ conſiderare am
putationẽ graduũ in collateralib. legatarijs at
13 tento iure canonico. Modò † ius canonicũ, &
eccleſia non cõputat gradus inter perſonas il-
14 legitimas, & in peccato cõceptas, † cũ talẽ pro
lem omnino abhorreat. Alex.cõſ.94.nu.5.in
1.Hond.conſ.37.nu.21.in 2.Si igitur ſtatutũ
ſe remittit iuri canonico in collateralibus, for
tius voluit ſe intelligere de deſcendentib.legi
timis ex iuſtis nuptijs, quia ſi peccati rõ habe-
tur in collateralib. & remotis, vtique & id dr̃
conſideraſſe in deſcendentib. propinquiorib.
in quib. maius peccatũ, & grauius militat in
teſtatorib. aſcendentib. & immediatè peccan
15 tibus. Hinc videmus † eccleſiã, & ius canoni-
cũ non pati filiũ naturalem ſuccedere in em-
phyteuſi eccleſię.Hond.d.cõſ.37.n.21.& ſeq.

Tertiò ita in puncto cẽſuit Bart.cõſ.229.in
16 1.dicẽs, † ſtatutũ eximẽs filiũ a ſolutione ga-
bellæ pp relicta ſibi in vltima voluntate non
17 habere locũ in filio naturali, † quia filius natu
ralis habetur pro filio, quoad certos reſpectus
tñ, & in certis caſib. Igitur ſequitur in cæteris
militare regulã, vt ille tñ ſit filius, qui ex viro
18 & vxore naſcitur, ſubdens † quoad cõmodum
filiorum naturales nõ eſſe filios, & inferius in
19 propoſito dicit, † q cum præſatũ ſtatutũ poſſit
operari ſecundũ propriũ ſignificatũ, nõ eſt tra
20 hendum ad impropriũ, † & illũ ſequitur Dec.
cõſ.471.col.2.in princ. Rimin.iun.conſ.442.
nu.18.iuncto nu.70. cõcordat in pũcto Anch.
21 in c.Raynaldus.nu.53.extr.de teſta.vbi † ait,
quòd quatenus tale relictũ factũ naturali filio
cõcurrit cũ naturali debito tunc gabella non
debetur, ſed bene pro eo quod excedit, & hoc
firmat Paleott.de noth. & ſpur.c.32.nu.7.di-
22 cens, † quòd ſtante lege municipali cogente
quoſcũq; de relictis ſibi factis aliquid ſoluere
fiſco, exceptis filijs, nõ dñr excepti naturales,
quia rõ excipiendi filios eſt, quia dñr magis
conſequi quod iam ſuum erat, q̃ lucrum quæ-
rere. Sed naturalibus non debetur hæreditas
paterna, ſed alimenta tantùm, & ideo a pro-
prietate verborum ſtatuti, non eſt recedendũ.

Nõ igitur obſtãt cõtraria, quia vt ſupra di-
23 ctũ eſt, hic agitur de materia differenti, † ex
quò immunitas, & exẽptio conceſſa per ſtatu-
tum deſcendentibus, & filijs a ſolutione ga-
bellæ fundatur in continuatione dominij, quę
non cadit in naturales, & ita rõ Bald. Ange. &
ſequaciũ in cõtrariũ adductorũ eſt oĩno falſa.

24 Vis igitur reſidet ad dignoſcẽdũ, † an filius
naturalis ſaltẽ ſit exẽptus a datio pro portione
ſibi de iure, & naturaliter debita a patre, prout
innuit Anch.in d.n.53.Et vr̃ cõuenire rõni, in
qua ſe fundant negantes, filiũ gaudere poſſe
beneficio talis exceptionis, dicẽtes rõne conti
nuationis dominij iuſtũ filiũ ad datium hmõi
non teneri, quia hæreditas paterna dicitur illi
25 debita. Quo in caſu aduertendum eſt, † q cum
pater iſtius filij naturalis deceſſerit ſine vxore,
& ſine filijs legitimis, & naturalib. præſatus fi-
lius in duabus vncijs, ſeu in ſexta parte hære-
ditatis paternæ ſucceſſurus fuiſſet ab inteſta-
to.§.ne igitur.in fin.auth.quib.mod.nat.effic.
ſui.auth.licet.C.nat.lib.Aloyſ. de Leo.in l.1.
nu.3.C.natu.lib.Didac. in epit. de ſponſ.p.2.
c.8.§.4.nu.9.Capriol.de ſucceſſ.ab inteſt.lib.
1.nu.64. D.Surd. cõſ.455.n.54.Franc.deciſ.
295. Adeo q vr̃ dicendũ exemptũ fore filium
naturalẽ pro tali quota, ſeu ſexta parte hæredi
tatis paternæ a quolibet onere gabellæ.

26 His tñ nõ attẽtis, dico, † matrẽ iſtius filij de-
bere ſuccedere pro virili in dictis duab.vncijs,
vt clarè deciditur ĩ d.§.ne igitur.in fin. in ver.
Si quis aũt defunctus.& ĩ d.auth.licet.Didac.
Leo.& Capriol.in locis præcitatis. Quæ quidẽ
mater, ac reſpectiuè concubina nõ excipitur a
ſtatuto noſtro, & idcirco de toto legato prædi
cto debetur datium, dempta ex dicto legato
portione æquipollente vni vnciæ hæreditatis
teſtatoris debitæ ipſi filio naturali iuxta præci
tata, circa quam vnciam filio naturali debitã
verba faciam, cum plus otij dabitur.

Et cum ſtatutum dicat, deberi datiũ de re-
bus, & iuribus legatis, dubio procul intelligiẽ
de omnib.& quibuſcũq; bonis mobilib. & im
mobilib.ac ſe mouentib.pecunijs ac cęteris id
27 genus. Nã † ſub noĩe rerũ ea oĩa veniunt, quæ
cõtinentur ſub noĩe bonorum in diſpoſitione
legis, & hominis.latè Pinel.in rub.C.bon.ma
ter.nu.5.& ſeq. Alibi dr̃ ſub vocabulo rerum
contineri totam hæreditatẽ Bal.in l.licet.n.3.
C.pact.& in hoc non eſt dubium. Laus Deo.

Car.Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 Filius naturalis in vnica ſeu in duabus vncijs ſi
bi mortua matre debitis ex ſubſtantia paterna
filio legitimo, & naturali æquiparatur.
2 Gabella non eſt ſoluẽda de legato facto filio natu
rali, niſi in eo, quod excedit debitum naturale.
3 Dacium de hæreditate vel legato ſtãte ſtatuto, nõ
debetur niſi de vtilitate ex illis reſultante.
4 Dacium non debetur de legato valoris 300. niſi
pro 200. vbi habet onus prælandi 100.
5 Hæreditas paterna non dicitur filio debita, ſed
quaſi debita.

6 Hære-

Digitized by Google

6 *Hæreditas filio quaſi debita iudicatur tamquã de lucro,non tamquam de damno.*

7 *Legatum eſt donatio, & quod capitur illius vigore dicitur capi vti lucrum.*

8 *Filius etiam ex vero matrimonio natus tenetur ad dacium hæreditatis paternæ,niſi a ſtatuto excipiatur.*

9 *Legatũ nõ acq́ritur,niſi cognoſcẽdo,vel acceptãdo.*

10 *Statuta imponẽtia gabellã de vltimis volũtatib. ſeu hæreditatib. illã imponere videntur ꝑ lucrum,quod quæritur ex poſſeſſione hæreditatis.*

11 *Poſſeſſio non dicitur continuari in filios,ſed requiritur actualis apprehenſio.*

12 *Gabella de legatis ex ſtatuto debita quomodo ſit ſoluenda duo diſtinguuntur caſus ex Bart. in contractibus loquentis & nu ſeq.*

13 *Gabella eſt ſoluenda de toto legato,quando ſtatutum dicit quod ſoluatur certum quid pro qualibet libra valoris rerum.*

14 *Gabella quãdo ex ſtatuto determinate,et nõ ĩdefinite debetur tũc nõ deducũtur onera,nec expẽſæ.*

15 *Filius naturalis acceptãs bona ſibi legata virtute legati tenetur ſoluere gabellã licet alias fuiſſet in ipſis bonis ab inteſtato ſucceſſurus.*

16 *Paria ſunt agnoſcere titulo legati,vel ex cauſa legati.*

17 *Titulus,& cauſa actus geſti idem ſunt.*

18 *Legatum acceptans dicitur agnoſcere onus iniunctum,& annexum.*

19 *Adiens,vel acquirens ex cauſa teſtati,non poteſt ſibi mutare cauſam ſuccedendi ſub titulo inteſtati.*

20 *Vna cauſa per alteram tollitur.*

21 *Cauſa inteſtati non habet locum donec ſubeſt ſpes cauſæ teſtati.*

22 *Succedens ab inteſtato non habet titulum a defuncto,ſed a lege.*

ARGVMENTVM.

Gabella de legatis vigore ſtatuti debita, an & quando,& quomodo ſit ſoluenda,pręcipuè à filio naturali, quoad vnciam aliàs ſibi debitam ab inteſtato in bonis patris.

CONSILIVM CIII.

Actiones meæ à Domino.

Alias ſuſtinui dacium deberi de legato relicto a patre filio ſuo naturali,necnon etiam deberi de vncia partienda cõcubinæ, & matri reſpectiuè dicti filij,et deducenda ex duabus vncijs dicto filio datis a lege ex bonis, & ſubſtantia patris decedentis ſine filijs legitimis, & naturalibus,& ſine vxore.

Reliquum eſt perſcrutari an ſtante qualitate ſtatuti noſtri debeatur dacium de illa vncia adiudicata filio naturali.
1 Et vr̄ non deberi,quia † in illa vncia,ſeu in
duab. vncijs debitis filio naturali ex ſubſtantia paterna mortua matre parificatur filius ipſe naturalis filio iuſto legitimo, & naturali.l. generaliter. §. fin.verſ. Humanitatis intuitu. C.inſtit.& ſubſtit. & ideo dixit Anch. in cap. Rainaldus. nu.53.verſ. Quid dicendũ.ext.de
2 teſtam.ꝙ † quatenus legatũ factũ filio natura-
li concurrit cũ naturali debito, nõ debet ſolui gabella,ſed tantũ in eo,quod excedit.Quò fit, vt de præfata portione naturaliter debita filio naturali(ita etiam dictante lege)& abſque diſpoſitione patris nullo pacto debeatur daciũ, cũ,vt dixi,illã habeat beneficio legis, non aũt ea teſtamẽto paterno, & ideo portio illa nõ adſcribatur lucro, & cõſequẽter nõ ſubiacet one
3 ri gabellæ,quia † ſtante ſtatuto, vt de hæredi-
tate,vel legato ſoluatur daciũ, nõ debetur niſi de vtilitate reſultante ex dicta hæreditate, vel legato. Secùs ſi ex illis nullum commodũ æſtimabile reſultaret.Ita poſt Bar.Bal.& alios tradit Iaſ. in l.fructus. nu.19.vbi Socin.col.1.ff. ſolut. matri. latè Socin. iun.cõſ.32.nu.9.vſq; ad fin.in t.Perſonal.de Gabell.nu.139.Idem Iaſ.in l.cũ quædam puella.§.1.nu.6.& ſeq.ff.
4 de iuriſ.om. iud. & ideo videmus † quod ſi le-
getur domus valens 300.habens onus pręſtãdi,100.nõ debetur daciũ mihi habita rõne valoris,200.Bal.Cuman. & alij in l.nõ amplius. ff. leg.1.& iſta eſt cõis opinio, teſte Suarez. Theſau. recept. ſenten. verſ.Gabella.nu.3.& ſeq.Tiraq. de retract. lignag.§.15.Gloſ.1.nu. 5.Iaſ. Ludouic. concluſ. 15. illat. 12. conſerunt tradita per Amed. de laudem.quæſtione quinta.

Prædictis tamẽ nõ curatis contrariũ verius eſſe exiſtimo, nempè daciũ deberi integrè de toto legato relicto tali filio illegitimo. Nam
5 † hæreditas paterna nõ dr̄ debita filio,ſed qua
ſi debita. l. ſi quis legatũ. in fin.ff.fal.l.fin.C. codicil.l.fin.§.1. C.curat.furio. Bar.& alij,de quibus per Iaſ.in l.ſi emancipata. nu.4.C.iur. & fact.ignor.Roma.conſi.125.nu.2.in fin.So
6 cin.conſi.1.nu.17.in 1. † & de tali hæreditate
quaſi debita iudicatur tamquam de lucro, nõ tamquam de damno.Bar. Bal.Fulgoſ.Caſt.& alij in d. l. ſi emancipata.Cur.iun. in l.fin.nu. 25.in fin. C. edict. diui Adr. tollen. Socin.d. nume.17.& quod dixi de tota hæreditate reſpectu iuſti filij, idem dico de parte reſpectu filij naturalis, ſtante identitate rõnis de toto ad partẽ. Modò ſi conſideratur vti lucrũ,vtiq; de illa debetur daciũ,cũ reſideat ſub titulo lucra-
7 tiuo. nã † legatũ eſt donatio,& ideo quod ca-
pitur vigore legati dicitur capi vti lucrum in

propoſito iſto, vbi agitur de quaſi debito, facit
dictum Bertach. de Gabell. part. 8. membr. 5.
8 nu. 15. & attenta iſta ratione † etiam filius na
tus ex vero matrimonio teneretur ad dacium
hęreditatis paternę, niſi exciperetur a ſtatuto,
vt pulchrè etiam aduertit Curt. iun. in l. fin.
nu. 25. C. edict. diui Adr. tollen. & confirma-
tur fundamentum, quia ſtatutum non arctat
ſimpliciter legatariũ ad ſolutionem dacij, ſed
tantùm quando agnouerit legatũ, & per agni-
tionem legatarius dicitur acquirere de nouo,
9 & ſemper agere de iure quærendo † cũ legatũ
non acquiratur niſi agnoſcẽdo illud vel acce-
ptando. D. Surd. conſ. 73. nu. 54. in fin. & ſeq.
10 & ideo † in ſimili poſt Bar. Bal. & alios tradi-
dit Cur. iun. in d. nu. 25. ſtatuta imponẽtia ga
bellam de vltimis voluntatib. ſeũ de hęredita
tibus videri illã imponere propter lucrũ quod
11 acquiritur ex poſſeſſione hæreditatis, q̃a † poſ
ſeſſio non dr̃ cõtinuati in filios, ſed requiritur
actualis apprehenſio, adeo quod rõne poſſeſ-
ſionis, quæ dr̃ nouiter acquiſita, tenebũtur fi-
lij ad gabellã, ſubdens ibidem in propoſito, ꝙ
filio poſt mortem patris competit poſſeſſoriũ
adipiſcendæ, non autem recuperandæ.

Secundò, & realiter loquẽdo aduertendum
eſt, ſtatuti verba taliter cãtare; (Quòd ſoluan-
tur pro Gabella rei, ſeù iuris legati, & pro qua
libet libra valoris, & æſtimationis rerum, & iu
riũ legatorũ, duodecim parui, &c.) Quo ĩ caſu
12 reſultat receptiſſimum dilemma: † Aut ſtatu-
tum dicit, ꝙ ſoluatur certũ quid pro qualibet
libra valoris, & æſtimationis eius, qđ ex lega-
to peruenit ad legatariũ, aut ꝙ ſoluatur certũ
quid pro libra valoris, & æſtimationis rei, ſeù
rerũ legatarũ. Primo caſu debetur daciũ dedu
cto onere, in ſecũdo nõ, quia in primo caſu ve-
rum eſt ad legatarium non perueniſſe niſi id,
quod recepit a teſtatore, deductis alijs oneri-
bus, in ſecundò integrè debetur, quia verũ eſt,
ꝙ pro tanto fuit factum legatum. Ita Bart. in l.
ſed ſi hoc ſpecialiter. §. cuidã. ff. condit. & de-
monſtr. vbi in materia contractus diſtinguit.
Aut ſtatutũ dicit ꝙ ſoluatur Gabella pro pre-
tio, quod venditor recepit, & tũc deducuntur
expẽſæ, quia verũ eſt, venditorem nõ recepiſſe
niſi quantũ apud illum remanet. Aut dicit, ꝙ
ſoluatur gabella pro pretio, quo vendidiſſet,
& tunc debetur de toto pretio, quia verũ eſt,
quod pro tanto vendidit. & Bart. ſequitur Ber
tach. de Gabell. par. 8. membr. 3. nu. 45. Soc.
in l. fructus. num. 6. ff. ſolut. matr. Rip. in l. vbi
patè. §. fin. nu. 6. ff. ad Trebell. Fab. de Mont.
de empt. pact. 5. nu. 18. Alios adducit Borgni.
deciſ. 5. nu. 37. 38. in 2. Tiraq. d. §. 15. Glo. 1.
13 nu. 5. Ita igitur in puncto iſto † cùm ſtatutum
dicat deberi gabellam, nempè duodecim par-
uos pro qualibet libra valoris rerum legata-
rum, dicendũ eſt de toto legato deberi, prout
in terminis terminantib. cenſuit Alex. in d. l.
non amplius: in princ. verſ. Et pro cõcluſione,
vbi cõcordando opiniones diſtinguit; Aut ſta
tutum dicit, ꝙ ſoluatur tantũ pro libra de eo,
quod legatũ eſt (vt in caſu noſtro) & tũc proce
dit opinio Imol. dicẽtis, deberi gabellã de to-
to legato, nõ conſiderato onere adiecto rei le-
gatæ; Aut dicit, ꝙ ſoluatur tantũ pro libra de
eo, quod ex legato peruenit, & tunc procedit
opinio Bal. & aliorũ dicentiũ, deberi daciũ de
14 vtilitate ſola peruẽta ex legato, & † cõferunt
trad. per Bart. in d. l. fructus, nu. 7. verſ. Et hoc
verum quando nomen fructus. vbi Iaſ. nu. 21.
Socin. nu. 11. ff. ſol. matr. Mari. Anguiſ. conſi.
197. col. 1. Borgni. d. deciſ. 5. nu. 37. 38. dicen
tes, ꝙ quando ſtatutũ imponit gabellã ſoluen
dam de rebus nõ ſimpliciter, & indefinitè, ſed
determinatè, tũc nõ deducũtur onera, nec ex-
pẽſæ, & ita hoc fundamentum eſt ineuitabile.
15 Tertiò, ex abũdanti cũſidero, † ꝙ iſte filius
naturalis agnouit, ſeù acceptauit oĩa bona ſibi
legata, vigore, & ſub titulo legati, ſe immiſcẽ-
do in bonis legatis ex teſtamẽto patris, debet
igitur ſoluere daciũ de dicto legato, nõ obſtan
te, ꝙ alias fuiſſet ſucceſſurus ab inteſtato in
portione dictorũ bonorũ legatorũ, & id ſuppo
nit Corn. conſ. 268. in tertio quatenus appoſi
to præfato motiuo, excuſat filiam a ſolutione
gabellæ debitam propter acquiſitionem factã
per vltimam voluntatem ex eo, quod filia illa
erat ſuus hæres, & hæreditas dicebatur conti-
nuate in illam, non autẽ de nouo per illam ac-
quiri, & quia ipſa ignorauit teſtamẽtũ patris,
prout etiam præſumebatur, ex quo poterat ab
inteſtato ſuccedere tamquam ſuus hæres. Et
16 † par eſt in propoſito habere, & agnoſcere ti-
17 tulo legati, vel ex cauſa legati, quia † titulus,
& cauſa actus geſti idẽ ſunt. Bar. in l. per diuer
18 ſas. n. 9. C. mãdat. † Qui autẽ acceptat legatũ
dicitur etiam agnoſcere onus iniunctũ, & an-
nexum. l. Imperator. §. ſi centum. ff. leg. 2. D.
Surd. conſ. 143. nu. 10. & conſ. 357. nu. 32. &
19 † adiens, vel acquirens ex cauſa teſtati nõ po-
teſt ſibi mutare cauſam ſuccedendi ſub titulo
20 inteſtati, quia † iſta cauſa per alteram omni-
nò tollitur, iuribus notis, & per D. Surd. con-
21 ſilio 268. num. 48. Imò † cauſa inteſtati nun-
quam habet locum, donec ſubeſt aliqua ſpes
de cauſa teſtati, idem Surd. conſi. 125. nu. 46.
22 Et † qui ſuccedit ab inteſtato, non habet titu
lum a defuncto, ſed a lege. Bal. in l. ſi emanci-
pati. oppoſ. 8. C. collat. Alex. conſ. 44. in fin. in
5. D. Surd. conſ. 357. nu. 9.

Contraria tolluntur ex præcitatis. Quare
ſaltem hoc in caſu concludo etiam de tali vn-
cia deberi dacium. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SV M.

SVMMARIVM.

1 *Arrogatus tranſit in poteſtatem, & familiam arrogantis, efficiturque patri ſuus hæres*

2 *Adoptatus efficitur vere legitimus, & agnaſcitur conſanguineis adoptantis contra nu. 15.*

3 *Adoptiui ſuccedunt parentibus ac ſi eſſent legitimi, & naturales.*

4 *Adoptiui gaudent filiorum priuilegio.*

5 *Adoptiuus excludit naturales, impedit bonorum confiſcationem, reuocat alimenta in fraudem et præteritus petit legitimam, rumpit teſtamentum & efficitur ſuus hæres.*

6 *Adoptiui dicuntur filij legitimi quoad omnes iuris effectus.*

7 *Adoptiuus, vel arrogatus dicitur filius fictus, abuſiuus & imaginabilis.*

8 *Adoptiuus vel arrogatus ſub nomine filij in quacunque hominis vel legis diſpoſitione non continetur, & nu 12 & 16.*

9 *Adoptiuus non facit deficere conditionem. ſi ſine filijs deceſſerit & ſubſtitutum non excludit.*

10 *Adoptiuus nõ ſuccedit regulariter in feudis, nec in emphiteuſi coaceſſa pro ſe. & filijs.*

13 *Status perſonæ adoptiui, vel arrogati oritur ex nihilo.*

14 *Adoptio facit quem filium ciuiliter, & natura ficte cooperante.*

15 *Fictio non cadit in ſtatutis.*

17 *Verba ſtatuti debent vere, naturaliter & propriè intelligi non autem ficte, vel ciuiliter tantum, ſeu improprie vel abuſiue*

18 *Verba legis, vel ſtatuti intelligenda ſunt in caſu vero, & magis proprio non autem ficto.*

19 *Verba diſpoſitionis vbi poſſunt verificari in veris filijs nomen filiorum nunquam comprehendit adoptiuos.*

20 *Verba diſpoſitionis in dubio potius naturaliter quam ciuiliter intelligi debent.*

21 *Adoptiuus ad inſtar naturalis tantum non comprehenditur ſtatuto faciente mentionẽ filiorum.*

22 *Frater fratrem non gignit.*

23 *Oratio vbi eſt vnica, tunc omnia verba cenſentur ſe inuicem reſpicere, & inuicem operari.*

24 *Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia dicitur illa pariformiter determinare*

25 *Adoptatus in filium licet ſimiliter dicatur filius, non tamen dicitur deſcendens.*

26 *Adoptiuus non ſuccedit in iure primogenituræ.*

27 *Gignere aliud eſt, aliud adoptare, quia illud eſt nomen naturæ, illud non.*

28 *Natura non creat artem. ſed diſponit ad artẽ.*

29 *Verbum deſcendentes eſt nomen naturæ a iure ciuili non inuentum.*

30 *Filius adoptiuus non habet iura naturæ, ſed tantum dicitur legitimus & legis diſpoſitione.*

31 *Conditio ſi quis deceſſerit ſine filijs non verificatur in adoptiuo.*

32 *Donatio non reuocatur per adoptionem.*

33 *Filius adoptiuus non gaudet beneficio ſtatuti eximentis filios a ſolutione gabellæ pro legatis indicta, & nu. 37.*

34 *Adoptare nil aliud eſt quam admittere ex gratia ad participandum hæreditatem.*

35 *Actus arrogationis, eſt actus charitatis, & beneuolentiæ.*

36 *Pater non cogitur inuitus filio adoptato aliquid in teſtamento relinquere.*

38 *Adoptiui veniunt appellatione filiorũ vbi agitur de diſpoſitione & præiudicio patris adoptantis tantum. ſecus vbi agitur de præiudicio tertij, vel diſpoſitione alterius & nu. 40.*

39 *Soc iun. conſ. 32. in primo declaratur.*

ARGVMENTVM.

Filius adoptiuus frui non poteſt beneficio ſtatuti excipientis aſcendentes, & deſcẽdentes in infinitum, & collaterales vſque ad quartum gradum, a ſolutione gabellæ pro legatis, & fideicommiſſis impoſitæ.

CONSILIVM CIV.

Actiones meæ à Domino.

NOuus itidem articulus in materia Dacij proponitur. Nã in ſtatuto noſtro de Dacio legatorum, & hæreditatũ in §. a prædictis autẽ, &c. excipiuntur ab onere gabellæ legata, & fideicommiſſa relicta aſcẽdentibus, & deſcendentibus in infinitum, & collateralib. vſque ad quartum gradum, & ideò dubitatur, an talis exceptionis, & immunitatis beneficio gaudere debeat filius adoptiuus, vel arrogatus, cui hæreditas, vel legatũ fuit a patre adoptante, vel arrogante relicta, vel relictum.

Et videtur dicendum, quòd gaudeat tali
1 beneficio. † Nam arrogatus tranſit in poteſtatem, & familiam patris arrogantis. l. cũ in adoptiuis. §. fin. vbi Doct. C. adopt. latè Clem. de patr. poteſt. cap. 5. nu. 5. & efficitur hæres ſuus patri. l. arrogato. §. fin. ff. adoptio. d. l. cùm in adoptiuis. in prin. vbi Bald. D. Surd. cõſ. 317. nu. 5. & ſeq. Tiraq. in l. ſi vnquã. verſ. Suſceperit liberos. nu. 21. C. reuoc. don. Caprio. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 1. nu. 171. Bello. in §. adopti
2 ui. nu. 3. Inſtit. de exhær. libe. † & per adoptionem quis efficitur verè legitimus. Iaſ. in l. ſi is, qui pro empto. num. 248. & 250. ff. vſucap. & agnaſcitur conſanguineis adoptãtis. l. cũ adoptio. l. qui in adoptionẽ. ff. adopt. D. Surd. cõſ.
3 337. nu. 6. Ideo † ſuccedũt parẽtib. ac ſi eſſent legitimi, & naturales. l. ſi te parens. C. ſuis &

4 legit.† & gaudent filiorũ priuilegio.l.cùm ado
ptiuũ.C.decurio lib.10.diffusè D.Surd.de ali
5 men.tit.2.q.15.nu.37.& 40.vbi ſubdit,† filiũ
adoptiuũ excludere naturales,impedire bono
rum cõfiſcationẽ, reuocare alimẽta in fraudẽ,
& præteritũ petere legitimam,teſtãi rumpere,
& ſuum hæredem effici.Idẽ repetit dicto conſ.
317.nu.15.& ſeq.Concordat Peregr. de fidei
com.ar.22.nu.91.vbi plures adducit.Ricciar.
in §. poſthumi. nu.26.Inſt. de exhæred.liber.
6 vbi ait,† adoptiuos dici filios legitimos, quo
ad omnes iuris effectus.& ita in puncto tenuit
Soc.iun.conſi.32.in 1.

Hæc tñ apparenter vrgẽtia non probãt cõ-
7 cluſionẽ ad fauorẽ adoptati,vel arrogati,† qui
dr̃ filius fictus,abuſiuus,& imaginabilis.l.filio
quem. in princ.ff.lib. & poſthu.l.cũ in adopti-
uis. §. ſed nec articulum.C.adopt. latè Clem.
8 d.cap.5.nu.8.† vbi ait,adoptiuum non cõtine
ri ſub nomine filij, quia non dr̃ propriè filius
niſi abuſiuè,& imaginariè. Idẽ probat Molin.
de primogen.lib.1.c.4.num.50.Tiraq.de pri-
mogen.q.84.nu.7. Et in quacunque diſpoſi-
tione hominis, ſiue legis ſub nomine filij non
contineri adoptiuum firmat Socin. in l. ado-
ptiuum. alias in l.2.§.prætor ait. nu.7.ff.de in
ius vocan. Intrigliol. de ſubſtit. cent.3. q.61.
9 nu.11.vbi prius nu.9.ait † adoptiuum nõ face
re deficere conditionẽ, ſi quis ſine filijs deceſ-
ſerit,& ſubſtitutum non excludi per adoptiuũ
poſt plures aſſerit Capriol. de ſucceſſ. ab in-
teſt. lib.1.nu.288.nec cõtinetur in diſpoſitio-
ne l. ſi vnquam.C.reuoc. donat.vt præter Ti-
raq.Rip.Cacher. & plurimos alios notat. Idẽ
Capriol. loco præcitato nu.287. Molin.d.nu-
10 mero 50.Sicuti † nec in feudis ſuccedit regu-
lariter, ad quod non admittuntur niſi veri de-
ſcendentes legitimè,& naturaliter. Roſent.de
feud.cap.7.concluſ.30. nu.33. & ſeq.Menoc.
conſi.625.nu.46. vſque ad fin.nec in emphy-
teuſi conceſſa pro ſe,& filijs. Decia.conſil.34.
nu.8.in 1.Capriol.d.lib.1.nu.275.&nu.280.
11 Paneit.conſi.134.& idcircò † non verè,ſed fi-
ctitiè dicitur hæres ſuus patri adoptãti. Doct.
in l.Gallus.ff.lib. & poſth.Decia.d.conſil.34.
12 nu.11. Tandẽ vt dixi, † in diſpoſitione hoĩs,
vel legis, & in quacũq; materia legali ſtatuta-
ria,et hoĩs diſpoſitiua adoptiuũ nõ includi ſub
noĩe filiorũ, vel liberorũ, vel cognatorũ tradit
Peregr.de fideicom.ar.22.nu.93.vbi plura ad
propoſitum cõgerit.Rimin.cõſ.324.Sanè inq̃
13 † in perſona adoptiui,vel arrogati ſtatus eiuſ-
14 met perſonæ oritur ex nihilo,q̃a † adoptio nõ
inuenit aliquẽ filiũ,ſed de nouo facit,ciuiliter
tñ, & fictè natura cooperãte. Bal.cõſ.146.col.
1.verſ.Rñdeo ad dubia in 1.Mãt.de vlt.volũt.
lib.10.tit.8.nu.20. Vnde in propoſito ẽt dicẽ-
dum eſt,adoptiuũ,vel arrogatũ filium nõ cõti
neri in præfata exceptione ſtatuti; nã dr̃ ficta
15 perſona,† & fictio non cadit in ſtatutis, vt in
terminis tradit Bal.cõſ.24.nu.2.in 1.dicẽs, ꝑ
16 hanc rationẽ † ſtatutũ faciens mentionem de
filijs non intelligi de adoptiuis. Sequitur No-
ni.cõſ.100.nu.5.vbi ait, in ſtatuto ſimpliciter
mentionẽ filiorum faciente non cõtineri ado-
ptiuum,ſeù arrogatũ. Concordat Anan.conſi.
27.qui pariter loquitur de filio arrogato, vt in
diſpoſitione ſtatuti ſimpliciter loquẽtis de fi-
lijs,vel liberis, nequaq̃ admittatur. Alios con
gerit Tiraq.de retr.§.1.Gl.8.nu.7.Capriol.d.
17 lib.1.nu.185.Peregr.d.nu.93.in fin. Nã † ver
ba ſtatutorũ debẽt verè,naturaliter,& propriè
intelligi, nõ aũt fictè, vel ciuiliter tm̃,ſeù im-
propriè, vel abuſiuè. Ideò dixit Bart.in l.3.§.
hæc verba.ff.neg.geſt. in ſummario illius tex-
tus. Quòd ſtatutũ ſuꝑ vero nõ porrigitur ad il
lud,quod ſm̃ fictionem inducitur,niſi ſpeciali
13 ter exprimatur, & ibidẽ Bal.ait, † q̃ verba le-
gis intelliguntur in caſu vero prolata, de quo
p̃dicatur vera exiſtẽtia terminorum, nõ aũt in
caſu ficto,ſeù qui reputatur idẽ caſus ꝑ fictio-
nẽ,& ſequitur Rimin.iun. conſ.385.nu.22.&
ſeq.ſubdẽs,verba ſtatuti ſimpliciter prolata ſu
per aliquo caſu, perſona,vel qualitate intelli-
gi prolata ſuꝑ vero caſu,vel ſuꝑ vera perſona,
vel ſuper vera qualitate. Imò verba nedũ pro-
priè,& ſtrictè, ſed in caſu magis proprio ſemꝑ
ſunt intelligenda.Rimin.iun.cõſ.285.n.156.
19 Secundò † qñ verba alicuius diſpoſitionis
poſſunt verificari in veris filijs natis ex legiti-
mo matrimonio,nunq̃ nomẽ,vel vocabulũ fi-
liorũ cõprehendit adoptiuos, vñ ſequitur, q̃ ſi
in priuilegio alicui cõceſſo ſit mẽtio filiorũ ip-
ſius priuilegiati,nõ veniunt adoptiui,niſi tale
verbũ (filiorũ) verificari nõ poſſit, niſi in ſolis
adoptiuis, vt puta ſi priuilegiatus eſſet ſacer-
dos,vel talis, q̃ nõ poſſet generare.Bald.in l.ſi
q̃s poſthumos. in princ.ff.lib.& poſth. Feli.in
c.1.nu.7. de reſcr. Caball.millcloq.683.in fi.
Marſil.in rub.de fideiuſſ.nu.197. cũ cõcordã-
tibus ꝑ Capriol.de ſucceſſ.ab inteſt.lib.1.nu.
279.& 284.& 286.Intrigliol.de ſubſti.cẽt.3.
q.61.nu.18.Rip.in l.ex facto.§.ſi q̃s rogatus,
nu.31.in fi.ff.ad Treb. Mõ,vt hic,agit̃ de pri-
uilegio immunitatis ab onere dacij, adeò qđ
adoptiui nõ includuntur in p̃citato ſtatuto,cũ
poſſit verificari in veris deſcẽdẽtib.tãtò magis
20 quia † quãdo verba diſpoſitionis poſſunt in-
telligi naturaliter,& ciuiliter, debẽt ſemꝑ po-
tius ĩ dubio naturaliter intelligi. Tiraq.de pri
mog.q.84.nu.6.Rimin.iun.cõſ.283.nu.153.

Tertiò ſi filius naturalis non petitur tali
beneficio immunitatis,vt alias in antecedẽti-
bus ſcriptis luculẽter ꝓbauimus,multò minus
adoptiuus, & hoc argumẽto vtit̃ Bal. cõſ.24.
22 n.2.verſ.Præterea, in 1. dicẽs † ſtatutũ faciẽs
men-

Digitized by Google

mentionem filiorum non comprehendere ado
ptiuum, quia ſi non comprehendit naturalem
tantùm, multò minus legitimum tantùm. fa-
cit tex. in l. generaliter. §. fin. C. inſt. & ſubſtit.
Quartò in vnica, & eadem oratione exclu-
duntur aſcendentes, deſcendentes, & collate-
rales. Modò dico, quod non datur adoptio in-
ter collaterales, ceſſante inter illos imitatione
22 naturę, † quia frater fratrem non gignit. l. nec
apud. C. hæred. inſtit. Cum igitur ſtatutũ non
poſſit aliquo pacto admittere adoptionẽ in col
laterales, vtiquè dr̄ nec etiam illam cõſideraſ-
ſe, quoad aſcendentes & deſcendentes, ſtante
23 vnitate orationis; quia † qũ oratio eſt vnica,
tũc omnia verba orationis illius cenſentur ſe
inuicẽ reſpicere, tanq̃ ſimul coniuncta, & co-
pulata, & inuicem operari. Mandel. conſ. 346.
24 nu. 12. † & vna determinatio continens plura
determinabilia dr̄ illa vniformiter determina
re. l. iam hoc iure. ff. vulg. cum cõcordantibus.
Quintò conſidero, ſtatutũ noſtrũ excipere
aſcendentes, & deſcendẽtes, vtẽdo verbis, ſeù
nominib. naturalib. & omnino differentibus,
nulloq; pacto applicabilib. actui legitimo ado
25 ptionis. Nã † adoptatus in filiũ ciuiliter dr̄ fi-
lius, ſed tñ nõ põt dici deſcendẽs. Sicuti vide-
26 mus, † adoptiuũ nõ poſſe ſuccedere in iure pri
27 mogenituræ, q̃ nõ eſt ab illo genitus. † Aliud
eſt. n. gignere, aliud adoptare, cũ illud ſit nomẽ
naturæ, iſtud non. Ita Bal. in l. cũ antiquiorib.
n. 17. C. iur. delib. Tiraq. de primog. q. 61. n. 1.
Capriol. d. lib. 1. nu. 282. Molin. de primogen.
28 lib. 1. c. 4. in fine, † natura (inquã) nõ creat ar-
tẽ, ſed diſponit ad artẽ. l. Stichus. ff. leg. 3. Ita
29 igitur dicendũ eſt in præſenti caſu, † cũ verbũ
(deſcendentes) ſit nomen naturæ nõ inuentũ
a iure ciuili. Bertach. in repert. verbo, Deſcen
dens. il 3. poſt Socin. conſ. 251. nu. 7. & 8. in 2.
30 † & filius adoptiuus non habet iura naturæ,
ſed tantùm dicitur legitimus ex diſpoſitione
legis. Socin. conſi. 226. nu. 9. in 2.
Sextò aduertendũ eſt, q̃ ſi adoptiuus conti
neretur in tali exceptione, vtiq; de facili fieret
fraus ſtatuto, adoptando, vel arrogãdo aliquẽ
in filiũ, ne de hæreditate relinquẽda extraneo
per perſonã carentẽ ſobole, & ſpe ſobolis da-
31 ciũ deberetur, ſicuti in ſimili dr̄, † in adoptiuo
nõ verificari conditionẽ, ſi quis deceſſerit ſine
filijs, nec alias ſit in poteſtate grauati tã facilè
ex facto ſuo deludere ſubſtitutum, cũ illi faci-
le eſſet adoptando extinguere ſubſtitutionem
in diſponentis ludibriũ. Barr. in l. ſi cognatis.
nu. 1. verſ. Oppono prout hæc. ff. de reb. dub.
Cuma. in l. ſi quis ita quis. §. 1. ff. leg. 2. Socin.
cõſ. 226. nu. 8. 9. In 2. cũ alijs cõgeſtis per In-
trigliol. d. q. 61. num. 12. Rip. in l. ex facto §. ſi
quis rogatus. num. 31. ff. ad Trebell. vbi addit
32 aliud ſimile, † q̃ ſcilicet donatio nõ reuocatur
per adoptionẽ, ne ſit in facultate donatoris ir-
ritam reddere donationẽ, licet reuocetur per
ſuperuenientiam filiorum legitimorum, & na
turalium, non igitur debet eſſe in poteſtate cu
iuſcunque priuati fraudare ſtatuta pro ſui libi
to, aliud ſimile adducit Roſent. de feud. c. 7.
concluſ. 30. nu. 33.
33 Septimò † ita in pũcto cenſuit Ang. in l. cũ
in adoptiuis. col. 2. verſ. Nota q̃ pater adopti-
uus. C. adoptio. dicens, patrẽ adoptiuũ extra-
neũ nil teneri relinquere filio adoptato, adeò
qđ ſi relinquit, ille adoptatus dr̄ habere ex me
ra liberalitate relinquẽtis, nõ aũt ex neceſſita-
te, & cõſequenter tenetur ad Gabellã iſtã non
obſtãte exceptione immunitatis data filijs, cũ
nomẽ filij hoc in caſu nõ congruat adoptiuo.
34 † Nil inquã aliud eſt adoptare, q̃ admittere
ex gratia ad participandã hęreditatẽ, Aloiſ. de
Leo in l. 1. nu. 3. C. adoptio. & dixit Iaſ. in l. fi-
35 lio quẽ pater. nu. 3. ff. liber. & poſthu. † q̃ actus
arrogationis eſt actus charitatis, & beneuolen
tiæ. Cõferunt relata per Borell. de præſt. Reg.
Cathol. c. 16. nu. 100. aſſerentẽ, adoptionẽ eſſe
actum legitimũ, & gratuitũ ad naturę ſimilitu
dinem, & ſolatiũ liberos non habentiũ. Cum
igitur per adoptionẽ, ſeù arrogationẽ quis di-
catur quodãmodo habilitatus ad ſuccedendũ,
& acquirendũ hæreditatẽ, vel bona arrogãtis,
ſeù adoptantis non ex neceſſitate, ſed ex mera
36 liberalitate, & charitate, necnon † ẽt pater nõ
cogitur illi adoptato relinquere aliquid in te-
ſtamẽto niſi voluerit l. cum in adoptiuis. §. ſed
37 ne. in princ. C. adoptio. dubio procul † de tali
lucro debetur daciũ, ſequitur Bertac. de Ga-
bel. in 5. p. 8. par. princ. nu. 13. in fine. Georg.
Natt. in c. Quãuis. n. 413. de pact. Soc. in l. cũ
auus. nu. 56. ff. cond. & demonſt. Barb. quẽ ſe-
quitur Tiraq. in l. ſi vnquã. verſ. Suſceperit li-
beros. nu. 6. C. reuoc. donat. Decian. conſi. 34.
nu. 10. in 1. & cõſ. 126. nu. 8. in 3. Caball. mil-
leloq. 51. Brun. de ſtatut. excluſ. fęmi. ar. 12. q.
1. in 2. caſu ante finẽ, verſ. Itẽ ſecundũ Cynũ.
38 Oppoſita nõ obſtãt, † quia procedũt attẽta
ſola diſpoſitione, & p̃iudicio patris adoptãtis,
ſeù arrogãtis, ſecus vbi agitur de p̃iudicio ter-
tij, vel verſaremur circa diſpoſitionẽ factã per
alium, q̃ per arrogantẽ, vel adoptantẽ de filijs
alterius, vt in p̃ſenti caſu, vt optimè declarat
D. Surd. de alimen. tit. 4. q. 15. nu. 41. & Pere-
gr. d. art. 22. nu. 91. iũcto nu. 93. qui alios penè
39 infinitos adducũt. Et † in his terminis proce-
dũt omnia fundamenta adducta per Soc. iun.
40 conſil. 32. in 1. quia † arrogatus in filium non
poteſt dici deſcendens, nec cognatus, niſi lega
liter, & tantummodò reſpectu bonorum, per-
ſonæ, & præiudicij ipſius adoptãtis, vel arrogã
tis, vt dixi ſupra, quibus addo Borell. de Præ-
ſtan. Reg. Cathol. c. 16. nu. 86. nõ aũt in p̃iudi

ciũ Principis, vel iuris municipalis, & niſi ille arrogatus in caſu Socini Iun. in d. conſ. 32. in 1. fuiſſet de contentis in gradib. veræ, & naturalis conſanguinitatis conſideratæ ab illo ſtatuto Lucenſi, ſuper quo conſuluit, vtique fatendum eſſet ab omnibus, quòd peſſimè conſuluiſſet. Laus Deo.

Car. Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus & primogenitura ſunt ſynonima ſecus reſpectu tranſuerſalium, & nu. ſeq.*

3 *Maioratus, & primogenitura nomina in ſimul conuertuntur, & eundem ſignificatum habent, & num. ſeq.*

5 *Maioratus naturam, & vim vltimæ voluntatis ſequũtur, licet quoad ordinationem contractus æquiparentur, & numero 8. declaratur numero 31.*

6 *Maioratus fideicommiſſo comparantur.*

7 *Maioratum faciendi licentia alicui a Rege conceſſa non expirat ex eo quod licentia ſemel vſus ille fuerit.*

9 *Regula l. Bones § hoc ſermone ff. de verb. ſign. locum non habet in maioratu qui eſt actus de ſui natura variabilis.*

10 *Maioratum erigendi facultas intelligi debet ſi maioratus factus fuerit cum duratione.*

11 *Maioratus tunc probari poteſt ex oblatione precũ Principi facta de facultate illum erigendi, quando contraria voluntas erigentis non ſuperuenit.*

12 *Maioratus propter iuramentum efficitur irreuocabilis.*

13 *Primogenitura dicitur erecta ex ſola facultate illam conſtruendi conceſſa ad impetrantis ſupplicationẽ; & iuncta eiuſdem acceptatione efficitur irreuocabilis, licet impetrans poſt impetrationẽ vel poſt oblatam ſupplicationem decedat nu. ſeq. etiamſi pater nihil vltra diſpoſuerit, num. 16.*

15 *Maioratus omnes attento iure Hiſpanico ſunt alterabiles, mutabiles & reuocabiles niſi in certis caſibus ſecus de iure communi, nu. 30.*

17 *Primogenitura alicui a Principe conceſſa cum titulo Comitatus non poteſt in aliquo alterari a primo acquirente primogenituram ſuper feudo antiquo, licet ipſemet acquirens ex poſt condiderit teſtamentum filios æqualiter inſtituendo, & quamuis vis primogenituræ non fuerit radicata in aliquo primogenito ipſius acquirentis.*

18 *Maioratus & illius bona debentur primogenito iure ſanguinis non autem iure hæreditario.*

19 *Primogenitura reſpicit ſolam natiuitatem, non autem qualitatem hæreditariam.*

20 *Primogenituram filio pater auferre non poteſt cũ in ea non veniat tanquam hæres.*

21 *Primogenitura per contrariam alicuius diſpoſitionem reuocari nequit in præiudicium primogeniti, niſi ipſo primogenito conſentiente quinimò nec mutari idque ex natura primogenituræ, num. ſeq.*

23 *Primogenitus non poteſt in filij ſui primogeniti præiudicium renunciare primogenituram ſecundogenito, neque tertiogenito in præiudicium ſecundogeniti.*

24 *Princeps ſi concedit alicui facultatem condendi maioratum non dicitur dediſſe poteſtatem illum reuocandi, & quare.*

25 *Res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem reſolui debet.*

26 *Maioratus cum facultate Principis conſtitutus ad ipſius reuocationem eiuſdem Principis licentiam requirit.*

27 *Primogenitura concernit Principis vtilitatem.*

28 *Conſuetudo Mantuana alienandi feuda in agnatorum præiudicium adhibito Principis conſenſu, non militat in feudo primogenituræ.*

29 *Maioratus expreſsè non reuocatus a conſtituente eius morte dicitur confirmatus, vt perpetuò dicatur irreuocabilis.*

32 *Maioratus naturam ſequitur illius actus, in quo erigitur.*

33 *Primogenitura fundari poteſt tàm in filio maiore quam in alijs ad electionem conſtituentis.*

34 *Princeps ſi concedit alicui licentiam faciendi maioratum, & diſponendi de bonis ſuis in vnũ filium quem uellet, poterit vni ex filijs quem elegerit illa relinquere, nec alij conqueri poſſunt.*

35 *Primogenitus is dicitur nedum qui primo loco naſcitur ſed in quo conditiones diſpoſitionis implentur, & nu. 43.*

36 *Primogenitus poteſt poſtergari, & eligi ſecundo genitus.*

37 *Incertum dicitur quod multipliciter intelligi poteſt antequam declaretur.*

38 *Incertitudo vitiat omnem actum, & quamcumque diſpoſitionem. Declara vt nu. 63.*

39 *Ad electionem faciendam verba clara, expreſſa, & ſpecifica requirantur.*

40 *Mora nocet habenti facultatem eligendi ſi non elegerit, & transfertur in prætendentem intereſſe in ipſa electione, vt nu. 60.*

41 *Electio debet notificari electo.*

42 *Primogenitura conſiſtit in vnica perſona tantum.*

44 *Primogenitura eſt quid perſonaliſſimum, incommunicabile, & inacquiſibile, niſi mediante naturali origine.*

45 *Maioratus verbum vni tantum conuenit.*

46 Clau-

46 *Clauſula (ita quod) importat modum præciſum, formam limitatam, & obligationem perpetuam.*

47 *Nominatio primogeniti ſatisfacta dicitur ex pō deratione Primogenituræ.*

48 *Primogenitus cenſetur à patre magis dilectus quam ſecundogenitus, & nu. 50.*

49 *Primogenitus fortior, validior ac Principi vel Domino magis acceptus reputatur.*

51 *Fideicommiſſum proximiori relictum ſi vno tantum poſſit verificari debetur primogenito.*

52 *Primogenitus etiam in brutis natura duce dicitur prædilectus.*

53 *Maioratus ſeu Primogenitura cum titulo Comitatus dicitur indiuidua, & regulari debet ſecundum dignitatem & ſucceſſionem Principis ſupremi in toto ſtatu.*

54 *Maioratus conſtituendi ratio quæ ſit.*

55 *Bona vbicunque tamquam indiuiſibilia vni ſolum competunt ſemper intelligitur, quod iſte ſit vnus primogenitus.*

56 *Feudum dignitatis eius eſt natura vt vadat ad primogenitum, & eſt indiuiſibile.*

57 *Maioratus vni diuitias, multis miſeram ſeruitutem inducit.*

58 *Primogenitura neceſſariò ſupponit feudi indiuiduitatem.*

59 *Nominatio Primogeniti in Inueſtitura eſt neceſſaria ad demonſtrandum illius erectionem.*

61 *Incertus de certis quando vocari debet, ſi non vocetur ab homine vocatur à lege.*

62 *Vocatio quæ declaratur à lege ex præſumpta mēte illius qui debuiſſet eligere, non dicitur incerta.*

64 *Si in erectione feudi dignitatis nihil fuerit dictum, nec à Domino nec ab acquirente ad illius ſucceſſionem vocatur primogenitus ex legis prouidentia.*

65 *Primogenitus dignior eſt ſecundogenito. Et multis encomijs decoratur.*

66 *Primogenitura talis eſt natura, vt ſtatim facta illius erectione vocati cenſeantur gradatim, & ſucceſſiuè omnes futuri primogeniti, vt non obſtet nominatio pluralitatis perſonarum, & nu. ſequen.*

68 *Primogenituræ erectio an conſiſtat in titulo & iuriſdictione, an in bonis Comitatus, et numero ſequen.*

70 *Pertinentiarum aliquid eſſe non præſumitur, niſi probetur.*

71 *Pertinentia alicuius Caſtri quomodo cognoſcantur, circa quas nec creditur aſſertioni Principis, num ſeq.*

73 *Pertinentiarum Caſtri appoſitione quæ veniant.*

74 *Pertinere verbum dicitur latiſſimum, & omnia includit quæ quouis modo ſpectare poſſunt etiā per actionem perſonalem, vel ex ſola deſtinatione.*

ARGVMENTVM.

An erectio Primogenituræ decretata à Principe inſtante Vaſallo iuxta futuram nominationē ipſius Vaſalli, ſit reuocabilis, maximè inconſulto Principe.

Nominatio facienda ab homine quando ſuppleatur à lege.

CONSILIVM CV.

Actiones meæ à Domino.

SErenisſimus Dñs noſter cōceſſit Decretū Perilluſtri quond. D. Io. Baptiſtæ de Inciſia ob illius diuturnā ac ſucceſsiuā ſeruitutē præſtitam ſine ſtipēdio, & ob renunciationē nonnullorū iurium per eū prætenſorum aduerſus Cameram Montisferrati, vt ipſemet D. Ioan. Baptiſta in poſterum eſſet conſtitutus Comes, & decoratus ac inſignitus titulo Comitatus locorū Sācti Stephani de Belbo, & Caſtilioni Tinellæ, necnon & pertinentiarū, ac iurium præfatorum locorū, cum prærogatiua primogenituræ, ita ꝙ non tā prædictus D. Io. Baptiſta, q̄ eius filij ac deſcēdentes maſculi primogeniti vocādi per eum, iuxta formam quam præſcripſerit in inueſtitura pro prænarratis ſuſcipiēda, Comites S. Stephani Belbi, & Caſtilioni Tinellæ appellentur, tractentur, & nominentur, &c. & prout latius ex præfato Decreto videre eſt.

Poſt talem concesſionē præfatus D. Io. Baptiſta, dū adhuc duraret in humanis, nunquā actualē inueſtiturā, vt ſupra enunciatam ſuſcepit, nec aliquam explicitam nominationē primogeniti fecit, ſed fatis ceſſit, condito prius ꝑ eum teſtamento, in quo inſtituit ſibi hæredes vniuerſales Perilluſtres Dominos Bartholomæum, Ioannem, Federicum, & Theodorum eius filios legitimos & naturales æquis portionibus, in omnibus ſuis bonis feudalibus, emphyteuticis, allodialib. qualitercūque, vbicūque, & qūocunq; ſint; honoribuſque, præeminentijs, & priuilegijs ſibi conceſsis, & alijs iuribus, & actionibus, vbicunque ſint, & eſſe reperiantur.

Quæſtio ex præfatis oritur: Num ſcilicet ex præfato decreto ſimplici dicatur perfectè erecta primogenitura, taliter quòd non obſtante prædicto teſtamento D. Ioan. Baptiſtæ, Perilluſtris D. Bartholomæus primogenitus ſolus ad titulum Comitatus, & ad bona primogenituram concernentia, ceteris fratribus excluſis, aſpirare poſsit.

Vidi duo conſilia DD.Cyriaci,& Beccarij
non minus copiosè, quam doctè compilata in
gratiam d. D.Bartholomæi, quibus tamẽ alia
nonnulla addam, medulitùs cauſæ merita pe-
netrantia,& ab illis, quos viderim non tacta,
omittendo per eos adducta, ne dicat tranſcri-
bere de charta in papytum.

Præmittendo prius in propoſiro iſto a pari
1 procedere,& vti † ſynonIma reputari maiora-
tum,& primogenituram,cùm nulla ſit differẽ-
tia,vt filius maiot dicatur, vel filius primoge-
nitus,cùm vtrumque verbum idem ſignificet,
vt poſt Bald. Didac.I.up.& plures alios tradit
Molin.de primogen. lib.3.cap.8.nu.19. Idq;
indubitatè procedit,quando agitur de vno fi-
lio ex multis filijs eiuſdem patris, quia nulla
eſt differentia, quo ad effectum, vt quis voce-
2 tur maior natu,vel primogenitus(† quod ſecùs
eſſet ſi ageretur de vno filio reſpectu tranſuer-
ſalium,nempè filiorum ex fratribus,nam tunc
poteſt dari differentia inter primogenitum,&
maiorem natu)vt probè docet Menoch.conſi-
3 lio 442.num.19.20.& inſimul † conuerti no-
mina iſta maioratus,& primogenituræ, ſuppo
nit Peguer.decis.113.in diſcurſu, & eundem
4 † habere ſignificatũ fatetut Intrigliol. de ſeu.
centur.2.art.35.nu.9.10.Peregrin.conſil.39.
nu.12.in 1.& conſil.33.nu.18. in 2.Menoch.
conſi.915.nu.8.9.& cõſi.981.nu.1.2.29.42.
& 48. Surd. de aliment.tir.1. quæſt.27.nu.5.
Idcircò,& nos talibus ſynonimis inferius pro
miſcuè vti non pudebit.

Modò dico,videri talem erectionem primo
genituræ decretalem non fuiſſe perfectam ir-
reuocabiliter,ſed pro libito potuiſſe per D.Io.
5 Baptiſtam reuocari; † Nam maioratus natu-
ram & vim vltimæ voluntatis ſequuntur,licèt
quo ad ordinationem, contractui æquiparen-
tur; vt diffusè probat Molin. de primog.lib.1.
cap.1.num.9.vbi per hoc dicit,fideicommiſſo
6 † maiorarum æquiparari,& ideò in puncto di-
xit Ceruant.in l.4.Tauri,nu.83.& ſeq. Quòd
7 licentia † faciendi maiorarum alicui a Rege
conceſſa,non dicetur expiraſſe ex eo, quòd ſe-
mel prædicta licentia vſus fuerit ille, cui Rex
illam conceſſit,& ideo potuerit ſi voluerit, illa
maioratus inſtitutione reuocata, alium virtu-
8 te eiuſdem licenriæ inſtituete, quia † maiora-
tus ſicut teſtamentum ad mortem vſque reuo
cabilis eſt; Vnde talis licentia intelligitur cõ-
ceſſa cum omnibus qualitatibus pertinẽtibus
9 ad maioratum, inferens ex eo, quòd † regula
legis boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſign.nõ
habet locum in maioratu, qui eſt actus de ſui
natura variabilis, & ideò cùm maioratus per-
10 lu-tionem irreuocabilem non recipiat,† licen
tia in- facultas prædicta erigendi maioratum
debet intelligi, ac interpretari, ſi maioratus
fuerit factus cum duratione, cõcordat Didac.
Aluarad. de coniect. ment. defunct.lib.2.c.2.
nu.5.verſ. Non etgo obſiſtunt, vbi ait, Quòd
11 † ex oblatione precum facta Principi de facul
tate erigendi maioratum, tunc vtique maiora
tus probari poteſt,quando tamen cõtraria vo-
luntas erigentis non ſuperuenerit. Et ideò di-
xit Gutier.de iuram.confirm. par.1. capit.12.
12 nu.11. & ſequenti, † maioratum effici irreuo-
cabilem propter iuramentum,licèt alias de ſui
natura ſit reuocabilis.

13 Contrarium † tamen verius eſt, & non eũ-
do per mendicata ſuffragia in indiuiduo ita
decidit Peralt. in l.3. §. qui fideicommiſſum.
ff.hæred.inſtit. in nu.120.verſi.Imò plus poſ-
ſet attentari, vſque ad numetum 125. vbi in
terminis noſtris ait.Quòd quando a Rege ali-
cui datur facultas ſimplex ad conſtruendum
maioratum, quinimò ſi in dicta regia faculta-
te apponeretur clauſula, (quòd ipſe impetrãs
poſſet liberè, & ad libitum, tàm inter viuos,
quam in vlrima voluntate mutare, & reuoca-
re.) attamen talis facultas debet inrelligi de
mutatione,& reuocarione perſonatum in actu
ordinationis, & conſtructionis ipſius maiora-
tus,non autem, vt impetrãs poſſit maioratum
in vniuerſũ ſupprimere vel abſorbere ex poſt,
& taliter quòd bona deinceps remaneant libe
ra a vinculo maioratus, ea ratione, quia cũ ad
impetrantis petitionem, qui fuit profeſſus ſe
facere velle maioratum, fuerit illi conceſſa a
Principe licentia, & per eum acceptata, & in
erectione maioratus publicus fauor verſetur,
talis imperrario & conceſsio iuncta accepta-
tione impetrantis,dicuntur quidam quaſi cõ-
tractus geſtus per impetrãtem cum Principe,
& conſequẽter efficitur irreuocabilis,cùm im-
petrans acceptauerit facultatem, vtendo illa
(Subdens iterum num.124.) quòd impetrans
licentiam ad maioratum conſtruendũ, & pro-
fitens aſſertiuè ſe velle facere maioratum,ſi ſi-
bi concedarur licenria,& ad ipſius ſupplicatio
nem fuit ſibi conceſſa, ac illa ipſe vſus fuerit,
non eſt amplius in eius poteſtate in torum re-
uocare, vel diſſoluere maioratum, vel vinculũ
inter viuos a ſe creatum in præiudicium ab eo
vocatorum, etiam ſi in regia facultate ſimpli-
citer diceretur, quòd id poſſer facere,niſi vlte-
rius declararetur, quòd ipſe impetrans poſſet
ſupptimere,& reducere bona ad priſtinum ſta
tum omni vinculo remoto. Ita Peralt. loco præ
citato, cuius deciſio reſecat omnem amaritu-
dinem præſentis controuerſiæ. Et illum ſequi
tur Didac. Roderic. Aluarad.de cõiect. ment.
defunct.ad method. redig.lib.1.cap.1.nu.10.
14 dicens, † ex impetratione regiæ facultatis ad
maioratum conſtruendum illis fundationem
a die impetrationis factam remanere, etiam ſi
impe-

Digitized by Google

impetrans poſt impetrationem,vel poſt libel-
li precum oblationem decedat, idem Roder.
eodem lib.2.cap.2.num.4.5.& ſequen.vbi in
omnibus nuncupatim approbat doctrinã Pe-
raltæ,attento iure communi, licet aliter dicat
illam non procedere attento iure Hiſpanico,
15 † quo cauetur expreſsè,omnes maioratus eſſe
alterabiles, mutabiles, & reuocabiles,ſimili-
ter idem Aluarad. lib.3. cap.2.§.2.nu.14.re-
16 petit, quòd ſi pater † libellum precum ad fa-
cultatem impetrãdam, vt maioratũ inſtituat,
Regi obtulerit,& ſ. nihil vltra pater diſpoſue-
rit a tempore datæ facultatis, maioria ſtabili-
ta remanebit,& tandem nulla facta mentione
prædictorum, ita in puncto conſuluit Purpu-
17 rat.conſil.500.vbi ait, quòd † primogenitura
alicui conceſſa a Principe cum titulo Comita
tus non poteſt in aliquo alterari a primo ac-
quirente primogeniturã ſuper feudo antiquo,
licèt ipſemet acquirens ex poſt condiderit te-
ſtamentũ æqualiter inſtituendo omnes filios,
vtcumque etiam ius primogenituræ adhuc nõ
fuerit radicatum in aliquo primogenito ipſius
acquirentis, cùm tali in caſu non detur pœni-
tentia in præiudicium primogeniti,quantum-
cumque abſentis tempore erectæ primogeni-
turæ. Non igitur dici poteſt,vt talis erectio pri
mogenituræ vel maioratus in Ducali decreto
contenta per ſubſequutum teſtamentum D.
Io.Baptiſtæ potuerit remoueri in primogeniti
præiudicium,quia in tantum maioratus debe
18 tur primogenito, † quòd pater in illo non vi-
detur habere hęredem,cum illi vti filio primo
genito debeatur,non vti filio & hæredi,& cõ-
ſequenter debeantur primogenito maioratus
& bona ipſius maioratus iure ſanguinis, non
autem iure hæreditario,vt in puncto tradit Pe
guer.deciſ.113.nu.3.concordat Raud. cõſi.1.
19 nu.137.in 1.vbi ait,† Primogenituram reſpi-
cere ſolum natiuitatem, non autem qualitatẽ
hæreditariam, ſubdens ibidem num.140.Pa-
20 trem † non poſſe auferre filio primogeniturã,
cùm primogenitus in ea non veniat tamquam
hæres,nam ex quò ille habet ius in vita, cuius
iuris tamen fit execut o poſt mortem patris,fa
tendum eſt non requiri hoc in caſu qualitatẽ
hæreditariam,cùm non detur hæreditas viuen
tis, & alibi tradit idem Raudenſ. conſil.1.nu-
21 mero 29. in primo. † Per contrariam alicuius
diſpoſitionem non poſſe reuocari primogeni-
turam in præiudicium primogeniti, niſi ipſo
primogenito conſentiente, idem probat Me-
noch.conſil.211.nu.15.& 58.& conſilio 442.
22 num.38.dicens † ius irreuocabile dici acquiſi
tum primogenito, quod nõ poteſt mutari nec
reuocari per patrem in illius damnum ex na-
23 tura primogenituræ, & ideo nec † ipſe filius
primogenitus poſſet in filij ſui primogeniti p-
iudicium renunciare primogeniruram ſecũdo-
genito, vel renunciare tertiogenito in præiu-
dicium ſecundogeniti, ita Intrigliol. de feud.
centur.2.art.45.nu.45.& 49.& conſuluit Bo-
logn.conſi.62.nu.10. nu.20.21.& per totum.
24 Quòd † ſi Princeps alicui cõcedit facultatem
condendi maioricatum,non dicitur dediſſe po
teſtatem illum reuocãdi,quia poſtquam bona
aſſumpſerunt nomen maioricatus, non poteſt
in eis induci aliquid contra veram & propriã
naturam maioricatus, etiam Principe hoc in-
dulgente, multò minus igitur id fieri poterit
ſine Principis authoritate, ſequitur Roland.
conſi.10.num.41.in tertio, vbi alios adducit;
Si enim fuit facta erectio Principe authoran-
te, & in diſſolutione eadem Principis facultas
25 requiritur,quoniam † res per quaſcunque cau
ſas naſcitur per eaſdem reſolui debet, quò fit,
26 vt † maioratus conſtitutus cũ facultate Princi
pis ad ipſius reuocationem eiuſdem Principis
licẽtiã requirat,vt in terminis poſt Didac. Sar
miẽt. Gomez.Molin.& alios aduertit Valaſc.
27 cõſi.130.nu.17.Nã † primogenitura concer-
nit Principis vtilitatem Purpurat.conſil. 500.
nu.16.20.23.& 29.vbi ideò infert,patrem ſo-
lum non poſſe in teſtamento tollere talem pri
mogenituram.

Quinimò fortaſſe abſonum non eſſet alle-
gare talem reuocationem maioratus erecti fie
ri non poſſe; etiam Principe authorante,quia
28 videmus, quòd † conſuetudo Mantuana, cu-
ius vigore feuda etiã antiqua alienari poſſunt
in agnatorum præiudicium, adhibito conſen-
ſu Principis,vel Domini directi, nõ militat in
feudo primogenituræ,vt poſt Curt. iun.tradit
Surd.deciſ.Mantu.131.nu.11.

Tandem addatur pro cõdimento iſtius cõ-
cluſionis, quòd dato (non tamen admiſſo) vt
maioratus iſte conſtitutus inter viuos cenſere
tur reuocabilis, in tantum quòd poſſet vſque
29 ad mortem reuocari,† attamen ex quò per ip-
ſum conſtituentem expreſsè non fuit reuoca-
tus,morte dicti D.Ioan.Baptiſtæ dicitur adeò
confirmatus,vt perpetuò fuerit effectus irreuo
cabilis, ita Didac. de Caſtil. de vſufruct. ca-
pit.39.numero 22. vbi alios recenſet con-
cordantes.

Et ita vndique patet præfatam primogeni-
turæ conſtitutionem, de qua in decreto Sere-
niſſimi conceſſo Domino Ioan. Baptiſtæ fuiſ-
ſe & eſſe penitus inalterabilem,ac irreuocabi-
lem,& conferunt adducta per Tiraq.de primo
gen.quæſt.21.nu.7.

Nec obſtant contraria,quia illa procedunt
attento iure Regio Hiſpanorum, nam vigore
30 legis 44.Tauri, expreſsè diſponitur, † vt om-
nes maioratus cuiuſcumque generis, etiam fa
cultate regia ordinati, ſint reuocabiles,niſi in

certis

certis caſibus in dicta lege 44.enunciatis; Secus de iure communi.

Præterea obiecta militant in maioratibus
31 † erectis in teſtamentis, nam illi ſunt variabiles, ſecus in conſtitutis in actibus inter viuos, qui attento iure communi ſunt immutabiles, vt pulchrè docet Vallaſc. conſi. 122.nu. 17. & ſeq. Lup. in dicta l.44. Tauri, nu. 3. & dixit Molin. de primog. lib. 1. cap. 12.nn.21. Maioratũ
32 † erectum in teſtamento naturam teſtamenti ſequi, ita & erectum in contractu, contractus naturam in omnibus imitare, Menoc. conſilio 1026.nu.11.12.

Quo quidem axiomate firmiſſimo ſic ſtãte, non obſtant aliqua, quæ contra illud poſſent adduci.

Et primò, quòd decretum dando prærogatiuam primogenituræ ipſi D. Ioan. Baptiſtæ ſubdit: (Et deſcendentes maſculi primogeniti vocandi per eum iuxtà formam, quam præſcripſerit in inueſtitura ſuſcipienda.) Quæ quidem vocatio nunquam facta fuit, & conſequenter adhuc incertum eſt quem ex filijs fuiſſet vocaturus ipſemet pater, qui vigore facultatis erigendi primogenituram poterat ad illam vocare nedum Dominum Bartholomæũ verè primogenitum, ſed vel Dominum Ioannem, vel Dominum Federicum, vel D. Theodorũ. Pri-
33 mogenitura † inquam poteſt fundari tam in filio maiore, quam in vno ex poſtea natis ad electionem conſtituentis, vt per Baldum in procem. decret. Rex pacificus n. 11. Tiraquell. de primog. quæſt. 17. opin. 10. & quæſtio. 21. colum. 1. Hinc dixit Suar. in l. quoniã in prioribus. limitat. 2. num. 8. ff. inofficioſo teſtam.
34 Quòd † ſi Princeps conceſſit alicui licentiam faciendi maioratum, & diſponendi ad libitũ de bonis ſuis in vnum filium quem vellet, virtute talis licentiæ poterit vni ex filijs quẽ elegerit illa relinquere, nec alij filij poterunt de
35 hoc conqueri, † ille inquam in propoſito dicitur primogenitus, nedum qui primo loco naſcitur, ſed is in quo conditiones diſpoſitionis implentur. Pariſ. conſi. 19.nu. 127. & ſequen.
36 in 2. Raudenſ. cõſi. 30.nu.64. in 2. & † primogenitus poteſt poſtergari, & eligi ſecundo genitus. Petr. Greg. de conceſſ. feud. par. 6. quæ-
37 ſtione 16.nu. 5. & quod † poteſt multipliciter intelligi, dicetur incertum antequam declaretur. Bald. in l. liberti. nu. 9. C. oper. libert. In-
38 certitudo † autem vitiat omnem actũ, & quãcumque diſpoſitionem. l. cùm duo, vbi gloſ. ff. in diem addi. Bart. in l. quidam. ff. de reb. dub.
39 Rurſus ad faciendam † electionẽ verba clara, expreſſa, & ſpecifica requiruntur, Paſett. conſ. 212.num. 4. vel ſaltem requiritur tacita electio per actus poſitiuos. Corn. conſilio 64. nu. 4. in quarto. Gabriel. conſil. 128.nu. 35. & 41. in 2. Cum igitur D. Ioan. Baptiſta talẽ electionem ſeu nominationem non fecerit, dicta erectio ſic qualificata per futuram nominationem dicitur irritata, & conſequenter ſeruãda æqualitas inſtitutionis, de qua in teſtamento
40 paterno; Ideò dici ſolet, † quòd mora nocet habenti facultatem eligendi, ſi non elegerit,
41 deciſ. Gen. 144.nu. 10. Et † electio debet notificari electo, Angel. in l. 2. nume. 10. C. decurio. lib. 10.

Reſpondetur tamẽ ſatis ſupra fuiſſe probatum inuiolabilem primogenituræ conſtitutionem fuiſſe ſtabilitam, cui non nocet, non conſtare de nominatione primogeniti, ſi quidem
42 aduertendum eſt, † primogenituram conſiſtere in vnica perſona, quia primogenitus vnus eſt, & non plures, vt patet ſenſui, & notat Oldrad. conſil. 231. Tiraquell. de primog. quæſt. 42.nn. 3. Molin. de primogen. lib. 1. c. 11. n. 8.
43 Burſat. conſil. 228.nu. 53. & ille dicetur † primogenitus, qui primo loco natus eſt, Menoc. conſil. 211. num. 21. & latè proſequitur Intrigliol. de feud. centur. 2. artic. 35. Alibi dicitur illum eſſe primogenitum, qui nullum habet ante ſe, Intrigl. dicta centur. 2. art. 1.nu. 461.
44 Adeò quod patet † primogenituram eſſe quid perſonaliſſimum, Petr. Greg. de conceſſ. feud. par. 4. quæſt. 8.nu. 32. & incommunicabile, & inacquiſibile niſi mediante naturali origine, quò fit, vt nullo pacto fieri poſſit, vt is ſit primogenitus qui verè & naturaliter non eſt talis. Menoch. conſi. 97.nu. 52. Tiraquel. de primogen. quæſt. 30. in fin. Intrigl. dicta cent. 2.
45 art. 45.nu. 33. † Verbum inquam (maioratu) vni tantum conuenire firmat Tiraquel. q. 67. nu. 2. Aluarad. de coniectu. ment. defunct. lib. 2. cap. 3. §. 3. num. 9. Ex his ergo ſequitur non fuiſſe neceſſariam aliam, vel vlteriorem nominationem primogeniti per Dominum Ioan. Baptiſtam patrem, quia ſatis dicitur nominaſſe non nominando aliquem, ex quo inquã fuit cõceſſa prærogatiua primogenituræ, ita quod
46 (quæ clauſula † importat modum præciſum, formam limitatam, & obligationẽ perpetuã, Bim. conſi. 31.num. 19. Surd. conſi. 315.num. 30.) ipſe, & deſcendentes illius maſculi primogeniti vocandi, &c. Comites nũcupentur, ſufficienter dicitur a Principe deſignata perſona primogeniti ſucceſſuri, & conſequenter perſona D. Bartholomæi verè primogeniti. Nam circũſcripta dicta explicita nominatione primogeniti in dicto decreto diceretur a lege nominatus ipſemet Dominus Bartholomæus primogenitus. Sanè inquam in decreto Sereniſſimi datur forma, quæ forma eſt ipſamet primogenitura, ex ponderatione ergo illius pri-
47 mogenituræ, † ſatis dicitur facta nominatio primogeniti, ita verbatim in terminis firmat

Rauden.

Rauden. dicto conſilio 1.num. 143. in ſecun-
do. Imò etiam diceretur nominatus ratione
48 prædilectionis, † quia maioratus vel primoge
nitus cenſetur a patre magis dilectus,& conſe
quenter ſi dubitetur, cui ſit adiudicandũ Ca-
ſtrum relictum maiori natu ex pluribus fratri
bus, illi vtique dandum erit,qui maiori ætate
repertus fuerit,vt poſt Socin. firmat Tiraq.de
primogen.quæſt.67. num. 1. & hanc prædile-
ctionem primogeniti luculenter adducit Al-
49 uarat.dicto libro 2.cap.3.§.3.per totũ.† Qui-
nimò primogenitus fortior, validior,ac Prin-
cipi, vel Domino magis acceptus reputatur,
vt poſt Frecc. & alios tradit Intrigl. de feud.
50 cent.1.quæſt.7.nu.8. Et quod † pater maiorẽ
affectionem erga primogenitum, quam erga
ſecundogenitos præſumatur habere,reſpondit
Roman.conſi.408.nu.8. Menoch. conſi.434.
nu.37. Ideò poſt multos notat Simon Pret.de
51 interpret.vltim.volunt.fol.338.nume.17. † ꝙ
ad fideicommiſſum relictum proximiori teſta
toris, ſi plures adfuerint æquales in gradu, &
fideicommiſſum,vel ſubſtitutio non poſſit ve-
rificari, niſi in vno, debet admitti primogeni-
tus,vel maior natu, & dixit Decia.conſilio 7.
52 nu. 70. in primo, † quod primogenitus etiam
in brutis, natura duce, dicitur prædilectus, &
conſilio 102. numero 10. in ſecundo.& ita in
puncto cenſuit Gomeſi. ſuper lib.40. Tauri.
quæſt.5.nu.59.

53 Confirmatur reſponſio,nã † maioratus,ſeu
primogenitura decorata cum titulo Comita-
tus,& conſequenter cum regali dignitate dici
tur indiuidua, & debet regulari in ſucceſſione
ſecundùm dignitatem,& ſucceſſionem Princi
pis ſupremi in toto Statu, vel Ducatu,vt pul-
chrè probat Bologn. in terminis conſilio 62.
num.10.11.& per totum, cum cõcordantibus
per Peguer.decíſ.113.nu.4. quib. addo Celſ.
54 Vgo.conſil.93.nu.3. & 4.vbi ſubdit,finẽ † &
rationem conſtituendi tales maioratus eã eſſe
ſolam & vnicam, vt bona vnita conſeruentur
in familia,& tantam eſſe vim & ius conſolida
tionis talis maioratus inſeparabilis,vt diuidi,
ac ſeparari nequeat, ſed debeant integrè deue
nire ad illos,quibus conuentum eſt in erectio
ne primogenituræ,& ſucceſsionem in maiora
tu dignitatis debere regulari ſecundum natu
tam feudi dignitatum regalium,in quibus ſo-
lus primogenitus ſuccedit,hinc dixit Suar. in
l.quoniam in priorib.ampliat.10. num.26.ff.
55 inoffic.teſtam. Quòd † vbicumque bona tam
quam indiuiſibilia debent vni dumtaxat com
petere, ſemper intelligitur, quod iſte vnus ſit
primogenitus,citat Io.Andreã, Ang. & Aret.
ſubiungens hoc eſſe perpetuò notãdum, quia
maximum honorem faciet, ſequitur alios ad-
56 dendo Surd.conſi.279.in fin.† Et regulariter
feudum dignitatis eius eſt naturę,vt vadat ad
primogenitum. Raudenſ.conſil. 1. num.132.
in 2.nec poteſt diuidi,ſed ſolus primogenitus
ſuccedit,ſecundum Clar.in §.feudum, quæſt.
81.in fine. Roſent. de feud.cap.9.conclu.55.
num.9.& ideò dixit Vaſq.lib.1.quæſtionum.
57 cap.8. nu.7. Quòd † maioratus vni diuitias,
multis miſeram ſeruitutem inducit, & quòd
58 † primogenitura ſupponat neceſſariò feudi in
diuiduitatem, tradit Pet.Greg.de cõceſſ.feu.
par.4.quæſt.13.nu.12.

Ex his igitur liquet non fuiſſe neceſſariam
59 vlteriorem nominationem, † quæ tamen de-
buiſſet fieri in inueſtitura ſuſcipienda ſuis lo-
co, & tempore, non quidem pro declaratione
vnius ex pluribus filijs D.Io.Baptiſtæ,ſed tan
tum ad demonſtrandum fuiſſe erectam primo
genituram, & ideò meritò debuiſſe fieri men-
tionem primogenituræ in ipſius inueſtituræ
ſuſceptione.

Nec obſtant in contrarium adducta in ma-
teria omiſſæ electionis, & incertitudinis,quia
cùm Dominus Io.Baptiſta non nominauerit,
nec elegerit, habetur pro facta in Dominum
Bartholomæum verè primogenitum,nam qui
60 debet eligere, † ſi ſit moroſus amittit electio-
nem, quæ transfertur in prætendentem inte-
reſſe in dicta electione,& quo ad illum dicitur
facta electio.Franc.de Pont.conſil.49. nu.28.
& ita ſtatut diſpoſitioni iuris,quæ quidem iu-
61 ris diſpoſitio operatur,vt † quãdo etiam vnus
incertus de certis debet vocari, ſi non vocetur
62 ab homine, vocatur a lege, & † illa non dici-
tur incerta vocatio, quæ declaratur a lege ex
præſumpta mente illius,qui debuiſſet eligerę.
vt latè probat Menoch. conſilio 106.nu.151.
& ſequen.qui optimè loquitur. Alibi dicitur,
63 † quòd incertitudo non vitiat, quando venit
extrinſecus a lege vel ab homine declaranda.
Surd.decíſ.338.nu.12. & in puncto dixit Ca-
mer.in cap.Imperialem, de prohib.feu.alien.
64 per Feder.fol.mihi 765.verſ.Rurſum, † quòd
ſi in erectione feudi dignitatis nihil dixit pri-
mus acquirens, nec Dominus concedens,tũc
a legis prouidentia ad illius ſucceſſionem vo-
catur primogenitus, citat tex. in cap. 1.titulo
quis dicatur Dux,& in cap. 1. de feud.Match.
65 & verè † primogenitus eſt dignior ſecundoge
nito.Petr.Greg. de conceſſ. feud.par.4.quæſt.
13.nu.6. & dicitur ſplendor domus, & honor
eſt feudatarij,vt ad illum vadant feuda,maxi-
mè cùm ex præſumptione iuris dicatur prudẽ-
tior & magis expertus, idem Petr.Greg.dicta
parte 4.quæſt. 2.nu.30. & 33. faciũt dicta per
Menoch.conſil.981.nu. 19.& per Surd.de ali-
ment.tit.4.quæſt.18.nu.22.& ſeq.

Nec replicetur alium fuiſſe ſenſum Princi-
pis, qui in decreto nominauit plures filios Do

mini

mini Io.Baptiſtæ, non autem ſolum primoge-
nitum, ibi, (ita quòd non tam prædictus Do-
minus Io.Baptiſta, quam eius filij,& deſcen-
dētes maſculi primogeniti vocādi per eū,&c.)

Reſpondetur enim, rectè fuiſſe loquutum
Sereniſſimum, & ſecundum iuridicas ſanctio-
nes, nam non vocauit ſolum primogenitum,
ſed omnes alios deſcendentes primogenitos
66 ex primogenito, cùm † talis ſit natura primo-
geniture, vt ſtatim facta illius erectione voca
ti cenſentur gradatim, & ſucceſſiuè omnes fu-
turi primogeniti,vt poſt Caſt.Dec.& alios do
cet Menoch.conſi.442.nu.26. & prius conſil.
211.nu.11.12. vbi ait mentem conſtituentis
eſſe,vt primogenitura gradatim deferatur pri-
mogenitis per lineam rectam,hoc nempè ordi
ne,vt poſt primogenitum ſuccedat ille, qui ex
illius recta linea eſt, & ſit pariter primogeni-
tus, Peregr.conſil.39.nu.14. in 1.Nullam er-
go vim facit illa nominatio pluralitatis perſo-
67 narum, † quæ verificari ac intelligi debet de
pluralitate ſucceſſiua, & deſcenſiua primoge-
nitorum, iuxta prænarratam declarationem,
quam etiam probat Didac. practic. quæſtio-
num,cap.38.num.6.verſi.Etenim qui primo-
genitum.

68 Secundò † principaliter poſſet excipi, ere-
ctionem primogenituræ conſiſtere in titulo &
decore Comitatus, ſeu etiam in iuriſdictionis
Caſtrorum adminiſtratione, nō vtique in bo-
nis Caſtri illis adiacētibus, ita poſt Alber.no-
tat Cur.iun.de feud.par.4.q.30.limit.10. vbi
69 ait, † ꝙ primogenitura conſtituta cum titulo
Comitatus eſt indiuiſibilis, & incommunica-
bilis cū cæteris fratribus primogeniti, quo ad
titulum, & dignitatem Comitatus, ſecus quo
ad bona corporalia in Comitatu exiſtētia per
tinentia ad Caſtrum,& feudum primogenitu-
ræ. Quinimò, & ſi primogenituræ erectio ſpe-
cificè concernat nedùm Caſtra S.Stephani,&
Caſtilioni Tinellæ, ſed etiam pertinentias, &
iura dictorum Caſtrorum. Attamen non con-
ſtat in quibus bonis verificetur iſta vox (perti
70 nentiarum,) & aliquid † eſſe de pertinentijs
non præſumitur, niſi probetur, vt per Bertaz.
de inſtrum.clauſ.26.gl.13.nu.3.verſ.Sciendū
tamen eſt, vbi alios adducit; Quia non tenet
conſequentia talia & talia bona reperiri, vel
eſſe ſita ſuper finibus Caſtri, ergo eſſe de perti
nentijs Caſtri,Curt.iun.cōſ.158.nu.30. Ideò
71 dixit Surd.conſi.195.col.1.† pertinentias co-
gnoſci per deſtinationem,& multis modis pro
bari aliquid eſſe de pertinentijs Caſtri tradit
exemplificando Menoch.conſil.401.nu.151.
ex quibus clarè dignoſcitur hanc qualitatem,
pertinentiæ, eſſe quid facti,ideò probari debe
re per aſſerentem eſſe de pertinentijs Caſtri.
72 Addatur nec † credi aſſertioni Principis dicē-
tis aliqua bona eſſe de pertinentijs Caſtri, qū
agitur de tertij præiudicio, Menoc.conſi.395.
nu.50.& 77.

Reſpondetur tamen in præſenti caſu fuiſſe
erectam primogenituram, nedum reſpectu di-
gnitatis, ſed etiam quò ad pertinentia,& iura
ſpectantia ad dicta Caſtra, adeò quòd ſumus
extra caſum Curtij,& Alberici,& conſequen-
73 ter in tali conceſſione, ſub † vocabulo (perti-
nentiarum)venire omnia bona,ac iura feuda-
lia, & ſub qualitate feudalitatis contenta &
ſita in territorijs & finibus dictorum Caſtrorū
S.Stephani, & Caſtilioni Tinellæ,adeò quòd
ſub nomine (pertinentiarum)continentur om
nia,quibus vtebatur D.Io.Baptiſta iure & ra-
tione dictorum Caſtrorum, non autem iure
priuato,vt puta iuriſdictio,merum imperium,
molendina, hoſpitium, cenſus, furini, ſiluæ,
nemora,venatio,piſcatio,aucupatio,& omnes
alij redditus,& prouentus concernentes digni
tatē & ius feudi vel Caſtri, & quæ ſunt acceſ-
ſoria ipſi Caſtro vel feudo,ita poſt Bal.& alios
in terminis primogenituræ tradit Cephal. cō-
ſilio 3.numero 45.& ſequen. vſque ad nu.50.
Natt.conſilio 506. num.25.26.& ſeq.Rolan.
conſilio 10.numero 35.in 3.Menoch.conſilio
401.numero 151.& ſequen.Bertaz.de inſtru.
74 clau.26.gloſſ.13.nu.2.3.vbi latè,† tale inquā
verbum (pertinere) dicitur latiſſimum, & om-
nia includit quæ quouis modo ſpectare poſ-
ſunt, etiam per actionem perſonalē, vel ex ſo-
la deſtinatione.Surd.conſil.429.nu.3. Sed cū
hoc conſiſtat in facto, vlterius non immora-
bor. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtituto defuncto ante conditionis euentum, ſpes ſubſtitutionis expirat, & ad eius hæredes non tranſmittitur.*

2 *Ius ſubſtitutionis eſt perſonale ideo ad hæredes non tranſmittitur.*

3 *Subſtitutio quilibet eſt conditionalis, & ius conditionale ad hæredes non tranſmittitur.*

4 *Tranſmiſsionis ius non habet locum in ſubſtitutione conditionali, etiamſi agatur de inſtitutione filiorum, vel aliorum deſcendentium teſtatoris.*

5 *Subſtitutio tamquam quid facti debet probari.*

6 *Teſtator de filijs non de nepotibus mentionem faciens, non cenſetur eos comprehendere voluiſſe, etiamſi cogitaſſet alios gradus ſubſtitutionum facere.*

7 *Voluntas imaginaria non attenditur.*

8 *Propoſitum in mente retentum nihil operatur.*

9 *Subſtitutiones non debent multiplicari per ſubintelligentias*

telligentias maxime quãdo agitur de extendenda ſubſtitutione de perſona ad perſonam.

10 *Allegans quod teſtator nepotes comprehendiſſet ſi fuiſſet interrogatus, debet probare per coniecturas oculatas, & per neceſſe concludentes.*

11 *Probatio coniecturalis non extrinſecus ſed ex ſolis apparentibus verbis teſtamẽti colligi poteſt.*

12 *Verba teſtamenti probationem coniecturalem inferentia debent eſſe diſpoſitiua, alias non curantur.*

13 *Allegans aliquid ſibi relictum debet oſtendere talem fuiſſe mentem teſtatoris.*

14 *Subſtitutio non poteſt extendi de perſona ad perſonam etiam ex veriſimili mente teſtatoris, licet agatur de materia fauorabili, ſeu militet rationis identitas.*

15 *Subſtitutio fideicommiſſaria facta de filijs teſtatoris ad illius nepotes non extenditur.*

16 *Filiorum appellatione ex ſermonis proprietate nõ veniunt nepotes.*

17 *Nepotes veniunt appellatione filiorum ex ſola interpretatione.*

18 *Verba teſtamenti ſunt propriè ac verè, non autem ficte, vel interpretatiue intelligenda, niſi manifeſtum ſit aliter ſenſiſſe teſtatorem, & nu. 35.*

19 *Nepotes aliquando cõprehenduntur ſub nomine filiorum per tacitum, ſeu ſubauditum intellectum.*

20 *Senſus ſeu tacitus intellectus non attenditur quãdo expreſſo locus non eſt.*

21 *Nepotes non nati nec concepti tempore teſtamenti, & mortis teſtatoris tamquam incogniti non comprehenduntur in ſubſtitutione facta de filijs, etiamſi tractetur de diſpoſitione illata in futurum euentum.*

22 *Nepotes non nati nec concepti tempore teſtamẽti veniunt appellatione filiorum in ſubſtitutione directa, non autem fideicommiſſaria.*

23 *Filij nondum nati ſicuti non veniunt in ſubſtitutione, & relicto facto alicui & eius filijs, multo fortius non comprehenduntur nepotes.*

24 *Contrariorum idem eſt ius, ac eadem diſciplina.*

25 *Oppoſitum idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, & e conuerſo.*

26 *Filij quando vocantur paſſiue non veniunt nepotes.*

27 *Grauatus reſtituere filio non dicitur grauatus reſtituere nepoti.*

28 *Verba teſtatoris, alio non apparente, debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi.*

29 *Nomen filij ex communi vſu loquendi. & in oratione vulgari non comprehendit nepotem.*

30 *Verba teſtatorum ſunt naturaliter intelligenda maxime quando ignarus literarum voluit teſtari in lingua vulgari.*

31 *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum in hominis diſpoſitione, niſi probetur talem fuiſſe vſum teſtatoris.*

32 *Diſpoſitio teſtatoris vbi verificari poteſt in filijs primi gradus nunquam cenſentur comprehenſi nepotes.*

33 *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum quando teſtator in teſtamento fuit loquutus diſcretiue de filijs, & de nepotibus etiam quod fuerit facta mentio nepotum implicite.*

34 *Verbum (alter) ſecundum propriam ſignificationẽ prædicatur de duobus tantum, & non de pluribus numero & gradu, & nu. 36.*

37 *Verba illa, quod alter ſuperuiuens ſuccedat, ſtãt relatiue, & important nominis proprij expreſſionem.*

38 *Subſtitutio facta ſub nomine proprio, ſeu arctatiuo, vel relatiuo, aut demonſtratiuo certa perſona non extenditur ad aliam, nec nepotes comprehendit, & nu. 46. 67.*

39 *Nomen fratris dicitur nomen appellatiuum naturale & ſic uocatus ſub nomine fratris dicitur ſpecifice, & nominatim vocatus.*

40 *Verbum ſupraviuente, importat conditionem, & formam.*

41 *Conditio (ſi ſuperuixerit) ſubſtitutioni adiecta reſoluitur præmoriente ſubſtituto, cum teſtator dicatur conſideraſſe ordinem moriendi, & num. 46. & 67.*

42 *Nepotes in conditione poſiti non veniunt in ſubſtitutione facta fratribus de ſuperſtit.*

43 *Verbum ſuperſtites, in plurali numero a teſtatore prolatum non poteſt referri ad vnum ſolum, maxime quando teſtator honorauit plures, & e contra.*

44 *Fideicommiſſum conditionale vel in diem incertam relictum ad hæredes nõ tranſmittitur, etiã quod ſint filij, & deſcendentes & agatur de fideicommiſſo aſcendente vel paterno.*

45 *Subſtituto mortuo pendente conditione, ius fideicommiſſi ſoluitur.*

47 *Tranſmiſſioni locus non eſt quando teſtator plures inſtituit, illoſque vicissim ſubſtituit ſub conditione ſi ſine liberis deceſſerint, & omnibus decedentib. remotiorẽ vel extraneũ ſubſtituit.*

48 *Nepotes ſub nomine filiorũ nõ cõtinentur quando teſtator filios æqualiter in capita inſtituit, ſicut e contra quando in ſtirpes.*

49 *Subſtitutione prima deſiſtente omnes aliæ ab ea dependentes corruunt.*

50 *Subſtitutiones expreſſe vbi corruunt, multo fortius tacite contra nu. 51.*

51 *Conditio adiecta ſubſtitutioni quando vnã cum ſubſtitutione deficit corruunt & vberiores.*

52 *Conditio ſuperuiuentiæ deficiens, vlteriores ſubſtitutiones dependentes euaneſcunt.*

53 *Subſtitutio vna, vel ſecunda dicitur dependere a prima, quando agitur de bonis primo grauato relictis.*

54 *Expreſſio eius quod tacitè ineſt nihil operatur, declara ut nu. 57.*

55 *Qua-*

Qualitas adiecta ſubſtitutioni per viam principalis diſpoſitionis non autem per modum ſimpli-
55 *cis conditionis tradit forma, qua nō impleta annullatur diſpoſitio.*

56 *Enunciatio ſuperuiuentiæ, in teſtamento conſideratur tamquam pars principalis diſpoſitionis.*

57 *Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt tunc operatur, quando fit alio modo quam ex quo ineſt.*

58 *Fideicommiſſum nullum extare in dubiò eſt pronunciandum.*

59 *Repræſentatio eſt quid extraordinarium, & fundatur in iure ſpeciali, & in dubio locum non habet.*

60 *Filius ſubintrat in locum patris, nepoſque venit ſub nomine filij quando agitur de ſucceſsione aui, vel patrui, contra nu 61.*

62 *Filius ſubintrat in locum patris, vel patrui quando agitur de ſuccedendo iure hæreditario ſecus vero ſi iure fideicommiſſi.*

63 *Nepos in fideicommiſſo non ſuccedit in locum patris, niſi quando agitur de ſuſtinendo teſtamentum, quod alias corrueret.*

64 *Repræſentationi in ſucceſsioni aui, vel patrui locus eſt quando agitur de ſucceſsione collectiua, ſecus vero eſt quando eſt facta certa perſona.*

65 *Filij in conditione poſiti dicuntur vocati, quādo teſtator inſtituit pluribus filijs, & inuicem ſubſtitutis ſi ſine filijs deceſſerint, demum ſubſtituit aliam perſonam minus delectam, cōtra nu. 46. & 66.*

68 *Tranſmiſsio fideicommiſſi conditionalis non fit quando teſtator voluit proſpicere conſeruationi agnationis ſubſtituendo filios per verba ſolos filios comprehendentia.*

69 *Subſtitutionum infinitas & ratio agnationis conſeruanda reſtringitur ſemper ad eaſum fideicōmiſſi prius expreſſi, & qualificati.*

70 *Mens teſtatoris non eſt attendenda etiam, quod adſit magna præſumptio voluntatis, quando verba expreſſa repugnant.*

71 *Tranſmiſsioni locus non eſt quoad portionem patrui, licet ſecus quoad portionem proprij parentis.*

72 *Filijs in conditione poſitis dicitur ſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato tantum.*

73 *Ius conditionalis fideicommiſſi dicitur trāſmiſſibile ad inſtar iuris accreſcendi, contra numero 81.*

74 *Ius accreſcendi habet locum inter hæredes æqualiter inſtitutos.*

75 *Ius accreſcendi non tollitur niſi per totalem disiunctionem.*

76 *Ius accreſcendi ceſſat poſt additam, & agnitam hæreditatem & nu. 79.*

77 *Ius accreſcendi eſſentia requirit quod adſit aliqua portio coniuncta, cui vacans accreſcat.*

78 *Ius ſubſtitutionis vbi non eſt vnitum cum iure accreſcendi ad hæredes, & filios non tranſit.*

80 *Ius accreſcendi non datur in fideicommiſſaria ſubſtitutione.*

82 *Tex. l. qui pati ff. acq. hæredit. procedit in ſubſtitutione pupillari non autem in fideicommiſſaria.*

83 *Ius accreſcendi in caſibus in quibus locum habet poteſt per teſtatorem prohiberi.*

84 *Ius accreſcendi ceſſat quando teſtator loquitur taxatiue, vel limitate.*

ARGVMENTVM.

Nepotes in conditione poſiti non ſuccedunt in portione patrui ſtāte fideicommiſſo filijs iniuncto, quod altero ex ipſis decedente ſine filijs alter ſuperſtes ſuccedat etiā quod ad plures gradus ſubſtitutionum teſtator digreſſus fuerit.

CONSILIVM CVI.

Actiones meæ à Domino.

ILluſtris quon̄. D. Carolus Aldegattus in ſuo vltimo Elogio vulgari idiomate cōſcripto, talem hęredum inſtitutionem fecit, nempè.

In tutti gl'altri ſuoi beni, &c. inſtituì ſuoi heredi vniuerſale li ſudetti Signori Franceſco, & Lodouico ſuoi figliuoli legitimi & naturali egualmente, & morendo vno d'eſsi ſenza figliuoli maſchi, legitimi, & naturali, eſcluſi però i figliuoli naturali legitimati, che l'altro sopraviuente ſucceda vulgarmente, pupilarmente & per fideicommiſſo. Et morendo ambidue ſenza figliuoli legitimi, & naturali maſchi, ſuccedano li naturali legitimati, & mancando queſti, ſuccedino le figliuole, ò deſcendente femine d'eſsi Signori Franceſco, & Lodouico, quali mancando ſucceda la ſudetta Signora Erminia, ò ſuoi figliuoli, & deſcendēti, ſiano maſchi, ò ſiano femine, &c.

Mortuo teſtatore poſt nōnullos annos deceſsit Dominus Ludouicus relictis filijs maſculis legitimis, & naturalibus; Tandem fatis ceſſit D. Franciſcus abſque filijs maſculis, qui tamen teſtatus deceſsit relicto hærede extraneo.

Quæritur, an ex tali inſtitutione D. Caroli reſultet fideicommiſſum ad commodum filiorum D. Ludouici, & nepotū reſpectiuè D. Teſtatoris, cuius vigore admitti debeant ad hęreditatem D. Franciſci eorum patrui.

Articulus eſt coniecturalis, & difficilis propter varietatem Doctorum; Mihi tamen arridet opinio negatiua, nullum extare fideicōmiſſum,

miſſum,prædictoſque filios, & nepotes reſpe-
ctiuè ad ſucceſſionem Patrui,nequaquam ad-
mitti poſſe,nec ex perſona propria,aut virtute
ſubſtitutionis, nec vigore repræſentationis,
ſeù ſubintrationis in locum eorum patris, nec
iure trāſmiſſionis; Et moueor ex infra ſcriptis,
*plurimis ex induſtria prætermiſſis quæ poſſent ad-
duci* Quibus & ſi nonnulla viriliter obſtare vi
deantur, illa tamen in calce conſilij pro viri-
bus declinabo.
1 Primò igitur dico, quòd † defuncto ſubſti-
tuto antè conditionis euentum,ſpes ſubſtitu-
tionis expirat,non autem ad hæredes ſubſtitu
ti tranſmittitur, textus apertus in l. vnica,§.
ſin autem ſub conditione, vbi Doct.C.cadu.
2 tollen. † Ius inquam ſubſtitutionis eſt perſo-
nale, meritò ad hæredes non tranſmittitur, l.
Si ex pluribus, in fin.vbi Bart. ff.ſuis,& legit.
l. ſi in perſonam, vbi Gloſ. C. fideicom. Dec.
conſil.417.num.2. Duran.de art.teſtan.tit.5.
3 cap.23.nu.1.& ſeq.ſubdens † quamlibet ſub-
ſtitutionem eſſe conditionalem,Ius autē con-
ditionale ad hæredes nō tranſmitti, Natt.cōſ.
4 68.nu.5.& ſeq.† Idque procedit etiam ſi aga-
tur de inſtitutione, vel relicto facto filijs, ſeù
alijs deſcendentibus teſtatoris,in quibus etiā
tali in caſu ceſſat ius tranſmiſſionis, ſecūdum
receptiorem ſententiam, teſte Alex. in l.cum
ex filio,num.4.ff.vulga. Decius,& Natt.locis
præcitatis,Ruin. conſilio 181.col.1.in ſecun-
do,Duran.vbi ſupra,nu.2.Et hoc eſſe frequen
tiſſimo calculo receptum, tradit Mantic.de cō
iect.vlt.volunt.lib.11.tit.20.num.1.Pedroch.
conſi.40.nu.299.
5 Secundò facit,† quod ſubſtitutio tanquam
quid facti debet probari, ideò dicens ſe admit
tēdum fore, vt ſubſtitutum id debet probare,
alias ei poteſt reſponderi, teſtatoris diſpoſitio
nem non comprehendere eius perſonam, vt
poſt Socin.& alios arguit Crauet.conſil.161.
numero 16. Roland.conſilio 56.numero 4.in
tertio,Menoch.conſilio 97.numero 97.in pri-
mo.Ioſ.Lud.concl.14. illatio.50.Maſcard.de
probat. concluſ.1342. colum.1.& ſeq. Cùm
6 † igitur teſtator de filijs non autem de nepoti-
bus mentionem fecerit, non cenſetur voluiſſe
comprehendere eorum perſonas, cum id ex le
ctura teſtamenti non ſecernatur, Bald. in d.l.
vnica,§.ſin autem ad deſſicientis, C.cadu.tol
len. Dec.conſi.465.numero 7.Botta,conſ.27.
numero 57. & ſeq. & conſilio 51. numero 31.
Surd.conſilio 129. numero 17. Hocq; proce-
dit etiam ſi teſtator cogitaſſet facere alios ſub
ſtitutionum gradus, nam ex quo non diſpo-
7 ſuit † non attenditur voluntas imaginaria, l.
Quidam cum filium,vbi Bald.ff.hæred.inſtit.
Surd. d. conſilio 129.numero 18. Si inquam
teſtator nepotes ex filijs comprehendere vo-
8 luiſſet, debebat illos nominare, alias † propo-
ſitum in mente retentum, nihil operatur, ex
quo attendi ſolet diſpoſitio,non autem volun
tas diſponendi; Bimi conſilio 1. numero 33.
35.& ſeq.Magon.deciſ.Lucan.82. nume.13.
9 Ratio eſt, quia † ſubſtitutiones non debent
multiplicari per ſuperintelligentias,Crau.cō-
ſilio 161. numero 6. maxime quādo agitur de
faciendo extenſionem de perſona ad perſonā,
vt infra latiùs referam, & præter cæteros,tra-
dit Magon.d.deciſ.82.numero 14. Quòd ſit,
10 † vt dicens teſtatorem veriſimiliter,etiam ne-
potes comprehendiſſe ſi de illis fuiſſet interro
gatus, debet probare talem veriſimilē reſpon-
ſionem per coniecturas oculatas, id eſt,elici-
tas,& emergētes ex ipſamet litera,ſeù ſcriptu-
ra teſtamenti, ita & taliter quòd præfata pro-
batio dictæ veriſimilis reſponſionis, indè reſ-
ſultans ſit indubitata, & concludens, non per
poſſibile,ſed per neceſſe,Crau.d.conſilio 161.
num.16.Bimi.conſi.1.nu.34. Burſ.conſil.64.
11 nu.2. Vndè ſequitur huiuſmodi † probationē
coniecturalem nō extrinſecus, ſed ex ſolis ap-
parentibus,& expreſſis verbis teſtamenti colli
gi poſſe,Mant.de coniect.vlt.vol.lib.3.tit.19.
nu.5.& lib.8.tit.1.nu.23.& lib.11.tit.fin.nu-
mero 18.Botta,conſilio 27.numero 60.61. &
conſilio 28. numero 39. Craſſ. de ſucceſſ.§.fi-
deicōmiſſum, quæſt.4. numero 7. Quinimmò
12 † talia verba teſtamenti ex quibus colligi de-
bent talis probatio, & coniecturæ veriſimilis
mentis,ſeù reſponſionis teſtatoris, debent om
ninò eſſe diſpoſitiua, alias non curātur in pro-
poſito iſto, ſecundum veram, & indubitatam
ſententiam,de qua Burſ.conſilio 51. nume.9.
& conſilio 64.numero 2. At in præſenti teſta-
13 mento talia non leguntur, & † ſi quæ adeſſe
ex aduersò prætendantur, illas debent addu-
cere legitimè,alias audiri non merentur, vt in
ſpecie poſt Port. Imol. Burſ.& alios aduertit,
Maſcard. de probat.concl.1342.nu.12. Cùm
id tradatur pro regulā, vt dicens aliquid ſibi
relictum,neceſſe habeat oſtendere talem fuiſ-
ſe mentem teſtatoris, l.Titia cum teſtamēto,
§.Caius Seius,ff.leg.2. Mantic. d.lib.8.tit.1.
numero 24. Prædictaq; omnia militant in om
ni ſubſtitutionum generē,ſiuè vulgari,ſiuè pu
pillari,ſiuè fideicommiſſaria, Rol.conſilio 38.
numero 12.in quarto,Ioſ.Lud.concl.14. illa-
tio.16.ampliat.1. & ſeq. Maſcard. d.concluſ.
1342.nu.10.& ſeq.
14 Tertiò, Confert aliud axioma dictās, † ſub-
ſtitutionem non poſſe extendi de perſona ad
perſonam,etiam ex tacita, ſeù veriſimili men-
te teſtatoris, ſecundum Cuma.in l. Commo-
diſſimè, numero 3.ff.de lib. & poſthum. Aret.
in l.Gallus,§.& quid ſi tantum,col.3.verſ.Se-
cundo adde,ff.lib.& poſth.latè Iaſ. cōſil.220.

col.2.3.in ſecundo, Rubc.conſilio 31.num.5.
Gabr.tit.de reg.iur.concluſ.10.numero 9.Ca
ball.milleloq.497.Rolan. conſilio 45.nu.49.
in quarto, Tiraq.de retract. linag.§.1.Gloſ.9.
numeto 38.Celſ.Vgo. conſilio 68.numero 4.
verſic. Et ex his, Deciſ.Mant.319.numero 2.
Etiam ſi agatur de materia fauorabili, Tiraq.
tract.ceſſante cauſa,limit.8.numero 2.Cæſal.
conſilio 582.numero 3.diffusè,Pedroch.con-
ſilio 19.numero 84.licèt adeſſet ſcripta ratio,
Paſett. conſilio 134.numero 4. Seù militaret
rationis identitas, Natt.conſilio 470.numero
14.& hoc eſſe magis communem opinionem,
firmat Decia. conſilio 1. numero 146. & ſeq.
in ſecundo, Bott. conſilio 51. numero 34.&
veram ac communem ſatetur, Gabr.cõcl.111.
numero 13. in primo, Præt. de interp.vlt.vol.
fol.289.colum.4. numero 12.& receptiorem
aſſerit, Pedroch.d.conſilio 19.numero 84. Et
15 in terminis noſtris, † quòd ſubſtitutio fidei-
commiſſaria facta de filijs teſtatoris ad illius
nepotes non extendatur, firmant Ruin.iun.
conſi.173.nu.14.& ſeq. Menoch.conſil.215.
nu.29.& ſeq.
16 Quartò; Videmus, quòd † appellatione fi-
liorum non veniunt nepotes ex ſermonis pro-
prietate,l.quod ſi nepotes, ff.teſtam.l.libertũ,
ff.excuſ.tuto. Cùm aliud ſunt filij, aliud nepo
tes,l.filium quem habeo, ff.ad Macedon.Me-
noch.conſilio 215.numero 12.& ſeq.& num.
17 18.& ſeq. dicens † illos venire ex ſola inter-
pretatione; plurimos ad hoc congerit omnia
contrariantia tollens, Turret.conſilio 68.nu-
mero 21. & ſeq. in ſecundo, Deciſ.Mant.73.
18 numero 2. Modò † verba teſtamenti ſunt pro
priè,ac verè, non autem fictè,vel interpretati-
uè intelligenda,l.Nõ aliter,vbi Doct.ff.leg.3.
19 dicuntur † etiam aliquando nepotes cõpren-
di ſub nomine filiorũ per tacitum, ſeù ſubau-
ditum intellectum,Socin.conſilio 30.numero
20 23.in primo. At † ſenſus,ſeù intellectus taci-
tus non attenditur, quando expreſſo locus eſ-
ſe poteſt, l. continuus,§.cum ita,ff.de verbor.
oblig.vbi Socin.vbi ſupra,Menoch.cõſi.215.
numero 13.14.Cùm igitur filij expreſsè vnus
alteri per teſtatorẽ fuerint vocati per expreſ-
ſam ſubſtitutionem, ceſſare debet ſenſus, &
interpretatio tacita vocans illius nepotes. idẽ
probat Caſanat.conſi.58.nu.1.

Quintò, Nepotes actores non fuerunt na-
ti, nec concepti tempore teſtamenti, nec tem-
pore mortis teſtatoris, & conſequenter erant
21 ipſi teſtatoti incogniti,† nõ igitur poſſunt cõ-
prehendi ſub nomine filiorũ, nec in ſubſtitu-
tione facta de filijs, cùm ceſſet ratio affectio-
nis,latè Dec.conſilio 95.colum.pen.ver.Ter-
tio principalirer, Gabr.tit. de verbor.ſignific.
concl.1.numero 68.latius Bero.conſilio 121.
column.2.verſ. Tertio,& ſi verum ſit,in ſecun-
do,Menoch.alios cumulans,conſilio 215.nu-
mero 73.& 200.vbi ait, id procedere etiam in
diſpoſitione collata in aliquem futurum euen
tum, quibus addo Rolan. conſilio 43.nu.31.
& ſeq. in quarto, Gozad.conſilio 36. num....
Noni.conſilio 33.numero 21.Becc.conſil.56.
numero 57. Cæſal.conſilio 3. numero 36.Me-
noch.conſilio 1.numero 170.& conſilio 240.
numero 18.Burſat.conſilio 372.nume.6.De-
cian.cõſilio 47.numero 36.in tertio;& de cre-
briori teſtatur, Pedroch.conſilio 38.colum.1.
vbi propè infinitos adducit, ex quibus patet
hanc opinionem tenendam, vti communiorẽ,
22 reiecta altera erronea nõnullorum, quæ † opi-
nio erronea tantum veniret admittẽda in ſub-
ſtitutione directa, non autem fideicommiſſa-
ria, vt in caſu iſto, ſecundum Rimin.iun.alios
adducens, conſilio 75. numero 40. Menoch.
conſilio 215.numero 100.& ſeq.eandem con
cluſionem probat Caſanat. conſilio 58. nu.4.
& ſeq.& numero 38.& ſeq.

Confirmatur iſtud fundamentum ex eo, ꝙ
ſi quis ſubſtituit aliquem, & eius filios, talis
ſubſtitutio comprẽdit ſolum filios natos tem-
pore teſtamenti; Idem ſi quis legauerit fundũ
alicui, & eius filijs, tale relictum dabitur filijs
23 natis tantùm, non naſcituris. Modò † ſi filij
naſcituri in tali diſpoſitionũ genere excludun
tur, multo fortius nepotes vti remotiores, &
incognitiores excludi debent, ita Dec. conſil.
95. colum.pen. verſi. Et pro iſta concluſione,
conferunt tradita per Curt. iun. conſilio 111.
nu.3. Menoch.conſil.220.nu.18. & ſeq. opti-
mè, Gozad.conſ.36.nu.8.
24 Sexto, Arguitur taliter, † contrariorũ idem
eſt ius ac eadem diſciplina, Euera.in ſua cen-
25 tur. cap.75. Quod † enim operatur propoſitũ
in propoſito, idem operatur oppoſitum in op-
poſito, & è conuerſo,l.fin. vbi Bart.ff.leg.3.l.
Interdum,§.pater familias, ff.hæred.inſtitut.
26 Bald.in l.penul.C.ſolut. Modò † quando filij
vocantur paſſiuè, nempè quando grauantur re
ſtituere hæreditatem alicui, tunc non veniunt
nepotes, nec onus illud ad illos extenditur,
Manzard.in epitom.fideicom.quæſt.17.Pan-
cir. conſilio 59. colum.1. Decian. conſilio 47.
numero 20. in tertio, Menoch. conſilio 215.
27 numero 35. Ità igitur è contra † grauatus re-
ſtituere filio, non dicitur grauatus reſtituere
nepoti, cùm vtroque in caſu agatur de onere
grauari, & de fauore fideicommiſſarij, ita ar-
guit Menoch. d.conſi.215.nu.34.& ſeq.
28 Septimo; † Verba teſtatoris alio non appa-
rente debent aſſumi,& intelligi ſecundum cõ-
munem vſum loquendi, l.cùm de lanionibus,
§.aſinam,ff.fund.inſtru. Gloſ.2. in l.liberorũ,
29 §. quod tamen. Caſſius, ff. de leg.3. ſed † ex

communi

communi vſu loquendi, maximè in oratione,
ſeù idiomate vulgari, *vt in caſu noſtro*, no-
men filij non comprehendit nepotem, Gloſ.
in §.cùm igitur, verſ. Filios.Auth.de non eli-
gen.2.nub.gloſ.pen.in §.fin. Inſt.qui teſtam.
tut.dari, clarè Noni. conſilio 33. numero 18.
& in puncto, Iaſ.conſilio 52.colum.pen.verſ.
Confirmantur prædicta, in tertio, Marz.& epi
tom.fideic.quæſt.4.in fin.vbi ait, raros, & qua
ſi nullos teſtatores reperiri, qui ſciant verbo-
30 rum ciuiles intellectus, & ideò † illorum ver-
ba ſunt naturaliter intelligenda, quod proce-
dit maximè, quando teſtator ignarus literarũ
voluit teſtari in lingua vulgari, vt per Menoc.
conſilio 215. numero 58. inferens ex hoc no-
men filiorum, tunc ad nepotes non extendi, et
latius, num.66.idem ait Alex. conſ.9.nu.3.4.
in primo omnino videndus.

31 Octauo, Adducitur† hic agi de hominis di-
ſpoſitione, ideò niſi probetur, quod teſtator
ſuiſſet ſolitus proferre, & includere nepotes
ſub nomine filiorum, vtique nepotes exclu-
dentur, Burſat. alios adducens, conſilio 372.
numero ſeptimo, Bero. conſilio 122. numero
primo in ſecundo, Rolan. conſilio 43.numero
37.in quarto. Sed quomodo tales vſus teſtato
ris poteſt probari, ſi ipſo viuente nunquam ta-
les nepotes fuerunt in humanis?

32 Nono, Valde conſonat, quòd † quando te-
ſtatoris diſpoſitio poteſt verificari in ipſis fi-
lijs primi gradus ab eo nominatis, *vt in præſen
ti caſu in quo filij ab eo nominati extabant tempo-
re teſtamenti, & tempore obitus illius*, nunquam
nepotes cenſentur comprehenſi in tali diſpo-
ſitione, Pariſ. conſilio 20. numero 56. in ter-
tio, cum concordantibus per Surd.de alimen.
tit. fin. quæſtione 36. numero 19. vbi ſubdit
tunc venire nepotem ſub nomine filij, quan-
do primum locum obtinet, ſecùs ſi pater illum
præcedit, facit Cephal. conſil.262. numero
11.& 17. verſiculo. Non obſtat tertium, Me-
noch.conſilio 215.numero 106.& ſeq. Caſa-
nat.conſi.58.nu.14.

Decimò, Aduertendum eſt teſtatorem opti
mè nouiſſe differentiam terminorum iſtorum,
nempè aliud eſſe grauare, & vocare filios, &
aliud vocare filios filiorum, ſeù hæredes, &
deſcendentes ex filijs; Nam in alia parte te-
ſtamenti, in qua particulariter diſpoſuit de Pa
latio, conſtituendo illius reſpectu amplum fi-
deicommiſſum particulare, vna cum primoge
nitura, plures vocauit, & honorauit filios, &
hæredes, & deſcendentes Dominorum Fran-
ciſci, & Ludouici eius filiorum, vt ex lectura
teſtamenti videre eſt. At in iſta inſtitutione,
ſub ſubſtitutione vniuerſali de ſolis filijs pri-
mi gradus rationem, ſeù mentionem habuit,
vndè fatendum eſt ſub tali nomine, ſeù termi-
no filiorum, nullo pacto venire nepotes, ſeù
33 filios filiorum. Siquidem † quando teſtator
in teſtamento diſcretiuè loquutus eſt de nepo
tibus, ſeù de filijs filiorum, & alio in loco de
filijs ſimpliciter, tunc ſub vocatione filiorum
non veniunt nepotes, Corn. conſilio 122.nu-
mero 18. in ſecundo, Ruin. conſilio 131. nu-
mero quarto in ſecundo, Gozad.conſilio quar
to, numero tertio verſiculo Quarto etiam, Me-
noch.conſilio 321.numero quarto, & conſilio
215.numero 69.& libro quarto præſump.94.
numero ſexto.verſiculo Quarta eſt, Surd.con-
ſilio 423.numero 21.Caball.conſilio 181.nu
mero quinto. Et ita in puncto. tradit Honde.
videndus conſilio 60.nume.63. verſiculo Ter
tio eo magis, in primo, & numer.64.& 65.vbi
extendit fundamentum nedum procedere
quando filiorum, & nepotum fuit facta expli-
cita mentio, ſed etiam quando implicita, nem
pe vt quia fuerunt nominati filij, & deſcen-
dentes.

Vndecimo, Conſidero teſtatorem vſum
fuiſſe huiuſmodi loquendi genere, *& morendo
vno d'eſsi, &c. che l'altro ſopravivente ſucceda*.
34 pondero illud verbum *l'altro*, quod † quidem
verbum, ſecundum illius propriam ſignifica-
tionem prædicatur de duobus, vt poſt alios
tradit Alexand. in l. cùm ex filio, §. quidam,
numero primo ff.vulg.alios congerit, Bertaz.
35 de inſtrum. clauſ.20. Gloſ.21. Verba † enim
teſtamenti debent accipi, ſecundum illorum
propriam ſignificationem, niſi manifeſtum ſit
aliter ſenſiſſe teſtatorem, l. Non aliter, ff.leg.
36 3. Non † igitur dici poteſt ſub tali modo lo-
quendi comprehendi nepotes plures numero,
& gradu. & ita ſenſit in terminis Peregr.de fi-
deicom.art.28.nu.22.& ſeq.

Duodecimo, Addatur teſtatorem dicendo,
che l'altro ſopravivente ſucceda, perinde eſt, ac
ſi illos, ſeù illum ſuperuiuentem nominaſſet
37 nomine proprio, quia † talia verba ſtant rela-
tiuè, & important nominis proprij expreſſio-
nem, Torniol. conſilio 20. numero quarto, &
quinto Surd.conſilio 31.numero 31.Rui.con
ſilio 136.nu.7.in fin.in tertio, & conſilio 181.
numero ſecundo in ſecũdo, & omnes alij mox
38 referendi; Modò † quando ſubſtitutio alicu-
ius eſt facta ſub nomine proprio, vel arctati-
uo, ſeu relatiuo, vel demonſtratiuo certæ per-
ſonæ, nunquam extenditur ad aliam perſonã,
nec ne potes pôt comprehẽdere, vt optime no
tat Iaſon conſilio 29. in tertio, Ruin.conſilio
127.numero 7.in ſecundo, Gabr. cõſilio 121.
numero 27.in primo, Zanch. in l.hęredes mei,
§.cum ita, par.4.nu.142.& 145.ac 213. Natt.
conſi.551.nume.29.Pariſ.conſilio 37.nu.53.
in ſecundo. Peregr.de fideic.art.21.nu.23.&
art.31.numero 16.Præt.de interpr.vlt.volun.

tol.326.numero 15. & nume.39. Eugen.con-
ſilio 61.in fin.optimè, Socinus iunior conſilio
14.numero 6.7.in quarto, Mantic.de coniect.
vlt.volunt.lib.11.tit.fin. numero 28. Trenta-
cinq. de ſubſtit. parte quarta cap. 14.numero
16.diffuſè, Surd. conſilio 31. numero 23.24.
& 31.& ſequen.omnino videndus. Conferunt
trad.per Honde. conſilio 60.nume.66. & ſeq.
in 1. dicens. Quod quando teſtator inſtituit
ſeù ſubſtituit filios nominatim, vel relatiuè,
vel reſtrictiuè, numquam cum intellexiſſe de
nepotibus ſeq. Turett. conſilio 25. nume.18.
19. in 3. Alibi dicitur, quod nomen (fratris)
dicitur nomen appellatiuum naturale, & ideo
vocatus a fratre teſtante ſub nomine fratris
dicitur ſpecificè & nominatim vocatus, Aret.
conſilio 88.numero 1. in fin. Curt.iun.conſil.
161.numero 4.Pret.de vltim.volunt.ſol.313.
numero 28.Rim.iun.conſilio 544. num.123.
At nominatio cõtrariatur trãſmiſſioni Raud.
conſilio 1.numero 107.in 1. & conſilio ſexto,
numero 9. 14. in 2.Menoch.conſilio 209.nu-
mero 8.

40 Decimotertio,† Verbum illud *ſopraviuente*,
importat conditionem, & conſequenter for-
mam. Rolan.conſilio 57.nume.50. iunct.nu.
55.in 3.nempè vt aliter filius cenſeatur ſubſti
tutus ſi ſuperuixerit, Bald. in l.quidam culo-
gio,col.fin.C.iur. delibe.quem ſequuntur in-
41 fra citandi.Ideò† cum ſubſtitutus fuerit præ-
mortuus grauato, ex intentione teſtatoris, di-
citur reſoluta conditio ſubſtitutionis, Socin.
iun.conſilio 14. numero 6. & conſil.30.nu.5.
in quarto,Ruin.conſilio 136.numero 7. in ſe-
cundo.Mantic.dicto tit.fi.numero 28. Tali in
quam in caſu dicitur teſtatorem conſideraſſe
ordinem moriendi, Bald.conſi.435.num. 5.in
42 quarto. Et ideò † filios filiorum, ſeù nepotes
non admitti vltra præcitatos in terminis no-
ſtris, firmat Ruin.conſi.181. in ſecundo,Go-
zad.conſi.29.nu.17. & 33.verſ.Tertio reſpon
deo,Zanch.d.par.4.nu.139. & 143.Menoch.
conſ.325.numero 55.Pariſ.cõſilio 37.nu.50.
& ſeq.in ſecundo, Peregr.d.art.21. nume.28.
plures addit, & veriorem enunciat, & latius
art.31.numero 16.Intrigliol. de ſubſt.centur.
3.quæſt.87.numero 20.Milanenſ.deciſ.8. nu
mero 207. in primo, Odd. conſilio 39.nu.27.
verſi. Præſertim cum hic, Noni.conſi.33. nu.
19.Becci.conſilio 143.numero 91.qui omnes
loquuntur de ſubſtitutione ſuperuiuentis;ad-
do in terminis nouiſſimè Trẽtacinq. conſ.74.
nu.6.7.in primo. Quinimò poſt Ruin.& alios
admonet,Gabr.conſilio 121.nu.28.in primo,
dictionem *ſuperſtites*, non poſſe referri ad ne-
potes in conditione poſitos, ſed tantum ad fi-
lios diſpoſitiuè vocatos.

43. Addatur, † quod ſicut verbum *ſuperſtites*,
in numero plurali prolatum à teſtatore, ſalua
ratione recti ſermonis,non poteſt referri ad v-
num ſolum, maxime quando teſtator tempo-
re teſtamenti honorat, & vocat plures perſo-
nas,tunc temporis in humanis exiſtentes, Me
noch. conſilio 215. numero 107. & ſeq.Odd.
conſilio 54. numero 7. Surd. conſilio 31. nu-
mero 23. Ita, è contra ex quo teſtator vſus fue
rit verbo *ſopraviuente*, in ſingulari numero, &
tunc temporis ſupereſſet vnica perſona, ſeù
vnicus filius, qui poſſet ſubſtitui alteri filio
præcedenti, ſalua ratione recti ſermonis, ad
ſolum filium debet referri,non autem in pluri
bus perſonis verificari, & ita ſenſit, Trenta-
cinq. dicto conſilio 74. numero 6. Peregr. de
fideicom.art.28.nu.22.in fin.

Decimoquarto, Quadrat ſummopere ſen-
44 tentia tenentium † fideicommiſſum conditio
nale, vel relictum in diem incertum ad hære-
des non tranſmitti,etiam quòd ſint filij,& de-
ſcendentes,& agatur de fideicommiſſo aſcen-
dente,vel paterno,l.cum ex filio,ff.vulg.l.ſi in
45 perſona,C.fideicom.& † ideò mortuo ſubſti-
tuto,vel fideicommiſſario pendente conditio-
ne,tale ius fideicommiſſi, non etiam tranſmit
titur ad ipſius fideicommiſſarij filios, Gloſ.
Cyn.Bartol. & alij in l.vnica, C. his qui ant.
aper. tab. plurimos adducit, & ſequitur Eu-
gen.conſilio 61.numero 25.per totum Conſi-
lium, Trentacinq. de ſubſtitut. parte quarta
capi.14.numero primo,& ſeq.Laderch.Imol.
conſilio 142.numero ſexto idem probat alios
addendo, Peregr. de fideicomm.art.31.nu.6.
46 Taliſq; cõcluſio † indubitatè recipitur quãdo
fuit facta ſubſtitutio reciproca nominatim,
vel per verba relatiua, *vt dixi in 12 & 13 fun
damentis*, ſeù arctatiua, vel demonſtratiua cer
tarum perſonarum ſubſtitutarum, ſeù vocata-
rum ſub conditione, ſi ſine filijs maſculis de-
ceſſerint, nam præmoriente primo cum filijs,
ad illos non tranſmittitur ſpes fideicommiſſi
conditionalis, vt diffuſè alios congerens,pro-
bat Peregr. dicto art.31. numero 16. omninò
videndus.

47 Quinimmò † quando teſtator plures inſti-
tuit illoſque viciſſim ſubſtituit ſub conditio-
ne ſi ſine liberis deceſſerint, & omnibus ſine
filijs decedentibus alium remotiorem,vel ex-
traneum ſubſtituit, (vt in præſenti facti ſpe-
cie) adhuc non eſt locus huiuſmodi tranſmiſ-
ſione, vt probè docuit Peregr. d.artic.31.nu-
mero 17.& 18.pariter videndus.qui locus ex-
uberans ſufficiat pro omnibus, quia contra-
ria tollit.

Decimoquintò, Confert, quod teſtator æ-
quis portionibus honorauit filios illos inſti-
tuẽdo *egualmente*, vt dicitur in teſtamẽto, quo
in caſu nullo pacto veniunt nepotes in ſub-
ſtitutione,

ſtitutione, quia ex tali modo inſtituendi æ-
qualiter teſtator voluit illos vocare in capi-
48 ta, non autem in ſtirpes † quo in caſu nempè
vocationis in capita, nequaquam continen-
tur nepotes in nominatione filiorum, Socin.
iun.conſil.30.nu.25. verſic.Quarto,in tertio,
Menoch.de præſumpt.94. numero decimoter
tio verſic.Decima,libro quarto. Caball.conſi
lio 181.numero ſexto. Sicuti è conuerſo per
vocationem in ſtirpes,nepotes cõprehendun-
tur,Curt.iun.conſilio 161. numero primo, &
ſeptimo cum concordantibus per Caball. di-
ctoconſi.181.nu.7.

Decimoſexto,Adduci poteſt concluſio illa,
49 quod † deficiente, ſeù caducata prima ſubſti-
tutione omnes aliæ ab ea dependentes cor-
ruunt,vt poſt plures tradit Rimin. iun.conſi-
lio 563. numero 21. & conſilio 531. numero
50 28. & 44. & † ſi corruunt ſubſtitutiones ex-
preſsè, multò fortiùs tacitè, vt eſt illa quando
filij ponuntur in conditione, alios cumulat
Surd.conſi.279.& nu. 1.& ſeq.

51 Nec dicatur concluſionem illam † non eſſe
tutam, cum multi ſentiant contrarium,vt per
Theſaur.deciſ.86.Et hoc admitti in ſubſtitu-
tione fideicommiſſaria, tradit Odd. conſilio
ſecundo numero duodecimo, vbi ait, quòd
quando ſubſtitutio prima eſt fideicommiſſa-
tia,& fideicommiſſariús primus mortuus eſt,
antequam capere poſſit fideicommiſſum,tunc
fideicommiſſum dicitur remanere apud hære-
dem grauatum, cum onere reſtituẽdi alijs ſub
ſtitutis vulgariter, vel expreſsè, vel compen-
diosè,& hoc eſſe verum fatetur, Peregr. de fi-
deicommiſ. articulo 15. numero vigeſimoſe-
cundo, & ſequen. Idem in ſubſtitutione vul-
gari, Menoch. conſilio 106. numerò 374. &
390.

Reſpondetur enim in præſenti caſu non cã
ducaſſe ſimplicem ſubſtitutionem, ſed defe-
ciſſe conditionatam ſubſtitutionem,quando-
cunque enim conditio adiecta ſubſtitutioni,
vna cum ſubſtitutione prima defecerit, cor-
ruunt, & vlteriores, Surd.dicto conſilio 279.
numero decimo Peregr.de fideicom.artic.15.
numero 28. & admittit, Theſaur. dicta deciſ.
86.in fin.dicens,quòd ſi primus,vel ſecundus
inſtitutus, vel ſubſtitutus fuerit cum conditio
ne,quæ per mortem expirauerit,tunc cum de-
fecerit conditio deficit etiam ſubſtitutio, Pã-
cian. conſilio vigeſimotertio numero 116. &
ſeq. Ad rem igitur noſtram ſatis conſtat de-
feciſſe conditionem ſuperuiuentiæ adiectam
primo ſubſtituto,ergò cæteræ irritãtur. Si qui
dem teſtator non ſubſtituit ſimpliciter alte-
rum fratrem, alteri decedenti ſine filijs, ſed
52 ſubſtituit alterum ſuperuiuentem; Vnde † cũ
illa conditio ſuperuiuentiæ defecerit, vlterio-
res ſubſtitutiones dependentes nõ ſunt in con
ſideratione,ita in puncto, poſt Alexand.deci-
dit Ruin.conſilio 135.numero tertio in ſecun
do,latè in terminis noſtris,Natt.conſilio 678.
numero 18. 19. 20. omninò videndus, quem
ſequitur Theſau. dicta deciſ.86.in fin. latiſſi-
mè Rolan. conſilio 57. numero 49. vſquè 58.
in tertio alios adducit in propoſito, Peregr.di
cto articulo quintodecimo, numero 40. 41.
53 Tunc † inquam dicitur dependere vnam, vel
ſecundam ſubſtitutionem a prima,quando a-
gitur de portione, ſeù de bonis primo graua-
to relictis, Becci.conſilio 186. numero vigeſi-
moſecundo.

Nec replicetur illam qualitatem ſuperui-
uentiæ non eſſe curandam, cùm nemo ſucce-
54 dere poſſit alteri niſi ſuperuiuat,& ideò † ex-
preſſio eius,quod tacitè inerat.nihil operatur,
l.hæc verba,ff.leg.1.

Reſpondetur, inquam imò in caſu iſto plu-
rimum operare,quia qualitas illa ſuperuiuen-
tiæ adiuncta ſubſtitutione fuit expreſſa a te-
ſtatore, per viam principalis diſpoſitionis,nõ
autem per modum ſimplicis conditionis,nam
55 † in primo caſu cenſetur tradita forma, qua
non impleta annullatur diſpoſitio,in ſecundo
autem caſu habet vim ſimplicis admonitio-
nis, ita poſt Aret. declarat Crot. in l.qui Ro-
mæ, §. duo fratres, numero 34.verſic. Sępius
dubitaui, ff. de verborum obligatione Decia.
conſilio 41. numero 55. in ſecundo, Eugen.
conſilio 61. numero 35. & ſequen. Et dictam
56 † enunciationem ſuperuiuentię tanquam par
tem principalis diſpoſitionis conſiderarunt,
Alexand. Natta, Ruinus, Peregrinus, & alij
mox relati, qui propriè loquuntur in terminis
iſtis.

57 Reſpondetur ſecundo, † Regulam illam
procedere, quando ſit expreſſio eo modo quo
tacitè ineſt, ſed ſi alio modo ſecus eſt, vt in
præſenti caſu,prout exemplificando declarat,
Trentacinq. de ſubſtitut. part. quartadecima
capitulo quartodecimo, numero ſextodecimo
verſiculo, Huic rationi, Eugen. conſilio 61.
numero 36. quorum dicta non repeto, cum a-
pud eos videri poſſint, qui licet loquantur in
diuerſis caſibus, attamen eadem ratio in om-
nibus militat.

58 Decimoſeptimo, † In dubio, ſeù cæteris
paribus pronunciandum eſt,nullum extare fi-
deicommiſſum, Eugen. conſilio 61. numero
tertiodecimo, vbi id latè exornat ac pluribus
rationibus, & authoritatibus corroborat, &
59 † non eſſe locum repræſentationi, cum re-
præſentatio ſit quid extraordinarium, & fun-
detur in iure ſpeciali, Menoch. libro quarto
præſumpt.95.numero tertio Intrigliol.de ſub
ſtit. cent.3. quæſtione 87. in fine. Gabr. con-

ſilio 125. numero ſexto. in ſecundo.

Nec prædictis ſic vt ſupra firmatis, vim fa-
60 cit, quòd † quando agitur de ſucceſsione
Aui, vel Patrui, vt in præſenti caſu, filius ſub-
intrat in locum patris, & nepos venit ſub no-
mine filij, Cacher. conſilio 72. numero octauo
infinitos aggregat, Intrig. dicta quæſtione 87.
numero 4.

61 Reſpondetur inquam, † Contrarium mul-
tis placuiſſe relatis per Gabr. titulo de fidei-
comm. concluſ. tertia, numero ſecundo. & 13.
Cacher. conſilio 72. numero 9. Menoch. con-
ſilio 215. num. 97.

62 Reſpondetur ſecundo, † Militare vbi tractā
tur de ſuccedendo iure hæreditario, ſecus quā
do iure fideicommiſsi, Gozad. conſilio 29. nu-
mero 18. Crau. conſilio 67. numero 5. Meno-
ch. conſilio 24. numero 55. Noni. conſilio 33.
numero 28. vbi de veriori, ac communiori te-
ſtatur, & conſilio 34. numero 11. Magon. de-
ciſ. Lucan. 82. numero 22. vbi latè per addit.
63 in litera C, qui ſubdit † in fideicommiſſo ne-
potem non ſuccedere in locum patris, niſi quā
do ageretur de ſuſtinendo teſtamento, quod
alias corrueret, quando non daretur talis ſub-
intratio; at hic non deſideratur talis ſuſtenta-
tio teſtamenti, & hanc diſtinctionem probat
Decia. conſilio 47. numero 32. in tertio. Et di-
cit Caſſanat. infinitos adducens ac de magis
communi atteſtans in conſilio 59. numero 2.
repræſentationem ſeù ſubintrationem habere
locum in ſucceſsione legali ſeù ab inteſtato,
non in fideicommiſsis ſeù in diſpoſitione ho-
minis.

64 Reſpondetur tertio, † locum eſſe huiuſmo-
di repræſentationi in ſucceſsione Aui, vel Pa-
trui, quando agitur de ſubſtitutione collecti-
ua, vt puta ſi fuerit ſubſtituta agnatio, fami-
lia, proximiores, & deſcendentes, & ſimilia;
Secus quando eſt facta ſubſtitutio certæ per-
ſonæ, & maximè vocatæ nomine proprio, *vel
relatiuo, ſeu arctatiuo vocata tales inquam ſubſti
tutiones parificantur vt dixi in 12. & 13 funda
mentis.* Nam hoc in caſu repræſentatio facien-
da in hæreditate Aui, vel Patrui, intelligitur
quo ad gradum, non quo ad perſonam, vt la-
tiſsimè poſt plurimos, probat Zanch. in d. §.
cùm ita, par. 4. numero 100. & 145. Menoch.
conſilio 215. numero 132. iuncto nume. 166.
Trentacinq. conſilio 77. numero 3. & 4. vbi
etiam ſubiungit ceſſare præfatam concluſio-
nem, quando in contrarium extant coniectu-
ræ, vt in præſenti caſu iuxta prænarrata. Et re-
præſentationi locum eſſe tantummodò in vo-
catis per nomen collectiuum, non autem per
nomen appellatiuum latè poſt multos tuetur
Caſſanat. conſilio 39. numero 3. & ſeq. ſubdēs
ibi numero 7. ceſſare repræſentationem quan-
do aliqui vocantur nomine proprio, & nume.
17. & ſeq. ait repræſentationem ſtricti & ſpe-
cialis Iuris eſſe ideo illi locum non eſſe niſi in
caſibus a Iure expreſsis cum fundetur in fi-
ctione, quæ in dubio non recipitur in teſta-
mentis in quibus verba non ciuiliter ſed natu
raliter referenda ſunt.

Secundò, Poſſet adduci contra prædictā
65 fundamenta, quod † quando teſtator inſti-
tuit plures filios, illos inuicem ſubſtituendo,
ſi ſine filijs deceſſerint, & demum ſubſtituen-
do ſine filijs decedentibus aliam perſonam
minus dilectam, vt hic factum fuit; Tunc ſi
aliquis filiorum deceſſerit cum filijs, tranſmit
tit ad eos ſpem conditionalis fideicommiſsi,
quia filij in conditione poſiti, tali in caſu di-
cuntur uocati, ne detur caſus vt remotior, vel
minus dilectus præferatur proximioribus, &
magis dilectis, Odd. conſilio 54. nume. 10. di-
cens hanc ſententiam eſſe communiter rece-
ptam, & ſufficere hoc ſolum fundamentum ad
victoriam, Roland. conſilio 51. numero deci-
mo in tertio, Mantic. de coniect. vlt. volunt.
libro vndecimo tit. tertio, numero decimoter-
tio verſic. Tunc enim maximè uera eſt. Man-
del. conſi. 87. numero duodecimo Zanch. in l.
hæredes mei, §. cum ita, par. 4. numero 251. ff.
cond. & demonſt.

Reſpondetur tamen, vt dixi in calce 14.
66 fundamenti † contrarium eſſe verius adduxi,
Peregr. de fideicomm. articulo 31. numero
17. decimooctauo, & hoc latè, & pulchrè de-
fendit, Gabr. conſilio 91. omninò videndus, in
ſecundo.

67 Reſpondetur ſecundo, † fundamentum
iſtud non poſſe adaptari caſui noſtro, in quo
omnes ſubſtitutiones a prima deriuantes non
ſunt in conſideratione ob defectum conditio-
nis appoſitæ primæ ſubſtitutioni, vt dixi in
decimoſexto fundamento. Nec quando filij
ſubſtituti fuerunt nomine proprio, vel arcta-
tiuo, ſeù relatiuo, vt probaui ſupra, in 12. &
13. fundamentis, & nouiſsimè, tradit Trenta-
cinq. conſilio 77. numero quinto, & ſequen.
68 vbi † ait non fieri tranſmiſsionem fideicom-
miſsi conditionalis, quando teſtator uoluit
proſpicere conſeruationi agnationis, ſi teſta-
tor ſubſtituit filios per verba comprendentia
ſolos filios, & quando ratio facti ſermonis a-
liud non patitur, idem Trentacinq. in termi-
nis de ſubſtitut. part. 4. capit. 14. numero 19.
in fin.

In his inquam caſibus nepotes in conditio
ne poſiti non poſſunt dici vocati, ſub prætex-
tu digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum,
quia talis digreſsio haberet locum ſi conditio
appoſita a teſtatore fuiſſet adimpleta, & con-
ſequenter talis digreſsio eſſet conſideranda, ſi

D.Lu-

D.Ludouicus ſuperuixiſſet D. Franciſco, qui deceſsit ſine filijs maſculis. Sicuti alibi ha-
69 betur, quòd † infinitas ſubſtitutionum,& ratio conſeruandæ agnationis reſtringitur ſemper ad caſum fideicommiſsi prius expreſsi, & qualificati,Cephal.conſilio 17.numero 28.in fin.Menoch.conſi.85.nume.102.Deciſ.Mât. 9.num.16.latè Peregr. de fideicom. artic.14. nume.22.& ita attendi debet ſola vocatio, & caſus qualificatus,optimè Gabr.conſ.121.nu. 14.15.in ſecundo,Surd.conſ.315.num.49.& 53.Menoch.conſi.376.nu.57. Rube.120.nu. 9.dicens teſtatorem dici voluiſſe conſeruare bona in agnatione eatenùs, quatenus diſpoſuit in caſu per eum expreſſo,& non extra,concordat Honded.conſilio 78.num.49.& ſeq.in
70 primo,vbi ſubdit † mentem teſtatori ſnon eſſe attendendam, etiam quòd adſit magna præſumptio voluntatis, quando verba expreſſa repugnant,neque illam recipiunt interpretationem.

71 Reſpondetur quarto, † Talem prædilectionem filiorum poſitorum in conditione debere conſiderari reſpectu portionis proprij parētis, nō autem reſpectu alterius,id eſt, patrui, ideò quo ad portionem patrui non datur tranſmiſſio, latè Ruin.conſil.181.nu.7.8.in ſecundo, Gabr.conſi.2.nu.6.& conſi.91.nu.6.& ſeq.in ſecundo. Honde.conſi.60.nu.59.in 1.& conſ. 55.nu.25.in 2.Theſau. deciſ.248. nume.16. Odd.conſi.45.nu.30.& ſeq.Ruſtic. de fil.poſ. in condit.lib.5.c.9. optimè Peregri. de fideic. art.28.nu.19. & ſeq.Cephal.conſi.402.num. 31.& ſeq.

72 Addatur, quod † filij poſiti in cōditione dī reſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato tantū, adeo quòd nec pater illorum, nec altera perſona cuius intuitu reperiuntur poſiti in conditione,impeditur quin poſſit teſtari,& diſponere de bonis ſuis pro libito, *prout fecit D Franciſcus eorum patruus*,Gab.d.conſ.91.nu.2.& nu. 20.in ſecundo,vbi alios adducit.

Tertiò loco pōt excipi in caſu iſto controuerſo fuiſſe factam expreſsè ſubſtitutionē reciprocam inter ipſoſmet filios teſtatoris,& attēta qualitate inſtitutionis inter eos fuiſſe indu
73 ctū ius accreſcendi, vndè † ſtante connexitate ſubſtitutionis fideicommiſſariæ,& iuris accreſcendi , cum ipſum ius accreſcēdi ſit tranſmiſſibile,redditur etiā tranſmiſſibile ius cōditionalis fideicōmiſſi,ita Odd.conſi.54.nu.12. dicens hoc eſſe ſubtile,& non benè percipi,niſi a legiſtis benè fundatis,& alios adducit concordantes per tex.in l. qui patri, ff.de acq.hæred Cephal.conſi.16.nu.45. Becc.conſi.164. nu.13.Pedroc.conſi.40.nu.365.& conſil.38. nu.185.Trentacinq.conſi.30.nu.7.

74 Nec eſt dubium quin † hæredes inſtituti

Liber Secundus.

æqualiter dicantur coniuncti , & ſit inter eos locus iuris accreſcendi, Mantic.de cōiect.vlt. vol.lib.10.tit.3.nu.7.Pedroc.conſ.39.nu.47.
75 Peregr. de fideicom. art.9.num.8. Nam † ius accreſcendi non tollitur niſi per totalem diſiūctionem,Surd.conſ.31.nu.38.

Reſpondetur nihilominus D.Franciſcum qui nuper deceſſit iam antè per plures annos adiuiſſe portionem hæreditatis ad ſe ſpectan-
76 tem ; Vnde † cùm ius accreſcendi ceſſet poſt additam,& agnitam hereditatem,l.1.§.inter-
77 dum, §.ſi minor. ff.vſufr.accreſc.nam † ad eſſentiam iuris accreſcendi requiritur, quòd adſit alia portio coniuncta, cui vacans accreſcere valeat, Simon. de Pret.de interpretat.vlti-
78 mat. volunt. fol.206.numer.9. ſequitur † ius ſubſtitutionis in caſu iſto non fuiſſe quo ad ipſos fratres, vti primo loco inſtitutos vnitum cum iure accreſcendi,& conſequenter non potuiſſe trahere ad ſe ius ſubſtitutionis, vt tranſeat ad hæredes, ſeù filios D.Ludouici cohæredis præmortui,ita Bero.conſilio 94.numero 24.in ſecundo. Eadem ratione ceſſare dicitur dicta vnitas, ſeù cōnexitas, quo ad prædictos, vti ſubſtitutos per fideicommiſſum, nam ſubſtitutio fideicommiſſaria præſupponit aditionem, cum de manu hæredi ſcapere debeat fi-
79 deicommiſſarius, ius † autem accreſcendi cōtrariatur aditioni, ex quo hereditate adita,illi amplius locus non eſt, vt dixi, & probat,l.1. C. quand. non pet. part.l.re coniuncti,ff.leg.
80 3.Et ideò † dicendum eſt in fideicommiſſaria non dari ius accreſcendi, ita Decia.conſil.56. nu.16.in tertio.

81 Reſpondetur ſecundo hanc † coniecturam acriter pro falſa impugnari per Fanut. de inuentar.par.6. numero 101. vbi ſigillatim,tollit fundamenta contrariantium , vt apud eum videre eſt.

82 Reſpondetur tertio,† textum in l. qui patri, ff.acquir. hæredit. in quo nituntur aduerſantes probare illorum ſententiam,procedere in ſubſtitutione pupillari , in qua tranſmiſſio eſt neceſſaria, ſecùs in fideicommiſſaria, in qua ceſſat ratio dictæ neceſſitatis,& in qua ius accreſcendi reperitur prorſus extinctum , & ita reprobatis, Odd. & ſequacibus verius, ac receptius eſſe, vt in fideicommiſſaria non detur dicta vnitas, nec tranſmiſsio validè, poſt plures tuetur, Gabr. conſilio 91. numero 22. 23. & ſequentib. in ſecundo, omninò videndus, concordat Bero.conſilio 94. numero 21. in ſecundo.

Reſpondetur quarto, quod in caſibus, in quibus aliquando poteſt habere ſecundum aliquos locum in fideicommiſſaria ius accre-
83 ſcendi ; Attamen † & illi fatentur dictum ius accreſcēdi poſſe prohiberi etiā tacitè per ip

conſecutæ, vt patet ex ſerie teſtamenti Domi-
ni Caroli teſtatoris, & colligitur ex tex. in l. hę
redes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. & ex conge
ſtis per Rot. deciſ. 804. par. 1. in nouiſſimis.
Vnde ex his infertur. Quòd ſi filiæ Ludouici
poſſent admitti ad portionē Franciſci patrui,
multo fortius videntur admittendi filij maſcu
2 li eiuſdem Ludouici, † cum ſit regulare ma-
ſculinitatem prædilectam eſſe in teſtamentis,
3 vnde videtur eſſe locum regulæ, † quod vin-
4 cens vincentem te multò magis vincit te, † &
ſi teſtator de hoc fuiſſet interrogatus, ita veri-
ſimiliter reſpondiſſet, & diſpoſuiſſet. Surd. cō-
ſilio 125. nu. 14. & ſeq.
5 Addatur, † quod deſcendentes teſtatoris in
conditione poſiti, dicuntur vocati etiā ad por-
tionem patrui decedentis ſine filijs, quidquid
de alijs extraneis perſonis dici poſſet. Ruſt. de
fil. poſit. in condit. lib. 5. cap. 9. nu. 8. ſicuti in
6 ſimili habetur, † nepotes contineri in illa con-
ditione, ſi ſine filijs, &c. in fauorabili diſpoſi-
tione facta ab aſcendente ad commodum libe
rorum. Bart. in l. liberorum. nume. 4. & 6. verſ.
Quinto caſu. ff. de verb. ſign. alias ſequeretur
abſurdum, quòd defuncto Domino Ludoui-
co ſine filijs, relictis nepotibus ex filijs, Domi
nus Franciſcus admitteretur ad portionē Do-
mini Ludouici fratris excluſis dictis nepotib.
deſcendentibus Ludouici.

Quæ omnia accuratè perpenſa nullatenus
obſtant firmatis in antecedēti conſilio ſtante
qualitate ſubſtitutionis reciprocę, ac limitatę,
ſeu perſonalis factæ per teſtatorē filijs ſuis, nē-
pè vt altero eorū decedente ſine filijs alter ſu-
peruiuēs ſuccedat, &c. ex tali (inquam) ſerie te
ſtamenti nulla reperitur facta ſubſtitutio Dño
Franciſco, adeo ꝙ potuit ipſemet Dñs Franci-
ſcus iure meritò diſponere ꝓ ſui libito de por-
tione bonorū ſibi obuētorū ex diſpoſitione pa
terna, omni metu fideicommiſsi, ſeu alterius
grauaminis poſtpoſito.

Siquidē clariſsimū eſt, ſubſtitutionē illā fi-
liarū Dñi Ludouici factā ambob. filijs teſtato
ris decedentib. ſine filijs maſculis, nō habere
locū niſi verificata cōditione in ambob. filijs
7 decedentib. ſine filijs maſculis, adeo qđ † plu
ralitas illa nequaquā potuit reſolui in ſingula
ritates, vt abūdè, & per plura fundamēta ſuſti-
net Honded. conſil. 60. nu. 19. vſq; 40. in quò
fit, vt cum D. Ludouicus deceſſerit cū filijs ma
ſculis, non poſsint filiæ fœminę ad portionem
D. Franciſci admitti, cum illi Domino Franci
ſco hoc in caſu nunquam fuerint ſubſtitutæ,
nec tacitè, nec expreſsè.

Non ēt ipſi Dño Franciſco fuerūt expreſsè
nec tacitè ſubſtituti illius nepotes filij Dñi Lu
douici, cū illi fuerint tātummodò poſiti in cō-
ditione reſpectu perſonæ Dñi Ludouici patris
ſui, cui patri tali in caſu nō etiā dici poſſunt tā
citè ſubſtituti, ſed illis ſolū reſeruatū ius legiti
8 mæ ſucceſsionis in portione paterna. Vñ † ſi
nō cēſentur ſubſtituti patri proprio, multò mī
nus dicētur ſubſtituti patruo, vt pulchrè decla
rat Caſtr. cōſi. 449. in 2. Qñquidem ex illa po-
ſitione filiorū in cōditione, valdè cōtrouertiē,
9 an dicantur diſpoſitiuè vocati, † multo minus
igitur dicētur vocati reſpectu perſonæ, cuius
intuitu nullā faciunt conditionē, vt poſt pluri
mos aduertit Peregr. de fideicom. ar. 28. n. 19.
10 & ſeq. Vnde ex his infertur † ꝙ in caſib. in qui
bus aliqñ ex cōiecturata mente teſtatoris filij
poſiti in conditione dñr vocati, cēſentur tan-
tummodò vocati quoad portionē relictā eorū
patri, cuius reſpectu fuerūt in cōditione poſi-
ti, nō aūt quoad totā hæreditatē, vel portionē
patrui, ſeu aliorū cohæredū. vt poſt Rip. Zāch.
Natt. Cephal. Rimin. Gabr. Burſ. & alios tra-
dit Honded. d. cōſi. 60. nu. 59. & ſeq. & conſi.
55. n. 25. in 2. Theſaur. deciſ. 248. n. 16. Odd.
cōſi. 45. nu. 30. Peregr. d. art. 28. nu. 19. & ſeq.
Ruſtic. de fil. poſit. in cōdit. lib. 5. c. 9. nu. 1. &
ſeq. Qui oēs plurimos alios adducūt, & ita ſa-
tis patet, & quoad hoc caput filiorum Domi-
ni Ludouici poſitorum in conditione nullam
fuiſſe factam ſubſtitutionem Domino Franci
ſco, qui exinde potuit pro libito diſponere de
bonis ſuis, prout fecit.

Nec replicetur potuiſſe euenire caſum de-
ſcriptū in motiuo, vt filiæ fœminæ Dñi Ludo-
uici minus dilectæ, vel ēt Dña Herminia tota-
liter extranea, illiuſq; filij potuiſsēt ad vniuer
ſalē ſucceſſionē admitti in defectū maſculini-
tatis deſcēdētis ex filijs teſtatoris, quo in caſu
non eſt veriſimile, vt teſtator nepotes illos in
conditione poſitos non vocauerit, vnde ſucce
11 dit † veram eſſe aſſertionē Ruſtici in d. lib. 5.
c. 9. nu. 8. dicentē, filios in cōditione poſitos di
ci vocatos ēt ad portionē patrui, qñ ſunt ex de
ſcendētib. teſtatoris, vt in caſu iſto. Quę cōclu
12 ſio cōprobatur ex eo, ꝙ † tales filij dñr vocati
ēt ad portionē patrui, qñ aliàs decedēte patruo
in eius portionē admitteretur extraneus ſub-
ſtitutus, ad excluſionem deſcendentium ex ce
lebri conſilio Anch. 74. cum concordantibus
per Rol. conſi. 51. nu. 9. 10. in 3.

Rñdetur. n. aduertēdū eſſe, ꝙ ad fideicōmiſſi
inductionē non eſt curandū de caſib. qui eue-
nire potuiſsēt, ſed dę illo, qui effectiuè euenit,
13 vt infra dicetur. & † edictum Ruſtic. in d. c. 9.
nu. 8. fundatur in doctrina Rui. cōſ. 121. n. 8.
ī 2. qui loquiē in expreſſa vocatione filiorū, nō
in tacita, & ideo non recipitur, cum nō faciat
ad rem noſtram, & in ſpecie Ruinum eo loci
reprobat Zanchus in §. cum ita. par. 7. nu. 89.
& quod verè loquatur in expreſſa vocatione
colligiē ex Men. cōſ. 327. nu. 33. & conſil. 359.

numero 7. vbi refert, Ruinum loquentem ibi
de expreſſa ſubſtitutione facta per teſtatorẽ,
& verè hoc eſſet dictum contra omnium rece-
ptiſſimas traditiones.

Quo vero ad conſiderationem prædilectio-
nis maſculorum, & ad euitandum abſurdum,
ne extraneus præſeratur deſcendentibus teſta
toris, vt per Anch. dicto conſil. 74. & illius ſe-
quaces.

Aduertendum eſt, quòd quoad admiſſionẽ
filiorum Domini Ludouici ad portionem pa-
14 trui nõ eſt recurrendum ad materiam † legis.
Lucius. ff. hæred. inſtit. in qua agitur quando
filij poſiti in conditione dicuntur vocati nec
ne, quia vt dixi, non dicuntur vocati niſi ad
portionem patris, cuius intuitu tantum fuerũt
in conditione poſiti, ſed fortaſſe recurrendum
15 eſt ad materiam prædilectionis, de qua † in l.
hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. Quæ ta-
men prædilectio nullo pacto eſt conſiderabilis
in caſu iſto, quia teſtator ſubſtituit Domino
Franciſco Dominum Ludouicum alterum fi-
lium ſuperuiuentem tantùm, faciendo illi ſub
ſtitutionem limitatã, & perſonaliſſimam, nec
vlterius progreſſus eſt teſtator quoad ſubſtitu
tionem, vel ſubſtitutiones perſonæ ſolius Do-
mini Franciſci decedentis ſine filijs, vt plenè
dixi in antecedente conſilio. Quare in propo-
16 ſito dico, † quòd teſtator ponendo filios Do-
mini Ludouici in conditione dicitur quodam
modo illis reſeruaſſe quoad Dominum Franci
ſcum patruum ius legitimæ ſucceſſionis in bo
nis dicti eorum patrui, quatenus illis eſſet de-
lata, nempe decedente ipſomet patruo inteſta
to. Ius inquam legitimè ſucceſſionis conſiſtit
in ſucceſſione ab inteſtato, vt latè per Moroti.
conſi. 100. nu. 11. Menoch. conſilio 636. num.
27. ſed cum D. Franciſcus eorum patruus te-
ſtamentum condiderit inſtituendo ſibi hære-
dem vxorẽ, ceſſat prorſus talis dilectio, & con-
ſequenter ſuſtinetur diſpoſitio teſtamentaria
facta per D. Franciſcum. Ita doctè & pulchrè
docet Caſtr. omnino videndus cõſilio 449. in
2. quem ſequitur latè declarando diſtinctionẽ
iſtam, ac in puncto iſto exemplificando Pere-
gr. d. art. 28. numero 21. vſque 25. quorum di-
cta tollunt penitus omnem amaritudinẽ, con-
ferunt trad. per Moroti. d. cõſilio 100. nu. 11.
17 Quinimò dixit † ibidem Peregr. numero 24.
ad inducendum fideicommiſſum ex coniectu-
rata prædilectione teſtatoris non eſſe haben-
dam rationem caſus, qui potuiſſet de facili cõ-
tingere, ſed conſiderari debere caſum, qui in
facto euenit, & ibidem plures adducit. Adeo q
conſiderari debet caſus, qui de facto euenit,
nempe quod D. Ludouicus prædeceſſit Domi
no Franciſco, & quod D. Franciſcus (cui fue-
rat ſubſtitutus frater ſuperuiuens) remãſit li-
ber ab omni onere fideicommiſſi, non autem
conſiderandus eſt caſus, qui aliquãdo potuiſ-
ſet contingere, vt filiæ fœminæ Domini Ludo
uici potuiſſent, Deo volente, ſuccedere ambo
bus Dominis Ludouico & Franciſco, ſi deceſ-
ſiſſent ambo ſine filijs maſculis. Hinc dixit in
propoſito Caſanat. conſilio 46. nume. 66. Nõ
eſſe inconueniens vt bona teſtatoris fideicom
mittentis attento præſenti ſtatu libera ſint,
poſtea verò in euentum alicuius conditionis
vinculentur, & fideicõmiſſo etiam perpetuo ſu
bijciantur, & fideicõmiſſa aliquando ſtare in
ſuſpenſo ſecundum caſuum contingentias. fir
mat Borgni. deciſ. 15. numero 26. in 3. & ibi-
dem prius. numero 16. Mandel. conſil. 31. nu.
7. alios addit idem Borgn. deciſ. 18. nume. 85.
quẽ ſequitur Caſanat. vbi ſupra numero 67.
dicens prius numero 65. in fin. bona relicta
per fideicommittentẽ liberè manere apud vo-
catos in primo ordine, licet poſſet dari caſus
vt aliæ conditiones appoſitæ ad aliorum ſub-
ſtitutorum poſſint verificari, & illos primò vo
catos poſſe de illis bonis prohibito diſponere.
18 † Alias reſponſiones ad talem conſiderationẽ
prædilectionis recenſet Odd. conſilio 26. nu-
mero 21. & ſeq. quæ optimè quadrant præſen
ti caſui, quas tamen non volo referre, cũ apud
eum videri poſſint.
19 Et ita ex his dicuntur ſublata relata † in de
ciſ. Rotæ 804. parte 1. in nouiſſimis. nã ibi nõ
agebatur de ſubſtitutione perſonali limitata
de fratre ſuperuiuente, & in caſu Rotæ agitur
de ſuperexiſtentia perſonæ, quæ veriſimiliter
ex mente teſtatoris debuit admitti ad aliorũ
excluſionem, quæ conſideratio ceſſat hic, quia
talis perſona non fuit conſiderata a teſtatore
limitatè, & perſonaliter ſubſtituẽte, vt ſæpius
dixi. Alibi dicitur, quòd ratio maſculinitatis,
vel conſeruandæ agnationis expreſſa per teſta
torem, ſeu conſeruandi bona in agnatione, &
familia ipſius teſtatoris, debet intelligi, & ad-
mitti, ac regulari ſecundum terminos diſpoſi-
tionis ipſius teſtatoris, & in caſu ſolũ expreſſo
ab ipſo teſtatore, non autem in alijs caſib. ima
20 ginarijs, & veriſimilibus, quia † fauore agna-
tionis non ſunt multiplicandæ ſubſtitutiones
vltra expreſsè diſpoſita per teſtatorem Hond.
conſilio 78. numero 49. in 1. latè Menoch. cõ-
ſilio 376. numero 57. & 63. & conſilio 85. nu-
mero 102. Rube. conſilio 120. numero 9. verſ.
Non obſtant. Peregr. de fideicom. art. 14. nu.
22. 47. & ſeq. deciſ. Mant. 9. numero 16. Ce-
phal. conſilio 17. numero 28. in fin. Noni. con
21 ſilio 10. numero 22. & ideo † dixit Surd. poſt
alios conſilio 448. numero 23. per vocationẽ
maſculorum induci coniecturam, quòd teſta-
tor habuerit rationem conſeruandæ agnatio-
nis in eo caſu, in quo maſculi ſunt vocati tan-
tùm,

tùm, non autem in alio. Idē probauit Cephal. conſi. 137.nu.13. Menoch.conſil.760.nu.10.

Non etiam vim facit regula, Si vinco vincē tem te, &c. Quia in caſu iſto non datur iſte terminus victoriæ, cum ſubſtitutio facta Domino Franciſco ſoli morienti ſine filijs nullibi legatur, & ſubſtitutio filiarum Domini Ludouici fuerit facta tantùm in caſu, quo ambo Domini Ludouicus & Franciſcus deceſſiſſent ſine filijs, & non aliter, & vt ſupra dixi, & ideo
22 dici ſolet † regulam illam non procedere, quādo vincens non ſubrogatur victo. Surd.conſi. 138.nu.19. & ita dico.

Car. Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Filij legitimi ex legitimo matrimonio procreati in conditione poſiti dicuntur vocati ad excluſionem baſtardorum legitimatorum.

2 Pater præferendo legitimatos propria filia, & eius filium, dicitur fortius voluiſſe præferre maſculos deſcendentes legitimos alterius lineæ hæredibus extraneis.

3 Subſtitutio extenditur ad filios ſubſtitutorum ex maioritate rationis.

4 Crau conſ 326 reprobatur.

5 Subſtitutione prima ſublata per ſuperexiſtentiā filiorum maſculorum vnius ex hæredibus, cæteræ omnes dicuntur ſublatæ, & nu. e 5.

6 Teſtator non vult præferre extraneam nationem proprio ſanguini.

7 Tex. l qui patri ff de acq hæred non habet locum quando teſtator ſubſtituit ſuperuiuentem.

8 Verbum, Supraiuiente, importat conditionem & formam.

9 Teſtator ſubſtituens ſuperuiuentem dicitur deſignaſſe ac conſideraſſe ordinem moriendi.

10 Subſtitutus ſub conditione ſi ſuperuixerit ſi præmoriatur reſoluitur conditio ſubſtitutionis ex intentione teſtatoris.

11 Filiorum appellatione non veniunt nepotes in ſubſtitutione facta filijs de ſuperuiuente.

12 Subſtitutio facta de aliquo in numero ſingulari non poteſt comprehendere plures perſonas.

13 Teſtator ſubſtituens ſuperuiuentē, perinde eſt ac ſi illum per nominis proprij expreſsionem ſubſtituiſſet, quia verbum illud, Superuiuentem, ſtat relatiue.

14 Teſtator inſtituens filios nominatim, vel relatiue, ſeu reſtitutiue nunquam dicitur intellexiſſe de nepotibus.

16 Filij in conditione poſiti dicuntur vocati ad excluſionem ſubſtitutorum quoad portionem eorū patris tantum, non autem patrui, vbi de magis communi & nu 20.

17 Filij in conditione poſiti vbi ex coniecturis dicūtur vocati adoptionum cohæredis, id non procedit quando poſt filios inuicem ſubſtitutos nō legitur ſubſtitutus aliquis extraneus.

18 Filij poſiti in conditione, an & quando cenſeantur vocati ad portionem patrui ratione prædilectionis, recurrendum eſt ad materiam. l hæredes mei § cum ita ff. ad Trebell.

19 Prædilectio teſtatoris filiorum vnius fratris hæredis inſtituti operatur tantum vt illis dicatur reſeruatum ius legitimè ſucceſsionis in bonis patrui tam ex teſtamento, quam ab inteſtato.

ARGVMENTVM.

Caducato primo gradu ſubſtitutionis, cęterę omnes ſunt reijciendæ. Nepotes in conditione poſiti non cenſentur vocati ad portionem patrui ſine filijs decedentis, in fideicommiſſo fratribus iniuncto quod altero ſine filijs decedente alter ſuperſtes ſuccedat.

CONSILIVM CVIII.

Actiones meæ à Domino.

IN cauſa Aldegata ſubſiſtere videtur Excellentiſsimus Senatus Mantuæ aduerſus Illuſtriſsimam Dominam Hippolytam vxorem quon. & hęredē inſtitutā a quon. Domino Franciſco viro ſuo, ex eo; Quòd ſi Dominus Ludouicus ſolos baſtardos reliquiſſet, ipſi ſucceſsiſſent hoc caſu, & extraneos hæredes a Domino Frāciſco Fratre Domini Ludouici penitus excluſiſſent. Vn
1 de nè † ſequatur abſurdum, quòd baſtardi legitimati ſint melioris conditionis, quàm ſint legitimi ex legitimo matrimonio geniti, vtiquè dicendum eſt, filios Domini Ludouici poſitos in conditione fuiſſe vocatos, vt in cauſa Mantuana reſpondit Crau. conſilio 326.
2 Quod fundamentum augetur. Quia † ſi pater teſtator prætulit legitimatos propriæ filiæ legitimæ, & filiabus filiorum hęredum inſtitutorum, a fortiori dicitur voluiſſe præferre deſcēdentes maſculos legitimos & naturales alterius lineæ hæredibus extraneis inſtitutis a Domino Franciſco Crau. d. conſilio 326. numero 2.

Secundo, non extantibus legitimatis ex dictis filijs hæredib. inſtitutis pater teſtator vocauit fœminas ipſorum hæredum, & illis non extātibus vocauit Erminiam propriam ipſius teſtatoris filiam, ac eius deſcendentes maſcu-
3 los, ac fœminas. Modo † ſi Filias Domini Ludouici

Digitized by Google

douiei vocauit, itē filias filiæ minus dilectas,
a fortiori dicitur voluiſſe vocare filios maſcu-
los Ludouici, cum maior ratio vocationis in-
tret. Capr. conſ. 123. in priuio dub. de quo per
Crau. d. conſil. 326. nume. 4. Intrig. de ſubſtit.
centur. 3. quæſtione 26. nu. 120.

In præſenti cauſa iam edidi duo conſilia,
quæ ſi accuratè fuiſſent perpenſa, inconcuſſas
reſpōſiones talium motiuorum excerpſiſſent.
Sed ne videar labori parcere, & vt ſatisfaciam
iuſſioni Illuſtriſſimæ Dominæ, non pigebit ite
ratò declinare exceptiones prædictas, nonnul
lis etiam additis.

4 Primò igitur reſpondetur, † Conſiliū Crau.
326. in quo obſtacula prædicta fundata legū-
tur, nominatim & de argumento in argumen-
tum explicitè reprobari per Burſat. qui cōtra-
rium in illamet cauſa conſuluit. in conſil. 51.
per totum. & præcipuè a nu. 13. verſ. Quib. nō
obſtabant, vſque ad finem, ideò videatur.

Secundò reſpondetur, prænarratas ſubſtitu
tiones, ſeu uocationes legitimatorum, ſeu ba-
ſtardorum, nec non & fœminarum, ex quibus
colligitur ex aduersò abſurditas prælationis
minus dilectorum alijs magis dilectis, fuiſſe
factas in caſum omninò diuerſum, & incom-
patibilem cum caſu controuerſo, nempe caſu,
quo ambo filij Ludouicus & Franciſcus dece-
dant ſine filijs maſculis legitimis, & naturali-
bus ibi, *& morēdo ambiduoi ſenza figliuoli legi-
timi & naturali maſchi ſuccedano li naturali legi
timati, & mācādo q̄ſti ſuccedano le figliuole, &c.*
Vnde cum Dominus Ludouicus deceſſerit cū
filijs maſculis, non fuit purificata conditio vo
cationis baſtardorum, & fęminarum, & conſe-
quenter non poteſt ex hoc aſſumi argumētum
minoris, vel maioris dilectionis ad inducendā
vacationem filiorum legitimorū Domini Lu-
douici poſitorum in conditione ad ſucceſſio-
5 nem Domini Franciſci patrui, quia † ſublata
prima ſubſtitutione per ſuperexiſtentiam fi-
liorum maſculorum vnius ex hæredibus, cæte
ræ omnes dicuntur ſublatæ. Ita præciſè in pū-
cto (videndus accuratè non perfunctoriè) Pa-
riſ. conſi. 87. nu. 36. 37. in 2. & conſi. 44. num.
29. in 3. Burſ. (reprobando Crau. in oppoſitū
ciratum ideo diligenter videndus) conſil. 51.
numero 23. vbi plurimos adducit concordan-
tes. Rimin. iun. conſi. 279. numero 227. & con
ſilio 518. numero 20. Cephal. conſil. 188. nu-
mero 21. & omnium latiſſimè omnimodè vi-
dendus Hond. conſilio 60. numero 19. & ſe-
quentibus vſque 40. in 1. vbi per plura funda-
menta in terminis noſtris probat, quod ſubſti
tutio facta pluribus copulatiuè ſub aliqua cō-
ditione, adhoc vt ſubſtitutus admittatur, ne-
ceſſe eſt, vt conditio ſubſtitutionis in perſo-
nas vtriuſque verificetur. Et ideo ſi teſtator
ſubſtituerit per dictionem collectiuām, nem-
pè ambobus decedentibus ſine filijs (vt in ca-
ſu noſtro) conditio debet in omnibus verifica
ri per mortem amborum ſine filijs, adeo quod
altero eorum tantùm decedēte cum filijs eua-
neſcit ſubſtitutio, nec aliquo pacto illa colle-
ctiua dictio (ambo) importans plutalitatē, po-
teſt reſolui in ſingularitates, & illius dicta nō
repeto, ne illa dicar tranſcribere de charta in
papyrum, cum apud eū videri poſsint, & ego
tetigi hoc fundamentum in ſecundo meo cō-
ſilio Mantuam tranſmiſſo, incipiente, Aduer-
ſus iam allegata, in verſ. Quæ omnia accuratè
perpenſa.

Tertiò reſpondetur, nullā poſſe cadere con
ſiderationem prædilectionis in præſenti facti
ſpecie. Nam prædilectio ſupponit plus & mi-
nus, & conſequenter duo extrema, vnū a quo,
& alterum ad quod. Talis (inquam) prælatio
importat pluralitatem perſonarū, vt patet ad
ſenſum. At in propoſito ceſſat extremum, ad
quod. Nam ſubſtitutio reciproca facta per te-
ſtatorem filijs ſuis hæredibus inſtitutis, quotū
filij fuerunt in conditione poſiti, fuit perſona-
lis, & limitata, ac certis finibus circumſcripta,
dixit enim. *Et morēdo uno d'eſsi ſenza figliuoli
maſchi legitimi & naturali eſcluſi però li figliuoli
naturali legitimati, che l'altro ſopraniuente ſoc-
ceda, &c.* Modò ſi teſtator ſolum filium ſuper-
uiuentē alteri ſubſtituit, quomodo poteſt col-
ligi veriſimilis mens maioris vel minoris dile
ctionis, & affectionis teſtatoris erga filios filij
pręmortui quoad ſucceſsionem patrui, ex quo
ille filius ſubſtitutus (ſi ſuperuixerit) habetur
pro non ſcripto vigore præmorientię? Et idcir
6 co dixit † Bal. in l. quidam Eulogio. num. 22.
C. iur. deliber. loquendo de veriſimili mente,
ſeu cogitatione teſtatoris, quòd ſcilicet teſta-
tor noluerit præferre extraneam nationē ſuo
7 proprio ſanguini, quòd † tex. in l. qui patri. ff.
acquir. hæred. non habet locum quando teſta
tor ſubſtituit ſuperuiuentem, quia illa verba
habent tacitam conditionem; ſi ſuperuixerit,
quia non demonſtrant niſi ſuperuiuentem. Et
ideo qui non ſuperuiuit non dicitur ſubſtitu-
tus. Quod ſecus eſſet ſi teſtator omiſſa condi-
tione ſuperuiuentiæ dixiſſet ſimpliciter, Pe-
trum, ſeu Ludouicum ſubſtituo, nam tunc eſ-
ſet locus tranſmiſsioni, & diſpoſitioni dictæ l.
qui patri. Iſta ſunt verba præciſa Baldi reſecā-
tia omnem amaritudinem abſurditatis ex ad
8 uerſo allegatæ. † Verbū enim illud *ſopraniuen-
te* importat conditionem, & cōſequenter for-
mam, vt pleniſsimè per Rolan. conſilio 57. nu.
9 50. iuncto numero 55. in 3. quia † teſtator hoc
in caſu dicitur deſignaſſe, ac conſideraſſe ordi
nem moriendi. Idem Bal. conſilio 435. nu. 5.
10 in 4. Quo fit, vt † cum D. Ludouicus ſubſtitu-
tus,

tus, ſi ſuperuixerit, fuerit præmortuus Domi-
no Franciſco, dicitur totaliter reſoluta condi-
tio ſubſtitutionis ex intentione teſtatoris, vt
verbatim notat Socin.iun.conſ.14.num.6. &
conſil.30.num.5.in quarto.Ruin.conſil.136.
num.7.in 2. Mantic.de coniectur.vlt. volunt.
lib.11.tit.fin.num.28.& in neceſſariam conſe
quentiam fatendum eſt,nullatenus dici poſſe,
filios dicti ſubſtituti præmortui in conditione
poſitos fuiſſe prædilectos a teſtatore reſpectu
portionis patrui, quia deficit penitus funda-
mentum affectionis, dilectionis, & vocatio-
11 nis, meritò in terminis noſtris, † vt ſubſtituto
ſuperuiuente, illoque præmortuo nulla habea
tur tatio illius filiorum, teſtantur Ruin.conſil.
181.in 2.Gozad.conſil.29.num.17.& 33.ver
ſic. Tertio reſpondeo. Zanch. in repet.l. hære-
des mei,§.cum ita,par.4.num.139.& 143. ff.
ad Trebel.Menoc.conſil.325.num.55. Pariſ.
conſil.37.num.50.& ſeq.in 2.Peregr.de fidei-
com. art.21.num.28. vbi alios adducit, & de
veriori teſtatur.Intr.de ſubſtit.centur.3. quæ-
ſtione 87.num.20.Milanen. deciſ.8.nu.107.
in 1.Odd.conſil.39.num.27.verſ. Præſertim.
Noni.conſil.33.num.19.Beci.conſil.143.nu.
68.69.& 91.& nouiſſimè pariter in puncto
Trentaciuq.conſil.77.num.6.7.in 1. Qui Be-
ci. & Trentacinq. debent omnino ponderari,
quia diffusè loquuntur in tenniuis iſtis,& ego
tetigi in primo Conſilio in hac cauſa edito in
13.fundamento,vbi etiam recenſui Gabr.con
ſilio 121.nu.28. in 1.dicentem, verba (ſilium
ſuperſtitem)non poſſe referri ad nepotes in cō
ditione poſitos,ſed tantùm ad perſonas diſpo-
12 ſitiuè vocatas. Et † cum fuerit a teſtatore in
numero ſingulari prolatum, ibi *l'altro ſopraui
uente ſucceda*,non poſſe comprehendere plures
perſonas, ſed ſoli perſonæ ſubſtituti applicari
debere. Trentacinq.d.conſil.74.num.6.Pere-
grin.d.art.28.num.22.in fin.Conferunt dicta
per Surd.conſi.31.num.24. nec non & per me
relata in antedicto conſilio in 11. fundamen-
to,vbi fuit pōderata dictio illa, *che l'altro*, quæ
prædicatur de duobus tantùm, quibus addo
in terminis Peregr.d.art.28.num.22.in fin.&
num.23. omnino videndum, quia loquitur in
13 indiuiduo. Hocque † confirmatur ex conge-
ſtis per me in dicto primo conſilio in 12. fun-
damento, vbi dixi, quod teſtator ſubſtituens
ſuperuiuentem perinde eſt, ac ſi illum ſubſti-
tuiſſet per nominis proprij expreſſionem, quia
verbum illud ſtat relatiuè, quo in caſu nō poſ-
ſunt comprehendi filij ipſius ſubſtituti,& plu-
res adduxi, quibus addo nunc optimè in pro-
14 poſito loquentem † Hond. conſil.60. numero
66.& ſequentib.in 1.vbi ait,quòd quando te-
ſtator inſtituit filios nominatim, vel relatiuè,
vel reſtrictiuè, numquam dicitur intellexiſſe
de nepotibus,& præcipuè de nepotibus in con
ditione poſitis.Sequitur Turett.conſil.25.nu-
mero 18.19.in 3. & ita ex prædictis etiam ſe-
15 quitur dicendum,quòd † caducata prima illa
ſubſtitutione qualificata a conditione ſuper-
uiuentiæ, cæteræ omnes debeant reijci,& non
curari,vt in puncto per Natt. videndum conſ.
678.num.18.19.20.poſt Ruin.conſil.135.nu
mero 3.in 2.Theſau.deciſ.86.in fin. Addo Ro
land. diffusè tractantem articulum conſil. 57.
num.49.vſque 58.in 3. facit etiam Peregr. de
fideicom.art.15.num.40.41.& de hoc dixi in
dicto primo Conſilio in 16.fundamento, qui-
bus addatur in puncto Pariſ. d. conſ.87. num.
37.38. in 2. Concludendum igitur eſt ceſſare
prorſus conſiderationem prædilectionis, quia
deficit extremum ad quod deberet proportio-
nari dilectio illa minor ad maiorem.

16 Quartò reſpondetur, quòd † in omnibus ca
ſibus,in quibus filij poſiti in conditione dicun
tur ex coniecturis, præſumptionibus,& veriſi-
militudine vocati,dicuntur vocati ad ſubſtitu
torum excluſionem quoad portionem eorum
patris tantùm,& non patrui, ſecundum Ruin.
conſil.141.num.13. verſ. Poſtremo. Omnino
vidend.in 3.& conſ.181.num.7.8.in 2.Gabr.
conſ.1.num.6.10.& 13.vbi plurimos adducit,
& de communi teſtatur,& conſil.91.num.6.&
ſeq.in 2. quos citaui in antedicto Conſilio pri
mo in quarta reſponſione ad ſecundum obie-
ctum, quibus addo nunc Mantic. de coniect.
vlt.volunt.lib.11.tit.3.num.27. vbi teſtatur,
ita ab omnibus teneri; Pancir.conſil.156. nu
mero 3.Theſau.deciſ.248.num.16.Odd.con-
ſil.45.num.30.& ſeq.Ruſtic.de fil.poſit. in cō
dit.cap.9.lib.5.Pulchrè Cephal.conſilio 402.
num.31.& ſeq.Peregr.de fideicom.art.28. nu
mero 19.& ſequentib. vbi infinitos adducit,
& contraria tollit. Quibus addo Sim.Pret.cō-
ſil.39. num. 14. 15. cum cæteris congeſtis per
Honded.conſil.60.num.59.in 1. & conſil.55.
num.25.in 2. qui & ipſi plurimos alios conge-
runt concordantes,Natt.conſ.551.nu.5.6. Et
licet non deſint tenentes contrarium conſide-
rando abſurditatem,de qua in motiuo, & per
Crauet.conſ.316.num.3. cum nonnullis rela-
ris per Peregr.d.artic.28.num.20.vel quando
teſtatoris verba ad ſucceſſiuum fideicommiſ-
ſum prægnantia, & iterata fuerint directa, vt
per Pret.de vlt.volunt.fol.341. num.32. verſ.
Si vero ſubſtitutio. Gabt.conſ.2. nu.13. verſ.
Nec obſtat.in 2.

Attamen reſpondetur in contrarium extra-
re receptiorem ſententiam, vt patet ex præci-
tatis.

Reſpondetur ſecundò, abſurditatem prælа-
tionis,ſeu prædilectionis remotiorum, vel ex-
traneorum hæredum nullatenus poſſe conſi-
derari

Digitized by Google

derari in præſenti caſu,in quo duo genera ſubſtitutionum facta fuerunt per teſtatorem ; vnã prima ſubſtitutio reciproca eius filiorum inſtitutorum fuit conditionata per appoſitionem ſuperuiuentiæ, & reſtricta, ſeu relatiua nominatim facta,perſonalis,& limitata, & tandem caducata,& in qua non poteſt conſiderari abſurditas ex aduerſo enũciata, vt ſupra dixi in tertia principali reſponſione. Secunda vero ſubſtitutio fuit quidẽ ſucceſſiua, ſed in caſum mortis vtriuſque filij ſine filijs maſculis, qui caſus non fuit purificatus, cum vnus tantùm filius deceſſerit cum filijs maſculis, vt diffuſe probatum eſt in ſecunda principali reſponſio-
17 ne,& ita † prędilectio nõ poteſt adaptari huic facti ſpeciei,& ita conſuluit Gabr. conſ.2.nu. 14.15.in 2. vbi ait, quòd ſi aliquo in caſu ex coniecturis filij poſiti in conditione dicuntur vocati ad portionem cohęredis,attamen illud procedere non poteſt,quando poſt filios inuicem ſubſtitutos non legitur facta ſubſtitutio aliqua de extraneo, vt in caſu iſto,in quo ſubſtitutio extranei fit in caſum mortis vtriuſque filij,non autem in primo gradu ſubſtitutionis perſonalis limitatę per ſuperuiuentiã alterius filij tantùm. Idem cenſuit Odd.conſil.26.nu. 22. verſiculo. Tertio etiam, & Beci.conſilio 143.numero 68. 69.videndus, & numeris ſequentibus.

Reſpondetur tertio,quòd quando etiam in præſenti puncto ageretur de prędilectione, attamen quoad portionem D. Franciſci patrui, qui ſibi prouidit de extraneo hærede,non poteſt ſuffragari filijs Domini Ludouici poſitis
18 in conditione. Quia † ſubtiliter aduertẽdum eſt,vt etiam tetigi in ſecundo conſilio in præſenti cauſa promulgato, in col.fin.in præſenti puncto nõ eſſe recurrẽdũ ad materiã cõcluſionis, quã filij poſiti in conditione dicantur vocati, quia dicuntur vocati ad portionem patris eorum tantùm, non inquàm dicuntur filij patrui, ſed patris, & dicuntur poſiti in conditione reſpectu mortis eorum patris tantùm,vt ex Lectura teſtamenti ſecernitur,ſed recurrẽdũ eſt ad materiam prædilectionis,de qua in l.hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel.vt pulchrè declarat Caſtr.conſ.449. in 2.cum concordãtibus per Peregr. d.artic.28.num.21.omnino videndis,quia doctè, & ſingulariter loquũtur, & prout non ab re conſideratur in motiuis, nempè,ne ſequatur, extraneos minus dilectos præferri propinquis magis dilectis. Quo quidem in caſu vltra præcitatas reſponſiones ad-
19 uertendum eſt, huiuſmodi † prædilectionem teſtatoris talium filiorum vnius fratris hæredis inſtituti,vtputa D.Ludouici,operari ſolũmodo, vt illis dicatur reſeruatum ius legitimę ſucceſſionis in bonis, ſeu portione Domini Franciſci patrui, tàm ex teſtamento,quàm ab inteſtato ad ſubſtitutorum excluſionem,nẽpè quod ſi patruus(id eſt, D. Frãciſcus) dictos filios, & reſpectiuè nepotes ſuos in conditione poſitos quoad eorum patrem inſtituerit hæredes in eius teſtamẽto, vel ſaltem deceſſerit inteſtatus, ipſi ſuccedant & præferantur extraneis vocatis in teſtamento aui primitus teſtãtis,& fideicommittentis,ſeu ſubſtituẽtis. Vnde cum Dominus Franciſcus nõ deceſſerit inteſtatus, ſed cum teſtamento inſtituto extraneo hærede,corruit reſeruatio legitimæ ſucceſſionis in bonis patrui reſultans ex prædicta ve-
20 riſimili prædilectione, † & conſequenter non ſunt audiendi. Ita decidit Caſtr.d.conſi.449. in 2. quod cõſilium eſt aliqualiter obſcurum, ideo debet phlegmaticè ruminari vna cum Peregr.d.art.28.nu.21. vbi alios adducit,& hãc eſſe communem traditionem enũciat,& iſtud eſt,quod voluit Bal. in l.cum quidam. nu.16. C.impub. & alijs ſubſtit.quatenus ait vnũ mirabile notandum eſſe in propoſito §. cum ita. id eſt, nepotem nõ excludere ſubſtitutum, quã nõ agitur de portione patris dicti nepotis, ſed de portione cohæredis, qui liberos nõ habuit, quò fit vt vna portio ſit grauata, & alia libera,ſubdens hoc eſſe mente tenendum,& illum ſequitur Caſtr.d.conſil.449. ante fin. verſ.Et hoc determinat Bald.

Reſpondetur quarto,non eſſe abſurdum vt multoties remotiores,ac minus dilecti ſint melioris conditionis quam propinquiores & magis dilecti, ex diſpoſitione & prouiſione teſtatoris. Alexand. conſilio 48. numero 11. in 6. Menoch.conſilio 37.nume.135.Cephal.conſilio 46. numero 31. cum plurimis relatis per Caſanat.conſilio quarto,numero 198.& conſilio 48. numero 46.47. & ſeq.latè Ambr.deciſ.10.nu.23.& ſeq.

Reſpondetur quinto,argumentum talis abſurditatis, ſeù minoris dilectionis ad maiorẽ procedere negatiuè,ſeù priuatiuè, non autem poſitiuè aut affirmatiuè,tenet inquam tale argumentum ſi dicitur, proximior non admittitur, ergo multò minus debet admitti remotior vel extraneus,non autem tenet ſi dicatur, remotior vel extraneus admittitur,ergò multo magis propinquior ; nec ſi dicatur,teſtator grauauit proximiorem,ergo & remotiorem vt poſt plurimos tuetur Caſanat. deciſ.conſilio 201.& conſilio 48. numero 48.& plurimas alias reſponſiones huic argumento prædilectionis refert. Decia.conſilio 1.numero 186. & ſequentib. in ſecundo quæ apud illum legi poſſunt. Laus Deo.

Car.Bardellonus I. V. D.

SV M-

SVMMARIVM.

1 Crimen læſæ maieſtatis in primo capite committit qui in necem conſiliarij Principis vel ſenatoris conſpirat, nec requiritur actus conſummatus ſed ſufficit ſolus tractatus machinatio tentatio. vel conatus & nu 19.

2 Miniſtri dicuntur pars corporis Principis.

3 Crimen læſæ maieſtatis committitur potiſſimum in conſpirante contra Conſiliarium re, & nomine, & actualiter Principi in eadem Ciuitate inſeruientem.

4 Idque procedit etiam quod Princeps non fuerit præſens in loco conſpirationis.

5 Subornans teſtes vt falſum dicant contra aliquem in cauſa capitali tenetur pœna l. Cornelia de ſicar.

6 Munus principale ſeu exercitium attenditur, nō autem accidentale.

7 Conſiliarij ac Præſides. & Senatores ſupremi magiſtratus Principem repræſentant, ac illius vices gerunt.

8 Id etiam procedit in Iudice à Principe delegato.

9 Delegatus fungitur vice delegantis.

10 Delegatus debet honorari tamquam perſona delegantis

11 Offendens officialem Principis exercentem iuriſdictionem reus eſt criminis læſæ maieſtatis.

12 Conſpirans contra Principis Conſiliarium, vel Senatorem ob proprium liuorem, & particularem inimicitiam, crimen læſæ maieſtatis non committit.

13 Interpretatio in dubio eſt facienda, vt odio particulari contra Conſiliarium non in odium Principis machinatio proceſſerit.

14 Machinatio facta in Conſiliarium Principis dicitur facta animo perturbandi quietem, ac ſtatū, & mentem Principis, quando conſtat nullam interfuiſſe inimicitiam.

15 Odium particulare non abolet crimen læſæ maieſtatis in conſpiratione facta cōtra Conſiliarium, vel Senatorem.

16 Crimine læſæ maieſtatis punitur qui contra Conſiliarium, vel Senatorem conſpirauit propter adminiſtrationem iuſtitiæ.

17 Teſtes alias inhabiles. & infames. & criminoſi admittuntur ad probandum in crimine læſæ maieſtatis.

18 Teſtes inhabiles vbi ſunt plures numero, & eorum aliqui integræ fidei probant.

ARGVMENTVM.

Conſpirans contra Conſiliariū, vel Principis Senatorem, etiam tanquam Principis delegatos, ex cauſa adminiſtratæ iuſtitię, efficitur reus criminis læſæ maieſtatis.

CONSILIVM CIX.

Actiones meæ à Domino.

1 CRimen † læſæ maieſtatis in primo capite committit ille, qui conſpirat in necem Cōſiliarij Principis, vel Senatoris, adeo quòd non requiritur actus conſummatus, ſed ſufficit ſolus tractatus, tētatio, machinatio, vel conatus. tex. in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. vbi redditur ratio, quia ſcili-
2 cet † iſti tales miniſtri pars corporis Principis dicuntur, ſine quibus Princeps ſtare nequit, cōcordat tex. in c. Si quis. 6. quæſtione 1. & in c. Fœlicis. de pen. in 6. Dec. conſilio 410. in fine. Rube. conſilio 154. col. 1. vbi alios adducit. Capic. deciſ. 130. numero 11. & 13. verſic. Sed hoc intelligēdū eſt. Ioan. Fab. in proœm. Iuſtit. verſ. Imperatoriam maieſtatem. nu. 1. Clar. in §. læſa maieſtas. verſ. Quæro etiā nunquid offendens Conſiliarium. Vbi Baiar. numero 1. & numero 25. in 8. ſpeciali. Burſ. conſilio 147. numero 5. Gig. de crim. læſ. maieſt. lib. 1. quæſtione 14. Decia. tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 5. numero 3. & cap. 35. & conſilio 18. numero 310. verſic. Verum in 1. Franc. de Ponte. conſilio 90. numero 19. latè Menoch. conſilio 99. numero 33. & ſequentibus, & nouiſſimè Moſcatel. de cognitio. delict. tit. de cri.
3 læſ. maieſt. numero 48. 49. Idque † potiſſimum militat in præſenti caſu, cùm agatur de conſpiratione contra Conſiliarium re & nomine, & actualiter inſeruientem Principi, & in eadem ciuitate illi aſsiſtentem. Salic. in d. l. quiſquis. numero 5. verſic. Tertiò pone, quem ſequitur Boſſ. tit. de crim. læſ. maieſt. numero 9. Gig. de crim. læſ. maieſt. lib. 3. quæſtione 23. num. 20. Rolan. conſilio 1. numero 24. & 25. in 3. Decia. d. cap. 5. numero 7. & declarat optimè Menoch. d. conſilio 99. numero 79. cum pluribus
4 ſequentibus, † licet Princeps non fuerit præſens in loco conſpirationis. Gram. deciſ. 6. numero 7.

Quòd autem in necem prædictorum conſpirauerit reus iſte detentus, ſatis ex eo probatur, cum liquidò pateat ex dictis plurium perſonarum examinatarum, de quibus in proceſſu, vniformiter deponentium, iſtum talem plu-

ries

ries eos rogaſſe; illorumque opera vſum fuiſ-
ſe ad finem ſubuertendi, & corrumpẽdi illum
Fedrigotum, de quo in proceſſu, vt ſcilicet de-
clararet ſe fuiſſe ſubornatum, & corruptum a
præfatis Dominis Conſiliario & Senatore ad
deponendum falſum contra Dominũ Toſum
5 in cauſa capitaliſſima, † quo in caſu ipſi tene-
rentur pœna leg. Cornelię de ſicar. tex. in l. 3.
§. Item qui author ſeditionis, ibi (& qui falſa
indicia confeſſus fuerit, confitendaue curaue-
rit, quo quis innocẽs circumueniretur) .ff. Si-
car. Clar. in §. homicidium. verſ. Item iudex,
qui innocentem. Boer. deciſ. 153. numero 8. &
ſequentibus.

Nec dicatur, offenſam & conſpirationem
prædictam fuiſſe ordinatam in præſatos Do-
minos, non vti contra Conſiliarium, & Sena-
torem reſpectiuè, ſed contra illos, vti iudices,
quia id nõ releuat, cùm vltra magiſtratum ip-
ſi fuerint Conſiliarius, & Senator re & nomi-
ne, licet accidentaliter ex Principis delegatio
6 ne fuerint iudices in cauſa Toſi, † nam atten-
ditur eorum principale, & actuale munus, vel
exercitium. Salic. d. l. quiſquis. nu. 5. cum con-
cordantibus, de quibus ſupra, in verſic. Idque
potiſſimum militat. Vltra quòd vnus eorum
eſt Conſiliarius, & Præſes Senatus ſupremi
Magiſtratus Ciuitatis, alter eſt Senator, & am
7 bo ſunt Principes iudices delegati, † & conſe-
quenter Principem repræſentant ac illius vi-
ces gerunt nedùm tamquã Præſes & Senator,
ac Iudices ſupremi. Burſ. conſi. 35. num. 45. &
conſilio 62. nu. 26. Afflic. deciſ. 120. in fin. Ro
8 lan. conſilio 70. numero 18. 19. in 1. Sed † etiã
tamquam iudices a Principe delegati, vt pro-
bat Alex. in Rub. ff. Offic. eius cui mand. nu. 4.
9 & ibidem alijs recentiores, cùm † delegatus
fungatur vice delegantis. cap. Sanè quia. de
offic. deleg. Iaſ. in l. quæcunque. §. Qui man-
10 datam. num. 8. ff. offic. eius cui mand. † Nimi-
rum ſi debent honorari tanquam ipſa perſona
Principis delegantis. Latè Dec. in l. ſolet. nu.
11 2. 3. ff. iuriſ. omn. iud. Hinc dicitur, † quòd of-
fendens officialem Principis exercẽtem iuriſ-
dictionem pro Principe, reus criminis iſtius iu
dicatur. Bar. in tract. Qui ſint rebelles. num. 4.
Dec. in d. conſilio 410. numero 31. Gig. d. lib.
1. quæſtione 16. latè Menoch. conſilio 99. nu.
49. & 50. & nu. 67.

Non etiam dicatur ob proprium liuorem, &
Inimicitiam particularem talem perfidam ſe-
ductionem machinatum eſſe reum iſtum de-
12 tentum, quo † in caſu euitatur incurſus talis
criminis, vt poſt alios aduertit Decia. d. cap. 5.
13 numero 4. & † in dubio interpretationem fie-
ri debere in mitiorem partem, vt ſcilicet ex
cauſa odij particularis id fuerit machinatus,
non in odium Principis tradit Rolan. conſi. 1.
num. 36. & ſeq. in 3. Decia. vbi ſupra nume. 5.
in fin.

Reſpõdetur enim, ipſummet reum, tum in
ſuis conſtitutis, & conſequenter ex proprijs
oris confeſſione, tum in capitulis per illũ pro-
ductis, & ex probationibus inde factis per plu
res teſtes illius nomine examinatos, ſatis con-
ſtare nullam inimicitiam præceſiſſe, nec cau-
ſam aliquam inimicitiæ inter dictum reum &
præfatos Dominos offenſos, quinimò ipſum
reum ſemper exteriora ſigna beneuolentiæ o-
14 ſtendiſſe erga dictos Dominos, † quo in caſu
omnino fatendum eſt, tale facinus fuiſſe con-
ſpiratum ad finem perturbandi quietem, &
ſtatum, ac mentem Principis, & adhoc, vt di-
ctorum miniſtrorum fidelium opera priuare-
tur. Ita probè aduertit Menoch. d. conſilio 99.
nume. 87. & ſeq. vbi alios adducit. Vltra quòd
(quidquid in inferioribus officialibus Princi-
15 pis dici poſſet) id ſatis in iure probatur, † odiũ
particulare non abolere reatum læſæ maieſta-
tis ſtante conſpiratione in perſonam Conſi-
liarij, vel Senatoris, cùm iſtimet pars corporis
Principis dicantur, vt probat tex. in d. l. quiſ-
quis, qui loquitur indiſtinctè nulla habita ra-
tione particularis liuoris, & tradit Capic. d.
deciſ. 30. nu. 13. verſ. Sed ſi in exitium ciuita-
tis, vbi ait conſiderandum eſſe, an id fecerint
16 ex eo, † quòd ipſi Miniſtri iuſtitiam admini-
ſtrauerint, tunc etenim hoc crimine & pœna
puniuntur. Sequitur Moſcatel. d. tit. læſ. maie.
numero 54. Decia. d. cap. 5. nu. 4. verſ. Quam-
quam in puncto iuris.

Declinatur etiam, ſi dicatur, quòd atteſtan
tes de tali conſpiratione ſunt teſtes crimino-
ſi, infames & facientes ſe criminis participes,
ac alias inhabiles, quo in caſu illis non eſt ad-
hibenda fides.

17 Reſpondetur enim, † ad probandum in cri-
mine læſæ maieſtatis admitti teſtes alias inha
biles, & infames, & criminoſos, Gig. de cri. lęſ.
maieſt. lib. 2. q. 3. & 4. Muſcat. d. tit. læſæ ma-
ieſt. nu. 22. & ſeq. Decia. d. lib. 7. c. 45. per to-
tum. Præterea agitur de machinatione tracta-
ta, & exequenda per perſonas, & cum perſonis
infamibus, & criminoſis in carcere publico de
gentibus, quo in loco aliud genus hominum
regulariter non reperitur, nimirum ſi tales te-
ſtes alias inhabiles admittuntur in hoc diffici
18 lis probationis genere, maximè † cũ teſtes ſint
plures numero, & eorũ aliqui nullo crimine fę
dati, vt latè firmat Maſcar. de proh. cõc. 1359.
19 Concludendum igitur eſt † pręfatum reum
condemnandum eſſe in amputatione capitis,
& confiſcatione bonorum iuxta d. l. quiſquis.
vbi Doctor. nec non & alij in locis præcitatis.
Laus Deo.

Car. Bardellonus I. V. D.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Donationes, vel promiſsiones de donando ob futurum matrimonium quando dicantur pars dotis.*
2 *Donationes ob matrimonium an irreuocabiles.*
3 *Mater non prohibetur donare filia.*
4 *Donatio vera eſt liberalitas abſoluta nullo iure cogente volenti concеſſa.*
5 *Verba ſpectare, vel pertinere important Dominium, poſſeſsionem, ſeu Ius præſens, vel futurum.*
6 *Suum quod eſt, non poteſt amplius fieri ſuum.*
7 *In neceſsitatibus nemo liberalis exſiſtit.*
8 *Mater conferens effectum donationis poſt eius vitam, non dicitur donaſſe vel promiſsiſſe de donando, ſed dicitur promiſsiſſe quid incertum pro libito voluntatis futuræ.*
9 *Promiſſa portione ſpectante, ſi nihil ſpectet, nihil debetur.*
10 *Verbum poterit, ad Ius futurum trahitur, maximè ſi alij verbo addatur ſub nu ſeq.*
11 *Quod alicuius poteſtati permittitur. Iuris neceſſitati ſubijci non debet.*
12 *Vxor hæres mariti nullo Iuris vinculo eius bona relinquere tenetur filiabus iam dotatis, in eiuſque promiſsione dicitur ſpem ſuccedendi ab inteſtato promiſsiſſe.*
13 *Spes ſuccedendi dicitur improbabilis. & reuocabilis, cum dependet a mera facultate eam promittentis.*
14 *Voluntas quid relinquendi non dicitur diſpoſitio. ſed mentalis deſtinatio, licet interuenerit verbum volo, & nihil operatur ſed dicitur abortus, ſi non deducatur ad actum.*
15 *Matris promiſsio dilata ad futuram executionẽ nihil releuat, ob teſtamentum ſubſecutum.*
16 *Diſponentis animus, & voluntas declaratur ex verbis, factis, & non factis.*
17 *Promiſsionem dependere ex promittentis arbitrio ex quibus declaretur.*
18 *Diſpoſitio qualibet fundata in falſa cauſa vitiatur.*
19 *Promiſsio ab aliquo facta de eo, ad quod non tenetur, in dubio dicitur facta per errorem.*
20 *Error probatur, oſtendendo rem aliter ſe habere.*
21 *Res aliter ſe habere dicitur, quando id colligitur ex Inſtrumentis.*
22 *Promiſsio debet intelligi. & reſtringi ad ſtatum, in quo erat, quando fuit facta.*
23 *Errans non conſenſit.*
24 *Obligatio tollitur conſenſu ceſſante.*
25 *Veritas ſola attenditur in dependentibus ex facto & diſpoſitione Iuris & non opinio.*
26 *Verbum poſſeſsiuũ ſua importat tempus præſens, & denotat Dominium, & poſſeſsionem.*
27 *Sũũ id dicitur, quod poteſt vindicari a diſhonẽſte.*
28 *Suum quod eſt, peti nõ poteſt ex vi ſolius promiſsionis, quod enim ſuum eſt, ſuum amplius fieri non poteſt.*
29 *Suum in dubio concernet perſonam eius, cui eſt facta promiſsio.*
30 *Promiſsio matris, poſt dotem a patre cõſtitutam, non ſortitur naturam dotis, vel matrimonij.*
31 *Mater non tenetur dotare filias a patre dotatas.*
32 *Donatio ob cauſam matrimonij facta ab eo qui nõ tenebatur, dicitur pura, & indiget inſinuatione.*
33 *Donatio ob defectum inſinuationis obligationem non continet, ſaltem in exceſſu quingentorum.*
34 *Pars vna diſpoſitionis bonorum debet conſiderari ad regulandam alteram partem diſpoſitionis ſecuta.*

ARGVMENTVM.

An Promiſſio materna, de dando portionem ſpectantem, vel ſpectaturam in bonis paternis, facta filiæ dotatę & tacitatæ in teſtamento paterno, ſit obligatoria.

Donatio vel promiſſio de donando, quãdo dicatur facta intuitu matrimonij, & ſit irreuocabilis.

CONSILIVM CX.

Actiones meæ à Domino.

DOmina Magdalena Cerruta (cuius eſt hęres vniuerſalis Dominus Camillus Inſula eius gener) remanſit hæres vniuerſalis, ac Domina, & Patrona in ſolidum omnium bonorũ, & hæreditatis quõdam Domini Aſclerij eius viri, qui illam hęredẽ inſtituerat in vſufructu omnium ſuorũ bonorum, vna cum Domino Franciſco communi filio, & ex poſt ipſi matri prædefuncto, Non obſtante ſuperexiſtentia filiarum pariter communium excluſarum per patrem teſtatorẽ ab hæreditate paterna, materna, & fraterna, dempta dote præfatis filiabus a patre relicta.

Sequuta morte prædictorum mariti & filij reſpectiuè, dicta Domina Magdalena matrimonio copulauit Dominam Iſabellam vnam ex pluribus filiabus, pacto conuento in hæc verba, vltra aſſiguationem dotis in teſtamẽto paterno relicto, nempè *Che detta Signora haurà tutta quella parte. che proportionabilmente li ſpetta, à patrà ſpettare per l'auuenire con le altre ſorelle, à qual ſi voglia di eſſe, ne i beni, che erano del Signor Aſclerta, doppò vita di eſſa Signora.*

Inſuper nuptui dedit Dominam Dianã alteram filiã addito pacto vt infra *Promette detta Si-*

*ta Signora Maddalena, che la Signora Diana, ol-
tre la dote del padre, dopò vita di eſſa Signora
Maddalena, haurà la ſua portione de beni che era-
no del Signor Aſclerto, &c.*

Tandẽ his peractis, deceſſit Domina Mag-
dalena condito teſtamento, in quo ſibi hære-
dem vniuerſalem inſtituit Dominum Camil-
lum Inſulam ſuũ generum, qui conuenitur a
præſatis ſororibus & ſororijs reſpectiuè, ad pa
tiendum, vt promiſſiones maternæ (mox enun
ciatæ) ad earum commodum impleantur. Ipſę
hæres negat, ſe ad talia teneri.

Quæritur quid iuris?

Et videtur dicendum, exèquendas fore di-
ctas promiſsiones. Quia Domina Magdalena
mater, & Domina vera inſolidum bonorum
còntrouerſorum, dicitur taliter adſtricta a di-
ctis promiſſionibus, vt illas, nec expreſsè, nec
1 tacitè potuerit reuocare. † Illæ inquam con-
uentiones ſapiunt donationem, vel ſaltẽ pro-
miſsionem de donãdo, quod idem eſt cum do-
natione pura, & perfecta, cũ fuerint factæ pro-
miſsiones ob futurum matrimonium, quò in
caſu talia pacta dicuntur pars dotis, & regulã-
tur ſecundum metas ipſius matrimonij reſpe-
ctu irreuocabilitatis, adeo quòd debent omni
modè & præcisè adimpleri, vt latè conſuluit
Menoch. conſilio 92. Ioſeph Ludou. alios con
gerens, in concluſ. 72. col. fin. in 4. fallentia.
Clar. in §. donatio quęſtione 14. in fine, Petra
de fideicommiſ. quæſtione 8. numero 164. &
præcipuè cum tales promiſsiones reſpiciant
bona, non autem hæreditatem Domini Aſcle
rij, ibi, (portionẽ deberi) vt diſtinguit Iaſ. de
quo per Menoch. dicto conſilio 92. nu. 48. Io-
ſeph Ludouic. concluſ. 40. in fin. idem probat
Decian. conſilio 31. numero 160. & conſi. 41.
numero 22. in primo, dicens talia pacta regu-
lari ſecundum naturam dotis, Bertaz. conſ. ci-
uil. 28. nume. 53. concordat Franc. deciſ. 205.
2 vbi ſatetur † tales donationes ſecuto matrimo
nio eſſe irreuocabiles, & confundi cum matri-
monio, vnde ſicut matrimonium eſt irreuoca-
bile, ita & huiuſmodi conuentio, ſequitur Pe-
regrin. conſilio 78. numero 10. in 3. latè idem
Menoch. conſilio 867. numero 18. & ſequen.
Nec ambigitur, quin ab initio ſubſiſtant dictę
promiſsiones: Tum quia factæ intuitu matri-
monij, vt per Menoch. alios mox citatos, tum
3 quia † mater nõ prohibetur donare filiæ (quic
quid alioquin dicatur de patre filio donante
ratione patriæ poteſtatis) tex. in l. velles. C. re-
uocan. donat. Gallia. conſil. 51. colum. prima
extendens etiamſi filia vel filius deueniat ad
iurgia cũ matre, dũmodo vitæ matris non inſi
diatus fuerit, ſeù impias manus in eam intule
rit, aut totius ſubſtantiæ iacturam non fuerit
molitus, demptis inquam talibus caſibus, ma-
terna donatio irreuocabiliter ſuſtinetur, facit
Menoch. de arbitrat. iudic. caſu 130. Capell.
Tholoſ. deciſ. 191. Decian. conſilio 16. nume.
77. in primo Turret. conſilio 77. numero 12.
in ſecundo.

Contrarium tamen videtur dicendum in
præſenti facti ſpecie, perpendendo igitur ver-
ba primæ promiſsionis factæ Dominę Iſabel-
læ, ſatis apparet, illius matrem non habuiſſe
4 animum donandi, Nam † vera donatio, cuius
virtute ius acquiritur donatario, dicitur, vt ſit
liberalitas abſoluta nullo iure cogente volen-
ti conceſſa: Mozi. de donat. rubr. prima nu. 4.
Cum igitur fuerit dictum *li ſpeta, ò potrà ſpetta-*
5 *re per l'auuenire ne i beni, &c.* † Verba illa ſpecta
re, vel pertinere, important dominium l. ver-
bum pertinere ff. verb. ſignifi. Rimin. ſen. con-
ſilio 98. numero 5. Decian. conſilio 57. nu. 23.
verſiculo, Quinto talem in primo Bertaz. de
clauſul. inſtrument. clauſul. 26. Gloſ. 13. dicẽ-
tes, denotare dominium vel poſſeſsionem, ſeù
ius aliquod præſens, vel futurum; Modò ſi Do
mina Iſabella filia Ius habuiſſet in dictis bo-
nis, mater non diceretur donare voluiſſe eadẽ
6 bona, quia † quod eſt ſuum, nõ poteſt amplius
fieri ſuum; Speculat. in titulo de ſecreto De-
creto §. videndum col. 7. verſiculo. Hoc quoq;
7 Et † in neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit l.
rem legat. in. ff. adim. leg. Mozi. vbi ſup. nu. 5.
Decia. conſilio primo numero 5. in 2. Putauit
8 † ergo mater promittere filiæ quid incertũ pro
libito voluntatis futuræ ipſiuſmet promitten-
tis, non autem dicitur donaſſe, vel promiſiſſe
de donando ſimpliciter, conferendo effectũ do
nationis poſt eius vitam, vt aliqui fortaſſe au-
tumant ex Bognin. deciſ. 42. numero 11. & ſe-
quent. par. 1.

Confirmatur iſtud fundamentum ex eo,
9 † quod tempore promiſsionis, & ante promiſ-
ſionem, nullum Ius habebat filia in bonis pa-
ternis, vt ſupra tetigi, adeo quod clauſula illa
*tutta quella parte, che proportionabilmente li ſpet-
ta* ſeruit de vẽturo; quia nil ad eam tunc tem-
poris ſpectabat: Quatenus modò mater vlte-
rius, progrediendo ſubdit alternatiuè *ò potrà
ſpettare per l'auuenire, &c.* dicitur promiſiſſe
quoddam Ius improbabiliter ſperatum iuxta
10 futurum arbitrium matris, Verbum † (inquã)
illud *Potrà* ad Ius futurũ trahitur. l. ſi ita quis,
vbi Glo. Bart. & alij. ff. de legat. primo Stracc.
de Decoct. par. 6. numero 26. in fin. Et cum ſit
affirmatiuè conceptum, meram, & naturalem
poſſibilitatem importat, omni neceſsitate ſe-
mota, & dependentem a perſona, ad quã ver-
ba dirigũtur, & cõſequenter a Domina Mag-
dalena promittente, quæ non tenebatur ſtare
11 promiſsioni, niſi pro ſui libito, † quia non om-
ne, quod alicuius poteſtati permittitur, id

debet

debet ſubijci iuris neceſſitati.l.non quidquid.
ff.iud.l.1.C.quomod.& quand.Iud.& pulcre
declarat Caballin. milleloq.17.colu.2.verſic.
Aut vero ponitur affirmatiuè, & pcipuè cũ ta-
le verbum fuerit additum,ſeu acceſſoriè poſitũ
ad aliud verbum principale,ibi, *Potrà ſpettare,*
quia tunc indubitatè ſimplicẽ naturalem poſſi
bilitatem denotat l.1.vbi Gl. verſ. Alio teſta-
mẽto ff.in ius. rupt. Caballin.vbi ſupra nu.3.
verſ. Quandoque autem iſtud verbum.

His ſic ſtãtibus, non tenebatur mater ſtare
conuentis ad commodum filiæ, cui ex tali pa-
cto nullum ius radicatum,ſed vix ſperatũ [im
probabiliter tamẽ] fuerat acquiſitum;& a ſola
12 ceruice materna dependens, † Nam iuuat re-
petere q[circumſcripto pacto]mater non tene
batur aliquo iuris vinculo relinquere bona D.
Aſclerij eius filiabus, ſtante ipſius Domini
Aſclerij teſtamento,cũ igitur promiſerit filiæ,
quod habebit portionẽ,quę ad illã poterit ſpe-
ctare poſt vitam matris, dicitur illi promiſiſſe
quandã deſtinationẽ,ſeu ſpem illi ſuccedendi
ab inteſtato,pro rata vna cum alijs filiabus, &
13 ſuis ſororib. reſpectiuè,† quæ ſpes dicitur om-
nino improbabilis,& conſequenter reuocabi-
lis,cum dependeat à mera facultate matris,nõ
autem ab aliqua cauſa exiſtente de præterito,
vel preſenti,vt luculenter docet Cephal.omni
no viden. conſ. 526.nu.67. vſq; 84. & tetigit
Peregrin. de fideic.art.52. nu.35. Leoni. in l.
qui Romæ.§.duo fratres nu.100.& 103.ac ſe-
14 quent.ff.de verb.oblig.& quotieſcunque †ali
quis demonſtrat enixã voluntatem relinquen
di,non tamen dicitur diſpoſuiſſe, ſed mentali-
ter deſtinaſſe,ſeu propoſuiſſe de relinquendo,
etiamſi vtatur verbo,volo, vt poſt Fulgoſ.& a-
lios tradit Socin.iun.cõſ.179.nu.64.& 73. in
2.& qui vult facere non dicitur feciſſe, nam di
ſpoſitio mentalis nondum in lucem edita dici
tur potius quoddam propoſitum, & quædam
deſtinatio,quam vera voluntas,quæ ſi non de
ducitur ad actum, dicitur quidam abortus ad
ſimilitudinem poſthumi in vtero concepti, &
nõ nati,vt poſt Bal.Iaſ.& alios,firmat Magòn.
deciſ.Lucan.75.nu.15.& 16.Dico igitur,quòd
15 † ſtante teſtamento matris, nil releuat talis
promiſſio,cuius verba non fuerunt appoſita in
vim diſpoſitionis principalis,ſed ad quandam
futurã executionẽ,merito nihil operantur.Cle
ment.1.in fi.de præben.Felin.conſ.43. nu.15.

Addatur inſuper, ex alio ẽt probari talẽ fuiſ
ſe originalem mentem matris paciſcentis, nã
16 † animus,& voluntas diſponentis declaratur,
ex verbis,facto,& ex non facto,vt late per Me-
noch.de recuper.poſſ.remed.15.nu.124. & cõſ.
101.col.1.& nu. 38. & ſequentibus tam præce-
dentibus,quam ſequentibus,Paſett.conſ.181.
num.9.Fanut.de inuentar.in præfatio.nu.27.

17 Declarauit ergo † mater, quod promiſſio illa
foret dependens totaliter ab illius arbitrio.Pri
mo ex verbis,dicendo,*ò potrà ſpettare*,denotãs
poſſe eſſe,& non eſſe pro ſui libito,vt dixi. Se-
cundo ex facto;quia reliquit quintam tantum
partem mobilium dictæ Dominæ Iſabellæ,
quia ſic ſibi facere placuit. Tertio ex non fa-
cto,quia noluit decedere inteſtata, condendo
teſtamentũ ad cõmodũ generi hæredis ſcripti.

Præterea quatenus dici poſſet, matrem in
dicto pacto habuiſſe voluntatem diſponendi,
adhuc talis promiſſio non eſt curanda,vti fun-
data in falſa cauſa,ſiquidem cum mater promi
ſerit filiæ portionem bonorum paternorum ad
illam ſpectantium,aut quæ poterunt ſpectare,
& verè nulla portio, de iure, dictorum bonorũ
ad illam ſpectauerit tempore pacti,nec potue-
rit ſpectare [niſi ex ſola futura diſpoſitione
matris] vtiquè dicitur fuiſſe errore ductam, &
18 ideo inſurgit concluſio,quod † qualibet diſpo
ſitio fundata in falſa cauſa,vitiatur,Magon.de
19 ciſ.Florent.4.nu. 21. Et † promiſſio ab aliquo
facta de eo,ad quod non tenetur,in dubio dici
tur facta per errorem,latè Becc.conſ.29. num.
20 96. † error autem probatur oſtendendo rem
aliter ſe habere,l.ſi poſt C.iur.& fac. ignoran.
l.decetate,§. qui inſto.ff. inrerrog. action. Ce-
phal.conſ.562.num.10.& ſeq.vbi ſubdit, tũc
21 dici † conſtare rem aliter ſe habere,quando id
colligitur ex Inſtrumentis, quia tunc dicitur
conſtare notoriè,vt in caſu iſto,vbi conſtat de
teſtamento eiuſdem Domini Aſclerij, qui dẽ-
pta dote filiabus relicta,illas de cœtero totali-
ter excluſit.Cum igitur tempore pacti filia nul
lum ius præſens vel futurum,probabiliter fun-
datum,haberet in bonis paternis,corruit dicta
22 materna † promiſſio,quæ debet intelligi, & re
ſtringi ad ſtatum in quo erat, quando fuit con
uenta,ſeu erat tempore contractus. Surd. con-
23 ſil.27.num.6.vbi alios commemorat. † Erra-
uit ergo mater,ideo non conſenſit pacto. Rol.
24 conſ.13.nu.29.& 30.in primo.†& ceſſante cõ
ſenſu tollitur obligatio;Surd.conſ.25. nu.10.
25 † & in dependentibus ex facto, & diſpoſitio-
ne iuris, attenditur ſola veritas, non opinio,l.
multum intereſt.ff.cond.& demonſtrat. c. nu-
per ext.de Bigam.Alciat.conſ.58.nu.18. li.8.

Quo vero ad caput Dominæ Dianæ, & illi
conueniunt plurima ex prænarratis in capite
Dominæ Iſabellæ, licet Domina Magdalena
mater variauerit in cortice verborum, Nam
cum dixerit,*haurà la ſua portione de beni. che era-*
26 *no del Signor Aſclerio* Illud† (inquam)verbum
poſſeſsiuum, *ſua*, importat tempus præſens l.ſi
ita vbi Bart.ff.de aur.& arg.leg. Anton. lib.2.
variar.reſolut.c.59.caſu 21.verſic.Præſertim,
& denotat dominium,& poſſeſſionem, l.quin-
tus §.argentum ff.aur.& arg.leg.Decian.con-

27 ſil.57.numer.3.& 21.in 2. vbi probat † illud
dici ſuum, quod poteſt vindicari a diſponẽte;
Modo ſi bonorum illorum portio tunc tempo-
28 ris erat Dominæ Dianæ, ad quid † illam præ-
tendere vigore illius ſolius pacti? ſtat enim re-
gula, quod eſt ſuum, non poteſt amplius fieri
ſuum, vt per ſpeculat.titul.de ſecundo decreto
in §.videndum col.7.verſic. Hoc quoque, qui-
29 nimo pronomen illud † [ſuum] in dubio con-
cernit perſonam Dominæ Dianæ, Ruin.conſ.
104.nu.8.in verſ. Modo ſi pro veritate illa por
tio nõ erat Dominæ Dianæ, errauit mater pro
mittens, aut illi filiæ promiſit futurum euentũ
ab ipſius matris matre procedens, & non ali-
ter, iuxta prænarrata.

Nec obſtant contraria, quæ ſatis dicuntur ſublata per mox deducta, quibus tamẽ placet ex abundanti, infraſcripta addere, præſuppoſito, ſed nõ admiſſo, quod talis promiſſio aliqualem ſaperet donationem.

30 Reſpondetur primo † certam dotem iã fuiſ-
ſe conſtitutam dictis filiabus a patre in teſta-
mento, & ideo id quod poſt dotẽ conſtitutam
fuit promiſſum a matre, etiamſi id geſtum fue-
rit cõtemplatione matrimonij, nihilominus di
ceretur iſta ſimplex donatio, non autẽ ob cau-
ſam, quia in hoc caſu matrimoniũ non dicitur
cauſa finalis, ſed impulſiua, merito tale pactũ
naturam dotis, vel matrimonij nõ ſortitur, ita
Oldrad conſ.5.quem ſequitur Socin.conſ.53.
col.1, in 1.Dec.conſ.216.nume.5.Cecian.vi-
den. conſil.7.num.12.in primo.
31 Reſpondetur ſecundo † dictas filias ſatis ſuf
ficienter fuiſſe a patre dotatas, adeo quod ma-
32 ter non tenebatur illas dotare. † Modo dona-
tio ob cauſam matrimonij facta ab eo qui non
tenebatur dotare, non dicitur donatio ob cau-
ſam, ſed donatio pura ſimplex, & in mera libe
ralitate conſiſtens nullo iure cogente facta, a-
deo quod indiget inſinuatione [quæ hoc in ca
ſu deſideratur] alias non tenet, ita poſt Ang.
Imol. Tiraqu.& alios, tradit Decian.conſ.72.
33 nu.29.in 5. † quo fit, vt ſi iſtæ portiones ſingu
læ, & donatæ excedunt ſummam aureorũ quin
gentorum, ob defectum inſinuationis, obliga-
tionem non contineant, ſaltem in exceſſu.

Vltimo dr̃ ex abundanti, non recedendo à
prænarratis concluſionibus; Quòd omni in ca-
ſu negari non poteſt, quin ſaltem portiones il-
læ ſic vt ſupra promiſſæ filiabus, debeant regu
lari pro quota, nempe pro quinta parte, iuxta
numerum filiarum, prout ex adiudicatione bo
norum mobilium per ipſam matrem viuẽtem
34 filiab. aſſignatorum videre eſt, † quia vna pars
diſpoſitionis bonorum, debet conſiderari ad
regulandam alteram partem diſpoſitionis ſe-
cutæ, Iuribus notis. Laus Deo.

Car. Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Homines, vel vaſalli inuiti cum vniuerſitate ab eorum domino alienari non poſſunt, & numero. 4 & 11.

2 Ligietas operatur vt ſubditi obedientiam, & fidelitatem ſuo tantum Principi debeant.

3 Homines ligij dicuntur ligati pacto expreſſo cum ſuo domino contra omnes alios homines.

5 Vaſalli plures dominos agnoſcere non coguntur, ſicuti nec dominus pro vno vaſallo plures agnoſcere non tenetur.

6 Homo ligius duorum dominorum quis eſſe non põt.

7 Feudum ligium non dicitur quando ſuperior dominus excipitur.

8 Subditi iurare non debent fidelitatẽ ligiã vaſallis.

9 Nobiles ſuperiorem recognoſcentes ligiam fidelitatem a ſubditis exigendo errare dicuntur.

10 Vtilius eſt ſubijci Principi magno ac potenti, quã minori, & aſſignatur ratio.

12 Caſtrum, & homines poſſunt inuiti a domino alienari, & in feudum concedi ob benemerita feudatary declara vt nu. 14.

13 Principis dicto non ſtatur circa merita vbi agitur de re alienari prohibita.

14 Infeudatio ſeu remuneratoria conceſſio tunc permittitur, quando conſtat Principem aliunde facultatem remunerandi non habuiſſe in pecunia, vel bonis allodialibus.

15 Infeudatio oppidi, terræ, vel Caſtri in finibus Marchia vel Ducatus poſiti in inferiorem dominum fieri nequit.

16 Alienatio feudi maxime inuitis ſubditis, niſi cũ omnimoda expropriatione fieri non poteſt.

17 Alienare vaſallos aliud eſt, & aliud alienare ſimplices ſubditos.

18 Antecedenti, vel principali ſublato, tollitur conſequens & acceſſorium.

19 Præſcriptio triginta annorum pleniſſimam præſtat ſecuritatem, maxime contra ſcientes, quibus nulla competit in integrum reſtitutio.

20 Libertas præſcribitur aduerſus dominum ſpatio quadraginta annorum præcedentibus ſaltem interpellatione, ac requiſitione.

21 Seruitia debita domino per ſubditum, vel vaſallũ ſpatio triginta annorum præſcribuntur.

22 Iuramentum fidelitatis computatur inter ſeruitia domino debita, & dicitur ſeruitus.

23 Iuramentum fidelitatis a die interpellationis, & contradictionis præſcribi poteſt.

24 Homines contradicentes alienati poſſunt ſe dolo, & fallacia eximere & redire ad priorem dominum.

25 Actus per Principem geſtus, ne reputetur inualidus, de plenitudine poteſtatis factus dici debet.

26 Princeps poteſt etiam ſine cauſa præiudicare tertio in iure quæſito maxime quando proceſſit ex conceſſione eiuſdem Principis.

27 Subditi

27 *Subditi vbi inuiti alienari nequeunt, nec fidelitatem præſtare cogi poſſunt.*

28 *Cõmunitas quãdo iurat tãquã vaſallus poteſt præſtare iuramẽtũ fidelitatis per ſpecialẽ procuratorẽ ſecus vero vbi ratione ſolius iuriſdictionis.*

29 *Maior pars dicitur illa quæ excedit dimidium.*

30 *Mandatum vniuerſitatis ad fidelitatem iurandam debet fieri a duobus partibus ex tribus, & id a Notario exprimi alias non tenet.*

31 *Iuramentum fidelitatis minis maxime geminatis, & metu extinctũ non valet, & ſperni poteſt.*

32 *Parentes non poſſunt auferre poſthumis quod non dederunt.*

33 *Iuramentum a communitate præſtitum, non obſtãte hominum mutatione præiudicat.*

Communitas nunquam moritur 33.

34 *Iuramentum fidelitatis eſt perſonaliſſimum, & extinguitur morte iurantium.*

35 *Fidelitatis ius dicitur perſonale nõ autem reale.*

36 *Vniuerſitas nõ ligatur iuramento Sindici quoad periurium, ſicuti nec anima hæredis iuramento defuncti.*

37 *Iuramentum eſt vinculum animæ.*

Vniuerſitas anima caret nu. 37.

38 *Vniuerſitas ſi ligaretur iuramento Sindici, ligarẽtur ẽt fœmina & pupilli quod eſſet abſurdũ.*

39 *Iuramentum fidelitatis præſtitum a ſubditis dũmodo ſibi obſeruentur pacta, & conuento dicitur correſpectiuum.*

40 *Fidem frangens cadit ab omni commodo conuentionis tam de iure ciuili quam Canonico.*

41 *Iuramẽtum ſemper intelligitur rebus ſic ſtãtibus.*

42 *Vniuerſitas in integrum reſtituitur, ad inſtar minoris, aduerſus præſcriptionem annorum quadraginta & vltra.*

43 *Præſcriptio cum mala fide non currit & illam impediunt metus minæ, & contradictio*

44 *Principis auctoritas in promiſſione & conuentione iurata tunc excepta intelligitur quando expreſſe conſtat ita ſeruari iuſſiſſe.*

45 *Princeps præſumitur iuſtitia plenus, & dicitur regulare omnes ſuos actus ſecundum iuſtitiam poli, & fori.*

46 *Princeps æquo animo fert vt veritas ac iuſtitia defendatur.*

47 *Princeps dicitur a Deo conditus, & toleratur, vt iuſtitiam faciat ac ſeruet.*

48 *Princeps iuſtitiæ fines excedens peccat contra Dei voluntatẽ, & nõie Principis indignus efficitur.*

49 *Princeps iubens aliquid a iure deuians, ob ſiniſtrã informationẽ ſeu importunitatẽ feciſſe dicitur.*

50 *Princeps dicitur habere vnum calamum, & vnã linguam & nominatur lapis angularis, ac conſtans ſicut polus in cœlo, illique conuenit dictum illud. Semel locutus eſt Deus &c. ꝙ ſcripſi ſcripſi.*

51 *Princeps reuocans ſemel conceſſa, non voluntarius ſed circumuentus dicitur.*

52 *Promiſſio defuncti arctat hæredes, & ſucceſſores, etiam quod fuerit taxatiue in perſonam ipſius defuncti.*

53 *Factũ Principis licet impoſſibile reputetur tamẽ culpa illi adſcribitur, qui Principem non adit.*

54 *Conſuetudo inducta ex cõmiſſione generali ſtatus Principum nõ extenditur ad homines, & caſus, in quibus militat maior ratio.*

55 *Immunitas prior particulariter cõceſſa non dicitur reuocata per generalem onerum impoſitionẽ.*

56 *Vtilitas publica tunc vertitur quãdo reſpicit omnes in communi, & ſingulos in particulari.*

57 *Vtilitas publica vertitur vbi agitur de bello, de munitione Ciuitatis, vel de coronatione Principis.*

58 *Princeps prius debet ſoluere de ſuo quã ſubditos grauet etiam ſub prætextu ſubſidij charitatiui.*

59 *Agnoſcẽs partẽ indebiti ſibi præiudicat in ſoluto nõ tamẽ cogi poteſt ad reſiduum, vel ſucceſſiue.*

60 *Solutiones onerum indebitorum per vim extortæ præſumuntur.*

61 *Renunciatio eſt ſtricti iuris, ideo in dubio quis iuri ſuo renunciaſſe non præſumitur.*

62 *Solutio onerum tunc præiudicat ſoluenti quando per triginta annos continuos fuit ſolutum.*

63 *Scientia tutoris nocet pupillo in omittendo.*

64 *Ignorantia ꝗlibet nõ ſufficit ad obtinẽdã reſtitutionem in integrum, niſi excludat omnem præſumptionem ſcientiæ, & negligentiæ.*

65 *Scientia tutoris nocet pupillo ad excluſionem a reſtitutione in integrum.*

66 *Reſtitutio in integrum ex clauſula generali datur minori ex æquitate in ſubſidium quando illi aliunde non poteſt eſſe conſultum.*

67 *Tutor & fideiuſſor præſumuntur eſſe ſoluendo.*

68 *Reſtitutio minori non datur re non integra.*

69 *Notorium allegare ſufficit in iuris allegationibus abſq; alia probatione, ad hoc vt Iudex ſe informare poſſit.*

70 *Præſentia præſumitur niſi probetur abſentia.*

71 *Abſentia procurata & affectata excuſationẽ nõ præbet ſed priuilegium alias competens aufert.*

72 *Vniuerſitas æquiparatur minori gaudetq; priuilegijs minoris, & reſtitutionis in integrum.*

73 *Mora ipſo iure abſque interpellatione incurritur vbi aliquid minori fieri debet.*

74 *Mora nec interpellatione committitur in obligationibus correſpectiuis.*

75 *Mora ex ſola ſciẽtia abſq; interpellatione incurritur quando quis promiſit facere, & curare.*

76 *Scientia vera arguitur ex publicatione tubicinis.*

77 *Notorium facti ſucceſſiui inducitur per exiſtentiam publici ac continui exactoris.*

78 *Interpellatio non requiritur quando illud quod factum non eſt non habet aliquam veriſimilem cauſam excuſationis.*

79 *Culpa cõſideratur quãdo cõſiſtit in faciendo, & committitur per eum qui dat operã rei illicitæ.*

80 *Principijs obſtandum eſt, ne mora noceat.*

ARGVMENTVM.

Alienatio loci,& hominum ligiorum per Principem in inferiorem, ipſis ſubditis inuitis facta non valet.

Homines ligij per Principem alienati an & quando teneantur vaſallo præſtare iuramentum fidelitatis.

CONSILIVM CXI.

Actiones meæ à Domino.

PRo Communitate Cerri multa p diuerſos,ac Doctiſſimos Iuriſconſultos fuerunt allegata, & talia, vt vix additioni locus eſſe videatur:fui tamen & ego requiſitus, vt in hac controuerſia vertente inter dictam Communitatem,ſeù homines Cerri,& Illuſtrem Dominum Cappum,meã proferam ſententiam,nedum pro victoria dictorũ hominum,ſed etiam pro intereſſe Sereniſſimæ Cameræ. Relata per dictos Excellentiſſimos Dominos non repetam, ſed tantùm eorum veſtigia,ac ordinem inſequendo, aliqua per eos non tacta, & quidem(ni fallor)ſubſtantialia, in medium adducam.

Primò ergo videbimus de validitate conceſſionis loci,ac hominum Cerri factæ alias Illuſtri Domino Frãciſco Cappino per Illuſtriſſimam Dominam Marchioniſſam Annam de Alenconio, & circa hoc vertitur Sereniſſimæ Cameræ præiudicium.

Secundò an dicti hoĩes(ſuppoſita validitate dictæ cõceſſionis)teneãtur ad iurm̃ fidelitatis petitũ, ac prætẽſum per Illuſtrem Dominũ Franciſcum Cappum iuniorem,& maximè ex quo ſemel iurarunt in manibus procuratoris ſpecialis dicti quon̄. Illuſtris Dñi Cappini.

Tertiò ad motiuorum editorum per multũ Illuſtrem Senatum aduerſus dictam Communitatẽ, vel homines, declinationẽ veniemus, illiſinet ſigillatim particulares ſolutiones accommodando,& vt dixi,veniam addendo,nõ autem iam diſputata diſputando.

Quò ergo ad primum, omiſſo articulo, an homines, vel vaſſalli poſſint inuiti cũ Vniuerſitate ab eorum Domino alienari, vel infeudari, cùm iam plenè de hoc fuerit per dictos Ex-
1 cellentiſſimos Dominos ſcriptum, † id haud
poſſe fieri, vltra quos addo Burſ. conſil. 350. nu. 1. vbi poſt multos ex cõmuniori,ius Communitatis, ſeu hoĩes,illis cõtradicentib. nouo Domino concedi poſſe,demõſtrat. Idẽ tuetur D.Surd.conſ.208.nu.17. Rem propius attingendo,ac merita dictæ conceſſionis in indiuiduo receẽndo, de hoc ſolo contentus ero, ſtãte dictorũ hominũ Cerri apertiſſima,ac reiterata ſæpius cõtradictione,præallegatã cõceſsionem nullius roboris fuiſſe,& eſſe. De contradictione multis in locis cõſtat ex proceſſu maximè fol. 12. a tergo, quatenus in acceptione tenutæ facta noĩe Dñi Cappini homines dicti loci accerſiti ad homagium, ac fidelitatis iurm̃ præſtandũ, contradixerunt, dicendo, ſe nolle quidq̃ facere,niſi prius habito colloquio cum Illuſtriſſima Dña,&c. Pariter in inſtrumẽto iuramenti fidelitatis ipſi hoĩes nõ ſemel, ſed ſæpius recuſarunt ſubire dictũ iurm̃,ac recognitionem Dñi Cappini tanquã Domini ſui, ad quos actus tandẽ coacti per vim,& metũ, ſub pœna indignationis Principis, ac bonorũ cõfiſcationis,deuenere,ut eodẽ proceſſu fol. 29.& ſeq.nec non & ex teſtium dictis liquidò patet, dictos hoĩes iterũ ad iurandũ requiſitos in manibus Dominæ Antoniæ Oſaſchæ tutricis Illuſtris Dñi Ludouici Cappi filij prædicti D. Cappini lapidib. præ manibus aſſumptis tale iurm̃,ac ſubiectionẽ ꝑpetuo recuſaſſe,ſed fortius Sereniſsimos Dominos Duces Mantuæ tantummodò in veros Dominos medio iuramenti,ac recognitionis ligiæ aſſumpſiſſe,ac tenuiſſe,ac hucuſque tenere.

Qua hominũ contradictione ſtãte, dico ipſam conceſsionem fuiſſe nullam ex pluribus.

Primò, quia quando Communitas, ſeù homines Cerri recognouerunt in Dominã ſuam Illuſtriſſimã Dominã Annã, illimet Dominæ ſe dedicarunt tanq̃ hoĩes ligij, promittẽdo ſe facturos quicquid per veros,ac fideles hoĩes ligios faciendũ extaret, & ab ipſa Illuſtriſsima Domina nõ in ſimplices ſubditos,ſed tanquã hoĩes filij fuerunt acceptati,& habiti,ac homagium, & fidelitatis iurm̃ ligiũ per dictos hoĩes præſtitũ admiſit, vt in proceſſu fol. 32. & ſeq. quia ligietate ſtãte,dubio procul inuiti alienari non potuerunt,quidquid de ceteris ſubditis
2 ſimplicib. dici queat. Siquidẽ † ligietas operatur,vt ſubditi obedientiã, ac fidelitatẽ ſuo ſoli ſupremo Principi debeant,omnibus alijs hominib. de mundo exceptis,vt probat Bal.cõſi. 291.col.1.in 2.Iacob.de homag.num.3.4.& ſeq.latiſsimè Meno.alios cõgerens conſ.426. nu.9. & cõſ.31.nu.6.& ideo qua rõne ſubditi ligij nouũ Dñm inuito altero,cui fidelitatẽ ligiam præſtiterunt, recognoſcere non poſſunt,
3 † cùm dicantur ligati pacto expreſſo cum Domino ſuo contra omnes alios homines,ut poſt Bal.& alios tradit Iacobi.de Homag.n.6.ver. Secundus effectus. & verſic. Tertius effectus. Alios adducit & ſequitur Meno. d.conſi.426.
4 nu.20.verſ.Et accedit. Ita è cõuerſo † ipſi ſubditi ligij taliter colligati inuiti alteri concedi nequeunt,

nequeunt,quicquid in cæteris ſimplicib. ſub-
ditis dicatur,vt in terminis terminãtib.firmat
Meno.d.cõſ.426.n.20.in fin. Rõ eſt,q̃a Dñs,
& vaſalli ſeù ſubditi ſunt correlatiua, ideo di-
ſpoſitũ in vna parte dr̃ & diſpoſitum in altera,
5 nimirum † ſicuti Dñs non poteſt cogi pro vno
vaſallo plures agnoſcere,ita nec vaſalli plures
Dominos agnoſcere coguntur. Aluar. in c. 1.
§.præterea. col.3.in 2. notab.in fin.tit. Quid
ſit inueſtitura. Afflic. deciſ.265.nu.1. & ſeq.
latè Schrader.de feud.par.8.c.4.nu.16.Intri-
gliol.de feud. q.56. nu.243. Quinimò fortius
dicti homines vigore dictæ conceſsionis, &
coactæ recognitionis denuo aliud iuramentũ
ligium Dño Cappino p̃ſtiterunt,ac illimet tã-
quam homines ligij, ac fideles ſe dedicarunt,
6 quod abſonũ vr̃, ex quo † quis eſſe non poteſt
homo ligius duorum dñorum Bal. d.cõſ.291.
nu.2.in 2.Iacobi.de Homag.nu.6.Iaſ.in præ-
lud.feudo.nu.108.Meno. conſ.31.n.7.& ſeq.
& hoc eo magis improbatur, quia fuit p̃ſtita
fidelitas ligia ipſi Dño Cappino,& tñ fuit ſer-
uata ſuperioritas, ſeu ſupremũ dominiũ Illu-
ſtriſſimorũ Principũ Montisferrati:hæc inquã
ſunt incõpatibilia, cũ ibi nõ cadat cõſideratio
ligietatis, vbi fit expreſſa reſeruatio alterius
7 dñi, nam † tunc dr̃ feudum nõ ligiũ, qñ ſupe-
rior dñs excipitur. Ita optimè Iaſ.in p̃lud.feu-
do.nu.106.& ſeq.n.109.verſ.Sed hæc vltima
opinio.Rebuff.in declaratione feudorũ n.22.
8 & 23. meritò † ſubditi nõ debẽt iurare fideli-
tatem ligiã vaſallis.Bertr.conſ.219.& 225.in
3.Sola in antiq.conſtit. Pedemon.tit.iur.em-
phyt.Decret. Rempublicam.par.1.Glo.3.nu.
9 14.& ideo † errare nobiles ſuperiorẽ recogno-
ſcentes ligiã fidelitatẽ a ſubditis exigẽtes poſt
alios teſtatur Neuiz.conſ.13.nu.4.in fin.ſola
d.nu.14.& ita ex his concluditur,dictã cõceſ-
ſionem fuiſſe nullam tam reſpectu dantis,quã
etiam recipientis,nec nõ & hominum ipſorũ.

Secundò dato (nõ tñ admiſſo)quod ẽt ſub-
diti, ſeu vaſalli ẽt ligij poſſent inuiti alienari,
ſeu alteri Dño cõcedi,attamẽ id militat qñ ſit
in Principẽ ſuperiorẽ vel parem,non in hoĩem
10 priuatũ inferiorẽ † cum ſit vtilius ſubijci ma-
gno,ac potẽti Principi,q̃ minori,quia tales do
micelli taliter in dies vexãt ſubditos, vt ab il-
lis ẽt ſanguinẽ extorqueãt,& pellem excoriẽt,
vix illis dimittẽdo ſpiritũ precariũ,vt latè tra-
dit Neuiz. inter Cõſilia Bruni 12. nu.102.&
ſeq.Natt.cõſ.506.n.12.& ſeq.Rolan.conſi.1.
nu.36.in 1. Cum ergò valdè interſit ſubdito-
11 rum habere Dñm locupletem,& potentẽ,† me
ritò in inferiorem, ac debilem inuiti alienari
non potuerunt.tex.clarus in c.1. §.ex eadem.
de leg.Corrad. Natt.d. conſi.506.nu.15.Me-
noc.conſil.31.nu.24.& conſi.426.nu.21.In-
triglio.de feud.quæſt.62.nu.30.

Nec dicatur, Dñm Cappinũ fuiſſe media-
torẽ cõtractus matrimonij poſtea celebrati in-
ter Illuſtriſſimam Dñam Marchioniſſam Mar
garitã filiã dictæ Illuſtriſſimæ concedentis, &
Illuſtriſſimũ ac Excellentiſſimũ tũc Dñm Du-
12 cem Mãtuę,vnde † ob benemerita ipſius Dñi
Cappini fuit ei infeudatũ Caſtrum Cerri, ac
hoĩes dicti loci in eius ſubditos cõceſſi,qđ fie-
ri potuit, vt in terminis terminãtib. conſuluit
Iaſ.conſ.227.col.8.verſ.Octauò facit.in 2.

Rñdetur enim,ſatis fuiſſe probatum, & me
lius ẽt infra demonſtrabitur, talẽ conceſſionẽ
fuiſſe nullam, vti de re alienari prohibita. At
13 † qñ agitur de re alienari prohibita non ſtatur
dicto Principis alienantis. circa merita, ma-
ximè cùm aliter non conſtet, illa fuiſſe con-
ceſſione feudi æquiualentia, vt poſt alios aſſe-
rit in terminis Neuiz. inter conſilia Bruni 12.
num.90.& ſequentibus.

14 Rñdetur ſecũdò † tũc poſſe admitti talẽ in-
feudationẽ,ſeu cõceſsionẽ remuneratoriã, qñ
apertiſsimè cõſtat aliũde facultatẽ remunerã-
di benemeritũ nõ habuiſſe de proprio ære, vel
pecunia, vel terrenis allodialibus, niſi medio
talis infeudationis, alias ſecus. Ita poſt Ifern.
& Seyſel. ſcripſit Neuiz. d.conſ.12. num.92.
ver.Itẽ & tertiò.Alios refert & ſequitur in ter
minis Menoc.dicto conſi.425.num.34.vbi id
multorum authoritate cõprobat. At Princeps
præſumitur ſoluendo eſſe.

Reſpondetur tertiò, id poſſe cõcedi in con-
ceſsione ſubditorum ſimplicium, non autem
per ligietatem colligatorum, vt ſupra proba-
uimus.

Tertiò cõſidero, quicquid dici poſſit regu-
lariter, an Princeps in inferiorẽ dñm ſubditos
alienare queat, id pro certo negandum eſſe in
propoſito noſtro.Quia Caſtrũ Cerri eſt circun
ſeptũ a territorio variorũ exterorũ Dñorũ ac
Principũ potentiorũ ac magis diuitum,quam
ſint Dñi Cappi,ac potẽtiores,vel ſaltẽ ęquipo
tentes Sereniſſimis Dñis Montisferrati, adeo
qđ ex hoc ſolo fundamẽto non vr̃ ipſos hoĩes
inuitos cõcedi potuiſſe viro debili impotenti,
ac pauperi,qui in caſu cõtrouerſiæ inter ſubdi
tos ac cõfinãtes illos protegere,fines territorij
cõſeruare,demolitionib.ac deuaſtationib. ędi
ficiorũ obuiare non põt,vt verè euenit in caſu
nr̃o,vt cõſtat ex proceſſu fol.29.& ſeq.iuncta
rei euidentia. In hoc.n.valde agitur nedũ de
præiudicio ſubditorum, qui de facili a vicinis
potentibus ob imbecillitatem Domini poſ-
ſunt ſuffocari, ſed etiam de præiudicio totius
15 Marchiæ, vel Ducatus. Et ideo † talis oppi-
di terræ, vel Caſtri in finibus Marchiæ, vel
Ducatus exiſtẽtis cõceſſionem inferiori Dño
factam, tãquã inualidam nõ fore tolerandã in
terminis terminãtib. tradit Igne.in l.donatio

neſquas Diuus.num.40.C.donat. Menoc.d.
conſi.426.nu.27.verſ.Octauò prædicta.

Quartò, vltra p̄dicta aduertatur, talẽ cõceſ-
ſionẽ fuiſſe factã cũ reſeruatione ſuperiorita-
tis, & alti dominij, vt in proceſſu f.8.adeo vt
iſti hoĩes Cerri dĩr ſuppoſiti duob.dñis, quod
nõ erat ante dictã conceſsionẽ, quod eſt abſo-
num, quia multa onera, & angarias pati poſ-
16 ſunt a plurib.dñis, quod nõ licet. Et ideo † ta-
lis alienatio, maximè inuitis, ac contradicẽti-
bus ſubditis, fieri nõ poteſt, niſi fiat cũ omni-
moda expropriatione, ita vt nulla ſuperioritas
remaneat in alienãte, vt in terminis terminã-
tibus in ſimili cõceſsione Caſtri Odalengi.de
ſtatu Montisferrati decidit Purpur. cõſi.548.
nu.96.& 97.omnino videndus.Menoc.conſi.
426.n.29.verſ. Non obſtant.in fin.ibi, Quia
ſi locuti eſſent.

Quintò ex abũdanti cõſidero, aliud eſſe q̃-
rere; An vaſalli poſsint inuiti alienari, aliud;
an hoĩes liberi feuda non recognoſcentes, ſed
ſimpliciter ſubditi, rõne iuriſdictionis, poſsint
cõtradicẽtes alienari, vel alteri cõcedi. Siqui-
dẽ iſta Communitas Cerri eſt cõſtituta ex ho
minibus liberis.ſ.ſubditis iuriſdictioni tñ Il-
luſtriſsimorũ Dñorum Mõtisferrati nõ autem
ex vaſallis. Meritò igitur cadit q̃õ, an Marchio
potuerit alienare vnũ locũ, vel caſtrũ de Mar-
chia inuitis hominib. ibidẽ degentib. & tali
in caſu dr̃ ꝙ nõ, quidquid de vaſallorũ aliena-
17 tione controuertatur, cum † aliud ſit alienare
vaſallos, aliud alienare ſubditos ſimplices rõ-
ne iuriſdictionis, ac liberos in cæteris. Ita p̄ci-
sè in terminis firmat Purp. d.cõſ.548. nu.97.
verſ. Sed vltra conſiderandũ eſt. facit dictum
Iaſ.in l.debitorum pactionib.nu.7.C.pact.

Ex quib. omnib. ſaltẽ ſimul iũctis ſatis pa-
tet de nullitate dictæ conceſsionis, adeò ut re
nouari non mereatur cùm agatur de intereſſe,
ac magno præiudicio Sereniſsimi Domini.

Quò ad caput iuramẽti fidelitatis p̄tenſi p
Illuſtrẽ Dñm Franciſcũ Cappũ iuniorẽ, dico
ipſos hoĩes ad illud nõ teneri, non obſtante ꝙ
ſemel iurauerint, vt latius mox probabitur. Si
inquã primæua cõceſsio feudi nõ tenuit meri-
tò nec iuſiurandũ tenet, quia iuramentũ fide-
litatis venit in conſequentiam inueſtiturę, &
18 conceſsionis, at † ſublato antecedenti corruit
& conſequẽs, iuribus notis, & annullato prin-
cipali non ſuſtinetur acceſſorium, vulg.iurib.

Secundò nedũ in primordiali tẽpore cõceſ-
ſionis cõtradixerũt iſtius iuramẽti & fidelita-
tis p̄ſtationi, ſed ẽt iterũ requiſiti a Dña Anto
nia Oſaſcha tutrice Dñi Ludouici ac reſpecti
uè auia Dñi Frãciſci iunioris & actoris expreſ
ſe negarũt ſe voluiſſe ac in poſterũ velle dictã
fidelitatẽ p̄ſtare, vt nedũ ex teſtib. ſed ẽt ex li-
teris Sereniſsimi quon. fel. memo. Gulielmi
trãſmiſsis Dño Præſidi Mõtisferrati, de quib.
in proceſſu f.86.& ſeq. videre eſt, datis ſub die
vltima Iulij 1550. Modò dico ipſos hoĩes præ-
ſcripſiſſe contra Dños Cappos ius libertatis,
ſeu ius præſtãdi iur̃m fidelitatis. Siquidẽ a die
petitionis iuramẽti & a die cõtradictionis ho
minũ vſq; ad nouã interpellationẽ interceſſit
curriculũ annorũ 45. vt cõſtat ex proceſſu. At
19 † præſcriptio 30. annorũ pleniſſimã præſtat ſe
curitatẽ. l.oẽs. in fin. C.præſcr.30. anno. l.fin.
C.fund. patrim. lib.11. maximè data ſciẽtia il
lorũ, contra quos allegatur p̄ſcriptio, quia nec
tũc illis cõpetit aliqua in integrũ reſtitutio. fa
20 tè Burſ.cõſ.330.nu.120.& † ius libertatis cõ-
tra dñm p̄ſcribi ſpacio 40. annorũ ad plus ſal-
tẽ p̄cedẽtib. interpellatione ac requiſitione tra-
dit Crau.cõſ.111.n.21.cũ cõcordantibus per
Burſ.cõſ.138.n.46. Ioſ.Ludo.deciſ. Peruſ.3.
21 n.3.Ceph.cõſ.549.nu.50. & † tãto tp̃e.ſ.30.
annorũ p̄ſcribi ſeruitia cõtra dñm, ſeu debita
dño per ſubditũ vel vaſallũ de receptiori poſt
alios teſtatur Schrader. de feud.p.6.c.6.n.62.
22 Siquidẽ † iur̃m fidelitatis cõputatur inter ſer
uitia dño debita & dr̃ ſeruitus. Afflict.deciſ.
304.nu.2. Caſſan.in cõſuet. Burg.rub.3.§.3.
23 verſ. Et homagge.nu.5. & † iur̃m fidelitatis a
die interpellationis & contradictionis p̄ſcribi
poſſe firmat Brun.conſ.99.col.1. & conſi.35.
in 2.dub. Rolan.conſ.53.nu.24. in 2. latè de-
ciſ.Mant.3.nu.5.& per totam.

Secundò dicti homines nunquam legitimè
ſeu iuridicè iurarunt ligiam fidelitatem, niſi
Sereniſsimis Ducibus Mantuæ & Montisfer-
rati, vt patet ex proceſſu fol.87.& 90. (licet ſe
mel iurauerint Dominis Cappis, quia tale iu-
ramentum non ſubſiſtit, vt infra latius ex plu
ribus demonſtrahitur) adeo ut in hoc illis ſo-
lis tenentur, non Dominis de Cappo, tan-
24 to magis quia † ſi contradicentes ac inuiti
fuerunt alienati eis licuit ſe a Dominis Cap-
pis retrahere etiam hoſtili modo ac medianti
bus dolo & fallacia ſe ab illis eximere redeũ-
do ad Sereniſsimos priores illorũ dominos, vt
ſingulariter docet Igne. in l.donationes quas
Diuus.col.11.C.donat. alios adducit & ſequi
tur Neuiz. inter conſ. Bruni 12.nu.110. nimi
rũ ergo ſi illis Sereniſſimis Dñis iurarũt, quia
illis ſolũ iurare potuerũt & tenẽtur. Quinimò
dato ꝙ regulariter tale vltimũ iur̃m nõ tene-
ret in p̄iudiciũ Dñorũ de Cappo, attamẽ dico
in propoſito caſu tenere ac præiudicaſſe Dñis
Cappis, cũ tali in caſu dicatur Sereniſsimus
Princeps voluiſſe vti abſolutæ poteſtatis ple-
nitudine, licet inq̃ hmõi p̃tãte Principẽ vti no
25 fuiſſe regulariter p̄ſumatur † nihilominus ne
actus p eũ factus reputeẽ inualidus, illũ de ple
nitudine poteſtatis feciſſe dr̃. Dec. in c. Si qñ.
n.21. extr. reſcript. & in c. Quoniam Abbas,
nu.55.

Digitized by Google

nu.55.de off.deleg.Crau.conſ.75.nu.3.tantò
magis quia res reuertitur ad primæuum ſtatũ,
26 vnde † Princeps poteſt & ſine cauſa præiudi-
care iuri tertij illi quaſito. Curt.iun. conſil.1.
nu.22.Gozad.conſ.1.nu.35.Burſ. conſ.392.
nu.27. maximè qñ illud ius tertio quæſitũ ex
eiuſdẽ Principis conceſsione emanauit. Idem
Curt.iun.d.cõſ.1.nu.19.in fin.& ſeq.Gozad.
cõſ.5.nu.17.& cõſ.14.nu.9.Meno.conſ.185.
nu.25.& cõſ.304.n.19.Addatur ꝙ prima con
ceſsio ac iuramẽti fidelitatis præſtatio fuit fa-
cta de facto cõtra iuris & legũ diſpoſitiones,vt
ſatis ſupra probauimus,& teſtãtur literæ Sere
niſsimi in proceſſu fol.87.ibi *ſapendo come per aſſoluta poteſtà &c.* Vnde e cõuerſo de facto po
tuerunt ac poſſunt reuocari,iurib. notis. Ideo
conceſsionẽ de abſoluta poteſtate factã Dñis
Cappis,& de abſoluta poteſtate reuocaſſe
Principem in caſu iſto potuiſſe ac voluiſſe nõ
ambigitur,tũ quia de tali voluntate Principis
conſtat in calce dictarum literarũ, de quib. in
proceſſu nu.87.ibi *che quãdo ſarà tempo ſi farà opera per fargli ritornar all'immediata ſubiettione* tũ etiam quia talis volũtas realiter fuit exe
cutioni demandata per receptionẽ fidelitatis
ligię a dictis hominib. per Sereniſsimos Dños
non obſtante præallegata prima conceſsione.

Nec obſtat Cõmunitatẽ Cerri ſemel fideli
tatem ligiã præſtitiſſe Dominis Cappis, adeo
ꝙ vñr ſibi præiudicaſſe,ita & taliter ꝙ in poſte
rum ad tale iuramẽtũ teneãtur ac cogi queãt.
Quia id de facili tollitur ex pluribus.

Primo quia ſi primordialis cõceſsio Caſtri
& loci Cerri nõ tenuit ac ĩualida eſt, vt iã fuit
deductũ, fruſtra diſputaĩ de validitate dicti iu
27 ramẽti.Imò † qñ ſubditi nõ poſsũt alienari in
uiti,nõ poſsũt cogi præſtare fidelitatẽ, vt poſt
Cyn. & alios aduertit Iaſ.in l.debitorũ pactio
nib.n.7.C.pact.Neuiz.itẽ cõſ.Bru.12.n.110.

Secũdò ſuppoſita,l.nõ tñ cõceſſa ualiditate
dictæ cõceſsionis,dico illud iurm̃ nunquã po-
tuiſſe vel poſſe iuridicè ſubſiſtere. Fuit.n.p̃ſti-
tũ noĩe Cõmunitatis per procuratorem, vt in
proceſſu fol.28.& ſeq.Quod tñ fieri nõ potuit
in hac facti ſpecie. Siquidẽ aduertendum eſt
iſtos hoĩes nõ iuraſſe tãquã vaſallos Dñi Cap
pini, cũ nil recognoſcant in feudũ, ſed iuraſſe
tamq̃ ſubditos rõne ſolius iuriſdictionis. Mõ
28 † qñ Cõmunitas iurat tãquã vaſallus, tũc be-
ne põt p̃ſtare iurm̃ fidelitatis per ſpecialẽ pro-
curatorẽ, ſecus ſi rõne ſolius iuriſdictionis, nã
tunc oẽs ac ſinguli hoĩes perſonaliter iurare
debent.Ita diſtinguit Bal.in l.vnic.§.ne autẽ.
in fin. nu.20.C.cadu. tollen. Aluar.in c.Oẽs.
nu.8.ſi de feud.fuet.contro.Caſſan.in cõſuet.
Burgun.Rub.3.§.2.verſ.Faire homagge. n.3.
alios adducit & ſequiĩ D.Surd.cõſ.172.nu.6.
& 7. in deciſ.159.nu.17.hocque etiam præ-
ſupponit pro conſtanti Schrader.de feud.par.
6.cap.7.nu.24.cum ergo fuerit præſtitum per
procuratorem non tenet.

Tertiò mandatũ procurę ad iurandum non
fuit ſufficiens,dr̃.n.fuiſſe factum a maiori par-
te capitum domorũ tñ, vt in proceſſu fol.29.
29 & ſeq. † Maior autẽ pars dr̃ illa, quæ excedit
dimidiũ,vt patet ad ſenſum,& tradit D.Surd.
30 conſ.35.nu.71. At † qñ fit mandatũ nomine
Vniuerſitatis, ſeu Cõmunitatis ad aliquid fa-
ciendũ, & in ſpecie ad iurandũ fidelitatẽ, non
ſufficit interuentus maioris partis capitum do
morum, ſed debent interuenire duæ partes ex
tribus, idq; debet ſpecificè exprimi a notario
in extenſione mãdati alias non tenet. tex. in
l.nulli.& l.ſeq.ff.quod cuiuſq.vniuer.Alexan.
conſ.1. nu.4.in 4. & in terminis terminantib.
decidit Purpur.conſ.548.nu.100.

Quartò data ſufficientia mãdati, attamẽ iu
ramentũ nihil valuit,tamquã extortũ & meti-
culoſum.Nã hoĩes prædicti,quorum intererat
non mutare dñm, & quia memores erãt fideli-
tatis ligiæ ſemel p̃ſtitæ Illuſtriſſimis Marchio
nib. cõtradixerũt,ac quidquid potuerũt,fece-
runt, ne nouũ iuramentũ fidelitatis Dño Cap
pino p̃ſtarẽt, adeo ut illis ꝑ literas minatorias
noĩe Principum fuit commiſſum,vt ſub pœna
indignationis eorũ,& in quantum charam ha
beant gratiam Marchionalem,tale iuramentũ
præſtare deberẽt,quod tñ etiã hucuſq; præſta-
re recuſarunt. Vnde denuò per reiteratas lite-
ras minatorias pœnam confiſcationis bonorũ
continentes ad tale iuramentum ſubeundum
coacti fuerunt. Sed iuramentum debet eſſe vo
31 luntarium, & meritò † minis ac metu extortũ
nõ valet, ut poſt Caſtr. & alios admonet Ne-
uiz.in terminis noſtris d.cõſ.12.n.115.Schat-
der. de feud.par.10. ſectio.5.nu.99. Maximè
ſtãte geminatione minarũ, vt in indiuiduo ca
ſus noſtri tradit Purpur. conſil.548. num.98.
verſi.Adhoc non obſtat. & num.99.Menoch.
conſi.426.nu.35.verſ. Non obſtat quartum.
Idcirco potuit ſperni per Communitatem au-
thoritate ꝓpria, ĩ terminis Men.cõſ.t.n.302.

Quintò ſuppoſito, ꝙ tale iurm̃ aliqualiter
tenuiſſet, attamẽ nõ p̃iudicat poſteris ſeu na-
tis a die iuramẽti citra, q̃ non habẽt nec reco-
gnoſcũt ſtatũ ſuũ a p̃dictis iurantib. ſed a pri-
mis cõſtitutorib. Marchiæ & a iure gẽtium,&
32 ideo † parẽtes nõ poſſunt auferre poſteris qđ
non dederunt, ſed primi illi Cõſtitutores de-
derunt ſtatũ liberũ a ſeruitute Dñi inferioris.
Ita cẽſuit Caſtr. conſ.70.n.6. in fin.verſ.Plus
dico.in 1.Neniz.d.cõſ.12.nu.115.& ſeq. Me-
no.conſ.426.nu.4.verſ. Reſpondetur quartò.

Cui fundamẽto nõ obſtat qđ tradit Natta
33 cõſ.589.n.19.quatenus cõtra Caſt.ait, † iura
mẽtum præſtitum a Cõmunitate præiudicare

non obſtante hominum mutatione, quia Com
munitas nunquam moritur.
34 Reſpondetur enim † iuramentum fidelita-
tis eſſe perſonaliſſimum Bal. in l. 1. ante fin. ff.
rerum diuiſ. Bero. conſ. 76. nu. 121. in 1. & ex-
tinguitur morte iurantium ac promittentium
35 cum † fidelitas ſit ius perſonale non reale, ni-
ſi ſucceſſores ſimiliter recognoſcant. Ita pciſè
36 notat Raudenſ. conſ. 28. nu. 19. in 1. Nec † p
iuramentum Syndici quoad reatũ legatur Vni
uerſitas, ſeu homines Vniuerſitatis, ſed ſolum
mandantes & iurantes vt ſinguli, ſicuti nec ex
defuncti iuramento hæredis anima illaquea-
tur, vt in indiuiduo tradit Bero. videndus con
ſilio 92. numero 11. & ſeq. vſque numero 19.
37 in 1. vbi ſubiungit † iuramentum eſſe vincu-
lum animæ, vniuerſitatem autem anima care-
re. Innoc. in c. grauem. de ſent. excomm. Vltra
38 quod ſequeretur abſurdum, † ſi ex iuramento
Syndici ligaretur Vniuerſitas quia fœminę &
pupilli, qui ſunt partes Vniuerſitatis, ligaren-
tur. Bero. d. conſilio 92. numero 13. 14. & præ
dicta eò fortius militant in præſenti caſu, vbi
requirebatur iuramentum ſingulorum homi
num, cùm iurare non debuerint vt vaſalli,
ſed vt ſubditi ratione ſolius iuriſdictionis, vt
ſupra dictum eſt, quo in caſu non cadit conſi-
deratio Vniuerſitatis, nempè an Vniuerſitas
dicatur mori, vel an iuramentum Syndici Vni
uerſitatis extendatur ad poſteros, quia ſi tale
iuramentum fuit erroneum, cùm debuerit præ
ſtari ab hominibus perſonaliter tamquam ſin
gulis, non per procuratorem tamquam vniuer
ſis, non video quòd rationes Nattæ iſti caſui
conueniant.

Sextò ſi etiam ſufficienter fuiſſet pręſtitum
huiuſmodi iuramentum, attamen adhuc nihil
nocet, ſiquidem non fuit iuramẽtum ſimplex,
ſed correſpectiuum nempè qualificatũ, dum-
modo Dominus de Cappo obſeruaret homini
bus pacta, immunitates & conuentiones, de
quibus in inſtrumento fidelitatis, inter quas
hæc potiſſimum leguntur: facultas venandi ac
piſcandi, promiſſio ſubleuãdi homines ab om
nibus oneribus ordinarijs, & extraordinarijs
imponendis etiam ab Illuſtriſſimis Marchio-
nibus, ac cętera id genus. Quæ tamen nõ fue-
runt ſeruata per Dominum Cappum, vt patet
ex proceſſu, & eſt notiſſimum in loco Montiſ-
ferrati, & maximè in loco Cerri, & ex rei eui-
dentia. Vnde licuit etiam hominibus a tali
39 fidelitate recedere, quia † iuramentum tale a
ſubditis præſtitum dicitur correſpectiuum cũ
promiſſionibus factis a Domino acceptante
iuramentum. Ita Crau. conſilio 463. nume. 9.
Menoch. conſilio 426. numero 25. Scarder. de
feud. par. 6. cap. 5. numero 15. & hoc eſt regu-
40 lare † vt frangens fidem cadat ab omni com-
modo conuentionis tàm de iure ciuili, quàm
feudali. Grat. conſilio primo, numero 77. in 1.
Schrader. de feud. par. 9. cap. 4. num. 88. Quia
41 † iuramentum intelligitur ſemper rebus ſic
ſtantibus, nimirum ſi ex cauſa ſuperuenienti
liceat iuramentum tranſgredi. Inno. & alij in
c. 1. de conſti. Bero. d. conſilio 92. numero 22.
in primo.

Nec iſtis obſtat, talia grauamina fuiſſe im-
poſita de facto a Principibus ſupremis, cui Do
minus Cappus non poterat reſiſtere. nec con-
ſtare illos ſeu dictos Dominos ſucceſſores fuiſ
ſe interpellatos ad tale releuamentum, nec ip-
ſorum Dñorum maiorem partẽ fuiſſe minores,
& abſentes. Quia de his verba faciemus in de
clinatione obiectorum, & omnia de medio tol
lentur.

Septimò videtur dicendum ipſam Vniuer-
ſitatem fuiſſe læſam ex præſtatione talis iura-
menti, cùm ad illud non teneretur, iuxta om-
42 nia præallegata, & ideo † in integrum reſti-
tuendam, cum ęquiparetur minori. Ita in ter-
minis Purpur. conſilio 548. numero 103. verſ.
Tertiò reſpondetur. Schrader. de feud. par. 6.
cap. 2. numero 29. 30. aduerſus præſcriptionẽ,
ſeu curriculum annorum 40. & vltra. Soc. con
ſilio 66. numero 13. in 4. Odd. de reſtit. in in-
tegr. quæſtione 90. numero 32. Menoch. con-
ſilio 425. numero 43. Sed verius dicendum vi
43 detur, † nullam fuiſſe decurſam præſcriptionẽ
ſtante mala fide Dominorum de Cappis vſq;
ab initio & maximè ex eo quod iuramentum
fuit metu & minis extortum, & homines tunc
& in poſterum ſucceſſiuè contradixerint. Ita
pulchrè in terminis Menoch. d. conſilio 425.
numero 41. & ſeq. E conuerſo autem ſatis pro
bauimus ipſos homines iam interpellatos, &
contradicentes pręſcripſiſſe iuramentum fide
litatis ſpatio annorum triginta & vltra, ex cõ-
muniori ſententia, de qua ſupra dictum eſt.

Quo autem ad caput motiuorum nouiter
editorum per multum Illuſtrem Senatũ, omit
tam illa reſpicientia merita inueſtituræ ac in-
tereſſe Sereniſſimi Domini, ſuper quibus latè
inſteterunt alij Iuriſconſulti, qui in præſenti
cauſa allegarunt. Et etiam quia ex deductis in
primo capite nouiſſimè per me ſatis videtur
cõſtare, Sereniſſimum Dominum non teneri
ad talis inueſtituræ renouationem, ſtante ori-
ginalis conceſſionis nullitate, & prout ſupra
latius fuit demonſtratum.

Primò ergo contra dictos homines (reſpe-
ctu iuramenti fidelitati recuſati ſub prætextu
nullitatis inueſtituræ ſeu conceſſionis ac con-
trauentionis Dominorum de Cappis) opponi
tur onera impoſita fuiſſe dictis hominibus per
Sereniſſimos Dominos ſuperiores, quorum au
thoritas intelligitur ſemper excepta in qua-
cunque

Digitized by Google

et nque promiſſione, & conuentione etiam iurata.

44 Reſpondetur tamen † obiectum procedere, quando expreſsè conſtat Principem conſultò illa imponi voluiſſe, & deinceps ita ſeruari iuſſiſſe, vt declarat Did. ic. in cap. Quamuis. §. 3. numero 2. verſic. Primum admodum. extr. de pact. At de tali aperta & enixa voluntate non conſtat, imo non præſumitur voluiſſe mutare quod ſemel conceſſit, adeo quod ſi quid fecit vel iuſſit in contrarium, præſumitur circumuētus, vt latius mox referam in ſecunda reſponſione. Dico ergo quod cum aliunde non conſtet Principem oneraſſe ſubditos data opera, nec de ipſius Principis deliberata voluntate aliunde quam ex ipſorum onerum exactione & impoſitione, non debet cōcludi Principem de facto proceſſiſſe, & eſſe locum concluſioni prædictæ, vt ſemper in quolibet actu intelligatur excepta authoritas Principis.

Reſpondetur ſecundò, Principem ſuperiorē ſemel conceſſiſſe dictam Communitatem Dominis de Cappo, cum immunitatibus, de quibus agitur, adeo quòd ſi poſtea dictis immunitatibus fuit in aliquo derogatum, id fuit per ſuggeſtionem ac ſiniſtram informationem data Principi, & ideo Princeps de facili potuiſſet induci ad reuocationem talium grauaminum, ſi fuiſſet aditus per Dominos Cappos

45 prout tenebantur ac promiſerunt, nam † Princeps præſumitur iuſtitiæ plenus, nec aliquid velle ac illi placere niſi quod iura volunt, cum dicatur ſemper regulare omnes ſuos actus ſecundum iuſtitiam poli & fori. Bal. in l. 1. nu. 1. ff. conſtit. Princip. Deci. conſilio 151. num. 1.

46 vbi ait † Principem æquo animo ferre, vt veritas ac iuſtitia defendatur. Idem tradit Alex. conſilio 216. in prin. in 2. Corn. conſilio 135.

47 numero 3. in 4. & † Princeps dicitur a Deo conditus & toleratus, vt iuſtitiam faciat ac ſer-

48 uet. Hinc † ſi fines iuſtitiæ exceſſerit, dicitur peccare contra Dei ordinationem, ac nomine Principis indignus efficitur. c. Scelus. 2. quæſtione 1. latè Gail. lib. 2. obſer. cap. 56. nu. 11.

49 Si ergo † aliquid a iure deuians Princeps iuſſerit, id ob ſiniſtram miniſtrorum informationem ſeu etiam ob importunitatem feciſſe dicitur. Iaſ. in l. reſcripta. numero 2. C. precib. Imper. offer. vnde in propoſito, ſi ſemel homines liberos conceſſit, nō dicitur conſultò illos gra-

50 uare poſtea voluiſſe, cum † Princeps dicatur habere vnum calamum & vnam linguam, & nominetur lapis angularis & cōſtans ſicut polus in cælo, illique conuenit dictum illud, ſemel locutus eſt Deus. Et quod ſcripſi ſcripſi, vt poſt alios latè ſcribit Gail. lib. 2. obſeruat.

51 55. numero 4. Quare † non voluntarius ſed circumuentus dicitur Princeps reuocās ſemel conceſſa. Boſſ. tit. de Princip. numero 19. 20. Bertaz. conſ. ciuil. 124. numero 11. & ſeq. ex quibus modò infero in propoſito, quòd Dominus Cappinus acceptando iuramentum fidelitatis promiſit pro poſſe ſuo releuare Communitatem & homines ab oneribus etiam imponendis ab Illuſtriſſimis Dominis Marchioni-

52 bus. Quæ † promiſſio, pro poſſe ſuo, arctat & extēditur ad hæredes ac ſucceſſores ipſius pro mittētis, etiam ſi promiſſio fuiſſet taxatiua in perſonam Domini Cappini, vt poſt Bar. Bald. & alios tradit Natt. conſilio 216. numero 9. Alios congerit & ſequitur Ioſ. Ludo. concluſ. 16. col. 1. illat. 2. Cum ergo nec D. Cappinus nec illius ſucceſſores optimè ſcientes talium onerum impoſitiones adiuerint Principē, nec illum informauerint de iuribus Communitatis petendo dictorum onerum reuocationem, defecerunt a fide, nec aliqualiter poſſunt excu

53 ſari ſub prætextu impoſſibilitatis, quia † licet reputetur impoſſibile, quod a Principe ſuperiore dependet, attamen culpę illi adſcribitur, qui Principem non adiuit, illum informādo ac poſtulando onerum reuocationem. Ita in propoſito decidit Bal. conſilio 395. num. 3. verſi. Quartò poſt euerſum. in 2. Licet ergo nō erat in poſſe Dominorum de Cappo obtinere reuocationem onerum, erat bene in eorū poſſe Principem adire ac reuocationem ſuppliciter implorare, quod ſi feciſſent, munus adimpleuiſſent promiſſum & debitum, & ideo cū omiſerint ſibi imputent tamquam culpoſis, vt pulchrè tradit Caſtr. cōſilio 433. col. 3. verſ. Cum ergo Ioannes deſierit. in 1. Sequitur alios adducendo Crau. in terminis conſilio 64. nu. 6. & conſilio 121. numero 10. Confert Natta conſilio 69. numero 10. Rimin. iun. conſi. 115. nu. 54. Medic. de caſib. fortuit. par. 1. quæſtione quinta, nu. 11. & ſeq. Menoc. conſi....

Secundò excipitur, Dominos Cappos eſſe tutos ex generali commiſsione Principum ſtatus dictante, vt homines apponentes contra vaſallos de huiuſmodi obligationibus nō audiantur ea ratione quia iſta onera imponuntur pro vtilitate publica.

Reſpōdetur, hucuſque non conſtare de tali commiſsione, & cum ſit quid facti & fundamentum intentionis agentium debet per eos probari iuribus notis, & ſatis fuit deductū per alios dominos coaduocatos.

54 Reſpondetur ſecundò † conſuetudinem in dictam vigore talis commiſsionis eſſe ſtricti iuris, ideo ad Communitatem Cerri non fore extendendam, cum in ea maior vigeat ratio conquerendi, ac manutentionem immunitatis prætēdendi, nam dicta immunitas ab iſtis oneribus fuit alias dictis hominibus particulariter conceſſa, & illius manutentio promiſſa,

ex

ex quã maioritate rationis non dicitur cõpre-
henſa in generali commiſſione,vt in ſimilibus
terminis tradit Purpur. conſil. 548. nu. 83. vſ-
55 que 86. & † immunitatem priorem particula-
riter conceſſam non dici reuocatam per gene-
ralem onerum impoſitionem, poſt Bal. firmat
Dec. in c. 1. nume. 51. extr. reſcr. Nec conſtat
56 de allegata publica vtilitate, nam † tunc verti
tur vtilitas publica, quando vtilitas reſpicit
omnes in communi, & ſingulos in particulari.
Natta conſilio 400. numero 11. Sed talia non
ſunt onera prædicta, quorum pars reſpicit ve-
nationis prohibitionem & tranſitus mercium
57 ac cætera id genus, tunc † autem agitur de vti
litate publica, vtpote ſi agatur de bello, de mu
nitione ciuitatis, de coronatione Principis, vt
declarat exemplificando Natt. conſil. 487. Ro
lan. conſilio 1. num. 76. in 2. Boſſ. de Principe.
num. 139. Præterea tunc tolerantur onera ſub
ditorum ob publicam vtilitatem, quãdo Prin-
ceps prius burſam propriam euacuauerit, quia
58 † prius debet ſoluere de ſuo, antequam vaſal-
lorum ſubditos grauet etiam ſub prętextu ſub
ſidij charitatiui, ut in terminis conſuluit Soc.
iun. conſ. 98. nume. 10. & ſeq. in 3. Capi. deciſ.
166. nu. 6. Bertaz. conſ. ciuil. 21. n. 46. Meno.
conſi. 426. nu. 34.

Tertiò contra dictos homines allegatur, il-
loſmet dicta onera agnouiſſe & ſoluiſſe, &
ideo illis acquieuiſſe dicuntur, & iuri, ſi quod
habebant, renunciaſſe.

59 Reſpondetur † agnoſcentem partem inde-
biti ſibi pręiudicare in ſoluto, non tamen de-
bere cogi ad ſoluendum reſiduum vel ſucceſsi
uè, vt præter cæteros ait D. Surd. conſilio 212.
numero 25.

Reſpondetur ſecundò talem ſolutionẽ prę-
ſumi factam per obedientiam, non vt eorũ im
munitati renuncient, quia non ſponte ſed re-
quiſiti ex parte Principis & exacti ſoluerũt, &
60 † in dubio tales ſolutiones extortæ per vim p̃-
ſumuntur. D. Surd. conſ. 262. num. 74. & ſeq.
61 vbi alios adducit & † renunciatio eſt ſtricti iu
ris, ideo quis in dubio non pręſumitur iuri ſuo
renunciare. cap. Super hoc. de renunc. latè D.
Surd. d. conſi. 262. nu. 72.

62 Reſpondetur tertiò † tunc patrari præiudi-
cium, quando fuit ſolutum continuo per an-
nos 30. Sed de tanto tempore non conſtat in
proceſſu. Idem D. Surd. d. conſi. 262. nu. 79.

Quartò ex aduerſo dicitur, Dominos Cap-
pos ignoraſſe talia grauamina, cùm ſemper fe-
rè fuerint minores, & abſentes.

Reſpondetur minoritatem non excuſare,
quia Domina Antonia Oſaſca tutrix Domini
Ludouici permanſit in loco Cerri & in ciuita-
te Caſalis, vt ex actis & teſtibus conſtat, &
onera prædicta optimè nouiſſe, ſed tamen illã
63 omiſiſſe illorum reuocationem, at † ſcientia
tutoris nocet pupillo in omittendo. D. Surd.
conſi. 164. nu. 53.

Reſpondetur ſecundò minores tali in caſu
non audiri debere ex capite minoritatis, quia
cũ illis nihil geſtũ reperit, ſed ex capite igno-
rantiæ ex clauſula generali, Si qua mihi &c.
64 nec † ſufficit quælibet ignorantia niſi ſit ab
omni præſumptione ſcientiæ, & negligentiæ
remota Mandel. conſi. 507. nu. 5. deciſ. Mant.
65 4. nu. 7. & † ſola tutricis ſcientia nocet pupil-
lo ad illius excluſionem a tali reſtitutione Be
ro. conſilio 121. nu. 18. 19. in 3. deciſ. Mãt. 4.
66 numero 10. Imò † tale beneficium datur ex
æquitate minori in ſubſidium, quando illi a-
liunde non poteſt eſſe conſultum. Sed debet
tunc minor agere contra tutricem, dicta de-
ciſ. 4. numero 11. vel illius fideiuſſores. Qui
67 † fideiuſſores & tutrix præſumuntur eſſe ſol-
uendo Corbul. de caduc. ob non ſolut. cano.
ampliat. 29. nu. 14.

Reſpondetur tertiò iuramẽtum fidelitatis
ſæpe fuiſſe poſtea per homines præſtitum in
manibus Sereniſſimorum Dominorum & cõ-
68 ſequenter † non eſſe amplius integrum, ideo
ceſſare beneficium reſtitutionis minorum, la-
tè Cephal. conſ. 356. nu. 30. & ſeq.

Reſpondetur quartò non cõſtare illos fuiſ-
ſe ſemper minores, imò notorium eſt in loco
Cerri & totius ſtatus Montisferrati, Dominũ
Ludouicum fuiſſe gradibus ac dignitatib. mi
litaribus a Sereniſſimis Ducibus Pedemon-
tium decoratum, quæ dignitates non dantur
minoribus, & hæc tamquam nototia allegan-
69 tur, & † ſufficit talis allegatio in iſtis iuris al-
legationib. ad hoc, vt Perilluſtris Senatus ſe
de tali notorietate informare debeat abſque
alia ulteriori hominum iſtorum probatione.
Cephal. conſ. 85. nu. 23. & ſeq. Eugen. conſ. 4.
nu. 61. & ſeq.

Nec ex capite abſentiæ audiri mererentur,
70 quia † cum id ſit fundamentum intentionis
ſuæ, debet de illa conſtare, alias eorum pręſen
tia præſumitur. Maſcar. de probat. concluſ. 5.
numero 4. Addatur non coactè ſed ſpontaneè
fuiſſe abſentes, nec ex cauſa Reipublicæ vel
Principis ſuperioris, ſed proprio intuitu, adeo
71 quod † fuit abſentia procurata & affectata, &
conſequenter excuſationem non præbet, ſed
priuilegium alias competens aufert. D. Surd.
conſi. 42. nu. 23. & conſi. 32. nu. 4.

Quintò allegatur, Dominos Cappos non
fuiſſe admonitos ſeu requiſitos ad manutenẽ-
dam immunitatem, ideo illis obijci non poſſe
defectum implementi promiſſionis.

Reſpondetur promiſsionẽ conſeruandi im
munitatem fuiſſe factam Vniuerſitati, vt legi
72 tur in inſtrumẽto iuramenti fidelitatis. † Vni-
uerſitas

Digitized by Google

uerſitas autem ęquiparatur minori, ac mino-
ris gaudet ptiuilegijs & reſtitutionis in inte-
grū.Purp.conſ.548.nu.104.Schrad.de feud.
73 par.6.cap.2.nu.29.30.At † in caſibus,in qui-
bus aliquid minoti fieri debet,incurritut mo-
ta ipſo iute abſque interpellatione.l.in miuo-
tum.C.iu quib. cau.in int.reſt. non eſt nec.&
alibi ſæpe,ergo &c.

Reſpondetur ſecundo,ſupta fuiſſe probatū
iuramentum fidelitatis & promiſsionem Do-
mini Cappini fuiſſe actus correſpectiuos & re
74 ciprocos. Sed † in actibus vltro citroq; obli-
gatorijs ſi vna pars adimpleuit ex parte ſua,
altera dicitur in mora re ipſa ſine interpella-
tione,dato caſu conuentionis implendæ.l.cu-
rabit.C.actio.empt. cum concord. per Socin.
in reg.22.litera M.limit.6.

Reſpōdetur tertiò fuiſſe promiſsū pro poſ-
ſe ſuo releuare Communitatem a dictis oneri
75 bus. At † quando quis promiſit facere & cura
re incurrit moram ex ſola ſcientia abſque in-
terpellatione,cum talis promiſſor teneatur in
uigilate Bal.in c.1.§.ad hæc.n.3.tit. Hic finit
lex.Socin. d.reg.22.limit.8. De ſcientia autē
præiudiciali (vltra ſcripta ad declinationem
quarti obiecti)cōſtat ex eo quod in loco Cer-
ri fueruat per tubicinem publicata proclama
ta circa prohibitionem venationis,nec nō cō
tinuò & palam publicum exactorem alia one
76 ra exegiſſe; † ex publicatione tubicinis argui
veram ſcientiam probat ſola in antiq.conſtit.
Pedemont.tit.Iure emphyt.decret.Licet p.3.
77 Glo.1.nu.6. & † ex exiſtentia publici ac con-
tinui exactotis notorium facti ſucceſsiui indu
ci, quod alia ſcientiæ probatione nō eget Ioſ.
Ludo.deciſ.Peruſ.67,uu.15.& ſeq.Quod qui
dem notorium in iuris allegationibus poſſe
allegari iam diximus ex Cephal. & Eug.vt ſu
pra in quarta reſponſione ad quartum obie-
ctum.

Reſpondetur quartò,talē exceptionē omiſſę
78 interpellationis non nocere,nam † quando il
lud quod factum non eſt, non habet aliquam
veriſimilem cauſam excuſationis, tunc eo ip-
ſo quod quis illud facere potuit, & non fecit,
dicitur in culpa abſque alia monitione, vt ſin
gulariter tradit Fel. in c. Prohibeas. nume.5.
verſ.Quartò limita.extr.de magiſtr.Pariſ.con
ſilio 19.nu.205.in 2.

Sexto adduciur, cauſam finium ac molen-
dinorum cum ſtatu Mediolani adhuc indeci-
ſam pendere, in qua cum etiam interueniant
Principes ſupetiores, attamen adhuc cauſa
remanet indeciſa,& conſequenter fuiſſet fru-
ſtratoria requiſitio Principis facienda per D.
Cappum.

Reſpondetur tamen ex teſtibus liquidiſſi-
mè conſtare cauſam incendij molendinorum
ac vſurpationis tranſitus Fanari eueniſſe ob
particularem culpam Domiui Cappi, adeo vt
nedum conſtat ipſum pro poſſe ſuo inuigilaſ-
ſe ad manutenendum fines ac iura Commu-
nitatis,ſed etiam fuiſſe cauſam tuinæ ac depo
pulationis dicti loci, vnde omnimode culpo-
ſus dicitur, quia licet alias culpa non ordina-
ta ad factum non ſit conſiderabilis, attamen
79 † quando conſiſtit in faciendo & committi-
tur per eum qui dat operam rei illicitæ, tunc
conſideratur culpa. D.Surd.conſil.12.nu.66.
Præterea dū res erat recens debuit admonere
Principes ſuperiores, de qua admonitione nō
cōſtat, quam ſi feciſſet, lites fuiſſent reſecatæ
non autem immortales redditæ, iuxta illud
80 † Principijs obſta ſero medicina paratur,cum
mala per longas conualuere moras.Glo.fin.in
c.Ad hæc ſumus.de reſcr.& iſta ex hoc ſolo ca
pite feudo priuandus eſſet D.Cappus,cum fi-
nes territorij in poteſtate exterorum culpa ſua
euenerint. Laus Deo.

Car.Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Agens nomine proprio & ad vtilitatem alterius, tenetur appellare in caſu ſuccumbentia, & etiā appellationem proſequi.*

2 *Emptori ſufficit obtinere in cauſa, ad hoc vt illi denegetur actio euictionis.*

3 *Euictio cauſata ex compromiſſo, vel tranſactione, non parit actionem erga venditorem.*

4 *Euictio affectata procedens culpa compromittentium, vel tranſigentium, imputatur emptori, & ei denegatur euictio.*

5 *Tranſactio ſine euidenti neceſſitate arguit ſuſpitionem colluſionis, vel fraudis, ſtāte iurium ceſſione facta cum tranſigentibus.*

6 *Colluſio probatur per coniecturas, & irritat omnes actus factos.*

7 *Finem litis euictionis emptor tenetur expectare, cum ſit incertus.*

8 *Inſtrumentum adhibetur tantum ad probationē, non autem ad eſſentiam contractus, cum perfectio contractus conſiſtat in conſenſu, re, & certo pretio.*

9 *Venditor accipiens partem pretij pœnitere non poteſt.*

10 *Contractus perfectus non reſoluitur per diſſenſum vnius partis tantum.*

11 *Venditor habens facultatem rei tradendæ. dicitur verè vendidiſſe. licet Capitula ſint cōcepta in tempus futurum, & non promiſiſſe.*

12 *Venditor tradens rem per ſexennium emptori poſsidenti, vti vero Domino, & arrogata parte pretij vigore capitulata dicitur vera, & perfecta venditio.*

13 Con-

Digitized by Google

13 Contractus nullus, vel conditionalis reſpectu partium contrahentium euitat commiſſum.

14 Clauſula, Ab habita licentia, &c. non euitat caducitatem, quando potuit commodè obtineri licentia a Domino, & non fuit obtenta, & res fuit tradita.

15 Euictio proueniens ex cauſa venditoris, non poteſt prætendere aliquid iure dictæ euictionis, nec etiam illius ceſſionarius.

16 Actio euictionis excluditur, quando licuit emptori habere rem abſque alterius moleſtia.

17 Actio emptori competit aduerſus venditorem in id, quod eius intererſit rem euictam non fuiſſe, non quanti datum ſit.

18 Deterioratio fundi euicti cedit damno emptoris.

19 Ceſſionarius tentans directas actiones, fidem facere tenetur de ceſſione, ante litis conteſtationem.

20 Fundans ſe in aliquo inſtrumento, tenetur illud in totum approbare, vel in totum reprobare.

21 Res litigioſa cedi non poteſt.

22 Hæres grauatus tenetur probare adeſſe alia bona in hæreditate, ex quibus ſatisfieri poſſit pro dote mulieris.

23 Allegans bona alienata tranſgredi legitimā alienantis, id debet manifeſtis oſtendere probationibus.

ARGVMENTVM.

Tranſigens, vel compromittens ſuper re euicta laudo compromiſſi, amittit euictionis actionem, & euictio dicitur cauſata ab emptore.

Venditor accipiens partem pretij, etiam ſi verba Capitulorum ſint concepta de futuro, pęnitere non poteſt.

CONSILIVM CXII.

Actiones meæ à Domino.

A Petitis omninò arcendus eſt Dominus Altauilla Procurator Dominorum Fratrum de Philippis prætenſorum ceſſionariorum Domini Carraccij, a quo fuit euictum, vel melius a Domino Deſiderio Delfino prędium, de quo in actis. Hocque ex pluribus ſuadetur.

Primò, quia D. Carraccius ſucceſſor emptoris prædij iam cōtrouerſi ſuſtinuit litem in iudicio euictionis moto per fideicommiſſarios, & a ſententia lata in prima inſtantia ſe appellauit, non tamen appellationem eſt proſecutus, prout tenebatur, merito non potuit agere
de euictione contrà venditorem vel illius hæ
1 redes. Quando enim quis agit † nomine proprio,
ſed ad vtilitatem alterius, nedùm tenetur
appellare in caſum ſuccumbentię, ſed etiā appellationem
proſequi, vt in propoſito tradit
Dec. conſil. 74. col. 3. verſ. Tertiò hoc deducitur
cum alijs adductis per Caballi. de euictio.
§. 5. numero 41. Mari. Anguiſſ. conſi. 274. numero
5. Ratio eſt, quia illi tantummodo competit
actio pro euictione, quando illi res fuit
effectualiter euicta ex neceſſitate in executionem
ſententiæ latæ ac in iudicatum trāſactæ,
vnde non licuit Carraccio poſt appellationē,
durante iudicio, rem controuerſam renunciare
ante ſententiam, ſed debuit expectare ſen-
2 tentiæ executionem, cum ſat ſit † ipſimet emptori
habere licere, adhoc vt illi denegetur actio
euictionis. l. habere. ff. euictio. l. 3. C. eod.
tit. Crau. conſil. 682. nu. 6. Cacher. deciſ. 185.
numero 4. Beci. conſil. 106. num. 14. D. Surd.
conſi. 359. nu. 38.

Nec dicatur, hæredes venditoris ſeu authoris ipſius Carraccij ſuccubuiſſe corā arbitris, & ita patere de iuſtitia euincentis.

Reſpondetur enim, compromiſſum factum
per dictos hæredes & Carraccium fuiſſe merè
voluntarium, & nulla cogente neceſſitate factum,
necnon fuiſſe ſatisfactum euictioni medio
tranſactionis, quæ omnia nullius ſunt pō-
3 deris, ex quo † nulla habetur ratio euictionis
cauſatæ ex compromiſſo vel tranſactione. l. ſi
dictum. §. ſi compromiſero. ff. euictio. optimè
Imol. conſilio 82. col. 1. verſ. Prętera vt patet
ex luis. Caſtr. conſilio 305. col. 2. verſ. Igitur
Matthæus non tenetur in primo diffuſè alios
congerens D. Surd. conſilio 452. numero 29.
4 Dicitur inquā affectata † talis euictio vti procedens
culpa compromittentium & tranſigentium,
& quandocūque emptori poteſt aliquid
imputari quare rem emptam amiſit, ei denegatur
euictionis actio. Dec. d. conſilio 74. nu. 2.
verſ. Facit ad pdicta Tiraq. de retract. lignag.
in fin. numero 48. Hocque tanto magis procedit,
ex quo prius fuerat conuentum de modo
tranſigendi, antequam ad electionem arbitrorū
deueniretur licet laudo lato fictè appareat
fuiſſe tranſactum in laudi executorium, vt mihi
in facto ſupponitur, adeo quòd ſatis dicitur
apparere de aperta colluſione facta inter tran-
5 ſigentes. non enim aderat euidens † neceſſitas
compromittendi & tranſigendi, meritò inſurgit
fraudis vel colluſionis ſuſpicio, ſtante
maximè iurium ceſſione facta per Carracciū
ipſis fratribus actoribus ſecum tranſigentibus
ex traditis per Mandel. conſilio 248. nu. 19.
Multa inquam colliguntur ſigna colluſionis.
Primum eſt, dēſertio appellationis neceſſariò
proſequendæ. Secundum eſt publicatio pro-

clamatum

clamátum per Carracciuin non habentem in-
tereſſe ſtante contractu per eum perfectè cele-
brato cum Delfino. Tertium eſt compromiſ-
ſum voluntarium. Quartum & actionum ceſ-
6 ſio, ac cætera id genus. Colluſio † inquam pro
batur per coniecturas, quæ colluſio omnes a-
ctus inde ſecutos penitus irritat. Bal. cóſ. 172.
col. 2. in 2. D. Surd. conſilio 452. in fin. Debe-
bat ergo Carraccius, vt dixi, omni in caſu ex-
pectare ſecundæ ſententiæ proferendæ execu
tionem adducendo omnes poſsibiles defenſio
7 nes. Dubius eſt inquã litis euentus, ideo† erat
expectandus, cum ex eo potuiſſet fortaſſe ſpe-
rari abſolutio. l. quod debetur. ff. pecul. Crau.
conſil. 900. nu. 22. Contat, de momen. poſſ. in
Rub. nu. 18.

Secundò, quia Carraccius vendiderat præ-
dium euictum Domino Deſiderio Delfino, vt
patet ex capitulis contractus perfectum vendi
tionis contractum importantibus, licèt adhuc
non fuerit exinde celebratum inſtrumentum,
8 quod † quidem ſolet adhiberi ad probationẽ
non ad eſſentiam & perfectionem venditionis
conſiſtentis in conſenſu, re, & certo pretio. Ca
ſtr. in l. contractus. numero 4. & 9. C. fid. Inſtr.
Anch. Regien. queſtione 41. lib. 1. Vueſemb.
conſilio 66. numero 12. 13. Borgni. deciſ. 27.
numero 39. 40. in 2. Maximè cum ex dictis ca
pitulis liqueat ſolutam fuiſſe partem pretij, cũ
fuerint tunc numerati ſex ducatoni non qui-
9 dem pro arrha, ſed ad computum † & pro par-
te pretij, quo in caſu non potuit Carraccium
pœnitere. Ang. in d. l. contractus. in fin. verſic.
Vltimò ſcias. & ibi Gloſ. ver. Recuperare. Hoc
inquam in caſu res non eſt amplius integra,
10 ideo contractus † dicitur perfectus, & per ſolũ
diſſenſum maximè vnius partis tantùm non
reſoluitur. latè D. Surd. conſi. 52. numero 52.
& ſeq.

Nec releuant verba capitulorum ſonantia
in tempus futurum, & in promiſsionẽ de ven-
11 dendo. nam ex quò venditore † non fuit impe
ditus & habebat facultatem rei tradendæ, di-
citur verè vendidiſſe non promiſiſſe. Burſ. con
ſilio 101. numero 10. & ſeq. & per totũ. Qui-
nimò ceſſat amaritudo, ex quò res fuit ex poſt
12 verè tradita † emptori per ſexennium vti ve-
ro Domino poſsidenti, ac ſuper prædium ma-
gnam ædificiorum molem conſtruenti, addita
etiam magna ſumma pretij erogata cuidã He-
bræo creditori venditoris in executionem ca-
pitulati contractus, talis inquam dicitur vera
ac perfecta vẽditio, vt poſt multos firmat The
ſaur. deciſ. 233. nu. 10.

Non etiam obſtante clauſula illa (ab habi-
ta licentia Domini directi) Quia talis clauſula
ſimplex non ſuſpendit contractum, nec illum
cõditionalem reddit, ſed illum in ſuo eſſe per-
fectum enunciat, adeò quòd ſubſecuta rei tra-
ditione commiſſum non poteſt euitari, quod
13 tamen euitaretur † ſi contractus eſſet nullus
vel conditionalis reſpectu partium contrahen
tium, latè Corbul. de caduc. ob alien. ampliat.
31. Maximè cum non fuerit addita clauſula
(nec aliter nec alio modo) de qua per eundem
Corbul. vbi ſupra limi. 37. Licèt etiam hoc in
14 caſu ipſa non operaretur, cùm poſt † traditio-
nem multum temporis ſpacium interceſſerit,
intra quod potuit commodè obtineri licentia
Domini, & tamen non fuit obtenta, nam tunc
etiam non euitatur caducitas, Salic. in l. 3. nu.
5. in fin. C. iur. emphyt. cum concordantibus
per Burſ. conſi. 181. nu. 15. 16.

In propoſito igitur infero, quòd cum Car-
ratius ſine aliquo contradictore per plures an-
nos, etiam mortuo eius authore & venditore,
prædio illo fuerit gauiſus, & ex poſt abſq; ali-
cuius contradictione illud D. Delfino vendi-
derit, ſi poſt prælatam vẽditionem ex propria
ceruice, nullo legis vel hominis facto illum co
gente, proclamata ſuper dicto prædio publica
ri curauerit, dicitur in culpa cum voluntariè
citauerit contradictores, & perquiſiuerit an a-
lius eſſet Dominus dicti prædij, vnde cum eui
15 ctio † prouenerit ex ſui culpa non poteſt ali-
quid prætendere iure dictæ euictionis, & con-
ſequenter nec illius ceſsionarius. tex. in l. ſi di
ctum. §. ſi poſt. vbi Glo. ff. euictio. optimè vi-
dendus Soc. in ſuis regulis in litera v, reg. 5. in
primo caſu, & in puncto conſuluit Mari. An-
guiſ. vidend. conſi. 273. nu. 8. Nam, vt dixi, ad
16 excludẽdam † actionem euictionis ſufficit ex
aduerſo deducere, quod licuit emptori habere
abſque alterius moleſtia. Caſtr. in l. creditor.
§. prædium. numero 2. ff. actio. empt. Beci. con
ſilio 106. nu. 44.

Hinc etiam in propoſito aduertendum eſt,
17 quòd etſi re euicta detur actio † emptori ad-
uerſus venditorem in id, quod eius intereſt rẽ
euictam non fuiſſe. l. venditor hominis. ff. eui-
ctio. cum euictio ſit quanti intereſt non quãti
datum eſt. l. cum ſucceſsores. in fin. C. euictio.
Franc. de Ponte conſilio 27. numero 6. & con-
ſequenter in ea veniet meliotatio fundi. l. ſi
cum. §. fin. l. venditot. ff. euict. Sicuti è contra
18 deterioratio † fundi euicti cedit damno em-
ptoris. l. idque in princ. ff. actio. empt. l. euicta.
in fin. l. ex mille in princ. ff. euictio. attamen
ſtante contractu prædicto facto poſt Carrac-
cium cum Delfino ante ſumum euictionis, nul
lum intereſſe poteſt prætendere Carraccius,
quia contractu facto nil eius intereſt, niſi re-
ſpectu precij per eum vel illius authorem iam
erogati.

Tertiò etiam ex abundanti conſidero (ſup-
poſito non tamen admiſſo) ceſsionem fuiſſe
iuridicè

iuridicè factim per Carraccium ipſis fratrib.
19 actoribus, attamen ipſi ceſſionarij † tentantes
directas actiones tenentur facere fidem de ceſ
ſione ante litis conteſtationem. latè Bertaz.
de clauſul.inſtrum.clauſul.29.Gloſ.4. nume-
ro 3. & 4. At ceſsio illa reſpectu prætenſionis
actorum nil admodum nocet vltra ſummam
erogatam & vltra valorem ſatisfactionis datæ
per actores ipſi Carraccio, quia ceſsio illa fuit
facta in inſtrumento tranſactionis in laudi vir
20 tutem & executionem, ſed fundans † ſe in ali
quo inſtrumento vel diſpoſitione tenetur il-
lud in totum approbare, vel in totum reproba
re Tiraq. de retract. conuentio.in fin.numero
quarto, & ſeq. D.Surd.conſilio 152.num.19.
& in ceſsione idem teſtatur Decia.cõſilio 13.
numero 20.in 1. Modò in inſtrumento tranſa
ctionis patet Carraccium fuiſſe ſatisfactum in
ſua prætenſione precij fructuum & intereſſe,
in ducatis 3700. Ideo ceſsionarius ſuccedens
in locum cedentis & illius iuribus vtens non
poteſt vlterius prætendere. Alias ſi prætende-
rent ſe eſſe ceſsionarios extra limites laudi &
trãſactionis, ſequitur ipſos actores eſſe litis re
21 demptores, & illis fuiſſe factam ceſsionẽ † rei
litigioſæ contra l. per diuerſas. vbi Doctor. C.
mandat. Quò fit, vt a limine iudicij arceri me-
reantur, & circa hoc etiam eſt ſummoperè ad-
uertendum, quia cum in tranſactione illa ex-
preſsè conueniant tranſigentes, vt dicta tran-
ſactio non iuuet aliquem pręter ipſos paciſcẽ-
tes, dubio procul arbitror illã ceſsionem eſ-
ſe nullius momenti, cum ſtante appellatione
facta per Carraccium & non proſecuta, ſed vo
luntariè deſerta, & inde euictione ſecuta cul-
pa & voluntate dicti Carraccij, dicta ceſsio
contineat rem litigioſam, niſi dicatur ceſsio-
nem non ſapere rem litigioſam, cum fuerit fa-
cta a Carraccio non habente intereſſe poſt cõ
tractum celebratum cum Delfino, & ita vtro-
bique ſe vertant actores, nullo pacto ſunt au-
diendi.

Tandem abundanter etiam conſidero acto
res venire tamquam hæredes grauati cum be-
neficio inuentarij, qui omni in caſu tenentur
& ipſi cauere indemnitati mulieris conuentę,
maximè cum non probauerint hucuſque alia
22 bona † in hæreditate grauati, ex quibus poſ-
ſit ſatisfieri iſti mulieri pro ſua dote. Id enim
debuit ante omnia per eos probari. Noni.con
ſilio 16.numero 21.Cur.iun.in auth. Res quę
numero 26. C. commu.de leg. Turrett.conſi-
lio 81.numero 34.in 1. Sicuti & allegans bo-
23 na † alienata tranſgredi legitimam alienan-
tis, id debet manifeſtis oſtendere probationi-
bus. Hond. conſilio 72. nume.6.in 1. Sed de
his hactenus. Laus Deo.

Car. Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Velleiani non cenſetur renunciatum ſub generali renunciatione.*

2 *Mulier vt plurimum laborat contra propria commoda.*

3 *Virile munus eſt alios defendere, & parum conuenit mulieri ob verecundiam.*

4 *Mulier beneficio Velleiani ab obligatione fideiuſſoria omnino dicitur exempta.*

5 *Mulier in foro conſcientia non obligatur quin ſe ſe tueri poſsit exceptione Velleiani, licet ſpecificè renunciauerit extraiudicialiter.*

6 *Beneficium Velleiani introductum eſt ex bono publico, & naturali æquitate ob ſexus imbecillitatem.*

7 *Iuri publico pactis priuatorum derogari non poteſt, nec etiam cum iuramento.*

8 *Mulier qua fragilitate intercedit eadem dicitur & renunciaſſe.*

9 *Vxor obligans ſe pro marito, præſumitur hoc feciſſe metu reuerentiali, & ſic non tenet renunciatio Velleiani.*

10 *Beneficium Velleiani non cenſetur renunciatum per clauſulam generalem ſolitam apponere a notarijs ex ſtylo.*

11 *Fideiuſsio non præſumitur, niſi interueniat ſtipulatio, promiſsio, obligatio & cætera id genus.*

12 *Iuramentum non extenditur ad factum incogitatum, licet vires ſuas porrigat ad effectus iuris renuncianti ignotos.*

13 *Exceptio nullitatis auxilio Velleiani ſtatim oppoſita per mulierem conuentam in Iudicio reddit omnino eam tutam.*

14 *Iuramentum non poteſt iuridicè operare, vt vno ictu tollat plures defectus.*

15 *Inſtrumentum dicitur probatio probata, & veritas apparens notoria, manifeſta, ac prorſus indubitata.*

16 *Renunciatio vniuerſalis nullis coarctata terminis refertur ad omnia.*

17 *Renunciationi ſpeciali cæterorum beneficiorum ſi ex poſt annectitur clauſula generalis, talis generalitas æquiparatur ſpecialitate, ac ſi de vno quoque remedio, vel auxilio dictum fuiſſet.*

18 *Renunciatio generalis continet ſub ſe ſpecialem, cum in alio verificari non poſsit.*

19 *Beneficium Velleiani inductum fuit fauore mulierum & ſecundario fauore publico.*

20 *Iuramentum interpoſitum in aliquo Inſtrumento obligationis ſupplet certitudinem Iuris deriuantis a Velleiano.*

21 *Iurans dicitur cogitaſſe de omni remedio ſibi competente.*

22 *Iurans ſuper contractu, dicitur iuraſſe ſuper omni Iure ex illo contractu deſcendente.*

23 *Iuramentum habet vim expreſsè, ſeu ſpecialis expreſsionis.*

24 *Mulier*

24 *Mulier per iuramentum cẽſetur certiorata de Velleiano.*
25 *Mulier tenetur ſeruare iuramentum, licet non conſtet fuiſſe certioratam de Velleiano auxilio.*
26 *Iurans, nedum dicitur venire deliberate ſed certiorate.*
27 *Iurans tenetur ſeruare promiſſa omni modo poſſibili.*
28 *Iuramentum facit valere actum, eo meliori modo, quo poteſt.*
29 *Mulier fideiubens cum iuramento circa obſeruationem contractus iuuari non poteſt Velleiano, nec etiam ſub prætextu enormiſsimæ læſionis, vtcunque etiam penitus indotata remaneret.*
30 *Contractus prohibitus fauore debitoris, omnino cõfirmatur per iuramentum.*
31 *Iuramentum contraria reijcit, & reſpectiue approbat.*
32 *Iuramentum plures defectus tollit, & plura ſpecialia ſanat, pluraque vetita aufert.*
33 *Iuramentum non obligat, quando ſeruari poteſt, abſque interitu ſalutis æternæ.*
34 *Clauſula illa [Sincere fideliter &c.] habet vim iuramenti, & importat ipſummet iuramentum formale, & corporale.*

ARGVMENTVM.

Vxor fideiubens pro marito tenetur, etiamſi non appareat fuiſſe certioratam expreſſe de beneficio Velleiani, & hoc ex renũciatione generali verbis geminatis, & ex clauſula habente vim iuramenti.

CONSILIVM CXIII.

Actiones meæ à Domino.

TRipliciter dubitatur a Perilluſtri Magiſtratu aduerſus prætẽſionem Dominorum Appaltatorum Corium reſpectu fideiuſſionis ſeu obligationis initæ per D. Amyliam Piceninam pro quond. D. Tedoldo ad commodum præfatorũ Appaltatorũ.

Primo quod ſupradicta mulier debeat omnino iuuari beneficio Velleiani, maximè cum de illius auxilio nulla admodum fuerit facta
1 mentio in inſtrumento. Quod quidem † beneficium non videtur poſſe comprehendi in generali renunciatione facta per dictam mulierẽ, ex quo fuit inductum ob publicam vtilitatem, ob fragilitatem ſexus muliebris, adeo quod ſaltem requirebatur expreſſa ſpecialis ac indiuidua renunciatio, cuius renunciationis indiuiduæ forma nequaquã potuit impleri peræqui
2 pollens, ſtringitur motiuum ex eo, quod † mulier vt plurimum ſolet contra propria commoda laborare. l. 4. in fin. C. ſponſal. Pariſ. conſil. 75. num. 30. in 2. Marc. deciſ. 957. nu. 1. par. 2. Maſcar. de probat. concluſ. 1080. Quo fit, vt
3 cum † virile quoddam munus ſit alios defendere, l. fin. ff. tut. l. aliæ. C. procur. Interceſſio pro alio autem nil aliud ſit quam virilis defenſio parum conueniens muliebri verecundiæ. l. 2.
4 §. 2. ff. ad Velleian. l. ſi paternam. C. eod. † ab obligatione fideiuſſoria omnino exempta dicatur beneficio Velleiani. l. 1. & 2. & tot. tit. ff. & C. ad Velleia. ſiue acceſſorie ſiue cum alio ſe obligauerit. l. 2. l. 4. l. ſi paternam. C. eod. latè Franc. de fideiuſ. c. 2. num. 147. & nu. 151.
5 Imo nec in foro † conſcientiæ obligatur, quin ſeſe exceptione Velleiani tueri poſſit. Bart. in extrauag. Ad reprimẽdum. verb. Denunciationem. num. 13. Licet etiam ſpecifice renunciauerit Velleiano extra iudicium, cum a tali renunciatione non ligetur. Gram. deciſ. 76. nu. 20. Gomeſ. var. reſolut. tom. 2. ca. 13. num. 17.
6 tum quia dictum † Velleianum ex naturali æquitate ob ſexus imbecillitatem ex bono publico fuit introductum. l. ſi mulier. l. 1. 2. & 5.
7 ff. ad Velleia. & conſequenter † iuri publico pactis priuatorum derogari non poteſt. l. Ius publicum. ff. pact. & ideo nec iuramento firmatur, cum fieri nequeat vt actus valeat, qui ob publicam vtilitatem reprobatur. c. Si diligẽti.
8 ext. de for. compet. Tum etiam quia qua † fragilitate mulier intercedit, eadem dicitur & renunciaſſe. l. ſi mulier. C. eod. Gomeſ. d. nu. 17. vbi etiam ſubiungit neminem negare poſſe, quin fęmina decipiatur & damnificetur eo ipſo quod Velleiano renunciat. Quæ tanto ma-
9 gis militant in præſenti caſu, in quo † vxor ſe obligauit pro marito, quò fit vt mętureuerentiali id feciſſe præſumatur, merito non tenet aſſerta renunciatio. Auth. Si qua mulier. C. eod. Aret. conſ. 24. Deciſ. conſ. 232. col. 3. cum alijs congeſtis per Franc. d. c. 2. num. 189. & ſeq. & nu. 194. Vnde ſequitur multo fortius non tene
10 ri iſtam controuerſam † fideiuſsionem nulla renunciatione Velleiani fulcitam non obſtante renunciatione generali de ſtylo notariorum potius, quàm ex mente partium apponi ſolita, quæ nullo pacto tollit beneficium competens ex natura ſubiectæ materiæ. Fel. in c. Ex parte. il 2. nu. 3. ff. off. deleg. Ideo generalis renunciatio vti captioſa debet irritari. l. cum Aquiliana in fin. C. tranſact.

Secundo, fideiuſsio quoad effectũ eſt quid iuris, quò autem ad illius originem & creatio-
11 nem eſt quid facti, quia † fideiuſsio non præſumitur, & idcirco ad illius eſſentiam requiritur ſtipulatio, promiſsio, obligatio, ac cetera id genus. l. 1. §. verbis. ff. verbor. obligat. At cum lex reſiſtat actui fideiubendi vigore Velleiani, ex

illa

illa effectus validus reſultare nequit, quia a primordio tituli poſterior formatur euentus. Quò fit, vt cum iuramentum, de quo in inſtrumento prædicto, fuerit appoſitum ſuper actu ſeu creatione fideiuſſionis, cui lex reſiſtit ab initio, & de cuius legis auxilio tribuente mulieri ineſficaciam fideiuſsionis ad illius commodum, non fuerit admonita, nullius omni-
12 nò ponderis ſit. Quia † iuramentum non extenditur ad factum incogitatum, licet vires ſuas porrigat ad effectus iuris renunciati ignotos. ex Bart. in l. ſciendum. ff. verb. obligat. Baueri. de iuram. nu. 17. vnde ſuccedit doctrina Bald. conſ. 4. in 1. & Caſtrenſ. loquentis in materia, conſ. 385. nu. 2. in 1. Hæcque tanto magis pro
13 cedunt ſtante exceptione † nullitatis auxilio Velleiani ſtatim oppoſita per mulierem conuentam in iudicio, ex qua omnino tuta redditur, ex Gl. in c. Ex reſcripto. verb. Vxorem Tiraq. in Præfat. l. ſi vnquam, nu. 151. C. reuoc. donat.
14 Tertio etiam ex alio † iuramentum non poteſt iuridice operari in hac facti ſpecie ob multiplicationem ſpecialium, contra l. vnic. C. rei vxor. actio. & natura iuramenti non eſt tanti ponderis vt vnico ictu plures defectus tollere & ſanare poſsit, quia pluribus impedimentis plures dari debent remotiones. Roma. conſil. 326. nu. 3. Gram. decif. 66. nu. 13. & ita tradit in propoſito iuramenti Dec. conſ. 239. colu. 2. verſ. Nec dicatur. Caſſan. conſ. 7. nu. 26. Ruin. conſ. 48. nu. 18. in 1. Meno. conſ. 84. num. 48. Cacher. decif. 170. n. 19. Simoncel. de Decret. lib. 3. c. 8. Rimin. iun. conſ. 5. num. 148.

Primum enim priuilegium reſultat, eo quia non apparet de vero iuramento, ſed tantum de ficto conſiſtente in clauſula, [ſincere fideliter &c.] & tamen prætenditur, vt operetur ſicuti iuramentum formale.

Secundum ſpeciale colligitur, quod ex tali iuramento colligitur præſumptio certificationis Velleiani.

Tertium reſultat ex eo, quod ſupponitur renūciatio Velleiani, de qua aliūde nō apparet.

Diligenter tamen perpenſo præſenti negotio de facili deſcendo in ſententiam fauorabilem Appaltatoribus non obſtantibus prædictis non minus doctè, quam ſubtiliter excitatis. Siquidem adeſt inſtrumentum clarum cantans ad præfatorum creditorum commodum, in quo liquido apparet Dominam Aemiliam ſcientem ſe non teneri, attamen teneri volens pro ſumma aureorum ducētorū promiſiſſe &c. obligans ſe principaliter & in ſolidum cum D. Andrea pro eo fideiuſsit, &c. Alias autem de ſuo & ſuis proprijs bonis teneri voluit. &c. Renuncians beneficio nouarum & veterum conſtitutionum de fideiuſſoribus & pluribus alijs beneficijs ibidem enumeratis, omnique alio iuri quorumcunque beneficiorum legum & ſtatutorū auxilio. Quæ Domina Aemilia fuit certificata a notario de importantia & effectu huiuſmodi renunciæ. Inſuper promiſit omnia attendere & obſeruare & in aliquo non contrafacere &c. necnon prædicta omnia ſincerè, fideliter ac prorſus inuiolabiliter obſeruare,
15 &c. Quod quidem † inſtrumentum dicitur probatio probata vlterius non probanda, fori diſceptatione non indigens, ac veritas apparens, notoria & manifeſta ac prorſus indubitata. Latè Beci. conſ. 14. num. 28. & conſil. 52. num. 4. Botta conſ. 29. nu. 4. Maſcard. concl. 906. D. Surd. conſ. 53. num. 6. Purpur. conſ. 492. Ioſ. Ludo. decif. Peruſ. 82. num. 3. Spanoch. de op. nou. nunt. lib. 9. num. 4. & ſequentibus, tota igitur vis reſidet in declinatione obiectorum.

Ad primum igitur reſpondetur, quòd imò contrarium verius eſt, nempè quod mulier renuncians omni iuris & legum auxilio dicatur renunciaſſe beneficio Velleiani, ſtante prægnātia ac geminatione verborum contentorum in
16 dicta renuncia. Nam vniuerſalis † renunciatio nullis coarctata terminis refertur ad omnia. l. emptor. §. Lucius. ff. pact. Ita Bal. in l. tres fratres. in 4. not. ff. pact. & in conſil. 184. in fin. in 4. latiſsimè in puncto iſtius clauſulæ Beci. cōſ. 108. nu. 13. vſque 20. & nu. 23. addo Bologn. conſ. 14. nu. 16. & 22. Silua. conſil. 49. nu. 60. cum concordantibus per Pedro. conſ. 28. num. 68. 69.

Reſpondetur ſecundo, quòd ante præfatam vniuerſalem renunciationem plures ſpeciales renunciationes præceſſerunt, nempe beneficio nouarum, & veterum conſtitutionum, & plures aliæ ibidem enumeratæ, vnde ſequitur con
17 cluſio, Quod quando fit † ſpecialis renunciatio certorum beneficiorum ſi ex poſt annectitur clauſula generalis, talis generalitas æquiparatur ſpecialitati, ac ſi de vnoquoque remedio vel auxilio dictum fuiſſet. gl. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. verb. Specialiter. vbi Bar. & Caſt. ff. ſi quis cautio. Marſil. de fideiuſſ. num. 30. & 35. Vueſembe. conſ. 10. nu. 28. verſ. Cōſtat. n. quoties. Coller. de Proceſſ. execut. par. 1. cap. 10. nu. 238. & num. 399. Coppen. q. 53. nu. 13. Morot. conſ. 9. nu. 24.

Reſpondetur tertiò, quod ſtante qualitate facti contractus ſeu obligationis fideiuſſoriæ, necnon & ſtantibus alijs beneficijs in indiuiduo renunciatis expreſsè in dicto inſtrumento, dubio procul illa ſubſequens renunciatio non poterat verificari niſi in Velleiano, ſed renunciatio generalis, quæ nō poteſt niſi in vno verificari, habetur pro indiuidua & ſpecialiſ-
18 ſima. Hinc licet in generali † renunciatione non contineatur legitima, attamen ſi in alio

non

non poteſt verificari,vtiq; cõtinebitur. Ita de
clarat Beci.poſt alios d.conſ.108.n.25.& 31.
& ſeq.& n.34.verſ.Nec dicatur. D. Sur.conſ.
135.n.3.& conſ.143.n.32.& conſ.355.n.27.
& conſ.393.n.14.Hond.conſ.49.nu.27.in 1.
Rolan.conſ.70.n.39.40.in 2.

Nec vim facit,quod dixi de iuramento,per
quod non poteſt validari actus ob publicam
vtilitatem reprobatus, quia id procedit quã-
do reprobatur fauore publico principaliter, ſe
cus ſi ſecundario,vt in caſu iſto,in quo princi-
19 paliter fuit inductum † Velleiani beneficium
fauore mulierum, & ſecundario fauore publi-
co. Ita Bar.in l.ſi quis pro eo. nu.8.ff. fideiuſſ.
Rol.conſ.70.n.38.in 2.Moroт.conſ.52.n.35.
vbi alios adducit. Seraph.de iuram.priuil.76.
n.2.& ſeq.

Ad ſecundum reſpondetur, ſatis clarè con-
ſtare ex inſtrumenti lectura, ipſam mulierem
fideiuſſiſſe, & ſciens ſe non teneri,attamen te-
neri voluiſſe, & tandem fideiubendo realiter
ſe obligaſſe, & conſequenter ipſam fuiſſe cer-
tam de facto,ſeu ſuper facto,de quo iurauit,li-
cet non fuerit expreſsè certiorata de priuile-
gio ſeu beneficio a iure dato mulieri,quę fide-
iuſſit,ex diſpoſitione Velleiani. Quò fit,vt ta-
le iuramentum nequaquam dici poteſt inter-
poſitum ſuper facto ignoto,ſed ſuper certo. At
in præſenti caſu ſufficit certitudo facti,quia iu
20 ramentum† exinde interpoſitum ſupplet cer-
titudinem iuris deriuantis a Velleiano. Ita in
puncto docet Caſtr.conſ.122.n.4.in 2.Bauer.
de iuram.n.17.optime Seraph. de iuram. pri.
119.n.2.verſ.Solue noſtrum priuilegium.Iu-
21 rans † enim dicitur cogitaſſe de omni reme-
dio ſibi competenti.Beci.d. conſ. 108. nu. 12.
Coppen.d.quæſtione 53.n.16. Quinimo ſuffi
cit etiam in genere fuiſſe cogitatum ſuper fa-
cto ad hoc,vt iuramentum operetur ex præci-
pua ipſius iuramenti virtute, nam ex quo quis
22 iurat † ſuper contractu dicitur iuraſſe ſuper
omni iure ex illo contractu deſcendente.Latè
Narta conſilio 480.numero vigeſimo quinto,
Seraphi. d. priuil. 119. numero quarto, Beci.
conſilio 108.numero 20.Habet inquam iura-
23 mentum † vim expreſſi,ſeu ſpecialis expreſsio
nis.deciſ.Mant.225.nu.12.Beci.d.conſ.108.
24 nu.21.Et idcirco in propoſito iſto per † iura-
mentum mulier iſta præſumitur certiorata de
Velleiano, vt poſt Bart.Alex. Iaſ. Abb. Aret.
Corſet.Capel. Tholoſ. Petruc. Gabr. & alios
diffuſe tuetur Seraphi.de iuram.priui.63. nu-
mero 3. & ſequenti, & numero vndecimo, vbi
de magis communi teſtatur. Idem probat
Crott.in l.ſciendum,numero 19. & Soci. iun.
numero 57.ff. verborum obliga. vbi ait hanc
communem eſſe ſententiam, & in praxi ſeruã-
dam.Felin.in c.Ex reſcripto. nu.16.de iureiu.

vbi ait id verè probari ex illo textu,in quo mu
25 lier † compellitur ſeruare iuramentum, nec
conſtat illam fuiſſe certioratam de auxilio
Velleiani. Idem ait Gail.libro 2.obſeru 1.77.
num.10.Decia.conſil.39.num.70. vſque 76.
in 2.& latius Valenti. Franc.in d.ſuo tract.de
fideiuſſor.cap. 2.num.204. vbi hanc commu-
nem enuntiat, quam etiam nouiter alios me-
morando tuetur Fachin. q.60. nu.20. Molin.
de contract.diſpu.540.numero 11.verſi.Cer-
26 tè in eo. Iurans † enim nedum dicitur venire
deliberate,ſed certioratè. Amat. deciſ.46.nu-
mero 28.

Addatur prædictis iuramentum obligare
27 præciſe, ergo quilibet † iurans tenetur ſerua-
re promiſſa omni modo poſsibili, l.ſi pecuniã.
ff.condit.ob cauſ. D. Surd.conſ.194.num.7.
Sim.Pret.conſilio 138.num.34.Turett.conſ.
148.num.22.in 1.& conſi.42.nume.20.in 2.
28 Imò facit † valere actũ eo meliori modo quo
poteſt.l.ſi pater.§.Filius vbi Barto.ff. leg.ar.2.
Maluaſ. conſilio 9. numero4. Turett. conſi.
47.num.15.in 2.Nimirum igitur ſi dicitur ha
bere vim ſpecialis certificationis ad ſuſtinen-
dum actum.

29 Porrò in tantum dicitur ligata mulier † fi-
deiubens ex ſui iuramento, circa obſeruatio-
nem contractus, vt nec poſſit iuuari ſub præ-
textu læſionis enormiſsimæ, vtcunque etiam
pœnitus indotata remaneret,ſecundum Afili.
deciſ.311.numero 4.Boer. deciſ.23.nume.9.
Lup.de donat.inter vir.& vxo.§.17.num.33.
Alciat.in cap.Cum contingat,numero 64. de
iureiur.& magis communem enuntiat Burſa.
conſilio 56.numero 15.Rolan.conſil. 70. nu-
mero.... in 2. ſola in nou. conſtit. Pedemon.
parte prima, in titulo de alienat. bono.mino.
Gloſ.4. numero duodecimo, verſic. Cæterum
etiam ea forma omiſſa, & veriorem firmat
Theſaur.deciſ.223.num.12.

Præterea ex abundanti dico, non eſſe ve-
rum, vt dicitur in motiuo, quod lex reſiſtat
initio obligationis fideiuſſoriæ creandæ ſeu
celebrandæ per mulierem, ex beneficio Vel-
leiani, ſed tantummodo non aſsiſtit, quia
Velleianum non prohibet mulieres fideiu-
bere, ſed tantum iubet, quòd ſi intercesſe-
rint adiuuentur, reſtituantur, & fideiuſsio
non teneat. Et ita fideiuſsio tenet facta a
muliere, ſed reſcinditur ope exceptionis. Vn-
de ſequitur axioma, quod quando contra-
30 ctus † prohibetur fauore debitoris, tunc om-
nino confirmatur per iuramentum. Ita in
terminis noſtris tradit Barto. in l. ſi quis pro
eo. numero vndecimo ff.fideiuſſ.quem ſequi-
tur pluribus comprobando nouiſsimè Morot.
conſilio 87. numero ſeptimo, & ſeq. Molina
de contract.diſput.540.num.2.

Hinc ex prædictis patet non eſſe curandũ
de opinione Glo. in d.c. Ex reſcripto. quia Gl.
ibi non approbat illam, ſed ad aliam diuertit,
& vltimam de iuramento approbat, prout ẽt
31 reijciunt † & reſpectiuè approbant ibid. Abb.
n.9. verſ. Tertia ſolutio. & Felin. n. 15. & com-
muniter Canoniſtæ in dicto loco.

Ad tertium reſpondetur, ꝙ ſuppoſito, non
tñ admiſſo, quòd plura ſpecialia concurrerẽt,
32 attamen dico per iuramentum † plures defe-
ctus tolli, ac plura ſpecialia ſanari, pluraque
vitia deleri. Soci. iun. conſ. 32. n. 18. 26. 27. in
3. cum alijs relatis per Cepha. conſ. 61. nu. 5.
Rol. conſ. 70. in fin. in 2. Militat enim eadem
ratio quo ad plures defectus, quæ militat quo
33 ad vnum, nempè vt obliget † iuramentum,
quando poteſt ſeruari abſque interitu ſalutis
æternæ. Ita poſt prædictos firmat Euge. conſ.
3. num. 37. & plurimos cumulat Magon. deci.
Floren. 64. nu. 27. verſ. Contrarium enim te-
nuit ſimpliciter. Neuiz. conſi. 8. nu. 27. Noni.
conſ. 56. nu. 14. Burſa. conſ. 183. n. 18. Morot.
conſ. 52. n. 40. vbi ait contrariam ſententiam
eſſe falſam.

Reſpondetur ſecundo, non conſtare de mul
tiplicitate ſpecialium. Quo enim ad primum
ſpeciale enuntiatum in motiuo non poteſt di-
ci ſpeciale cauſatum a iuramento, ſed ipſamet
creatio & ſubſtantia ſeu iuramentum ipſum,
34 ex quo clauſula † illa habet vim iuramenti, &
importat ipſummet iuramentum, vt per Pariſ.
conſ. 110. num. 6. & 39. in 1. Natta conſ. 479.
num. 12. & conſi. 480. nu. 14. deciſ. Man. 154.
num. 2. & deciſ. 225. num. 2. adeo quod ex di-
cta clauſula non poteſt colligi effectus aliquis
ſpecialis emanans a iuramento, niſi ſolum iu-
ramentum operatiuum in genere, vt facit iu-
ramentum formale & corporale.

Quò ad ſecundum de præſumpta certifica-
tione admittitur, vt conſtat ex præallegatis.

Quò ad tertium de renuntiatione, dico con
tineri in generali renuntiatione, vt ſupra pro-
batum eſt. Non enim renuntiatio Velleiani
colligitur ex ſolo iuramento, ſed ex generali
renuntiatione beneficiorum, concurrentibus
maximè quæ fuerunt adducta in declinatione
primi dubij; Adeo quòd vnicus effectus, & v-
na ſola ſpecialitas dicitur oriri ex iuramento
in præſenti caſu, nempè certioratio iuris com-
petentis ſeu beneficij reſultantis ex Velleia-
no. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Datio in ſolutum præſumitur ſimulata, ſtante pacto retrodandi dicta bona data.

2 Anticreſis eſt ſpecies pignoris.

3 Anticreſis eſt ſpecies pignoris dati, quod donec pecunia ſoluatur creditor pignore vtatur, & fruatur in vice vſurarum.

4 Anticreſis eſt pignus, quod ita datur, vt eius vſum, & fructum pro vſuris ſibi creditor computet.

5 Anticreſis eſt vſus cum vſu permutatio.

6 Pignus in dubio cenſetur contractum vere & realiter ad euitandas vſuras, cuius fructus debent in ſortem computari.

7 Datio in ſolutum cum pacto retrodandi non ſolũ ſapit ſimulationem ſed, & vſuram.

8 Datio in ſolutum totaliter vicem emptionis, & venditionis obtinere dicitur, illique ſimilis paſſim reputatur.

9 Datio in ſolutum transfert Dominium in accipientem.

10 Accipiens in ſolutum tenetur dare, & tradere rẽ debitori reſtituenti pretium.

11 Res data in ſolutum cum pacto retrodandi perit periculo accipientis.

12 Res pignorata per Anticreſin Domino, & debitori perit.

13 Accipiens rem in ſolutum ſibi poſſidet, creditor autem pignus pro alieno.

14 Inſtrumentum habens pro ſe caſum legis apertum ad ſui fauorem habere dicitur, & tantum probat quantum ſonat.

15 Inſtrumentum cuiuſq; contractus non præſumitur ſimulatus, nec in fraudem vſurarum niſi id apertis doceatur probationibus.

16 Contractus talis præſumitur qualis in ſua figura apparet.

17 Contractus alio non conſtito non dicitur ſimulatus, nec in fraudem vſurarum celebratus.

18 Contractus talis dicitur qualis fuit a partibus nominatus.

19 Contractus, vel inſtrumentum palam factum non autem occultum, indubitate habetur contractus talis qualis fuit a partibus nominatus.

20 Factum futuræ ſimulationis non infringit contractum, ſi id fiat ex poſt facto.

21 Pactum ſimulandi, vel vſuram accipiendi non probatur, ſi hoc ſimpliciter fuit tractatum.

22 Probatio contractus vſurarij, vel ſimulati probari debet ſaltem per duos teſtes.

23 Simulatio, & fraus non arguitur ex factis, & interuallo

24 Pactum ſimulandi data temporis diſtantia non probatur, quia partes poſſent videri pænituiſſe.

25 Electio, & Poteſtas datur non ſimulantibus de ſtando contractui.

26 Declaratio vnius partis contractum eſſe ſimulatum, & in fraudem vſurarum conditum alteri non obeſt alio non docto.

27 Contractus ſimulatus probatur, quando animus

vtrinſque

vtriuſque partis fuit directus ad ſimulandũ, & fraudandum.

28 *Pars non negans inſtrumentum valere ſed tantũ fuiſſe factum ſub alio prætextu non admittantur probationes per coniecturas præſumptiones, vel veriſimilitudines*

29 *Probationes coniecturales contra publicum inſtrumentum non ſufficiunt, quando agitur de præiudicio tertij.*

30 *Probatio coniecturalis, & præſumptiua datur quãdo agitur de ſola ſimulatione, ſecus quando, ſimulatus, & vſurarius allegatur.*

31 *Probationes coniecturales, & præſumptiue non recipiuntur aduerſus virum nobilem fama, & nomine integerrimum.*

32 *Conſenſus deficis in contractu ſimulato, quod eſt fundamentum contractus.*

33 *Inſtrumentum continens ſubſtantiam obligationis contra illud non admittitur fraudis, & ſimulationis exceptio.*

34 *Fraudis præſumptio tollitur, quando conſtat de veritate actus.*

35 *Contractus in reliquis omnibus verus, & realis reputatur, quando conſtat ex parte de veritate.*

36 *Aeſtimatio bonorum datorum in ſolutum abolet prorſus omnem læſionem pretij.*

37 *Licentia ſeu confirmatio dicitur impetrata reſpectu dantis, quando altera pars aſſumpſit onus requirendi.*

38 *Contractus factus cum decreto Iudicis dicitur geſtus palam, & bona fide abſque macula fraudis, ac ſimulationis.*

39 *Creditor Marchio Princeps Nobiliſſimus de familia imperante in ciuitate Mantua non præſumitur contractum fraudulentum, & vſurarium celebraſſe, ſed verum, & realem omni ſcrupulo deſtitutum.*

40 *Nobilitas ſuprema militans ex vtraque parte facit penitus ceſſare preſumptionem fraudis.*

41 *Contractus multoties per actus poſitiuos approbatus omnino cenſendus eſt verus, & iuridicus contractus.*

42 *Approbationes geminatæ arguunt deliberationẽ, & certitudinem voluntatis & quod nullus ſcrupulus fraudis, vel ſimulationis adeſſe dicatur.*

43 *Contractus ratificatus per ſolutiones nullus dici non poteſt.*

44 *Iuramentum aſſertorium tollit omnem ſuſpitionem fraudis.*

45 *Iuramentum aſſertorium non validat contractũ fraudulentum quando pars agit de damno euitando.*

46 *Iuramentum aſſertorium non validat contractum fraudulentum quando conſtat de ſimulatione.*

47 *Iuramentum aſſertorium validat contractum, quando ſumus in dubio de ſimulatione.*

ARGVMENTVM.

Datio in ſolutum ob mutuum factum cũ pacto retrodandi purè, & ſimpliciter in facultate debitoris dantis non eſt contractus ſimulatus, nec in fraudem vſurarum factus, cum ſit inter Illuſtriſſimos & Nobiliſſimos, & etiam iuramento aſſertorio valatus, & factus cum æſtimatione bonorum datorum in ſolutum, nec nõ cũ promiſſione euictionis, pro quibus attenta qualitate perſonarum non admittuntur probationes, per coniecturas prꝗſumptiones, vel veriſimilitudines.

CONSILIVM CXIV.

Actiones meæ à Domino.

NImis audacter ne dicam impudenter labe ſimulationis, & fꝗnoris notatur inſtrumẽtũ alias celebratũ inter Illuſtriſsimos Fratres Marchiones, & Principes, & profecto non video qualiter excuſari poſsit ille talis, qui tantum ſibi tribuit, vt poſſit iuris medio prꝗfatum inſtrumentum redarguere nulla habita ratione perſonarum nobiliſsimarum, & egregiarũ, inter quas illud idẽ documentum palam fuit celebratum.

Et fortaſſe cõfiſus eſt ille talis ex eo, ꝙ in d.
inſtrumento apertiſsimè legitur, fuiſſe conuentum ante ſtipulationẽ inſtrumẽti inter dictos
Illuſtriſsimos contrahentes de contrahendo
mutuũ, & ꝙ originalis cauſa contractus verè
1 fuerit creandi mutuũ, quo in caſu datio † in
ſolutũ bonorum in ipſo inſtrumento enuntiatorũ præſumitur ſimulata, ſtãte maximè pacto
retrodandi d. bona. Bal. Sali. & alij in l. empt.
C. plus Val. ꝙ agi. Maſ. de prob. concl. 441. n.
10. Bero. conſ. 169. n. 20. in 1. Hond. conſ. 33.
n. 36. in 2. & conſequenter vr̃ dici poſſe, inter
dictos contrahentes fuiſſe celebratã Anticreſim ſaltẽ tacitam ad cõmodum Illuſt. credito-
2 ris erogantis pecuniã. Quæ Anticreſis† eſt ſpecies pign. l. ſi pecuniã. ff. pigno. actio. l. ſi is qui
bona. §. 1. ff. pig. & hypothe. l. reſpondit. l. cum
quidã. ff. vſu. ſolet inquam definiri Anticreſis,
3 † vt ſit ſpẽs pignoris ita dati, ꝙ donec pecunia
ſoluatur, creditor pignore vtatur ac fruatur in
vicẽ vſurarum teſte Cuiac. lib. 3. obſer. c. 35. &
cõcordat Alci. li. 2. Diſpun. c. 3. dicẽs, Anticre-
4 ſim † pignus eſſe, ꝙ ita datur vt eius vſũ, & fructũ pro vſuris ſibi creditor cõputet. Sequitur
5 Gre. de vſu. c. 10. n. 3. vbi ait, ꝙ Anticreſis† eſt
vſus cum vſu permutatio, nempè q̃n vſus rei

vſu pecuniȩ conceditur. Idem probat Brocho.
de vſur.c.6.n.2.quo loci declarat exemplificā
do Anticreſim expreſſe,& tacitè cōtrahi. Quò
fit in propoſito,vt non obſtante ſono dationis
in ſolutum bonorum factæ creditori ſimulatè,
6 & in fraudem vſurarum † potius pignus fuerit
contractum verè & realiter, cuius fructus de-
bēt in ſortem computari. l. ſi dominium. Vbi
Docto.C.pig.c.2.c. Conqueſtus.c. Ad noſtrā
c. Debitores.extr.de vſu.Bal.Sali.& alij in l.1
C.pigno.actio.& quidem ſi id rerum eſſet, vti
7 que talis † contractus neduin ſimulationē, ſed
etiam vſuram ſaperet.c.Conſuluit de vſu.Ro.
conſ.423. cum alijs, de quibus per Neguſ.de
pigno.5.membr.5.par.n.10. Rodulf. de vſur.
q.43.n.3.Latè Coppen.q.22.col.1.& 2.Broc.
loco præcitato.

Augeri videtur ſuſpicio ſimulationis, &
fraudis ex eo,ꝙ partes in calce cōuenerunt, vt
quandocunque debitor,qui dedit in ſolutum,
reſtitueret pecuniam acceptam, alter tenere-
tur reſtituere bona ante per eum in ſolutū ac-
cepta.Siquidem talis conuentio vr̄ eſſe contra
naturam contractus veræ dationis in ſolutum
8 [quæ totaliter vicem † emptionis & venditio-
nis obtinere dr̄,illiq; ſimilis paſſim reputatur.
l.litis.ff.pro empto.l. ſi prædiū.C.euictio.cum
pluribus congeſtis per Aſin. de execu. ſol. 89.
c.4.]Quia ſi vera & realis fuiſſet illa bonorum
9 datio † in ſolutum ad extinctionē mutui,prius
dominium rei datæ in ſolutum fuiſſet tranſla-
tum in accipientem.Aſin.de execut.ſol. 102.
c.51.& conſequenter ſi creditor accipiēs in ſo
lutum efficitur verus Dominus, non pōt dici,
vt vigore pacti de retrodando reſtituat rē de-
bitoris ipſi,qui dedit in ſolutū reſtituenti pre-
10 tium,ſed debet dici, quòd ipſe accipiens † in
ſolutum teneatur dare,& tradere.Ita Caſtr.&
alij,de quibus per Maſcar.de probat. concluſ.
440.Meno.lib.3. præſump.122.n.77.

Nihilominus prædictis non attentis fideli-
ter intuenti prȩfatum inſtrumentū dubio pro-
cul apparebit in eo nullū actū ſimulatū, & mi-
nus fȩneratitium contineri. In illo inquā aper
tè legitur,fratres Illuſtriſſimos cōueniſſe inter
ſe,vt vnus eorū teneretur mutuare pecuniā al-
teri pro redemptione Caſtri Veſcouali &c. &
ꝙ ille recipiens pecuniam teneretur [prout ita
fuit in omnibus executum] dare in ſolutū, &
pro ſoluto ac ſolutionis nomine pecuniæ an-
tea receptæ ipſi creditori in propriū, & liberū
allodium portionē illam Caſtri redemptā, dā-
do licentiam intrādi propria authoritate &c.
ponendo ipsū accipientem in ſolutū in locum
propriū ipſius dantis, ac cōſtituendo illū pro-
curatorē in rem propriā &c. cū clauſula conſti
tuti &c.& promiſſione euictionis in forma am
pliſſima &c. Quæ omnia verè important realē
dationem in ſolutū cum dominij trāſlatione.
Quinimo ex quo talia bona in ſolutū data, &
æſtimata excedebant valorem pecuniæ antea
exburſatæ ſub titulo mutui,fuit pariter conuē
tum, vt accipiens bona illa in ſolutū quotānis
ſolueret ducatonos 80. & ſextaria centum fru
menti,donec bona illa forēt redēpta &c. Quæ
quidē redemptio ſeu retrodatio vel retroceſſio
[vt vtar omnibus verbis inſtrumenti] poterat
fieri quandocunque videbitur Illuſt. debitori
qui in ſolutū dicta bona dedit, ſoluta realiter,
& cū effectu pecunia antea recepta &c. Quod
quidē inſtrumentum continet dationē mutui
ex parte vna,& ex altera mutui extinctionē ꝑ
dationē in ſolutum cum pacto retrodādi ad li-
bitum debitoris in ſolutū dātis. ex quo quidē
pacto retrodandi pignus,nec fȩnus, vel vſura,
nec anticreſis expreſſa nec tacita argui pōt, cū
hæc ſint valde diuerſa.Quia datio in ſolutum,
quæ eſt ſimilis vēditioni,vt ſup.dictū eſt, trāſ-
fert dominium in accipientē,qui rei illius fru-
ctus ſuos facit, ꝙ non eſt conſiderabile in pi-
11 gnore.Prȩterea res data † in ſolutū cum tali pa
cto perit periculo accipientis: At res pignora-
12 ta † per Anticreſim Domino & debitori perit.
13 Tertiò accipiens † rem in ſolutū ſibi poſſidet,
creditor aūt pignus poſſidet ꝓ alieno. Has in-
quā & alias notabiles differentias enumerant
Gre.& Brochol.locis præmemoratis.Modo cū
iſtud documentū expreſſe cantet in dationem
in ſolutum certorū bonorum ad extinctionem
mutui,non eſt phariſaice interpretandū,vt ma
cula ſimulationis & fœnoris ſit aſperſus.Quia
inſtrumentum dr̄ probatio probata, fides in-
dubitata aliqua fori diſceptatione non indi-
gens,veritas apparēs notoria,& manifeſta. Sa
14 nè igitur qui habet † inſtrumentū pro ſe,caſū
legis apertum ad ſui fauorem habere dr̄, quia
probat ea quæ cantat.Purpur.conſ.492.Beci.
conſ.14.n.28.Spanoch.de opc.non.nun. li.9.
n.4.& ſeq.Ioſ.Ludo.dec.Peruſ.82.n.3.Rotta
conſ.29.n.4.& conſ.58.nu.16.17. Maſcar.de
probat.concluſ.906.D.Surd.conſ.53. nu. 6.
15 Vnde ſequitur,ꝙ inſtrumentum † venditionis
vel in ſolutū dationis ſimulationē contractus,
vel vſurarū fraudem continere nequaquam di
cēdū ſit, niſi id apertis doceatur probationib.
Caſt.con.261.col.1. verſ. Illud enim certū.in
2.Rol.conſ.47.nu.25.& ſeq.in 4.Ceph. conſ.
325.n.16.& 29.Meno.conſ. 576.n.27.Hond.
16 conſ.33.n.23.& ſeq.in 2.Contractus † inquā
talis præſumitur,qualis in ſui figura apparet.
Bar.conſ.65.nu.2.in 1.Crau.conſ.666.nu.6.
Decia.conſ.92.n.7.in 3. Rimin.iu.816. n.12.
vſq; 21.e n.31.vſq; 36.nec vnquā alio nō cōſti
17 to pōt quoquo modo cōtractus † dici ſimula-
tus ſeu in vſurarū fraudē celebratus. Beci. cō.
52.col.1.Anch. q.80.n.1.& ſeq.in ... Rimi.iu.

d.conſ.

d.conſ.816.n.39. Burſ.conſ.175.nu.9.10. &
conſ.320.n.26.vſque 32.Graſſ. de exce.c.12.
n.10.& ſeq.& verè quando effectus cõtractus
eſt compatibilis cum verbis,ceſſat omnis ama
18 ritudo,quia talis † dicitur contractus, qualis
fuit a partibus nominatus,vt probat Decian.
conſ.75.n.7.in 5.& latius conſ.1.n.61. & ſeq.
in 1.Hæcque indubitate procedunt, quando
19 contractus † & inſtrumentum fuit palam ge-
ſtum non autem occultè. Decia.d.conſ.2.nu.
92.in 1.Meno.lib.4.præſumpt.122.n.94.

Quibus ſic firmatis nil releuant in oppoſi-
tum adducta, pro quorum declinatione prius
aduertẽdum eſt per modum præmiſſi, plura re-
quiri copulatiuè & per concurſum ad hoc, vt
dicatur contracta ſimulatio in vſurarũ fraudẽ,
quæ omnia in præſenti caſu deſiderantur.

Primò,quòd probetur partes conueniſſe de
ſimulando in fraudem vſurarum, & quod tale
20 pactum † futuræ ſimulationis fuerit poſtea eo
animo ſucceſſiuo executioni mandatum,cum
non ſufficiat,ſi id fiat ex poſt facto.l.4. §. ſi ab
ignoto.ff.manum.Ale.conſ.29.n.19.in 7.Ca-
ſtr.conſ.261.col.1.in 2.Maſc.d.concluſ.441.
n.11.Natta conſ.628.n.20.Fran.de Pon.cõſ.
2.n.128.Decia.conſ.11.num.51.in 4. Pereg.
conſ.75.n.1.vbi optimè loquitur ideo viden-
dus.Burſ.conſ.320.n.37.

21 Secundò requiritur, vt probetur pactũ † ſi-
mulandi,& vſuram accipiendi fuiſſe apoſtatè
præordinatum firmatum & omnimodè cõclu-
ſum,non autem ſimpliciter tractatum. Bal. in
l.cum allegaſ.n.13.C.vſur.Afflic. in Rubr. de
feud.dat.in vic.leg.commiſſ.n. 148. quæ pro-
22 batio † debet fieri ſaltem per duos teſtes.Ale.
conſ.13.n.17.in 1.Rui.conſ.198.n.14.ver.3.
principaliter in 1.Batba. conſ. 65. col.3.verſ.
Non tamen ſufficit.in 4.Ioſ. Lud.cõcl.51.col.
3. verſic.Et dictæ coniecturæ, & probationes.
Burſ.conſi.117.n.21.

Tertiò requiritur, vt probetur tale pactum
præordinatũ contractui fuiſſe in continẽti exe
cutum,non vtique ex interuallo, quia ſimula-
23 tio & † fraus nõ arguitur ex factis ex interual-
lo.Ale.conſ.28.n.6.7.in 5.Iaſ.in §.Itẽ ſiquis.
il 1.n.8.inſtit.actio.Crau.conſ.491.n.29. Frã.
de Pont.conſ.2.n.16.& ſeq. & n.129.non in-
24 quam ſufficit probare pactum † ſimulandi da-
ta temporis diſtantia, quia partes poſſent vi-
deri pœnituiſſe Bat.Bal.Ange.Sali.& Caſtr.in
l.pacta nouiſſima.C.pact. Pon.d.conſ.2.n.17.
Peregr.conſ.75.n.9.in 1.Affli.d. Rub.n. 134.

Quartò requiritur dè neceſſitate conſtare
ante omnia, quòd ambæ partes contrahentes
conſenſerint dicto pacto ſimulandi,& fœnerã
di expreſſo animo vſuras exercendi, alias ſi v-
na pars tãtum habuiſſet animũ talem, vt ſup.
& non altera, non annullatur contractus, ſed
25 eſt in poteſtate † & electione nõ ſimulantis de
ſtando contractui.l.elegãter.vbi Glo. & Doc.
ff.dol.Pon.d.conſ.2.n.82.vſque 86. & n.113.
Cioffi.conſ.38.n.2.in 2.Maſcar.d.concl.441.
n.11.Graſſ.de except.c.12.nu.17. Hinc dr̃, ꝙ
26 declaratio † vnius partis contractum fuiſſe ſi-
mulatum, & in fraudem vſurarum conditũ al-
teri non obeſt,alio non edocto. Alex.conſ.29.
in 2.dub.in 7.Pon.d.conſ.2.n.86. & ideo de-
27 bet † probari animum vtriuſque fuiſſe directũ
ad ſimulandum, & fraudandum vt dixi. addo
Bero.conſ.147.n.40.in 2.Paſe.con.74.n.10.

Secundò principaliter præmitto,cõtra iſtud
inſtrumentum non poſſe admitti probationes
coniecturales, quia non ſumus in caſu veræ,
& propriæ ſimulationis, & fraudis ex aduerſo
allegatæ. Quia non negatur inſtrumentũ da-
tionis in ſolutum nõ fuiſſe celebratum eo mo
do,quo legitur,ſed tantum illud fuiſſe factum
ob aliam cauſam,& prætextum[nempe pigno
ris vel anticreſis] merito talis cauſa debet ple
nè in indiuiduo ac concludenter, & perfectè
probari non per coniecturas,pſumptiones,vel
veriſimilitudines. Quando enim non negatur
28 inſtrumentum † valere, ſed tantum fuiſſe fa-
ctum ob alium prætextũ,non admittuntur ta-
les probationes.Caſtr.conſ.261.col.2.ver.Et
etiam ſi rectè conſideretur in 2. Bertaz. conſi.
crim.230.n.5. & dixit Boer.conſ.11.n.14.in
fi.contra publicum inſtrumentum non ſuffice
29 re probationes † coniecturales, quando non
agitur de præiudicio tertij,vt in præſenti caſu,
idẽ ait Bal. in l. emptione n.3.C.plus valet,ꝙ
agit.Burſ.conſ.320.n.76. & tunc datur locus
30 † probationi coniecturali,& præſumptiuæ cer
tis ĩ caſibus, qñ agitur de ſola ſimulatione,ſe-
cus qñ & ſimulatus & vſurarius allegatur.Ca-
ſtr.conſ.74.col.3.verſ. Nõ obſtat ſi dicatur in
2.Maſ.de prob.concl.438.n.11.Hond.d. cõſ.
33.n.53.in fi.in 2. Quinimo nec tales proba-
31 tiones † coniecturales recipiuntur in materia
iſta aduerſus virum nobilem fama & nomine
integerrimum.Deci.conſ.2.n.162.in 2.Burſ.
conſ.320.n.117.Hond.conſ.33.n.54.in 2.&
infra latius.

Tertio præmitto, illam ſolã ſpeciem ſimula
tionis,& fraudis infringere contractũ,qñ par-
tes ſimulant facere aliquid,& tñ in veritate ni
hil faciunt,taliter quòd inſtrumentum ſubſtã
tiam obligationis non contineat;nã tali in ca-
32 ſu deficit † conſenſus, quod eſt fundamentũ
contractus.l.imaginaria.ff.de reg.iur.Caſt.in
l.precibus.n.5.C.probat.Beci.conſ.52.n.29.
Hond.con.46.n.9.10.in 1.At in hac facti ſpe
cie fuit factus contractus mutui cum reali nu-
meratione pecuniæ,quam non negat aduerſa
rius, & conſequenter inſtrumentum continet
ſubſtantiam realem obligationis. Modo qñ

33 Inſtrumentum † ſubſtantiā m obligationis cō
tinet, contra illud non admittitur fraudis, vel
ſimulationis exceptio. l. ſi ex pretio vbi Bar. in
fin. Bald. nu. 2. C. ſi cer. pet. Craue. conſi. 710.
n. 5. Cioffi. con. 18. n. 15. in 2. Sim. Pret. conſi.
101. n. 1. & conſi. 120. n. 63. & vbi conſtat de
34 veritate actus tollitur † fraudis præſumptio
Paſet. conſ. 45. nu. 12. Imo quando conſtat in
35 parte de veritate contractus † in reliquis om-
nibus verus, & realis reputatur. Idem Paſet.
conſi. 73. n. 9. 10.

Reſpondetur igitur oppoſitis, quòd ad ex-
tinctionē mutui accepti fuit facta datio in ſo-
lutum bonorū, de quibus in inſtrumento, ipſi
Illuſt. Creditori, non autem pignus vel Anti-
cretis fuit celebrata, quia in inſtrumento nu-
lum verbum de pignore, quòd erat neceſſariū,
vt patet ex præcitatis. Et pactum retrodandi,
& redimendi fuit appoſitum dictę dationi in
ſolutum, quod eſt propriū naturæ dicti cōtra-
ctus, nec in inſtrumento legitur pactum reſti-
tuendi, prout in obiecto, & ita ſatis patet ex
pacto illo probari præambulam dominij tran-
ſlationem, ſtante maximè conſtituto, promiſ-
ſione euictionis, æſtimatione præambula bo-
norum datorum in ſolutum ac cœtera id ge-
nus, de quibus in d. inſtrumento. Et confirma
tur realitas pacti excluſiua fraudis, ex quo pa-
ctum redimendi fuit purè ac ſimpliciter, & to-
taliter repoſitum in voluntate ac facultate Il-
luſtriſſimi debitoris dantis inſolutum. Tunc
enim ſemper accipiens facit fructus ſuos, quia
creditor ſic accipiens in ſolutum non pōt eſſe
certus de aliquo lucro, nec de aliqua fructuū
perceptione, merito omnis fraus dicitur tota-
liter ſemota ſtante maximè præcedente vera
36 æſtimatione † bonorum in ſolutum datorum
omnem læſionem pretij prorſus abolente. Ita
Loffred. conſ. 52. n. 31. Cagnol. Tiraq. & alij,
de quibus per Hond. conſ. 33. nu. 41. 42. in 2.
Meno. li. 3. Præſump. 122. n. 17. & n. 69.

Addatur inſuper cōtractum illū fuiſſe qua-
lificatū ab habita licentia Cæſareę Maieſtatis
impetranda per Illuſtriſſimū creditorē accipiē
37 tem in ſolutū. Quæ quidem confirmatio † ſeu
licētia perinde eſt ac ſi fuiſſet impetrata reſpe-
ctu ſaltem Illuſt. Domini dantis in ſolutū, ex
quo altera pars aſſumpſit onus illā requirendi
Deci. Man. 182. n. 15. Modo ſi quando cōtra-
38 ctus † factus cum decreto iudicis dicitur ge-
ſtus palā, & bona fide abſque macula fraudis
ac ſimulationis, vt diffuſe probat Hond. d. cō.
33. n. 24. vſque 28. Quanto fortius cū decreto
Imperatoris, qui dī iudex iudicū iurib. notis?
39 Alterius Illuſtr. Dominus creditor † Mar-
chio Princeps nobiliſſimus de familia ſupre-
ma regnante in ciuitate & Dominio Mantuę
non præſumitur contractū fraudulentū, & vſu
rarium celebraſſe, ſed verum, & realem omni
ſcrupulo deſtitutum, vt ſup. dictū eſt, ex Deci.
Burſ. & Honded. qui & ipſi alios cōmemorāt,
quibus tñ addo Barbat. conſ. 65. col. 3. verſ. Et
ēt quia dictus in 4. Cepha. conſ. 325. n. 32. Ri
min. iun. conſ. 816. n. 36. Meno. conſ. 576. nu.
28. Quod eo fortius procedit, ex quo eadē ſu-
40 prema † nobilitas militat ex vtraq; parte quo
in caſu præſumptio fraudis penitus ceſſare nō
ambigitur. Cephal. d. conſ. 325. n. 11.

Demum aduertatur dictum inſtrumentum
ac ſingula in eo contenta ſępe ſępius per plu-
rium annorum curriculum, ac per plures actus
poſitiuos fuiſſe approbatū ab Illuſtriſſimo de-
bitore, qui in ſolutum dedit, ut ſit vt verus
41 † ac iuridicus contractus ſit omnino cēſendus
quidquid perperam fuerit innouatum. Roma.
conſ. 304. nu. 4. in fi. Rui. conſ. 16. nu. 12. in 4.
42 Paſet. conſ. 45. n. 14. Quia geminatæ † appro-
bationes arguunt deliberationē, & certitudi-
nem voluntatis, & ꝙ nullus ſcrupulus fraudis
vel ſimulationis adeſſe dicatur. Decia. conſ. 2.
n. 157. in 1. Latè Men. conſ. 576. n. 31. & conſ.
43 561. n. 12. vbi etiam probat contractum † ra-
tificatū per ſolutiones non poſſe allegari nul-
lū, Idē cōſ. 358. n. 36. Pereg. cōſ. 60. n. 8. 9. in 1.

Tandem nec vī omittendum, inſtrumentū
illud fuiſſe roboratū iuramento aſſertorio, vt
ſcilicet omnia contenta in inſtrumēto ſint ve-
44 ra &c. cuius iuramenti † virtute omnis fraudis
ſuſpicio dī abolita. Afflic. deciſ. 60. Men. cōſ.
576. n. 29. Bru. conſ. 38. n. 12. Seraph. de iura.
Priuil. 59. n. 1. Mancin. de iuram. p. 4. effec. 1.
q. 21. num. 5.

45 Nec dicatur iuramentū † aſſertorium non
validare contractum fraudulentum, quando
pars agit de damno vitando. Graſſ. de except.
cap. 12. num. 31. 32.

46 Reſpōdetur enim id procedere, quando † cō
ſtat de ſimulatione. Abb. in c. Ad noſtrā. 3. no
tab. de emp. & ven. vbi Bero. n. 13. Gra. deciſ.
76. n. 21. ſecus quando de illa clarè non cōſtat,
& ſumus in dubio. Ita diſtinguit Decia. conſi.
2. n. 53. in 1. Meno. conſ. 576. n. 29.

Et ita ex his ſatis dicuntur ſublata oppoſi-
ta in gratiā Illuſtr. creditoris, qui bona fide da
tionē in ſolutum ſibi factā acceptauit ſine fu-
co, & prout decet vnumquenq; virū prouidū
ac omni integritate ſuffultum. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Clerici in bonis patrimonialib. habētur pro laicis
*2 Clerici non gaudent priuilegio Eccleſiæ quoad pa
trimonialia niſi in caſibus a iure expreſſis.*
3 Conſuetudo in præiudicium Clericorum valet.
*4 Clerici tenētur ſubire onera realia antiquitus im
poſita & ordinaria pro bonis quocunque titulo
acquiſitis, & n. 7. 12.*

5 Honor

Digitized by Google

5 *Honor clericalis clericos excuſat a muneribus per*
ſonalibus,non autem a realibus.
6 *Lege humana diſponitur ,clericos bona poſsidere*
poſſe .
8 *Clerici non ſunt immunes pro bonis ex negociatio*
nibus,vel mercimonij cauſa quaſitis.
9 *Clerici de bonis ex propria induſtria quaſitis , &*
intuitu ſacri ordinis pro libito teſtari poſſunt ,
dum tamen non ex beneficio.
10 *Statuta quod res ſubiecta iuriſdictioni ſtatuentiũ*
maneant tributaria etiamſi ad eccleſiaſticos per
ueniant ,valent.
11 *Populo nil vtilius , quam quod Principis neceſsi-*
tas impleatur.
13 *Bona titulata ad patrimonium pro ordinatione*
clericorum gaudent priuilegio clericali.
14 *Priuilegium immunitatis patrimonij clericalis*
ceſſat , prouiſa de beneficia clerico, ex quo viuere
poſsit, & etiam ipſo clerico mortuo.

ARGVMENTVM.

Clerici tenentur ſubire quæcunque onera realia antiqua,& ordinaria exceptis patrimonij clericalis , pro quibus non tenentur , niſi in caſum prouiſionis beneficij ad victum ipſius clerico ſufficientis,vel eo extincto.

CONSILIVM CXV.

Actiones meæ à Domino.

1 CLerici † in bonis patrimoniali-
bus habentur pro laicis. Abb.
in c.Cum dilectus.extr.de iur.
patr.Plot.conſil.93.in 5.Bero.
conſil. 179. num. 5. 6. in 1. &
2 ideo † non gaudent priuilegio eccleſiæ quoad
patrimonialia niſi in caſibus a iure expreſſis,vt
concludunt communiter Doctor.in cap. fi. de
for.comp.Reſta. Caſtal.tract.de Imperat.quę-
ſtion.107.Balb.de præſcript.p.5.quæſt.5. nu.
2. vbi teſtatur de communi , & ſequitur Rim.
iun.conſ. 2.num. 12.& latius conſi.368.num.
3 75.& ſequentib. vbi ſubiungit poſt alios,† va
lere conſuetudinem in eorum præiudicium,&
quod reſpectu patrimonialium , & vbi agitur
de exactione bonorum temporalium facienda
per clericos in dubio eſt iudicandum contra ip
ſos clericos,vt eorum auaritia reprimatur, &
licet quoad onera incerta & extraordinaria
impoſita principaliter reſpectu perſonæ[vt ſo-
let fieri in collectis] clerici non teneãtur, quia
tunc bona conſiderantur ſecundario vel acceſ
4 ſoriè ad perſonam , Attamen † quando bona
ſunt principaliter in conſideratione,& agitur
de onere mere reali antiquitus impoſito & cer
to ac ordinario,tunc tenentur clerici illa ſubi-
re quocunque titulo illa acquiſiuerint,vt pro-
bè docuit Dec.in c. Eccleſia Sãctæ Mariæ,nu.
65.extr.de conſtit. late Riminal.iun.d.conſil.
5 368.nu.82.& ſequentibus cum † honor cleri-
calis illos excuſet a muneribus perſonalibus ,
non autem a realibus ſeu patrimonialibus, l.
fin.§.patrimoniorum.ff.inun. & honor ex quò
6 † a lege humana fuit ſancitum,vt clerici bona
poſſidere poſſint , vt poſt Glo. Tomat. & alios
tradit idem Rim.iun.conſ.2.num. 32. nimirũ
ſi & ipſe Põtifex Maximus a muneribus patri-
monialibus nequaquam reddatur immunis .
7 Quo circa † omnes clerici ad illa indubitate te
nentur,vt diffusè probat Luc.de Penna omni-
no videndus in l.fin.col.fin.C.de tribut.li.10.
Idque abunde proſequitur Theſaur. alios ad-
ducens deciſ.234.nu.2.5.& ſeq.dicens, cleri-
cos ad onera realia certa,& ordinaria iam im-
poſita teneri pro bonis quocunque titulo ab il
lis acquiſitis.Bello.conſ.40. per tot. Mandel.
8 conſil.8.nu.1.& 2.Hinc in ſimili dicitur † cle-
ricos nõ eſſe ĩmunes pro rebus per eos habitis
ex negociationis vel mercimonij cauſa Nat-
ta conſ.139.nu.3.& ſeq.D.Surd. conſil. 313.
9 nume.79. & 80. Sicuti etiam præfati † clerici
de bonis acquiſitis ex propria induſtria pro li-
bito teſtari poſſunt , etiamſi ad illos peruene-
rint prætextu ſacri ordinis [dũ tamen non ex
beneficio] vt puta in celebrãdis Miſſis vel offi
cijs vel ſeruiẽdo principi pro Capellano,ſeu ẽt
acquirendo ſtipendia ab aliquo Prælato. tex.
in c.Quia nos.vbi But.Anch.Barb.& alij ext.
de teſtam.Docto.in auth.Licentiam.C. epiſt.
& cleric.Didac.in c.1.num. 11.de teſtam.D.
10 Surd.conſ.333.num.36.Alibi cauetur † vale-
re ſtatuta , quod res ſubiectæ iuriſdictioni ſta-
tuentium manere debeant tributariæ etiamſi
ad perſonas eccleſiaſticas peruenerint,quia re
ſpiciat quærenda,ne ciuitas perdat tributum .
Concludo igitur bona peruenta ad clericos
extra beneficiũ ſiue per ſucceſſionem laicalẽ ,
ſiue per legatum, ſiue per contractum,eſſe ſup-
poſita oneribus,taxis & factionib. annuis cer-
11 tis iam impoſitis & ordinariis,cum † nil popu
lo ſit vtilius, quam vt neceſſitas Principis im-
pleatur,quia nec voluntas eius iuſtitiæ contra
ria reperiatur,& ideo ſaluator noſter iuſsit tri-
12 buta dari Cæſari,ac conſequẽter † horum exa
ctiones etiam ab eccleſijs decenter faciendæ
ſunt,vt conſtat ex præallegatis & præcipue id
notat Luc.de Penn.in d.l.fi. C.tribut. lib. 10.
Rimin.iun.optimè loquens d.conſ.2.nu.32.
Ex prædictis tamen vnicus caſus excipitur,
nempe quando clericus ordinatur ad titulum
patrimonij ad formam Concilij Trident. ſeſſ.
13 21.in decret.de Reformat.cap.2. quia † bona

titulata ad patrimonium pro ordinatione clericorum indiſtincte gaudent priuilegio clericali adinſtar bonorum eccleſiæ. Illud inquam patrimonium tunc ſubrogatur loco beneficij. Gl. eſt ſingul. in c. Epiſcopus. in fin. extr. de præb. & illam ibidem ſequitur Abb. nu. 30. Dec. nu. 20. verſ. Hoc fallit, quando bona patrimonij Fein. in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ nu. 8. & nu. 10. vbi etiam Dec. nu. 70. & ſeq. de conſt. Nauar. conſ. 5. tit. de immunit. eccleſ. lib. 3. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 2. quæſt. 6. nu. 20. confert Ioan. de Amic. conſ. 146. vbi concludit clericum non teneri ad collectas pro bonis ſibi a patre donatis pro ſuſtentatione vitæ.

14 Declaratur tamen iſte caſus, vt † tum demũ procedat, quouſque tali clerico fuerit prouiſũ de beneficio, ex quo viuere poſſit. & tale priuilegium bonorum titulatorum ad patrimoniũ expirat morte clerici, vt colligitur ex Abb. in præcitatis locis, & præcipuè in c. Tuis. num. 8. extr. de præben. & ſuadet ratio, cum id tantum permittatur pro ſuſtentatione vitę clerici ordinandi. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Libro compartiti, ſeu aſtimi ſcripti per officialẽ a Principe, vel a publico deputatũ, plena fides adhibetur etiam contra tertium.*

2 *Tempus ab edicto præfixum tamquam de forma debet preciſe ſeruari, & non per æquipollens, declara vt nu. 13. 14. 15. 17. & 18.*

3 *Tempus conſtitutionis qui non ſeruat, dicitur non ſeruare conſtitutionem.*

4 *Mora purgatio non admittitur poſt lapſum temporis a lege præfixi. declara vt. nu. 19. & 20*

5 *Tempus, vel terminus vbi ſtatuitur in pœnam non ſeruantis, vel inobedientis, non poteſt purgari declara vt nu. 19. & 20.*

6 *Iuribus ſuis renuntiare dicitur non faciens in termino,*

7 *Actus celebratus extra terminum vel tempus ſubſtantiale a ſtatuto præfixum eſt ipſo iure nullus.*

8 *Actus ſeu conſignatio præſumitur facta in tempore, modo & loco congruis & licitis, præcipue quãdo fuit facta palam, & non clandeſtinè.*

9 *Tempus præciſum tamquam fundamentum intentionis debet per allegationem probari.*

10 *Credulitas etiam fatua excuſat ab omni dolo, culpa negligentia & pœna maxime ſi ille cui creditur videtur fide dignus.*

11 *Credulitatem probabilem habens dicitur habere verum titulum.*

12 *Diligens quilibet præſumitur vbi agitur de culpa committenda.*

13 *Forma ſpecifica poteſt per æquipollens impleri quando per actum æquipollentem inducitur idem effectus.*

14 *Forma poteſt per æquipollens adimpleri, vbi magis attenditur effectus quam modus.*

15 *Forma inducta ad finem poteſt per æquipollens impleri dummodo ſequatur finis.*

16 *Factum debite non reſcinditur per modum indebitum.*

17 *Forma neceſſitatiua quæ non poteſt per æquipollẽs adimpleri dicitur inducta per clauſulam irritãtem in edicto appoſitam.*

18 *Forma quoad ſui implementum recipit interpretationem a iure communi.*

19 *Impedimentũ excuſat a pœna, & amore, maxime quando fuit adhibita diligẽtia vt remoueretur.*

20 *Temporis anguſtia moram impedit.*

21 *Terminum non eſſe lapſum in dubio pronunciari ſolet.*

22 *Diligens & fidelis quilibet præſumitur in exercitio ſui officij.*

23 *Officiali publico credi ſolet circa reſpiciẽtia eius officium, ſi dicat aliquid de mandatis habuiſſe a Principe uiua vocis oraculo.*

24 *Teſti vnico iunctis alijs præſumptionibus, & adminiculis creditur, maxime quando atteſtatur de negotio mandato a Principe.*

25 *Dictum vnius teſtis ſaltem transfert onus probandi contrarium in aduerſantem.*

ARGVMENTVM.

Pæna amiſſionis bonorum indicta contra illa non conſignantes intra certum tempus non committitur aduerſus legitime impeditum dolo, & culpa carentem.

CONSILIVM CXVI.

Actiones meæ à Domino.

LIbentiſſime deſcendo in ſententiam Excellent. Domini Maſeti ad tutelam domini Panigati omnino iuſtitiam fouentis, cuius iura exactiſsimè & doctiſſime fuerunt diſcuſſa & adducta per præfatum Excellentiſſimum Dominum, & equidem taliter, vt additioni locum non reliquerit, non potui tñ amico denegare, quin votum meum in ſcriptis redigam meo indicio abundans potius, quam neceſſarium.

Dico igitur prima facie videri nullo pacto Dominum Panigatum dignum aliqua excuſatione, cum ex inſpectione libri Domini Maſſarij oculate pateat conſignationem terrarum cõtrouerſam intempeſtiuè fuiſſe denunciatam, nempe poſt tempus ab edicto Excellent. Principis

1 cipis limitatum, ſanè inquam clarũ eſt † ple-
nam fidem adhiberi libro compartiti, & æſti-
mi & ſcripti per officialem a Principe vel à pu
blico deputatum Doct. in ca. Poſt ceſſionem.
extr. de probat. Rom. conſ. 165. Mandel. conſ.
141. n. 13. etiam contra tertium. diffuſe Maſ.
de proba. concluſ. 975. Nec iuuat Dominum
Panigatum impleuiſſe poſt terminum edicti,
2 quia † tempus illud ab edicto pręfixum eſt de
forma, merito præciſe & ad vnguẽ debuit ſer-
uari, non autem per ęquipollens. Decia. conſi.
n. 15. in 3. Rimin. iun. conſi. 451. n. 19. 20. D.
Surd. conſ. 97. n. 27. Non enim minus eſt ſer-
uanda forma in tempore, quam in alijs ſecun-
dum Bal. in auth. Quæ ſupplicatio. ante fi. C.
precib. Imper. offer. & in l. ordo n. 8. C. execu.
3 rei iudi. & ideo qui † non ſeruat tempus con-
ſtitutionis dicitur non ſeruare conſtitutionẽ,
quia recedens a tempore dicitur recedere a
forma actus, vt poſt alios declarat D. Surd.
conſ. 124. n. 6. & 7. & conſ. 375. n. 38. Rimin.
iun. conſ. 271. n. 19. & ſeq. vbi ſubiungit, tem-
pus a ſtatuto vel diſpoſitione terminatum cer-
to modo alterius temporis functionem non re
cipere. Idem repetit poſt multos alios conſil.
452. n. 22. Fuit inquam appoſitum illud tem-
pus in edicto, vt eſſet de ſubſtantia conſigna-
tionis faciendæ, ita quod eo lapſo diceretur re
mota conſignatio, prout expreſſe cantant edi-
cti verba comminantia pęnam, & bonorum
amiſſionem in non conſignantes intra tempus
ibi limitatum ſecundum Glo. in c. 2. de conſt.
in 6. & docet Abb. in conſ. 94. col. fi. in 1. quẽ
ſequitur Rimin. iun. conſ. 629. num. 9. & hanc
concluſionem probat etiam Lancel. Galli. cõſ.
28. n. 38. vbi plurimos congerit concordãtes.
4 Hinc dicitur, quod † lapſo tempore a lege pre
fixo non admittitur purgatio moræ. Tiraq. de
rete lignag. §. 3. Gloſ. 4. n. 2. & ſeq. & quando
5 † tempus vel terminus ſtatuitur in pęnam ali-
cuius non ſeruantis vel inobedientis non po-
teſt prorogari. Imol. conſ. 86. n. 8. Carpan. ad
ſtatut. Mediol. part. 1. c. 100. n. 24. Tunc enim
6 † non faciens in termino dicitur iuribus ſuis
renuntiare, & idcirco amplius audiri non de-
bet. Calcan. conſ. 16. nu. 26. Crau. conſi. 248.
7 col. 1. Borgni. dec. 17. n. 31. in 1. Imo actus † ce
lebratus extra terminum vel tempus ſubſtan-
tiale a ſtatuto pręfixum, eſt ipſo iure nullus ad
trad. per Bellam. deciſ. 27. Aſin. in praxi. §. 15.
c. 3. n. 5. Meno. conſ. 465. n. 4. & id liquido fuit
ſancitam in edicto præcitato.

Cæterum his non attentis audacter affirmo
prædictum Dominum Panigatum abſoluen-
dum eſſe. Satis enim conſtat per legitimas &
ſufficientes probationes ex actis ipſum poſt ce
lebrationem contractus, & acquiſitionem ter-
rarum, de quibus in cauſa, acceſſiſſe ad officiũ
Maſſarię, & petijſſe a Domino Maſſario, vt ac-
ciperet conſignationem terrarum, illaſque in
libro Campioni deſcriberet, quam tamen cõ-
ſignationẽ præfatus Dominus Maſſarius omi-
ſit deſcribere in libro Campioni, ex quo non
conſtabat ad cuius partitam antea fuerint de-
ſcriptæ, quod tamen erat neceſſarium perqui-
rere, & inueſtigare ad eſſentiam deſcriptionis
ipſius Conſignæ terrarum illarum in libro Cã
pioni, quam diligentiam fecit Dominus Pani
gatus medio longi temporis, quia vti ſucceſ-
ſor ſingularis ſuccedens in locum alterius, &
contrahens cum mulieribus, & minoribus ve-
riſimiliter non informatis de negotijs paternis
non potuit breui temporis curriculo negotiũ
iſtud expedire, tanto magis, quia terræ fuerũt
antiquitus plurium perſonarum, vt clare pro-
batur ex illarum conſignatione. Quocirca cũ
ipſe iam opportune, & in tempore permiſſo
conſignauerit dictas terras, & per ipſum non
ſteterit, quin conſignatio punctualiter deſcri-
beretur ante aſſumptas dictas informationes
in libro Campioni ita iubente, & reſpectiue
recuſante Domino Maſſario, vtique excuſatur
ab omni dolo, culpa, & pęna. Siquidem nõ eſt
dubium, ipſum Dominum Panigatum poſt
emptionem terrarum illas conſignaſſe orete-
nus Domino Maſſario, & licet non probaue-
rit certam diem, in qua fecit aſſertam cõſigna
8 tionem, attamen † in tempore modo, & loco
congruis, & licitis ſeu permiſſis illam feciſſe,
alio non edocto, non ambigitur. Bart. & alij in
l. non ſolum. §. ſed vt probari, ff. ope. no. nunt.
Late Iaſ. in l. 1. n. 25. C. ſeru. fugit. Magon. de-
ciſ. Luca. 81. n. 15. Borgni. deci. 45. n. 21. in 1.
& præcipue quando talis actus, vel conſigna-
tio fit palam non autem clandeſtine. Colleri.
de proceſſ. execut. par. 3. ca. 12. nu. 59. Quare
9 † ſunt partes fiſci probare cõtrarium cum fun-
damentum ſuæ intentionis conſiſtat in præci
ſo tempore prohibito. Gloſ. in l. eum actum. ff.
nego. geſt. Rimin. iun. conſ. 10. n. 43. & conſi.
553. n. 36. D. Surd. conſ. 151. nu. 116. & conſ.
168. n. 35. Cum igitur D. Panigatus verbalem
cõſignationem in libro deſcribi protelauerit,
id fecit fretus dicto, & authoritate publici of-
10 ficialis, vt patet ex actis, & ita † credidit viro,
cui probabiliter fidem præſtare debebat, meri
to veniam meretur, & ab omni dolo, culpa, ne
gligentia, & pœna venit excuſandus. l. Theo-
pompus. vbi Gloſ. & Doct. ff. dot. præleg. Iaſ.
in l. 1. col. pen. ff. eo. per quem ſa. erit Gram.
conſi. crim. 31. n. 16. Mandel. conſi. 451. nu. 5.
Imo credulitas fatua excuſat a dolo, & a mul-
cta, & a pęna, maxime ſi ille, cui creditur, vide
tur fide dignus, teſte Plot. conſ. 19. nu. 94. vbi
11 alios adducit. Hinc dicitur in ſimili, q † ha-
bens probabilem credulitatem dicitur habere
verum

verum titulum. Aret. conſ.42.in fine. Mandel.
conſ.64.n.59. Maſcar. de probat. concl. 1374.
n. 10. non igitur poteſt nota negligentiæ vel
inobedientiæ notari D. Panigatus. Si realem
terrarum conſignationem in libro deſcribi nō
inſteterit, cum id recuſauerit D. Maſſarius ſub
prætextu defectus antiquarum conſignationũ
ad nouæ conſignationis deſcriptionem appri-
mè neceſſariarũ. Nec potuit D. Panigatus plu
rium terrarum nouiter a mulierculis non in-
formatis acquiſitarum, & a diuerſis authori-
bus ſeu poſſeſſoribus antiquis deriuantium ci
tius negotium iſtud expedire, vt patet ad ſen-
12 ſum, vltra quòd in tali † conſignatione facien
da, & exinde notificanda diligentem fuiſſe ip-
ſum Panigatum iura omnia præſumunt. c. Ni-
ſi extr. de præben. pulchrè Roma. conſ.481.n.
9.10. cum concordantibus per Beci. conſ.37.
n.12. & conſ.44.n.4. Deci. Mant. 221. nu. 12.
Et ideo ſi fiſcus prætendit conſignationẽ fuiſ-
ſe retardatam ob culpam ipſius Domini Pani
gati, illã debet probare, quia ſemper quis præ-
ſumitur fuiſſe diligens, vbi agitur de culpa
committenda Bart. in l. ſi cum venderet. ff. pi-
gno. actio. D. Surd. conſ.61.nu.18. & 20. vbi
etiam n.19. poſt multos admonet, quòd vbi cã
ſus vel actus poteſt a culpa ſeparari, nunquã
præſumitur culpa.

Quibus ſic ſe habentibus non obſtãt con-
traria, quæ licet ſatis videantur declinata ex
mox deductis, attamen adhuc placet nonnul-
la addendo illis ſigillatim reſpondere.

Reſpondetur igitur, tempus limitate appo-
ſitum in edicto importare quidem formã, ſed
tamen propter ſubſecutam conſignationem
13 fuiſſe adimpletam. quandocunque † enim per
actum ęquipollentem inducitur idem effectus
ipſo iure, tunc implementum in forma ſpecifi-
ca poteſt, per æquipollens adimpleri. Ita Ca-
cher. deciſ.92.nu.15. forma enim dicitur verè
impleta per æquipollens, quando idẽ effectus
fuit ſubſecutus. Alciat. conſ.31.n.4. in 2. & di-
cit Burſ. conſi.307. quòd quando forma reſpi-
cit effectum, ſufficit eam impleri effectu, quia
eã quæ ſunt ad finem, ceſſant adempto fine. c.
Euidentia. extr. de accu. Neuiz. conſ.70.n.14.
Finis inquam proclamatis ſeu mentis Excellẽ
tiſſimi Principis fuit, vt fierent huiuſmodi cõ-
ſignationes, ne aliquis indebitè grauaretur, &
alter indebitè releuaretur ab onere, & ideo li-
cet in tempore formali non fuerit facta conſi-
gnatio [maximè ex cauſa, vt ſupra dixi, & in-
fra referam] attamen adhuc per ſubſecutam,
& ſpontaneam conſignationem idem effectus
14 fuit ſubſecutus, & † vbi magis cogitatur effe-
ctus, quam modus, tunc forma per æquipollẽs
poteſt adimpleri. Ruin. conſ.137.n.9. in 1. Pa-
riſ. conſ.32. in 2. Crau. conſ.500.n.3. Mandel.
conſi.77.n.29. Rimin. iun. conſ.539.n.23. Nã
in formalibus ſufficit ſatisfacere menti diſpo-
nentis Bru. de forma tit. de implem. form. col.
15. limit. 1. Neuiz. conſ.70.n.19. Aſin. in pra-
15 xi. §.3.c.40. Burſ. conſ.297.n.9. & ideo † for-
ma inducta ad finem poteſt per æquipollens
impleri dummodo ſequatur finis. Berett. inter
16 conſ. Burſ.74.n.145. & 147. nam † debite fa-
ctum non reſcinditur per modum indebitum.
Bal. in l. fi. §. fi. in 2. lect. ff. quod met. cauſ.

17 Nec replicetur, quòd ſtante † clauſula irri-
tãtiua appoſita in edicto circa conſignationes
factas poſt tẽpus in eo limitatum dicatur in-
ducta forma neceſſitatiua [non autem cauſa-
tiua] quæ nullo pacto poteſt impleri per æqui-
pollens ſecundum Abb. Felin. & alios in c. Cũ
dilecta. nu.6. de præſcript. Neuiz. conſ.70.nu.
34.35. Burſ. conſ.74.n.145. Galli. conſ.31.n.
54. & ſeq.

18 Quia reſpondetur formam † quo ad ſui im-
plementum recipere interpretationem a iure
communi. l. cum hi. §. eadem. ff. tranſ. Neuiz.
d. conſ.70.n.21. Burſ. conſ.34.nu.55. Quò fit,
vt cum Dominus Panigatus verbalem conſi-
gnationem offerendo in termino fuerit impe-
ditus ad faciendam realem deſcriptionem in
libro Maſſarij ob defectum antiquarum conſi
19 gnationum, vtique per tale impedimentũ † di
citur excuſatus a pęna, & a mora. D. Surd.
conſ.437.n.40. Rimin. iun. conſ.304. nu.19.
maximè quando fuit adhibita diligentia, vt re
moueretur per ipſum impeditum, vt in præſen
ti caſu, Idem Rimin. iun. conſ.404.n.51. & n.
68. & dixit Bero. conſ.88.n.37. in 1. ꝙ in obli
gationibus facti difficultas, & iuſtum impedi-
mentum excuſat a mora, & a pęna quam quis
ratione negligentiæ incurrere poteſt. Alibi di-
xit Bar. in l. ſi mihi & tibi nu.2. ff. leg. 1. quòd
20 † anguſtia temporis moram impedit. ſequitur
Rimin. iun. conſ.426.n.36. Quare in propoſi-
to D. Panigatus non poteſt dici moroſus, ſi ex
natura facti, & negotij, necnon & ex commiſ-
ſione. D. Maſſarij nõ potuit conſignare terras
controuerſas cum omnibus circumſtantijs re-
quiſitis. Hinc dicitur terminum aſſignatum a
ſtatuto nõ currere, donec diſcutitur de aliquo
21 emergenti. Proinde † ſolet pronuntiari in du-
bio terminum non eſſe lapſum ſecundũ Man-
del. conſ.252.n.11.

Addatur prędictis, ſatis liquere ex fide Illu.
Domini Gozij, dum fiſcalis munere fungeba-
tur tempore Excellentiſſimi Principis Federi-
ci fel. record. D. Panigatum tunc temporis
fuiſſe querelatum hac de cauſa, & tamen iuſſu
eiuſdem Principis a tali querela fuiſſe deſtitũ
ob iuſtificationes eo tempore factas, & in præ-
ſenti proceſſu repetitas. Vnde ſequitur ne in
pręſentiarum eadem de cauſa ipſum Dominũ

Paniga-

Panigatum iterato moleſtari debere, cum ſe-
mel fuerit diſcuſſa, & ventilata diligēter dein
22 de ſopita. † Præſumitur enim Dominum Fi-
ſcalem tunc temporis fuiſſe diligentem, & fi-
delem in exercitio eius officij. Decia. conſ. 2.
n.213.in 1.conferunt dicta per Mandel.conſ.
23 205.n.80. & ſolet † credi fidei factæ per offi-
cialem publicum, maximè circa reſpicientia
eius officium ordinarium, ſi dicat aliquod de
mandatis habuiſſe a Principe viuæ vocis ora-
culo. Idem Mandel. conſ.318. n.37. & conſi.
489.n.4.& conſ.531.n.26.Gram.conſ. crim.
13.num.13.& 14.& præcipuè ex ſtylo loci, ſi
adeſt in loco conſuetudo, vt talibus publicis
officialibus credatur de commiſſionibus ſibi
datis a Principe [vt tota die practicatur Man
tuæ] Roma.conſ.59.nu.6. Vel ſaltem negari
24 non poteſt, quin ipſi † Domino Gozio non ſit
credendum tamquam vnico teſti, cuius dictū
iunctis alijs teſtibus ſeu præſumptionibus vel
adminiculis ex proceſſu reſultantibus omni-
no probat. Farin. de teſtibus quæſt.63. n.35.
maximè cum atteſtetur de negotio mandato
a Principe, cui difficile eſt, vt plures perſonæ
25 interueniant, quia ſecretè mandantur.† Idem
Farin.ibi n.38.vbi tandem n. 50.tradit vnius
teſtis dictum ſaltem transferre onus probandi
contrarium in aduerſarium. Et ita concludo
in gratiam Domini Panigati. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Sententia debet ferri ſuper re certa.

2 Teſtes de fama. & de auditu rumoris non probāt.

3 Incendium imputatur gentibus Thalami in quo viſus fuit primo ignis.

4 Incendium nocturnum eſt difficilis probationis, ideo probatur per indicia & coniecturas in arbitrio Iudicis reſidentes.

5 Coniectura habentur in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, pro veris & concludentibus probationibus, quando cauſa agitur ciuiliter.

6 Incendium occultum a certa, & determinata perſona deriuaſſe probatur per coniecturas, & indicia.

7 Incendium commiſſum fuiſſe a tali perſona probatur per duas coniecturas, quando ciuiliter agitur.

8 Fama eſt validiſſima coniectura.

9 Fama magnam adminiculum facit in incendijs occultis, quādo ſciri nō poteſt, quæ fiūt de nocte.

10 Fama & fuga arguunt fugitum fuiſſe incendiarium.

11 Conductor non tenetur de culpa ſubconductoris, quando ſolitum fuit locare talibus perſonis.

12 Conductor faciens, quod alij facere conſueuerūt, non eſt in culpa.

13 Conductor tenetur ad damna ſequuta occaſione, culpa, vel facto ſubconductoris, & omnium perſonarum introductarum per conductorem in domo ſibi locata, ac ſi euenisſet ex culpa propria.

14 Vſus damus dicitur alteratus per confectionem coquinæ, & ſimilia.

15 Conducens domum vti artifex tenetur de leuiſſima culpa, & de damna contingente ex culpa leuiſſima illius, vel illorum, quorū opera vtitur.

16 Conductor tenetur indiſtinctè de incendio, etiāſi ad vſum deſtinatum domo combuſta vſus fuiſſet intercedente culpa.

17 Incendiū de facili non cauſatur ſine culpa inhabitantium.

18 Culpa leuiſſima dicitur imprudenter facere, vel omittere, quæ non faceret, vel non omitteret quilibet homo diligentiſſimus.

19 Culpa leuis eſt non prouidere, quod a diligenti perſona potuerit prouideri ſeu facere, vel omittere, quod non faceret, vel omitteret perſona diligens.

20 Videns tacens, & non contradicens ſibi præiudicat.

21 Scientia præſumpta non nocet, quando agitur de præiudicio alicuius oriente ex ſcientia.

22 Scientia non nocet, quando non fuit a principio, licet ſuperueniat.

23 Tacens in præiudicialibus, non videtur conſentire, maxime quando ſcit Ius ſuum durare.

24 Conductor non tenetur culpa ad caſum incendij non ordinata per ſublocationem factam fabro.

25 Culpa dicitur ſatis ordinata a caſu incendij per ſublocationem fabro factam, quando ſine ea caſus incendij non euenisſet.

26 Culpa ſatis probatur ex euidentia facti.

27 Inquilinus conuincitur de culpa, quando illius negligentia probatur vel circa ignem.

28 Locus non eſt idoneus, quando materia accenſibilis tenetur in loca in quo lumina frequētātur.

29 Primus conductor tenetur de incendio ciuiliter ad emendationem damni.

30 Mandāti imputandum, qui commiſit rem amico, vel famulo negligenti.

31 Obligatus ex omni culpa leuiſſima in committēda, ſemper tenetur de facto. & culpa famuli.

32 Conductor ad hoc vt teneatur ad damna ciuiliter per ſubconductorem illata, probari debet illius leuis culpa.

33 Conductor non tenetur ad caſus inſolitos.

34 Culpa, & dolus conductoris ſatis probatur ex qualitate loci.

35 Culpaſus tenetur de caſu fortuito, quando culpa præcedit caſum incendij.

36 Locator probata incendia habet fundatam intentionem in Iuris præſumptione vigente contra inhabitantes.

37 Conductor caput familiæ, vel locationis tenetur pro illis de familia pro damnis.

AR-

ARGVMENTVM.

Conductor tenetur ad emendationem damnorum occaſione incendij prouenti ex cauſa ſubconductoris, & aliorum introductorum in domo, etiamſi ſit caſus fortuitus.

CONSILIVM CXVII.

Actiones mea à Domino.

MOtiua excitata per Illuſtriſſimũ & Iuriſconſultiſſimum Dominum arbitrum aduerſus Illuſtriſſimum Marchionem locatorem nedum doctiſsima, ſed & grauiſsima pondere, numero, & mẽſura me diu ancipitem reddidere circa aſſumptionem oneris ad illorum diſſolutionem. Tandẽ precibus deuictus, & ex longa librorum reuolutione nonnulla collegi, quæ fortaſſe ſufficient ad vrgentiſsimorum obſtaculorum propugnaculum. Illis igitur particulariter recenſitis ſigillatim reſolutiones accommodabimus.

Primò igitur dicebatur, non videri probatum culpa Oratæ conductoris ſecutum fuiſſe incendium ex eo quòd partem palatij per eum conducti fabro ferrario ſublocauerit, cum nõ conſtet eueniſſe occaſione fabrilis exercitij. Nec viſio ignis magni accenſi in carbone recondito ſub ſcala concludit, cum ignis e thalamo ſuperiori lapidibus non ſtrato potuerit per rimulas in inferius delabi. Vnde ex tali
1 † incertitudine non poteſt certa proferri ſententia condemnatoria aduerſus Oratam conductorem. Alex. conſ. 50. n. 9. verſ. Quartus & vltimus in 1. Mazzol. conſ. 85. n. 36. Gabr. cõſ. 159. nu. 8. 13. 15. in 1.

Non etiam vim facit, quòd dicitur de famulo fabri deferente ignem per ſcalam ligneam
2 rimoſam, quia de hoc ſolum conſtat † per famam ſeu rumorem gentiũ incertũ, ex Mazzol. d. conſ. 85. n. 16. & 24. Quod quidem ex fuga dicti famuli iuuari non poteſt Burſ. cõſ. 59. n. 19 poſt Bal. conſ. 78. n. 3. in 3.

Reſpondetur tamen, ex dictis teſtium examinatorum pro Illuſtriſſimo Locatore colligi, quòd primo fuit viſus magnus ignis accenſus in carbone recondito ſub ſcala lignea, & areolis ſtipato exiſtente in inferiori thalamo, quo vtebatur faber pro fucina, & fabrili exercitio,
3 ideo incendium † imputatur vtentibus dicto inferiori thalamo, in quo ignis primo viſus fuit. Ita poſt Alex. declarat Gabr. conſ. 159. n. 14. in fine. verſ. Vnde colligitur fuiſſe ignem. & n. 15. in 1. & ita optimè poſt Sal. Bal. Alex. & alios declarat Flam. Rube. conſ. 11. n. 163. in 1. concludens, quòd ſi ignis primò vna ex parte conſpectus eſt, illi imputatur incendiũ, qui eam partem habitat. Et ita obiectum militat, quando non conſtat, quoniam in loco primo fuerit viſus ignis accenſus, quia incertitudo operatur excluſionem culpæ certæ perſonæ cum non conſtet etiam de initio ignis. Quod tamen ſecus eſt in præſenti caſu, cui ſeruiunt quæ infra mox referam, nempe cauſam, & originem incendij probari per coniecturas.

Quod autem dicebatur conſtare ſolum per famam de famuli delatione ignis cadentis ſuper ſcalam rimoſam, aduertendum eſt, incen-
4 dium, † & præcipuè nocturnum, vt fuit iſtud, eſſe difficilis probationis, meritò per indicia, & coniecturas probari in iudicis arbitrio reſidentes. Bal. conſ. 174. n. 2. in 2. Meno. de arbi. iudic. caſu 390. Medic. de caſib. fortuit. par. 2. q. 7. nu. 13. cum concordantibus per Farin. q. crim. 110. nu. 73. & ſeq. Vnde fit, vt origo & cauſa incendij poſſit probari per coniecturas,
5 cum coniecturæ † in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, habeantur pro veris & concludentibus probationibus, & ita in ſpecie tradit Corrad. in praxi tit. de incendiar. n. 17. Alex. conſ. 50. n. 6. in 1. Gram. conſ. crimin. 22. in fi. Fran. Marc. deciſ. 521. n. 3. in 2. parte. Bertaz. conſi. crim. 382. n. 4. & 481. nu. 7. Rimin. iun. conſi. 373. n. 36. & præcipuè quando agitur de incẽdio nocturno. Bero. conſ. 215. n. 7. verſ. Et maximè in ijs in 3. latè Flami. Rube. conſ. 11. nu. 67. 104. & ſeq. in 1. & quando cauſa agitur ciuiliter ad damna, non autem criminaliter ad pœnam. Corrad. d. n. 27. & ita omnes alij præcitati ſupponunt.
6 Quinimo incendium † tale occultum a certa & determinata perſona deriuaſſe, & comiſſum fuiſſe probari per coniecturas, & indicia poſt plures firmat Trẽtacinque in ſuo conſilio impreſſo poſt opinio. Viuij 439. nu. 18. iuncto n. 25. 26. & 27. Gabr. d. conſ. 159. n. 8. in fin. in 1. & poſt Bal. idem probauit Bertaz. conſ. cri. 485. n. 7. & latius Flam. Rube. d. conſ. 11. nu. 67. & n. 104. vſque 115.
7 Et duas † præſumptiones ſeu coniecturas ſufficere iſto in caſu quando ciuiliter agitur, tradit poſt multos idem Rube. dicto conſ. 11. num. 112.
8 In propoſito igitur dico, famam † validiſsimam coniecturam facere aduerſus dictum famulum, quòd illius facto & culpa incendium prouenerit, vt in ſpecie notat Bal. omnino videndus conſ. 174. n. 3. verſ. Porrò in iſtis in 2. dicens, in talibus occultis incendijs magnum
9 † adminiculum facere famã, quia non poſſunt expreſſe ſciri, quæ fiunt de nocte, ſequitur in

puncto

Digitized by Google

puncto Bertaz.conſ.crim.382.n.5. & cum fa-
10 ma † concurrit fuga ipſius famuli, ex qua ẽt
arguitur ipſum fuiſſe incendiarium ſecundum
Bal.conſ.78. nu.3. in 3. quod etiam admittit
Burſ.conſ.59.n.19. Quo fit vt ex talibus præ-
ſumptionibus ſatis dicatur conſtare de origi-
ne ignis, & etiam de perſona certi incendiarij
in tali iudicio ciuili, in quo duæ coniecturæ
ſufficiunt, vt ſupra dixi, ſed de hoc etiam infra
in declinatione quinti obiecti.

Secundò fuit allegatum pro Orata, palatiũ
combuſtum fuiſſe ſolitum locari diuerſis opi-
ficibus, non autem vſui certo deſtinatum, &
11 conſequenter licuiſſe ipſi Oratę conductori † il
lius palatij partem ſublocare fabro, & conſe-
quenter de ipſius fabri culpa non teneri ex
Narr.conſ.610.nu.6. non inquam culpandus
12 † eſt, qui id agit, quod alij facere conſueuerũt.
Gabr.d.conſ.159.n.24.Anch. conſ. 348.n.1.
verſi. Et circa.

Reſpondetur tamen, hoc eſſe abſolutum, ꝙ
13 conductor † tenetur ad damna ſecuta occaſio-
ne culpæ vel facti ſubconductoris, & omnium
perſonarum per ipſum conductorem in domo
ſibi locata introductarum ac ſi eueniſſet ex
culpa propria. Anch.conſ.348.n.1.Bald.conſ.
441.col.2. verſ. Præcipua igitur ex eorum in
1. vnde tenetur de incendio cauſato cul-
pa fabri, cum domus cremata nunquam antea
tali hominum generi fuerit locata, nec exerci-
tio fabrili deſtinata. Siquidem conductor te-
netur de omni culpa ad damnorum refectionẽ
nedum quando vſus fuit domo ad vſum non
deſtinatum, ſed etiam quando vſum antiquũ
domus alterauit, vt in caſu iſto, in quo fuit
ſublocata domus, in qua nunquam fuit fabri-
cata fucina quotidiano igne indigens die no-
ctuque. Erat enim neceſſe indies deferre ignẽ
in fucina, qui deferebatur per ſcalam ligneam
rimoſam, habentem ſub ſe carbonem areolis
ſtipatum. Et ita declarat Grat. conſ.46. n.18.
14 19.in 2.vbi ait, tunc dici alteratum † vſum do
mus faciendo coquinam, ponendo ligna ſub
dicta coquina, & illum ſequitur Caroc.de loc.
rubr.de incend.n.37. Bertaz.conſ.499. n.11.
12.Magon.deciſ.Floren.111.nu.40. Farin.q.
crimin.110.n.62.

15 Qui enim conducit † domum tamquam ar-
tifex tenetur etiam de leuiſſima culpa, & de
damno contingente ex culpa leuiſſima illius
vel illorum, quorum opera vtitur, ſecundum
Caſtr.in l.ſi merces.§.qui columnam.ff. locat.
Cagn.in l.contractus n.45.46.ff.reg.iur. Rau
den.deciſ.Piſa.6.n.28. Debuit ergo faber præ
uidere, quòd continua ſeu quotidiana delatio
ignis per ſcalam ligneã rimoſam recondentẽ
carbonem cum areolis erat periculoſa pro in-
cendio, & maximè igne delato per famulos vt
plurimum incautos, quod cum non præuide-
rit, dicitur in culpa, de qua etiam tenetur Ora-
ta primus conductor, vt ſupra dictum eſt.

Reſpondetur ſecundo obiectum procedere
quando nulla præcedit culpa, at ſecus culpa
intercedente, quia tunc indiſtinctè tenetur cõ
16 ductor † de incendio etiamſi ad vſum deſtina
rum domo combuſta vſus fuiſſet. Ita Bal.cõſ.
148.n.2. ver. Non obſtat aliud vbi quis vtitur
re.in 2. dicens, conductorem vtentem re ſibi lo
cata ad vſum deſtinatũ teneri de periculo ca-
ſus fortuiti ob incendium, quando ipſe condu
ctor fuit in aliqua culpa, prout etiam in culpa
fuiſſe præſumitur in dubio, cum incendium
17 † de facili non cauſetur ſine culpa inhabitan-
tium. Idem probat Flami.Rube.d.conſ.11.n.
143.& ſeq. & nos ſupra probauimus, fabrum
& etiam Oratam in thalamo fucinato conuer-
ſantem fuiſſe nedum in leuiſſima, ſed etiam in
leui culpa.

18 Leuiſſima enim † culpa dicitur in propoſi-
to, imprudenter facere vel omittere quæ non
faceret, vel non omitteret quilibet homo dili-
gentiſſimus. l.1.§.is quoque.ff.actio. & oblig.
l.hæredes.§.non tamen.ff.fami.herciſ. Decia.
tract.crim.tom.1.lib.1.c.6.n.23. Farin.q. cri.
88.n.82.83.

19 Leuis vero † culpa definitur eſſe, non præui
dere quod a diligenti perſona potuit præuide-
ri, ſeu facere vel omittere quod nõ faceret, vel
omitteret perſona diligens. Trentacinque cõ-
ſilio poſito poſt opin. Viuij 439.n.10.Farin.d.
q.88.n.9.& in puncto ita cenſuit deciſ.Mant.
198.num.17.

Modo quotidiana delatio ignis per manũ
famulorum & per ſcalam ligneam rimoſam, re
condentem ſub ſe magnam carbonis quanti-
tatem cum areolis, nedum leuiſſimam, ſed &
leuem ac latã culpam arguit, vt quilibet ocu-
latus ſecernere poteſt.

Tertiò dicebatur Illuſtriſſimum Marchio-
20 nem locatorem vidiſſe † & ſciuiſſe dictam fu-
cinam fabri adfuiſſe, & fabrum in apotheca fu
cinata inſpexiſſe, & tamen tacuiſſe nec con-
tradixiſſe, ideo dicitur ſibi præiudicaſſe ad tra.
per Caroc.de locat.tit.de recuſatio.q.11.n.4.
non inquam prohibitum eſt locare non æquè
idoneo, ſi Dominus velit. l.nemo.C.loca.

Reſpondetur non probari concludenter ex
dictis teſtium præfatam ſcientiã Domini Mar
chionis, & quando agitur de præiudicio alicu-
ius oriente ex ſcientia tunc debet plenè & cõ-
cludenter probari ipſa ſcientia, taliter ꝙ præ-
21 ſumpta † ſcientia non nocet. Latè Pret.conſi.
199.n.36.& diffuſius Cacher. deciſ.176. Ce-
phal.conſi.316.n.25.26.& non datur patien-
tia ſine ſcientia, quia ignorans non patitur.
Surd.conſi.233. num. 20. Petra de fideicom.

quæ-

quæſtione duodecimâ, numero 237.
Reſpondetur ſecundo, talem ſcientiam nō
nocere cum ſuperuenerit poſt ſabricationem
fucinæ,& poſtquam faber iam intrauerat pa-
22 latium,ad hoc enim vt talis ſcientia † noceat
neceſſe eſt,vt interueniat a principio, nec ſuffi
cit ſi ſuperueniat, vt optime probat D. Surd.
conſ.233.n.18.19.
Reſpondetur tertio, Oratam fuiſſe obliga-
tum pro facto & culpa fabri ſubconductoris
ſui, vt ſupra dixi. Ideo infero, quod qui tacet
23 † in præiudicialibus non videtur conſentire,
maxime quando tacens ſcit ius ſuum durare,
latè poſt alios Dominus Surd.conſ.45.nu.45.
& 46. vbi ſubdit in dubio præſumi quem ta-
cuiſſe, quia ſciuerit ius ſuum durare & conſi.
173.n.99.Cephal.latè conſ.589.n.12. & ſeq.
& conſ.466.n.16.
24 Quarto loco deducebatur,culpam † Oratæ,
quęque fuerit,non fuiſſe ad caſum incendij or
dinatam per ſublocationē factam fabro, ideo
ex illa non teneri.Mazzo.conſ.85.n.57.Gab.
d.conſ.159.nu.20. [Non inquam talis culpa
immediatè cauſauit incendium, prout in caſu
Grat.conſ.46.n.17.in 2.]Nam ſupponitur ex
parte Domini Locatoris,quòd ſi carbones,&
areolæ aduſtæ non fuiſſent ſubtus ſcalā & fa-
mulus fabri incaute ignem cadentem non cal
caſſet ac diſperſiſſet,incendium non fuiſſet ſe-
cutum, quod factum non potuit præuideri ab
Orata,& tali in caſu non eſt arguendum a fa-
bro,& eius arte ad factum famuli, nec pericu-
lum iudicatur ab euentu, ſed a ratione.
25 Reſpondetur tunc culpam † ſatis dici ordi-
natam ad caſum incendij per ſublocationem
factam fabro, quando ſine ea caſus incendij
non eueniſſet,vt poſt Barto. & alios docet D.
Surd.conſ.12.nu.64. ſubdens ſufficere, quòd
poſſit dari culpam eſſe ad caſum ordinatam,
& ibidem nu.65.ait, quòd ſtante dubio, num
ceſſante culpâ res fuiſſet eodem modo peritu-
ra,ſemper præſumitur contra culpoſum quod
non fuiſſet peritura. Modo per appoſitionem
rerum aptiſſimarum, & diſpoſitiſſimarum ad
receptionem & fomentum ignis ſub ſcala li-
gnea rimoſa, ſuper qua quotidianus ignis de-
ferebatur pro vſu fabri artem ſuam frequentā
tis,quis non dicitur ſine culpa nec feciſſe, vel
omiſiſſe quod quiſque diligens nō feciſſet, vel
non omiſiſſet, ideo abſque dubio de incendio
26 tenetur. Culpa enim † ipſa tali in caſu dicitur
probata ex facti euidentia, quia ſi talis mate-
ria incenſibilis de facili non fuiſſet reconditâ
in illo loco periculoſo, incendium non fuiſſet
ſecutum,ſicuti nec ante tale exercitium fabri,
& ignis delationem incendium fuit ſecutum.
Bal.conſ.441.n.1.verſ.Sed hic negligētia pro
batur in 1.Gram. conſ.crim.22.n. 13. vbi ait,
27 inquilinum† conuinci de culpâ quando illius
negligentia probatur propè, vel circa ignem.
Anch.conſ.348.n.2.verſ. Circa ſecūdum.vbi
28 conſiderat, locum † non eſſe idoneum, quan-
do materia accenſibilis tenetur in loco,in quo
lumina frequentantur. Et hos ſequitur latius
comprobando Flam. Rube. d.conſ. 11. num.
145.& ſeq.
Reſpondetur ſecundo, Dominum vel con-
ductorem etiam de facto famuli teneri quoad
refectionē damni ob incendium, qn̄ Dn̄s vti-
tur opera famuli ad exercitium, cuius intuitu
fuit ſecutum incendium,nam ſatis conſtat fa-
brum vſum fuiſſe miniſterio famuli ad deferē-
dum ignem per ſcalam illam ligneam pro vſu
fucinæ,qui famulus proiecit ignem ſuper ſca-
la rimoſa conculcando illum pedibus, nimirū
29 ſi faber & primus conductor † tenetur de tali
incendio ciuiliter ad emendationem damni,
vt probat Fran. Marc.deciſ.521. nu.4. par.2.
Alios adducit,& ſequitur Flam. Rube. d.con.
30 11. nu.86. vbi ait eſſe imputandum † ei, qui
amico vel famulo negligenti rem commiſit,
& ibid.nu.95. adducit iura probantia condu-
ctorem tali in caſu teneri de facto famuli, & la
tius n.116.119. & 128.vbi plurimos congerit
concordantes, & per totum conſilium. Adda-
tur,vt dixi ſupra,quod conducens domum tā-
quam artifex tenetur de omni culpa vtcūque
31 leuiſſima. Modo obligatus † ex omni culpa le
uiſſima in committendo,ſemper tenetur de fa
cto,& culpa famuli. Trentacinque in præcita-
to ſuo conſilio num.31.& ſeq.Farin.d.q. 110.
num.121.
Quinto loco deducitur,quòd circunſcriptâ
mala ſublocatione Oratæ facta fabro, adhuc
dicitur non conſtare de requiſitis ad hoc vt ip
32 ſe teneatur † ciuiliter ad damni emendationē
Siquidem hoc in caſu debet probari illius le-
uis culpa. Afflic.deciſ.57.n.4. & de facto cer-
tæ & determinatæ perſonę Alex.conſ.50.n.1.
Gabr.conſ.159.n.7.in 1. ne alias teneatur de
culpa leuiſſima,vel fortuito caſu, quod eſt ab-
ſonum.
Nec replicetur conſtare de culpa leui per
appoſitionem carbonis ſub ſcala p̄dicta. Quiâ
fabri ſolent tenere dictos carbones in loco ap-
tiori & cōmodiori fucinæ, prout iſte erat. Vn-
33 de videtur caſum † incendij vti in ſolutum nō
àrctare dictum conductorem. Maſcar.conclu.
892.n.20. Mazzol.d.conſ.85.n.50.54.Gabr.
d.conſ.159.n.27.28.29.
Reſpondetur tamen conductorem obligâ-
tum hoc in caſu pro culpa ſubconductoris te-
neri nedum de leui, ſed etiam de leuiſſima cul
pa,& de tali culpâ leuiſſima & leui ſufficienter
conſtare in præſenti facti ſpecie, vt ſupra diffu
ſe probatum eſt in reſolutione ſecundi motiui
De-

34 Debuerunt enim † conductor, & faber præcauere circa delationem ignis quotidianam ſtãte qualitate loci, in quo carbones, & areolæ recondebantur l.ſi ex plagis.§.ſi.ff. ad l.Aqui. Rub.d.conſ.11.num.117.118.vbi ſubiungit,
35 quod quando culpa † præcedit caſum incendij omnes conueniunt, vt teneatur culpoſus etiam de caſu fortuito, & ibidem.nu.135.ait, tunc incendium dici ſecutum ex caſu fortuito quando taliter contingit,quod præuideri non potuit. At caſus iſte pŭideri potuit, quia quotidiana delatio ignis per ſcalam veterem rimoſam,ſubtus quam recondebantur carbones,& areolæ, facillimè demonſtrabat notorium periculum incendij,vt etiam ſupra tetigimus, & patet ad ſenſum, Tãto magis,quia culpa inhabitantium ſemper cauſari incendium præſumitur,etiam ſi agatur de leui culpa, quia proba-
36 to incendio locator † habet fundatam intentionem in iuris præſumptione vigente contra inhabitantes, quidquid nonnulli contrarium tentauerint, vt latiſſimè omnium probauit nouiſſimè Flam.Rube.d.conſ.11.n.50.& ſeq. ac per totum conſilium. in 1. quo loci vberrimè reſpondet pro locatore contra cõductorem in iudicio ciuiliter contra eum tentato ad damni refectionem.

Tollitur etiam quod dicitur non conſtare de perſona certa, & determinata. Nam vt dixi ſupra in declinatione primi obiecti, ſatis conſtat de tali perſona ex fama, & ex fuga famuli ipſius fabri, quòd ipſemet famulus dedit cauſam incendio.

Præterea reſpondetur, tunc requiri ſcientiã perſonæ determinatæ,quando criminaliter agitur ad pęnam,nec alias innocens a culpa cõdemnetur ac puniatur,ſecus ſi agitur ciuiliter ad refarcitionem damni,nam tunc ſemper te-
37 netur † conductor,caput familiæ vel locationis,vt in ſpecie declarat ſam.Rube.d.conſ.11 n.158.& ſeq.& n.160. ait tunc etiam requiri ſcientiam certæ perſonæ, quando incendium prouenit ab extra, ſecus quando [vt in caſu iſto] certum eſt ignem prouenifſe ex thalamo fabri,vnde præſumitur obueniſſe culpa inhabitantium dictum thalamum,& conſequenter pro tali damno principalem conductorem teneri,qui perſonis incautis domus partem ſublocauit, Laus Deo,

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Actus ille dicitur imperfectus, qui poteſt creſcere, & cui addi poteſt.

2 Actus dicitur perfectus, qui habet executionem, & cui nihil detrahi poteſt.

3 Confirmatio dicitur pors ſubſtantialis ipſius ceſſionis.

4 Actus imperfectus exigens confirmationem, non dicitur antea habere ſuam eſſentiam.

5 Ius quaſitum non dicitur ante confirmationem in re conſiſtente in actu imperfecto, & deſiderante confirmationem.

6 Actus imperfectus vires accipit a confirmatione.

7 Confirmatio nouum actum, & nouam renuntiationem importans dicitur totaliter renouata, & reportatur nouus actus.

8 Confirmatio actus deuians a priori forma actus, nec in totum illi aſſimilans, dicitur noui conductio,non antiqui confirmatio.

9 Actus nouus dicitur, quãdo antiquo aliquid additur vel detrahitur.

10 Mutatio formæ arguit nouum actum, & per eam dicitur a primo receſſum.

11 Variatio pactorum varium contractum denotat.

12 Confirmatio dicitur, ſimul firmatio.

13 Confirmatio non poteſt continere plus, quam datio.ſeu actus confirmatus.

14 Confirmatio roborata non extendit actum ad non contenta in diſpoſitione.

15 Confirmatio non argumentata extenſiue, ſed roborata intenſiue.

16 Confirmatio extẽdit quoad ius, quia ſecuta actus confirmatione non poteſt tamquam nullus impugnari.

17 Confirmationis natura eſt addere robur, non extendere.

18 Conuentio vltima eſt attendenda, & dicitur noua diſpoſitio.

19 Pacta noua, & noua conuentiones faciunt recedere a primis.

20 Conuentiones & adiectiones nouæ, & noua pacta dicuntur actus ſubſtantiam attingere quando reſpiciunt rem in contractu deductam.

21 Qualitas adiecta habetur loco cauſa finalis materia de qua agitur dicitur ſubſtantialis.

22 Illud dicitur ſubſtantiale, ſine quo actus ſtare nõ poteſt.

23 Actus validus non eget confirmatione, nec alia partis approbatione.

24 Relatio operatur, vt non dicatur iſta ſimplex confirmatio prima, ſed totalis noua diſpoſitio.

25 Confirmatio tribuit plenum ius.

26 Clauſula (ſeſe obligantes quatenus opus ſit de nouo) importat omnimodam nouam diſpoſitionem.

27 Intentio paciſcentium operatur, vt ſi noua conuentiones non reperiantur contente in actu confirmato,in illo contenta dicantur.

AR-

ARGVMENTVM.

Confirmatio renuntię iam factæ, continens
noua pacta, & conuentiones, eſt atten-
denda tamquam omnino diferens a re-
nuntia vigore, quibus inciderunt con-
trahentes in pœnam comminatam a ſtatu
to Mantuano ſub Rubrica de iuribus non
acquir. §. nulluſq; audeat &c.

CONSILIVM CXVIII.

Actiones meæ à Domino.

NVllo pacto euitari poteſt di-
ſpoſitio iuris municipalis Ru
brica de iuribus non acquir.
§. Nulluſque audeat &c. ſtan
te qualitate confirmationis
renuntiæ iam factę per quaſ-
dam conſortes de Caſetis ad commodum D.
Pauli a Turri, ſiue ipſa ceſſio conſideretur vti
imperfecta, ſiue vti in eſſe ſuo totaliter perfe-
cta, & valida.

Primo caſu, ſine dubio militat præfata ſta-
tuti diſpoſitio, ex quò virtus ac robur ceſſio-
nis emanat a ſubſequenti confirmatione, quæ
ſola præcedenti ceſſioni ſeu renuntiæ ſpiritũ
1 dedit, & vigorem. Siquidem ille † actus dici-
tur imperfectus, qui poteſt creſcere, & cui addi
poteſt. Bal. in tract. ſchiſmat. col. fi. Are. in l. po
ſthumo. C. bono. poſſ. contr. tabu. ſicuti e con-
2 uerſo ille dicitur † perfectus, qui habet execu-
tionem, & cui nil detrahi poteſt. l. metum. §.
quod prætor. ff. quod met. cauſ. Bal. in Auth.
Hoc amplius. col. 3. C. fideicõ. Modo ſi ceſſio
illa conſideretur imperfecta, & idcirco illam
confirmarunt pro eius perfectione, tunc ipſa
dicitur habere dependentiam a confirmatio-
3 ne, adeo quòd confirmatio † dicitur pars ſub-
ſtantialis ipſius ceſsionis. §. Interim. Auth. de
defenſ. ciuit. per quem tex. ita declarat Soc. in
4 l. more. n. 32. ff. iuriſ. om. iud. Quia actus † im-
perfectus exigens confirmationem nõ dicitur
antea habere ſuam eſſentiam ſecundum Bald.
in l. Caius. ff. excuſ. tuto. Aret. in l. per Epiſto-
lam. col. fi. ff. acq. hære. Dec. in c. 1. n. 37. extr.
de confirmat. vtil. vel inutil. Purpur. in d. l. mo
re. n. 75. ff. iuris. om. iudic. Dec. vbi ſupra n. 4.
5 & ante confirmationẽ non dicitur ius † quę-
ſitum in re conſiſtente in actu imperfecto, &
confirmationem deſiderante, vt poſt Butr. de-
clarat Dec. in d. l. more n. 25. & in d. c. 1. n. 38.
Hinc dicitur, quod virtus in perfectione conſi
6 ſtit. Et quòd actus † imperfectus vires accipiat
a cõfirmatione, poſt Bár. Bal. Ale. Iaſ. & Ább.
latè tradit Vueſembec. conſ. 4. nu. 113. Quare
concludendum tali in caſu, attenta qualitate
confirmationis prædictæ, ſtatutum prędictum
militare.

Secundo autem ſi conſideretur ceſsio ipſa
præcedens tamquam perfecta & válida in ſe
[prout verius vti integram ac perfectã in ſui
ſubſtantia accipiendam arbitror] & tunc mi-
litat concluſio, quòd cum illa ceſsio perfecta,
& valida ſit a ſola partium voluntate depen-
dens, & in ipſorum libera poteſtate reſidens,
vel exiſtens, & non fuerit ex poſt ab ipſis par-
tibus cõfirmata in communi forma, prout an-
tea reperiebatur, nec ſecundum ſimplicẽ eius
priorem formam, ſed alia pacta nouaſque cõ-
uentiones in priori illa ceſsione non inſertas
in confirmatione inducere ac ſtipulari recipro
ce voluerunt, dicuntur a veteri illa ceſsione re
ceſsiſſe, illam reuocando, ac nouis qualitati-
bus adiectis illam infirmando cõfirmaſſe, quo
7 in caſu talis confirmatio † nouum actum, &
nouam renũtiationem importat taliter, quòd
prima ceſsio in ſuo ſimplici robore, & antiquo
amplius non conſiſtit, ſed totaliter renóuata
dicitur, & conſequenter nouus actus reputa-
tur. Ita Bar. in l. more n. 5. verſ. Quandoq; quis
confirmat actum perfectum. ff. iuriſ. omn. iud.
vbi Iaſ. n. 33. Deci. n. 28. Soci. n. 32. & latè ibi.
Purpur. n. 81. Cur. iun. n. 89. Pariſ. conſi. 19. n.
19. in 1. Felin. in c. Inter dilectos. n. 16. extr. de
8 fid. inſtrum. Quando enim confirmatio † actus
deuiat a priori forma actus, nec in totum illi
aſsimilatur, dicitur noui inductio non antiqui
confirmatio. Bal. in l. 1. C. manu. teſta. Feli. d.
9 n. 16. quia nouus † actus dicitur, quando anti
quo aliquid additur vel detrahitur. diffuſe Ti-
raq. de retr. lignag. §. 1. Glo. 18. n. 55. & §. 29.
Glo. 1. nu. 6. Meno. conſ. 104. nu. 37. Mutatio
10 † enim formæ arguit nouum actum, & per eã
dicitur a primo receſſum, vt poſt alios aduer-
tit Bru. de forma, Rubrica Quas perſonas &c.
fol. mihi 92. col. 3. verſ. Et mutata forma. ſequi
tur Raudens. conſ. 17. par. 4. n. 5. vol. 1. & va-
11 riatio † pactorum varium contractum deno-
tat. Amed. de Pon. de Lauden. q. 38. col. 2. ver.
Et hoc niſi diſſolutio. Porrò in propoſito confir
matio ſimplex, & vera debet eſſe vniformis
actui confirmato, aliter dicitur noua diſpoſi-
12 tio, ex quo confirmatio † dicitur quaſi ſimul
firmatio, vnde nõ eſt actus de per ſe ſtans. Bal.
in l. falſus. col. 2. C. falſ. Dec. in Rubrica extr.
de confirmat. vtil. vel inutil. n. 13. Cum igitur
in iſto vltimo inſtrumento cantante ſub titu-
lo ratificationis, vel confirmationis inſint no-
ua pacta, nouæ conuentiones, ac expreſſa litis
redemptio, de quibus nullum verbum in præ-
cedenti ceſsione, non eſt habenda iſta vltima
diſpo-

diſpoſitio pro ſimplici confirmatione antece-
dentis ceſſionis, ſed pro noua conuentione,&
nouo actu, cum plus contineat, quàm præce-
13 dens ceſſio. At vera confirmatio † non poteſt
continere plus quàm datio ſeu actus confirma
tus. Latè Pariſ.d.conſ.19. nu.26.in 1. Cioffi.
conſi.1.num.93.in 1.vbi poſt Alexan.& alios
14 tradit confirmationem † roborare non exten-
dere actum ad non contenta in diſpoſitione
confirmata. Ideo dixit Bald. in l. item quia in
15 addit.num.1.ff.pact. quod confirmatio † non
augmentat extenſiuè, ſed robotat intenſiue.
Alibi dixit Ruin.conſi.12.nu. 18.in 3. Quòd
16 confirmatio † extendit quo ad ius, quia ſecu-
ta actus confirmatione non poteſt tanquam
nullus impugnari. Meno.conſi.80. nume.49.
Magoni.deciſ.Luca.28. num.19. Natura igi-
17 tur † confirmationis eſt addere robur non ex-
tendere, vt dixi, addo Bal. in l. aduerſus.in fi.
C.ſi aduer.rem iudic. Ruin. conſi.158. num.
16.in 1.& conſilio 110.num.18. in 5.Rimin.
conſilio 366.nu.2.in 2.Sola in antiq.conſtit.
Pedemon.tit.de feud.decret. Carolus. Glo.1.
num.1.& ſeq.Raudenſ.conſi.2.nume.280.in
2.Vueſemb. conſi.4.num. 47. vbi ait confir-
mationem non plus operare quam confirma-
tum. Cum igitur relato tenore antecedentis
ceſſionis fuerit plenius prouiſum viciſsim per
contrahentes per nouam ſtipulationem, du-
18 bio procul vltima † conuentio eſt attendenda
& dicitur noua diſpoſitio. optime Ceph. cōſi.
35.numero 51.vſque 54. Tanto magis quia
noua pacta, & nouæ conuentiones reſpiciunt
ſubſtantiam ipſius contractus, vel ceſsionis
antecedentis, vnde ſine dubio dicitur receſsū
19 † a prima, & alia noua inducta, vt declarat
Brun.de augmen.concluſ.3. D.Surd. conſilio
202. in fin. Vbi alios adducit. Tunc etenim
20 † nouæ adiectiones, & conuentiones, ac no-
ua pacta dicuntur actus ſubſtantiam attinge-
re, quando reſpiciunt rem in contractu dedu-
ctam. Alciat. conſilio 110.numero 6.& conſi.
149.numero quinto, & 7.D.Surd.conſi. 217.
numero vigeſimo quarto. Latè Brun. d.con-
cluſ.num.7.& 8.vbi ſcribit poſt Bald.& alios,
quòd adiectio mutat ſubiectum conſiderato
effectu,ſeu vbi augetur,vel minuitur effectus,
21 ſubiungens,quod quando qualitas † adiecta
habetur loco cauſæ finalis materiæ, de qua a-
gitur, dicitur ſubſtantialis. Alibi poſt Caſtr.
dixit D.Surd.conſilio 202.num.4.quod illud
22 † dicitur ſubſtantiale ſine quo actus ſtare non
poteſt.

Sanè cum rememoratis tenore præambulæ
ceſsionis, & alijs nouis emergentibus occur-
ſis poſt dictam ceſsionem conſortes de Caſe-
tis requiſierint D. Turrem ad confirmandum
dictam ceſſionem, ipſeque Turris, in cuius ar-
bitrio fuerat relaxata poteſtas confirmandi,
noua pacta propoſuerit, nouaſque cautiones,
& noua onera litis futuræ redemptiua in me
dium adduxerit,& tandem partes ipſæ ex poſt
nouiter paciſcendo, & viciſsim ſe obligando
primam ceſsionem cum nouis pactis, & nouis
conuentionibus,& obligationibus confirma-
uerint, quæ noua pacta, & obligationes om-
nimodam ſubſtantiam ceſsionis, & renuntiæ
concernunt, taliter quòd ſine illis pro infecta
ipſa ceſsio reputaretur, vt ex ipſo inſtrumen-
to confirmationis videre eſt, liquido patet no
uam penitus diſpoſitionem fuiſſe deductam,
& ab antiqua receſſum fuiſſe, & conſequen-
ter cum in iſto nouo actu iura fuerint ceſſa, &
reſpectiuè acquiſita contra ſubditum Sereniſ-
ſimi Domini, contra ſanctionem iuris muni-
cipalis in pœnam ab eo comminatam partes
incidiſſe non ambigitur.

Addatur prædictis, quòd cum ceſsio fuerit
ex ſe valida, non erat opus confirmatione,
23 quia validus actus † non eget confirmatione,
nec alia partium approbatione. c. Super quæ-
ſtionem.extr. de offic.deleg. Cephal. conſilio
370.numero vigeſimo quinto, & ſeq. Quare
non confirmare præcedentem ceſsionem, ſed
nouum actum facere voluerunt, maximè cum
noua propoſuerint, ne alias actum inutilem
tot & talibus pactis qualificatum egiſſe dican
tur,quod eſt abſonum.

Præterea fuit facta relatio ſubſtantiæ, &
tenoris antiquæ ceſsionis in iſto nouo inſtru-
mento, in quo etiam partes conuenerunt, vt
dicta ceſsio præcedens in eo habeatur, & in-
telligatur pro deſcripta, & regiſtrata de verbo
ad verbum in omnibus,& per omnia. Quæ re-
24 latio † operatur, vt non dicatur iſta ſimplex
confirmatio primæ, ſed totalis noua diſpoſi-
tio.Patiſ.conſilio 19.numero 20.in 1.& talis
25 † confirmatio eſt illa,quæ plenum ius tribuit.
Lanar.conſi.47.colum.1.& 2.

Quinimo memoratis omnibus nouis con-
uentionibus partes inuicem ſtipulantes vna
ad inſtantiam alterius ſubiunxerunt in inſtru
26 mento † [& ſeſe obligantes, quatenus opus
ſit, de nouo] Quæ quidem clauſula importat
omnimodam nouam diſpoſitionem, vt poſt
Iſer.Bald.& alios firmat Gabr.conſi. 151.nu.
19.in 2.& latè plures adducens Lanar. conſi.
22.numero quarto, & ex illa arguitur inten-
27 tio † paciſcentium, vt ſi nouæ conuentiones
non reperiuntur contentę in actu confirmato,
in illo contentæ dicantur, vt optimè aduertit
Franc. de Pont. conſilio 58. numero octauo.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Statuta de aquaductis, & earum decurſorijs ligant Clericos.*
2 *Clerici compellendi ſunt per epiſcopum, ſeu eius Vicarium ad obſeruantiam ſtatuti de aquaductis, & earum decurſorijs.*
3 *Clauſula. quoad nobis libuerit, importat reſeruationem liberæ voluntatis.*
4 *Beneplacitum expirat per alienationem voluntariã poſtea factam quando actus conceſſus confertur in beneplacitum concedentis.*
5 *Conceſsio ad beneplacitum concedentis facta ſicuti poteſt per ſucceſſorem reuocari, ita & per concedentem.*
6 *Princeps etiam ſine cauſa poteſt auferre alicui ius quæſitum, quando ipſe fuit cauſa talis acquiſitionis.*
7 *Princeps in actu legitimandi poteſt per declarationem præiudicare iuribus legitimati.*
8 *Clericus vtens ſtatuto contra laicum, tenetur illud admittere cum omnibus iuris qualitatibus etiam contra ſe.*
9 *Laici non tenentur ſtatutorum beneficium Clericis impartiri, ſed poſſunt illud denegare.*

ARGVMENTVM.

Clerici ligantur ordine laicali de ducendis aquis ad publicam vtilitatem edito.
Conceſſio Principis ad beneplacitum facta poteſt per ſucceſſorem reuocari.

CONSILIVM CXIX.

Actiones meæ à Domino.

SVmus in claris pro Sereniſſima Camera ſeu pro Domino Tonolo aduerſus Reuerendos Canonicos Sancti Sebaſtiani, ideo reſolutiue loquar.

Primò igitur dico, præfatos Reuerendos teneri ad obſeruationem ordinis aquarum controuerſi editi ad publicam vtilitatem, vt voluit Salic. in auth. Caſſa. numero duodecimo,
1 C. ſacroſan. Eccle. dicens, † ſtatuta de aquæductibus, & decurſorijs earum ligare Clericos, & ideo in indiuiduo dixit Opizo. in l. filiusfamilias. §. Diuin. numero 88. & ſequenti. ff. leg. primo. Quòd ſtatutum de ducendis aquis per agros alienos, præuia ſolutione terreni tranſitus aquarum cum refectione damnorum, ligat Clericos, cum id ſit decretum pro communi publicaq; vtilitate editum. Sequitur in puncto Carpan. ſuper ſtatut. Medio. parte ſecunda, cap. 247. nume. vigeſimo nono. Et cap. 250. numero 2. 3. Idem in terminis probat Menoch. conſilio 800. numero 18. & conſilio 100. numero trigeſimo tertio: Qui
2 tamen omnes præcitati ſubdunt, † Clericos tali in caſu compellendos eſſe per epiſcopum, vel eius Vicarium ad illius ſtatuti obſeruationem, hoc quoq; in terminis ſequitur Sur. conſilio 130. num. 6. 7.

Secundo aduertatur, conceſſionem ducendi aquas controuerſas alias factam per Sereniſſimum Dominum Domino Boccalino, quæ aquæ inutiliter defluebant, fuiſſe temporalem, & reuocatoriam ſecundum Sereniſſimi concedentis voluntatem, vt colligitur ex decreto conceſsionis ibi [quoad nobis libue-
3 rit &c.] quæ † clauſula importat reſeruationem liberæ voluntatis. Alexand. in l. ſi ſic. numero tertio. ff. lega. primo, & ideo cum alteri fuerit ex poſt facta talis conceſsio, dicitur
4 illa prima reuocata. Hinc † dixit Corn. conſilio 299. numero vigeſimo quinto, in primo, quòd beneplacitum expirat per alienationem voluntariè poſtea factam, beneplacitum enim durat quouſque fuerit reuocatum cap. Si gratioſe. de reſcr. in 6. Bero. conſilio 204. num. ſecundo, & numero vigeſimo tertio, in 3. dicens id procedere, quando actus conceſſus confertur in beneplacitum concedentis. Maſcardus de probat. concluſ. 188. numero 1. 2. & ſequenti poſt Bart. & alios in l. centeſimis. §. ſi quis ſtipulatus numero nono, ff. verbor. obliga. optimè declarat Brun. a ſole. quæſtione vigeſimo ottauo, numero decimo quarto, vbi poſt alios conſiderat, quando in conceſsione apponitur clauſula ſonãs in actum poſitiuum nouæ voluntatis primæ conceſsionis reuoca-
5 tiuum, & ſicuti † conceſsio facta ad beneplacitum concedentis poteſt reuocari per ſucceſſorem. Gemin. in dicto capit. Si gratioſè colum. 3. verſic. Et ſi dicatur. in ſexto Brun. a ſole d. quæſtione vigeſimo octauo, numero decimo octauo, ita etiam per concedentem.
6 Confert in propoſito, † quòd Princeps etiam ſine cauſa poteſt alicui auferre ius illi quæſitum, quando Princeps ex ſua voluntate fuit cauſa, quòd tale ius illi fuerit acquiſitum. Poteſt inquam auferri ex ſola voluntate concedentis. Ange. in l. Lucius. C. euictio. optimè Curt. iun. conſilio primo, numero decimo nono, verſ. Tertio aduertendum. cum concordantibus per Gabr. titu. de iur. quæſit. non tollen. concluſ. 1. num. 17. Ita etiam in ſimili tradidit Caſtren. conſilio 200. in fin. in 2. Principem
7 † poſſe per mentis ſuæ declarationem in actu

legi-

legitimandi præiudicare iuribus legitimati, quia licet Princeps per talem declarationem diceretur auferre ius quæſitum ipſi legitimato, attamen cum illud ius fuerit quæſitum ex ſola Principis conceſsione, poteſt Princeps illud auferre abſque iniuria, iuxta illud. Meum, non tuum, tibi denego auxiliũ. ſequitur Cra. conſi. 749. num. 13.

Tertiò nil releuant in propoſito iſto Priuilegia pontificia conceſſa præfatis Canonicis, & illorum bonis, de quibus in proceſſu Senatorio fol. 3. & ſequenti, nam loquuntur de temeraria perturbatione ſeu indebita ſatigatione illata in bonis poſſeſſis a dictis Canonicis. Nos autem agimus de iuſta patientia ab illis præſtanda volentibus conducere aquas præuia receptione pretij, per ipſos Canonicos in duplum terreni tranſitus aquarum cum damnorum refectione, ſi quæ euenerint, ita dictante decreto iuſtiſſimè promulgato ob publicam vtilitatem, & conſequenter ligante etiam præfatos Canonicos, iuxta tradita in primo articulo. Quibus addatur, quòd ſi dicti Canonici vellent vti beneficio iſtius edicti, prout iam illo vſi ſunt, & indies vtuntur, conducendo aquas ſuper terrenis priuatorum, vtique illimet priuati tenerentur pati dictam conductionem recepto valore duplo terreni occupati ad formam ordinis. Quare igitur e conuerſo, & ipſi ferre non debent, vti alij eodem iure vtantur ſuper agris ipſorummet Canonico-
8 rum? ſtante receptiſsimo dogmate, quod † quando clericus vtitur ſtatuto contra laicum, tenetur etiam recipere contra ſe illudmet ſtatutũ, in quo ſe fundat, in omnibus ſuis partibus. Bald. in l. in omni innouatione numero nono, C. ſacroſ. eccleſ. Ruin. conſilio 113. nume. 15. 16. in 4. Cephal. conſilio 686. numero 13. & ſequenti. Burſ. conſilio 93. numero 29. & ſeq.
9 Hond. conſilio 78. nume. 111. & ſeq. non † inquam tenentur laici ſtatutorum beneficium Clericis impertiri. Bald. in l. de quibus nume. 26. ff. legibus D. Surd. conſilio ſecundo, num. 43. Sed illis poſſunt laici ſtatutorum ſuorum beneficia denegare. Bald. in l. ſi quis curialis. in fin. C. epiſc. & cleric. Dec. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ numero 47. & 53. de conſtitut. D. Surd. conſilio 386. numero vigeſimo ſecundo, & ideo ſi laicorum permiſsione ſeu cõniuentia clerici beneficio alicuius ſtatuti fruuntur aduerſus ipſos laicos, æquum eſt, vt & ipſi clerici tolerent laicos vti eodem ſtatuto aduerſus ſemetipſos clericos iuxta præcitata.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Interpellatio niſi fiat non dicitur per eum ſtare quominus id fiat, quod promiſit Amp. nume 4. & 6.*

2 *Obligatus ad factum alienum in mora non conſtituitur niſi per interpellationem.*

3 *Promittens debitores ceſſos eſſe veros debitores non tenetur eos tales oſtendere, niſi interpellatus.*

5 *Emptor tenetur denunciare litem venditori etiam habenti ſcientiam illius litis, & quare.*

7 *Scire leges, ac iurium diſpoſitiones quilibet præſumitur, hac regula declaratur numero 53 & ſequenti.*

8 *Socius mihi eſſe non poteſt quem ſocium eſſe nolo. & numero 43. ratio conditionis nume. 44. vbi exemplificatur.*

9 *Venditor qui noluit teneri de euictione pro dato, & facto ſuo tantum non etiam tenetur ad pretij reſtitutionem quando emptor ſciens remuit rẽ alienam ſed contra, n 95.*

10 *Quia cum alio contrahit naturam obligationis inueſtigare debet alias ſibi eſt imputandum ſed contra n 98. vbi declaratur.*

11 *Quis probabiliter ignorare non dicitur, qui non inueſtigauit cum teneretur.*

12 *Acceptans debitorum ſibi delegatum præſumitur ſciuiſſe quod eſſet inops.*

13 *Quando quis tendit ad acquirendum inueſtigare tenetur.*

14 *Ceſſione ſocietatis facta cum omnibus emolumentis non ius ſocietatis ſed illius emolumenta ceſſa dicuntur.*

15 *Societatis commoda, & incommoda ſicut tranſeunt ad hæredes ſocij, ita extraneo cedi poſſunt, & ratio num ſeq.*

17 *Vno determinatio continens plura determinabilia, debet illa æqualiter determinare, & numero 113. Reſp & num. 114 vſque ad nu. 121. vbi declaratur.*

18 *Clauſula, omni meliori modo, operatur, vt actus ſuſtineatur prout de iure fieri poteſt, maxime accedente iuramento nu ſeq.*

20 *Ceſsione facta riſigo, & periculo ceſsionarij tunc cedens tenetur, pro dato & facto ſuo tantum, & quare, ſed contra in propoſito nu. 130. & reſp n 126 & 129.*

21 *Deus obligatur ex pacto.*

22 *Socius non tenetur vltra conuenta in capitulis.*

23 *Cedens ſimpliciter nomen debitoris non tenetur præſtare ipſum eſſe exigibilem.*

24 *Ceſsionario in rem propriam procuratori conſtituto ſpectat periculum ſi ius ceſſum exercere non potuit.*

25 *Vendens, vel dans in ſolutum nomen debitoris liberatur, & illius periculum tranſit in recipientem.*

26 *Cedens iura talia qualia habet, non tenetur ceſſionario, licet nullum ius habuerit.*

27 *Vendens omne ius, quod habet in domo, ſi nihil habet nihil vendit, nec de euictione tenetur.*

28 *Ceſsio iuris nondum competentis, ſed in ſpe conſiſtentis, vel ſub conditione fieri poteſt. Declaratur num. 134.*

29 *Spes, & conditio conſiſtunt in incerto, & nihil ponunt in eſſe.*

30 *Societas vectigalium, ſeu aliarum publicarum functionum tranſit ad heredes nec morte finitur concurrentibus requiſitis vt nu. 135.*

31 *Tranſmiſsibile quod eſt, eſt & ceſsibile.*

32 *Societas morte non finitur, quando additum, eſt iuramentum.*

33 *Hæredum mentio facta in inſtrumento ſocietatis cum iuramento operatur tranſitum ad hæredes declaratur n. 136.*

34 *Ceditur quid facilius quam tranſmittatur.*

35 *Socius non poteſt excipere de idoneitate, vel de alio defectu ſocij ceſsionarij, quando in exercitio ſocietatis illius opera vſus fuit.*

36 *Reprobare non licet, quod ſemel approbatum eſt.*

37 *Inſtitoris factum, & factum ſocij æquiparantur.*

38 *Socij ex facto inſtitoris obligantur, quomodo iſtud procedat vide nu. 142. & 144.*

39 *Socij plures in diuerſis regionibus negotiantes inuicem inſtitores conſtituti dicuntur, declara vt nu 148. & 149.*

40 *Socius admiſſus dicitur ſocius admittentis, & inter ſe tenentur ex factis ipſorum aſſumpti, & aſſumentis.*

41 *Societas plurium conductorum reſoluitur, per mortem vnius quoad omnes, ſed tamen durat conductio omnium conductorum verſus locatorem.*

42 *Conductor vnus ex pluribus non prohibetur ſuam partem alteri pro libito ſublocare.*

45 *Societas nulla contrahi poteſt ſine conſenſu tacito, vel expreſſo.*

46 *Societas dicitur contractus vltro citroq; obligatorius.*

47 *Socius ſocij non eſt ſocius aliorum conſociorum.*

48 *Societati renunciari nequit clam, vel inſcio ſocio & quare nu ſeq.*

50 *Induſtria perſona electa per alium præſtari nequit.*

51 *Socius de re communi diſponere non valet altero inuito.*

52 *Commune quod eſt meum dicitur.*

53 *Ceſsio iuris alieni vana eſt inuito Domino.*

54 *Nullum quod eſt nullum, poteſt producere effectum.*

55 *Nihil, & inualidum æquiparantur.*

56 *Ceſsionis nudum nomen, ſine effectu non attenditur.*

57 *Actus in ſe validus ſi tamen nullum poteſt habere effectum dicitur nullus.*

58 *Ratificatio carens effectu caret etiam nomine ratifitationis, & quare.*

59 *Actus non durabilis, non eſt in iure conſiderabilis.*

60 *Lex abhorret actus fruſtratorios.*

61 *Ceſsio de per ſe mutare obligationis numquam poteſt.*

62 *Faciens aliquem actum cenſetur ſe obligare legibus de illo actu loquentibus.*

63 *Actus ſemper cenſetur factus prout ius diſponit.*

64 *In ſocietate dicitur electa fides idoneitas ſeu induſtria perſona.*

65 *Iura perſonalia cedi nequeunt.*

66 *Ceſsionarius regulariter conſequitur omnia iura cedentis.*

67 *Ceſsio non poteſt fieri in eum, qui non habet qualitatem cedentis.*

68 *Ceſsio quando eſt facta ex falſa cauſa, ipſa non ſequuta reuocatur et n. 71.*

69 *Ceſsio facta intuitu dationis in ſolutum redditur nulla, non conſtito de ipſa datione, & quare.*

70 *Ceſsionis cauſa ceſſante ceſſat eius effectus.*

72 *Ceſsio vbi non valet non poteſt ceſsionarius agere ex iure ceſſo.*

73 *Ceſsio facta ex cauſa partim falſa, partim vera redditur nulla pro ea parte falſa.*

74 *Ceſsio quoties deficit propter legis obſtaculum oritur actio ad repetendum tamquam cauſa data cauſa non ſequuta.*

75 *Ceſsio habet tacitam naturalem conditionem, dummodo ceſsionarius ius ſibi ceſſum conſequi poſsit.*

76 *Ceſſante cauſa aſſociationis contractus, ipſe reſoluitur.*

77 *Bald. in l. 1. num. 8. C. Qui teſt. fa. poſſ. doctrina perpenditur pro deciſione art. 1. quo de agitur.*

78 *Societas ſuper contractu locationis iniri poteſt, ſed quomodo intelligatur nu. ſeq.*

80 *Societas quando ſuper contractu locationis facta fuit non poteſt vnus ex conductoribus ſocijs alteri partem ſuam inuitis alijs ſublocare.*

81 *L. Nemo C. locat. ponderatur.*

82 *Iuramentum habet vim continua interpellationis, & maxime data ſcientia impedimenti n. ſeq.*

84 *Ceſsionis vigore actiones vtiles in ceſsionarium tranſlata dicuntur.*

85 *Ceſsionarius quando eſt conſtitutus procurator in rem propriam dicitur ſibi mandatum exercitiũ directarum in cedentem, & ex talibus clauſulis nihil remanſiſſe dicitur apud cedentem nu. ſeq. neq; neceſſaria eſt alia interpellatio n 87.*

88 *Denunciatio creditoris non requiritur, vt quis rẽ liberam tradat.*

89 Denun-

89 Denunciationis omiſsio non officit quando cõtractus eſt nullus.

90 Citatio non eſt neceſſaria quando conſtat citando nullum ius defenſionis competijſſe.

91 Dec.conſi 47.col.4.verſi. Vel etiam quando conſtat, reprobatur.

92 Interpellationis non facta, non obſtat exceptio niſi excipiens probet ſi fuiſſet interpellatus obſtaculum amouiſſet.

95 Natta conſilio 185. numero octauo, reprobatur.

96 Emens ſcienter rem alienam redditur ſecurus, per euictionem.

97 Cedens quando promiſit etiam attendere, & obſeruare omnia contenta in inſtrumento, tunc illa promiſsio comprehendit ſubſiſtentiam ceſſionis.

99 Tex in l. Qui cum alio ff. de reg. iur. declaratur, & num ſeq.

101 Verba quando ſunt expreſſa in contractu, illis ſtandum, quamuis contraria præſumptiones præponderarent.

102 Verba quando poſſunt intelligi ſecundum proprium ſignificatum non debent trahi ad improprium.

103 Ceſsio explicita iuris ſocietatis ad emolumenta ſocietatis trahi non debet.

104 Diſpoſitio ijs non conuenit, quibus verba non conueniunt.

105 Ceſsio iuris ſocietatis, & ceſsio emolumentorum non conuertuntur, & quare.

106 Clauſula omni meliori modo non extendit diſpoſitionem ad caſus non expreſſos, nec ſupplet defectum ſubſtantiæ, ſed qualitatis num. 107. neque operatur, quando modus ineptus fuit expreſſus num. 108. operatur in caſu dubio non in claro nume. 109. ne dicatur inducere difformia, & tollere vitium contrarietatis num. 110. nec habet virtutem operandi in actu nullo numero 111.

112 Actus principalis, quando eſt nullus cætero omnia corruunt ad validandum actum illum.

114 Verbum vnicum ad plura relatum vario modo intelligitur iuxta relata.

115 Determinationis paritas ceſſat quando lex illam non admittit.

117 Extenſio caſuum fieri non debet, vbi caſus ſimilis habet legem in contrarium.

121 Iuramentum intelligitur præſtitum ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, & ideo roborat non autem extendit nu. 122. nec validat contractum dolo initum nu. 123. & ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus, vnde mutato rerũ ſtatu contrauenient iuramento non punitur, num. 124. & ſeq.

127 Donatio non præſumitur, ſed potius error etiam iuris & in facto proprio.

128 Tex. in l. Pupilli § ſoror ff. ſolut. declaratur ex doctrina Bart.

131 Alex conſi 93.n.2 in 4. & Natt. conſi. 38. ponderantur.

132 Verba tale quale non concernunt ſubſtantiam, ſed qualitatem.

133 Vendens ius, quod habet in re licet de euictione non teneatur, tenetur tamen præſtare rem illam eſſe obligatam.

134 Ius quod non eſt, cedi non poteſt.

137 Argumentum de tranſmiſsione ad ceſsionem tenet negatiue, non autem affirmatiue, & de vna ad aliam infertur, dummodo ceſsio fiat ex cauſa, vel ex contractu propter quem contrahentes non cadant in vitium, ſeu actum prohibitum a iure num ſeq.

139 Approbatio, quæ ex aliquo facto ſequitur ad limites ipſius facti reſtringi debet.

140 Actus voluntarij, non extenduntur, vltra quam geruntur.

141 Conſenſus, qui colligitur ex facto non extenditur vltra quam ex illo actu de neceſsitate inferatur.

143 Inſtitor & procurator æquiparantur.

145 Inſtitor nominatim conſtitui debet, vt talis dici poſsit, nec dicitur inſtitor niſi qui a Domino præpoſitus eſt negotiationi, num. ſeq. & inſtitor quis verè dicatur num. 147.

150 Argumentum ab aſſumptione ad ceſsionem & ab aſſumpto ad ceſsionarium non admittitur.

151 Societas renouatur expreſſe, vel tacite, per actus ſociales, qui citra ius ſocietatis fieri nequeunt, vel non ſolent, & in omnibus illis actibus, ex quibus originaliter contracta vel inita præſumitur ſocietas, eiſdemmet renouata præſumitur num ſeq.

153 Confeſsio iudicialis ſocij probat ſocietatis renouationem.

154 Societas renouata præſumitur, quando quis niſus fuit alium in ſocietate cooptari, quem tamen ſocij admittere noluerint. & ſocius cedens unquam ſe exemit a muneribus ſocietatis nume. 155. & quando poſt tempus ſocietatis præfinitum quis per longum tempus ſuum capitalem non deduxit num 156 & ex nominatione ſociorum tanquam ſociorum num...

157 Et quando tempore contracta ſocietatis fuit vnanimiter adaptatus magnus codex formalis cum lata inſcrip. qualiter ille erat codex magiſtralis ſocietatis ſuper quo libro taliter inſcripto ſemper non obſtante morte vnius ſocij ſucceſsiue vſque ad finem conductionis fuerunt deſcripta omnes rationes, computa, & negotia totius ſocietatis nu. 158. per eoſdemmet Cancellarios, & exercita negotia per eoſdemmet officiales n 159.

160 Participem eſſe nil aliud eſt, quã eſſe ſocium. & participans pro illuſtrata ſemper dicetur ſocius num. ſeq.

162 *Ceſsionis datæ nullitate locus non eſt pecuniarum reſtitutioni antequam ceſsionarius fuerit totaliter in priſtinum repoſitus, & maximè ſi is euadat creditor maioris, quia tunc cedens tenetur ad ſupplendum reliquatum debiti &c.*

ARGVMENTVM.

An ius ſocietatis cedi poſſit, & ſubtiliter tractatur materia l. Qui admittitur. ff. pro ſocio.

Ceſſionario iuris ſocietatis an, & quando obſtet exceptio denunciationis minimè factæ.

Regulę l. leges Sacratiſſimę. C. de legibus, & l. Qui cum alio. ff. de reg. iur. doctè, & magiſtraliter declarantur cum ſuis limitationibus.

Clauſulæ, omni meliori modo, virtus multipliciter demonſtratur, & declaratur quatenus procedat.

Argumentum de tranſmiſſione ad ceſſionē, quod teneat negatiuè, non etiam affirmatiue defenditur contra multos aliter ſentientes.

CONSILIVM CXX.

Actiones meæ à Domino.

ANnis elapſis fuit contracta ſocietas conductionis daciti generali ſtatus Montisferati, inter Dominos Io. Baptiſtam Coardum ciuem Aſtenſem, Antonium Pontem, & Antonium ab Eccleſia, per ſexennium. Primo anno tranſacto præfatus Coardus dedit, ceſſit, & remiſit Domino Federico Coccio pro ſe &c. octauam partem quam habet, & participat, ac habuit, & participauit in conductione dicti daciti generalis cum prædictis Ponte, & Eccleſia, per annos ſex dictæ conductionis tam præteritos, quam futuros cum omnibus emolumentis, honoribus, & oneribus dictæ octauæ partis, prædicti generalis daciti ſpectantibus, & pertinentibus, & ad omne riſigum, omneque periculum dicti Domini Federici Coccij, exceptis dato, & facto proprio ipſius Coardi cedentis, pro quo promiſit, & promittit prædicto Coccio præſenti vtſupra manutenere ac defendere illum in poſſeſſione dictæ octauæ partis per dictum tempus &c.

Inſuper dedit, ceſſit, & remiſit dicto Coccio &c. ſcutos mille auri in auro exburſatos dictis Ponte, & Eccleſiæ pro octaua parte fideiuſſionis conductionis Daciti eis modo, & forma contentis in apocha &c. quam remiſit dicto Coccio &c. Qui Coccius illam acceptauit, & recognouit inſcipiendo ſuis riſigo, & periculo exactionem prædictorum ſcutorum mille in ipſa apocha contentorum, excepto facto proprio ipſius Coardi, pro quo promiſit manutenere dictum Coccium pręſentē &c. Ponens dictus Coardus præfatum Coccium præſentem, & acceptantem vt ſupra in omnimodum eius locum, gradum, ius & ſtatum, Dominiumque, & procuratorem in rem propriam, itaut iuribus vt ſupra ceſſis poſsit agere, experiri, vti, excipere, & ſe tueri, ac omnia alia, & ſingula dicere, facere, & exercere quemadmodum poterat, & potuiſſet dictus Coardus ante præſentem ceſsionem, & remiſsionem &c.

Qua ceſsione, & remiſsione dictæ octauæ partis, & dictorum ſcutorum mille mediante dictus Coccius ſpōte &c. promiſit dicto Coardo præſenti, & acceptanti pro ſe &c. ac nomine Domini Ioannis Rigoti de loco Tongi eius fideiuſſoris ſcutorum duorum millium erga Ducalē cameram abſentis &c. releuare ipſos ambos indemnes, & illæſos ab obligatione, & fideiuſsione dictorum ſcutorum duorum millium &c. necnon ab omni ſolutione, damnis expenſis, & intereſſe reſpectu dictæ octauæ partis per totum dictum tempus &c. & tam erga Ducalem Cameram, quam prædictos DD. Pontem, & Eccleſiam, & quemlibet alium, ſub expreſſa obligatione, & hypotheca omnium, & quocunque bonorum ſuorum &c. fideiubendo &c. Quam ceſsionem, obligationem, fideiuſsionem, & promiſsionem ac omnia alia, & ſingula in dicto inſtrumento contenta partes ipſæ ſingula ſingulis congruè, & debitè referendo promiſerunt attendere &c. ſub obligatione &c. Iurando tactis corporaliter ſcripturis præmiſſa omnia, & ſingula fuiſſe, & eſſe vera eaq; velle attendere & inuiolabiliter obſeruare &c.

Contigit ex poſt, quòd ipſe Coccius nunquam fuit admiſſus in ſocium ab ipſis Ponte, & Eccleſia non obſtante ceſsione illis exhibita, quinimo expreſſe recuſarunt illum velle admittere in ſocium. Vlterius præfati ſocij renitentes reſpondendo epiſtolæ illis ſcriptæ, per Coardum conſocium, ad finem, vt Coccium ceſsionarium loco ſui in ſocium admitterent, expreſſe profeſsi ſunt in dicta reſponſione, ſe nunquam admiſſuros Coccium in dicta ſocietate, vt fuit abundè probatum in Actis.

Mo-

Moleſtátur Coccius ab Arrigoto fideiuſſo-
re Coardi cedentis pro conſeruatione ſuæ in-
demnitatis, ex quo, & ipſe a Ducali Camera
moleſtatur.

Excipit Coccius non teneri ad huiuſmodi
releuationem, ſtante quòd nunquam fuit aſ-
ſociatus ad conductionem, & quia ceſſio nul-
lum habuit realem effectum, plura alia etiam
adducendo, vt ex proceſſu eſt videre.

Quibus exceptionibus non attentis, fuit
prolata ſententia aduerſus ipſum Coccium,
per quond. Illuſtres Dominos Præſides Sco-
tiam, & Galuaneum, qui condemnarunt
prædictum Coccium ad conſeruandum di-
ctum Arrigotum indemnem, & penitus ſine
damno ab obligatione ſcutorum duorũ mille
auri per eum contracta penes Cameram Du-
calem pro dicto Coardo, vna cum damnis di-
cta de cauſa paſſis, & patiendis, iuxta formam
inſtrumenti in actis producti, abſoluendo par-
tes ab expenſis &c.

Modo præfatus Coccius ſic, vt ſupra con-
demnatus obtinuit reſcriptum a Sereniſſimo,
vt iterato per Dominos Præſides modernos vi
derentur acta, & iura ipſius Coccij, & exinde
de omnibus fieret relatio ſuæ Celſitudini.

Et prima facie videtur referendum eſſe Cel
ſitudini ſuę, iuſte, rite, & rectè ipſum Coccium
fuiſſe condemnatum, hoc quæ poteſt ſuaderi
ex pluribus.

Et primo, licet Coccius non fuerit admiſſus
in ſocium pro dicta octaua parte ceſſa, ſibi eſt
imputandum, ex quo illam conſociorum recu
ſationem non denuntiauit nec ſignificauit
Coardo cedenti, debuiſſet inquam illum in-
terpellare ad curandum illius prætenſam, &
1 ceſſam admiſsionem, niſi enim † quis interpel
letur non dicitur per eum ſtare, quo minus id
fiat quod promiſit. Old. conſi. 242. col. 2. Dec.
conſi. 516. nu. 21. Beci. in terminis ceſsionis
conſ. 105. n. 20. vſq; 25. vbi ſubdit, ꝙ quando
2 quis † tenetur ad factum alienũ, & ſic facere,
& curare, non dicitur in mora cõſtitui niſi præ
cedente interpellatione. Hinc dicitur, quòd
3 promittens † debitores ceſſos eſſe veros debi-
tores, non tenetur eos veros oſtendere niſi in-
terpellatus. Caſtr. conſi. 170. col. fin. in 2. cum
concordantibus per Eugen. conſil. 73. nu. 10.
4 & ſeq. Idq; procedit etiam † ſi Coardus ce-
dens aliunde ſcientiam habuiſſet de tali ſo-
ciorum recuſatione, ad trad. per Rip. in l. 2. §.
voluntatem num. 17. ff. ſolut. matrim. vbi ait,
5 † emptorem teneri denuntiare litem ſibi mo-
tam venditori habenti ſcientiam dictæ litis,
quia licet venditor ipſe ſciat litem motam,
non tamen ſcit, quòd emptor velit vti defen-
ſionibus ipſius venditoris, cum poſsit ex alijs
iuribus ſe tueri. Extenduntur prædicta etiam
6 ſi † nullum ius competijſſet Coardo cedenti
defendendi ceſsionarium, nam adhuc requi-
rebatur denuntiatio, vt probat Dec. conſilio
47. colum. 4. verſi. Vel etiam quando conſtat,
vbi ait hanc videri communem opinionem, a
qua in iudicando, & conſulendo non eſt rece-
dendum.

7 Secundo quilibet † præſumitur ſcire leges
ac iurium diſpoſitiones. l. leges ſacratiſsimæ.
C. legibus diffusè Menoch. libro 2. præſumpt.
3. Merito ſciuit Coccius ceſsionarius ceſsio-
nem iuris ſocietatis non ſubſiſtere, & eſſe peri
culoſam inuitis ſocijs ſecundum text. in l. qui
admittitur cum duabus ſequentibus. ff. pro
8 ſoc. vbi dicitur, † ſocium mihi eſſe non poſſe,
quem ego ſocium eſſe nolo, quia ſocietas con
ſenſu contrahitur. Quare cenſentur voluiſſe
celebrare ceſsionem illam eo tantum reſpectu
quo valere poſſet. arg. l. quoties. ff. rebus dub.
l. quoties. ff. regu. iur. & tanto magis prædicta
militant in præſenti caſu, in quo cedens pro-
miſit ac teneri voluit de dato, & facto ſuo tan
tum, vnde in nihilo videtur teneri præfatus
Coardus ex traditis per Natt. conſilio 181. in
9 fin. vbi ait, venditorem † qui noluit teneri de
euictione niſi pro dato, & facto ſuo tantum,
non etiam teneri in caſum euictionis ad reſti
tutionem pretij, quãdo emptor ſcienter emit
rem alteri obnoxiam, cum non poſſet dici de-
ceptus, qui quo ſtatu res eſſet, non ignorabat,
vnde dicitur malæ fidei emptor. Ita igitur non
eſt ſuccurrendum Coccio, qui ſcienter ceſsio-
nem, quæ cedi non poterat, recepit, vt nec ſo
lutum vigore ceſsionis recuperare queat. Quo
fit etiam, vt ſit omni in caſu imputandum
10 Coccio, ſi ignorauit † naturam obligatio-
nis, & ceſsionis, quam debebat inueſtigare.
l. qui cum alio vbi Docto. ff. regu. iur. & quis
11 † non poteſt dici probabiliter ignorare, qui
non inueſtigauit cum teneretur cap. pen. vbi
Abb. de regu. iur. late Surd. conſilio 150. nu.
24. & ſequenti vbi ſubdit poſt alios, quòd
12 † acceptans debitorem ſibi delegatum præ-
ſumitur ſciuiſſe, quòd eſſet inops, & quan-
13 do † quis tendit ad acquirendum tenetur
inueſtigare. Caſtren. conſilio 199. in fine nu-
mero 1.

Tertio facit, quia, circumſcripta veritate
puncti, an ius ſocietatis alteri cedi poſsit in-
uitis alijs ſocijs: Attamen in præſenti facti
ſpecie non fuit facta ceſsio ſocietatis ſimpli-
citer, ſed cum omnibus emolumentis, ho-
noribus, & oneribus dictę octauæ partis &c.
& cum antecedente clauſula [omni meliori
modo.] Adeo quod non ius ſocietatis, ſed e-
14 molumenta † ſocietatis. ſeu actio, effe-
ctus, vel obligatio dicuntur ceſſa, quæ com-
15 moda, † & incommoda ſicut tranſeunt ad

Digitized by Google

hæredes ſocij. Latè Surd.conſil.20.nume.16.
Theſaut.deciſ.242.n.4.Ioſ.Ludou.concl.53.
fol.mihi 55.vet.Animaduertẽdo ſẽper,ita poſ
16 ſunt cedi extraneo, quia quod † eſt tranſmiſ-
ſibile eſt ceſſibile iuribus notis. Confirmatur
fundamentum ex eo, quòd ceſſio iſta fuit facta
etiam pro annis præteritis decurſis a die con-
tractæ ſocietatis per totum ſexennium, quo in
caſu debet de neceſſitate verificari in commo-
dis, & emolumentis ſocietatis reſpectu tempo
ris decurſi, ita pariter etiam reſpectu temporis
17 futuri, quia † vna determinatio continens, &
reſpiciens plura determinabilia debet illa æ-
qualiter determinare.l.iam hoc iure.ff.vulga.
cum concordantibus. Nec clauſula illa [omni
meliori modo] debet ſtare ſine virtute operã-
18 di, † cuius virtus eſt, vt actus ſuſtineatur om-
nimode, prout de iure fieri, & ſuſtineri poſſit.
Roma.conſi.517.Gozad.conſi.78. accedente
19 maximè iuramento, † quod habet eandem vir
tutem ſuſtinendi omni meliori modo, quo fie-
ri poteſt. Seraph.de iuram. priui.98.Alex.cõſ.
37.n.22.& conſ.88.n.6.in 6.

Quarto ſtringit valde, Quòd agitur de ceſ-
ſione facta riſigo, & periculo ceſſionarij, & cũ
20 plica, † vt Coardus cedens teneatur pro dato,
& facto ſuo tantum. Vnde quidquid poſtea
euenerit de re vel actione ceſſa in aliquo non
tenetur cedens vltra explicitè conuenta, quia
pacta ſunt ſeruanda ad vnguem, cum etiam
21 Deus † obligetur ex pacto. Neuiz. conſi. 11.
n.10.Beci.conſi.45.n.25.Surd.conſ.54.n.12.
Sat igitur eſſe debet Coccio, vt Coardus obli
getur ad manutenendum ſe fuiſſe verum ſo-
cium non autem ſocietatem duraturam, per
ſexennium in ipſius Coccij perſonam, ita vt
cõmoda percipere poſſet titulo ſocietatis per-
manſuræ, & in materia ſocietatis quis non te
22 netur † vltra conuenta in capitulis ſecundum
Decia.conſi.96.n.13. in 2. Sicuti in ſimili di-
23 citur, quòd † cedens ſimpliciter nomen debi-
toris tenetur tantum præſtare debitorem ceſ-
ſum eſſe verum debitorem, & efficaciter obli-
gatum, non autem ipſum debitorem eſſe locu
pletem, vel exigibilem.l.ſi nomen. vbi Bal.ff.
hæred.vel actio.vend. Plures adducit, & ſequi
tur Beci.conſi.105.n.13.& ſeq. Eugen.conſi.
73.n.3.Surd.conſi.452.n.16.

Confirmatur concluſio, quia videmus ceſ-
ſionarium fuiſſe poſitum in locum cedentis,
necnon fuiſſe conſtitutum procuratorem in
24 rem propriam. Ideo † ſi ceſſionarius non po-
tuit exercere ius ceſſum ac exigere vigore ceſ-
ſionis, periculum ſpectat ad ipſum ceſſiona-
rium tamquam dominũ iuris ſibi ceſſi, vt poſt
Bal.& alios aduertit Gozad.conſi.38.nu.11.
Silua. conſi.93.n.2.Menoch. conſi.21.n.22.
Beci.conſi.37.n.2.Rimi.iun.conſi.451.n.32.
Ideo dixit Eugen.poſt Bald.& alios conſi.73.
25 n.4. quòd † vendens vel dans in ſolutum no-
men debitoris liberatur, & periculum debi-
toris ſiue nominis trãſit in recipientem illud;
quia ex eo, quod recepit nomen, videtur cedẽ-
tem liberare, & ſibi ſatisfactum fateri. conſe-
runt dicta per Alex.conſ.93.nu.2.in 4. vbi ait
26 quod † cedens iura talia qualia habet, ſeu iu-
ra, quæ reperitur habere, non tenetur ceſſiona
rio, licet nullum ius habuerit. Et dixit Natta
27 conſi.38.n.1.vſq; 5. quòd † vendens omne
ius, quod habet in domo, ſi nihil habet, nihil
vendit, & ideo non tenetur de euictione ſe-
quitur Caballin.de euictio.§.5.n.36. Ita igi-
tur dicendum eſt in præſenti caſu Coardũ ce-
dentem iura ſua periculo, & riſigo Coccij ceſ-
ſionarij in nihilo teneri aduerſus ceſſionariũ,
etiam ſi nullum ius ceſſum validum habuiſſet
28 Rurſus habemus, quod † ceſſio iuris nõdum
competentis, ſed conſiſtentis in ſpe, vel ſub
conditione fieri poteſt. Homod. conſilio 214.
29 ſpes † autem, & conditio conſiſtunt in incer-
to, & nihil ponunt in eſſe, non mirum igitur ſi
ceſſio facta periculo ceſſionarij ſuſtineatur,
& valeat, licet ceſſionarius nihil inde perci-
piat.

Quinto poteſt adduci, quòd quidquid dici
poſſit in ceſſione iuris ſocietatis regulariter,
in qua videtur electa induſtria perſonæ, nem-
pe vt cedi nequeat, & maximè inuitis conſo-
30 cijs, vt ſupra tetigi. † Id tamen ſanè veriſſi-
mum eſt in iure noſtro, quòd ſocietas vectiga-
lium, ſeu aliarum publicarum functionum trã
ſit ad hæredes, nec morte finitur.l.Adeo.l. ve-
rum.§.in hæredem. ff. pro ſoc. Pariſ.conſ.82.
n.34.in 1.Abb.conſ.86. in 2.Petr. de Vbald.
de duob.fratrib.par.11.in princ. Corn.conſi.
310.in 4.Decia.conſi.22.n.14. in 3.Sur. cõſ.
20.n.5. ſi igitur eſt tranſitoria ad hæredes, ita
eſt ceſſibilis ad extraneos, quia tenet conſe-
31 quentia, quod eſt † tranſmiſſibile eſt ceſſibi-
le.l.ſi ex pluribus vbi Bar.& alij ff.admin.tut.
l.non ſolum.§.ſi puellæ.ff.rit.nupt.Bal.in l. fi.
ff.hæred.vel actio.vend.& præcipuè ſtante iu-
32 ramento, † cuius virtute ſocietas morte non
finitur, ſed tranſit ad hæredes. Crau.conſ.875
in fin.Surd.conſi.20.n.19. Ladcr.Imol.conſi.
33 70.n.7. vbi dicit, mentionem † hæredum fa-
ctam in inſtrumento ſocietatis nec non, & cũ
iuramento operari tranſitum ad hæredes. Imo
34 facilius † quid ceditur quam tranſmittatur. l.
Gracchus.verſ. Itemq; filij. C.adulter. iuncta
l.Patris in fin.ff.eod.Socin. in l.ſi deceſſerit n.
9.in fin.ff.qui ſatiſd.cog.Raud.conſi.6. num.
12.in 2.

Sexto facit, quòd ſocij reluctantes perſonã
Coccij ante ceſſionem probè nouerant, illãq;
approbarunt illius opera & miniſterio vtendo
in

in exercitio ſocietatis, & præcipuè in exactio-
ne creditorum ſocietatis ſatis fideliter, vt con-
35 ſtat ex actis, quo in caſu non † licet illis modo
excipere de non idoneitate, vel de alio defectu
iuxta tex. in l. mandatum. ff. mandat. l. Idemq;
36 ff. pro ſoc. nec licet † reprobare, quod ſemel eſt
approbatum l. ſi quis teſtibus. C. teſtib. Beci.
conſ. 3. n. 39. Cacher. deciſ. 62. n. 18. Sur. cõſ.
364. n. 27. & 351. n. 41. & conſi. 371. n. 5. Nec
dicatur Coccium exercuiſſe exactionem vti
inſtitorem, non vti ſocium, quia id nihil vide-
37 tur releuare, ex quò factum † inſtitoris, & fa-
38 ctum ſocij æquiparantur. Ideo videmus † ſo-
cios obligari ex facto inſtitoris, vt colligitur
ex latè congeſtis per Felici. de ſocie. c. 30. Imo
39 plures ſocij † in diuerſis regionibus negotian-
tes dicuntur cõſtituti inuicem inſtitores. Bar.
in l. eandem. nu. 9. vbi Ronchegal. nu. 195. ff.
duob. reis. Felicia. d. c. xxx. n. 16. 17. & ita con-
ſtat inter ſe conuenire, & conuerti facta ſocij,
& inſtitoris.

Septimo videtur aduertendum, quòd cir-
cumſcripta ſubſiſtentia vel nullitate ceſſionis
prædictæ quo ad illum ab Eccleſia, a Ponte, &
alios primæuos ſocios principales, attamen ne
gari non poteſt, quin teneat obligatio contra-
cta quoad Coccium ex vna, & Coardum ac
Arrigotum fideiuſſorem ex altera de quibus
in inſtrumento ceſſionis. Potuerunt inquam
iſti inter ſe contrahere, & conſequenter Coc-
cius poteſt conueniri quoad intereſſe, & pacta
conuenta iuxta text. in d. l. qui admittitur. ff.
pro Soci. Petr. de Vbal. de duob. fratr. par. 10.
40 vbi habetur, † quòd ſocius admiſſus dicitur
ſocius admittentis [licet non dicatur ſocius
aliorum ſociorum] & inter ſe tenentur factis
ipſorum, & aſſumpti & aſſumentis.

Octauo vim non modicam facit, Quòd in
inſtrumento ceſſionis enuntiatur, Pontem v-
num ex primis ſocijs conducentibus vectigal
a Camera iam tunc temporis ſatis ceſſiſſe, &
conſequenter ſocietatem illam iam fuiſſe fini-
tam quoad omnes alios ſocios, iuribus notis.
Vnde ſequitur, quòd cum Coardus ceſſerit
Coccio octauam partem, quã habebat, & parti
cipabat in conductione daciti, dicitur ceſſiſſe
ius conductionis daciti, non autem ius ſocie-
tatis. Datur inquam talis diſtinctio in iure, nẽ
41 pe quod † ſocietas plurium conductorum re-
ſoluatur per mortem vnius quoad omnes, ſed
quod duret conductio omnium conductorum
verſus locatorem, vt pulchrè docuit Abb. cõſ.
86. in 2. Deci. conſi. 213. col. 3. verſ. Poſtremò
hoc idem. Felici. de ſociet. c. 32. nu. 24. Modò
42 vnus ex pluribus conductoribus † non prohi-
betur ſuam partem ſublocare prohibito. l. ne-
mo. C. locat. vnde eſt imputandum Coccio
ſubconductori, qui contractum ſubcõductio-
nis ſuo periculo, & riſigo recepit, dempto ſolo
facto ſublocatoris.

Nonò videtur dicendum, quod ſuppoſita
nullitate ceſſionis ante omnia debet reſtitui,
per Coccium ceſſionarium ſchedula aureorum
mille, ſeu magis dicti mille auri ceſsi, & remiſ-
ſi illi per Coardum cedentem, vt dicitur in di-
cto inſtrumento ceſsionis, alias non debet au-
diri ipſe Coccius, vt per Hond. conſ. 34. num.
34. in 2. Gallia. conſ. 81. nu. 8. 9. Becci. conſi.
109. n. 15. Antoni. lib. 2. Riſſolut. cap. 16. n. 5.

Veruntamen prædictis omnibus non cura-
tis intrepidè referendum eſt Sereniſsimo Do-
mino huiuſmodi ceſsionem nullius iuiſſe pon
deris, ac Coccium ceſsionarium non affectare,
& conſequenter ſentẽtiam promulgatam ad-
uerſus præfatum Coccium nullo pacto poſſe
43 ſuſtineri. Siquidem non permittitur † vni ſo-
ciorum alium ſocium aggregare inuitis alijs
ſocijs. l. qui admittitur. cum duab. ll. ſequenti-
bus ff. pro ſoc. Meno. conſ. 121. nu. 2. & 12. in
fin. Ioſ. Ludo. concluſ. 53. col. 6. ver. Non tamẽ
licet. & in prima illat. Felici. de ſociet. cap. 15.
n. 62. Boccac. de contr. ſociet. offi. num. 4. facit
etiam tex. in §. 1. Inſtit. de ſociet. & §. 1. Inſtit.
oblig. quæ ex conſen. Ratio concluſionis eſt in
44 promptu, † quia ſocietas conſenſu contrahi-
tur, ideo ſocius meus eſſe nõ poteſt, quem ego
ſociũ eſſe nolo. Hæc ſunt verba præciſa. l. qui
admittitur. ff. pro ſoc. & hanc eſſe verã rationẽ
45 tradit Felici. d. c. 15. nu. 63. Et verè nulla † ſo-
cietas contrahi poteſt ſine conſenſu tacito, vel
expreſſo. l. vt ſit pro ſocio. actio. l. nam cum tra
ctatu. l. vt in conductionibus. ff. pro ſoc. Porrò
46 cum ſocietas † ſit contractus vltro citroque
obligatorius deficiente mutuo conſenſu iniri
non poteſt l. ſocietates contrahuntur. §. fin. ff.
pro ſoc. Felici. de ſocie. cap. 7. in princ. Et ideo
47 † ſocius ſocij non eſt ſocius aliorum conſocio
rum. Decia. conſ. 11. num. 14. in 1. vnde dixit
48 Odd. conſ. 94. n. 8. ſocietati † non poſſe renun
tiari clam vel inſcio ſocio, cum ſocius anti-
quum rei ſtatum mutare non poſsit. Gallia.
conſ. 52. n. 18. Alia ratio colligitur in l. Idem
49 crit. ff. pro ſoc. nempe † quia dicitur electa fi-
des, & induſtria perſonę. Bal. in l. 1. n. 8. C. qui
teſta. fac. poſſ. Cacher. deci. 76. n. 8. At talis in-
50 duſtria † per alium præſtari non poteſt. Men.
conſ. 29. n. 27. Tertiã rationem adducit Men.
conſi. 121. n. 12. quem ſequitur Ioſ. Lud. in lo-
cis proximè allegatis. non igitur potuit Coar-
dus ius ſocietatis ſuæ cedere Coccio inuitis
conſocijs, ex prædictis. Sicuti pariter videmus
51 † ſocium non poſſe diſponere de re communi
altero inuito. l. ſi ſocius. vbi Iaſ. nu. 3. Dec. n. 2.
ff. ſi cer. pet. Carocc. deciſ. 2. nume. 1. Et quod
52 † commune eſt meũ dicitur. Caball. milleloq.
21. ſola in antiq. conſtitut. Pedemon. titu. de

Banc-

Baneret.decret.nullus nominetur.Glo.1.n.1.
53 Ideo † vana eſt ceſſio iuris alieni inuito Do-
mino.Cartar.deciſ.18.n.2. Quocirca fatendũ
eſt,huiuſmodi ceſſionem ſocietatis nullius eſ-
ſe efficaciæ vel momenti,& cõſequenter Coc-
cium illius vigore nequaquam poſſe dici obli
gatum reſpectu prætenſæ reuelationis, quia q̃
54 † nullum eſt,nullum poteſt effectum parere.
c.Non præſtat.de reg.iur.in 6.l.4.§. condem-
natum.vbi Doct.ff.de re iudic.Felin.in ca.Ex
tenore.de reſcript. ſed debet haberi ac ſi nun-
55 quam facta fuiſſet , quia inualidum † & nihil
æquiparantur.l.ſi aut nullum.C.legit.hæredi.
Ceph.conſ.370.n.67.& ſeq. Hond. conſi.32.
56 n.86.in 1.nudum † enim ceſſionis nomen nõ
attenditur ſine effectu.Beci.conſi.14.n.31.&
57 actus † in ſe validus ſi tamẽ nullum poteſt ha-
bere effectum,dicitur nullus. Surd. conſ.3. n.
58 30.vbi ſubdit, † ratificationem carentem ef-
fectu, carere etiam nomine ratificationis cum
quælibet promiſſio debeat ſemper intelligi,ne
ſit fruſtratoria.l.hanc legem.ff.contrah. empt.
59 Surd.d.conſi.3.nu.33. Alibi dicitur, † actum
non durabilem non eſſe in iure conſiderabilẽ.
idem Surd.conſi.179.n.51.quia lex abhorret
60 † actus fruſtratorios.Gloſ.in l.ſcire debemus.
ff. verbor. obliga. Non inquam poterit ceſſio
61 † de per ſe mutare ſtatum obligationis nec
ipſius originem.Bal.conſi.105. nu.4.verſ.Sed
cum ceſſio.in 3.Rimi. conſi.108.nu.77.& fa-
62 ciens † actum cenſetur ſe obligare legibus lo-
quentibus de illo actu,Crau.conſ.75.num.5.
Ruin.conſi.145.n.9.in 3. Surd. conſ.42.n.6.
63 & actus † ſemper cenſetur factus prout ius di-
ſponit.Surd.conſi.198.n.15.& conſ.198.nu-
mero 10.

Secundo quia vt ſupra dictum eſt, in ſocie-
64 tate † dicitur electa fides, idoneitas ſeu indu-
ſtria perſonæ.l.Idemq; erit.ff. pro ſoc. Ius igi-
tur,quod quis habet in ſocietate aliqua alteri
65 extraneo remittere non poteſt , † ex quo iura
perſonalia cedi nequeunt.diffuſe Surd. conſi.
205.n.21.22.Et de alimen.tit.7.q.32.nu.13.
14.& tit.fin.quæſt.22.n.12.13.& 15. Rimin.
66 iun.conſi.470.n.44. Hinc dicitur , † ceſſiona-
rium regulariter conſequi omnia iura ceden-
tis,& omnia poſſe facere,quæ cedenti licebãt.
Surd.conſi.280.nu.14.& conſi.532.nu.7.&
conſi.205.n.4. non tamen poſſe ceſſionarium
vti priuilegio perſonali ipſius cedentis,ſeu pri
uilegio competente cedenti ex ſingularitate
perſonæ,vt docet idem Surd.d.conſ.280.n.4.
& n.27.& conſi.205.n.21.& ſeq. Nullo igitur
pacto dici poteſt præfatam ceſsionem aliquid
operare , nec aliquem effectum obligationis
producere aduerſus Coccium incapacem ſo-
67 cietatis, maxime cum † ceſsio non poſsit fieri
in eum,qui non habet qualitatem cedentis. l.
mulier.§.ex aſſe.ff.iur.dot.Brun.conſi. 80.nu.
22.Raud.conſi.2.n.67.in 1.

Tertio aduertendum eſt,quòd ad conſequẽ
dum exercitium ceſsionis ex titulo ſocietatis
ceſſæ, ipſe ceſsionarius debet vti actione pro
ſocio, iuribus vulgaribus. Modo actio ſeu ceſ-
ſio eſt nulla,quia ipſa ceſsio fuit facta ſub præ
textu, quod ceſsionarius admitteretur in ſo-
cium,quia cedẽs illum poſuit in locum, ſtatũ,
& gradum ſuum,ita ut iuribus ceſsis poſsit vti
ac experiri, ac omnia facere , quemadmodum
vtebatur,& poterat exercere ipſe cedens ante
ceſsionem. Cum igitur nõ fuerit ceſsionarius
ipſe admiſſus ad ſocietatem, ita reluctantibus
68 ſocijs, ſequitur quòd † ceſsio iſta fuerit facta
ex falſa cauſa, cum ceſsionario nullum fuerit
ius quæſitum, merito cauſa ipſa non ſecuta re
uocatur,& irritatur prorſus ipſamet ceſsio. Ita
Bald.in l.pacto ſucceſſor.in fi. C.pact. optimè
Dec.conſi.464.n.4.Mandel.conſi.739.n.21.
69 & ſeq.vbi ait, quòd ceſsio † facta intuitu da-
tionis in ſolutum redditur nulla non conſtito
de ipſa datione, quia falſa cauſa ceſsionis vi-
tiat, & nullam reddit ceſsionem ipſam , &
70 † ceſsionis cauſa ceſſante ceſſat eius effectus.
Barzi.deciſ. Bonon.25.nu. 17. latè Torniol.
71 conſi.6.n. 175.& ſeq. vbi ait, ceſsionem † fa-
ctam ob certam cauſam finalem , ea non ſecu-
ta reſolui ipſo iure abſque repetitione ceſsio-
72 nis,& receſsionis, & quando † ceſsio non va-
let non poteſt agere ceſsionarius ex iure ceſſo.
Bero.conſi.187.n.24.in 1. Quinimo ceſsio fa-
73 cta ob cauſam † partim falſam, & partim verã
redditur nulla pro ea parte falſa. Roma.conſi.
74 450. Quandocunq; enim deficit † ceſsio pro-
pter legis obſtaculum [vt in præſenti caſu per
l.qui admittitur.ff.pro ſoc.] oritur actio ad re-
petendum tamquam cauſa data cauſa non ſe-
cuta Franc.de Ponte conſi.6.nu.25. Quia ceſ-
75 ſio † habet tacitam naturalem conditionem,
dummodo ceſsionarius poſsit ius ſibi ceſſum
conſequi a debitore. Surd.conſ.452.num.14.
poſt Deci.conſi.99.nu.4. & ideo in propoſito
ſocietatis dixit Surd. conſi. 381. nu.5. & ſeq.
76 quòd ceſſante † cauſa, & ratione, ex qua quis
fuit motus ad faciendum aſſociationis cõtra-
ctum, reſoluitur ipſemet contractus.
77 Quarto ita in terminis † decidit Bal. in l.1.
n.8.C.qui teſtam.face. poſſ. vbi dixit , Quòd
ſi plures ſocij emerint reditus lacus Peruſini,
& vnus eorum infirmetur,ac velit vendere ius
ſuum tertio,illumque loco ſui aggregare ſocie
tati,ſocij poſſunt illum recuſare, quia ſicut hæ
res non ſuccedit in ſocietate , cum ſit electa fi-
des, & induſtria, ita nec alius extraneus. Præ-
terea cum ſocietas ſit ius actiuum , & paſsiuũ,
non poteſt cedi. Iura enim paſsiua non poſsũt
cedi inuito creditore. Poteſt tamen quis no-

mine

mine ſocij recuſantis ſubſtitui tamquam inſti
tor nomine ſui, dummodo ſit idoneus, & lega
lis,ſed ſi ſocij nolũt admittere illum vti ſociũ,
nunquam erit eorum ſocius,nec ab eis ſuo no-
mine poterit quidq; petere. Iſta enim ſunt ver
ba Baldi reſecantia omnem amaritudinẽ præ-
ſentis quæſtionis.

Sexto adducitur, quod in hac facti ſpecie
concurrunt ab initio contractus locationis,&
ſocietatis,quos ſubſequitur contractus ceſſio-
nis.Fuerunt enim conducta dacita per plures
ſocios a Camera Ducali,nam ſuper contractu
78 † locationis poteſt ſocietas iniri.l.coiri. ff.pro
ſoc.& probat tex.in l.cũ proponas. C.pro ſoc.
79 quod tamen debet intelligi, † vt ſit contracta
ſuper reditibus.Gozad.conſi.58.nu.23.At in
80 tali concurſu præualet contractus† ſeu ius ſo-
cietatis,& ideo vnus ex conductoribus ſocijs
alteri non poterit ſublocare partem ſuam inui
tis ſocijs. Ita Gloſ.fi.in §.fi. Inſt. de locat. vbi
Ang.& ſab. ſequitur Carocc.de locat. titu.de
iur.ſublocan.num.7.in 2.declarat. ſecundum
primam impreſſionem. Nec dicatur ius ſocie-
tatis fuiſſe ſolutum non autem ius conductio-
nis, vt ſupra tetigi in octauo fundamento cõ-
trario, & ideo eſſe locum ſublocationi inuitis
81 alijs conductoribus.l. nemo. C. locat. † Quia
hoc nihil releuat ſtante continuatione ſeu re-
nouatione ſocietatis prædictæ non obſtante
morte Pontis,vt infra dicetur in declinatione
octaui mutui.

Vis igitur reſidet in remotione contrario-
rum,quæ nullam vim faciunt.

Ad primũ inquam reſpõdetur, ipſum Coar-
dum cedẽtem ſemper fuiſſe moroſum abſque
vlteriori interpellatione, ſtante iuramẽto cor-
porali per eum ſuſcepto, & in inſtrumento ceſ
ſionis deſcripto , quòd omnia in inſtrumento
prædicto inſerta ſint vera, illaq; ſe ſore inuio-
82 labiliter obſeruaturum. Tale † inquam iura-
mentum habet vim continuæ interpellatio-
nis Seraph.de iuram.priui.47.Barzi. deci. 16.
n.11.12.Boccat.de contr.Societ.nu.105.Fa-
chin.li.2.quæſtionum ca.35. Idq; indubitatè
procedit in caſu iſto, ſtante ſcientia ipſius ce-
dentis de recuſatione ſociorum nolẽtium ad-
mittere Coccium ceſſionarium in ſocietate,vt
patet ex Actis, & conſequenter, patet ipſum
Coccium eguiſſe defenſione ipſius cedentis,
83 data inquam † ſcientia prædicta omnino di-
cendum eſt iuramentum ſemper ſtimulare
Coardum ſine neceſſitate interpellationis, vt
pulchrè docet Sim.Pret.con.24.n.28.Manci.
de iuram.par.4. effect. octauo. Et eſt commu-
nis opinio.Gozad.conſi.27.n.10. Deci.conſi.
87.num.8.

84 Reſpondetur ſecundo,quòd vigore† ceſſio-
nis tranſlatæ fuerunt actiones vtiles in ceſſio-
narium.l.emptor.l.poſtquam.C.hære.vel act.
vend.adeo quòd Coccius ex ſui perſona pro-
85 pria vtiles actiones habebat,ex eo † autẽ quia
fuit poſitus in locum, & ſtatum cedentis, &
conſtitutus procurator in rem propriam, dici-
tur ſibi mandatum exercitium directarum in
ceſsionarium.l.1.vbi Doctor.C.actio.& obli.
Bal.conſi.163.num.1.in 3.ex talibus inquam
86 clauſulis efficitur , † vt nihil remanſiſſe dica-
tur apud cedentem , vt poſt Ange.not. Crott.
conſ.73.n.12. Cacher.deciſ.45.n.7.in fi.Sur.
conſi.22.nu.34. & ſeq. vbi late probat ex hoc
dici mandatum exercitium directarum.Botta
conſi.62.n.13. Modo cum ceſsionarius fuerit
conſtitutus procurator ipſius cedentis, nõ fuit
87 † neceſſaria alia interpellatio,cum perinde ſit
ac ſi cedens ſemper fuiſſet præſens , vt in ſpe-
cie noſtra arguit Dec.conſi.102.n.2.

88 Reſpondetur tertio, oppoſita † militare in
caſum euictionis,in quo requiritur denuntia-
tio creditoris ad hoc,vt tradat rem liberam re
mouendo onus , vel obligationem in illa exi-
ſtentem ſecus in præſenti caſu , vbi agitur de
ceſsione contra cedentem,vt adimpleat,quod
promiſit,non inquam requiritur denunciatio,
quia agitur ex inſtrumento ceſsionis primæua
obligatione legis ad tradendam rem ceſſam.
Ita Alex.conſi.63.n.11.in 6.Deci.conſi.102.
ante fin.verſ. Item diligenter conſiderandum
eſt.Caball.de euictio.§.3.n.117.Craue.conſ.
83.num.4.

89 Reſpondetur quarto,talem amiſsionẽ † de-
nuntiationis non officere, quia nihil intererat
ipſius ceſsionarij, cum ceſsio ipſa fuerit nulla,
cum ius ſocietatis non potuerit cedi , & ſocij
potuerunt iuridicè recuſare ceſsionarium , vt
ſupra dixi in primo fundamento. Ceſſat enim
culpa Coccij,ex quo denũtiatio nihil profuiſ-
ſet , meritò igitur vti ſuperflua potuit omitti ,
vt poſt alios tradit Crau.conſi.83. n. 5.& cõſ.
567.n.3.latè Surd.conſi.181.n.27. & ſeq.vbi
90 ait, † non eſſe neceſſariam citationem, quãdo
conſtat nullum omnino ius defenſionis com-
petijſſe ipſi citando.Alex.conſi.63.n.12. in 6.
Anch.& Fachin. infracitati , ex quibus cõſtat
91 † Decium contrariantem male ſenſiſſe , & cũ
prædictis concordat Natt. conſi.232.n.5.

Reſpondetur quinto,non ſufficere Coardo
excipere de interpellatione ſibi non facta,niſi
92 etiam in medium adducat & doceat , † quòd
ſi fuiſſet interpellatus potuiſſet remouere tale
obſtaculum oppoſitum per ſocios renitentes,
adducendo rationem cuius vigore ſocios po-
tuiſſet cogere ad acceptandum ceſsionarium
in ſocium. Ita poſt Alex.aduertit Crau. conſi.
179.n.5.6. Vant.de nullit.tit.quib. mod.ſen.
null.def.poſſ.nu.108.Surd.conſi.181.nu.28.
Alex.conſi.63.n.12.in 6.Anch.Regien.q.36.

Digitized by Google

par. 1. Fachin. lib. 2. quæſtionum. cap. 36. Man
del. conſi. 417. nu. 16. & conſi. 514. nu. 9. & ibi
addition.

93 Ad ſecundum reſpondetur, † contrahentiũ
non præſumi ſcire leges, quando agitur de dã-
no vitando. Bart. in l. bonorum, ff. bonor. poſſ.
tit. generali. Rip. in l. 1. §. ſi quis ita, nu. 29. ff.
verb. obl. Surd. conſi. 349. num. 15.

94 Reſpondetur ſecundò talem † præſumptio-
nem ceſſare quãdo partes faciunt actum nul-
lum, vt poſt Felin. tradit Rip. d. num. 29. vbi e-
tiam alios adducit.

95 Ad illud autẽ quod adducebatur † ex Natt.
conſil. 185. num. 8. Reſpondetur Natt. eò loci
reprobari per Pet. Ant. Auguiſ. conſi. 28. num.
2. & ſequ. lib. 2. dicens quòd tradita per Natt.
nec lege nec ratione probantur.

Reſpondetur ſecundo, quòd licet Coardus
promiſſerit de facto ſuo tantum, attamen etiã
Coccius non contentus de illa ſimplici pro-
miſſione, ſibi prouidit de alia, quia fuit poſitus
in locum cedentis, ita & taliter quòd vti poſſit
iuribus ceſſis, prout poterat cedens ante ceſ-
ſionem factam, quò fit vt talis promiſſio limi-
tata non attẽdatur, cum ceſſionarius ſibi pro-
uiderit de alia obligatione maiori. Sicuti in
96 ſimili videmus quòd emens † ſcienter rem a-
lienam redditur ſecurus, quando ſibi prouidit
de euictione. Latè Surd. conſi. 15. num. 16. vſ-
que 20. Burſ. conſi. 160. num. 41. & ſeq. & ma
ximè cum cedens promiſerit etiam attendere,
& obſeruare omnia contenta in inſtrumento,
97 aſſerendo illa eſſe vera, quæ † promiſſio dici-
tur etiam comprehendere ſubſiſtentiam ceſſio
nis, vt per Surd. vbi ſupra num. 19. verſic. De-
mum venditores.

Quatenus autem dicebatur Coccium de-
buiſſe inueſtigare qualitatem iuris ceſſi.

98 Reſpondetur contrahentem † quemlibet te
neri ad ſe informandum de cõditione & qua-
litate perſonæ, cum qua gerit contractum, non
autem de qualitate rei vel iuris in contractum
deducti, ſecundum Crott. in l. filiusfamilias. §.
diui. num. 170. ff. leg. 1. Surd. conſi. 13. nume.
38. Riminal. iun. conſi. 640. num. 65. Cephal.
conſi. 393. num. 99.

99 Reſpondetur ſecundo, † tex. in l. qui cum a-
lio. non procedere in perſona ignara, cui ex æ-
quitate ſubuenitur, ne alter cum illius iactura
locupletetur. Cagnol. in d. l. qui cum alio, nu.
6. & numero 13.

100 Reſpondetur tertio. l. qui cum alio. non in-
ducere obligationem nec effectũ, quando par-
tes nulliter contrahunt, ſeu quando actũ nul-
lum celebrant, quia ex tali actu nullus reſul-
tat effectus, vt ſupra tetigi in primo fundamẽ-
to, non repero.

Ad tertium reſpondetur, aduertendum eſſe
in præſenti caſu non fuiſſe ceſſa emolumentã
ſocietatis, ſed ius ipſius ſocietatis cum emolu
mentis, ſed ex diuerſis non fit illatio, iuribus
notis. Vtilitas inquam ac emolumenta, quæ
ex ſocietate reſultarunt, poſſunt tranſmitti ad
hæredes, vt per Surd. & Theſaur. in locis addu
ctis, non tamen ius ipſum competens alicui in
ſocietate poteſt tranſmitti, vt ſupra dictum eſt
in primo fundamento, & tranſmiſſio emolu-
mentorum ſupponit ſocietatem præambulam
diſſolutam, ceſsio autẽ iuris ſocietatis arguit
ſocietatem permanentem tempore ceſsionis,
& colligitur, vt dixi, ex adductis per Surd. &
Theſau. in præallegatis locis. Sane in caſu iſto
cõtrouertitur de ipſamet ſubſtantia ſocietatis
ceſſæ, non autem de emolumentis è ſocietate
101 prouentis. Quando enim verba † in contra-
ctu ſunt expreſſa, illis eſt ſtãdum, quanquam
contrariæ præſumptiones præpõderarent. Gra
uet. conſi. 20. num. 4. & conſi. 25. num. 22. Ol-
drad. conſil. 154. in primo dubio. Imo quando
102 verba † poſſunt intelligi ſecundum propriũ
ſignificatum non debent trahi ad impropriũ.
l. verbis ciuilibus. ff. vulg. Crau. conſi. 159. nu.
103 7. Non igitur dicendum eſt, † ceſsionem ex-
plicitam iuris ſocietatis ad emolumenta ſocie
tatis trahendam eſſe, cum ſint termini valdè
104 inter ſe diſcrepantes, meritò diſpoſitio † non
poteſt conuenire illis, quibus verba non con-
ueniunt. l. 4. §. toties. ff. damn. infect. Alexan.
conſi. 2. num. 4. in 4. Rom. conſ. 434. in primo
105 dub. Dec. conſi. 444. num. 16. Nec † poſſunt
conuerti inter ſe termini iſti. Siquidem in ceſ-
ſione iuris ſocietatis [dato cõſenſu ſociorum]
continentur emolumenta & onera ſocietatis,
nõ autem è contra, quia ceſsis emolumentis ſo
cietatis non efficitur ſocius, nec venit ius ſocie
tatis, vt patet ex præallegatis.

Nec vim facit clauſula, omni meliori mo-
do &c.

106 Reſpondetur enim illam † non extendere
diſpoſitionem ad caſus non expreſſos, ſed ſo-
lum referri ad ſpecificatos, illoſque validare,
& conſeruare. Meritò omiſſum ampliare & nõ
expreſſum inducere nequit. Latè Ioſ. Lud. de-
ciſ. Peruſ. 117. numer. 22. & 28. ſicuti non po-
107 teſt † supplere defectum ſubſtantiæ, ſed qua-
litatis tantum. Menoch. conſi. 415. numer. 20.
Nequaquam igitur dicendum eſt ceſsionem
iuris ſocietatis vigore talis clauſulæ verificari
in ceſsione emolumentorum.

108 Reſpondetur ſecundo, præfatam † clauſulã
nullatenus operari, quando modus ineptus
fuit expreſſus, & ex illo modus aptus deſcen-
dere nequit. Vant. de nullit. rit. de nullit. ex de
fect. iuris. ordin. num. 174. Menoc. conſi. 415.
num. 27. At hic inepte fuit ceſſum ius ſocieta-
tis, & aptus modus ex tali ceſsione reſultare

nequit

nequit ſocijs reluctantibus, vt ſupra dictũ eſt. Non enim poteſt talis ceſſionarius agere ad emolumenta niſi actione pro ſocio, ſed ſi non poteſt eſſe ſocius,nec illi actio pro ſocio poteſt competere.

109 Reſpondetur tertio,illam clauſulam † operare in caſu dubio,non autem in claro, in quo clarè cantant verba partium, latè Surd. conſi. 318.n.20.& deciſ.Mantua.7.nu.25.vbi alios

110 adducit, alias ſequeretur, † quòd ipſamet clauſula poſſet inducere difformia, & tollere vitium contrarietatis contra relata per Capic. deciſ.98.n.9.Perſonal.de petit.hæred. n.560. Borgnin.de vſufruct.n.107.Meno.conſi.415. num.25.

111 Reſpondetur quarto, † non habere virtutẽ operandi in actu nullo, cum faciens actum nullum dicatur nugari. Surd. deciſ.7.n. 28.&

112 quando actus † principalis eſt nullus [vt eſt ceſſio iuris ſocietatis, quod eſt perſonaliſſimũ, & non tenet inuitis ſocijs, vt ſæpius fuit repetitum] cætera omnia corruunt ad validandũ illum actum.Surd. alios congerens in d.deciſ. 7.n.28.Curt.iun.conſi.131.nu.12. Iaſ.conſi. 133.nu.37.& ſeq.in 4.Anguil.conſ.93.nu.4. & ſeq.

Tollitur & illud, quod dicebatur de annis præteritis,quorum reſpectu ius ſimplex ſocietatis adaptari non poterit,ſed tantum commoditas emolumentorum,vnde ſequitur conclu-

113 ſio, quòd debeant † æqualiter determinari tempus præteritum, & futurum iuxta l. Nam hoc iure.ff.vulg.

114 Reſpondetur enim,quòd vnicum † verbum ad plura relatum vario modo intelligitur iuxta relata, & vno reſpectu proprie, & alio impropriè, vnde diuerſo iure cenſentur, vt poſt Gloſ.declarat Mazzol.conſ.116.num.50.vbi poſt Alex.Deci. & alios ſubiungit oppoſitum admitti,quãdo illa vnica determinatio poteſt vniformiter operari,alias ſecus, quia tunc di-

115 uerſimoda reſultat determinatio, † & nunquam paritas determinationis, quãdo lex illã non admittit. l.mulieri; & Titio. ff. condit. & demonſtr.

116 Reſpondetur ſecundo † argumentum deſumptum ex d.l. iam hoc iure; non procedere in ijs, quæ ſunt contra regulas iuris,vt diffuſe probat Cur.iun.conſi.33.n.4.Mazzo.d.conſ. 116.n.53.Hinc dixit Abb. in c.Tranſlato n.4.

117 de conſti.quod extenſio † caſuum non debet fieri, vbi caſus ſimilis habet legem in contrarium,cum non debeat induci legum correctio ex ſimilitudine rationis.

118 Reſpondetur tertio, & realiter, † ſatis eſſe in propoſito noſtro, vt adæquatio fuerit facta eo reſpectu,vt ius ſocietatis quoad tempus futurum, & emolumenta quoad tempus præteritum in vnica determinatione fuerint ceſſa, & determinata, licet in omnibus non conueniant per omnimodam ſimilitudinem. Ideo ceſſio iuris ſocietatis, per annos ſex quoad tẽpus decurſum, verificari poteſt tãtum quo ad vtilitatem, & onera reſultantia ex ſocietate exercita, & poſſet ſuſtineri,non autem quo ad tempus futurum reſpectu futuri exercitij ſocietatis,cum lex hoc non admittat inuitis ſocijs,adeo quod reſultat æqualis determinatio reſpectu actus cedendi, & prouiſionis ceſſionarij, non autem quo ad ſubſiſtentiam integræ ceſſionis, cum lex hoc in caſu aliter determinet, vt optimè concludit Deci. conſil. 416.

119 n.15.16.dicens,quòd æqualis † illa determinatio requiſita in illa concluſione dictante [Quòd vnica determinatio plura reſpiciens determinabilia debet illa æqualiter determinare] ſat eſt, quòd verificetur, & inducatur ſimilitudo,vel adæquatio eo reſpectu, quo facta ſit adæquatio, licèt non in omnibus ſit ſimilitudo, ſubdens,quòd quãdo ſub vnica determinatione alicui facta fuit ſubſtitutio vulgaris, & fideicommiſſaria, vel quando vtraq; comprehenditur in compendioſa,illa adæquatio dicitur facta eo reſpectu ſimili ad hoc vt vtroque caſu ſubſtitutus admittatur, & ſic vtraque ſubſtitutio fuit determinata ad prouiſionem ſubſtituti, ſed tamen ſecundum illarum naturam,& qualitatem propriam, nec aliquo pacto dicendum eſt, quòd per tandem vnicam determinationem confundantur, & alteretur natura vulgaris,vel fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, ſed prouiſio illa vnica dicitur facta de vulgari ſecundum naturam vulgaris, & de fideicommiſſaria ſecundum naturam eius. hæc Decius, cum quo valde conferunt dicta per Curt.iam dicto conſi.33.n.4.& per Crau.cõſ. 674.nu.37.ver. Secundo reſpondetur, vbi ait

120 non eſſe locum † l. iam hoc iure. vbi natura diuerſa in determinabilibus ineſt. Ita igitur, vt dixi, in propoſito noſtro ceſſio quoad tempus decurſum poteſt verificari reſpectu emolumentorum, & poteſt intelligi quoad vtilitatem perceptam non autem quoad tempus futurum, in quo agitur de exercitio ſocietatis,& de admiſſione in ſocium, quo in caſu nõ tenet ceſſio,licet quoad tempus decurſum intuitu ſolius commoditatis, & vtilitatis ſuſtineri poſſet. Iſtorum enim caſuum diuerſa eſt natura, & determinatio a lege inducta licet ſub vnica ceſſione contineantur. Plures alias reſponſiones adducit Burſ. conſi. 151. nu. 10.& ſeq.quæ apprimè accommodãtur præſenti caſui,quas non curo referre,cum apud eum videri poſſint,& apud Crau.conſ.674.n.37.

Pariter declinatur conſideratio iuramenti &c.

Reſpon-

121 Reſpondetur inquàm iurámentum † intel-
ligi eſſe præſtitum ſecundum naturam actus,
& ſecundum conditionem actui inhærentem,
ſuper quo interponitur.l.ſi.C.non num.pecu.
Caballin. milleloq.223.Gabr.titu.de iureiur.
122 concluſ. 10. & ideo iuramentum † roborat,
ſed tamen non extendit obligationem. Surd.
conſi.20.n.8.& conſi.315.n.27.& conſi.264.
123 n.45.nec † validat contractum dolo initum,
idem Surd.conſi.84.n.11. Si igitur ceſſio iuris
ſocietatis non tenet inuitis ſocijs, vt ſupra pro
bauimus, iuramentum nō operatur, vt teneat
contra apertam legis diſpoſitionem.
224 Reſpondetur ſecundo iuramentum † ſem-
per intelligi rebus ſic ſtantibus.c.2. vbi Gloſ.
& Doct.de renunt.Surd.conſi.418.nu.7.Mo-
do putauit Coccius ceſſionem ſubſiſtere ideo
iurauit,quæ tamen eſt nulla , ideo iuramētum
non afficit,vt in ſimili Surd.conſi.327.nu.12.
225 & 264.n.42.vbi ait † mutato rerum ſtatu,&
ſuperueniente noua cauſa contrauenientē iu-
ramento non effici periurum. Si ergo ſocij nō
obſtante ceſſione iurata noluerunt admittere
Coccium in ſocium,non poteſt dici illum vin
culatum eſſe per iuramentum.

Ad quartum de ceſſione facta periculo , &
riſigo ceſſionarij &c.

226 Reſpondetur illud periculum, & riſigū † re-
ferri ad exercitium ſocietatis , & daciti , & ad
exactionem creditorum iam ceſſorum, præſup
poſita validitate contractus celebrati, ſeu præ
ſuppoſita ſubſiſtentia iuris ceſſi,alias ſequere-
tur inueriſimilitudo , quòd Coccius voluerit
abſolutè conſeruare indemnes contrahentes
ſecum contra Cameram Ducalem , abſq; ali-
qua ſecuritate,quòd contractus ſeu ceſſio ſub-
ſiſtat,adeo quòd Coccium voluiſſe donare di-
127 cendum eſſet, & tamen † donatio non præſu
mitur, ſed potius error etiam iuris , & in facto
proprio.Surd.conſ.290.n.14.Confert doctri-
na Bar. in l.Pupilli.§.ſorror.ff.ſolu. vbi ait di-
ſpoſitionem illius textus dictantis,Periculum
128 † nominis ceſſi pertinere ad ceſſionarium in-
telligi debere de periculo cauſato poſt ceſſio-
nem, non autem de periculo ſubſiſtente tem-
pore ceſsionis.

Reſpondetur ſecundo,ceſsionem iſtam fuiſ
ſe nullam, & haberi pro non facta , & eſſe fru-
ſtratoriam, vt ſupra in primo fundamēto. Quo
modo igitur poteſt dici facta ceſsio periculo
129 ceſsionarij , † ſi nulla ceſsio verè facta fuit,
vel ſaltem verbalis ſimpliciter ac nullius pon-
deris.

Reſpondetur tertio, contrarium admitti in
130 ſe nempe cedentem † teneri ſimpliciter ad
præſtandum ius ceſſum eſſe verum,ſed in præ-
ſenti caſu iſtud negatur in eſſe,ex quo ſtante
recuſatione ſociorum ceſsio illa non eſt vera
nec fundata , ſed totaliter vána, & ſine aliquà
obligatione ſocietatis ceſſæ.
131 Nec vrgent adducta per Alex. † conſi. 93.
n.2.in 4.& Natt.conſi.38.

Reſpondetur enim , quod vendens nomen
debitoris tale quale eſt , tenetur tamen illud
præſtare,licet nō idoneum manutenere , quia
132 verba, † tale quale,non cernunt eſſentiā ſed
qualitatem. Ita Ang.in l.ſi plus.§.qui nomen.
vbi fulgoſ.verſic.Quartus, & vltimus caſus.ff.
euict. vbi ait ita intrepide tenendum eſſe , vt
probat tex.in d.§.qui nomen.ibi[duntaxat vt
ſit] Idq; probat ibi Gloſ. quatenus ait talem
venditorem teneri præſtare, & huiuſmodi no-
men venditum poſsit de iure exigi,licet nō de
facto, & ita declarat omnino videnda deciſ.
Mant.288.n.28.29.At ſtante nullitate,& va-
nitate ceſsionis ſine effectu non dicitur præſta
re ius ceſſum fuiſſe verum , licet non exigibile
vel idoneum.
133 Ita pariter vendens ius † quod habet in re,
licet de euictione non teneatur , tenetur tamē
præſtare rem illam eſſe obligatam , vt per plu-
ra iura probat Caballi. de euictio.§.5.nu.36.
alias ceſsio illa nullatenus eſt curāda nec one
134 rat ceſsionarium,& ius, † quod non eſt,non
poteſt cedi. Iaſ.conſi. 134. col.1. in 4. Raud.
conſi.2.n.76.in 1.

Quatenus etiam adducebatur ius conditio
nale incertum,vel conſiſtens in ſpe cedi poſſe
ex Homod.conſi.214.

Reſpondetur illud admitti, dum tamen cō-
ditio, vel ſpes impleatur , alias non tenet nec
valet.Idem Homod. d.conſi.214.nu.7. Bald.
conſi.346.in fin.in 4.adeo quòd vbique colli-
gitur ceſsionem non eſſe curandam , niſi con-
currat ſubſtantia ſeu eſſentia rei ceſſæ.
135 Ad quintum reſpondetur , † ius vectigaliū
tranſire ad hæredes concurrentibus tamen re-
quiſitis per Gloſ.in l.Adeo.ff. pro ſoc. Theſau.
deciſ.242.n.2. Ioſ.Ludo.concluſ.53.fol. mihi
54.ver.Fallit quando quis conduceret.Felici.
de ſociet.c.32.n.20.& ſeq. vbi enumerat qua
tuor requiſita neceſſaria. Primum,quod ſit ſo-
cietas vectigalium. Secundum quod ſocij con
uenerint inter ſe,vt tranſiret ad hæredes. Ter-
tium,quòd perſonæ hæredū ſint habiles.Quar
tum, quòd ſocij paciſcantur cum locatore de
tali tranſitu, ſequitur Zanch. in conſilio edito
poſt tractatum de ſocietate congeſtum per
Mozzi.de contr.poſt tit.de ſociet.n.27.

De quibus requiſitis non conſtat in præſen
ti caſu, & conſequenter tale ius cedi non po-
tuit. Siquidem etſi quod eſt tranſmiſsibile,ſit
etiam ceſsibile,attamen cum ad eſſentiā tranſ
miſsionis ſocietatis vectigalium requirantur
quatuor illa prænarrata requiſita , neceſſario
ſequitur debere ēt cōcurrere in caſu ceſsionis.

Nec

Nec aliquid operatur illa mentio hæredum
136 in caſu iſto, nam illamet mentio † hæredum
operatur tranſmiſsionem ad hæredes ad commodum locatoris quoad obſeruantiam cōtractus, non tamen operatur talis trāſitus quoad perdurandam ſeu prorogandam ipſam ſocietatem quoad ipſoſmet ſocios, niſi explicite mētio hæredum fiat in contractu ſocietatis. Ita Dec. conſi. 213. n. 8. verſ. Poſtremo. Rui. conſ. 90. n. 11. verſi. Et dato etiam millies in 1. Zanchi. in conſilio edito poſt tract. Mozzi. de ſoci. n. 28. Felici. de ſociet. c. 32. n. 28.

Reſpondetur ſecundo argumentū de tranſ-
137 miſsione † ad ceſsionem tenere negatiuè nō
autem affirmatiuè [quidquid nonnulli minus recte ſenſerint] nam valet conſequentia: non tranſmittitur ergo non ceditur, non autem cōuertitur, nēpe tranſmittitur ergo ceditur. tex. in l. ſi ſtipulatus fuerim. ff. verba oblig. l. ſi mulier. §. ex aſſe. ff. iur. dot. quos textus adducit in propoſito iſto Gomeſ. in §. fuerat. n. 26. Inſtit. de actio. Socin. in l. cum filiofamilias. col. pen. ver. Ad ſecundum dic quod verum eſt. ff. leg. 1. cum alijs congeſtis per Tiraque. de retr. lignag. §. 26. Glo. 1. n. 44. & ſeq. & per Zanch. in l. hæredes mei. §. cum ita. par. 4. n. 475. ff. ad Trebel. & ideo videmus fideicommiſſum vniuerſale ad hæredes tranſmitti non tamen cedi poſſe. Pariter iura directa tranſmittuntur, nō ceduntur. Ita etiam iurium ſepulchrorum fit tranſmiſsio non vtique ceſsio. Tiraquel. loco præcitato. Emphyteuſis cadit in tranſmiſsione non in ceſsione. Bero. vbi ſupra. Quo fit vt idem fatendum ſit in caſu iſto, quod ius iſtius ſocietatis poſsit tranſmitti vt ſupra, non tamen cedi.

138 Reſpondetur tertio de tranſmiſsione † ad
ceſsionem recte inferri dummodo ceſsio fiat ex cauſa, vel ex contractu, propter quem contrahentes non cadant in vitium ſeu in actum prohibitum, vel a iure reprobatum, vt pulchre docet Bero. in c. 1. n. 3. in fin. & n. 4. de iur. pa. Zanch. in d. nu. 475. Modo ceſsio iſta iuris ſocietatis inuitis ſocijs reprobatur a lege, vt ſup. in primo fundamento, ideo non tenet vti vitioſa, & prohibita.

Ad ſextum de approbatione &c.

Reſpondetur Coccium fuiſſe approbatum tamquam commiſsionem in exactionibus illi commiſsis [ſeu etiam vti inſtitorem dato non tamen admiſſo, quòd potuerit conſiderari, vt inſtitor] non tamen conſtar vnquam fuiſſe approbatam, vt ſocium in conductione vecti-
139 galium. At † approbatio quæ ex aliquo fa-
cto ſequitur ad limites ipſius facti reſtringi debet, & quatenus factum interuenit tantum, & non vltra. Crau. conſi. 737. num. 16. ſubdens
140 † actus voluntarios nō extendi vltra ea quæ
geruntur. Et conſequenter dicendum eſt deſtinationem ſociorum factam in perſonā Coccij ante ceſsionem prędictam, & ſucceſsiuè duratam poſt ceſsionem ad exigendum credita, ſocietatis non extendi vltra metas exactoris, quia nomen ſocij in propoſito iſto denotat dominium, & ſuperioritatem. Nomen autem, & qualitas commiſſarij ſeu exactoris, importat ſeruitutem, & dependentiam a perſona maiori. Et vt dixi, ſocietas conſenſu perficitur, con-
141 ſenſus † autem qui colligitur ex facto nō ex-
tenditur vltra quam ex illo actu infertur de neceſsitate. Sur. conſ. 160. nu. 53. & conſ. 212. n. 22. Vnde non eſt extendenda approbatio facta in Coccium tamquam exactorem ſeruum, & commiſſarium, vt reputetur Dominus, & ſocius, & coæqualis.

Nec releuat ſocios teneri ex facto inſtitoris & ſocios inter ſeſe viciſsim inſtitores reputari.

142 Quia reſpondetur † id procedere vigore mā
dati emanari a ſocijs, & conſequenter donec inſtitoria reuocetur a ſocijs. nam illa finita ceſſat conuentio, & obligatio ſociorū. Pariſ. cōſi. 94. n. 34. in 1. Dec. in l. ſi inſtitorem, nu. 4. ff. ſi cer. pet. Felici. d. cap. 30. nu. 27. æquiparantur
143 † enim inſtitor, & procurator, nam ambo poſ
ſunt pro libito remoueri. deciſ. Genuæ 14. nu.
144 62. Adeo quòd adminiſtratio † geſta per in-
ſtitorem dependet a voluntate ſociorum ſuperiorum, & facta per inſtitorem dependent a facultate illi præſtita ab illis, quorum negotia exercet & adminiſtrar, vt colligitur ex dictis
145 p Felici. d. c. 30. n. 33. Hinc dicitur, † inſtito
rem conſtitui debere nominatim ad hoc vt inſtitor dici poſsit. deciſ. Genu. 14. n. 7. Nec dici
146 tur inſtitor † niſi qui a domino prępoſitus eſt
negotiationi eadem deciſ. Genu. 14. nu. 47. in
147 fi. & 48. & nu. 61. Quia ille vere dici † poteſt
inſtitor, qui aliena negotia gerit exigendo pecunias, & contrahendo. deciſ. Genu. 160. n. 3. & vulgariter loquendo, inſtitor dicitur Facto. Bar. in l. eandem. num. 9. ff. duob. reis. d. deciſ. Genu. 14. nu. 43. vnde pater inſtitorem agere nomine alieno, ſocium autē nomine proprio.

Ad illud verò, quod ſocij diuerſis in regionibus negotiantes dicantur viciſsitudinarij
188 inſtirores, † illud intelligitur per fictionem,
non inquam ſunt inſtitores, ſed adinſtar inſtitorum, vt poſt alios aduertit deciſ. Genu. 14. n. 71. 72. vbi ſubiungit ſocios inter ſeſe inuicem videri præponere propter mutuam illam, & viciſsitudinariam exercitationem, & quaſi commutationem, quia illa reciproca viciſsitudo hoc operatur, qua ceſſante ceſſat & inſtitoriæ præpoſitio. Sequitur Felici. d. c. 30. nu. 17.
189 quæ † viciſsitudo, & commutatio non con-
ſideratur inter ſocios ex vna, & verum inſti-

torem

torem ex allā. Vnde veri inſtitores non conti-
nentur ſub nomine ſociorum dominorum ne-
gotiationis,cum inſtitor poſsit pro libito reuo
cari, & dicitur ſeruus,& factor,non ſocius nec
Dominus.

Ad ſeptimum de aſſumptione &c.

150 Reſpondetur,non tenere argumentum † ab
aſſumptione ad ceſsionē, nec ab aſſumpto ad
ceſsionarium,nam admiſsio illa conceditur a
lege,quia fit mutuo conſenſu contrahentium,
& ideo inter illos contrahitur ſocietas. At ſe-
cus in ceſsione,quæ irritatur dato diſſenſu ſo-
ciorum. vnde ceſsio ſine fundamento mutui
conſenſus dicitur nulla, & nullum operatur
effectum. In caſu inquam aſſumptionis aſſu-
mens remanet ſocius aſſumentis tantum, nec
alteratur prima ſocietas. In ſecundo caſu ce-
dens ſe eximit a ſocietate,& ſocietas alteratur
per mutationem perſonæ, quę nō fuit primor-
dialiter approbata ab alijs ſocijs intereſſatis,
& hanc diſtinctionem probat text. in d. l. qui
admittitur. Vbi omnes admittunt. Vnde erro
neum eſt argumentum ab aſſumptione in ſo-
cium, ad ceſsionem ſocietatis factā extraneo
inuitis ſocijs.

Ad octauum reſpondetur,imò fuiſſe ceſſum
ius ſocietatis non autem ius ſimplicis condu-
ctionis: nam,non obſtante obitu Pontis, ſem-
per continuauit, vel ſaltem illico fuit renoua-
ta eadem ſocietas in omnibus, & per omnia
per plures menſes ante contractum ceſsionis.
151 ſocietas † enim renouatur expreſſe vel tacite
per actus ſociales,qui citra ius ſocietatis fieri
nequeunt, vel non ſolent. Menoc.lib. 3. præ-
ſumpt.57. Maſcar. de probat. concluſ. 1310.
Felici.de ſociet.c.41.col.1.& ſeq. Latè Zanc.
in conſilio impreſſo poſt tractatum Mozzi. de
ſociet.per tot. & in eiſdem, vel omnibus illis
152 actibus, † ex quibus originaliter contracta,
vel inita præſumitur ſocietas,eiſdemmet præ-
ſumitur renouata. Felici.alios adducens d.ca.
41.n.4.Munoz.de Ratiocin.ca.6.num. 61. &
ſequentibus.

Primum igitur ſignum renouatæ ſocietatis
& poſtea ceſſæ,colligitur ex ipſamet confeſsio
ne iudiciali ipſius Arrigoti, de qua in proceſſu
fol.8. repetita ſol.49. explicitè fatentis Coc-
cium ceſsionarium poſt ceſsionem ſe geſsiſſe
pro ſocio, & illi fuiſſe ceſſum ius ſocietatis,
ſubdens hoc eſſe notorium. Quæ confeſsio
153 † probat talem renouationem, vt probè no-
tat Zanchi. in præcitato conſi.n.40.
154 Secundum ſignum colligitur ex eo, † quòd
Coardus toto poſſe ſuo nixus eſt per duplica-
tas literas, & nuntios, vt alij ſocij cooptarent
in ſocietate ipſum Coccium,ipſoſq; ſocios nū
quam illum admittere voluiſſe, vt per teſtes
plurimos examinatos videre eſt. Quò fit, vt
Coardus vere ceſſerit ius ſocietatis, non autē
ius ſolius conductionis, quia ſuperflua fuiſſet
requiſitio ſociorum. vt Coccium admitterent
in conſocium, ex quo potuiſſet Coccio ſublo-
care partem ſuam locationis cæteris inſcijs,
vel inuitis ex l.nemo.C.locat.
155 Tertium depromitur ſignum, † quòd Coar
dus poſt ceſsionem illam, & recuſationem ſo-
ciorum nunquam ſe exemit ab oneribus, &
muneribus ſocietatis, ſed ſemper participauit
de lucro, & de damno a ſocietate prouenienti
bus, & idcirco perſpicuè colligitur ex codice
magiſtrali ſocietatis illi fuiſſe appoſitum onus
ſoluendi ſummam aureorum quingentorum
illi tangentem pro ſua octaua parte ſoluendā
Cameræ Ducali,merito ſemper fuit ſocius vſ-
que ad finem ſocietatis, alias non fuiſſet de-
ſcriptus debitor tam egregie quātitatis ſuper
libris originalis ſocietatis, & per eoſdemmet
156 Rationales ſocietatis. Hinc dicitur, † quòd
renouata ſocietas cenſetur ex eo, quòd poſt tē
pus ſocietati præfinitum quis per longum tem
pus ſuum capitale non deduxit. Alex. conſil.
132.n.2.in 5.Munoz. de ratiocin.ca. 6.n.62.
157 & ex nominatione † ſociorum tamquam ſo-
ciorum dicitur omnino renouata ſocietas. Ioſ.
Ludo.concluſ.53.ſol.mihi 134. verſ. Tertia
præſumptio.

Quarto,tempore creatę ſocietatis fuit vna-
158 nimiter † adaptatus magnus codex formalis
cum lata inſcriptione in illius principio, quali
ter ille erat codex magiſtralis ſocietatis &c.ſu
per quo libro taliter inſcripto,ſemper non ob-
ſtante morte Pontis ſucceſſiue vſq; ad finem
conductionis fuerunt deſcriptæ omnes ratio-
nes,computa, & negotia totius ſocietatis nil
mutato, euidens ſignum perpetuatæ ſocieta-
tis.Zanch.in d.conſi.num.66.verſ. Itaque pro
concordia.Munoz.d.ca.6.nu.63. necnon fuit
ſcriptus continuo liber ille per eoſdemmet cā-
cellarios,vel Rationatos aut ſcripturales, &
negotia exercita ſemper per eoſdem commiſ-
ſarios,exactores,& inſtitores ac officiales nul-
159 lo remoto, † vnde negari nequit talis reno-
uatio ſeu continuatio. Decia.conſi.11.nu.34.
& ſeq.in 1.Ioſ.Ludo.d.fol.134.verſ.Et quan-
do.Munoz.d.c.6.n.6.Maſcar. de probat.con-
cluſ.1310.n.10.

Quinto ſi rectè ponderentur verba prolata
per Coardum cedentem,profectò fatendū eſt,
illum tunc temporis ſe geſſiſſe pro ſocio, & ius
ſibi competens in ſocietate Coccio ceſſiſſe,ibi
[dedit, ceſſit & remiſit præfato Coccio &c.
octauam partem quam habet & participat, ac
habuit & participauit in conductione daciti
generalis cū prædictis Ponte, & Eccleſia &c.]
Modo ſi Coardus in actu ceſsionis fatetur ſe
alias participaſſe, & nunc participare illam

octa-

Digitized by Google

octauam partem, quam cedit, conſequenter fatetur iam fuiſſe, & nunc eſſe eundem ſocium,
160 cum † nil aliud ſit eſſe participem, quam eſſe ſocium: nam iſta duo nomina differunt in ſono non in effectu, in quo in omnibus concordant. Deciſ. Genu. 46. colum. 1. poſt Gloſ. in l. cum in ſocietatis. C. pro ſoc. & deciſ. 14. num. 22. verſ. Vndecimo, & num. 129. Zanch. d. ſuo conſilio nu. 24. dicentes nil referre quam por-
161 tionem habeat participans, † quia ſemper pro illius rata dicetur ſocius, & quòd ſi in aliqua ſcriptura plures dicantur participare, pro rata initam fuiſſe ſocietatem dicendũ eſt. Addatur illud verbum relatiuum [quam] referre ſubſtantiam cum omnibus ſuis qualitatibus ſocietatis. Caſtr. conſi. 383. nume. 5. in primo Surd. deciſ. 85. nu. 3. dicentes, quòd importat idem ac ſi fuiſſet dictum eiſdem modis, & quemadmodum illam tenebat ante dictam ceſſionem.

Ad nonum reſpondetur, non negari ſchedulæ vel nummorum mille reſtitutionem, ſed bene dicitur hoc intempeſtiuè peti, quia ad talem reſtitutionem non tenetur Coccius antequam fuerit declarata nulla, vel valida ipſa ceſſio. Ipſe inquam Coccius non agit ad reſciſſionem ceſſionis, ſed ad illius nullitatem cauſatam culpa cedentis, qui non adimpleuit pro-
162 miſſa, vel conuenta, † quo in caſu non eſt locus tali reſtitutioni antequã ipſe Coccius fuerit totaliter in priſtinum repoſitus, vt per Vetall. deciſ. 317. in verſiculo Tranſactio. parte tertia, Maſchard. de probat. concluſ. 1387. num. 4.

Addatur quòd cum Coccius ſtante nullita-
163 te ceſſionis † euadat creditor longe maioris ſummæ, fruſtra cogitur ad reſtitutionem ſchedulæ minorem ſummam continentis, quia Coardus hoc in caſu teneretur ad ſupplendũ reliquatum debiti. Ceph. conſi. 677. in vltimo dub. Georg. allegat. 34. numero 21. 22.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non competit neganti ſcripturam ſua manu fuiſſe confectam.*

2 *Excipiens de non numerata pecunia ad hoc, vt obtineat in cauſa, debet probare, quod pecunia non fuit numerata & quod adfuit ſpes numerationis.*

3 *Exceptio oppoſita non dicitur per ſimplicem negationem ſed tenetur probare illam.*

4 *Deficienti in ſuo ſalutari eſt imputandum illi, nec condemnationem euitare poteſt.*

5 *Confeſſio facta ex alia cauſa, quam ſub ſpe futuræ numerationis, facit ceſſare exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

6 *Excipiens contra cauſam præcedentem, ſeu contra præteritam numerationem contentã in ſcriptura confeſſata tenetur probare eam non fuiſſe veram ſed falſam.*

7 *Cauſa de præterito enuntiata in ſcriptura confeſſionis præſumitur vera alio non conſtito.*

8 *Debitor probans nullam numerationem non fuiſſe factam, nec interuenire potuiſſe, quin eam vidiſſet, non obtinebit debitor.*

9 *Debitor debet ad obtinendum in cauſa probare concludenter numerationem non interueniſſe, nec aliquid aliud, quod pro numeratione haberetur.*

10 *Declaratio reſpicit præterita.*

11 *Declaratio reſpicit illud, quod antea erit dubium.*

12 *Verbum promitto inſitum in ſcriptura etiam priuata, & vulgari etiam idiomate conſcripta maxime in iuriſperito importat ſtipulationem.*

13 *Stipulatio præſumitur ineſſe in quacunque ſcriptura.*

14 *Verba cautionem importantia arguunt ſtipulationem.*

15 *Stipulatio de neceſſitate præſumitur quando interuenit fideiuſſio.*

16 *Creditoris præſentia in ſchedula præſumitur.*

17 *Præſentia, & obligatio arguunt ſine dubio ſtipulationem adeſſe.*

18 *Stipulatio reddit ſcripturam efficaciorem.*

19 *Stipulatio dicitur melior & efficacior contractus quam ſit in iure noſtro.*

20 *Stipulatio eſt illa, quæ producit actionem, non autem numeratio.*

21 *Promittens centum poſtea excipiens de non numerata pecunia, non contradicit petenti, ſed ineptè excipit.*

22 *Plica veritatis ſapit quodammodo vim iuramẽti, & excludit exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

23 *Nomen veritatis geminatum denotat euixam confeſſionem debitoris.*

24 *Debitor verus, & legitimus ſe aſſerens hoc repugnat exceptioni non numeratæ pecuniæ.*

25 *Fidem cautionis agnoſcens non poteſt denuo apponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

26 *Debitorum pluralitas non præſumitur.*

27 *Actus quilibet præſumitur geſtus in executionem cauſæ præambulæ.*

ARGVMENTVM,

Debitor recognoſcens ſchedulam, in qua adeſt obligatio, fideiuſſio, & alia apta ad vere ſe obligandum, non poteſt poſtea excipere de non numerata pecunia, nec obtinebit in cauſa niſi probauerit ſe non recepiſſe numeratione͂, nec aliquid aliud loco numerationis, nec non confeciſſe ſchedulam ſub ſpe futuræ numerationis.

CONSILIVM CXXI,

Actiones mea à Domino,

NVllo pacto excuſari poteſt Illuſtris ac admodum Reuerendus Dominus Marcus Antonius de Michaelibus a prætenſa ſolutione aureorum centum nonaginta per hæredes quon. Leonis Montalbotti bancherij ſub prætextu, quòd allegauerit, articulauerit, ac media teſtium probare nixus fuerit exceptionem non numeratæ pecuniæ non obſtantibus etiam allegatis per Illu. D. eius aduocatum, maximè cum dictus Reuerendus defecerit in ſalutari ſuo,

Siquidem cum ipſe Reuerendus fundauerit ſe in exceptione non numeratæ pecuniæ, conſequenter dicitur faſſus fuiſſe ſcriptum debiti fuiſſe manu ſua celebratum, quia negans
1 † ſcripturam ſua manu fuiſſe confectam huiuſmodi exceptionis beneficio gaudere nequit. Auth. Contra qui propriam. vbi Bald. Salic. Caſtren. & alij. C. non nume. pecunia. Gabr. titu. de acquir. poſſe. concluſ. quinta, numero vndecimo: Idque etiam colligitur ex teſtibus dicti Reuerendi Domini nomine examinatis.

Nil tamen prodeſt ipſi excipienti talis allegatio exceptionis defectiua, cum verè inſufficienter exceperit. Nam articulauit, & probare conatus eſt pecuniam tempore celebrationis ſcripti ſibi non fuiſſe numeratam, non autem probauit ſe apocham illam ſcripſiſſe ſpe futuræ numerationis. Duo inquam debet cõtinere exceptio nõ numeratæ pecuniæ ad hoc,
2 vt quis victoriam † obtineat contra producentem ſchedulam crediti confeſſati. Primo quòd pecunia non fuit numerata: ſecundo, quòd ad fuit ſpes futuræ numerationis. Bald. in l. 1. nu. quarto. C. cond. ob turp. cauſ. & ideo per ſim-
3 plicem negationem non dicitur oppoſita † talis exceptio, quia negans non excipit, & talis negatio inducit quidem litis conteſtationem, non autem confeſſionem impugnat, merito igitur debuit dirigere exceptionem contra confeſſionem allegando, & probando illam fuiſſe factã ſub ſpe futuræ numerationis, quod
4 cum non † fecerit, ſibi imputet, quia condemnationem euitare non poteſt. Ita Coſta in l. ſi ex cautione. limit. 4. nume. 4. verſi. Vltima eſt quæſtio. C. non numer. pecu. latè Bertaz. conſ. ciuil. 49. num. 41. & 43. Rimin. iun. conſ. 191. num. 12.

Præterea conſidero, dictam apocham fuiſſe confectam in domo propria ipſius Reuerendi, & tamen in ea leguntur hæc verba [per tanti hauuti in contanti dal loro banco] Quo fit, vt ſcriptura illa fuerit facta pet modum noui actus, cum habeat relationem ac cauſam, & actum de præterito, & ad præteritam numerationem, & conſequenter non militat in præſenti caſu exceptio non numeratæ pecuniæ, quia talis exceptio continet ſpem futuræ numerationis, ſed confeſſio prædicta habens relationem ad præteritam numerationem non poteſt dici facta ſub ſpe futuræ numerationis, & attenditur originalis cauſa ſeu origo petitionis, non autem ſubſequens actus confeſsionis. Quare omnino fatendum eſt, quòd cum
5 conſtet confeſsionem † iſtam fuiſſe factam ex alia cauſa, quam ſub ſpe futuræ numerationis, quòd prorſus ceſſet præallegata exceptio. text. in l. aduerſus. C. non nume. pecunia late Ruin. conſilio decimo nono, num. vndecimo, in 4. & in terminis terminantibus caſus noſtri clarè firmat omnino videndus Bertazin. conſilio ciuil. 49. numero decimo octauo, 52. 53. 54. Debebat igitur probare dictus Reue-
6 rendus † præcedentem cauſam ſeu præteritam numerationem, de qua in ſchedula confeſſionis, non fuiſſe veram ſed falſam. Ita Felin. in cap. Si cautio. numero quinquageſimo ſexto, in ſeptima ſallentia extr. fid. inſtrum. Coſta in d. l. ſi ex cautione. limit. 5. in fin. verſic. Sed magis illud intendit. Bertazin. conſilio quadrageſimo nono, numero 55. & ſequen. Cala. de mod. proband. numero 727. quia illa cau-
7 ſa † de præterito enuntiata in ſcriptura confeſsionis præſumitur vera alio non conſtito. Ruinus conſilio decimo nono, numero vndecimo, in quarto. Hinc dicitur in propoſito, quòd quando confeſsio non fit ſub ſpe futuræ numerationis, ſed propter numerationem, quæ iam facta fingitur ſi creditor producit ſcripturam confeſſati crediti contra
8 confitentem, & è conuerſo debitor † ad reprobandam ſcripruram inducit teſtes dicentes nullam numerationem factã fuiſſe, nec interuenire potuiſſe, quin eã vidiſſent, non tame͂ obtinebit

Digitized by Google

nebit debitor, cum id nequeat verificari in iã
facta numeratione, & in muruo naturali, cui
ius ciuile adiumento eſt. Prætcrea debuit
9 † formari articulus probans concludenter, nẽ-
pe non interueniſſe numerarionem, nec ali-
quid aliud, quod pro numeratione haberetur.
Caſtren. in l. ſingúlaria numero ſeptimo, ff. ſi
cer. pet. late Cioffi. conſi. 18. numero quinto,
in ſecundo. Confirmantur prædicta, nempe
quòd dicta apocha reſpiciat præteritam nu-
merationem, quatenus dictus Reuerendus nõ
ſimpliciter confeſſus eſt ſe debitorem, ſed de-
clárauit ſe debitorem ibi [Io Marc'Antonio
Micheli dichiaro &c.] ſi igitur declarat ſe de-
bitorem, de neceſſitare ſupponit præteritam
pecuniæ erogationem ante celebrationem
10 ſcripti, quia declaratio † reſpicit præterita.
Bald. in l. non dubium numero ſecundo, in 3.
notab. C. legibus. Hinc dicitur, quòd declara-
11 tio † reſpicit, quod antea erat dubium. l. hære
des palam. §. ſi quid. vbi Caſtr. ff. hæred. inſtit.
cum concordantibus.

Vlterius aduertẽdum eſt, in dicta ſchedula
confeſſionis interueniſſe ſtipulationem; Quia
dictus Reueren. promiſit ſoluere dictos dena-
rios omni meliori modo dictis hæredibus &c.
ſub obligatione &c. Cum inquam promiſerit
ſoluere, ex tali promiſsione reſulrar ſtipula-
12 tio, quia verbum, † promitto, inſitum in ſcri-
ptura etiam priuata, & vulgari etiam idioma-
te conſcripta maxime a iuriſperito, [vt eſt iſte
D. Reueren.] importat ſtipulationem. Cepha.
conſilio 396. numero vigeſimo ſeptimo, Botta
conſilio 65. numero trigeſimo ſeptimo, & de
veriori ac magis recepta nouiſsime teſtatur
Rimin. conſilio 108. numero decimo quarto,
vſque decimo octauo. Quinimo in quacunq;
13 ſcriptura † præſumitur ineſſe ſtipulatio, vt in
terminis noſtris aſſeuerat Bertaz. conſilio 49.
numero 20. & ſequenti. Maximè quando vl-
tra promiſsionem adeſt etiam cautio credito-
ris ibi [ſotto obligo de miei beni &c.] quia
14 verba † cautionem importantia arguunt ſti-
pulationem. Bertaz. dicto conſilio 49. nume.
vigeſimo tertio. Hinc dicitur, quòd quando
15 interuenit fideiuſſio † de neceſsitate præſumi
tur interueniſſe etiam ſtipulationem. Rimi. lo-
co præcitato. Et vere in præſenti caſu ceſſat
omnis amaritudo, quia ſchedula prædicta fuit
facta in præſentia partis ſeu creditoris [prout
16 etiam † talis præſentia præſumitur. Imo. conſ.
8. numero quinto, Caſtren. in l. 1. numero 4.
C. vſur. Aquil. in rubr. ff. verbo. obligat. nume-
17 ro 154.] & in ea interuenit obligatio, † qui-
bus duobus concurrentibus dubio procul præ
ſumitur adfuiſſe ſtipulationem, l. Titia. §. Idẽ
reſpondit. ff. verb. oblig. l. 1. & l. pen. C. contr.
ſtip. optimè alia adducendo, probat Aquilin.
in d. rubr. ff. verb. obliga. numero 153. & ſeq.
& numero 162. Addatur etiam ipſum Reuerẽ
dum promiſiſſe ſoluere omni meliori modo, er
18 go per ſtipulationem, quia ſtipulatio † reddit
ſcripturam efficaciorem. Caſtren. d. l. 1. nume-
19 ro tertio, C. vſur. Ideo ſtipulatio dicitur † me
lior, & efficacior contractus, quam ſit in iure
noſtro Cyn. Bald. & alij in l. ſi ex ptetio. C. ſi
cet. pet. In propoſito igitur dico, quòd cum in
dicta ſchedula contineatur ſtipulatio, actores
dicuntur agere ex ſtipulatione, non autem ex
20 numeratione, cum ſtipulatio ſit † illa, quæ
producit actionem nõ autem numeratio. Bal.
in l. cum vltra per illum tex. numero ſeptimo,
& clarius ibidem Caſtren. numero ſecundo,
C. non num. pecun. Vnde male excepit Reue-
rendus de pecunia non numerata. Nam quan-
do quis confitetur ſe debitorem pecuniæ, pro-
mittendo illam ſoluere per ſtipulationem, ſi
conuenitur, illi non competit exceptio non
numeratæ pecuniæ, ſed in factum, quæ tamen
non fuit intentata, ſiquidem petitio actorum
fundatur ſuper ſtipulatione tamquam ſuper
cauſa immediata actionis productiua, non au-
tem ſuper numeratione, quæ eſt cauſa cauſæ,
& conſequenter remota. Vnde ſi confitens de-
bitor vult declinare petitionem actorum, de-
bet vti actione in factum, quæ ipſi cauſæ im-
mediatę reſpondet, quia exceptio debet dire-
ctæ aduerſari intentioni agentis. Meritò ſi pe-
21 to centum, quæ ſoluere † promiſiſti, & tu ex-
cipis me non numeraſſe, certè non contradicis
meę intentioni, ſed incptè excipis. Ita latè
Caſtren. in d. l. cum vltra numero ſecundo. C.
non nume. pecun. & de veriori poſt multos ab
eo citatos teſtatur Cioffi. dicto conſilio 18. nu-
mero duodecimo, & ſequentibus in 2. ex qui-
bus ſatis conſtat in quantum defecerit dictus
Reuerendus in ſuo ſalutari.

Ex abundanti etiam videtur dicendũ, præ-
fatum Reuerendum non ſimpliciter fateri ſe
debitorem, ſed verum, & legitimum debito-
22 rem, quę quidem plica † veritatis ſapit quo-
dammodo vim iuramenti, & excludit talem
exceptionem non numeratę pecunię ſecundũ
Bal. in c. Ex inſinuatione numero quarto, ex-
tr. procur. Iaſ. in l. 2. §. creditum numero 22.
verſi. Tertio limita. vbi Purpur. numero 92. ff.
ſi cert. pet. Rolan. conſilio decimo ſeptimo, nu
mero 10. in 1. Alios adducit, & ſequitur Ber-
taz. conſilio 48. numero vigeſimo octauo, Ri-
min. iun. conſil. 191. numero decimo quarto,
23 maximè cum tale nomen † veritatis ſit gemi-
natum, vnde elicitur enixa confeſſio debito-
ris. l. Baliſta. ff. ad Trebell. Quia hoc mira-
biliter repugnant, vt quis ſit verus, & legiti-
24 mus † debitor, & quòd pecunia non fuerit
numerata. Rimin. iun. d. num. decimo quarto,

Digitized by Google

Non etiam videtur omittendum ex literis
ipſius Reuerendi confitentis ſatis conſtare ip-
ſum fidem cautionis agnouiſſe promittendo
ſe velle dare ſatisfactionem debiti ipſi banche
25 rio, prout debet, & qui aliquo modo fidẽ † cau
tionis agnouit, non poteſt denuo apponere ex-
ceptionem non numeratæ pecuniæ. l. cũ fidem
C. non nume. pecu. latè Coſta in d. l. ſi ex cau-
tione. limi. 7. Nec dicatur dictas literas poſſe
verificari in alio debito, quã cõtrouerſo. Quia
ex qualitate epiſtolæ, & cauſæ controuerſæ
26 conſtat de identitate, vltra ꝙ debitorum † plu
ralitas non præſumitur. Bal. in l. qui iuraſſe. §.
fin. ff. iureiur. Crau. conſilio 198. num. primo,
D. Surd. conſilio 61. numero 75. Vnde li-
teræ præſumuntur ſcriptæ intuitu iſtius debi-
27 ti, cum quilibet † actus præſumatur geſtus in
executionem cauſæ præambulæ. Cephal. con-
ſilio 315. numero octauo, Mago. decis. Luca.
5. num. 23.

In oppoſitum igitur adducta per Illuſtrem
Aduocatum debitoris procedunt in alijs ter-
minis, non in præſenti facti ſpecie iuxta præal
legata. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Vſura dotales, alimenta, ſeu quid aliud etiam ex pacto non debentur mulieri vidua poſt annum luctus ob retardatam dotis reſtitutionem, niſi fuerit conata conſequi dotem, & aliunde non habeat vnde ſe alat, & n. 4.

2 Proteſtatio ſeu ſimplex interpellatio non iuuat mulierem, vt ei debeantur interuſuria dotis, ſeu alimenta. niſi proſequuta fuerit iudicium vrgendo hæredes viri ad dotis reſtitutionem.

3 Onus probandi incumbit mulieri, quod aliunde non habuerit vbi ſe aleret.

5 Diſpoſitio teſtatoris mandantis hæredi, vt alimenta, vel certam quantitatem vxori ſuæ præſtet, donec dotes exegerit non tenet, quia ſapit vſuram, declara vt n. 6.

7 Hæres coactè, vel erroneè alimenta vxori teſtatoris præſtitiſſe præſumitur.

8 Vxor alimenta ſibi legata donec dotes non exegerit etiam a ſponte dante habere nequit.

9 Legatum vxori factum ſi dotes non petierit, & reuocatum ſi illas petierit, non dicitur relictum in recompenſationem.

10 Effectus, & non verborum cortex attenditur.

ARGVMENTVM.

Legatum alimentorum per teſtatorem vxori relictum, donec dotes ſuas non petierit, vti vſuram continens, non debetur.

CONSILIVM CXXII.

Actiones meæ à Domino.

1 MVlieri viduæ, † cui eſſet reſti-
tuenda dos poſt annum luctus
ab hæredibus viri, nec vſuræ
dotales, nec alimenta, nec ali-
quod aliud emolumentum ob
reſtitutionem dotis retardatam aliquo pacto
debentur, niſi duobus concurrentibus. Primò
quòd ipſa fecerit omnem poſſibilem diligen-
tiam ad hoc, vt dotem ſuam conſequatur. Se-
cundo quòd non habeat vnde ſe aliunde alat,
ſeu alimenta cõſequatur. Bal. Ang. Iaſ. & alij.
in l. diuortio. ff. ſolut. matrim. Afflı. decis. 284.
numero quarto, Crau. conſi. 189. numero 7.
verſic. Sextus caſus. Neguſ. de pigno. quinto,
membr. quintæ partis numero 17. Didac.
variar. reſolut. libro tertio, cap. primo, verſic.
Sexto hinc. Vbi latè deducit hoc in caſu non
eſſe habendam rationem paupertatis nec ege-
ſtatis viduæ, nempe vt ſi nil aliud habeat niſi
dotem, quia nec ex pacto poteſt habere ali-
quid ab hæredibus viri occaſione retardatæ
dotis reſtituendæ, niſi aliud concurrat, Plot.
de iuram. in lit. §. 11. numero ſeptimo, D. Sur.
conſilio 194. nume. 5. 13. & 16. & conſi. 243.
numero 23. optimè Rolan. conſilio 55. num.
18. in 2. dicens, requiri concurſum dictarum
qualitatum, aliàs mora ſimplex hæredum nõ
iuuat mulierem. Burſ. conſi. 8. numero 41. dif-
fuſe idem D. Surd. de alimen. tit. 1. quæſtione
45. numero 26. Brun. a ſole, quæſtione 46. nu-
2 mero 14. Quinimo † non ſufficit proteſtatio
vxoris, vel eius ſimplex interpellatio hære-
dum, vt dotem reſtituant, niſi vlterius proſe-
quatur iudicium inſtando, & vrgendo hære-
des ad ſoluendum, & faciendo omnem poſ-
ſibilem diligentiam ad hoc, vt dotem ſuam
conſequatur, vt per Menoch. conſi. 441. nu-
mero 29. & poſt alios tradit Dom. Surd. dicto
conſilio 194. numero 16. verſic. Proteſtatio
pariter. licet ſufficere litis conteſtationem fir-
met Borgnin. decis. 3. numero 30. 31. in 1. &
ſolam interpellationem deſideret Coller. de
alimen. libro primo, cap. 11. nume. 31. vſque
34. Inſpecto igitur iure communi, Domina
Hippolyta actrix non poteſt prætendere ali-
menta nec aliud intereſſe propter dotẽ ſibi nõ
reſti-

reſtitutám, ex quo nunquam illam petijt ſibi reſtitui nec conſtat illam non habuiſſe vnde ſe aleret, quod eſt neceſſarium, vt conſtat ex præcitatis, & tradit Mandel. conſilio 699.
3 num. 2. † omniſque probandi ſpectat ad mulierem, vt oſtendat ſe non habere aliunde, vbi ſe alere poſſit. Alexand. conſi. 141. num. quarto, in 5. D. Surd. d. conſi. 194. numero 49. Quicquid dicat Theſaur. nullam rationem nec Doctorum authoritatem allegans deciſ. 43. num.
4 quinto, Nec, vt dixi, † tenentur hæredes viri alere viduam citra annum luctus, ſi dotem habuerit D. Surd. dicto titulo primo, quæſtione 45. numero ſecundo, & per totam. vbi ampliat concluſionem pluribus modis, niſi illis duobus concurrentibus, de quibus ſupra, & ita venit intelligendus Theſaur. deciſ. 44. nu. 2. dicens viduam viduantem debere ali ab hæredibus viri penes ſe dotem retinentibus, nam ſubaudiri debet ſi vidua dictam dotem petierit conſtituendo hæredes in mora, & aliunde alimenta percipere nequeat, aliàs contra communia, & recepta dogmata loqueretur, & in ſpecie declarat D. Surd. d. quæſtione 45. a numero 7. vſque 13. vbi doctiſſimè more ſuo loquitur, & contraria tollit.

Fundauit igitur præfata Domina Hippolyta actrix intentionem ſuam, & prætenſionem in legato ſibi a viro ſuo relicto in hæc verba.

Item iure prædicto reliquit, & legauit Illuſtri Dominæ Hippolytæ Galuaneæ eius vxori dilectiſſimæ alimenta in domo prædicti infraſcripti hæredis condecentia viduæ nobili, & qualitatis prout ipſa eſt &c. necnon currum cum equis, & cum omnibus neceſſarijs ad manutenendum dictum currum ſeu carrociam, & equos, & pariter alimenta neceſſaria pro carrocerio, & pro vno ſeruitore, ac tribus mulieribus, quæ ſtent ad ſeruitia prædictæ ſuæ vxoris. Quibus omnibus ſeruitricibus ſeruitori, & carrocerio voluit per hæredem præſtari ſalaria conuenientia &c. & cui etiam Dominæ ſuæ vxori reliquit, & legauit ducatos ſexaginta in ratione prædicta ſingulo anno in perpetuum, eius vita durante, donec tamen vitam vidualem &c. & donec dimiſerit dotes ſuas in manibus infraſcripti hæredis, & earum reſtitutionem non petierit, & quandocunque dicta eius vxor dotes prædictas petierit, tunc temporis ceſſet ſupradictum legatum alimentorum, & vt ſupra &c.

Quod quidem legatum nullius eſt ponderis, cum ſapiat vſurariā prauitatem. Dos enim D. Hippolytæ eſt in ducatis quinque millia, quandocunque enim ſub temporum dinumeratione iniungitur aliquid præſtandum, quouſque certa quantitas ſoluatur, & eſt in facultate creditoris petendi ac conſequendi talem quantitatem, tunc inde vſura reſultat, &
5 ideo in puncto cauetur † non tenere diſpoſitionem teſtatoris mandantis hæredi ſuo, vt alimenta quotannis, vel certam quantitatem denariorum in annos ſingulos vxori ſuæ præſtet, donec illa dotem ſuam petierit, vel exegerit: nam cum ſit in facultate vxoris [ſaltem poſt annum luctus] exigendi dotem, & illius exactionem differat, videtur quodammodo illam dotem hæredi ſub vſuris mutuo dare, & pro fructu, vel intereſſe illud annuum percipere, & ita hanc ſententiam probauit Anchar. conſilio 93. Caſtren. conſilio 101. in 1. Alexan. conſilio 27. numero quinto, in 4. & latè conſilio 74. numero 14. 15. in 5. Purpur. conſilio 433. numero quarto, in fin. Alios adducit Plot. conſilio 37. numero octauo, Crott. in l. nemo poteſt. vbi Ripa omnino videndus numero 22. 23. & ibidem Bologn. num. 67. ff. leg. primo, Foller. de cenſib. §. 6. numero 77. Cagn. in l. curabit numero 14. & ibidem Lup. §. 4. numero 91. latè Ioan. Lup. in cap. Per veſtras. in ſexto notab. nume. octauo verſi. Hinc eſt etiam fol. mihi 335. colum. 2. & 3. Ruin. conſilio vigeſimo quinto, numero tertio, in 2. Socin. conſilio 56. quæſtione prima, in 3. cl. re Socin. iun. omnino videndus conſilio 131. numero 10. vſque ad fin. in 2. vbi optime loquitur. Brun. a ſole quæſtione 46. numero 19. Coller. de alim. libro primo, cap. 11. num. 24. & ſeq. vbi reſpondet contrarijs Pute. deci. 70. & 106. libro primo, Vgol. de vſur. quæſtione ſi. Graſſ. de exceptio. cap. 28. num. 44. vſque 47. Campeg. de dote. par. 2. quæſt. 18. Craue. conſilio 912. numero nono, Ferett. conſ. 247. numero 14. 15. Neuiz. conſi. 74. nu. 3. Purpur. in l. rogaſti. §. ſi tibi numero 28. 29. ff. ſi cert. petat. Didac. libro 3. variar. reſolut. cap. 1. numero nono, Imol. Rom. Iaſ. & alij, de quibus, per Meno. conſilio 441. numero 26. vſque ad fin. Addo Gabr. conſilio 155. nu. 26. 27. in 2. Rebuff. in l. vnic. nu. 616. C. ſent. quæ pro eo, quod int. pulchre Cephal. conſi. 133. nu. 132. vbi ait hanc concluſionem eſſe de mente omnium, & quòd vxor tali in caſu alimenta nec aliquid aliud habere poſſit etiam a ſponte dare volente, cum ſit vſura, adeo quod alimenta, & cætera habita ſub iſto prætextu teneatur in ſortem imputare, nec diſſentit D. Surd. conſilio 23. numero 10. verſi. Nec obſtant, & numero 11. verſicu. Secundo reſpondeo idem Surd. de alimen. tit. 1. quæſt. 45. nu. 21. & ſeq. qui licet videatur tenere contrarium in dicto tract. titu. fin. quæſtione 16. numero 53. verſi. Mihi certè ſepiſsimè venit &c. Attamen illius opinio nulla lege probatur nec etiam authoritate, & ideo eſt ſingularis in hac facti ſpecie, in qua vxor creditrix dotis poterat de-

facili dotem petere, & pro libito conſequi. Et a communi ſententia non eſt recedendum in iudicando, maximè in fauorem animæ ac cōtra vſurarum labem. Quin imo eo loci Dominus Surd. admittit concluſionem indubitatè procedere, quando conſtat teſtatorem reliquiſſe legatum pro intereſſe dotis, vt in præſenti caſu, in quo teſtator non contentus de relicto legati, donec vxor dimiſerit dotes in manu hæredis, & illas non petierit, ſubiunxit vlterius procedendo ad extinctionem legati dato, quòd illas petierit, & ita intuitu dotis ac illius intereſſe relictum apparet. Et optimè declarat Menoch. conſilio 441. numero trigeſimo tertio, verſi. Secundo reſpondetur teſtatorem.

Non igitur vim facit Caſtr. Roma. Alcia. de quibus per Didac. dicto cap. 1. numero 9. verſi. Licet contrariam. Et ſententia curiæ Romanæ relata per Surd. d. conſi. 23. nu. 9. enunciata in ſcriptura edita per tuentes iura legatariæ.

6 Reſpondetur enim, † illas loqui quando a creditore, vel vxore non poteſt pro libito repeti dotis creditum ſeu capitale ita vetante teſtatore, ſecus autem ſi eſt in eius poteſtate, vt in ſpecie reſpondet Menoch. dicto conſilio 441. numero 28. verſicu. Verum reſpondetur, & numeris ſequentibus, & ita diſtinguunt omnes præcitati, & in indiuiduo reſpondet Coller. dicto cap. 11. numero 25.

Non etiam dicatur hæredem huc uſque in annos ſingulos libenter legatum alimentorū præſtitiſſe, ideo non dici vſuram, quod a debitore ſponte datur.

Reſpondetur enim non conſtare de tali ani
7 mo deliberato, & ideo † coacte, vel erroneè præſtitiſſe præſumitur. Menoch. dicto conſilio 441. num. 33.

8 Reſpondetur ſecundo, † hoc in caſu vxorē ipſam eſſe prohibitam recipere, merito etiam a ſponte dante habere nequit. Late Cephal. conſi. 133. n. 131. & 133.

Reſpondetur tertiò, ipſam adminiſtraſſe bona omnia hæredis de facto, ideo ex ſeipſa legatum accepit, iuribus notis.

Pariter ſi dicatur tale legatum fuiſſe recompenſatiuum in vim donationis vti factum vxori, ideo non vſurarium.

Reſpondetur clare cantare teſtamentum,
9 quod † fuit relictum ſi dotes non petierit, & reuocatum ſi illas petierit, ergo non fuit datum in recompenſationem, vt etiam aduertit Menoch. dicto conſilio 441. num. 34. & prius numero 33. verſi. Reſpondetur ſecundo teſtatorem.

Si etiam diceretur plura legata reliquiſſe, nempe alimentorum, & aliud ducatorum ſexaginta ideo ambo non dici contentā ſub clypeo vſuræ.

Reſpondetur, imo vnicum fuiſſe, & relictū ſub eiſdem conditionibus viduitatis, & dilationis in petenda dote, & vlterius teſtatorem ipſum in calce legati declarare eſſe vnicum legatum, quando illud reuocat in caſum petitæ dotis, ibi, Ceſſet ſupradictum legatum alimentorum, & vt ſupra &c.

Tandem non obeſt, ſi dicatur teſtatorem non reliquiſſe ſub titulo vſuræ nec intereſſe, ſed alimentorum.

10 Reſpondetur enim quod † non attenditur cortex verborum ſed effectus, & ideo omnes præcitati loquuntur de legato alimentorum, & tamen illud improbant vti vſurarium videatur etiam Menoch. d. conſilio 441. nu. 32. & Coller. dicto cap. 11. numero 25. in fine.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Res integra dicitur quoties mandatarius rei gerendæ principium non dedit.

2 Mandatum de aliquid faciendo expreſſe & tacite reuocari poteſt, & tacite quomodo reuocetur.

3 Mandati reuocatio per teſtes probari poteſt.

4 Singularitas adminiculatiua admittitur ad probationem inducendam, & n. 5.

5 Mandatum ad delinquendum probatur inditijs, & coniecturis.

6 Tempus præciſum vbi eſt fundamentum intentionis, & ius in eo conſiſtit, debet per allegantem probari.

7 Ratificatio æquiparatur mandato.

8 Ratum habens factū dicitur ipſius facti author.

9 Exculpatio ſocij criminis valde prodeſt exculpato.

10 Exculpatio offenſi ſi prodeſt inculpato vbi plene de delicto non conſtat, multo fortius iuuabit exculpatio mandatarij ſe ipſum ſolum inculpātis.

11 Deponens contra ſeipſum non præſumitur falſus in ſui damnum, nec ita dicturum niſi talis veritas eſſet.

12 Exculpatio carcerati culpam in ſe aſſumentis elidit indicia, & præſumptiones ad torturam ſufficiētes, idque iudicis arbitrio remittitur et n. 15.

13 Exculpans in tormentis, vti morti proximus non præſumitur mētiri, & immemor ſalutis æternæ.

14 Exculpans non poteſt amplius torqueri.

16 Mandati reuocatio, vt proſit mandanti debet perſonæ offendendæ denuntiari contra n. 17.

17 Carrer in praxi in §. circa tertium de cauſ excu. reprobatur.

18 Conſulenti non ſufficit denuntiare reuocationem conſulto, ſed debet etiam notificari offendendo, vt ſibi caueat, quod ſecus in mandatario.

19 Man-

19 *Mandati reuocatio non eſt intimanda, niſi quando aliqua perſona certe lædi poſſet.*

20 *Mandatum præcedens non præſumitur ex receptatione delinquentis ſi ſit affinis.*

21 *Delictum tunc præſumitur factum nomine alterius, quando criminoſus in actu maleficij id aſſerit.*

22 *Quod nomine meo factum non eſt ratificare non poſſum declaraui nu. 27.*

23 *Geſtum nomine meo ratum habere poſſum ad præiuditium mei ratificantis.*

24 *Ratificatio delicti ad hoc, vt noceat, non ſufficit ſimpliciter, ſed expreßè fieri debet vti nomine ratificantis facti.*

25 *Offenſio facta in meum inimicum licet mihi lætitiam afferat, non tamen tenear vti maleficium ratum habuerim.*

26 *Factum ratum haberi poteſt, non autem qualitas facti.*

27 *Regula, quod nomine meo geſtum eſt ratum habere poßum, procedit in contractibus, non autem in delictis.*

28 *Contractus celebratus nomine meo non producit plenum effectum niſi ratificetur.*

29 *Ratificatio delicti non nomine meo commiſsi nihil operatur, cum ſit ſortitum plenum ſui effectum.*

30 *Ex ratificatione quis de æquitate non punitur pœna ordinaria ſed extraordinaria*

31 *Pœna extraordinaria non poteſt eße corporis afflictiua.*

32 *Pœna minorata eſt pecuniaria.*

33 *Mandatum non præſumitur, niſi conſtet de verbis aptis ad illud inducendum.*

34 *Mandatum nequit dici datum per verba imperſonaliter prolata vel ſolum vindictæ deſideriū continentia reiecta opinione Carrer.*

35 *Mandans aßaßinium committi, licet mandatum reuocauerit, pœna extraordinaria punitur iudicis arbitria.*

36 *Aßaßinus non dicitur, qui ſimpliciter deliquit ductus ſpe, vel gratia, vt alicui morem gerat.*

37 *Aſſaſsinus nō dicitur ſimpliciter per pretium delinquens, niſi interuenerit mandatum hominem occidendi, pretio conuento.*

38 *Confeſsio delicti qualificata cum plica metus tormentorum, & non ſimpliciter ratificata non nocet.*

39 *Confeſsio extorta non præcedentibus legitimis indicijs etiam in atrociſsimis vtcunque ratificata non tenet.*

ARGVMENTVM.

Mandatum de aliquem vulnerando, quando in fraudem reuocatum non præſumatur, ſi delictum ſit ſubſequutum.

Ratificatio delicti iam commiſſi an, & quomodo fieri poſſit, & qua pęna ratificans puniatur.

Mandatum, vt præſumatur renouatum conſtare debet de verbis aptis ad illud inducendum.

Confeſſio qualificata cum plica metus tormentorum, etiam ratificata non nocet, præcipuè ſi ſit extorta non pręcedētibus legitimis inditijs.

CONSILIVM CXXIII.

Actiones meæ à Domino.

ANguſtia temporis anguſtiam ſcripturæ proponit, ſi tamen plus otij dabitur, & latiores habenas relaxabimus. Licet etiā in præſentiarum talia adducātur, quæ de facili ad abſoluendum Illuſtrem Dominum Richardum Ghiſulphum fortaſſe Perilluſtres Dominos iudices inclinabunt.

Delictum enim vulnerū illatorum in perſonam egregij Domini Hieronymi Ritij per D. Baptiſtam Gornum, & quendam Ioſeph de Tonis fuit per præfatos perpetratum abſque dolo & culpa Domini Richardi; Qui etſi Gorno criminoſo in mandatis dederit, vt Ritium vulneraret, attamen, & illud met mādatum re
1 adhuc integra reuocauit. † Dicitur enim in propoſito res integra, quoties mandatarius rei gerendę principium nō dedit. §. recte vbi Glo. Inſtit. mandat. Mozzi. de contract. tit. manda. rubr. vlt. nu. 2. Quæ quidem reuocatio taliter prodeſt Domino Richardo, maximè attenta præſenti facti ſpecie, vt dubio procul fatendū ſit ipſum eſſe in aperto caſu abſolutionis, non obſtantibus aliquibus, quæ contra aſſertam reuocationem poſſent adduci, quibus ſigillatim reſpondebimus, & illorum vires totaliter declinabimus.

2 Mādatum † igitur alicui datum de aliquid faciendo, & expreſſe, & tacite dicitur poſſe reuocari, nedum verbis expreſſis contrariam voluntatem mandantis, & prohibitionem mandatarij importantibus. Bar. in l. non ſolum. §.

ſi mandato,n.21.ff.iniur. ſed etiam tacitè, vt
puta per parentelam ſubſecutam cum perſo-
na offendenda, vel per inimicitiam ſuperue-
nientem inter mandantem, & mandatarium,
vel ex diuturnitate temporis intercedentis a
die mandati ad tempus delicti, & cętera id ge
nus,vt latè tradit Carter.in prax,crimin, §,cir
ca tertium de cauſ.excuſ.mandan,n,18,& ſe-
quentibus Maſcard,de probat.concluſ,1013,
Mozzi,de contrac.tit,de mand.rubr. quomo,
annull,man.nu,... In propoſito autem noſtro
ſatis patet mandati prædicti reuocationē fuiſ-
ſe per teſtes abundanter probatam,Siquidem
3 † per teſtes optimè probari talem reuocationē
poſt Ioan,Andr.Hoſt,& Abb. firmat Maſcar,
d.concluſ.1013.nu,18, Adſunt ergo primus,
tertius,& ſextus, teſtes optimè probantes mā
dati reuocationem, Nam primus aſſerit D, Ri
chardum ſcripſiſſe literas reuocatorias,& illas
miſiſſe Gorno iuſſu, & mandato Domini Ri-
chardi,vt fol,17.18.& ſeq,Tertius autem Lau
rentius de Linis fatetur, ſe Mantuam contu-
liſſe,& de mandato Domini Richardi dixiſſe
oretenus Gorno,quòd nil aliud ageret de ne-
gotio Ritij,vt fol.28.& ſubiungit ſol,30.Gor-
num acceptaſſe reuocationem reſpondendo ſe
nihil aliud facturū. Idem fatetur ſextus teſtis
fol.40.qui fuit pręſens dictæ reuocationi, &
acceptationi occurſæ inter Gornum, & Linū,
Adeſt & quintus teſtis fol, 29, atteſtans de
auditu a Gorno circa huiuſmodi reuocationē,
Necnon & in proceſſu ipſemet Gornus talem
reuocationem aperto ore propalat fol,187.ibi
[Il Signor Richardo mi diſſe che voleua che li
deſſi del pugnal ſu'l moſtazzo &c. poi mi leuò
la commiſſione con vna lettera,che mi mandò
il di dietro per vn meſſo, & indi a poco ritor-
nò poi il Sign. Richardo, qual mi diſſe che nō
doueſſi far piu niente] Idem replicat Gornus
fol,191,ibi[Signor nò,ma mi diſſe quello che
diſſi hierſera a V. S. ma poi mi leuò la com-
miſſione.]

Nec obſtat ſi dicatur teſtes iſtos eſſe ſingu-
lares, ideo non probare.

Reſpondetur enim,imò eorum aliquos eſſe
conteſtes,nempe Linum tertium teſtem & Re
uerendum Boninſegnam ſextum teſtem,addi
to etiam dicto eiuſdem Gorni,qui enunțiat ac
cepiſſe literas a nuntio,qui fuit ipſe Linus.

Reſpondetur ſecundo, quod ſi mandati re-
uocatio probatur tacite per ſolas præſumptio-
nes, & coniecturas,vt ſupra dixi, multo magis
per teſtes ſingulares,

Reſpondetur tertio,reuocationem manda-
ti eſſe actum de ſui natura reiterabilem, meri-
to ad illius probationem admittuntur teſtes
ſingulares. Verſamur enim in ſingularitate
adminiculatiua,non autem obſtatiua,cum nō
de vnico actu reuocationis ſed de pluribus, nē
pe per literas,per nuntium, & per allocutionē.
4 Nō mirum igitur † ſi talis ſingularitas admitti
tur ad probationem inducendam diffuſe Cra.
conſi.267.nu.7.cum concordantibus per Ioſ.
Ludo.deciſ,Peruſ.9.nu.14.& ſeq. Non conſi,
86,n.11.Pedro.conſi.2.nu.129.& ſeq.Petra.
de fideicom,q.12.n.472.& ſequentibus,

Reſpondetur quarto, mandatum ad delin-
quendum clandeſtinè committi, necnō etiam
& illius reuocationem, vt experientia docet,
& veriſimilitudo, ergo eſt difficilis probatio-
5 nis,† quo in caſu admittuntur teſtes ſingula-
res, maxime in materia,in qua ſolent admitti
indicia, & coniecturæ, vt in probatione man-
dati,prout ſupra diximus. Bertaz, conſi, crim.
273,num,5,& ſeq,nec diſſentit Ioan,Baptiſta
Ferret,conſi,168,n.11,

Non etiam vim facit, in articulis fuiſſe ex-
preſſum certum tempus reuocationis nempe
diem ſecundam Februarij, & quod tamen te-
ſtes deponunt concorditer de menſe Ianuarij
6 circa finem menſis,quo in caſu † cum ius con-
ſiſtat in tempore certo debuit probari in illo
præciſo tempore fuiſſe factam reuocationem,
cum ſit fundamentum intentionis rei D. Sur.
conſi.151.n.110.& conſi.168.nu.35.

Reſpondetur etenim,negari fuiſſe in articu
lis limitatam diem reuocationis, nam vltra
expreſſionem dici ſubiungitur [& di quel piu
preciſo tempo che diranno li teſtimonij] vltra
quod in calce articuli adeſt clauſula, & prout
melius atteſtabitur per teſtes. Adeo quod ſa-
tis eſt probatam fuiſſe mandati reuocationem
fuiſſe opportune factam re adhuc integra.

Pariter non poteſt dici Reuerēdum Bonin-
ſegnam atteſtari fol. 40, a tergo Laurentium
Linum attuliſſe literas Gorno, ipſum tamen
Linum nullum verbum de epiſtolis facere in
ſuo examine,vnde videntur contrarij.

Reſpondetur enim,imo nullam adeſſe con-
trarietatē,quia dictus Reuerēdus non ait lite-
ras fuiſſe miſſas a Domino Richardo, ſed tan-
tum ait oretenus ipſum nuntium reuocaſſe
mandatum nomine Domini Richardi,

Concludendum igitur eſt,ſufficienter fuiſ-
ſe probatam mandati reuocationem.

Punctus eſt videre,quid poſſit talis reuoca-
tio ipſi Domino reo, cum videatur quodam-
modo in fraudem facta ſtante delicto ſubſecu-
to a mandatario,poſtea in domo propria a Do
mino Richardo receptato benignè, imo etiam
admonito illique conſilio dato ad proijciendū
arma in latrinam, quo in caſu ſaltem videtur
inficiari non poſſe,tale crimen fuiſſe a Domi-
7 no Richardo ratificatū, † quæ ratificatio æqui
paratur mandato.Ceph.conſi.441.n.91. cum
8 † ille qui ratum habet factum, dicatur ipſius

facti

ſacti author. Pret. conſilio 54. numero 65.
Quo in caſu dicendum eſt, ex tali receptatione, & delicto poſtea commiſſo nequaquam imputandum eſſe Domino Richardo, qui iam mandatum reuocauit, ſtante maxime exculpa
9 tione mandatarij, cum † exculpatio ſocij criminis valde proſit exculpato, dicendo illum non fuiſſe participem delicti, vt poſt Bal. Alc. Affl. Gram. & Marſil. tradit Carrer. in praxi. §. octauum indicium. num. 29. ſequitur Farin. de
10 indic. q. 43. n. 11. Quinimo † ſi exculpatio offenſi prodeſt inculpato, quando plene non cõſtat aliter de delicto, Marſil. conſil. 61. nu. 34. Latiſſimè Maſcar. de probat. concluſ. 1130. multo ſortius iuuabit exculpatio mandatarij inculpantis ſe ipſum ſolum. Quid plus? ſi exculpatio facta ab eo, qui prius inculpauerat prodeſt inculpato, quanto melius proderit exculpatio facta ab eo qui nũquam inculpauit? [maximè concurrente valido adminiculo, de quo mox verba faciam] vt poſt Cacher. Ceph. & Bertaz. arguit Farin. d. q. 43. n. 11. verſ. Qui quidem Doctores, & realiter ceſſat prorſus in præſenti caſu quælibet amaritudo fraudis, & ſuſpicionis circa talem exculpationem, & in hoc aperiendi ſunt oculi Perilluſtrium Dominorum iudicare debentium. Nam Gomus [qui per triplicatam, & acrem torturam habitam cũ compedibus ferreis indicia oĩa contra ſe facientia expurgauerat, adeo ꝙ ante dictã exculpationẽ, & culpæ in ſeipſum aſſumptionem, erat omnimodè inuito fiſco abſoluẽdus] adhuc in carceribus detentus fatetur ſponte nulla ductus neceſſitate delictum proprio ſuimet intuitu perpetratum exculpando Dominum Richardum, & totam culpam in ſe aſſumendo. Quo in caſu [quicquid aliter videatur poſſe dici de exculpante libero extra carcerẽ] abſolutè traditur talem exculpationem omnino prodeſſe exculpato, cum tunc ceſſet quælibet ſuſpicio colluſionis, & ſeductionis, nam
11 † talis deponens contra ſeipſum non præſumitur falſus in ſui damnum, & perniciem, nec ita fore dicturum, niſi talis eſſet veritas manifeſta Crau. conſi. 6. nu. 61. verſ. Præterea conſidero. Alios adducit Claud. ad Bertaz. conſi. crim. 3. litera A. in fi. & latius idem Claud. omnino videndus in terminis, ad Bertaz. in conſi. crim. 246. verſ. Tertio modo. vbi optimè diſtinguit, & decidit caſum iſtum exculpantis alium, & inculpantis ſeipſum, & in carceribus exiſtentis, & vere talis exculpatio eſt valde rationabilis; ideo eam ſequitur Maſcar. de proba. concluſ. 1130. n. 4. ver. Nam aliud ſentiẽdum eſt, & n. 15. vbi optimè loquitur. Idem diffuſe approbat Farin. omnino videndus de indic. q. 43. n. 11. in fi. verſ. Tertio quia ad defenſionẽ. vſque ad num. 17. qui clare, & ſubſtantialiter more ſuo loquitur. Hocq; etiam cõprobatur, quia contra talem reuocationem nulla extant indicia, & ſi quæ extant [quod tamen expreſſe negatur] vix ad torturam poſſunt ſufficere,
12 ideo † talis exculpatio totaliter elidir, & eneruat dicta indicia, & præſumptiones, vt torturę locus non ſit, maximè cum exculpatio procedat ab eo, qui aſſumit culpã in ſe, & eſt adhuc carceri mancipatus, & in caſu abſolutionis. Idem Farin. d. q. 43. n. 18. in fi. & n. 23. Valde inquam reſidet in iudicis arbitrio, an talis exculpatio ſit veriſimilis. Clar. in praxi. q. 52. quem ſequitur Farin. de indic. q. 46. nu. 118. Maſcar. de probat. concluſ. 1130. n. 10. iuncto n. 4. Et illa potiſſimum veriſimilitudo conſideratur quando exculpans aſſumit culpam in ſe, & in carcere reſidet lucrum abſolutionis amittens, vt dixi, & repetit Farin. d. q. 46. nu. 119. maximè quando talis exculpatio fuit legitimata in tortura, prout fuit multoties facta in caſu iſto, vt pluribus in locis patet ex proceſſu,
13 nam † tunc cum exculpans ſit proximus morti, mentiri non præſumitur, & eſſe immemor ſalutis æternæ, vt clare docet poſt multos Cacher. deciſ. 79. n. 19. verſ. Et dato citra verita-
14 tis præiudicium, & nu. ſeq. Et ideo † exculpatus non poteſt amplius torqueri. Idem Cache.
15 d. deci. 79. n. 60. Quo fit † vt Dominus Richardus dicatur valdè grauatus, cum fuerit tortus, ſtante prædicta exculpatione taliter legitimata. Idem ait Farin. d. q. 46. n. 114. vbi alios recenſet, & num. ſequentibus, vbi inſtruit iudices ad diſcernendum indicia contra talem exculpationem, quæ noceant, & quæ nõ noceãt.
Nec etiam dicatur prædictis obſtare, quia
16 † ad hoc vt reuocatio proſit mandanti, debet huiuſmodi reuocatio etiam denuntiari perſonæ offendendæ, vt ſcilicet ſibi caueat, abſque tamen propalatione mandatarij, vt explicitè tradit Correr. in praxi in materia excuſationis in §. circa tertium. de cauſis excuſantibus num. 17.
17 Reſpondetur enim † Carrerium perperam locutum fuiſſe, & fuiſſe hallucinatũ, nec percepiſſe terminos, in quibus loquuntur Doctores ab eo citati, cum nullus eorum dicat id, ꝙ ipſe nititur docere. Nam Doctores ab eo allegati loquuntur in perſuadente, & conſilium dante, non in mandante. Primo enim in caſu requiritur denuntiatio intimãda perſonæ offendendæ, in ſecundo autem nequaquam, cũ ſufficiat ſola prohibitio, & reuocatio facta mãdatario. Ratio diuerſitatis eſt in promptu: Siquidem mandatum dicitur ſufficienter reuocatum ſola voluntate mandantis, & prohibitione mandatario facta, quia veriſimile eſt, quòd cum mandatarius ſolius mandantis gratia ſit facturus, ſit ceſſaturus ob ſimplicem prohibitionem,

Digitized by Google

tionem,& reuocationem voluntatis ipſius mã
dantis. At perſuaſio vel conſilium fit in gratiã
perſuaſi, & hoc vt plurimum fit rationibus vr
gentibus, ideo non ita de facili perſuadetur
18 contrarium. Vnde ſequitur, quòd † ſi ipſe qui
fecit ſuggeſtionem,& conſilium dedit, cogno
ſcit per diſſuaſionem ipſum conſultum non ſo
re probabiliter a propoſito delinquendi receſ-
ſurum, debet tali in caſu denuntiare offenden
do, vt ſibi caueat. In hoc igitur caſu militare
poteſt dictum Carrerij, non autem in manda-
to, vt cantant Doctores ab eo citati. Ita enim
originaliter diſtinxit Inno. in c. Ad audientiã
verſi. Item non intereſt ſi ille, cui conſulitur.
extr. homicid. & ibi Soci. poſt multos teſtatur
de communi n. 317. optimè Bat. in l. non ſolũ.
§. ſi mandato. n. 21. ff. iniur. Felin. in cap. Sicut
dignum. n. 14. extr. homicid. Decian. in tract.
crim. par. 2. lib. 9. c. 36. nu. 32. Idq; comproba-
19 tur ex eo quod dicitur † mandati reuocationẽ
nunquam neceſſario fore intimandam, niſi
quando ex tali reuocatione certa aliqua per-
ſona lædi certè poſſet, vt poſt Bar. Bal. & alios
ſcribit Alex. conſi. 83. n. 7. 8. in 7. Craue. conſ.
76. num. 3.

Similiter tollitur, quod dictum eſt talem re
uocationem non prodeſſe, ſtante maximè ta-
cita ratificatione reſultante ex receptatione
delinquentium cum conſilio dato proijciendi
arma in latrinam,& blandis verbis Ioſeph de
Tonis.

Reſpondetur enim vltra prædicta, quòd
Gornus erat conſobrinus, & affinis Domini
Richardi, & antea per longũ tẽpus habitabat
20 in eius domo, ideo † ex tali receptatione illius
mandatum præcedens non arguitur, ſecus for
taſſe ſi nulla affinitate fuiſſet illi coniunctus.
Carre. in praxi. §. decimum ſextum indicium.
& licet Ioſeph de Tonis receptatus non eſt af-
finis, attamen illius reſpectu ceſſat talis præ-
ſumptio, cum ex proceſſu conſtet Dominum
Richardum nunquam de hoc fuiſſe ſecum al-
locutum, imò nec Gornum, niſi immediate an
te delictum, & ita Ioſeph deliquit eo quia tũc
temporis erat in itinere ſimul cũ Gorno, non
autem vigore alicuius tractatus.

Reſpondetur ſecundo, vltra dictam excul-
pationem nullo pacto poſſe dici inductam ra-
tificationem delicti. Siquidem delictum non
fuit commiſſum nomine Domini Richardi,
quia non conſtat, quòd reuocato mandato ite
rato commiſerit Ritium vulnerari, nec cõſtat,
quòd Gornus nominauerit Dominũ Richar-
dum in actu vulnerãdi, ſed verius ex actis plu-
ries cõſtat Gornum deliquiſſe intuitu proprio
credens per hoc vlciſci ac deleri iniuriam ver-
balem factam a Ritio ipſi Domino Richardo,
21 & eius affinibus, vel caſatæ, nam † vere tunc
dicitur factum delictum nomine ac contem-
platione alterius, quando criminoſus in actu
geſtionis, vel maleficij aſſerit ſe illud facere
nomine illius alterius, vt probat arguendo de
contractibus ad delicta Salic. in l. non ideo mi
nus. nu. 34. C. accuſat. vbi etiam citat iura id
probantia. Sequitur Tegi. in praxi crim. par.
10. n. 41. Gram. conſi. crim. 20. n. 5. Idem teſta
tur Dec. conſi. 437. n. 2. verſ. Non obſtat quòd
de exceſſu. Cacher. deciſ. 138. nu. 18. Modo ſi
delictum iſtud non fuit factum nomine Domi
ni Richardi, ſequitur, quòd nec per ipſum po-
tuit dici approbatum, vel ratificatum, quia
22 † quod eſt geſtum non nomine meo, illud nõ
poſſum ratificare. c. Ratum de reg. iur. in 6. &
in delicto poſt Aret. & Clar. Firmat Rimin. iu.
conſi. 310. n. 34. Meno. conſi. 389. n. 17.
23 Nec replicetur, imo † ratum haberi poſſe
id quod meo nomine geſtum non eſt, ad præiu
dicium mei ratificantis. Gram. deciſ. 103. nu.
12. Hinc dixit Purp. in l. ſi eum ſeruum. n. 11.
ff. ſi cer. pet. ratificari poſſe geſtum non nomi-
ne meo ratificatione extraordinaria, vel ſubſi-
diaria, Meno. d. conſi. 389. n. 18.
24 Reſpondetur inquam, ad hoc † vt talis ratifi
catio noceat, quòd non ſufficit approbare fa-
ctum ſimpliciter ſignis, & voce, faciendo etiã
feſtum,& demonſtrando lætitiam, niſi & talis
ratihabitio delicti expreſſe fiat tamquam ip-
ſius ratificantis nomine facti, quod tamen fa-
ctum non legitur in caſu iſto. Ita Bald. in l. ob-
ſeruare. §. poſt hæc n. 12. ff. offi. proconſ. & leg.
latiſſimè poſt plures Cacher. deciſ. 138. n. 17.
Vbi etiam poſt Anch. & alios ſubiungit, quòd
25 † offenſio facta in aliquem meum inimicum,
vel maleuolum inducit mihi lætitiam, non ta-
men ex hoc teneor tamquam ratum habeam
maleficium, cum ratum illud non habeam ac
ſi meo nomine fuiſſet perpetratũ. Et ideo hinc
26 in propoſito dicitur, quod † poteſt haberi ra-
tum ipſum factum, non autem qualitas facti.
Idem Cacher. d. n. 17. Baiar. ad Clar. in praxi
q. 87. nu. 17.

Reſpondetur ſecundo, concluſionem illã,
27 quod † ratificare poſſum id, quod non meo no
mine geſtum eſt, militare quidem in contra-
ctibus, non vtique in delictis. Ratio diuerſita-
28 tis eſt, quia † contractus celebratus non nomi
ne meo non producit ſecum plenum effectum,
ideo ratihabitio ſuperueniens ſupplet iſtum
defectum, & ita ratihabitio reſpectu mei ope-
29 ratur. At † delictum commiſſum non nomine
meo eſt ſortitum plenum ſui effectum ideo ra-
tificatio nil addit, & nihil operatur. Ita poſt
Cin. & Anch. firmat Cacher. d. deciſ. 138. nu.
18. verſi. Præterea illud quod dicitur. Meno. d.
conſi. 389. n. 19.
30 Reſpondetur tertio ex abundanti † ex rati-
ficatio-

Digitized by Google

ficatione, de ęquitate quempiam puniri non poſſe pœna ordinaria, ſed tantum extraordinaria, vt plene probat Didac. in clemen. Furioſus
31 par. 2. §. 2. n. 6. de homicid. Quæ † pęna extraordinaria non poteſt eſſe corporis afflictiua, quando ab ordinaria receditur, ſed debet verificari in pecuniaria, vel exilio ſeu alia, dummodo corpus non affligatur. Ita poſt Gram. teſtatur Mereud. conſi. 89. nu. 75. vol. 2. crimin.
32 diuerſ. & † pęnam minoratam eſſe pecuniariã inquit Bertaz. conſi. 70. nu. 37. eo. vol. 2. crim. Hond. conſi. 98. num. 32. & conſi. 104. nu. 37.

Pariter eliditur, ſi diceretur, ex querimonijs factis in domo per Dominum Richardum cõtra Ritium abſentem ſub prætextu, quòd deſeciſſet in verbo, & promiſſis, & quòd peſſime loqueretur cõtra honorem ſuum, & domus ſuę; ſaltem tacite dici renouatum mandatum, & ideo eodem prætextu Gornum deliquiſſe.

Reſpondetur enim, id ſtare non poſſe. nam
33 † conſtare debet de verbis aptis ad inducendum mandatum, alias non præſumitur, vt optime probat Anguiſ. conſil. 16. lib. 1. ſequitur Baiar. ad Clar. q. 89. nu. 27. Ideo ſi quis dicat. [Io ſto di mala voglia, perche vorrei che il tale mi foſſe leuato dauanti gli occhi, & foſſe morto] non dicitur inductum mandatum de occidendo, vel vulnerando, etiamſi proferens talia verba poſtea dedit interfectori pecunias poſt homicidium, vt abiret, & euaderet manus iuſtitiæ. Ratio eſt, quia mandatum non datur
34 nec † datum dici poteſt per verba imperſonaliter prolata, vel ſolum deſiderium vindictæ continentia, vt puta non relata ad perſonam, quæ eſt factura, [quicquid dixerit Carrer. & male] vt optime probat omnino videndus Anguiſ. conſi. 8. lib. 1. ſequitur Baiar. ad Clar. d. q. 89. n. 22.

Tandem non obijciatur mandati reuocationem non tenere, quia cum mandatum fuerit datum Gorno vulnerandi Ritium [alla peggio] dicitur ſonare in aſſaſſinium, quo in caſu prolata parabola mandati delictum dicitur conſummatum, nec iuuat reuocatio mandati.
35 Reſpondetur enim † tali in caſu pęnam extraordinariam imponi non vtique ordinariam ex iudicis arbitrio Menoc. de arbitr. iud. caſu 352. n. 9. Natta conſi. 422. n. 8. cum alijs congeſtis per Farin. q. 3. n. 8. Baiar. ad Clar. §. fin. q. 89. n. 7. & n. 13. Carre. in §. circa tertium de cauſis excuſantibus n. 25.

Reſpondetur ſecũdo, negari audacter in ca
36 ſu iſto cadere ſuſpicionem aſſaſſinij. nam † aſſaſſinus non dicitur, qui ſimpliciter delinquit adductus ſpe, vel gratia, vt morẽ gerat alicui, vt in caſu iſto, niſi etiã interuenerit pecunia, vel ſaltem certa pecuniæ promiſſio ſecundum communem Doctorum ſcholã teſte Viui. cõ. opin. 74. verſic. Tertio quod aſſaſſini. Baiar. ad
37 Clar. §. aſſaſſinium n. 7. Quinimo † non dicitur aſſaſſinus ſimpliciter per pretiũ delinquẽs, quia etiam milites hoc modo eſſent aſſaſſini, ſed neceſſe eſt, vt interueniat mandatum occidendi hominem pretio conuento. Alcia. conſ. 11. nu. 17. lib. 1. Baiar. d. §. aſſaſſinium. num. 3. At de tali conuentione non conſtat, ergo. Idẽ colligitur ex Maſcar. de probat. concluſ. 138. n. 12. & per tot. vbi multa congerit valde conferentia propoſito iſto caſui.

Demum tollitur, ſi fiſcus ſe fundaret in proclamate edito contra receptatores delinquentium ſub die 11. Nouembris 1580.

Nam verba illius proclamatis ſunt propriè intelligenda prout ſonant, idcirco cum loquatur de homicidis, latronibus, aſſaſſinis, Bannitis, vel diffamatis ob delictum capitale, non conuenit præſenti caſui.

Si vero allegaretur confeſſio Domini Richardi facta in tormentis, & metu tormentorum circa non reuocationem mandati.
38 Reſpondetur † illam confeſſionem non fuiſſe puram, & abſolutam, ſed qualificatam cum plica metus tormentorum, & nunquam ratificata ſimpliciter, ſed ſemper cum dicta qualificatione, ideo non nocet. Bertaz. conſ. cri. 247. n. 9. Maxime cum fuerit facta non præcedentibus legitimis indicijs, vt patet ex præallegatis, etiam ſi ageretur de atrociſsimo delicto, nam requiruntur legitima indicia, alias nõ tenet vtcunque etiam millies ratificata, idem Bertaz. infinitos adducens conſi. crim. 8. num. 48. 49. & ſeq. Imo alias probauimus in iuris allegationibus editis pro admiſsione capitulorum editorum cauſa probandi dicti mandati reuocationem, illamnet confeſsionem eſſe erroneam, cum de tali reuocatione conſtet expreſſe vltra exculpationem mandatarij, & ideo ne iam relata repetam, me illis remitto.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio non conſtituit filium in quaſi poſſeſſione filiationis.*
2 *Patri non creditur dicenti filium eſſe legitimatum.*
3 *Legitima non debetur naturali filio.*
4 *Trebellianica poteſt prohiberi filijs legitimatis.*
5 *Semel approbato reprobari non poteſt.*
6 *Error teſtatoris concernens qualitate innaturalem vitiat teſtamentum.*
7 *Nullitas reſultans ex teſtatoris errore non irritat fideicommiſſa.*
8 *Teſtamentum vbi effectum habuit non poſſunt venire ſuccedentes ab inteſtato.*

9 Sola

9 *Sola nominatio patris conſtituit filium in quaſi poſſeſſione filiationis.*

10 *Inſtitutio eſt actus conueniens filiationi.*

11 *Vnius filij recognitio omnibus filijs prodeſt.*

12 *Nominatio patris conſtituit filium in poſſeſsione legitimitatis.*

13 *Teſtamentum annulatur per errorem teſtatoris eiuſdem ſicuti per naturalem.*

14 *Inſtitutio filij tamquam legitimati non tenet, ſi nō ſit valide legitimatus.*

15 *Legitimatione annulata inſtitutio habetur pro non ſcripta.*

16 *Hæres non poſſet argueri teſtatorem de mendacio.*

17 *Fideicommiſſarius non poteſt allegare illegitimitatem hæredis contra nominationem teſtatoris, quod ampliatur non 18.*

18 *Fideicommiſſarius exprimens errorem teſtatoris probare tenetur.*

19 *Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.*

20 *Legitima debetur filio legitimato.*

21 *Diſpoſita in filijs legitime natis extenduntur ad legitimatos.*

22 *Subſtitutio facta ſub conditione ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus expirat, per ſuper exiſtentiam legitimati.*

23 *Statutum excludens fœminas ob maſculos comprehendit legitimatum.*

24 *Agnatio conſeruatur per legitimatum ſicuti per legitimum.*

25 *Trebellianica non poſſet prohiberi legitimatis.*

26 *Filius legitimatus reputatur legitimus alio non exiſtente filio legitimo.*

27 *Diſpenſatus non detrahit Trebellianicam contra patris voluntatem ſed legitimatus ſic.*

28 *Diſpenſatus non dicitur proprie filius.*

ARGVMENTVM.

Nominationem conſtituere filium in poſſeſſione legitimitatis, & in hac materia plurima paucis verbis dilucide diſcutiuntur &c.

CONSILIVM CXXIV.

Actiones meæ à Domino.

SVbſtantia allegationum, pro dubijs aduerſus fiſcum editarum in cauſa Arrinabena ad infraſcripta redigitur.

Primò non conſtare D. Frãciſcum fuiſſe filium teſtatoris, cuius ſolius no-
1 minatio † non conſtituit filium in quaſi poſ-
ſeſſione filiationis, niſi ſaltem concurrat nominatio vtriuſque parentis. Natta conſilio 473. num. 24.

Secundo dicitur data probatione filiationis, attamen per talem aſſertionem patris non probari legitimationem filij, & licet D. Aduocatus id probauerit, per exempla ſimilia non adducendo rationem in puncto nec deciſionẽ.
2 Vera tamen ratio eſt, quia legitimatio † eſt a-
ctus dependens a voluntate legitimantis non autem a voluntate patris proferentis. Vnde, cum non credatur aſſertioni alicuius in non dependentibus a ſua voluntate, merito non datur fides atteſtationi patris teſtantis, & dicentis filium ſuum a ſe inſtitutum eſſe legitimatum, vt in terminis tradit Grat. conſi. 140. nu. 32. in 1. & illum ſequitur alios adducendo Laderch. Imol. conſi. 122. n. 2. Quo fit vt cum
3 legitima non debeatur † ſpurio, nec naturali
filio. Craſſ. de ſucceſſ. §. legitima, q. 2. ita nec fiſcus ex illius perſona aliquam legitimã prætendere poſſit.

Tertio nec reſpectu Trebellianicæ, debet audiri fiſcus, quia ſuppoſita cõcluſione, quòd pater non poſſit prohibere. Trebellianicæ detractionẽ filijs primi gradus iuxta l. iubemus.
4 C. ad Treb. † Attamen vtique id poteſt prohi-
bere filijs legitimatis, qui propriè filij non dicuntur, & in illis non militat diſpoſitio d. legis iubemus tamquam exorbitantis, & ius antiquum corrigentis, vt declarat Ang. in d. l. iubemus, quem ſequitur Rui. d. conſi. 91. n. 6. & conſi. 84. n. 3. in 3. Grat. conſi. 15. nu. 27. in 1. Gabr. conſi. 86. n. 4. in 2. quibus addo Menoc. conſi. 165. n. 34. & Latius conſi. 272. nu. 34. & ſequentibus.

Quæ omnia etiamſi primo aſpectu videantur admodum vrgere, attamẽ nil penitus obſunt iuribus fiſci habentis intentionem ſuam fundatam, & probatam in teſtamento in actis producto, & in condemnatione legitimè irrogata contra D. Franciſcum hæredem inſtitutum vt ſupra.

Ad primum enim reſpondetur, quòd cum Dominus Dionyſius fideicommiſſarius produxerit in iudicio teſtamentum prædictum, in quo fit mentio de tali filiatione, & cuius vigore prætendit fideicommiſſum controuerſum tamquam ſubſtitutus dicto filio hæredi vniuerſali primordialiter inſtituto. Quinimo cũ etiam dictus fideicommiſſarius in ſuo libello dictum D. Franciſcum ſæpius vti filium teſtatoris nominauerit, & approbauerit, & ipſi filio, & hæredi tamquam filio, & hæredi a teſtatore priuato in caſum delicti ſuccedere petierit ac prætendat, non poteſt in præſentiarum ne-
5 gare filiationem, quia ſemel † approbatum am-
plius reprobari nequit. l. ſi quis teſtibus. C. de teſtibus Beci. conſ. 3. n. 39. D. Sut. conſi. 18. n. 2.

Reſpon-

Reſpondetur ſecundo, quòd ſi fideicommiſ
ſarius negat filiationem hæredis inſtituti, tale
teſtamentum nullum eſt, & conſequenter nec
ipſe ſubſtitutus poteſt gaudere beneficio teſta
6 menti, vel fideicommiſſi, quia error † teſtato-
ris concernens qualitatem naturalem ſeu de-
monſtrantem coniunctionem ſeu conſangui-
nitatem hæredis inſtituti vitiat teſtamentum,
& illud reducit ad cauſam inteſtati. tex. in l.
ſi pater. & in l. nec apud. C. hæred. inſtit. Iaſ. in
conſi. 127. nu. 7. verſ. Quia reſpondetur, quòd
quando in 4. optimè Soci. iun. conſi. 113. n. 2.
& ſeq. in 3. Craſſ. de ſucceſſ. §. inſtitutio, quæ.
29. n. 4. D. Surd. in terminis conſ. 1. n. 50. ver.
Vltra quod ſubijceret. Pariſ. conſi. 11. nu. 14.
in 2. Purp. conſi. 559. nu. 3. Maſcar. de probat.
concluſ. 793. n. 5.

Nec dicatur per talem nullitatem reſultan-
7 tem † ex teſtatoris errore non irritari fideicom
miſſa, quia imo ſuſtinentur, & cenſentur repe
tita hæredibus venientibus ab inteſtato. Pere
grin. de fideicom. art. 2. nu. 19. Quia reſponde
tur, id non procedere in præſenti caſu, cum ta
les hęredes ab inteſtato non adierint hæredi-
tatem, cuius vigore poſsint conueniri ex quo-
dam quaſi contractu facto cum legatarijs, &
fideicommiſſarijs. l. 2. 3. ff. fideicom. liber. Iaſ.
poſt alios in l. eam quam. n. 13. C. fideicom. vl
tra, quod [vt dixi] fideicommiſſarius non ele-
git hanc viam, quia approbauit teſtamentum,
quod quidem nec impugnare potuiſſet tam-
quam hæres mediatus habens cauſam a teſta-
tore, vt dicam in declinatione ſecundi obiecti
Præterea cum teſtamentum ſit ſemel ſortitum
8 effectum † ſuum non videntur vocati ſuccedē
tes ab inteſtato ad trad. per Turett. conſi. 33.
n. 8. 9. in 2.

Reſpondetur tertio, quicquid dicat Natta
conſi. 473. num. 24. contrarium verius eſſe, vt
ſoli patri nominanti filium in teſtamento cre-
datur circa filiationem maximè alio non con-
ſtito in contrarium, vt ſupponit idem Natta
conſi. 537. nu. 40. & in puncto firmat Alciat.
conſi. 335. alias 130. nu. 3. lib. 5. tom. 2. quem
ſequitur Petra de fideicom. q. 11. nume. 260.
Meno. lib. 6. præſumpt. 53. num. 37. diffuſe D.
Surd. conſi. 1. num. 50. & latiſsimè Vueſemb.
conſi. 44. per diſcurſum. Siquidem ſola nomi-
9 natio patris vere conſtituit † filium in quaſi
poſſeſſione filiationis, maximè quando cadit
in actu, qui magis conuenit filio quam extra-
neo ſecundum communem ſententiam teſte
Rolan. conſi. 22. nu. 26. in 3. Meno. de arbitr.
iudic. caſu 89. n. 77. D. Surd. conſi. 1. num. 47.
vt in præſenti caſu, in quo talis nominatio
fuit facta in actu inſtitutionis hæredis vniuer-
10 ſalis, quæ inſtitutio eſt † actus maximè conue
niēs filiationi, vnde ex illa optimè dicitur pro-
bata filiatio, ſicuti in terminis poſt plures tra-
dit Meno. lib. 6. præſumpt. 53. num. 39. Pariſ.
conſi. 13. n. 4. in 2. Purp. conſi. 559. nu. 3. & 5.
D. Surd. conſi. 1. n. 50. Hæcque maximè proce
dunt, quando agitur de ſola hæreditate patris
nominantis, tunc enim ſatis dicitur inducta
quaſi poſſeſsio filiationis per huiuſmodi no-
minatione patris. Maſcar. de probat. concluſ.
779. n. 26. Quinimo in tantum operatur nomi
natio prædicta patris, quòd ſi plures filios ex
vnica muliere ſuſceperit, vnius nominatio, vel
11 recognitio † cęteris omnibus proderit. §. ad
hoc autem. in fin. Auth. Vt liceat matri, & aui.
per quem tex. ita firmat Didac. Roder. Alua-
rad. de coniect. men. defun. ad metho. redig.
lib. 2. cap. 3. n. 77. in fin. & in eod. cap. §. 1. nu.
25. Addatur etiam præfatam ſolius patris no-
minationem nedum filium conſtituere in qua
ſi poſſeſsione filiationis, ſed etiam [alio nō ex-
preſſo per teſtatorem] in quaſi poſſeſsione le-
12 gitimitatis, † vt poſt Iac. de Beluiſ. Lu. de Pe.
& Dec. aſſerit Meno. conſi. 490. n. 12. & lib. 6.
præſumpt. 54. n. 35. & 37.

Ad ſecundum reſpondetur, nequaquā poſ-
ſe dari in præſenti caſu, vt per fideicommiſſa-
rium negetur legitimatio filij hęredis enuntia
ta per patrem in teſtamento, & per eundem ca
piatur emolumentum ſubſtitutionis, & fidei-
commiſsi: Quia ſuppoſito tali errore vel men-
dacio teſtatoris circa legitimationem adhuc
teſtamentum irritatur, quia ita annullatur te-
13 ſtamentum † per errorem teſtatoris circa qua
litatem hæredis ciuilem, ſicuti per naturalem.
l. nec apud. C. hæred. inſtit. Iaſ. conſi. 127. col.
6. verſ. Item quando erratur in coniunctione
ciuili, in 4. alios adducit d. §. inſtitutio. q. 29.
n. 4. & confert Soci. iun. d. conſi. 113. nu. 4. in
3. Et aperte non tenere inſtitutionem filij tā-
14 quam legitimati † ſi uere nō ſit valide legiti-
matus, & teſtator id crediderit poſt Caſtr. &
alios ſcribit Deci. conſi. 176. nu. 3. & per totū.
Iaſ. d. conſi. 127. n. 7. verſ. Contra prædicta ca-
dit, vbi dicunt, quòd conſtito de nullitate legi
timationis factæ non tenet inſtitutio, adeo ꝙ
talis inſtitutio corrueret nedum ſi non eſſet le
gitimatus, ſed etiāſi nulliter ac illegitimè fuiſ-
15 ſet legitimatus nec † mirum, quia annullata
legitimatione inſtitutio habetur pro non ſcri-
pta Mand. conſi. 163. n. 11. quia cauſa finalis
inſtitutionis filij legitimati dicitur ipſa legiti
matio, vnde ſi nulla ſuit facta legitimatio, vel
nulliter, non tenet inſtitutio ſecundū Mazzo.
conſi. 89. n. 11.

Reſpondetur ſecundo, quòd cum fideicom
miſſarius ſæpius faſſus fuerit legitimationem
hæredis, porrigendo libellum, & producendo
teſtamentum, in quibus ſæpius enūtiatur iſte
hæres vti filius teſtatoris, & legitimatus, con-
ſequens

ſequens eſt, vt id in præſentiarum negare ne-
queat, vt pariter ſupra dixi reſpectu filiatio-
nis. Quinimo cum fideicommiſſarius habeat
cauſam a teſtatore mediante perſona hæredis
16 prædicti non poteſt † arguere teſtatorem de
mendacio, cum ſit illius hæres. l. ſi creditoris.
C.ſeru.pigno.dat.non manu. Soc. conſil. 13.
col. 2.ver.Ad ſecundam obiectionē, in 3.quia
confeſſio defuncti ligat hęredes.l. ſi ſuperatus.
ff.pignor. Alciat.conſi.53.in fi.lib.5.tom.2.&
in puncto, quòd fideicommiſſarius non poſ-
ſit allegare defectum legitimationis hæredis
17 contra confeſſionem † ſeu nominationem te-
ſtatoris, tradit Alciat.conſi.130.n.3.lib.5.to.
2.quem ſequitur Petra de fideicom. q.11.nu.
260.Meno.lib.6.præſumpt.53.num.37. verſ.
Et dicitur principaliter. Hocq; procedit etiā
18 ſi teſtator ante celebrationem † teſtamēti ip-
ſum hæredem nuncupaſſet baſtardum, nam
adhuc talis nominatio vltima, & teſtamenta-
ria inſpicitur, & ex illa probatur legitimatio,
latè Vueſemb.conſi.44.n.67.70.& ſeq. Pariſ.
conſi.10.n.89.90.in 2. Paſett.conſi.216. nu-
mero 16.

Nec vim facit deciſ.Grat. & ſequac. in op-
poſitum adductorum, quia procedit reſpectu
tertij contradicentis teſtamento,& illud impu
gnantis. In illis terminis loquuntur præcitati
patres, quantenus dicunt hæredem ſcriptū nō
fore mittendum in poſſeſſionem ex benef.l.fi.
C.edic.Diui Adr.toll.ſtante incapacitate hæ-
redis ſpurij ex aduerſo allegata, nec tali in ca-
ſu ſtatur aſſertioni teſtatoris atteſtantis de le-
gitimatione ita reluctante contradictore teſta
menti.Secus in caſu iſto, in quo fideicommiſ-
ſarius agit vigore teſtamenti tamquam voca-
tus ad fideicommiſſum a teſtatore, cuius no-
minationi, & confeſſioni ſtare tenentur,& cō-
tra illam non poſſunt aliquem defectum alle-
gare cum habeant cauſam a teſtatore, & hære
de primordialiter inſtituto,vtſupra latè dedu-
xi ex Alciat.& alijs. Maximè cum adhuc ipſe
19 fideicommiſſarius † non probauerit errorem
teſtatoris expreſſum ad trad. per Pret. de vlti.
volun.ſol.17.col.2.nu.21.22. Quinimo dico,
quòd cum alij filij teſtatoris legitimi non ex-
tent, ipſe D. Franciſcus filius naturalis pote-
rat, capere hæreditatem ex teſtamento patris
citra vinculum legitimationis,merito talis er-
ror teſtatoris in coniunctione ciuili non nocet
20 in præſenti caſu, ex quo legitimatio † iſta enū
tiata ad augmentum iurium filij naturalis vt-
cunque inualida non debet operari diminu-
tionem iurium dicti filij, quin ea de cauſa ex
teſtamento capere nequeat,cum alias ſine illa
capere poſſet,vt optimè aduertit Peregr.de fi-
deicom.art.2.n.20.& ſeq. & ita conſtat,quòd
ſiue fuerit vera legitimatio prædicta,ſiue inua
lida ſeu per errorèm enuntiátá,nihil obeſt prę
fatę detractioni.

Ad tertium reſpondetur, imo filios legiti-
matos propriè filios nuncupari, & pro talibus
21 a lege reputari. † Siquidem ita legitima debe
tur filio legitimato ſicuti & legitimo,& poteſt
agere ad illius ſupplementum, ſi illi non fuit
integra relicta,ſicuti poteſt legitimus. Ita & le
gitima legitimato aucta eſt de trięte ad ſemiſ-
ſem ſicuti filio legitimo,cui pariter a patre prę
terito,vel iniuſtè exhæredato datur contrata-
bulatio,& querela,necnon & poteſt legitima-
tus impugnare teſtamentum fratris inſtituen-
tis turpem perſonam ad inſtar fratris legiti-
mi,ſicuti de his omnibus latè poſt multos vi-
dere eſt apud Peregr.de fideicom.ar.23.n.27.
Imo & leges exorbitantes ſeu ius antiquum
corrigentes ac loquentes ſeu diſponentes de
filijs ſeu perſonis legitimè natis extenduntur
22 ad † legitimatos ſecundum crebriorem ac ve-
riorem ſententiam teſte Ceph.conſi. 194.nu.
30.& ſeq.Eugen.multos adducens conſi. 6.n.
42.& 43.Peregr.de fideicom.art.3. n.115.&
art.23.n.28.Hinc videmus l.fin.C. natur.lib.
ſibi vendicare locum in legitimato. Ita & le-
ges vocantes ad ſucceſſionem agnatum proxi-
miorem procedunt etiam in legitimato. Pari-
ter conſuetudo Bulgari comprehendit legiti-
matum,ſimiliter diſpoſitio c. Raynutius, & c.
Raynaldus.extr.teſtam.de detractione duarū
quartarum militat quoque in legitimatis, vt
de prædictis pleniſsimè docet Peregr.d.ar. 23.
n.2.Necnō etiam ſubſtitutio facta alicui ſub
conditione [ſi deceſſerit ſine filijs legitimis,
23 & naturalibus] expirat per † ſuperexiſtentiā
filij legitimati,diffuſe Rimin.iun. conſil.611.
n.69.In ſimili etiam videmus l.hac conſultiſ-
ſima.§. ex imperfecto.C.teſt.Auth. Si qua mu
lier.C.ſacroſ.eccleſ.l.cum auus.ff.cond.& de-
monſtr. l. cum acutiſſimi.C.fideicom. l. ſi vn-
quam.C.reuoc.donat. omnes procedere in le-
gitimatis,vt pariter admonet Peregr. d.n.28.
alios concordantes adducens,& ſtatutum ex-
24 cludens fęminas ob † maſculos comprehendit
maſculum legitimatum,vt de veriori ac ſerua
ta in iudicio opinione tradit Ceph. poſt alios
conſi. 164.col. 1.quia agnatio ita conſeruatur
25 per legitimatum,† ſicuti per legitimum,vt tra
dunt citati a Cepha.d. col.1. Quare etiam in
propoſito dicendum eſt diſpoſitionem l.iube-
mus.C.ad Trebel. procedere etiam in legiti-
26 matis,quibus pater † nō poteſt prohibere Tre
bellianicæ detractionem, ſicuti nec alijs filijs
primi gradus id prohibere poteſt, vt latè cōtra
Ang.& ſequaces probat Alex. in l. ex facto.§.
ſi quis rogatus.il 1.nu.3.& ſeq.ff. ad Trebell.
Pariſ.conſ.1.n.19.in 2.Ripa in l. nemo poteſt
n.55.ff.leg.1.Burſ.conſ.44.n.19.ver. Et locū.

Hieron.

Hieron.de Laurent.in l.in fideicommiſſariam nu.79.ff.ad Trebell.Barb.in l.cum acutiſſimi. numero 257.& ſequentibus,& nume.279.C. fideicom.alios adducit,& ſequitur, & de verio ri ac tenenda opinione teſtatur Eugen. conſi. 6.num.41. & ſequentibus Cepha. conſi.194. n.32.Decian.conſi.1.nu.19.in 2.Secundum quem ita fuit Paduæ iudicatum contra conſi. Menoch.272.num.34. in oppoſitum adducti, vt ſcribit Peregr. ſequens hanc opinionem in practica præualentem de fideicom. art.3.nu. 115.& art.23.num.28.verſi.Item diſpoſitio l. iubemus. Adeo quod & Perilluſtris Senatus ſecundum iſtam opinionem veriorem,& ſeruatam debet iudicare.

Reſpondetur ſecundo,amaritudinem prorſus ceſſare in preſenti caſu, in quo non adeſt concurſus alterius filij legitimi. Vnde dicendum eſt D.Franciſcum proprium filium teſtatoris realiter dici, quia tunc vere legitimus fi-
27 lius † reputatur legitimatus quoad ſe, alio nõ exiſtente filio legitimo, vt poſt Alex. Deci.& Ceph.reſpondet Maluaſ. conſi.116.num.70. Hinc dixit Bal.in c.Per tuas de maior. & obe. fratrem minorẽ legitimũ fratri maiori quãuis legitimato fore preponẽdũ in via,vel in menſa vel in alio loco. Et generaliter quoties naturalis cũ legitimo concurrit æquis indicijs,legitimorũ cauſa potior haberi ſolet. Iſta ſunt verba Paleot.de noth. & ſpur.c.55.n.17. ſed iſte concurſus ceſſat in præſenti facto, ergo.

Reſpondetur tertio diſtinguendum eſſe; Aut loquimur de diſpenſato aut de legitima-
28 to. Primo enim † in caſu, iſte diſpenſatus,qui dicitur limitatè legitimatus, ſeu ſecũdũ quid, nempè ad certa bona ac certos actus, vel certã ſucceſſionem,non autem ſimpliciter, & abſolutè, iſte inquam talis non poteſt detrahere Trebellianicam contra patris voluntatẽ. Aut in ſecundo caſu agitur de legitimato ſimpliciter, & abſolutè, vt in caſu noſtro, & tunc illi conceditur detractio Trebellianicæ non obſtãte patris prohibitione, quia non differunt ab alijs filijs primi gradus. Ita Ripa in l.nemo poteſt num.55.ff.leg.1. vbi Alciat. nu.34. & ita poſt Rui.Mantic.& alios declarat diſtinguendo D.Surd.conſ.185.n.10.Barb.in l.cum acutiſſimi num.279.ſequitur Eugen. conſi.6. nu. 43.ante fin.Ceph.d.conſi.194.n.32. Peregr. d.art.3. nu.115. in fin. & ita diſtinguunt etiã Doctores in oppoſitum adducti, qui non plene ſatisfacti de opinione Ang. per eos relata dicunt in caſibus ſuis ceſſare præfatam detractionem Trebellianicæ, quia filij illi erant diſpenſati non legitimati, prout verè ita diſtinguit Ruin.d.conſ.91.nu.6.verſi. Et tanto minus poteſt.in 3.& ſequitur Meno.d.conſ.272. num.42.Ratio differentiæ eſt, quia legitima-
29 tus limitatè ſeu † diſpenſatus non dicitur propriè filius,nec continetur filiorum appellatione, vt poſt Caſtr. Iaſ. Socin. & alios declarat Ruin.d.n.6.Meno.d.n.42.& ſeq. Hinc dici ſolet,quod legitimatio eſt fauorabilis,diſpenſatio autem odioſa, & reſtringenda. Iaſ.conſilio 127.ante fin.in 4.Odd. conſi.1.nu.62. Et ita videtur concludendum ad fauorem fiſci, ſaluo &c. Laus Deo.

Die 9. Martij 1601. Ita fuit ſecundum ſupraſcripta iudicatum a Perilluſtri Senatu in actis D. Bonatij ad fauorem fiſci contra Dominum Dionyſium Boſſium de Caneto fideicommiſſarium ſubſtitutum dicto Franciſco Arriuabeno legitimato.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Teſtator non poteſt remittere confectionem Inuẽtarij vxori haredi vſufructuaria, in praiuditiũ creditorum, ſecus in praiuditium legatariorum & fideicommiſſ.

2 Subſtituti poſſunt petere confectionem Inuentarij ſuis expenſis.

3 Teſtator non poteſt remittere cautionem de viendo ſic etiam confectionem inuentarij, in praiudicium haredum & aliorum vocatorum, ſecus ſi eſſet hares ſimpliciter.

4 Remiſsio confectionis inuentarij operatur, vt non ſit neceſſarium ſolemne inuentarium, ſed tantummodo bonorum plena deſcriptio.

5 Teſtatar non poteſt remittere cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri dandam per vſufructuariam.

6 Princeps non poteſt remittere cautionem praſtandam ab vſufructuaria.

7 Vxor inſtituta in vſufructu pleno iure, eſt hares in illa.

8 Vſufructuarius non tenetur ad confectionem inuentarij, nec ad praſtandam cautionem. ſi hares non adeſt.

9 Vxor hares inſtituta in vſufructu, dato harede in proprietate reputatur vti legataria.

10 Vxor inſtituta in vſufructu, & non dato harede in eius vita, remiſsio confectionis, & cautionis operatur.

11 Remiſsio vxori de eo, quod erit debitrix per vim legati operatur circa omiſsionem, & negligentiam tantum, & liberat eam a ſcrupuloſa redditione.

12 Teſtatar iniungens onus fideiubendi heredibus pro vxore, remittit inuentarium, & cautionem.

13 Teſtator poteſt grauare haredem in quantum eſt honoratus.

14 Hares vnius inſtitutus non poteſt grauari a Teſtatore, vt ſibi ipſi fideiubeat.

15 Praceptum Teſtatoris de fideiubendo pro vſufructuaria,

ctuaria, non attenditur quando eſt iniunctum omnibus. ſecus ſi vni tantum ex Inſtitutis.

16 *Legatum vniuerſale vſusfructus comprehendit etiam fructus bonorum feudalium.*

17 *Vaſallus non poteſt diſponere de feudo per vltimam voluntatem ſine præciſa licentia Domini, nec etiam de fructibus.*

18 *Feuda nõ dicuntur in bonis teſtatoris poſt mortẽ.*

19 *Vſufructuarius dicitur habere vtile dominium in re, in qua habet vſumfructum.*

20 *Feuda non cadunt in diſpoſitione vniuerſali, dempta inſtitutione.*

21 *Feuda mixta dicuntur quid hæreditarium.*

22 *Feuda appellatione bonorum, vel hæreditatis Teſtatoris non veniunt.*

23 *Diſpoſitio Teſtatoris regulatur. & intelligi debet iuxta præcedentem diſpoſitionem immediatam & adductis quattuor coniecturas.*

24 *Diſpoſitionis interpretatio eſt ita facienda, vt eui tentur omnino abſurda, idem n. 27.*

25 *Mutatio voluntatis in continenti nõ præſumitur.*

26 *Legatum vſusfructus non dicitur reuocatum per alia legata in continenti facta, & incompatibilia cum legato vſusfructus.*

27 *Idem vt in nu. 24.*

28 *Dictio, inſuper, ſtat continuatiuè, & repetitiuè, non autem implicatiue caſus diuerſi, & importat repetitionem qualitatis, & thematis præcedentis.*

29 *Dictio, Item, habet vim cõtinuandi, & repetendi.*

30 *Conductio Datiorum, & pedagiorum eſt onus virile, non muliebre.*

31 *Ius Datij, & pedagij conducti, dicitur eſſe in hæreditate defuncti conductoris.*

32 *Vſusfructus reſidere non poteſt in adminiſtratione vectigalis, ſed in lucro adminiſtrationis, deductis deducendis, & ſolutis ſoluendis, quia eſt ius in corpore conſiſtens.*

33 *Vſusfructus debetur ex lucro percepto, finita conductione.*

34 *Vſufructuarius non poteſt gaudere vſufructu, niſi prius præſtet cautionem.*

35 *Vxor cui legatus eſt vſusfructus omnium bonorũ Teſtatoris, poteſt exigere lucra percepta in conductione Datij tamquam vſufructuaria, præſtita ſatiſdatione.*

36 *Clauſula, vita viduali ſeruante caſteq; ac honeſte viuente importat, ſi ipſa vidua ſteterit, vel non nupſerit.*

37 *Vxor vſufructuaria tranſiens ad ſecunda vota, tenetur reſtituere res, & bona, cum fructibus perceptis & percipiendis.*

38 *Vxor relicta vſufructuaria cum conditione viduali &c. tenetur præſtare Mutianam cautionẽ de conſeruando perpetuam viduitatem, vel de reſtituendo fructus perceptos, tempore viduitatis etiam parte non petente, alias non facit fructus ſuos.*

ARGVMENTVM.

Teſtator non poteſt remittere confectionẽ inuentarij, & cautionem præſtandam ab vxore relicta vſufructuaria, & in legato vniuerſali vſusfructus non veniunt fructus bonorum feudalium, nec lucra prouenta ex conductione vectigalium.

Vxor hæres inſtituta in vſufructu cum conditione viduali, dicitur pura legataria, & tenetur præſtare cautionem Mutianam, de ſeruanda viduitate, & de reſtituendis fructibus &c.

CONSILIVM CXXV.

Actiones meæ à Domino.

PLura veniunt diſcutienda in caſu propoſito, ideo illa ſigillatim recenſebo particulares reſolutiones accõmodando. Quo igitur ad primum di-
1 co,† teſtatorem non poſſe remittere vxori hæredi vſufructuariæ confectionem inuentarij in præiudicium creditorum, licet ſecus fortaſſe in præiudicium legatariorũ, & fideicommiſſariorum, vt probat Craue. conſi. 174. nu. 11. Clar. in §. teſtamentum. q. 66. Rolan. de inuen. par. vlt. cap. antepen. & penul. Idque ſine controuerſia procedit, quan-
2 do † ſubſtituti volunt, & petunt illud fieri ſuis expenſis. Plor. de iuram. in lit. §. 26. n. 2. in fin. poſt Caſtr. in conſi. 366. in fi. in 1.

Quinimo nec potuit in præſenti facti ſpecie
3 † teſtatori illud remittere in præiudicium hæredum, vel aliorum vocatorum, cum inuentarij confectio ſit antecedens neceſſarium cautionis, quam non poteſt remittere teſtator, vt infra dicetur, ne alias inuitetur vſufructuaria ad delinquendum, vel fraudandum. Clar. d. q. 66. verſ. Quo ad ſecundum. Soci. iu. conſ. 115. q. 2. n. 16. in 1. Rol. d. par. 3. cap. Penul. Borgn. de vſufruct. nu. 148. cum concordantibus per Craſſ. §. Teſtamentum q. 68. Plurimum inquã intereſt inter prohibitionem ſeu remiſſionem factam hæredi reſpectu fideicommiſſariorum, & remiſſionem factam vſufructuariæ reſpectu hęredum, quia in ſecundo caſu nequaquam tenet huiuſmodi inuẽtarij remiſſio, vt plene poſt alios aſſerit Rimin. Iun. conſi. 620. nume. 46.
4 51. & 54. † operatur igitur ſolum præfata remiſſio, vt ſolemne inuentarium non ſit neceſſarium, ſed fiat tantummodo plena bonorum deſcriptio. Pariſ. conſi. 61. col. fin. in 3. Gabr.

tit.

Digitized by Google

tit.de vſufr.concluſ. 1.nume.35.Rolan.d.cap.
pen.n.11.

Quo autem ad ſecundum, quod quaſi tein-
5 cidit in idem cum articulo præcedenti † Dico
teſtatorem nullo pacto poſſe remittere cautio-
nem dandam per vſufructuariam de vtēdo ac
fruendo arbitrio boni viri &c.nec reſpectu cre
ditorum,nec reſpectu hæredum, vt plene Bot-
gni.de vſufruc.n.148.Plot.d.§.26.n.8. Clar.
§.teſtamentum.q.64.Pinel.in l.1.par.2.num.
76.C.bon.mater.Craſſ.vbi ſupra q.68.Socin.
iun.d.conſi.115.q.tertia,Rol.de inuent. part.
3.cap.fin.Rimin.iun.conſi.620. num.46. 51.
& 54.Bald. Siccard. & alij in l.1. C. vſufruct.
Peregr.de fideicom.artic.11.nume.78. Sicuti
6 enim † talis remiſſio non poteſt fieri a Princi-
pe, ita nec a teſtatore. Pret. de interpr. vltim.
volun.fol.415.numero 77.Deciſ. Mant.109.
num.3.

Nec dicatur,in hac facti ſpecie, vxorem nō
7 eſſe puram,& ſimplicem legatariam,† ſed hæ-
redem in vſufructu pleno iure eidem relicto ēt
ſub titulo inſtitutionis,vt per Euge. conſi.25.
8 nu.35.& ſeq. & conſequenter † non teneri ad
confectionem inuentarij, nec ad cautionis pręſtationem,cum non adſit hæres, cui præſtetur
talis cautio viuente vxore,late Rimi. iun.cōſ.
321.n.7.& 322.n.24.

9 Reſpondetur enim, † quòd quando vxor re
peritur inſtituta hæres in vſufructu,dato hære
de in proprietate, non hæres, ſed legataria re-
putatur.Deci.cōſi.278.n.2.3.Men.conſ.500.
col.1.& nouiſſime Barzi.deciſ.Bonon.73. nu.
31. qui alios adducit, vt in præſenti caſu, in
quo vxor fuit inſtituta ſine mentione tempo-
ris ſimpliciter in vſufructu,& alij in proprieta-
10 te, ſecus tamen eſſet, † ſi teſtator inſtituiſſet
hæredem vxorem in vſufructu quo ad uixerit,
& poſt eius mortem alios inſtituiſſet hæredes.
Nam cum in vita vxoris nō adeſſet hæres, cui
præſtaretur cautio,tunc remiſſio inuentarij,&
cautionis operaret, vt in oppoſitis. Ita Pariſ.
conſi.61.num.51.in 3. Pret.de vlt. volun.fol.
180.numero 8.& ſequen.Crott.conſilio.273.
Turett.conſi.32.nume.37.in 3. & hæc patent
ad ſenſum.

11 Nec † vim facit legatum liberationis a prę-
fato teſtatore factum vxori de eo, quod repe-
rietur debitrix in reddēda ratione adminiſtra-
ti vſusfructus, quia tale legatum militat reſpe
ctu omiſſionis,& negligentiæ non quo ad frau
dem,vel dolum futurum in committendo,&
reſtituendo bona, adeo quòd tale legatum im
portat ſolum remiſſionem ſcrupuloſæ redditio
nis rationis, & non vltra, ſicuti de ſimili lega-
to facto tutori tradit Gozad.conſi.84.n.10.&
ſeq.cum alijs,de quibus ſola in antiq. conſtit.
Pedemon.ti.de mino.Decre. Quitatio. par.1.
Glo.1.n.13.& ſeq.Montan. de tuto. c.38.nu.
26.& ſeq.& in puncto,de tali legato facto vxo
ri,quòd non releuet,vt ſupra,tradit Bero.cōſi.
37.n.10.in 2.ſequitur alios congerendo Pret.
de vl.volun.fol.415.n.76.

12 Vim tamen non modicam facit † grauamē
iniunctum hæredibus a teſtatore, vt ſcilicet fi-
deiubeant pro ipſa vxore,quo in caſu ſaltem,
per indirectū teſtator dicitur remiſiſſe inuenta
rium,& cautionem prædictam,ex quo valet ta
le teſtatoris præceptum in tātum, quòd hæres
taliter grauatus debet gratis fideiubere,& po-
teſt cogi ad ſoluendum debitum pro quo fide-
iuſſit ſine ſpe repetitionis debiti, per eum pro
vſufructuaria ſoluti.text.in l.tribus. vbi Bald.
& ibidem Alex.ad Bart.ff.vſufr.ea rer. Idem
Bal.in l.Sancimus.n.5.ff.verbo.ſign. Alex. in
l.ſi fideiuſſor in principio vbi optimè Iaſ.n.6.
ff.leg.1.Ripa in l.nemo poteſt.nu.39.ff.leg.1.
vbi Bologn.num.102.& 107. Alex.conſi.58.
n.13.in 3.Pinel.in l.1.par.2.num.76.C. bon.
13 mater.Maxime quando † hæres non ſoluit ma
ius debitum ipſo lucro ſibi obuento ex ipſa in
ſtitutione, quia tenetur ſoluere in quantum
fuit honoratus,& non vltra. Bal.Sali.& alij in
l.vnic. §. ne autem. C.caduc. tollen. Roma.
ſingu.805.Tu ſcis quòd fideiuſſor.Iaſ.in d.l.ſi
fideiuſſor.num.7.Alex.d.conſi.58. nume.13.
verſi.Niſi aliqua coniectura.Ripa in l. cum fi-
liofamilias.n.14.ff.leg.1.

Reſpondetur tamen plures fuiſſe inſtitutos
hæredes, & omnes pariter fuiſſe oneratos ad fi
deiubendum,quo in caſu reijcitur huiuſmodi
diſpoſitio tamquam inutilis, cum nemo repe-
14 riatur cui pſtetur fideiuſſio,ſicuti enim † vni-
cus hæres inſtitutus nō pōt grauari ad fideiu-
bendū ſibi ipſi, quia actio & paſſio nō poſſunt
eſſe eodē inſtanti in eodē ſubiecto.l. Veranius.
15 l.frater a fratre.ff.condi.indeb. Ita nec † præ-
ceptū teſtatoris attenditur,qn̄ plures ſunt hæ-
redes, & omnibus reperitur iniunctū fideiubē
di onus,quia habentur ad inſtar vnici hęredis
grauati. Adeo ꝙ debuiſſet teſtator vnum tan-
tum ex pluribus hæredibus grauare ad cōmo-
dum aliorū cohæredum,vt colligitur ex d.l.tri
bus.vbi Bal.& latius docetur in deci.Mā.109.

Quo autem ad tertium, an in vſufructu iſto
veniant feuda, & videtur dicendum, quòd cū
16 † legatum iſtud fuerit vniuerſale,cōprehēdat
etiam vſufructum bonorum feudalium, quid-
quid alias dicatur in legato generali,vt innuit
D.Surd.conſi.73.n.18.iuncto n.71.

17 Attamen aliud dicendum eſt, ex quo † va-
ſallus non poteſt diſponere de feudo per viam
vltimæ voluntatis ſine præcipua licētia domi-
ni,alias diſpoſitio illa nullius eſt pōderis. Ale.
conſi.30.n.11.in fi.in 1.Rui. conſi.143. in fi.
in 3.Gabr.conſi.83.nume.31.in 1.& qui non

poteſt alien ăte, vel libere diſponere de ſeudo,
non etiam valet in eo vſumfructum conſtitue
re,vel illum alteri relinquere. Peregri.de fidei-
com.ar.40.n.116.Mandel. conſi.442. nu.26.
vbi ait in hoc neminem dubitare. Clar. §.feu-
dum.q.37.& idcirco legato vſufructu bonorũ
ſuorum per teſtatorem non venit vſusfructus
18 bonorum feudalium,† ex quo bona teſtatoris
dici non poſſunt,vt poſt Alex. Soci. Deci. &
alios firmat Meno.lib.4. Præſumpt.142. n.8.
9.vbi ait id præcipue procedere, quando feu-
da non ſunt abſolutè hæreditaria. Idem pro-
bat Mandel.conſi.447.n.27.28.& 32.

Nec releuat licentia obtenta a domino di-
recto,de qua in calce teſtamenti [di poter te-
ſtar,& diſporre per teſtamẽto de ſuoi beni &c.
in qualunque perſona capace di feudo] Quia
cum vſusfructus fuerit relictus fœminæ regu-
lariter feudorum incapaci, non tenet tale reli-
ctum vſusfructus. Cõſtitutio inquam vſusfru-
ctus in feudo eſt quid magni ponderis, quia
19 †vſufructuarius dicitur habere vtile dominiũ
in re, in qua habet vſumfructũ. Schrad.de feu.
par.2.cap.2.n.8. & per vſumfructum quis di-
citur acquirere ius in re. Barzi.deciſ.14.n.15.
& vſumfructum eſſe partem Dominij tradit
Clar.d.q.37.in fi.

20 Præterea,quòd † feuda nõ cadant in diſpo
ſitione vniuerſali,dẽpta inſtitutione, late rue-
tur Ceph.poſt Soci.iun.& Noni.conſi. 523.n.
56.& ſequentibus Peregr. de fideicom. art.6.
n.24.in fine. Quare cum etiam teſtator nedũ
reliquerit vxori vſumfructum bonorum ſuorũ
ſed etiam hæreditatis,vtique per hoc non dici
tur diſpoſuiſſe de vſufructu feudorum,quia li-
21 cet † feuda mixta dicantur reperta in hæredi-
tate defuncti,non tamen dicuntur quid hære-
22 ditatium. D.Sur.conſ.151.n.104.& ideo †ap
pellatione bonorum,vel hereditatis teſtatoris
non venire feuda poſt alios ſcribit Ceph.conſ.
523.n.32.Roſent.de feu.c.9. concl.40. n.11.

Quo vero ad quartum,arbitror præfatã vxo
rem ſimplicem legatariam vſusfructus bonorũ
mobilium teſtatoris eſſe, non autem dominã,
& proprietariam prefatorum bonorum,nõ ob-
ſtante particula illa teſtamenti taliter cantan-
te ibi[Inſuper mandauit,ꝙ dicta eius vxor poſ
ſit de omnibus bonis ſuis mobilibus,quæ repe
rientur eſſe in dicta eius hæreditate, diſponere
ad libitum voluntatis ſuæ per teſtamenta,do-
nationem &c. & prout ei videbitur,& placue-
23 rit &c.] Nam huiuſmodi † diſpoſitio regula-
tur, & intelligi debet retento themate præce-
dentis diſpoſitionis immediatæ, nempe caſu
quo teſtator decederet de eodem anno,in quo
confecit teſtamentum, alias maxima abſurda
ſequerentur, ſiquidem omnia alia legata cor-
ruerent vna etiam cum hæredis inſtitutione,
ſaltem in parte,& repentina voluntatis muta
tio,& in ſeipſa incompatibilis ſequeretur. Pri
mo igitur patet teſtatorem reliquiſſe vſumfru
ctum mobilium ipſi vxori,& matri ipſius teſta
toris. Quod quidem legatum eſſet vanũ ſi ex
alio capite eodem tempore vxori fuiſſet lega-
ta dicta bonorum proprietas,& dominium ple
num liberum, & abſolutum cum facultate de
illis diſponendi pro libito ſuæ voluntatis.

Secũdo cogitauit teſtator ipſas vſufructua-
rias poſſe cogi ad inuentariandum, & cauen-
dum, & conſequẽter illis ex dicto legato vſũ-
fructum bonorum mobilium competere, quia
ſi fuiſſent proprietariæ, & dominæ nõ fuiſſent
grauatæ ad ſatiſdandum, & deſcribendũ ipſa
bona,non igitur poteſt hoc in caſu haberi ra-
tio prefati legati vltimo loco relicti,in caſu de
quo quæritur.

Tertio ipſe teſtator inſtituit heredes fratres
ipſius teſtatoris etiam in bonis mobilibus, &
ita illis fuit relicta dictorum bonorũ proprie-
tas, quomodo ergo poteſt dici, vt etiam vxori
fuerit relicta?

Quarto loco iuſſit teſtator, vt in caſum nu-
ptiarũ Dom. Eleonoræ, mulieres vſufructua-
riæ, & ipſimet heredes cenſeantur grauati ad
dandũ nomine dotis ipſi Eleonoræ omnia mo
bilia reperta ĩ hereditate ipſius teſtatoris, quo
fit, vt fatendũ ſit legatum controuerſum non
poſſe militare in caſu iſto,quia ſi ipſa vxor poſ
ſet capere legatum dictorum mobilium plena
manu,& pleno dominio,iſtud relictũ pro dote
D. Eleonore eſſet vanum,in quo ẽt cum graua
uerit vſufructuarias,& fratres hæredes ad dan
dum, dubio procul declarauit ipſe teſtator v-
ſumfructum dictorũ bonorũ apud ipſas mulie
res,& ꝓprietatẽ apud fratres heredes extitiſſe.

Quare cõcordando particulares diſpoſitio-
nes teſtatoris,& euitãdo abſurda ac legata vni
co ictu incompatibiliter relicta, dicendũ eſt,ꝙ
cũ teſtator poſt legatum mobiliũ pro dote D.
Eleonoræ ſubiunxerit [ꝙ eueniente caſu mor
tis ipſius teſtatoris in anno illo in quo fecit te
ſtamentũ, iuſſit ꝙ eius heres teneatur tradere
eius vxori oĩa alimẽta victus pro ſe & eius ma
tre vnius ancillę, & famuli vna cũ ſeminibus,
& recollectis pro præſenti anno ſit ipſorũ hæ-
redũ.] Vlterius ſubiungit teſtator hoc modo
[Inſuper dict. teſtator expreſſe mãdauit &c.]
vt ſup. dictũ eſt in principio huius quarti quæ
ſiti. Quo fit, vt iſtud legatũ plenum bonorum
mobiliũ reguletur a morte teſtatoris eueniẽte
in anno teſtamenti conditi, quo in caſu nõ ha
buit rõnem vſusfructus debendi vxori,ſed tã-
tũ alimentorum ei relictorũ, relicto recollecto
ipſis hæredibus, legando inſuper dictæ vxori,
quòd poſſit diſponere de dictis bonis mobi-
libus, per teſtamentum, & inter viuos,
prout

Digitized by Google

24 prout illi placuerit. † ex iſta namque interpre
tatione ceſſant prorſus abſurda, quæ debent
euitari in quacunque diſpoſitione, quæ debet
intelligi, ne aliquo pacto abſurda ſequantur.
Rimin.iun.conſi.276.num.35. Sicuti pariter
25 ceſſat † mutatio voluntatis facta incontinen-
ti, quæ a lege non præſumitur, nec hoc in ca-
ſu toleratur. l. 3. ff. probat.l. rem legatam. ff.
adim.leg.Hinc dixit Corn.conſilio 308. in 4.
26 † legatum vſusfructus relictum vxori non di-
ci reuocatum, per alia legata in continenti fa-
cta,& incompatibilia cum legato vſusfructus,
ſequitur Meno.lib.4. Præſumpt. 165. num.8.
27 &c ſeq. & † debere fieri talem interpretatio-
nem teſtamenti, vt nullo pacto contineat re-
pugnantia, & incompatibilia, plenè docet
28 Cuma. conſ. 112. & ideo † illa dictio [inſu-
per] ſtat continuatiuè, & repetitiuè, non autē
implicatiuè caſus diuerſi, & exponitur pro vl-
tra, vel vlterius, iuxta text. in l. Seiæ. in princ.
vbi Gloſ. verb. Inſuper. ff. fund. inſtru. Plura
adducit Bertaz.de clauſul.inſtrum.clauſu.27.
Gloſ.1.num.5. Quæ dictio, vlterius, importat
repetitionem qualitatis, & thematis antecedē
tis.Fulgo.conſi.40.n.1.Deci.conſi.190.nu.7.
29 Moro.conſi.27.n.3.Ita pariter dici ſolet † ver
bum [Item] nedum vim continuandi ſed etiā
repetendi continere, quādo veriſimiliter adeſt
mens teſtatoris, data etiam diuerſitate rerum,
& perſonarum, quia ex coniectura mentis te-
ſtatoris inducitur repetitio, late Pret. de vlti.
volunt.fol.157.n.7.

Quò ad quintum, & ſextum videtur dicen-
dum, quòd exercitium, & adminiſtratio Dacij
vel Pedagij cōducti a Sereniſſima Camera ſpe
30 ctare debeat ad ipſam vſufructuariā, quia † ius
iſtud Dacij conducti dicitur eſſe in hæreditate
conductoris prædefuncti, cū hæreditas ſit, quid
vniuerſale continens iura omnia actiua, &
paſſiua.

Sed meo iudicio aduertendum eſt, aliud eſ-
ſe capere vſumfructum hæreditatis, aliud exer
31 cere vectigal, vel dacium. Eſt inquam † tale
onus conducendi dacia quodammodo munus
publicum, & conſequenter virile non mulie-
bre iuxta l.fœminæ.ff.regu. iur. quia mulieres
dacia, & vectigalia non conducunt. Laudenſ.
de fiſco q.190.Peregr.de iur.fiſci li. 6.ti.5.nu.
32 10.& vere † vſufructus non poteſt reſidere in
adminiſtratione vectigalis, ſed in lucro ex ip-
ſa adminiſtratione percepto deductis deducē-
dis, & ſolutis ſoluendis, adeo quòd exercitiū,
& adminiſtratio hoc in caſu conſideratur vti
cauſa cauſans, lucrum autem inde perceptū, &
vſusfructus lucri de cauſa cauſata, ſane inquā
vſusfructus dicitur ius in corpore conſiſtens.l.
2.ff.vſusfr.& eſt pars dominij.l.4.ff.eod.ti.D.
Surd.conſ.162.n.13. non igitur cadit vſusfru
ctus in adminiſtratione rei, ſed in re admini-
ſtrata, & dixi ſupra, quòd habens vſumfructū
dicitur habere ius in re. Barzi.deciſ.Bono.14.
n.15.ſed adminiſtratio nō dicitur ius in re, ſed
exercitium rei. Quare ſum huius ſententiæ, vt
33 † finita conductione Dacij, & ſolidatis com-
putis cum Dominis Dacij, vel Daciorum ſi lu
crū ſupererit, illius vſusfructus debeatur vxo
ri, quia hoc in caſu exercitium, & conductio
datij conſideratur, vt quædam proprietas, &
etiam lucra inde quæſita, quæ ſpectant ad hæ-
redes proprietarios, cuius lucri exinde vſusfru
34 ctus debetur vxori. Quinimo dicendū eſt † ip-
ſam vxorē non poſſe gaudere penſionibus Da
ciorum ante præſtitam fideiuſſionem, & opti-
mè quadrat in puncto doctrina Bal.in l.1.n.2.
35 C.vſufr.dicentis, † quòd ſi teſtator cōductor
gabellarum legat vxori vſumfructum omniū
bonorum ſuorum debetur ipſi vxori vſusfru-
ctus de reditu illarum gabellarū, & poteſt illas
exigere tamquam vſufructuaria præſtita ſatiſ-
datione, & non ante, ſequitur Caroz.de loca.
part.2.tit.de fructib.n.20. Secundum primam
impreſſionem, & dixit Caſtr.in d.l.1.n.4.in fi.
C.vſufr.quòd ſi teſtator erat gabellarius pote
rit vxor fructuaria petere, quòd ſibi tradantur
reditus ad vtendum, qui percipientur ex ga-
bella, adeo quòd ſatis conſtat vxorem debere
capere reditus a manu aliena, nempe hæredū
conductoris defuncti, maxime cum, vt ſupra
dixi, mulieres non conducant vectigalia.

Accedat etiam ad tutelam iurium præfato-
rum hæredum, quòd teſtator inſtituit vxorem
36 vſufructuariam hoc pacto nempe † [ipſam vi-
tam vidualem ſeruantē, caſteque ac honeſte vi
uente] Quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, ſi ipſa
vidua ſteterit, vel ſi ipſa non nupſerit. Bal.cōſ.
264.n.4.in 5.Rimin.iun.conſi.112.nu.94. &
ideo perpetuam viduitatem induxiſſe dicitur,
37 in tantum quòd † vxor tranſiens ad ſecunda
vota tenetur reſtituere res, & bona cū fructi-
bus perceptis ac percipiendis. Auth. Cui reli-
ctum.vbi Caſt.Corn.Iaſ.& alij.C.indi.vidu.
tollen.Natta conſi.459.n.15.& 17.Pariſ.cōſ.
95.n.52.& ſeq.in 2.Rimin. iun.conſi. 112.n.
38 99.100.& 105.Quo fit, vt teneatur † vxor iſta
præſtare cautionem Mutianam de conſeruan-
do perpetuam viduitatem, vel de reſtituendo
fructus perceptos tempore viduitatis etiā par
te nō petente, alias nō facit fructus ſuos. Nat.
d.conſi.459.n.17.Rimi.iun.conſi.111.n.83.
Iaſ.in d.Auth.Cui relictum.col.penul. diffuſe
Borgni.de vſufr. nu.91.118.& 132. vbi plu-
res alios adducit. Conſeruit optime tradita,
per Bero.conſi.29.nume.17.& ſequenti in 2.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Clauſula in omnibus, & per omnia operatur approbationem omnium dictorum, & effectum indiuiduæ expreſsionis, & omnimoda ſimilitudinis, & tam quoad fauores quam quoad odia,*

2 *Denotat actum verum non autem fictum,*

3 *Inducit vnam, & eãdem naturam exæquatorum.*

4 *Effectus vbi conſideratur non refert, quid ex æquipolentibus fiat, etiam in materia ſtatutaria.*

5 *Ciuis quilibet præſumitur non autem forenſis contra n. 7 & 17.*

6 *Occiſus repertus præſumitur ciuis loci homicidij etiam ſtante ſtatuto acrius puniente ciuem, quã forenſem.*

8 *Præſumptio cedit veritati.*

9 *Cedit ſuper incertis non in claris.*

10 *Fundatur ſuper re dubia, quam pro vera leges ſtatuerunt.*

11 *Probatione certa data, tollitur prorſus præſumptiua.*

12 *Præſumptio recipit probationem in contrarium.*

13 *Vna tollitur per fortiorem.*

14 *Illa fortior dicitur quæ eſt naturalis, & magis veriſimilis, & nu. 15.*

16 *Loquela manifeſtat hominem alias incognitum.*

17 *Origo vbi ignoratur tunc quis præſumitur illius loci, in quo fuit educatus.*

18 *Veriſimilitudo pro lege habetur.*

19 *Credibile non eſt, vti natura contrarium, & falſitatis habens imaginem, quod a veriſimili diſtat.*

20 *Interpretatio ea ſemper eſt facienda, vt ſtatuentes, legiſlatores, vel Principes non mereantur reprehendi.*

21 *Receptans forenſes abſque inueſtigatione illorũ qualitatis dicitur in culpa.*

22 *Ignorans dicitur lata culpoſus quando colloquendo potuit inueſtigare veritatem, maxime non cõſtito de adhibita diligentia.*

23 *Negligentia, vel culpa quatriduana tollit penitus tempus excuſationis, & ignorantiæ.*

24 *Præſumptio ignorantiæ nunquam recipitur quando agitur de facto domeſtico, & de cohabitatione*

25 *Inueſtigare is tenetur, cui a lege, vel ab homine datur certa meta ad aliquid agendum.*

26 *Statutum dans metã aliquid faciendi, & prohibens ignorantiam allegari valet.*

27 *Ignorantia debet probari, vbi eſt fundamentum intentionis.*

28 *Dubitans, & ignorans æquiparantur,*

29 *Id non procedit, quando dubitatio cadit in facto, quod ſcire ſua intereſt.*

30 *Mendax dicitur valde ſuſpectus & in dolo præſumitur quando mendacium concernit illius cõmodum, & excuſationem.*

31 *Inditium ad torturam oritur ex mendacio.*

32 *Tortura eſt primum remedium fiſci contra receptantes homines vitioſos, vbi adſunt aliqua indicia ſcientiæ.*

33 *Mendax in vno præſumitur falſus in omnibus.*

34 *Mendaces hoc ſolum lucrantur, vt cum vera dixerunt eis non credatur.*

35 *Obliuio non præſumitur in facto recenti, & proprio, imo vix per curſum decennij labitur memoria.*

36 *Iudicis arbitrio ſtatur circa excuſationem, inducendam ſub clypeo obliuionis.*

ARGVMENTVM.

Receptans forenſes, & facinoroſos homines abſque denuntiatione, & inueſtigatione illorum qualitatis incidit in edictum, nec excuſari poteſt ſub clypeo ignorãtiæ, vel obliuionis maxime in facto recenti.

CONSILIVM CXXVI.

Actiones meæ à Domino.

SAtis conſtat ex Actis, duos illos ſceleſtos hoſpitatos per D. Angiolellum fuiſſe vere forenſes nempe de loco Ruffennę in territorio Bononienſi, vt ex atteſtationib. Antonij de Nigris fol. 59. & 61, 62, vbi etiam deponit de mutatione nominum, & Sabadini fol. 94. & fol. 110. vbi etiam ſubiungit præfatos aſſaſſinos nullam habuiſſe notitiã Domini Achillis occiſi viri illuſtris, & omnibus Mantuanis pluſquam notiſſimi. Nec hoc negauit Dom. Angiolellus in eius conſtitutis, imo id apertè faſſus eſt, quatenus fol. 80. audita atteſtatione præfati de Nigris ab ipſo bene intellecta, vtpote eidem lecta de verbo ad verbum illam approbauit [in tutto per tutto] quę
1 † clauſula expoſita Latine [in omnibus, & per omnia] importat, vt dicatur approbaſſe omnia & ſingula dicta per ipſum Nigrum indiſtinctę ac ſine aliqua differentia, Iaſ. in l. 1. nu. 15. ff. leg. a. 1. Magon. deciſ. Floren. 57. numero 14. operantur inquam illa verba effectum indiuiduæ expreſſionis ac omnimodæ ſimilitudinis, vt poſt plures firmat Bertaz. in conſi. ciuil. 97. num. 12. & ſeq. tam quo ad fauores quam quo
2 ad odia. Rip. in d. l. 1. num. 14. Quinimo † præfata clauſula denotat actum verum, non autẽ fictum, Corſet. de verb. gemi. verſi. 72. nume. 30. ſequitur Bertaz. de inſtru. clauſ. 21. Gloſ.
3 22. vbi etiam tradidit † ex huiuſmodi verbis induci vnam, & eandem naturam exæquato-
4 rum. Addatur, quod † vbi cõſideratur effectus aliquis non refert, quid ex æquipollentibus fiat etiam in materia ſtatutaria, vt in terminis iſtius clauſulæ firmat Magon. deciſione,

Luca.

Luca.15.in fi. vbi alios adducit. Similiter idẽ Angiolellus fol. 136. aperto ore effudit iſtos viros nequam fuiſſe ſibi penitus ignotos. Quo in caſu ſaltem debebat inueſtigare illorum qualitatem, & patriam, vt infra referam, & conſequenter nullam meretur excuſationem aduerſus omiſſam denuntiationem ipſorum hominum foreſium ad formam proclamatis editi de anno 1593. & confirmati de anno 1596.

5 Nec obſtat, quòd † quilibet præſumitur ciuis non autẽ forenſis, vt poſt Bar. notat Maſc. de probat. concluſ.807. in princ. Bonacoſſ. q. crimin. par.1. Rubrica forenſis. verſi. Et in du-
6 bio. vbi infert, † quòd ſtante ſtatuto acrius puniente occidentem ciuem, quam forenſem, occiſus repertus in loco homicidij præſumitur ciuis illius loci, ſequitur Rimin. iun. conſilio 275. num.20. Carpan. ad ſtatut. Mediol. pat. prima c.31. n.11.

7 Reſpondetur enim, † hanc concluſionem non eſſe tutam, & aduerſus illam inſurrexere Alciat. de præſumpt. regu.2. præſumpt.15. & Meno. lib.6. præſumpt.30. num.5. & ſeq. quorum dicta non tranſcribo cum apud eum videri poſſint.

Reſpondetur ſecundo, talem præſumptionem non eſſe curandam cum veritas pateat in contrarium, ipſos ſcilicet fuiſſe vere forenſes,
8 † nam præſumptio cedit veritati, quia præſum
9 tio † cadit tantummodo ſuper incertis non in claris. l. continuus. ff. verb. oblig. D. Surd. cõſi. 7. numero 6. & deciſ. Mant. 62. numero 7. & dixit Meno. libro 1. præſump. q.8. numero. 2. 3. præſumptionem militare ſolum quãdo agitur de re quæ poteſt eſſe, & non eſſe, confert
10 Rolan. conſi.9. num.26. in 3. & † præſumptionem iuris fundari ſuper re dubia, quam pro vera leges ſtatuerunt cum veritatem incognitam haberent, firmat Pacian. de oner. proban. lib.1. cap.11. numero duodecimo, ſi inquam non fuiſſet detecta veritas, vtique ſtaretur aſſertæ probationi vigore incertitudinis, ſed
11 † data certa probatione tollitur prorſus præſumptiua, vt optime declarat Aret. conſil.38. colum.2. verſi. Secundo reſpondetur, & aliter. Neuiz. conſi.81. num.24. Sim. Pret. conſi.67.
12 num.13. Hinc dicitur, quòd † præſumptio recipit probationem in contrarium, & vincitur ac tollitur funditus, pet contrariam probationem. Craue. conſilio 134. numero 44. Rolan. conſi.9. nume.27. in 3. cum alijs congeſtis per D. Surd. conſi. vigeſimo octauo, numero 112. Quare dicendum eſt talem præſumptionem non iuuare Dominum Angiolellum, quia veritas eſt in contrarium, cui eſt imputandum ſi non inueſtigauit iſtorum hominum receptatorum qualitatem, vt infra dicetur.

Liber Secundus.

13 Reſpondetur tertio † vnam præſumptionẽ tolli per aliam fortiorem iuribus notis. Illa
14 † autem eſt fortior, quæ eſt naturalis. Craue.
15 conſi.462. n.28. & conſ.650. n.7. Illaq; † etiã dicitur fortior, quæ eſt magis veriſimilis. Idem Craue. conſi.585. numero 16. & conſi. 698. n. 24. & conſi.837. numero 11. Modo conſtat ex Actis, & præcipue ex dictis ſtabularij fol. 15. & ipſius ſtabularij famuli fol. 14. iſtos tales idiomate Bononienſis locutos fuiſſe continuo, ideo de tali territorio fuiſſe præſumũtur,
16 quia † loquela manifeſtat hominem alias incognitum, vt poſt ſpecul. aduertit Bertach. in reper. verb. Loquela. §.1. & vocabula ac accentus, vel modus loquendi regulariter vti ſolent ab homine, qui fuerunt ab eo didiciti, & aſſumpti in loco, in quo fuit educatus, vt do-
17 cet experientia. † Quando autem alicuius origo ignoratur præſumitur fuiſſe illius loci, in quo fuit educatus. Menoch. libro tertio, præſumpt. 30. numero ſexto, ſtante igitur tali præſumptione naturali iuncta cum alia præſumptione veriſimili, vt ſcilicet credendum omnino ſit ipſum Dominum Angiolellum, qui quatriduanam, & continuam hoſpitationem ſeu receptationem præſtitit iſtis ſicarijs, illorum patriam, & cæteras eorum qualitates optime nouerit, vt etiã infra latius probabo, vtique non poteſt excuſari a pœna præ-
18 fatorum edictorum. † Veriſimilitudo enim habetur pro lege. Bald. conſilio 380. numero 3. in 3. Craue. conſilio ſexageſimo primo, nu-
19 mero trigeſimo quinto, & ideo, † quod diſtat a veriſimili non eſt credibile vti naturæ contrarium, & falſitatis habens imaginem Bald. in l.1. colum.3. C. ſeru. fugit. latè Maſcar. concluſ.1402. numero ſexto, & ſequenti. Vltra, quod iſti tales erant ignoti ipſi receptanti, & fuerunt eidem commendati, & in domum adducti a perſona forenſi, & in domo alterius forenſis, adeo quòd omnis veriſimilitudo pugnat contra receptatorem, quia hæc & ſimilia non ſolent fieri pro perſonis ciuilibus, & ſubditis illius loci, in quo hoſpitantur.

Reſpondetur quarto, quòd ſi præſumptioni illi locus omnino eſſet conſtito de veritate in contrarium, edicta illa geminata ſtarent ludibrio, & ſeruirent de vento, quia nemo forenſis hoſpitatur in ciuitate, qui prius in territorio, vel in ciuitate non reperiatur, & ideo daretur materia delinquendi, & illudendi iuſſiones, & leges Sereniſſimi Domini, ſi h t beretur ratio iſtius præſumptionis, cum eſſet in facultate cuiuſque hoſpitati impune forenſes, & exteros cuiuſcunque regionis ſub clypeo præſumptionis iſtius, ꝙ fuerunt viſi, & re-
20 perti in ciuitate. Dẽt † ergo ſemper fieri interpretatio, vt ſtatuẽtes, & legiſlatores, vel Princ.

H 3 non

Digitized by Google

non mereantur reprehendi ſub prætextu legis
conditæ Fruſtratoriæ iuribus notis.

Patet igitur præfatum Dominum Angiolel
lum incidiſſe in pœnam dictorũ proclamatum
qui ſicuti excuſari nequit ex dicta præſumptio
ne,ita nec ſub clypeo ignorantiæ, ex quo non
inueſtigauit qualitates hoſpitum,ſaltem intra
tempus quatriduanum.

Siquidem erat in ipſius poteſtate ab initio
receptare, vel refutare iſtos nefarios forenſes,
21 merito† debuit prius certificari de illorũ qua-
litate, alias dicitur in culpa ſi non inueſtiga-
uit,vt optime in ſimili declarat Caſtre. omni-
no videndus conſilio 295.in prima dub.verſi.
Ideo fuit in culpa,in 1.vbi ſubiungit nullo pa-
cto excuſari ab omiſſa inueſtigatione hominũ
receptatorum,qui ſucceſſiuam receptationem
per aliquos dies præſtirit ſine licentia, cum in
illo tempore potuerit ſe informare de illorum
qualitatibus,& Caſtr. ſequitur Decia. conſil.
22 54.nu.53.in 4.dicens† ignorantem eſſe late
culpoſum, quando colloquendo potuit inue-
ſtigare veritatem. Idem ait Crauc.conſi.930.
n.21,22,maxime cum non conſtet de adhibi-
ta diligentia in inueſtigando. Idem Crau.cõſ.
23 640.n.4.& conſi.693.nu.6.† Tempus enim
quattiduanæ negligentiæ, vel culpæ dicitur
abſorbuiſſe pen. tempus excuſationis, &
ignorantiæ, vt fit Caſtren.conſilio 168.in
fin.in 2.Mandel.co 698.num.5.Crauc.vbi
24 ſupra.Et† quando a r de facto domeſtico,
& de cohabitatione æſumptio ignorantiæ
nunquam recipitur tanquam ſupinæ. Odd.
25 conſilio 17.numero 21.& 22.Illeque† tene-
tur inueſtigare, cui a lege, vel ab homine da-
tur certa meta vel certus terminus ad aliquid
agendum, vt in caſu iſtorum edictorũ, & poſt
Rui.docet Crau.d.conſi.930.n.22.

Quinimo in confirmatione edicti facta de
anno 1595. tollitur omnino allegatio igno-
26 rantiæ. Valet † enim ſtatutum dans certam
metam aliquid faciendi, & prohibens poſſe al
legari ignorantiam.Ruin.conſi.86.numero 8.
in 4.& nouiſſime Coſta de ſcien. & ignor.reg.
12.numero ſexto. Sanè dicitur etiam, quòd
27† ſi fundamentum intentionis D. Angiolelli
conſiſtere poſſet in ignorantia, debuiſſet ab
eo plene probari. Maſcar.concluſ.879.nume-
ro 39.

Addatur prædictis,ipſum Angiolellum pro
babiliter dubitaſſe circa qualitatem hominũ
ab eo penitus ignotorum, vt ipſe faſſus eſt fol.
136.Vnde ſequitur, quòd licet alias dubitans
28† & ignorans æquiparentur.Meno.de recupe.
poſſ.remed.15.num.186.Beci.conſi.111.nu.
29 11.Attamen† id non procedit quando dubi-
tans dubitat de facto ad ſe ſpectante, & quod
ſcire ſua intereſt, quia illi eſt imputandũ,qua
re ſe non reddidit certiorem, vel ſaltem dili-
gentiam non adhibuerit, vt ſe certioraret, ma
xime cum id de facili fieri potuerit. late poſt
alios Odd. de reſti.in integr. q.8. ar.9. nume.
47.& ſequentibus,ſequitur Coſta de ſcient.&
igno.inſpectio.82.col.1.

Non etiam videtur omittendum ipſum An
giolellum fuiſſe mendacem in ſubſtantialibus
& præcipue circa dictam hoſpitationem. nam
fol.53.ait [ne altri fuori delli nominati da me
nell'altro mio eſſame non haueuano alloggia-
to da molti giorni in qua] In priore autem exa
mine nullum verbum fecit de iſtis facinoroſis,
& tamen poſtea in illius nouiſſimis conſti-
tutis fatetur illorum receptationem continuã,
30 & quatriduanam. Mendax† enim dicitur val
de ſuſpectus, & ideo in dolo præſumitur quã-
do mendacium concernit illius commodum,
& excuſationem.l.& eleganter.§.fin.cum leg.
ſeq.ff.dol.Guid.Pap.ſingul.313.num.3. Rui.
conſilio ſecundo, numero 11. in 2. Sim. Pret.
conſilio 55.num.6. & conſi.104. numero 41.
vbi ait iſti tali nequaquam eſſe credendum, &
31 conſi.105.n.12.vbi† ſubiungit ex mendacio
oriri indicium ad torturam,& ſolet dici in pro
32 poſito, † quod ſi aliqua adſunt indicia ſcien-
tiæ contra receptantem homines vetitos, pri-
mum remedium fiſci eſt tortura receptantis ſe
cundum Claud.ad conſi.Bertaz.cri.126.verſ.
33 Iam vero ſi curia debet probare. Et† mendax
in vno præſumitur falſus in omnibus. Cepha.
conſilio 438.numero 46.Decia. conſi.93. nu.
10.in 2.Meno.conſ.94.n.62. Qui enim ſemel
a veritate deflexit nõ maiore religione ad per-
iurium,quam ad mendacium perduci conſue-
uit, ſecundum Ciceronem,quem ſequitur Pe-
dro.conſi.3.numero 134. quo loci etiam dixit
34† mendaces hoc ſolum lucrari,vt cum vera di-
xerint, eis non credatur.

Nec iuuat inſulſa allegatio obliuionis ſub
prætextu percuſſionis alias per eum habitæ ſu
per capite: Quia ſicuti cæteros omnes illius ho
ſpites memorauit cum omnibus circũſtantijs,
ita etiã dicitur fuiſſe recordatum de iſtis,quo-
35 rum intuitu fuit carceribus mancipatus,† nec
vnquam præſumitur obliuio, quando agitur
de facto recenti, & proprio, imo vix per curſũ
decennij labitur memoria tali in caſu. Ruin.
conſi.73.nu.10.in 2.& idcirco ſancte fuit ſan
36 citum,† vt ad inducendam excuſationem ſub
clypeo obliuionis ſtetur iudicis arbitrio.Men.
de arbitr.iudic.caſu 26.Beci.conſi.111.num.
16.confert idem Meno.libro 6.præſumpt.32.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæres expreſſe prohibitus conficere inuentarium an poßit petere ſatisfactionem per eum mutuatorum defuncto teſtatori. & an talis actio dicatur confuſa.*

2 *Hæres non conficiens inuentarium perdit Falcidiam, & integra legata ſoluere tenetur etiam vltra vires hæreditarias.*

3 *Falcidiæ detractio ceßat ſi teſtator hanc addiderit clauſulam, ſaluis ſemper, & reſeruatis legatis, & nu. 6.*

4 *Teſtator poteſt Falcidiam prohibere explicitè tamen, & expreſſe & per verba clara.*

5 *Hæres non conficiens inuentarium iuſſu teſtatoris Falcidiam non amittit.*

6 *Per inuentarij prohibitionem non infertur ad Falcidiæ excluſionem.*

7 *Teſtator non præſumitur voluiße grauare hæredẽ duplici onere, vtcunque etiam legatum redderetur inutile.*

8 *Teſtator ſi fuerit illiteratus, licet nobilis et diues, ex illius ſermone non ſumitur argumentum virtualis prohibitionis Falcidiæ.*

9 *Falcidiæ nomen, virtus, & operatio eſt ignota imperitis.*

ARGVMENTVM.

Hæres, cui prohibita eſt confectio inuentarij, an poſſit petere ſatisfactionem pecuniæ mutuatæ teſtator, an verò dicitur actio confuſa, & an ob talem prohibitionem amittat Falcidiam.

CONSILIVM CXXVII.

Actiones meæ à Domino.

DVo proponuntur reſoluenda ex parte Illuſ. Domini Timothei Amigoni.

Primum an hæres expreſſe prohibitus ſub pęna priuationis hæreditatis ne inuentariũ hæreditatis cõficiat, non obſtante hæreditatis aditione, animo facta, poſſit petere ſatisfactionem aureorũ biſmille, alias per eum mutuatorum defuncto teſtatori, an vero talis actio dicatur confuſa.

Secũdum, an præfatus hęres ſic prohibitus vt ſupra, poſſit Falcidiam detrahere ex legatis, & præſertim ex legato vſufructus omnium bonorũ vxori, & ſorori præſati teſtatoris relicto.

1 Quo ad primum affirmatiue † reſpondeo, quia pecunia illa fuit accepta in mutuum per defunctum teſtatorem ſub obligatione omniũ eius bonorum præſentium, & futurorum, addita ẽt ſpeciali hypotheca certorũ ſtabilium pro cautione mutuantis in caſũ reſtitutionis. Quò fit, vt licet hęrede adeunte ſimpliciter hæreditatem ſine inuentario confundantur actiones perſonales; Attamen cũ ipſe non poſſideat realiter, & cum effectu bona hæreditaria, ſtante pręcipue legato vſusfructus vniuerſali omniũ bonorũ relicto vxori & ſorori, non dicitur cõfuſa actio hypothecaria [niſi, vt dixi, hæres poſſideat, & conſequenter intentetur contra ſeipſum] cum illius natura ſit, vt nunquã tollatur niſi medio realis ſolutionis, vel ſatisfactionis. tex. eſt in l. ex ſextante. §. Latinus. ff. excep. rei iudic. per quẽ ita decidit Bal. in l. ſi vxor nu. 2. C. bo. Auth. Iud. poſſid. & poſt Bal. Sali. Caſt. Alc. Soc. Pariſ. Rui. Soci. iu. Gra. Bero. Coraſ. & alios tradit Rolan. de inuent. par. 5. in §. An actio hypothecaria competens creditori &c. fol. mihi 204. & ſeq. late Neuiz. conſ. 69. n. 15. & ſequentibus Gozad. conſi. 94. n. 47. Monticul. de inuen. c. 10. effec. 86. n. 267. & ſeq. & c. 12. n. 152. vſque 167. alios congerit, & ſequitur D. Sur. conſ. 7. n. 20. & ſequentibus, & ita ſatis patet hanc eſſe receptiorem ſententiam.

Quo ad ſecundum vim non modicam facit
2 concluſio † illa, Quòd hęres non conficiens inuentariũ perdit Falcidiã, & integra legata ſoluere tenetur ẽt vltra vires hæreditarias, non tamen in pluſquã ſit legatum. §. ſi verò non fecerit. Auth. de hære. & Falc. Bar. Bal. Cuma. Ful. Ang. Porcell. Caſtr. Corn. Rui. Alcia. Bero. & Grat. quos recenſet ac ſequitur Rol. de inuen. par. 5. §. hæres non conficiens inuentariũ. fol. mihi 167. addo Craſſ. de ſucceſſ. in §. Falci. q. 12. Cache. deci. 147. Magon. deci. Flo. 130. n. 4. Maluaſ. conſ. 52. n. 11. Idq; videtur procedere etiamſi hæres ſine culpa ſua inuentariũ omiſerit, ita iubente teſtatore, cum teſtator poſſit prohibere hęredi inuentarij confectionẽ, & illius vſum in ipſius hæredis pręiudicium. Cra. conſi. 174. n. 11. Didac. in c. 1. n. 17. ver. Quin & Aymo. & in propoſito iſto refert, & ſequitur Monticul. de inuen. c. 10. n. 3.

Augetur difficultas ex eo, q teſtator non cõ
3 tentus † de prohibitione inuentarij instituit hęredem pręfatum D. Timotheũ, addita clauſula (ſaluis ſemper, & reſeruatis ſupraſcriptis legatis, & nõ aliter.) Quo in caſu vr̃ mandaſſe vt legata ipſa integra ac totaliter ſine aliqua diminutione ſoluantur, & conſequenter dicitur prorſus ceſſare Falcidię detractio. Crau. d. conſ. 174. n. 1. in fi. & latius Man. de conie. vl. volun. li. 9. ti. 13. n. 17. 18. Craſſ. d. §. Fal. q. 10. n. 3. Moli. de primoge. li. 1. c. 17. n. 15. & eſt cõmunior opinio, vt colligitur ex relatis per Ceual. q. 31. Addo. Meno. conſ. 374. n. 14. 15. 47. & ſeq. ac ꝑ totũ. Malua. conſ. 52. n. 8. Zuccha. cõſ. 31. n. 47. Euera. iun. cõſ. 14. n. 23. 24. in 1.

Non inquam ambigitur poſſe hodie teſta-
4 torem † Falcidiam prohibere, cum ceſſet ratio publicæ vtilitatis antiquitus conſiderata ad ſuſtinendum teſtamentum, quia attento iure nouo, ſi hæres repudiat hæreditatem ſub prætextu cõmodi ceſſantis ex beneficio Falcidię, hæreditas defertur alijs, & teſtamentum remanet in viridi. tex. clarus in §. ſi verò expreſſim. Auth. De hæred. & Falci. Auth. Sed cum teſtator. C. ad leg. Falcid. Meno. conſi. 374. nu. 43. Eugen. conſi. 33. n. 163. Rimin. iun. conſ. 510. n. 27. 28. iuncto n. 53. Man. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 13. n. 7. Spin. de teſtam. Glo. 8. n. 90. & ſeq. Molin. de Primogen. lib. 1. ca. 17. nu. 11. Craſſ. de ſucceſſ. §. Falcidia. q. 10. n. 1. & in dubio ſemper debet fieri interpretatio cõtra hæredem tentantem Falcidiæ detractionẽ. Mant. d. tit. 13. n. 25. Borgni. deciſ. 3. num. 20. in 3.

His tamen non attentis deuenio in contrariam ſententiam in facto propoſito, in quo nõ video aliquam prohibitionem Falcidiæ in teſtamento trãſmiſſo nedum expreſſam, ſed nec etiam tacitam, vel implicitam. Sane igitur poteſt admitti, vt iure authenticorum admittatur Falcidiæ prohibitio, dum tamẽ legatur explicitè prohibita, & per extenſum, vt puta ſi dicat teſtator, ſe nolle hæredem retinere Falcidiam, prout ſunt verba formalia tex. in d. §. ſi verò expreſſim, & ita poſt octo fundamenta, & poſt authoritatem quadragintaquinque Doctorum tradit Pedro. omnino videndus conſi. 16. in prima concluſ. per totam, id eſt, a nu. 1. vſque 45. Cum igitur nullibi pateat huiuſmodi prohibitio, ſequitur ceſſare omnem controuerſiam.

Præterea quando etiam dicatur, Falcidiam per verba virtualia æquipollentia poſſe prohiberi, attamen illa debent eſſe adeo clara, certa ac indubitata, vt non poſſint neceſſario aliud importare, quam ipſam prohibitionem, ſecus ſi alium ſenſum, & effectum pati poſſunt, vt declarat Caſtr. in d. Auth. Sed cum teſtator. n. 2. C. ad l. Falcid. & conſi. 28. n. 10. in 2. Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 17. n. 16. Bello. conſi. 65. n. 3. Vaſq. de ſucceſſ. progreſſ. §. 26. nu. 29. verſi. Quod dicendum. Craſſ. d. §. Falcidia, q. 10. num. 2. late poſt Neuiz. Aemylia. Guttier. Mant. & alios firmat Pedro. d. conſi. 16. n. 94. & ſeq. vbi teſtatur hanc eſſe omnium, nemine excepto, receptiſſimam ſententiam. Sed in pręſenti negotio non leguntur talia verba, prout mox referam in declinatione motiuorum, & præcipue vltimi, in quibus tota vis conſiſtere videtur.

5 Non igitur obſtant in † contrarium adducta; Quia admiſſo themate, vt per omiſſionem inuẽtarij hæres Falcidiæ beneficium amittat; Attamen debet intelligi, dummodo id euenerit culpa, vel dolo hæredis omittentis, & negligentis ipſius inuentarij confectionem, & hoc propter præſumptam fraudem, & malitiam hęredis, quaſi ꝙ ille ſubtraxerit bona Falcidię æquiualentia, vt probe docet Gail. li. 2. obſer. 138. n. 1. Odd. conſi. 8. nu. 31. 32. Meno. conſi. 177. n. 29. Craſſ. d. §. Falcidia. q. 12. n. 1. in fi. & in his terminis loquuntur, & procedunt in contrarium citati. Quæ quidem præſumptio fraudis, & malitiæ tollitur ex iuſſu teſtatoris volentis, vt inuentarium omittatur, quia vbi non eſt culpa, ibi non eſt pęna, & huic propoſito ſeruiunt tradita per Fanuc. de inuent. par. 2. n. 71. & per Meno. conſi. 374. n. 57. vbi in caſu iſto requirunt dolum hæredis omittẽtis. Et ideo in ſimili habetur, quòd hæres, qui non poteſt adire hæreditatem cum beneficio inuentarij ita vetante lege municipali, poteſt nihilominus detrahere Falcidiam, quia aliud eſt tollere hæredi beneficium inuentarij, aliud afficere pęna omittentem inuentarij confectionem, vt pulchre docet Petr. Anto. Anguiſ. conſi. 24. lib. 3. ſequitur Rimi. conſ. 52. n. 12. & verè iſtorum doctrina reſoluit præſentem articulum, cui accedat Meno. conſi. 177. nu. 29. vbi alios adducit. Carpan. ad ſtatut. Mediol. par. 1. cap. 272. n. 82.

Nec vim facit Crau. conſi. 174. nu. 11. cum concordantibus, quia abundanter illius dicta refelluntur a Fanuc. de inuent. par. 2. nu. 69. & ſequenti.

Præterea in caſu Craue. aderat expreſſa ac ſpecifica prohibitio deductionis Falcidiæ per hæredem, ex qua in conſequentiã reſultabat tacita, & virtualis prohibitio inuentarij ad cõmodum legatariorum, & in ipſius hæredis pręiudiciũ. Quæ conſequentia non militat è conuerſo, vt in caſu iſto, in quo per prohibitionem expreſſam inuentarij non arguitur ſufficiens, & valida prohibitio detractionis Falcidię, q̃a inuentarij prohibitio poteſt ſeruire, & operari pluribus in caſibus, & multos effectus patitur, vt eſt notiſſimum, non autem de neceſſitate
6 importat inhibitionem † Falcidiæ, & ideo nequaquã dici poteſt, vt ex tali inuentarij prohibitione inferatur ad falcidiæ excluſionẽ, quæ nunquam poteſt dici prohibita niſi ſaltem per verba, quæ ad aliud referri nequeant quam ad ſolam ipſius Falcidiæ prohibitionem, vt ſupra ſatis probatum eſt.

Non etiam vim facit clauſula illa, ſaluis ſẽper, & reſeruatis legatis &c. Quia ex dictis verbis neceſſario non infertur ad detractionẽ Falcidiæ prohibitam, ſed ad ſimplicem legatorũ præſtationẽ Aliud enim eſt, vt legata integra, vel ſine diminutione ſoluantur. Aliud, quòd legata ſint ſalua, vel reſeruata. Primo enim in

caſu

caſu ſecundum aliquos,vt dixi,reſultat implicita,& virtualis prohibitio Falcidiæ,in ſecundo nequaquam,quia legata poſſunt dici ſalua & reſeruata cum ſuis oneribus, & honoribus, & ideo quando agitur de præſtatione plurium legatorum, ſeu etiam vnius legati diuidui, vt puta rem, vel res de ſui natura diuiduas continentis,vtcunque etiam iuſſerit teſtator,vt tale legatum, vel illa legata integre ſoluantur, adhuc inde non arguitur neceſſatia Falcidiæ prohibitio, ſed quòd teſtator voluerit tollere omne dubium,nempe quòd legatum vel legata in ſolidum,non autem pro parte pręſtentur Ita Vaſq.de ſucceſſ.progreſſ.§.26.n.29. verſi. Sicq; illa verba. Aquilin.in l.Cẽturio.n.181. ff.vulg.Pedro.d.conſi.16.nu.84.& ſeq.Multo minus igitur dicetur prohibita in præſenti caſu, in quo de ſimplici præſtatione legatorum agitur ſine vlteriore plica totalitatem importante, & in propoſito iſto dixit Grego.Lup.in l.7.Tauri.tit.11.par.6.verſ. Sennaladamente quem refert Molin.de Primogen.lib.1.ca.17. nu.15.ante fin.& Didac.Aluarad. de coniect. mente defuncti &c. lib.4.cap.1.nu.22. Quòd ſi teſtator inſtituerit aliquem hæredem in remanente hæreditate ſolutis omnibus legatis, non dicitur ex hoc voluiſſe Falcidię beneficiũ hæredi detrahere. Nec mirum, quia, vt ſæpe dixi, verba id neceſſario non ſupponunt, ſed alium ſenſum pati poſſunt.

Quinimò fortius dico, ex tenore teſtamenti contrarium apertè colligi quatenus teſtator grauat hæredem in perpetuum ad facien.celebrari quotannis duodecim officia cum erogatione aureorum quinquagintaquinque pariter in annos ſingulos. Si inquam teſtatot voluiſſe diceretur inhibere Falcidiæ detractionẽ, hæredem duplici onere grauaſſet,quod eſt abſonum. Primò nempè ad ſolutionem legatorum ſine deductione Falcidiæ. Secundò ad erogationem illam annuam aureorum 55. Sed
7 teſtator † nõ præſumitur voluiſſe grauare hæredem duplici onere, vtcumque etiam legatum redderetur inutile.Crau.conſi.32. n.3. Ceph. conſi.517.n.44.& in puncto ita cenſuit Pedr. d.conſi.16.n.49.verſ. Prima ergo coniectura quo loci n.56.vſque 64.admonet in propoſito
8 talis detractionis aduertendum † eſſe, quod ſi teſtator fuerit illiteratus, & idiota,licet nobilis, & diues, ex illius ſermone non debet ſumi argumentum virtualis prohibitionis Falcidię, non obſtante etiam verborum prægnantia, quia talis coniectura mentis teſtatoris reſidet in iuris ſubtilitate: quod patet ex eo,quia Doctores noſtri in hoc ſummopere variarũt,multis affirmantibus, & pluribus negantibus, ex dictis verbis Falcidiam prohiberi. Quo fit, vt eum teſtatot illiteratus veriſimiliter ignorauerit vim & effectum verborum Latinorum,profecto dici non poteſt, vt voluerit hæredi Falcidiæ beneficium auferre. Addatur iſtud nomẽ
9 Falcidiæ,† illiuſque virtutem,& operationem eſſe ignotam hominibus imperitis,vt poſt Iaſ. & alios tradit Meno.conſi.434.n.13.

De quibus autem legatis poſſit detrahi Falcidia, non fui ſpecialiter requiſitus,& expedito puncto facultatis detrahendi ipſam Falcidiam,poterit de facili ad particularia deueniri &c. Interim. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 Vxor non poteſt in præiuditium viri diſponere de dote. ſeu eius parte eidem per ſtatutum delata, niſi ipſo viro conſentiente.

2 Maritus poteſt renuntiare lucro dotis ſtatutario etiam in præiuditium creditorum.

3 Caſum teſtamenti qui habet, dicitur habere caſum legis.

4 Conſentiens cum proteſtatione ſibi nõ præiudicat.

5 Proteſtatio contraria facto nihil operatur, quando eſt concomitatiua facti.

6 Facta verbo præualent.

7 Proteſtatio nihil operatur, quando ab ea receditur, cum facta derrogent verbis.

8 Proteſtatio iuris non tollit ea quæ ſunt facti.

9 Proteſtatio circa dependentia a diſpoſitione iuris nullius eſt ponderis.

10 Proteſtatio mariti conſentientis vxori de dote teſtanti nihil operatur.

11 Reſeruatio contraria facto nihil operatur.

12 Proteſtatio, quæ verſatur circa id, quod cõſiſtit in mera poteſtate, & voluntate loquentis, dicitur animi tantum declaratorium non autem conſeruatoria.

13 Proteſtatio facta ſaluis iuribus meis, vel abſque præiuditio iurium meorũ, dicitur cõſeruatoria.

14 Actus tunc tollitur a proteſtatione, quando dependet a ſolo facto proteſtantis, ſecus quando geritur ab alio.

15 Proteſtatio ſimultanea, quando eſt contra ſubſtantiam actus, qui geri intenditur, nihil operatur.

16 Inducta ad augmentum, & validam operationẽ non debent operari diminutionem, & nullitatẽ.

17 Agentis & operantis intentio qualis fuerit ab initio declaratur ex ſubſequentibus.

18 Petens vel agens vigore teſtamenti, illud approbare dicitur.

19 Mater non poteſt plus relinquere ſecundo viro, vel eius liberis quam filio primi matrimonij niſi accedente conſenſu ipſius filij.

20 Interpretatio ſemper ea fit, vt teſtamentum valeat, & operetur.

21 Dos non dicitur in bonis vxoris, ſed mariti declaraui n.22.

22 Dos

22 *Dos naturaliter dicitur in bonis vxoris, licet de legum ſubtilitate videatur in bonis mariti.*

23 *Interpretatio lata. & benigna fit in teſtamentis.*

24 *Mulierem, omnia bona ſua in dotem dediſſe præſumitur, quando adeſt dotis conſtitutio.*

25 *Vxorem ad euitandam ſuſpicionem turpis quæſtus, alia bona quam dotalia habere non præſumitur.*

26 *Dicens vxorem habuiſſe alia bona quam dotalia probare debet.*

27 *Mentio vniuerſalis bonorum vbi verificatur tantum in dotalibus habetur ac ſi de ipſis ſpecialis mentio facta eſſet, etiamſi alias eſſet opus expreſſa.*

28 *Feuda veniunt in inſtitutione, vel legato, quando non poſſunt verificari in alia re.*

ARGVMENTVM.

Maritus conſentiẽdo vxori de omnibus ſuis bonis diſponenti, ſibi præiudicet in portione dotis ei a ſtatuto delato, licet conſenſerit cum proteſtatore quatenus opus ſit, & non aliter.

CONSILIVM CXXVIII.

Actiones meæ à Domino.

DOmina Domicilla de Flãmis mater D. Pyrrhi Acetti ex primo matrimonio, & vxor in ſecundo matrimonio D. Gregorij Gatti in præſentia dicti Gregorij eius viri, quatenus opus ſit conſentientis, & non aliter nec alio modo, teſtamentum condidit, & inter cœtera legauit dicto Domino Gregorio eius viro ſcutos centum ei dandos per infraſcriptum eius hæredem. Qui hæres vniuerſalis inſtitutus ab ea fuit præmemoratus D. Pyrrhus eiuſdem teſtatricis ex primo matrimonio filius.

Extat ſtatutum ciuile Rubrica de dote per marit. lucran. in §. ſi vero deceſſerit non extantibus filijs cõmunibus, vbi diſponitur, Quòd ſi mulier tranſiens ad ſecunda vota deceſſerit non extantibus filijs ex ſecundo matrimonio, ſuperſtitibus tamen filijs ex primo, maritus, in cuius matrimonio fœmina deceſſerit, ex dote tantum lucretur, quanto vnus ex liberis primi matrimonij, & non vltra.

Modo venit in quæſtionem, An ſtante prędicto teſtamento condito in præſentia viri cõſentientis, vt ſupra, ipſimet viro debeatur dimidium dotis vna cum legato prędicto, an vero ſolum legatum, totaliter quòd illa pars dotis debita viro illius priuigno hęredi inſtituto, demptis aureis centum legatis, debeatur.

Et concluſiue loquendo arbitror, ſolum legatum dicto Domino Gregorio deberi.

Præmitto igitur, vxorem nequaquam teſtari poſſe de dote in pręiudicium mariti, ſtante
1 ſtatuto illi dotem deferente. Nam † pro dote ſeu parte dotis ipſi viro debita per ſtatutum non poteſt aliqualiter vxor diſponere in eius præiudicium, vt cãtat ſtatutum prędictum. §. & de ipſa dote mulier ipſa, & tradit Mandel. conſi. 50. col. 1. Cacher. deciſ. 20. Rol. de lucr. dot. q. 82. Purpur. conſ. 47. n. 6. Niſi tamen ipſe maritus conſenſerit tali vxoris diſpoſitioni, tunc etenim tenet in viri pręiudicium, nec locus eſt pęnitentię mariti. Ita dicitur in pręfato ſtatuto in calce dicti §. & de ipſa dote, & late probat Soci. conſi. 114. in 1. Pariſ. conſilio 127. nu. 9. & ſeq. in 1. Marſil. de bannit. verb. Bona. n. 82. Rolan. d. q. 82. n. 13. & conſentientem teſtamento ſibi pręiudicare, poſt Iaſ. firmat Ioſ. Ludo. concluſ. 7. ampliat. 1. Hinc ſimi
2 liter videmus † maritum poſſe renuntiare tali lucro dotis ſtatutario. Soci. iun. conſi. 109. col. 1. in 3. In tantum quòd nedum ab illo, ſed nec ab illius creditoribus poſſit reuocari. Dec. cõſ. 260. Ioſ. Ludo. deciſ. Luca. 21. n. 58. Soci. iun. conſi. 109. & 124. in 3.

Quibus ſic ſe habentibus conſtat opus eſſe conſenſu viri ad hoc, vt vxoris elogium reſpectu dotis ipſi viro debitę ſuſtineatur & valeat.

Dico igitur, quòd cum D. Gregorius cõſenſerit vxori, vt de omnibus ſuis bonis diſponat, & de omnibus ſuis iuribus ad commodum ſui filij ex primo matrimonio, dubio procul ſibi pręiudicauit in portione dotis ad ſe ſpectante, & conſequenter ſolum legatum aureorum cẽtum de manu hęredis conſequi poteſt, & non
3 vltra, ita cantante teſtamento, cum † inquam ita teſtamento caueatur ceſſat omnis quęſtio, quia perinde eſt, ac ſi adeſſet caſus legis apertus, vt late probat D. Surd. conſ. 53. n. 6. Crau. conſi. 31. in fin. Beci. conſi. 14. n. 28.

Nec obſtat ſi dicatur cõſenſum fuiſſe adhibitum cum proteſtatione, quatenus opus eſſet & non aliter, quo in caſu videtur reſeruaſſe iu-
4 ra ſua, & † conſentiens cũ proteſtatione, quòd iura ſua ſalua ſint, non ſibi præiudicat, vt poſt Imol. & alios tradit Lambert. de contrac. min. & mulier. Gl. 10. n. 46.

5 Reſpondetur enim, quòd † proteſtatio contraria facto nihil operatur, quando eſt concomitatiua facti. l. cum in plures. §. locator horrei. ff. locat. c. Cum M. Ferrarienſi. vbi Docto. extr. conſtit. Nam quidquid cantet proteſta-
6 tio, † facta verbo preualent. Bal. conſi. 8. nu. 5. in 1. Rimin. iun. conſi. 487. num. 27. Quando
7 † enim receditur a proteſtatione, nil operatur

prote-

Digitized by Google

proteſtatio,cum facti derogent verbis. Bal.in
l.Neſennius.ff.neg.geſt.Rimi.iun.conſi.426.
8 n.33.Nec† proteſtatio iuris tollit ea,quæ ſunt
facti. idem Rimin.iun.conſi.285. n.45. Quia
9 † proteſtatio circa dependentia a diſpoſitione
iuris,non autem circa dependentia a volunta
te proteſtantis , nullius eſt ponderis. Iaſ. in l.
non ſolum.§.morte n.26.ff.ope.no.nun.Pen-
10 det † enim a iuris diſpoſitione, an conſenſus
mariti ſit neceſſarius in teſtaméto vxoris , quo
ad dotis lucrandæ præiudicium : Ideo nihil o-
peratur talis proteſtatio, vt etiam latè tradit
Hond.conſi.89. num.38. 39. in 1. Imo etiam
11 † reſeruatio cõtraria facto nihil operatur.Gra.
conſi.37.n.35.in 1.Beci.conſ.34.n.25.Hond.
d.conſi.89.n.36.

12 Reſpondetur ſecundò, quòd † talis prote-
ſtatio non eſt conſeruatoria [quo in caſu pro-
cedit obiectum] ſed eſt declaratoria animi tã-
tum, cum verſetur circa id, quod conſiſtit in
mera poteſtate ac libera voluntate loquentis
ſeu conſentientis,vt poſt Bar.& moder. tradit
Pariſ.in d.§.morte.n.53. vbi Bologn. n.22.ff.
oper.no.nunt.Fortius igitur ſi eſt declaratoria
proteſtatio,nam non operatur effectum cõſer-
13 uandi, ſed tantum declarandi, † conſeruaſſet
enim fortaſſe, ſi dixiſſet, ſaluis iuribus meis,
vel ſine præiudicio iurium meorum, prout lo-
quuntur Imol.& Lamber. in oppoſitum addu
cti. Talis inquam dicitur proteſtatio conſerua
toria,vt declarant ſcribentes in d.§.morte. Et
in d.c.Cum M.Ferrarienſis.

Reſpondetur tertio, quòd dicta proteſtatio
non irritat, ſed irritatur, nec tollit conſenſum
ac teſtaméti validitatem, ſed tollitur ab actu.
14 Nã tunc† actus tollitur a proteſtatione quan-
do ipſe actus dependet a ſolo facto proteſtan-
tis,ſecus autem quando geritur ab alio, quam
a ſolo proteſtante,vt in caſu teſtamenti prædi
cti conditi ab vxore, & eſt communis opinio
Alex.conſi.7.n.12.in 4.Glo.in ca.1.vbi Butr.
de cenſib.Iaſ.alios adducens in d.§.morte nu.
14.verſ.Secunda concluſio,vbi Bologn.n.50.

Reſpondetur quarto, ſatis probatum fuiſſe
conſenſum viri eſſe de ſubſtãtia, & eſſentia te-
ſtamenti vxoris in propoſito caſu. Modo quã-
15 do † proteſtatio ſimultanea eſt contra ſubſtã-
tiam actus,qui omnino geri intenditur, nihil
operatur tamquã repugnans ſubſtantiæ actus.
Felin.in d.c.Cum M.Ferrarienſis nu.72.extr.
conſtit.Iaſ.in d.§. morte num.19. verſ. Adde
quòd imo videtur. Et ibidem Rube. nu. 263.
Hond.conſi.89.n.40.in 1. moti ſunt ea ratio-
16 ne,quia † inducta ad augmentum,& validam
operationem non debent operari diminutio-
nem, & nullitatem,alios adducit latè compro
bando Bimi.conſi.185. nu. 7. & ſequentibus,
& quòd talis fuerit animus, & voluntas mariti
conſentientis, vt teſtamentum vxoris valida-
retur ex ſui cõſenſu, & haberet executionem,
17 probatur ex actu ſubſequenti, [ſiquidem † ex
ſubſequentibus declaratur qualis fuerit agen
tis, & operantis intentio ab initio, vt præter
multos tradit Paſet.conſi.181. nu.9. Fannuc.
de Inuent.in præfat.nu.27.] nam maritus pe-
tijt legatum vigore teſtamenti, vt ex proceſſu
18 fol.26.nam † petens vel agens vigore teſtamẽ
ti dicitur teſtamentum approbaſſe. Dominus
Surd.conſi.43.nu.6.Sim.Pret. de interpr.vlt.
volun.fol.21.col.1.n.2.& plenius præciſe pro-
bat Hond.d.conſ.89.n.31.vbi ait legatarium
poſt petitionem legati nõ poſſe amplius quo-
quomodo teſtamentum impugnare. idem re-
petit ibidem n. 37. Et aduertendum eſt,quòd
legatum petitum a marito eſſet inutile, ſi pars
dotis ſpectans ad maritum non eſſet priuigni
ſeu hæredis inſtituti reſpectiue præcipua,quia
alias ſequeretur nullitas diſpoſitionis, cum
19 † mater non poſſit ſine filij primi matrimonij
conſenſu plus relinquere ſecundo marito, vel
eius liberis,quam ipſe filius cõſequitur ex bo
nis matris, vt iure prædicto municipali caue-
tur expreſſe iuxta l.hac edictali.C. ſecun.nup.
Quare ne teſtamentum,& legatum reddantur
illuſoria, ſequitur dicendum, conſenſum viri
validaſſe teſtamentum, & legatũ ſuſtineri mo
do prædicto,alias ſequeretur dictam teſtatricẽ
incaſſum fuiſſe teſtatam, quod eſt abſonum,
20 tanto magis, quia † ſemper ea fit interpreta-
tio,vt teſtamentum valeat, & operetur.l.3.ff.
teſta.mili.l.in teſtamẽtis.ff.reg.iur. Sim.Pret.
de interpret.vl.volun.fol.7.col.3.n.6.

Non etiam vim facit, ſi diceretur, vxorem
ſeu matrem reſpectiue inſtituiſſe filium hære-
dem in omnibus ſuis bonis iuribus &c. nulla
habita mentione dotis, quo in caſu nõ dicitur
21 præiudicaſſe marito in dote, cum † dos non ſit
nec dicatur in bonis vxoris, ſed mariti.l. dote
ancillam. C.rei vendic.Ceph. conſi.122.n.2.
Conſtan.Rugger.de dote c.13.

Reſpondetur enim, imo attenta rei verita-
22 te † naturaliter dotem dici in bonis vxoris,li-
cet de legum ſubtilitate videatur in bonis ma
riti,vt declarat tex.in l.in rebus.C.iur. dot.Ri
min.iun.conſi.148.n.53. Ceph. conſi.412.n.
23 43. D.Surd.conſi.179.n.9.At † in teſtamen-
tis ſit benigna,& lata interpretatio.l. in teſta-
mentis.ff.regu.iur.ergo dicitur voluiſſe teſtari
de dote. Hocque confirmatur,nam ex actis cõ
ſtat de cõſtitutione dotis aureorum 800. idq;
etiam fatetur maritus in ſua oblatione,de qua
24 in proceſſu fol.26. At † quando adeſt dotis cõ
ſtitutio, præſumitur mulierẽ omnia bona ſua
dediſſe in dotem, alio non conſtito,ad tradita
per D.Surd.conſi.94.& Eugen. conſi.97. col.
25 1.& 2.Nec † præſumitur habere vxor propria
bona

Digitized by Google

bona vltra dotalia ad euitandam ſuſpicionem turpis quæſtus.l.Quintus.ff.de donat. int.vir.
26 & vxo.Meno. lib.3. præſump.51. & † dicens alia bona habuiſſe,debet probare.l.cum de lege.ff.probat.D.Surd.conſi.73.num.81. Mo-
27 do † cum talis vniuerſalis mentio bonorum non poſſit verificari niſi in bonis dotalibus, perinde eſt, ac ſi de ipſis ſpecialiter diſpoſuiſſet,vtcunque etiam fuiſſet alias neceſſaria illorum indiuidua mentio. Late idem D. Surd. d.conſ.73.n.81.& ſeq.vbi alios adducit.Hinc
28 dicitur † feuda venire in inſtitutione,vel legato, quando non poſſunt verificari in alia re. Bald.in l.liberti.col.pen. ver.Attende tamen. C.bon.quæ lib.Cotta memor.Emphyteuta tenetur.in fi.Meno.conſi.337.n.33.

Reſpondetur ſecũdo, quòd ſi de alijs bonis fuiſſet teſtata non opus erat adhibere conſenſum mariti,ergo ſequitur voluiſſe teſtari de dote,cui erat neceſſarius.

Reſpondetur tertio hoc idem probari ex cõfeſſione mariti,de qua in eius expoſitione facta in actis D. Venturæ regiſtrata in proceſſu fol.26. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Feudum Eccleſiaſticum laico conceſſum ſi per vaſallum ſubinfeudetur ſæculare,& laicale dicetur.

2 Iudex laicus dicitur Iudex competens vaſallorũ ſubinueſtitorum in cauſa feudorum originaliter ab Eccleſia procedentium.

3 Appellatio regulariter datur ad dominum feudi mediatum ſuperiorem.

4 Appellatio feudi Eccleſiaſtici deuoluitur ad ordinarium Eccleſiaſticum loci,licet in prima inſtantia per Iudicem ſæcularem fuerit cognitum contra num.7.

5 Dominium vtile rei Eccleſiaſticæ penes vaſallos exiſtentis dicitur mere prophanum,& patrimonium vaſalli,ſubijcitur que diſpoſitioni ſtatutorum laicorum,& n.12.

6 Intereſſẽ Eccleſiæ vbi eſt ſeparatam a iure laici, de eo iudicatur vt de iure laico competenti, & ſubijcitur ſtatutis laicorum.

7 Abb.in c. Cæterum n.23.de iu.reprobatur & n.9

8 Appellatio ſemper deuoluitur ad illum,cui ſpectat ſupplere negligentiam primi Iudicis.

10 Iura feudorum procedunt etiam in feudis Eccleſiaſticis vbi Canones non contradicant.

11 Conſuetudo alienandi feuda in præiuditium vocatorum adhibito ſolo conſenſu Domini ſeruatur etiam in feudis Eccleſiaſticis.

13 Iuriſdictio Domini feudi procedit non a Canonibus,ſed a legibus feudorum.

14 Clerici ratione feudi ſubijciuntur ſtatutis, ordinibus,& iudicibus laicorum efficiunturque de foro ſæculari.

15 Conſuetudo tollitur per cõtrariam conſuetudinẽ.

16 Conſuetudo aut ſtatutum vbi, quid valde obtinuit in materia appellationis,in cuius feudalibus ſeruandum eſt.

17 Epiſcopus ſi cognoſcat cauſam vti delegatus Iudicis vel Principis ab eo appellatur ad Principem,ſit vero vti ordinarius ſeruatur cõſuetudo.

18 Conſuetudo contra ea quæ introducta ſunt de iure canonico, ac diuino,& naturali tenet, & ſeruanda eſt etiam in foro conſcientiæ.

19 Pacto caueri poteſt in conceſſione feudi, vt alius ſit Iudex in cauſis vaſallorum, quam Dominus feudi.ſeu illius Iudex.

20 Pacta conuenta ſunt ſeruanda, & derogant naturæ feudorum.

21 Argumentum a pacto ad conſuetudinem tenet affirmatiue.

22 Pactum quod coram ſolo Epiſcopo litigetur eſt iuri conſonum, & intelligitur,declaratur, ac reſtringitur ſecundum ius commune.

23 Vaſallus non obſtante pacto etiam iurato poteſt declinare forum in caſibus a iure communi permiſſis.

24 Pactum obeſt tantum vaſallis, qui illi conſenſerunt, & talem nouationem ſeu inueſtiturarum alterationem approbarunt.

25 Pactum in nouiſſima inueſtitura appoſitum tamquam ignoranter admiſſum vaſallo non præiudicat, niſi expreſſe legatur de communi conſenſu adiectum.

ARGVMENTVM.

Iudex laicus dicitur Iudex competẽs tam in prima, quam in ſecunda inſtantia, in cauſis feudalibus laicorum ſubinueſtitorum ab alio ſæculari feudum ab Eccleſia recognoſcente.

CONSILIVM CXXVIII.

Actiones meæ à Domino.

IN caſu propoſito aduertendum eſt, quòd licet feudum ſit originaliter Eccleſiaſticũ ſeu prima origine procedat ex bonis
1 Eccleſiæ: Attamen † ſi vaſallus vel feudatarius fuerit laicus, qui poſtea illud met feudum, ſeu eius partem alteri perſonæ ſæculari conceſſerit, vel ſubinfeudauerit, iſta ſecunda conceſſio feudum ſæculare, & laicale dicetur. Ita Abb.per illum text.in c.Ex tranſ-

miſſa

miſſa.in 5.notab.vbi Socin.col.1.in 6. notab.
extr.de for. comper. & conſilio 99. col.1.in 1.
Natta conſilio 600. nu.23. vſque 29. Burſat.
conſi. 75.in primo dubio.

2 Vnde ſequitur † Dominum iſtum immedia
tum illiuſque iudices laicos eſſe iudices com-
petentes quo ad lites vaſallorum ſubinueſtito
rum, non autem cognitionem talium cauſarũ
ſpectare ad Dominum ſuperiorem mediatum
nec ad eius iudices, vt per Feli.in cap. Quæ in
eccleſiarum.nume. 69.verſ. Sexta declaratio.
extr.de conſtit. Natta conſilio 600.nume.25.
& ſequentibus Schrader.de feud.par.x.ſectio.
2.numero 45. cum multis ſequentibus, & ita
ſeruari poſt plurimos teſtatur Roſent.de feud.
c.12.quæſt.1.nu.70.

Hæc autem procedunt in prima inſtantia.
Vis modò eſt, per ſcrutari, quis erit talibus in
caſibus iudex competens in ſecunda inſtãtia,
ſeu ad quem iudicem ſit appellandum.

3 † Et regulariter datur appellatio ad Domi-
num feudi mediatum ſuperiorem. Docto.in c.
Cæterum.extr.de iudic. Clar. in §.feudum.q.
90.verſic.Succeſſiuè quæro. latè Intrigliol. de
feud. centur. 2. artic.95. col.1. & ſeq.Roſent.
de feud.cap.12. quæſtione vltima. numero 3.
4 Quò fit † vt ſi feudum fuerit eccleſiaſticum li-
cèt de eo in prima inſtantia fuerit iudicatum
per iudices ſeculares, ad iudicem eccleſiaſticũ
ordinarium loci ſit appellandum, cum agatur
de re eccleſiaſtica, vt in ſpecie cenſuit Abb.in
c.Cæterum.nu.23.de iudic.

Cęterùm verius arbitror fore appellandum
ad ſuperiorẽ iudicis laici, qui iudicauit in pri-
5 ma inſtantia. Siquidem † vtile dominium exi
ſtens apud vaſallos reſpectu rei eccleſiaſticæ
eſt quid merè prophanum, & dicitur propriũ
patrimonium vaſalli & cõſequenter etiã tota-
liter ſubijcitur diſpoſitionibus ſtatutorum lai-
corum, vt amplè docet Surd. cõſi.338.per tot.
& in deciſ.Mant. 160.& nouiſſimè Maſcar. de
interpret. ſtatut. concluſ.1. numero 248. Vbi
6 † enim ſeparatum eſt intereſſe eccleſiæ a iure
laici, indicatur de iſto vt de iure competenti
laico, et huiuſmodi intereſſe ſubijcitur ſtatutis
laicorum, vt poſt Dec.aduertit Natta conſilio
7 600.numero 27.in fine. Vnde † ſequitur erro-
neam eſſe ſententiam Abb. in contrarium ad-
8 ducti. Imò † ſemper appellandum eſt ad illum,
ad quem ſpectat ſupplere negligentiam primi
iudicis. Soci.in d.c.Ex tranſmiſſa.nu.42.in fi.
Mynſing.cẽtur.5. obſeruat. 5. nu.4.ſed iudex
eccleſiaſticus nõ eſt ſuperior iudicis laici, nec
illius munus eſt ſupplere negligẽtiã primi iudi
9 cis laici inferioris, & † ita ĩ pũcto reprobata do
ctrina Abb. poſt Soci.tradit Dec. in d.c.Cęte
rum.col.fin.numero mihi 104. quem ſequitur
Roſent.de feud.cap.12.quæſtione fin.in gloſ.
1.& Dec. ibidem mouetur etiam ex aliis fun-
damentis, quæ non curo tranſcribere, cũ apud
10 eum videri poſſint, & † regulariter iura feudo-
rum procedunt & militant etiam in feudis ec-
cleſiaſticis vbi canones non contradicunt. Fe-
lin.in c.In pręſentia.numero 44. in fin.de pro-
bat. Natta conſilio 600. numero 27. Roſent.
de feud.cap.1.quæſtione 9.in Glo.cap.vbi re-
probat Canet.contrarium tenẽtem. Hinc etiã
11 videmus † conſuetudinem alienandi feuda in
præiudicium aliorum vocatorum adhibito ſo-
lo cõſenſu Domini ſeruari etiam in feudis ec-
cleſiaſticis, quia agitur de ſolo præiudicio lai-
corum. Vulte.de feud.lib.1.cap. 10.nume.92.
poſt Ruin. conſilio 4. in 1. Intrigliol. de feud.
cent.2.art.7. numero 167. qui & ipſi alios ad-
ducunt. Ideò dixit Socin.in d.c.Ex tranſmiſſa
12 numero 40. poſt medium, † quòd licèt res ſit
eccleſiaſtica, quia tamen non contenditur de
iure ſpirituali aut de re ipſa eccleſiaſtica, ſed
de vtili dominio ipſorum vaſallorum, ideo lai-
13 cus poteſt cognoſcere, ſubdens quòd † iuriſdi
ctio quam habet Dominus feudi illam habet
non a canonibus, ſed a legibus feudorum.
14 Confirmatur concluſio ex eo, quòd † ipſę-
met perſonæ clericorum & Prælatorum ſubij-
ciuntur ſtatutis, ordinibus, & iudicibus laico-
rum, & efficiuntur de foro iudicis ſęcularis ra-
tione feudi. Socin.in d.c.Ex tranſmiſſa.quæſt.
7. Fęlin.in d.c.Cæterum. numero 3.& nu.20.
Mynſing. cẽtur.1.obſeruat.22.numero 5. &
Roſent. de feud. cap.12. quæſtione vltima, &
ita ſeruari ac de veriori ac communiori ſenten
tia teſtatur Scap.de iure non ſcripto.lib.1.c.6.
Maſcar.de interpret. ſtatut. concluſ.1.n.245.
Clar.in §.feudum.quæſtione 90.verſic.Et hęc
quidem concluſio, dicens ratione feudi eccle-
ſiam & clericos Domino laico ſubijci. Quantò
magis igitur dicendum eſt bona eccleſiæ qua-
litati feudalitatis ſuppoſita ſecundum regulas
ordinarias feudorum eſſe regenda? cum perſo-
næ Prælatorum ſint magis priuilegiatæ, quàm
bona eccleſiæ iuribus notis.

Præterea conſidero, iamdiu per multos an-
nos fuiſſe ſeruatum a Prælatis eccleſiæ Mãtua
næ, vt perilluſtris Senatus in huiuſmodi cau-
ſis eſſet iudex appellationum, quo in caſu licèt
fuiſſet diuerſimodè diſpoſitum a iure commu-
ni, attamen tali conſuetudini particulari eſſet
15 inhærendum, quia † cum feuda vim & funda-
mentum receperint a conſuetudine, illi de fa-
cili derogatur per contrariam conſuetudinem
particularem. Dec.conſ.586.numero 4. Quod
inquam conſuetudine inducitur contraria cõ-
ſuetudine tolli poteſt, vt latè in terminis pro-
bat Surd. conſilio 382.col.1. Quare in propo-
ſito appellationis interponendæ in omnibus
generibus cauſarum feudalium dixit Roſent.
de

Digitized by Google

de feud.cap.12.quæſtione fin.num.13. Quòd
16 † in tota hac appellationis materia, ſi aliquid
aliud cõſuetudine aut ſtatuto valido obtinue-
rit, aut diu obſeruatum ſit, id ratum conſeruan
dum eſt. Idem probauit Vultc.de feud.lib.2.
cap.3. numero 5. in verſ. Quod autem de con-
ſuetudine, dicẽs in propoſito appellationis, in
cauſis feudalibus curiæ conſuetudinẽ eſſe ſer-
uandam prout experientia & vſus eam doce-
bit, ſin minus attendendam eſſe conſuetudinẽ
generalem ex iure feudali ſcripto, concordat
Felin.in c. Cæterum, numero 20. de iudic, qua
17 tenus ait, quòd † ſi epiſcopus cognoſcit de cau
ſa temporali tamquam delegatus iudicis vel
Principis ab ipſo appellatur ad Principem, ſi
autem vt ordinarius [prout quando eſt Domi-
nus feudi] & tunc ſi conſuetudo ſpecialiter di-
ſponit ad quem ſit appellandum, ſeruanda eſt;
ex quibus patet ſeruandam eſſe conſuetudinẽ
in materia iſta etiam a Prælatis eccleſiarum,
quod etiam placuit Mynſing.centu.quinta ob
ſeruat.quinta, numero 4. vbi loquendi de Do-
mino feudi eccleſiaſtico, ad quem ſit dirigen-
da appellatio, ſubdit, interim tamen verum eſ-
ſe ſi conſuetudo aliud diſponit ſeruandã eſſe,
& Hartm.libro 2.pract.obſeruat. tit. 17.num.
25.atteſtatur Doctores dicere, quòd ſi de hoc
conſuetudo aliquid diſponit, ſeruanda eſt.
18 Quinimò † tenet conſuetudo aduerſus eã, quę
cauta ſunt ſeu introducta de iure canonico &
etiam contra ius diuinum & naturale, & quod
talem conſuetudinem maximè quando nõ ha-
bet peccatum annexum, debeat iudex in iudi-
cando ſeruare etiam in foro conſcientiæ am-
plè docet poſt multos Schrader. conſi.3. num.
34.35.in 1.
19 Addatur prædictis † pacto expreſſo caueri
poſſe in qualibet cõceſſione feudi inter Domi-
num & vaſallum, quòd de litibus vaſallorũ nõ
Dominus feudi, nec illius iudex, ſed alius iu-
dex vel Magiſtratus cognoſcere debeat. Schra
der. de feud. cap. 10. ſectio. 2. nu.44. Roſent.
de feud.cap.12. quæſtione 2. numero 52. ratio
20 eſt, quia † pacta conuenta ſunt ſeruanda &
derogant ordinariæ naturę feudorum; Idem er
21 go fieri poteſt vigore conſuetudinis, cum † te-
neat argumentum affirmatiuè a pacto ad con-
ſuetudinem, quia quicquid põt fieri ꝑ pactũ,
poteſt etiam fieri per conſuetudinem. l. fin. vbi
Doct. C. de fideiuſſ. Euerar. in topic. capit. 89.
col. 1. ſubiungens hoc ideo eſſe, quia conſuetu
do eſt tacitum pactum l. de quibus. l. ſed ea. ff.
legib. & dixit poſt alios Burſ. conſilio 283. nu-
mero 20. quod pacto fieri poteſt, id lege ſtatu-
to & conſuetudine ſimiliter permittitur.

Nec obſtat ſi dicatur, in inueſtituris adeſſe
pactum expreſſum ab anno 1445. citra, in hęc
verba. [Quòd ſi lis, quæſtio, ſeu controuerſia
orietur de prædictis petijs terrarum, ſeu iurib.
vel aliqua ſeu earum parte inter ipſum Epiſco
pum ſeu eius ſucceſſores vel aliam perſonam,
& prelibatos Illuſtres Dominos inueſtitos ſeu
eorum hæredes, &c. agẽt, cauſabunt, requirent
ac ſe defendent, & omnia ac ſingula facient, q̃
ad ſuũ ius viderint opportuna, in curia ipſius
Domini Epiſcopi & coram eo ſeù eius Vica-
rio ad hoc legitime conſtituto, ſub amiſſionis
pœna dictorum feudorum, ſibi ſemper appella
tionum beneficio reſeruato. Renũtiantes om-
nibus conſuetudinibus, ſtatutis contrarijs, pri
uilegio fori, exceptioni, defenſioni, ac omni al-
teri ſuo iuris & legum auxilio.

Reſpondetur enim, huiuſmodi pacto fuiſſe
derogatum per contrariam obſeruãtiam, quia
videmus, abſque aliqua controuerſia iudicem
laicum datum a Domino tẽporali iudicare in
prima inſtantia in iſtis cauſis feudalibus, quic
quid aliter caueatur in dicto pacto vſu non re-
cepto, & ita diſputatur ſolummodo de iudice
appellationum, licèt etiam per longiſſimum
vſum fuerit ſeruatum, vt Senatus ſit iudex cõ-
petens in ſecunda inſtantia, ita etiam expreſsè
annuentibus Prælatis ſeù Epiſcopis præceſſo-
ribus. Quò in caſu dicendùm eſt non conſtare
quòd tale pactum fuerit vnquam vſu receptũ,
vel quòd illi per pactum contrarium fuerit de-
rogatũ, id eſt, per contrariam cõſuetudinem,
cum conſuetudo ſit tacitum pactũ, vt ſup. dixi.
22 Rñdetur ſecundò, † huiuſmodi pactũ, quòd
ſcilicet corã ſolo Domino Epiſcopo litigetur,
eſſe iuri cõſonũ vt per Schrader. de feud. par....
ſectio. 3. numero 19. Sed tamen intelligitur
declaratur & reſtringitur ſecundum ius com-
mune. amplè Schrader. d. ſectio. 3. nume. 29.
vſque 52. inferens ibidem numero 45. quòd
23 † vaſallus non obſtante dicto pacto etiam iu-
rato poteſt declinare forum in omnibus caſib.
in quibus iura communia hoc permittũt. Quò
fit vt debeat intelligi procedere poſſe, quando
lis eſt de iuriſdictione ſeù de ſubſtantia ipſius
feudi, ſeù eſt quæſtio circa ipſam feudalitatẽ,
non autem quando controuertitur de ſolo vti-
li dominio concernente merum patrimonium
vaſallorũ abſque aliquo intereſſe domini feu-
di, quo in caſu attenduntur ſtatuta & ordines
Principis regnantis in loco, vbi adſunt feuda,
vt ſupra dictum eſt, cuius Principis iuriſdictio
ni non potuit Prælatus nec vaſallus derogare
per eorum pacta priuata.

Reſpondetur tertiò, pactum iſtud non legi
in prioribus ſeù antiquiorib. inueſtituris. Vn-
de cùm agatur de feudis antiquiſſimis & mix-
tis non autem hæreditarijs abſolutè, nõ nocet
tale pactum deſcendentibus vel agnatis in an
tiquioribus inueſtituris vocatis abſque onere
24 huiuſmodi conuentionis, ſed † talis appoſitio
pacti

Digitized by Google

pacti obeſt ſolùm illis vaſallis, qui pacto conſenſerũt & talem innouationem ſeù alterationem inueſtituræ approbarunt. c. 1. an agna. vel fil. Scheuc. in c. 1. §. hoc quoque, numero 11. de ſucceſſio. feud. Clar. in §. feudum. quæſt. 8. verſ. Quæro nunc in fin. Cephal. conſil. 30. nu. 33. & conſilio 173. numero 9. ſola in antiq. cõſtit. Pedemon. tit. de feud. decret. Quia in pleriſque. in Glo. tertiæ partis numero 7. vbi plures adducit. Latè Schrader. de feu. par. quinta cap. 2. nu. 30. vſque 44. Roſent. de feud. cap. 6. concluſ. 69.

25 Quinimo † ſi etiam in nouiſsima inueſtitura facta moderno vaſallo viuenti adeſt tale pactum, illud ſibi non nocet, non inquam præſumitur voluiſſe renuntiare fauori ſuo ſibi competenti in antiquiſsimis conceſsionibus, ideo dicitur ignoranter ac per errorẽ tali pacto conſenſiſſe. Alexan. conſilio 55. numero 18. in 4. Schrad. de feud. par. 2. cap. 5. nume. 38. ad hoc enim vt talis innouatio vaſallo noceat, debet expreſsè legi in inueſtitura, quòd talis mutatio facta fuerit de communi conſenſu ipſius vaſalli & domini, alias non obeſt, ſed præſumitur erronea, cùm vaſallus modernus putet probabiliter ſe more antiquiſsimo & ſolito accipere inueſtituram abſque aliqua mutatione. Caſtr. conſilio 142. colum. fin. verſic. Vnde iniquum eſſet. in 2. & conſilio 176. colum. fin. nume. 3. Dec. conſilio 185. numero 3. in fine. & 193. numero 4. optimè Schrad. d. cap. 5. nume. 39. Roſent. de feud. cap. 6. quæſt. 69. nume. 17. & 20. pulchrè Cordul. de caduc. emphyt. ob line. finit. nu. 8. vbi plures adducit.

Reſpondetur quarto, omni in caſu pactum illud non arctare ipſos vaſallos inter ſeſe contendentes, ſed tantùm quando in contentione interueniunt ipſimet domini vel eorum alter contra vaſallos, vt ex ſerie pacti legere eſt. Laus Deo.

Carol. Bardel. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Purgatio moræ ſemper admittitur quando res eſt integra.*

2 *Purgatio moræ ſaltem admittitur in pœnis prouenientibus ex officio vel miniſterio iudicis, non obſtante diei & pœnæ appoſitione.*

3 *Res dicitur integra quando contrarius non proceſſit ulterius ad aliquod executiuum, vel liberatiuum reſpectu ſuæ prætentionis, ſed ſtetit in meris terminis opponendi temporis curſum.*

4 *Lapſus temporis non præcludit viam contumaci, quando pars contumaciam non accuſauit, nec inſtetit per Iudicem pronuntiari, & interloqui cõtumacem non fore audiendum propter lapſum temporis, nam iſtis ommiſsis res adhuc dicitur integra & de nuò fieri licet.*

5 *Contumax poteſt purgare moram ante ſententiã, maxime quando partis non interſit.*

6 *Contumax poteſt proponere, ac perficere iura ſua etiam trãſacto termino a iudice aſsignato, ſi ius aduerſarij non ſit factum deterius.*

7 *Res dicitur integra, quando ius aduerſarij non deterioratur per lapſum temporis.*

8 *Tempus determinatum non poteſt alterius temporis functionem recipere.*

9 *Tempus indeterminatum functionem recipit, & habet vim perpetui, adeò quod actus quocunque tempore fieri poteſt.*

10 *Tempus indeterminatum dicitur quando non eſt appoſitum principium, vel finis & è conuerſo determinatum.*

11 *Forma, & qualitas in tempore non conſiſtit nec in temporis menſura fieri poſſunt, non obſtante temporis lapſu.*

12 *Pactum temporis, eſt pactum formæ, tempus tempori non ſuccedit.*

13 *Tempus a partibus operi non limitatum ſuccedit tempori, quando exinde operis effectus non reſultat.*

14 *Infirmitas, & mala valetudo dicitur iuſtum impedimentum, nedum infirmitas propria ſed etiã interuenire debentes de neceſsitate.*

15 *Impedimentum ſuperueniens moræ commiſsionẽ impedit, & conſequenter pœna incurſum propter moram.*

16 *Iuſta cauſa, & iuſtum impedimentum excuſat à contumacia.*

17 *Impedimentum probatur iuramento impediti.*

18 *Probatio iuratoria impedimenti ſufficit, maxime ad conſequendam exceptionẽ, ſecus quoad actionem ponendam.*

19 *Exceptio circa tempus limitatum fundata in ſolo iudicis officio admittitur, ſecus in iure actionis, vel contractu.*

A R G V M E N T V M.

Contumax admittitur ad deducendum iura ſua, & ad perficiendum poſt lapſum temporis, quando accuſata non fuit contumacia a parte, & quando tempus fuit indeterminatum reſpectu principij, vel finis, & exinde non ſit factum deterius ius Aduerſarij, nec ex eo reſultat operis effectus, vel ſi infirmitate, & mala valetudine probata per iuramentum impediti fuerit impeditus.

CON-

CONSILIVM CXXX.

Actiones mea à Domino.

NOtificatio facta Illuſtriſs. Dño Hippolyto commiſſa a Perilluſtribus Dominis Iudicib. Delegatis ad Inſtantiam Illuſtriſſimi Domini Alexandri in hęc verba ſonat. Qualiter Illuſtriſsimus Dominus Hippolytus infra octo dies debeat adimpleuiſſe omnia contenta in eius oblatione acceptata per ipſum Illuſtriſsimum Dominum Alexādrum in omnibus & per omnia prout in ipſa acceptatione continetur, alias autem elapſo dicto termino & non ſecuta effectuali traditione, prout in ea, intendit ſe liberatum ab obligā tione accipiendi bona, &c.

Quæritur, an ex quo domus oblata ab Illuſtriſsimo Domino Hippolyto & in ſolutum acceptata ſub conditione, de qua ſupra, ab Illuſtriſsimo Domino Alexandro non fuit in antedicto tempore dierum octo menſurata & æſtimata, in præſentiarum liceat dicto Illuſtriſsimo Domino Hippolyto ad dictæ domus menſuram & æſtimationem deuenire, non obſtante dicto temporis lapſu, quidquid ex aduerſo excipiat Illuſtriſsimus aduerſarius, prætendēs deueniri non poſſe ad dictam menſurationem & æſtimationem, ſtantibus rebus, prout ſtant.

Et dicti tẽporis lapſum nequaquam officere prædicto Illuſtriſsimo offerenti, probatur ex pluribus.

Primo, quia quidquid dicatur in termino legis vel ſtatuti, qui peremptorius iudicatur, tamen in termino ab homine vel a iudice aſsignato etiam cum comminatione, quòd poſt tẽpus non audietur, ſemper admittitur purgatio
1 † moræ, quando res eſt integra. tex. in l. mancipiorum. vbi Doctor. ff. optio. leg. latè Cacher. deciſ. 71. numero 55. & ſequen. & numero 59. optimè Dominus Surd. conſilio 97. colum. 1. numero 2. 3. & 4. Hoc inquam regulare eſt, vt ſi non in pœnis conuentionalibus, attamen in pœnis prouenientibus ex officio vel miniſte-
2 rio iudicis admittitur mora † purgatio, nō obſtante diei & pœnæ appoſitione, vt poſt Bald. & alios tradit Cacherinus dicta deciſione 71.
3 numero 57. & in propoſito res dicitur † integra, ex quo Illuſtriſsimus Dominus Alexāder non proceſsit vlterius ad aliquod executiuum vel liberatiuum reſpectu ſuæ prætenſionis, ſed ſtetit in meris terminis opponendi temporis curſum. Bal. in l. 1. numero 9. C. quando lic. ab emptio. diſced. Dicitur etiam res integra, cum ius dicti Illuſtriſsimi Domini Alexandri per temporis lapſum non fuit factum deterius, vt infra latius in tertio fundamento.

Secundò conſidero ex parte Illuſtriſſimi Domini Alexandri fuiſſe ſimpliciter oppoſitū de curſu temporis, vel melius, ad menſurationem non eſſe deueniendum ſtantibus rebus prout ſtant, non autem fuit iudicialiter accuſata contumacia Illuſtriſſimi Domini Hippolyti, nec fuit petita iudicis interlocutoria ſuper lapſum temporis, taliter quòd Illuſtriſſimus Dominus Hippolytus ampliusnon audiatur. Vnde ſuc-
4 cedit concluſio, quòd lapſus † temporis nō prȩcludit viam contumaci, quando pars contumaciam non accuſauit, nec iuſtetit per iudicem interloqui & pronuntiari, contumacem nō fore amplius audiendum propter lapſum temporis, nam iſtis omiſſis res adhuc dicitur integra, & denuo fieri licet. Ita poſt Inno. firmat Aret. in §. idem iuris. numero 62. ante fin. Inſt. exceptio. vbi tradit iſtam practicam pro inſtructione Cauſidicorum, ſubdens id eſſe menti tenēdum tamquam quotidianum. Sequitur alios adducendo Marſil. ſing. 283. Addo Bald. in l. diffamari. nu. 7. C. ingen. & manumiſ. Aret. in c. Licet in beato. nu. 13. in fi. ext. accuſa. Hinc
5 alibi dicitur, licere contumaci † purgare morā ante ſententiam, maximè quando partis non intereſt. Natta conſi. 364. nu. 10.

Tertiò facit, quòd quando non eſt factum
6 deterius ius aduerſarij, ſemper ab altero † proponi poſſunt ac perfici iura ſua, etiam trāſacto termino à iudice aſſignato, vt poſt Ang. Imol. & alios teſtatur Alex. in l. ſi inſulam. num. 34. ff. verb. obli. cum concordantibus per D. Surd. conſil. 97. nume. 6. Ratio eſt, quia quando ius aduerſarij, non deterioratur ob temporis la-
7 pſum res † dicitur integra. Bal. in l. 1. nume. 6. ff. ſi ex noxal. cauſ. agat. Aret. in propoſito in c. Licet in beato. n. 13. verſ. Vnde tu potes. extr. accuſat.

8 Quartò additur, quòd etſi tempus † determinatum non poſsit alterius temporis functionem recipere. l. ſi vſusfructus mihi in bienniū. ff. vſufru. leg. Rim. iun. conſi. 59. numero 101. Natta conſi. 485. numero 6. Secus tamen eſt,
9 quando reperitur aſsignatum tempus † indeterminatum, nam tunc habet vim perpetui, adeo quòd actus quocunque tempore fieri poteſt. l. qui fundum. ff. contr. empt. l. arbitrio. ff. dol. latè idem Rimin. iun. conſ. 72. num. 54. & ſeq. At tempus octo dierum in dicta notificatione inſitum ſtat indeterminate abſque principio & fine. Dictum enim fuit [qualiter infrà octo dies debeat, &c.] non autem fuit ſucceſſiuè dictum [proximè futuros] & idcirco dici-
10 tur tempus † indeterminatum, quia adhoc vt tempus certum dicatur vel determinatum, nō ſufficit mentio dierum vel menſium, niſi etiam apponatur principium temporis ſeù menſium

vel

vel dierum, & ita procedit. & loquitur text.
in oppoſitum adductus. leg. ſi vſuſfructus mi-
hi in biennium. & exemplificando declarat
Baldus in leg. licet magiſter. numero ſecundo
verſiculo. Tu dic contrá. extr. ſupplem. ne-
glig. Prælat. ſequitur Iaſon in authentic. quæ
ſupplicatio. numero quinto. verſiculo. Tu con-
tra iſtam limitationem. C. precibus Imperat.
offic. Riminaldus iunior conſilio trigeſimoter-
tio numero trigeſimoprimo, & conſilio 360.
numero vigeſimoſexto. Hinc in propoſito
faciendi aliquid vltra tempus limitatum, di-
ſtingui ſolet, Aut ex opere vel actu faciendo
intra aliquod tem, us debet reſultare aliquod
certum corpus, cuius figura & qualitas ea-
dem eſſe poteſt tam in alio tempore, quam
in tempore aſſignato, verbi gratia ædificare
domum, librum ſcribere, & cætera id ge-
nus, tunc quia prædicta & ſimilia eiuſdem
qualitatis, ſubſtantiæ & æſtimationis ſunt,
ſi poſtea fiunt, ſicut in tempore deſcripto, il-
11 lorumque forma † & qualitas in tempore non
conſiſtit nec in temporis menſura, fieri poſ-
ſunt non obſtante temporis lapſu. leg. ſi inſu-
lam. leg. ſi ita ſtipulatus. ff. verborum obliga-
tione. Aut vero ex illo opere non debet re-
ſultare certum corpus, & tunc ſubdiſtin-
gue, aut eſt aſſignatum operi faciendo cer-
tum tempus limitatum quò ad principium
12 temporis & finem ſui, tunc quia pactum † tem
poris eſt pactum formæ, tempus tempori non
ſuccedit. leg. ſi pecuniam. ff. condition. ob cau.
l. prima. C. re milita. lib. duodecimoſecundo.
Aut verò a paciſcentibus non fuit modo præ-
dicto tempus operi limitatum, iterum diſtin-
guendum eſt, Aut tempus reperitur limita-
tum a natura, ita quòd a tempore pendet ip-
ſius operis effectus, etiam tunc tempus non
13 ſuccedit tempori. Secùs † autem ſi inde ope-
ris effectus non reſultat, vt in dicta lege man-
cipiorum. ff. optio. legat. Ita magiſtraliter do-
cet Baldus in lege liberti libertæque, numero
ſecundo. C. operis liber. ſequitur Afflictus de-
ciſione ſeptuageſimotertio. numero ſexto, &
clarè Magon. deciſione Floren. octauo nume-
ro vigeſimoſecundo. Cùm igitur in caſu no-
ſtro ex menſuratione, & æſtimatione domus
nullum certum tempus habeat reſultare, nec
a paciſcentibus certum tempus operi quò ad
ſui principium & finem legatur deſignatum,
effectuſque operis a ſolo tempore non deri-
uet, dubio procul tempore expreſſo indeter-
minatè tranſacto licet denuò menſurare &
æſtimare. & ita ex prædictis colligitur illorum
dierum octo expreſſionem continere quidem
operis perfectionem in eſſe deducti, non au-
tem operis faciendi principium vel ad eſſe
deducendi.

Quintò ex abundanti aduertendum eſt,
non ſtetiſſe per Illuſtriſſimum Dominum Hip
polytum, quin ex parte ſua adimpleretur men
ſura & æſtimatio domus in tempore præfixo,
ſed ob infirmitatem Papiæ periti electi. In-
14 firmitas † enim & mala valetudo dicitur iu-
ſtum impedimentum, & nedùm infirmitas
propria iuxta lege ſecunda. §. ſi quis in iudi-
cio. ff. ſi quis cautio. ſed etiam ſuorum. Gloſ.
in capitul. communis. diſtinctione vigeſimo-
tertio. Pazian. de oner. probat. libro ſecundo
capit. vigeſimoſeptimo, numero ſexageſimo-
15 quarto. At impedimentum † ſuperueniens
moræ commiſſionem impedit & conſequenter
pœnæ incurſum propter moram. lege ſi vehen
da. §. idem iuris. ff. ad leg. Rhod. de iact. Bal-
dus in lege ſancimus, numero ſeptimo Cod. ſi-
16 deiuſſ. & iuſtam cauſam † iuſtumque impedi-
mentum excuſare a contumacia probant Do-
ctor. in leg. ſecunda. §. quod diximus. ff. ſi quis
cautio. Iaſon in lege ſancimus columna tertia
verſiculo ſecundò limita. C. iudic. Quod qui-
17 dem impedimentum † probatur iuramento im-
pediti. capit. quia propter. de electio. capit. pri-
mo vigeſimoſecundo quæſtione prima. Vnde
cùm ipſe Papia peritus electus ad menſuran-
dum & æſtimandum domum nedùm ſemel iu-
dicialiter aſſeruerit non poſſe incumbere tali
operi ob eius inconualeſcentiam, ſed etiam
denuò cum iuramento in eius examine idem
& latius affirmauerit, dubio procul dicitur hu-
iuſmodi impedimentum legitimè probatum,
18 cum tali iuratoria † probatio impedimenti ſuf
ficiat, maximè ad conſequendam exceptionē,
licet ſecus quo ad actionem potiundam. Iaſon
in dicto §. quod diximus numero ſecundo ver-
ſiculo ſecundò intellige. Maſcar. de prob. con-
cluſ. 884. numero octauo. Idque indubitanter
admitti debet in præſenti caſu, ex quo obliga-
19 tio D. Hippolyti excipientis † circa tempus li
mitatum fundata legitur in ſolo iudicis offi-
cio, non autem in iure actionis vel contractu.
Ang. in l. ſi quis. §. prætor. in Gloſ. magna. C.
edend. Caſtr. in l. ſi creditor. numero quinto.
C. pignor. actio. & diffusè Pacian. d. capit. 47.
nu. 47 & 48. vbi etiam nu. 52. id fortius admit
tit, quando ex tali impedimento modicū præ-
iudicium reſultat, vt in præſenti facti ſpecie,
cùm, vt dixi, res dicatur adhuc integra, & ius
partis non fuit factum deterius.

Addatur etiam præfatum iuſtum impedi-
mētum fuiſſe per teſtes probatum optimè cō-
cludentes, quorum dicta examinanda ſcienter
omitto contentus apoſtillis mea manu per di-
ſcurſum illis opportunè appoſitis, ad quas me
remitto, ne relata referam. Laus Deo.

Carol. Bardel. I. V. D.

Digitized by Google

CONSILIVM CXXXI.

Actiones meæ à Domino.

ALias fuerunt in humanis D. D.
Flaminius Palæologus & Luci
na Iugales, Flaminio Fellonia
damnato, & in bonorum om-
nium confiſcatione, petijt &
obtinuit Lucina vxor reſtitutionem dationũ
ſuarum vigore falſi ac ſimulati inſtrumẽti pro
ducti, & cum marito viuente ante delictum in
fraudem fiſci concorditer celebrati, ad ſum-
mam aureorum ſex mille & vltra, ſemper relu-
ctante fiſco ac contradicente maximè dationi
in ſolutum nonnullorum bonorum ſtabilium
ſeu prædiorum factæ Dominæ Lucinæ antea
ob dictum maritale facinus publicatorũ, imò
per ampliſſima verba ac triplicatas proteſta-
tiones explicitè iura ſibimet fiſco quomodo-
cunque & qualitercunque tunc, & in futurum
competentia ac competitura in dictis bonis ſic
vt ſupra in ſolutum datis, reſeruante.

Subſecuta præfata datione in ſolutum Lu-
3 cina magnam partem dictorum bonorum pre-
tio conuento recepto nonnullis emptoribus,
& inter cæteros quibuſdam fratribus de Ma-
zuchis, alienauit.

Euenit ex poſt, quod Deo dãte detecta frãu
de dotis fictæ quæ realiter ad ſcutos mille vix
aſcendebat, inſurrexit fiſcus emptores præcita
torum bonorum infeſtando diuerſis iuris reme
dijs, & præcipuè Mazuchos per vtile Saluianũ
tam pro ſorte, ſeù recuperatione præfatorum
bonorum, vel ſaltem eorum pretio, quàm pro
fructibus ex ipſis bonis per aliquot annos an-
te illorum alienationem per Lucinam perce-
ptis.

Occaſione prænarratarum prætenſionum fi
ſci plura ſe offerunt perſcrutanda ac in gratiã
fiſci decidenda.

Et primò non elaborando vbi non expedit,
1 ſed concluſiuè loquendo, dicitur, quòd † fiſcus
habet bona criminoſi hypothecata ſaltem a
die ſententiæ, ſeũ declaratoriæ contra illum
promulgatæ, vt poſt alios tradit Clar. in praxi.
quæſtione 78. in fin. Rimin. iun. conſilio 475.
numero 14. Peregr. de iur. fiſci libro quinto ti-
tulo ſexto, numero 12. ſola in nou. conſtitut.
Pedemon. titulo quomo. ſit proced. in execut.
cauſarum. Gloſ. quarta Beci. conſilio 57. nu-
mero 6. 7. & 15. Iaſ. Bertaz. & Theſaur. in lo-
cis mox allegandis. Deciſ. Auenio. 121. nu-
mero octauo. Catalan. de indult. cap. 16. nu-
mero 68. latè Maſuer. ad pract. Papien. in tit.
de actio. reali numero 43. in littera L. etiam ſi
bona delinquentis eſſent apud tertium poſſeſ-
ſorem. deciſ. Auenio. 121. nu. 9. Catalan. de in
dult. cap. 17. nu. 54. & ſeq.

2 Quinimo † cum in caſu iſto agatur de bono
rum confiſcatione emanata ipſo iure ob crimẽ
Felloniæ, bona illa vna cum fructibus deben-
tur fiſco nedùm a die ſententiæ, ſed etiam a
die commiſſi criminis. Gloſ. in princ. auth. de
inceſt. nupt. verb. Imminete. Curt. iun. in l. ma
nifeſtæ, numero 13. ff. iureiur. Didac. in epit.
quarti decretal. par. 2. cap. 6. §. 8. numero 7. 8.
Beci. dicto conſilio 57. numero 6. & 15. ante
fin. & conſilio 134. numero 7. Carpan. ad nou.
conſtitut. Mediol. §. omnium. num. 600. 604.
& ſequentibus optimè Catal. d. cap. 17. num.
135. & ſeq. & de prædita hypotheca loquens
& communem ac tenendam enunriat Farin.
quæſtione crim. 25. in fin. Iaſ. in l. reſcriptum.
numero 10. ff. pact. Bertaz. conſilio crim. 136.
num. 3. & pariter id omnes tenere firmat The-
ſaur. Iuni. quæſt. 85. nu. 5. Coſta de remed. ſub
ſidial. cap. 105. nu. 7.

Addatur inſuper reſpectu præcitatæ hypo-
thecæ in bonis delinquentis eidem fiſco illam
competere vigore reſeruationis iurium ſuorũ
per eum factæ in actu dictæ dationis in ſolutũ
3 iam factæ Dominæ Lucinæ, † datur inquam
hypotheca & Saluianum vtile [nam cui com-
petit hypotheca eidem & Saluianum vtile ex
Viui. deciſ. 516. numero 12.] creditori, qui ſi-
bi dominium & iura ſibi quomodolibet com-
petentia reſeruauit, vt diffusè per Scapucin.
de Saluia. interd. lib. 1. quæſtione 16. Fabi. de
Anan. conſi. 35. nu. 12. & ſeq. Crau. conſ. 706.
numero 3.

Potuerunt igitur Mazuchi & alij dictorum
bonorum poſſeſſores conueniri ex dicta hypo-
theca & ex Saluiano vtili inde oriente, quia
4 † hypotheca dicitur ius in re, & afficit quoſcun
que bonorũ hypothecatorũ poſſeſſores. Surd.
deciſ. 97. nu. 13. & tribuit ius apprehẽdendi ac
retinẽdi poſſeſſionẽ bonorũ hypothecatorum.
Euge. cõſ. 58. nu. 9. Sicuti idem operatur dictũ
Saluiani vtilis remedium, iuribus notis.

Secundus ſe offert articulus diſcutiendus,
nempe, an hypotheca ſeu etiam Saluianũ vti-
le competens fiſco contra dictos tertios poſſeſ-
ſores pro recuperatione ſortis, ſeu corporum
vel bonorum ſtabilium perpetam venditorum
per Lucinam, competat etiam eidem fiſco ad-
uerſus præfatos poſſeſſores pro conſecutione
fructuum ante dictam venditionem ſtabilium
per nonnullos annos per Lucinam collecto-
rum & gauiſorum indebitè & cum mala fide,
adeo quòd bona illa alienata, & per Mazu-
chos, & alios emptores poſſeſſa dicantur ob-
noxia fiſco etiam reſpectu prætenſionis di-
ctorum fructuum per Lucinam alienantẽ per-
ceptorum,

Digitized by Google

ceptorum.ſuppoſito quòd hodierna die præfa-
ta bona ſufficiant pro omnibus prætenſionib.
fiſci, qui pro parte illarum ſibi iam antea ſatiſ-
fecit in alijs bonis adhuc per ipſum Lucinam
poſſeſſis antequam moleſtaret tertios poſſeſ-
ſores.

Et dicendum eſt, fiſcum vtique poſſe vti hy
potheca & Saluiano prædictis aduerſus dictos
tertios poſſeſſores pro conſecutione pretij ſeu
5 valoris dictorum fructuum; ſanè † inquam hy
potheca alicui competens pro ſorte vel princi-
pali debito datur etiam illi pro intereſſe & pro
omnibus acceſſorijs. l. Lucius. ff. qui potio. in
pign. habe. Surd. deciſ. 171. numero ſecundo,
vbi extendit id procedere in quacunque hypo
theca etiam tacita. Deciſ. Auenio. 146. in fin.
Magon. deciſ. Floren. 140. nume. ſecundo poſt
Neguſ. de pignor. in quarto membr. ſecundæ
partis numero 132. Burſ. conſil. 69. nu. 39. di-
cens hypothecam ſuper ſorte trahi ad omnia
6 damna & intereſſe. Pariter videmus † Saluia-
num vtile dari pro quocunque intereſſe, pro
omnibus damnis & expenſis per creditorẽ paſ-
ſis ob factum vel moram debitoris, teſte Scapu
cin. de Saluia. lib. 1. quæſt. 19. latè Marcheſ.
eod. tract. de Saluia. par. 3. cap. 16. Hinc dici-
7 tur, quòd † ille qui in cõcurſu creditorum fuit
prælatus pro ſorte dicitur & potior pro vſuris.
l. ſolutum. §. 1. ff. pignor. actio. deciſ. Auenio.
8 109. in fin. & † prælatus in hypotheca dicitur
prælatus in omni pacto acceſſorio hypothecæ,
maximè quando acceſſorium non ſuperuenit
in præiudicium ſecundi creditoris. Maſtril. de-
9 ciſ. 26. numero 4. & 6. nam † hypotheca ſem-
per tranſit cum onere ſuo. l. ſi debitor. C. di-
ſtrac. pign. Marcheſ. d. cap. 16. numero 3. & 5.
10 tandem † hypothecam nedùm pro principali
ſorte, ſed etiam pro fructibus annuatim debi-
tis & decurſis cõpetere creditori decidit Frãc.
deciſ. 375. nu. 4. 7. & 11. quem ſequitur alios
addendo Coſta de retrotract. capit. 8. caſu 31.
nu. 13. & ſequentibus.

11 Nec dicatur, imò † hypothecam pro ſorte
non extendi ad fructus ex deciſ. Surd. 271. alle
gata per D. Aduocatum Mazuchorum, vbi id
in ſpecie videtur affirmari quoad fructus indu
ſtriales.

12 Rũdetur enim † deciſionem illam nulla vim
facere, quia ibi non dicit Surd. quòd hypothe-
ca competens pro principali debito denegetur
pro fructibus, ſed benè quod hypotheca data
fideicommiſſario pro bonis fideicommiſſo ſup
poſitis non extẽditur ad fructus per hæredem
grauatum perceptos, cum illi non debeantur,
ſed hæredi, & ita negat Surd. extenſionem hy-
pothecæ ad fructus indebitos, cum hypotheca
detur pro debito, non autem pro indebito. At
nos ſupra probauimus fructus fraudulẽter per
ceptos per Lucinam fuiſſe & eſſe præcipuos fi-
ſci, non illius & meritò ad illos hypothecam
extendi ſicuti & Saluianum.

Addatur quòd ſi hypotheca datur pro dam-
nis & expenſis, quæ conſiderantur vt quid ex-
tra rem, quantò fortius dari debet pro fructi-
13 bus prouenientibus & debitis ex re ipſa. † Di-
cuntur inquam fructus prouenire ex re ipſa.
Idem Surd. deciſ. 271. nu. 7. Quocirca dixit Ne
guſ. de pignor. ſecund. membr. ſecund. partis
14 num. 27. † hypothecam dari creditori pro fru-
ctibus a debitore perceptis, ſecùs ſi fuerint per
cepti ab aliquo bonæ fidei poſſeſsore.

15 Et quatenus † Surd. in d. deciſ. 271. nu. 11.
dixit fructus induſtriales non venire ſub hypo
theca, ſed tantummodo naturales, attamẽ hoc
debet intelligi reſpectu poſseſsoris bonę fidei,
& conſequenter ſecùs in caſu noſtro, vbi agi-
tur de peſsima fide & de totali defectu tituli
Dominæ Lucinæ, a qua debent reſtitui indi-
ſtinctè omnes ſpecies fructuum tam naturaliũ
quam induſtrialium, & tam extantium quam
conſumptorum ſeu illorum omnium valor, vt
docet poſt alios Rimin. iun. conſilio 333. nu-
mero 36.

Tertiò excipitur ex parte dictorum empto-
rum, iudicium hypothecæ vel Saluiani inten-
tatum pro fiſco illi non prodeſse, ex quo fiſcus
attenta confiſcatione prædictorum bonorum
& adiudicatione illi facta iam fuit tunc tem-
poris effectus verus Dominus illorum bonorũ
licèt ex poſt in ſolutum datorum D. Lucinæ,
16 & † res propria non poteſt Domino illius dici
hypothecata. l. ſi rem alienam. la ſecunda ff.
pignor. actio. l. neque pignus. ff. reg. iur. Surd.
17 deciſione 97. numero ſexto. † Fiſcus inquam
maximè poſt ſententiam vel declaratoriam di
citur effectus Dominus bonorum confiſcato-
rum etiamſi nondùm habuerit illorum bono-
rum poſseſſionem. l. cum duobus. §. idem re-
18 ſpondit. ff. public. Imò † fiſcus eo in caſu ha-
betur inſtar hæredis. l. ſi tutorem. C. ad l. Iul.
19 de vi publ. & † hæreditas non poteſt dici hære
di hypothecata. Bal. in l. reſcriptum. num. 3. ff.
pact. Neguſ. de pignor.

20 Nihilominus aduertendum eſt, † omnia bo
na contrahentis cum fiſco [dempto minore
contrahente vt infra dicetur] ſemper intelligi
tacitè hypothecata fiſco ex peculiari priuile-
gio fiſci. l. aufertur. §. fiſcus. ff. iur. fiſc. l. 2. C. in
quib. cauſ. pign. tacit. contr. & utrobique Do-
ctores. Marſil. de Bannitis. in verb. Bona. nu-
mero 22. vbi ait explicitè, quòd ſi quis con-
trahit cum fiſco, omnia bona ſua ſunt fi-
ſco tacitè hypothecata abſque aliquo facto
ſuo, quod hypothecam reſpiciat. Moron. de
pace quaſtione 21. numero 6. Neguſ. de pign.
quarto membr. ſecun. partis nume. 113. Boſſ.

tit.

Digitized by Google

titulo de fiſco.num.26. & numero 31.Peregr.
de iur.fiſci lib.6.tit.6.numero 1.Aſin. de exe-
cut.fol.173.cap.25. numero 20. Catal.de in-
dult.cap.17.nu.121.Carpan.ſuper non.cōſtit.
Mediol.cap.Omnium.nu.606.

Nec replicetur vna cum tuentibus pertina-
citer iura illorũ de Mazuchis, bona illa met a-
lienata ſeu in ſolutũ data Lucinæ non contine
ri in dicta tacita legali hypotheca, ſed tantùm
alia bona, ipſius contrahentis cum fiſco, poſ-
ſeſſa ante contractum.

Reſpondetur enim, talẽ inſulam chimęram
eſſe contra tex. expreſſum in l.1.§.fin. iunct.l.
21 2.ff.reb.cor. † vbi dicitur, quòd ſi minor emit
prædium ab aliquo priuato, illud non cadit in
obligatione pro ſolutione pretij debiti vendi-
tori, quia eo ipſo quòd dominium illius acqui
ritur minori incipit non poſſe obligari, ſecùs ſi
minor emerit a fiſco, cui ius pignoris in alio p̃-
dio vendito ſaluum remanet. & hoc colligitur
ex tex.in l.2.C.in quib. cauſ.pign. vbi indefi-
nitè deciditur bona contrahentis cum fiſco il-
li tacitè obligari. Quo circa dixit Boſſ.loquen-
do per verba vniuerſalia, quod hoc in caſu vni
uerſa bona dicuntur obligata fiſco, tandem
omnium clariſſimè per prædictos tex. declarat
Iaſ.in l. ſi conſtante, numero 212. in fin.ff.ſo-
lut.matrim.dicens, quòd ſi minor emit a fiſco,
ſola res empta remanet fiſco obligata, non alia
22 bona minoris. At † ſi maior a fiſco emerit ne-
dùm res empta, ſed omnia alia bona illius fi-
ſco remanent hypothecata, ſequitur Neguſ.
de pignor.4.memb.ſecund.partis nu. 113.

Reſpondetur ſecundò principaliter, per hu-
iuſmodi dationem in ſolutum [malis artibus
extortam per Dominam Lucinam] non fuiſſe
23 extinctam fiſci hypothecam, ſiquidem † tunc
extinguitur hypotheca tradentis rem, quando
res irreuocabiliter efficitur accipientis vel ac-
quirentis, ſecus ſi reuocabiliter vt in præſenti
facti ſpecie, in quo Lucina ſub falſo titulo ma-
gnæ dotis per fraudem euicit multa bona fiſci
propria & dubitantis ipſam Lucinam nõ fuiſ-
ſe veram creditricem. Vnde cum ex poſt veri-
tas aliter apparuerit fraude detecta, fiſcus prę-
tendit ſibi bona reſtitui iure hypothecæ & re-
medio Saluiani vtilis, quia ĩ tali caſu datur hy-
potheca in re propria, quæ non potuit conſide-
rari vt extincta, ſed vt ſuſpenſa a lege vigore
fraudis occultæ, & conſequenter fiſcus credi-
tor nunquam cenſetur diſceſſiſſe a vinculo pi-
gnoris, & præcipuè ſtante ampliſſima reſerua-
tione per eum facta in inſtrumento dationis
illius in ſolutum factæ Lucinæ falſæ ac putati-
uæ creditrici. tex.eſt clarus in l. ex ſextante.§.
Latinus. vbi Doct.ff.except. rei iudic.& opti-
mè admonet Tiraq. de retr.lignag.§. 1.Glo.7.
numero 70. Menoc.conſil.201.numero 31. &
conſil.229.nume.21. Scapuc.de Saluia.lib.1.
quæſt.16.nu.5.

Quarto loco principaliter allegatur, Mazu-
chos alioſque emptores dictorum bonorũ bo-
na fide a Domina Lucina tutos fore præſcri-
ptione aduerſus fiſcum, cum contractus fuerit
initus vſque de anno 1585.

Reſpondetur tamen imputandũ eſſe dictis
emptoribus negligentibus in perſcrutando ti-
tulum Dominæ venditricis, quia ſi recte legiſ-
ſent inſtrumentum dationis in ſolutum factæ
per fiſcum ipſi Lucinæ, vtique reperijſſent am-
plam illam proteſtationem ac reſeruationem
iurium ſibi factam per fiſcum, ex qua excludi-
tur quælibet bona fides emptorum, ſine qua
nulla poteſt hodie, [iure canonico attento] in-
duci valida præſcriptio.

24 Reſpondetur ſecundò, † ad inducendam tu
tam præſcriptionem talium ſingularium ſuc-
ceſſorum in præiudicium fiſci requiri ſpatium
annorum triginta, cum agatur de bonis fiſco
acquiſitis ſeu incorporatis per ſententiam, Pe-
regr. de iure fiſc. lib. 6. tit.8. numero 1. Ghil-
chen.in auth.Quas actiones.cap.8.numero 3.
C.ſacroſ.eccleſ. Couarr. in regu. Poſſeſſor.par.
6.§.2. numero 7. ante fin. vbi fortius ſcribit,
bona delata fiſco ob crimen commiſſum & illi
per ſententiam tradita non minore annorum
quadraginta curriculo, iuncta bona fide, præ-
ſcribi, per tex.in l.omnes.C.præſcript.trig. vel
quadrag. anno. Idem probat Crau. de antiq.
tempo. parte quarta Sectio Abſolutis.nu.35.
Boer.deciſ.264.numero 21. optimè Aret.con-
ſilio 153.colum.penult.verſicul. Inſuper vltra
prædicta. At hic nec ſpatium annorum vigin-
ti interceſſit a die contractus vſque ad litis
initium.

Quintò fuit incidenter propoſitum, Nũ pro
ſupplemento legitimæ debitæ filiabus præno-
tatorum Iugalium Flaminij & Lucinę illis cõ-
petat hypotheca, & conſequenter etiam pro
25 fructibus legitimę; † Legitima inquã debetur
cũ fructibus a die mortis patris, vt paſſim nota
tur apud noſtrates, & docet Franc. loco mox
citando.

26 Et videtur dicendum † dandam hypothecã
ex latè congeſtis per Franc. deciſ.374.num.2.
vſque 8.

27 Contrariũ † tamen verius & receptius eſt,
vt per Craſſ.de ſucceſſio. ab inteſtato.§.legiti-
ma.quæſtione 14. Petra de fideicom. quæſtio-
ne 15.numero 40. & 44. Peregr. de fideicom.
art.36.147.vſque ad fin. Magon. deciſ.Luca.
66.numero quinto. Franc.d.deciſ.374.nu.17.
Scapucin.de Salui.li.1.q.9. qui alios adducit.

28 Siquidem † datur dictis filiabus condictio
ex lege, quæ eſt actio perſonalis in rem ſcripta.
Peregr.d.ar.36.nu.153.in fin.Scapuci.d.quę-
ſtione.

ſtione 9.n.4. & idcircò poſsũt cõuenire tertios poſseſsores pro rata tantũ. Putc.deciſ.37.lib. 2.Peregr.d.art.36. in fin. aſseren s ita fuiſſe in dicarum. Coſta de rata quæſt.140.nu.1. & in ſubſidium Franc. d.deciſ.374.nu. 5.Coſta de remed.ſubſid. cap.67.num.3.4. Lader.Imol. conſi.163.nu. 5.

Nec tali in caſu curantur renuntiationes fa
ctæ per ipſas filias ad commodum fratrum vel
29 parentum, quia † non trahuntur ad ſibi debi-
ta ex cauſa omnino incogitata. Coſta d.ca.76.
30 in fin. Quinimo † requiritur ſpecialis mentio
adhoc vt dicatur renuntiarum ſupplemento
legitimæ, vt poſt alius notat Trentacinq.lib.
1.variar. reſolut.cap.4.col.1.

Differunt namque inter ſe condictio ex lege,& hypotheca, nã hypotheca eſt indiuidua, quò fit, ut creditori hypothecario cõpetat electio conueniendi in ſolidum vnum ex plurib. poſseſsoribus bonorum obligatorum. non ita in habente cõdictionem ex lege pro legitima, quæ debetur ex omnibus corporibus hæredirarijs nulla data electione filijs accipiendi vnã rem pro eorum legitima, vt ſatis adnotarunt præmemorati patres. Laus Deo.

Carol.Bardel.I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Debitores plures ſeu fideiuſſores vbi adſunt etiãſi ſint in ſolidum obligati prius excuti debet antequam agatur contra tertios poſseſſores.

2 Approbator ſeu laudator fideiuſſoris in ſubſidiũ tenetur, & obligatur vti alter fideiuſſor, ſi fideiuſſor laudatus non eſt idoneus, ſeu non ſoluendo maxime vbi adeſt conſuetudo.

3 Approbator fideiuſſoris ita obligatur ſicut fideiuſſor fideiuſſoris.

4 Dicto nuntij, vel officialis atteſtantis ſe feciſſe excuſsionem, & nihil inueniſſe, & de ſtylo & de iure ſtatur.

5 Scriptura vbi ſemper reputata fuit fide digna nõ eſt amplius dubitandum.

6 Excuſsio dupliciter conſideratur, aut reſpectu ordinis iudiciarij ſeu præpoſterationis, aut reſpectu beneficij, vel intereſſe partis opponentis.

7 Opponens exceptionem excuſsionis fundatam in ſuo intereſſe dicitur illam opponere in vim perẽptoriæ, non autem dilatoria.

8 Qui ſe opponit pro ſuo intereſſe antequam admittatur debet oſtendere & probare quod ſua interſit, maxime quando intereſſe eſt fundamentum ſuæ intentionis.

9 Opponens exceptionem excuſsionis, ſi non probat perſonam excutiendam eſſe ſoluendo ſuccumbit.

10 Excipiens de excuſsione debet inſtare coram Iudice, vt ſummarie & extraiudicialiter ſe informet, an debitores prius excutiendi habeant in bonis, & quatenus id reperiatur contra illa agi.

11 Exceptio excuſsionis opponi non poteſt a non intereſſato.

12 Exceptio concernens intereſſe, ſeu obligationem alterius non poteſt ab alio opponi, quam ab eo cuius intereſt excipere.

13 Nullitatem is ſolus allegat in cuius fauorem actus annullatur.

ARGVMENTVM.

Aſſertioni commiſſarij Cameralis affirmantis excuſſionem in bonis fideiuſſoris factam fuiſſe ſtandum eſt.

Allegans exceptionem excuſſionis in vim peremptoriæ, & ſic pro ſuo intereſſe non auditur, intereſſe non probato.

CONSILIVM CXXXII.

Actiones mea à Domina.

LOnga ſeries deductorũ per multum Excellentem Dominum Cizzolum aduerſus Sereniſsimam Cameram reſpectu exactionis pecuniarum depoſitarũ per Dominum Cremam ad hæc virtualiter rediguntur.

Primò non ſtandum eſſe aſſertioni D.Gorgonij Commiſſarij Cameralis circa excuſsionem factam in bonis Georgij fideiuſſoris.

Secundò, quòd nedùm ſolus Georgius, ſed
& alter confideiuſsor debebat excuti antequã
contra bona Putei collaudatoris dictorum fi-
1 deiuſsorum ageretur, ex quò † ſi adſunt plures
debitores ſeù etiam plures fideiuſsores etiam
in ſolidum obligati, omnes prius excuti debẽt,
antequam cõtra tertios bonorum poſseſsores
agatur, idque tradit Iaſ.in §.itẽ ſi quis in fraudem. n.81.Ang.& alij in auth. Hoc ſi debitor. C.pign. Carocc. de excuſs. par. 2. quæſtione 2. numero 77. Franc. de fideiuſs. capit.5. numero 258.

Quæ tñ nõ obſtant prætenſioni Cameræ in
primo loco ꝑlatæ in ſententia generali ac inte
riori D.Cizzoli ſeù eius Filiæ, Iuridica nan-
que fuit ſententia Perilluſtris Senatus, ſicuti
2 & eſt iuridica prætenſio Cameræ, ex quò † ap-
probator ſeu laudator fideiuſſoris in ſubſidiũ
tenetur & obligatur vti alter fideiuſſor, ſi pri-
mus fideiuſſor laudatus non eſt idoneus ſeu

eſt

eſt non ſoluendo. Angel. in l. ſi verò. §. qui
pro rei. vbi Caſtr.ff.qui ſatiſ.cog. latè Peregr.
de iur.fiſc.lib.6.tit.5.numero 38.Mazzol.con
ſilio 26.nume.8. ſtante maximè locorum con-
ſuetudine ſeruata, vt tales approbatores in
ſubſidium ſoluere teneantur. Ioſ. Ludo.deciſ.
3 Luca.33.numero ſeptimo. Quia † ſicuti obli-
gatur fideiuſſor fideiuſſoris, ita pariter appro-
bator fideiuſſoris, vt in propoſito tradit Ce-
phal.conſilio 437. numero quarto. Idque per
totam Italiam ſeruari teſtatur Clar. in prax.
quæſtione 46.verſi.Cæterum cum concordan
tibus per Borel.conſi.47.nu.5.Quibus ſic ſtan
tibus oppoſita non releuant.

Ad primum enim reſpondetur,circa excuſ-
4 ſionem factam † ſtari ſimplici dicto nuntij vel
officialis atteſtantis ſe feciſſe excuſſionem,&
nihil inueniſſe de ſtylo, vt notum eſt, & de iu-
re,vt poſt plures teſtatur Aſin.in praxi.§.9.ca-
pit.nono. Carocc. de excuſſ. par.2.quæſtione
32. numero quarto, & licèt detur probatio in
contrarium aduerſus nuntij relationem, atta-
men id ſpectat ad opponentem. Si igitur alio
non conſtito in contrarium, datur fides rela-
tioni vilis nuntij, quantò fortius credendum
erit fidei Domini Commiſſarij Cameralis ab
ipſomet Principe in tali publico ac nobili of-
ficio deputati,cuius atteſtationibus integram
fidem tota die in iudicijs adhiberi videmus?&
5 † quando ſcriptura aliqua ſemper reputata
fuit fide digna non eſt amplius dubitandum.
Mandel.conſilio 141.numero 18. Partes ergò
ſunt Domini Cizzoli excipientis oſtendere
excuſſionem illam non fuiſſe legitimè factam.

Ad ſecundum reſpondetur, pecunias exa-
ctas deberi Cameræ non obſtante exceptione
excuſſionis non factæ propoſita in vim perem
6 ptoriç non autem in vim dilatoriæ. Quia † ex-
cuſsio in propoſito cõſideratur dupliciter, aut
reſpectu ordinis iudiciarij ſeù præpoſteratio-
nis, aut reſpectu beneficij ſeù intereſſe partis
opponentis. At in caſu controuerſo talis exce-
ptio excuſsionis concernit intereſſe Domini
Cizzoli, non autem ordinis peruerſionẽ, quia
ipſe D. Cizzolus nõ eſt obligatus Cameræ cre
ditrici aliquo modo, nec eſt poſſeſſor bonorũ
debitoris,vel fideiuſſorum ſecundum ordinem
iudicij prius excutiendorum, ſed eſt creditor
(licet poſterior in bonis Battaleæ ſui debito-
ris) & cõſequenter nihil vnquam interfuit vel
nec etiam in præſentiarum intereſt, an prius
fuerit a Cameta excuſſus debitor principalis
vel illius fideiuſſores,ſeu etiam approbator fi-
deiuſſorum, cùm beneficium talis ordinis nil
iuuet, vel illius inobſeruantia nil nocuerit vel
noceat Domino Cizzolo creditori debitoris,
cùm ipſi ſat fuerit & ſit conſequi ſatisfactionẽ
ſui crediti a debitore principali vel ab illius fi-
deiuſſoribus ſi qui ſint,abſque alia ordinis ex-
cuſſorij obſeruantia, ſed bene talis ordo opitu
latur perſonis obligatis ad commodum debi-
toris ſeu illius bona poſsidentibus,vnde ſequi
tur quòd talis exceptio excuſsionis oppoſita
per Dominum Cizzolum fuit fundata in me-
ro ſuo intereſſe non autem in ordinis præpo-
ſteratione, & ita vult tueri iura ſua per talem
exceptionem intuitu proprij beneficij & pro
ſuo intereſſe, non autem intuitu ordinis per-
uerſi vt diſtiuguendo declarat poſt Bal. Alex.
Corn. & alios Neguſ.de pign.memb.1.par.8.
nu.31.Cephal. conſi.86. n.16.verſ. Vel ſi ex-
cuſsionis exceptio. Rimin.iun.cõſi.757.n.30.
7 31.& idcirco † dicitur propoſuiſſe talem exce-
ptionem fundatam in ſuo intereſſe in vim pe-
remptoriæ non autem in vim dilatoriæ. Beci.
conſi.89.nu.21.& cũ prædictis concordat Ioſ.
Ludo.deciſ. Peruſ.45.nu.8.Rolan.conſ.9.nu.
21.in 1.Blanc.de compromiſſ.q.1.nu.48.Ca-
rocc.de excuſſ.par.2.q.31.num.15.16. Modò
infero quòd cùm ipſe D. Cizzolus talem exce
ptionem propoſuerit pro ſuo intereſse (nempè
quòd debitor ſeù fideiuſsor non excuſsus de-
buit excuti) debebat probare iſtud ſuum inte-
8 reſse, quia † ille qui ſe opponit pro ſuo inte-
reſse, antequam admittatur, debet oſtendere
ac probare quod ſua ĩterſit. Abb. in c.Veniẽs.
il 2.n.9. extr.teſtib.& in c.Cum ſuper nu.7.et
31.vbi Felin.nu.14. & 16.de ſent. & re iudic.
Idem Felin.in c.Cum ſuper.in 2.no.de off.de-
leg. Doct. in l. à Diuo Pio. §. ſi ſuper rebus.ff.
de re iudic. Maximè quando intereſse eſt fun-
damentum ſuæ intentionis.l.cum actum. ff.ne
go.geſt.l.actor.vbi Doct. C.probat. vt in caſu
noſtro. At tale intereſse Domini Cizzoli con-
9 ſiſtit in idoneitate perſonæ excutiendæ, † quo
in caſu cùm ipſe non probauerit perſonam ex-
cutiendam eſse ſoluendo, debet ſuccumbere.
Ita Corn.conſi.55.nu.28.verſ. Quod ſi princi
palis eſt ſoluendo ipſe debeat conueniri. & in
verſ. Ideo conſtito quòd principales ſint ſoluẽ
do. in 3.vol. & illum ſequitur ac latius in ter-
minis explicat & declarat omnino videndus
Malnaſ.conſ.98.nu.25.26.Idem dixit Beci.d.
10 conſ.89.n.21.verſ. Addo poſtremo. Vel † ſal-
tem debuiſset ipſemet Dominus excipiens fa-
cere inſtantiam coram Senatu, vt Præfatus Se
natus ſummariè, & extraiudicialiter ſe infor-
maret,an ipſi debitores prius excutiẽdi habeãt
in bonis,& quatenus id reperiatur, contra illa
agi,vt aduertit Ioſ. Ludou. d.deciſ. Peruſ.45.
n.8.verſ.Dico igitur.Caroc.d.q.31.n.15.ver.
Poſset ad hoc fortaſse. Id tñ nõ fecit,ergo, &c.

Confirmantur prædicta, nempè quòd talis
exceptio ſit fundata in mero intereſse exci-
pientis, non autem in ordinis præpoſtera-
tione,& conſequenter quod illo intereſse non

11 probato non mereatur audiri. Siquidem † nõ
admittitur ad excipiendum is, cuius non inte-
ſeſt ita excipere. l. ille a quo. §. 1. vbi Alex. ff.
ad Trebell. late Tiraq. de retract. lignag. §. 1.
Gloſ. 2. num. 51. Cephal. conſil. 133. nu. 39. &
in terminis quòd exceptio excuſsionis nõ poſ-
ſit opponi a non intereſſato, tradit Bal. in l. ni-
ſi. in addit. ff. pact. Crau. conſi. 182. nu 8. verſi.
Alibi notat. Carocc. de excuſſ. par. 2. quæſ. 35.
nu. 2. Vbi ait tali in caſu excludi excipientem
per replicationem, & plurimos congerit con-
cordantes. Sed obſeruatio ordinis iſtius excu-
tiendi prius debitorem poſtea fideiuſſores, &
tandem approbatorem fideiuſſorum, exinde
tertium bonorum poſſeſſorem, id totum con-
cernit beneficium perſonarum obligatarũ cre-
ditori excuſsionem intentanti non autem be-
neficium creditorum, quia nullitas iudicij re-
ſultans ex tali præpoſteratione iuuat poſterio
res ſeu vltimos debitores vel vltimos obliga-
tos, non autem iuuat [imò nocet] creditoribus
peruertentibus ordinem vt patet ad ſenſum.
12 At † exceptio concernens intereſſe ſeu obliga
tionem alterius non poteſt excipi ab alio, quã
ab eo, cuius intereſt excipere. Gabr. conſ. 146.
13 num. 6. in 2. Et † quando actus annullatur fa-
uore alicuius, is ſolus nullitatem allegat, in cu
ius fauorem fuit inducta. Gloſ. & Doct. in l. 2.
C. iur. emphyt. Ruin. conſi. 48. nu. 12. in 1. Ti-
raq. in l. ſi vnquam. verbo, Reuertatur. nume.
394. C. reuo. donat. quos refert & ſequitur D.
Surd. conſilio 284. nume. 7. Quare dicendum
eſt, ipſum D. Cizzolum non potuiſſe allegare
excuſsionem non factam ſub prętextu ordinis
non ſeruati, ſed, vt dixi, contemplatione pro-
prij intereſſe, quod tamen cùm non probaue-
rit, debet ſuccumbere iuxta præallegata, cùm
Camera quo ad ipſum Dominum excipiẽtem
liberas ædes habeat. Laus Deo.

Carol. Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Nomen frater dicitur nomẽ appellatiuũ naturale.*
2 *Frater nominatus, aut honoratus ſub nomine fra-
tris dicitur ſpecifice. ac nominatim vocatus.*
3 *Diſpoſitio nominatim facta, ſeu per nomen relati-
uum, vel demonſtratiuum certarum perſonarum
non extenditur ad filios illarum.*
4 *Nominatio contrariatur transmiſsiani.*
5 *Relictum habitationis regulariter dicitur pars a-
limentorum.*
6 *Legatum annuum pro primo anno dicitur purum,
pro ſequentibus autem conditionale.*
7 *Legata annua non tranſmittuntur ad hæredes, ſed
morte legatariorum expirant.*
8 *Onus dandi ſaccos quadraginta frumenti annua-
tim legatarijs dicitur legatum annuum in quan
titate conſiſtens, non in proprietate.*
9 *Teſtator legans portionem habitationis deſigna-
tam per confines dicitur legaſſe proprietatem.*
10 *Teſtator in erectione primogenituræ tenetur reſer
uare alimenta condecentia alijs fratribus præ-
ſtanda.*
11 *Primogeniti eſt electio præſtandi cæteris fratrib.
alimenta, vel tot bona ſufficientia aſsignandi.*
12 *Electio in alternatiuis eſt illius, ad quem verba di
riguntur.*
13 *Fratres recipiunt portionem aſsignatam pro ali-
mentis è manibus primogeniti.*
14 *Pater conſtituta primogenitura debet aliquid re-
linquere alijs filijs legitimæ, quod tamen poteſt le
gitimam excedere.*
15 *Alimenta ſecundogenitis præſtanda ſuccedunt lo-
co legitimæ. & ad inſtar illius ad hæredes tranſ-
mitti poſſunt, contra, nu. 59.*
16 *Alimenta ſecondogenitis debita, in proprietate,
& non in vſufructu ſunt aſsignanda contra,
numero 24.*
17 *Legitima regulariter debet conſtitui ſuper proprie
tate, non autem ſuper fructibus.*
18 *Alimenta ſecondogenitis debita appellantur ui-
ta, & militia quæ vita & militia morte extin-
guitur.*
20 *Alimenta a primogenito alijs fratribus non debẽ-
tur, vbi adſunt alia bona ex quibus ali poſſunt.*
21 *Erigens primogenituram poteſt alios filios legi-
tima priuare.*
22 *Legitima uti poteſt minui in quantitate, ita &
in tempore.*
23 *Primogenitus nõ tenetur alere fratres egenos quã-
do adeſt eorum mater, vel auus diuites.*
25 *Primogenitura conſtituta in teſtamento, vel codi
cillo in effectu dicitur fideicommiſſum.*
26 *Filius in fideicommiſsis non ſuccedit in locum
patris.*
27 *Conuentioni initæ, quod primogenitus teneatur
alijs fratribus annuatim tradere alimenta eſt
ſtandum.*
28 *Argumentum a pacto ad diſpoſitionem teſtatoris
tenet.*
29 *Hæres non poteſt alterare diſpoſitionem defuncti
maxime quando illam ſemel approbauit.*
30 *Primogenitura erecta ſtatim dicuntur vocati om-
nes primogeniti & illis gradatim ius quæſitum.*

A R G V M E N T V M.

Onus hoſpitandi, & alimentandi fratres pri
mogenito in erectione primogenituræ
iniunctum, morte ipſorum fratrum expi-
rat non autem ad commodum eorundem
filiorum continuat.

CON-

CONSILIVM CXXXIII.

Actiones meæ à Domino.

INdubitatum ius fouet Perilluſtris Dominus Vincentius Gãberia circa prætenſionem Dominorum Henrici, & Io. Iacobi fratrum pariter de Gamberijs. Siquidem in erectione primogenituræ facta per quon. Dominum Henricum Gamberiã ſeniorem ſuper palatio ſito in ciuitate Caſalis & ſuper prædio Mottæ tale onus hæredi primogenito impoſuit nempè.

Ita quòd in dicto palatio recipiat ac recipere debeat honeſte hoſpitandos cæteros Dominos ſuos fratres, non immutata tamẽ in aliquo ſtructura, & forma dicti palatij dummodo ipſi DD. Fratres ſunt bonæ & honeſtæ conditionis & vitæ, ac ſe bene gerant cum prędicto Domino Bernardino, & cum alijs primogenitis ſubſequentibus, & non aliter nec alio modo, & cum onere annuatim dandi cæteris Dominis ſuis fratribus ſaccos quinquaginta frumẽti in præſenti ciuitate. &c.

Quod quidem onus hoſpitãdi cæteros fratres, ac illis ſimet præſtandi ſaccos illos quinquaginta frumenti dicitur omnino expiraſſe, per obitum dictorum Dominorum fratrum non autem cõtinuare ad commodum filiorum ipſorum fratrum, & hoc ſuadetur ex pluribus.

Primo, quia talis vtilitas habitandi, & annuæ præſtationis frumentariæ fuit perſonalis, & limitate danda fratribus Primogeniti, merito fratrũ perſonas nõ excedit. Perinde enim eſt, ac ſi teſtator per nomina propria dictos fra
1 tres nominaſſet. Sane inquam † iſtud nomen
[frater] dicitur nomen appellatiuum natura-
2 le, quo fit † vt frater vocatus, vel nominatus
ant honoratus ſub nomine fratris dicitur ſpecifice ac nominatim vocatus, vt poſt Bart. tradit Aret. conſi. 88. n. 1. in fi. Cur. iun. conſ. 161 n. 4. Pret. de interpr. vlt. volun. fol. 313. nu. 28. facit dictum Rimin. iun. conſi. 544. n. 123. At
3 † diſpoſitio nominatim facta ſeu per nomen
relatiuum, vel arctatiuum, vel demonſtratiuũ certarum perſonarum nunquam extẽditur ad filios illarum perſonarum, ſic vt ſupra nominatarum. Ita Iaſ. conſi. 29. in 3. Rui. conſi. 127. n. 7. in 2. Gabr. conſi. 127. n. 27. in 1. Surd. conſi. 31. num. 23. 24. & 31. Eugen. conſi. 61. in fin. Trentacinque de ſubſti. par. 4. cap. 14. nu. 16. Peregr. de fideicom. art 21. n. 23. verſ. Quorũ conſulta probarũt, cõſerunt tradita per Hond. conſi. 60. num. 66. in 1. Turett. conſi. 25. n. 18.
4 † Nominatio inquam contrariatur tranſmiſ-
ſioni. Raud. conſi. 1. n. 107. in 1. & conſi. 6. nu. 9. 14. in 2. Meno. conſi. 209. n. 8.
5 Secundo conſidero, † relictũ habitationis
dici regulariter partem alimentorum, vt poſt Bero. & Rimin. not. Pret. de vlt. volun. fol. 396 n. 61. Surd. de alimen. q. 3. n. 5. 6. & onus illud annuatim dandi ſaccos quinquaginta frumẽti &c. dici legatum annuum, & conſequenter
6 hæc dici tot legata quot anni, & ideo † tale le-
gatum pro primo anno eſt purum pro ſequentibus autem conditionale. l. ſi in ſingulos. ff. de
7 ann. leg. l. cum in annos. ff. co. ti. ſed † annua le
gata nunquam trãſmittuntur ad hæredes, ſed expirant morte legatariorum. text. apertus in d. l. ſi in ſingulos, & in l. in ſingulos annos. ff. ann. leg. optime Socin. iun. conſi. 60. n. 40. 41. in 4. Quod autem tale onus ſit legatum annuũ conſiſtens in quantitate capiẽda de manu hæredis non autem in proprietate aſſignanda legatarijs fratribus, & conſequenter non tranſmiſſibile ad hæredes, ex eo probatur, quòd teſtator non illis aſſignauit reditum nec introitũ ſaccorum quinquaginta tritici, ſed adiunxit ſimpliciter hæredi onus dãdi illos ſaccos quin
8 quaginta annuatim, ergo † dicetur legatum an
nuum conſiſtens in quantitate, non in prædio, vel proprietate. Socin. iun. d. conſi. 60. n. 40. & ſeq. late Surd. conſi. 319. Addatur, tales ſaccos quinquaginta fore dandos in ciuitate, in qua non poſſunt conſiderari prędia tanti reditus. Idem dicendum eſt de habitatione in palatio, quæ omnino reſpicit ſimplicem commoditatẽ
9 perſonalem vtẽdi, quia † ſi teſtator cæteris fra-
tribus aliquam proprietatem palatij legaſſet, deſignaſſet confinia portionis dicti palatij, vt poſt Bal. tradit Cremen. ſing. 11. Pret. de vlt. volun. fol. 410. n. 35. nec illis prohibuiſſet mutationem ſtructuræ, nec etiam impoſuiſſet cõditionem honeſte habitandi cum clauſula irritante. Quæ omnia dominium abſolutum, & ius proprietatis excludunt. Vnde fatendũ eſt talia onera expiraſſe per obitum fratrum primogeniti in codicillis nominatorum.
10 Tertio, † in quacunque erectione primoge
nituræ tenetur teſtator reſeruare alimenta cõdecentia præſtanda a primogenito cęteris fratribus poſtea genitis, vt poſt plurimos firmat Decian. conſi. 9. n. 47. in 1. Suar. in l. quoniam in prioribus. limi. 11. n. 22. in fi. C. inoff. teſta. Surd. de alimen. ti. 1. q. 27.

Quæſtio tamen eſt, an iſta alimenta debeãt aſſignari poſtea genitis in proprietate ad hæredes tranſmiſſibili, necne. Et Tiraq. de primog.
11 1. q. 4. n. 33. ait † alimenta cęteris fratribus fore
præſtanda, aut alia bona illis fore aſſignanda quibus poſſint honeſtam vitam ducere habita ratione perſonarum, & facultatum, idem repetit Beci. conſil. 127. nu. 4. Adeo quòd videtur

danda

Digitized by Google

danda electio primogenito debitori,vel graua
12 to, quia † in alrernatiuis eius eſt electio, ad
quem verba dirigũtur, late Caballi. milleloq.
80. Cotta in memor. alternatiuarum. Rimin.
iun.conſi.663.nume.7. Purpur. conſilio 287.
13 † fratres enim rẽcipiunt talem illorum portio-
nem e manibus primogeniti. Tiraq.de primo-
geu.q.74.n.3.in fine.
14 Alij dicunt abſolurè,quod † conſtituta pri-
mogenitura pater debet alijs filijs aliquid re-
linquere, quod in locum legitimæ ſubſtirua-
tur. Ita Cordu.in l.ſi quis a liberis. §. ſi mater.
ff.liber.agnoſ.n.56. quæ tamen quantiras po-
teſt eſſe minor quam ipſa legitima. Cord. vbi
ſupra n.57.late Gomeſ.in d.l.40.Tauri.n.57.
Tertiam ſententiam approbãr multi, quòd
15 † talia alimenta præſtanda ſecũdogenitis ſuc-
cedant loco legitimæ ipſis debiræ, & quòd il-
lorum proprium patrimonium cenſeatur, & ſe
cundum regulas legitimę debeat ſubrogari,&
conſequenter poſſit ad hæredes tranſmitti, &
ſine aliquo onere permanere, ſecundum Rod.
Suar.in d.l.quoniam in prioribus.limi.2.n.12.
latè Molin.de primoge.li.2.c.15.n.10. & ſeq.
& ſequitur alios adducendo Meno.conſ.411.
nu.5.vſque 10.vbi hoc extendit etiam ſibi di-
cti poſtea genitri habeant vnde ſe aliunde ale-
16 re poſſint,ſubdens † talia alimenta nõ in vſu-
fructu ſed in proprietate fore aſſignanda, quæ
ad hæredes tranſmitti poſſit ſicuti ipſamet le-
gitima,quæ nullum patitur onus, & eſt omni-
17 no tranſmiſſibilis, & † regulariter legitima de
bet conſtitui ſuper proprietate hæreditaria nõ
ſuper fructibus.Surd.de alimen.lib.3.q.9.nu-
mero 23.
Mihi ramen arridet opinio prædictis mox
relatis funditus contradicens, artenta maxi-
me præſentis facti ſpecie, ſiquidem apud nos
18 Italos † talia alimenta ſecundogenitus debi-
ta,nuncupantur vita, & militia. Latè Afflict.
deciſ.138.& poſt Afflict.Dec. & alios tradit
Cordub.in d.§.ſi mater.n.59. Surd. de alimẽ.
tit.5.q.1.n.33.in princ.& ritu.7.q.15.nu.22.
Fabi.de Anan.con.6.n.11.ver.Aut tenemus.
Quæ quidem vita,& miliria extinguitur mor-
te fratris ſecundogeniri, vt poſt Iſer. tradit
Afflic.in c.Imperialem.§.præterea ducatus.n.
22.de prohib.feud.alie.per Fed.& Deci.252.
nu.6.in fine.verſ.Item grauauit,& late tuetur
Intrigliol.de feud.cent.prima q.57.n.7.vſque
18.omnino videndus, & num.39. vbi air ſuc-
cedere loco alimenrorum non autem loco le-
19 girimæ. Et † hanc ſententiam ſibi magis pla-
cere profitetur Surd.d.tit.5.q.1.n.33. Subdẽs
tale relictum non aſſumere naturam legirimę
nec eſſe tranſmiſſibile reſpoudendo ac repro-
bando rationes contrariantium, & hæc maxi-
me procedunt in caſu iſtius primogenituræ cõ
ſtitutæ ſuper certis allodijs non autem ſuper
20 feudo,quo in caſu † cum adſint alia bona, ex
quibus alij fratres poſſint condecenter ali, nõ
illis debentur amplius iſta alia alimenta a pri-
mogenito ſecundum Affl. in c.Imperialem.§.
Præterea Ducatus.n.20. ver. Et eſt ſciendum,
quod iſta vita. de prohib.feud.alien.per Fede.
Alios adducit, & ſequitur Cordub. in dict.l.ſi
quis a liberis.§. idem reſcripſit. nume. 139.ff.
liber.agnoſ.
Confirmatur iſta ſententia ex traditis per
Gomeſ. in l.40. Taurin. numero 57. vbi ait,
21 † erigentem primogenituram poſſe alios fi-
lios priuare legitima, quæ legirima licet ſuc-
cedat loco alimentorum, & de iure natu-
rali, tamen illius quantitas non eſt de iure
narurali, ſed de iure poſitiuo mere, ideo in ma
ioratus erectione poreſt reſtringi, & modi-
ficari legitima, & illius loco tantum præſtari
alimenta neceſſaria,adeo quod non eſt verum
talia alimenta ſuccedere loco veræ legitimæ
22 integrę. Modo dicitur † ꝙ ſi poteſt minui in
quanritate,ita & in tempore.Surd. de alim.ti.
5.q.1.n.35.Bar.in l.Titio.§. Titio. genero.n.
6.ff. de condit. & demon. ſequitur Gomeſ. d.
num.47.
23 Corroboratur iterũ talis concluſio. Nã † Pri-
mogenitus non tenetur alere fratres ſuos ege-
nos,quando adeſt eorum mater vel auus diui-
tes,a quibus vel eorum altero poſſunt alimẽta
percipere.Gomeſ.in l.40.Tauri.n.75.Moli.de
Primogen.lib.2.tit.15.n.68. ergo talia alimẽ-
ta non ſuccedunt loco legitimæ,cum legitima
debeatur etiam illi,qui habet alimenta aliun-
24 de,iuribus notis. Er tandẽ † iſta alimenta ſeu
vitam, & militiam debitam ſecundogenitis
non ſuccedere loco legitimæ, & non deberi ex
ſubſtantia bonorũ,ſed ex fructibus. Late tue-
tur Minad.conſi.1.n.56.vſque ad fin.& debe-
ri ex fructibus concedit Fab. de Ana. conſilio
75.nu.15.& conſi.4.n.55.& ſeq.dicens debe-
ri ex fructibus,& extingui cum vita ſecundo-
geniti alendi.
25 Quarto conſidero, quod † Primogenitura
conſtituta in teſtamento vel codicillo,in effe-
ctu dicitur fideicommiſſum. Ancha. conſi.82.
col.4.verſi.Sed in contrarium.Alciat. conſilio
782. num.4.Mandel.conſi.60.numero 10.At
26 † in fideicommiſſis filius non ſuccedit in locũ
patris.Ita in puncto primo genituræ arguit Ri
min.iun.conſi.544.n.69.
Quinto aduertatur,quòd circumſcripta ve-
ritate,quod Primogenitus teneatur conſtitue
re ſecundogenitis annuam præſtationem non
ex reditibus ſed ex ſubſtantia Primogenij:
Attamen aliud eſt dicendum, quãdo aliud di-
uerſum inter partes fuit conuentum, nam
27 † conuentioni ſtandũ eſt,vt in terminis Surd.
conſi.

conſi.351.n.9.10. Ita igitur dicendum eſt, debere ſeruari quando teſtator diſpoſuit, vt certa quantitas fructuum detur ſecundogenitis per
28 Primogenitum, nam † tenet argumentum a pacto ad diſpoſitionem teſtatoris. Euerhar. in
29 topic. cap. 17. & † hæres non poteſt alterare diſpoſitionem defuncti, iuribus notis, & maxime quando ſemel illam approbauit.

Nec vim faciunt illa verba inſita in codicillis, ibi [& ſe bene gerant cum prædicto Domino Bernardino, & cum alijs primogenitis ſubſequentibus &c.] quæ quidem habent tractū ſucceſſiuum temporis in futurum, adeo quòd conſideratio illa ſucceſſiua ſubſequentiū primogenitorum videatur de neceſſitate ſupponere habitationem dandam deſcendentibus dictorum fratrum poſtea genitorum, quibus ſi debetur habitatio, ita etiam annua præſtatio tritici ſaccorum quinquaginta.

30 Reſpondetur enim, quòd † ſtatim facta erectione primogenituræ dicitur ius quæſitum alijs primogenitis gradatim, & illico facta primogenitura dicuntur vocati omnes primogeniti Meno. conſ. 211. nu. 11. 12. & conſi. 442. n. 26. Intellexit igitur teſtator, quòd caſu quo præcederet Dominus Bernardinus ætate maior, quòd cæteri fratres ſe honeſte gererent cū deſcendentibus primogenitis ex Domino Bernardino. Quinimo in tali cōſtitutione primogenituræ teſtator diſeretiuè locutus eſt de deſcendentibus Bernardini, non autem cęterorū fratrum nominatim vocatorum ſaltem ſub nomine appellatiuo naturæ, vt dixi in primo ſundamento.

Concludo igitur ex præmiſſis talem annuā præſtationem, ſeu iſtud annuum legatum non eſſe tranſitorium ad hæredes cęterorum fratrū ſecundogenitorum, ſed eſſe mere perſonale, & ceſſare per obitum dictorum fratrum. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Dolo ceſſante tollitur omnis pœna criminalis.

2 Dolus requiritur ad puniendum inquiſitum de famoſo libello.

3 Iniuria alicui non fit ſine animo iniuriandi.

4 Legens iocoſe, vel retinens ſcripturam famoſam ſine animo conuiciandi pœnam non incurrit.

5 Dolus magis requiritur in ſciente, legente, vel vidente ſcripturam famoſam quam in fabricante, vt pœna incurratur.

6 Dolus debet per allegantem probari.

7 Libellus famoſus dicitur iniuria verbalis, licet in ſcriptis redacta ſit.

8 Referens iniuriam ab alio prolatam, non dicitur iniuriare etiamſi relatio eſſet falſa.

9 Libelli famoſi ab auctore exemplum ſumens non punitur.

10 Animus iniuriandi non præſumitur.

11 Faciens quid illicitum iuſſu Iudicis excuſatur.

12 Iudicis, ſeu ſuperioris auctoritas excuſat.

13 Iuſſus Iudicis excuſat ab iniuria.

14 Faciens agens, vel aſſentiens ratione ſui officij ſibi non præiudicat, & nil mali facit.

15 Dicta officialis, vel miniſtri animo admonendi iniuriam non inferunt, nec talis proferens tenetur, licet verbum prolatum in iniuriam ſonet.

16 Iniuria deriuat a ſolo affectu facientis.

17 Verba admonitoria non ſubiacent actioni iniuriarum.

18 Iniuria ſupponit liuorem iniuriantis, & animum iniuriandi.

19 Verba quæ poſſunt applicari ad iniuriam, & ad non iniuriam, in mitiorem partem ſunt accipienda.

20 Crimina morte extinguuntur.

21 Actio iniuriarum, nec actiue, nec paſſiue tranſit ad hæredes, niſi lite conteſtata contra defunctū.

22 Libellus famoſus ſemel editus, iterato manifeſtari non dicitur quoad pœnam.

23 Proclama publicatum contra non manifeſtantem factorem libelli famoſi non extenditur ad non propalantem illius retentorem, vel oblatorem.

24 In dolo non dicitur qui damnum, & ſcandalum pro tempore euenturum aliquo pacto depellere nititur.

25 Amicitia adeo obſtat præſumptioni Iuris, vt nunquam amicus amicum iniuriare credatur maxime ſi ſit vir bonus, optimæ cōſcientiæ, & Dei timoratus.

26 Falſitas vt ſit punibilis tria copulatiue requiruntur, quod mutetur veritas, quod mutatio fiat ex dolo vero, non præſumpto, & quod falſitas ſit nocibilis.

27 Falſitas actu vel habitu non nocibilis non punitur nec etiam pœna extraordinaria, præcipue ſi non conſtet de crimine, vel delicto doloſe commiſſo.

28 Interpretatio illa eſt facienda ſupplendo, & impropriando verba, vt falſitas euitetur.

29 Falſitatis probatio debet de neceſſitate concludere, ita quod aliter eſſe non poſſit, quam quod falſitas ſit commiſſa.

30 Teſtis falſum dicens ſine dolo non punitur.

31 Dicto iurato alicuius ſtatur in concernentibus proprium animum, & ſenſum, quodque fuerit motus ex tali, vel tali cauſa ad ſic dicendum.

32 Teſtis credens dicere verum non dicitur falſus, licet falſum deponat.

33 Falſitas dici non poteſt doloſa, & punibilis, ſed potius in errore conſiſtens, ſi illam committens nullum commodum ſentit.

AR-

ARGVMENTVM.

Notarius ſeu alius authorizans, vel authenticans ſcriptutam iniuriantem iuſſu ſuperioris, & ratione ſui officij, pęnam aliquã non incurrit.

Teſtis de falſo puniri non poteſt, vbi non cadit veritatis mutatio ex vero dolo facta, & falſitas ſit nemini nocibilis.

Alteratio, ſeu variatio ſcripturę non punitur vbi non variatur, ſed idem cadit ſenſus.

Multa ad excuſandum, in materia libelli famoſi.

CONSILIVM CXXXIV.

Actiones mea à Domino.

TRipliciter fuit inquiſitus D. Sãſon de Sacerdotibus Hebręus. Primo ꝙ ad inſtantiã Graſſeti, & in domo ipſius inquiſiti vti Notarij Vniuerſitatis Hebræorum ipſe fuerit præſens, & aſſiſtens recognitioni, & atteſtationi factis per Argentam, & Portoguerram, duarum ſcripturarum Hebraico idiomate ſcripturarum, nempe ſecundæ, & tertiæ in ordine, & de quibus in Actis, falſo tamẽ confectarum (vt aſſeritur) per quon. Eliani de Melis in præiudicium, & in infamiam Ciuidalis, & hoc coram Rabbinis Hebræis pro tribunali ſedentibus. De qua quidem recognitione ipſe inquiſitus rogatus extitit, illãque ex poſt edidit, & prout diffuſius in ipſa inquiſitione.

Secundo quod licet ipſe inquiſitus ſciret dictas ſcripturas fuiſſe integre oſtenſas præfatis teſtibus illas recognoſcentibus vt ſupra, attamen auſus eſt in iudicio falſo dicere dictarum ſcripturarum ſolas ſubſcriptiones ipſis fuiſſe oſtenſas, falſo excludens illarum integram oſtenſionem.

Tertio quod cum fuerit rogatus vti Notarius Vniuerſitatis de quadam ordinatione per ipſum in libris Vniuerſitatis regiſtrata, quæ ordinatio fuit prohibita alterari quocũq; modo ſub pęna excommunicationis, niſi præhabita licẽtia a procuratoribus Vniuerſitatis, attamẽ ipſemet inquiſitus occaſione publicationis dictæ ordinationis faciendæ de conſenſu tamen duorum Rabbinorum, qui, ea viſa in libro regiſtrata, illius publicationi aſſenſerunt, ipſius ordinationis exemplum, & publicatum alterauit proprio Marte in ſubſtantialibus falſo verba vniuerſalia addendo, & eam ampliando in præiudicium authoritatis ſuæ Celſitudinis, & præfatæ Vniuerſitatis, & prout latius ex tenore inquiſitionis eſt videre.

Verum a dictis imputationibus indubitanter venit abſoluendus ipſe Sacerdos, prout ita ingenue fateor, quòd illum abſoluerem ſi iudex eſſem, maxime ex infraſcriptis.

Quo enim ad primum caput, licet videatur vrgere proclama editum ſub die 15. Februarij 1461. indicens pęnam furcarum cuicũque ſcienti, vel audicti ſcripturas infamatorias ſeu famoſos libellos confici, & fabricatorem non denuntianti, attamen dicto proclamati nequaquam locus eſt in præſenti facti ſpecie ex pluribus, &

Primo, quia nullum eſt delictum ſine dolo,
1 ideo † ceſſante dolo tollitur omnis pęna crimi
nalis, iuribus notis, & tradit Clar. q. 63. verſi.
Et ſcienter & doloſe, cum alijs de quibus, per
Bonacoſſ. com. opi. verſi. Dolus vbi nõ eſt. Me
2 rito † dolum requiri ad puniendum inquiſitũ
de famoſo libello, in terminis tradit Burſ. cõſi.
94. n. 17. 18. & id cauetur ſtatuto criminali ti.
3 de famoſ. libel. in princ. Hinc dicitur, † iniuriã
alicui fieri non dici ſine animo iniuriandi, l. ſi
non conuicij vbi Doct. C. iniur. late in puncto
libelli famoſi Claud. ad Bertaz. conſi. cri. 273.
litera D. verſ. Secundò requiritur. Ita pariter
4 in materia legitur, quòd † iocoſe, vel curioſe le
gens, vel retinens ſcripturam famoſam, nõ au
tem animo conuiciandi, aliquam pęnam non
incurrit. Ita in puncto Ceph. conſi. 341. n. 50.
verſ. Et ſtante. Burſ. d. n. 18. Borgni. deciſ. 35.
5 n. 9. pat. 5. Quinimo † ſi dolus requiritur om
nimode in fabricante, multo fortius requiri di
citur in vidente, vel legente, vel ſcienre vigore
oblationis ſeu edirionis ſibi factæ per alterum
vt in caſu iſto, quia iſte talis nil agit ad alte
rius infamiam, vt in terminis aduertit Cepha.
d. conſi. 341. n. 21. De dolo autem Sacerdotis
6 nõ conſtat, nec † is probatur per fiſcum, prout
debuit Burſ. conſi. 94. n. 35. Imo illius dolus
penitus excluditur ex Actis, & vt mox referã.

Secundo igitur dico, quòd ſacerdos fuit, & eſt ſcriba ſeu cancellarius Vniuerſitatis Hebręorum, & vidit authorizauitque ſeu authẽticauit dictas ſcripturas ratione ſui muneris, tamquam cancellarius, & notarius Vniuerſitatis ſub prætextu, ꝙ illæmet ſchedulæ fuiſſent alias factæ manu Eliæ Meli prædefuncti, & cancellarij pariter prædictæ Vniuerſitatis, adeo quòd ipſius Sacerdotis miniſterium, & rogitus concernit legalitatem dicti Meli, & authorizationem ſcripturarum tamquam emanantium a perſonis publicis, non autem concernit aſſenſum, & ſcientiam infamię Ciuidalis, & conſequenter nec alicuius delicti. Siqui
7 dem † famoſus libellus dicitur iniuria verba
lis,

Digitized by Google

lis,licet ſit in ſcriptis redacta.Roma.conſ.378
Plot.de iura.in lit.§.46.n.4.Ceph.conſi.341.
8 n.41.ſed † referens iniuriam ab alio prolatam
nõ dicitur iniuriari, etiamſi relatio eſſet falſa,
vt optimè poſt multos tradit Clau.ad Bertaz.
conſi.crim.176. in prima additione. Sequitur
Monal.conſi.152.n.11.in 2.Ita ergo eſt dicẽ-
dum in præſenti caſu non poſſe dici iniuriare,
qui ſcripturam iniuriantem ſibi ab altero tra-
ditam vti factam manu publici notarij ex ſui
officio legalizat, & authenticat, quia rem actã
agit,& ſuo muneri incumbit. Hinc in ſimili di
xit Meno.de arbitr.iud.caſu 263.n.41.ſe con-
9 ſuluiſſe in vna cauſa Mantuana, † illum non
eſſe puniendum, qui ab authore libelli illius
exemplum tranſcripſit. Confert,quòd alibi di
10 citur nempe † animum iniuriandi non præſu-
mi.Ruin.conſi.145.nume.10.19. & ſeq. in 5.
Monal.d.conſi.152.n.12.

Tertio ſe ipſum rogauit de illa recognitio-
ne coram Rabbinis ſedentibus pro tribunali,
quo fit,vt nullam pœnam ipſe mereatur, quia
neceſſe habuit parere iudicibus. Vnde ſequi-
11 tur quod † faciens etiam quid illicitum iuſſu
iudicis excuſatur.l. non videntur facta. §. qui
iuſſu.ff.reg.iur.quia iuſſus iudicis facit hoc in
caſu de illicito licitum. l.furti.§.qui iuſſu. Vbi
12 Glo.ff. his qui not.infa.Hinc dicitur † iudicis
ſeu ſuperioris authoritatẽ excuſare. l. quoniã
iudices.C.appell. Conferunt dicta per Ruin.
conſi.167.n.7.in 4.& latè firmat deciſ.Genue
13 33.nu.6.& † iuſſum iudicis excuſare ab iniu-
ria, notat poſt multos Vueſemb.conſi. 22.nu.
4. Et vere cum fuerit Notarius Vniuerſitatis
non dicitur doloſe ſe geſſiſſe, quia quod fecit,
14 totum egit ratione muneris, & † faciens,agẽs,
vel aſſentiẽs ratione officij nil ſibi præiudicat,
& nil mali facit,non enim poteſt Notarius re-
uocare nec negare rogitum ab eo petitum, &
idcirco nõ dicitur peccare,eſt enim ſeruus pu-
blicus. Optime Corn.conſ.208.n.2. & 7.in 4.
Bar.in l.ſicut.§.non videtur.ff.quib.mod.pig.
Meno.conſi.58.n.50.52.& ſeq.

Quarto præfatas ſcripturas nedum apparet
fuiſſe ſcriptas per Melum cancellarium, ſed ẽt
fuiſſe ordinatas, & formatas a Rabbinis, & a
iudicibus pro tribunali &c. vt ex eorum lectu
ra dignoſcitur. Non igitur poſſunt cenſeri ſcri
pturæ famoſæ,quia præſumitur pro iudicibus,
vt amore, & bono zelo illas promulgari iuſſe-
rint, & ratione correctionis Ciuidalis, vt dici-
tur in tertia ſcriptura,nõ poſſunt igitur adſcri-
15 bi ſcripturis famoſis. Hinc dicitur, quod † di-
cta per officialem, vel miniſtrum animo admo
nendi, & corrigendi non inferunt iniuriam,
nec talem proferentem teneri,licet verbum ſo
nans in iniuriam protulerit,Oldrad. conſi.13.
Natt.conſi.462.n.20. Baiar.ad Cla.§.iniuria.
16 n.26. quia † iniuria deriuat a ſolo affectu fa-
cientis.l.3.§.1.ff.iniur. Vueſemb.conſi.22.nu
mero 3.

Quinto illæ ſcripturæ continent conſilium
& admonitionem, & fuerunt factæ & editæ,
per modum conſilij, vt ſcilicet homines probi
cauerent a Ciuidali homine nequam, & a ſi-
17 mulatione &c. ſed † verba admonitoria non
ſubiacent actioni iniuriarũ optimè Natt.cõſi.
462.n.20.Crau.conſi.988.n.49. nec morum,
18 quia † iniuria ſupponit liuorem iniuriantis,&
animum iniuriãdi.l. item apud Labeonem. §.
ait prætor.§.ex his.ff.iniur. Cepha.conſi.341.
nu....vbi ait requiri,vt verba ſint directa ad al
terius infamiam.Claud.ad Bertaz.conſ.crim.
19 237.verſ. Secundo requiritur.Et ideo † verba
quæ poſſunt applicari ad meram iniuriam, &
ad non iniuriam, in mitiorem partem debent
accipi,vt ſcilicet in corrigendo bono zelo,&
per modum admonendi fuerint dicta.Rui.cõſ.
145.n.13.16.18.23.in 4.

Sexto conſidero, proclama nullo modo poſ
ſe militare in præſenti caſu: nam ſcripturæ illę
fuerũt(vt dicitur)ſcriptæ a Melo, & iuſſu Rab
binorum defunctorum. Vnde cum edictum pu
niat non propalantem fabricatorem taliũ ſcri-
pturarum, ſtante morte prædictorum non po-
tuit reuelari fabricator ad finem illum punien
20 di,quia † crimina morte extinguũtur.l. defun
cto.C.publ. iud.l.ex iudiciorum. C. accuſat.
Nec aliquo iure cauetur,factorem famoſæ ſcri
pturæ puniri poſt mortem quoad damnãdam
illius memoriam. Quinimo potius e conuerſo
21 legitur † actionem iniuriarum nec actiue nec
paſſiue ad hæredes tranſire niſi lite conteſtata
contra defunctum.§.1.Inſti.de perp. & temp.
actio. Vueſemb. d.conſi.22. col.1. Confirma-
tur fundamentum: nam in editione libelli fa-
22 moſi primus actus ſolus eſt punibilis, ideo † li
bellus ſemel editus iterato manifeſtari non di
citur quoad pęnam. Meno.d.caſu 263.nu.41.
Ceph.d.conſ.341.n.18.19.Ita etiam libellus
ſemel factus ab vno, non poteſt dici iterum fa
ctus ab alio habente illum apud ſe, reſpectu
23 puniendi illum, & præcipue quia † proclama
illud pęnale eſt ſtricti iuris, & exorbitans a iu-
re communi. Vnde cum loquatur in perſonam
nempe in non manifeſtante factorem libelli,
non debet extendi in non propalante illius re-
tentorem, vel oblatorem libelli facti per alte-
rum,vt in puncto cenſuit Ruin. conſi.81. n.6.
verſi.Præterea quoad dictum Ludouicũ,in 4.

Septimo in dictis ſcripturis cõtinetur adhor-
tatio,& conſilium, vt caueant a Ciuidali, &
diſcedant ab eius commercio tanquam a per
ſona,cui reſiſtere non valebunt,& cuius cauſa
24 futura ſunt ſcandala,ſed † in dolo non dicitur
quis damnum,& ſcãdalum,quod pro tempore
euenire

euenire poteſt aliquo pacto depellere nititur,
& conſequenter tales ſcripturæ nullum con-
tinent delictum. Crau.conſi.988.n.50.in ter-
minis libelli famoſi.

Octauo ipſe Ciuidalis in ſua longa ſcriptu-
ra in Actis producta incipiente, Breue hiſtoria
& fedel narratione, & in verſi. [Certa coſa è
che qual ſi voglia fedel Hebræo] & verſiculis
ſequentibus ſæpe apertiſſime fatetur antiquã
maximam, & omnibus Hebręis vndequaque
notoriam amicitiam interceſſiſſe inter ſe, &
aſſertos ſcriptores dictarũ ſchedularum. Sequi
tur ergo, quòd dici nequit illas ſcripturas ad
infamiam, & iniuriam Ciuidalis fuiſſe confe-
ctas, & conſequenter non fuiſſe nec eſſe dolo-
25 ſas, nec aliquod delictũ continere, quia † præ-
ſumptioni iniuriæ amicitia taliter obſtat, vt
nunquam amicus amicum iniuriari credatur,
maxime cum ſcriptores prædicti boni viri ac
optimæ conſcientiæ fuerint, ac Dei timorati,
vt aſſerit extra dentes dictus Ciuidalis vbi ſu-
pra. Quo fit, vt nequeant reputari famoſæ ſcri
pturæ nec delictum continere, vt diffuſe in pũ
cto tradit Crau.d.conſi.988. nu.46. & ſeq. &
conſequenter ſtante notorietate dictæ amici-
tiæ cæteri Hebræi de facili cogitarunt dictas
ſchedulas ad iniuriam amici nequaquam fuiſ
ſe directas, & ita dicendum eſt reſpectu illorũ
prorſus omnem ceſſare dolum.

Quo ad ſecundum caput dico, præfatum Sa
cerdotem nullo pacto dici poſſe falſam atteſta
tionem iudicialem ſubijſſe ad hoc ſaltem, vt
aliqualiter puniri valeat. Siquidem ad hoc vt
26 † falſitas ſit punibilis, tria copulatiue requirũ-
tur, primo quòd veritas mutetur, ſecundo ꝙ
mutatio fiat ex dolo vero non præſumpto, ter
tio quòd falſitas ſit nocibilis. Caſtr.conſi.457
in 1.Rimin.iun.conſ.145.n.11.& ſeq. Hond.
conſi.109.n.17.in 1.Baiar.ad Clar.§. falſum.
nu.255.ſed imputatio falſitatis Sacerdoti vti
teſti deponenti, quod alijs teſtibus recogno-
ſcentibus non fuit oſtenſa tota, & integra ſcri
ptura, ſed ſolæ ſubſcriptiones, nil releuat, & ne
mini nocet. Quia ex oſtẽſione, ſupponitur per
fiſcum illos teſtes eſſe participes delicti, vt qui
viderint ſcripturam famoſam, & illius factorẽ
non manifeſtauerint. Sed illam ſcripturam nõ
fuiſſe famoſam, & alicui nocibilem ſatis probá
ui in declinatione primi capitis. Imo cum ſtan
27 tibus idem, vt ſupra narratis ſatis liqueat † il-
las ſcripturas omnes nec actu nec habitu po-
tuiſſe nocere, cum fuerint admonitoriæ ſcri-
ptæ a cancellario, & iuſſu Rabbinorum iudicã
tium, ſequitur nec eſſe locum pœnę extraordi
nariæ. Natt.conſi. 588.n.21.Rolan.conſi.38.
num.45.in 1.Hond.conſi.109. num.53. in 1.
Et præcipuè cum ex ſupradeductis non cõſtet
nec conſtare poſſit manifeſte de crimine, vel
delicto doloſe commiſſo, vt poſt alios optime
docet Hond.d.conſi.109.n.54.
28 Præterea † omnis interpretatio eſt facienda
ſupplendo, & impropriando verba, vt falſitas
euitetur. Latè Farin. de teſtibus q.67.n.105.
& ſeq. Ideo nunquam falſitas infertur, quo-
ties poſſibile eſt falſitatem non fuiſſe commiſ-
29 ſam, cum † falſitatis probatio debeat de neceſ
ſitate concludere, ita & taliter quòd aliter eſſe
non poſſit quam, quod falſitas ſit commiſſa.
Hond.d.conſi.109.num.14.15. Sed ipſe ſacer
dos iurauit ſe aliud non vidiſſe, niſi quod ipſis
teſtibus fuerunt oſtẽtæ ſolæ ſcripturæ, & ſi vi-
deretur aliud apparere fuiſſe dictum per eum,
id omne eſſe erroneum, quia ſchedulæ fuerunt
inuolutę per Craſſetum ſolis ſubſcriptionibus
oſtenſis ipſis teſtibus, adeo quod ſi aliud dixit,
id ait eſſe erroneum, merito pęnam non mere-
30 tur, quia † teſtis falſum dicens ſine dolo non
punitur. Corn.conſi.182.n.6. in 4. Baiar.d.§.
31 falſum.n.252. & † in concernentibus propriũ
animum, & ſenſum alicuius ſtatur illius dicto
iurato. Hond.d.conſ.109.n.41.& quòd fuerit
motus ex tali, vel tali cauſa ad ſic dicendum.
32 Farin.d.q.67.n.89. Quinimo † teſtis credens
dicere verum non dicitur falſus, licet falſum
deponat. Hond. ibidem n.27. & Fari. vbi ſup.
numero 86. Et tanto magis non eſt curanda
33 † variatio iſtius inquiſiti, ex quo nullum com
modum potuit percipere ex tali falſitate, meri
to non poteſt dici falſitas doloſa, & punibilis,
ſed potius in puro errore conſiſtens, diffuſe
Hond.d.conſi.109.n.23. & ego recordor me
vidiſſe atteſtationes Craſſetti atteſtantis de ta
li ſcripturarum inuolutione, & celatione, vn-
de conformat ſe cum ſecundo dicto iſtius te-
ſtis. Et ideo cum id ſit veriſimilius, falſitas om
nimode tollitur, maxime alio non probato per
fiſcum.

Quo ad tertium dico, talem additionẽ ver-
borum nullius eſſe ponderis, vel virtutis, quiá
idem importauit ſimplex prohibitio (quod ne
mo poſſit ſe ingerere &c. in negotijs Vniuerſi-
tatis ſine licentia) quantum eſt dicere (quòd
nemo ſeu aliquis non poſſit ſe ingerere &c. in
negotijs Vniuerſitatis quocunque modo, &
34 forma nec cum aliqua perſona) quia † ſermo
indefinitus negatiuè conceptus æquipollet v-
niuerſali, ac omnem potentiam negat, optimè
omnino videndus Natta, qui ponit exempla
conſi.66.n.18.& conſi.481.n.20. & ſeq. nullã
inquam patitur reſtrictionem talis negatiua
indefinita, & ideo æquipollet vniuerſali. Latè
Crau.conſi.809.nu.4. & præcipuè cum fuerit
appoſita in ordinatione habente vim legis, vel
ſtatuti inter Hebræos, & non in ſimplici diſpo
ſitione hominis priuati, vt docet Rube. Alex.
conſi.16.n.7.

Reſpon-

Reſpondetur ſecundo, in dicto ordine fuiſſe impoſitam pœnam excommunicationis Hebraicæ, ideo alia pena puniri non debet.

Reſpondetur tertio, in tali ampliatione verborum non poſſe dici præiudicatum iuribus Principis, & illius authoritati, vel Vniuerſita-
35 tis, quia † in quocunque actu generali & iurato ſemper intelligitur exceptuata authoritas Principis & ſuperiorum. Gozad. conſi. 101. n. 15. facit tex. in l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. vbi Iaſ. & alij. Mandel. conſi. 336. nu. 29. Carroc. de locat. fol. 174. q. 12. Caſſan. in conſuet. Burg. rubr. 4. §. 7. n. 35. & vere ſenſit de perſonis paribus, quia ſubiunxit illa verba [ſe non haurà licenza] Adeo quod talis additio, & ampliatio non nocet nec nocere poteſt, & conſequenter non poteſt ſubiacere alicui pœnę falſi, quicquid dicatur in inquiſitione, quæ adeo non releuat, quin debeat præfatus ſacerdos omnimode abſolui. Prout ita &c. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Bona omnia comprehenſa in inſtitutione, cenſentur contenta in fideicommiſſo, & ſubſtitutione.*

2 *Hæres maxime inſtante fideicommiſſario, tenetur conficere inuẽtarium omnium hæreditariorum, & de illorum adminiſtratione rationem reddere.*

3 *Hæres tenetur cauere de reſtituendo bona hæreditaria, eueniente caſu fideicommiſſi.*

4 *Hæres grauatus diſtrahens bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & illorum pretium in eius vtilitatem conuertens, tenetur fideicommiſſario ad æſtimationem.*

5 *Bonorum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt conſumptio, ſeu pretium computatur in legitimã, & Trebellianicam hæredi grauato debitam contra num 10.*

6 *Prohibitio alienationis ſtabilium arguit tantum maiorem affectionem teſtatoris ad ea, nõ autem mobilia in ſubſtitutione non contineri.*

7 *Bona mobilia & ſe mouentia eatenus per grauatum reſtituuntur quatenus apud eum ſunt, vel eius dolo, & culpa fuerint perempta.*

8 *Mobilium deterioratio, damnum, & conſumptio cedit damno fideicommiſſarij & ſufficit hæredi probare, quod per tantum tempus bona ipſa veriſimiliter fuerint conſumpta.*

9 *Allegandi deteriorationem, vel conſumptionem mobilium eueniſſe facto hæredis, incumbit onus probandi.*

11 *Inuentarij confectio eſt antecedens neceſſarium ad cautionem fideicommiſſarij quoad reſtitutionem mobilium.*

12 *Inuentarij confectio per teſtatorem remitti poteſt in præiuditium fideicommiſſariorum.*

13 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius.*

14 *Prohibitio alienationis bonorum eſt odioſa, & ſtrictiſſime interpretanda. & ideo prohibitis alienari mobilibus, & immobilibus poſſunt alienari iura & actiones.*

15 *Grauatus reſtituere mobilia & immobilia non tenetur fideicommiſſo vniuerſali, cum non veniant actiones.*

16 *Prohibitio concepta in perſonam filij non porrigitur ad nepotem, nec facta hæredi nominatiue includit hæredem hæredis.*

17 *Prohibitio alienationis intra certum tempus, vltra illud dicitur permiſſa.*

18 *Prohibitio alienandi ſtabilia non extenditur ad mobilia.*

19 *Argumentum de re ad tempus et e conuerſo tenet.*

20 *Repetitio comprehenſorum in inſtitutione ceſſat in obliqua ſubſtitutione, licet ſecus in directa.*

ARGVMENTVM.

Hæres fideicommiſſo vniuerſali, & conditionali grauatus non tenetur ad reſtitutionem bonorum mobilium, & ſe mouentium abſque dolo, & culpa, morte, vel vſu, & tempore conſumptorum.

Teſtator iubens fieri inuentarium bonorum ſtabilium, & illorum alienationem ſimpliciter abſque mobiliũ mentione prohibens, dicitur ipſorum mobilium reſtitutionem remiſiſſe.

CONSILIVM CXXXV.

Actiones meæ à Domino.

DE duobus contigit dubitari in præſenti cauſa Puſterla Scaldamatia, Primo an hæres grauatus fideicommiſſo vniuerſali, & conditionali teneatur ad reſtitutionem bonorum mobilium, & ſe mouentium de ſui natura morte vſu, & tempore conſumptorum, ſeu ad eorum æſtimationem.

Secundo, an ex quo teſtator voluit fieri inuentarium bonorum ſtabilium, illorum alienationem ſimpliciter etiam prohibendo abſq; alia mentione mobilium, dicatur remiſiſſe præfatorum mobilium reſtitutionem ad commodum grauati.

Quoad primum videtur dicendum, hæredẽ teneri ad bonorum mobilium conſumptorum reſtitutionem, vel ſaltem ad illorum pretium.

Quia

1 Quia † in inſtitutione hæredum vniuerſali te-
ſtator habuit rationem omnium bonorum mo
bilium, & immobilium, merito in fideicom-
miſſo prędicto vniuerſali omnia bona tam mo
bilia quam ſtabilia contineri non eſt dubitan
dum, vt poſt Capr. Pariſ.& Grat. aſſerit Burſ.
conſi.71.n.17. Decia. conſi.44.num.82. in 3.
Honded.conſi.59.num.11.in 1. Intrigliol. de
ſubſtitut.centur.3.quæſt.74.nume.109. Ideo
2 † hæres tenetur, inſtante maxime fideicommiſ
ſario, inuentarium omnium bonorum hæredi
tariorum conficere, & de illorum adminiſtra-
tione rationem reddere. l. eum tale. §. 1. vbi
Doctor. & præcipuè Caſtr.ff.condi. & demon.
Late Rolan.de inuent.par.1.q.19. Cacher.de-
ciſ.147.n.22. Cephal.conſi.392.nu.13.& no-
uiſſime Morot.conſi.31.nu.16.17. Ioſ. Ludo.
deciſ.Peruſ.63.col.1. Molin.de Primoge. Hiſ.
lib.1.c.28.nu.1.& ſeq. Pret.de vlt. volun.fol.
3 503.n.53.& ſeq. Quare † etiam tenetur caue-
re, & ſatiſdare de reſtituendo bona hæredita-
ria, eueniente caſu fideicommiſſi. l. hæc ſtipu-
latio.ff.vt leg.nom.caue.l.cum Archimedorũ.
C.vt in poſſ.leg. Bero.q.118. Marzar.de fidei-
com.q.5. Ioſ.Ludo.d.deciſ.63.n.2. Odd.conſ.
95.n.44. Morot.d.conſi.31.n.18. Vnde ſequi-
4 tur quòd † ſi hæres grauatus fuerit culpoſus,
vel negligens in diſtractione dictarum rerum,
quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ſiue etiã fue
rit diligens in eorum alienatione, & illorũ præ
tium exegerit, & dummodo in eius vtilitatem
& commodum dictas res, vel earum pretium
conuerterit, ad illorum æſtimationem omni-
mode tenetur ad hæreditatis ſeu fideicommiſ
ſarij commodum, vt reſoluit Rip.in l. Centurio.
n.40.ff.vulg.vbi declinat contraria, vbi etiam
Soci.iun.nu.169.verſ. Vel ſecundo. & ibidem
Galliaul.n.216. Bertaz.conſi.ciuil.87.nu.23.
Morot.dicto conſ.31.n.20.in fine vſque num.
5 27. Sicuti etiam videmus in ſimili, † talium bo
norum conſumptionem, vel pretium compura
ri in legitimam, & Trebellianicam debitã hæ-
redi grauato. Morat. vbi ſupra num. 25. addo
Hond.conſi.59.n.14.15.in 1.

Quod ſecundum dicitur, teſtatorem voluiſ-
ſe fieri inuentarium ſtabilium, non tamen re-
miſiſſe ſeu prohibuiſſe deſcriptionem mobiliũ
vnde dicitur illam remiſiſſe diſpoſitioni iuris,
ſicuti nec per expreſſam prohibitionem ſtabi-
lium dicitur remiſiſſe onus reſtituendi mobi-
lia, & reſtrinxiſſe fideicommiſſum ad ſtabilia,
6 quia † mentio ſtabilium prohibitoria arguit ſo
lummodo maiorem affectionem teſtatoris ad
ſtabilia, non autem operatur, quin ſubſtitutio
fideicommiſſaria non comprehendit mobilia,
vt aduertit Soci.conſi.249.col.penult. in 3.q.
princ. in 2. Socin.iun.conſi.130. num.14.15.
16.in 1.

Non tamen mihi taliter arrident præallega
ta, quin eam in vtroque capite in contrariam
ſententiam. Siquidem ſi bona mobilia, & ſe
mouentia veriſimiliter de ſui natura morte
fuerint perempta ac vſu, vel tẽpore cõſumpta
abſque dolo hæredis grauati, vel abſque illius
culpa dolo proxima non reſtituuntur nec im-
putantur, ſed id omne cedit periculo hæredi-
7 tatis, quia † dicta bona ea tenus reſtituuntur,
quatenus apud hæredem ſunt, vel ipſius gra-
uati dolo, vel culpa fuerunt perempta, vel con
ſumpta, & non aliter. text. in l. mulier. §. ſed
enim. l. deducta. §. ante diem. ff. ad Trebell. &
id pro regula tradit Bar. in l. quoad præſens. n.
2. verſi. Item dicitur. C. murileg. lib. 11. Affiic.
deciſ.13.n.27. Deci.conſi.85.num.40. Pariſ.
conſi.55.n.27.in 2.& conſi.57.num.26. in 3.
Borgni.de vſufr.num.111.in fin. Gabr. conſi.
138.num.39.in 2. Intriglio. de ſubſtit. centu.
3.q.74.num.111. ea enim videtur ſubeſſe ra-
tio, quòd cum teſtator fecerit fideicommiſſum
conditionale habens tractum temporis, vſum
8 bonorum hæredi dicitur cõceſſiſſe, & ideo † il-
lorum decrementum damnum, & conſumptio
in illis contingens periculo fideicommiſſarij
cedere poſt plures aſſerit Pereg. de fideicom.
artic.10.num.39. & firmat vltra præcitatos
Burſ.d.conſi.71.num.17. Decia.conſi.49.nu.
14.in 2.& conſi.44.nu.82.& ſeq.in 3. Bertaz.
conſi.ciuil.58.num.45. Rimin.iun.conſ.459.
num.18.& ſeq. & late tuetur Pret. de interpr.
vlt.volun.fol.351.num.12. & ſeq. adeo quòd
ſatis conſtat hanc eſſe crebriorem, & ſaniorẽ
ſententiam. Et in propoſito ſufficit hæredi pro
bare, quòd per curſum tanti temporis veriſi-
militer bona iſta fuerunt conſumpta. Afflict.
deciſ.13.num.27. Peregr.d.artic.10.num.40.
9 Pret.d.num.12. & † ſiquis allegat id eueniſſe
facto heredis doloſo, vel culpoſo, id debet pro-
bare. Idem Peregr. vbi ſupra num.41. Bertaz.
conſi.ciuil.58.num.46. Pariſ.conſi.25.nu.78.
10 in 2. Et quod dictum eſt † de imputatione, il-
la opinio eſt erronea, & omnino ſpernenda, &
contraria eſt communiter recepta. Peregr. d.
art.10.num.44. maxime ceſſante dolo, & cul-
pa hæredis.

Pariter reſpectu limitatæ iuſſionis inuentá-
rij, & prohibitæ alienationis quo ad ſtabilia
11 dico, quòd † inuentarij confectio eſt antece-
dens neceſſarium ad cautionem fideicommiſ-
ſarij quo ad reſtitutionẽ mobilium, quia ſi de
illis non fieret inuentarium, nec de illis con-
ſtare poſſet, vt poſt Caſtren. Alex. & Iaſ. tradit
Rolan.de inuentario par.fin.q.vltima num.9.
vbi etiam poſt multos alios ſubiungit, impoſſi
bile eſſe vt daretur cautio, & fideiuſſio de re-
bus reſtituendis ſi non fieret inuentarium, &
conſequenter cautio, & fideiuſſio redderetur
incer-

Digitized by Google

12 incerta ac inanis. † Quam quidem inuentarij
confectionem teſtator potuit remittere in præ
iudicium fideicommiſſariorum. Si enim fuit
in ipſius teſtatoris poteſtate nil relinquere iu-
re fideicommiſſi, multo magis potuit fideicom
miſſum limitare ad ſtabilia tantum. Alc. conſ.
82.n.13.& ſeq.in 2.Crau. conſi.174. col. fin.
Rui.conſi.69.col.fin.in prin. in 2.cum relatis,
per Rolan.de inuent.par.3.q. penult. n.3. Ioſ.
Lud.deciſ.Peruſ.63.n.4.

Nec dicatur, teſtatorem non remiſiſſe inuẽ
tarium mobilium nec illorum permiſiſſe alie-
nationem, vnde dicitur id remiſiſſe iuris diſpo
ſitioni.

13 Quia reſpondetur, † incluſionem vnius eſſe
excluſionem alterius. Vnde cum inuentarium
ſtabilium confici iuſſerit teſtator, aliorum de-
ſcriptionem dicitur omiſiſſe. l. cum prætor. ff.
iudic.& in terminis noſtris arguit Decia. cõſi.
49.numero 63.verſi. Neque demum hoc omit
to.in 2. Quod tanto magis credendum eſt, ex
quo prohibuit ſola ſtabilia alienari nulla ha-
bita mentione mobilium, quo fit, vt neceſſario
illorum inuentarium dicatur remiſiſſe vna cũ
onere reſtituendi, quia inuentarium nõ eſt ne-
ceſſarium, quando res non ſubiacent reſtitutio
ni, vt in præſenti caſu ſtante limitata prohi-
14 bitione ſtabilium: nam † huiuſmodi prohi-
bitio alienationis bonorum eſt odioſa, & ſtri-
ctiſſime interpretanda, & ideo prohibitis alie-
nari mobilibus, & immobilibus poſſunt alie-
nari iura, & actiones. Dec.conſi.639. num.7.
& ſeq.Decia.conſi.49.nu.65.in 2. Præterea
15 † grauatus reſtituere bona mobilia, & immo-
bilia non tenetur fideicommiſſo vniuerſali,
quia actiones in reſtitutione non comprehen-
duntur.l.Caius.in princ.ff.leg.2.Peregr.de fi-
16 deicom.art.5.nume.43. Ita † prohibitio con-
cepta in perſonam filij non porrigitur ad nepo
tem, quia non egreditur perſonas nominatas,
& prohibitio facta hæredi nominatiuè non in-
cludit hæredem hæredis. l. Lucius.§.Sempro-
nius.ff.leg.3.deci.Mant.125.n 2.ſicuti etiam
17 † prohibitus alienare intra certum tempus, vl
tra illud dicitur permiſſa ipſa alienatio. l. pa-
ter filium.§.fundum.vbi Docto.ff.leg.3. Glo.
Barto.& alij in l.peto. §.fratre. ff.leg.2. deciſ.
Mant.75.nu.7. Vnde idem dicendum eſt re-
18 ſpectu rerum, nempe quòd † prohibitio alienã
19 di ſtabilia non extendatur ad mobilia, † quia
tenet argumentum de re ad tempus, & de tem
pore ad rem.l.miles ita. in princ. ff.teſta. mili.
Iaſ.in l.ſi ex toto.§.fin.col.pen.ff.leg.1.& ita
in puncto firmat Decia.conſi. 49.n.64. & ſeq.
in 2.omnino vidẽdus. Quibus præcitatis vim
non facit, ſi dicatur bona mobilia fuiſſe com-
prehenſa in inſtitutione vniuerſali, & ideo cẽ-
ſentur repetita in ſubſtitutionibus; Quia re-
20 ſpondetur † talem repetitionem ceſſare in obli
qua ſubſtitutione, licet ſecus in directa. Ceph.
conſi.523.nu.58.& ſeq.

Contraria non obſtãt, quia ex præcitatis ſa
tis patet illa nullam vim facere. Quo enim ad
primum caput illud non procedit circunſcri-
ptis dolo, & culpa hæredis. Et reſpectu ſecun-
di dicitur, contrarium ſententiam eſſe verio-
rem, ſtantibus maxime concurrentibus præ-
narratis in præſenti facti ſpecie, nempe limi-
tata confectio inuentarij, & alienandi prohi-
bitio ad ſola ſtabilia relata, ex quibus talem
fuiſſe mentem teſtantis optime dignoſcitur
nedum quo ad maiorem affectionem ad ſtabi-
bilia, ſed etiam quo ad remiſſionem oneris re-
ſtituendi mobilia. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Sacrilegium eſt de Principis poteſtate diſputare, cum in ſuo ſtatu omnia poſſit.*

2 *Principis poteſtas in controuerſiam duci non poteſt.*

3 *Principi nemo dicere poteſt Cur ita facis, quia quod facit vt Deus facit.*

4 *Princeps poteſt de abſoluta poteſtate tollere ius tertio quæſitum, etiam ſi agatur de graui præiuditio. & n 40.*

5 *Poteſt iubere vt detur fides vnico teſti examinato licet non generaliter ſaltem certis in caſibus, contra n.10 & ſeq & nu 44.*

6 *Idem per conſuetudinem induci poteſt.*

7 *Princeps verus æquo animo patitur, vt veritas, & iuſtitia defendatur.*

8 *Vult omnes ſuos actus a iuſtitia fori. & poli regulari, nihilque ei placet niſi quod iuſtum, & honeſtum eſt.*

9 *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum.*

10 *Princeps, & Rex nullum recognoſcentes ſuperiorem nõ poſſunt ſtatuere, vt vnico teſti credatur, maxime quando agitur de præiuditio tertij, & etiam quando proceditur ſola facti veritate inſpecta, & n.11.& 12.*

13 *Non poſſunt ordinare, vt detur fides in ſolemni tranſumpto inſtrumenti.*

14 *Nec quod credatur dicto vnius partis cõtra alteram.*

15 *Papa non poteſt ſtatuere, vt credatur dicto teſtis non iurati.*

16 *Legi non eſt prohibitum diſputare de mente, voluntate & ſcientia Principis.*

17 *Intentio Principis dicitur eſſe talis qualis de iure eſſe debet.*

18 *Princeps dicitur velle tantum, quod iura volunt, & nolle quod nõ poteſt velle de poteſtate ordinaria.*

19 *Diſputare de Principis poteſtate licet circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui, non circa quæ ſunt iuris diuini, vel gentium.*

20 *Principis proprium eſt ex ſola poteſtate ordinaria ſubditorum commodis inuigilare.*

21 *Nunquam præſumitur vſum plenitudine poteſtatis cum id ſapiat tyrannidem, & n. 22.*

23 *Nunquam dicitur velle niſi quod licitum, & honeſtum eſt.*

24 *Princeps aliquid faciens de plenitudine poteſtatis, quod alias ſine ea facere nequiret, peccat mortaliter.*

25 *Si facit aliquod iniuſtum Deum habet vltorem.*

26 *Poſſe malum non eſt poſſe ſed a potentia deficere.*

27 *Princeps non poteſt ſine cauſa aliquod iniuſtum ſtatuere.*

28 *Iuſtitia vbi non habitat, ibi non eſt habitandum.*

29 *Illa remota Regna nil aliud ſunt quam magna latrocinia.*

30 *Regna de gente in gentem transferuntur propter iniuſtitiam.*

31 *Princeps non debet vti plenaria poteſtate ſine magna cauſa.*

32 *Charitas bene ordinata requiritur in Principe in tollendo iure quæſito.*

33 *Princeps terrenus tenetur imitari cæleſtem.*

34 *Vti animal rationale, mortale, licet ſit Dominus legum poſitiuarum, eſt tamen ligatus dictamine rationis.*

35 *Quæſtio poteſtatis Principis intelligitur de iuridica, bona, & laudabili.*

36 *Deus conſtituit ſuum Vicarium in terris non ſimpliciter, ſed in fide, veritate, & iuſtitia.*

37 *Concluſio, quod Principi placuit legis habet vigorem, intelligitur dummodo iuri naturæ, vel gentium non deroget.*

38 *Principis commiſſio licet contineat clauſulam, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, tamẽ non præſumitur iure diuino velle præiudicare.*

39 *Princeps non præſumitur velle excedere iuris terminos in tertij præiuditium, niſi in aliquo modico ſi id faciat per legem generalem, licet ſecus ad præiuditium certæ perſonæ.*

41 *Non poteſt ſine iuſta cauſa aliquem priuare iure ſuo.*

42 *Quando non poteſt aliquid facere ſine iuſta cauſa æquiparatur priuato.*

43 *Vtendo poteſtate abſoluta in iuſta cauſa motus præſumitur, niſi probetur, maxime in his quæ ſunt iuris diuini, vel gentium. & n. 44.*

45 *Cauſa iuſta in Principe vbi probatur debet eſſe talis, quæ reſpiciat publicam, & non priuatam vtilitatem.*

46 *Princeps tenetur de ſuo reſarcire indemnitati damnum paſſi cauſatum ex actu facto de poteſtate abſoluta etiam cum iuſta cauſa.*

ARGVMENTVM.

Princeps non poteſt, nec præſumitur velle ſtatuere, vt vnico teſti credatur in tertij præiuditium, vbi multa ad propoſitum pulcra.

CONSILIVM CXXXVI.

Actiones meæ à Domino.

1 SAcrilegium † eſt diſputare de
Principis poteſtate, cum Prin-
ceps in ſuo ſtatu omnia poſſit,
l. diſputare. C. crim. ſacrileg.
2 Ideo † poteſtas Principis in cõ
trouerſiam duci non poteſt. Berret. conſi. 134.
3 nu. 36. Nemo † inquam poteſt dicere Princi-
pi, cur ita facis? quia quod facit Princeps, fa-
cit vt Deus. Boſſ. de Princip. n. 70. & de ſui po
teſtate abſoluta poteſt lædere & tollere ius ter
tij acquiſitum medio iuris, etiam ſi agatur de
graui præiudicio. Cur. iun. conſi. 174. nu. 8. &
4 9. Quanto fortius igitur † potuit iubere, vt de-
tur plena fides vnico teſti examinato contra
Dominos Garrottos ſolam nudam ſpem, &
imperfectam habentes, ac in dubio litis euen-
tu fundatam. Bar. in l. is poteſt n. 7. ſequentib.
Concludendum igitur videtur Principis com
miſſionem, vt vnico teſti credatur, iuri conſo-
nam eſſe, ex quo id poteſt ſtatuere, & licet nõ
generaliter, attamen in certis caſibus. Ita
Abb. poſt Innoc. in cap. Nuper. de teſtib. Iaſ.
in repet. l. admonendi. nu. 191. ff. iureiur. Ma-
5 theſil. ſingu. 51. vbi id extendit † poſſe induci
per conſuetudinem, & late comprobat Magd.
de num. teſti. c. 31. n. 38. & ſeq.

Non poſſum tamen aequieſcere, vt Sereniſ
ſimus Dominus noſter Princeps iuſtiſſimus, &
amator iuſtitiæ voluerit per huiuſmodi iuſſio-
nem tollere ius quæſitum Dominis Garrottis
ex dicto vnici teſtis varij, contrarij ſibi ipſi, &
pluribus defectibus laborantis, Idcirco dico
talem commiſſionem debere regulari ſecun-
dum tramites iuris, ſecundum quos cenſetur
7 voluiſſe ſe conformare, cum † verus Princeps
æquo animo patiatur, vt veritas & iuſtitia de-
fendatur Gail. libro primo, obſeruat. 14. num.
ſexto, & libro ſecundo, obſerua. 58. numero 7.
8 Et † nunquam dicitur Principi aliquid place-
re, niſi quod iuſtum, & honeſtum eſt, cum ve
lit omnes actus ſuos regulari a iuſtitia poli, &
Fori. Bald. in l. 1. num. 1. ff. conſti. Prin. Quod
eo magis dicendũ eſt in præſenti caſu, vbi a-
geretur de alteranda diſpoſitione emanata a

iure

Digitized by Google

9 iure diuino ſanciente, vt † in ore duorum, vel
trium ſtet omne verbum ca. Nouit. de iudic.
cap. Cum eſſes. cap. Relatum. de teſtibus Quo
10 fit, † vt Princeps, & Rex nullum recognoſcẽs
ſuperiorem non poteſt ſtatuere, vt vnico teſti
credatur, cum non poſſit contra ius diuinum
aliquid ſtatuere, vt in terminis tradit Roma.
ſingu. 361. Tu ſcis, quòd diſpoſitio. Late Cro.
de teſtibus numero 219. 221. & ſequen. alios
congerit Gabr. titu. de teſtibus concluſ. prima
numero quinto, ſexto, & numero 11. Decian.
conſilio 92. nu. 6. in 2. vbi id extendit in Sum-
mo Pontifice. Petra de fideicom. quæſtio. 13.
numero 561. Maſcar. de probat. concluſ. 11.
numero 10. Farin. de teſtibus quæſt. 63. num.
8. 9. vbi teſtatur de receptiori, & quòd ab ea in
iudicando non ſit recedendum. Quæ conclu-
11 ſio potiſſimum procedit, † quando agitur de
præiudicio tertij Felin. in cap. Conſtitutus li-
mit. 7. extr. de reſcript. Iaſ. in l. Iuſiurandum,
quod ex conuentione in princ. numero .... ff.
iureiur. Gabr. d. concluſ. 1. numero ſexto, Fa-
rina. alios adducens d. q. 63. numero vndeci-
mo, vbi numero decimo tertio, poſt plures am
12 pliat etiam † in cauſa, in qua proceditur ſola
facti veritate inſpecta, Idem late tradit Ioſ. Lu
dou. concluſ. 70. ampliat. 3.

Confirmatur præcedens axioma, quia etiã
13 in ſimili videmus, † Principem non poſſe or-
dinare, vt detur fides in ſolemni exemplo ſeu
tranſumpto inſtrumenti. Ruin. conſilio 215.
numero 18. in 5. Felin. in cap. Cum olim col.
10. in princ. de re iudic. Didac. pract. quæſtio.
cap. 21. numero 2. Bertaz. conſilio ciuil. 114.
num. 16.

14 Nec † quod credatur dicto vnius partis cõ-
tra alteram Felin. loco mox citato.

15 Quinimo † nec Papa poteſt ſtatuere, vt cre
datur dicto teſtis non iurati. Burſa. conſi. 192.
num. 19.

Quare dicendum eſt Sereniſſimum Domi-
num dediſſe iuſſionem iuxta iuris diſpoſitionẽ
regulandam, ac ex ſola ſui ordinaria poteſta-
te emanatam, vt ſcilicet detur fides vnico te-
ſti, prout iuris eſt, non autem abſoluta, vt
mox referam.

16 Ad obiectum igitur reſpondetur, † vtique
interdictam eſſe diſceptationem circa Princi-
pis poteſtatem, non autem prohibitum legi, di
ſputare de eius mente, & voluntate, & ſcien-
tia. Gail. dicta obſeruat. 14. numero ſexto, &
obſeruat. 58. num. ſeptimo, & ideo non eſt ab-
ſonum quærere, quomodo debeat intelligi cõ
miſſio, vt detur fides dictis Caſſanouæ cum id
debeat interpretari, dummodo id ſit de iure,
& illius atteſtatio a iure recipiatur. Quia
17 † intentio Principis dicitur eſſe talis, qualis
de iure eſſe debet. Cacher. conſ. 31. nu. 59. 60.
18 & † dicitur velle tantum, quod iura volunt, &
nolle, quod non poteſt velle de poteſtate ordi-
naria. Purpur. conſilio 156. nume. 4. Quo fit,
19 † vt leges vetantes diſputationem circa pote-
ſtatem Principis procedant reſpectu eorum,
quæ ſunt iuris poſitiui, non reſpectu eorum,
quæ ſunt de iure diuino, vel gentium. Crauc.
de antiq. tempor. par. 1. in princ. numero 38. &
ſeq. Menoc. libro ſecundo, præſump. 10. num.
56. & præſump. 9. numero 28. In propoſito igi
tur talis commiſſio non præſumitur data a Se-
reniſſimo de ſui poteſtate abſoluta, ſed de or-
20 dinaria, † cum Principis ſit proprium ex ſola
poteſtate ordinaria ſubditorum cõmodis in-
uigilare. §. fin. Auth. Vt iud. ſin. quoque ſuffr.
Mazzol. conſ. 4. numero 157. & conſequenter
21 † nunquam præſumitur Principem fuiſſe vsũ
poteſtatis plenitudine Ruin. conſilio 56. n. 5.
in 5. Cioffi. conſilio primo, numero 81. in 1.
22 Berret. conſi. 14. numero duodecimo, cum † id
ſapiat tyrannidem, ſecundum Didac. libro 3.
variar. reſolut. cap. 6. nu. 8. Maluaſ. conſi. 94.
num. 17. Theſau. deciſ. 91. num. 1. & per totã,
23 vbi ſubiungit, † verum Principem nunquam
dici velle, niſi quod licitum ſit, & honeſtum.
l. nepos Proculo. ff. verbo. ſignifica. Quinimo
cum talis ordinatio videretur alioquin dire-
cta ad declinandum id quod fuit a iure diuino
diſpoſitum, a mẽte veri pij ac Chriſtiani Prin-
cipis alienum eſſe non eſt ambigendum, cum
non dicatur in hoc velle vti poteſtatis ſuæ am
plitudine in animæ ſuæ detrimentum. Quia
24 † quando Princeps aliquid facit de plenitu-
dine poteſtatis, quod alias ſine dicta pote-
ſtate facere nequiret, peccat mortaliter, cap.
Faciat. 22. quæſtione prima. Alciat. conſilio
quinto, numero decimo ſexto, libro quarto.
Gram. vot. vlt. numero decimo, & vot. 32. nu-
25 mero 8 & † ſi facit aliquid iniuſtum, Deum
habet vltorem. Didac. variar. reſolut. libro 3.
26 cap. 6. numero 8. in fin. Quia † poſſe malum,
non eſt poſſe, ſed a potentia deficere. Crauc.
conſilio 296. colum. vl. verſi. Venio nunc. Ni-
27 mirum † ſi de poteſtate ordinaria non poteſt
aliquid iniuſtum ſine cauſa ſtatuere. Bal. in l.
fin. numero quarto, C. ſent. reſcin. non poſſ. &
28 † vbi iuſtitia non habitat, ibi non eſt habitan
dum, vt ſcribit Calcan. conſilio 32. numero ſe
29 cundo ex quo † ſemota iuſtitia nil aliud ſunt
regna, niſi magna latrocinia, vt poſt Beatum
Auguſt. tradit Ioan. Andr. in proœm. decret.
30 & ideo † propter iniuſtitiam regna de gente
in gentem transferuntur. cap. Si de rebus 23.
31 quæſtione ſeptimo, Princeps † ergo ex præ-
dictis non debet vti poteſtate ſua plenaria ſi-
ne magna cauſa. Natta conſilio 122. numero
32 15. Vnde † bene ordinata charitas requiritur
in Principe in tollendo iure quæſito. Deci.

in c.Quæ in eccleſia.nu.29.verſi. Reſoluendo
33 primo de conſtitu.cum † terrenus Princeps te
neatur imitari cæleſtem. Gram. deciſ.5. num.
37.ne alias ſe male gerendo dicatur abuti præ
eminentia poteſtatis ſibi a Deo conceſſæ.Prin
34 ceps † inquam eſt animal rationale morale,
quare etſi ſit Dominus legum poſitiuarum,eſt
tamen ligatus dictamine rationis. Rimin.iu.
conſilio quadrageſimo quinto, numero 76. &
87. vbi numero quadrageſimo quinto, 49. &
35 ſeq. ait † quæſtionem poteſtatis Principis in-
telligi de iuridica,bona, & laudabili. Hinc vi-
36 demus † Deum conſtituiſſe Vicarium ſuum
in terris,non quidem ſimpliciter, ſed in fide,
veritate, & iuſtitia. Curt.iun.conſ.157.num.
37 12. Ideo † concluſio dictans, Quod Principi
placuit,legis habet vigorem, debet intelligi,
dummodo iuri naturæ, vel gentium non de-
roget. Rimi.iun.conſilio 51.numero 39.Mul-
to fortius ergo nec deroget iuri diuino, vt di-
38 xi. Quo fit, † vt ſi in Principis commiſſione
adſit etiam clauſula, ex certa ſcientia, & de
plenitudine poteſtatis,adhuc non præſumitur
velle iuri diuino præiudicare. Barba. conſilio
162. numero trigeſimo octauo, in 2. Maximè
cum talis iuſſio vergat in magnum præiudiciũ
39 tertij, ex quo † Princeps non præſumatur vel-
le excedere iuris terminos in tertij præiudi-
cium, niſi in aliquo modico. Gl. in l. quoties.
C.precibus Imper.offer.Bald.in l.1. prima le-
ctur. numero ſexto, C. conſtitu. Princip. &
dummodo id faciat per legem generalem, ſe-
cus ad præiudicium certæ perſonæ, quia id nõ
poteſt facere.Bar.in l.omnes populi.in quinta
quæſtione princ.ad fin.ff.iuſt.& iur.Ruin.con
ſilio ſexageſimo ſecundo, numero 9. in 5. In
40 propoſito igitur licet † certis caſibus poteſt
Princeps, & ex certa cauſa alterare diſpoſita
a iure diuino, & illud ius limitare, vt ſcilicet
certis in cauſis ex rationabili cauſa vnico teſti
credatur, vt in obiecto, v. g. in caſu neceſſita-
tis, vel publicæ ſeu euidentis vtilitatis, prout
vltra deductos in motiuo aſſerit Farin. de teſti
bus quæſtione ſexageſimo tertio,numero duo
decimo: Attamen in præiudicium certæ per-
ſonæ id facere nequit ex ſui poteſtate ordina-
ria, vt dixi, auferendo illi perſonæ ius quæſi-
tum ſibi a iure, illbque graue præiudicium in-
ferendo, vt late deduxi in fundamentis.

Præterea ex abundanti dico, quòd ſi quis
vellet affirmare Sereniſſimum Dominum vti
voluiſſe plenitudine poteſtatis, attamẽ adhuc
diciturid procedere tantum ſubſiſtente iuſta
ac probabili cauſa, de qua hic non conſtat,
41 quia † Princeps ſine iuſta cauſa non poteſt pri
uare aliquem iure ſuo. Deci.conſilio 537.nu-
mero quinto, & ſexto, Socin.iun. conſilio 65.
numero 5.6.in 2. Bello.conſi.2. num.9. Beci.
conſibo 3.num. 50.Rolan. conſi.69. num.23.
42 in 2. nam † quando Princeps non poteſt ali-
quid facere ſine cauſa æquiparatur priuato.
Dec.in l.mutare conſilium. in fin.ff. regu.iur.
Menoch.libro 2.præſumpt. 10.nume. 54. Imo
43 † in Principe vtente poteſtate abſoluta, iniu-
ſta cauſa præſumitur,niſi aperte probetur.Ru.
conſi.80.nu.10.& conſi.95.num.9.in 3. Soc.
44 iun.conſi.65.numero 6.in 2.maxime † in his,
quæ ſunt iuris diuini, vel gentium. Menoch.
lib.2.præſumpt.10.n.34.52.Berret. conſi.14.
nu.10.Vueſemb.conſi.48.n.43.& dato quòd
45 appareret † de cauſa, debet eſſe talis, quæ re-
ſpiciat vtilitatem publicam principaliter non
priuatam,vt in præſenti caſu.l.Lucius.ff. em-
ctio.Beci.conſi.3.nume.50.in fin.& conſi. 56.
num.33.Sim.Pret.de interpre. vlt. volun.fol.
25.col.3.nu.7.Theſaur.deciſ.91.num. 1.in fi.
Honded.conſi.86.nu.5.in 1. Quid plus? data
46 † etiam iuſta cauſa in Principe, attamen illo
in caſu tenetur de ſuo reſarcire indemnitat
damnum paſſi per talem actum factum ex p
teſtate abſoluta.Dec.conſi.357.n.6. verſi.P
ſtremo. Soci.d.conſi.120.col.7.Pincl. in l.
C.reſcind.vend.par. 1.n.24. Berret. conſi.
n.11.Eugen.conſi.50.n.9.Hond. dicto con
86.num.6.

Quibus ſic ſe habentibus nullo pacto dicen
dum eſt Sereniſſimi Domini optimi Principis
mentem fuiſſe, vt atteſtationi Caſſanouæ om-
nimode fides debeatur, in totalem perniciem
Dominorum fratrum de Garrotis, ſed per ip-
ſum atteſtata ſecundum iuris,& legum diſpo-
ſitionem fore recipienda, ſaluo ſemper &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Immunitas ſtricte, ac rigoroſe interpretanda eſt contra eum,qui ſe prætendit immunem, & numero 2 a.*

2 *Immunitas ab oneribus eſt contra publicam vtilitatem.*

3 *Onus difficilius ſuſtinetur per paucos, quam per plures.*

4 *Priuilegium eſt ſtricte interpretandum quando alienum ius tangit.*

5 *Onerum remiſſio. ſeu ius immunitatis. quidquid ſit in alijs beneficijs, eſt ſtricte interpretanda.*

6 *Immunitas non extenditur de ſimilibus ad ſimilia.*

7 *Immunitas conceſſa pro ſe, & poſteris non comprehendit natos ex fæminis,nec includit caſum publicæ vtilitati contrarium.*

8 *Immunitas præſumitur perſonalis, & non realis.*

9 *Im-*

9 *Immunitas conceſſa pro ſe, & ſucceſſoribus non comprehendit ſucceſſores ſingulares.*

10 *Immunitas non extenditur ad bona poſtea quaſita.*

11 *Priuilegium immunitatis eſt quadam nuda conceßio, qua non tranſit in contractum, pracipuè quando habet cauſam ſucceßiuam.*

12 *Priuilegium immunitatis habet vim quandam pollicitationis in futurum.*

13 *Priuilegium immunitatis ſubdito datum ſine cauſa tolli poteſt.*

14 *Munera ſubire quilibet inuitus cogitur, niſi conſtet munerum vacationem fuiſſe conceſſam.*

15 *Immunitatem ſibi ſeruari petens dicitur fateri iam fuiſſe ſubiectum.*

16 *Verbis priuilegiorum tenaciter eſt inharendum, & debent accipi ſtricte, & non vltra quam ſonent.*

17 *Priuilegiorum tenor ad vnguem eſt ſeruandus.*

18 *Principem voluiſſe non creditur, quod non expreſſit.*

19 *Qua ſpeciali nota digna ſunt ſi non exprimantur cenſentur neglecta.*

21 *Immunitas conceſſa pro certo caſu, & pro certis rebus ad alia non ſpecificata extendi nequit.*

22 *Exemptionis limitata cauſa, limitatum producit effectum.*

23 *Priuilegia non ſunt trahenda ad conſequentiam.*

24 *Indiuiduum alicuius ſpeciei vbi reperitur expreſſum, alia indiuidua eiuſdem ſpeciei in illa diſpoſitione non continentur.*

25 *Priuilegium vt includat immunitatem ab onere factionum, & purgandi foſſas, quibus verbis ſit opus relatiue.*

26 *Confirmationis natura eſt roborandi, non autem extendendi.*

27 *Confirmatio generalis facta per Principē reſtringitur ad iuſta, & licita tantum.*

28 *Princeps nunquam dicitur confirmare leges, ritus, ſtatuta, vel conſuetudines ſubditorum, qua ſuam poteſtatem minuunt.*

29 *Verba generalia priuilegij, & confirmationis reſtringuntur ad prius ſpecificata.*

30 *Verba generalia ex adiuncto ſolent declarari.*

31 *Exemptio aliquorum tendens ad damnum enorme caterorum non debet attendi, ſed reuocari.*

32 *Diſpoſitio qualibet ab initio aqua, & conceßibilis, ſi ex proceſſu temporis ob noniter emergentia reddatur grauabilis, & iniqua debet reuocari.*

33 *Recedere licet a quacunque diſpoſitione ex ſuperueniente cauſa.*

34 *Promißio qualibet debet intelligi ſecundum ſtatum temporis in quo vigebat tempore promißionis.*

35 *Priuilegium immunitatis licet ampliſſimum, & generaliſſimum non eſt ſeruandum, quando aliorum uires, vel facultates non ſuppetunt ſeu cum magno ſcandalo.*

36 *Priuilegia generaliter indulta non includunt caſus publica vtilitati contrarios.*

37 *Eccleſiaſtici tenentur ad onera purgationum canalium, & aquarum publicum intereſſe concernentium, licet regulariter ſint immunes.*

38 *Conſuetudo eſt difficilis, imo reputatur impoßibilis probationis.*

39 *Conſuetudinis probatio debet de neceſſitate concludere.*

40 *Teſtes ſuper conſuetudine debent eſſe conteſtes, non autem ſingulares ſaltem circa actum, & tēporis identitatem.*

41 *Teſtes ad probandam conſuetudinem tria deponere debent, nempe de actuum frequentia quodque ex his colligatur conſenſus totius, aut maioris partis populi, & curſum temporis.*

42 *Conſuetudo vt dicatur probata, conſtare debet multitudinem actuū fuiſſe factam a populo ad finem illam inducendi.*

43 *Conſuetudo tantum operatur quantum eſt praſcripta, & non aliter.*

44 *Conſuetudo praſcripta, vt inducta dicatur in actibus negatiuis, debet conſtare de interpellatione ad ſoluendam, vel onera ſubeundum multoties facta, & de continuata recuſatione.*

45 *Praſcriptio in iuribus negatiuis non currit niſi à die contradictionis.*

46 *Libertas, vt praſcribatur requiritur factum. v. tentis.*

47 *Quod non eſt populus ignorat, nec per ſilentium actus reuocatur.*

48 *Conſuetudo ex ſimplicibus non actibus non inducitur, & n. 49. & 50.*

49 *Conſuetudo ex actibus negatiuis induci poteſt.*

50 *Conſuetudo tantum valet. quantum habet de vſu, vel de actu, & non vltra & n. 57.*

51 *Onera ſubire omnes de iure tenentur, niſi conſtet alicui illorum vacationem fuiſſe conceſſam.*

52 *Conſuetudo, vt dicatur inducta aduerſus legem, vel ſtatutum, debet probari actus ex quibus fuerit inducta.*

53 *Accidens non datur ſine ſubiecto.*

54 *Natt. conſi. 406. n. 20. & 21. reprobatur.*

55 *Actus ad inducendam conſuetudinem debent cōcernere factum vniuerſitatis praſcribentis, non alterius.*

56 *Conſuetudo eſt tacita ciuium conuentio, & habet tantum de potentia, quantum de actu.*

57 *Conſuetudo illos tantum arctat contra quos fuit vſa, & non extenditur de vna perſona ad aliā, nec de vno ad alium actum.*

ARGVMENTVM.

Priuilegium immunitatis conceſſum pro bonis, & fructibus non extenditur ad onera factionum, & purgandi foſſas, nec ad facultatem libere extrahendi boues, aliaue animalia, nec non eorum pelles, &c. id genus.

Conſuetudo non ſoluendi onera, ſeu collectas, quomodo inducatur, & probetur, quantoque tempore præſcribatur.

CONSILIVM CXXXV.

Actiones meæ à Domino.

Communitas Guidicioli, ſub prętextu priuilegiorum alias ſibi a Principibus, & Dominis Mantuæ conceſſorum, & nouiſſime ſibi per Sereniſſimum Dominum noſtrum cõfirmatorum, prætendit ſe ſeu illius homines eſſe exemptos ab onere factionum, nec non ab onere purgandi ſeu excauandi foſſas Pozzoli, Molendinorum Voltæ ac Sancti Petri de Vngatia; Inſuper & eorum vigore ſibi competere facultatem libere extrahendi boues aliaue animalia cuiuſcunque generis, illorumque coria, pelles, & cętera id genus, prout in actis.

Et ad probationem iurium eius produxit decretum vnum Ducale continens præfata eius priuilegia ſignatum ſub die 25. Nouembris 1587. Pariter & produxit nonnullos articulos, ſuper quibus examinati fuerunt teſtes ad probandam conſuetudinem immemorabilem, ſeu potius conſuetudines immemorabiles concernentes libertatem dictorum hominum a præfatis oneribus, & extrahendi, vt ſupra, fueruntque conſcriptæ allegationes ſatis prolixæ ad fauorem prædictæ Vniuerſitatis, quæ neutro ex capite in dicta prætenſione audiri meretur.

1 Agitur enim de immunitate † quæ ſtricte ac
rigoroſe interpretanda eſt contra eum, qui ſe
prætendit immunem Bald. conſilio 112. in fi.
in 1. Cotta verb. Immunitas. il primo in fin.
2 Dec. conſilio 322. colum. 2. quia † immunitas
ab oneribus eſt contra publicam vtilitatem. l.
1. ff. iur. immun. l. fin. ff. conſtit. Princip. Bero.
cõſilio 148. numero 37. in 2. & hoc patet ſenſui, cum vere tractetur de multorum præiudi-
3 cio, † cum difficilius ſuſtineatur onus, quod
pauci portant, facilius autem quando diſtribuitur in plures, vt notat. in deciſ. Mant. 35.
numero ſeptimo, Cephal. conſilio. 553. num.
4 12. & † priuilegium eſt ſtrictim interpretandum, quando alienum ius tangit Rimin. iun.
conſilio 525. numero quinquageſimo tertio,
Ideo dixit Alci. conſilio ſeptimo, numero 21.
5 in 4. quod † quidquid ſit in alijs beneficijs, in
remiſſione onerum, ſeu iure immunitatis, hoc
obſeruandum eſt, vt ſtricta fiat interpretatio.
Idem ait Surd. conſilio 313. numero 16. &
ſequenti Gall. conſilio 25. numero 96. & ideo
6 † nullatenus extendendam de ſimilibus ad ſimilia, nec de re ad rem, tradit Decia. conſilio
ſecundo, numero decimo quinto, & conſilio
quinto, numero ſeptimo, in 4. Lanar. conſilio
ſexageſimo quinto, numero 27. & conſilio 76.
numero 24. Borgni. deciſ. 38. numero 18. in 1.
7 Hinc videmus † immunitatem conceſſam pro
ſe, & poſteris non comprehendere natos ex fęminis. Alcia. conſi. 7. numero 22. in 4. Anguil.
conſilio 54. numero 27. Nec vnquam includit caſum publicæ vtilitati contrarium. Surd.
conſilio 313. num. nonageſimo ſeptimo, Imo
8 etiam † immunitas præſumitur perſonalis, nõ
realis. l. ſemper. §. immunitatis. ff. iur. immun.
l. forma. §. quamquam. ff. cenſibus Menoch.
9 conſilio 70. col. 1. Pariter † ſi concedatur pro
ſe, & ſucceſſoribus, non comprehendit ſucceſſores ſingulares. Mandel. conſilio 34. nume. 4.
10 Sicuti † etiam non extenditur ad bona poſtea
quæſita. Bald. conſilio 112. num. 4. in 1. Rub.
Alexan. conſi. 32. in fin. Quapropter pulchre
ſcripſit in propoſito iſto Alciat. poſt Bar. con-
11 ſilio 16. numero ſecundo, in 4. Quòd † priuilegium immunitatis eſt quædam nuda conceſſio, quæ non tranſit in contractum, & pręcipue quando habet cauſam ſucceſſiuam,
vt potè quod quis non ſoluat onera, vel collectas, vnde poteſt pro libito reuocari. Ratio
12 eſt, quia † tale priuilegium habet vim quandam pollicitationis in futurum, vnde ante
temporis euentum debet poſſe quandocunque reuocari. Concordat Feſtas. de collect.
parte quinta, capitulo primo, numero 20. di-
13 cens, † priuilegium immunitatis datum
ſubdito tolli poſſe ſine cauſa, quia ius aliquod non eſt quæſitum, cum habeat actum
ſucceſſiuum, & non ſumit effectum niſi de
die in diem, vnde pro tempore, quo effectum non habuit reuocatio ſine cauſa dari po-
14 teſt, quia nemini fit iniuria. Quocirca † cauetur quemlibet inuitum cogi munera ſubire. l.
ſi quis. ff. muner. l. Lucius Titius. ff. ad municipa. niſi aperte conſtet alicui munerum vacationem fuiſſe conceſſam l. penult. §. duo
15 genera. ff. vacat. muner. Et † cum Communitas

nitás petat immunitátem ſibi ſeruari, dicitur
fateri ſe iam fuiſſe ſubiectam. Mandel. conſilio
34. nu. 4. In propoſito igitur ex his inſero, pri-
uilegia enuntiata in dicto decreto confirma-
torio nō cantare de iſtis immunitatibus liber-
tatibus ſeu facultatibus prætenſis per commu
nitatem, & idcirco non ſunt interpretanda, vt
16 ad prædicta debeant extendi, cum † verbis
priuilegiorum ſit tenaciter inhærendum, &
illa debent accipi ſtrictè, & non vltra quam
verba ſonent. cap. Recepimus. extr. de priuil.
17 & † tenorem priuilegiorum fore ad vnguem
ſeruandum, air Bald. in l. 1. §. ſi is qui, in lectu.
antiq. ff. exercit. actio. Late Tiraqu. in l. ſi vn-
quam. verb. Libertis. numero octauo, C. reuo.
18 donat. & † voluiſſe Princeps non creditur id
quod non expreſſit, cum ei facile fuiſſet expri
mere ſi voluiſſet. Beci. conſilio 101. numero
quadrageſimo ſecundo, vbi ſubiungit, quòd
19 † ea, quæ ſpeciali nora digna ſunt, ſi non ex-
primantur, cenſentur neglecta. Rurſus in ter-
minis noſtris dixit poſt multos Riminal. iun.
20 conſilio 589. numero 70. & ſeq. † Immunita-
tem collectarum ſtrictam recipere interpreta-
tionem, quia ſi Princeps voluiſſet comprehen
di collectas facile fuiſſet illas exprimere, quo
fit, vt tacendo illas noluerit concedere. Idem
Rimin. iun. loquens in terminis noſtris, conſi.
59. numero 90. & 105. verſic. Secundo dico.
21 † Pro certo igitur caſu, & pro certis rebus im-
munitas conceſſa ad alia non ſpecificata extē
di nequit. Gall. conſil. 25. numero 79. 80. 82.
22 & ſequenti quia † limitata cauſa limitatum
producit effectum, vt in terminis exemptio-
nis declarat Purpur. conſilio 547. nu. octauo,
23 non † igitur priuilegia iſta nec alia ſunt tra-
henda ad conſequentiam. Rimin. iun. conſil.
117. numero ſexageſimo nono, & conſequen-
ter priuilegia reſtricta ad bona, & fructus ho-
minum Giudicioli, ad immunitatem factio-
num onerum, & extractionum animalium
non debent extendi, & confirmatio vſus ſtyli,
& conſuetudinum ac morum communitatis
refertur neceſſario ad bona, & fructus prænar-
ratos, & expreſſos, quæ quidem expreſſio bo-
norum, & fructuum ad inclusionem factionū,
Collectarum, & extractionum non eſt reſe-
renda, cum potius ex tali ſpecificatione bono
rum, & fructuum cæteræ omnes conſuetudi-
nes, ritus, ſtyli, & vſus diuerſas res, & diuer-
ſos actus, & caſus concernentes cenſeantur
24 penitus a Principe excluſi. Quia † quando v-
num indiuiduum alicuius ſpeciei reperitur ex
preſſum, alia indiuidua eiuſdem ſpeciei in il-
la diſpoſitione non continentur l. legata. §. 1.
ff. ſupell. leg. Barto. in l. quæſitum. §. fi. colum.
pen. ff. eo. titu. Gabr. conſilio 179. numero 9.
Rimin. iun. dicto conſilio 589. numero 68. 69.
& ſequenti vbi ex his infert, ſpecificationem
certarum rerum, & immunitatum expreſſarum
per Principem in priuilegio ad alias immuni-
tates imaginarias onerum, & collectarum non
extendi, ſed illas potius cenſeri reiectas vti
25 non expreſſas. Tunc † inquam omnia præten
ſa per communitatem dicerentur incluſa in
priuilegio, ſi fuiſſet ſeruata forma verborum
relatorum per Cepol. relatum per Rimin. iun.
conſilio quinquageſimo nono, numero 80.
26 Præterea † natura confirmationis eſt roboran
di, non autem extendendi ſola in conſtitu.
antiq. Pedemon. tit. de Feud. decret. Carolus
27 Glo. 1. numero primo: Alibi dicitur, † confir-
mationem generalem factam per Principem
reſtringi ad iuſta, & licita tantum. Fuſci. ſing.
22. litera V. Gabr. titu. de ſtatu. concluſ. 10. ſo
28 la in d. Glo. 1. numero 4. in fin. Imo † Prin-
ceps nunquam dicitur confirmare leges, ri-
tus, ſtatuta, vel conſuetudines ſubditorum,
quæ ſuam poteſtatem minuant. Alſer. alleg.
2. numero ſexto Decia. conſilio 71. numero 8.
in 4.

Et itá ex his tolluntur quæ ex aduerſo con-
ſiderantur circa generalitatem verborum pri-
29 uilegij, & confirmationis, cum † reſtringan-
tur verba illa ad res, id eſt, ad bona, & fructus
prius ſpecificatos, & expreſſos, vt dixi, & pro-
bat text. in l. ſi de re certa. vbi Docto. C. tran-
ſact. l. legatorum, §. 1. ff. de leg. 2. Eugen. conſ.
decimo tertio, numero 8. 21. & ſeq. Botta con
30 ſilio 81. numero 45. & † verba generalia ex
adiuncto ſolent declarari, l. ſed & ſi adijciatur
ff. pro Soci. l. his verbis. in princ. ff. leg. 3. Surd.
conſi. 34. n. 39 & in terminis noſtris hoc notat
Rimin. iun. conſi. 589. n. 64. 65.

Addatur inſuper, ob penuriam annorum
præteritorum, & præſentium ruſticos pene
omnes inedia, fame, & ſimilibus partim periiſ
ſe, & partim ob exceſſiuitatem onerū & factio
num e ſtatu receſſiſſe, vel ſaltem ad extremam
paupertatem fuiſſe redactos, adeo quod hu-
iuſmodi priuilegia merentur reuocari, quia
31 † ſi alij nimis grauantur ex eo, quòd ſubeunt
onera, & factiones pro exemptis, poſſunt re-
currere ad Principem pro reuocatione talium
priuilegiorum, idque Princeps facere debet,
ex quo cæteris hominibus ſunt pernicioſa ni-
mis, & oneroſa, vt poſt Imol. Rip. & alios ad-
monet Rimin. iun. conſilio vigeſimo quinto,
numero quadrageſimo quinto, & in puncto
in conſilio quinquageſimo nono, numero ſe-
xageſimo ſexto, ſexageſimo ſeptimo, & nu-
mero 105. vbi ait, quòd quando exemptio
aliquorum tendit ad damnum enorme cæ-
terorum Laboratorum, & hominum non
exemptorum non debet attendi, ſed reuo-
32 cari, quia † quælibet diſpoſitio ab initio

æqua, & conceſſibilis vbicunque ex proceſſu
temporis ob nouiter emergentia redditur gra-
uabilis, & iniqua debet reuocari, & ibidem n.
33 72. ſubiungit, quòd † ex cauſa ſuperueniente
licet a quacunque diſpoſitione recedere, quia
ſi de huiuſmodi ſtatus mutatione cogitaſſent
aliter fuiſſent arbitrati Principes, & condito-
res, ne tantæ iniquitatis authores viderentur.
34 Vnde videmus † quamlibet promiſſionem de
bere intelligi ſecundum terminum, & ſtatum
temporis, in quo vigebat tempore promiſſio-
nis. Afflict. deciſ. 328. num. 4. Natt. conſi. 50.
num. 11. Tiraquell. in præfat. l. ſi vnquam nu.
130. C. reuoc. donat. Rimin. iun. d. conſi. 25.
num. 75. Iſtaque † procedunt etiam ſi agere-
tur de priuilegio immunitaris ampliſſimo, &
generaliſſimo, quia adhuc non eſt ſeruandum,
quando aliorum non ſuppetunt vires, vel fa-
cultares, ſeu cum magno ſcandalo ſuppetunt,
nam tunc exempti poſſunt grauari cum cæte-
ris ad contribuendum, vt poſt Bal. tradit Rol.
videndus conſi. 80. num. 29. in 3. ſequitur Ri-
min. iun. d. conſi. 59. nume. 79. Publice igitur
intereſt, vt territorium hominibus repleatur,
& repletum conſeruetur, non autem vt ob ex-
ceſſiua grauamina diſperdantur, iuribus no-
35 tis. At † priuilegia generaliter indulta non in-
cludunt caſus publicæ vtilitati cõtrarios. Bal.
in l. iubemus. primo notab. C. ſacro. eccl. Rim.
iun. conſi. 258. n. 17.

Præterea videmus, perſonas Eccleſiaſticas
eſſe de ſui natura regulariter exemptas immu
nes, & priuilegiatas ab omnibus ſactionibus,
36 & oneribus publicis, & tamen † ad onera pur-
gationum canalium, & aquarum publicum
intereſſe concernentium teneri. Rimi. iun. cõſ.
434. n. 6. & ſeq. Parian. conſi. 6.

Et ita ſatis patet nullam vim facere præſa-
tum priuilegium.

Quo vero ad conſuetudines articulatas ſciẽ
37 dum eſt, † conſuetudinem eſſe difficilis proba
tionis. Mandel. conſi. 253. nu. 13. In tantum,
quòd impoſſibilis reputatur illius probatio.
Viui. in conſi. impreſſo poſt ſuas deciſ. 225. n.
38 20. cum † talis probatio debeat de neceſſitate
concludere. Alex. conſi. 196. num. 13. in fin. in
39 2. Teſtes † enim deponentes ſuper conſuetu-
dine debent eſſe conteſtes non autem ſingu-
lares ſaltem circa actuum, & temporis identi-
tatem. Alex. conſi. 196. numero 14. verſi. Qui-
nimo in ſecundo, & conſi. 131. nume. 9. & 45.
num. 4. in 2. Gail. libro 2. obſeruat. 31. nu. 16.
Viui. opin. 909. numero quarto, & deciſ. 382.
num. 4. Mandel. conſilio 253. num. 13. Meno.
40 conſilio 187. numero 57. & † tria debent de-
ponere teſtes examinati ad probandam con-
ſuetudinem, primo multos actus interueniſſe;
ſecundo, quòd ſint tales actus ex quibus veri-
ſimiliter colligatur cõſenſus totius populi aut
maioris partis; Tertio curſum ſeu diuturnita-
tem temporis, vt poſt Cyn. & alios tradit
Deci. conſi. 215. colum. 2. verſi. Tertio ad pro-
bandam conſuetudinem, & conſi. 483. num.
25. & 27. cum concordantibus per Mandel.
conſilio 577. numero 3. & ſequenti, vbi etiam
numero ſexto, ſubdit teſtes imperitos, & idio-
tas non eſſe aptos ad probandam conſuetudi-
nem, cum vt plurimum ignorent deponere de
41 conſuetudine. Addatur † neceſſarium eſſe ad
probandam conſuetudinem, vt probetur mul
titudinem actuum fuiſſe factam a populo ad
illum finem, & effectum vt conſuetudo indu-
ceretur, alias conſuetudo reipſa nullatenus
concederetur ex actuum multiplicatione, niſi
probaretur animo inducendi id actum fuiſſe.
Iaſ. in l. de quibus. numero 95. ff. legib. Roch.
de conſuetud. cap. fin. ſectio. 4. numero 36. vbi
teſtatur de communi. Rolan. conſilio ſecundo.
numero 126. in 1. Viui. deciſ. 130. numero 8.
Mandel. conſilio 253. numero decimo tertio,
Menoch. conſilio 187. numero 58. Surd. conſ.
254. numero 30. vbi ait ex actibus factis ani-
mo non inducendi conſuetudinem non indu-
ci aliquam obligationem pro futuro tempore,
& ibidem dat exempla ad probandum ani-
mum populi fuiſſe directum ad probandam
conſuetudinem. An modo iſta fuerint proba-
ta per teſtes pro ipſa vniuerſitate examinatos,
Perilluſtris Senatus ſecernere poteſt.

42 Præterea aduertatur † in tantum operari, &
iuuari conſuetudinem in quantum eſt præ-
ſcripta, & non aliter. cap. Cuma. extr. de ele-
ctio. Bald. in l. binos. C. aduo. diuer. iud. Dec.
conſilio 483. numero vigeſimo ſexto, Ioſ. Lu.
deciſ. Peruſ. 62. numero quadrageſimo ſecun-
do, Bero. conſilio 157. numero ſexto, & deci-
mo tertio, in 3. Burſ. conſilio 360. numero 37.
& 58.

43 Sed ad † inducendam conſuetudinem præ-
ſcriptam in actibus negatiuis, vt in præſenti
caſu, nempe ad non ſubeunda onera factio-
num, & extractionum, requiritur de neceſſi-
tate conſtare, quòd Vniuerſitas fuerit multo-
ties, & per tempus diuturnum interpellata ad
ſoluendum, ſeu ſubeundum onera, & ad
ferenda coria animalium in ciuitate, & quòd
ipſa ſemper recuſauerit illa deferre, & factio-
nes ſubire ſciente etiam Principe, alias per
ſimplex non factum non poteſt dici inducta
aliqua conſuetudo actus negatiui, ſeu non po
teſt dici præſcripta aliqua libertas non facien
di factiones ſeu extrahendi coria, & liquami-
na animalium, vt per Alexand. conſilio 136.
numero decimo nono, 20. & ſequenti in 2.
[male improbatum per Nat. conſ. 406. nu. 20.
& per Crauet. conſilio 111.] quem ſequitur

Balb.

Balb.de præſcript. ſecunda par. quintæ partis.
quæſtione 7.Iacob.de Homag.num.41.Curt.
iun.conſilio 60. numero 21. Rip.reſpond.14.
Crau.Sibi contrarius conſilio 116. numero 8.
& conſilio 124.in fin.Narta non ſibi conſtans
conſilio 226. nume.7.& conſilio 300. nu.34.
& ſeq.Bello.conſilio 1.numero 15.Boer. deci.
264.numero 19.Villalob. in comm. opi.verb.
Præſcriptio. numero 221. & 256.Burſ.conſil.
142.numero 21.& 25.vbi de receptiori ac ve-
riori teſtatur Ruin.conſilio 32.numero 8.in...
Purp.conſilio 315.numero 2.& 227.num.10.
& 489.numero 13.Rimin. conſilio 31.nu.50.
Antibol. Tomat. Rube.Cepha.de quibus per
Rimin.iun.conſilio 589.numero 47. & conſil.
10.numero 30.& conſilio 26. numero 47.48.
& conſilio 258. nume.20. Gallia. conſilio 25.
numero 46.& ſeq.& conſilio 115.numero 81.
Rouſſea.ad Alex.d.conſilio 136.verſ.Item ad
hoc.Plot.conſilio 36.numero 7.Ioſ. Ludo.de-
ciſ.Peruſ.3.numero 21.Eugen.conſilio 43.nu
mero 74. & in ſpecie Nattam & Crauettam
contrariantes nominatim reprobāt Rimi. iun.
Gall.locis præcitatis.

Confirmatur aſſertio Alexādri & ſequaciū
44 ex eo,quòd † in iuribus negatiuis præſcriben
dis non currit præſcriptio niſi a die contradi-
45 ctionis, quocirca in † præſcribenda libertate
requiritur factum vtentis. tex. in l.hæc autem
verba.vbi Gloſ. & Doct. ff.ſeruit. vrb.prædio.
Rimin.conſi.31.numero 50.Rimin.iun. conſ.
589.numero 49.vſque 59.Surd.conſilio 127.
numero 81.vbi ait, non poſſe induci conſuetu
dinem in iuribus negatiuis niſi præcedente
prohibitione, & quòd prohibitioni acquieue-
rint.Idem Surd.conſi.130.nu.17.

Præterea confirmatur, quia ex non actu nō
poteſt induci conſuetudo cùm non ens nō ha-
beat materiam nec formam, & ex nihilo nihil
46 fiat, † & quod non eſt populus ignorat ſicuti
nec per ſilentium actus reuocatur. Ita declarat
Bal.in l.de quibus. numero 61.ff.legibus vbi,
propoſita quæſtione,an ex non actibus induca
tur conſuetudo, concludit quòd ſi negatiua
poteſt elici ex actibus poteſt præſcribi, alias
non. & ita ex doctrina Bald. colliguntur duæ
47 concluſiones. Prima eſt,† ex ſimplicibus non
actibus non poſſe induci conſuetudinem: alte-
48 ra eſt, quòd † ex actibus negatiuis ſeu ex acti-
bus,ex quibus oritur negatio, poteſt induci p̄-
49 ſcriptio. In caſu ergo noſtro non† poteſt dici
conſuetudo inducta per non actum. Cyn. Bart.
& alij,de quibus per Alex.d.conſi.136. nu.18.
in 2.Brun.conſi.36.numero 6. Berett.conſi.9.
numero 55.Surd. conſilio 127.num.82.Alibi
50 cauetur † ex ſilentio & ex non facto nullā poſ-
ſe capi præſumptionem. Bal. Imol.& alij relati
per Menoc.conſi.393.nu.80.81.Gall.conſilio
51 125.num.30. Hinc dicitur quòd † in tantū va-
let conſuetudo, quantum habet de vſu vel de
actu,& non vltra. Surd. conſil. 138. numero 7.
& conſilio 234. numero 26. & conſil. 393.nu.
20.& conſi.424.nu.33.& verè quando agitur
de probanda cōſuetudine aduerſus legem vel
52 ſtatutum[vt in caſu iſto,quia † de iure omnes
tenentur ſubire onera.l.ſi quis.ff. muner.l. Lu-
cius Titius.ff.municip. niſi apertè conſter ali-
cui munerum vacationem fuiſſe conceſſam.l.
53 penul.§.duo genera.ff.vacat.munc.]† debent
ſpecificè probari actus, ex quibus dicitur indu
cta conſuetudo. Bertaz.conſ.ciuil.93.nu.23.ſi
igitur ex non actu non cauſatur conſuetudo,
54 ergo nec immemorabilis, ne † aliàs detur acci
dens ſine ſubiecto, vt in terminis notat Surd.
conſi.127.nu.83.

Nec dicatur ſatis conſtare de actibus nega-
tiuis,cùm pluries venerit neceſſitas iſtarum ſa
ctionum, & cæteræ Vniuerſitates fuerunt gra-
uatæ,iſta autem Communitas nequaquam,vt
perpendit Natt.conſi.406.nume. 20.21.& ita
poteſt induci conſuetudo negatiua ex talibus
actibus ſine interpellatione.

55 Quia reſpondetur, † non rectè ſentire Nat-
tam hoc in caſu nec Baldus per eū citatus hoc
dicit. nam Baldus dicit conſuetudinem nega-
tiuam poſſe elici ex actibus,quod eſt intelligē-
dum de actibus inductis per eos & quò ad eos
qui volunt iuuari & inducere præſcriptionem
ſeu conſuetudinem ad ſui commodum,non de
actibus inductis ab extraneis perſonis & con-
tra extraneos. Abſurdū eſt enim dicere quòd
ex actibus factis per vnam Vniuerſitatem vel
ciuitatem inducatur conſuetudo ad commo-
dum alterius Vniuerſitatis vel ciuitatis, con-
tra quam & per quam nil geſtum eſt. Quocir-
56 ca dicendum eſt,quòd † actus iſti debent con-
cernere factum Vniuerſitatis præſcribentis
ſeu conſuetudinem inducentis non alterius,
vt rectè declarat Purpur.conſil.467.nu.1.& 2.
Alex.conſi.6.nu.1. in 1.& hoc ſuadetur ex ra-
tione illa, quòd ad inducendam conſuetudinē
requiritur, quòd actus fuerint geſti animo in-
ducendi conſuetudinem, vt ſupra dictum eſt.
Modò ex actib. extraneorū non pōt colligi ani
mus certarū diuerſarū perſonarū,vt ex illis vo-
luerint cōſuetudinē inducere ad propriū com-
57 modū.Quinimo † ſi cōſuetudo eſt tacita ciuiū
cōuentio & habet tantū de potētia quantū de
actu.Surd.conſ.139.nu.7. vtiq; nō pendet ab
actibus perſonarum extranearum. Alibi dici-
58 tur † conſuetudinē ſolum illos arctare,contra
quos fuit vſa conſuetudo, & conſequenter nō
extenditur de vna perſona ad aliam, nec de v-
no actu ad alium actū.Surd.conſi.393.nu.20.
Laus Deo.

Carol.Bardellonus I.V.D.

SVM.

confunditur per alterū grauius, & conſequenter ipſius grauioris delicti pœna tantummodò eſt attendenda, vt etiam latè poſt prædictos probat Farin. quæſtione crimin. 22. nu. 19. & 20. Addentes ad Berraz. conſ. crim. 205. in littera A. ver. Secundò requiritur.

6 Nec eſt ambiguum† in crimine læſæ maieſtatis ſolum conatum ſeu voluntatem ab aliquo actu demonſtratiuo comitatam puniri æquali pœna ſicuti delictum cōſummatum iuxta l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. & idcirco infertur, quòd licèt quis ſecum dixerit & cogitauerit occidere Principem, nullam pœnam mereatur, cùm † ſola cogitatio nulli pœnæ ſuppoſita legatur. l. cogitationis. ff. pœn. Attamen ſecùs erit, † ſi vltra cogitationem iſtius talis acceſſerit eiuſdem voluntas alijs perſonis communicata, & per aliquem actum poſitiuum declarata, denotans voluntatis determinationē, tunc punietur inſtar perfecti ac conſummati criminis. Ita Iſer. in c. 1. §. ſi vero voluerit. verſ. Si ergo diceremego. tit. de ca. Qui curi. vendi. optimè Afflic. ſuper conſti. regn. lib. 1. rub. 11. ca. Aſperitatem, nu. 2. Baiar. ad Clar. in §. læſ. maieſt. nu. 26. & quæſtione 91. nu. 1. & ſeq. & diffuſe Franc. de Pont. videndus conſ. 90. nu. 27. & ſeq. ſequitur Moſcatel. de cognit. delict. Rubr. de crim. læſ. maieſt. huma. num. 7. facit Gig. de crim. læſ. maieſt. lib. 1. quæſtione 66. Meno. de arbitr. iudic. caſu 360. nu. 24. vſque 30. vnde cum D. Cell. ſubornationis conſpirationem alijs participauerit, & exequendā mandauerit perſonis illius executionem acceptantibus & exequentibus non dicitur ſtetiſſe intra fines cogitationis, ſed ad conatum punibilem deueniſſe.

7

8

9 Quòd inquam † dictum eſt de perſona Principis, pariter militat in conſpiratione facta cōtra eius Conſiliarium vel Senatorem, vt alias probatum eſt, & ita deciditur in d. l. quiſquis.

10 Quinimo etiam alias fuit deductum † talem ſubornationem verè & propriè dici conſpirationem in necem Conſiliarij & Senatoris, ex quò ſi crimen contra illos impactum fuiſſet verum. l. Cornelia de ſicar. plectendi fuiſſent. ex l. 3. §. ſi author ſeditionis ff. ſicar. Clar. §. Homicidium. verſ. Item iudex, qui innocentem. Boer. deciſ. 153. nu. 8. & ſeq.

Contraria igitur non obſtant, quia procedunt in terminis valdè diuerſis, vt patet ex præallegatis. Quinimò dico ipſum Cellerium reſpectu ſui totaliter delictum conſummaſſe non obſtante recuſatione abſoluta Fedrigotti apertè diſſentientis, quia Cellerius nō habuit colloquium ſubornationis cum Fedrigoto diſſentiente, ſed cum Beia, Gonzaga, & Zapellino mediatoribus expreſsè mandatum ſubornandi ſcienter acceptātibus, & pro virib. exequentibus ſæpe ſæpius, vt patet ex proceſſu. Quò fit, vt ſi Fedrigotus falſum depoſuiſſet, omnes pariformiter, nempè ipſe, mediatores & Cellerius primus mandator eadem pœna plectendi fuiſſent, cum † primus faciens, & primus mandans vna cum ſecundo de tali mandato teneantur. Bal. in l. 1. nu. 7. C. caduc. tollen. cum concordantibus per Angel. de malef. verſ. Sempronium mandatorē. quæſt. 6. Marſ. ſing. 185. Plaz. in epitom. delict. cap. 15. nu. 8. Decia. tract. crim. rom. 2. lib. 9. cap. 36. nu. 37. Baiar. ad Clar. quæſt. 89. nu. 6. Berraz. conſil. o crim. 341. nu. 6. Ita ipſo Fedrigoto recuſante primus mandans & mediatores, qui mandatarij dicuntur, & qui expreſſe ac ſcienter mandatum falſum acceptarunt, & pro poſſe ſuo executioni demandarunt, debent ordinaria pœna puniri quia ipſorum reſpectu delictum eſt conſummatum, vt dixi in princ. ex Ang. Carau. & Vulpel. Adeo quod tunc recuſatio & diſſenſus mandatarij excuſat mandantem, quando res agitur inter duos immediatè, ſecus ſi mediatè concurrente in medio miniſterio aliorū mandatariorum, qui ex ſui parte mādatum falſum ſibi datum ſcienter acceptarunt, ex quò per acceptationem & tentationem per eos factā de Fedrigoto delictum eis mandatum fuerit totaliter conſummatum, & ipſorum reſpectu perfectioni demandatum, & ita pœna iſtorum non reſpicit delictum ſubornationis & falſi, ſed delictum mandati dati & accepti ad ſubornandum, quo in caſu attenta qualitate perſonarū, contra quas erat directum mandatum, dicitur

11

12 delictum perfectum, cùm† verſemur in crimine læſæ maieſtatis, vbi voluntas concomitata ab actu poſitiuo æqua lance punitur, ſicuti vera executio criminis, & conſequenter mandatum eſt punibile de per ſe abſque vlteriori cōſummatione, vt in ſimili tradit Boſſ. tit. de delict. num. 48. Menoc. de arbitr. iudic. caſu 352. nu. 10. Farin. quæſt. 3. nu. 6. vbi dicunt mandatum pœna ordinaria puniri, quando a lege cōſideratur vti delictum de per ſe & non dependens a principali delicto. & ita, &c. Laus Deo.

Carol. Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Pater conſentiendo filio alteri donanti bona patris propria, ex Oldradi opinione dicitur illum tacitè emancipaſſe ad illum actum.*
2 *Oldradi opinio conſ. 26. quoad tacitam emancipationem reprobata.*
3 *Donatio facta per patrem filio non tenet.*
4 *Patria poteſtas eſt indiuidua, non igitur poteſt fieri emancipatio ad vnum actum.*
5 *Emancipatio requirit præſentiam Iudicis.*

6 Patris

6 *Patris conſenſus in donatione filij cum requiratur per modum ſolennitatis, debet interuenire in ipſo actu, non autem poſt.*

7 *Autoritas debet actum concomitare, conſenſus autem poteſt actum ſequi.*

8 *Teſtamentum quo filius inſtituitur in annua penſione ſibi reſeruata in renuntiatione facta fratri donec vixerit nullum eſt.*

9 *Annua penſio dicitur pro primo anno pura, & pro ſequentibus conditionalis.*

10 *Hæreditas non datur ad diem, igitur portio relinquenda filio debet relinqui titulo vniuerſali ſimpliciter, & perpetuò.*

11 *Legitima filio, vel æquiualens iure inſtitutionis relinqui debet, vt ſubſiſtat teſtamentum.*

12 *Filio relictum pro legitima debet eſſe fundatum in patrimonio & proprietate teſtatoris. aliàs nõ valet teſtamentum, quo relinquitur annua pẽſio tantum ſoluenda per fratrem de redditibus hæreditatis.*

13 *Clauſula codicillaris vigore filius præteritus, ſeu hæredes ab inteſtato, videntur grauati per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto in teſtamento.*

14 *Clauſula codicillaris non attenditur, quando præceſſit aliud teſtamentum rectè & ritè factum.*

15 *Fideicommiſſum non inducitur vigore clauſulæ codicillaris, cum iidem hæredes inſtituti reperiuntur grauati, nemo enim poteſt hæreditatem ſibi ipſi reſtituere.*

16 *Clauſula codicillaris non habet effectum contra, vel præter mentem teſtatoris, licet etiam de ea dubitetur.*

17 *Clauſula codicillaris nihil operatur in teſtamento contra officium pietatis, quando filius reperitur deſtitutus omni paterna ſubſtantia.*

18 *Clauſula codicillaris niſi appareat de declaratione, cenſetur appoſita de ſtylo notariorum in teſtamento condito a Iuris ignaro.*

19 *Clauſula codicillaris ſanat defectum ſolennitatis ſimplicis non ſupplet defectum ſubſtantiæ.*

20 *Donatio ſecunda, in qua nulla eſt facta mentio primæ, dicitur pars primæ, quia de eadem re non poſſũt fieri plures obligationes, & promiſſiones, quod extenditur etiam ad quemcunque contractum.*

21 *Donatio dicitur reuocata per legitimatum per ſubſequens matrimonium, etiamſi legitimatus natus eſſet tempore donationis, quicquid dici poſſit de legitimato per reſcriptum.*

22 *Pater in dubio præſumitur non cogitaſſe de filijs.*

23 *Familiæ decor non conſeruatur per illegitimos filios; & eorum ſuperuenientiam licet legitimentur per reſcriptum, non reuocatur donatio.*

24 *Familiarum dignitas conualidatur per filiorum legitimationem ex ſubſequenti matrimonio.*

ARGVMENTVM.

Renuntiatio facta per fratrem fratri circa paternam ſucceſſionem, an ſubſiſtat, & maximè ſubſecuta patris approbatione.

Donationes plures aliqualiter diuerſę, an fieri poſſint eiuſdem rei, & eidem perſonæ.

CONSILIVM CXXXIX.

Actiones meæ à Domino.

TRia excipiuntur ex parte Domini Petri Franciſci Gazini Patritij Vercellẽſis, aduerſus Dominum Equitẽ fratrẽ ſuũ. & Primo quod ipſemet Dominum Eques de anno 1597. ceſſerit & renſitiauerit dicto eius fratri præſenti & acceptanti, portionem bonorum paternorum, & maternorum, Iuriumque & actionum in futurum ſuper illis competentium & competiturorum, cauſa eorum hæreditatis, mediante certa annua penſione ſibi ſoluenda per fratrem, aureorum Cẽtum & quinquaginta, donec vixerit ipſe Eques, &c. Quæ ceſſio fuit ex poſt per eorum cõmunem patrem approbata.

Secundo adducitur teſtamentum Domini Caroli eorum communis patris conditum de anno 1604. in quo teſtator inſtituit hæredem particularem Dominum Equitem, in eo quod ſibi reſeruauit in antedicta ceſſione, qua mediante ſit tacitus, & contentus, nec poſsit petere conſequi nec habere aliud, iuxtà formam & mentem dictæ renuntiæ. Hæredem autem inſtituit vniuerſalem in cæteris omnibus Dominum Petrum Franciſcum alterum filium.

Tertio in medium profertur altera donatio facta per Dominum Equitem de anno 1605. præfato fratri ſuo, de omnibus bonis paternis, maternis & fraternis, præſentibus & futuris, propter beneficia a fratre recepta, & alijs de cauſis ibidem enuntiatis, & quia ſic ibi facere placuit, reſeruatis ſcutis triginta cauſa teſtandi, & mediante annua penſione ſcutorũ centũ & ſeptuaginta, annuatim ſibi ſoluẽda pro eius vita, renuntiando l. ſi vnquam. C. reuo. donat. & læſioni enormiſſimæ, &c. Nulla tamen facta mentione illius primæ ceſſionis.

Quo enim ad Primum caput, ſumus in caſu Oldra. conſi. 26. nempè, quando vnus ex fratribus in poteſtate patris exiſtentibus, donat alteri fratri portionem bonorum paternorũ, conſentiente patre, quo in caſu dixit Oldra. talem dona-

donationem ſubſiſtere ac fore ſeruandam, ea
1 potiſſimùm ratione motus, quia † pater cõſen-
tiendo filio alteri donãti bona propria patris,
dicitur illum tacitè emãcipaſſe ad illum actũ,
vnde, ſicuti valeret donatio ſi filius donans
fuiſſet emancipatus in totum, ita debet ſuſtine
ri etiam quò ad iſtum actum ſolum, ſequitur
Io.And.ad Specu.in titulo de Inſtrum. editio.
§. porrò, verſic. Quod ſi filius familias, & de
tali conſilio mentionem facit Alex.conſ.106.
col.2. verſiculo Ex hac ratione, in primo Dec.
conſil.245. nu.4. verſiculo Circa primum, &
numero 6. in fin. Noni.conſilio 18.nume.11.
Moron.de Pace par.prima quæſtione 57.

In contrarium eſt veritas, quia talis contra-
ctus nullius eſt ponderis, nec aliquo pacto ſu-
2 ſtinetur † ratio emancipationis in oppoſitum
3 adducta. Primo, quia ſicuti non † tenet dona-
tio directè facta per patrem filio, multò minus
tenere debet ſi fiat indirectè, conſentiendo fi-
4 lio donanti. Secũdo, quia † patria poteſtas eſt
indiuidua, & meritò non poteſt fieri emanci-
patio ad vnum actũ, alias daretur vt quis poſ-
ſet ſtare, eodem inſtante, in duplici ſtatu inui-
cem contrario, quod eſt abſonum, vt poſt alios
aduertit Clem. de patr.poteſt. cap.fin.nu.99.
5 Tertio, quia † emancipatio requirit præſentiã
Iudicis, quò fit ut talis donatio in tacita eman
cipatione fundata, dicatur irrita, vti facta ab-
ſente Iudice, & ita per has rationes, Oldradum
reprobat Aretinus in l. placet col.2. verſi. Eſt
etiam alius caſus nouus ff.acq.hæred. Iaſ.in l.
frater a fratre in prima lectu. numero 44. in 8.
limitatione.ff.cond.indeb.vbi addit aliam ra-
tionem [quæ tamen mihi videtur ſatis conue-
nire cum prima per Aretin. adducta] ſequitur
Fachin.lib.3.quæſt.cap.78.

Et licèt Oldradum adduxerint Alex.ac alij
præmemorati, nihilominus illum adducũt, ad
probandum, vt pater poſſit conſentire filio ſibi
donanti, qui caſus non conuenit cum iſto, qñ
filius proprio fratri donat, vt pulchrè aduertit
Dec.d.conſ.245.nu.6.in fin.

Secundo ex alio dicitur nulla præfata ceſ-
ſio vel donatio, nam fuit facta abſente patre,
nec per ſubſequẽtem ratificationem patris re-
6 conualidari poteſt, quia † cõſenſus patris, hoc
in caſu, non requiritur a lege per modum ſim-
plicis conſenſus, ſed per modum ſolemnitatis
& authoritatis, quæ authoritas non interuenit
intuitu ſolius præiudicij ipſius patris, ſed ad ſo
lemnizãdum actum & ad integrandum perſo-
nam filij, ſecundum veriorem ſententiam, ac
ſequendam, teſte Clar. in §.donatio quæſt.6.
verſic. Habes ergo, & verſic. Quæro etiam nũ-
quid, Rimin.iun. Inſtit.de donatio.in princip.
num.521.Craſſ.de ſucceſſ. in §. Donatio cau-
ſa mortis, quæſtione 3.poſt principium verſic.
Et ratio eſt quia conſenſus patris, qui alios ad
ducit. Quò fit vt talis authoritas debeat inter-
uenire in ipſo actu, non autem poſt actũ, Clar.
vbi ſupra, Burſat. conſilio 30.nume.43.Alex.
7 conſ.106.nu.2.in primo quatenus ait, † autho
ritatem debere concomitare actum, cõſenſum
autem poſſe ſequi [licèt dicat hanc non dici au
thoritatem, ſed conſenſum, & malè, ſecundum
receptiorem ſententiam mox enuntiatam.]
Et in puncto, qđ ratificatio ſubſequẽs patris,
non validet talem donationem, cũ requiratur
huiuſmodi conſenſus in initio actus, poſt Bal.
tradit Cremenſ.ſing.70.& dixit Guid. Pap.de
ciſ.223.n.2.verſ.Tertio, quod promiſſio, quòd
talis conſenſus patris debet præcedere in qua-
cumque donatione facta per filium alteri per-
ſonæ, quam ipſi patri.

Quò ad ſecundum Caput de teſtamento pa
8 terno, † dicitur illud eſſe omninò nullum, nec
in aliquo obeſſe intentioni Domini Equitis,
qui fuit inſtitutus heres particularis in illa pẽ-
ſione annua ſibi reſeruata in renuntiatione do
9 nec vixerit. Quæ quidem † annua penſio dici-
tur pro primo anno pura, & pro ſequentibus
cõditionalis l.in annos, l.ſi in ſingulos ff. ann.
lega.l.pater Seuerinam ff. condit.& demonſt.
10 † Et portio relinquenda filio in teſtamẽto pa-
tris debet relinqui titulo vniuerſali, ſimplici-
ter, & perpetuò, quia non datur hæreditas ad
diem, l.hæreditas ex die ff.acq.hæredit. nec hę
reditas annua, quia cum eſſet pro primo anno
pura, & pro ſequentibus conditionalis, finito
primo anno hæreditas diceretur ablata pro an
nis ſequentibus, ſub contraria conditione, &
idcircò talis modus inſtituendi filium reproba
tur a lege, ac reddit teſtamentum nullum, ita
Ruin.conſi.206.num.22.in fin.in 2.cum con-
cordantibus per Odd. conſ.91.num.31.vſque
35.Eugen.conſi.25.nu.32.& 46.

Secundo aduertatur, quod talis penſio an-
nua præſtanda Domino Equiti per fratrẽ ſuũ,
vti colligenda ex redditibus bonorum relicto-
rum d. fratri hæredi Vniuerſali, totaliter ruit
11 teſtamentum illud. † Nam adhoc vt teſtamen
tum patris ſubſiſtat, requiritur vt relinquatur
legitima filio, vel ſaltem aliquid iure inſtitu-
tionis quod ſuccedat loco legitimè, æquiualẽs
legitimè, vel inducens illius ſupplementum
Clar. in §. teſtamentum quæſtione 38.verſic.
Sed nũquid tota, Cuch. de legitima, Rub. quo
titulo ſit relinquenda legitima numero 3.& 4.
Clem. de patr. poteſta.effect.16.nu.44.Craſſ.
de ſucceſſ.§.legitima quæſtione 32.Vueſemb.
conſilio 96.numero 6. & conſilio 85.num.22.
12 & ſeq. Et † quòd illud relictum ſit fundatũ in
patrimonio, ſeù in plena proprietate aliqua de
bonis ipſius teſtatoris Surd.conſi.341.nu.31.
32.& conſilio 388.numero 15.16.vbi alios ad
ducit

Digitized by Google

ducit, Rube. Vtin.conſilio 98. numero 63.in 2. Craſſ. d.§.legitima quæſtione 15. nume.6. Rimin.iun.conſilio 510. numero 33.per text. in l.ſcimus §.repletionem C.inoffic.teſtam. Bimi.conſilio 71. numero 20. Quò fit vt cū pẽſio annua ſoluenda per fratrem hæredem vniuerſalem, percipienda & ſoluenda ex redditibus hæreditatis, non debeatur ex bonis ſeù patrimonio teſtatoris, ſed ex bonis ipſius hæredis, cuius ſunt proprij redditus ipſi percipiendi ex bonis hæreditarijs, omninò ſit dicendum, teſtamentum illud eſſe nullum, Iaſ. conſ. 106.col. prima in 2. Anchara. conſilio 128. numero 2. Menoch. conſi. 882. numero nono, & ſeq. & per totum.

13 Nec † vim facit clauſula codicillaris inſita, in dicto teſtamento, cuius vigore filius præteritus ſeù hæredes ab inteſtato videntur grauati per fideicõmiſſum, reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto in teſtamento, ſecundum receptiorem ſententiam, de qua per Clar.§.teſtamentū quæſtione 46. Craſſ. de ſucceſſ.§.teſtamētum quæſtione 50.numero 1. Turret.de clauſul. codicill.quæſtione 53. Honded.conſi.74.nu.21. in primo.

Quia huiuſmodi clauſula nil ādmodū operatur in hac facti ſpecie, ex pluribus.

14 Primo quia talis † clauſula non attenditur quando præceſſit aliud teſtamentum rectè & ritè factum, vt trad. Noni.conſi.19.nume.23. Borgni.deciſ.28.nu.4. 7.22.& 28.par.4.vt in præſenti caſu.

15 Secundo quia † nullo pacto poteſt conſiderari inductum fideicommiſſum aliquod in caſu iſto vigore clauſulæ codicillaris, cum ijdem hæredes, qui dicuntur inſtituti, reperiātur grauati, & nemo poſſit ſibi ipſi hæreditatem reſtituere, de eſſentia inquam fideicommiſſi eſt, vt grauati ſint perſonæ diuerſæ a ſubſtitutis vocatis per fideicommiſſum, vnde cum in caſu iſto ſint ijdem grauati cum ſubſtitutis, actiones dicuntur confuſæ, & clauſula codicillaris nō eſt curanda, ita pulchrè Ruin.conſil.174.nu.5.in 2.Bini.conſi.19.nu.7.

16 Tertio aduertendum eſt, † clauſulam iſtam aliquem effectum non habere contra vel præter mētem teſtatoris, Pret.de interpret.vltim. volunta.fol.104.col.3.nume.11. & ſeq.Surd. conſilio 211.numero 20.& conſilio 232.num. 36.Idque procedit nedum quando ſumus certi de voluntate teſtatoris, ſed etiam quādo de illa dubitamus, vt poſt alios perpendit Menoch.conſil.415.numero 22.Modò teſtator, poſt relictum annuæ penſionis reſeruatæ vt ſupra, tacitauit Dominum Equitem, addita forma conſequendi relictam penſionem iuxta formā & mentem reſeruationis ſibi factæ in Inſtrumento ceſſionis. Sed præſcripta forma ſuccedendi a teſtatore, nō licet vlterius vagāre, quia ceſſat voluntas diſponentis.

Quarto attenta tali forma inſtitutionis particularis, deſcriptæ in dicto teſtamento, Dominus Eques dicitur deſtitutus ab omni paterna
17 ſubſtantia, vt etiam ſupra tetigi.† Sed clauſula codicillaris nihil operatur in teſtamento cōdito contra officium pietatis, prout ſingulariter admonet Curt.iun. in Authen.Ex cauſa n. 74.in fin.C.lib.præterit.vbi ait hoc eſſe perpetuò notandum, cum ſit maximi effectus, ſequitur Igne.ibidem numero 193.Burſa.conſi.15. numero 8. Gabrie. titulo de conſuet. concluſ. 4.in fin.optimè Rimin.iun. conſi.811.nu.62.

Quintò cum teſtamentum fuit cōditum ab ignaro Iuriſprudentiæ, & militiæ dedito, talis
18 † clauſula codicillaris dicitur appoſita, nō de mandato teſtatoris, ſed de Notariorum ſtylo, niſi apertè ex lectura teſtamenti pateat virtutem, ac importantiam talis clauſulæ, in iſta facti ſpecie, fuiſſe tali teſtatori apertiſſimè declaratam, quæ tamen declaratio hic omnimodè deſideratur, ita poſt alios tradit Burſat. conſil. 18.numero 18.Rimin.iun.conſilio 811.num. 67.Pedroch.conſilio 16.numero 59.Honded. conſilio 74.nume.46.in primo Intrigl.de ſubſtit.centur.2.quæſtione 79.numero 32. vbi alios adducunt, meritò non eſt curanda iſto in caſu talis clauſula.

19 Sexto talis † clauſula ſanare poteſt vitium ſolemnitatis ſimplicis, non autē ſupplere defectum ſubſtantię, prout eſt defectus tituli Inſtitutionis vniuerſalis filij inſtituti titulo particulari, & defectum relicti penſionis annuæ ad vitam filij tantummodò ſuccedentis loco legitimè fundatæ in fructibus ſeù redditibus hæreditatis, non autem in patrimonio teſtatoris, cum id repugnet legum diſpoſitioni Rom. conſilio 517. numero 24. Aretin.conſilio 24. num.5.& in puncto Menoch.conſi.882.num. 14.& 15.

Quo ad tertium Caput, aduertendum eſt
20 D.Equitem † in iſta ſecunda donatione, nullam feciſſe mentionem primę, vnde ſequitur dicendum iſtam ſecundam eſſe partem primę, quia de eadem re non poſſunt fieri plures obligationes, nec promiſsiones, latè Surd.conſilio 202.numero 32.& ſeq. vbi id extendit procedere in quocumque contractu, etiamſi in ſecūdo fieret commemoratio primi. At quando in ſecunda donatione non fit mentio alterius antecedentis, per ſimplex augmentum vel decrementum inſitum in ſecunda non fit reuocatio, ſed reformatio primæ, vt poſt Bal. firmat Aretin.conſilio 21.in primo dub. Natt.conſ.527. nu.6.diffuſe Surd.cōſ.202.nu.30. Modò ſi prima ceſſio non tenet ab initio, nec per talem reformationem reconualidabitur.

Præterea

Digitized by Google

21 Preterea qundo etiam conſideraretur † ta-
lis donatio de ✱ ſe, vt iquè dicitur reuocata
per filium legitimatum per ſubſequens matri-
monium, etiamſi legitimatus fuerit natus tem
pore donationis (quicquid dici poſſet de tali
nato & legitimato per reſcriptum) ita Pariſ.
conſilio 72.numero 24. in primo quem ſequi-
tur Clar.in §.donatio quæſtione 23.verſiculo,
Sed quid ſi filius, Intrigl.de caſibus conſcient.
libro primo cap. 111. numero 72,& ſeq. tanto
22 magis quia de filijs non cogitauit, prout in
dubio præſumitur non cogitaſſe, Clar.§.dona
tio quæſtion: 22. verſiculo Ex qua quidem in
fin.vbi de communi teſtatur,cum cõgeſtis per
Intrigl.dicto cap. 111.numero 68. Et verè di-
citur non cogitaſſe,ex quò in donationis exor-
dio profitetur ſe deuenire ad illam donationẽ,
ad hoc vt per eam paterna domus ſuſtineatur,
ſi inquam de filijs ſuis venturis cogitaſſet, non
dedicaſſet perpetuitatem familię in perſonam
fratris, & illius deſcendentium, quia familia
ita fuiſſet duratura per illiuſmet lineam, ſicuti
per fraternam. Iſtaque procedunt etiamſi tem-
pore donationis fuiſſet in humanis filius natu
23 ralis Domini Donatoris, † quia per illegiti-
mos filios familiæ decor non conſeruatur, ſicu
ti per illorum ſuperuenientiam non reuocatur
donatio vtcumque legitimentur per Reſcri-
ptũ, vt poſt plurimos refert Intrigl. dicto cap.
111.numero 69.& ſeq. Quinimò ſi cogitaſſet
de ſuo futuro matrimonio,& de legitimatione
24 futura filij naturalis per ſubſequens † matri-
monium, per quem filium dignitas familiarũ
conualidatur, non repoſuiſſet ſpem perpetuan
di domum in perſonam & lineam fratris. Et
hæc ſufficiant pro victoria Domini Equitis, vl
tra deducta per Dominos cauſæ patronos.
Laus Deo.

Carol. Bardelonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 Cauſa contrabanni dicitur fiſcalis, ſiue Cameralis ſaltem in parte.

2 Pars reddit reſiduum eiuſdem generis.

3 Potentius, ac dignius trahit ad ſe minus potens, ac minus dignum.

4 Cauſa tota dicitur Criminalis, quando pars pœna fiſco, & pars accuſatori debetur.

5 Cauſa contrabanni, & extractionis quare dicatur Criminalis.

6 Torturæ aliquando locus eſt in cauſis contrabanni & extractionis.

7 Cauſa criminalis cognoſcitur à ciuili in modo procedendi, & ex qualitate pœna.

8 Aduocatus Fiſcalis regulariter eligitur à Principe.

9 Aduocato non debetur ſalarium intuitu labor ſed contemplatione dignitatis, probitatis, & excellentia, quod præcipuè militat in Aduocato fiſci nu. 10.

11 Aduocatus Fiſcalis decedens intra annum trãſmittit ad ſuos hæredes integrũ ſalarium totius anni.

12 Salarium debitum reſpectu laboris non transmittitur per decedentem ad ſuos hæredes niſi pro rata temporis.

13 Salarium debetur Aduocato Datiarum pro litis victoria, quando ſtuduerit, & elaborauit, non autem Aduocato Fiſci, qui nihil laboris ſenſit.

14 Commoda ſpectabunt ad illũ, qui paſſus eſt incommoda.

15 Carnem qui vult, debet etiam acceptare os illi annexum.

16 Altari ſeruiens, de altari viuere debet.

17 Merces, & opera ſunt correlatiua.

18 Merces eſt pretium operum.

19 Salarium debetur operas præſtanti.

20 Operarũ intuitu ſi quid debitum, vel promiſſum ſit intelligitur pro rata tantum operarum præſtitarum.

21 Merces non debetur munus ſuum non adimplenti, & debitas operas non præſtanti.

22 Mercedes exigere pro aliena opera eſt contra æquitatem.

23 Conductor datiorum reſpectu commiſſorum, & fraudationis gabella atque pœnarũ contra fraudantes datia habet in ſe omnia iura fiſci, vel Cameræ Ducalis.

24 Merces quæ incidũt in commiſſum ſunt propriè datiarij, & nu. 29.

25 Pœna ex cauſa commiſſi ſunt datiarũ: niſi aliud conſuetudine vel pacto ſeruetur, nu. 26.

27 Negatiua probatur ex lectura cõuentionum, & capitulorum.

28 Pactum eſt quid facti, ideo probari debet.

30 Conſuetudo non præſumitur, niſi probetur.

31 Conſuetudo non inducitur ex actibus difformibus.

32 Conſuetudo quando eſt varia ſtatur diſpoſitioni iuris communis.

33 Conſuetudo, & obſeruatio vltima, & immediatè antecedens eſt attendenda.

34 Conſuetudo poſterior derogat priori.

35 Conſuetudo vt inducatur, requiritur decennium.

36 Conſuetudo per tolerantiam præcedentem ex vrbanitate non inducitur.

37 Princeps, & fiſcus dicitur in contractibus vti iure communi & iure priuatorum, etiam ſi contrahat cum ſuis ſubditis, nu. 38.

39 Conſuetudo contra ius commune ſtrictiſſimè eſt interpretanda, ideo extendi non debet de caſu ad caſum. nu. 40. etiam ſi militaret maior ratio. numero 41.

42 Conſuetudo exorbitans à iure communi non extẽditur de re ad rem, neque de perſona ad perſonã.

43 Con-

Digitized by Google

43 *Conſuetudo in indiuiduo, & in particulari caſu, de quo agitur probanda eſt.*

44 *Conſuetudo non ſcripta, non inducitur ex verbis, ſed ex actibus.*

45 *Conſuetudo illis tantum nocet, qui illam induci contra ſe paſſi ſunt.*

46 *Conſuetudinem in contradictorio fuiſſe obtentã probandum eſt, vbi agitur de re iudiciali.*

47 *Cauſa non dicitur criminalis vbi tantum agitur de pœna pecuniaria, ſecus ſi de corporis afflictiua.*

48 *Cauſa tunc dicitur criminalis per applicationem pœnæ fiſco, quando finis cauſæ principaliter tendit ad vindictam publicam ratione publici commodi, & ex delicto tantùm.*

49 *Cauſa tunc dicitur ciuilis, quando principaliter in iudicio agitur ad commodum priuatum, ſiue cauſa deſcendat ex delicto ſiue ex contractu.*

50 *Cauſa dicitur ciuilis qualitercunqoe pœna pecuniaria imponatur, etiam totaliter fiſco applicanda.*

51 *Cauſa mixta appellari poteſt, vbi pœna pro aliqua exigua parte fiſco, pro reliquo verò perſonis priuatis applicatur.*

52 *Salarium debetur Aduocato fiſci, quando a Principe, vel à publico de ſuo ærario eſt perſoluẽdum etiam ſi non ſtuduerit vel libros euoluerit, quia tunc dicitur debitum ratione dignitatis.*

53 *Salarium quando debetur ex crimine damnatorũ in caſu victoria dicitur recompenſatiuum laboris, & propterea non debetur niſi ad ratam laboris.*

54 *Sententia attendi debet, non autem inſtructio proceſſus.*

55 *Actione carens ex officio à limine iudicij repellendus eſt.*

56 *Cauſa non dicitur Fiſcalis per comparitionem Procuratoris fiſci, etiam in caſu quo aliqua pars pœnæ debetur fiſco & nu. 59.*

57 *Salarium debetur Patrimoniali, & Aduocato Cõductore datij.*

58 *Conductoribus datiorum magis expedit ſibi præualere de iuribus & officialibus Cameræ, etiam in inſtructione proceſſus.*

ARGVMENTVM.

Cauſa quando dicatur Criminalis, vel Ciuilis, vel potius mixta.

Salarium an debeatur Aduocato Fiſcali in cauſis contrabannorum, & extractionum an verò Aduocato Publicanorum.

CONSILIVM CXXXX.

Actiones meæ à Domino.

FVit præteritis diebus actitata quædam cauſ. coram Perilluſtri Magiſtratu Ducali occaſione cuiuſdam cõtrabanni lanarum in fraudẽ Dacij Dogauæ. Conductores prædicti Dacij obtinuerunt ſententiam fauorabilem cum victoria expẽſarum ſoluendarum a reis ſuccumbentibus.

Aduocatus Conductorum qui proceſſum inſtruxit, ac pro cauſæ defenſione & victoria iuris allegationes edidit, petiſſibi dari ſalariũ prædictæ cauſæ, E conuerſo illudmet ſibi deberi prætendit Perilluſtris Dominus Aduocatus Fiſcalis, quęritur quid iuris?

Prima facie videtur dicendum, illud numerari debere Domino Aduocato Fiſcali, quia
1 iſta cauſa † contrabanni eſt Fiſcalis ſeu Cameralis, & ſi non in totum, ſaltem in parte, quæ
2 pars † reddit reſiduum eiuſdem generis, ea ra-
3 tione, quia † potentius ac dignius trahit ad ſe minus potens ac minus dignum. l. cum quæritur. ff. ſtat. homi. Boſſ. titulo. Appellatio. nu. 8. verſ. In contrarium. Idem in ſimili dicitur, q ſi pars pœnæ fiſco, & pars accuſatori detur, tota
4 cauſa † dicetur criminalis. Alex. conſi. 132. nu. 5. in 1. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 1. nu. 11.

Secundò quia dicitur cauſa criminalis, nam
5 criminaliter agitur aliquando in cauſa extractionis vel contrabanni, deuenitur enim ad
6 † torturam, & imponitur a Principe certis in caſibus pœna furcarum, & ad dignoſcendum
7 † cauſam criminalem a ciuili inſpicitur modus procedendi, ac qualitas pœnæ impoſitæ. Gloſ. in l. ſi qua per calumniam. C. epiſ. & cler. cum concordantibus.

Tertiò Aduocatus Fiſcalis fuit electus ac conſtitutus a Sereniſſimo Domino. Regulari-
8 ter enim † Aduocatus Fiſci conſtituitur a Principe. l. 1. ff. off. proconſ. Cæſa. Peregr. de iur. fi-
9 ſc. lib. 7. tit. 2. nume. 5. At tali † Aduocato non debetur ſalarium intuitu laboris, ſed contemplatione dignitatis, probitatis, ac Excellentiæ ingenij, vt poſt Bart. tradit Cur. iun. in l. diem functo. ff. off. aſſeſſ. & ibidem Niger. nume. 56.
10 Idque præcipuè militat in † Aduocato Fiſci,
11 ideo videmus, quòd ſi Fiſcalis † Aduocatus intra annum decedat, integrum illius anni ſalarium ad hæredes ſuos tranſmittit, vt poſt alios firmat Peregr. d. cap. 2. numero 14. per tex. expreſſum in l. poſt duos. C. aduoc. diuer. iud.
12 ſi enim reſpectu † laboris tantum commenſurari deberet, neutiquam integrum totius anni non finiti trãſmitteretur ad hæredes, vt etiam

conſi-

Digitized by Google

conſiderat Ceph.cõſ.70.nu.7.& ſeq.& 71.nu.
2.6.7.& per totũ. Ex quib.infero in propoſito,
ꝙ etſi in hac cauſa D. Aduocatus nõ ſtuduerit,
nec libros uoluerit, iuriſq; allegationes nõ ex-
hibuerit, attamẽ ꝑ hoc nõ dẽt fraudari ſalario
iſtius cauſæ,cũ illud eidẽ debeatur intuitu ele-
ctionis & probitatis nulla habita rõne laboris.

In cõtrariũ tñ eſt apertiſſima veritas in hac
facti ſpecie. Siquidẽ hmõi merces ac emolumẽ
13 tũ victoriæ litis debetur † Aduocato Datiarij,
qui ſtuduit & elaborauit, nõ aũt Aduocato fi-
ſci, qui nihil laboris ſenſit. nã ad illũ ſpectant
14 † commoda, qui & incõmoda paſſus eſt.l.ſecũ
dũ naturã. ff. reg.iur. nec ferendus eſt ille, qui
cõmodum amplectitur, onus aũt ſubire recu-
ſat.l.manifeſtiſſimi.§.pen.C.furt. Alibi dr̃,qđ
15 qui † vult carnem debet etiam acceptare os il-
li annexum. Lancel. in l.principalib.§.ſeruum
col.2.ff.ſi cer.pet. Neuiz.conſi.50.num.65.&
16 qui ſeruit † altari debet viuere de altari , nam
17 † merces & operæ ſunt correlatiua, cum mer-
18 ces † ſit pretium operarum. Caſtr.in l.ſi vno.§.
Item cum quidam. num.9. ff.locat. Meritò illi
19 † debetur,qui operas præſtitit. D.Surd.conſil.
42.nu.7. & per totum, vbi loquitur in termi-
nis aduocati fiſcalis, qui prætendebat ſalariũ
cauſæ,cui non fuerat patrocinatus ſub prætex
tu quòd eſſet cauſa fiſcalis ſpectans ad eius of-
ficium,vbi num.8. poſt multos ſubiungit, hoc
20 eſſe abſolutum & regulare,vt † promiſſum vel
debitum ſub prætextu operum, habeat tacitã
conditionem,ſi operæ ſequantur & fuerint pſ
21 ſtitæ,& ideò ſequitur mercedem † non deberi
ei, qui munus ſuum non adimpleuit, nec ope
ras per eum debitas præſtitit. Dicendum igi-
tur eſt hanc mercedem deberi Aduocato Da-
22 tiarij non fiſci, cùm nulla † æquitas admittat,
vt quis mercedem exigat pro aliena opera, vt
pariter in puncto aduertit D.Surd.d.conſi.42.
nu.14.in fine verſ.Et nulla æquitas.

Vis igitur conſiſtit in declinatione obiecto-
rum,quæ verè nil releuant.

Ad primum igitur reſpõdetur,nequaquam
23 iſtam eſſe cauſam fiſcalem. Nã cõductor† Da-
cij a fiſco vel Camera Ducali reſpectu cõmiſſo
rũ,fraudationis gabellæ & pœnarũ cõtra frau-
dantes dacia habet omnia iura fiſci in ſe.l.cre
ditor.vbi Bar. Bald.& alij.ff.actio.empt.Alios
congerit Peregr.de iur.fiſc.lib.6.tit.5. nu.33.
24 & conſequenter merces, † quæ inciderunt in
25 commiſſum, nec non & aliæ pœnæ † inde ſe-
quentes ſunt propriæ,particulares ac pręcipuę
ipſius cõductoris Dacij.d.l.creditor.vbi Doct.
textus in l.ſi quis ſiue.vbi Doctor.maximè Sa-
lic. C. vectigal.l. fin.§.diui quoque.ff.public.
Bald. in conſilio 256.num.1.& ſeq.in 4. Guid.
Pap.deciſ.413.cum alijs adductis per Peregr.
d.tit.5.n.32. Si ergo hæc omnia ſunt particu-
laria ipſius conductoris, non video quomodo
cauſa ſeu lis reſpectu talium commiſſorum &
pœnarum dicatur fiſcalis, adeo quod aduoca-
tus Datiarij non mereatur ſalariũ patrocinio-
rum præſtitorum in huiuſmodi cauſis.

26 Prædicta tamen procedunt,niſi aliud † con-
ſuetudine vel pacto ſeruetur. Guid.Pap. d.de-
ciſ.413.Peregr.d.tit.5.nu.32. Vnde cum quar
ta pars debeatur fiſco, prout verè,vt ſupponi-
tur fuit ſoluta,ſequitur, quòd cauſa tota dica-
tur fiſcalis iuxta deducta in primo motiuo.

Sed tñ adhuc dicitur, hæc vim nõ facere, &
conſequenter cauſam propriã conductoris, nõ
autem cauſam fiſci nuncupari. Negatur enim
adeſſe conuentionem initam inter Camerã &
Conductores, vt quarta pars debeatur fiſco ſi-
cut ẽt pariter negatur adeſſe circa hoc aliquã
iuridicam conſuetudinem. Et quatenus adeſ-
ſet pactum vel conſuetudo [quod tamen non
admittitur] attamen eorum vigore tales cauſæ
non dicuntur fiſcales,vt infra probabitur.

Negatur igitur adeſſe pactum ſoluendi par
27 tẽ fiſco,quę quidẽ † negatiua optimè probatur
ex lectura cõuentionũ ac capitulorum condu-
ctionis ſeu locationis Doganæ initæ inter Se-
reniſſimã Camerã & Dños Gorottos cõducto-
res, in quib. nullũ verbũ de tali adiudicatione
quartæ partis. Taliter inquã probatur negati-
ua. Bertaz. conſ.ciuil.97. nu.23.& 99.nu.27.
latè Hercul.de Negat.num.167. & ſeq. Deciſ.
28 Mant.300.nu.11.& cum pactũ † ſit quid facti
debet probari.l.in bello.§.facta.ff.captiu.cum
29 concordãtibus. Nam,vt dixi,tota † pęna frau
dantis & omnes res,quæ in commiſſum cecide
runt, ipſo facto ſunt ipſius Gabellarij inſpecta
iuris diſpoſitione, & abſq; alia expreſſione fa-
cta in locatione,cũ ſufficit,ut in cõtrariũ nõ le-
gat,ut explicite tradit Sali.in l.ſi q̃s.C.vectig.

30 Negatur pariter cõſuetudo, nec † cõſuetu-
do præſumitur niſi probetur,ut poſt Bartol.ait
Mãdel.conſ.719.nu.2.Quinimo nulla in caſu
iſto dici põt inducta cõſuetudo. Nã ex capitu-
lis locationis Doganæ factæ de anno 1566. ꝑ
nouẽnium Dño Gianardo fuit expreſsè conuẽ
tum, vt quarta pars condemnationũ daretur fi
ſco,quarta Ius dicentib. quarta inuentori, &
quarta conductori. Qua locatione finita fuit
poſtea facta eidemmet conductori renouata lo
catio de anno 1575. in qua expreſſe fuit reie-
cta conuentio dandi iſtam portionem Came-
ræ, vt patet ex fidibus authenticis deſum-
ptis ex libris Cameralibus. Modo in capitu-
lis iſtius nouiſſimæ locationis nullum verbum
de talibus pœnarum portionibus applicandis,
& ita patet quanta ſit difformitas in huiuſmo-
di locationibus reſpectu talium pœnarum.
31 Modò † conſuetudo non inducitur ex actibus
difformibus. Doct.in c.fin.extr.conſue. Natta

Digitized by Google

conſ. 106. numero 10. Crau. conſilio 96. nu. 6.
cum multis relatis a Domino Surd. conſ. 254.
32 numero 29. Quinimo † quando conſuetudo
eſt varia, ſtatur diſpoſitioni iuris communis, il
la prorſus reiecta, vt poſt Alex. & Deci. teſta-
tur Mandel. conſi. 253. num. 16. Et dato quòd
aliqualiter eſſet conſiderabilis, ſtatur ultimæ
33 † conſuetudini, ac obſeruationi immediatè an
tecedenti. Alex. conſil. 5. col. fin. in 5. Mandel.
34 conſi. 510. nu. 9. cum regulariter † conſuetudo
poſterior deroget priori. l. Mela. §. ſed ſi alimē-
ta. ff. alimen. & cibar. lega. Schrader. de feud.
par. 2. q. partis principalis, ſect. 10. nu. 34. At vl
tima cōſuetudo ītegra oīa emolumēta tribuit
daciario, vt patet ex libris Cameralibus, ergo.

Nec dicatur, nouiſſimos cōductores paſſos
fuiſſe, vt Cameræ vel fiſco quarta pars pœna-
rum adiudicaretur.

Nam per hoc nō fuit inducta cōſuetudo, ad
35 cuius † inductionē requiritur decenniū ad mi
nus. Docto. in l. de quib. ff. legib. Maſchar. de
probat. cōcluſ. 424. n. 26. & ſeq. Viui. opi. 157.
Mandel. conſ. 556. nu. 24. D. Surd. conſil. 58.
nu. 8. ſed nō durauit tantiſper tolerātia ipſorū
cōductorū. Quid plus? Imò nec durare potuit,
cū locatio prædicta ſit ad nouennium tantùm.
Addatur, ꝙ iure non tenebantur conductores
iſti tolerare, vt aliqua pars pœnarum daretur
Cameræ vel fiſco iuxta pręallegata. Vnde ſi id
aliquando paſſi ſunt ex vrbanitate, conſuetu-
36 dinem † induxiſſe non videntur l. fin. ff. itin.
actuque priu. Iaſ. in d. l. de quibus. col. fin. ff. de
legib. Mandel. conſ. 556. nu. 23.

Suppoſito etiam, nō tñ admiſſo, ut dici poſ-
ſet adeſſe conuentionem vel conſuetudinē ero
gandi dictam portionem quaternariam pœna
rum fiſco, attamen per hoc non ſequitur quod
tales cauſæ ſapiant fiſcalitatem.

Reſpectu. n. cōuentionis, dico, ꝙ ſi Camera
prætendit partē pœnæ vigore pacti, certè tota-
liter excluditur conſideratio fiſcalitatis, quia
37 vtitur iure priuatæ conuentionis, quia † Prin-
ceps & fiſcus dicitur vti iure cōi & iure priua-
torū in contractib. Peregr. de iur. fiſc. li. 6. tit. 1.
38 nu. 11. etiā † ſi cōtrahat cū ſubditis, latè Man-
doſ. conſ. 93. col. 1. Quò fit, vt talis qualitas fi-
ſcalitatis omninò ceſſet in præſenti caſu, cum
fiſcus veniat ex capite ac vigore pacti.

Reſpectu autem conſuetudinis, dico, ꝙ ſtan
tibus prædictis talis cōſuetudo eſſet exorbitās
a iure cōi, cum ius cōe ordinet, vt omnia emo-
lumenta ſimilia ſint cōductorū, vt ſupra dictū
39 eſt, & conſequenter aſſerta † conſuetudo eſt
ſtricti iuris, ac ſtrictiſſimę interpretationis. Bel
lo. conſ 33. nu. 7. Curt. iun. conſil. 171. nu. 11.
Gabr. conſi. 81. nu. 48. in 2. Et meritò non de-
40 bet † extendi de caſu ad caſum. D. Surd. conſi.
138. nume. 8. vbi poſt multos ait id procedere
41 etiamſi militet † maior rō. & regulariter † con-
42 ſuetudinem a iure exorbitantem nequaquam
extendi de re ad rē, nec de caſu ad caſum, nec
de perſona ad perſonam. Rolan. cōſ. 55. n. 13.
in 1. Schrader. de feu. par. 10. ſectio. 20. n. 165.
43 168. & ſeq. Vnde probanda eſt † in indiuiduo
ac in particulari caſu, de quo agitur, vt præter
cæteros ait Rolan. conſi. 69. nume. 24. in 3. D.
Surd. conſi. 74. numero 13. Lancell. Galli. con
44 ſilio 121. numero 65. Quia talis † conſuetudo
non ſcripta non inducitur ex verbis, ſed ex a-
ctibus. Gabr. d. conſilio 81. num. 34. Addatur,
quòd talis conſuetudo poſſet fortaſſis operari,
vt dicta quarta pars debeatur fiſco, ſed quòd
cauſa & illius cognitio dicatur fiſcalis, nequa-
quam, quia fieret extenſio conſuetudinis exor
bitantis. Vltra quòd ſequeretur ipſam conſue
tudinem nocere non culpoſis, & tamen con-
45 ſuetudo † nocet illis tantùm qui illam induci
cōtra ſe paſſi ſunt, nempè conductoribus, non
autem alijs, ſcilicet eorum Aduocato, qui nil
habet agere cū conductorib. reſpectu talis con
ſuetudinis adiudicandi partem pœnarū fiſco.
Latè D. Surd. conſ. 254. nu. 33. Cùm igitur nō
conſtet, ꝙ alias Aduocatus fiſcalis per longum
tempus ſub prætextu fiſcalitatis, etiam ſi non
ſtuduerit, nec iuris allegationes fecerit pro pa-
trocinio cauſæ, exegerit a reis condemnatis oc
caſione fraudis Dacij Doganæ in vim dictæ
conſuetudinis in damnum proprij Aduocati
conductoris, qui valdè laborauit, ac iuris alle-
gationes edidit, ac victoriā cauſæ reportauit,
ſalarium a condemnatis exegerit, dubio pro-
cul talis conſuetudo non ei poteſt opitulari.
46 Quinimò † cum agatur de re iudiciali, dico,
neceſſe eſſe conſtare talem conſuetudinem
fuiſſe obtentam in contradictorio, ut poſt Sa-
lic. firmat Aret. in §. ex non ſcripto. numero
10. Inſtit. iur. nat. gen. & ciui. Menoc. conſilio
187. num. 57. verb. clarius hoc idem. Viui. opi.
162. ante fin.

Et ex his patet ſublatum primum motiuū
fiſcalitatis, & cōſequenter ceſſat ēt concluſio,
quòd dignius trahat ad ſe minus dignum. Vl-
tra quòd prædicta concluſio non procedit in
caſu iſto, in quo ſecundum communiorem ac
receptiorem ſententiam, dato quòd dicta pars
pœnæ applicanda fiſco redderet cauſam fiſca-
lem, attamen non in totum, ſed pro parte tan-
tum diceretur fiſcalis, nempè cauſa mixta, vt
infra dicam.

Ad ſecūdū rñdetur, pęnā in caſu iſto eſſe me
rè pecuniariā, nec aliquā pęnā corporis afflicti
47 uā impoſitā fuiſſe, & ideo nō eſſe † cauſam cri-
minalē, & ita loquitur ac procedit Gloſ in op-
poſitū adducta, adeo ꝙ cū agatur de pęna pecu
niaria debita Daciario, ſequit̃ cām eſſe ciuilē
& priuatā, & adhuc militare oīa iā ꝑallegata.

Reſpon-

48 Reſpondetur ſecundò, tunc cauſam † dici criminalem per applicationem pœnæ fiſco, quã finis cauſæ ac iudicij principaliter tendit ad vindictam publicam, ratione publici commodi & ex delicto tantùm; tunc autem dici cau-
49 ſam † ciuilem, quando principaliter in iudicio agitur ad commodum priuatum, ſiue cauſa deſcendat ex delicto, ſiue ex contractu, vt poſt Bald. declarat Alexan. ad Bart. in l. 3. ff. ſepul. viol. Foller. in praxi crim. Rub. Audiantur excuſatores, numero 176. & de communi teſtatur Marant. in Prax. par. 4. numero 2. Idem firmat Maſcat. de probat. concluſ. 463. nume. 2. Afflic. ſuper Conſtit. Regn. lib. 3. Rubr. 32. §. varietates. numero octauo. latè Deci. in Rubr. extr. iudic. numero 96. prima lectura, & num. 52. in ſecunda lectura. Curt. Iun. in Rub. ff. iudic. numero 20. Baiard. ad Clar. quæſtione 1. numero 2. latè de veriori ac receptiori poſt infinitos nuntiat Aſin. in Praxi. in princ. cap. 5. numero 14. & ſequent. & magis communem nouiſſime firmat Scaci. in ſuo tract. crimin. & ciuil. parte prima cap. quinto, & ſexto, vbi optimè loquitur, & in dicto capit. 6. numero ſecundo poſt Rot. Roma. & Menoc. ait, qualitercunque pœna pecuniaria imponatur, ſemper dici
50 † cauſam ciuilem, etiam ſi fiſco totaliter applicetur. At pœna in caſu iſto imponitur ac exigitur ad priuatum commodum tantùm, vt legitur in capitulo quinto. Ordinum Doganæ publicatorum die 26. Nouẽbris 1591. in quo ne verbum quidem de publica vindicta ratione delicti.

Reſpondetur tertiò, dato, non tamen conceſſo, quòd iſta cauſa ſaperet fiſcalitatem, attamen cùm exigua pars pœnæ fiſco tantùm applicetur, reliquum autem priuatis perſonis
51 dicetur cauſa † mixta, adeo quòd reſpectu portionis fiſci poſſet dici criminalis vel fiſcalis, in reſiduo merè ciuilis. cap. Tuæ. vbi Doctor. ext. procur. Anch. quæſtione 1. nu. 5. in 1. Aſin. vbi ſupra cap. 6. nu. 1. Ioſ. Ludo. concluſ. 71. col.... verſ. Contrariam opinionem.

Ad tertium reſpondetur diſtinguendo. Aut
52 † ſalariũ eſt a publico ſeu a Principe deputatum de ſuo ærario perſoluendum in ſingulos menſes vel annos, & tũc procedit oppoſitum;
53 Aut verò † debetur ex crimine damnatorum in caſu victoriæ & tunc dicitur datum ac aſſignatum intuitu & ad ratam laboris in recompenſationem victorioſæ ſentẽtiæ, & illud quis non lucratur, qui non laborauit, vt probè tradit D. Surd. d. conſ. 42. nu. 20. verſ. Quartò. & num. ſequentibus.

Nec quidquam facit, ſi dicatur ex proceſſu conſtare, Dominum Procuratorem patrimonialem compar uiſſe in iudicio iſto pro intereſſe Cameræ, & iudicium ſaltem pro parte ſuiſſe actitatum nomine Cameræ.

Reſpondetur enim ſuiſſe actitatum nomine conductorum, & verè ſententiam non nomine Cameræ, ſed ad inſtantiam cõductorum
54 ſuiſſe promulgatam, & attendenda eſt † ſentẽtia, non autem inſtructio proceſſus.

Reſpondetur ſecundò, Dominum Patrimonialem incaſſum laboraſſe in præſenti iudicio, in quo nullum verſatur intereſſe Cameræ ſaltem circa inſtructionem cauſæ & Proceſſus. Nulla enim legitur conuentio, quòd pars aliqua pœnæ debeatur Cameræ, ſed tota debetur Daciario, vt iam ſupra probauimus; Si
55 ergò aliquid egit, ineptè ac ſine † actione egit, quo in caſu non meretur audiri, ſed a limine iudicij, a iudice ex officio, etiam parte non inſtante, repellendus eſt. Menoch. de arbitr. iud. quæſtione 16. numero ſecundo Magon. de ciſ. Luca. 8. in fin. & licet Domini conductores partem pœnæ Cameræ dari paſſi fuerint, id fuit ob eorum vrbanitatem, quæ ad ius obligationis trahi non debet. Vltra quòd aduertẽn-
56 dum eſt, aliud eſſe † quòd pars pœnæ debeatur fiſco, aliud vero, quod cauſa dicatur fiſcalis per comparitionem Procuratoris fiſci. Nã poteſt tolerari, quòd conductores dent portionem fiſco vigore pacti vel conſuetudinis poſt victoriam obtentam contra reos, ſed tamen per hoc non ſequitur, quod Procurator fiſci debeat ſe ingerere in cognitione cauſæ ac in proceſſus inſtructione, cùm id totum ſpectet ad cõductores Dominos Dacij, ſeu ad eorum præcipuos patrocinantes.

Reſpondetur tertiò, hic non agi de ſalario debito Domino Procuratori patrimoniali, ſed de ſalario prætenſo a Domino Aduocato fiſci, & verè debito Aduocato conductorum,
57 nam realiter † ſalarium & Patrimoniali & Aduocato conductorum debetur. Nam Procurator patrimonialis agendo nomine Cameræ egit etiam cauſa conductorum & de conſenſu conductorum, nec mirum, quia tales conductores fiſci habent iura fiſcalia & in exactionibus pœnarum iſtarum ſibi præualent de iuribus ac nomine & officialibus fiſci, etiam in
58 inſtructione proceſſus, cùm id ſit eis † magis vtile ob fauores fiſci, quinimò Doctores conſulunt Daciatios debere uti nomine fiſci, ſed
59 tamen per hoc non † dicitur cauſa fiſcalis. Bart. in l. Senatus. §. Senatus. numero 23. ff. iur. fiſc. Salic. in l. etiam. numero quinto. C. ad l. Falcid. Pereg. de iur. fiſc. lib. 4. titulo fin. numero 32. Laus Deo.

Carol. Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Contractus eſt nullus, forma licentiarum, & Decreti non ſeruata, & vendicatio fundi venditi competit.*

2 *Onus implicandi pretium terrarum ſpectat ad emptorem.*

3 *Emptor bonorum Eccleſiæ tenetur curare, vt pecunia conſtata ex bonis venditis conuertantur in vtilitatem Eccleſiæ.*

4 *Emptor non poteſt agere ex contractu inito cum Eccleſia, vbi fundus fuit vēditus propter aliquā cauſam, niſi probet cauſæ fuiſſet ſatisfactum*

5 *Clauſula, nec aliter, nec alio modo inducit formam præciſam, taliter quod actus non poteſt diuerſimodè adimpleri.*

6 *Diſpoſitio aliter adimpleta facit deficere partium conſenſum.*

7 *Clauſula nec aliter. nec alio modo, non patitur alium intellectum ſeparatum à verbis.*

8 *Modus eſt moderatio quæda diſpoſitioni adiecta honoratum grauans in tempus perfecta diſpoſitionis.*

9 *Hæres non adimplens modum, priuatur commodo relicti.*

10 *Emptor tenetur tantum numerare pretium inueſtiendum, vel vt inueſtiatur, cum id ſpectet ad venditorem.*

11 *Creditor non tenetur gerere negotium Domini.*

12 *Emptori ſufficit, vt contrahat ea lege, & pretiū ſoluat, vt in alterius rei emptionem ſubrogetur pretium, aliter in mutuo & alijs contractibus.*

13 *Emptor etiā agens contra Eccleſiam non tenetur probare pretium ſolutum fuiſſe verſum in Eccleſiæ vtilitatem, & teſtatur receptiſſima ſentētia.*

14 *Emptor nō tenetur probare verſionem pretij in vtilitatem Eccleſiæ, quando Eccleſia eſt actrix.*

15 *Emptor non tenetur ad ſollicitudinem pro inueſtiendo pretio, exceptuatis contractibus mutui, depoſiti & ſimilium.*

16 *Verſio pretij in vtilitatem probatur ex coniecturis, maximè quando fuit depoſitum ad effectum vertendi iuxta conuenta.*

17 *Contractus vēditionis perficitur ſtatim partibus concordatis circa rem, & pretium.*

18 *Emptor tenetur ſoluere pretium, & venditor inueſtire.*

19 *Præfixio formæ, quando traditur poſt contractum perfectum vel tranſlatum dominium, eius omiſſio non reddit actum nullum.*

20 *Prohibitio alienationis concepta per verba ſonantia in actum perfectum non impedit Dominij tranſlationem in acquirentem, nec res taliter alienata poteſt vendicari.*

21 *Modus inducitur quādo aliquid adiungitur perfecta diſpoſitioni.*

22 *Modus ſolet impleri per viam compulſionis, non autem per viam excluſionis.*

ARGVMENTVM.

An emens rem ſubiectam reſtitutioni faciendæ Eccleſiæ in euentum ſubſtitutionis, ſi ſit facta cum licentia obtenta ab ipſamet Eccleſia, hac conditione, quod pretium inueſtiatur in vna proprietate ſubroganda loco fundi venditi, ſi emptor deponat pretium ad hunc effectum eximatur a dicto onere.

An onus prædictum inueſtiendi ſpectet ad venditorem, vel ad emptorem, & emptorem deciditur non teneri.

CONSILIVM CXXXXI.

Actiones meæ à Domino.

MOnaſteria Sāctorum Dominici, & Vincentij fuerunt alias vocata, ſeù ſubſtituta per fideicō miſſum a quon. Domino Frāc. Rota Teſtatore, caſū quo Dn̄s Hieronymus eius Filius, & hæres, ipſiuſque hęredis filij decederent ſine filijs, &c.

Mortuo teſtatore Dn̄s Hieronymus alienauit prædium vnū prædicto fideicōmiſſo ſuppoſitum Dn̄o Carolo, & fratrib. de Ramo; cū aſſenſu tū, & licentia dictorū Monaſteriorum, & cū Principis Decreto taliter cantantib. Dummodo tū pretium dicti fundi venditi inueſtiatur in alia proprietate idonea perpetuo ſubrogāda loco dicti prędij venditi; Vel ſaltē deponatur non relaxandum, donec inueſtiatur, &c. & non aliter, nec alio modo, & prout latius ex dictis licentijs, & Decreto videre eſt.

Prætendunt Monaſteria eueniſſe caſum fideicommiſſi, in quo fuerūt vocata, nec apparet aliqua proprietas ſubrogata loco dicti prædij venditi, imò nec cōſtat pretium fundi alienati fuiſſe inueſtitum a venditore, nec ab emptore, prout enūtiabatur in ipſis licētijs, & Decreto.

1 Quo in caſu Eccleſia † dicit cōtractū illum fuiſſe, & eſſe nullū, ob nō ſeruatam formā licentiarū, & Decreti, & fundi venditi vēdicationē ſibi competere. l. eleganter. ff. dol. mal. & notat Glichen. in Auth. Hoc Ius porrectum nu. 63. C. ſacroſ. eccleſ. Ideò dixit Aloiſ. de Leo in dicta Auth. Hoc ius porrectum nu. 30.

Quòd ſi fuit facta alienatio ſtabiliū, & non probetur pecuniā fuiſſe verſam in vtilitatē Eccleſiæ, alienationē non tenere, qū fuit facta pp certam cauſam, vt puta pro diſſolutione æris alieni, quia iuſtitia cauſæ non præſumitur, & idcircò, vt dixi, uidetur dicendum Mona-

ſterijs

Digitized by Google

ſterijs Ius competere ad fundum nulliter alie-
natum.

In prę́ſenti controuerſia plures Excellentes
Aduocati conſuluerunt,quorum dictis,in om-
nibus concernentibus tutelam Dominorũ fra
trum de Raino, me libenter ſubſcribo.

Sed quia cardo iſtius negotij (ni fallor) eò
tẽdit,ad cuius curã, & ſollicitudinẽ ſpectabat,
vt pretium fundi inueſtiretur in proprietate
ſubroganda, nec video punctũ fuiſſe medulli-
tus examinatũ, putaui illũ diligenter,ſed bre-
uiter diſcutere pro totali victoria Dominorũ
emptorum.

2 Prima tñ facie vr̃ dicendũ,tale onus † impli
candi pretiũ ſpectaſſe ad emptores ex doctrina
Bald. in l.fin.§.& ſi præfatã nu.6.C.iur.delib.
vbi dicit, ꝙ ſi hæres vendidit res hæreditarias,
adhoc vt ſatisfaceret creditorib. & non ſoluit
pretium,ſed conſumpſit,id cedit dãno empto-
ris,qui debuit procurare, vt pecunia perueni-
ret ad creditores, ſeù legatarios, quod cum nõ
fecerit,non dr̃ ſecurus; & illum ſequitur ibidẽ
Ang.& poſt illos Sicard.nu.14. ſubdens ſimi-
3 le fore dicendũ de emptorib. † bonorũ Eccle-
ſiæ, quorum pecunia cõflata ex tali vẽditione
debet in Eccleſiæ vtilitatẽ conuerti, & in ter-
minis conſuluit Alex.conſ.4.nu.8.in 3.dicẽs;
quòd ſi Eccleſia vẽdiderit rem ſtabilẽ ad hoc,
vt ex tali venditione aliquid fiat pro ipſa Ec-
4 cleſia, tunc emptor non poterit agere † ex illo
cõtractu,niſi probet pecuniã fuiſſe conuerſam
in illam cauſam expreſſam in licẽtia vendendi
data ab Epiſcopo citat Innoc.Butr. & alios in
c.1.extr.de depoſit.& Alex.ſequitur alios,ad-
ducendo Deci.in l.ciuitas n.14. in fin.ff.ſi cer.
petat.dicens creditorem teneri probare pecu-
niam conuerſam in vtilitatem Eccleſiæ,vel ci-
uitatis.

Prædictaq; procedunt tanto fortius in caſu
iſto, in quo fuit data forma præciſa ſeruanda
quoad talem implicationem precij, quæ nul-
lo pacto potuit omitti in Eccleſiæ præiudiciũ
5 ſtante clauſula irritante [nec aliter, † nec alio
modo] quæ clauſula inducit formam prę́ciſam
taliter quod actus non põt diuerſimodè adim-
pleri,l.ſi quidẽ,vbi Bal.C.except. Rol.cõſ.58.
nu.84. & ſeq.nu.11. in 3.Surd.cõſ.268.nu.9.
6 & ſi diſpoſitio aliter fiat,† dr̃ deficere partium
conſenſus. Fuſc. ſingul.11. littera V.Viui.de-
7 ciſ.234. vbi ſubdit hanc clauſulam † non pati
aliũ intellectũ ſeparatum a verbis; & hoc latè
proſequitur Rim.iun.cõſ.555.nu.3.cũ plurib.
ſeq.ſiuè præfata clauſula fuerit adiecta diſpoſi
tioni conditionali, ſiue modali; nam modus
8 † dicitur eſſe moderatio quædam diſpoſitioni
adiecta honoratum grauans in tempus perfe-
ctæ diſpoſitionis. Meno.conſ.131.col.prima,
& ego tetigi. conſil.20.nu.14. Quia modo nõ
9 impleto corruit actus,& ideò hę́res † nõ adim-
pleus modum, priuatur commodo relicti,l.2.
C.his quæ,ſub mo.latè Surd.conſi.268.nu.7.
vbi alios adducit,& conſ.181.num.10. vbi lo
quens in puncto dixit,quod conuentio verten
di pretium in certam cauſam irritatur, quan-
do non fuit verſum, & conſequenter modo
non ſeruato.

In contrarium tñ eſt veritas;nam ſufficit em
10 ptori † numerare pretium abſq; ulteriori cura
illud inueſtiendi, vel,vt inueſtiatur, cũ id ſpe-
ctet ad venditorẽ, tex.eſt clarus in l.fin.ff.exer
11 cit.actio.ibi (etenim nõ oportet creditorẽ † ad
hoc adſtringi,vt ipſe reficiendæ nauis curã ſu-
ſcipiat,& negotium Dñi gerat, quod certè fu-
turũ ſit,ſi neceſſe habeat probare pecuniam in
refectionem erogatam eſſe) concordat tex. in
l.1.§.non autem.ff.eo.tit. & ita tradit Bart. in
l.doli mali,nu.7.8.ff.nouat. & per illos textus
hanc cõcluſionem probat poſt alios Molin.de
Primag.lib.4.c.4.nu.21.ſed verius dicens, ſuf
12 ficere † emptori ſi ea lege contrahat, & pretiũ
ſoluat adhoc, vt in alterius rei emptionẽ ſubro
getur, nec ad illum ſpectare,vtrum in emptio-
nem cõuertatur. Hinc dixit Sũma Silueſtrina
in verſic.Alienatio quæſt.26.nu.24. non opor
tere emptorem ſcire ad quem vſum pecunia ſo
luta vigore emptionis bonorum Eccleſiæ con-
uertatur,& aſſecurari de vtilitate Eccleſiæ,ſed
illi ſufficere emere rẽ iuſto pretio, & reliquum
relinquere vendentium conſcientijs, & in con
tractu emptionis factæ ab eccleſia ad id empto
rem nõ teneri(quidquid in mutuo,& alijs cer-
tis caſibus decidatur, vt infra dicam) firmat
Deci.conſi.36.nu.8.verſiculo.Tertio principa
liter, illũ ſequitur & de receptiori teſtatur Pi-
nell.in l.2.par.2.cap.4.num.70.C.reſcinden.
vendit.alios adducit,& ſequitur Meno. conſi.
114.nu.9.& pulchrè Surd.conſilio 181.num.
43.& ſeq.ac nouiſſimè Caball.conſi.141.nu-
mero 3. & per totum, vbi ſuſtinet indiſtinctè
13 eſſe emptorem † etiam agentem contra Eccle
ſiam, non teneri probare pretium per ipſum ſo
lutum,fuiſſe verſum in Eccleſiæ vtilitatem; &
ita ſatis patet hanc eſſe receptiſſimam ſenten-
tiam.

Nec releuant appoſita, quia ſatis patet non
eſſe curanda in propoſito iſto, cum cõtrarium
probetur per leges apertas,& tot patrum rece-
ptiſſimas doctrinas.

Reſpondetur ſecundo in contrarium addu-
cta poſſe admitti, & procedere, quando em-
ptor ageret ad pecuniam, vel ad rem conſe-
quendam contra Eccleſiam; nam tunc debe-
ret probare ſuã intentionẽ, & cõſequẽter ver-
ſionẽ pecuniæ in vtilitatẽ Eccleſiæ. At ſecus in
14 caſu iſto, in quo ipſa nec Eccleſia † eſt aſtri-
cta ad recuperationem rei alienatæ, nam tunc

emptor conuentus à tali onere prorſus eximi-
tur, ita docuit Socin. in conſilio 15. nume. 26.
verſiculo 6. probatur, quia poſito, in l. 1. Deci.
conſilio 36. num. 8. verſiculo Secundo pro re-
ſponſione conſiderandum eſt Crau. conſ. 813.
numero 2. latè Maſcar. de probat. cōclu. 1160.
numero 36. Meno. lib. 3. pręſumpt. 55. num. 1.
& ſeq. Surd. conſ. 181. nu. 44. diffusè Caball.
conſi. 141. nu. 40.

Reſpōdetur tertio talem verſionem fore cu
randam, & probandam per creditorem contra
hentem cum Eccleſia, quando agitur de cōtra-
ctu mutui vel depoſiti, vel de venditione facta
ex cauſa perſoluendi, ſeù extinguendi debita
ipſius Eccleſię: At demptis iſtis trib. caſibus,
15 † emptorem non grauari ad talem ſollicitudi-
nem, vt aduertit Soci. dicto conſi. 15. num. 25.
ante fin. Deci. dicto conſ. 36. num. 8. verſiculo
Tertio principaliter, alias congerit Men. dicto
conſ. 114. nu. 9. optimè Surd. conſi. 181. num.
43. facit Caball. dicto conſ. 141.

Reſpondetur quarto ex abūdanti, quod qñ
etiam talem talis verſio foret probāda per em-
16 ptorem, cum verſio † ipſa ſoleat ex coniecturis
probari, & pretium fuerit depoſitatū realiter;
promiſeritque depoſitarius illud ſoluere impli
candum pro cautione Eccleſiæ, accedente tē-
poris diuturnitate ſatis diei probatam dictam
implicationem, vt in puncto firmat Dec. dicto
conſi. 36. nu. 8. verſ. Tertio aduertendum eſt.

Tollitur etiam quod dicebatur de nullitate
contractus, ſeù de forma inducta per clauſulā
illam; Nec aliter, nec alio modo, &c. Siquidē
verba illa fuerunt appoſita actui explicando
poſt contractum perfectū emptionis; quia pri-
17 mo cōtractus † emptionis cōficitur, ſtatim par
tibus concordatis circa rē, & pretiū, & ideo ſo-
lo conſenſu cōtrahitur iurib. notis, ex poſt ſol-
18 ui debet pretium per emptorē, † & poſtea inue
ſtiri per venditorem, vt exemplificando docēt
Soci. Bero. & Cepha. locis relatis per Burſ. con
ſilio 184. nu. 53. verſi. Sexto hæc omnia.

Modò in propoſito dico, ꝙ formæ præfixio
tunc vitiat actum, quando a principio trahitur
forma attributiuè Iuris, ſed qñ traditur poſt cō
19 tractum peſectum, † & poſt Dominium tranſ-
latum, eius omiſſio non reddit actum nullum,
vt poſt Gloſ. tradit Alex. ad Bart. in l. vniuerſa
c. Precibus Imp. offer. Franc. dicto Pont. conſi.
36. nu. 46. conferunt tradita per Felin. in cap.
Quoniam frequenter col. 3. verſi. Tu verò attē
de extra, vt lit. non conteſt. & per Coſt. de re-
trotract. caſ. 7. cap. 9. nu. 23. & ſeq.

Confirmatur iſta cōcluſio, ex eo, quod pro-
20 hibitio † alienationis concepta per verba ſo-
nantia in actum perfectum non impedit domi
nij tranſlationem in acquirentem, nec res tali
ter alienata poterit vēdicari l. ſtrictius ſeruus.
ff. manum. teſta. & tradit Deci. conſil. 182. nu.
4. verſiculo Tertio principaliter Ruin. conſilio
131. nume. 8. in 2. Petra de fideicom. quæſt. 3.
nu. 9. & quæſt. 4. nu. 4. Ideò infertur in propoſi
to, quod onus conuertendi, ſeù inueſtiēdi pre-
tium in aliam proprietatem, fuit modale, vt
etiam ſupra tetigi, non autem conditionale,
21 quia modus † inducitur quando aliquid adiū
gitur perfectę diſpoſitioni, Bero. conſi. 66. n. 5.
in 2. & nos diximus conſ. 20. nu. 13. At modus
22 ſolet † impleri per viam compulſionis, non au
tem per viam excluſionis, Craſſ. in §. legatum
quæſtione 46. & quæſtione 58. cum pluribus
per nos congeſtis dicto conſil. 20. nu. 11. Quò
fit, vt inanis omnino reddatur vexatio propoſi
ta per dicta Monaſteria.

Tandem iſta controuerſia fuit ſemel deciſa
ex alijs fundamentis, in gratiam DD. Fratrum
de Ramo, vt per Surd. deciſione Mant. 156.
Laus Deo.

Carol. Bardel. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Theſaurarius Principis per reuiſores computorum compertus debitor, vel negligens poteſt ſtatim per Iudicem abſque citatione condemnari.*

2 *Executio perſonalis, & tenuta bonorum pro debito Camerali liquido competunt.*

3 *Confeſſio mariti cum renuntiatione exceptionis dotis non tradita vti in fraudem legis, & inter perſonas prohibitas ſequuta creditoribus mariti & ipſi marito non præiudicat.*

4 *Confeſſio mariti ſicuti valet vbi præceſſit dotis promiſſio ita e conuerſo in fraudem & vim donationis facta ſupponitur, quando de promiſſione non apparet.*

5 *Confeſſio mariti non conſtito de dotis promiſſione iuramento non firmatur.*

6 *Confeſſio mariti facta ante ius creditoribus quæſitum elapſo tempore opponendi exceptionem nō numeratæ dotis, illis præiudicat de promiſſione non appareat.*

7 *Reſtitutio in integrum ex clauſula generali competit creditoribus mariti ignorantibus dotis confeſſionem.*

8 *Confeſſio mariti ære alieno grauati vel paulo poſt illam contracti creditoribus etiam futuris non præiudicat.*

9 *Pars æſtimatur iure totius.*

10 *Remoto toto dicitur remota pars.*

11 *Cui admittitur totum multo magis pars quæ ſine toto ceſſat.*

12 *Pars in toto continetur.*

13 *Partem rei tangens dicitur totam tetigiſſe.*

14 *Pars vna diſpoſitionis dicitur totā tangere quando non poteſt ſtare de per ſe.*

15 *Hypotheca, & obligatio in bonis adminiſtratoris competit a die capta adminiſtrationis, & excludit vxorem ex poſt ductam.*

16 *Bona*

16 *Bona praſentia, & futura veniunt tam in tacita, quam in expreſſa hypotheca.*

17 *Bona furis ſunt hypothecata pro reſtitutione male ablatorum.*

18 *Hypotheca vxoris poſterior expreſſa praſertur anteriori tacitæ.*

19 *Dotis cauſa vtcunque poſterior in bonis poſtea per virum quaſitis alijs anterioribus praſertur.*

20 *Pralatio datur doti contra priuatos non contra fiſcum pariter priuilegiatum.*

21 *Fiſcus ex ſpeciali priuilegio praſertur omnibus creditoribus in poſtea quaſitis.*

22 *Doti praiuditium infert ordo dictans bona officialium dici obligata Camera.*

23 *Vxor pro dote nedum fiſco non praſertur ſed etiã ipſa dos venit in ſubſidium pro debiti primipilaris ſatisfactione.*

24 *Bona paraphernalia vxoris licet non cadant in obligatione primipilari, debet tamen probari illa eſſe talia ad excluſionem fiſci.*

25 *Vxori dicenti bona acquiſiuiſſe de pecunijs proprijs non creditur, niſi probetur, cum praſumantur viri, vt euitetur ſuſpicio turpis quaſtus.*

26 *Bona praſumuntur quaſita de rebus & pecunijs adminiſtratis ſi conſtat adminiſtratorem ab initio fuiſſe pauperem.*

ARGVMENTVM.

Vxor pro dote ſua non prȩfertur fiſco, in bonis mariti debitoris ex cauſa adminiſtrationis, & debiti primipilaris.

CONSILIVM CXXXXII.

Actiones mea à Domino.

IN præſenti iudicio actitato
contra Dñm Bottacinum &
Dominã Panicellã eius vxo-
1 rem aduertendum eſt, ꝙ † eo
ipſo, quòd Reuiſores compu-
torum & rationum admini-
ſtrationis per Theſaurarium publici ærarij ſeù
Principis, ex viſione librorum repererint The-
ſaurarium eſſe debitorem, ſeù alias perperam
ſe geſsiſſe, abſque alia citatione poteſt per iu-
dicem condemnari. l. 2. §. quod ſi de frumenta
ria. vbi Bar. ff. de admin. rer. ad ciui. perti. Soci.
in l. ſi quis arbitratu. nu. 30. ff. verb. oblig. Pe-
regr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 7. numero 6. & ſeq.
vbi ſubiungit ità de conſuetudine obſeruari,
2 & quod † pro tali debito liquidò proceditur
ad capturam perſonæ, & ad tenuram bono-
rum. l. nemo carcerem. C. exact. tribut. libro
10. cum concordantibus per Pereg. vbi ſupra.

Quibus ſic ſe habentibus videndum eſt, an Domina Margarita Panicella vxor dicti Bottacini ſit præferenda Ducali Cameræ pro dote ſua in bonis præfati Bottacini vigore inſtrumentorum ac aliorum in proceſſu deductorum nomine eiuſdem Panicellæ.

Et verè arbitror nullo pacto eſſe prȩferendã ipſi Cameræ, ex pluribus.

Primò quia confeſsiones factæ per Bottaci-
num in dictis Inſtrumentis & apochis nil ad-
3 modum nocent Cameræ quia † confeſsio do-
tis facta a marito conſtante matrimonio, addi
ta renuntiatione exceptionis dotis non tradi-
tæ, nullam dotis traditionem importat, ſed ſim
plicem donationem ad vxoris commodum, ex
quo per dictam renuntiationem non poteſt di
ci facta confeſsio ſub ſpe futuræ numeratio-
nis, & ideò non præiudicat creditoribus mari-
ti imò nec ipſi marito, & conſequenter vxor re
ſpectu talis confeſsionis nõ gaudet priuilegio
dotis, cùm agatur de ipſius mulieris lucro, &
talis confeſsio reputetur facta in fraudem le-
gis, & inter perſonas ſuſpectas. Ita præciſè do-
cuit Imol. in l. ſi conſtante. in prin. colum. pen.
verſiculo. Sed tu potes ex hoc concludere. ff.
ſolut. matrim. quam ſententiam tamquam ve-
ram & receptiorem ſemper ſecurus fuit Alex.
[ipſo teſte] in conſi. 142. num. 4. verſ. Nec ob-
ſtat ſi diceretur in quinto Aret. in l. ſi diuortio.
ff. verb. oblig. & conſi. 86. col. 3. Ex hoc infero.
& prius col. 2. Secundò oſtenditur. Socin. in l.
1. nu. 100. ff. ſolut. mat. Gozad. conſ. 28. nu. 21.
Ang. de Aret. in §. fuerat. num. 13. 14. Inſtitu.
actio. latè Iaſ. conſilio 32. in 3. per totum. vbi
ait ab hac opinione in iudicando & conſulen-
do non eſſe recedendum. Purp. ſequitur in con
ſil. 236. nu. 6. & conſil. 478. nu. 18. Rui. conſil.
137. nu. 3. 4. in 4. & idem poſt Corn. & Aquẽſ.
Firmat Rube. conſ. 78. nu. 2. verſ. Sed tota dif-
ficultas. Bello. conſ. 47. nu. 3. 4. Pariſ. conſi. 86.
nu. 35. in 3. Grat. conſ. 54. nu. 28. in 1. Didac.
lib. 1. variar. reſolut. cap. 7. col. 6. num. 4. verſi.
Quamobrem ego opinor hãc ſecundam. Gail.
lib. 2. obſeruat. 81. nu. 3. Rimin. ſen. conſ. 216.
Rimin. iun. conſ. 755. nu. 31. & ſeq. Crau. con-
ſil. 40. num. 1. Maſcar. de probat. concluſ. 566.
nu. 3. 4. Cioffi. conſil. 32. nu. 2. in 1. quam vti
communem ſequitur Menoc. lib. 3. præſumpt.
12. nu. 51. & prȩſumpt. 14. nu. 5.

Secundò talis mariti confeſsio non releuat, quia eam non anteceſsit aliqua dotis promiſſio uel conſtitutio ei facta per vxorem, de illa enim non conſtat nec conſtare poteſt. Siquidem ſecunda confeſsio, de qua in inſtrumento celebrato de anno præſenti 1600. eodem modo & forma, de quibus in apochis in calce dicti inſtrumenti regiſtratis probat

nunquam ipſi Bottacino antea fuiſſe promiſ-
ſam ſeu conſtitutam certam dotem, cum in
dictis apochis ipſe fateatur recepiſſe certos
denarios ad computum dotis ſibi conſtituen-
dæ vel conſignandę, & ita patet hucuſque non
cõſtare, quod eidem fuerit promiſſa certa dos,
ſed clarè contrarium probari confeſſiones illas
non fuiſſe factas in executionem præambulæ
promiſſionis dotis. Vnde ſequitur concluſio
4 quòd † ſicuti pręcedente promiſſione dotis cõ-
feſſio ſubſequens dicitur facta pro reali libera-
tione eius quod antea fuit promiſſum, & ita
arguatur quod verè dotis ſolutionem accepe-
rit. Gabr. titulo de iur. dot. concluſ. 4. nume. 1.
& ſeq. Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 66. numero 25.
D. Surd. conſilio 397. numero 5. & conſi. 322.
numero 22. Ita è conuerſo non conſtito de Ca
pitulis matrimonialibus, ſeu de antecedente
dotis promiſſione in fraude & in vim donatio
nis facta ſupponitur. tex. in l. in contractibus.
§. ſed quoniam. C. non numerata pecunia, &
explicitè Baldus conſilio 352. in tertio & poſt
Socinus ita tradit Maſcar. de probat. concluſ.
362. numero 2. & 20. & poſt Aret. ita declarat
Crau. conſilio 40. numero tertio verſiculo Ter
5 tiò reſpondeo. Quinimo † nec iuramento fir-
matur talis confeſſio non edocto de primordia
li promiſſione. Gabr. de iur. dot. concluſ. quar-
ta numero 6.
6 Nec dicatur † obſtare lapſum temporis op-
ponendi exceptionem dotis non habitæ, nem-
pè biennij, quo in caſu etiam non probata
præambula dotis promiſſione talis mariti con
feſſio præiudicat omnibus creditoribus. Bald.
Nouel. in l. prima numero 146. ff. ſoluto matri
monio & de cõmuni poſt alios teſtatur Crau.
conſilio 40. numero 6. Gabr. titulo de iur. dot.
concluſ. 4. numero octauo. Ioſ. Ludo. deciſ. Pe-
ruſ. 66. numero 37. Borcell. conſilio 56. nume.
30. & id ſine dubio procedit, quando viri con-
feſsio emanauit antequam ſe obligaret credi-
toribus & conſequènter ante quæſitum ius ip-
ſis creditoribus, [vt in præſenti caſu, vbi non
conſtat de aliqua obligatione Bottacini facta
creditoribus] nam vxor omnibus alijs præfer-
tur. latè Anch. quæſtione 32. nu. 4. & per totã
parte 2.

Reſpondetur etenim quòd vltima confeſ-
ſio Bottacini complectens alias confeſsiones
in apochis in calce inſtrumenti regiſtratis con
diti de annò 1600. eſt intra tempus opponen-
di, meritò ceſſat obiectum, quia ratificatio pr̨e
dicta idem operatur ac ſi iteratò idem confeſ-
ſus fuiſſet, vt eſt notiſsimum.

Reſpondetur ſecundò oppoſita poſſe milità
re data creditorum ſcientia de tali confeſsione
7 Bottacini & de temporis lapſu, ſecus † ſi illam
ignorauerint, nam tali in caſu illis ſubuenitur
per reſtitutionem in integrum, ex clauſula ge-
nerali, ſi qua mihi, &c. [quidquid dixerit Bal.
Nouel. in d. l. 1. numero 146.] Ita Alex. in ea-
dem l. 1. numero 35. vbi Socin. numero 90. in
fin. verſiculo. Illud autem expeditum. ff. ſolut.
matr. Gozad. conſilio 28. numero 20. Ioſ. Lud.
deciſ. Peruſ. 66. numero quarto optimè Vrſil.
ad Affli. deciſ. 402. colum. 1. vbi ſubiungit hęc
potiſsimum procedere, quando maritus iã ære
alieno grauatus fecit talem confeſsionem, vel
paulò poſt illam debita contraxit [vt in caſu
8 iſto] nam certè † dicta confeſsio non præiudi-
cat creditoribus etiam futuris. addo ego Bolo-
gn. in d. l. 1. in fin. ff. ſolut. mat. & Meno. lib. 3.
præſumpt. 13. nu. 24. & 29.

Tertiò conſidero Bottacinum in dictis apo
chis confeſſatis & regiſtratis utſupra, ſateri ſe
recepiſſe dictos denarios, &c. ad computum &
pro parte dotis ſibi conſtituendæ & conſignan
dæ. Modò ſi non conſtat de promiſsione nec
de cõſtitutione dotis integralis, quomodo po-
teſt dicere, ſe accepiſſe pro parte dotis? Idcircò
igitur dicendum eſt, confeſsiones illas fuiſſe
ſimulatas, quia ſi non conſtat de toto ceſſat cõ
9 ſideratio partis, cum † pars æſtimetur iure to-
tius. l. quæ de tota. ff. rei vendi. & poſt Euerar.
10 tradit Vueſemb. conſ. 18. nu. 32. & † remoto
toto dicitur remota pars. Idem Vueſemb. con-
ſil. 3. num. 47. verſ. Quamobrem etſi verum ſit,
11 quia † cui totũ adimitur ei multò magis pars
quæ dari nõ poteſt ceſſante toto. l. ſi quis cum
totum. ff. except. rei iudic. l. Papinianus. §. quo
niam. ff. inoffic. teſta. Iaſ. in l. iuriſgentium. §.
adeo. ff. pact. Corn. cõſ. 48. nu. 7. Aemylia. cõſ.
1. nu. 3. Idem Vueſemb. conſ. 24. nu. 4. Alibi
12 dr̄ † partem contineri in toto. l. cũ executione.
ff. verb. oblig. Vueſemb. conſil. 78. nume. 2. &
13 † tangens partẽ rei dicitur totã tetigiſſe. c. Vul
14 garis. de Pœni. diſt. 1. Ideo † qñ vna pars diſpo
ſitionis nõ põt ſtare de per ſe ſine præcedentia
integralis diſpoſitionis faciens mentionem de
parte dicitur totã tangere & ſupponere. Man-
del. conſ. 724. nu. 20. Quò fit igitur vt non con
ſtito de corpore dotis, mentio partis dicatur fi-
ctitia, & per conſequens nullo modo curanda
maximè in terrij præiudicium.

Quartò adducitur ꝙ Dñs Bottacinus cœpit
fungi munere Theſaurarij vſq; de anno.....&
ita ante matrimoniũ contractũ cum Dña Pani
15 cella. At † adminiſtrator quilibet a die cæptæ
adminiſtrationis tenetur ex integro & totali-
ter de omnibus male geſtis & adminiſtratis,
ex quo omnia geſta dependent a primo fun-
damento adminiſtrationis, non autem oriun-
tur nouæ obligationes ſecundum varia tem-
pora ſucceſsiua quibus adminiſtrauit, adeo
quòd ipſi Cameræ longè prius fuit quæſita
obligatio & hypotheca in bonis Bottacini
pro

pro toto tempore adminiſtrationis, quam fue-
rit quæſita vxori pro eius dote, vt in propoſito
latè aſſerit Decia.conſi. m.n.103.& 197.in 1.
& diffuſius Rimin.iun.conſi.587.nu.5. vſque
ad fin.vbi n.10.& ſeq. extendit dictam hypo-
thecam nedum in bonis adminiſtratoris extã-
tibus tempore cæptæ adminiſtrationis, ſed ẽt
16 in bonis ex poſt quæſitis,cum † omnia bona
præſentia, & futura veniant tam in tacita quã
in expreſſa hypotheca,& obligatione iuribus,
& doctrinis per eum citatis, vbi etiam nu. 14.
17 ait in ſimili, † bona furis diei hypothecata pro
reſtitutione male ablatorum.
18 Nec obijciatur † hypothecam vxoris poſte-
riorem eſſe expreſſam,ideo præferendam alte-
ri tacitæ anteriori. l. aſſiduis. C. qui potio. in
19 pign.& † cauſam vtcunque poſteriorem dotis
in bonis poſtea per virum quæſitis alijs ante-
rioribus præferri. Bald. in l.fin.nume.6. C.qui
potio.in pign.Rip.in l.priuilegia. num.31. ff.
priuil.credit.Peregr.de iur. Fiſc.libro 6. tit.6.
num.17.
Reſpondetur enim hic non agi de dote ve-
ra ſed de confeſſata, quæ non gaudet priuile-
gio dotis in præiudicium creditorum, vt dixi.
20 Reſpondetur ſecundo, † prælationem dari
doti contra priuatos creditores non contra fi-
ſcum pariter priuilegiatum.dict. l. aſſiduis ibi
[ſancimus ex ſtipulatu actionem &c. contra
omnes mariti creditores] iuncta Gloſ. magna
ibi in verſi.Fallit tamen in fiſco. l. 2.C. priuil.
fiſci. & paſſim notant Docto.in d.l. 1. ff.ſolut.
21 matrimo. & † ex ſpeciali priuilegio fiſcus præ
fertur omnibus creditoribus in bonis debito-
ris poſtea quæſitis text. expreſſus eſt in l. ſi is
qui. Vbi Bar.& alij.ff.de iur.fiſci.Peregr. d.li.
6.tit.6.nu.15.non igitur debet fiſcus eſſe dete
rioris conditionis ipſa dote, tum quia æquipõ
derant in prælatione, tum etiam quia ſi aliter
diceremus, ſequeretur abſurdũ, quòd ſcilicet
extenſio priuilegij præualeret deciſioni: Nam
priuilegium iſtud prælationis in bonis debito-
ris quæſitis per eum poſt ipſius obligationem
a iure fuit conceſſum fiſco. d.l. ſi is qui. ff. iur.
fiſc.poſtea fuit extenſum, & participatum cau
ſæ dotis. Vnde ſi dos in tali caſu præferretur
fiſco,fiſcus lapidaretur quodammodo de bo-
no opere, ex quo incommodum ex ſui libera-
litate conſequeretur, &, vt dixi, ſequeretur,
quòd caſus per extenſionem,comprehenſus in
priuilegio ſuffocaret principale priuilegiatũ,
quod eſt omnino deridendum. Addatur, quòd
22 † ex ordine Ducali [mihi ſuppoſito] dictanti
vt bona officialium dicantur obligata Came-
ræ, ac ſi fuiſſent illi expreſſe obligata; dicitur
patratum præiudicium doti,vt in ſpecie tradit
Roma.conſi.167.& in terminis poſt Caſtr. no
tat Rip.in l.1.n.27.ff.ſol.matri.

Quinto facit, quòd hic agitur de debito pri
mipilari nempe de debito contracto cum Ca-
mera per Theſaurarium ſeu adminiſtratorem
ærarij Principis, & ex cauſa adminiſtrationis
23 male geſtę,quo in caſu † illius vxor nedum eſt
poſterior fiſco pro conſecutione dotis ſuæ in
bonis huiuſmodi adminiſtratoris, ſed etiam
ipſamet bona dotalia vxoris cadunt in ſubſi-
dium ad talis fiſcalis debiti ſatisfactionẽ.text.
manifeſtus in l.ſatis notum.vbi Bald.Ange.&
alij.C.in quib.cauſ.pign.l. vtilitas. C. de pri-
mipil.lib.12.Ang.in l.1.C.priuil. fiſci. Alc.in
l.ait prætor.§.in venditione.n.27. ff. re iudic.
late in terminis noſtris Capic.deciſ. 129.nu.
13.vſque ad fin. Neguſ.de pignor.2.memb.5.
par.n.27.Peregr.d.tit.6.n.42. & ſeq. Aſin.de
execut.fol.179.cap.54.
24 Quinimo † etſi alia bona paraphernalia pręͅ
tenſa per vxorem non cadant in tali obliga-
tione pro primipilari debito, attamen para-
phernalitas debet per vxorem probari, aliàs
dicentur obnoxia.l.1.vbi Bal.& alij C.priuil.
fiſc. Peregr.vbi ſupra nume.42. de qua tamen
probatione hucuſque non conſtat. Non enim
conſtat de dote data primo viro, ideo vxor nõ
præſumitur habere bona. Nec releuat, quòd
dicatur illa acquiſiuiſſe de pecunijs proprijs,
25 quia † non creditur tali enuntiationi alio nõ
conſtito,ad euitandã ſuſpicionem turpis quę-
ſtus.l.Quintus.ff.donat.int.vir.l.etiam.C.eo.
tit. Imo potius talis pecunia peruenta ad ma-
nus vxoris dicitur propriè cameralis: nã ſi præ
ſumitur deriuaſſe a Bottacino marito, ſeu ex-
cerpta per vxorem ex eius bonis.d.l. Quintus.
26 d.l.etiam. Et † tempore cæptæ adminiſtratio-
nis Bottacinus fuerit pauper, præſumitur illã
habuiſſe,& alia bona acquiſiuiſſe de bonis de-
narijs adminiſtratis, vt poſt alios conſiderat
Rimin. iunior dicto conſilio 587. numero 22.
Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

*1 Princeps poteſt alicui facultatem concedere ex-
cauandi aquam per fundos alienos ſoluto pretio
Dominis fundorum.*

*2 Princeps ratione publicæ vtilitatis poteſt tollere
ius tertio & n.9.*

3 Publicæ intereſt inundationes tolli.

*4 Molendini noui erectio publicum concernit com-
modum*

*5 Aquam fluentem per tempus immemoriale a ſoli-
to curſu auertere non licet.*

6 Antiquitati ſtatur in controuerſijs aquarum.

*7 Factum principis caſus fortuitus reputatur, & il
li non ſubiacet promiſſor euictionis.*

8 Prin-

Digitized by Google

8 *Princeps licet poſſit tollere ius tertij ex cauſa publicæ vtilitatis, id tamen non præſumitur, niſi expreſſe declarauerit.*

10 *Princeps non dicitur velle tertio præiudicare, quando aliter publicæ vtilitati conſuli poteſt.*

11 *Princeps ob publicam vtilitatem, vel neceſſitatē auferens rem alicui, illam neceſſitate ceſſante reſtituere tenetur.*

12 *Princeps quando declarat ſe velle tertio præiudicare, intelligitur de modico non de graui præiuditio.*

13 *Molendinum nouum ad præiuditium antiqui conſtrui nequit, quando aqua pro vtroque non ſufficit.*

14 *Molendini noui conſtructio impediri non poteſt ſub prætextu lucri ceſſantis.*

15 *Molendinum dicitur amiſiſſe iura ſua, quando decurſio aquarum contigit facto Principis exteri.*

16 *Aqua antiquitus, & per immemoriale tempus Molendino debita inuito Molendini Domino auerti non poſſunt.*

17 *Aqua diuersi non poteſt per Dominum Molendini ſuperioris in præiuditium inferioris.*

18 *Ius competens per modum facultatis, eſt impræſcriptibile.*

19 *Priuilegium licet per decēnalem non vſum amittatur, tamen id non procedit quando competit facultas eo vtendi pro libito voluntatis.*

20 *Ius præoccupationis, et cæteris prohibendi, ut amiſſum dicatur duo requirit, quod Molendinum ſit deſtructum, & etiam hobitum pro derelicto.*

21 *Molendinum tunc dicitur deſtructum quando illius nullæ reliquiæ viſibiles remanſerunt.*

22 *Pro derelicto haberi id dicitur, quod Dominus, ea mente abijcit vt in numero rerum ſuarum eſſe nolit.*

23 *Pro derelicto haberi non poteſt, quod ſalutis cauſa interim dimiſſum eſt, nec quod ex naufragio expulſum eſt.*

24 *Vis eſt voluntati contraria.*

25 *Factum Principis inter impoſſibilia & fortuitos caſus reputatur.*

26 *Culpæ vel negligentiæ non eſt imputandum, quod factum non eſt profuturum.*

27 *Impeditus impedimēto facti ſemper poteſt in integrum reſtitui abſque metu præſcriptionis.*

28 *Iura non amiſſa, ſed interrupta veniunt reſtituenda.*

29 *Conceſſio noua ducendi aquam ad Molendinum antiquum illum non reſtituit ex primo iure, ſed ex nouo.*

30 *Ius aquæ ducendæ, ex flumine ſicuti perditur, per mutationem aluei vnico impetu, ita etiam, quādo mutatur Principis iuſſu.*

31 *Reſtitutio in priſtinum ſemper ſilet, quando reperitur mutata facies rei.*

32 *Nouitas reſidet in mutatione ſubſtantiæ non ſolius accidentis, & numero 34.*

33 *Agere ex primo actu dicitur, qui remanet informatus ex nouo.*

34 *Aqua dicitur illius, per cuius territorium defluit, ſiue ibi oritur ſiue altius.*

35 *Dominus vnius territorij non poteſt diſponere de aqua defluente in territorio alterius in præiuditium conceſſionum ab ipſo Domino aquarum factarum.*

37 *Aquæ vſus defluentis per fundum vnius ad commoditatem alterius impediri nequit quādo impedienti non prodeſt, & impedito nocet, niſi oriatur in proprio fundo.*

38 *Aquæductus per immemorabilem vſum vni quæſitus non poteſt eo inuito alteri concedi.*

39 *Conceſſio iuris aquæ ducendæ intelligitur dummodo in iniuriam, & damnum habentis antiquum Molendinum non cedat.*

40 *Decretum conceſſum ex falſa, vel erronea cauſa non eſt curandum.*

ARGVMENTVM.

An & quando conceſſio iuris aquę ducendę & nouum Molendinum extruendi in prę iuditium alterius conceſſionis, & iuris antiquiſſimi teneat, & præſcribi poſſit latè, & exacte tractatur.

CONSILIVM CXXXXIII.

Actiones meæ à Domino.

IN articulo controuerſo inter Perilluſtres Dominos Fratres de Pretis aduerſus Perilluſtres Dominos Fratres de Cataneis præfati DD. Catanei allegant ſe habere intentionem fundatam in decreto Sereniſſimi Domini eis cōceſſo de anno 1589 quo cauetur, vt poſſint excauare canale pro vſu aquæ labentis ex Molendinis Nuuolariæ, & nouum Molendinum erigere, necnon prouentus exinde perceptos in ſuos vſus conuertere, attēta maximè relatione Perilluſtris Magiſtratus, qua patet id dictis DD. Fratribus poſſe concedi, cum non ſolum damnum alicui imo magnum commodum ſubditis ſuæ Celſitudinis ſit allaturum &c. & prout latius in dicto decreto regiſtrato in proceſſu fol. 92. &
1 ſeq. Non inquam ambigendum eſt † Principem poſſe concedere alicui facultatem excauandi aquæductum per fundos alienos ſoluto pretio Dominis fundorum. Rolan. conſ. 69. n. 41. in 2. Meno. conſi. 103. n. 27. D. Surd. conſ. 130. n. 6. & 12. Morot. conſi. 8. n. 24. & ſeq. &
præ-

præcipue quando id concernit publicum com-
2 modum, quia † eo in caſu poteſt Princeps tol-
lere etiam ius tertij, reſpectu ſcilicet vtilitatis
publicę Gab.ti.de iu.quæſi.non tolle.concl. 1.
3 Rolan.conſi.71.nu.1. in 3. † Publice inquam
intereſt inundationes tolli. Veggi. conſi.1. n.
86.& 10. Bera conſi.140. n.25. Sicuti pariter
4 † commodum publicum concernit noui Mo-
lendini erectio.Bal.conſ.463.n.7.in 4. Hæcq;
colliguntur ex reſponſo elegantiſſimo D.Ad-
uocati edito in gratiam prędatorum Domino-
rum Fratrum de Cataneis a n.54.verſi.Quib.
non obſtantibus vſque n.64.

In quo reſponſo præfatus D. Aduocatus re
cenſititis prius nonnullis facientibus pro Do-
minis Pretis illa nititur declinare, quæ tamen
de facili poſſunt ſuſtineri, prout breui compẽ-
dio mox referendo dilucidè probabitur hoc or
dine ſeruato. In primis enim ſingula fundamẽ
ta præfatorum Dominorum de Pretis enume-
rabo, illis ſigillatim reſponſiones allatas per
Dominum Ripam accomodando, iuxta ſeriẽ
præfati ſui reſponſi, & tandem replicationes,
pro tutela iurium Dominorum Pretorũ in me
dium afferam, tollendo etiam præfatum fun-
damentum elicitum ex prædicto Principis de-
creto.

Primo igitur ait D.Aduoc. ibidem a nu.1.
vſque 7.Dominos Pretos ius potiri in eorum
prætenſione ex vſu aquæ controuerſæ anti-
5 quiſſimo ac immemorabili, quo † in caſu non
licet auertere aquam a ſolito curſu, maximè
fluentem per tempus immemorabile. l. ſi Præ-
ſes.l.manifeſtè.C.ſerui.& aq. D.Surd. conſil.
6 447.num.10.quia † in controuerſijs aquarum
ſtatur antiquitati. Meno.conſi.43. n.5. Iaſ.in
l.quominus.n.43.ff.flumin.Rimin.iun. conſi.
24.nu.4. Quo fit, vt non licuerit amouere tra-
uerſaneum, de quo in Actis, diuertendo aquã
a ſolito curſu in præiudicium antiqui Molen-
dini dictorum Dominorum de Pretis.

Cui fundamento duas attulit reſponſiones
præfatus Dominus Excellentiſſimus in dicto
reſponſo num.64.vſque 66. incluſiue nempe.

Primo trauerſaneum potuiſſe deſtrui pro-
pter bonum publicum, licet inde fuerit damni
ficatum Molendinum, & ideo factum Princi-
pis non afficere Dominos Cataneos, ſed con-
tra Principem agendum eſſe, prout iuris.

Secundo Valles Regioli, & Guaſtallæ, ma-
gna ex parte fuiſſe aquoſas, taliter cõſeruatas
a flumine Cruſtuli alias aquas recipiente, &
per dictas valles diſcurrente, alio tamen diuer
ſo a Sereniſſimo Ferrariæ, & Excellentiſſimo
Domino Guaſtallæ ante amotionem trauerſa
nei, ex qua diuerſione Cruſtuli aquæ defece-
runt Molendino Dominorum Pretorum, &
conſequenter talis defectus proceſſit ex facto
7 Principis exteri, † quod dicitur caſus fortui-
tus, cui nõ ſubiacet promiſſor euictionis Rol.
conſi.45.in 3.

Sed primæ reſponſioni replicatur, non con-
ſtare aliquo pacto Sereniſſimum voluiſſe præ-
iudicare D D. Pretis: Quia literæ Magiſtratus
dantes cauſam amotioni trauerſanei, de quib.
in proceſſu ſol. 12. nullum verbum faciunt de
iuribus Dominorum Prætorum in dicto Mo-
8 lendino. Vnde ſequitur, quòd † licèt poſſit
Princeps ex cauſa publicæ vtilitatis tollere
ius tertij ſi vult, attamen non præſumitur id
tollere voluiſſe, niſi id ſpecifice, & expreſſe de-
clarauerit, vt probe docuit Rui.conſi.167.nu.
21.in 1.& conſi.12.n.21.in 3.Gab.tit. de iur.
quæſit.non tollen.concluſ.2.nu.29.Iaſ.in l.ſi.
n.20.iuncto n.23.ff.conſtit. Decia. conſi.23.
n.72.in 1.& conſi.86.n.43.in 3. Ceph. conſi.
133.n.103.Hond.conſi.39.n.45.46.& conſi.
14.nu.30.31.in 2.vbi ait, nunquam præſumi
Principem per ſuam iuſſionem ius tertij auſer
re, illique præiudicare voluiſſe non obſtante
quacunque clauſula, ſi de iuribus tertij nõ ha-
buit ſcientiam, quia ſemper dicitur ius tertij
reſeruare voluiſſe, & hoc voluit Ceph. conſi.
186.nu.34.Idem ait Meno.conſi.909.nu.48.
vbi proprie loquitur in terminis iuris ducendi
aquam, & omnium latiſſime omnino vidẽdus
tuetur D.Surd.conſ.203.n.28.29.32.44.45.
& 51.vbi probat in Principis diſpoſitione nõ
venire ius tertij, niſi clare Princeps dicat velle
tertio præiudicare. Concordat Alciat.conſi.
149.n.6.in 5.Schrader.de feud.par.4. ca.1.n.
9 30.31.& ideo † dixit Craue.conſi.412. n. 13.
loquendo in propoſito iuris ductionis aquarũ
quòd Princeps non poteſt derogare iuri tertij
niſi de plenitudine poteſtatis, & ex cauſa pu-
blicæ vtilitatis principaliter, & ideo quando
non reperitur aliqua clauſula per quam appa-
reat Principem expreſſe voluiſſe vti plenitudi
ne poteſtatis, tunc dicitur ceſſare volũtas Prin
cipis in derogando iuri alterius. Præterea
10 † quando aliter conſuli poteſt vtilitati publi-
cæ abſque eo, quod ius tertio tollatur, nunquã
dicitur Princeps ex tali cauſa publici commo-
di voluiſſe præiudicare tertio. Idem repetit
Crau.conſi.463.n.7. & conſi.592.nu.13.&
conſi.909.n.9.vbi alios adducit. Quæ omnia
ceſſant in præſenti caſu, in quo non apparet
aliquod verbum importans poteſtatis Princi-
pis plenitudinem, & ex noua relatione perito-
rum ſatis patet aliter, & æque bene poſſe con-
ſuli ac prouideri vtilitati publicæ ſeu bonifica
tioni vallium abſque diuerſione dictæ aquæ a
præcitato antiquo Molendino. Idque confir-
11 matur ex eo, quod dicitur, nempe † ſi Princeps
aufert alicui prædium vel rem aliquam ob vti-
litatem publicam, vel neceſſitatem aliquam,
dicta

Digitized by Google

dicti neceſſitate ceſſante Princeps rem ablatã
teneтur reſtituere. Latè Schrader. de feud. par.
decima, ſectio. 5. nu. 76. & ſeq. Ita in hoc ca-
ſu ceſſat neceſſitas amouendi aquam propter
publicam bonificationem, ideo aqua debet re
ſtitui. Addatur etiam non fuiſſe conſultũ pu-
blicæ vtilitati, ſed aliquorum priuatorum Do-
minorum Vallium.

12 Quinimo etiam † in caſu quo Princeps de-
clarat ſe velle iuri tertij derogare, intelligitur
tamen voluiſſe præiudicare in modico, non au
tem totaliter cum graui damno, vel præiudi-
cio, vt præter cæteros aduertit Molin. de Pri-
mogen. lib. 2. cap. 7. n. 24. Iaſ. in l. fin. n. 24. ff.
conſtit. princi. Mandel. conſ. 555. n. 15. Ceph.
conſi. 23. n. 42. & conſi. 117. n. 33. & conſ. 301
n. 69. D. Surd. conſi. 203. n. 12. & 29. & in ter-
minis noſtris Meno. conſi. 909. n. 49. At in pꝛ
ſenti negotio agitur [vt ſupponitur] de præiu
dicio maximo, nempe aureorum mille, & vltra
in annos ſingulos.

Replicatur ſecundæ reſponſioni, D. aduoca
tum non fuiſſe informatum de aquis dicti Mo
lendini. Non enim tenet conſequentia. Per
aquas Cruſtuli valles erant, vel reddebantur
aquoſæ, ergo illius aquæ vigore Molendinum
operabatur, ſicuti nec valet conſequentia, Per
diuerſionem Cruſtuli valles fuerunt bonifica
tæ, ergo aqua defecit Molendino. Siquidem
damnum reſultans Molendino per amotionẽ
trauerſanei, euenit ex eo, quòd per exiſtentiã
trauerſanei aqua Roncatæ controuerſa labens
ex territorio Nuuolariæ perennis, & perpetua
[quæ in præſentiarum fluit ad commodũ no-
ui Molendini Dominorum Cataneorum] fuit
diſperſa, non autem euenit ex amotione aqua
rum vallium, quæ tempore æſtiuo exiccaban-
tur, & tamen Molendinum per tres rotas me-
diante aqua controuerſa operabatur. Non in-
quam negatur aliquando aquas Cruſtuli, &
vallium profluxiſſe ad cõmodum dicti antiqui
Molendini, ſed bene dicitur eas fuiſſe ſuper-
fluas non neceſſarias, vt ſatis probatum eſt in
proceſſu, & vere hodie videmus nouum Molẽ-
dinum laborare, & molere cum illamet ſola
aqua Roncatæ controuerſa.

Secundo pro Dominis Pretis adduxit D.
Aduocatus in dicto ſuo reſponſo n. 12. 13. &
13 14. Dominos † Cataneos non potuiſſe con-
ſtruere nouum Molendinum ad præiudicium
antiqui vtendo aquis debitis antiquo, & ex
publicis fluminibus defluentibus, & non ſuffi
cientibus pro vtroque Molendino. Affli. deci.
388. n. 11. Cur. conſi. 33. n. 5. in fi. Alex. conſ.
22. n. 9. in 4.

Reſpondet præfatus Dominus n. 79. vſque
14 82. Molendini † noui conſtructionem impe-
diri non poſſe ſub prætextu lucri ceſſantis. Iaſ.
in d. l. quominus. nu. 84. & ſeq. D. Surd. conſi.
321. n. 20. & 127. n. 23. Schrad. de feu. par. 6.
cap. 6. n. 115.

Reſpondet ſecundo loco a nu. 82. verſi. Se-
15 cundo, vſque n. 92. Molendinum † antiquum
Dominorum Pretorum fuiſſe totaliter deſtru-
ctum abſque vlla ſpe probabili reſtitutionis
aquarum, cum illorum diuerſio euenerit facto
Principum exterorum, & ideo impoſſibile eſſe
vt dictum Molendinum iterato recipiat aquas
prout recipiebat ante amotionem trauerſanei,
iuxta conſi. Alex. 130. in 6. Curt. ſen. conſ. 26.
& conſequenter Molendinum dicitur amiſiſ-
ſe penitus iura ſua in dictis aquis.

Sed replicatur primæ reſponſioni, in præſen
ti caſu non agi de impedimento noui Molen-
dini ſub prætextu lucri ceſſantis, ſed reſpectu
16 indebitæ vſurpationis aquarum, quæ † aquæ
cum fuerint antiquitus debitæ, & per tempus
longiſſimum ac immemorabile, illi antiquo
Molendino non potuerunt amoueri, vel auer-
ti inuito Domino Molendini. Iaſ. in l. fi. num.
20. ff. conſtit. Princip. & latiſſime probat omni
no videndus. D. Surd. conſi. 447. n. 10. 11. 12.
quo loci plures ac plura fundamẽta memorat,
& admittit præfatus D. Aduocatus in ſuo re
ſponſo n. 15. Hinc dicitur, quòd ſi quis e flumi
ne publico aquam ducat ad molendinum ſuũ,
quæ aqua exiens è dicto molẽdino defluat in-
17 de ad molendinum inferius, Dominus † molẽ
dini ſuperioris vtcunque antiquioris non po-
teſt diuertere illam aquam, niſi tantum talis
diuerſio ſibi proſit, ſecus ſi alteri molẽdino no-
ceat, vt poſt Bar. declarat Rui. conſi. 96. nu. 6.
verſi. Item & ſecundo. in 4.

Ad ſecundam reſponſionem replicatur pro
Dominis Pretis, imo nos eſſe in caſu reſtitu-
tionis in priſtinum. Non inquam impediri po
teſt talis reſtitutio ſub prætextu tẽporis lapſi,
quo tacuerũt DD. Preti, quia ipſi Domini do-
nec vixit Sereniſſimus, qui iuſſit amoueri tra-
uerſaneum, ſteterunt omnes in Curia inſeruiẽ
do ipſi Sereniſſimo, prout eſt notorium, & ideo
non vacabant rebus ſuis nec ſuo patrimonio,
& erant minores, vt etiam eſt notiſſimum, me-
rito debent reſtitui. Præterea ius molendi, &
aquam ducendi ad molendinum competebat,
& competit Dominis Pretis per modum facul
tatis, vt patet ex decretis in Actis productis,
non autem per modum iuris debiti. Sed quod
18 † competit per modum facultatis eſt impræ-
ſcriptibile. l. 2. ff. via public. D. Surd. conſ. 127.
nu. 21. & ita in puncto tradit Bar. in l. quo mi-
nus. n. 26. in fin. & ſeq. vbi Ripa n. 98. ff. flumi.
Felin. quem ſequitur Balb. de præſcriptio. 4.
19 par. 5. partis, q. 4. nu. 4. nam etſi † priuilegium
alicui conceſſum regulariter amittatur per nõ
vſum decennalẽ. l. 1. ff. nundin. Attamen quã-
do ex

Digitized by Google

do ex tenore priuilegij colligitur ipſimet priui
legiato competere facultatem vtendi ipſo pri-
uilegio pro libito ſuæ voluntatis,& liberi arbi
trij,non datur locus præſcriptioni nec amiſſio-
ni iuris priuilegij per non vſum vtcunque lon-
giſſimum,vt in propoſito molendini conſtruē-
di ex Principis priuilegio notant Feli.& Balb.
locis præcitatis. Ripa in d.l.quominus.nu.96.
& ideo hoc in caſu ceſſant adducta per Cur.
ſen.conſi.26.Si vero prætenditur ceſſare reſti-
tutionem iſtam ſub clypeo deſtructionis mo-
lendini ob aquarum amotionem: Adhuc dici-
20 tur id non ſufficere,quia † ad hoc,vt quis dica
tur amittere ius præoccupationis ſeu prælatio
nis, & ius cæteris prohibendi, duo requirun-
tur per concurſum. Primo quod molendinum
ſit dirutum ſeu deſtructum. ſecundo, quòd ſit
habitum pro derelicto. Bar.Cuma.Imol. &
alij in l.fin.ff.vſucap.& communem enunciat.
Ripa in d.l.quo minus.n.103.iuncto n.107.in
fin.& ſequitur Medic. de caſibus fortuit. par.
2.q.8.n.8.D.Surd.conſi.127.n.79.in fin. &
ſeq.Hond.conſi. 84.nu.53. in 2. At neutrum
interuenit in præſenti caſu, non quidem de-
21 ſtructio, quia † tunc molendinum dicitur di-
rutum ſeu deſtructum, quando ipſius molen-
dini nullæ reliquiæ viſibiles remanſerunt, ſed
fuit funditus deletum, ſecus remanētibus mu
ris,fundamentis, realibus vel ſimilibus veſti-
gijs, vel alijs ſignis manifeſtis molendini, vt
in præſenti caſu, prout eſt notiſſimum, & con-
ſtat ex Actis. His inquam ſic remanentibus nō
poteſt ſub clypeo deſtructionis phantaſticæ di
ci amiſſum ius præoccupationis, nec ius prohi
bendi cæteris molendini deſtructionē, vt poſt
Cæpol.& Cur. firmat Ripa in d.l.quo minus.
n.108.vbi Iaſ.nu.103. Non etiam poteſt dici
habitum pro derelicto, quia derelictio proce-
dit a voluntate,vel ſaltem a negligentia, cum
22 † illud dicatur habitum pro derelicto, quod
Dominus ea mente abijcit, vt in numero rerū
ſuarū eſſe nolit,quodque omnimode a ſe reij-
cit,& ita deſerit, vt eius Dominium ad ſe per-
tinere nolit.l.2.§.vnde Offilius.& §.ſeq. ff. ne
quid in loc.publ.l.quod ſeruus.ff.ſtipul.ſeruo.
23 Hinc dicitur † illud non poſſe haberi pro dere
licto,quod ſalutis cauſa interim dimiſſum eſt,
nec quod ex naufragio expulſum eſt.l.interdū
§.1.ff.acqui.poſſeſſ.l.qua ratione.§.fin.ff.acq.
rer.domin.At in hac facti ſpecie, amotio tra-
uerſanei cauſans molendinum inutile euenit
facto,vel iuſſu Principis, cui reſiſtere non po-
24 tuerunt DD. Preti, † Vis enim eſt voluntati
contraria,Medic.de caſib.fortui.par.1. q.8.n.
25 5.& † Principis factum inter impoſſibilia ac
fortuitos caſus reputatur.l.apud. §.1.ff. leg.1.
26 Meno.conſi.531.n.5.6. & † culpæ eorum, vel
negligentiæ non eſt imputandum,qui non fa-
ciunt, quod factum non eſt profuturum. Bec.
27 conſi.37.n.29.Impeditus † ergo impedimen-
to facti ſemper poteſt in integrū reſtitui abſq;
metu præſcriptionis,vt in puncto firmat Bart.
in d.Quominus nu.31.vbi Iaſ.nu.5.ff.flumin.
28 Iſto enim caſu † iura Dominorum de Pretis
non dicuntur amiſſa ſed interrupta, ideo ve-
niunt reſtituendi.tex.in l.at Licinius.ff. ſerui.
ruſt.prædio. per quem ita cenſuit in terminis
iſtis Socin.iun.conſi.128.nu.152.in 1.Meno.
de retin.poſſeſſ.remed.6.q.32. Odd. de reſtit.
in integr.q.14.ar.5.n.47.& 48.

Nec huic fundamento adducto pro Domi-
nis Pretis obſtant allegata per D.Aduocatum
in d.reſpon.a nu.92.verſ.Quia negatur,vſque
120.vbi ait per amotionem trauerſanei perpe
tuam, aquam non poſſe nunc defluere modo
antiquo, & ideo molendinum iuribus aquarū
priuatum dici. Quocirca noua relatio perito-
rum proponens nouam formulā ducendi aquā
per iniectionem fiſtulæ ſub alueo Parmeſanæ
ſine læſione vallium bonificatarum,dicitur tri
buere nouam conceſſionem ducendi aquam,
non autem dicitur reſtituere antiquum modū
prorſus extinctum,quo fit, vt noua iſta conceſ
ſio nequaquam obeſſe poſſit Dominis Cata-
neis,quibus medio tempore ius fuit quæſitum
ex Principis nouo decreto. Clarum inquā eſt,
29 † quòd noua conceſſio,vt aqua ducatur ad mo
lendinum antiquum non reſtituit molendinū
in priſtinum ex primo iure,ſed ex nouo, vt col
ligitur ex Curt.ſen.conſi.26.n.4.& ex Bal.in
c.1.n.11.12.extr.de electio. Nec ambigendū
eſt ex tali relatione,& impoſitione fiſtulæ,&
nouo modo ducendi aquam ſubtus Parmeſa-
nam nouum titulum,& nouum ius oriri. Quia
30 † ſicuti ius aquæ ducendæ ex flumine perditur
per mutationem aluei fluminis vno impetu.l.
3.§.ſi aquā.ff.aq.quo.Bart. in d.l.quo minus.
n.32.vbi Ripa n.112.Meno.de retin. poſſeſſ.
remed.6.n.137.Quibus in locis etiam dicunt
perdi ius præoccupationis. Ita pariter dicitur
amiſſum,quod fuit mutatum iuſſu Principis,
31 qui dicitur caſus fortuitus, † & ſemper ſilet re
ſtitutio in priſtinum, quando reperitur muta-
ta facies rei. Rip.in d.l.quo minus. num.115.
Meno.d.remed.6.n.145.

Sed his omnibus breuiter replicatur pro
Dominis Pretis, nullibi conſtare, quòd aquæ
fuerint ſublatæ eorum molendino per amotio
nem trauerſanei ad perpetuum præiudicium
illius molendini, & vt illius iura funditus tol-
lerentur ſine ſpe reſtitutionis, vt ſupra dictum
eſt, maxime cum Excellentiſſimus Dominus
Guaſtallæ condominus dicti molendini con-
uenerit,& fuerit expreſſe admonitus,non autē
DD. Preti, vt patet ex Actis. Nec eſt verum,
vt per relationem peritorum proponatur noua

con-

Digitized by Google

conceſſio, quia ductio aquæ antiquæ per cauã
ſubterraneam,& ita per modum nouum, non
creat nouam ductionem, quia eadem eſt aqua
& idem ius ducendi. Quotieſcunque enim nõ
mutantur ſubſtantialia actus,& iuris antiqui,
ſeu antiqui molendini,& aquæ antiquæ,ſed
tantummodo mutantur accidentalia,neupè
modus ducendi aquam, non dicitur inductus
32 nouus actus,quia † nouitas reſidet in altera-
tione ſubſtantiæ non ſolius accidentis, vt op-
time probat Deci.Mant.71.n.14.& 15. & D.
Surd.conſi.202.in fi.& conſi.217.nu.23.om-
nino videndus,& conſi.243.n.29.30.Alibi di
citur,quòd quando conſtat de voluntate par-
tium,non creatur nouus actus nec noua diſpo
33 ſitio, quia † ille dicitur agere ex primo actu,
qui remanet informatus ex nouo.deciſ. Man.
34 305.nu.35.36.non † inquam dicitur mutata
facies rei , nec quid nouum fieri, quando ſola
ſuperficies vel ſola forma mutatur, dummodo
nil noui ipſi aquæ immittatur,vt in puncto no
tat Schrad.videndus de feud.par.6.cap.6.nu.
15.verſi. Nec obſtat,cum tribus ſequentibus,
& in ſpecie num. 18.vbi firmat, habentem ius
ducendi aquam poſſe mutare formam ducen-
di,dum tamen mutatio illa alteri nõ obſit. Vn
de concludo diuerſionem aquæ emanatam fa-
cto Principis poſſe iterato reſtitui , & quidem
iuridicè,licet mutetur in aliquo forma ducen-
di,medio reſtitutionis in priſtinum iuxta præ-
citata.

Tandem non obſunt relata per præfatum
Excellentiſsimum D.Aduocatum in dicto re-
ſponſo a n.119.verſ.Tertio vſque 137. quo lo
ci ſcriptum reliquit, Dominos Pretos nullum
ius prætendere poſſe in aqua prius conceſſa
Dominis Cataneis per Illuſtriſsimum Domi-
num Comitem Nuuolariæ in eius territorio
antequam laberetur in territorio Mãtuæ. No-
tum inquam eſt D. Comitem potuiſſe diſpo-
nere de aqua defluente per illius territorium
35 cum † illius propria dicatur,ſiue oriatur in di-
cto eius territorio.l.aquam.l.Præſes.C.de ſer.
& aq.Pariſ.conſi.112.col.1. in 1.Maſcar.de
probat.concluſ.123.col.1.Hond.conſi.79.n.
18.in 1. ſiue altius oriatur,& ex alieno territo
rio in ſuum decurrat.Hond.d.conſi.79. n. 19.
Maſcar.vbi ſupra nu.2.3. Theſau. deciſ.245.
num.5.

Quia reſpondetur, potuiſſe quidem Illu-
ſtriſsimum Comitem diſponere de aqua illa
durãte illius iuriſdictione,& territorio,at exeũ
te aqua extra ſuum territorium, & defluente
in territorio Mantuæ efficitur Sereniſsimi Mã
tuæ,quia aquæ efficiuntur Domini locorũ, per
36 quæ diſcurrunt,iuribus notis , & idcirco † nõ
potuit diſponere Comes in pręiudicium con-
ceſsionum factarum per Sereniſsimum de di-
cta aqua in eius territorio ad commodum Do
minorum Pretorum. Cõferunt tradita per Pa-
riſ.conſi.129.in 4.omnino videndum.

Præterea aduertendum eſt , aquam iſtam
Roncatæ nõ oriri in territorio Nuuolarię, ſed
in territorio Regienſi, vt patet ex Actis, & ex
conſilio D.Surd.447. Modò dico , quòd licet
vſus aquę orientis in territorio alicuius poſsit
tolli, vel impediri territorio inferiori,quia ter
ritorium inferius beneficio territorij ſuperio-
ris,in quo aqua oritur,aqua potitur. Secus ta-
men eſt,quando aqua altius in alieno territo-
rio,vtpura in territorio Regienſi, oritur, & in-
de per territorium Nuuolariæ defluit quia
37 † vſus illius aquæ non poteſt in territorio Nu
uolarię impediri incolis territorij Mantuani
inferioris,quando tale impedimentum obeſt
Mantuanis,& non prodeſt Nuuolariæ Domi-
no, vt docuit Bal.in l. item lapilli nu.5. ff.rer.
diui.vbi ait,quòd ſi aqua oritur in prædio tuo
potes mihi impedire,quia illam beneficio præ
dij tui habeo,ſed ſi in agrum tuum aliunde ve
nit,tunc illius beneficium , cum tibi non pro-
ſit, & mihi noceat, auferre non poteſt, & Bal.
ſequitur Ripa in d.l.quominus.nume.28.latè
Rimin.iun.conſi.24.n.5.& ſeq.conferunt tra-
dita per Rui.conſ.96.n.6.verſ.Item & 2. in 4.
vbi ait,Dominum molendini ſuperioris dedu
centem aquam ex flumine publico,non poſſe
diuertere illam aquam in præiudicium molen
dini inferioris,niſi talis diuerſio proſit tali mo
lendino ſuperiori, ſecus ſi tantum noceat infe
riori. Non igitur nocet talis conceſsio,& con-
uentio ſeu diuerſio aquarum facta inter Illu-
ſtriſsimum Comitem, & Dominos Catancos
in damnum Dominorum de Pretis.faciunt di
cta per Pariſ.d.conſi.129.in 4.& omni in caſu
tale impedimentum,vel diuerſio poſſet fieri in
præiuditium priuati inferioris, nõ autem Prin
cipis inferioris, qui tenetur de euictione ob
promiſsionem factã cum priuato illo ſuo ſub-
dito, vt in præſenti caſu.

38 Reſpondetur etiam aliter, † quòd D. Co-
mes Nuuolariæ non potuit aliquo pacto con-
cedere dictam aquam Dominis Cataneis , in-
uitis aut non conſentiẽtibus Dominis Pretis,
quia ea antiquitus per vſum immemorabilem
vſi ſunt, vt omnium diffuſius probat D. Surd.
conſ.447.n.11.12.omnino videndus Rimi. iu.
conſi.86.nu.10.& per tot. vbi etiam habetur,
qualiter dicatur acquiſitus talis aquæductus,
vt nequeat a Domino ſuperiori diuerti in
ipſius acquirentis pręiudicium.

Quibus ſic ſe habentibus, nulla eſt haben-
da ratio decreti nouiſſime conceſſi Dominis
Cataneis, in quo aſſeritur illos habere ſuã in-
39 tentionem fundatam. Siquidem † illud decre
tum intelligitur dũmodo conceſſio in illo enũ-
tiata

Digitized by Google

tiata in iniuriam, & damnum habentis antiquum molendinum licito modo non ceſſerit, vt in puncto docuit Salic. in l. manifeſtæ. vbi Padil.nu. .C.ſerui.& aq. Ioan. Sayſon in conſuet. Turon.tit. 1. art...col. 1. Vueſemb. conſi. 67.nu.4. Crau.conſi.951.nu.2. D.Surd.conſi. 321.n.46.& conſi.447.nu.23. vbi optime loquitur,& n.33.

40 Quinimo ex proceſſu ſatis conſtat, † decretum illud fuiſſe fundatũ in falſa cauſa, vt etiã colligitur ex præallegatis, nempe in falſa, vel ſaltem erronea relatione Magiſtratus, ideo nõ curandum. Felin.in c.Quod ſuper.colum. 1.de fid.inſtrum. Menoc. conſilio 91.numero 40.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens alienare omnes res immobiles ibi ſitas in forenſes, prohibet etiam ſucceſſionem ab inteſtato.*

2 *Statutum vtens verbis vniuerſalibus prægnantibus & geminatis ibi, quocunque titulo vel cauſa alienari &c. prohibens cenſetur prohibita ſucceſſio ab inteſtato.*

3 *Statutum vniuerſaliter prohibens omnem alienationem, cenſetur etiam prohibita neceſſaria alienatio.*

4 *Filius natus extra territorium ex patre Mantuano non eſt forenſis, attenta origine.*

5 *Filius datus extra territorium non eſt capax bonorum patris ſtante ſtatuto.*

6 *Pater transferens ſe alio habitatum, ſi ſuſcepit liberos, tunc filij originem patris non ſequuntur.*

7 *Alienatio prohibita ſtabilium in forenſes, vel in non ſupportantes onera, dicitur prohibita alienatio in certum genus perſonarum.*

8 *Hæres legitimus non cenſetur excluſus a ſucceſſione ab inteſtato per tale ſtatutum prohibitorium.*

9 *Statutum reſtringens, & prohibens alienationem eſt oneraſum, è conuerſo concedens facultatem liberam alienandi eſt fauorabile.*

10 *Statutum oneroſum reſtringendum venit, quantum fieri poteſt.*

11 *Prohibitio alienationis comminata a teſtatore nõ comprehendit alienationem neceſſariam, ſeu legalem nempe ſucceſſionem ab inteſtato.*

12 *Nepos dicitur ſuſtinere onera ciuitatis per patruum.*

13 *Frater dicitur ſuſtinere onera pro alio fratre, quãdo poſſident bona pro indiuiſo.*

14 *Nepos reſpectu patrui ſuſtinet onera habitu, & potentia & ſufficit ad ſuccedendum ab inteſtato patruo.*

15 *Succeſſio ab inteſtato non eſt factum hominis, ſed legis.*

16 *Prohibitus habere ſucceſſorem non prohibetur habere ſuccedentem ab inteſtato.*

17 *Statutũ prohibens alienationem, non comprehendit legalem ſucceſſionem.*

18 *Statutum loquens de facto hominis, non comprehendit diſpoſitionem legis.*

19 *Moriens ab inteſtato, non dicitur in culpa, cum dicatur reliquiſſe bona diſpoſitione iuris ſtante ſtatuto.*

20 *Verbum (audeant) de ſui natura dolum exigit.*

21 *Dolus non cadit in moriente ab inteſtato, reſpectu dilationis hæreditatis ſuccedenti ab inteſtato.*

22 *Tertius non poteſt allegare incapacitatem contra alium.*

23 *Succedens ipſo iure poteſt allegare incapacitatem alterius ſtante ſtatuto.*

24 *Pœna ſtatuti prohibentis alienationem habet locum quando alienatio fuit perfecta, mediante translatione dominij, & poſſeſſionis, non aliter.*

25 *Habilitas ad ſucceſſionem ſufficit adeſſe tempore additionis.*

26 *Bona non dicuntur publicata ante traditionem, & ſi obtenta fuerint ciuilitas poteſt omnino capere hæreditatem in præiudicium aliorum prætendentium.*

27 *Habitatio, & compoſitio tertio præiudicat, cui ius erat quæſitũ ex incapacitate ſtatutaria & damnat opinionem Socini contrariam.*

28 *Bona delata alteri per delictum dicuntur reſtituta per habilitationem Principis.*

29 *Roma eſt communis Patria.*

30 *Prohibita propria ciuitas, illi etiam dicitur interdicta Vrbs Roma.*

31 *Bannitus a Ciuitate Mantua, dicitur etiam bannitus ab Vrbe Roma, & è contra, & poteſt interfici impune.*

32 *Statutum, & proclama principaliter ligant perſonas & poſtea bona.*

33 *Vniuerſalitas verborum reſtringitur ad caſus facti, non autem ad caſum omiſſionis.*

34 *Moriens ab inteſtato ſ...is dicitur declaraſſe mentem ſuam fuiſſe, vt bona ad hæredem proximiorem deuenirent.*

35 *Statutum non trahitur ad caſum fictum.*

36 *Ciuilitas patris tranſit ad filios.*

37 *Originarius onera non ſuſtinens habetur proforenſi.*

AR-

ARGVMENTVM.

Natus extra territorium ex patre originario non excluditur a ſucceſſione patrui ab inteſtato, non obſtante ſtatuto Mantuę.

Princeps poteſt habilitare aliquem ad hæreditatem in præiudicium pretendentium in hæreditate.

Natus Romæ habetur pro ciue Mantuano.

CONSILIVM CXXXXIV.

Actiones meæ à Domino.

IN quæſtione vertente inter illos de Boccacinis ſatis patet
in proceſſu Dominum Io. Dominicum extra territoriũ Mantuæ originem trahere, cum Romæ natus fuerit. Quo in caſu ſtante ſtatuto
Mantuæ Rubr. de prohib. alien. bono. in forẽſes, videtur reijciendus a prætenſa ſucceſſione
ab inteſtato quõ. Domini Alberti eius patrui
ex pluribus.

Primo enim videtur reditus incapax, quia
1 ſtatutum † loquitur in rem, ibi [Item quòd nul
la res immobilis &c.] tunc inquam dicitur om
nimode prohibita quælibet ſucceſſio ab inteſtato. Caſtr. conſi. 61. in primo dubio. verſi.
Facit, & ratio. in 2. Rui. conſi. 89. n. 27. & nu.
36. in 2. Gabr. conſi. 140. n. 35. in 1. Rimi. iun.
conſi. 313. n. 82. & in indiuiduo huius ſtatuti
Burſat. conſi. 37. n. 4. & n. 9. Mande. conſ. 218.
col. 1.

2 Secundo, ſtatutum † vtitur verbis vniuerſalibus prægnantibus, & geminatis ibi [quocũcunque titulo, vel cauſa alienari] ex quibus
quidem verbis cenſeri prohibitam ſucceſſionẽ
ab inteſtato tradidere Ceph. conſi. 53. n. 18. &
conſi. 153. n. 32. Rolan. conſi. 80. n. 37. in 3. &
in puncto iſtius ſtatuti. Burſat. conſi. 140. nu.
28. & conſi. 298. nu. 14. Mandel. vbi ſupra &
conſi. 312. n. 4. vbi additiones.

Tertio, filius natus ex territorio Mantuæ,
licet ex ciue Mantuano, non admittitur ad hæreditatem patris Mantuani, & ita ſtante vni-
3 uerſalitate † & prægnãtia diſpoſitionis ſtatuariæ præcitatæ dicitur etiam prohibita talis alienatio neceſſaria, vt poſt Rol. Bero. & alios
aduertit Burſa. d. conſ. 140. n. 28. & conſ. 298.
4 n. 14. Licet inquam † attenta origine paterna
filius non ſit forenſis. l. aſſumptio. §. alius. ff. ad
5 municipal. attamen non dicitur † capax honorum loci patris, cum horum reſpectu dicatur
forenſis. Bero. conſi. 173. nu. 44. in 1. Quando
6 enim pater † alio habitatum ſe tranſtulit, &
ibi liberos ſuſcepit, tunc filij patris originem
non ſequuntur. l. Prouinciales. vbi Alciat. circa med. verſ. Quamuis igitur. Ceph. conſ. 451.
nu. 160. Modo ſi filius hoc in caſu excluditur
ab hæreditate patris, fortius ab hæreditate patrui excludetur tamquam illi minus debita.

Cæterum diligenter perpenſo tenore præfati iuris municipalis in eam deuenio ſententiã,
& præcipue in hac facti ſpecie, vt dictus D. Io.
Dominicus debeat admitti ad huiuſmodi ſucceſſionem ab inteſtato patrui ſui, quia nullibi
reperitur expreſſe prohibita talis ſucceſſio per
ſtatutum iſtud. Vnde ſequitur, quòd cum repe
7 riatur prohibita † alienatio ſtabilium in forenſes, vel in non ſupportantes onera &c. dicitur
prohibita alienatio in certum genus perſonarum, vt declarat Caſtr. conſi. 61. n. 1. verſi. Aut
ſit prohibitio non in certas. in 2. Socin. loco
mox citando. At quando alienatio ſolũ prohibetur fieri in certum perſonarum genus, tunc
diſtinguitur, An hæres volens ſuccedere ſit legitimus, vel teſtamentarius: nam ſi eſt legiti-
8 mus † non dicitur excluſus a ſucceſſione per tale ſtatutum prohibitorium. Ita Bar. in l. ſi ita
quis promiſerit. §. ea lege n. 8. quem cæteri ſequuntur. ff. verbo. oblig. & ita in terminis terminantibus ſuper ſtatuto Mantuæ tradit Soc.
conſi. 292. col. fin. verſi. Sed reſpondetur ſecũdo etiam concludẽter. in. 2. quem ſequitur pariter conſulens ſuper iſto ſtatuto Mãtuæ Berret. conſi. 48. nu. 11. vbi alios congerit concordantes. Idem ſequitur ac probat Bertaz. conſi.
ciuil. 55. n. 21. Paſet. conſi. 163. n. 7. 8. Deci. ſuper ſtatut. Mant. conſi. 35. n. 56. in 1. & numeris ſequentibus. Diſpoſitio enim reſtringens
9 † vel prohibens facultatem alienandi dicitur
oneroſa, ſicuti è conuerſo facultas libera alienandi dicitur fauorabilis, quia reducit nos ad
ius commune. Ceph. conſi. 451. n. 208. & 216.
10 Nimirum ſi tale † ſtatutum venit reſtringendum, quantum fieri poteſt. Berret. d. conſi. 48.
n. 12. 13. Eugen. conſi. 9. n. 39. 40. Bertaz. cõſ.
ciui. 55. n. 20. Pariter videmus prohibitionem
11 † alienationis comminatam a teſtatore non
comprehendere alienationem neceſſariam ſeu
legalem, nempe ſucceſſionẽ ab inteſtato. Bart.
& alij in l. filiusfamilias. §. Diui. ff. le. 1. Lader.
Imol. conſi. 92. num. 5. & dixit Rim. iun. conſi.
632. n. 61. in dubio nunquam cenſeri cogitatum, vt in prohibitione huiuſmodi comprehẽdatur alienatio neceſſaria, & tenet argumentum a ſtatuto ad teſtatorem, & è contra, iuribus notis.

Secundo conſidero, ſtatutum iſtud admittere alibi moram trahentes, dummodo ſuſtineãt onera per fratres nepotes, filios &c. Quo
fit, vt D. Io. Maria pater Io. Dominici dicatur

onera

onerā ſuſtinuiſſe mediante perſona D. Alber-
ti fratris, & Io. Dominicus nepos mediante
12 † perſona eiuſdem Alberti patrui ſui, vt etiā
in puncto cenſuit Soci.d.conſi. 292.num.3.in
fine verſ. Nec obſtat ſecunda obiectio. Socin.
iun.conſi.7.n.12.& 15.in 2. diffuſe Berret. d.
conſi.48.nume.13.Bertaz.conſi.ciuil.55. nu.
16. Hæcque eo fortius procedunt, ſi fratres,
13 † & reſpectiue nepos prædicti bona commu-
nia poſſidebant pro indiuiſo, quia tunc vnus,
per alium onera dicitur ſupportare. Socin. in
rubr.ff.ſolut.matr.nume.32.Berret.d.conſilio
48.col.2.verſi. Rurſus. Quinimo ſi etiam bo-
na omnia fuiſſent Alberti, & Io. Maria nil in
bonis in territorio Mantuæ poſſediſſet, adhuc
idem dicendum eſſet, ex quo tali in caſu ſuffi-
14 cit, quòd habitu, † & potentia ſuſtinuerit, li-
cet non actu, quia nulla bona poſſidebat. D.
Sur.conſi.48.n.17.Ceph.conſ.246.n.9.Bert.
conſi.ciuil.55.n.16.Paſet. conſi.163.n.13.

Tertio poſt enumerationē caſuum, in qui-
bus prohibita cenſetur alienatio in perſonas
exteras, ſubiungit ſtatutum hæc verba [& ſi
contrafactum fuerit in aliquo prædictorum ip
ſo iure non valeat,& qui contrafecerit, vel fie-
ri procurauerit, condemnetur &c.] Quæ verba
applicant contrafactionem omnibus, & ſingu
lis caſibus in ſtatuto prænarratis, & cōtentis.
Modo contrafactio iſta nequaquam poteſt ap
15 plicari ſucceſſioni † ab inteſtato, in qua non
homo, ſed ſola lex operatur. Ita declarat Rimi.
iu.conſ.632.n.52. & ſeq.& n.55. Aliud enim
eſt facere, vel contrafacere, & aliud omittere,
& ideo prohibitus alienare, vel hæredem inſti
tuere [quia iſta verba ſonant in factum] non
16 dicitur prohibitus † habere ſucceſſorem alias
ab inteſtato ei ſuccedentem, vt in puncto fir-
mat Cuma.conſi.85.numero ſecundo, & ſeq.
Sanè talia ſunt ſubiecta qualia prædicata de-
monſtrant. Vnde ſequitur, quòd cum in ſuc-
ceſſione ab inteſtato opera, vel miniſterium
17 hominis non concurrat, ſtatutum taliter † lo-
quens dictam legalem ſucceſſionem non ex-
cludat, vt etiam perpendit D. Surd. conſi.48.
n.22.& ſeq.

Quarto, ſequitur ſtatutum continuando o-
rationem in præcitato loco [& res alienata re
licta, legata, vel in ſolutum data ipſo facto pu-
blicata intelligatur &c.] quæ verba in dubio
18 facto † hominis alienata &c. intelliguntur, er
go ad legis meram diſpoſitionem trahi ne-
queunt. Rimin.iun.d.conſi.632.n.56.

Quinto ſtatuit ibidem ſtatutum, vt qui cō-
trafecerit condemnetur pro quolibet facto, &
vice qualibet in libris decem paruorum, nec
non in proclamate ducali regiſtrato poſt ſtatu
tum in §.commandando eſpreſſamente, impo
nitur pœna indignationis audentibus aliena-
re. Modo non datur pœna ſine culpa, & conſe-
quenter ſtatutum non poteſt verificari in mo-
19 riente † ab inteſtato, qui non poteſt dici in ali
qua culpa, cum dicatur reliquiſſe bona diſpo-
ſitioni iuris, vt poſt Bero. & alios tradit idem
Rimin.iun.d.conſi.632.nu.56.& ſeq. omnino
videndus. Quinimo in proclamate, & in §. præ
citato adeſt clauſula, nemo audeat ibi *Che non
ardiſcano alienare, transferire &c.* Quæ verba vl
tra, quòd ſonant in factum, loquuntur etiā in
perſonam, ideo requirunt dolum agentis ma-
20 ximè per verbum † [audeant] quod de ſui na
tura dolum exigit, vt late poſt alios declarat
Bertaz.conſi.crim.114.num.12.& 13. ſed do-
21 lus † nō cadit in moriēte ab inteſtato reſpectu
delationis hæreditatis ſuccedenti ab inteſtato
cū id totaliter conſonet iuris determinationi.

Sexto propius accedendo quæſtioni cōtro-
uerſæ inter D. Boccacinos, dico nō eſſe partes
22 D. Petri allegare † incapacitatem Io. Domin.
quia bona alicui delata contra ſtatuti diſpoſi-
tionem illico cedunt commodo fiſci ipſo iure
abſque vlteriori declaratione, vt in dicto ſtatu
to. §. & ſi contrafactum fuerit in aliquo, & in
proclamate ſubſequenti, verſ. *Et nondimeno
li predetti beni immobili &c.* & hoc indubita-
te ſupponit Eugen. loquens de iſto ſtatuto no
ſtro conſi.9.n.39.40.& ſeq. Alcia.conſi.31.n.
47.li.9. Ripa reſp.4.n.18.& ſeq.tit.de iur. gē.
lib.1.late in indiuiduo Mandel.conſ.218.nu.
22. & ſeq. vſque ad finem omnino videndus.
23 Merito ad ſolum fiſcum † ſpectat excipere de
inhabilitate ſeu incapacitate Io. Dominici,
non autem ad D. Petrum aduerſarium, vt in
ſpecie poſt alios notat D. Surd.conſi.48.n.19
verſ. Quinto reſpondeo, & numeris ſequētib.
& conſi.93.nu.15. Quo axiomate ſtante dico,
quòd cum D. Ioannes Dominicus ſe compo-
ſuerit cum fiſco ante realem traditionem ſeu
acquiſitionem bonorum, & ciuis fuerit crea-
tus, & capax per decretum Sereniſſimi ante-
quam poſſeſſionem bonorum prætenſorū na-
ctus fuerit, vtique tutus redditur omnino a ſta
tuto, & a Domino Petro aduerſario, ſtat enim
concluſio, quòd pœna confiſcationis bonorū
24 impoſita alienanti contra ſtatutum † huiuſ-
modi, ita demum locum habet, ſi alienatio fue
rit perfecta mediante translatione dominij, &
poſſeſſionis, & non aliter. Soci. iun. conſi.3. n.
19.& ſequentibus in 3. vt docet Alci. cōſ.31.
n.51.li.9. vbi præciſe loquitur de ſtatuto iſto
Mantuę, ſuper quo idem ēt atteſtatus eſt Ripa
reſp.4.n.18.in tit. de iur.gent. vol. 1. quos ſe-
quitur Paſet.conſ.163.n.8.verſ.5. Quia ſtatu
tum. Si igitur Io. Domi. ante acquiſitionē fuit
redditus capax medio habilitationis a Princi-
pe, nō eſt vlterius dubitandū, nā effectus habi-
lis ante aditionem ab inteſtato dr̄ oīno capax

25 cum ſufficiat † habilitas hoc in caſu tempore
aditionis, vt in puncto tradit Cuma.conſi.85.
num.3.& dixit Ripa d.reſp. 4. numero 24. in
26 fine, nondum ſecuta traditione bona† nõ dici
publicata, & ante traditionem obtenta ciuili-
tate omnino capere poſſe in aliorum prætten-
dentium præiudicium, ſequitur Paſet.d.conſ.
163.num.8. Quinimo Ripa ibidem num. 25.
ſubiungit talem habitationem, & compoſi-
27 tionem † tertio etiã præiudicare, cui ius quæ-
ſitum fuerit ex dicta incapacitate ſtatutaria,
Odd.de reſtit.in integr.q.99.ar.10.11. Vnde
tollitur dictum Soci.iun.conſi.49.nu.10.in 4.
dicentis habilitationem in hoc caſu non pro-
deſſe in præiudicium agnatorũ in iure eis quæ
ſito. Nam Soci.iun.ibidem ſe fundat in tradi-
tis per Docto.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.
ff.liber.& poſth.& tamen eo loci Doctores at-
28 teſtantur bona † alteri delata ex ſolo delicto,
vel damnatione abſque aliquo facto, vel cau-
ſa oneroſa, vel lucratiua dici reſtituta ꝑ Prin-
cipis habilitationem. Natta conſi.470. n.21.
& 471.col.1.Aquil.in d.§. & quid ſi tantum.
verſi.Quid enim ſi aquæ.num.96.& quatenus
Soci.ibidem allegat notata per Rui.conſ.200.
n.17.18.in 2.ea inquam non obſtant, quia eo
in caſu ius quæſitum competebat Monaſterio
de iure communi, habilitas autem de iure ſpe
ciali. At hic habilitatio conſonat iuri commu
ni, & ius quæſitum competit de iure ſpeciali.

Septimo ex abundanti non videtur omittẽ
dum Io.Dominicum, & illius patrem moram
traxiſſe in ciuitate Romæ, non ideo poſſunt re
29 putari forenſes, quia Roma † eſt communis
patria.l.Roma.ff.ad municip. Quæ lex hodie
etiam militat, cum non reperiatur correcta, te
ſte Farin.q.crim.103.n.228. & ideo cui repe-
30 ritur prohibita † propria ciuitas, illi etiam di-
citur interdict: vrbs Roma.l.Relegatorum.§.
conſtitutum.ff.interd.& releg. Quo fit, vt ban
31 nitus † a ciuitate Mantuæ dicatur etiam ban
nitus ab vrbe Roma, & ſicuti poſſet interfici
impune in territorio Mantuæ itidem in ſtatu
Romano, vt latiſſime probat Farin. d. q. 103.
n.225.cum pluribus ſequentibus, & ita e con
uerſo beneficia conceſſa commorantibus Mã-
tuæ videntur debere æquè participari degen-
tibus in ciuitate Romæ, maximè cum in terri-
torio Mantuæ actu ſuſtinuerint onera, vel ſal-
tem habitu, vt ſupra in ſecundo fundamento.

Quibus ſic ſtantibus ſatis videntur ſublata
in contrarium adducta abſque vlteriori reſolu
tione, nihilominus placet etiam adhuc illa ſi-
gillatim declinare.

Ad primum igitur reſpondetur, quòd imo
ſtatutum loquitur in perſonam in principio,
& alijs in locis, in quibus ſit mentio contra-
uentionis, vt ibi [ſtatuimus quòd nulla perſo
na de ciuitate Mantuæ poſſit vel debeat &c.]
& ibi [etſi contrafactum fuerit] & in procla
mate ibi *Comandando eſpreſſamente &c. a tutti,
& ſinguli ſudditi noſtri ſotto pena &c. che da
qui inanti non ardiſcano &c* Et ita patet ſta-
tuta iſta principaliter loqui in perſonam, per
verba ſonantia in factum ac operam, & mini-
ſterium hominis cum adiectione pœnæ infli-
ctæ contrafacientibus, vt ſupra dictum eſt, li-
cet poſtea in conſequentiam contrauentionis
hominis loquantur in rem afficiendo bona ip-
ſa effectu inalienabilitatis, vnde ſtatutum,
32 † & proclama principaliter ligant perſonas, &
poſtea bona, & ita optime tradit Rimin. iun.
conſilio 632.numero 52.vſque 62. & colligi-
tur ex præcitatis in tertio, quarto, & quinto
fundamentis. Et in terminis, quòd tale ſtatu-
tum liget perſonas per alia fundamenta pro-
bat Ripa conſilio quarto, numero 8.tit.de iur.
gent.& ciuil.omnino videndus. Quibus adda
tur exceptionem ſtatuti ſoli fiſco competere,
vt ſupra dixi, & cum fiſco iam res eſt compo-
ſita.

Ad ſecundum reſpõdetur, vniuerſalitatem
33 † verborum reſtringi ad caſus facti, non ad ca
ſum omiſſionis, cum aliud ſit facere, vel con-
trafacere, & aliud omittere, vt in puncto cen-
ſuit Cuma.conſilio 85.numero 1.in fin. & di-
xit in ſimili D.Surd.conſi.48.numero 23. ver
ba vniuerſalia huiuſmodi ſtatutorum limita-
ri, & reſtringi ad ſpecies alienationum prius
expreſſas in ſtatutis, & ideo verba illa dicun-
tur apta includere quæcunque contenta in a-
ctu operandi, & contrafaciendi, non autem
omittendi, & conſequenter ſtatutum non ex-
cludit ſucceſſionem ab inteſtato legalem, &
neceſſariam. Licet enim Dominus Albertus
decedendo inteſtatus videatur quodammodo
contraueniſſe, cum dicatur diſpoſuiſſe ad cõ-
modum Io. Dominici nepotis per iudicium
non ablatiuum cum potuerit alijs perſonis re-
linquere bona, & non reliquerit, vnde ſatis
34 dicitur declaraſſe † mentem ſuam fuiſſe, vt bo
na ad dictum Io. Dominicum deuenirent. Iaſ.
conſi.202.col.7.verſ.Sexto bene facit, & verſ.
Septimo in 2.Meno.conſ.210.num.49. Atta-
men talis conſideratio non cadit in ſtatutaria,
& pœnali diſpoſitione, nam obiectum proce-
dit, & fundatur in quadam fictione iuris, ſed
35 ſtatutum † non trahitur ad caſum fictum. Ita
Cuma.d.conſi.85.n.1.facit Bero. conſi.84.n.
80.in 2.

Ad tertium reſpondetur vt ſupra, talem
exceptionem competere ſoli fiſco, vt in ſex-
to fundamento, & ex pluribus fuiſſe
probatum falſam eſſe aſſertionem atteſtan-
tium ſtatutum noſtrum prohibere ſucceſſio-
nem ab inteſtato, etiam perſonæ forenſis.

Reſpon-

36 Reſpondetur etiam ciuilitatem † patris trã
ſire ad filios. Barto. in l. libertus. §. patris. ff. ad
municip. Tiraque. de Primoge. quæſtione 60.
nu. 3. text. eſt in l. ciues. vbi in ſpecie id notat
Odofr. C. incol. lib. 10. Carpan. ad ſtatut. Me-
diol. par. 2. cap. 218. nu. 73. Maximè cum one-
ra ſuſtinuerit actu, vel habitu, vt ſupra fuit
deductum, adeo quòd euitatur concluſio illa
37 dictans, quòd originarius † onera non ſuſti-
nens habetur pro forenſi, de qua per Caſtren.
conſi. 89. num. 3. in 2. D. Surd. conſi. 174. nu.
15. Meno. conſi. 390. n. 46. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Conceſſio renouata in duriorem, & potentiorem perſonam non ſubſiſtit.*
2 *Monaſterium inueſtitum ſi non ſoluerit canonem debito tempore incidit in commiſſum.*
3 *Feudum de nouo conceditur Monaſterio rectè.*
4 *Monachus deuouens ſe, & omnia bona ſua Monaſterio, omnia acquiruntur Abbati, vel Monaſterio.*
5 *Feudum concedi poteſt non ſolum a laico, ſed etiam ab Eccleſia Monaſterio.*
6 *Monaſterium capit emphyteuſim Eccleſiaſticam titulo vniuerſali, quando emphyteuta ingreditur Monaſterium.*
7 *Dominus, vel Rector directi non poteſt negare renouationẽ inueſtituræ, quando adeſt onus renouandi de nouennio in nouennium.*
8 *Renouatio inueſtituræ conceditur, quando petitur intra debitum tempus etiamſi ſit lapſum nouennium.*
9 *Ius priuandi Vaſallum, vel emphyteutam non tranſmittitur ad ſucceſſorem vel hæredem.*
10 *Actio ad vindictam priuatinam non deſcendit ad hæredes Domini directi.*
11 *Rector non præſumitur ignorare contrauentionẽ, & contemptum ex curſu diuturni temporis.*
12 *Annua ſolutio in Inſtrumẽto enunciata, præſumitur conuenta alio non conſtito ſub titulo cenſus, non autem titulo emphyteuſis.*
13 *Impoſitio cenſus non transfert Dominium, nec poſſeſsionem.*
14 *Cenſus temporales hodie non dantur.*
15 *Conceſsiones factæ ante bullam Pij Quinti potuerunt continere cenſum temporalem.*
16 *Cenſuarius poteſt alienare fundum obnoxium ſine licentia, & ſine metu priuationis, licet emptor cenſus præferatur cæteris in contractu.*
17 *Monachi cenſuarij poſſunt creare alium cenſum ſuper re cenſuaria.*
18 *Dominus directi tenetur edere Inueſtiturã, quando ſuper illa ſe fundat.*
19 *Dominus directi ſine dolo negans priuationem nõ meretur.*
20 *Dolus non præſumitur, niſi probetur.*
21 *Negãs ad hoc vt priuetur, oportet vt optime ſciat qualitatem feudi, vel emphyteuſis aſſertam per Dominum directi.*

ARGVMENTVM.

Monaſterium eſt capax bonorum feudaliũ, & emphyteuticorum, titulo vniuerſali, & tenetur Rector, vel Dominus renouare Inueſtituram, & ſucceſſor non poteſt priuari ob contrauentionem tempore ſui deceſſoris factam, immo aliter non conſtito præſumitur poſſidere titulo cenſus, & cenſuarius poteſt alienare, inquiſito emptore cenſus, & Dominus prætẽdens priuationem ratione mendacij, tenetur probare etiam interueniſſe dolum.

CONSILIVM CXXXXV.

Actiones meæ à Domino.

PLura, & prima facie vrgentia fuerunt adducta, & excitata aduerſus Reuerẽdos Camaldolenſes, quæ tamen iuridicas patiuntur reſolutiones. Igitur illis recenſitis ſigillatim reſponſiones accommodabimus.

Primo igitur fuit dubitatum conceſſionem domus controuerſæ per Reuerendiſſimum Rectorem Sanctæ Catharinæ Monaſterio Venerabilium Camaldolenſium eſſe nullam tanquam collatam in incapacem, ex quo Monaſterium non eſt capax emphyteuſis Eccleſiaſticæ.

Reſpondetur tamen diſtinguendũ eſſe, aut
conceditur emphyteuſis Monaſterio [ſaltem
capaci in vniuerſum, vt in caſu iſto] titulo ſin
gulari, vt poteſt, ſi emphyteuta priuatus fundũ
emphyteuticum alienauerit, aut dederit Mo-
naſterio, & tali in caſu non ſubſiſtit conceſſio
1 † iſta renouata vti facta in duriorem, & poten
tiorem perſonam. Bald. in Authen. Ingreſſi.
C. Sacroſ. Eccleſ. Bero. conſilio nonageſimo-
tertio, numero quinto, & nonageſimo quarto,
numero nono, decimo, in primo. Aut vero de
nouo conceditur per Eccleſiam Monaſte-
rio, per originalem inueſtituram, & tunc
valet conceſſio, & Monaſterium ligatur ex
pactis naturalibus contractus emphyteuti-

2 tici, merito non ſoluens † canonem in tempore debito incidit in commiſſum. Ita Bald. in Rubrica de feud. alien. numero decimo, & ibidem Aluar. in §. 1. nume. ſeptimo, Corbul. de caduc. emphyt. ob non ſolut. cano. ampliat.
3 27. Imo fortius videmus rectè feudum † de nouo concedi Monaſterio, vt poſt Hanneton. Seyſell. & alios tradit Roſent. de feud. cap. 3.
4 concluſ. 5. nec non etiam Monacho, † qui tamen cum ſe & omnia ſua Monaſterio deuoue rit, id non ſibi, ſed Abbati, vel Monaſterio acquirit. Zaſi. de feud. par. 5. num. 64. Sonsbec. de feud. par. 8. numero 23. Vulte. de feud. lib. primo, cap. 4. numero nono, verſi. Imo vero, & Monachis, vbi in antecedenti verſic. ait, poſt
5 multos tale feudum † conceedi poſſe nedum a laico, ſed etiam ab Eccleſia. Idē probat Schra. de feud. parte quarta, cap. 3. numero ſeptimo, Roſent. de feud. cap. 3. conclu. 4. vbi declarat. Sicuti etiam facit Intrigliol. de feud. centuria prima quæſtione 54. numero 49. & ſeq. Hinc etiam in propoſito videmus Monaſterium
6 † capere emphyteuſim Eccleſiaſticam titulo vniuerſali, nempe quando emphyteuta Monaſterium ingreditur, Bero. conſilio 93. num. 56. in 1. vbi diſtinguit inter acquiſitionem titulo ſingulari, vel vniuerſali factam, & conſi. 94. numero 9. 10. eod. vol. Corbul. de caduc. emphyteu. ob mort. ciuil. num. 8. & conferunt tradita per Solam in antiq. conſtit. Pedemon. titu. de iur. emphyt. decret. licet Glo. prima, num. 4.

Secundo fuit allegatum, finitam eſſe conceſſionem emphyteuſis per lapſum nouennij, nec amplius Rectorem inuitum teneri ad renouationem inueſtituræ.

Reſpondetur conceſſionem non fuiſſe taxatam, vel limitatam ad nouennium tantū, ſed fuiſſe conceſſam ſimpliciter ad renouandum inueſtituram de nouennio in nouenniū, adeo quòd inueſtitura ſonat in verā emphyteuſim perpetuam eum onere renouandi inueſtiturā in ſingulo nouennio, quo in caſu Rector, vel
7 Dominus † directi non poteſt negare renouationem, vt in puncto cenſuit Soc. conſilio 99. numero ſeptimo, in 1. cum alijs concordantibus per Rimin. iun. conſilio 94. numero 29. Quandocunque intra debitum tempus peti-
8 tur renouatio, † illa debet conce. di non obſtāte curſu nouennij, vt tradit Bero. conſilio 116 numero decimo ſexto, in 1. late Rimin. ſen. videndus conſi. 74. num. 21. & ſeq. & hoc tota die ſeruatur.

Tertio dicitur Monaſterium cecidiſſe a iuribus ſuis ob alienationem factam irrequiſito Domino directi.

Reſpondetur tamen, talem pœnam non fuiſſe declaratam per Reuerendum Rectorem. anteceſſorem, ſub cuius regimine allegatur factā fuiſſe iſtam alienationem, merito nec in præſentiarum, per modernum ſucceſſorem poteſt
9 declarari, quia ius † priuādi Vaſallum, vel emphyteutam non tranſmittitur. Cacher. deciſ. 77. numero vndecimo, cum alijs congeſtis per Burſat. conſilio 253. numero vigeſimo nono, Hinc in propoſito priuationis feudi dicitur,
10 actionem † ad vindictam priuatiuam non deſcendere in hæredes Domini directi, vt latiſſime tradit Roſent. de feud. cap. 10. concluſ. 40. num. 1.

11 Nec dicatur præſumi, Rectorē † illum ignoraſſe contrauentionem, & contemptum. Burſ. conſilio 181. numero 33. & conſilio 253. numero 31.

Quia imo præſumitur ſciuiſſe dictam alienationem ex curſu diuturni temporis. Burſ. d. conſi. 253. n. 31. & ſeq.

Reſpondetur ſecundo, fidem inſtrumenti alienationis continere quandam venditionē domus controuerſæ factam per Dominos Zaffardos ſaluis iuribus Reuerendorum Monachorum Camaldolenſium, quibus annuatim ſoluuntur libræ ſex. &c. Modo ſi conſideratur alienatio illorum de Zaffardis, vtiq; nil obeſt Reuerendis Camaldolenſibus: nam annua
12 † ſolutio ibidem enuntiata, præſumitur conuenta alio non conſtito ſub titulo cenſus, non autem titulo emphyteuſis. Iaſ. in l. 2. num. 42. C. iur. emphyt. Natta conſilio 3. ſola in antiq. conſtit. Pedemon. titu. de iur. emphyt. decret. licet. par. 3. Glo. 1. num. 24. verſi. Nono non cadit. Brun. a ſole, quæſtione 5. n. 7. Boccac. ſuper Bulla cenſuum. par. 2. nu. 21. poſt Nauar. ibi num. 109. Quem cenſum potuerunt creare Reuerendi Camaldolenſes ſuper re emphyteutica irrequiſito Domino directi, quia per
13 impoſitionem † cenſus nullum dominium, vel poſſeſſio transfertur. Clar. §. emphyteuſis q. 18 Intriglio. de cenſib. q. 28. ſed quia fortaſſe obſtant huic concluſioni adducta per Boccac. de cenſib. par. 2. n. 76. Ideo dico illam alienationem, alio non edocto, nil præiudicare Reuerendis Monachis de quorum conſenſu nō apparet, & res illa eſt inter alios acta, & conſequenter non præiudicialis tertio non interuenienti.

Præterea ex abundanti non eſſet ab re dicere, conceſſionem factam Camaldolēſibus per Rectorem in dubio dici cenſualē non emphyteuticam, vt dixi ſupra, & conſequenter perpetuo renouandam, non obſtante mentione nouennij, quia illud concernit ſimplicem renouationem inueſtituræ abſque tamen metu commiſſi in caſu omiſſæ renouationis, ex quo ho-
14 die non dantur cenſus † temporales ſecundū Bullam Pij V.

Adda-

Addatur, conceſſionem productam per Rectorem enunciare, alias antecedentes conceſſiones antiquiores iſtius domus, quæ cum fue
15 rint † factæ ante Bullam prædictam, potuerũt continere cenſum temporalem iuxta Boccac. vbi ſupra parte 2. numero 76. & ita omni in caſu domus iſta militat ſub vexillo cenſus non autem emphyteuſis. Quo in caſu cen-
16 ſuarius † poteſt alienare fundum obnoxium abſque licentia ſine metu priuationis, licet emptor cenſus cæteris in contractu præferatur. Nauar. ſuper Bulla nume. 92. Molin. de contract. diſputat. 390. num. 8. verſi. Quòd ſi debitor cenſus. At in propoſito dico Mona-
17 chos † cenſuarios alium cenſum potuiſſe creare ſuper domo cenſuaria. Intriglio. de cenſib. quæſtione 36.

Quarto deducitur, Monaſterium priuandũ ob inficiationem ſeu mendacium, quia negauit ſe emphyteutam.

Reſpondetur enim in proceſſu pluries fuiſſe inſtitutum, & præcipuè in ſcriptura, ex qua Reuerendus aduerſarius colligit mendacium, per Reuerẽdos Monachos, vt antiquiores inueſtituræ enuntiatæ prouiderentur [& ad ta-
18 lem editionem † tenetur Dominus directi. Roſent. de feud. ca. 8. concluſ. 33. vbi num. 4. ait id indubitate procedere, quando Dominus non ſe purgauit per iuramentum, illas nõ habere nec dolo habere deſijſſe] ad finem agnoſcendi qualitatem originalis conceſſionis cuius ignorantiam probabiliter habent Reuerendi Monachi, qui ſucceſſerũt in locum aliorum antiquitus poſſidentium, ſed ſine dolo ne
19 gans † priuationem non meretur. ca. Vaſallus feudum. Vbi Doct. ſi de feud. defunct. fuer. contro. Corbul. de caduc. emphyt. ob menda. num. 12. Roſent. de feud. cap. 10. concluſ. 32. n. 3. & inficiationem fuiſſe doloſam probare debet allegans caſum priuationis ob menda-
20 cium, quia dolus † non præſumitur. Roſen. d. concluſ. 32. nu. 11. non etiam apparet Monachos negaſſe recognitionem Eccleſiæ Diuæ Catharinæ in dominam, ſed bene negaſſe qualitatem recognitionis ob defectum originalis inueſtituræ toties petitæ, quo in caſu non eſt locus priuationi, quia videmus etiam non ſufficere ad priuationem, vt inueſtitus ſciat fundum eſſe feudalem, vel emphyteuticum, niſi
21 optime probetur, † illum optime ſciuiſſe qualitatem feudi, vel emphyteuſis per Dominum directi aſſertam, vt pulchre docuit Burſ. conſi. 49. nu. 17. & ſequenti. Roſent. d. concluſ. 32. num. 10.

Tandem dico omni in caſu locum eſſe reſtitutioni in integrum petitæ aduerſus omnes caſus priuationis allegatos: Quę reſtitutio admittitur in motiuis, ſuppoſita validitate conceſſionis, de cuius tamen ſubſiſtentia non eſt dubitandũ ſtantibus præallegatis. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Pœna non debetur ex contractu nullo.*

2 *Ignorantia dicitur ſufficienter probata cum iuramento, præſertim ſi iurans ſit vir probus.*

3 *Inſtrumentum non eſt de eſſentia contractus.*

4 *Contractus geſtus cum minore eſt nullus non ſeruata forma ſtatuti reſpectu contrahentium, reſpectu tamen pœna ſuſtinetur.*

5 *Pœna contrauentionis contrahitur ex contractu nullo.*

6 *Pœna commiſſio inducitur quoties ex eo, quod ſit commodum alterius reſultat.*

7 *Pœna fortius committitur ex contractu nullo ob defectum formæ extrinſecæ non ſubſtantialis contractus ſed præcipue quando ad realem rei contractæ traditionem deuentum eſt nu 8.*

9 *Minor prohibitus contrahere niſi certis ſolemnitatibus, non dicitur contrauenire niſi per actus geſtas de facto.*

10 *Pœna debetur ex contractu nullo, quando ſtatutum, ſiue proclama conſiderauit nudum factũ, non autem effectum ex actu reſultantem.*

11 *Statutum ſiue lex apponens pœnam, & nullitatẽ contractus, dicitur cogitaſſe de facto.*

12 *Proclamatis affixio facit rem notoriam, & operatur, vt proclama non dicatur habuiſſe cauſam tranſeuntem.*

13 *Proclamatis ignorantia allegari non poteſt a ſubditis, quando locis ſolitis, & conſuetis illud fuerit affixum.*

14 *Ignorantia dicitur craſſa, allegare ſe neſcire quod maiori parti Ciuitatis innoteſcit.*

15 *Ignorantia eorum, quæ publice fiunt allegari nequit.*

16 *Ignorantia banni allegari non poteſt conſtito de publicatione illius facta in locis ſolitis.*

17 *Proclama, ſiue bannum publicatum in locis ſolitis & conſuetis ligat ſubditos illius loci, ita vt non poſſint allegare ignorantiam.*

18 *Proclamatis publicatio inducit ſcientiæ præſumptionem.*

19 *Ignorantia non præſumitur de his, quæ publice ſunt diuulgata.*

20 *Ignorantia dicitur craſſa velle ignorare, quod cõmuniter ſcitur, vel ſciri poteſt.*

21 *Proclamata, ordines & ſtatuta Ciuitatis afficiũt omnes exiſtentes in comitatu.*

22 *Ignorantia probanda per iuramentum non admittitur vbi adeſt præſumptio ſcientiæ, vel aliqua præſumptio in contrarium. n. 24.*

23 *Ignorantia non probatur etiam per iuramentum, quando eſt inuериſimilis.*

25 Ignorantia corruit, dato notorio.

26 Ignorantia probanda per iuramentum prorſus excluditur vbi agitur de praiudicio tertij.

27 Ignorantia non admittitur probanda per iuramentum, quando per actus extrinſecos probarè poteſt.

28 Iuramentum dicitur remedium ſubſidiarium in probationibus faciendis.

29 Scientia praſumitur in probibitis.

30 Ignorantia quando per iuramentum admittitur probanda, tunc ad eſſentiam probationis iuramentum deferri debet a Iudice cum cauſa cognitione & parte citata. Vlterius, quod prius fuerit petitum ab eo, qui per iuramentum intendit probare ſuam ignorantiam nu 31. alias ſi fuerit datum a Iudice ex officio nihil operabitur num 32.

33 Contractus clandeſtinitas non reſultat ex re contractata, ſed ex modo contrahendi.

34 Contractus clandeſtinus fieri poteſt tam in re mobili, quam in re immobili.

35 Contractus factus ſpreta authoritate ſuperiorem dicitur clandeſtinus.

36 Clandeſtine quid dicitur factum, quando factum eſt ſine debita ſolemnitate.

37 Clandeſtinitas infert dolum

38 Clandeſtinum omne eſt punibile.

39 Clandeſtinitas arguit malam fidem.

40 Factum non dicitur quando aliquid ſupereſt agendum.

41 Tractantur multa qua non perficiuntur.

42 Contractus concluſio conſiſtit in vltima clauſula.

43 Contractus non dicitur abſolutus, quando aliquid reſtat in fieri.

44 Contractus conſiſtit in ſolo concluſione, ac in puncto indiuiſibili.

45 Commiſſarius, vel executor teſtamenti eſſe non poteſt Regularis, ſine licentia ſui ſuperioris.

46 Commiſſarius vnus ex pluribus non executor teſtamenti non poteſt de per ſe contrahere de rebus diſpoſitis in teſtamento, niſi vnicuique commiſſario fuerit in ſolidum facultas attributa a teſtatore.

ARGVMENTVM.

Pœna impoſita contrahentibus cum aliqua perſona an locum habeat, ſi contractus nulliter geſtus fuerit.

Ignorantia an, quomodo, vel quando probetur per iuramentum.

CONSILIVM CXXXXVI.

Actiones meæ à Domino.

PRo Dominis Fratribus de Righis nonnulla proponuntur a Perilluſtri Senatu, ex quibus videtur ipſos fore abſoluendos a petitis per fiſcum Sereniſſimi Domini noſtri.

Primo quòd dicti fratres contraxerũt cum
D. Parochino minore inſolemniter non ſeruata
forma ſtatuti Mantuæ de contractibus mi-
1 norum, & ex contractu † nullo non deberi
pœnam. Bald. in l. non dubium numero ſecun
do, C. de legibus Bertaz. conſilio crimin. 182.
num. 15. 16.

Secundo, quòd prohibitio contrahendi cũ Parochino militat in mobilibus non in ſtabilibus, vt in caſu controuerſo.

Tertio proclama prohibens contractus, &
diſtractus cum Parochino non ligare ignoran-
tes, & conſequenter nec dictos fratres de Ri-
ghis, maxime cum eorum alter iurauerit ſe
ignoraſſe tale edictum promulgatum, cuius iu
ramento tamquã emanato a viro probo, igno-
2 rantia † dicitur ſufficienter probata. Cacher.
decis. 71. num. 23. & ſeq. Maximè cum contra
ctus concernat rem ſtabilem omnibus paten-
tem, & per conſequens actum factum palam,
& bona fide.

Quartò contractum iſtum fuiſſe concluſũ
cum commiſſarijs teſtamentarijs, vnde etſi po
ſtea fuerit factum tale inſtrumentum cum Pa
rochino, attamen id fuit factum ad perpetuam
3 rei memoriam, quia † inſtrumentum non eſt
de eſſentia contractus.

Hæc tamen etſi colorata, non idcirco vim faciunt aduerſus prætenſionem fiſci; Quia proclama editum comprehendit omne genus perſonarum cuiuſcunque ſtatus, gradus, & conditionis exiſtant, illis prohibens per ſe vel alios, aut per interpoſitam perſonam facere cum Parochino contractus, diſtractus, ſeu obligationes cuiuſcunque generis, nec in illis aliquo modo interuenire, & prout ex dicto proclamate videre eſt. Quo fit, vt intentio fiſci dicatur optime fundata in dicto proclamate reſpectu conſequendi pœnam appoſitam in eo, ſoluendam a contrahentibus cum Parochino contra ipſius edicti comminationem. Reliquum igitur eſt declinare contraria pro totali victoria fiſci Sereniſſimi Domini noſtri.

Ad primum igitur reſpondetur, cõtractum
4 † geſtum cum minore inſolemniter, eſſe nul-
lum, reſpectu contrahentium, attamen reſpe-
ctu pœnæ ſuſtinetur, quia ex contractu nullo
contrahi-

Digitized by Google

5 contrahitur pœnæ † contrauentionis, vt pro-
bat Crau.conſi.191.nu.7. Nam commodum
& intereſſe fiſci de conſequendo aureos ducē-
tum eſt ſufficiens ad faciendum pœnam com-
6 mitti, ex quo ad pœnæ † commiſſionem ſuffi-
ciat fieri de facto, quando ex illo reſultat com-
modum alterius. Barto. in l.continuus. §. cum
quis n.3.verſ. Oppono, quòd ſufficit. ff. verbo.
oblig. Rui. conſi. 123.n.15. in 2. Aret. in termi
nis de contractu geſto cum minore conſi. 18.
colum.4.verſi. Nec obſtat præmiſſis, vbi ſub-
iungit, quòd ex contractu nullo ob defectum
formæ extrinſecæ non ſubſtantialis cōtractus,
vt puta quando minor contrahit ſine ſolemni
7 tatibus requiſitis, fortius committitur † pœna,
& Aretinum poſt multos alios ſequitur Domi
nus Surd. conſi. 284.n.22. vbi pluribus corro-
borat. Quibus addo tradita per Tiraq. de re-
tract. lignag. §.26. Glo.2. nume.8. & ſequenti
Petra de fideicom. quæſtione 8. nume. 54. vbi
ſubiungit id ſine ſcrupulo procedere, quando
8 † ad realem rei contractatæ traditionem deuē-
tum eſt.

Præterea conſidero Perilluſtrem Senatum
promulgaſſe edictum illud, ad compeſcendam
prodigalitatem Parochini minoris, & ita pro-
hibuit alienationes, contractus, & diſtractus,
faciendos per minorem, vnde neceſſario ſequi
tur intellexiſſe, de contractibus factis de facto,
quia alias proclama ſeruiret de vento, ex quo
9 † minor iuridicè nō poteſt contrahere ſine cer
tis ſolemnitatibus, & aliter non potuiſſet con-
traueniri proclamati niſi per actus geſtos de fa
cto, vt in terminis aduertit Aret. d. conſi. 18.
colum.4.verſi. Præterea alia ratione, quare di-
cendum eſt ex tali contractu nullo omnimode
pœnam comminatam deberi. Et hinc infero
ad declinationem obiecti, nempe in caſu iſto
10 ex [illegible] ctu nullo deberi † pœnam, quia proclama
[illegible] nudum [illegible] non autem effe
ctum, vnde ſuccedit axioma, quòd ex actu inua-
lido oritur ac debetur pœna, quando diſpoſi-
tio prohibens reſpicit nudum factum ſeu ani-
mum facientis, non autem effectum iuris ex
actu reſultantem, vt in caſu noſtro. Ita Bal. in
l. ea quidem num. quinto, C. ſi mancip. ita
ſue. alien. & poſt Cardin. Bar. & alios late tra-
dit Felin. in c. Ex tenore n.9. extr. de reſcript.
Mandel. conſi. 218.n.23. & ſeq.

Quod autem prohibitio reſpiciat nudum
factum colligitur, Primo quia fuit facta mino-
ri ac contrahentibus cum eo, cui aliter con-
traueniri non poterat niſi per merum factum,
ſeu actum factum de facto, vt dixi. Secundo
quia vere proclama reſpicit nudum factum ibi
*far contratti, diſtratti, & obligationi ne interue-
nir in quelli*. Et ibi *che a tai contratti intra-
ueniranno*. Et vere cum in calce procla-

matis Perilluſtris Senatus ſeparatim mentio-
nem fecerit de nullitate dictorum contractuū
apponendo prius pœnam facientibus dictos
contractus, ſequitur neceſſario voluiſſe ex fa-
cto ſeu contractu nullo deberi pœnam, quia
pecuniaria pœnam reſpicit nudum factum, pę
na autem nullitatis reſpicit effectum ſepara-
11 tim de per ſe. Et quando lex † apponit pœ-
nam, & nullitatem actus tunc dicitur cogitaſ-
ſe de facto, ideo ex actu nullo tunc debetur pę
na, vt poſt multos probat Mandel. conſi. 218.
num. 24.

Ad ſecundum reſpondetur, proclama con-
tinere contractus cuiuſcunque generis, &
conſequenter tam ſtabilium, quam mobilium
cum generaliter imo vniuerſaliter loquatur
vltra, quòd maior ratio prohibitionis viget
in alienatione ſtabilium, quàm mobilium,
& cum hoc careat omni dubio, vlterius non
inſiſto.

Ad tertium reſpondetur, proclama fuiſſe
pluribus in locis, & publicis ac conſuetis affi-
xum tam Mantuæ, quam ruri in terra Suza-
12 riæ, vt paret ex proceſſu, quæ † affixio facit
rem notoriam, & operatur, vt proclama non
dicatur habuiſſe cauſam tranſeuntem. Bart. in
Auth. Qui ſemel. numero decimo quinto, de-
cimo ſexto, vbi Doctor. C. quo. & quand. iud.
diffuſe ſola in antiq. conſtit. Pedemon. tit. de
for. compet. decret. licet par.3. Glo. 1. numero
ſexto vbi poſt alios ſubiungit tali in caſu non
13 licere alicui ſubdito allegare † ignorantiam,
alias deſtrueretur tota praxis huiuſmodi in ca
ſibus obſeruari ſolita, a qua minime licet re-
14 cedere, cum [illegible] ignorantia allegare ſe
neſcire, [illegible] maiori parti ciuitatis innoteſcit
l. nec ſ [illegible] iur. & fact. ignor. l. regula. §. fa-
[illegible] merito [illegible] poteſt allegari ignoran-
15 tia † eorum, quæ publice fiunt. ca. 1. de poſtu.
prælat. Beci. conſilio ſexto, numero decimo ter-
tio, cum alijs adductis per Dominum Surd.
conſilio 429. numero 50. 51. Cumi. ſuper Rit.
Sicil. 46. num. 15. Et idcirco facta publicatio-
16 tione banni in locis ſolitis ignorantiam † nō
poſſe allegari poſt Bart. & alios tradit Lanar.
conſilio 27. numero quarto, vbi etiam poſt
Præpoſ. & Cardin. Alexand. ſubiungit, ſuffice
17 re bannum fuiſſe † emanatum in locis ſolitis,
& conſuetis ad hoc vt ſubditos liget, quia ban
num publicarum præſumitur deueniſſe ad no-
titiam omnium, qui ſunt de loco, Ioſ. Ludo.
deciſ. Peruſ. 67. numero ſeptimo, & ex publicó
18 † proclamate inducitur præſumptio ſcientiæ,
19 & ignorantia † non præſumitur de his, quæ
fuerunt publice diuulgata Bald. in cap. Quo-
niam frequenter. §. 1. vt lit. non conteſ. Ange.
conſilio 228. colum. 6. ſequitur Caſſan. conſi.
primo, parte 3. numero decimo quinto, 16. &

Digitized by Google

20 dicitur ignorantia † craſſa neſcire, quod communiter ſcitur, vel ſciri poteſt. Caſtr. in l. ſed
etſi pupillus, num. 6. ff. inſtit. Gabr. tit. de reg.
iur. concluſ. 6. num. 40. Bimi. conſi. 31. nu. 51.
21 Hinc infertur, quòd ſtatuta † ordines ſeu bannimenta ciuitatis afficiunt omnes exiſtentes
in comitatu, vt poſt Barto. Fed. de ſen. & alios
probat Seraph. de iuram. priuil. 4. nume. 170.
& realiter fratres de Righis non poſſunt prætendere ignorantiam, quia proclamata fuerũt
affixa columnæ exiſtenti ante eorum apothecam in publica platea, vt eſt notiſſimum, &
pro notorio allegatur, & ſi hòc concederetur
daretur materia fraudandi proclamati Sereniſſimi Domini, quia omnes allegarent eorum
ignorantiam. Quibus ſic ſtantibus dicitur nõ
eſſe habendam rationem iuramenti Domini
Dominici de Righis, quatenus medio iuramẽto aſſeruit ignoraſſe dictum proclama, quia
vbi adeſt præſumptio ſcientiæ non admittitur
22 probatio † ignorantiæ per iuramentum. Bart.
in l. inter omnes. §. recte. nume. 3. in fin. ff. furt.
Menoc. de arbitr. iud. caſu 186. nume. 7. Pret.
conſi. 9. num. 23. Maſcar. concluſ. 881. nu. 26.
Schrad. de feud. par. 9. cap. 1. n. 52. Alibi dici-
23 tur ignorantiã † non probari iuramento, quãdo eſt inueriſimilis. Maſcar. d. concluſ. 881.
nu. 18. Addit. ad Magon. deciſ. Luca. 77. verſi.
Iuſta ignorantia. Schrad. vbi ſupra nu. 51. &
24 ignorantiam † non probari iuramento, quando militat præſumptio in contrarium, tradit
Pic. conſi. 31. nu. 17. quia dato notorio corruit
25 † ignorantia. Petruc. conſi. 98. nu. 24. Hæcque
tanto magis procedunt, cum agatur de præiudicio tertij nempe fiſci: nam tali in caſu pror-
26 ſus excluditur talis probatio † per iuramentũ.
Felin. in c. Cognoſcentes. num. 14. de conſtit.
vbi Dec. num. 48. Meno. d. caſu 186. nume. 9.
Odd. de reſtitu. in integr. quæſtione 38. art. 6.
n. 59. & 60. Quinimo cũ ſimus in caſu, in quo
27 ignorantia † poſſet probari per actus extrinſecos, puta per teſtes, vel per abſentiam dictorũ
fratrum ac cetera id genus, non toleratur talis
probatio per iuramentum, cum ſit probatio
28 † ſubſidiaria Feli. in c. Significaſti. n. 4. de homicid. Meno. conſi. 186. n. 6. Seraphi. de iura.
priuil. 4. n. 42. Schrader. d. cap. 1. n. 53. Addatur fratres de Righis contraxiſſe inſolemniter
cum minore, & contra prohibitionem ordinationis Perilluſtris Senatus, vnde dicuntur feciſſe rem illicitam, & prohibitam, & conſequẽter eorum ignorantia allegata non probatur
29 iuramẽto, quia in prohibitis præſumitur † ſciẽtia. Iaſ. in l. ſi rem obligatam. n. 43. ff. leg. 1.

Præterea conſidero non conſtare in proceſſu, quòd Righi voluerint probare eorum ignorantiam per iuramentum, quia etſi Dominus
Dominicus prævio iuramento dixerit ſe neſciuiſſe dictum proclama, attamen per tale iuramentum datum ipſi Righo examinato tanquam reo non probatur ignorantia proclamatis, tanquam non emanatum ad finem huiuſmodi probationis, ſiquidem ad eſſentiam talis ſubſidiariæ probationis, requiritur, quòd
30 deferatur † a iudice cum cauſæ cognitione, &
conſequenter parte citata. Ange. in l. in bonæ
fidei. col. 1. in 2. notab. C. reb. credit. Plot. de
iuram. in lit. §. 50. nu. 7. Schrad. in terminis de
feud. par. 9. c. 1. nu. 49. Requiritur etiam, quòd
31 prius fuerit † petitum ab eo, qui intendit per
iuramentum probare ignorantiam, vnde cum
32 fuerit præſtitũ a iudice † ex officio ipſi Righo
tanquam reo ac non petenti iuramentum ſibi
deferri ad probationem ignorantiæ, dubio procul nullius eſt ponderis. Iaſ. in repet. l. admonẽdi n. 316. ff. iureiur. Plot. d. §. 50. nu. 8. Schrad.
d. ca. 1. n. 49. verſi. Niſi Vaſallus. & n. 52. verſ.
Neque etiam aliter iudex.

Ad illud autẽ quod dicebatur Righos eſſe
in bona fide, cum publice contraxerint rẽ ſtabilem, quo in caſu ceſſat clandeſtinitas.

33 Reſpondetur clandeſtinitatem † contractuum non reſultare ex re contracta ſed ex mo-
34 do contrahendi, quia clandeſtinus † cõtractus
tam in re ſtabili, quam in mobili fieri poteſt
ſufficit in propoſito dicere, quòd contractus
35 iſte ſit † clandeſtinus, cum fuerit factus ſpreta
authoritate ſuperiorum. Archid. in c. Certum.
de conſecr. diſt. 1. Feli. in c. Conſuluit. n. 21. in
fin. de off. deleg. late Barba. conſi. 60. n. 2. in 4.
Sicuti etiam dicitur actum fieri clandeſtine,
36 † quod fit ſine debita ſolemnitate Hond. cõſi.
87. n. 25. in 1. Rimin. iun. conſi. 691. num. 15.
37 At clandeſtinitas † infert dolum. Bero. conſi.
59. n. 11. in 1. Sicard. conſi. 4. n. 23. Rube. Vtinen conſi. 21. num. 58. vbi ait omne clande-
38 ſtinum † eſſe punibile, & clandeſtinitatem
39 † arguere malam fidem, poſt multos Menoc.
conſi. 293. n. 15. Vltra quòd ſiue clam ſiue palam contractus fuerit initus, vtrobique importat pœnam comminatam in proclamate puniente merum ac nudum factum partium, non
autem iuris effectum ex contractu reſultantẽ,
vt ſupra probatum eſt.

Ad quartum reſpondetur nequaquam cõſtare in proceſſu de contractu aliquo perfecto
inter Righos, & commiſſarios teſtamentarios,
quia literæ Reuerendi fratris Claudij, ac per
eum recognitæ, non fuerunt acceptatæ a dictis
fratribus, vt ex declaratione dicti Reuerendi
colligitur in proceſſu fol. 9. Quinimo dictæ literæ non continent concluſionem contractus,
ſed ſimplicem tractatum, cum pluræ remanſerint terminanda, vt clare cantant dictæ literæ,
40 & non dicitur † factum, quando aliquid ſupereſt agendum, iuribus notis, & multa † tra-
41 ctantur

Digitized by Google

ctantur quæ non perficiuntur. Alex. conſil. 13. numero 17. in 1. Purpur. conſilio 183. nu. 11.
42 & concluſio † contractus conſiſtit in vltima clauſula. Ideo quando aliquid reſtat in fieri,
43 cõtractus† nõ dicitur abſolutus, diffuſè Natt.
44 conſilio 164. numero 26. & contractum † conſiſtere in ſola concluſione, ac in puncto indiuiſibili, optimè poſt multos tradit D. Surd. conſilio 202. numero 6. & conſilio 217. nume. 11. Addatur ex abundanti Reuerendum Fratrem
45 Claudium non poſſe dici commiſſarium † vel executorem teſtamenti, cum non conſtet de licentia ſui ſuperioris, tex. in c. 2. de teſta. in 6. Clem. 1. co. ti. Didac. in c. Tua. in prin. de teſt: cum concordantibus per Craſſ. de ſucceſſ. li. 2. §. fin. quæſtione 11. num. 8. Quid plus? In teſtamento, in quo legitur dictum Reuerendum fuiſſe deſtinatum commiſſarium, cõſtat ipſum non fuiſſe ſolum ſed plures fuiſſe datos commiſſarios, vnde nõ ipſe ſolus potuit facere cõtractus de rebus diſpoſitis in teſtamento, cum
46 talis facultas vnicuique † Commiſſario non fuerit in ſolidum attributa a teſtatore. Idem Craſſ. d. §. fin. quæſt. 4. nu. 4. & 6. Laus Deo.

Carol. Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinium committitur ex parte mandantis ex ſola promiſſione pecuniæ.*
2 *Occidens aliquem ad ſolam complacentiam alterius committit aſſaſſinium.*
3 *Complacentia concomitata a ſpe lucri, ſeu aliquid conſequendi ſtante antecedente mandantis promiſſione, aſſaſſinium inducit.*
4 *Proclama impunitatis non comprendit aſſaſſiniũ ob illius atrocitatem.*
5 *Aſſaſsinium æquiparatur crimini læſæ maieſtatis.*
6 *Qualitas aſſaſsinij transformat homicidium in aliam ſpeciem.*
7 *Mandatum de occidendo de per ſe, eſt delictum conſummatum, & punibile vtcunque executionẽ non mandatum.*
8 *Princeps in conceſsione alicui verbis amplis, nunquam dicitur voluiſſe tollere contenta, ac diſpoſita per ius municipale.*
9 *Fides data eſt ſeruanda.*
10 *Fidem fallere grauiſsimum eſt, etiam erga hoſtes.*
11 *Obſeruatio fidei reputatur quid maius inter mortales.*
12 *Fides hoſtibus data eſt præſtanda.*
13 *Iudices, & Magiſtratus debent cauere, tanquam boni viri, ne quiſquam ſub fide illorum, vel authoritate publica fallatur.*
14 *Ampliaetiam quod promiſsio non teneat, vel promiſſum promitti non debuerit.*
15 *Securitas, vel impunitas promiſſa per Iudicem, vel Magiſtratum directè, vel indirectè, violari non debet.*
16 *Sub fide ſuperioris nefas eſt, aliquem decipi.*
17 *Superior deuians a fide data, dicitur periurus.*
18 *Securitas, vel impunitas, ſeu gratia conceſſa delinquenti ad hoc vt delictum fateatur, vel ſocios delicti propalet, illi eſt omnimodè ſeruanda.*
19 *Aſſaſsinium non committitur per vnicam perſonam, ſed requirit pluritatem perſonarum, nempè mandantis, & mandatarij, cum datione, vel promiſsione dandi.*
20 *Veritas facti dupliciter occultatur mentiendo, & tacendo.*
21 *Verum dicere non ſufficit, niſi pariter facti cauſa aſsignetur.*
22 *Factum non dicitur, quando aliquid ſupereſt addendum.*
23 *Qualitas facti debet deduci quando eſt de eſſentia actus, vel facti vel diſpoſitionis, & præcipuè in pœnalibus.*
24 *Obligatio non ſequitur ex promiſsione incerta, etiamſi eſſet adiecta contractui licito, nec ex illa crimen aſſaſsinij reſultat.*
25 *Aſſaſsinium non committitur ex ſola pollicitatione ſeu promiſsione pecuniæ vel alterius rei niſi ex parte mandatarij ſubſequatur acceptatio, ſeu conuentio de occidendo per præmium, ſed ſuccedit ſola pœna extraordinaria Iudicis arbitrio.*
26 *Aſſaſsinium committitur, quando fuit executum homicidium conuentum.*
27 *Acceptatio non dicitur facta, quando mandatarius reſpondit ſe facturum homicidium per amicitiam*
28 *Inquiſitio formata contra mandantem debet continere locum & tempus commiſsi delicti, non autem locum, & tempus mandati.*
29 *Mandans non debet vlciſci pœna ordinaria quando mandatarij exceſſerunt fines mandati, occidendo aliam perſonam.*
30 *Mandans non tenetur de exceſſu mandati.*
31 *Ratificatio delicti nunquam trahitur ad qualitates ipſius delicti*
32 *Ratificatio debet eſſe ſic vt delictum perpetratum nomine ipſiuſmet ratificantis.*
33 *Promiſsio Gubernatoris ſi non ſuſtinetur in vim gratiæ, ſaltem ſuſtineri debet in vim guidatici, ſaluiconductus, ſeu ſecuritatis.*
34 *Reus inuentus cum gratia inualida Principis, & carceratus non debet puniri.*
35 *Princeps, ſeu Gubernator habens auctoritatem particulariter poteſt gratiare aſſaſsinium ex cauſa publicæ vtilitatis, nempè ad hoc vt ſocios propalet.*
36 *Principis gratia tenet, quando concurrunt remiſſio, intereſſe partis, & vtilitas publica.*

Copula

37 *Copula (&) requirit vtrunque verum, id eſt, concurſum vtriuſque copulati.*
38 *Clauſula (de plenitudine poteſtatis) ſubauditur ad hoc vt promiſſio Principis, ſeu Gubernatoris valeat.*

ARGVMENTVM.

An Gubernator promittens in proclamate impunitatem notificanti, & aperienti veritatem homicidij perpetrati, poſſit detinere facere propalantem, ſocios, & qualitatem delicti illorum punire pœna ordinaria, aut extraordinaria, vel ſit abſoluendus, vel relaxandus affectus delicti.

An mandans teneatur de exceſſu mandatarij, & an promittens ſoluere pecunias pro delicto perpetrando, & mandatarius reſpondeat facturum ob amicitiam, cōmittatur verè aſſaſſinium, cum mandatum non fuerit exequutum.

CONSILIVM CXXXXVII.

Actiones mea à Domino.

COntēdit Fiſcus Ciuitatis Sablonetæ, Dominum Iacobum Antonium Morum gaudere non poſſe beneficio impunitatis enuntiatæ in Proclamate edito per Illuſtriſſimum Dominum Gubernatorem præſatæ Ciuitatis, & promiſſæ notificanti delictum homicidij perpetrati in perſonam quond. Dominę Hippolytæ Oldroandæ ac aperienti veritatem facti, vtcumque ſit vel principalis delinquens uel mādatarius. Ita obſtantę ſtatuto dictæ Ciuitatis Rub. 170. Qui dicatur aſſaſſinius, & quomodo puniatur.

Nam D. Morus aperto ore videtur ſaſſum eſſe, dediſſe mādatum Barattino & Chiozzio de occidendo Dominum Oldroandum mediā
te tali præciſa promiſsione, *che ſe hauuria vſata corteſia della quale ſi ſariano contentati, & loro le diſſero che non occorreua trattar di queſto, perche loro lo hauuriano fatto per amicitia, & coſi promiſeno di farlo.* Et conſequenter dicitur dediſſe mandatum ad occidendum per aſſaſſinium, ſi-
1 quidem ex ſola promiſſione † pecuniæ aſſaſſinium committitur. Salic. in l. non ideò minus numero 36. verſi. Et aſſaſſini vocantur. C. accuſat. latè Maſcard. de Probat. concluſ. 138. col. 1. Decian. tract. crim. lib. 9. cap. 30. nu. 17. Moſcatel. de cognit. delicto. tit. de Homicidio mediante mandat. numero 51. Capici. deciſ. 155. numero 6. 7. 17. & 18. cum concordantib. per Farinac. quæſtione crim. 123. inſpect. 2. nu. 36. & ſeq. vbi extendit id procedere ēt nulla interueniente ſcriptura promiſsionis. & licèt mandatarij non acceptauerint explicitè rei oblatæ promiſsionem mediante conuentione vel pacto, nihilominus cum ſe exhibuerint & promiſerint executuros homicidium propter mutuā inter eos exiſtentem amicitiam, labem aſſaſsinij incurrerunt, quia ad complacentiam alte-
2 rius † aliquem occidens aſſaſsinium committit Grammat. Vot. quæſt. numero 3. Caucr. in Praxi. §. circa tertium. numero 5. Farinac. quęſtione 123. inſpect. 2. numero 38. & pręcipuè
3 in caſu iſto, in quo complacentia † eſt cōcomitata a ſpe lucri ſeu aliquid conſequendi, ſtante antecedente mandantis promiſsione. Careri. d. numero 5. Rim. Iun. conſilio 685. numero 6. Decian. dicto lib. 9. cap. 30. numero 16. Bruno. à Sole quæſtione 34. numero 11. Quibus
4 ſic ſe habentibus ſequitur † proclama impunitatis ad comprehendere caſum iſtū, ex quò indultus uel abolitio criminum non amplectitur ſed penitus excludit crimen aſſaſsinij ob illius atrocitatem & enormitatem. ita Roman. in l. ſi quis in graui. §. his quoque. ff. ad Sillani. diſ-ſusè Catalan. de Abolitio. cap. 32. numero 7. cum multis ſequentibus, ſequitur alios congerendo Farin. quā crim. 123. inſpect. 3. nu. 72.
5 æquiparatur † inquam crimini læſæ maieſtatis Farin. poſt alios. conſi. 4. numero 7. Hinc dici-
6 tur quod † qualitas aſſaſsinij transformat homicidium in aliam ſpeciem delicti. idem Fari. conſi. 10. numero 17. & 23.

Secundo aduertendum eſt, intentionem Illuſtriſsimi Gubernatoris fuiſſe concedendi impunitatem ob delictum homicidij patrati in perſonam Dominę Hippolytę. Non etiam concedendi impunitatē mandati dati ad occidendum Dominum Iulium Cæſarem Oldroādum per aſſaſsinium. Iſta inquam ſunt duo delicta diuerſa ac omninò ſeparata, quia mandatum illud licèt non executum attamen de per ſe eſt punibile, adeo quod etſi Dominus Iulius Cæſar in executionem mandati non fuerit occiſus, [etiam ſi non fuiſſet interfecta Domina
7 Hippolyta] attamen cum mandatum† tale ſit, de per ſe delictum conſummatum eſt punibile vtcumque executioni non mandatum. latè Farinac. quæſt. 123. numero 79. & quæſt. 124. numero 95. & conſilio 4. numero 3. & num. 7. & ibi in addit. littera L. & in quæſt. crim. 7. nu. 49. verſi. In non ſubdito. & id apertè cauetur in ſtatuto Ciuitatis Sablonetæ. Vnde ſequitur veniam illam delicti ad terminos præcitati homicidij commiſsi fore reſtringendam, nō

autem

Digitized by Google

autem ad criminũ pluralitatem extendendã.
Tertiò vrgere admodum videtur, quòd tale
proclama nullam contineat derogationem ſpe
cialem nec generalem ad ſtatutum prædictum
puniens aſſaſſinium, nec etiam in genere ad ſta
tuta ciuitatis Sablonetæ, quò fit vt Dominus
Gubernator illi inet ſtatuto derogaſſe non cen
8 ſeatur, quia videmus quod Princeps † in con-
ceſſione alicui facta etiam cum amplis verbis,
nunquam dicitur voluiſſe tollere contenta ac
diſpoſita per Ius municipale, ac derogare ſtatu
tis particularibus aliquid in ſpecie determinã
tibus, niſi conceſsioni addiderit clauſulam de
rogatoriam in ſpecie vel in genere, vtputa ſi
dixerit. *Non obſtantibus ſtatutis ciuitatis 10.*
vel quid ſimile. ita poſt Abbat. & alios firmat
Curt. conſilio 35. nume. 36. verſ. Quia ad iſta.
& nu. 37. Gozadi. conſi. 6. nume. 70. Rim. Iun.
conſi. 46. nu. 50.
Prædictis tamen non obſtantibus firmiter
teneo, Dominum Morum nullatenus fore mo-
leſtandum, ſed beneficio impunitatis promiſ-
ſæ debere gaudere, vel ſaltẽ priſtinæ libertati
fore relaxandum, ne alias dicatur ſub fide pu-
blica fuiſſe deceptum, quod eſſet abſonum. Nã
clarè cantat proclama cõcedens impunitatem
notificanti delictum & aperienti veritatem fa-
9 cti, & fides † data eſt ſeruanda, ita lege naturæ
dictante. l. 1. ff. pact. vbi Bal. notat, etiam Deũ
ex pacto obligari, ſequitur Neuiz. conſilio....
num.... facit. l. 1. ff. conſt. pecun. Imò grauiſſi-
10 mum eſt fallere fidem † etiam erga hoſtes. c.
Noli. 23. quæſt. 1. Cum nil maius reputetur in
11 ter mortales quam fidei obſeruatio. † Bal. cõ-
ſilio 371. in 3. quia hoſtem quidem caute delu
12 dere poſſumus, ſed nihilominus fides † illi da-
ta eſt præſtanda. Laudenſ. de Bello. verſi. Qua-
drageſimo quarto. Iaſ. in l. ſi rem tibi. nume. 3.
ff. præſcript. verb. Quocirca ſummoperè cauen
13 dum eſt per Iudices † & Magiſtratus tamquã
bonos viros, ne quiſquam ſub fide illorum vel
authoritate publica fallatur. l. 1. C. his qui
veni. ætat. l. Barbarius. ff. offic. Prætor. Deci.
14 conſilio ſi vbi latè. Eſtò etiã † quòd promiſsio
non teneat, vel promiſſum promitti nõ debue-
rit l. fin. §. diui. §. ſi quis. ff. publica. Signorol.
conſilio 102. & 103. Hinc dixit Alciat. in lib.
1. de verb. ſign. verſi. Cæterùm inimicitia, fidẽ
eſſe iuſtitiæ fundamentum. In propoſito igitur
dicendum eſt, non eſſe aliquo pacto ferẽdum,
15 vt ſecuritas † vel impunitas D. Moro promiſ-
ſa per Illuſtriſſimum Gubernatorẽ directè vel
indirectè violetur, teſte Gozadi. conſilio 27.
numero 22. Burſat. conſilio 177. numero 27.
& 39. cum alijs congeſtis per Farinac. quæſt.
crim. 39. numero 8. & aliquem decipi ſub fide
16 † ſuperioris nefas eſſe tradit Zaſi. conſilio 14.
numero 32. & conſilio 15. numero 48. & 142.
in 1. Marſil. conſilio 32. in fin. Quia ſuperior
17 deuians a fide data dicitur periurus Innoc. in
c. Etſi Chriſtus. extra de iureiu. But. in c. Tuis.
de teſti. Felin. in c. Querelam, numero 7. extr.
de iureiu. & latiſſimè de hoc ſcribit Petrus Pre
mus. tract. de ſecuritate. col. mihi. 54. cum 4. ſe
quentibus, quo loci plurimas authoritates &
exempla patrum adducit, & in ſpecie quod ſe-
18 curitas † ac impunitas ſeu gratia conceſſa de-
linquenti ad hoc, vt delictum fateatur vel ſo-
cios delicti propalet, illi ſit omnimodè ſeruan-
da: conſuluit Imol. conſilio 109. numero 3. &
ſeq. Marſil. ſing. 201. & conſilio 32. nume. 22.
vbi loquitur de Gubernatore Imolæ, qui pro-
miſerat huiuſmodi impunitatem reo. & in l. 1.
§. quæſtionibus numero 15. ff. quæſt. & conſil.
14. in fin. & in Rub. C. probat. nume. 115. Bal.
in l. libertas. ff. ſtatu. homi. Premus. de ſecurit.
col. mihi 63. in fin. & ſeq. & tradit Ioſ. Ludou.
deciſ. Lucan. 15. numero 72. Farinac. quæſt.
crim. 6. numero 22. loquens de crimine aſſaſſi-
nij. & nume. 25. optimè Peguer. deciſ. 39. nu.
10. dicens, iniquum eſſe, vt qui cum iudice cõ
trahit, eius authoritate circumſcribatur, quia
delinquenti ſecuritatem promittere & deinde
illum punire, ſapit proditionem, ſubdens ita
pluries fuiſſe ſeruatum & iudicatum adducen-
do multa exempla ſequuta.
Secũdo aduertatur, Dominum Gubernato
rẽ nedùm explicitè gratiaſſe reum homicidij,
ſed etiam propalãtem cauſam homicidij, quia
licèt homicidium mulieris fuerit cauſa impul-
ſiua concedendi impunitatem, attamen inten
tio præfati Domini Gubernatoris non fuit li-
mitata ad notificationem ſolam delicti, ſed &
ad manifeſtationem veritatis facti, & conſe-
quenter ad manifeſtationem cauſæ vnde pro-
ceſſerit homicidium cum omnibus ſuis quali-
tatibus ac circumſtantijs. ibi *ſi notifica & fa ſa-
pere, a chi è conſapeuole di tal delitto che venendo
a notificarlo & ſcoprir la verità del fatto, anchor
che foſſe il principale ò mandatario, guadognarà, et
coſi Sua S. Illuſtriſsima li concede l'impunità. &c.*
Et cum faciat mentionem principalis delin-
quentis & mãdatarij, dubio procul voluit gra-
tiare delinquentem etiam per aſſaſsiniũ, quia
19 aſſaſsinium † non committitur per vnicã per-
ſonam, ſed requirit pluralitatem perſonarum,
nempè mandantis & mandatarij cum datione
vel promiſsione dandi, vt colligitur ex Farin.
q. crim. 123. inſpect. 2. Baiard. ad Clar. in §. aſ-
ſaſsinium. & hoc ſatis patet ſenſui. Modo ſi
Dominus Gubernator habuit cõſiderationem
principalis delinquentis & etiam mandatarij,
& voluerit ſibi notificari nedùm delictum ſo-
lum, ſed facti veritatem, vtique totam ſeriem
facti qualiſqualis fuerit ab ouo, ſibi notificari
intellexit, & per conſequens dicitur voluiſſe
gratiare

Digitized by Google

gratiare etiam propalantem crimen aſſaſſinij
ſeu domicilium vtcumque ab aſſaſſinio quali-
ficatum, quia alias facti veritatem a reo gratia
to non habuiſſet, ſi aſſaſſinium tacuiſſet, & gra
20 tia fuiſſet obreptitia, veritas † enim facti dupli
citer occultatur, mentiendo & tacendo. Bal. in
l. 1. numero 16. ff. actio. empt. Ideo dixit Ariſt.
21 Ethic. 7. quòd verum † dicere non ſufficit niſi
pariter facti cauſa aſſignetur, ſequitur Mago-
ni. de cenſur. Aduocat. par. 2. cap. 8. numero 7.
& dixit Neuiz. in Silu. nuptial. Rubr. Non eſt
nubendum. numero 12. 13. quòd veritas non
quærit fucum nec pigmenta. Cum igitur veri-
tatem facti voluerit ſcire D. Gubernator de to
ta & integra facti ſerie cum omnibus circum-
ſtantijs intellexit, alias veritatem facti non ha
buiſſet ſi reus aliquid tacuiſſet, cum veritas ſit
22 indiuidua, & nil dicitur factum † quando ali-
quid ſupereſt addendum l. pen. C. his qui. vt in
dign. Becci. conſilio 66. numero 16. Surd. con-
ſilio 217. numero 12. Quinimò cum qualitas
aſſaſſinij alteret actum vel delictum, vtique de
buit a reo gratiato propalari, alias factum ip-
ſum ipſe gratiatus non propalaſſet, quia ante
23 omnia qualitas † facti debet deduci quando
qualitas eſt de eſsētia actus, vel facti, vel diſpo
ſitionis, & præcipuè in pœnalibus, vt diffusè
proſequitur Ioſ. Ludo. deciſ. Luca. numero 6.
& ſeq. & per totam omninò videndus.

Tertiò ſi rectè facti præſentis ſpecies perpē-
darur, dubio procul fatendum eſt D. Morā aſ-
ſaſsinij notam nō incurriſſe, quandoquidē ipſe
D. Morus mandans, incertam vagam ac ambi
guam fecit promiſsionem mandatarijs, ac nul
latenus obligatoriam, dicendo *che li haueria
vſato corteſia, della quale fariano reſtati contenti.*
quæ quidem promiſsio aut poteſt verificari in
quid minimo, aut reſidet in arbitrio mandata-
riorum, a quorum libito pendebat an contenti
forent remanſuri nec ne, & ita nulla exinde ſe
24 qui poſſet obligatio † ſi fuiſſet adiecta alicui
contractui licito, quo fit etiam vt nec ex illa
crimen aſſaſsinij reſultet ita Bal. conſilio 383.
in 5. Burſ. conſiljo 20. numero 4. Gabr. conſil.
170. numero 18. in 1. Rim. Iun. conſilio 685.
numero 22. cum pluribus congeſtis per Farin.
q. crim. 123. numero 145. & conſilio 4. in ad-
dit. littera K. limitatione ſecunda, & latius om
ninò videndus idem Farin. conſilio 10. num.
1. vſque ad numerum ſeptimum, vbi plurimis
fundamentis ſuſtinet, tale eſſe ſimplex manda
tum ad occidendum, nō autem per aſſaſsiniū.
Prædictaque concluſio indubitatè procedit in
caſu iſto, in quo promiſsio oblata non fuit per
mandatarios acceptata, nec homicidiū tracta-
tum vel conuentum fuit executum, ſiquidem
25 aſſaſsinium † non committitur ex ſola pollici-
tatione ſeù promiſsione pecuniæ vel alterius
rei, niſi ex parte mandatarij ſubſequatur acce-
ptatio ſeu cōuentio de occidendo propter pre-
mium, ſed ſuccedit ſola pęna extraordinaria
Iudicis arbitrio. ita poſt plures tradit Canceri.
in Perer. tractatu de Homicidio. §. circa tertiū.
numero 6. & 46. Plaz. de delict. lib. 1. cap. 19.
numero 10. Brun. a ſole. quęſt. 34. numero 13.
Rim. Iun. conſilio 685. numero 12. & ſeq. Fa-
rin. quæſt. 123. Inſpect. 4. numero 128. & In-
ſpect. 5. numero 147. Baiard. ad Clar. §. aſſaſ-
ſinium. numero 6. dicens requiri ſaltem vt fue
26 rit executum † homicidium conuentum, idem
Farin. conſilio 4. in Addit. littera K. limitatio-
ne prima & conſilio 10. numero 27. & nu. 44.
& prius ibidem numero 6. dixit in indiuiduo
caſus noſtri, non dici factam acceptationem
27 † quando mandatarius reſpondet ſe facturum
homicidium propter amicitiam.

Nec huic fundamento obſtat, ſi dicatur, at-
tenta origine mandati, & ob culpam mandan
tis quaſi authorem rixę, fuiſſe patratum homi-
cidium in perſonam Dominæ Hippolytæ, quę
origo ſeu quod quidem initium debet attēdi,
cum homicidium ſoleat attendi propter cau-
ſam mandati antecedentis, quia vnum conuer
titur in alterum. Vnde reſultat concluſio, quod
mandans obligatur nō ex mandato, ſed ex de
licto ſubſecuto propter mandatum, quocirca
28 ſolet in Inquiſitione † formata cōtra mandan-
tem apponi locus & tempus commiſsi delicti,
non autem locus & tempus mandati. Farin. q.
crim. 135. nu. 8. 9. vbi alios adducit.

Reſpōdetur enim quod licèt principium ſit
illicitum attamen non mæretur pœnam ordi-
nariam infligendam aſsaſsinio, quia principiū
illud vel mandatum non fuit principaliter or-
dinatum ad committendum homicidium in
perſonam Dominæ Hippolytæ [vt in obiecto]
& ideo eadem pœna non tenetur, exceſſerunt
inquam fines mandati præfati mandatarij oc-
cidēdo vnam loco alterius, adeo quod mādās
29 † non dicitur vlciſci pœna ordinaria. vt p De-
cia. tract. crim. lib. 9. cap. 36. numero 9. Luder-
chi. Imol. conſilio 181. numero 29. Marſil. con-
ſilio 67. numero 34. 35. Farin. q. 126. num. 91.
& conſilio 32. in Addit. littera A. in ſexta con-
cluſione. Idque tanto magis procedir in caſu
iſto, in quo occiſor mandatarius poterat nō ex
cedere mandatum, & non occidere Dominam
Hippolytam ſi voluiſſet; vnde cum fuiſſet in
poteſtate illius non excedendi mandatū, man-
30 dans † non tenetur de exceſſu Bald. in l. non
ideo minus. numerò 29. C. accuſat. & ita com-
muniter concludunt Doct. teſte Decian. d. lib.
9. cap. 36. numero 6. Farin. q. crim. 135. nume.
163. Fuit namque occiſori oſtenſa mulier il-
la, & admonitus vt aduerteret, ne illam offen-
deret ut ex diſpoſitione Chiozzij. fol. 551. de-

bebat

Digitized by Google

bebât igitur expectate, vt Dominus Oldroan
dus vir ſeorſum ſtaret a loco vxoris,& nõ exo-
nerare ſclopum quando coniuges erãt vicini.
Non etiam vim facit ratificatio ſubſequẽs
Domini Mori,qui pecuniam numerauit occi-
31 ſoribus. Quia ratificatio † delicti numquã tra
hitur ad qualitates ipſius delicti. Salic. in l.nõ
ideo minus.numero 31.verſic.Quod autem fa
ctum poſſit haberi. C.accuſat. Farin.alios con-
gerens.q.135.numero 86. Multominus poteſt
dici hoc in caſu,quod talis ratificatio trahatur
ad aſſaſſinium,quod nihil habuit commune cũ
iſto incogitato homicidio in perſonam mulie-
ris. Ideo infertur quod ad eſſentiam ratificatio
nis punibilis pœna ordinaria,nõ ſufficit, quod
delictum ſit commiſſum nomine ratificantis,
32 ſed quod ratificatum † fuerit tamquam ſic no
mine ipſiuſmet ratificantis perpetratum. idẽ
Farin.q.135.numero 85. Modo nullibi cõſtat
Dominum Morum nec ante nec poſt expreſsè
conſenſiſſe d.homicidio.
Quarto conſidero,quòd data[non tamẽ ad-
miſſa]nullitate vel inualiditate gratiæ ſeu præ
miſſæ impunitatis, vel quando illamet promiſ
ſio non comprehenderet caſum cõtrouerſum,
adhuc debet omnimodè liberè admitti relaxa-
ri ac priſtinæ libertati reſtitui ipſemet Domi-
nus Morus, ne alias dicatur deceptus ſub pu-
blica fide Illuſtriſſimi Domini Gubernatoris,
33 adeo vt ſi promiſſio † illa non poteſt ſuſtineri
in vim gratiæ, ſaltem ſuſtineri etiam valeat in
vim guidatici,ſaluiconductus,ſeu ſecuritatis,
vt plene docet Peuger. deciſ.39. numero 10.
dicens ita pluries fuiſſe iudicatum.et num.11.
latè Farin.q.crimin.6.numero 27.dicẽs,quod
detecta gratia Principis vti nulla vel inualida,
34 non tamen debet per hoc reus † cum tali gra-
tia inuentus & carceratus puniri, quia turpe
eſſet illum ſub fide publica decipere, meritò
eſt relaxandus, ſubiectus tamen pęnis & con-
demnationibus delicti. idem repetit q.29.nu.
95.& 96. teſtans de ſententia receptiori & ob
ſeruata in Romana Curia, & hoc generaliter
fore ſeruandum firmat Vulpel. conſilio 19.nu
mero 12.& ſeq. & ita ſeruari in Mediolanenſi
ſtatu,ait Boſſ.tit.de remed.ex ſola Clem.Prin.
numero 29.
Nec obſtant oppoſita,quæ ſatis ſublata vi-
dentur ex prænarratis. Quinimò illis particu-
laria reſponſa accommodabimus.
Ad Primum igitur Rñdetur,illud procedere
in abolitione vel indultu generali,in quo aſſaſ
ſinium non continetur regulariter, ſed tamen
35 oportet fateri licere Principi † ſeu Gubernato
ri huiuſmodi facultatem habenti, particulari-
ter gratiare aſſaſſinum ex cauſa publicæ vtili-
tatis, nempè ad hoc vt ſocios criminis propa-
let, idque de facto hodie ſeruatur ex Principis
poteſtatis plenitudine. Farin.q.crim.6.nu.17.
verſi. Verum quia Princeps, & numero 25. in
fin. Peguer.deciſ.39.numero 11.verſi. Et non
ſolum poterit prædicta. idem probat Petr. de
ſecuritat.col.mihi 17.in principio verſi. Ac ſę-
penumero.& col.24. in quarta quæſt.verſicul.
Sicque vt ſupra retuli, idem probat Ioſ. Ludo-
ui.deciſ. Luca.15.numero 72.& ſeq. ſequitur
Farin.d.q.6.numero 22. Et verè qñ concurrũt
remiſsio intereſſe partis,& vtilitas publica,te-
36 net † talis gratia, vtpotè quando pars conſen-
tit & cõplices occulti propalantur, vt latè pro-
ſequitur idem Farinac.d.q.6.nu.25.& ita eue-
nit in caſu iſto.
Addatur non poſſe conſiderari qualitatem
aſſaſſinij ſtante qualitate promiſsionis non ac
ceptatæ, & quia homicidium conuentum non
fuit executum,vt ſupra dictum eſt.
Ad ſecundum Reſpondetur, iam abundan
ter fuiſſe probatum Illuſtriſsimum Guberna-
torem optimè cõſideraſſe delictum homicidij,
& qualitatem aſſaſsinij,cum promiſerit gratiã
notificanti homicidium & qualitatem facti vt
ſup.dictum eſt in ſecundo fundamento. Idque
37 comprobatur ex illa copula [*&*] † quæ requi-
rit vtrumque verum,id eſt, cõcurſum vtriuſq;
copulati l.ſi hæredi plures. ff. condit.inſtitut.
§.ſi plures Inſti.de hæred.inſtitut. Roma.ſing.
495.Ang.conſi.16. Iaſ.in l.mancipia.C.ſeru.
fug.Alex. conſilio 10.in primo dub.in 3.& di-
xit Bini.conſilio 2.numero 67.Quod copula,
&,auget non autem diminuit vel reſtringit,&
vocat coniuncta ſeu copulata ad diſpoſitionẽ,
viriliter,& non ſimul. Vnde dicendum eſt Illu
ſtriſsimum Gubernatorem etiam pluralitatẽ
delictorum conſideraſſe, dum dixit, *venendo à
notificarlo,& à ſcoprir la verità del fatto.*
Pręterea poteſt dici imò vnicum fuiſſe deli-
ctum quia mandatum dedit cauſam [licèt re-
motam & culpoſam non doloſam]homicidio,
& vnum confunditur per alterum,ideo dixi ſu
pra mandantem propter exceſſum mandatarij
occidendo vnum pro altero, fore puniendum
extra ordinem Iudicis arbitrio,non autem pę-
na ordinaria aſſaſsinij.
Ad tertium autem Reſpondetur ſtatutũ lo-
quens de aſſaſsinio non militare in hac facti
ſpecie,quia promiſsio fuit generica & incerta,
non acceptata, & homicidium conuentum nõ
fuit executum, ſed aliud inopinatũ,cuius cau-
ſa pœna ordinaria aſſaſsinij plecti nequit D.
Morus mandans. vt ſupra probaui,non repe-
to. Et ideo nil intereſt quod in Proclamate il-
li non fuerit derogatum in ſpecie vel in gene-
re, cum non noceat.
Reſpondetur ſecundo, quod quando opus
fuiſſet derogatione, attamen clauſula deroga-
toria importans poteſtatis plenitudinẽ ſubin-
telligitur

telligitur ne alias dicatur Dominũ Guberna-
torem voluiſſe facere actum nullum inualidũ
captioſum vel deluſorium ſub clypeo fidei pu
blicæ illaqueando homines illos decipiendo,
ad hoc igitur vt promiſſio illa valeat, & non pe
reat ac ſuſtineatur, dicendum eſt illam clauſu-
38 lam † haberi pro appoſita & inſerta in cal-
ce dicti proclamatis, vt latè deducit Marſil. in
Praxi. in §. quæritur. numero 16. verſic. Et vl-
tra omnes vſque ad fin. & ſing. 84. vbi alios
memorat concordantes. Rim. Iun. conſil. 655.
nu. 21. Cepha. conſi. 235. nu. 5. Laus Deo.

Carol. Bardelonus I.V.D.

CONSILIVM CXXXXVIII.

Actiones mea à Domino.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, ſi deceſſerit ſine filijs, deficit per exiſten tiam fœminarum, & verificatur etiam in vnica filia.*

2 *Maſculinum concipit fœmininum in materia indifferenti.*

3 *Neptis ex filio non facit deficere conditionem, ſi deceſſerit ſine filijs, quando teſtator excluſit proprias filias, & ſubſtitutus eſt de liberis, & deſcendentibus ipſius teſtatoris.*

4 *Teſtator præſumitur voluiſſe regulare ſuum teſtamentum, & bonorum ſucceſſionem iuxta normã legis municipalis.*

5 *Statutum excluſiuum fœminarum tendit ad conſeruationem agnationis.*

6 *Teſtator cenſetur voluiſſe proſpicere agnationi.*

7 *Dotes neptum deducendæ ſunt de legitima parentum.*

8 *Maſculinum non concipit fœmininum quando teſtator in teſtamento fuit diſcretiue loquutus de filijs, & de filiabus.*

9 *Maſculinum licet concipiat fœmininum ex interpretatione talis tamẽ interpretatio ceſſat, vbi eſt coniectura in oppoſitum.*

10 *Filiorum appellatione non veniunt fœminæ in ea conditione, ſi deceſſerit ſine filijs, quando cõſtat teſtatorem in alijs partibus teſtamenti exprimẽdo nomen filiorum intellexiſſe de maſculis.*

11 *Vna pars teſtamenti altam declarat.*

12 *Maſculinum non concipit fœmininum quando neptes ex filio nõdum erant natæ tempore conditi teſtamenti.*

13 *Filiorum appellatione non veniunt fœminæ quando teſtator pluries in teſtamento expreſſit iſtud nomen filiorum.*

ARGVMENTVM.

Neptes ex filio an faciant deficere conditionem (ſi deceſſerit ſine filijs) in teſtamento appoſitam.

Nob. D. Chriſtophorus Muſſellus Veronenſis in ſuo vltimo elogio, inſtitutis prius duabus eius filiabus in certa quantitate eis danda per eius filios hæredes vniuerſales pro dote quando nubẽt, tacitando illas pro eo omni & toto, quod ipſę petere & conſequi poſſent in bonis & hæreditate ipſius teſtatoris & earum matris, &c. quacunque de cauſa, ex poſt inſtituit hęredes ſuos vniuerſales Dominos Iacobum & Paulum fratres, & filios ipſius teſtatoris, æqualiter & æquis portionibus. & ſi vnus ex dictis filijs ſuis hęredibus vniuerſalibus quandocunq; deceſſerit ſine filijs legitimis & naturalibus, &c. ſubſtituit alium fratrem ſuperuiuentem, aut illo præmortuo eius filios, &c. vulgariter & per fideicommiſſum expreſſum.

Deceſſit Paulus ſuperſtitibus ex ſe duabus filiabus fœminis.

Quæritur an dictæ filię fecerint deficere cõditionem illam [quandocunque deceſſerit ſine filijs] ita quòd præfatæ fœminæ neptes teſtatoris excludant eorum patruum ab hæreditate Domini Pauli eius fratris.

Et videtur dicendum dictas fœminas exclu
1 dere patruum, quia † aliquo grauato ſub con-
ditione, ſi deceſſerit ſine filijs, conditio deficit
per ſuperexiſtentiam fœminarum, & excludũt
ſubſtitutum. l. 1. l. iuſta. l. quiſquis. ff. verb. ſig.
& ita plures referendo, omnes in toto iure con
cludere teſtatur Odd. de compend. par. 6. ar. 4.
numero 2. in prima cõcluſione, quem ſequitur
alios congerendo Honded. conſi. 57. num. 24.
& ſeq. in 1. vbi ſubiungit hanc concluſionem
verificari etiam in vnica filia tantùm. Cephal.
conſilio 484. numero 25. Theſaur. deciſ. 248.
numero 9. Peregri. de fideicom. art. 28. nume.
36. & 37. Petra. de fideicom. quæſtione 9. nu.
159. Intriglio. de ſubſtit. centur. 3. quæſt. 58.
numero 1. & ſeq. vbi plurimos concordantes
recenſet.
2 Et † in materia indifferenti, prout eſt cauſa
ſucceſſionis bonorum liberorum & allodialiũ,
maſculinum concipit fœmininum. Butr. Cur.
& alij, quos ſequitur Soci. iun. conſilio 10. nu-
mero 13. in 1. & de receptiori ac vſu approba-
ta latiſſimè teſtatur Burſ. conſilio 300. nu. 17.
Hond. conſilio 92. numero 48. & conſilio 12.
num. 17. in 1. & in materia ſtatutaria Cephal.
conſi. 53. nu. 85. & ſeq.

Nihilominus iſtis non attentis libenter deſcendo in contrariam ſententiam in gratiam Domini

Digitized by Google

Domini Iacobi filij teſtatoris & ſubſtituti al-
teri fratri prædecedenti ſine filijs, ex coniectu-
rata mente teſtantis, qui voluit proſpicere con
ſeruationi agnationis, quæ nullatenus per fœ-
minas conſeruari poteſt. Et ideò cautum eſt in
3 puncto, † quòd quando teſtator voluit conſer-
uare bona in familia vel agnatione, vtpotè qñ
proprias filias excluſit ab hæreditate, illas ſim-
pliciter inſtituendo in re certa, iubendo illas
amplius non petere, &c. tacitando illas, &c. tũc
neptis ex filio non facit deficere conditionem
[ſi deceſſerit ſine filijs] ex quò cum teſtator ex-
cluſerit proprias filias ab hæreditate ſua, mul-
to magis dicitur voluiſſe excludere neptes, ne
alias dictæ neptes remotiores vel incognitæ et
nondum in humanis exiſtentes dicantur eſſe
melioris conditionis, quam filiæ propriæ teſta
toris. & licet nonnulli pauciores contradicãt,
attamen præfata concluſio eſt indubitata, qñ
ſubſtitutus eſt de liberis & deſcendentibus ip-
ſius teſtatoris, nõ autem extraneis. Fulgoſ. Ca-
ſtr. & alij. in l. 1. in fin. C. condit. inſert. optimè
Caſtr. conſil. 409. in 2. quem ſequuntur Aret.
Dec. Soci. Cur. Iaſ. Alexan. Barbat. Cato ſach.
Pute. Opiz. Corn. Crot. Albenſ. Rui. Soc. iun.
Calcan. Port. Mazzol. Brun. Gozad. Bero.
Grat. Paleot. quos recenſet & ſequitur Rolan.
conſil. 82. numero 33. in 3. & hanc veriſſimam
communiorem & canonizatam ſententiam te
ſtatur Odd. de compendioſ. par. 6. artic. 4. con-
cluſ. 7. Gabr. tit. de ſubſtit. concluſ. 2. nume. 9.
& 11. Burſat. conſi. 64. numero 10. & ſeq. diſ-
fusè Decia. conſilio 74. in 3. Cephal. cõſ. 306.
Meno. contraria tollens. conſilio 95. num. 28.
cum pluribus ſequentibus, & lib. 4. præſumpt.
85. numero 8. Trentacinq. de ſubſt. par. 4. cap.
7. numero 11. verſi. Primus caſus. & luculenter
Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 11. titu. 14.
numero 22. Gab. conſilio 97. numero 15. in 1.
& hanc diſtinctionem communem & mirabi-
lem enuntiat Rimin. iun. conſilio 47. num. 14.
& ſeq. & illam poſt plurimos probat Pedro. cõ-
ſilio 5. numero 87. verſi. Octauò Craſſ. de ſuc-
ceſſio. §. fideicommiſſum. quæſtione 35. nu. 6.
verſic. Sed certè quamuis varij, quam ſequitur
etiam alios memorando Intriglio. de ſubſtitu.
centur. 3. quæſtione 58. numero 20. iuncto nu.
25. D. Surd. conſilio 21. numero 5. & 6. Fachi.
lib. 4. quæſtio. cap. 57. deciſ. Mantu. 66. nu. 9.

Secundò extat in ciuitate Veronę ſtatutum
expreſſum & regiſtratum in libro ſecundo ſta-
tutorum cap. 82. incipit. Vt in ſucceſſionibus
parentum, quo cauetur [vt extãtibus filijs vel
nepotibus vel deinceps maſculis per lineã ma-
ſculinam deſcendentibus filiæ vel neptes vel
deinceps fœminæ per vtranque lineam deſcẽ-
dentes, &c. non ſuccedant patri, matri, auo,
auiæ, nec alijs per vtranque lineam aſcenden-
tibus, ſi modò dictæ filiæ neptes & aliæ deſcẽ-
dentes perſonæ dotatę fuerint ab aliquo ex pa
rentibus antedictis, de quibus dotibus conten
tæ ſint, &c.] Cum igitur ſtatutum illud exclu-
4 dat fœminas propter maſculos, † teſtator cen-
ſetur voluiſſe regulare ſuum teſtamentum &
ſucceſſionem bonorum iuxta normam ſui iuris
municipalis. Bart. in l. hæredes mei. §. cum ita.
numero 4. ff. ad Trebell. vbi Ripa numero 75.
Iaſ. in l. ſi quis id quod. nume. 18. ff. iuriſ. omn.
iud. & nullo modo præſumitur teſtatorem vo-
luiſſe diſponere citra præcepta legis patrię ſuę.
Pariſ. conſilio 92. numero 24. 25. in 2. Mant.
de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 4. nume. 4.
Hond. conſilio 6. numero 28. & conſilio 46. nu
5 mero 22. in 2. Quocirca cùm † tale ſtatutum
tendat ad ſcopum agnationis conſeruandæ, &
in ratione conſeruandi agnationem fundetur,
vt de communi poſt Cur. teſtatur Brun. de ſta
tut. exclud. fęmi. art. 3. numero 12. & ſeq. con-
6 ſequenter † teſtator cenſetur voluiſſe proſpice
re agnationi excludendo fœminas propter ma
ſculos, quo in caſu maſculinum non concipit
fœmininum, nec ſub nomine filiorum in con-
ditione poſitorum fœminæ comprehendũtur.
Alex. in l. Gallus. §. 1. numero 12. ff. lib. &
poſthum. Alciat. de præſumpt. reg. 3. cap. 32. in
princ. & ita poſt prædictos & Iaſ. Brun. Corn.
Soci. Grat. Gozad. Crott. Rui. Deci. Bero. Ce-
ph. & Mandel. tradit Odd. de compend. d. art.
4. concluſ. 6. vbi ait in hoc diſſentientem non
inuenire. Decia. conſilio 84. numero 18. vſque
27. in 3. Meno. conſilio 95. numero 60. & ſeq.
Non. conſilio 36. numero 12. Mant. de coniect.
vlt. volun. lib. 11. tit. 14. numero 15. & ſequen
tibus vſque 20. vbi argumenta contraria tol-
lit. Menoc. lib. 4. præſumpt. 85. numero 11. &
numero 24. Panciro. conſilio 95. numero 10.
& penè infinitos adducit & ſequitur Intriglio.
d. quæſt. 58. nu. 19.

Nec dicatur ſtatutum excludere neptes do-
tatas, & ideo non adaptari præſenti caſui, cum
neptes non ſint dotatæ, quare excluſio teſtato
ris circa filias dotatas conuenit cum ſtatuto,
non autem quò ad neptes.

Reſpondetur enim, quòd neptes ſuo tempo
re dotabuntur, quando nuptui tradentur, qui-
7 nimo † earum dotes ex legitima debita patri
earum deducentur. Soci. iun. conſilio 168. nu.
43. in 2. optimè Mantic. d. tit. 14. numero 20.
verſi. Neque ad rem facit, &c. vbi ſubiungit ex
cluſionem filiarum factam per teſtatorem, nõ
fuiſſe propter dotem eis aſſignatã, ſed propter
ſexum fauore conſeruandæ agnationis, quæ
ratio æquè militat in filiabus grauati.

Tertio teſtator optimè nouit terminos filio
rum & filiarũ, nec nõ & terminos diſcretiuos
vtriuſque ſexus, cum ſimpliciter & diſcretiuè
in plu-

in pluribus locis teſtamenti loquendo de fœ-
minis eas vocauit filias, & de maſculis filios
8 denominauit, † quo in caſu maſculinum non
concipit fœmininum. Ita Fulgoſ.conſilio 34.
numero 3. & dixit Soci.iun. conſilio 128.nu-
mero 60. quòd licèt appellatione filiorum ve-
niant fœminæ, tamen vbi teſtator in teſtamen
to facit mentionem filiarum, tunc appellatio-
9 ne filiorum non veniunt filiæ, quia cum † ma-
ſculinum concipiat aliquando fęmininum ex
interpretatione, non autem ex proprietate, ta-
lis interpretatio ceſſat, vbi eſt coniectura in op
poſitum. Sequitur Crau.conſilio 964.nu.26.
Deci.in l. fœminæ.in appendice, numero 5.in
verſ. Quintò limitatur.ff.reg.iur. Decia.conſi.
26. numero 52. in 2. & conſilio 64. nume.37.
eo.volumine, & conſilio 18.numero 362.in 1.
& conſilio 44. numero 33. & conſilio 74. nu-
mero 48.& conſilio 78.numero 29.in 3.Con-
fert Gabr. tit. de verborum ſignifi. concluſ.6.
num.130.

10 Quartò ſatis colligitur † teſtatorem multo-
tics in alijs partibus teſtamenti exprimendo
nomen filiorum intellexiſſe tantùm de maſcu-
lis. quò fit, vt in conditione illa, ſi ſine filijs de-
ceſſerit, verbum, filijs, non côueniat filiabus.
Bart.in l. Centurio.numero 25.verſ. Prædicta,
vera.ff.vulg. Soci.iun. conſi.186.numero 11.
12.in 2.& conſilio 65.num.12.13. in 4.Man-
tic.de coniectur. vlt. volunt.lib. 11. tit.14.nu.
22. ſequitur Intriglio.d.quæſtione 58.nu.35.
ex hoc enim colligitur qualis fuerit vſus lo-
11 quendi ipſius teſtatoris, † & vna pars teſtamē-
ti declarat aliam. D.Surd.conſi.21.nu.8. Man
tic.loco mox citato.

Quintò teſtator excluſit proprias filias iam
natas, multò fortius igitur credendum eſt, qđ
neptes naſcituras ex filio ſibi incognitas exclu
dere voluerit, & quas minus dilexiſſe præſumi
tur, alias eius diſpoſitio ſaperet abſurditatem,
12 ſed † tali in caſu ad euitandum abſurdum ma
ſculinum non concipit fęmininum, vt pulchrè
admonet D.Surd.conſi.21.num.9.vbi concor
dantes adducit.

Sextò non ſemel teſtator pronuntiauit in
dicto teſtamento tale verbum, [filijs] ſed ſæpe
ſæpius, prout fecit verbum fęmininum [filia-
13 bus] † ex qua quidem reiteratione dicitur cō-
ſtare de enixa & præciſa mēte teſtatoris diſpo-
nentis, quòd ſenſerit de maſculis, non autem
de fęminis. Ita poſt Deci.ſenſit Grat.conſ.65.
numero 11. & conſilio 68. numero 18. in ſe-
cundo confert dictum Soci.conſi.100.num.6.
in 4. Laus Deo.

Carol.Bardel.I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Habitans extra territorium Mantuæ ſubditus ſecundum ius municipale incidit in pœnam confiſcationis bonorum ipſo iure.*
2 *Rei vindicatio competit venditori ſibi reſeruanti directe dominiū in caſu pretij non ſoluti per emptorem tempore conuenta.*
3 *Rei vindicatio vbi competit, opus non eſt noua re traditione.*
4 *Rei vindicatio datur vero Domino rei vindicanda.*
5 *Rei vindicatio non ſtat ſine dominio, & datur aduerſus nudum poſſeſſorem, ac detentorem.*
6 *Confiſcatio bonorum ſtabilium comprehēdit etiā ius directi per reſeruationem in contractu competentis Domino bonorum confiſcatorum.*
7 *Diſpenſatio ſtrictiſſimè eſt interpretanda.*
8 *Vaſallus, vel emphyteuta ob culpam priuatus emphyteuſi, vel feudo & reinueſtitus, ex gratia dicitur inueſtitus de nouo feudo, & de noua emphyteuſi, non de antiqua.*
9 *Contractus nouus inducitur ex noua cauſa habendi.*
10 *Dominium vt tranſeat in emptorem eſt de natura contractus venditionis.*
11 *Dominium transfertur in emptorem habentem tenutam prædij.*
12 *Dominium transfertur in emptorem per clauſulam conſtituti.*
13 *Venditori competit actio ad pretium, ſiue ad intereſſe ratione pretij non ſoluti.*
14 *Dominij reſeruatio nihil operatur, quando reſeruans non habet ius validum reſeruandi, vel ius reſeruatum poſtea defecit, ſeu ad nihil reductum fuit. num.15.*
16 *Reſeruationis natura eſt conſeruandi ius in eo ſtatu, in quo reperitur, non autem tribuendi ius de nouo.*
17 *Reſeruatio nihil operatur data nullitate rei reſeruata.*
18 *Reſeruatio ſupponit ius adeſſe, & durare.*
19 *Præſuppoſito non verificato corruit mandatum, & qualibet alia diſpoſitio*
24 *Præſuppoſitum niſi verificetur, diſpoſitio vnum diſponens, & aliud præſupponens locum non habet, nec ſufficit quod pro parte verificetur, ſed totaliter in omnibus verificari debet. nu.21.*
22 *Cedens, vel concedens aliquid, ſeu omne ius quod habet in re nil dicitur tribuere, niſi probetur quale ius habuerit.*

ARGV-

ARGVMENTVM.

Rei vendicatio cui, & aduerſus quem competat.

Confiſcationis bonorum extenſio ad ius directum per reſeruationem in contractu competens.

Dominij reſeruatio quid, & quando operetur.

De qualitate, & conditionibus quibuſdam præſuppoſiti.

CONSILIVM CXXXXIX.

ACTIONES MEAE à Domino.

DOMINA Adamans fuit optimè conſcia ordinum Ducalium, mulctantium perſonas ſubditas Sereniſſimo Domino & habitantes extra territorium Mantuæ ſine licentia, in bonorum ſtabilium confiſcatione, nec non & priuantium fœminas ſubditas ac immobilia poſſidentes forenſibus ſe nubentes ſine licentia, de dictis ſuis bonis ſtabilibus, prout ipſamet faſſa eſt ante delictum in mandato procuræ ad vendendum, de quo in proceſſu prætorio folio vigeſimo primo, à tergo & poſt delictum in inſtrumento ſolutionis factæ per Dominam Baſcheriam ipſi Dominę Adamanti, folio trigeſimo primo, vbi enunciat ſe feciſſe compoſitionem cum fiſco & obtinuiſſe gratiam a Sereniſſimo Domino de imputatione ſibi data, quod non habitauerit Mantuæ debitis temporibus, & quod ſe nupſerit viro alienigenæ, ex quo fuit incurſa in pœnam bonorum confiſcationis.

Qua ordinum ſcientia non obſtante, ipſamet Domina medio procuratoris de anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo, vendidit prædium controuerſum Domino Baſcheriæ, vt in inſtrumento, de quo in proceſſu folio decimo ſecundo. In cuius calce, & in proceſſu folio decimo ſeptimo, a tergo venditor nomine Dominæ Adamantis reſeruauit ſibi directum dominium terrarum venditarum vſque ad integram pretij ſatisfactionem.

Celebrato dicto contractu præfata Domina nuptias contraxit cum Domino Galeatio Dondo nobili Patauino de anno milleſimoquingenteſimo nonageſimo ſecundo, & in dotis aſſignatione inter cætera ipſi marito ceſſit ius exigendi aureos mille ſexcentos a Domino Baſcheria debitore occaſione terrarum emptarum a Domina Adamante ſeu ab eius procuratore, vt in inſtrumento dotis in proceſſu folio ſeptimo, vbi nulla legitur expreſſa ceſſio dominij reſeruati, niſi generalis translatio omnium actionum & iurium illi competentium in forma.

Euenit ex poſt, quod de anno milleſimo ſexcenteſimo quinto, Dominus Dondus dedit, ceſſit, ac renuntiauit Domino Moltono, de quo in Actis, directum dominium, actiones & iura quæcunque, quæ ipſe habebat tam reſpectu directi dominij, quam iuris exigendi pretium & liuellos contra perſonam & contra bona Dominæ Baſcheriæ prædictarum terrarum emptoris, vt in inſtrumento, de quo in proceſſu folio ſecundo, a tergo, & ſequenti, in cuius inſtrumenti fine, & in proceſſu folio quinto, legitur mandatum a cancellaria derogatorium ſtatuti de iuribus non acquirendis, in quo conceditur Domino Moltono impune poſſe acquirere dictum directum dominium & iura quæcunque &c. de quibus in inſtrumento.

Quibus omnibus ſic ſe habentibus Dominus Moltonus ceſſionarius, vt ſupra, interpellauit Dominum Baſcheriam ad ſibi ſoluendum infra triduum in tot denarijs liuellos decurſos & capitale mille ſexcentos aureos, per ipſum Baſcheriam debitos Dominæ Adamanti occaſione emptionis terrarum &c. citra tamen præiudicium recedendi a præfata dominij reſeruatione, vt in exordio proceſſus folio primo. Qua ſolutione infra triduum non impleta per Baſcheriam dictus Moltonus vti ceſsionarius, vt ſupra, inſtitit aſsociari & poni ad tenutam prædictarum terrarum cum expulſione Baſcheriæ, vt in pro ceſsu folio nono, a tergo.

Contra quam petitionem tenutæ fuit oppoſitum ex parte Baſcheriæ, vt in ſcriptura folio decimo primo, & in altera folio quadrageſimo primo, eodem proceſsu prætorio, & tandem in alia ſcriptura edita in proceſsu Senatorio folio tertio, a tergo, & ſequenti omnino videndum.

In qua quidem facti ſpecie non videtur quoquo modo audiendus Dominus Moltonus in illius ſecunda prætenſione, quatenus vigore dicti dominii, ſic vt ſupra reſeruati, illique reſpectu ceſſi petit ſibi decerni terras venditas, quia poteſt ſolummodo agere ad pretium & ad intereſſe. Siquidem Domina Adamans non ignara ordinum Ducalium præcitatorum nihilominus illis contrauenit & incidit in pœnam amiſſionis ſeu confiſcationis bonorum ſtabilium, tam ante venditionem illorum & nuptiarum contractum habitando Patanij ſine licentia, quam etiam poſt venditionem ſe nubendo alienigenæ.

Quo fit, vt reſeruatio dominij facta illius nomine nullius vnquam fuir ponderis. nam reſpectu contractus venditionis ſtante bonorũ
1 amiſſione † ipſo iure incurſa per habitationem
extra territorium ipſe contractus & conſequẽter reſeruatio dominij fuerunt nulli & nullius ponderis, & quatenus tunc temporis potuiſſent eſſe aliquid, & aliquo modo ſubſiſtere, vtique ſecuto matrimonio cum forenſi dictum pactum reſeruatiuum dominij fuit illicò irri-
2 tum, cum illius rigore detur † rei vendicatio
venditori reſeruanti in caſum pretij non ſoluti per emptorem in tempore conuento. l. procuratoris. §. planè in fin. ff. tribut. actio. & tali in
3 caſu non eſſe opus noua † retraditione tradit
Afflictus. deciſio. trecenteſima trigeſima octa-
4 ua, numero tertio in fine. Rei † autem ven-
dicatio datur vero domino rei vendicandæ. l. in rem actio ff. rei vendic. cum concordanti-
5 bus. nec ſtat rei † vendicatio ſine dominio, &
datur aduerſus nudum poſſeſſorem ſeu detentorem. leg. officium. digeſtis rei vendicatio. Iaſ. in lege naturaliter. paragrapho. nihil commune. columna prima & numero 25. in fine. ff. acquir. poſſ. Modo ſi per confiſcationem orientem ex contractu matrimonij cum extera ipſa Domina amiſit bona ſtabilia, ſequitur &
6 amiſiſſe † reſeruationem directi competentis
ſoli domino rerum immobilium, & conſequenter ceſſio facta per ipſam Dominam Adamantem ſuo viro in dotis aſſignatione non potuit comprehendere reſeruationem directi dominij ipſo iure tunc confiſcati, cum nemo plus transferat in alium plus iuris quam ipſe habeat, iuribus notis.

Quod quidem dominium & bona amiſſa nunquam fuerunt recuperata per Dominam Adamantem, vel per aliquem alterum, ſaltem eo reſpectu, vt Dominus Moltonus vti ceſſionarius D. Dondi mariti D. Adamantis dicto dominio reſeruato valide vti poſſit in præſenti iudicio aduerſus Dominum Baſcheriam. nec id poteſt quoquo modo colligi ex tenore gratiæ ducalis, de qua in calce inſtrumenti ſolutionis per Baſcheriam in proceſſu pretorio fol. 38. taliter inquã cantat gratia: *contentãdoſi S. A. che del reſiduo del preſso de detti beni coſti &c. venduti per lei à diuerſi, & che ſi troua in mano de cõpratori ella poſſa valerſi come meglio le piacerà.* Vnde patet Principem gratiaſſe Dominam Adamantem reſpectu conſequendi pretium reſidens in manus emptorum, non autem illimet Dominæ reſeruauit facultatem vendicandi prædium vigore pacti reſeruatiui, de quo ſupra, quod non poteſt verificari in pretio
7 ſtante in manu emptoris, & † diſpenſatio ſtri-
ctiſsimè eſt intelligenda. Iaſ. conſ. 127. ante fi. in quarto Oddoardus conſilio primo, numero ſexageſimo ſecundo. Quinimo per gratiam prædictam, ille contractus venditionis recepit nouam formam, & nouus contractus dicitur,
8 ſicut in ſimili vaſſallus † vel emphyteuta ob
culpam priuatus emphyteuſi vel feudo & reinueſtitus ex gratia, dicitur inueſtitus de nouo feudo vel de noua emphyteuſi, nõ de antiqua. Clar. paragrapho, feudũ quæſtione octaua, verſiculo Sed pone vaſallus. Beci. cõſiliõ quinquageſimo ſexto, numero vigeſimo quinto. Crau. de antiqu. tempo. in fine numero vigeſimo ſecundo, & ſequ. Bertaz. conſil. ciuil. quinto, numero 10. Fuit ergo reſtauratus ſeu reſtitutus contractus emptionis ad commodum venditricis ſub noua forma, nempe, vt ipſa poſſit agere ad reſiduum pretij, non autem dicitur, vt poſſit habere regreſſum ad bona, vt in primo contractu. Imo Domina Adamans gaudet beneficio pretij contractus diſpenſatione Principis, ideo dicitur noua venditio, quia noua
9 cauſa habendi nouum † contractum facit. Af-
flict. deciſio. ducenteſima quadrageſima octaua, numero octauo, Cacher. deciſio. 23. numero 22. Pic. conſilio centeſimo numero trigeſimo ſeptimo, late D. Surd. conſilio trecenteſimo quinquageſimo tertio, numero decimo, & conſilio trecenteſimo quinquageſimo primo, numero decimo nono, Non igitur habenda eſt ratio directi dominij quo ad Dominam Adamantem nec quo ad eius virum, vel ipſius viri ceſſionarium, nec etiam vigore primi contractus annullari, ſed tantummodo conſideratur actio ad pretium, prout ſonant verba gratiæ, & Princeps reſtituendo contractum venditionis dicitur illum reſtituere ſecundum ſui
10 naturam, quæ eſt, vt † dominium tranſeat in
emptorem, lege cum manu ſata. digeſtis contra. emption. Magon. deciſio. Floren. nonageſima ſecunda, numero decimo quarto, maxi-
11 me habentem † tenutam prędii, deciſio. Man-
tic. 305. numero 2. vbi ait fortius idem eſſe

accedente

Digitized by Google

12 accedente ſolo † conſtituto . Quare dicen-
dum eſt directum dominium & vtileſſuiſſe a-
pud emptorem ſecundum naturam contractus
13 venditionis,& † venditrici competere, & con-
ſequenter dicto ceſſionario actionem ad pre-
tium ſeu ad intereſſe ratione pretij non ſoluti.
Ioſ. Ludo. deciſ. Perus. 53. num. 4. text. eſt in l.
in ciuile. C. rei vend. Suarez theſau. recep. ſen-
ten. littera V. nu. 26. Crot. conſ. 75. n. 19. & ita
ex his liquido conſtat præfatam reſeruationē
14 dominij nihil operari, quia nil agit † reſerua-
tio, quando reſeruans non habet ius validum
reſeruandi. Natta conſ. 636. num. 197. Domi-
nus Surd. conſ. 180. nu. 14. Beci. conſi. 34. nu.
15 23. Paſer. conſ. 14. nu. 11. vel quando † ius re-
ſeruatum poſtea defecit, ſeu ad nihil fuit redu-
16 ctum. Botta conſ. 21. nu. 19. Natura † enim re
ſeruationis eſt conſeruandi ius in eo ſtatu, quo
reperitur, non autem tribuendi ius de nouo.
Pariſ. conſ. 102. nu. fin. in 3. D. Surd. conſ. 152
nu. 29. Vnde data nullitate ſeu defectu rei re-
17 ſeruatæ, nil inde operatur † reſeruatio, quia im
poſſibilis reſeruatio nullius eſt momenti. Beci.
18 conſ. 74. nu. 6. Et ideo operatio † reſeruationis
ſupponit ius iam conſtitutum adeſſe & durare
Burſ. conſ. 329. num. 14. Nec vim facit enun-
tiatio illa directi dominij facta in mandato cā
cellariæ derogatorio ſtatuti de iuribus non ac-
quirendis.

Quia in dicto mandato præſuppoſitum fuit
Dominæ Adamanti competijſſe ius directi do
minij reſeruati, quod tamen fuit erroneum, ſed
19 † præſuppoſito non verificato corruit manda
tum ac quælibet alia diſpoſitio Gl. in l. ſi man
cipia. C. ſeru. fugit. latè D. Surd. conſ. 150. nu.
78. & conſ. 329. nu. 5. & 48. & conſ. 430. num.
20 17. vbi ait, quod † diſpoſitio, quæ vnum diſpo
nit & aliud præſupponit, non habet locum niſi
præſuppoſitum verificetur. Imo nec ſufficit ve
21 rificari in maiori parte niſi † totaliter verifice-
tur in omnibus. Docto. in d. l. mancipia. Grat.
conſ. 63. num. 16. in 1. Tiraqu. in l. ſi vnquam.
verb. Libertis nu. 2. C. reuoc. donat. D. Surd.
conſ. 403. nu. 28. His conſequens eſt, quod ceſ
ſio facta per D. Dōdum præfato Domino Mol
tono de directo dominio fuit nulla, falſa & er-
ronea, quia non potuit cedere quod non habe-
22 bat, & † cedens vel concedens aliquid ſeu
etiam omne ius quod habet, nil dicitur tribue-
re, niſi probetur, quale ius habuerit. Bart. in l. ſi
ſic. vbi Caſtr. nu. 5. Alex. nu. 22. Iaſ. num. 18.
ff. de leg. 1. D. Surd. conſ. 127. num. 29. & cōſ.
135. num. 48. & ita &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 Licentia, ſeu ius hypothecandi bona feudalia pro reſtitutione dotis vxoris vaſallo conceſſum tamquam perſonale, non autem reale, ſucceſſorem concedentis non ligat.

2 Obligatio perſonalis non ſequitur rem, ſed perſonam.

3 Licentia hypothecandi feudum pro dotium reſtitutione ius reale non tribuit, ita vt ante Inueſtituram hypothecaria agi non poſſit.

4 Finis, & conſummatio actus, non illius initium attendi debet.

5 Hypotheca pro reſtitutione dotis in bonis feudalibus conſtituta vt ſubſiſtat duo requirit, licentiam, & vitam concedentis tempore mortis vaſalli licentiati.

6 Licentia teſtandi data vaſallo per prælatum non ligat ſucceſſorem prædefuncto licentiante ante obitum ipſius vaſalli.

7 Defectus perſonæ concedentis, ſeu efficientis irritat verbalem inueſtituram, nec cogitur ſucceſſor illam ratam habere.

8 Licentia verbalis ſimplex hypothecandi bona feudalia pro reſtitutione dotium, quæ viuente licentia ante effectum ſociari non potuit, irritatur.

9 Succeſſor in prælatura factum præceſſoris præſtare, nec ratum habere tenetur.

10 Hypotheca eſt actio realis, & per eius obligationem ius in re conſtituitur.

11 Actio hypothecaria realis eſt quia naſcitur ex iure, quod quis in re & poſſeſſione habet.

12 Hypotheca tribuit ius in re, facultatemq; apprehendendi, & retinendi poſſeſſionem, & dicitur titulus.

13 Ius hypothecandi bona feudalia pro dotium reſtitutione vti reale ſucceſſiue prælatos ligare videtur contra nu. 14 & ſeq vbi late declaratur.

14 Hypotheca conſtituitur per conuentionem. cōtractum, vel obligationem, nec vere naſcitur ex contractu, ſed ex iure quod quis habet in re, & poſſeſſione rei.

15 Obligatio, vel ſola pignoratio ſine traditione non facit incidere vaſallum in pœnam priuationis feudi, ex quo talis contemptus vel iniuria domini nullum habeat effectum.

16 Obligatio ſimplex nil transfert, quando pignus, uel res hypothecata in bonis obligantis remanet.

17 Dominij cauſa per ſimplicem obligationem non mutatur, ſed merum ius priuatum contrahitur.

18 Pignus, vel hypotheca non dicitur propriè alienatio licet per eam aliquando ad alienationem deueniatur, ideo per hypothecam quis non efficitur dominus.

19 Creditor verus non dicitur qui habet actionem realem, nec qui obligat bona dicitur verus debitor quia conuentus actione reali non conuenitur vt debitor, ſed vt poſſeſſor.

20 *Conſuetudo praiudicialis non inducitur per actus ex pietate, & humanitate conceſſis.*

21 *Conſuetudo diſpoſitioni legis, & canonis contraria non probatur ex ſimplici obſeruantia, niſi oſtendatur, quod fuerit obtenta in contradictorio.*

22 *Præſcriptio in tantum valet in quantum eſt præſcripta.*

23 *Præſcriptio in iuribus negatiuis præſcribendis nō currit, niſi à die contradictionis.*

Libertate in præſcribenda requiritur factum vetitis, & contradictio.

A R G V M E N T V M.

Licentia hypothecandi bona feudalia pro reſtitutione dotis vxoris vaſallo conceſſa, non ligat ſucceſſorem in prælatura, quando Prælatus concedens prædeceſſit vaſallo licentiato.

Conſuetudo diſpoſitioni legis, vel canonis contraria non inducitur ex actibus pietate, & humanitate conceſſis, nec probatur de ſimplici obſeruantia ſubſequuta, niſi fuerit præſcripta.

C O N S I L I V M CL.

Actiones meæ à Domino.

ARticulus propoſitus meo iudicio
venit reſoluendus in gratiam Illu
ſtris Domini Sachl, nulla habita
ratione hypothecę exaduerſo alle
gatæ. Conſtituo enim concluſio-
nem, quòd licentia hypothecādi
bona feudalia vaſallo data pro reſtitutione do
tis vxoris ſuæ nullo pacto liget Epiſcopum ſuc
ceſſorem præcedente Epiſcopo licentiante ipſi
vaſallo hypothecāti, & ita ante effectum hypo
thecæ, ſeu ante caſum dotis realiter reſtituē-
dæ. Si quidem conſenſus ille Prælati nullum
ius reale conſtituit ad commodum vaſalli li-
centiati hypothecātis, nec ius aliquod in re ad
fauorem vxoris obligationē acceptantis, quia
licentia non fuit concepta impersonaliter, ſeu
in rem, ſed in perſonam ibi, [conceſſa eſt licen-
tia Iacobo de Clericis obligandi, &c.] non au-
tem fuit dictum [conceditur licentia, vt bona
Iacobi de Clericis obligentur pro reſtitutione
1 dotis vxoris ſuæ, &c.] & ideo † ipſi Clerico fuit
acquiſitum ius quoddam perſonale ſimplex
aduerſus Epiſcopum licentiantem, vt ipſemet
Epiſcopus tali aſſenſui nequeat contrauenire,
non autem aliquod ius reale, Bartol. in l. 3. §.
opus quoque, numero 2. ff. alien. iudic. mut.
cauſ. fact. & in propoſito optime docet Gabr.
conſilio 83. numero 1. in 1. Corbul. de caduc.
emphyt. ob alienat. ampliat. 6. numero 2. verſ.
Et inducat ex parte concedentis. Et conſe-
quenter ad ſucceſſores in Prælatura, vel Epi-
ſcopatu non tranſit, vt firmant præcitati pa-
2 tres, † obligatio, inquam, perſonalis non ſequi
tur rem, ſed perſonam. Idem Corbul. de ca-
duc. emphyt. ob non ſolut. cano. ampl. 18. nu-
mero 11.

Nec ius aliquod in re ex parte vxoris dici-
3 tur acquiſitum, quia † licentia ius reale non
tribuit, ſed ſola inueſtitura realis, & corpora-
lis, & ideo ante talem inueſtituram agi non
poteſt hypothecaria, Bald. in l. 3. numero ſe-
cundo, C. vt in poſſeſſ. legat. Gabr. dicto con
ſilio 83. numero vndecimo. Quo fit, vt talis
licentia ſimpliciter tollat impedimenta quæ-
que ſint obſtantia ipſi obligationi, non autem
liberat feudam ob commodum creditoris ip-
ſius vaſalli obligantis. Non inquam dicitur
perfecta totaliter, & conſummata gratia per
ſolam aſſenſus præſtationem, vt res valeat ob-
ligari pro dotis reſtitutione antequam vxor
effectum dotis reſtitutæ ſortita fuerit, ita vt
inueſtituram petere poſſit. Fuit enim licen-
tia obtenta, & conceſſa ad illum ſolum finem,
vt bona obligata in vxoris dominium tranſ-
ferrentur, in caſum dotis reſtituendæ, qui ef-
fectus a partibus conſideratus non potuit an-
tea ſequi.

4 At † finis actus, & conſummatio debet at-
tendi, non illius initium, vt perpendit Gabr.
dicto conſilio 83. numero 33. in fin. Quo fit, vt
cum effectus obligationis conferatur poſt mor
tem viri, in idipſum tempus dicitur collatus
conſenſus, & licentia domini. Vnde ſequi-
tur, quod ſi tempore mortis viri Epiſcopus,
qui licentiauit vita functus eſt, illa licentia
5 non operatur, & conſequenter hoc † in caſu
duo requiruntur per concurſum, nempe do-
mini licentia, & vita tempore mortis vaſalli
licentiati, vt poſt alios firmat Gabriel. con-
ſilio præcitato, numero 36. & ſeq. & numero
43. verſic Nec refert, quod Prælatus, & per
6 totum, vbi doctiſſimè loquitur atteſtando † li-
centiam teſtandi datam vaſallo per Prælatum
non ligare ſucceſſorem, prædefuncto Præla-
to licentiante ante obitum ipſius vaſalli, &
illum plene ſequitur Corbul. de caduc. ob a-
lien. ampliatione ſexta, Ancharan. quæſtione
82. numero vigeſimoſecundo, in 3. Quæ qui-
dem ratio militans in tali licentia teſtandi æ-
què procedit in licentia obligandi non ſecu-
to effectu hypothecæ in vita Prælati conſen-
tientis actui hypothecandi, vt infra latius pro
habitur.

Con-

Confirmantur igitur prædicta ex eo,ꝗ Prælatus non poteſt alterum inueſtire de bonis vaſalli viui, & poſſidentis nondum ſibi deuolutis, ſi deceſſerit viuente primo vaſallo inueſtito, & ſi id fecerit, talis ſecunda conceſſio tempore ſucceſſoris in Prælatura nullum effectum
7 conſequitur, quia † defectus perſonæ concedentis, ſeu efficientis irritat verbalem inueſtituram, nec cogitur ſucceſſor illam ratam habere, vt per Bero.conſilio 106. numero 39. in
8 1. Multo fortius igitur † irritabitur ſimplex licentia verbalis, quæ viuente Prælato licentiante effectum ſortiri non potuit. Ita arguit Corbul.dict. ampliat.6. numero 4. & id etiam prius clare firmauit idem Gabr.d. conſilio 83. nume.43.verſ.Et quidquid in alia materia dicendum ſit.

Addatur prædictis, quod Prælatus ſuccedit Prælato non iure hæreditario,ſed iure electionis. Ius inquam Prælati in ſimplici adminiſtratione conſiſtit, illamque non per ſucceſſionem,ſed per electionem conſequi dicitur. Quo fit,vt ſuccedens in Prælatura vigore electionis non minus dicitur ſuccedere iure proprio, quã vigore ſucceſſionis,& idcirco ſequitur indubi-
9 tatum axioma, † quod talis ſucceſſor factum præceſſoris præſtare, nec ratum habere tenetur,Gloſ.& doctor.in cap.1. Qui ſucceſſ. tene. Alios adducit Vulte.de feud.lib.primo, capit. 10.numero 16.verſic. Cuius diſtinctionis ratio. Hinc dixit in propoſito poſt plurimos Roſent.de feud. capit. ſexto, concluſ. 16. numero decimotertio. Quod Prælatus in futurum diſponere nequit in ſucceſſoris præiudicium, nec illi præcipere ius quærendi, vel conferendi feuda, quæ tempore illius adminiſtrationis aperientur.

10 Nec prædictis vim facit, quod † hypotheca ſit actio realis,§.item Seruiana,vbi Doctor. in ſtit.de actio. & quod per hypothecam, ſeu hypothecæ obligationem ius in re conſtituatur, vt per Roſent.de feud.capit.9.concluſ.14.nu-
11 mero 10. † Hypothecaria enim actio realis eſt, quia naſcitur ex iure, quod quis habet in re,& poſſeſſione.Gabr.conſil.8. numero 25. in fin.in 1.Iaſ.in d.§. item Seruiana, nume. 119. & 120.Neguſan.de pignor. part. 1. nnmero 3.
12 † Hypotheca inquã dicitur titulus. Idem Neguſan.vbi ſupra part.2. membr.3.numero 61. hinc dicitur hypothecam tribuere ius in re, & facultatem apprehendendi, & retinendi poſſeſſionem,Gram.deciſ.58.numero 2. & 10. Eugen.conſil.58.nnmero 8. Quare videtur dicen
13 dum † tale ius reale ligare ſucceſſorem Prælati ad tradita per Gabr.d.conſil.83.Burſ. conſilio 29.30.

14 Reſpondetur enim, † hypothecam conſtitui per conuentionem,contractum,vel per ob-

ligationem, non tamen vere naſci ex contractu,ſed ex iure, quod quis habet in re,& poſſeſſione rei,vt explicite declarat Gabr.d.conſilio 8.numero 25.in fin. At nullum ius in re reſpectu Prælati fuit conceſſum, & reſpectiue acquiſituni in præſenti caſu, vt ſupra diximus, quo loci etiam probauimus ſimplicem actionem perſonalem fuiſſe ſubortam ad illum ſolum finem, vt ipſe Prælatus viuens conceſſioni nequeat contrauenire. non autem per talem licentiam potuit obligari perſona ſuccedentis in Prælatura, quando licentia non fuit conſummata, & effectuata totaliter in vita Prælati licentiantis, vt ſupra probarum eſt; Siquidem in propoſito, licentia ſimplex obligandi nullum ius tribuit in re niſi ſolum in ſpe, quæ ſpes eſt improbabilis,cum Prælatus licentians poſſit mori ante caſum traditionis rei hypothecatæ,& idcirco per ſimplicem actum hypothecandi, ſeu per ſimplicem obligationem feudi factam per vaſallum retinentem feudi poſſeſſionem penes ſe, feudum non amittitur,
15 quia † ſola obligatio, vel pignoratio ſine traditione non facit incidere vaſallum in pœnam priuationis feudi, ex quo talis contemptus, vel iniuria domini nullum habeat effectum, Roland.conſilio 51.numero 11.in 2. cum alijs congeſtis per Intrigl. de feud. artic.5. numero 89.Clar.§.feudum, quæſtione 31. Roſent. de feud.cap.9.concluſ. 14.numero 2.& ſeq. & numero 11. Ratio eſt,quia per ſimplicem hypothecam,vel pignorationem non fit aliqua trãſ-
16 latio iuris feudalis, cum † ſimplex obligatio nil transferat,quando pignus, vel res hypothecata in bonis obligantis remãnet,Bald.in l.pi-
17 gnus, C. de pignorat. actio. Non † inquam mutatur cauſa dominij per talem ſimplicem obligationem, ſed merum ius priuatum contrahitur, vt probat Corbul. de caduc. emphyt. ob alien. limitat. 33. numero ſecundo, & tertio.

18 Pignus † enim vel hypotheca non dicitur proprie alienatio, quamuis per eam aliquando ad alienationem deueniatur, & ideo per hypothecam quis non efficitur dominus, Amed. de Pont. de Laudem. quæſtione trigeſi-
19 matertia, in princip. Hinc dicitur, † quod habens actionem realem non dicitur verus creditor, nec qui obligauit bona dicitur verus debitor, quia conuentus actione reali non conuenitur vt debitor, ſed vt poſſeſſor. Gabr. conſilio octauo, numero decimotertio, & numero vigeſimoſexto, in 1.& dixit Mandel. conſilio 785.numero ſeptimo, & octauo,quod translatio dominij pugnat cum pignore, & quod traditio poſſeſſionis non eſt de natura hypothecæ.

Quare cõcludẽdũ eſt,per ſimplicẽ obligatio

nem bonorum ante traditionem non obligari Prælatum ſucceſſorem, quando caſus tradendi, vel reſtituendi non fuit conſummatus tempore Prælati anteceſſoris licentiantis, ſeu aſſentientis ipſi obligationi.

Tandem non obeſt ſi dicatur, aliter ſeruari
20 de conſuetudine, quia reſpondetur, quod † ſi aliquid contrarium fuit ſeruatum ex pietate, & humanitate, ideo ex talibus actibus non poteſt dici introducta conſuetudo præiudicialis, l.final.ff.itin.actuque priua. Iaſon.in l. de quibus, colum.fin.ff. legib. Mandel.conſilio 556. numero 23. Quinimo cum ex præallegatis ſa-
21 tis conſtet † talem conſuetudinem eſſe contrariam diſpoſitioni Legis, & Canonis, non probatur ex ſimplici obſeruantia in contrarium, niſi oſtendatur, quod fuerit obtenta in contradictorio. D. Surd. conſilio 393. numero 25.
22 Et † in tantum valet conſuetudo in quantum
23 eſt præſcripta, iuribus notis. At in † præſcribendis iuribus negatiuis ipſa præſcriptio non currit niſi a die contradictionis, quo fit, vt in præſcribenda libertate ſoluendi requiratur factum vtentis, & contradictio, Riminal.conſil. 31.num.50.Rimin.iun.conſil.589. nume.49. D.Surd.conſilio 127.numero 45.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Conſiguatia requirit realem oblationem, & depoſitum.

2 Lex vbi vltra oblationem requirit conſignationem ad euitandum pœnam, & culpam, requiritur etiam depoſitum, & dimiſſio depoſiti apud depoſitarium, vel deputatum, & numero 57.

3 Oblatia verbalis non ſufficit vbi ſit ad aliquid ab altero canſequendum, niſi aliquid offerretur, quod realiter afferri non poſsit, vt habetur num.11. in quo ponuntur multa exempla, & ſit diſtinctio.

4 Oblatio verbalis non excuſat debitorem a culpa, & pœna. vbi creditor audita oblatione illam acceptat, ſed tantum quando illam recuſat.

5 Oblatio verbalis non iuuat vbi offerens tenetur aliquid dare, niſi præ manibus rem dandam habeat, & certam in numero, pondere, vel menſura.

6 Oblatio verbalis ſine re parata non ſufficit, & niſi effectu habeat pecunias in marſupio, & illas de marſupia extromittat, & teſtibus oſtendat, ac etiam illis numeret, vbi erit magna ſumma, vt num.8.

7 Oblatio debet fieri de tota, & integra ſumma.

Et de eius eſſentia, nec minimus obolus deficere debet, vt num.9.

10 In circa dictio, denotat incertitudinem, & quod aliquid poſſit eſſe plus, vel minus quam fuerit expreſſum, nec verificari poteſt, niſi in quantitate minori.

12 Conſignare verbum, aliquando improprіatur ſecundum ſubiectam materiam, & caſuum contingentiam, vt verbalem conſignationem importet, vel realem.

13 Moræ purgatio etiam Iudæis conceditur, illaque purgatur celeri ſatisfactione, & infra modicum tempus arbitrio Iudicis regulandum.

14 Moræ purgatio, vbi agitur de pœna legali, ſemper conceditur, dummodo ante ſententiam, & iudicialem moleſtiam.

Sed communis, & receptior eſt in contrarium, & quod lapſo termino legali denegetur, vt num. ſequenti.

16 Terminus a iure ſtatutus præſumitur fatalis, & præciſè peremptorius.

17 Moræ purgatio non admittitur poſt factam a parte monitionem quare non ſoluerit, ſeu non fecerit.

18 Mora purgatio non conceditur poſt lapſum termini, quando lex, vel edictum de per ſe facit executionem pœna cominata, vel pœnam ponit incurrendam ipſo iure.

19 Statutum quando vlterius diſponenda de tempore progreditur contrarium ſtatuendo, non valet actus factus extra tempus, & re non integra, nec licet tunc purgare moram.

20 Lex, ſtatutum, vel edictum dicitur facere executionem, quando illico priuat.

21 Pœna ipſo iure dicitur inflicta, & per canonem latæ ſententiæ, quando lex indicit pœnam pecuniariam. & vtitur verbis denotantibus tempus præteritum.

22 Edictum quando lapſo termino inducit canonem latæ ſententiæ, tunc prorſus tollitur purgatio moræ.

Idem eſt quando imponitur pœna ipſo iure, vel facta, vt ibi.

23 Moræ purgatio non admittitur, quando propter moram a lege indictam ſit deuolutio in alteram perſonam.

24 Moræ purgatio denegatur, quando lex apponit certam diem, & certam pœnam, præcipuè ſi pœna incurratur ipſo iure.

25 Mora purgatio quando admittitur, illa debet purgari infra modicum tempus, & per celerem ſatiſfactionem a die culpa, vel omiſſionis Iudicis arbitrio moderandum.

26 Moræ purgatio fundatur de æquitate canonica, & in foro pœnitentiali, quæ in terris Eccleſia ſeruan-

ſeruanda eſt, non autem in terris Imperij.

27 Mora purgatio in celeri ſatisfactione conſiſtit, & in implemento debiti per moroſum.

28 Mora purgatio in termino præfixo a lege poſt ipſius lapſum non conceditur, etiamſi adhuc non fuerit illata moleſtia moroſo ab officialibus fiſci.

29 Mora purgatio admittitur de æquitate canonica, quando pars aduerſa propter eam nullum damnum paſſa eſt, quia intereſſe lucri ceſſantis in ea non attenditur cum iniuria alterius, ſed tantum damni paſſi.

30 Lex Principis uti facit executionem de per ſe, & pœna incurritur ipſo iure, per verba executiua, & de præterito; tunc ius dicitur irreuocabiliter quæſitum, & radicatum, quod æquiparatur damno paſſo.

31 Deliberatio in mente retenta dicitur cogitatio, & deliberatio abortiua nondum in lucem producta, & reputatur vt poſthumus exiſtens in vtero.

32 Mutatio voluntatis, aut correctio numquam præſumitur, niſi expreſſo dicatur.

33 Contraria in eodem ſubiecto ſtare non poſſunt, neque inſeri debent in lege Principis.

Sed ad ea euitanda ſunt facienda diſtinctiones, & conciliationes, vbi nu. 24.

35 Dictio dopoi, denotat temporis ordinem, & interuallum.

36 Verba ſemper debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi, & præcipuè quando agitur de intelligentia ſcripturæ vulgaris.

37 Verbum appoſitum ex abundanti nihil proficit, ſed cenſetur appoſitum de conſuetudine.

38 Iudex creditur motus ad iudicandum ex contentis in actis, non ab extra intellectis.

39 Iudex non poteſt iudicare niſi de illis, de quibus in iudicio fuit controuerſum.

40 Scriptura petens productionem, dicitur illam in omnibus approbare, ſicuti eam producens, vt illi amplius nequeat contradicere.

41 Apodixi vti volens, tenetur ſtare omni ſcripturæ in vtroque latere, ante, & a tergo poſita.

42 Lex poſtquam eſt condita, ſecundum ipſam, non de ipſa erit iudicandum.

43 Iudex ſine cauſa non poteſt minuere pœnas a lege, ſtatuto, vel conſuetudine inductas, ſed debet illarum merum rigorem ſeruare, & numquam æquitatem, niſi quæ ſcriptis legibus cenſeretur.

44 Conſcientia legis ſeruanda eſt, non hominis, quia illa dicitur abuſiua, quæ legum authoritate deſtituitur.

45 Iudex alterans pœnam legalem, dicitur infamis, & punitur, maximè ſi minoraret pœnam, etiam ex cauſa quando procedit ad inſtantiam accuſatoris, ſecus ſi ex officio.

46 Iudex non poteſt pœnam minuere, quando lex loquitur imperatiuè certam pœnam imponendo.

47 Iudex non debet amplecti æquitatem imaginariã, nudam, vel ſophiſticam, ſed æquitatem legalem, & rationi coniunctam.

48 Princeps ſolus cognoſcit, quæ lex dicatur rigoroſa, & quæ æqua.

49 Aequitas non ſcripta non attenditur, ſed dicitur iniquitas, illiſque præferri debet rigor ſcriptus, & durus.

50 Doloſus dicitur ſpernens iuſſum ſuperioris, nec obtemperans imperio Magiſtratus, aut non facit id, quod facere tenetur.

51 Cauſa vtcumque iuſtiſſima numquam excuſat ab inobſeruantia formæ ſtatuti.

52 Delinquens numquam præſumitur iuſta cauſa motus, niſi per probabiles coniecturas ita credidiſſe præſumatur.

53 Tempus conſtitutionis, vel edicti non obſeruans, non dicitur eius formam ſeruare.

54 Cauſa iuſta tantum excuſat a pœnis latæ culpæ, non autem doli, præſertim in pœnis legalibus, & ſtatutorum.

Sicuti nec excuſat a Iudicis contemptu, vt num. ſeq.

56 Cauſa aliqua quando allegatur ab aliquo, vt excuſetur a dolo, debet conſtare, quod motus fuerit propter illam cauſam.

58 Delictum quando eſt leue, & pœna grauis, Iudex debet minorare pœnam.

Fallit quando proceditur ad inſtantiam accuſatoris, vt num. 59.

Fallit ſecundo, quando lex explicitè loquitur, vt num. ſeq.

60 Lex explicitè loquens, quomodocumque dura ſit, ad vnguem eſt ſeruanda.

61 Lex, vel ſtatutum quando vniformem pœnam imponit, non habetur ratio perſonarum, ſed pœna a lege ſcripta eſt imponenda, vt numero 63.

62 Arbitrium puniendi Iudici datum a ſtatuto, non operatur in caſibus, in quibus pœnam determinatam appoſuerint ſtatuentes.

ARGVMENTVM.

An & quando oblatio verbalis ſufficiat abſque depoſito, vel conſignatione.

An & quando ſit locus purgationi moræ.

An & quando Iudex minorari pœnam legalem poſſit.

CONSILIVM CLI.

Actiones meæ à Domino.

DE anno præſenti 1610. ſub die 19. Ianuarij fuit promulgatum edictum Sereniſſimi Domini, continens plura capita contra fabricantes, introducentes, tenentes, cõtrectantes, &c. folia luſoria, ſeu chartas a ludo, ſub pœna aureorum quinquaginta, & ſub alia pœna, prout infra.

Et inter cætera capita præfati edicti in propoſita præſentis facti ſpecie, hoc vnum legitur vernacula lingua deſcriptum, in hæc verba: *Sotto pena di cinquanta ſcudi per ogni volta che contrafarà, & eccedendo dodeci para di carte in dieci ſcudi per paro, oltre la perdita d'eſſe carte, & tarocchi; Et nella medeſima pena vogliamo, che incorrino tutti quelli, che teneranno, &c. carte, ò tarocchi che non ſiano bollati co'l bollo, che da Noi ſarà ordinato, &c.*

Succeſſiuè etiam in quarto capite incipiente, *Che tutti quelli, che haueranno carte.* fuit ſancitum, vt infra certum tempus quilibet habens apud ſe chartas tempore promulgationis edicti, illas conſigner, vt infra, nempe: *Che tutti quelli, che haueranno carte delle ſudette ſorti non bollate ſiano tenuti conſignarle alli Podeſtà, à Giuſdicenti delle Città, Terre, & luoghi, &c. nel termine di tre giorni dopò la publicatione di queſta noſtra, li quali vogliamo, che debbano pigliar il nome, & cognome di quelli, che conſigneranno & la qualità, & quantità d'eſſe carte, & auiſarne il Tiſnaſco fra il termine d'altri ſei giorni, acciò il predetto Tiſnaſco poſſa andar. ò mandar a leuarle, mediante il pagamento, come ſi dirà più a baſſo; Et quelli, che ſono nella Città noſtra di Caſale, ſiano obligati conſignarle in mano del noſtro Deputato, fra due giorni dopò la publicatione d'eſſa grida, ſotto pena come ſopra.*

Quo quidem edicto ſtante, & ſic vt ſuprà publicato, in eadem die publicationis, ſed poſt præfatam promulgationem, ac illius vigorem, quidam Hebræus cognominatus Luria ſe contulit domum Domini Ludouici Plebani Deputati ad tale munus acceptandi conſignationem chartarum, & ad ſignandum illas bullo ordinato, & Luria Iudæus vice conſignationis chartarum &c. illas eidem Deputato denunciauit in ſcriptis, dando illi ſchedulam ſcriptã manu propria ipſiuſmet Iudæi, taliter cantantem:

Alli 19. Febraro 1610. in Caſale.

4. DonZene Carte Mantouane in circa disbollate.

4. DonZene, e tre para Tarocchi groſſi disbollati.

5. Para Carte franceſe bollate.

Queſta è la conſegna delle carte, che ſi troua in bottega.

Io Ioſef Luria Hebreo.

Cui quidẽ ſchedulæ in eadem papyro, & in eadem faciata illico, & immediate reperiuntur deſcriptæ infraſcriptæ declarationes, manu propria ipſius D. Deputati Plebani, nempe:

1610. li 19. Febraro, il ſudetto Luria mi portò queſta nota, il quale mi diſſe, ſe importaua à far bollar le Carte, fin che foſſe paſſato li quattro giorni di Carneuale, & le riſpoſi, che non poteua aggiongere, ne diminuire a quello, che commandaua S. A. & ſe le farà portare, che ſi faranno bollare, quando nõ faceſſe quello, che le piaceſſe, & queſto è quanto, che per fede, &c.

Li 25. di Febrara 1610. il detto Luria fece portare vn baulo con Carte dentro, & eſſo tiene le chiaue, qual non ſi è aperto ſino a queſt'hora.

Il Plebano.

Facta igitur prænotata denuncia ſcripturali adhuc pertinax fuit Hebræus ad conſignandum chartas infra biduum, ad formam edicti, ſed ſub die 25. Februarij detulit baulum clauſum cum claue ſemper apud ſe retenta per ipſum Luriam, dimittendo baulum in domum Deputati. Qui baulus numquam fuit reſeratus, niſi ſub die 19. Aprilis ſubſequentis, de qua reſeratione, & chartarum in eo repertarum inuentione, fuit facta deſcriptio, & adnotatio iudicialis, in hæc verba.

Adi 19. Aprile 1610.

Nota delle Carte, & Tarocchi, che ſi ſono trouati nel baulo di M. Ioſef Luria Hebreo.

Primo para 51. Tarocchi Milaneſi. &c.

Più Carte Mantouane para 48. cioè para 35. fine, & para 13. meZane.

Io Franceſco Tiſnaſco hò fatto la preſente deſcrittione con conſenſo, & interuenimenta di detto Luria, auanti il Signor Ludouico Plebano Conſeruatore, &c. al quale ſi è rimeſſa la chiaue, ch'era appreſſo di detto Luria, & aperto di preſente. Che per fede mi ſono ſottaſcritto, & ſarà formata di mano del detto M. Ioſef.

Io Franceſco Tiſnaſco.

Io Ioſef Luria Hebreo, &c. a nome di mio padre hò ſottoſcritto, Abram Luria Hebreo.

Io Carlo dal Ponte fui preſente, &c.

Modo ſuper tali omiſſione conſignãdi chartas in tempore limitato ab edicto, fuit compilatus proceſſus, & fuerunt in iudicio productæ prænotatæ ſchedulæ. Prima (in quã) continẽs denunciam cum dictis declarationibus D. Deputati fuit producta per ipſum Deputatum ad inſtantiam Hebræi ita petentis in iudicio. Secunda autem fuit producta per ipſum Hebræũ

inſtan-

Digitized by Google

inſtantem, illam in actis inſeri, & de ea ratione haberi in expeditione cauſæ.

Tamdem poſt nonnulla alia hinc inde deducta per Hebræum ex vna, & per Cameram Ducalem, & dictum Tiſnaſcum ex altera, fuit condemnatus Hebræus Luria, ex quo non cõſignauit in tempore ad formam edicti, promulgati die 19. Februarij proxime præteriti, paria 51. tarochorum Mediolanenſium, nec non & paria 48. chartarum a ludo Mantuanarum, ad ſoluendum ſcuta decem pro quolibet pari tarochorum, & chartarum, vt ſupra non conſignatarum ad formam præfati edicti, applicanda iuxta normam præcitati proclamatis, &c.

Iudex, qui dictam ſententiam tulit, motus fuit ex pluribus. Et primo, quia edictum non loquitur de oblatione verbali, ſed de conſigna-
1 tione. At conſignatio † requirit realem delationem, & depoſitum, text. eſt in l. acceptam, vbi Gloſ. & Doct. C. vſur. ibi, (offeras, at ſi non ſuſcipiant, conſignatam in publico depone) alius textus in l. fideiuſſor, qui minori. ff. fideiuſ. ibi, [Pecuniam obtulit, & in publico loco conſignatam depoſuit] concordat, l. ſi creditor. C. pignot. ibi, [conſignato, atque depoſito] plura alia congerit, & declarat Tiraq. de retract. lign. §. 7. Glo. 3. nu. 6. dicens, quod conſignare vulgo accipitur pro deponere, & ideo dixit Prate. in ſuo Dictionario iuris in verſic. Conſignare, quod, conſignare, idem eſt, quod obſignare, & in manibus deponere. Hinc in propoſito dixit Boer. deciſ. 23. nume. 33. illum non dici conſignaſſe, qui rem conſignatam reaſſumpſit, & ita ſatis patet conſignationem rei non verificari in ſimplici denuncia facta in ſcriptis, nec in oblatione merè verbali.

Secundo, edictum non fuit contentum de ſimplici termino conſignandi, ſed adducit *in mano del noſtro Deputato*. Quomodo igitur dici poteſt fuiſſe ſatisfactum menti Principis, iubentis, vt chartæ non ſignatæ conſignentur in manus Deputati, per ſolam oblationẽ ſchedulæ? requiritur ergo realis delatio chartarum, quia vbi facto opus eſt, verba non ſufficiunt, &
2 quando lex † vltra oblationem requirit conſignationem, & depoſitum ad euitandam pœnam, & culpam, requiritur depoſitum, & dimiſſio depoſiti apud depoſitarium, vel Deputatum Caroz. de oblat. par. 1. q. 7. in titu. de obſignatione, num. 6. 7.

Tertio, edictum explicite prohibet ſub pęna retentionem chartarum in Ciuitate vltra biduum a publicatione edicti. Neceſſario igitur fatendum eſt, ſolam oblationem verbalem, vel ſcripturalem non ſufficere, cum per illam non euitetur retentio, ſed ſolum per propriam conſignationem, ſeu realem chartarum præſentationem in manus Deputati.

Quarto, aduertendum eſt, legem iſtam prohibituam retentionis chartarum, fuiſſe factã, non ad finem ſciendi qualitatem, & quantitatem chartarum exiſtentium in Statu, vel Ciuitate, ſed ad finem, vt per Deputatum bullentur bullo ordinato a Sereniſſimo, & conſequenter ne fiat fraus in datio chartarum, & ita vltra conſignationem requiritur actus facti per Deputatum explicandi. Modo, quando quis vigore oblationis vult aliquid conſequi ab altero,
3 † debet facere oblationem cum rebus, & factis, alias non releuat oblatio verbalis, niſi eſſet talis res, quę non poteſt offerri, vt puta quid ſtabile, ita Bald. in tit. ſi de feu. fuer. contr. inter dom. & agn. in princip. num. 1. Alexan. conſil. 130. num. 11. in 4. Rolan. conſ. 53. num. 34. in 1. Cornaz. deciſ. Lucæ 23. num. 4. Non (inquam) per conſignare debentes poſſunt reportari chartæ bullatæ, niſi deferantur, & bullentur.

Quinto, Prætores, & Iuſdicentes locorum, & Deputatus in Ciuitate Caſalis, in actu conſignationis debent deſcribere ſuper libris ſibi pro tali munere aſſignatis, quantitatem, & qualitatem chartarum, ad hoc, vt certificetur Camera, quid, & quantum debeatur pro datio, ad formam quinti Capituli edicti, incipientis, *che detto Tiſnaſco ſia tenuto*, ibi, *Per le Franceſe groſſi ſei il paro, per le Mantouane groſſi ſette, & per li Tarocchi groſſi dieci*. In propoſito igitur, quomodo talis quantitas, & qualitas chartarum, & euitatio fraudis datij fieri, & reſpectiue cautari poterit abſque reali conſignatione chartarum? Si enim aliud diceretur, ſequeretur, quod Deputatus teneretur ſtare ſimplici verbo intereſſatorum, & daretur materia populo deridendi Principem, & illius legem.

Sexto, quando Luria Hebræus fecit denunciam in ſchedula deſcripta manu propria corã Deputato, requiſiuit ipſum Deputatum, an ſtate tali denuncia poſſet retinere apud ſe chartas per quatuor illos dies Carniſpriuij, & conſtat Hebræum reportaſſe reſponſum, quod non, quia mens, & iuſſio Principis non poterat alterari, & ideo quod ſi deferret chartas, quod illas bullaret, ſin minus, &c. Vt in fide ipſius Deputati legitur, adnotata poſt ſcripturam Luriæ, de qua ſupra. Dico igitur, quod (circumſcripta veritate) ſola oblatio verbalis potuiſſet excuſare Luriam, a culpa, mora, & a pęna, attamen ex quo Deputatus non acquieuit ſoli oblationi, ſed obtulit ſe paratum bullare chartas, admonendo Hebræum, vt illas deferret, dubio procul nullam meretur excuſationem, quia dicitur in mala fide vera, ita Aret. in l. qui Romæ, in 1. not. ff. verbor. obligat. vbi valde hoc commendat, dicens, quod oblatio † verbalis facta 4
per debitorem creditori, excuſat debitorem a culpa,

culpa,& à pœnâ, & cõſtituit creditorem in mo
ra. At quando creditor audita oblatione illam
acceptat, offerendo ſe paratum recipere, illa
prima oblatio euaneſcit, & illico arctat debi-
torem ad ſoluendum omnino, aliàs excuſatio-
ne indignus reputatur, ſequitur Cotta memo-
riali, oblatio verbalis in fi. Neuiz. conſil. 10. nu
me. 14. Caroz. alios congerens de oblatio. par.
1. quæſt. 7. tit. de oblatio. verbal. in princip. nu
mero 7. Conferunt tradita per Corbul. de ca-
duc. ob non ſolut. cano. limitat. 37. nume. 4. &
dixit Burſat. conſil. 8. num. 44. & conſil. 9. nu-
me. 54. quod oblatio acceptata reſoluitur, ſub-
dens oblationem verbalem factam in iudicio
nihil operari parte illam acceptante, operatur
igitur ſolum oblatio, quando pars recuſat reci
pere, ſecus ſi ſe offerat paratum accipere, vt di-
xi; addo Surd. conſil. 86. numero 29. Menoch.
in addit. ad caſum 232. numero 22. de iudic.
ſtante igitur oblatione bullandi facta per De-
putatum, euaneſcit præambula verbalis obla-
tio Luriæ.

Septimo, ſummopere aduertendum eſt, ob-
5 lationem verbalem nullius eſſe ponderis, † in
caſibus, in quibus offerens tenetur aliquid da-
re, (vt in caſu iſto) niſi habeat in promptu a-
pud ſe præ manibus coram illo, cui fieri debet
oblatio, rem dandam, & certam in numero, põ
dere, vel menſura, ita Bart. in l. prætor ait, §. ſi
quis paratus, in fi. ff. oper. nou. nunciat. dicens,
quod omnes leges, quę dicunt, paratus ſum ſol
uere, debent intelligi, quod debeat ire cum de-
narijs in manu. Quinimo docuit idem Bart. in
l. cum ſeruus, num. 3. ff. de condit. & demonſtr.
non ſufficere facere oblationem iudicialem in
marſupio, vel in folle, niſi prius coram teſti-
bus, & Notario fuerit numerata pecunia, & ex
poſt in marſupio recõdita, niſi enim certo ſcia-
tur quanta ſit pecunia oblata, talis oblatio nõ
curatur, idem probat Alex. conſil. 130. nume-
ro 11. in 4. alios adducit, loquendo pariter de
oblatione facta in iudicio, & ſequitur Matheſ.
ſingul. 128. & comprobat Marſil. ſingul. 479.
Pret. de interpret. vltim. volunt. fol. 517. nume
ro 158. & ſeq. vbi ait, quod oblatio de dando
rem, vt releuet, debet offerens habere prom-
ptam, & paratam rem, quam offert, late decla-
rat Caroz. de oblat. part. 1. q. 7. de oblat. reali,
in princ. num. & ſeq. Neguſan. de pignor. in 2.
parte tertij membri quintæ partis principalis
num. 1. & ſeq. Roland. conſil. 53. num. 36. in 1.
Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 105. num. 1. & ſeq. vbi
poſt Neguſan. dicit, non ſufficere oblationem
6 verbalem † ſine re parata, in tantum, quod nec
realis oblatio ſufficiat, niſi offerens habeat pe-
cunias in marſupio, & illas de marſupio extro-
mittat, & teſtibus oſtendat, illas poſtea repo-
nẽdo in marſupio, idem dixit Plant. in l. quod
te, lib. 3. num. 77. & ſeq. ff. ſi cert. pet. alias non
conſtaret, quod offerretur, cum poſſit dubitari
quid ſit in marſupio, concordat Corbul. dicta
lim. 37. nume. 4. Menoch. in dicta addit. ad ca-
ſum 232. num. 27. Bertazol. conſil. ciuil. 13. nu
me. 11. 12. Ratio iſtius concluſionis eſt, vt etiã
obiter fuit tactum, quia pars, quæ debet acce-
ptare oblationem, & cui debet dari res, vel pe-
cunia oblata, debet eſſe certa de præciſa quan-
titate rerum dandarum, vnde cum ignoret, nõ
7 releuat oblatio, quæ debet † omnimodè fieri
de tota, & integra ſumma, vt ne obolus, nec
quid aliud minimum dandum, vel debitum
deficiat, l. 1. §. ſi ciſta. & §. ſi pecuniam, ff. depo
ſit. & infra latius deducetur, & declarat Meno-
ch. vbi ſuprà dicto num. 27. & ante illum om-
nes alij præcitati, & ita ſatis conſtat, oblationẽ
in ſchedula nullius fuiſſe momenti, cum etiam
ſi ab initio fuiſſet facta oblatio cum baulo clau
ſo cum claue, & recondente chartas, non va-
luiſſet; Quinimo dixit Rom. conſil. 352. num.
8 3. in tali caſu requiri † realem numerationem
coram teſtibus, in tantum, quod nec ſatis ſit of
ferre magnam quantitatem pecuniæ, ſuper ta-
bula, vel tapeto abſque reali numeratione vi-
dentibus teſtibus ad effectum, vt operetur ob-
latio verbalis facta debitori.

Confirmatur fundamentum ex eo, quod de
9 eſſentia † oblationis ad hoc, vt operetur, eſt, vt
debeat fieri de tota, & integra ſumma, quod
nec nummus quidem vnicus deficiat, vt poſt
multos aduertit Menoch. dicta addit. nu. 28.
Plant. in dicta l. quod te, lib. 3. num. 81. qui in-
finitos adducunt, & probatur in l. obligatio-
ne, ibi, [totius debiti,] C. ſolut. & in l. qui Ro-
mæ, in princip. vbi Doctor. ff. verbor. obliga. Si
igitur hoc eſt verum, ſequitur quod debet fieri
oblatio cum rebus omnibus dandis, nõ autem
in abſcondito, & rebus, vel pecunia remotis à
præſentia illius, cui fit oblatio, iuxta præcita-
ta, & conſequenter infertur, oblationem ſche-
dularem chartarum in baulo remoto abſcondi
tarum penitus eſſe floccipendendam.

Addatur inſuper, prefatam oblationem fuiſ
ſe incertam, cum in prima parcella ſchedulæ di
catur. *Quattro donzene Carte Mantouane in cir-*
10 *ca*, dictio illa *in circa*, † denotat chartas illas
potuiſſe eſſe plus, vel minus, quam fuerit ex-
preſſum, Menoc. de arbit. iud. caſ. 46. Alex. cõſ.
8. nu. 21. in 5. Galli. de verb. ſign. lib. 5. cap. 20.
nu. 95. & ignorantiam quantitatis etiam verifi
cari in minori tradit Eugen. conſ. 28. num. 40.
41. Quo fit, vt fatendum ſit, Hebræum nõ fuiſ-
ſe certum de quantitate chartarum oblatarũ,
& feciſſe oblationem vagam, & incertam, &
ita nullius momenti, vt ſupra dictum eſt, & vl-
tra præcitatos, idem firmat Rota diuerſ. deciſ.
572. num. 4. par. 1.

Con-

Concludendum ergo eſt, oblationem illam
primam ſchedularem, nec non & geſtionem il-
lam bauli clauſi factam poſt ſex dies a die pu-
blicationis edicti nihil vnquam operari po-
tuiſſe ad excuſationem Iudæi, qui numquam
reſeruauit baulum ad oſtendendũ chartas in eo
reconditas, niſi tráſacto integro bimeſtri poſt
publicationem proclamatis, & per conſequẽs
rire, & recte potuiſſe ipſum Hebræum coudem
nari in pœnam legalem, vt ſupra cõminatam
non conſignantibus chartas infra biduum.

Cæterum contra prædicta nonnulli non iu-
re, ſed iniuria inſurrexere plura adducendo,
quæ tamen ſigillatim recenſebimus, illiſque
ſingulas ſingulis reſponſiones accommodãdo.

Primo (inquam) adducunt, conſignationem
faciendam vigore edictorum Principum veri-
ficari etiam in ſimplici denuncia ſchedulari, &
illius vigore pœnam euitari, prout in edicto de
conſignando blada in certo termino tradit O-
ſaſc. deciſ. 71. cum alijs concordantibus.

Reſpondetur tamen, conſignationem hu-
iuſmodi regulari, & verificari ſecundum ſubie
ctam materiam, & ſecundum caſuum contin-
gentias. Siquidem quando agitur de re ſtabi-
11 li, † & conſequenter impoſſibilis aſportatio-
nis de loco ad locum, vel de quantitate blado-
rum, ſeu de multitudine animalium, quæ ſunt
difficilis aſportationis, ſeu ſumus in aliquo ca-
ſu, in quo lex eſt contenta ſimplici ſcientia, abſ
que vlteriore actu facti, tunc fateor conſigna-
tionem ſchedularem ſufficere, & ſat eſſe facere
ſimplicem denunciam, abſque vlteriore reali
delatione, vt in caſu præſatæ deciſ. 71. At quã-
do agitur de re facilis aſportationis, & quando
edictum non eſt contentum ſimplici ſcientia,
ſed requirit vlteriorem actum facti, vt in caſu
iſto, in quo agitur de cõſignatione chartarum
a ludo, ad hoc vt bullentur, ne fiat fraus dacio,
& ne edictum Principis ſeruiat ludibrio, & ce-
dat in deriſionem, & tunc dico, requiri realem
conſignationem, prout ſupra probauimus abũ
dè per ſex fundamenta, & ita diſtinguunt Glo.
Bald. Salic. Caſtr. & alij in l. acceptam, C. vſur.
Bartol. in l. ſi mora, nume. 7. quem alij ſequun-
tur, ff. ſoluto matrimon. Alex. conſil. 130. num.
11. in 4. Bald. & alij adducti ſupra in quarto
fundamento, Neguſan. de pigno. in 2. par. ter-
tij membri princip. nume. 3. Menoch. in addit.
ad caſum 233. de arbitr. iud. nu. 19. 20. Adeo
12 quod ſecundum ſubiectam materiam, † & ca-
ſuum contingentias aliquando impropriatur
iſtud verbum [conſignare] ſed non in caſu no-
ſtro; Quinimo dico, quod quando etiam edi-
ctũ Principis non contentaretur ſimplici ſcien
tia, ſed requireret vlteriorem actum, etiam ſi
ageretur de re impoſſibilis, vel difficilis aſpor-
tationis, adhuc deberet fieri realis conſignatio
ad oculum, eo modo, quo fieri naturaliter po-
teſt, vt pura, ſi edictum iuberet annonam conſi
gnare ad hoc, vt menſuretur, vel quod anima-
lia, & greges bullentur, ne extra Statum condu
cantur, vel ad hoc, vt prædia menſurentur, tũc
enim ſimplex denuncia verbo, vel ſcriptis fa-
cta non ſufficeret, & conferunt tradita ſupra in
4. fundamento.

Secundo, fortiter inſiſtunt, licuiſſe Iudæo
purgare moram, non obſtante lapſu termini
ab edicto præfixi, adeo quod cum geſtauerit
baulum chartas recondentem in domo Depu-
tati poſt dies quatuor a lapſu termini legalis,
ſit venia dignus, & excuſabilis ab omni culpa,
& dolo. Datur (inquam) tale beneficium pur-
13 gationis moræ Iudæis † ſecundum Rip. in l. ſi
inſulam, num. 10. ff. de verb. oblig. & mora pur
gatur celeri ſatisfactione, & infra modicum tẽ-
pus iudicis arbitrio regulandum, l. 2. C. de iur.
emphyt. c. Propter ſterilitatem, extra locat. l. ſi
ita quis, §. Scia. ff. verbor. oblig. Menoch. de ar-
bitr. iudic. caſu 7. num. 13. 14. Pret. de interpr.
vltim. volunt. fol. 519. nume. 227. Rimin. iun.
conſ. 807. num. 17.

Confirmatur fundamẽtum ex eo, quod hic
agitur de pœna legali, non autem conuentio-
14 nali, & idcirco licuiſſe purgare moram † ante
ſententiam, & moleſtiam iudicialem, cum res
adhuc dicatur integra, & ius Cameræ non ſit
factum deterius, vt per Surd. conſ. 450. nu. 9. &
num. 12. verſ. Quod vero.

Reſpondetur tamen multipliciter. Et pri-
mo, nullo pacto licuiſſe Iudæo purgare moram
poſt lapſum termini ab edicto præfixi: Sane
15 (inquam) extat communis, & receptior † ſentẽ
tia, moram purgari non poſſe aduerſus termi-
num legalem, vel ſtatutarium, licet enim detur
purgatio moræ poſt terminum ſtatutum a Iu-
dice, vel ab homine; Attamen tale beneficium
denegatur lapſo termino legali, quia termi-
16 nus † a iure ſtatutus præſumitur fatalis, & præ
ciſe peremptorius, Bald. in l. 2. num. 1. C. tem-
por. appel. cum alijs congeſtis per Surd. conſil.
97. nume. 16. & ſeq. & hanc diſtinctionem ad-
duxit Innoc. in cap. Cum in tua, colum. 1. verſ.
Item hic habent, vbi Abb. optime declarat, &
alij ibidem extr. qui matr. accuſ. poſſ. & infini-
ti alij probarunt relati per Surd. dicto conſ. 97.
num. 29. vſque ad finem, & per totum illud cõ
ſilium omnino videndum, & ex profeſſo articu
lum iſtum diſputantem, quia reprobat Cache-
ran. & alios contrariantes, & de communi opi
niõne teſtatur; addo Solam optime loquentem
ſupra nou. Conſtit. Pedemont. tit. de regiſtr. in
ſtit. Gloſ. 1. nume. 17. omnino videndum, quia
loquitur in caſu, antequam inobediens Nota-
rius moleſtaretur a Fiſco, & tamen denegat il-
li moræ purgationem poſt lapſum termini ab
edicto

edicto Principis limitati ad notificanda inſtrumenta per Notarios recepta, idem Sola in tit. de modo,& form.ſupplic.&c.Gloſ.2.num.40. 41. vbi alios congerit concordantes, Caualc. de brach.regi.par.6.num.532.& ita ex his patet,præfatum Surd.in conſil.450. [inter conſilia per ipſum viuentem reiecta, licet per eius filium poſt illius obitum recollecta] perperam adduxiſſe Innocentium loco præcitato, & illius ſequaces pro opinione contraria, cum ſit falſum,quod Innocent.& alij præcitati dicant, purgari moram in pœna,vel termino legali,ſecus in conuentionali, quia imo contrarium aſſeuerat, vt ſcilicet denegetur purgatio iſta, poſt lapſum termini legalis, prout patere poteſt vnicuique legenti, & ſatis patet ex præcitatis.

Reſpondetur ſecundo,ex fide, vel atteſtatione Deputati regiſtrata immediate poſt denunciam ſchedularem factam per Luriam,ſatis cõſtare de mala fide, pertinacia, dolo, & culpa eiuſdem Hebræi, qui admonitus a Deputato, vt deferret chartas ad bullandum,non obſtante ſchedulari denuncia,talem delationem tranſcurauit in ſpretum edicti Principis: At poſt
17 monitionem factam † parti debitori, ſeu aliquid facere debenti ante purgationem,non datur amplius moræ purgatio, vt poſt Gozadin. & alios firmat Botta.conſi.9.num.22. Turret. conſ.3.num.7.in 2.

Reſpondetur tertio, numquam concedi mo
18 ræ purgationem † poſt lapſum termini, quando lex, vel edictum de per ſe facit executionem pœnæ cõminatæ, vel pœnam ponit incurrendam ipſo iure, Iaſ.in l.ſi inſulam, num.31. vbi Rip.num.81.& ſeq.nume.111.ff.verbor.obligat.optime Boui.de ſtatut.vrb.præſcript. Glo. 2.num.10.Maluaſ.conſil.vlt.in fi.nume.99.& 100.Rimi.iun.conſil.124.num.50.& ſeq. vbi declarat idem eſſe, quod lex faciat executionẽ pœnæ,vel ipſo iure incurratur, vel imponatur, & in conſil.807.nu.34.& omnium latius Modeſti.Piſtor.conſil.48. nume.31. vſque ad fin. conſil.vol.2. omnino videndus, & ibidem nu. 34. poſt Angel. quod incidens in commiſſum non poteſt purgare moram. Ratio eſt,quia res non dicitur amplius integra,& ideo in propoſito dixit Maſcard.iun.de interpret.ſtat. cõcluſ. 9.num.11. poſt Abb.& alios per eum allega-
9 tos, quod quando ſtatutum † vlterius diſponẽdo de tempore progreditur contrarium ſtatuẽdo, non valet actus factus extra tempus, & ita re non integra, nec licet eo in caſu purgare mo
20 ram; Tunc autem lex, † ſtatutum, vel edictũ, dicitur facere executionem, quando illico priuat,Anch.in cap.Quam ſit,nume.3.verſ.Item nota priuationem,de electio.in 6.Boui.& Maluaſ.vbi ſupra.Sed in præſenti caſu edictum nedum priuat inobedientem, & illum punit illico lapſo tempore præſcripto,ſed vlterius in ca. 6.applicat pœnam, illamque diſtribuit per verba de præterito, & per verba executiua importantia canonem latæ ſententiæ, adeo quod pœna illa dicitur incurſa ipſo iure, vt per Tiraqu. in l.ſi vmquam,verſic.Reuertatur,numero 71. 167.& 179.Peregrin.de iure fiſc. lib.4. titu.5.
21 num.7.vbi ait, tunc pœnam ipſo iure † dici inflictam, & per canonem latæ ſententiæ, quando lex indicit pœnam pecuniariam, & vtitur verbis denotantibus tempus præteritum, vt in caſu iſto,vt exemplificando tradit Rimin. iun. videndus conſil.798.num.27. & explicatur in cap.Sexto edicti,ibi: *Occorrendo,che alcuno contrauenga alla preſente grida,dichiariamo,che delle pene, nelle quali ſaranno incorſi li contrafacienti, ſia applicato vn terzo al denonciatore, & delli altri due terzi, tre quarti alla Camera noſtra, & l'altro quarto al ſopradetto Tiſnaſco.* Quando
22 enim lapſo termino edictum † inducit canonẽ latæ ſententiæ, tunc prorſus tollitur purgatio moræ,Glo.in cap.Cupientes, §.quod ſi per viginti,de elect.in 6.Rom.conſil.352.num.6.Sicuti nec quoties ipſo iure, vel facto pœna imponitur non eſt locus pœnitentiæ, & ita nec purgationi moræ,Bald.in auth.habita. colum. penul.C.ne fil.pro patr.cum alijs congeſtis per Rimin.iun.conſ.124.nume.74. & conſil.807. num.27. cum plurib. ſeqq. Sed de hoc etiam infra latius in declinatione alterius obiecti, vbi agetur; an in caſu iſto ius actoris, ſeu Cameræ, vel impreſarij dicatur factum deterius.

Reſpondetur igitur & quarto,legem poſt lapſum bidui indixiſſe pœnam aureorum decem &c.illamque incontinenti applicaſſe impreſario, denunciatori, & Cameræ, vt ſupra tetigi: At quando propter moram alicuius a lege in-
23 ductam † fit deuolutio in alteram perſonam, ceſſat tale beneficium,cap. Licet, de ſupplen. negligen.prælat.cap.2.de conceſſ.præbend.Ripa in dicta l.ſi inſulam,in fi.Silua. de recognit. feud.quæſt.7.num.3. dicens, moram non purgari, cum per eam ius in alium transferatur. Alibi dicitur in ſimili per Grat. conſil. 49. numero 23. in 1. non admitti purgationem moræ,quando propter inobſeruantiam reſoluitur contractus.

Reſpondetur quinto,receptiorem ſtare ſententiam dicentium denegari moræ purgatio-
24 nem, † quando lex apponit certam diem, & certam pęnam, vt per Pret.de interpret. vltim. volunt.fol.519.num.218.Amat.deciſ.70. numero 16.verſic. Quartus, & eo maxime quando dicta pena incurritur ipſo iure,(vt hic.) Iaſ. in d.l.ſi inſulam,num.15.16. vbi Ripa nu. 37. vſque 41.Silua dicta quæſt.27.num.29. Theſaur.deciſ.77.col.1.

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondetur ſexto;in caſibus,in qui bus cō
ceditur purgatio moræ , huiuſmodi purgatio-
25 nem debere † fieri inſra modicum tempus , &
per celerem ſatisfactionem a die culpæ , vel o-
miſſionis,l.2.C.de iur.emphyt.Iaſ.in dicta l.ſi
inſulam,num.13.vbi Ripa num.10. iudicis ar
bitrio moderandum,Menoch.caſu 7. de arbit.
iud.Pret.fol.519.num.227.Rimin. iun. conſ.
807.num.17. Modo chartarum conſignatio
fieri debuit in termino duorum dierum poſt
publicationem edicti ; At Luria non conſigna
uit baulum recondentem folia illa luſoria, niſi
ſub die 25.Februarij, & poſt quatuor dies a la-
pſu termini bidui,quorum dierum quatuor nō
eſt habenda ratio ad inducendam moræ pur-
gationem,quia maius, & longius eſſet tempus
acceſſorium , cum ſit duplicatum , quam tem-
pus principale,quod eſſet ridiculum . Nam ſi
quis mihi ſoluere deberet centum quolibet an
no in feſto S. Martini pro canone prædij em-
phyteutici, ſi emphyteuta moroſus vltra annū
debiti, haberet biennium ad purgandam mo-
ram , ſequeretur quod teneretur ſoluere cano-
nem in ſingulo triennio , non autem in annos
ſingulos,quod quidem eſt abſonum dictu;hoc
enim non eſſet dicere purgari moram per mo-
dicum tempus , nec per celerem ſatisfactionē.
Vnde dicendum eſt tali in caſu , vix vnam diē
potuiſſe concedi , ad purgandam moram cau-
ſatam poſt lapſum bidui , & ideo ſextam partē
termini principalis non poſſe arbitrari a iudi-
ce tali in caſu , poſt alios docet Ripa in dicta l,
ſi inſulam,num.36.& dixit Theſaur.deciſ.77.
nume.3.iudicem debere tribuere aliquod ſpa-
cium cum temperamento,idem probat Roma.
conſ.352.num.5.dicens in caſu ſuo, quod con
ſiderata celeritate , quam ille actus deſidera-
bat, non videtur poſſe purgari moram,cum nō
poſſit eſſe tanta paucitas temporis , quæ ratio-
ne ſubiectæ materiæ,de qua agitur, non indu-
cat temporis prolixitatem. Conſideret ergo bo
nus iudex qualitatem perſonæ,caſus,& rei, de
qua agitur , antequam arbitretur tempus ad
moram purgandam,vt per Menoch. dicto caſu
7.in fine,nam modicitas temporis,& celeritas
ſatisfactionis refertur poſt biduum,& reſpectu
ipſius bidui, & ita illa adiectio temporis refer-
tur ad modicam quantitatem , reſpectu quan-
titatis temporis principalis,vt declarat Glo.in
cap.fin.in ver.celeri.ext.locat.& ibi Doct.

Reſpondetur ſeptimo , talem moræ purga-
26 tionem fundari in æquitate canonica; † debet
ergo ſeruari in terris Eccleſiæ , non autem in
terris Imperij,nec inter laicos,nec quando agi
tur de re prophana,ita Grat.conſil.49. nu.21.
in 1.Pret.dicto fol.519.num.219.Iaſ. conſilio
82.col.2.in 1.Surd.conſil.97.num.31.& ſeq.
Riminal.iun.conſil.807.nume.35. vſque 44.
Quinimo prædicta concluſio militat ſolum in
foro pœnitentiali, non autem in contentioſo,
& ideo vbi non reperitur contrarium deciſum
de iure canonico,ſtatur iuri ciuili, etiam in ter
ris Eccleſiæ, idem Rimi.iun. poſt multos alios
conſil.124.num.69.& conſil.807. num.39. &
ſequ. Pret. loco præcitato, qui prope infinitos
adducunt.

Reſpondetur octauo,& vltimo, purgationē
27 moræ conſiſtere , & exequi in celeri † ſatisfa-
ctione,cap.Propter ſterilitatem,in fin. extra lo
cat.nec non & in ſolutione debiti,& in imple-
mēto debito per moroſum,l.ſi quis ita, §.Seia.
ff.verbor.obligat. & vbique paſſim notant Do-
ctor.ac patet ad ſenſum. At ſupra probauimus
pro ſatisfactione,& implemento edicti,debere
fieri realem conſignationem,& oculatam char
tarum. Sed quomodo dici poteſt per geſtatio-
nem bauli clauſi cum claue ante iſtam geſta-
tionem in domo Deputati,& numquam aper-
ti niſi poſt bimeſtre a die publicati edicti, fuiſ-
ſe factam celerem ſatisfactionem , & adimple-
tum debitum conſignandi per illam geſtatio-
nem , ſi numquam fuit viſum quid recondere-
tur in baulo,niſi poſt dictum bimeſtre? Dicen-
dum igitur eſt , aſportationem bauli poſt qua-
triduum a die lapſi bidui nihil omnino releua-
re,ex late deductis ſupra in ſeptimo fundamen
to , & ex retentione clauium bauli numquam
aperti, niſi poſt bimeſtre , dicitur ipſius bauli ,
& rerum in eo recōditarum dominium, & poſ-
ſeſſionem ſemper per illud tempus remanſiſſe
apud Hebręum clauem habentem,non autem
apud Deputatum , in cuius domo fuit delatus
baulus,late Maſcar.de proba.concluſ.1184.

Et quatenus dicebatur, moram poſſe purga
ri re adhuc integra. Reſpondetur,rem non eſſe
integram, quando edictum poſt termini præfi-
xionem apponit pœnam , nec quando lex, vel
edictum facit executionem de per ſe,nec quan
do incurritur pœna ipſo iure, nec quando pro-
pter moram incurſam fit deuolutio iuris in al-
terum,vt patet ex prænarratis. Et dictum fuit
etiam ſupra , quod in termino præfixo a lege
28 † non datur purgatio morę poſt ipſius lapſum,
etiam ſi adhuc non fuerit illata moleſtia mo-
roſo ab officialibus fiſci, vt plene deducit Sola
in nouis conſtit. Pedemont.titu. de regiſtr. in-
ſtrum.Glo.1.nu.17.verſ. Videretur tamen.

Ad illud autem , quod ex aduerſo dicebatur,
tur,ius Cameræ non fuiſſe factum deterius,vi-
detur probari vltra deducta per Luriam, ex eo
quod videtur dicendum,licuiſſe moram purga
re de æquitate canonica dictante , quod mora
20 purgetur † quando pars aduerſa propter dictā
moram nullum damnum paſſa eſt, Bald. in l.ſi
pacto quo pœnam,col.pen.C. de pact.Gozad.
conſil.57.nume.18.Ruin.conſil.133.col.pen.
in 1.

in 1. Doct. in l.ſi quis maior, vbi Cagn.num. 155. C. tranſ. Quod argumentum etiam per nos comprobatur, ex eo quod Camera in caſu iſto, & impreſarius dicuntur agere de lucro acquirendo, & in materia purgandi moram non attenditur intereſſe lucri ceſſantis cum iniuria alterius, ſed tantum intereſſe damni paſſi. l.is cui. §. fin. ff. de furt. & poſt alios conſuluit in terminis Decia. conſ. 84. nu. 23. in 2. facit etiã Nat. conſ. 338. num. 13. vbi ait, ex lapſu termini non dici quæſitum ius fiſco irreuocabiliter, ſed reuocabiliter, nẽpe niſi reus morã purget.

Reſpondetur tamen, nullã vim facere, quia vere ſi eſſet locus purgationi moræ, præfati Cameri, & impreſarius damnum paterẽtur, quia priuarentur iure ſibi quæſito ex contrauentione Iudæi, & ideo non debet admitti talis purgatio, etiam de æquitate canonica, Pariſ. conſ. 19. num. 283. in 2, optime Rimin. iun. omnino videndus conſ. 124. num. 49. & ſeq. num. 62. & ſeq. Siquidem ſatis abunde ſupra fuit proba-
30 tum, edictum † & legem Principis feciſſe executionem de per ſe, & pœnam fuiſſe incurſam ipſo iure, & impreſario, & denunciatori, nec nõ & Cameræ adiudicatam fuiſſe per verba executiua, & de præterito, quo in caſu ius dicitur irreuocabiliter quæſitum, & radicatum, quod æquiparatur damno paſſo, & ita in puncto docet Pariſ. videndus conſ. 19. num. 244. in 2. Rimin. iun. conſil. 124. num. 61. & ſequ. vbi alios adducit, & latius conſ. 807. num. 25. vſque 44. pariter videndus, quia diſtinguendo remouet omnem amaritudinem.

Et ideo dicitur declinata doctrina Deci. in oppoſitum adducta, quia in caſu ſuo agebatur de lapſu termini conuenti, ſeu dati ab homine non de termino legali, vt in caſu iſto. Præterea agebatur de conſecutione lucri vſurarij inhoneſti, & a lege reprobati, vt ſe ipſum declarat Decia. in dicto conſil. num. 73. 47. 48. & in diſcurſu dicti conſilij, quod etiam adnotauit Rimi. iun. conſil. 643. vbi ait in caſu Deciani agi de lucro inhoneſto, vltra quod in caſu præcitati conſilij non agebatur de lucro quæſito, & radicato ipſo iure, & irreuocabili, ſed de quærendo totaliter, & ita nil obſtat. Similiter confunditur dictum Nattæ, quod nihil nocet, quia in caſu noſtro multa concurrunt denotantia ius fuiſſe quæſitum Cameræ, & alijs irreuocabiliter, & lucrum fuiſſe radicatum, quod perinde eſt, ac ſi ageretur de damno paſſo, vt ſupra retuli, non repeto, imo Natta loquitur ſine lege, & ratione, ſed ex proprio Marte, & in tantum credendum eſt Doctori, quatenus mouetur lege, vel ratione, & non aliter, cap. Ego ſolis. 8. diſt. Corſet. in ſing. in ver. Quadrageſima.

Tertio, mihi fuit relatum, quod tuentes partem Iudaicam, fundant ſe in verbis capituli quinti præfati edicti, ita dicentis: *Che detto Tiſnaſco ſia tenuto à tutte ſue ſpeſe leuar le ſudette carte, che ſaranno in detto noſtro Stato, & conſignate come ſopra &c. mediante il douuto pagamento, qual dichiariamo, che ſij &c. & ciò nel termine di ſei giorni dopò fatta la detta conſegna, & hauuto il ſudetto auiſo. Dichiarando però, che in caſo, che li Padroni d'eſſe carte ricuſaſſero di venderle, ſia poi in loro facoltà di venire, ò mandare à farle bollare, & oſſeruare quanto è ſtabilito trà detta Camera noſtra & detto Tiſnaſco per conto del bollo*; nempe vt ſenſus dicti capituli ſit, iuncto ſenſu capituli quarti antecedentis, quod ſupra retulimus per extenſum in principio in deſcriptione facti, & incipit: *Che tutti quelli*, quod (inquam) talis eorum verborum ſenſus ſit, nempe, quod cũ edictum det terminum tridui, & bidui reſpectiue habentibus chartas ad illas cõſignandum &c. & Prætores locorum, ac Deputatus facta ſibi conſignatione chartarum, & deſcriptis illarum quantitate, & qualitate, teneantur admonere Tiſnaſcum intra terminum dierum ſex, ad hoc vt illas leuet, vel emat, mediante pretio declarato &c. Qui Tiſnaſcus admonitus vt ſupra, terminum dierum ſex a die conſignationis, & admonitionis ſibi factæ teneatur leuare chartas, mediante ſolutione pretij illarum &c. Cũ (inquam) dictum capitulum quintum in eius calce proſequatur dicendo: *Dichiarando però, che in caſo li padroni d'eſſe carte ricuſaſſero di venderle, ſia poi in loro facoltà di venire, ò mandarle à bollare, & oſſeruar quanto &c.* ſenſus etiam ſit, quod talis declaratio poſſit fieri per dominos chartarum poſt illos dies ſex cõceſſos Tiſnaſco ad leuandum chartas, & eo maxime cum vlterius dicatur, quod facta recuſatione vendendi per dominos chartarum vadant poſtea ipſi, vel mittant ad faciendum bullare chartas, cum illud verbum, *Poi*, denotet ordinem temporis, adeo quod habentes conſignare chartas realiter, & cum effectu, habeant terminum etiam illorum ſex, ſeu duodecim dierum, vltra biduũ, & triduum antea taxatos. Quo in caſu per cõſignationem bauli factam præuia dicta denunciã ſchedulari omnino tutus reddatur Luria a pæna edictali, cum re adhuc integra debitam conſignationem fecerit.

Reſpõdetur enim, talem ſenſum vere phariſaicum, & proprium Iudaica interpretatione nullo pacto fore amplectendum, ex pluribus.

Et primo, quia ſi verum eſt, prout eſt veriſſimum, axioma ſupra firmatum in ſeptimo noſtro fundamento (vltra deducta in alijs antecedentibus noſtris fundamentis) nempè, nequaquam ſufficere oblationem rerum in pera, marſupio, vel baulo reconditarum, niſi de illarum certitudine prius, ac qualitate, & quantitate conſtiterit, & prout latius ibidem deduximus,

ximus,dubio procul fatendum eſt, Luriam nõ
poſſe gaudere beneficio dicti temporis dierũ
ſex,vel duodecim,(quando etiam Iudaicus il-
le ſenſus admitteretur) quia de tali certitudi-
ne nunquam conſtirit Deputato , niſi poſt bi-
meſtre a die publicati edicti,vt ſupra dixi , &
ex proceſſu videre eſt.

Secundo aduertendum eſt , declarationem
faciendam,ſeu recuſationem venditionis char
tarum pariter faciendam per illarum patronos
neceſſario debere fieri tempore conſignatio-
nis illarum faciendæ infra biduum , & triduũ
reſpectiue , vt dixi,non autem poſt ſex dies cõ
ceſſos Tiſnaſco ad illas leuandum ; Siquidem
Deputati,habita conſignatione chartarum , &
facta deſcriptione conſignantium, & quantita
tis,& qualitatis chartarum tenentur admone-
re Tiſnaſcum Appaltatorem; *Acciò il detto Tiſ
naſco poſſi andar , ò mandar à leuarle mediante il
pagamento,&c.* vt dicunt clara verba dicti ca-
pituli quarti . Si ergo Deputati debent admo-
nere Tiſnaſcum,ad hoc vt veniat cum pretio
ad emendum chartas ſibi ipſis conſignatas,ſe-
quitur neceſſario , Deputatos tempore conſi-
gnationis fore certificandos,an chartæ illę bul
landæ ſint venales,nec ne,& conſequenter illa
rum patronos in actu conſignationis,ſaltem in
ſtantibus Deputatis, illorum voluntatem de-
claraſse,alias ſequeretur abſurdum, quod ina-
nis reddi poſſet admonitio facta Tiſnaſco per
Deputatos,quod non eſt dicendum;non tene-
tur enim emere Tiſnaſcus niſi chartas conſi-
gnatas Deputatis,nec tenentur Deputati ad-
monere Tiſnaſcum,vt vadat ad emendũ char-
tas,niſi illas ſibi prius in termino bidui, & tri-
dui reſpectiue conſignatas,& venales, & tene-
tur Tiſnaſcus accipere chartas illas venales
per manus Deputatorum,qui receperunt char
tas conſignatas , non per manus dominorum
chartarum,qui illas conſignarunt , vt cantant
dilucida verba edicti,& ex hoc ſequitur verba
illa : *Sta poi in loro facoltà di venire o mandarle à
bollare,&c.* debere intelligi vt facta recuſatio-
ne per dominos in illorum propoſito,vel idea,
(datur inquam in iure iſte terminus propoſiti,
31 & deliberationis in mente retenti , † nam di-
citur cogitatio , & deliberatio abortiua non-
dum in lucem producta, & reputatur vt poſt-
humus exiſtens,in vtero.l.fin.C.hæred. inſtit.
Bald.in l.1.nu.40.C.qui admit.Iaſ.in l.1. col.
2.verſ. Gl.magna.ff.cond.cau.dat.) declaran-
da oretenus coram Deputatis,ipſi domini va-
dant,vel mittant illas ad bullandum,ſoluendo
in actu voluntatis declaratæ coram Deputatis
& factæ conſignationis illud , quod debuiſset
ſoluere Tiſnaſcus,ſi domini chartarum alias il
laſinet chartas (per ſe retentas) Tiſnaſco ve-
nales remiſiſsent ; iſte enim eſt genuinus , ac
realis ſenſus præfatorum verborum.

Addatur, quod,ſi Hebraica interpretatio ad
mitteretur,Princeps, & illorum Conſiliarij,&
Proceres vti inconſtantes,valde eſsent arguen
di de contrarietate : Nam primo limitatur tẽ-
pus bidui ad conſignandum , cum indictione
pœnæ incurrendæ ipſo iure irreuocabiliter in
continenti,lapſo biduo,per verba executiua ,
ac canonem latæ ſententiæ importantia, & po
ſtea illico daretur terminus conſignandi val-
de longior dierum ſex,vel duodecim,quod nul
lo pacto eſt dicendum ; tum quia mutatio vo-
32 luntatis † non præſumitur, iuribus notis , nec
vnquam inducitur correctio,niſi expreſſe dica
tur.l.ſancimus.C.de teſta.late Anch. iun. qu.
33 62.num.12.par.2.& in eodem ſubiecto †non
poſſunt ſtare contraria.l.fin.§.ſi.ff.pro empr.l.
ſi ancillam.ff.pro ſuo.Dec.in l.non vt.num.2.
ff.reg.iur.& in lege Principis nunquam debẽt
inſeri contraria,vt in tit.de nou.cod.fac. in §.
quibus,& in l. 2.§.contrarium.C.vet.iur.enu-
cl.& ibidem dicitur ſubtili ingenio , & animo
34 faciendas † eſſe diſtinctiones & cõciliationes,
vt contrarietas euitetur, vt probat Butigel. in
l.4.§.Cato.nu.76.ff.verb.oblig.

Reſpondetur tertio ex abundanti , tempus
ſex dierum currere,& conſiderari reſpectu per-
ſonarum Deputatorum,& Appaltatoris tantũ
non autem reſpectu perſonarum debentiũ con
ſignare chartas,at ex diuerſis non fit illatio, iu
ribus vulgaribus.Tempus (inquam) triplicis
generis conſideratur in edicto, & triplici per-
ſonarum generi præfixum . Primum tempus
bidui,ſeu tridui reſpectiue datum habentibus
chartas ad illas conſignandum.Secundum tẽ-
pus ſex dierum datum Deputatis poſt conſi-
gnationem chartarum , & illarum deſcriptio-
nem ad admonẽdum Tiſnaſcum,ad hoc vt va-
dat cum pretio ad leuandum chartas conſigna
tas . Tertium tempus aliorum dierum ſex da-
tum Tiſnaſco a die ſcientiæ , ſeu præfatæ ad-
monitionis ad eundum pro leuandis chartis ,
pręuia ſolutione pretij ab edicto præſcripti.Ta
lia (inquam) tempora diſtincta, & ſigillatim
diuerſis perſonis diſtributa , non ſunt confun-
denda , ad inducendam Principis inconſtan-
tiam,& eiuſdemmet legis contrarietatem. Vn
de illud verbum, *Poi*, nõ importat ordinem ali
cuius temporis,nam aliud eſt dicere in propo-
ſito iſto, *Poi*, & aliud dicere , *Dopoi* , nam ver-
35 bum,*Dopoi* denotat † temporis ordinem, & in
teruallum,Tiraq.in l.ſi vnquam, verſic.Et po-
ſtea.C.reuoc.donar.Bart. in l.3. §.1.ff. qui ex
cau.maio.Theſau.deciſ.30.at verbum, *Poi*, ſer
uit de vento,quia idem ſenſus,& vis eadẽ clau
ſulæ adfuiſſet etiam ſemoto verbo *Poi*, nem-
pe ſi dictum fuiſſet hoc modo: *Dichiarando pe-
rò,che in caſo li padroni d'eſſe carte ricuſaſſero di
venderle,*

Digitized by Google

venderle,ſia in loro facoltà di venire, ò mandare à
farle bollare, adeo, quod illud verbum, *poi*, fuit
prolatum ſecundum communeu vſum loquẽ-
di, qui ſolet apponi in orationibus alternati-
uis, verbi gratia; *Và à dir à Carlo, ſe vuol venire,*
che venghi, ſe non vuol poi venire, che reſti, & mul-
ta, ac infinita exempla poſſunt accommodari
tali vſui communi loquendi, in quo verbum,
poi, ſeruit de vento, nec aliquid diſponit. Et ver
36 ba † ſemper debent intelligi ſecundum com-
munem vſum loquendi, Surd. conſ. 151. num.
98. vbi hoc late exornat, & conſ. 313. num. 87.
& 319. num. 7. & præcipue quando agitur de
intelligentia ſcripturæ vulgaris, Rim. iun. con-
ſilio 540. nu. 29. 30. & tali in caſu ſemper præ-
ualet propriæ verborum ſignificationi. Alex.
conſ. 131. num. 4. in 7. Dec. conſ. 472. Rurſus
verbum poſitum ex abundanti nihil proficit,
37 † & quando nihil importat, dicitur appoſitũ
de conſuetudine, Pret. vlti. volunt. fol. 142. nu
mero 55. & ſeq.

Quartò, vulgo fertur, Hebræum extraiudi-
cialiter conqueri de fide præfatarum atteſta-
tionum deſcriptarum per D. Deputatum Ple-
banum in calce ſchedulæ ſcriptæ manu ipſiuſ-
met Hebræi, allegando, nullam fidem fore ad
hibendam præfatæ ſchedulæ in ea parte reſpi-
ciente præfatas atteſtationes. Primo, quia
dicit, ſe illam ſchedulã non produxiſſe in iudi-
cio. Secundo, quia ante ſententiam de præfatis
atteſtationibus nullam habuit notitiam. Et li-
cet iudex non debeat iudicare de his, quæ fo-
ris ſunt, ſed ſolum ſuper allegatis, & probatis,
iuribus notis: Hinc dicitur quod iudex credi-
38 tur † motus ad iudicandum ex contentis in a-
ctis, non ab extra intellectis. Surd. conſil. 324.
39 nu. 7. nec poteſt iudex iudicare, † niſi ſuper il-
lis, de quibus in iudicio fuit controuerſum.
Crau. conſ. 819. nu. 17. quo fit, vt talibus que-
rimonijs nullum deberet dari reſponſum; nihi
lominus ad totalem ipſius Iudęi confuſionem,
placet in ſcripta deducere.

Reſpondetur igitur, quod reſpectu produ-
ctionis ſchedulæ, ſat eſt quod ipſe inſtiterit, vt
produceretur in iudicio per Deputatum, prout
de illius inſtantia patet in ſcriptura per ipſum
Hebræum producta, ſub die 13. Martij 1610.
& incipit: *Non poteſt non eſſe &c.* in fine, modo
40 nedum producens ſcripturam in iudicio, † ſed
etiam petens illius productionem, dicitur illã
in omnibus approbare, vt illi amplius nequeat
contradicere, Crau. conſ. 275. nu. 2. & ſeq. cum
concor. per deciſ. Mant. 199. nu. 6. quæ appro-
batio operatur tam reſpectu partis ſcriptæ ma
nu ipſius Hebræi, quam etiam quo ad partem
ſcriptam manu Deputati, cum vtraq; ſcriptu-
ra ſit in eadẽmet ſchedula, & dixit Ang. conſ.
41 132. num. 3. & 4. quod vti volens apodixi, † re
netur ſtare omni ſcripturæ in vtroque latere a-
podixis, ante, & a tergo poſitæ.

Et reſpectu allegatæ ignorantiæ reſponde-
tur, hoc nihil eſſe ad iudicem, quia Hebræo eſt
imputandum, ſi non petijt copiam ſcripturarũ,
iudex (inquam) tenetur ſupplere, nec inpar-
tiri officium ſuum parti illud non imploranti,
iuribus notis; Si (inquam) tali ſcripturæ nun-
quam fuit oppoſitum, tenebatur iudex illius ra
tionem habere in iudicando.

Addatur, ſatis conſtare ex actis de aperto
mendacio Hebræi, qui in eius ſcriptura produ
cta ſub die 5. Martij, incip. *Aſſignatus egregius*
Ioſeph &c. allegat fidem conſignationis factam
per D. Plebanum, & tamen nullam aliam vn-
quam fidem fecit ipſe Plebanus, niſi præcita-
tam, ibi: *Et dictus Hebraus illas conſignauit*
Mag. D. Conſeruatori Plebano eademmet die publi
cationis dicti proclamatis, vt ab eodem D. Conſer-
uatore ſit fides, &c. non igitur poteſt Iudæus ne-
gare, quod ſemel faſſus eſt. Addatur inſuper,
poſt præſentationem ſchedulæ prædictæ factã
per D. Plebanum dictum Hebręũ preces por-
rexiſſe Sereniſſimo pro expeditione cauſæ, di-
ctasq; preces cum reſcripto, & ſcriptura vna,
incip. *Vobis Perill. D. Præſidi, &c.* in iudicio pro
duxit, & in dicta ſcriptura fatetur, exhibitio-
nem omnium actorũ, & pręſertim ſchedulę prę
dictæ, ibi: *Pro cuius obſeruantia exhibet acta, ex*
quibus conſtat, quod ſtatim emanato proclamate
conſignauit D. Plebano folia luſoria, quæ etiam trãſ
miſit ad D. Plebanum, antequam moleſtaretur &c.
Cum igitur exhibuerit acta probantia aſſertã
conſignationem, & nullæ aliæ extent, niſi præ-
citatæ atteſtationes, ſequitur illorum omnino
notitiam habuiſſe.

Proinde quando etiam non conſtaret in a-
ctis de dictis atteſtationibus, tot & talia vltra
illas atteſtationes militant contra Hebręum,
vt iure merito cõdemnationi fuerit ſubiectus.

Quintò, dicebatur, edictum eſſe rigoroſum,
& iudicem debuiſſe moderari pœnam, & am-
plecti æquitatem, maxime cum quælibet cau-
ſa excuſet a dolo.

Reſpondetur, legem quantumcunque durã
ſeruandam eſſe vulg. iur. & poſtquam lex eſt
42 condita, † ſecundum ipſam, non de ipſa eſt iu-
dicandum, Lanc. Gall. ſuper conſuet. Alex. in
pręfat. 5. nu. 3. Fel. in c. Si quando. nu. 11. de re-
ſcri. & dici ſolet, quod rigor ſcriptus debet
pręponderare ęquitati non ſcriptę, l. proſpexit.
ff. qui & a quibus. Vnde infero, iudicem ſine
43 cauſa † non poſſe minuere pœnas a lege, ſta-
tuto, vel conſuetudine inductas, & ideo ſine
cauſa debere merum rigorem in puniendis de
lictis ſeruare, non autem veniam, clementiam,
vel miſericordiam, vt abundantiſſime probat
Farin. q. crim. 17. nu. 5. Quo fit, vt ſentẽtia illa
dictans

dictás, quòd ſummum ius ſumma iniuria eſt, ex Cic.lib.1.de offic. & altera de qua in l.placuit.C.de iud.vbi habetur, potiorem æquitatis, quam ſtricti iuris rationem haberi conuenire,non de qualibet æquitate, ſed de illa demum intelligitur, quæ ſcriptis legibus continetur,d.l.Placuit,ibi: [Scriptæ æquitatis,]latè Toming.deciſ.16.num.17. & ſeq. vbi ſubiungit,æquitatem,quam homines abſque præſcripto legum ſibi comminiſcuntur,æquitatis nomen non mereri, & ideo iudices ſequi debere conſcientiam ex legum fonte promanantem,non autem legibus aduerſantem,quia cō
44 ſcientia legis longe † exuberat conſcientiam hominis,cum illa dicatur conſcientia abuſiua quę legum authoritate deſtituitur,concordat in omnibus & latius exornat Laur.de iud. ſuſp.c.9.nu.5.vbi probat,æquitatem, & conſciētiam iudicis in iudicando debere eſſe a lege munitam,imo iudex alterans pęnam legalem
45 dicitur infamis,& punitur; maxime ſi minoraret pęnam,etiam ex cauſa,quādo procedit ad inſtantiam accuſatoris (vt in caſu iſto) ſecus ſi procederet ex officio ſecundū Hoſt.in c. In archiepiſcopatu.extra de rapt.& ibi Abb.nu. 5. Bal.in ſua margar. ſeu in ſuo repert. in verbo Pęna,in §.pęna legalis pōt ex cauſa, Afflic. in tit.quæ ſint regal.in verbo Pęnarū,nu.12.Marſil.in prax.crim.in §.cōſtante,nu.83. in fin.& ſeq.Henriq.in opuſc.3.nu.1.& 2.quia omnes vnanimiter atteſtantur,iudicē nequaquā poſſe minuere pęnam legalem,ēt ex cauſa, quando procedit vigore accuſationis, vel ad partis inſtantiam.Alibi dicitur,quod iudex non pōt
46 pęnam minuere,† quando lex loquitur imperatiue certam pęnam imponendo (vt in caſu iſto.)Pereg.de iur.fiſc.lib.5.tit.8.num.22.nec debet iudex amplecti æquitatem imaginariā,
47 † nudam,vel ſofphiſticam,ſed tantum æquitatem legalem,& rationi coniunctam.l.bona fides.ff.depoſit.Bal.in rub.C.de conſt. pec. col. 2.& conſ.101.in 4.vbi ſubdit,quod homo ſequi debet æquitatem legis,non autem proprij capitis,& ſecurius eſſe procedere per viam ſigillatam,id eſt legum,idem probat Cab.mille loq.165.Rim.iun.conſ.706.n.10. Hinc dixit Capibl.de iur.Baron in pragm.6.nu.43 quod pęnæ tam legales,quam ſtatutariæ,dummodo ſint cohærentes delictis,commutari poſſunt, ſecus ſi ex cauſa extrinſeca in actis nō apparēte,iudex vellet ſe mouere ad faciendā talē cōmutationē,non(inquam)id pōt ſine Principis aſſenſu:at de tali cā ī actis nō cōſtat, ergo &c.
48 hinc fit,quod ſolus Princeps cognoſcit † quæ lex dicatur rigoroſa,& quæ æqua,Afflic. in titu quæ ſint regal.in prin. nu. 104. æquitas.n.
49 non ſcripta † non attenditur, ſed dicitur iniquitas,illiq; præferri debet rigor ſcriptus, & durus,Bim.conſ.50.nu.95.& 96. Quo fit, in propoſito iſto nullatenus fuiſſe locum diminutioni pœnæ edictalis,& potiſſimum nulla exiſtente cauſa,cum conſtet aperte de culpa, dolo,& perfidia Hebræi admoniti, & pertinacis in omiſſione conſignandi.Addatur ſupra ſatis probatum eſſe,iſti Iudæo denegari moræ purgationem,quæ in æquitate fundatur: ideo nō eſt,quod denuo dicatur æquitatem in præſenti facti ſpecie per Iudicem amplecti debere.

Ad illud autem, quod dicebatur, quālibet cauſam excuſare a dolo.Reſpondetur, quod ſicuti dolus non præſumitur in eo,qui paret pręcepto ſuperioris; Farin.quæſt.crim. 89. num.
50 64.ita doloſus dicitur ſpernens † iuſtum ſuperioris,nec obtemperans imperio Magiſtratus,& qui non facit id,quod facere tenetur,ſecundum Maſcar.de proba.conclu. 531. num. 24.52.71.89.& ſeq.At Luria vtcunq; admonitus ipſo inſtante nō obediuit,ergo doloſus ; & ſicuti non datur purgatio moræ ex æquitate,ſequitur tolli excuſationem a dolo.

Reſpondetur ſecundo, quicquid dici poſſit cæteris in caſibus, hoc eſſe abſolutum , nullā
51 cauſam † vtcunque iuſtiſſimam excuſare ab inobſeruantia formæ ſtatuti, late Becc.conſ. 66.num.26.Surd.conſil.437.num.25. & ibidem prius num.24. ait debere conſtare, quod ille qui petit ſe excuſari, motus fuerit ex illamet propria cauſa, & dicit Bonacoſſ.quæſt. crimin.part.1.in ver.Dolus,in fin. nunquam præſumi iuſtam cauſam mouere delinquentē,
52 † niſi per probabiles coniecturas ita præſumatur credidiſſe, concordat Seraph. de iuram. priu.132.num.50.At non obſeruans tempus
53 † conſtitutionis, vel edicti, non dicitur illius formam ſeruare, idem Surd. poſt alios conſil. 371.num.12.

Reſpondetur tertio,quod etſi quælibet cauſa excuſet a pœnis doli,attamen ſola iuſta cau
54 ſa † excuſat a pœnis latæ culpæ, præſertim in pœnis legalibus,& ſtatutorū.Iaſ.in l.iuſte poſſidet.nu.30.ff.acqu.poſſ.vbi alios adducit, & ſequitur alios congerendo Matthæus V. magnæ authoritatis Doctor, qui loquitur in terminis noſtris conſ.28.nu.47.in 1. dicēdo nec mulierem minorem excuſari a lata culpa in pęnis ſtatutorum vigore reſtitutionis in integrū ex capite minoritatis.

Reſpondetur quarto, aut iuſta cauſa conſideratur in Hebræo circa omiſſam conſignationem legitime faciendam vigore denuncię ſchedularis,& dico non fore illum excuſandum, quia ea non obſtante fuit admonitus a Deputato, quod non poterat retinere chartas, & quod illas deferret ad bullandū, vt ſupra dictum eſt, quo in caſu cum Iudæus ſpreuerit admonitionem ſibi factam perſeue-

Digitized by Google

rando in ob edientiã, & omiſſione dicitur do
loſus, Maſcard.dicta concluſio.531.numero
53.& cauſa iniuſta nou excuſat a contemptu
55 † iudicis,Farin.q crim.90.num.72.

Aut conſideratur iuſta cauſa ex geſtatione
bauli tranſacto tempore edicti,& dico id non
teleuare; nam ad hoc, vt quis propter ali-
56 quam cauſam excuſetur a dolo, † debet con-
ſtare, quod motus fuerit propter illam cau-
ſam ad non conſignandum, vt ſupra dixi,
addo Decian.conſilio 452.num.11. Quo ſic
ſtante ſequitur, quod cum talis cauſa non
adfuerit ante incurſum pœnæ per lapſum bi-
dui, ſed ſuperuenerit, nullam præbeat excu-
ſationem, cum non poſſit dici, quod motus
fuerit ex illa cauſa ad denſiciandum in ſchedu
la;ita Decian.dicto conſ.452.num.11.

Reſpondetur quinto, concluſionem procce-
dere in perſona ſimplici,non in verſuta, vt eſt
iſte Hebręus apprime ſagax.Seraph.de iuram.
priuil.132.num.50.

Reſpondetur ſexto,quamlibet cauſam non
ſufficere,ſed iuſtam tantum ad excuſandum a
pœna legali,quando agitur de pœna pecunia
ria,maxime quando ſtatutum,vel edictum ex
plicite non exigit dolum, vt in caſu iſto. Hon-
d.d.conſ.105.numero 38 & ſequ.in 1.Farin.
quæſtio.crimin.90.num.65. vſque 69. Perſo.
de adip.poſſ.num.277.videndus, vbi plures
adducit Baiar.poſt Plot.ad Clar.q.60.nu.79.

Sexto mihi etiam relatum fuit, quod tuen-
tes iura Luriæ,duo nouiter adducunt, primo
conſ.Bald.34.in 5.ad oſtendendum quod po
tuerit purgare moram;& doctrinam Alber. in
l.Celſus.§.fin.ff.arbit.ad probandum, ſolam
oblationem ad excuſandum in debito legali
ſufficere,licet aliter dicatur in conuentionali.

Reſpondetur tamen,conſ. Bald. quod ſe-
quitur Boſſ.titu.de frau.vectig. num. 12. 13.
non meruiſſe allegari, quia probat intentio-
nem noſtram cõtra Hebræum: loquitur enim
de illo,qui falſo denunciauit vnam rem pro
alia,& re integra durante triduo limitato ab
edicto ad conſignandum ſe retractauit denun
ciando veritatem: nam tunc potuit purgare
moram,quod & nos admittimus, ſed non fa-
cit ad rhombum,ſtantibus præallegatis.

Quo ad dictum Alber. reſpondetur primo,
illum referre quatuor opiniones,& alio conſti
to illum dici reprobare primam,de qua ſupra,
& approbare ſolum vltimam, Boer. deciſ. 69.
num.22.Ioſep.Lud.deciſ.29.num.28.& 112.
nu.15.imo nullam illarum approbat,cũ ſe re-
ferat ad ſcripta per eum in l. acceptã. C. vſur.

Reſpondetur ſecundo aduerſus illam opin.
primo loco relatam aperte contrariũ firmare,
Matheſ.ſing.128.incipit,Nota quod vbi quis
debet,in ver. Adde tamẽ quod oblatio verba-
57 lis,dicens oblationem verbalem † tollere pę-
næ commiſſionem,quando agitur de pęna con
uentionali,non autem de legali, niſi accedat
cõſignatio,ſed de hoc plene tetigimus ſupra,
ex quibus conſtat dictam opinionem eſſe val-
de erroneam, non repeto.

Reſpondetur tertio,quãdo etiam ſufficeret
ſola oblatio,attamẽ debet habere requiſita re
lata ſupra in fundamentis adductis pro Came
ra,& præcipue adducta in ſeptimo fundamen
to,quæ tamen in caſu iſto omnimodę deſide-
rantur.

Septimo,tandem ſi diceretur hic agi de le-
ui delicto,& de pœna graui, quo in caſu iudex
58 † debet minorare pœnam,Henriq.opuſ.3.nu.
22.23.dicens,etiam quod etſi propter rei mo-
dicitatem nõ receditur a iure communi,intel-
ligitur in ciuilibus,non in criminalibus.

Reſpondetur,id non habere locum quãdo
59 proceditur ad inſtantiam accuſatoris,vt ſupra
dixi,in prima reſponſione ad quintum funda-
mentum.

Reſpondetur ſecundo,non procedere quan
do etiam pro paruo exceſſu magna pęna expli
60 cite imponitur,† nam lex explicite loquẽs ad
vnguem eſt ſeruanda vtcunq; dura, quia non
poteſt alterari; Contrarium poteſt admitti in
lege indiffinite loquente,vt puta ſi dicat,quod
fur puniatur pęna mortis,nam nõ intelligitur
pro paruo furto, ſecus ſi pro paruo furto lex
clare puniret pęna mortis,& ita obiectum pro
cedit quando caſus diuerſi,& difformes,& per
ſonæ diuerſæ puniuntur eadem lege, non autẽ
ſi eadẽ pœna; Sicuti dicitur in ſimili, quod de
iure communi nobiles delinquẽtes mitius pu-
niuntur pro eodemmet delicto, quam ignobi-
61 les,tamen quando a lege,vel ſtatuto † vnifor-
mis pęna imponitur,vt puta ſi diceretur, vt ho
micida puniretur (non pęna mortis) ſed pœna
furcarũ,non habetur ratio perſonarũ, Fran.de
ciſ.240.nu.6.verſ.Sed nõ pędicta,& nu.7.Ba
iar.ad Clar.q.60.nu 95.alias dicitur in ſimili
62 quod arbitrium puniendi iudici datum † a ſta
tuto non operatur in caſibus, in quibus pœnã
determinatam appoſuerint ſtatuentes,ſed tan
tum in caſibus,in quibus non ſit præciſe pęna
affixa,ita Caſt.ĩ l.certo generi.§.ſi totus. in fi.
ff.de ſeru.ruſt.prædio.Mazzol.conſ.18.nu.67

Reſpondetur tertio,eſſe falſum, vt propter
delictum commiſſum in re modica non detur
63 pęna ordinaria a lege præſcripta,† prout colli
gitur ex late congeſtis per Galli.de verb. ſign.
lib.10.c.25.num.12.cum pluribus ſeqq.

De his igitur ſatis; Ad plura paratus quate
nus opus erit.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V. D.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Euictio ex natura contractus diuiſionis debetur etiam ſi non ſit promiſſa.*

2 *Euictio debita ex contractu diuiſionis regulari ſolet prout in alijs contractibus fuit promiſſa, vel debita.*

3 *Plura veniunt ex pacto, quæ non veniunt ex natura contractus.*

4 *Euictio ex natura rei debetur, quando fuit promiſſa.*

5 *Euictio ſi fuit promiſſa, etiam ſi ſequatur culpa partis debetur.*

6 *Pactum expreſſum operatur, quod comprehendit etiam caſus, in quibus de iure communi non releuaret.*

7 *Euictio dicitur ſecuta, quando per ſententiã amittitur, vel abducitur res.*

8 *Euictio non debetur, etiam ſi promiſſa fuerit, quãdo ſecuta eſt culpa, & facto euicti.*

9 *Actio euictionis ceſſat quando res euincitur ex facto poſſeſſoris vel auctoris ſui.*

10 *Euicta re facto emptoris, qui debito tempore inueſtiturã nõ accepit nõ datur regreſſus cõtra vẽd.*

11 *Damnum culpa ſocij non compenſatur cum lucro ab eo ſocietati acquiſito, ſed illimet imputari debet.*

12 *Emptor illicitus non agit de euictione ſibi promiſſa, etiam ſi nuncupatim illam ſtipulatus fuerit.*

13 *Culpa ſtipulatoris ea quæ committuntur, non tenetur indemnitatis promiſsio.*

14 *Promittere indemnitatem, & promittere euictionem paria ſunt.*

15 *Retinendi iure non vtitur, qui eſt ſibi ipſi cauſa priuationis: quia mera voluntas mera culpa.*

16 *Contractu reſciſſo ex dolo alicuius non poteſt, nec illius hæres agere de euictione.*

17 *Contractus principalis non tenet, quando adeſt dolus nec promiſsio euictionis.*

18 *Obligatio nec ciuilis, nec naturalis oritur ex contractu, qui peccat in forma.*

19 *Annullatio pœnitentialis contractus excludit naturalem obligationem, nec acceſſoriæ obligatio legat.*

20 *Culpa partis in quaq; diſpoſitione dicitur excepta*

21 *Omiſſa in ſtipulatione habentur funditus pro omiſsis.*

22 *Euictio culpoſa non debetur quando non fuit expreſſe, & indiuidue promiſſa.*

23 *Euictionis promiſsio reciproca intelligitur ſecundum naturam contractus.*

24 *Pupillus habet actionem contra tutorem obtinentem Decretum obreptitium a Iudice pro alienandis ſtabilibus ipſius pupilli.*

25 *Curator alienans bona minoris nulliter, ac ſine debitis ſolemnitatibus, ſi ipſe curator obligauit bona, & ſequatur euictio, emptori competit hypothecaria in bonis Curatoris.*

26 *Procurator promittens de euictione ex perſona propria fidem ſuam aſsignando, ſeu eius bona obligando ipſemet tenetur ad indemnitatem non alius & hoc procedit etiam in tutore.*

27 *Tutor, quo ad bona pupilli habetur pro vero Domino, quando recte adminiſtrat, ac vtilia gerit, ſecus ſi pupillum ſpoliet, vel damnificet.*

28 *Stipulator indemnitatis cum poſsit aliunde ſibi prouidere, non debet agere contra promiſſorem.*

29 *Sententia lata contra auctorem mediatum, nocet ſucceſſoribus ſingularibus ementibus, dum iudicium eſſet motum, etiam illis non citatis.*

30 *Sententia lata contra auctorem, nocet ſingularib. ſucceſſoribus ementibus poſt Iudicium motum, quando habuerunt certam, plenam, ac expreſsã, ſcientiam iudicij moti.*

31 *Licentia continens expreſſum, & verum errorem eſt nulla omnino.*

32 *Licentia dicitur nulla, quando error patet oculis corporeis, ſecus quando reducitur ad mentem, et intellectum ad erroneam intelligentiam; quia tunc agitur de errore ſubaudito, vel interpretatiuo, non de vero, & expreſſo.*

33 *Error dicitur patens oculis, quando oculis legentis intellectus, ac cognitio legis adiungitur.*

34 *Sententia lata contra Ius notorium partis, dicitur notorie iniuſta, licet error non ſit expreſſus in ſententia.*

35 *Sententia dicitur continere expreſſum Iuris errorem, quando eſt lata contra regulas Iuris.*

35 *Sententia eſt nulla quando lata eſt vigore licentia, quæ non admittit narrata in ſententia.*

37 *Sententia retractatur quando titulus ad non titulum & cauſa ad non cauſam reducitur, licet in iudicatum tranſiuerit.*

38 *Senatus veritate inſpecta ſecundum conſcientiã debet iudicare de nouo, ſubtilitate reiecta.*

39 *Sententia eſt retractanda, quando cauſa deuenit ad non cauſam, & maxime quando ſubeſt æquitas.*

40 *Sentẽtia, ad hoc vt retractari poſsit ſufficit, quod nullitas ſeu iniuſtitia detegatur ex Iuris allegationibus.*

41 *Sententia manifeſte iniuſta nunquam tranſit in iudicatum nec afficit.*

42 *Sententia nulla non dicitur ſententia, nec poteſt exequi, nec confirmari.*

43 *Nullitas apparens, & euidens, perpetuo poteſt opponi nulla obſtante præſcriptione.*

44 *Actor ſiue reus, qui patitur diſputare de iuſtitia & virtute, ſiu viribus alicuius ſententia, quæ tranſiuit in iudicatum, non poteſt deinde opponere de re iudicata, ſed Iudex debet plene cognoſcere, & ſi eſt iniuſta illam retractare quod procedit, ſiue tacite, ſiue expreſſe actor, ſiue reus paſſus fuerit diſputare.*

45 *Iudex debet iudicare de ea re, de qua cognouit.*

46 *Sententia contra ſententiã admittitur tunc, quã do prima fuit condemnatoria, & ſecunda abſolutoria.*

47 *Sentẽtia cõtra ſententiã lata, nõ valet, nec tenet.*

48 *Sententia ſecunda poteſt valide proferri contra primam quando prima eſt nulla, ſeu manifeſte iniqua.*

49 *Sententia lata contra aliquem, qui non oppoſuit exceptionem repellentem aduerſariũ, non tenet.*

50 *Sententia lata ſuper cõtractu ſimulato vel ex partium colluſione facto, poteſt reſcriptum impetrari, & annullari ſentẽtiam tranſitã in iudicatũ.*

ARGVMENTVM.

An euictio culpoſa, & doloſa veniat ex natura contractus diuiſionis & vtilis prægnãtibus dicatur promiſſa, & quid in tutore.

An ſentẽtia nulla notorie retractari poſſit a iudice, coram quo de illius virtute, & valliditate diſputatur, & controuertitur, & ſi pars hoc paſſa fuerit, an poſſit opponere de re iudicata, & in iudicatum tranſacta.

CONSILIVM. CLII.

Actiones meæ à Domino.

FVIT facta renunciatio dimidiæ Curiæ Lebiolæ, & Suſtinenti per Dominam Paulam pupillam Bonacurſiam, ſeu mauis per illius tutorem ad commodum D. Iacobi de Sancto Marco; Quæ renunciatio vti inſolemnis, & doloſa, ac falſis de cauſis, e manibus pupillæ extorta, fuit per Illuſtriſs. Senatum irritata, ac pro nulla declarata, & ipſius pupillæ hæredibus reſtituta.

Quæ Curia cũ poſt renunciationem illã remãſiſſet cõmunis pro indiuiſo dicto de Sãcto Marco, & D. Iacobo Guariſco, vti in ſolidũ de ipſa Curia a Venerabili Prępoſitura inueſtitis coniienerunt illã diuidere, pro vt ex poſt Guariſco prædefuncto fuit, præhabita licentia Domini directi, & habilitatione, ſeu Decreto Principis, diuiſa inter ipſum de Sãcto Marco, & Iacobum Guariſcum iuniorem pupillũ medio, ac miniſteri o eius tutoris.

In quo quidem diuiſionis inſtrumẽto dicti de Sãcto Marco, & Ianinus tutor Guariſchi reciproce promiſerunt, & ſe obligarunt, nẽpe ille de Sancto Marco pro omnibus contẽtis, geſtis, & cõcluſis in illomet cõtractu diuiſionis, Ianinus aũt tutor, & vti tutor Guariſchi eius nepotis reſpectu eorum omniũ, & ſingulorũ, quę fieri, & concludi potuerunt, ac poſſunt in præſenti contractu, vigore Decreti, & habilitationis: reſpectu vero aliorum non contentorũ in Decreto, &c. per ſe, & hæredes ſuos, & ipſe Ianinus ex perſona propria ſe, & bona ſua obligando, &c. obligando ſibi ipſis ad inuicẽ, &c. omnia contenta, &c. rata grata, &c.

Inſuper adeſt pactũ in ipſamet diuiſione, ita cantans; & caſu quo ſibi ipſis aut eorum hæredibus euinceretur portio aliqua bonorum, vt ſupra diuiſorum, & obuentorum vna pars teneatur, & ita promiſit, altera e contra indẽnẽ, eiusq; hæredes, & bona indemnes, & indẽnia conſeruare pro dimidia damni, quod oriri poſſet, & cauſari occaſione euictionis prædictæ.

Euenit, quod portio, ſeu dimidietas Curiæ obuenta Domino de Sancto Marco, (poſt diuiſionẽ prædictã) fuit illi euicta per ſententiã Senatoriã declarantẽ, nullã fuiſſe, & eſſe dictam renũciationẽ, vti factã ſine ſolẽnitatibus requiſitis, ac alijs de cauſis ex proceſſu reſultatibus.

Quæritur modo, An Domini Fratres, de S. Marco nepotes, & hæredes dicti D. Iacobi de Sancto Marco eorum aui paterni, poſsint agere pro euictione prædicta ad indemnitatẽ conuentam in diuiſione, vt ſupra, aduerſus Guariſcũ, ſeu eius bona, & ſeu cõtra tertios poſſeſſores dictorũ bonorũ, & conſequẽter moleſtare D. Cereſarios emptores dictorũ bonorũ a quodã Benoldo, q prius illa acquiſiuerat a Guariſ.

Et videtur quod ſic. Quia Curia illa primordialiter erat cõmunis pro indiuiſo inter Secũdũ Marcũ, & Guariſcũ, quæ fuit ex poſt inter
eos diuiſa, & ex natura diuiſionis rei cõmunis,
etiam ſine expreſſa promiſſione periculum eui
1 ctionis † debetur, l. ſi cum venditore, §. fi. ff. eui
cti. Mazzol. conſ. 75. nu. 5. Et quidẽ iure actionis,
cum diuiſio non teſtatoris iudicio, ſed partium
conuentione fuerit ſecuta, Bart. in l. cum
patre, §. euictis, ff. leg. 2. Surd. conſ. 311. nu. 26
2 Quæ euictio † ex contractu diuiſionis debita
regulatur eo modo, quo regulari ſolet euictio
promiſſa, vel debita ex alijs cõtractibus, Iaſ. in
§. quædã, Inſt. actio. Papon. Areſt. 3. tit. 4. li. 11

Et ſi hoc euenit ex tacita promiſſione cauſata a natura cõtractus, multo fortius ſi explicite
& indefinite fuerit promiſſa euictio nã ad hoc
vt expreſſio aliquid operetur, dẽt intelligi promiſſa
ẽt in caſibus, in quib. regulariter de iure
3 cõmuni non deberetur, & plura † veniũt ex pa
cto, quę non veniũt ex natura contractus, late
Surd. cõſ. 34. n. 24. cũ plur. ſeqq. Quo fit, vt dicatur
ẽt promiſſa in caſibus, in quibus ſequa-
4 tur euictio † ex natura rei, ad tradita per Magõ.
dec. Flor. 62. nu. 10. dicẽs, ob diuiſionis cõtractum
promiſſionem euictionis non deberi,
ſi ſequatur euictio ex rei natura, niſi ſit expreſſe
in eũ caſum ſtipulata, & tradit Becc. cõſ. 24.
nu. 31. 32. Felicius de Societ. c. 40. nu. 36. Sicu
5 ti regulariter non dẽt exequi euictionis † promiſſio,
ſi fuerit ſecuta culpa partis, vel empto-

tis, niſi

Digitized by Google

riſ,niſi fuerit ẽt in illũ caſum promiſſa, Alex.
cõſ.67.in fi.in 2.nu.19.Surd.conſ.441.nu.39
Cacher.conſ.18.nu.65.Turetr.conſ.69.nu.9.
6 in 3. Et ita vt dixi,ad hoc,vt pactum † expreſ-
ſum aliquid operetur,dicendũ eſt,talẽ promiſ-
ſionẽ comprehendere ẽt caſus, in quibus de iu
re communi non releuaret, Surd.d.conſ.34.
nu.24.& ſeqq.& declarat Rim.conſ.274. nu.
7 5.& 6.Nec ambigitur tunc dici rem † euictã,
quando per ſententiam amittitur, vel abdu-
citur,Surd.deciſ.Mant.165.num.7.

Contrarium tamẽ verius eſt,maximè in ca-
ſu iſto,in quo euictio partis Curiæ fuit euicta
e manibus Sancti Marci,ob culpam,factum,&
dolum Iacobi de Sãcto Marco,authoris D. de
S.Marco modernorũ,qui colludendo cũ tuto-
re puellæ malis,ac doloſis artibus illã ſeducen
do,Curię partem extorſit,ſpoliando pupillam
bonis proprijs,vt plene cõſtat ex conſ.meo 58
& ex ſnĩa Senatoria inde ſequuta ſub die 22.
Martij anni 1603,in actis Bignami,declaran-
te,Renũtiam illam fuiſſe,& eſſe nullam,vti fa-
ctam a minore ſine debitis ſolemnitatibus, a-
lijsq; ex cauſis ex actis reſultantibus, cuius cõ
tractus nulli,& ſnĩæ prædictæ euictio fuit ſe-
quuta:& clariſſimũ eſt in iure,promiſſionẽ cui
8 ctionis † non habere locũ, qñ euictio ſequitur
ex culpa,vel facto ipſius euicti,l.fundum.in fi.
l. hoc iure,ff.euictio.l.ſi rem quam,§.ſi duplæ.
l.ſi mancipiũ,ff.eo.Crau.conſ.716.nu.17.late
Surd.dec.22.col.1.& cõſ.15.n.24.vbi in pro-
poſito dicit,idem eſſe,quod res euincatur cul-
pa emptoris,vel ſui authoris,idẽ ꝓbat Peregr.
9 conſ.66.nu.7.in 3.dicens, ceſſare actionem †
de euictione,qñ res euincitur ex facto poſſeſſo
ris,vel auctoris ſui,& nu.11.Maraſc.li.2.reſol.
19.nu.36.& ſeq.Seſſe deciſ.14.nu.15.dicens,
hoc eſſe iniquum,& diabolicum. Pedro. conſ.
13.nu.26.Rim.iun.cõſ.1.n.44.& ſeq. vbi ſub
10 dit,non dari regreſſum cõtra vẽditorẽ re † eui
cta facto emptoris,qui debito tempore inueſti
turã non accepit,Becc.conſ.24.n.31.Rol.cõſ.
51.nu.12.in 4.Roſent.de feud.c.8.concl.31.
11 nu.5.Hinc dicitur,quod damnum † culpa ſo-
cij non compenſatur cũ lucro ab eo ſocietati
acquiſito,ſed illimet dẽt imputari.Rom.conſ.
414.n.7.8.Natt.conſ.260.col.1.Mant.de ta-
cit.conu.li.6.tit.21.n.5.& nu.14.Nã illicitus
12 † emptor non agit de euictione ſibi promiſſa,
latè Tiraq.de retra.lignag.in fi.n.46. ſequitur
Paſet.conſ.3.nu.4.ẽt ſi illã fuerit nuncupatim
ſtipulatus Cyn.in l.ſi fundũ.C.euict. Vueſem.
conſ.199.n.43.& latius conſ.194.nu.108.Et
13 ad illa,quæ culpa ſtipulatoris† cõmittũtur,nõ
tenetur indemnitatis promiſſor.Alc.cõſ. 114.
14 nu.3.in 3.Surd.conſ.64.nu.9.Par(inquam) †
eſt promittere indemnitatẽ,& promittere de e
uict.Borgn.dec.9.n.10.in 1.Soc.iun.conſ. 94
nu.17.in 3.Nec rõnis eſt, vt illi ſubueniatur;
qui culpa conuincitur,Crau.conſ.716.n.17.
ꝓ l.ſi iõ,l.ſi dictũ,§.ſi cõpromiſero,l. Herẽnius
in fin.ff.euict. & dixit Garzoni. de laud. meri
Iur.par.2.gl.4.nu.2.poſt Ang. & alios, quod
qñ quis eſt ſibi ipſi cã priuationis,nõ vtitur iu
15 re † retinendi,quia mera voluntas mera cul-
pa. Aldoui.conſ.74.n.10.Reſciſſo ergo cõtra
16 ctu prędicto ex dolo,& culpa † S. Marci aduer
ſarij,non potuit,nec illius hęredes poſsũt age-
re de euictione,Paponi.areſ.5.tit.4.lib.11.Et
17 qñ principalis contractus † nõ tenet,quia do-
lo,ita nec euictionis promiſſio,vt poſt Aſili. &
alios tradit Gramat.dec. 102. nu. 105. & ſeq.
plene Magon.deciſ.Flor.137.col.1.& ſeq. Cõ
tractus (inquã) ille originalis renuntiæ factæ
per puellã de ſua parte Curiæ fuit inſolẽnis,&
doloſus,& factus lege reſiſtente,& ẽt cõtra ius
municipale expreſſe reſiſtẽs,vt pulchre decla-
rat Surd.conſ.115.nu.27.vſq; ad fi.Lãbertẽg.
de cõtractib.mulier.mino.gl.1.n.121.cũ plur.
ſeqq.adeo quod nec ciuilis,nec naturalis obli
18 gatio † ex illo vnquã oriri potuit,cũ actus pec
cet in forma,vt dixi conſ.58.n.22.& per totũ.

19 Et qñ annullatio † principalis cõtractus ex-
cludit ẽt naturalẽ obligationem,dubio procul
nec ligat obligatio acceſſoria, Bar.in l. cũ lex.
nu.3.vſq; 8.ff.fideiuſ.vbi loquitur in terminis
cõtractus bonorũ minoris annullati, quẽ in pũ
cto euictionis,ſeu indẽnitatis promiſſæ refert,
& ſequitur Fab.de Mont.de empt.q.6.n.53.&
55. Et vere ſi recte conuentionẽ prædictã cõſi-
deremus,quæ eſt promiſſio ſimplex,non eſt ve
riſimile,vt Guariſcus,vel eius tutor tutorio no
mine euictionẽ culpoſam incluſerit in illa pro
miſſione,quia in quacũq; diſpoſitione ſemper
20 intelligitur excepta culpa † partis,l.ſi merces,
§.culpa,ff.loca.late Surd.conſ.64.nu.8.& ſeq.
vbi poſt Soc.ſubdit,quod promiſſio indemni-
tatis a quacunq; lite mouẽda, non extenditur
ad litem mouẽdam culpa partis, & ibidẽ Sur.
hanc concluſionem pluribus exornat.

Addatur,promiſſionem indẽnitatis ſemper
fore interpretandam contra ſtipulantem,ſtri-
21 ctiq; iuris eſſe,taliter quod omnia ommiſſa† in
illa habentur funditus pro ommiſſis,idẽ Surd,
conſ.150.num.69.& 70.vbi alios adducit.

Contraria non obſtant: Nã admittimus ex
pacto cõuẽto poſſe agi de euictione cõtra pro-
miſſorem,dũ tñ euictio non cauſetur facto, vel
culpa partis,vel ex natura bonorũ, maxime ſi
explicite verbis expreſſis nõ fuerit facta ꝓmiſ
ſio in caſũ euictionis ſequẽdæ ex natura bono
rum,vel ex culpa partis ſtipulantis, vt optimè
declarãt adducti in obiecto,qui dicũt his in ca
22 ſibus requiri indiuiduã,† & expreſſam promiſ
ſionem,quæ tamẽ in caſu iſto omnino deſide-
ratur, & ita etiam declarat Surd.dec.243.nu.

4.& Rim.cõſ.274.in oppoſitum adductus, idẽ Surd.conſ.67.num.53.& conſ.70.nu.17.Maſcar.lib. 2. Reſolut.19.num.39.

Vltra prędicta non ab re viſum eſt, animaduertere, D.Ianinũ tutorem in celebratione pręfatę diuiſionis ſe geſſiſſe tutoris nomine reſpectu contẽtorum in Decreto,habilitatione, vel licentia diuidendi; Reſpũ vero non contẽtorũ in Decreto obligaſſe ſe, hæredes, ac bona ſua ex perſona propria circũſcripto munere tutoris,vt ex Inſtrumento diuiſionis videre eſt. At in Decreto non datur licentia promittendi cõſeruationẽ indemnitatis in caſum culpoſæ, vel doloſæ euictionis ex facto aduerſarij ſtipulãtis ſed bene datur licentia faciendi, & exequendi diuiſionẽ iam ordinatã à Guariſco ſeniore præ defuncto,& patre Guariſci pupilli. Et licet ex diuiſione reſultet reciproca promiſſio † indẽni

23 tatis in caſum euictionis, attñ huiuſmodi promiſſio intelligitur ſecũdum naturã contractus diuiſionis,Surd.conſ.150.n.65. Sed de natura diuiſionis non eſt,vt in tali ſimplici promiſſione comprehendatur euictio cauſanda ex natura rei,culpa,vel facto partis,aut ex præordinatione authoris,vt ſupra ſatis abunde probauimus.Quo circa fatẽdũ eſt,quod aut Dñi de Sãcto Marco non merentur audiri penitus; Aut ſaltem omiſſa vexatione poſſidẽtiũ terras Guariſci,debeãt ſolũmodo agere aduerſus Ianinũ tutorem,vel eius hæredes,ac bona,vigore obligationis factæ ex perſona propria reſpectu cõtentorũ in inſtrumento nõ enunciatorũ in De-

24 creto:nam in ſimili videmus,pupillum † habere actionem tantum contra tutorẽ obtinentẽ a Iudice Decretum obreptitiũ pro alienãdis ſtabilibus ipſius pupilli,tex.in l.magis puto.§.manet.ff.reb.eorum,quẽ ad hoc adducit Menoc. conſ.387.nu.2.Ita ẽt videmus,quod qñ cura-

25 tor prædium † minoris nulliter,ac ſine debitis ſolemnitatibus diſtraxit, ſi ipſe curator bona propria obligauit,prædiũq; euincatur, illi emptori competit hypothecaria in bonis Curatoris,l.& ſi is,C.præd.min.& late aduertit Crau. de indemn.mulier.n.19.vſq;22.& proprius in terminis adducitur tex.in l.procurator, qui ꝑ

26 euictione,ff.proc.vbi procurator † promittens de euictione ex perſona propria fidẽ ſuã aſtringendo,ſeu eius bona obligando, ipſemet tenetur ad indemnitatem,non alius,& ita illũ textũ in tutore ẽt procedere,qui bona ſua obligauit,firmat Viu.dec.24.n.3.Cab.milliloq.235.

27 Confirmatur concluſio,quia tutor† quoad bona pupilli non habetur pro vero domino, niſi qñ recte adminiſtrat,ac vtilia gerit, ſecus ſi pupillum ſpoliat,vel dãnificat,l.qui fundum,§. ſi tutor,ff.pro emp.l.ab agnato.l.fi,C.cur. furioſ. Monta.de tut.c.31.nu.5.& nu.21. Debent igitur Dñi de Sãcto Marco relinquere in pace poſſeſſores bonorum Guariſci, (qui vr̃ indemnitatem prenarratam promiſiſſe)conueniẽdo tuto-

28 rem vel illius bona,quia qñ ſtipulator † indemnitatis poteſt ſibi aliunde prouidere, nõ debet agere contra promiſſorem,Alex.conſ.14.u.2 in 3.Purp.conſ.447.nu.18.Benint.dec.81. n. 14.idem probauit Ruin.conſ.187.n.4.in 1. dicens,huiuſmodi promiſſionem reſtringi ad caſum,qñ damnum abſq; aliquo alio modo vitari nequit,ſubdẽs,incumbere hoc in caſu ſtipulanti onus ꝓbandi,dãnũ aliter euitati nõ poſſe.

Nec prędictis vim facit ſñia alias lata ſub die 22.Auguſti 1584. ꝑ tũc quon. D. Cõmiſſariũ Præpoſituræ in iudicio ſecundi decreti bonorũ quon.Dñi Iacobi Guariſci, in cuius ſñiæ capite ſecundo (reſeruatis prius iuribus) Dominis Fratribus de Bonacurſijs litigãtibus aduerſus Dños Fratres de S.Marco,ſuper prædicta parte Curiæ renũtiatæ vt ſupra, (& nulliter a puella ex poſt matre ipſorũ de Bonacurſijs) Dño Iacobo de Sãcto Marco auo paterno dictorũ fratrũ prenominatorũ de Sãcto Marco, fuit dictũ.

Quod in eodẽ capite,& loco,in euentũ,quod Bonacurſij euincerent, vel etiam aliæ perſonæ euincerent dictam partem Curię renuntiatę illis de Sancto Marco in diuiſione obuẽta facta ſub die 14.Martij 1551.ſint reſeruata iura dictis de Sancto Marco conſequendi dimidium damni,quod paterentur ob huiuſmodi euictionem,vt ex nũc,ptovt ex tunc illos prætulit pro dictis damnis,& expẽſis pro dimidio in ſupradicta lite de Bonacurſijs hucuſq; factis.

29 Quæ quidem ſententia lata † contra Dñum Guariſcum authorẽ mediatũ Dñorum de Ceſarijs nocet prima facie præfatis Dñis Ceſarijs ſucceſſoribus eius ſingularibus ẽt tunc tẽporis non citatis,qui Curiam ab illo poſſeſſam acquiſiuerunt poſt iudicium motum per Bonacurſios Dñis de Sancto Marco habentibus regreſſum pro eorũ indemnitate contra bona dicti Guariſci, vt in ſententia ad late tradita per Surd.conſ.189.n 8.& nu.46.& dec.256.nu. 2

Reſpondetur enim,non conſtare, quod Dñi Ceſarij habuerint certam,plenam, ac explicitam ſcientiam Iudicij moti per Bonacurſios aduerſus de Sancto Marco habentes pactũ in-

30 demnitatis,quod eſt neceſſe ad hoc,vt ſñia† cõtra authorẽ noceat ſingulari ſucceſſori, vt plene colligitur ex deductis per eundem Surd. d. conſ.189.nu.46.vſq; 53.omnino videñ.Crau. conſ.845.nu.2.Honded.conſ.28.nu.28. in 1.

Reſpondetur ſecundo, ſentẽtiam illam fuiſſe,& eſſe apertiſſime vitioſam,vti continentem expreſſum iuris errorem,vt patet ex præallegatis;Dicitur (inquam) in ſentẽtia, Bonacurſios mouiſſe litem fratribus de Sancto Marco, quæ fuit lis continens iudicium nullitatis cõtractus doloſi cum pupilla geſti,& poſtea vti talis declarati

Digitized by Google

clarati ex alterà nouiſſima ſententia in calce di
ĉti Iudicij ſubſecuta; Vnde cum ſententia illa
prima reſeruauerit, imò tribuerit ius conſequē
di indemnitatem dictis de Sancto Marco,dato
caſu euictionis ſequendæ ob litem motam per
Bonacurſios,& conſequenter habendi indem
nitatem ob euictionem eorum proprio dolo,
& culpa ſubſequutam,dubio procul dicitur cō
tinere expreſſum iuris errorem,cum Ius omni-
no deneget euictionis damnū reſarciri ei, qui
eius culpa,vel dolo euictionem ſibi cauſauit,
vt abundanter ſupra deductū fuit,non repeto.
31 Sententia († inquam) continens expreſſum
errorem iuris, omnino nulla eſt, l.2.C. quand.
prou.non eſt neceſſ.c.1.extra re iudic. etiam ſi
in ea fuerit adiecta aliqua cauſa vera, Marſil.
de Bannit.in verſ.Sententia,§.6.num.17.facit
tex.in l.ſi expreſſim,ff.de appellatio,Bald. con
ſil.274.in 3.
Et licet neceſſe ſit, vt talis error oculis cor-
poreis legatur ad hoc,vt nulla dicatur ſenten-
32 tia † per expreſſum errorem,cum non ſufficiat,
vt ex mente,vel intellectu poſſit reduci ad er-
roneam intelligentiam,vel ſenſum, quia tunc
ageretur de errore ſubaudito, vel interpretati-
uo, non de vero,& expreſſo,vt per Innoc.c. P.
& G.nu.3.de offi.deleg. Iaſ.in l.1.num.10.C.
error.calcul.Natt.conſ 524.num.18. diffuse.
Surd.conſ.223.num.17.vſq; 26.
Attamē in præſenti caſu aperte conſtat de er
rore notorio, & expreſſo oculis corporeis, pa-
tente ex facie,& lectura ipſius ſententiæ, cum
talis error ex alio,quam ex verbis ſolius ſentē-
tię probari nequeat:Si enim fuit dictum in ſen
tentia,fratribus de Sancto Marco ius compete
re ad indemnitatem pro euictione ſequēda ob
litem motam contra illos per Bonacurſins,qui
contractum nullum vti doloſum, ac inſolemnē
extortum a pupilla in Iudicio illo petierant.Sa
tis concludenter fuit dictum,illos fore conſer-
uandos a damno ex facto,& euictione occurrē
da eorum dolo,& culpa, quod tamē eſt contra
33 ius,vt ſupra dictū eſt. Et ita dicitur error † pa-
tens oculis corporeis, quando oculis legentis,
intellectus,ac cognitio legis adiungitur, vt do
ĉte, ac ſingulariter pluribus fundamentis, exē-
plis,ac doctrinis in puncto docet Crau. omni-
no vidēdus,quia vt dixi ſingulariter, & omni-
bus alijs melius loquitur, conſ. 680. num.25.
Hinc dixit Surd.conſ.324. nu.5. quod ſenten
34 tia† lata contra notorium ius partis dicitur nō
torie iniuſta,licet error nō ſit expreſsus in ſen-
35 tentia.Alibi dicitur,tunc ſententiam † dici cō
tinere expreſsum iuris errorem,quando eſt la-
tá contra regulas iuris,Dec.conſ.8.col.1. Bec.
conſ.135.num.21.
Addatur,quod ipſa ſententia habet relatio
nem ad licentiam datam a Reuerendiſs.Prępo
ſito de diuidendo Curiā,cū pactis, & clauſulis
opportunis.Et tñ ſupra probauimus,pactū in-
demnitatis nō extendi ad culpoſam euictionē,
niſi explicitè per extēſum talis obligatio lega-
tur,quę tñ hic nō legitur.Quinimo nec tale pa
ctū potuiſset ſuſtineri in damnū pupilli,vti im
pertinens,ac pernitioſū pupillo.Si ergo licētia
36 hoc nō admittit vtiq; ſnīa †illa eſt nulla,idem
Surd.conſ.223.nu.4.& 18.vbi alios adducit.
Reſpondetur etiam,ſemper retractari ſentē
37 tiā, † qñ titulus ad non titulū,& cā ad nō cau
ſam reducitur,licet in iudicatum tranſiuerit,l.
in commodato.§.fi.ff.cōmod.l.ſi fullo.ff.cond.
ſin.cauſ.cū concordantibus per Surd.cōſ.268.
nu.14.& nu.26.verſ.His ergo deciſ.Māt.289.
nu.18.Modo contractus renunciationis factæ
per puellā ad cōmodū fratrū de Sancto Marco
fuit pro nullo,& inualido pnūciatus,& ex cō-
tractu nullo nō debetur euictio,maxime ſi pro
uenit ex facto,culpa,vel dolo eius, q ſibi proui
dit de euictione,cū in illū caſū indēnitatē ſpē-
liter ſibi nō fuerit ſtipulatus,vt ſatis ſup.dix.
Addatur,cauſā agi corā Senatu, Principis
perſonā ſuſtinente,quo in caſu ēt ſi per pactū
expreſſum eſset præcluſa via opponēdi contra
tam magnam, tanquè apertā iniquitatē ſnīæ,
38 Senatus † ipſe tali iniqtati reſſiſtere,ac occur-
rere dēt,& veritate inſpecta ſecundum cōſcien
tiā iudicare de nouo,ſubtilitate reiecta,vt ī ter
minis poſt Ane.Bar.Gui. Pa.& alios exclamat
ſeruādū fore Cra.vidēdus oīno cōſ.680.n. 12.
Et iō dixit Surd.d.dec.289.n.18.poſt mul-
39 tos ab eo citatos,ſnīam † fore ſemper retractā-
dam,qñ cā deuenit ad non cām,vt quia vendi
tio fuit detecta nulla,maxime qñ ſubeſt æqui-
tas,ne quis cum aliena iactura locupletetur.
40 Et ſufficit in propoſito conſtare ex iuris † al-
legationib. vt ex illis detegatur iniuſtitia ſnīæ
ad probandū illius nullitatē, & retractationē
Bald.& alij quos ſequitur Gab.cōſ.43.n.44.&
47.in 1.Honded.conſ.79.num.42.in 2.
41 Porro non vř omittendum, ſnīam † manife-
ſte iniuſtā nunquā in iudicatum tranſire,& nō
afficere,Surd.conſ.61.n.50.& dec. 160.n. 30.
late Cont.in l.vni.C.ſi de mom.poſs.lim.9. n.
41.cū plurib.ſeqq.& illius nullitatē ſemp poſ-
ſe opponi,Surd.conſ.354.n.14.Merito dr,ſnīā
42 † nullā non dici ſnīam,nec poſse exequi, dem
Surd.cōſ.360.n.41.nec poſse cōfirmari, Gail.
lib.1.obſer.127.n.3.vbi Greu.in add.n.8.latè
& optime Cab.inill.715.Ceph.cōſ.442.n.45.
& ſeq.Et qñ agitur de nullitate ſnīæ apparētę,
ſeu euidente(vt in caſu iſto iuxta pręallegata)
43 perpetuo poteſt opponi nullitas, † nulla obſtā
te præſcriptione,cū nūquā tranſeat in iudica-
tū,nec aliquo tēporis curſu poſſit confirmari,
Bald.de præſc.p.4 pa.quartæ principalis,q.31
nu.4.& 5.vbi alios adducit,&c.

Digitized by Google

17 *Nullitas ſententiæ poteſt cognoſci, licet fuerit cõfirmata, quando à cõfirmatione fuit reclamatũ.*
18 *Sententia nulla non eſt ſententia, nec tranſit in iudicatum.*
19 *Eſt nulla nedum parte non citata, ſed etiam citata, & promulgata ante relationem nuntij.*
20 *Eſt etiam nulla lata pendente termino ad opponendum, & non dato termino petito ad probandum, ac ad iura, & probationes aduerſarij oppugnandum.*

ARGVMENTVM.

Nullitas ex defectu iuriſdictionis, & etiam notoria reſultans ex actis poteſt ſemper allegari, etiam aduerſus tres conformes ad impediendam illarum executionem.

CONSILIVM. CLIII.

Actiones mea à Domino.

COMMISSIO per vim emanata aduerſus Dominum Lupũ nullo pacto eſt exequenda, quidquid ex aduerſo prætendatur ſub clypeo trium conformium obtentarum aduerſus præfatum Dominũ Lupum, ſtante actorum, proceſſus, & ſententiarum nullitate. Nec poteſt in dubium reuo-
1 cari, quin † nullitas, & præcipue procedens ex
defectu iuriſdictionis, poſſit sẽper allegari poſt
tres conformes. Gloſſ. in Clemen. 1. de ſequeſt.
poſſ. D. Surd. conſ. 301. num. 18. cum concordantibus per Beci. conſ. 40. num. 7. ſicuti etiam
2 † nullitas notoria, quæ conſtat euidenter ex
actis, ſemper, & maxime excipiẽdo contra executionem trium conformium, poteſt allegari
Rui. conſ. 131. num. 13. in 4. Soci. iun. conſ. 45.
num. 20. in 1. Rimin. iun. conſ. 467. num. 12.
Meno. conſ. 510. num. 13. Magon. deciſ. Flor.
104. num. 17.

Quæ nullitas ex defectu iuriſdictionis ſatis colligitur ex eo, quod fuit litigatum coram iudice venerabilis Epiſcopatus, non autem corã
3 ordinario, & tamen † iudex Epiſcopatus non po
teſt cognoſcere cauſam, in qua vltra exercitiũ
iuriſdictionis, agitur de ipſius Epiſcopatus cõmodo burſali aduerſus laicum, nullum negotium habentem cum Epiſcopatu. late D. Surd. conſ. 286.

Nullitas euidens ex actis patet, quia Dominus Commiſſarius commiſit grauamen pignoris contra D. Lupum ad inſtantiam DD. Clerici & Sorraneæ, qui tamen vnquam non oſtenderunt, quo iure id peterent; & conſequenter fuit commiſſum ad inſtantiam perſonarum actionem non habentium, ſaltem de quã conſta
4 ret in actis, & tamen † iudex tenetur ex officio repellere actorem agentem ſine actione, etiam parte non opponente, alias facit litem ſuam, & tenetur parti ad intereſſe. Meno. de arbitr. iud. q. 16. Magon. deciſ. Luca. 8. num. 17. & deciſ. 17. num. 18. non obſtante aliqua pęna, vel iuramento. Roma. conſ. 42. Milaneuſ. dec. 2. num. 137. in 2. Graſſ. de exceptio. cap. 20. nu
5 mero 8. Hinc dicitur, quod † exceptio, per quã
demonſtratur, actionem non competere, ipſo iure repellit actorem a limine iudicij, & impedit litis conteſtationem; quia dicitur exceptio litis finitæ. D. Surd. conſ. 214. num. 10. & quãdo fertur ſententia ex non deductis, eſt nulla. Cacher. deciſ. 142. num. 5. Nec dicitur ſanata præſata nullitas ex oblationibus D. Lupi, ſtan-
6 te earum qualitate; Imo † intentio actoris de-
bet fundari in iure proprio, non in excluſione iuris rei ſub quouis prætextu. Bal. in l. cum mulier. col. 10. verſ. De tertio dubio. ff. ſolut. matr. Rui. conſ. 48. num. 12. in 4. D. Surd. conſ. 160.
7 num. 64. quia † ius metitur ex actoris perſona,
non rei, nimirum ſi illo non probante reus abſoluitur etiam qui nihil præſtiterit. l. qui accuſare. C. eden. D. Surd. d. conſ. 160. num. 63. Be-
8 cius. conſ. 67. num. 7. quia † nõ curatur ius poſ-
ſeſſoris, ſi non conſtat de iure petitoris, ideo inſpiciendum eſt, an actor fundauerit ſuam intẽtionem, non autem, an & quid reus probauerit Dec. in d. l. qui accuſare. num. 14. Idem D. Sur
9 dus conſ. 214. num. 7. & ſeq. Imo fortius † nec
poteſt reus ſponte pati, vt carens actione agat contra illum, vt poſt Bar. notat Alex. conſ. 136
10 num. 9. in 2. Ita in ſimili dicitur † ſententiam
nullam non debere exequi, etiam ſi de partium conſenſu fuerit confirmata. Decia. conſ. 499. in fin. Addatur ex abundanti, ex tali oblatione non fuiſſe ius quęſitum agentibus abſentibus, & præcipue cum fuerit facta, & pluries reiterata ſine cauſa, cuius cauſę defectus non poteſt
11 dici ſuppletus ex calore iudicii, quia † dicta
oblatio non fuit iudicialis, vtpotè quia facta in actis coram Notario non coram iudice. Marã. in prax. par. 6. verſ. confeſſio num. 30. Maſcar. de probat. concluſ. 44. num. 7. & 8.

Quibus ſic ſtantibus, non potuit dicta nullitas ſanari in iudicio ſecundæ inſtantię ſub prętextu deductorum de nouo, vt dicitur in ſentẽ-
12 tia admodum R. Domini Vicarij, quia † nulli-
tas ſententię non poteſt ſuſtineri ex noniter deductis Inno. in c. Prudentiam. num. 6. de offic. deleg. Rota deciſ. 221. num. 5. par. 2. in nouiſs. & præcipue ſtante multiplicitate nullitatum,
13 quia † in confirmatione ſententiæ multæ nul-
litates ſuppleri nequeunt. Achill. Graſs. deciſ.
14 270. num. 4. Quinimo ſi † vnica nullitas fuit
ſpecialiter oppoſita [vt in caſu iſto] coram ſecundo

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Teſtamentum conditum ab eo, quem con-
ſtat ex pluribus ſignis fuiſſe dementem,
eſt omnino nullum, præcipue ſi ſit indi-
ſcretum.

CONSILIVM. CLIIII.

Actiones meæ à Domino.

1 DEMENS, † inſanus, fatuus,
mentecaprus, & furioſus æqui
parantur, quo ad nullitatem
geſtorum per eos, quia carent
iudicio, & intellectu, vt late
probat Boer.deciſ.23. nu. 42.
& ſeq.Pariſ.conſ.87.col.1.& ſequ.& conſ. 88.
col.1.in 3.Ceph.alios congerens conſ.753.nu
me.8.Menoch.lib.6,præſumptio 45.nu. 17.&
2 præcipue † quo ad teſtamenti factionem, quia
nemo illorũ poteſt valide teſtari. Omnes enim
qui ſunt alieni a mẽte,ſunt inteſtabiles.§.pre-
terea vbi Doct.Inſtit.quib.nõ eſt permiſs. fac.
teſta.& multis comprobat Cur.iun.conſ. 151.
num.9.Corn.conſ.216.col.1.in 3.& conſ. 22.
nu.5.6.7.15.in 4.Pari.d.conſ.88.col.1.Ceph.
d.conſ.753.col.1. Pret. de interpr. vlt. volun.
fol.83.num.10.11.Decian.in l. in negotijs.ff.
regu.iur.
3 Hæcq; † procedũt etiamſi teſtamentum lega
tur rite,ac ſolemniter factum, cum id attribua
tur caſui,non ingenio.d.§.præterea. Dec. poſt
alios in l.furioſum.num.14.C.qui teſtam. ſac.
poſſ.Pret.vbi ſupra,num.10.
4 Tanto † magis igitur,quando teſtamentum
eſt indiſcretum,vt in præſenti caſu, vbi vxor,
& alij extranei fuerunt præpoſiti nepotibus,&
fratribus proprijs, vt optime declarat Afflict.
deciſ.143.num.4. Pret.d.ſol.83.num.10.Con
fert Corn.conſ.73.nu.9.in 1.& infra dicetur.
Probatur autem dementia,ſtultitia,& furor
ex ſignis exterioribus, cum ſit difficilis proba-
tionis,non cadens ſub ſenſibus hominum; eſt
5 enim quid inuiſibile,merito † probatio conie-
cturalis,& per ſigna admittitur in præſenti ma
teria. Meno.conſ.82.n.211.& ſeq. Maſcar.de
probat.concluſ.502.num.1.& ſeq. & concluſ.
824.num.2.3.& ſeq.
At in præſenti facti ſpecie multa ſigna de-
mentiæ fuerunt probata concludenter,ex qui-
bus, omni amaritudine ſemota, liquido patet
de nullitate teſtamenti.
Primum ſignum eſt: Quod pater vſque ad
eius obitum ſemper tenuit,& reputauit Domi
num Bartholomeum eius filium pro demente,
inſano,ac totaliter mente capto,& penitus iu-
dicio,& intellectu orbato,& inepto ad guber-
nium ſui,& rei familiaris,prout clare deponũt
plurimi teſtes, & concludenter ſuper vnoquo-
que ſigno,prout ex proceſſu videre eſt.
6 Ex tali † enim reputatione patris dementiã
filij optimè probari firmat Dec.in l. furioſum.
nu.29. verſ. Tertiò ſi probatur.C. qui teſtam.
fac.poſs.Boer.deciſ.23.num.80.Maſcar. alios
adducens concluſ.826.num.5.Menoch.lib.6.
præſumpt.45.num.45.
Secundum ſignum eſt ex eo, quod ipſe pa-
ter volebat dictum Dominum Bartholomæũ
priuare hæreditate, demptis alimentis, tam-
quam non valentem adminiſtrare bona ali-
qua,nec incumbere negotijs. Quandocunque
7 † enim pater inæqualiter inſtituit filios ratio-
ne dementiæ,& fatuitatis vnius eorum,inſipiẽ
tia dicitur probata,l.humanitatis.vbi not.Do
cto.C.impub.& in l.ex facto.ff.vulg.Pariſ.con
ſil.88.num.69.in 3.Maſcar. de probat. concl.
502.num.11.Niſi enim repentina morte fuiſ-
ſet præuentus, & a Domino Ioanne altero fi-
lio,nec non & ab amicis ſuis fuiſſet dictus pa-
ter a tali propoſito diſſuaſus,vtique id ordinaſ
ſet,vt apertè deponunt nonnulli teſtes. Meri-
to ex tali propoſito patris apertiſſimum demen
tiæ filij ſignum colligitur.
8 Tertium ſignum eſt,† quia pater volebat il
lum in foro publico iuſtitię in matricula demẽ
tium inſcribi curare, vt deponunt quinque te
ſtes,quo in caſu ipſi taliter deſcripto bonorum
adminiſtratio interdicitur,carceri etiam man
cipatur,& etiam compedibus ſecundum con-
tingentias detruditur,adeo quod vera demen
tia inde probatur ex Bal.in l.congruit.§.furio-
ſi.ff.offi.Præſid.Mant.de coniect.vlt.volun. li.
2.tit.5.num.12.verſ.Quintum eſt ſignum.Me
noch.de præſumptio.d.præſump.45.num. 27.
Maſcar.concluſ.826.num.2.& licet pater cum
effectu non curauerit talem deſcriptionem, id
euenit ex diſſuaſione alterius filij,& amicorũ,
& ob inopinatam mortem,vt pariter pręfati te
ſtes aſſeuerant.
Quartum ſignum colligitur. quia nedum a
patre,ſed communiter ab omnibus domeſticis
conſanguineis,vicinis,necnon ab omnibus il-
lius notitiam habentibus ſemper fuit tentus,
habitus, & reputatus pro totaliter mente ca-
9 pto.Quinimo pro † tali a proprio ſocero hære-
de ſubſtituto fuit pro demẽte, & catena digno
reputatus,& præcipue poſt ſecutum matrimo-
nium cum eius filia. Pariter & a propria vxo-
re fuit habitus ſemper pro vero ſtulto,vt plene
per teſtes. Tali enim in caſu indubitate proba-
ri ſtultitiam decidunt Bal. in d.§. furioſi.ff. of-
fic.Præſid.Maſcar.concluſ.826.num.3. & con
cluſ.502.num.10.Pariſ.conſ.87.num.7. in 3.

Ferret.

Ferret.conſ.296.num.3.Menoch.d.præſump.
45.nu.45.& 46.& in conſ.82.nu.231.
10 Quinto † per viam,villam, & Ecelefias pu-
blice more inſanorum deridēda loquebatur,
& proferebat.De hoc enim eſt tex.in l.ob quæ
vitia.in prin.ff.ędil.edict.Pret.de interpret.vl-
ti.volun.ſol.83.num.8.Maſcar. concluſ. 502.
num.4.& concluſ.826.num.26.Mant.d. titu.
5.num.10.Menoch.d.præſumpt.45.num. 24.
vbi alios adducit.

Sextum ſignum patet ex offenſionibus gra
uibus factis morſibus multis perſonis,fingen-
do illas deoſculari,& poſtea eaſdem dentibus
11 faciem mordendo grauiter offendere.Sicuti †
enim quis demens,vel furioſus probatur,quā-
do ſine aliqua præcedenti cauſa, inconſulto,
extra rem,& data opera in alterū lapides pro-
ijcit l.2.C.Iudæ.Mant.d.tit.5.nu.10.Maſcar.
d.concluſ.502.num.5.& 829.num.32.Meno.
dicta præſumpt.45.num.25. Iſte pariter de-
mens omnino probatur ex morſibus,cum ſint
actus neceſſario dementiam importantes ma-
xime facti in faciem matris, vxoris, ſeruorum
& domeſticorum ſine cauſa,ex improuiſo,ſolo
intuitu offendendi. Confirmatur concluſio,
12 quia † expuens in faciem alterius,data opera
abſque ioco,vel cauſa dicitur omnino demēs.
Corn.conſ.22.num.8.in 4.Mantic.d.tit. 5. n.
12.verſ.Tertium eſt ſignum. Maſcar. concluſ.
826.num.29.Menoc.d.præſumpt.45. nu. 58.
ergo multo fortius alterius faciem morſibus
lædens,ſtultus,vel furioſus debet reputari.

Septimum,& vrgens ſignum colligitur, eo
quia Dominus Bartholomæus pudenda, nem
pe membrum virile,& anum in præſentia mu
lierū honeſtarū, & etiam virginum pateſacie
bat ſpurciſſima, ac inhoneſtiſſima verba pro-
ferendo,ſine aliquo propoſito,& iniurias abſ-
que ratione, vel cauſa in perſonas præſentes,
& abſentes effundendo,vt aſſerunt plures te-
13 ſtes. Qui † enim talia oſtendit,& loquitur,pe
nitus demens dicitur.Gramma.conſ.crim.16.
num.78.Maſcar.concluſ.502.nu. 8. & concl.
826.num.30.Boer.deciſ.23.num. 52. Ceph.
conſ.753.num. 48.Meno. dicta præſumptio.
45.num.39.& 47.

Octauum ſignum depromitur ex inordina-
tis ſermonibus ipſius D.Bartholomæi regula-
riter,extra rem,& ſine propoſito loquentis, ex
trauagantes reſponſiones etiam dando inter-
14 rogantibus.Qui † enim ſatue loquitur, & in-
conſiderate extra rem reſpondet, dicitur de-
mens,quia fatuus fatua loquitur.ca.Legimus.
93.diſt.Boer.d.deciſ.23.nu.58.cum alijs, de
quibus Ceph.d.coſiſ.753.nu.48.Maſcar. dic.
concluſ.826.nu.30.Meno.conſ.82.nu.230.

15 Nonum ſignum patet, ex quo licet † ægro-
tus non obediebat medico, & vigore demen-
tiæ ſpernebat medicāmentā,& opportunā re-
media recuſabat,imo fuit ligatus in lecto cau
ſa applicandi medicaminā. Hoc (inquam)
modo probatur dementia teſte Mantic. d.ti-
tu.5.num.12.verſ.Sextum eſt ſignum.Maſca.
d.concluſ.826.num.23.24.Meno.d. præſum-
ptio.45.num.37.

16 Decimum ſignum exurgit † ex bonorū diſ-
ſipatione extra rem.Ita Corn.conſ.69.nu.31.
in 1.& poſt Pariſ.tradit.Meno.d.præſump.45
num.57.

Vndecimo multos alios actus manifeſtam
ſtultitiam denotantes in dies agebat, vt puta
moleſtare extrā rem,& ex improuiſo, ſeu in cō
fuſionem ponere domeſticos, & laboratores,
omnia ſurſum & deorſum reuoluendo, ac ex
improuiſo blaſphemando, panem alta voce ſę
piſſime,& continuatim petendo, & clamando
cum vicinorum faſtidio, moleſtando etiā ſer-
uos,& taliter quod fuerunt coacti e domo pe-
nitus,& a ſeruitute ob eius dementiam diſce-
dere.Inuitabat etiam alta voce clamando mer
cenarios in via publica tranſeuntes, nec nō &
ſæpe ſæpius minabatur vxori de ſaliēdo ſuper
eam,induebat ſubuculam præpoſtere, linteo-
los lacerabat ſine cauſa,ac cœtera id genus,de
quibus per plurimos teſtes in proceſſu. Iſta
17 enim † mixtura actorum fatuitatem arguit,cū
a viro ſanæ mentis nequaquam fieri ſoleant,
nimirum ſi fatuus fatua dicit,& fatua facit,vt
dixi.Menoch.dicta præſumpt.45. num.58. &
conſ.82.num.221.& ſeq.

Duodecimum ſignum reſultat ex qualitate
teſtamenti controuerſi,in quo poſtpoſita natu
rali charitate, omni pietate ſemota proprios
deſcendentes ex filia vnigenita excluſit, & ex
cluſis etiam proprijs fratribus carnalibus,vxo
18 rem,ſocerum,& ſororium ſubſtituit,† indiſcre
tum teſtamentum celebrando, & omnino diſ-
ſonans ab homine ſanæ mentis Affli.dec.143
num.4.Pret.de vlt.volun.ſol.83.num 10. fuit
19 † enim teſtamentum aperte factum cōtra pie-
tatem,& charitatem naturalem.l. cum auus.
ff.condit.& demonſtr.& l. cum acutiſſimi. C.
fideicom.quæ leges ſunt fundatæ in pietate,
& charitate erga liberos,ſeu deſcendentes in-
ſtitutorum,vt in illis oculare legitur. Qua-
20 propter † dementem,& omnino inſanum, &
morbo cerebri affectum eſſe,qui tale teſtamē-
tum fecit, optime poſt alios probat Soci. iun.
conſ.59.num.13. in 3. cum concordantibus
per Maſcar.concluſ.826.num. 22. & idcireo
iſtud tale teſtamentum non bene olere, ſtan-
tibus maxime aliis præallegatis,aperte teſtati
ſunt nonnulli teſtes.

Quibus ſic ſe habentibus, concludendum
eſt,nullam eſſe habendam rationem huiuſmo
di teſtamenti tamquam facti alieno inſufflāte
ſpiritu

ſpiritu, vel mero caſu,& ſortuna, non autem
ſenſu, vel ingenio teſtatoris penitus ingenio,
mentisque ſanitate priuati.

Nec obſtat,quod in teſtamento legatur,ip-
ſum Dominum Bartholomæum ſuiſſe ſanæ
mentis, quod etiam præſumitur præſumptio-
ne naturæ,vt etiam infra dicetur.

22 Reſpondetur enim, † talem aſsertionem no
tarij nullam fidem facere,quia de ſanitate mẽ
tis non fuit rogatus notarius.vt poſt Bal.& Sa
lic.firmat Corn.conſ.69.num.33.in 1. Alexa.
conſ.147.nu.21.in 7.& conſ. 86. num. 11. in
2.Maſcar.d.concluſ.502.num.13.Menoch.d.
præſumpt.45.num.65.in fi. Maxime cum ex
aduerſo fuerit ipſius teſtatoris fatuitas, & de-
mentia diuturna pluribus ſignis, & teſtibus
probata,vt etiam aduertit Menoch.conſ.311.
num.11.& 12.

Nec releuat,ſi dicatur,quemlibet naturali-
23 ter præſumi ſanæ mentis,ideo † onus proban-
di contrarium ſpectat ad negantem, ſcilicet,
quod tempore teſtamenti teſtator non fuerit
ſanæ mentis.c.fin.de ſucceſſ.ab inteſt.late am
pliando Mantic.d.tit.5.num.1.& ſequẽtibus
Maſcar.concl.1353.num.4. & concluſ. 824.
num.5.vſque 10.Imo cum tale teſtamentum
ſit ſuſtentabile de iure, & ſolemne, debet ab
omnibus apptobari pro rite, & recte facto,
quia teſtamentum rite factum etiam a vero de
mente,habente dilucida interualla, ſuſtineri
24 debet, quia † ex qualitate diſpoſitionis colli
gitur mens,& qualitas diſponentis. Ita poſt
plurimos ſcribit Mant.dicto tit. 5. num. 7. ſe-
quitur Ioſ.Ludo.concluſ.14.illat.193.

Reſpondetur enim, in præſenti caſu fuiſſe
abundanter probatum pluribus ſignis, & teſti
bus dementiam,& inſaniam Domini Bartho-
lomæi fuiſſe ex tempore ſucceſſiuam, & ſem-
per a cunabulis,vſque ad tempus mortis con-
tinuo,& quotidie perduraſſe,prout de tali cõ-
tinuatione,& ſucceſſiua diuturnitate atteſtan
tur pene infiniti teſtes.At quando conſtat,ali
quem per tempus ſucceſſiuum fuiſſe mente ca
ptum,vel furioſum,actus per illum geſtus di-
cetur factus tempore furoris,vel inſaniæ, etiã
ſi fuerit ſolitus aliquando habere dilucida in-
25 terualla,& ideo tali in caſu † onus probandi
pertinet ad eum,qui aſſerit illum fecisse actũ
in tempore ſanæ mentis. Ita poſt alios tradit
Alex.conſ.147.num.7. & ſequentibus in 7.
& per tot.conſ.& conſ.86.num.12.in 2. Dec.
in l.furioſum.num.25.C. qui teſta. face. poſſ.
late Gramm.conſ.crimin.16.num.7.8.9.opti-
me Cur.iun.conſ.151.num.7.8. 9. cum alijs
collectis per Ceph.conſ.753.num. 27. Meno.
26 conſ.82.nu.220.ſufficit † enim apparere quẽ
per tempora ante teſtamenti factionem fuiſse
mente captum,ad hoc vt talis etiam præſuma-
tur tempore conditi teſtamenti. Pret.de vlti.
27 volun.fol.83.num.8.in fin. & num.9. Quia †
regulariter dementes per tempus ſucceſſiuum
aliquando verba homini ſanæ mentis conue-
nientia proferunt, & ſigna aliqua prudentiæ
faciunt,& tamen ſunt dementes, ac in inſania
perdurant. Ita late multos adducens Cepha.
conſ.753.num.28.vſque 35. & hanc conclu-
ſionem probant Maſcar.de probat. concluſio.
824.num.10.vſque 14 & num.17. & ſequ.&
concluſ.825.num.1.& 7.& per totam.

Prædictaque tanto magis militant in præ-
ſenti caſu, in quo non fuit ex aduerſo probatũ
Dominum Bartholomæum fuiſse ſolitum ha-
28 bere dilucida interualla. Nam licet;† actus ſit
rite geſtus,præſumitur ab inſano factus conſti
to de diuturnitate inſaniæ, & nullibi apparẽ-
te agentem habuiſse dilucida interualla ſanæ
mentis,vt declarat Ceph.d.conſ.753.num.46
Pret.de vlt.volun.fol.83.num.9.10. Maſcar.
concluſ.825.num.15.16.Meno.d. præſumpt.
45.num.63.66.& 68.& conſ.311.num.7. ſed
29 vere † ex lectura teſtamenti apparet, teſtato-
rem fuiſse inſanum,cum contra pietatem, &
naturalem charitatem illud celebrauerit, vt ſa
tis ſupra probatum eſt,& clare deciditur in l.
cum auus.ff.condit.& demonſtr.& in l. cũ acu
tiſſimi.C.fideicom.cum authoritatibus in hoc
propoſito ſupra deductis in vltimo ſigno, &
ideo ex actu tali non ſanæ mentis tunc tempo
ris fuiſse clare probatur, vt pariter ſupra pro-
baui.

Non etiam dicatur, Dominum Bartholo-
30 mæum contraxiſse matrimonium,quod † non
poteſt contrahi niſi ab habente legitimum cõ
ſenſum.c.dilect.de ſponſal.ca,neque furioſus.
30.quæſt.7.Boer.deciſ.23. num. 68. Cephal,
conſ.753.num.9.& ſeq. Vnde ſequitur illum
dici non poſse inſanum &c.

Reſpondetur enim, id non releuare, quia
hoc nonobſtante clare patet ipſum fuiſse tota
liter mente captum,& ante, & poſt matrimo-
nium contractum, & præcipue fuit reputatus
inſanus totaliter poſt matrimonium a ſuis ſo-
cero,ſocera,vxore, & cæteris domeſticis. Nec
31 eſt mirum,† quod inſanus quandoque ſana fa
ciat,licet in inſania duret (vt ſupra dixi) &
ideo ipſemet eius ſocer ſubſtitutus in teſtamẽ
to ſemper tenuit,& reputauit dictum ſuũ gene
rum pro inhabili,& demente,ac totaliter mẽ-
tecapto qui ad contrahendum,& teſtandũ nõ
32 ſufficit Qñcũq;† enim conſtat de maiori,& vr
gentiori præſumptione dementiæ, contractus
matrimonij non ſufficit ad præſumptionem ſa
næ mentis,vt in ſpecie declarat Cephal.d.cõſ.
33 753.num.42.& ſequ. Addatur, † aliquando
contrahi dici poſse matrimonium per fatuum
ſed tamen non valet, ſed irritatur, quia non
conſiſtit,

Digitized by Google

conſiſtit,ſi fatuus ſit indiſcretus.c.dilectus. de ſponſ.Purpur.conſ.225.nu.4.& 304.n.5.& 6.

Tandem ſi diceretur, in probatioue ſignorum dementiæ teſtes eſſe ſingulares, aduertendum eſt † hic agi de probatione furoris,vel inſaniæ,ſeu dementiæ iu genere, non de probatioue actus parricularis, merito admittuntur teſtes ſingulares.Alex.conſ.147. num. 20. in 7.Maſcar.concluſ.827.num.8.vſque 11. Menoc.conſ.82.num.214.Farin.de teſtib. q. 65, num.261.& ita &c.

34

Laus Deo,

Carolus Bardelonus. I.V.D,

SVMMARIVM.

1 *Alimenta filij ſunt deducenda de vſufructu vxori relicto, licet non ſufficeret pro alimonia ipſius,& matris, quia veriſimile eſt teſtatorem potius conſulere voluiſſe filio quam vxori.*

2 *Alimenta matris non ſunt arctãda quando filius ex alijs bonis,vel ſua induſtria,& aliunde viuere poteſt*

3 *Alimenta filio debentur in bonis patris ex æquitate iudicis officio,quod ſilet quando aliunde habet vnde ſi alat,licet ſecus vbi deberentur iure actionis.*

4 *Legitima detrahi non poteſt per filium ſtante legato vſusfructus vniuerſalis,præcipue ſi ſit inſtitutus in portione legitimam excedẽte, cõtra n.6*

5 *Legitima filij nullum patitur onus & integra debetur in bonis patris,tam ratione vſusfructus, quam proprietatis,declara vt num 7.*

7 *Filius, qui fuit vltra legitimam honoratus in legitima grauari poteſt,quando pater ſpecifice,& expreſſe legitimam grauauit,licet ſecus ſi ſimpliciter diſpoſuit.*

8 *Legitima nunquam includitur in aliqua diſpoſitione,niſi de ea fiat indiuidua mentio & n.16*

9 *Legitima in generali inſtitutione, & hominis diſpoſitione non continetur.*

10 *Legitima cum ſit æs alienum non cenſetur ablata in generali præteritione.*

11 *Legitima non dicitur excluſa, licet ſit excluſa ſucceſſio.*

12 *Diſpoſitio, vel derogatio generalis nõ tollit ius ſingulare.*

13 *Legitimæ abrogatio nõ continetur in generali ſtatuto,vel pacto niſi fiat indiuidua mentio.*

14 *Legitima filio debetur iure naturæ, & ex prouidentia legis non iudicio teſtatoris.*

15 *Parentes regulariter non poſſunt facere quin filij ſuam legitimam conſequantur.*

17 *Vſusfructus vxori relictus non extenditur ad legitimam, quando teſtator in teſtamento de ea expreſſam mentionem non fecit.*

ARGVMENTVM.

Alimenta filij non detrahuntur de vſufructu vniuerſali vxori relicto quando filius ex alijs bonis,vel ſua induſtria commodè viuere poteſt.

An legitima filio debeatur in bonis patris non obſtante vſufructu vniuerſali vxori relicto,etiamſi fuerit inſtitutus in maiori portione,quam capiat ipſa legitima.

CONSILIVM. CLII.

Actiones meæ à Domino.

TESTATOR iure inſtitutionis,& legati reliquit vxorẽ ſuam dominam,patronam,& pleno iure vſufructuariam omnium, & quoruncumque bonorum,mobilium,& immobilium ipſius teſtatoris toto tempore eius vitę &c. Poſtea inſtituit ſuos hæredes vniuerſales ipſiuſmet teſtatoris filios legitimos,& naturales ſuſceptos ex prædicta eius vxore,&c.

Vnus ex dictis filijs hæredibus petit alimẽta in bonis prædictis, non obſtante legato vſusfructus facto matri,& caſu, quo ſub aliquo prætextu a petitione alimentorum iuridice excludi debeat, prætendit poſſe petere legitimã ſibi de iure naturæ debitam,non obſtante dicto vſufructu omnium bonorum matri relicto. Quæritur quid iuris.

Quo ad alimenta videtur prima facie dicendum,ipſi deberi,etiam ſi vſusfructus hæreditatis non ſufficerent pro alimonia ipſius, & ma-
1 tris, † cum prius ſint deducenda alimenta filij cui veriſimile eſt teſtatorem potius conſulere voluiſſe,quam vxori, vt poſt Barbat. & alios tradit Ioſ.Ludo.deciſ.Perus.46.in 3.dub. Surdus de alimen.tit.1.quæſt.97.nu.1.& ſeq.

2 Attamen cum filius iſte ſit vxoratus cũ dote condecenti,& induſtrioſus, adeo † quod aliunde commodè viuere poteſt ex alijs bonis, vel ex ſua induſtria,non debent arctari alimẽta matris,& filius a limine iudicij arceri meretur,vt in ſimili tradit Lamber.de iur.patr. lib. 3.quæſt.3.princip. art.4. num. 2.& explicite firmat Lancell.Gall.in conſuet.Alex.verſ.Solidos.num.153.ſequitur.Surd.d.quæſt. 97. in
3 fi. Ratio eſt,quia † filio debentur alimenta in bonis patris ex æquitate,iudicis officio, quod quidem iudicis officium ſilet,quando filius habet vnde ſe poſſit aliunde alere.l.ſi quis a liberis.§.1.ff.liber.agnoſ.Surd.de alimen. titu. 1.

quæſt.108,

quæſt.108.num.4.& tit.3.quæſt.1.per diſcurſum, ſecus eſſet ſi alimenta filio deberentur iure actionis,vt quia illi fuiſſent a patre in teſtamento relicta. late Noni.conſ.85. Ioſ. Ludo.deciſ.Peruſ.92.num.5.& 6.

4 Reſpectu autem legitimæ, quod ſcilicet † ſtante dicto legato vſusfructus vniuerſali illā non poſſit detrahere,ſcribit Ang. in §. prohibemus.ſupra Glo.primam.auth.de trien. & ſemiſs.vbi docet,patrem ad fraudandum filium legitima,nempe,vt illum ſimpliciter inſtituat hæredem vniuerſalem,relinquendo alteri vſufructum omnium bonorum,& hoc pro cautela notat Cepol.caut.21.Pater volens. num.2. Hocque abſolute procedit quando filius fuit inſtitutus in maiori portione, quam capit ſua legitima,quia tunc pater poteſt filium iu legitima grau re,quando illum inſtituit in quantitate excedente legitimam. Ita Bald.Cuma. & alij,quos refert,& ſequitur Ceph. conſ. 16. num.56.Diffuſe Surd.deciſ.Mant.21.nu. 20. Addo Pedroch.conſ.6.num. 41. vbi plurimos recenſet,late tuetur,ac comprobat D.Surd.de alimen.tit.2.quæſt.15.num.179.

Cæterum in hac facti ſpecie arbitror, filiū poſſe detrahere legitimam non obſtante dicto

5 legato,quia † legitima filij nullū patitur onus, & idcirco filius debet habere legitimam integram in bonis patris,tam ratione vſusfructus, quam proprietatis.Glo.in auth. nouiſſima. C. inoff.teſta.& in l.quoniam in prioribus.C.eo. tit.vbi Roder.Suar.in 3.ampliat.col.1. & ſeq.

6 Merito in terminis,quod † non obſtante vſufructu omnium bonorum vxori relicto debeatur integra legitima filio in ſola,ac nuda proprietate hærede relicto.Ang.reprobato, & ſequacibus decidit Iaſ.in auth.nouiſſima. num. 44.C.inoff.teſta.Roder.d.ampliat.3. num. 2. vbi ait,Ang.inconſiderate locutum, & communem, ac veram teſtatur Vaſq. de ſucceſſ. creat.lib.2.§.20.par.3.num.288.Rimin. iun. conſ.510.num.37.38.& de communiori,ſecū dum quam ita fuit iudicatum,firmat Gab.tit. de legit.concluſ.1.num.5.addo Rimin. conſil. 165.num 6.cum alijs relatis in dicta deciſio. Surd.Mant 21.num.8.& per eundem d.quæſ. 15.num.178.

Quibus ſic ſe habentibus,contraria non obſtant,quia ſatis patet, opinionem affirmatiuā eſſe magis receptam, & vere in facto propoſi-

7 to nullam vim faciunt,quia ſuppoſito † quod filius in legitima grauari poſſit quando fuit vltra legitimam oneratus,id tamen militat quādo pater ſpecifice, & expreſſe grauauit legitimam,adeo quod voluit grauamen impoſitum extendi ad legitimā,ſecus ſi ſimpliciter diſpoſuit,& ita in ſimili ſenſit Deci.conſ.687. Duran.de art.teſtam.tit.5.caut.31. num.6. Soci. iun.conſ.122.num.89.in 1.Ceph. conſ. 153. num.44.Curt.iun.conſ.159.nu.5. Medic. de acquir.poſſ.part.1.Glo.2.num.55.Cach.de legit.ver. Legitima nullum grauamen admittit. num.29.Marzar.de fideicom.quæſt.50.Peregr.de fideicom.art.36.num.62.Surd. Deciſio. Mant.21.nu.20.Turret.conſ.1.in 2. Hi enim omnes loquuntur in caſu, in quo teſtator ſpecialiter grauauit legitimam filij. Hocq; con-

8 firmatur,quia † nunquam includitur legitima in aliqua diſpoſitione, niſi de illa fiat indiuidua mentio.l.ſi quando.§.generaliter.C.inoff. teſta.Surd.de alim.tit.2.quæſt.15.num. 188.

9 Et ideo † in generali inſtitutione non contineri legitimam teſtatur Rimi iun.conſ.793. nu. 11.& generaliter in diſpoſitione hominis legitimam non includi firmat Honde. conſ. 10. num.20.in 1.Turret.conſ.5.num.24.in 1. Ali

10 bi dicitur † in generali præteritione legitimā ablatam non cenſeri,cum ſit æs alienum, & debitum patris. Vueſ.enbe.conſ.17.num.26. Pa

11 riter † excluſ: ſucceſſione non dicitur excluſa legitima. Ratio eſt,quia alio iure debetur le-

12 gitima,& idcirco † in generali diſpoſitione, vel derogatione non tollitur ius ſingulare.l.de curionibus.Orſilen.lib.12.vbi Glo. Vuelenb. conſ.24.num.9.& per tot.vbi in ſpecie in nu.

13 5.7.&ſeq.probat, † legitimæ abrogationem non contineri in generali ſtatuto, vel pacto,niſi fiat indiuidua mentio. Idem probat Turet.

14 conſ.5.num.21.23.in 1.Siquidem † legitima filio debetur iure naturæ,& ex prouidentia legis,non iudicio teſtatoris D. Surd. conſ. 394. num.17.& conſ.401.num.9.& conſ. 422. nu. 6.Vnde non eſt dicēdum,quod teſtator voluerit derogare diſpoſitioni legis,de illa mentio-

15 nem non faciendo,maxime † cum parētes regulariter non poſſint facere,quin filij ſuam legitimam conſequantur D.Surd.conſ.422.nu.

16 19.& quod † per verba generalia abſque indiuidua mentione non cenſeatur grauata legitima,etiamſi filius fuerit vltra legitimam oneratus, late defendit Ruin.conſ.52.num.5. & 6.in 2.Magon. deciſ. Luca.85. num.3. 10. & ſeq.ſubiungens,quod in legitima non præſumitur onus appoſitum,etiam in caſu quo apponi potuiſſet vtcunq; vnita cum reliquo patrimonio,niſi de illa fiat ſpecialis mentio.Tan

17 dem in indiuiduo,† quod ſi non apparet, teſtatorem voluiſſe vxoris vſumfructum extēdi etiam ad legitimam,vt puta quando in teſtamento non fecerit expreſſam mentionem de legitima, ipſam legitimam in dicto vſufructu includere non voluerit,poſt Aret.admonet D. Surd.d.tit.2.quæſt.15.num.188.

Laus Deo,

Carolus Bardelonus.I.V.D.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Damnatus ex publico iudicio efficitur infamis ſiue fuerit proceſſum via ordinaria, ſiue per inquiſitionem extraordinarie.*

2 *Damnatus publico iudicio, etiamſi ciuiliter fuerit damnatus eſt infamis.*

3 *Damnatus, & famoſo crimine omnia beneficia, et honores amittit.*

4 *Infamis in tãtum perdit militiæ priuilegia, quod repellitur a pugna, & duello cum perſona honorabili.*

5 *Infamis doctorari non poteſt, nec illi aduocari permittitur.*

6 *Aduocatus, & Notarius efficiũtur infamis ſi de falſo fuerint damnati ipſo iure intelliguntur e matricula deleti.*

7 *Cauſa damnationis, non autem pœna irrogat infamiam.*

8 *Iudicia publica aliquando ſunt capitalia, aliquã do pecuniaria ſed infamiam arrogantia.*

9 *Infamia remanet apud infamem extenta cauſa infamiæ.*

10 *Infamia criminis numquam per Principis indulgentiam remittitur ſed pœna, niſi in gratia ſpecialiter infamiæ abolitio expreſſa legatur.*

11 *Miles non producens licentiam militiæ ante ſententiam non gaudet tali priuilegio expenſarum.*

ARGVMENTVM.

Miles condemnatus publico iudicio efficitur infamis, & amittit priuilegium militiæ, ita vt teneatur ad totum ſalariũ, nec cenſetur reſtitutus ad omnia, niſi hoc in gratia Principis expreſſe legatur, & ſi nõ produxerit licentiam militię non gaudebit priuilegio expenſarum.

CONSILIVM. CLVI.

Actiones meæ à Domino.

PRIVILEGIVM conceſſum a Sereniſsimo Domino militib. de ſoluendo dimidium ſalarij tã tum debitum fiſcalibus, procedit in delictis militaribus perpetratis per deſcriptos in catalogo militiæ, ſecus in delictis, ſeu criminibus reſultantibus ex publico iudicio, talibus (inquã) in caſibus ceſſat priuilegium.

1 Siquidem damnatus † ex publico iudicio efficitur infamis. l. infamem. ff. publ. iudic. ſiue fuerit proceſſum per accuſationem via ordina
ria, ſiue per inquiſitionẽ extraordinarie. Clar.
2 in prax. q. 72. verſ. damnatus † publico iudicio
etiamſi ciuiliter fuerit Damnatus ſecundum
Imol. d. l. infamem. Baiard. ad Clar. præcit. verſic. num. 20. Huiuſmodiq; infamia priuilegia
declinat militaria, ex quo infamis militiam
3 perdit, & damnatus † ex famoſo crimine omnia beneficia, & honores amittit. l. 2. §. miles.
vbi Bal. & alij. ff. his qui not. infa. vbi præciſe
Bald. id declarat procedere etiam ſi ad hoc actum non fuerit, & in ſententia non fuerit expreſſum, quia talis priuatio militiæ non dicitur pœna criminis, ſed venit cõſecutiue ad criminis pœnam. Et intantum priuilegia militiæ
4 perdit † infamis, quod repellitur a pugna, &
duello cum perſona honorabili. Terett. conſ.
15. num. 3. & 5. & de Duell. n. 82. per text. in l.
5 1. C. vbi ſenat. vel clariſs. Ita nec doctorari †
poſſunt, nec illis aduocare permittitur. Beni.
6 de priuil. Doct. cap. 64. nu. 1. & ſi Aduocatus, †
vel Notarius efficitur infamis, vtputa ſi de falſo fuerunt damnati, ipſo iure e matricula intelliguntur deleti. Aug. in l. quod ait. §. miles. ff.
infam. idem ergo dicendum eſt in milite, qui
Doctori æquiparatur. Nec inſpicitur genus
pœnæ inflictæ damnato ad dignoſcendum in-
7 famiam, ſed cauſa, quia cauſa † ipſa, non autẽ
pœna irrogat infamiam. leg. ictus fuſtium. vbi
Bal. & alij. ff. his qui not. infa. Quandocumque
igitur deſcriptus fuerit damnatus ex iudicio
publico, beneficium ſoluendi dimidium ſalarij tantum amittit, alias ſequeretur abſurdũ,
quod ſcilicet milites damnati crimine aſſaſſinij, rebellionis, & læſæ maieſtatis gauderent
priuilegio prædicto, & tamen omnibus iuris
priuilegijs dicuntur priuati, ideo tale priuilegium militat in delictis militaribus, non in irrogantibus infamiam.
8 Publica autem † iudicia aliquando ſunt capitalia, aliquando pecuniaria, ſed infamiam irrogantia. §. capitalia dicimus. Inſtit. de publi.
iudic. Hæcque procedunt non obſtante gratia
Principis facta infami ſic vt ſupra damnato,
tum quia gratia dicitur facta ſine præiudicio
tertij, iuribus notis, tum etiam quia mera gratia non tollit infamiam, ac honoris maculam,
9 cum ſemper infamia † remaneat apud infamẽ
extincta cauſa infamiæ, vt poſt Gloſ. tradit
Marſ. ſing. 173. & nunquam per Principis in-
10 dulgentiam remittitur infamia † criminis,
ſed ſola pœna, niſi in gratia ſpecialiter infamiæ abolitio expreſſa legatur. l. fin. C. generał.
abolit. Rolan. conſ. 45. col. 1. in 4. Alciat. in l.
plus eſt num. 9. ff. verbo. ſignif.
11 Aduertatur etiam, quod ſi miles † non produxerit licentiam militiæ ante ſententiam, nõ
gaudet tali priuilegio expenſarum ad trad.
per Felin. in c. Exceptionem. in princ. extr. de
except.

Digitized by Google

except. Deciā.tract.crim. tom.2.lib.4. cap.9. num.115.in fin.Farin.lib.1.q.crim.8. nu. 16. verſ.Limita hanc ſeptimam.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V. D.

SVMMARIVM.

1 Verba confeßionis in ſchedula appoſita, licet ſæpe videantur ſonare in factum de præterito, tamen vere referuntur ad tempus confeßionis.

2 Quotieſcunque vltra ſimplicem confeßionem aliquid additur, declarans confeſsionem non emanaſſe ſub ſpe futuræ numerationis, dicitur facta vigore præteritē contractus.

ARGVMENTVM.

Quid in confeſſionibus de recepta pecunia operetur cauſa addita de præterito, temporis interuallum importans.

CONSILIVM CLVII.

Actiones meæ à Domino.

1 CONTRA iam allegata in gratiam Montalbotti Bancherij vim facere videtur Quod verba † illa appoſita in ſchedula cōfeſſionis, nempe *Confeſſo hauer hauuto & riceputo &c.* licet videantur ſonare in factum & cauſam de præterito, attamen vere referuntur ad tempus cōfeſſionis. Quo fit vt ex illis nequaquam inferri poſſit ad numerationem prçambulam ex interuallo.l. ſi ita ſtipulatus.§. Chryſogonus. verſ. Supereſt. vbi Bar.nu.3.Iaſ.n.16.ff.ver.oblig. deciſ.Mant.246.num.13.14.& conſequenter debitore probante tunc temporis nullam factā fuiſſe numerationē, militare dicatur exceptio non numeratę pecuniæ.

Cæterum adhuc perſiſto in priore ſentētia, tali exceptioni locum non eſſe in caſu controuerſo, attenta qualitate cōfeſſionis, ſiquidē nō verſamur in caſu ſimplicis cōfeſſionis receptionis pecuniæ, ſed vlterius addita fuit cauſa de præterito tēporis interuallum importās: Adeo quod obiectū militat, qn̄ quis ſimpliciter confitetur habuiſſe & recepiſſe pecuniā, & illā reddere promittit, vt declarat Iaſ.loco præcitato. ſed in caſu noſtro vltra confeſſionē habitę quātitatis aureorū centū & nonaginta vnius fuit addita cā de præterito, temporis interuallū importans, ibi *& queſti ſono per tanti hauuti in contanti dal loro banco.* quotieſcunq;.n. vltra ſim-
2 plicem † confeſſionem aliquid additur, per quod declaratur illā confeſſionē nō emanaſſe ſub ſpe futuræ numerationis, dicitur facta vigore præteriti contractus, vt optime declarat Rui.cōſ.19.nu.10.in fi.& nu.11.in 4. & in terminis terminātibus declarat Bertaz.cōſ.ciuil. 49.n.55.& ſeq.dec.Genu.196.n.5. Quinimo ex tenore ſchedulæ cōfeſſionis iūcto examine teſtis, qui dictæ apochæ ſe ſubſcripſit, apparet nedū cauſam de præterito, ſed ēt locorū diſtātiam interueniſſe, quia inſcriptio apochæ fuit facta in loco ſignatarum in domo propria Domini cōfitentis, & tn̄ numeratio præterita enūtiata in ſchedula dicitur facta ad Bancū ipſius Hebræi, quod eſt in caſtro Quiſtelli. Vnde negari nō pōt, quin temporis interuallum non interuenerit, & per cōſequens actus & cā de præterito exprimatur. Addatur ēt prædictis, vt in prioribus allegationibus fuit deductum, ſchedulam non continere cōfeſſionem pecunię habitæ & receptæ, ſed declarationem debiti iam antęa contracti, cum in ea Reuer. D. Michael declaret ſe verum & legitimū debitorem, &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V.D.

SVMMARIVM.

1 Notificatio tranſmiſſa, vt notificatus ſoluat, vel quid aliud faciat, non inducit ſcientiam præiudicialem, niſi etiā intimetur ſcriptura cōtractus

2 Id tamen non procedit quando perſona notificata aliunde ſcit veritatem facti.

3 Idoneitas vti qualitas extrinſeca debet probari.

4 Quod procedit parte tantum opponente.

5 Fundus quilibet præſumitur liber, ſecurus, & idoneus, alio non conſtito.

6 Dictio e contra non ſimplicem ordinis conuerſionem, ſed contradictionem in caſibus & effectuū contrarietatem importat.

7 Proprietas alicui Curiæ ſubiecta, vel pacto de retrouendendo idonea non dicitur. & nu. 9.

8 Proprietas non ſe compatitur cum vtili dominio.

10 Fundum eſſe idoneum, & ſecurum aliud eſt, & aliud eſſe liberum.

11 Idoneitas poteſt cadere in fundo obnoxio recognoſcente dominum directū.

12 Idoneus dicitur qui eſt diues, vel ſoluendo.

13 Conſequētia nō tenet, Fūdus eſt ſuppoſitus Curiæ, ergo non eſt idoneus.

14 Tex.in l. pen & ibi Bald ff de euict explicātur.

15 Crau.cōſ.222 n.25.loquitur de fundo nō libero.

16 Hypotheca. & fideiußio exigitur pro ſecuritate, quæ ſecuritas cadit in bonis magni valoris pro modico hypothecatis.

17 Obligatus dare fideiuſſorem dicitur obligatus dare in loco contractus, & ſecundum morem regionis, ac de hominibus loci.

18 Promiſſor facti alieni faciendo poßibilia excuſatur etiamſi adſit clauſula cum effectu & promiſſio ſit curata, & num.20.

19 Allegans negligentiam promittentis in non curādo implementum facti alieni, tenetur probare.

21 Promittens excuſatur quando promiſit pro perſona quam veriſimiliter ſperabat adimpleturam.

22 Minor reſtituitur in integrum aduerſus pactū, vel obligationem in inſtrumento dotali factam in eius, ſeu ſuæ vxoris læſionem.

23 *Renuntiatio ſtabilium a minore ſine decreto factam non tenet.*

24 *Moroſus debitor dici nequit a die oblationis realis,& iudicialis.*

25 *Verba non ſufficiunt vbi opus eſt facto.*

26 *Mora debitoris non excluditur per oblationẽ quã do creditor obtulit ſe pecuniam accepturum.*

27 *Oblatio realis plura copulatiue requirit remiſſiue*

A R G V M E N T V M.

Proteſtatio incitatoria operatur, & inducit ſcientiam præiudicialem, licet non fuerit tranſmiſſa ſcriptura debiti, vel contractus, quando notificatus aliunde habebat ſcientiam veritatis facti.

Pactum quod quis teneatur inuenire proprietatem idoneam, in qua implicentur pecuniç, non procedit niſi parte opponente.

Terræ licet ſint ſuppoſitæ alicui Curiæ non tamen deſinunt eſſe idoneç.

Promiſſum factum vxori, & ſic alienum faciendo poſſibilia excuſatur, imo ſi talis promiſſio ſit facta a minore, & contineat propriam, vel vxoris læſionem competit aduerſus illam in integrum reſtitutio.

Oblatio verbalis in ſacculo non liberat debitorem a mora, quando creditor iam ſe obtulerat paratum ſolutionem recipere.

C O N S I L I V M C L V I I I.

Actiones meæ a Domino.

PLVRA deducuntur aduerſus Dominum Zanardum ad tutelã Bernæ eius ſocrus, quæ tamẽ patiuntur iuridicas reſponſiones.

Primo (inquam) dicitur per teſtationem tranſmiſſam Bernæ
per Zanardum abſque vlteriori certificatione
1 nullum ei patrare præiudicium, quia † notifi-
catio tranſmiſſa non intuitu ſolius admonitio
nis, ſed ad finem, vt notificatus ſoluat, vel ali-
quid aliud faciat, non inducit ſcientiam præiu
dicialem, niſi etiam intimetur ſcriptura debi-
ti, vel contractus, ex quo non eſt ſtandum ſim-
plici partis aſſertioni. Alex. conſ. 222. num. 17 in 2. cum concordantibus poſt Bar. in l. non ſolum. §. morte. num. 48. ff. op. nou nunt. addo ego Odd. conſ. 79. num. 26.

Reſpondetur tamen, ſatis conſtare ex teſtiũ
dictis, Bernam ante proteſtationem, & tempo-
re contractus initi inter Zanardum & Mingar
dum venditorem terrarum, de quibus in cauſa
ipſiuſq; contractus, & qualitatis terrarum ple-
nam ſcientiam habuiſſe, quo fit, vt non fuerit
neceſſe Bernam iam certam amplius certifica-
2 re. Iſta (inquam) † proteſtatio incitatoria ope
ratur, quando perſona proteſtata eſt in proba-
bili ignorantia facti alieni, quia non tenetur
credere aſſerenti, ſecus quando perſona incita
ta aliunde ſcit veritatem, nam, vt dixi, certus non eſt certiorandus. Ita in puncto declarat Rip. in c. Cum M. Ferrarienſis, num. 164. extr. de conſtit. Hoc (inquam) in caſu ſciens dicitur ſufficienter interpellatus ex ſolis verbis in citatorijs abſque alia intimatione. Felin. in c. Cum contingat. num. 7. 8. ext. Reſcrip. optime Bologn. in d. §. morte. num. 190. 191.

Secundo obijcitur, Zanardum fuiſſe obliga
tum ad duo, nempe ad inueniendum proprie-
tatem, in qua denarij debiti per Bernam forẽt
implicandi, Secundo ad oſtendendum idoneĩ
3 tatem ipſius proprietatis, quæ quidẽ † idonei-
tas, cum ſit qualitas extrinſeca, debet probari
Burſ. conſ. 113. num. 22. cui addo in terminis decíſ. Mant. 320.

4 Reſpondetur, † obiectum procedere parte
opponente; tunc etenim fuiſſent partes Zanar-
di probare idoneitatem, ſed cum id nunquam
per Bernam plenę informatã de qualitate ter-
rarum iſtarum fuerit dubitatum circa ſecurita
tem terrarum, non fuit opus, vt Zanardus incũ
5 beret huiuſmodi probationi, maxime † cum a-
lio non conſtito quęlibet res, ac quilibet fun-
dus præſumatur liber, ſecurus, & idoneus, iuribus notis.

Reſpondetur ſecundo, in propoſito promiſſionis dotis, & conuentionum initarum inter Bernam & Zanardum duo principaliter ſeparatim, & de per ſe contineri, nempe propoſitiones Bernæ, ſeu ipſius Bernę nonnulla pacta propoſita ex vna, & e cõuerſo ex altera obligationes Zanardi; & licet Berna propoſuerit inter cętera, vt denarijs controuerſi per eam numerandi forent inueſtiendi in proprietate idonea, id tamen onus nõ reperitur acceptatum, nec extenſum inter obligationes Zanardi, qui facta obligatione reſtituendi dotem ſecundũ caſuum contingentias, promiſit, ſe curaturũ, vt illius vxor renuntiabit. &c. & nihil vltra, vt ex ipſo inſtrumento videre eſt, in quo quando
etiam incipiunt obligationes Zanardi fuit di-
6 ctum (e contra d. D. Ioſeph) quæ † dictio, e cõ
tra, non ſimplicem ordinis conuerſionem, ſed
contradictionem in caſibus importat, nec non & effectuum contrarietatem, vt late poſt Alber. Port. & alios declarat optime Bologn. in l. 3. §. e contrario. num. 33. 34. ff. acquir. poſſeſ. Vulpell. dę aduerb. in verb. Econtra.

Tertio

7 Tertio opponitur, † terras emptas per ip-
ſum Zanardum non fuiſſe idoneas, cum ſint
ſubiectæ Curiæ Hoſtiliæ, quarum etiam pars
apparet ſuppoſita pacto retrouenditæ. l. pen. v-
bi Bal. ff. euictio. l. ſi creditores in ptinc. ff. ſepa
rat. Ctau. conſ. 222. num. 25. Imo cum debue-
rit Zanardus implicare pecuniam in vna pro-
8 prietate, † proprietas autem non ſe compatia
tur cum vtili dominio. Rui. conſ. 41. num. 34.
9 in 1. ſequitur, quod † per emptionem taliũ ter
rarum ſuppoſitarum Curiæ, non dicatur inue-
niſſe proprietatem, ex quo ſolũ vtile dominiũ
apud ipſum Zanardum remanſiſſet, & non eſ-
ſe idoneam propter obligationem retrouendi-
tæ concludit Aret. conſ. 14. num. 2. poſt Bald.
in Rubrica. C. contr. emptio.

Reſpondetur, vt ſupra dictum eſt, Zanardũ
non fuiſſe obligatum ad implicãdas pecunias
in ſtabilibus, licet id fuerit propoſitum a Ber-
na ſocru.

Reſpondetur ſecundo, tuentes iura Bernæ
10 æquiuocare, & confundere terminos; nam † a-
liud eſt fundum eſſe idoneum, & ſecurum, &
11 aliud eſſe liberum; Quia † idoneitas poteſt
cadere in fundo obnoxio recognoſcente domi
num directi: nam eſſe idoneum exponitur, id
eſt, tutum, & ſecurum, & aptum ad æquiualen
tiam pecuniæ implicandæ, vel eſſe ſoluendo. ſi
12 cuti † dicitur idoneus qui eſt diues vel ſoluẽ-
do. l. patri. §. ſi minor. ff. minor. l. ſi mandaue-
ro tibi. ff. mandat. l. cum qui §. 1. ff. acquir. hęr.
Hinc tota die videmus, prædia feudalia, & em
phyteutica præuia licentia domini directi, ca-
dere in obligationem, & hypothecam, & præ-
13 cipue in dotis cautionem, & ſecuritatem † non
igitur tenet conſequentia, fundus eſt ſuppoſi-
tus Curiæ, ergo non eſt idoneus, & ideo non
14 vim faciunt oppoſita, quia † tex. in l. penul. &
ibi Bal. ff. euictio. non faciunt ad rem, quia lo-
quuntur de fundo obligato oneri ſeruitutis, &
conſequenter de fundo non libero, non autem
15 de non idoneo, & † Crau. d. conſ. 222. num.
25. ſimiliter loquitur de fundo libero, ſicuti ẽt
Aret. & Bald. in locis deductis loquuntur de
fundo non libero, id eſt, obligato creditori, vel
domino fundi.

Reſpondetur tertio, ſuppoſitionem Curiæ
non excludere idoneitatem, quia talis ſuppoſi
tio non ſeparat proprietatem ab vtili domi-
nio, ex quo Curia non habetur loco domini
directi, nec illi præſtatur recognitio vigore
vtilis dominij reſidentis apud recognoſcen-
tem, prout in caſum emphyteuſis, vel feudi,
ſed ipſi Curiæ ſolum præſtatur certa modica
pars fructuum, granorum, & vuæ collecto-
rum ex fundis tantum, non autem lignorũ,
fęni, vel ſimilium, vt eſt notiſſimum, & pro
notorio allegatur, adeo quod deducto one-
re illo modicæ præſtationis annuæ, prędia il-
la dicuntur libera, & idonea prorſus, nec illud
onus fructuum ſoluendorum aliquid poteſt de
trahere idoneitati, quia minori pretio vendũ-
tur, adeo quod fundus valens 50. ſine onere,
vendi ſolet pro 40. reſpectu oneris, & ideo
conſequitur fundum pro illis 40. eſſe apprime
idoneum, imo & liberum, vt patet ad ſenſũ,
& experientia pateſacit. Quocirca alio non
conſtiro terrę iſtæ dicuntur idoneę, quidquid
ex aduerſo excipiatur. ſicuti in ſimili dici-
mus, quod debitor vel fideiuſſor habens bo-
na ſua alteri hypothecata, dicitur idoneus,
quando hypotheca, & creditum eſt longe in-
ferius, & debilius valore bonorum hypo-
16 thecatorum. nam † hypotheca, & fideiuſ-
ſio exigitur pro ſecuritate, quæ ſecuritas ca-
dit in bonis magni valoris pro modico hypo-
thecatis, vt optime tradit Purpur. conſilio
168. numero ſeptimo, & ſequ. Et tanto ma-
gis hæc militant, ex quo pene vniuerſa præ-
dia in loco Hoſtiliæ ſunt ſuppoſita Curiæ,
quo fit, vt ſit veriſimile, partes, ſeu Bernam
ſenſiſſe, vt denarij illi implicarentur in terris
17 ſitis in loco contractus, ſicuti videmus, † quod
obligatus dare fideiuſſorem dicitur obliga-
tus dare in loco contractus, & obligationis,
& ſecundum morem illius regionis, & de ho-
minibus illius loci. Viui. opin. 297. numero
primo Suarez. theſau. recept. ſenten. littera F,
numero 158. Roland. conſilio 58. numero 19.
in prima.

Quarto dicitur, ſolutionem fieri debere in
caſum finis factæ per Dominam Catharinam
filiam Bernę, & reſpectiue vxorem Zanar-
di ad formam inſtrumenti, quam recuſat fa-
cere ipſa Domina Catharina, & ideo ſtante
correſpectiuitate pactorum, ceſſante fine, non
eſſe locum prætenſæ ſolutioni.

18 Reſpondetur enim, Zanardum † alienum fa
ctum ſcilicet vxoris promiſiſſe, qui cum fece-
rit poſſibilia, excuſari debet. l. ſtipulatio iſta
ff. verbor. obligatio. late Eugen. conſ. 90. nu-
mero 44. 45. 46. vbi de veriori, ac receptio-
ri teſtatur, etiam ſi fuiſſet addita clauſula, cũ
19 effectu, & ibidem ſubiungit, partes † eſſe ne-
gantis probare negligentiam promittentis in
non curando implementum facti alieni pro-
miſſi. Idem Eugen. conſilio duodecimo nu-
20 mero 98. vbi † id extendit ad promiſſionem
iuratam, & ibidem numero 105. & 109. poſt
21 multos ait, † promittentem excuſari debere,
quando promiſit pro perſona, quam ipſe pro
mittens veriſimiliter ſperabat ratificaturam,
& promiſſionem adimpleturam, vt in caſu
iſto, vbi ſponſus pro vxore promiſit, & in
terminis ita firmat Rip. in l. quod te. num. 46
ff. ſi cer. pet.

Reſpondetur Secundo, quod Zanardus mi
nor non obligatur ex dicto pacto in illius, ſeu
22 vxoris ſuæ læſionem redundante, quod † pa-
ctum, vel obligatio vtcunque in inſtrumento
promiſſionis dotis facta non excludit reſtitu-
tionem in integrum, vt latiſsime probat per
plura iura, rationes, & authoritates Calder. de
reſtit. in integr. ver. Cum non ab ſimilis. num.
37. vſque 43.

Nec vim facit Curt. iun. conſ. 168. num. 17
in oppoſitum adductus pro Bernar.

Quia imo Curtius concedit reſtitutionem
in integrum data læſione occaſione dotis con
ſtitutæ, & illum ſequitur Gabr. conſ. 20. nu.
8. in 2. De læſione autem ſatis conſtare dicitur
ex quo agitur de renuntiatione iurium in bo-
nis maternis paternis, &c. iuribus notis, & præ
cipue cum agatur de renuntiatione iurium in
23 bonis ſtabilibus, quæ † renuntiatio non tenet
abſque decreto, vt eſt notiſſimum, & tradit
Gabr. conſ. 20. num. 11. in 2. Lamberteng. de
contr. mulier. Glo. 21. num. 11. & per totam.

Tandẽ quinto loco ex aduerſo dicitur, Ber-
24 nam † non dici moroſum a die oblationis rea-
lis, & iudicialis de ſoluendo dictos denarios.
Natt. conſ. 631. num. 2. Capic. deciſ. 16. in fi.
quo in caſu ceſſat intereſſe prætenſum Crau.
conſ. 89. num. 4. 5.

Sed reſpondetur, ſatis ex Actis conſtare, &
præcipue ex proteſtatione, ſeu interpellatione
per Zanardum tranſmiſſa, ipſum non fuiſſe re-
cuſaturum accipere pecuniam, imo illam eni-
xe ac libentiſsime fuiſſe accepturum, cum in-
terpellatio contineat incitationem ad reali-
ter, & cum effectu exburſandum pecuniã, &c.
quo in caſu non ſufficit oblatio verbalis in ſac
25 culo, vel burſa, quia † vbi opus eſt facto, ver-
26 ba non ſufficiunt, nec † hoc in caſu excluditur
mora, vel pœna debitoris non numerantis, vt
probe poſt multos tradit omnino videndus
Corbul. de caduc. ob non ſolut. cano. lim. 37.
num. 1. vſq; 7. nec ambigitur oblationem Ber
27 næ fuiſſe verbalem, † cum ad realem oblatio
nem, ſeu re ipſa factam plura copulatiue requi
rantur, de quibus optime, ac luculenter apud
Plau. in l. quod te. li. 3. nu. 77. vſq; 93. ff. ſi cer.
pet. quæ omnia in præſenti caſu deſiderantur.
Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

*1 Poſſeſſor regulariter non tenetur docere ac oſten-
dere titulum ſuæ poſſeſsionis.*

*2 Poſſeſſor ſi declarat quo titulo poſsideat tenetur
allegatum titulum probare ad hoc vt per actorẽ
inſpiciatur an ſit validus, nec ne.*

*3 Poſſeſsionis datio mulieri non conceditur niſi ſit
vere prægnans tempore, quo petit poſſeſsionem,
& fuerint ſeruata requiſita neceſſaria.*

*4 Mulieri non creditur aſſerenti ſe eſſe grauidam
alio non probante.*

*5 Poſsidens contra formam iuris tenetur probare
& oſtendere titulum ſuæ poſseſsionis.*

6 Poſſeſsio non poteſt ſtare ſine titulo.

*7 Præſumptio aliqua contra poſſidentem ipſum obli
gat ad docendum & oſtendendum titulum ſuæ
poſseſsionis.*

*8 Poſsidens auctoritate iudicis non ſeruatis ſeruã-
dis ac ſpreta forma iuris dicitur iniuſtus poſ-
ſeſſor.*

*9 Poſsidens ex iudicis decreto minus recte inter-
poſito occupat cum vitio.*

*10 Reus nõ probans titulum allegatum priuatur poſ
ſeſsione quando actorum fuit probata intentio.*

ARGVMENTVM.

Poſſeſſor declarans quo titulo poſſideat, te-
netur titulum probare, & oſtendere.
Mulieri aſſerenti ſe prægnantem non eſt cre
dendum, ſi ſeruata non fuerunt neceſſaria
requiſita ad inſpiciendum ventrem.

CONSILIVM. CLIX.

Actiones meæ à Domino.

IN præſenti iudicio petitionis hæ-
reditatis intentato aduerſus Do.
Paulum Turrem, qui interroga-
tus declarauit poſſidere bona cõ
trouerſa curatorio nomine vẽtris
prægnantis D. Lauiniæ filiæ ac a-
lijs iuſtis, & legitimis titulis, tenetur idemmet
Turris iterato interrogatus oſtendere, ac pro-
1 bare titulum ſuæ poſſeſſionis, quia & ſi † regu-
lariter quis non teneatur docere, ac oſtendere
titulum ſuæ poſſeſſionis. l. fi. C. rei vẽd. l. cogi.
2 C. pet. hær. Attamen quando † conuentus pe-
titione hæreditatis dixerit ſe titulo poſſidere,
vt in præſenti caſu, vbi dixit poſſidere curato-
rio nomine ventris prægnantis, talẽ titulũ tene
tur oſtendere ad hoc vt per actorẽ inſpiciatur,
an ſit validus, nec ne. Ita poſt Iaco. de Are. tra
dit Albe. in d. l. cogi. col. 3. verſ. Sed quærit Iac.
de Aret. An qui dicit ſe titulo poſſidere vbi
Bal. num. 9. verſ. Si autem allegauerit & Sali.
num. 6. verſ. Ibi compote mentis. Caſtr. num.
10. verſ. Si vero dicit, quod poſſidet titulo, &
Ioan. Sichar. in fin. C. petit. hæred.

Præterea talis poſſeſſio habet legem reſi-
ſtentem, ſeu eſt contra diſpoſitionem, ac for-
mam iuris communis. Siquidem non tenet
3 † datio poſſeſſionis bonorũ, niſi mulier ſit omni
modo,

modò, ac vere prægnans tempore mortis mari
ti, & tempore, quo petit mirti in poſſeſſioñe.
tex. in l. 1. §. prægnantem eſſe mulierem. vbi
Doctor. ff. ventr. in poſſeſſ. mitt. Modo adhuc
non conſtat de ventre prægnante, nec hucuſ-
que fuerunt ſeruata neceſſaria requiſita ad in
ſpiciendum ventrem, de quibus in l. 1. §. ſi mu
4 lier mortuo marito. ff. ventr. inſpie. quia † nõ
creditur mulieri aſſerenti, ſe eſſe prægnantẽ,
alio non probato, nec tali ventri danda eſt ali-
qua bonorum poſſeſſio, late Bertaz. conſ. ciuil.
5 100. num. 9. & ſeq. At † poſſidens contra for-
mam iuris tenetur oſtendere, ac probare titu-
lum ſuæ poſſeſſionis, vt poſt Gloſ. & alios do-
cet Alber. in d. l. cogi. col. 1. verſ. Et quoad hoc
opinio Canoniſtarum. Abb. in c. Licet Heli. in
fin. verſ. Puto limitandum, vbi Felin. nume. 8.
verſ. Secundo limita, & num. 15. verſ. Quarto
limita extr. de Simon. Maſcar. de probat. con-
6 cluſ. 1372. num. 10. & 25. Quia cum † poſſeſ-
ſio habeat ius reſiſtens, non poteſt ſtare ſine
titulo, vt poſt Balb. Didac. & alios firmat Bi-
mi. conſ. 12. num. 42. Alibi dicitur, quod quan
7 do militat aliqua iuris † præſumptio contra
poſſidentem ipſe tenetur oſtẽdere titulum ſuæ
poſſeſsionis. Rolan. conſ. 89. num. 23. in 2. Ri-
min. iun. conſ. 31. num. 54. Pedro. conſ. 3. nu.
124. Maſcar. d. concluſ. 1372. num. 32. Nec
quidquam releuat, quod Turris fuerit decre-
tus curator ventri ab Excell. Domino Prio-
re Collegij: Quia adhuc dicitur iniuſtus poſ-
ſeſſor, & a poſſeſsione eijciendus eſt alio non
8 conſtito, ex quo † poſſidens aurhoritate iudi-
cis interpoſita non ſeruaris ſeruandis, ac ſpre-
ta forma iuris, dicitur iniuſtus poſſeſſor. Bart.
& alij. in l. iuſte poſſidet. ff. acquir. poſſ. Mand.
9 conſ. 287. nu. 55. nec † excuſari poteſt aliquo
pacto miſſus in poſſeſsionem ex decreto inua
lido. Bar. in d. l. iuſte in fin. & conſ. 91. in quæ-
ſtione. vol. 1. late Borell. alios adducens conſ.
10 8. num. 10. vbi ſubiungit, quod † talis poſſi-
dens ex iudicis decreto minus recte interpoſi-
to, dicitur occupaſſe cũ vitio, ideo in tali poſ-
ſeſsione non eſt manutenendus, & quod ali-
quis repertus in poſſeſsione cum vitio capta
in ea non debeat manuteneri, nec defendi, dif
fuſe probat Honded. conſ. 18. num. 28. & ſeq.
in 2. cum poſſeſsio inualida, & vitioſa nemi-
ni prodeſſe debeat, vt præter alios ſcribit Ri-
min. iun. conſ. 573. num. 18. & conſ. 626. nu.
37. Bimi. d. conſ. 12. num. 43. vbi etiam dicit,
explorati iuris eſſe, quod poſſeſsio acquiſita
non tantum ſine titulo, ſed in vim tituli inua
lidi iniuſta eſt, & per conſequens fieri non po
teſt, vt qui in ea eſt, dicatur habere intentio-
nem fundatam, cum poſſeſsio iniuſta nemi-
ni prodeſſe poſsit, & paria ſint in iure habere
poſſeſsionem iniuſtam, & nullam poſſeſsio-
nem habere, & alios adducit concordantes.
11 Tandem quod in petitionẹ hæreditatis † reus
non probans titulum allegatum priuetur poſ-
ſeſsione, maxime iam probata actorum inten-
tione firmat Salic. in d. l. cogi. num. 7.

Quare concludo D. Turrem debere oſten-
dere, & probare titulum ſuæ poſſeſsionis per
eum allegatum, alias &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Mora remittitur per diſsimulationem, per rece-
ptionem rei, vel partis rei danda, abſque prote-
ſtatione aliqua, & per dilationem.*

2 *Mora per nouam expreſſam ſtipulationem dici-
tur remiſſa, & omnia conuenta iterato in ſuo ro
bore permanent.*

3 *Nullitas ſanabilis per ſolum conſenſum ratifican
tis, ratificatur per conſenſum ſuperuenientem
ratificantis.*

4 *Mora tacita ſemel remiſſa non poteſt iterato indu
ci abſque noua interpellatione, etiam in caſibus
in quibus poſſet reuiuiſci.*

5 *Mora illi non imputatur, qui impletis implendis
per alterum contrahentem ſe offert paratum ſol-
uere, vel rem promiſſam tradere.*

6 *Moroſus non dicitur, qui poteſt ſe aliqua exce-
ptione tueri.*

7 *Mora creditoris, & debitoris compenſantur.*

8 *Interpellatio qua non fuit facta cum aliquo tem-
poris temperamento arbitrio Iudicis taxando
non perficit moram, maxime quando agitur con
tra abſentem.*

9 *Proteſtans non conſtante proteſtatione ex poſt ac-
quieſcens illa proteſtatio redditur nulla.*

10 *Prouocant ad iudicium dicitur moram purgare.*

11 *Debitor non dicitur moroſus, quando creditor nõ
ſe tranſtulit ad locum deſtinatum ſolutioni tẽ-
poribus præſcriptis.*

12 *Debitor non dicitur moroſus etiam ſi non probaue
rit ſe fuiſſe paratum tali die in loco deſtinato
ad rem tradendam quãdo creditor non ſe trãſtu
lit ad locũ deſtinatum temporibus præſcriptis.*

13 *Debitor non dicitur moroſus etiam ſi iuraſſet ta-
li die, & tali loco tradere, vel ſoluere.*

14 *Debitori ſatis eſt reperiri in loco deſtinato, & li-
cet non ſoluat illico non per hoc dicitur moroſus
abſq; interpellatione.*

15 *Promiſſor nunquam dicitur in mora conſtitutus
etiam ſi ſit debitor ex Inſtrumento guarentigia
to niſi fuerit a creditore interpellatus.*

16 *Proteſtatio facta abſque formali interpellatione
ſecundum Curiam ſeu Ciuitatem nil operatur
cum non clam, ſed palam fieri debeat.*

17 *Proteſtatio facta coram teſtibus abſente parte non tenet niſi concurrente metu, nec debitor efficitur moroſus.*

18 *Interpellatio extraiudicialis nõ tenet regulariter*

19 *Interpellatio incerta vel incongruo loco facta nil operatur.*

20 *Debitor offerens ſe paratum adimplere perinde eſt ac ſi adimpleuiſſet, nec creditor recuſare poteſt adimplementum ex parte ſua.*

21 *Creditor recipiens ratam aliqualiter prater tempus conuentum dicitur approbare contractum, illumq; omnino ratificare.*

22 *Creditor recipiens extra tempus, dicitur implementum accipere vt minus perdat, & hoc quando contractus eſt meticuloſus.*

23 *Creditor recipiens dicitur recipere implementũ virtute contractus veri vltro, citroq; obligatorij, & originaliter ſpontanei vel voluntarij.*

24 *Proteſtatio contraria facto nihil operatur, quia ſunt incompatibilia.*

25 *Actum faciens contrarium proteſtationi, ab illa dicitur recedere.*

26 *Deponens frumento nomine alienius apud aliquem illud frumentum ſemper dicitur eſſe illius, cuius nomine depoſitum fuit licet alterius miniſterio.*

27 *Fideiubens ad inſtantiam alterius in aliquo contractu dicitur neceſſario approbare ipſum contractum.*

28 *Fideiuſſor dicitur fateri nullum ius habere cum illa re, pro qua fideiuſſit, & ſibi totaliter praiudicat.*

29 *Exceptiones qua non proſunt principali reo nec fideiuſſori prodeſſe poſſunt.*

ARGVMENTVM.

An per diſſimulationem, & receptionem remittatur mora commiſſa, & quid ſi creditor non ſe tranſtulit ad certum, & deſtinatum locum temporibus præſcriptis.

An fideiubens in aliquo contractu dicatur approbare contractum, & dans fideiuſſorem dicatur remiſiſſe moram commiſſã dicitur affirmatiue.

CONSILIVM. CLX.

Actiones mea à Domino.

CONTROVERSIA vertens inter D. Nigronum Ciuem Arimineuſem, & DD. Fachettum, & Furgam, facilem patitur deciſionem, ſi temporum diuiſionem iuridice computabimus.

Videamus igitur quid iuris, ante diem 26. Ianuarij 1609. in qua ſuit celebratum Inſtrumentum dationis fideiuſſionis per D. Fachettum, fideiuſſorq; principalis, & in ſolidum animo nouandi debitum, & obligationem in ſe, extitit D. Furga, vt ex dicto Inſtrumento in actis reg. fol. 9.

Aduertẽdum namq; eſt, D. Nigronum fuiſſe obligatum tradere ſalmas tritici 85. per totam diem. 15. Decembris, & totidem ad feſta Natalitia immediate ſubſequentia: Dedit tamen Salmas 85. in die 20. Decembris prædicti, differendo ſecundam ratam vſq; ad diem 6. Februarij 1609. Et ita D. Nigronus prima fronte dicitur fuiſſe moroſus quo ad tempus primæ ratæ, & etiam quo ad dationem ſecundæ, quia duas ratas nempe 170. tenebatur dare ante diem præcitati Inſtrumenti fideiuſſorij. Cuius Nigroni contumaciam dicitur accuſaſſe Fachettus in loco Ariani, quo ſe contulerat iuſſu, & cum litteris dicti Nigroni, directis fratribus de Tabatinis, vt colligitur ex proteſtatione facta coram Pretore Ariani, intimata dictis Tabarinis, vt in proceſſu fol. 27.

Sed vere de tali mora non eſt curandum, cum Dom. Fachettus illam remiſerit formaliter, & expreſſe, nempe, per diſſimulatio-
1 nem, † per receptionem rei, vel partis rei dandæ abſque proteſtatione aliqua, per nouam dilationem, vt per hæc, & alia exempla probat Deciſ. Genuæ 27. numero 11. Magon. Deciſ. Luca, 62. nume. 22. 23. & dicitur ſpecialiter remiſſa, & explicite in caſu iſto, ex producta fideiuſſione data. Nam Fachettus non tenebatur dare fideiuſſionem conuentam, niſi ad inſtantiam, & requiſitionem Nigroni pro manutentione contractus, ita cantant capitula conuentionis, & ideo Fachettus, abſente Nigrono, vigore tamen litterarum ipſius Nigroni datarum ſub die 2. Ianuarij 1609. volens cautare Nigronum reſpectu conuentorum inter ipſos, prout ex ſcriptura capitulorum facta ſub die 28. Nouembris 1608. ibidem exhibitis, & de verbo ad verbũ lectis &c. per ſe, & hæredes ſuos, ac vna cũ eo D. Furga principaliter, & in ſolidum &c. animo nouandi totum debitum, & omnem obligationem in ſe &c. promiſerunt ipſi Nigrono abſenti &c. & Domino Paucſio pro illo acceptanti, manutenere, obſeruare, & adimplere omnia, & ſingularia inter eos conuenta in dicta capitulorũ ſcriptura &c. Et in litteris Nigroni regiſtratis in calce Inſtrumenti fideiuſſorij, (in quarũ executione Fachettus fideiuſſit,) apertiſſime legitur, Nigronum non tradidiſſe ſecundam ratam frumenti in tempore cõuento propter inanem fideiuſſionem datã per

Fachet-

Digitized by Google

Fachettum,quám ipſe Fachettus reuocauit,& nouam ſufficientem dedit, vt in prænotato Inſtrumento videre eſt. Ex quibus omnibus apparet,Nigronum non fuiſſe moroſum,& qua-
2 tenus fuiſſet, illimet † per nouam expreſſam ſtipulationem fuiſſe remiſſam,& omnia conuẽta iterato in ſuo robore permanſiſſe,Bart. in l. quoties,ff.nouat.& in l.cum qui ita §. fin. vbi cæteri notant ff.verb.oblig. Non inquam potuit dari illa noua fideiuſſio pro manutentione conuentorum, citra animum approbandi dictas conuentiones,vt patet ad ſenſum.Quinimo fortius actus nullus procedens dicitur omnino ratificari per conſenſum ratificantis
3 ſuperuenientem,quando nullitas † eſt ſanabilis per ſolum conſenſum ratificantis, Surd. Deciſ.70.num. 18.& num.27.verſ. Minus,& De-
4 ciſ.245.& mora † tacite ſemel remiſſa non poteſt iterato induci abſq; noua interpellatione etiam in caſibus in quibus poſſet reuiuiſci (qđ tamen fieri nequit ſtante expreſſa remiſſione in caſu iſto) ita Bart.in l.item illa nu.11.verſ. Quæro quid erit.ff.conſt.pecun. Socin. 126. num.5.Meno.conſ.1013.num.9.10.

Inſuper ex litteris productis Nigroni extenſis in calce Inſtrumenti fideiuſſionis,& conſequenter approbatis a Fachetto conſtat, ipſum Nigronum iure merito denegaſſe traditionem ſecundæ ratæ tritici promiſſi, ex quo ſufficientem fideiuſſionem non dederat,offerendo ſeipſum traditurum illud granum conuentum data ſufficienti fideiuſſione pro totali manuten-
5 tione contractus antea initi;At illi mora†non imputatur, qui impletis implendis per alterũ contrahentem ſe offert paratum ſoluere, vel rem promiſſam tradere, l.ſi maior annis. C.
6 tranſ.Pacian.conſ.97.num.3.& moroſus†non dicitur, qui poteſt ſe aliqua exceptione tueri Menoch.conſ.611.num.27. Cornaza. Deciſ. Lucc.73. nu.7.Surd.Deciſ.179.num.15. Pedro.conſ.1.num.233.& 235. Quinimo dato quod etiam Nigronus fuerit moroſus, attamẽ etiam vltima mora Fachetti nocet, vel ſaltem
7 creditoris,& debitoris moræ † compenſantur, Surd conſ.374.num.5.Rimin.iun.conſ. 281. num.34.

Inſuper nec releuat proteſtatio facta in loco Ariani,tranſmiſsa fratribus de Tabarinis, tum quia non afficit Nigronum abſentem, tũ
8 etiam quia interpellatio† inchoat quidem,ſed non perficit moram,niſi cum aliquo temporis temperamento, arbitrio Iudicis taxando, l. ſi quis filium,§.fin.ff.collat.bono.maxime quando agitur contra abſentem,late Planti.in l.qđ te,in præfatio.num.20.vſque 25.ff.ſi cert. petat.Ioſeph Ludouic.Deciſ.Perus.90.num. 32 33.Rimin.Iun.conſ.304.nu. 18.& conſ. 533. num.9.11.Becc.conſ.105.num.22. Quæ taxatio dandi frumentum intra opportunum tẽpus non legitur in dicta proteſtatione tranſmiſſa: Imo cũ proteſtatio fuerit facta ſub die 17.Decembris 1608.& frumentum fuerit proteſtanti traditum die 20.eiuſdem menſis, dicitur purgata mora intra breue tempus, & con-
9 ſequenter cum proteſtans † non obſtante proteſtatione ex poſt acquieuerit, illa proteſtatio redditur nulla,Ioſeph Ludo. Deciſ.Peruſ. 50. num.10.

Quo autem ad alias ratas ſalmarum tritici diſtributas in menſes diuerſos,nulla mora,nulla culpa poteſt Domino Nigrono aliqualiter imputari: Quia non conſtat, Fachettum vnquam legitime fuiſse conqueſtum de ipſo Nigrono,a quo Fachettus ſemper ſalmas frumenti pro certo tempore traditi benigne recepit, adeo quod Nigronus fuit coactus medio iuris ſibi prouidere aduerſus Fachettum reluctantẽ conuentis temporibus vlterioribus reſiduum frumenti leuare,illi uſque pretium tradenti exarare: Quo fit,vt nullatenus moroſus iudicetur Nigronus,& ſi fuiſset,moram purgaſse di-
10 ceretur,quia prouocans † ad iudicium dicitur moram purgare,l.merito.ff.vi & vi arma,Plauti d.l.quod te lib.4.nu.61.& ſeq.ff.ſi cert.pet.

Præterea nullibi conſtat.ipſum Fachettum ſe contuliſse, præcipue poſt receptionem primæ ratæ, ad locum Pontis obſcuri deſtinatum ad frumenti conuenti traditionem, temporibus præſcriptis ad traditionem,& ideo nõ
11 poteſt Nigronus dici moroſus,† tex.in l.Item illa verba.ff.conſt.pecun.vbi habetur, quod ſi quis promiſit tradere rem in certo loco, nunquam intelligitur eſse in mora conſtitutus, niſi creditor iuerit ad illum locum,& in illo præciſo tempore,quo traditio fuit deſtinata ſanatus ad recipiendum rem promiſsam, vt declarat Bart.in d.l.illam num. 10.verſ.Quare pone quod ſolutio,ſubdens, hoc procedere etiamſi
12 debitor † non probauerit, ſe fuiſse paratum illa die in loco illo deſtinato ad rem tradendã, quem ſequitur Fulgoſ.ibi in fine, Corn. Ang. Aret. & alij quos ſequitur Pacia.conſ.112.numero 84.& ſeq. poſt Serap. de Iuram. priuil, 47.num.8.& ſeq.limit.4. late Onde,conſ. 36. num.12.13.& 18.& num. 26. 27. in ſecundo
13 dicens id procedere etiam ſi debitor † iuraſſet tali die in tali loco tradere,vel ſoluere,Menoch.conſ.650.num.8.& conſ.1153.numero 27. Quinimo vltra prædicta requiritur quod creditor peruentus in tempore conuento ad
14 locum deſtinatum interpellet debitorem, cui ſat eſt debito tempore reperiri in loco deſtinato, & licet non ſoluerit illico non per hoc dicitur moroſus abſque interpellatione, vt firmat Faber in §.loca. Inſtitut. de verborum obligat.Bartol. & Seraphin. vbi ſupra

Pacian.dicto conſ.112.num.78.79. vbi num.
15 81.ſubdit, Promiſſorem † nunquam dici in
mora conſtitutum,niſi fuerit a creditore inter
pellatus,etiam ſi de credito conſtet per Juſtru
mentum guare extigiatum, maxime quando
tractatur de annullatione contractus per im-
plementum non ſecutum,quia tūc neceſſario
debet præcedere monitio,cōcordat Surd.De-
ciſ.211.num.9. At de prædictis non conſtat
ex actis,& hoc fundamenrum, meo iudicio,
valde ſtringit;

Nec iuuat,quod extraiudicialiter Fachet-
tus aliquando conqueſtus eſt de tarditate Ni
groni in tradendo triticum,vt nonnulli teſtes
16 videtur aſſerere,quia talis proteſtatio, † abſq;
formali interpellatione,ſecundum ſtrlum Cu-
riæ,vel Ciuitatis,nil operatur,cum non clam,
ſed palam fieri debeat,Afflict.Deciſ.282 nu.
8.Rugeri.conſ.35.num.70. in 1. & coram te-
17 ſtibus abſente parte facta † non tenet, niſi cō
currente metu,vide conſ.29.num.53. & ſeq.
in 2.alias per eam quis non efficitur moroſus,
vel contumax,Pedro.conſ.1.num.270. Alibi
18 habetur, quod interpellatio † extraiudicialis
regulariter nō nocet,late Schrader.conſ. 131.
19 num.52.in 2.imo interpellatio † in certa, vel
in congruo loco facta nil operatur Gallia.cōſ.
71.num.2.7.& 17.vbi alios adducit. Ceſſante
20 igitur mora cum Nigronus obtulerit † ſepa-
ratum implere,perinde eſt ac ſi impleuiſſet, &
alterne.npe Fachettus, vel Furga implemētū
ex parte illorum recuſare non poſſunt,ita Ce-
ph.conſ.492.col.1.& 2.Rimin.iun.conſ. 538
num.35.36.

21 Addatur inſuper,quod Fachettus † recipiē
do alias ratas poſt præſtitam fideiuſſionem, li
cet aliqualiter præter tempus conuentum pre
ciſum,dicitur approbaſſe contractum,illumq;
omnino ratificaſſe. Natt. conſ. 341. num.4.
Deci.conſ.480.in fine,diffuſe Montan.de Tu
tel.c.33.num.537.vſque 549.Surd. conſ. 43.
num.6.Maſcar.de probatio.concluſ.1255.n.
37.& ſeq.Lanari.conſ.25.num.12. cum plu-
rib.ſeqq.

Nec fortaſſe replicetur, Fachettum recepiſ-
ſe illas ratas non animo approbandi contra-
ctum, ſed potius dicitur recepiſſe implemen-
tum,vt minus perderet,& maius damnū eui-
taret, licet (inquam) ſponte ſoluens vigore
contractus præambuli dicatur contractum ra-
tificare; Attamen aliud dicendum eſt in reci-
22 piente, qui implementum dicitur recipere,vt
minus perdat,prout diſtinxit Inno.in cap. Su
per hoc.col.2.vbi Butr. Imo.Zab.& alij de Re
nuntiat.alios addit, & ſequitur Lanar. conſ.
33.num.11.

Reſpondetur (inquam,)obiectum procede
re in recipiente vigore contractus violēti, vel
meticuloſi per eum antea geſti cum adhuc di-
catur durare metus,vel vis primitus illata, ſe-
23 cus ſi vigore contractus † veri,vltro citroque
obligatorij,ac originaliter ſpontanei,vel volū
tarij,ita Bart in l.ii ob turpem num.2.ff.cond.
ob turp.cauſ.vbi Fulgoſ.num.6.& Iaſ.num.3.
in fine ſecundæ limitationis, & hoc declarant
Bart.Caſtren.& alij in l.4. C.his quæ vi met.
cauſ.

24 Præterea proteſtatio † contraria facto ni-
hil operatur; nam accipere triticum,& prote-
ſtari,ſe nolle,vel non teneri illud accipere,sūt
incompatibilia,Surd. conſ. 143. num.9. ergo
non afficit talis proteſtatio, cum nō vitiet,ſed
25 vitietur; Nam faciens actum † contrarium
proteſtationi,ab illa dicitur recedere, late in
terminis Surd.conſ.136.num.43.44.vbi ſub-
dit poſt Angel.quod proteſtans aduerſario, ſe
non obſeruaturum contractum, niſi aduerſa-
rius quoq; obſeruet, dicitur illius contractus
diſſolutionem remiſiſſe.

Nec releuat exceptio falſitatis oppoſitę cō-
tra Sonzonium,qui prius dixerit, frumentum
apud ſe depoſitum fuiſſe a Nigrono, & in re-
ſponſione data præcepto ſibi tranſmiſſo dixiſ-
ſe fertur frumentum illud fuiſſe apud ſe depo-
ſitatum a Gratiadeo Vita; Quia, Vita habuit
in mandatis a Nigrono conſignandi frumen-
tum illud Fachetto,& ideo illud prius depoſi-
tauit ad Sonzonium,adeo quod Vita præbuit
nudum miniſterium in faciendo tale depoſitū
frumenti Nigroni,Quid (inquam) intereſt,
an meum frumentum per me depoſitetur, vel
per alterum intuitu meo? Quocirca bene ſe
geſſit Sonzonius in vtroq; eius dicto, quia tra
dens nomine meo,vel conſignans frumentum
26 ſeu illud deponens † apud aliquem, perinde
eſt,ac ſi ego illud depoſitaſſem,quia vtroq; ca-
ſu frumentum eſt meum,licet depoſitum fue-
rit factum alterius miniſterio: Mago. Deciſ.
Florent.43.num.13.14.Ioan.de Amic. conſ.
124.num.7.Ceph.conſ.740.in fine. Sed cir-
ca hoc vlterius non immoror,cum abunde fue
rit ſatisfactum iſti exceptioni per Excellētiſſ.
D.Patrimonialem in ſuis doctiſſimis lucubra
tionibus.

Quatenus etiam obijceretur, adhuc rema-
nere D. Furgę fideiuſſori ius opponendi cōtra
Nigronum,vltra iam obiecta per Fachettum,
ex quo illi competunt exceptiones competen-
tes principali debitori,& ius fuit quæſitum ip
ſi fideiuſſori aduerſus Nigronum non implen
tem ex ſui parte.

Reſpondetur, ſatis conſtare ex pręallegatis
nullum ius validum fuiſſe quæſitum Fachetto
aduerſus Nigronum,ſed bene Nigrono cōtra
Fachettum,& quo ad geſta,vel omiſſa ante cō
tractum fideiuſſionis omnia dicuntur fuiſſe
appro-

Digitized by Google

approbatã,& reſpectiue remiſsa per ipſum fi-
27 deiuſsorem quia fideiubens † ad inſtantiam
alterius in aliquo contractu dicitur neceſsario
ipſum contractum approbare l.1.§.ſed & ſi ſer
ui.ff.quod iuſsu,Surd.conſ.114.num.26. qui-
28 nimo † dicitur fateri,ſe nullum ius habere cũ
illa re pro qua fideiuſſit Barzi.Deciſ.70.n.25.
& ſibi totaliter præiudicat Bertaz. de Iuſtru.
clauſ.39.Gloſ.2.num.4.& ſi ex parte Fachet-
ti nil validum fuit oppoſitum,nec denuo oppo
ni poſſit,multo minus opponi poteſt per Fur-
gam,qui nil aliud poteſt opponere contra Ni
gronum vltra iam adducta per Fachettũ, quę
tamen ſunt nullius ponderis,maxime cum de-
fecerint ambo Fachettus, & Furga in eorum
29 ſalutari,vt dixi,& quod † principali reo non
prodeſt,nec fideiuſsori prodeſse poteſt, Bart.
in l.ſi unus §.pactus ne peteret ff.de pact.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Mater non poteſt dare tutorem ſuis filijs in poteſtate aui paterni exiſtentibus.*
2 *Mater non poteſt dare tutorem filijs ſub poteſtate aui paterni reſpectu perſonarum,nec etiam reſpectu rerum.*
3 *Mater poteſt diſponere,quod pater filiorum inſtitutorum, vel quilibet alius habens illos in poteſtate nullum penitus habeat participium in bonis filijs relictis.*
4 *Mater poteſt tutorem dare filijs inſtitutis.*
5 *Mater poteſt extraneo relinquere adminiſtrationem bonorum relictorum ſuis filijs exiſtentibus in poteſtate aui, & etiam aperte priuare poteſt auum dicta adminiſtratione.*
6 *Inhabilis ad accipiendum tutelam poteſt eſſe adminiſtrator bonorum teſtoris relictorum filio impuberi iuxta formam Teſtamenti.*
7 *Mater vidua poteſt diſponere ad libitum de bonis ſuis excepta legitima.*
8 *Tutor Teſtamentarius relictus a matre confirmari debet per Iudicis Decretum.*
9 *Tutores in confirmatione promittant vtilia tantũ facere, & inutilia prætermittere, nec aliquid vltra expreſſe promittant.*
10 *Tutor legitimus per omiſſionem defenſionis pupilli, & alia ſimilia caſſatur à tutela, & cura.*
11 *Clauſula obligatoria exiſtens in teſtamento,ſcilicet quod tutor teneatur facere omnia, quæ de Iure tenetur,addito iuramẽti vinculo ſufficit.*

ARGVMENTVM.

Mater poteſt dare tutorem in Teſtamento filijs inſtitutis, exiſtentibus in poteſtate aui paterni, & prohibere etiam quod aui, vel viri non habeant participium in dictis bonis, & hoc ſuper bonis dictis filijs relictis,dempta legitima.

CONSILIVM. CLXI.

Actiones meæ à Domino.

REQVISITVS quid ſentiã, circa dationem tutorum & curatorum factam per quondam Illuſtrem D. Maraſcam Illuſtr. Dominis ſuis filijs, an ſcilicet ſubſiſtat nec ne.

1 Arbitror illam ſubſiſtere.nam licet mater †
non poſſit dare tutorem filijs ſuis,exiſtentibus
maxime in poteſtate aui paterni. l.1. ff. teſta.
tutel.§.fin.Inſtit.de patr.poteſt.l.1.ff.tutel. &
late probat Thom.Docci.conſ.69.col.1.Mon
ta.de tuto.cap.8.num.38.nedum reſpectu per
ſonarum ipſorum filiorum, ſed nec etiam re-
2 ſpectu rerum † vel bonorum,vt per eund.Doc
ci.vbi ſupra.num.4.
Attamẽ in præſenti caſu cum Domina Ma
raſca vidua dictos filios ſuos ſibi hæredes vni-
uerſales inſtituerit,illiſque certos tutores,cu-
ratores,& adminiſtratores,reſpectu ſcilicet bo
norum,& hæreditatis ipſius teſtatricis, dede-
rit,eoſdemq; tutores in codicillis etiam con-
firmauerit,expreſse prohibendo,ne Dominus
Garzotus auus paternus dictorum filiorum vl
lo pacto poſſit ſe ingerere in adminiſtratione
præfatorum filiorum,& nepotum reſpectiue,
reſpectu bonorum,& hæreditatis ipſius codi-
cillantis,dubio procul in eam deuenio ſenten
tiã, 9 (legitima prædictis filijs debita ad ſum
mum excepta) præcitata tutorum datio va-
leat,& præcipue accedente iudicis confirma-
3 tione.Quia mater † poteſt diſponere, vt pater
filiorum per eam inſtitutorum vel quilibet
alius habens illos in poteſtate, nullum peni-
tus habeat participium in bonis per eam reli-
ctis dictis filijs,tex in auth.vt liceat matri, &
4 auiæ,in princ. Poteſt (inquam) mater † filio
per eam inſtituto tutorem dare, quia dicitur
potius dari rebus quam perſonæ.l. pater hære
di.ff.teſta.tutel.l.mater teſtamento.C.teſtam.
tutel.Clemens de patr.poteſt. effectu 14.nu.
5.Montan.de tutor.cap.8.num.38.& ſequ. &
5 matrem † poſſe relinquere extraneo bonorum
admi-

Digitized by Google

adminiſtrationem relictorum filijs ſuis exiſtē-
tibus in poteſtate aui, ipſumq; auum aperte
priuare dicta adminiſtratione, tradit Socin.
6 iun.conſ.59.num.34.in 3.Siquidem non † va
lens accipere tutelam formalem, poteſt tamen
ſuſcipere adminiſtrationem bonorum teſtato
ris relictorum filio impuberi ad formam teſta
menti, late D.Surd.conſ.428.num.14.in ſecū
da quæſtione.num.14.vſque ad fin.vbi in ſpe
cie num.21.poſt Din. Bar.& alios, ait, actum
dandi tutorem, & adminiſtratorem eſſe diui-
duum, quia quis poteſt eſſe adminiſtrator, nō
autem tutor, ex quo tutela data ab extraneo
minori habenti alium tutorem reſoluitur in
adminiſtrationem, vt in caſu iſto.

Nec dicatur, bona matris ad filios ſpectare
ex diſpoſitione iuris municipalis titulo, de do
te per maritum lucranda, quo cauetur, bona
dotalia deſcendere in filios poſt mortem ma-
tris, quo in caſu non videtur ſuſtinēda matris
diſpoſitio circa illorum bonorum adminiſtra-
tionem.

Quia reſpondetur, ſtatutum illud non ar-
7 ctare viduam, quæ † eo non obſtante poteſt,
ſaltem excepta legitima, pro libito diſponere
de bonis ſuis, vt per Burſ.conſ.164.num.28.
8 Non etiam releuat ſi dicatur, tutorem † te-
ſtamentarium a matre relictum debere confir
mari per iudicis decretum, cum fragile ſit ma-
tris conſilium, vt poſt alios firmat Monta. de
tuto.cap.8.num.38.& confirmationem iſtam
9 eſſe nullam, quia tutores † in confirmatione
promiſerunt vtilia tantum facere & inutilia
prætermittere, non autem expreſſe promiſe-
runt pupillos defendere, nec vnquam illos in-
defenſos relinquere l.fin.§.omnem. vbi Doct.
admin.tuto.Bar.in l.legitimos. ff. legit. tutel.
10 vbi ait † ex tali omiſſione vidiſſe caſſari, & ir-
ritari plures tutelas, & curas. ſequitur alios ad
ducendo Rimin iun.conſ.247.num.10.vſque
17.& conſ.437.num.72.& ſeq. Anguil.conſ.
46.num.18.Idem Rimin.conſ.656.num.17.
& conſ.809.num.89.
11 Quia reſpondetur, ſufficere adeſſe † clauſu-
lam obligatoriam faciendi alia omnia, ad quę
tutores de iure tenentur, addito iuramenti vin
culo, vt in præſenti caſu, vt per Rotam deciſ.
373.num.3.par.1.in nouiſs.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V. D.

SVMMARIVM.

1 *Minor a Principe habilitatus ad omnes actus, cō
tractus, & diſtractus non alienat ſtabilia ſine de
creto, niſi ad inhabilitationem exprimatur.*
2 *Venia ætatis tollit quidem reſtitutionem in inte-
grum non autem actus nullitatem.*
3 *Minor habilitatus ad vendendum certum præ-
dium tenetur coram Iudice iuſtificare cauſam il
lud vendendi.*
4 *Habilitatus ad vendendum feudum tenetur ſerua
re cæteras ſolemnitates.*
5 *Monachus diſpenſatus ad teſtandum arctatur ad
ſolemnitates teſtamentarias ſeruandas.*
6 *Licentia data patri alienandi bona filij intelligi-
tur ſeruatis ſolemnitatibus, & cum Iudicis de-
creto.*
7 *Ratificatio non validat actum nullum, vbi non cō
ſtat ratificantem habuiſſe notitiam nullitatum.*
8 *Quod nullum eſt ratificari nequit maxime vbi
nullitas conſiſtit in ſubſtantialibus.*
9 *Nullitas ex defectu ſolemnitatum per ſolum ſu-
peruenientem conſenſum non ſanatur.*
10 *Ratificatio eſt triplicis generis, expreſſa, tacita,
& mixta.*
11 *Præſumptiones duæ eiuſdem facti vnico ritu da-
ri non poſſunt.*
12 *Ratificatio valida vt inducatur requiritur ſcien
tia in ratificante iuris, & facti.*
13 *Actus nullus nullam virtutem, effectum, nec exe-
quutionem habet.*
14 *Conſenſui nil magis eſt contrarium quam error.*

ARGVMENTVM.

Ratificatio actus nulli non inducitur quan-
do ratificans non habuit ſcientiam iuris,
& qualitatum actus ratificati.

CONSILIVM. CLXII.

Actiones meæ à Domino.

PVNCTVS controuerſiæ ver-
tentis inter Illuſtres Dominos
fratres de Gazijs, & D. Octauiū
de Vbertis reducitur; Quod in-
ueſtitura bobulcarum ſexdecim
in quibus continentur bobulcæ
ſex controuerſæ, & ſi nulla ſit, tamquam facta
ſine ſolennitatibus ſtatutarijs requiſitis in cō
tractibus minorum. Attamen cum fuerit rati
ficata a dictis DD.Fratribus vigore cuiuſdam
ceſſionis per eos factæ de iure exigendi annuā
præſtantiam a dicto D.Vberto, ipſi D.Fratres
illas conſequi non valeant tamquam eorum
præcipuas.

Id tamē nequaquam vim facit ex pluribus.
Primo dicta ceſſio continet ius exigendi,
quod reſpicit dominium directum, & conſe-
quenter non poteſt verificari reſpectu ſex bo-
bulcarum terræ aſſignatarum Dominis Fra-
tribus pro liuellis debitis decurſis, & non ſolu-
tis a D.

tis a D.Vberto,quæ quidem aſſignatio fuit fa
cta ſuper vtili dominio,non autem ſuper dire-
cto,vt conſtat,ergo.

1 Secundoquia † impetrans veniam ætatis a
Principe ad omnes contractus, & diſtractus
&c.non poteſt alienare ſtabilia ſine decreto,
niſi id in habilitatione ſpecifice exprimatur.
Dec.conſ.403.num.10.Bertaz.conſ.ciuil.12.
num.20.vbi multos adducit. Quod procedit
nedum ſi Princeps ad vnicum actum, ſed in-
differenter,& in omnibus & per omnia dictũ
minorem habilitauerit Contard. in l. vnic. li-
mit 8.num.18.C. ſi de momen. poſſeſſ. Cald.
de reſtit.in integr.verb.Implorat.in integr.re-
2 ſtit.num.49.quia † venia ætatis tollit quidem
reſtitutionem in integrum, non autem actus
nullitatem.Montã.de tuto.cap.33.num.76.&
ſeq.vbi ampliat etiam conſtito de verſione pe
cuniæ in rem minoris,cum hoc non validet a-
lienationem rei ſtabilis. Quinimo fortius etiã
ſi Princeps habilitaſſet minorem ad venden-
dum ſpecialiter certum prædium minoris,quo
3 in caſu decreto opus non eſt, † adhuc tenetur
minor habilitatus iuſtificare cauſam legitimã
vendendi illud prædium,coram iudice. Azo
in ſumma.C.tit.quand.decret.opus non eſt.
n.1.Gloſ.& Salic.in l.2.C.eo.tit.late deciſ.Ro
tæ Romanæ 84.num.4.& ſeq.par.2.in noniſ-
ſimis omnino videnda,in qua etiam ſubiungi
tur;Quod ſi minor tali in caſu cauſam iuſtam
vendendi expreſſerit in precib.Principis por-
rectis pro obtinenda habilitatione,adhuc ta-
lis expreſſio non ſufficit,niſi idem coram iudi-
ce probetur,cum talis expreſſio ſeruiat pro iu-
ſtificatione licentiæ de vendendo non autem
pro ſupplendis ſolemnitatibus a iure requiſi-
4 tis.Ita in ſimili dicimus † habilitatum ad ven-
ditionem feudi teneri ſeruare cæteras ſolem-
5 nitates,& † monachum diſpenſatum ad teſta-
menti factionem arctari ad ſolemnitates teſta
6 mentarias ſeruandas,ſicuti † licentia data pa-
tri,vt poſſit alienare bona filij intelligitur ſer-
uatis ſolemnitatibus,& cum iudicis decreto,
de quibus omnibus Menoch.de recuper. poſ-
ſeſſ.remed.6.num.24.& ſeq.

Tertio inueſtitura facta dictarum terrarum
Domino Vberto fuit nõ ſimpliciter nulla, ſed
omnino,& totaliter nulla, tamquam facta a
falſo Curatore:Nullibi enim conſtat, nec con
ſtare poteſt,D. Franciſcum Aliprandum fuiſ-
ſe Curatorem generalem dictorum Domino-
rum Fratrum,nec ſpecialem ad illum actũ in-
ueſtiendi,ſeu concedendi dictas terras in em-
7 phyteuſim D.Vberto.Cum † igitur ex tali de-
fectu huiuſmodi inueſtitura ſit omnino nulla,
non potuit dici medio dictæ ceſſionis ratifica-
ta,maxime cum nullibi conſtet,dictos Domi-
nos Fratres tempore ceſſionis habuiſſe noti-
tiam qualitatum,nullitatum, & defectum di-
ctæ Inueſtituræ, vt præciſe poſt Gabr. notat
Maſcar.de probat.concluſ.1255.nu.50. Hinc
8 in propoſito dicitur,† quod nullum eſt ratifi-
cari nequit,maxime quando nullitas conſiſtit
in ſubſtantialibus,de quibus partes non poſ-
9 ſunt diſponere,vt in præſenti caſu, † vbi nulli
tas non conſiſtit in defectu conſenſus, ſed ſo-
lemnitatum,& ideo per ſolum ſuperuenientẽ
conſenſum non poteſt ſanari Natta conſ.262
num. 10.D.Surd.conſ.183.num.35.

10 Quarto aduertendum eſt,† dari triplex ge-
nus ratificationis.Prima eſt expreſſa,claris, &
ſpecificis verbis enuntiata. Secunda eſt taci-
ta ex ſolo temporis curſu reſultans. Tertia eſt
mixta,quæ ex aliquo facto præſumptiue indu
citur,de quibus diffuſe Meno.de recuper.poſ.
remed.15.num.112.& ſeq.& conſ.561.num.
19.& ſeq.Quarum duæ poſteriores nunquam
operantur,nec iuridice inductæ cenſentur,ni-
ſi aperte conſtet, ipſum ratificantem notitiã
habuiſſe contractus,vel actus ratificandi,cum
omnibus ſuis qualitatibus,alias non ſubſiſtit:
11 quia † ſequerentur duæ præſumptiones eiuſ-
dem facti vnico ictu,nempe quod ſic faciendo
præſumeretur ratificare actum præcedentem,
& quod illius actus & omnium eius qualitatũ
ſcientiam habuiſſe credatur,quod eſt abſonũ,
late Menoch.d.conſ.561.num.19. & 20. vbi
multos adducit.& num.40. verſ. Non enim
12 ex eo. Hinc dicitur † ad inducendam validã
ratificationem requiri in ratificante ſcientiã
iuris,& facti Bal.conſ.322.num.1.verſ.Præte
rea.in 2.ſim.Pret.conſ.3.num. 21. Quo fit in
propoſito,vt cum Domini fratres non cogno-
uerint qualitatem,& defectus dictæ inueſtitu
ræ, nullius ſit ponderis præfata præſumptiua
ratificatio. Quinimo crediderunt illam ſubſi-
ſtere,cum in ceſſione dicatur, illos facere di-
ctam ceſſionem virtute,& in executionem an-
tecedentis Inueſtituræ,ex quibus verbis colli
gitur,illos pro certo tenuiſſe,illam eſſe validã,
13 quia † actus nullus nullam virtutem, effectũ,
nec executionem habet.c. Nõ præſtat.de reg.
iur.in 6.l.4.§.condemnatum.ff.re iudic. late
Hond.conſ.32.num.85.& ſeq.in 1. Vnde ſe-
quitur,quod cum crediderint illam conceſſio-
nem tenere,& veram eſſe, quod tamen eſt er-
roneum,non poſſit dici,aliquam ratificationẽ
14 ex tali ceſſione reſultare, cum † nil ſit magis
contrarium conſenſui,quam error. Ita firmat
Corn.conſ.293.num.19.verſ.Et inſuper non
habuerunt in 3.Meno.d.conſ. 561. num. 40.
verſ.Ita etiam vere loquuntur.

Non etiam videtur omittendum, aſſigna-
tionem iſtarum bobulcarum ſex fuiſſe factam
die 14.Iunij 1586.cuius ignorantiam habuit
D.inueſtiens, nec ipſi fratres vnquam ſcien-
tiam

Digitized by Google

tiam habuerunt talis aſsignationis, niſi hinc poſt paucos dies, & poſt dictam ceſsionem, vt etiam ſuo iuramento probare parati ſunt, vltra quod eorum ignorantia præſumitur, merito nullius eſt ponderis dicta inueſtitura, nec illis officit dicta ceſsio.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

ARGVMENTVM.

Creditor chirographarius poſterior virtute apochæ trino teſte munitæ non præfertur anteriori habenti ſimplicem ſcripturam, quando aliunde probatur priuatam eſſe veram.

SVMMARIVM.

1 *Creditor chirographarius poſterior habens appocham tribus teſtibus ſubſcriptam præfertur priori habenti ſchedulam nullo teſte munitam.*

2 *Creditor inſtrumentarius poſterior præfertur anteriori habenti chirographum non ſubſcriptum, & ibi de ratione.*

3 *Creditor inſtrumentarius poſterior præfertur anteriori habenti ſimplicem ſcripturam, licet ex poſt fuerit adiuta publico inſtrumento.*

4 *Scriptura ſolemnis, vel publica non tollit fidem priuatæ, quando conſtat priuatam eſſe veram.*

5 *Præſumptio cedit veritati.*

6 *Suſpicione ſcripturæ purgata fides illius remanet illibata.*

7 *Chirographi veritate fides & virtus poteſt probari teſtibus de veritate contentorum in ea deponentibus, ſeu de ſubſtantia contractus.*

8 *Anterioritas, vel hypotheca non requirit de neceſsitate ſcripturam, ſed ſolo conſenſu contrahitur, & teſtibus probatur.*

9 *Scriptura priuata vt tertio præiudicet debet probari tribus teſtibus de tempore præciſo atteſtantibus, contra tamen quod duo tantum teſtes ſufficiant num 10.*

11 *Iudæi in contractibus contra Chriſtianum teſtificari poſſunt, præcipue in Ciuitate Mantuæ ex ordine patriæ.*

12 *Hebræorum atteſtationibus regulariter ſtatur vbi talis extat conſuetudo, præcipue ſi ſint proxenetæ, & concurrant aliæ præſumptiones, & adminicula.*

13 *Mercatorum controuerſiæ iuris apices reijciunt.*

14 *Scripturis ſimplicibus inter mercatores de conſuetudine plena fides datur.*

15 *Scriptura priuata vbi probat inter mercatores, probat etiam contra tertium.*

16 *Scripturæ ſimplici mercatoris integri, & fidelis indubitatæ fides adhibetur.*

17 *Præſumptiones multæ ſimul iunctæ ſatis iuuant ad inducendam fidem ſcripturæ priuatæ.*

CONSILIVM. CLXIII.

Actiones meæ à Domino.

DVBIVM facere videtur aduerſus Dominum Norſam,
1 quod † creditor chirographarius vigore apochæ a tribus
teſtibus ſubſcriptæ vtcunque
poſterior præfertur alteri creditori chirographario habenti ſchedulam ſim
plicem nullo teſte munitam. per text. in l. ſcri-
pturas. C. qui potio. in pign. talis (inquam) te
ſtiũ ſubſcriptio dat robur ſchedulæ, ac ſi eſſet
inſtrumentum publicum, & efficitur ſcriptura
ſolemnis. Vnde habens huiuſmodi chirogra
2 phum præfertur, ſicuti † præfertur creditor po
ſterior inſtrumentarius præcitato creditori an
teriori d. l. ſcripturas. Negus. de pignor. 2. mẽ-
br. quintæ partis num. 30. Rip. in l. priuilegia.
num 24. ff. priuil. credit. Magon. deciſ. Floren.
122. num. 1. & ſeq. Deciſ. Genuæ 13. num. 31.
Ratio eſt, ob fraudem, ſeu periculum antidatę
ne ſit in arbitrio debitoris colludere cum ali-
quo, & tollere ius quæſitum vero creditori. An
char. conſ. 28. col. 1. Bal. conſ. 198. nu. 4. in 1.
Magon. d. deciſ. 122. num. 3. & nouiſsime Ca-
3 ball. conſ. 121. num. 4. Idque † procedit etiam
ſi talis ſcriptura ſimplex fuerit ex poſt adiu-
ta per inſtrumentum publicum, vt poſt Anch.
tradit Rip. d. num. 24.

Vere tamen prædicta non faciunt negotiũ
contra dictum Norſam, conſtito de veritate il
lius chirographi, & conſequenter ceſsãte frau
4 de, & colluſione debitoris, quia † ſcriptura ſo-
lemnis, vel publica non tollit fidem priuatæ,
quando conſtat priuatam eſſe veram. Siqui-
dem tex. in d. l. ſcripturas. C. qui potio. in pig.
habe. fundat ſe in præſumptione, nempe quod
ſcriptura publica, vel ſolemnis ſit verior, &
5 credibilior, † præſumptio autem cedit verita-
ti. Ita in puncto tradit Bald. d. conſ. 198. num.
5. in 1. Tiraq. de retr. conuent. Glo. 7. num. 55.
56. Mago. d. deciſ. 122. num. 5. Burſat. conſil.
203. num. 3. Caball. conſ. 150. num. 19. dicẽs,
6 † qđ ſuſpicione ſcripturæ purgata fides illius
remanet illibata. Decia. conſ. 11. num. 140. &
ſeq. in 1. Menoch. conſ. 787. nu. 6. & 7. Papon.
conſ. 48.

conſ.48.num.25.Theſau.iuu.quæſt.89.num.
4.verſ. Tertio facit.

7 Veritas † autem, fides, & virtus chirogra-
phi poteſt probari per teſtes deponẽtes de ve-
ritate conteutorum in ſchedula, ſeu atteſtan-
tes de ſubſtantia, & veritate cõtractus in ſche
dula contenti, vel enuntiati Bal. d. conſ. 128.
num.5. Magon.d.deciſ.122.num.11.12.Bur.
d.conſ.103.num.2.& 6. verſ. Non obſtant.
Frauc.deciſ.95.num.6.& 7.diceus par eſſe, vt
fiat probatio per teſtes ſubſcriptos, vel aliun-
de, dummodo conſtet de veritate, & fraus
ceſſet.

Idque militat etiam quoad anterioritatem
vel hypothecam in præiudicium aliorum cre-
8 ditorum, quia † anterioritas, vel bypotheca
non requirit de neceſſitate ſcripturam, ſed ſo-
lo conſenſu contrahitur, merito teſtibus pro-
bari poteſt, l.1.ff.pignor. actio.l. contrahitur.
ff.piguor. Odd.conſ.100.num.86.& ſeq. An-
ch.q.10.num.4.5.in 1.Caball.conſ. 121. nu.
2.Burſ.d.conſ.103.nu.2.& ſeq.Theſaur. iun.
9 quæſt.89.per totam. Dummodo tamen † atte
ſtentur de tempore præciſo ipſius ſcripturæ,
& hypothecæ in ea cõtractæ, adeo quod aper-
te conſtet, illam fuiſſe contractam ante aliam
ſcripturam ſolemnem, vel publicam, alias ta-
lis probatio non præiudicaret tertio. Odd.d.
conſ.100.num.89. Burſ.d.conſ.103.num.2.
Theſau.iun.quæſt.89.num.8. & ſaltem ſiut
tres teſtes id aſſeuerantes, cum agatur de pre-
iudicio tertij, vt placuit Odd.d.conſ.100. nu.
87.& ſeq.Theſau.d.q.89.num.6.

10 Quinimo † duos teſtes ſufficere, etiam in
præiudicium tertij, deponentes de veritate
ſcripturæ, plures tenuerunt, & eſt communis
opinio, vt elicitur ex adductis per Deciſ. Geu.
188.num.4.Tiraqu.de retract. conuent. §.1.
Gloſ.7.num.59. Anch. quæſt.10. per totam.
par.1.Crau.de antiqu.tempo. par. 1. Sectio.
quæritur.nu.8.Gabr.tit.de probat.conclu.10
num. 1.& 2.iuncto num.9.Burſ.conſ.103.nu.
2.vbi alios adducit Ioſ.Ludo. deciſ. Peruſ. 7.
num 13.Feliu.in c.2.col.2.verſ. Tertia decla-
ratio.de fid.inſtrum.

11 Etiam ſi illi teſtes eſſent Iudæi, quia † in cõ
tractibus. Iudæi coutra Chriſtianum poſſunt
teſtificari. Viui.opi.982.num.12.Maſcard.de
probat.concluſ.944.num.11.Burſ.conſ.285.
num.17.maxime in ciuitate Mautuæ, ſtante
ordine patriæ Mantuanæ, teſte Burſ.d. conſ.
12 385.num.31.verſ. Eodem iure † ſtatur (in-
quam) regulariter atteſtationibus Hebræo-
rum in locis, in quibus talis extat conſuetudo
Farin.de teſtib.quæſt.56.num.235. & præci-
pue ſi tales teſtes fuerint proxenetæ, ad tradi-
ta per eundem Farin.quæſt. 60. num. 419. &
etiam concurrentibus alijs adminiculis, &
coniecturis, de quibus infra, Maſcar.d.concl.
944.num.14.

Addatur ergo prædictis, in præſenti caſu
agi de contractu geſto inter mercatores, inter
quos deciduntur cauſæ ex æquitate, cum inter
13 illos agatur ſub bona fide, & ideo † iuris api
ces in illorum controuerſijs reijciuntur. Bald.
conſ.198.num.5.in 1.Deciſ.Genuæ 153. nu.
8.& in puncto Burſ.conſ.103.num.7. 8. vbi
14 poſt alios dicit, † talibus ſcripturis ſimplici-
bus inter mercatores celebratis plenam fidem
de conſuetudine dari. Idem probat Meno. lo-
15 co mox citando in verſ. Quinto accedit. & †
quando datur fides ſcripturæ mercatoris, ſeu
ſcripturæ priuatæ confectæ inter mercatores,
illa etiam probat contra tertium. vt plene do-
cet Menoch. conſ. 787. num. 5. vbi alios ad-
ducit.

Et plurimum iuuat integritas dicti Domi-
ni Norſæ, qui ſemper, vt eſt notiſſimum, fuit
16 mercator integer, & fidelis, vnde † ſcripturæ
iſti ſimplici indubitata fides debet adhiberi.
Decian.conſ.11.num.136.in 1.& num. ſequ.
17 vbi ſubdit † multas præſumptiones ſimul iun
ctas multum iuuare in materia iſta. vnde non
eſt cur dubitetur de illius bono iure, ſtantibus
prænarratis.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Dotare filiam eſt munus paternum, non autem maternum.

2 Mater diues nõ tenetur alere filiam inopem aliũde habentem alimenta.

3 Dotare non tenetur, qui alimenta præſtare cogi non poteſt.

4 Dos & alimenta non recipiunt reiterationem.

5 Dotare filiam quotieſcunq; tenetur mater, dotem quantitati alimentorum correſpondere ſufficit

6 Ob cauſam quicquid percipitur, ſecundum illam cauſam moderari debet.

7 Maritus tenetur alere vxorem ſiue dotatam, ſiue non etiam ſi fructus dotis conſtitutæ ſibi ab vxore non ſufficiant pro alimentis.

8 Alimenta quæ debentur a matre filiæ egenæ iudicis officio, & ex æquitate debentur.

9 Pater tenetur alere filiam Iudicis officio.

10 Mater alens filiam egenam dicitur ſubintrare locum patris.

11 Alimenta vbi quis aliunde percipit, ceſſat Iudicis officium, & æquitas.

12 Dos aureorum quinque millium eſt diuitis mulieris.

13 Mater

13 *Mater non tenetur dotare filiam, ceſſante neceſſitate, & quare. num. 14.*

15 *Mater diues tenetur dotare filiam inopem ex cauſa probabili, & qua dicatur cauſa probabilis. num. 16.*

17 *Mater in ſubſidium, & quando pater non eſt ſoluendo tenetur dotare filiam; etiam quanda filia fuiſſet ab auia, vel ab alio extraneo dotata. num. 18. & quando hoc procedat. num. 20.*

19 *Filia dotata ab extraneo congrua dotis conſtitutionem de bonis paternis petere poteſt.*

21 *Auia paterna non tenetur dotare neptem, qua in caſu dotis conſtituenda dicitur perſona extranea. num. 22.*

23 *Dos data ab auia dicitur aduentitia non autem profectitia.*

24 *Dos data ab auia non imputatur nepti in legitimam.*

25 *Argumentum ab alimentis ad dotem procedit affirmatiue, non autem negatiue, ſed pracipue quando num 26.*

27 *Pater non tenetur alere filiam diuitem ſed quidē illam dotare.*

28 *Mater tenetur dotare filiam pauperem, & nuptā, vel ſaltem ſupplementum congrua dotis praſtare non habita ratione alimentarum. ſed competenter ad ratam legitima, & quare. num. 29.*

30 *Mater quando ob inopiam patris tenetur dotare filiam dicitur ſubrogata a lege loco patris.*

31 *Pater tenetur dotare filiam ne dum vt nubere poſſit, ſed quia eſt pater.*

32 *Filia poteſt petere dotem in bonis maternis, & ſi ab extraneo dotata, quando contemplatione ſui ipſius dotata fuit, & quare. num. 33.*

34 *Pauper dicitur ille, qui ne dum caret rebus neceſſarijs ad vita ſuſtentationem ſed etiam qui non habet conuenientia ad conditionem ſui ſtatus.*

35 *Pauper dicitur, & quis egere intelligitur quando ſecundum dignitatem perſona, & familia non poteſt viuere.*

36 *Vxor incompetenter dotata non dicitur diues, licet maritus ſit diues.*

37 *Vxori pauperi datur quarta in bonis mariti.*

ARGVMENTVM.

Filia nobilis pauper dotata ab auia de bonis ipſius auię intuitu ipſius dotatæ petere poteſt ne dum ſupplementum dotis, ſed dotem integram vſque ad legitimam ſibi debitam in bonis matris diuitis.

CONSILIVM. CLXIV.

Actiones mea à Domino.

QVAESTIO proponitur: An mater diues teneatur ad ſupplementum congruæ dotis dandę filiæ pauperi, & ex patre paupere, dotatæ tamen ab auia paterna in aureis quinq; mille, ſuppoſito, quod dicta dos aureorum quinque millium non ſit condecens ipſi filiæ nobili, habita ratione temporum, conſuetudinis ciuitatis, qualitatis mariti, & natalium ipſius filię & dotium alijs fœminis eiuſdem familiæ alias conſtitutarum.

Et videtur dicendum, nequaquam matrē, vtcunq; diuitem, teneri ad ſupplementum cō
1 gruæ dotis, quia † dotare filiam eſt munus paternum non maternum. l. neq; mater. vbi Doctor. C. iur. dot. maxime quando filia eſt nu-
2 pta & dotata. Nam qua ratione † mater diues non tenetur alere filiam inopem, aliunde tamen alimenta habentem ad tradita per D. Surd. de alimen. tit. 1. quæſ. 14. ita nec eam do-
3 tare dotatam, quia qui non tenetur alere, ad † dotandum cogi nequit. D. Surd. d. q. 14. num.
4 12. & dos † & alimenta non recipiunt reiterationem. Alex. conſ. 134. num. 9. in 6. & dato, quod aliquo in caſu mater teneatur dotare fi-
5 liam, attamen huiuſmodi dos † tenetur reſpōdere quantitati alimentorum, & ideo ſat eſt, quod ad alimenta ſufficiat, & non vltra, ſecundum Alex. poſt Bar. in l. 1. num. 21. verſ. Item ſatis tolerabile. ff. ſolut. matr. Nam quidquid
6 † ob cauſam pręcipitur, debet ſecundum illā cauſam moderari, vt in propoſito tradit Bald. in d. l. neq; mater num. 3. C. iur. dot. Quo fit,
7 vt cum † maritus teneatur alere vxorem, ſiue dotatam, ſiue indotatam, & ſiue habeat alimēta aliunde, ſiue non, & etiam ſi fructus dotis cōſtitutæ ſibi ab vxore non ſufficiant pro alimētis, vt diffuſe probat D. Surd. de alimen. tit. 1. quæſt. 32. vtique ad præfatum ſupplementum
8 non tenetur mater, quia talia † alimenta (iuxta quæ dos danda à matre reduci ſolet) debētur a matre filiæ egenæ iudicis officio ex æqui-
9 tate. Siquidem pater † tenetur alere filiam iudicis officio. l. ſi quis a liberis. in prin. ff. lib. agnoſ. late D. Surd. de alimen. tit. 3. quæſt. 1. num. 1. ergo & mater tenetur ad dicta alimen-
10 ta iudicis officio, cum † ipſa in tali caſu pietatis ſubintret locum patris, & mariti reſpectiue. Idem D. Surd. d. quæſt. 14. num. 9. in fin. & ſeq. At iudicis officium, & æquitas prædicta
11 ceſſat, nec datur ei, qui aliunde † alimenta percipit. d. l. ſi quis a liberis. §. 1. ff. lib. agnoſ. D.

Surd.

Surd.vbi ſuprà tit. 1.q.108.num.4.& q. 112.
num.31.Ergo nec poteſt militare reſpectu do
tis dandæ dotatæ,& ita arguit Coraſ. in l. qui
liberos.num. 53.verſ. Ego vero quandoq; ff.
12 rit.nupt.Addatur,filiam dotatam † in aureis
quinq; millibus eſſe diuitem,& conſequenter
matrem non poſſe cogi ad dotandum,quia &
ſi aliquando mater teneatur dotare filiã, qua-
13 tenus adeſt neceſſitas,ceſſante † neceſſitate nõ
14 tenetur. nam talis coactio eſt † ſubſidiaria,
non regularis.Ita in terminis tradit Rip. in d.
l. 1.num.80.vbi Bologn.num.125.ff. ſol. ma-
tr.D.Surd.de alimen. d.tit. 1.q.14.num.16.

Diligentius tamen conſiderando,arbitror,
matrem diuitem teneri ad dictum ſupplemen
tum congruæ dotis filiæ inopi aſſignandæ:
15 Quia † mater diues tenetur dotare filiam ino
pem ex cauſa probabili.d.l. neq; mater. vbi
16 Doct.C.iur.dot.quæ quidem probabilis † cau
ſa verificatur in egeſtate filiæ habentis patrẽ
17 non ſoluendo,nam in † ſubſidium tenetur ma
ter diues ad illius dotationem Bald.Salic. &
alij in d.l.neq; mater.Bart. ac cæteri ſcribẽtes
in d.l. 1.ff.ſolut.matr.& de communiori mul-
tos adducendo teſtatur D.Surd. de alimen.d.
tit.1.q.14.num. 12. & ſeq. Idq; procedit etiã
18 † ſi filia ab auia,ſeu ab alio extraneo fuerit do
tata,quia nihilominus dotis congruæ ſupple-
mentum in bonis maternis pete[illegible]e poteſt. Nã
19 ſicuti filia † dotata ab extraneo poteſt petere
a patre conſtitutionem dotis congruæ de pa-
trimonio patris. Bal.Nouel. in l. 1. num. mihi
108.ff.ſolut. matr. vel ſaltem ſupplementum
congruæ dotis.Idem Bal.Nouell.de dot.par.6
priuil.48. in fin.Ita etiam de bonis maternis,
20 maxime † quando extraneus filiam non dota
uit contemplatione matris,vt poſt eundẽ Bal.
Nouel.firmat Mandel.conſ.456.num. 5. vt in
caſu iſto,in quo matris contemplatio fuit ex-
preſſe excluſa,ſtante reſeruatione iurium ſibi
facta per filiam in actu dotationis contra bo-
na matris,& in præſentia auiæ dotantis,vt mi
21 hi ſupponitur in facto. Vltra quod † auia pa-
terna nullo in caſu tenetur dotare neptem, &
22 dicitur perſona † extranea in materia iſta, &
conſequenter non poteſt dici,quod dotem de
derit contemplatione matris.Alexa.conſ. 31.
num. 5.in 4.& conſ. 138.num. 3. in 5. Menoc.
conſ. 151.num. 11.& conſ.183.nu.14.& ideo
23 talis † dos dicitur aduentitia,non autem pro-
fectitia.Alex.Menoch.vbi ſupra.Craſſ. de ſuc
ceſſ.§.legitima.q.24.num.2.ex quibus infero,
quod præfata dos data nepti ab auia, tamquã
24 aduentitia eidem non † imputatur in legiti-
mam.Mandel.conſ.558.nu.5.Craſſ. alios con
gerens d.q.24.num. 1.& ſeq. Alex. & Menoc.
locis mox citatis. Vnde videtur dicendum,
ipſam matrem nedum in hoc caſu teneri ad
ſupplementum congruæ dotis,ſed in totum te
neri competenter dotare filiam, habita ratio-
ne quantitatis legitimæ,vt infra dicam in de-
clinatione obiectorum,in qua legitima ſibi de
bita in bonis maternis non deber quoquo mo
do imputari dos data ab auia.

25 Non obſtant modo contraria. Nam † ar-
gumentum ab alimentis ad dotem valet qui-
dem affirmatiue, vt obligatus alere teneatur
dotare, non tamen abſolute procedit negati-
26 ue,maxime † quando militat diuerſa ratio, &
quando contrarium reperitur in iure cautum.
27 Ideo videmus † filiam diuitem a patre non a-
lendam,nihilominus a patre dotandam eſſe.l.
fin.vbi Gloſ.Bal.Ang. & alij.C. dot. promiſs.
Euerar.in centur.cap.29.col.pen.verſ.Et pro-
cedit hæc argumentatio.D. Surd. de alim. tit.
1.q.14.num.14.& latius tit.fin.q 1.num. 10.
& ſeq.vbi late explicat, quando procedat ar-
gumentum de alimentis ad dotem. Hoc vnũ
28 eſt in caſu iſto,matrem † filiam pauperem, &
nuptam teneri dotare, vel ſaltem ſupplemen-
tum congruæ dotis præſtare, non quidem ha-
bita ratione alimentorum,vt voluit Alex. d.l.
1.nu.21.ſed competenter ad ratam legitimæ,
29 nam † ex quo mater illi oneri oblig[illegible]tur in de
fectum patris, eodem modo tenetur d[illegible]re,
quo pater cogebatur. Ita præciſe concludit Ri
pa in d.l. 1.nu.79.verſ. Sed ego dubito. ſequi-
tur Bologn.ibidem num. 124.ff.ſolut.matrim.
D.Surd.d.tit. 1.q.14.num. 16.Quibus nõ ob-
ſtat,quod dictum eſt,ſcilicet dotem non reci-
pere reiterationem,quia hic non agitur de no
ua dote integraliter conſtituenda, ſed de ſup-
plenda dote ad congruitatem,vt declarat Bal.
Nouel.de dote par. 6. priuil.48.in fine.Quini
30 mo dico,quod † mater in caſu iſto ſubrogatur
a lege loco patris.d.l.neq; mater. Et ideo ſicu-
31 ti pater † tenetur dotare filiam,nedum vt nu-
bere poſſit,ſed quia eſt pater,vt probat in pro
poſito Ruin.d.l. 1.num. 131.ff.ſolut.matr.Co-
raſi.in l.qui liberos.num.55.ff.rit.nupt.Ita ma
ter tenetur dotare filiam pauperem, quia ma-
32 ter,adeo quod † filia iſta poteſt petere aliam
dotem in bonis maternis,licet fuerit ab extra
nea perſona dotata contemplatione ſui ipſius
iuxta Gl.in l.ea lege.§. obligamur.ff.act.& ob
lig.& dicta per Mandel. conſ. 456. num.5. nã
33 ex † contemplatione perſonæ, cuius intuitu
dos conſtituitur, regulatur dotis reiteratio,
Meritò ſi ab extraneo dotatur mulier contem
platione ipſius dotatæ,non autem dotare de-
bentis,datur reiteratio dotis,vt in caſu iſto,a-
lias ſecus,quod etiam placuit Ruin.d. l. 1. nu.
131.in fin.ff.ſolu.matr.Hinc fit,vt dixi,quod
dos data ab extraneo contemplatione dotatę,
illi in legitimam non imputatur,& conſequen
ter nec in dotem congruam loco legitimę eidẽ
debitam

Digitized by Google

debitam in bonis patris vel matris dotare debentis.

Quatenus autem fuit dictum, mulierē iſtā nobilem in aureis quinq; millibus dotatam eſſe diuitem, & ideo ceſſare rationem ll. neq; mater. C. iur. dot. Reſpondetur, illam nedum
34 † pauperem dici, qui caret rebus neceſſarijs ad vitæ ſuſtentationem, ſed etiam qui non habet conuenientia ad conditionem ſui ſtatus, Bal. in l. ſi quis ad declinādum. col. 2. verſ. Circa tertium. C. Epiſc. & Cler. Alios adducit, & ſequitur Natta conſ. 590. num. 14. & pauperē
35 intelligi inſpecta qualitate perſonę, cum † egere dicatur, qui ſecundum dignitatem perſonę, & familiæ viuere non poteſt, poſt Dec. & alios teſtatur Ceph. conſ. 564. num. 9. Nec diuitiæ
36 mariti faciunt, vt vxor † incompetenter dotata dicatur diues, vt probat Crau. conſ. 164. nu. 3. & ſeq. Idq; optime colligitur ex auth. præte-
37 rea. C. vnd. vit. & vxor. vbi † vxori pauperi datur quarta in bonis mariti diuitis, quæ prouiſio non fuiſſet neceſſaria, ſi mariti facultates, & diuitiæ dicerentur communicatæ vxori. Idē Crau. vbi ſupra num. 5. Vltra quod repeti poteſt, quod ſupra dixi, nempe diuitias reſultantes ex dote data ab extraneo contemplatione dotatæ, non autem dotare debētis, non excludere reiterationem dotis debitæ in bonis obligati ad dotandum.

Concludo igitur ex prædictis, filiam nobilem pauperem dotatam ab auia de bonis ipſius auiæ intuitu ipſius dotatæ poſſe petere nedum ſupplementum congruæ dotis, ſed etiam dotem integram vſque ad quantitatem legitimæ ſibi debitæ in bonis matris diuitis.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Soror ſemel excluſa ab hæreditate patris, perpetuo non durat excluſa ab hæreditate patris contra num. 4.*

2 *Cauſa teſtati facit ſilere cauſam inteſtati.*

3 *Fideicommiſſarius dicitur ſuccedere teſtatori, non grauato.*

4 *Fœmina non ſuccedit in emphyteuſi, eccleſiaſtica niſi expreſſe fuerit inuitata in primordiali conceſſione, Deciſ. Surd. 95. reprobatur.*

5 *Fœmina non ſuccedit in emphyteuſi eccleſiaſtica, niſi ſit conceſſa pro ſe, & hæredibus.*

6 *Emphyteuſis in dubio interpretatur conceſſa pro maſculis tantum.*

7 *Conſortes dicuntur illi, qui coæqualiter, & eodem temporis ictu participant de dominio rei.*

8 *Conſortium, participatio ſeu ſocietas, alio non cōſtito ſunt quid perſonale.*

9 *Cauſa teſtati dicitur reducta ad cauſam inteſtati, vbi ſucceſsio nullum commodum affert.*

10 *Lucro hæreditatis ex teſtamento ceſſante, ob recuſationem hæredum, res reducitur ad cauſam inteſtati.*

A R G V M E N T V M.

Fęmina ſemel excluſa ab hæreditate patris perpetuo durat excluſa, improbata Deciſ. Surdi. 95.

Fęmina non venit ad emphyteuſim eccleſiaſticam etiam in defectum maſculorū, niſi fuerit vocata in conceſſione per verba indifferentia apta comprehendere tam maſculos quam fęminas.

C O N S I L I V M CLXV.

Actiones meæ a Domino.

IN cauſa Grapella dubium facere videtur aduerſus Venerabilem Præpoſiturā, quod in præſenti caſu agitur de emphyteu
1 ſi paterna, & extat † ſoror fratrum defunctorum, quæ licet fuerit ſemel excluſa ab hæreditate patris, non tamen perpetuo durat excluſa ab hæreditate fratris, prout alias fuit deciſum a Perill. Senatu deciſ. Surdi 95. in fine.

Augetur difficultas, quod pręfata ſoror fuit excluſa non virtute ſtatuti, ſed vigore teſtamēti paterni eam excludentis temporaliter, (extantibus ſcilicet filijs & eorum filijs,) non autem ſimpliciter & perpetuo, adeo quod ipſius ſororis vocatio dicitur potius ſuſpenſa quam excluſa, & conſequenter ceſſante cauſa excluſionis, illius ſucceſſio admitti debet, nec eſt dubitandum, ſtandum eſſe diſpoſitioni teſtamentariæ & paternæ nulla habita ratione iuris mu
2 nicipalis ex regula, † quod cauſa teſtati facit ſilere cauſam inteſtati, adeo quod dicta ſoror videtur admittenda tamquam filia & hæres
3 fratris ex alia vulgata regula, Quod † veniens ex fideicommiſſo dicitur ſuccedere teſtatori non grauato. Hæc inquam ſunt verba motiui excitati a Perill. Senatu.

Non tamen hucuſque puto audiendam eſſe dictam ſororem in præiudicium Venerabilis Præpoſituræ bonum ius fouentis in præſenti cauſa, prout alias fuit abunde probatum in præcedētibus iuris allegationibus, adeo quod ſupereſt tantummodo præallegata obſtacula remouere.

Seruato

Seruato igitur ordine motiui dicitur non eſſe tutam omnino opinionem relatam in dicta deciſ.95. Quatenus dicitur fœminam eſſe de ſui natura capacem emphyteuſis eccleſiaſticę, & idcirco ſemel excluſam non durare in perpetua excluſione. Quia multi non infimi nominis Doctores audacter, & probabilibus funda
4 mentis probarunt † fęminam nequaquam poſſe capere emphyteuſim Eccleſiæ, niſi ad illam verbis explicitis & ſpecificis fuerit inuitata in primordiali conceſſione (de qua vocatione nō conſtat in præſenti facti ſpecie.) Ita poſt plurimos aſſerit Corbul. de caduc. emphyt. ob lin. finit. nu.6. & ſeq. late Anguil. conſ. 100. Zoanner. lib.3. rer. quotid. cap.3. & diffuſe Rimin. iun. conſ.764. num.9. & ſeq. & per tot. Qui omnes vltra per eos relat i atteſtati ſunt non ſuffi cere verba implicita & communia ſeu indifferentia ad comprehenſionem fęminæ in huiuſmodi ſucceſſione.

Præterea circunſcripta veritate præſentis quæſtionis, id abſolute ab omnibus receptum
5 eſt † fœminam nūquam capere emphyteuſim Eccleſiæ, nec in ſubſidium ſeu in defectum maſculorum, niſi ſaltem ad illa fuerit vocata per verba inſita in cōceſſione, indifferentia ac cōmunia, ac de ſui proprietate apta comprehendere tam maſculos quam fœminas (prout in conceſſione pro ſe hæredibus, quia verbum, Hæres, æquè conuenit maſculis ſicut fœminis vt in caſu præcitatæ deciſionis num.12. & per tot.) alias ſecus, vt poſt Bero. aduertit Clar. in §. emphyteuſis. q.32. verſ. Hæc tamen concluſio intelligenda. Idq; admittitur in prædicta deciſ.95. num.13. cum alijs pluribus concordantibus per eundem D. Surd. conſ. 100. nu. 15. & ſeq. & conſ.140. nu.21. & ſeq. & declarat optime Anguill. conſ.100. num.43. & ſeq. Roſent. de feud. cap.7. concluſ.36. num.8. At de talibus verbis nullibi conſtat. Quinimo in
6 dubio † ſemper interpretatur conceſſionē fuiſſe factam pro ſolis maſculis tanquam minus Eccleſiæ oneroſam, & vt citius finiatur. Meno. conſ.111. nu.42. in fine. & latius in terminis Rim. iun. conſ.764. nu.22. & ſeq. Borgni. dec. 31. nu.308. in 2. & clarius in dec.45. nu.20. & nu.43. in 1. Ioſ. Ludo. dec. Luca. 29. num.30.

Nec prædictis vim facit quod legitur in inueſtitura Dominorum de Sancto Marco, fuiſſe ceſſum ius exigendi certam, annuam penſionem a conſortibus de Grapellis, quia ex hoc non colligitur ſeminas fuiſſe comprehenſas in primordiali cōceſſione emphyteuſis pręſūptę, de qua in antecedentibus iuris allegation ib.

Præterea ex abundanti dicitur verbum illud (conſortibus) nullo pacto in hac facti ſpe
7 cie fœminis conuenire: Quia † illi dicuntur cōſortes, qui coæqualiter & eodem temporis ictu participāt de dominio rei, adeo quod paria sūt dicere conſortes & participes ſeu ēt ſocij, ex l. 1. vbi Doc. C. conſort. eiuſd. lit. Bal. in l. dudū in fi. vbi Salic. in prin. C. contrah. empt. dec. ſ. Genuæ 14. nu.23. D. Surd. cōſ.441. n.28. cum igitur legatur ſolos maſculos fuiſſe cōſortes & participes conceſſionis iſtius, non pōt dici in illorum defectū admitti fęminas, quæ ante nō
8 participarunt, quia † conſortium & participatio ſeu etiam ſocietas ſunt quid perſonale alio non conſtito, merito non poteſt dici participationem maſculorum ſucceſſiue ſecundum caſuum & temporum contingētias fore fęminis communicandam maxime in materia ſtricta, & ad Eccleſiæ præiudicium, conferunt tradit. per Rimin. iun. conſ.764. num.24.

Ex prædictis igitur patet non eſſe curandū de teſtamento patris, qui non potuit ex ſui habito alterare præſumptam conceſſionem emphyteuſis minus oneroſam Eccleſiæ & ſolis maſculis conuenientē, quo fit, vt teſtamentū illud nil lucri afferre poſſit præfatæ mulieri non valenti ſuccedere ex ſui naturā in tali emphy-
9 teuſi, & conſequenter, † reſpectu iſtius ſucceſſionis nullū commodū afferentis, cauſa teſtati dicitur redacta ad cām inteſtati, vt ēt admonet Pret. de vlti. vol. fol.126. col.2. nu.4. quia ceſſante lucro hæreditatis ex teſtamento res reducitur ad cām inteſtati ob recuſationē hæredū. Inſt. de leg. Falc. in prin. & conſequenter tollitur ēt ex hoc altera regula, quod. ſ. in fideicommiſſo ſuccedatur teſtatori non grauato, quia tali in caſu ceſſat prorſus ſucceſſio teſtatori ex parte mulieris non comprehenſæ in cōceſſione emphyteuſis Eccleſiæ. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Donans non cenſetur dare animo compenſandi, cū donatio ſit debitum voluntarium.*
2 *Legatum eſt donatio.*
3 *Legatum imputatur in quartā uxori inopi debit*
4 *Quarta uxori inopi debita in bonis viri diuitis dicitur debitum legale, & neceſſarium.*
5 *Quarta debetur vxori inopi, prædecedente marito teſtato, vel inteſtato, cum illius detractio ne queat prohiberi.*
6 *Legatum dicitur relictum animo compenſandi quando procedit debitum neceſſarium.*
7 *Debitum voluntarium vbi præcedit legatum, ceſſat voluntas compenſandi.*
8 *Donatio inter viuos non compenſatur cum debito neceſſario.*
9 *Donatio facta vxori a marito, non compenſatur cum dote in teſtamento a viro confeſſata.*
10 *Obligatus ex neceſſitate legis, vel ſtatuti legem [illegible] dicitur habere animum compenſandi, [illegible]*

roſi teneatur voluntaria quia id nõ præſumitur
niſi fuerit expreſſum & num. 13

11 *Compenſatio non fit de debito, & credito ex diuerſis cauſis, nec de debito, & credito diuerſarũ perſonarum.*

12 *Quarta vxori debita in bonis viri debetur iudicio legis, donatio autem iudicio hominis.*

13 *Compenſatio non admittitur de ſpecie ad quantitatem, maxime in vltimis voluntatibus, & vbi agitur de debito voluntario.*

14 *Compenſatio cenſetur excluſa quando teſtator legat vxori quartam partem bonorum ſuorum.*

ARGVMENTVM.

Donatio inter viuos facta per maritum vxori ante contractum matrimonij, non imputatur in quartam ipſi vxori inopi debitam in bonis viri.

CONSILIVM CLXVI.

Actiones meæ à Domino.

IN quæſtione propoſita; An in
quartam vxori inopi debitã in
bonis viri imputetur donatio
quingentorum aureorum inter
viuos facta dictæ mulieri ante
cõtractum matrimonium, & ſim
pliciter abſq; intuitu, ſeu contemplatione ma-
trimonij.

Alias dixi, & nunc repeto, dictam quartam
dictæ vxori de iure ſpectantem, ac iure legati
illi met a marito relictam, eidem abſolute de-
beti vna cum quantitate antea donata, ex quo
1 † donatio eſt debitum voluntarium, & conſe-
quenter non cenſetur legaſſe animo compen-
ſandi, vt late poſt alios probat D. Surd. conſil.
112. nu. 42. & nu. 63. verſ. Non obſtat itaq; &
num. ſeq.

Nec vim faciũt pertinaciter allegata per D.
Battainum. Nam pace tanti viri non faciũt ad
rem, nec merentur reſponſum, excepto tantũ-
2 modo primo fundamento, vbi ait, quod † lega
tum eſt donat. Inſt. leg. in prin. ſ. legatũ. ff. leg.
3 1. Vnde cum † legatũ relictũ vxori imputetur
in dictam portionẽ Auth. pręterea. in fi. C. vnd.
vir. & vxor. Idem dicendum eſt in donatione
prædicta. ſed vere nec iſtud facit ad rhombũ,
vt mox patebit in infraſcriptis reſponſionibus,
quarum ſingulæ ſeruiũt etiam pro fundamẽ-
tis præfcutis concluſionis.

4 Reſpondetur. n. primo, † huiuſmodi quartã
eſſe debitum legale, & neceſſariũ. Turret. cõſ.
5 10. n. 3. in 2. † quia debetur vxori inopi, marito
prædecedente teſtato, vel inteſtato, ac eo inui-
to. Celſ. Vgo. conſ. 4. nu. 3. cum nec illius detra
ctionem poſſit aliquo pacto prohibere. Bertaz.
conſ. ciuil. 79. nu. 31. Sim. Pret. de interpr. vlt.
6 volun. fol. 135. nu. 32. Nimirum igitur, † ſi lega
tum imputetur, quia cum præcedat debitum
neceſſarium, legatum illud dicitur relictũ ani-
mo compenſandi. Ita Iaſ. in d. Auth. præterea.
nu. 18. Alex. conſ. 7. nu. 16. in 6. vbi optime lo-
7 quitur in propoſito iſto. Hinc dicitur, † quod ſi
debitum voluntarium pręcedit legatum, ceſſat
voluntas compenſandi, ſecus ſi ſubſequatur.
Bal. in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. nu. 4. ff. ſolut.
matrim. Idem igitur dicendum eſt in donatio-
ne præambula legati.

Reſpondetur, ſecundo, aliud eſſe in legato,
aliud in donatione. Siquidem etſi legatum tã-
quam quid præcedens ex actu vltimæ volunta
tis dicatur relictum animo compenſandi cum
debito neceſſario, ſecus tamen in donatione
8 inter viuos, † quia non etiam compenſatur cũ
tali neceſſario debito, vt poſt Soc. firmat Med.
de compenſat. par. 1. q. 31. num. 4.

Reſpondetur tertio: legatum quartæ proue
nit ab vltima voluntate, donatio autem a con-
tractu, modo inter talia debita ceſſat compen-
9 ſatio, & merito † donatio facta vxori a marito
non compenſatur cum dote a marito in ſuo te
ſtãmento confeſſata. Alex. conſ. 7. nu. 16. in 6.
Ideo dixit Iaſ. conſ. 123. in 2. dub. in prin. iũct.
ver. Tertio pro iſta parte, in 4. Quod quidquid
caueatur in Auth. præterea. talis eſt doctrina
10 omnium ſcribentium, † vt obligatus ex neceſ
ſitate legis, vel ſtatuti, tunc ſi legat, dicitur ha-
bere animum compenſandi: Ratio eſt, quia in
neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. At quan-
do quis tenetur volantarie, & ex proprio con-
tractu, legando, non dicitur compenſaſſe, niſi
id expreſſe affirmauerit: alios adducit & ſequi
tur D. Surd. conſ. 112. nu. 42.

Reſpondetur quarto: huiuſmodi quartam
deberi iſti mulieri vxori teſtatoris legantis, do
nationem autem deberi tamquam perſonæ ex
traneæ, & vti ſimplici donatariæ, & conſequen
ter prædicta debentur ex diuerſa cauſa & tam-
11 quam diuerſis perſonis. At † de debito & cre-
dito ex diuerſis cauſis non fit compenſatio, vt
præter alios ſcribit Borgni. de tuto. num. 220.
Burſ. conſ. 106. num. 2. Pedro. conſ. 28. num.
15. Confert Turrett. conſ. 10. nu. 15. 16. in 2.
nec de debito & credito diuerſarum perſona-
rum, vt in optimo ſimili probat Menoch. conſ.
195. num. 14. & ſequ. ſequitur Pedro. d. conſ.
28. num. 11.

12 Reſpondetur quinto, † quarta debetur iudi
cio legis, donatio autem iudicio hominis, non
igitur compenſantur cum proueniant a diuer-
ſo fonte. Iaſ. in d. auth. Præterea. num. 13. Rui.
conſ. 75. num. 21. & ſeq. in 2.

Reſpon-

Reſpondetur ſexto. Legatum conſiſtit in
ſpecie, & in quota bonorum, donatio autem
13 in quantitate. Modo † de ſpecie ad quanti-
tatem non admittitur compenſatio. Rimin. in
d. auth. Præterea. col. fin. late in propoſito Tu
rett. conſil. 10. num. 13. in 2. maxime in vlti-
mis voluntatibus, & quando agitur de debito
voluntario compenſando, niſi conſtet de ex-
preſſa mente diſponentis late D. Surd. conſi.
112. num. 61. & ſeq. & num. 100. & ſeq. vſq;
ad fin. Menoch. conſil. 162. nume. 24. Medic.
de compenſat. par. 1. quæſt. 3. & in puncto d.
par. 1. q. 32.

Reſpondetur ſeptimo ex abundanti, quod
14 ſi † teſtator legando dixit, ſe relinquere vxori
quartam partem bonorum ſuorum, vel quar-
tam partem in bonis ſuis, cenſetur excluſiſſe
compenſationem, quia bona dicuntur dedu-
cto ere, & lucro alieno. l. ſubſignatum. §. bona.
ff. verbor. ſignif. clare Bald. in l. ſi cum dotem.
§. ſi pater. ff. ſolu. matrim. Medic. de compenſ.
par. 1. quæſt. 32. num. 4. veſ. Quarto fallit. diſ-
fuſe Turret. conſil. 10. num. 18. in 2.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Alueus derelictus incremento, aut eſt a naturali aquarum curſu, vel hominis facto euenit, primo ſpectat od Principem, ſecundo ad ſubditum.*

2 *Aluens derelictus facto hominis ſpectat ad Prin cipem, ſecus ſi habita fuerit licentia a Principe, vel id factum fuit ob publicom vtilitatem.*

3 *Alueus derelictus ex facto mero priuatorum, effi citur Principis imperantis, & non ſubditorum ibidem prædia odiacentia habentium.*

4 *Aluens vetus derelictus facto priuatorum inſcio Principe, ſpectat od Principem.*

5 *Aluei derelicti incrementum, facto hominis, oc quiritur vicinis, quando illud opus legitime foctum ſit.*

6 *Flumen Olei eſt nouigabile habẽs acquarum cur ſum perennem & perpetuum, & eſt publicum.*

7 *Flumina omnio reputantur publica, niſi priuata probentur.*

8 *Flumina publica inter regalia Principis reſerua ta numerantur.*

9 *Flumina publico dicuntur propria Principis per cuius territorium diſcurrunt.*

10 *Priuato non licet aquam a ſolito curſu diuertere.*

ARGVMENTVM.

Alueus derelictus facto hominis non haben tis licentiam à Principe, nec ob publicam vtilitatem ſpectat ad Principem imperan tem, cum ſit de regalibus Principis.

CONSILIVM CLXVII.

Actiones meæ à Domino.

DVbitatur a Perilluſtri Magiſtrã
tu aduerſus Sereniſſimam Ca
meram alueum antiquum flu
minis Olei, de quo in cauſa,
vtcunque etiam a dicto flumi-
ne derelictum facto, ac induſtria hominis, ac-
quiri priuatis perſonis prædia dicto alueo de-
relicto adiacentia habentibus, non aurẽ Prin-
cipi, ex quo leges tractantes de tali aluei de-
1 relicti incremento † nullatenus diſtinguunt,
an id a naturali aquarum curſu, vel hominis
facto euenerit, prout in puncto fuit deciſum
per Caſſiod. deciſ. vlt. tit. de acquir. rer. domi.
part. 2. Alciat. conſil. 119. Mandel. conſil. 82.
& Matt. conſil. 55. quib. addo ego Brun. conſ.
55. Bero. conſil. 146. nume. 18. & ſequ. in 3. &
Aymo. de alluuio. lib. 1. cap. 9. in princ. Curt.
iun. conſ. 250. in 3.

Ego tamen in præſenti facti ſpecie deſcen-
do in contrariam ſententiam; nam circumſcri
pta veritate dictorum per Caſſiodor. & ſequa-
2 ces, de quibus ſupra, cum contrarium † late
probauerit poſt Glo. Ioan. Fab. & Arct. Curt.
ſen. conſil. 72. col. penult. verſ. Aduertat etiam
dignitas veſtra, quod ruptum Padi, & col. fin.
in addit. verſ. Quoties enim opere, & diffuſe,
ac omnino videndus Veggi. conſi. 1. num. 37.
vſque ad fin. quem ſequitur, ac late compro-
bat Socin. iun. conſil. 28. num. 23. & per totũ.
in 4. vbi etiam num. 31. de magis communi te
ſtatur. Certe omnes hinc inde pręcitati in hoc
vnum concurrunt, quod ſi huiuſmodi dereli-
ctio aluei facto hominis executa, fuerit facta
abſque licentia, iuſſu, vel authoritate Princi-
pis, nec ob publicam vtilitatem, ſed tantum-
3 modo ex facto mero † priuatorum, efficitur di
ctus alueus Principis imperantis, & non ſub-
ditorum ibidem prædia adiacentia habentiũ.
Ita enim declarando diſtinguit Caſſiod. d. de-
ciſ. vlt. nu. 11. verſ. Nec obſtat d. l. 1. & nu. ſeq.
Idem ait Natt. d. conſ. 55. nu. 3. verſ. Et hoc ac-
cedente indulgentia Principis. Sicuti etiam
admonet Mandel. d. conſ. 82. nu. 1. in fi. verſ.
Proueniente facto hominis, ſcilicet licito. &
nu. 4. verſ. Ex eo etiam patet. & nu. 5. verſ. Tũc
accedente conſenſu Principis. & verſ. Dum-
modo interueniant cætera habilia. Ita etiam
declarat Cur. iun. d. conſ. 250. nu. 16. verſ. Vn
de etiam tenendo. & nume. 32. verſ. Non ob-
ſtat etiam dum dicebatur. & pariter late tradit
Bero. d. conſ. 146. nu. 23. 24. & 39. Concordat
ſic vt ſupra diſtinguendo latiſsime Curt. iun.
Veggi. d. conſ. 1. nu. 85. in fin. verſ. Et quantũ
ad propoſitum. & nu. 89. verſ. Et quod in caſu

noſtro.& nu.90.vſq; ad fin.quem ſequitur ſic diſtinguendo Soc.iun.d.conſ.28.nu.18.& 22 & ſeq.& nu.25.verſ.Non autem procedunt dicta iura.& nu.31.verſ.Vel ſecundo ſi vis intelligere dicta iura,& verſ.Poteſt etiam tertio dici.& nouiter poſt multos ita latiſsime aduertit Aymo.d.c.9.§.1.& 2.Cum igitur talis inciſio, ſeu diuerſio fluminis intuitu proprio, & ad priuatum commodum,inſcio Principe facta fue-
4 rit,nequaquam dici poteſt dictũ alueum † vetere effici proprium priuatorum, ſed Principis remanere,vt explicite docet Curr.ſen.d.conſ. 72.in locis præcitatis,quem nũcupatim ſequitur Veggi.d.nu.73.& ſeq.Soc.iun.d.num.21.

Confirmantur prędicta ex eo,quod alibi di-
5 citur,nempe incrementum aluei † derelicti opera hominis acquiri priuatis vicinis,intelligi debere dummodo illud opus ſit legitime factũ l.fi.C.alluuio. vt tradit Vegg.d.conſ.1.nu.80. verſ.Et ſimiliter ratio naturalis dictat. non tñ legitime,ſeu licite fuit facta præfata diuerſio, cum non cõſtet de Principis authoritate,& de
6 vtilitate publica,vt dixi.Siquidẽ flumen † Olei eſt nauigabile,habens aquarum curſũ perẽnẽ, & perpetuũ,ergo eſt publicum.l.1.§. non autẽ vbi Gl.l.quo minus.vbi Doc. ff.flum. Vegg.cõſil. 1.nu.1.& ſeq.Bero.conſ.140.nu.8.in 3. &
7 oĩa flumina † reputantur publica, niſi priuata probentur.Bero.d.conſ.140.n.16.Merito igi-
8 tur flumina † publica inter regalia Principi reſeruata numerãtur.c.1.tit.quę ſint regalia. Rolan.conſ.97.in 3.Broch.de feud.titu.de regal.
9 nu.30.& talia flumina † dicũtur propria Principis,per cuius territoriũ diſcurrũt.l. fluminũ. §.& plane.vbi Caſt & alij.ff.dam.infec. Vegg. d.conſ. 1.nu.3.Bero.d.conſ.140.nu.32.cũ cõcordantibus per D.Surd.cõſ.347.col.1.nõ igitur eſſe dẽt in poteſtate priuatorũ regalia Principis pro libito,ipſo Principe incõſulto, manumittere,ac de illis ad placitũ diſponere. Alias ſequeretur inconueniens,quod.ſ. vnicuiq; priuato ad ſui ipſius vtilitatem liceret alio fluminis curſum diuertere in vicinorũ detrimẽtũ, ꝗ eſt abſonum,quia continuo deueniretur ad ar-
10 ma,iõ fuit ſancitũ,non licere priuato † aquam a ſolito curſu diuertere l. Præſes.l. manifeſte. C.ſeru.& aq.D.Surd.d.conſ.347.num.10.

Quare intrepide cõcludo,alueũ conuerſũ,alio nõ cõſtito,Ser.Camerę fuiſſe & eſſe ꝓcipuũ.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 Fideiubens dicitur male vti ſubſtantia ſua.
2 Fideiuſſores perperam vtuntur bonis ſuis.
3 Fideiuſſor propriè debitor appellatur.
4 Fideiuſſor ſuo nomine, non ex contractu debitoris primarij conuenitur.
5 Fideiuſſorũ cõditio miſerabilis,& calamitoſa eſt.
6 Prohibitus alienare,dicitur etiam prohibitus facere actum,per quem ſequi poſsit alienatio.
7 Prohibitus alienare,nõ põt fideiubẽdo ſe obligare.
8 Fideiuſsio etiam in vita fideiubentis dicitur nulla quando adeſt expreſſa teſtatoris prohibitio.
9 Fideiuſsio tamquam nulla.nedum poteſt reuocari a filijs prohibiti ſed ẽt ab ipſo contrauenïente.
10 Fruſtra petitur quod ſtatim reſtituẽdum eſt, ſicut fruſtra expectatur quod profuturum non eſt.
11 Filius ſtatim ſecreta patris contrauẽtione admittitur patre excluſo ẽt ab vſufructu, licet in cõtinenti prohibitus alienationem reuocaret.
12 Filius hæres inſtitutus non poteſt retenta legitimą repudiare patris hæreditatem, ſed debet illã totam cum onere iniuncto acceptare.
13 Filius acceptando hæreditatem dicitur illam agnoſcere cum onere annexo.
14 Onus de non alienando non dicitur legitime iniũctum quando pater de bonis ſuis,excepta legitima in alium diſponere valens voluit bona omnia filio dimittere.
15 Trebellianica non detrahitur vbicunque priuatio inducitur a lege ita vt hæres contrauenïens præcepto teſtatoris illam deducere nequeat.
16 Pœna dicitur quicquid per teſtatorem ſua prohibitioni additur.
17 Nullitatis additio dicitur pœna,cum qualibet reſciſsio ſeu annullatio actus pœna ſit.
18 Datum ſub vna conditione ſub contraria cenſetur ademptum.
19 Teſtatoris mandata non ſeruans illico hæreditate priuatur.
20 Teſtator expreſſe prouidens certo caſu,nedum cenſetur velle ceſſare prouiſionem in caſu omiſſo, ſed etiam in eo vendicare locum contrariam prouiſionem.

A R G V M E N T V M.

Hæres grauatus fideiubens contra prohibitionem teſtatoris priuatur commodo hęreditatis,quæ defertur ſubſtitutis in pœnam contrauentionis.

C O N S I L I V M CLXVIII.

Actiones mea a Domino.

DE duobus principaliter dubitatur aduerſus filios D.Stephani Bellinzani circa eorum prætenſionem reſpectu fidei commiſſi,de quo in Actis.

Primo,quod nondum venerit caſus fideicõmiſſi importantis ex ſui natura bonorũ prohibitam alienationem,& conſequenter quod impediri nequit bonorum diſtractio, ſaltem ſaluis iuribus fideicommiſſi,

Secundo

Secundo,quod nec etiam venerit ille caſus
vigore fideiuſſionis factæ per Dominum Ste-
phanum expreſſe prohibitum fidejubere a te-
ſtatore,cum omni in caſu talis fideiuſſio ſubſi-
ſtat pro importantia legitimæ, & Trebelliani-
cæ.Pro reſiduo autem non fuit impoſita pęna
priuationis,adeo quod reducimur ad 1.caput.

Quæ quidem motiua apparenter admodũ
vrgere videntur, patiuntur tamen iuridicam
reſolutionem, attenta præcipue præſentis fa-
cti ſpecie.

Siquidem bonorum diſtractio ex aduerſo
prætenſa originem trahit a fideiuſſione facta
per D. Stephanum alterum ex filijs ipſius fi-
deicommittentis,contra tacitam , & expreſsã
ipſius patris teſtantis prohibitionem.Nã Do-
minus Lucas teſtator fecit ſtrictum fideicom-
miſſum in tota eius hæreditate ad commodũ
maſculorum ex eo deſcendentium in infinitũ,
quia mens,& firma intentio ipſius fuit , & eſt,
quod hæreditas illius ſtare , & permanere de-
beat in eius deſcendentes maſculos, vt ſupra .
In quo quidẽ fideicõmiſſo cõtinetur tacita bo
norũ diſtractio , & conſequenter etiam tacita
prohibitio fideiubẽdi,ſeu obligandi bona oc-
caſione fideiuſſionis. Vtrobiq;.n. militat eadẽ
1 ratio,quia † fideiubendo quis dicitur male vti
ſubſtantia ſua.Ang.in l.in perſonam.§. qui pe
cuniam.in prin.ff.pact. Hinc inoleuit adagiũ ,
Spopondiſti,præſto noxa eſt. Quare nõ ſine cã
2 multi dixerunt,† fideiuſſores perperam vti bo
nis ſuis.Franc.de fideiuſſ.in proęm.n.9.& 10.
3 Nimirum ſi † fideiuſſor proprie debitor appel-
latur.l.4.ff.ſolut.Doct.in l.1.ff.ſi cer.pet.Hart
man.lib.2.practic.obſeru.tit.29. cap.1.& id-
4 circo † ſuo nomine non autem ex cõtractu de-
bitoris primarij conuenitur.l.2.l.omiſſis.C.fi-
deiuſſ.Fran.de fideiuſſ.c.4.nu.68.& nu. 124.
5 & c.5.nu.140.Vbi † miſerabilem , ac calami-
toſam eſſe fideiuſſorum cõditionem teſtatur.
Quo fit,vt in prohibitione alienandi continea
tur prohibitio fideiubendi,per quam de facili
6 ad veram diſtractionem peruenitur , ex quo †
prohibitus alienare, dicitur ẽt prohibitus dare
occaſionem alienandi, ſeu facere actũ aliquẽ ,
per quem ſequi exinde poſſit alienatio.Glo.in
l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.verb.obli.Bal.in l.quo
ties.la 1.nu.1-C.fideiuſſ.Soc.cõſ.26.n.2.verſ.
Nã ille,qui non poteſt.in 3.Deci.conſ.445.n.
24.& ſeq.& conſ.479.nu.4.Id(inquam)eſt re
gulare,vt non valens alienare , nec actũ facere
poſſit,per quẽ ad alienationem poſſit perueni-
ri Nat.conſ.110.nu.11.Crau.conſ.170.nu.9.
Pariſ.conſ.12.nu.43.in 2.Ceph.cõſ.175.n.5.
Beci. conſ.25.nu.2.D.Surd.conſ.5.nu.40.&
ſeq.Alias eſſet in poteſtate grauatorum prohi
bitorũ voluntates ſubuertere teſtatorũ , quod
nullo pacto ferendũ eſt,vt in propoſito aduer-
tit Rugger.conſ.8.nu.67.& nu.74.in 1.Nil.n.
intereſt,vtrum quis alienet,vel actũ faciat cau
ſantẽ alienationẽ,l.codicillis,§.matre vbi Bar.
ff.leg.2.Tiraq.de retract.lignag.§.1. Glo. 14.
D.Surd.conſ.276.nu.13. Quare in propoſito
7 dico,quod † prohibitus diſtrahere, non poteſt
fideiubẽdo ſe obligare,vt late poſt Bal.& alios
probat Tiraq.de leg.connubial.Glo.mihi 3.q.
8.nu.97.& ſeq.Lambert.de contr.mulier. Gl.
1.quæſt.20.Boccat.ſuper conſtit.Piceni.Glo.
8.num.30.

Cum igitur teſtator , vltra præfatam tacitã
prohibitionem legalem,addiderit ẽt ipſiuſmet
teſtatoris expreſſam prohibitionem de ſe obli
gando pro fideiuſſione,dubio procul fideiuſſio
Domini Stephani prohibiti ab initio fuit nul-
la,nec vnquam tenuit,& conſequenter poteſt
ſemper & omni tempore,etiam adhuc viuente
D.Stephano,dicta fideiuſſio reuocari , & peti ,
illam nullam declarari, Nam etſi ex ſola tacita
prohibitione legali talis fideiuſſio ſuſtineretur
vſq; ad mortẽ fideiubentis,nec tali in caſu poſ
ſet dici veniſſe caſum fideicommiſſi ante mor-
8 tem fideiuſſoris: Attamen † cum ẽt fuerit addi
ta expreſſa prohibitio teſtatoris,nõ ẽt tenuit fi
deiuſſio in vita fideiubentis,ſed dicitur nulla,
& eſt reuocãda ad cõmodũ filiorũ præfati D.
Stephani,ſicuti idem dicitur in caſũ expreſſæ
prohibitionis alienandi (in qua cõtinetur pro
hibitio fideiubendi,vt dixi) Ita Gloſ in l. cũ
pater.§.liberti vbi Caſtr.nu.4.ff.leg.2.cũ plu-
rib.concordantib.per Bec.conſ.97.nu.6.7.Pe
tra de fideic.q.3.nu.2.& ſeq.& q.6.n.30.& q.
8.nu.254.Ceph.conſ.272.n.53.D.Surd. cõſ.
116.nu.18.& ſeq.Rugger.conſ.9.nu.18.in 1.
9 Quinimo † nedum filijs datur talis reuocatio,
& petitio annullandi fideiuſſionẽ, viuente pro
hibito contraueniente,ſed ẽt ipſi contrauenic-
ti,vt poſt Bal.Tiraq.Ceph.& alios firmat D.
Surd.conſ.116.nu. 20.late Magon.decif.Flo-
ren.92.nu.30.& deciſ.Luca.59.nu.11.

Non igitur deueniẽdũ eſt ad aliquã bonorũ
diſtractionẽ vigore dictæ fideiuſſionis,ex quo,
vt dixi,dato concurſu dictarũ prohibitionũ, ta
citæ,& expreſſæ,legis.ſ. & hominis illico fuit
10 reddita nulla,& ideo † fruſtra petitur ex aduer
ſo,quod ſtatim reſtituẽdũ eſt,iurib.notis & ve
re fruſtra expectatur,cuius euentus nõ eſt pro-
futurus. dec.Mant.183.n.8. Sicuti.n.facta bo
norũ alienatione contra expreſsã teſtatoris p-
hibitionẽ,illico ſine mora admittũtur illi , qui
11 actui nõ cõſenſerunt,adeo q † ſi pater contra-
uenit,ſtatim admittitur filius,nec patri tali in
caſu acquiritur vſusfructus . Alc. conſ.141.n.
6.& 7.in 5.cũ cõcordãtibus per Petr.de fideic.
quæſt.14.num.216.& ſeq.& quæſt.3.num.6.
Natt.conſil.144.nume.13. Bero. conſil.129.
nu. 15. in 2.Etiamſi in continenti prohibitus

dictam alienationem reuocaret, quia ſtatim
facta contrauentione fuit ius quæſitum filijs.
Natt.d.num.13.& conſil.145.num.18.Petra
de fideicom. quæſt.8.num.16.& num.62. Ita
pariter debent ſuccedere ſtatim facta fideiuſ-
ſione contenta in prohibitione tacita,& expli
cite enunciata in dicta expreſſa prohibitione
fideiubendi.

Nec reſpectu,ſeu pro rata legitimæ, & Tre
bellianicæ poteſt ſuſtineri præfata obligatio
fideiuſſionis, ſtante præallegata expreſſa te-
ſtatoris prohibitione de nõ fideiubendo. Quia
quo ad legitimam D. Stephanus ita contraue
nit menti teſtatoris obligando ſe pro impor-
tantia legitimæ,ſicuti ſi ſe obligaſſet vltra le-
gitimam. Licet enim teſtator non poſſit impo
nere onus legitimæ,tamen facit filium incide
re in penam amiſſionis hæreditatis, ſi contra-
12 uenit,ex quo enim † pater inſtituit D. Stepha
num hæredem vniuerſalem,ipſe non potuit re
tenta legitima repudiare hæreditatem, ſed de
buit (prout fecit) acceptare totam hæredita-
tem cum onere iniuncto. Cyn. Bal.& Salic. in
l.hæres inſtituta.C.impuber. Vnde fit, quod
onus iſtud de non valendo ſe obligare, non di
13 citur impoſitũ legitimæ, ſed hæreditati,† quã
filius acceptando dicitur implicite agnouiſſe
cum hoc onere tanquam connexo, & inſepa-
rabili.l.neminẽ.ff.leg.2.& ideo dicitur, quod
etſi alienatio facta contra prohibitionem va-
leat in præiudicium alienantis,& alienans pri
14 uetur hæreditate,(onus illud de non alienan-
do non dicitur iniunctum legitimæ, quando
pater,qui excepta legitima libere poterat di-
ſponere de bonis ſuis in quencũque alium vo-
luit bona omnia filio dimittere, Soc.iun.conſ.
87.num.6.& ſeq.in 3.Cephal.conſ.153. nu.
90.& ſeq.latiſsime D.Sur,videndus conſ.215
num.16. & per totum conſilium, vbi optime
decidit præſentem articulum quoad legitimã.

Reſpectu vero Trebellianicæ etiam dico, ꝙ
contrauenìens præcepto teſtatoris priuatur
omni commodo, ideo nec detrahit Trebellia
15 nicam. Quandocunque † enim priuatio indu-
citur a lege,non detrahitur Trebellianica, &
ideo fit, quod hæres veniens contra præceptũ
teſtatoris,& contra illius prohibitionem non
poteſt deducere Trebellianicam. Rui.conſ.47
num.17.& 48.num.18.in 2.Pret.de vlt.volu.
fol.367.num.30.latiſſime omnium ſatisfaciẽ-
do omnibus contrarijs tuetur Dom. Surdus
omnino videndus conſ.342.qui locus eſt co-
pioſus,ideo ſufficit allegari.

Nec dicatur in præſenti fideicõmiſſo penã
aliquã non fuiſſe impoſitã a teſtatore importã
tẽ priuationẽ hereditatis i caſũ cõtrauẽtionis.
16 Reſpondetur enim,quod† quando teſtator
aliquid addit ſuæ prohibitioni,illud additũ di
citur pena. Iaſ.in l.talis ſcriptura.n.16. ff. leg.
17 1.& ideo † additio nullitatis dicitur pena,ma
xime cum quælibet reſciſſio,ſeu annullatio a-
ctus dicatur pena.l.Senatus.ff.contr.emptio.
Rui.conſ.70.nu.3.in 1.Meno.conſ.165.n.12
& 169.nu.15.Mandel.cõſ.152.nu.3. Quę qui
dem pena nullitatis ſapit priuationẽ, maxime
cum etiam,circunſcripta dicta nullitate,inſur
18 rexerit priuatio de ſui natura,quia † datũ ſub
conditione aliqua,dicitur ſub contraria condi
tione ademptum.l. ſi legatum pure.l. legata
inutiliter.ff.alim.leg.D.Surd.conſ.294. nu.8.
19 Quilibet † enim non ſeruans mandata teſtato
ris priuatur illius hæreditate, & ſucceſſione.
Sim.Pret.de vlt.volun.fol.480.nu. 38.late Pa
riſ.conſ.19.nu.55.& ſeq.in 2.Morot.conſ. 68
nu.5.Rolan.conſ.70.nu.68.& ſeq.in 3. Gom.
in l.Tauri 40.nu.88. Ideo ſi teſtator inſtituit
D.Stephanũ cũ pacto expreſſo,quod non fide
iubeat,dicitur ipſo iure priuatus,ſi fideiuſſerit
20 ex quo † quãdo teſtator expreſſe prouidit cer
to caſu, nedum cenſetur velle quod ceſſet pro
uiſio in caſu omiſſo,ſed etiam cenſetur voluiſ
ſe in eo vendicare locum contrariæ diſpoſi-
tioni. Alexan.conſ.158.n.9. verſ. Quinto quia
in 6. D.Surd.d.conſ.294.num.8.& ideo cõclu
do, D.Stephanum dici omnino priuatum hæ-
reditate ad commodum eius filiorum in con-
tinenti ſuccedentium,dato caſu contrauẽtio-
nis,vt ſupra probatum eſt. Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter poteſt teſtificare de geſtis coram eo.*
2 *Arbiter admittitur in teſtem quando ex eius te-ſtificatu non poteſt reſultare neq; laus,neq; vituperium circa laudum latum,vel geſta per eũ.*
3 *Redditio rationis ſupponit adminiſtrationem.*
4 *Arbitro creditur ſuper eis,in quibus non iudicauit,quia ceſſat affectio.*
5 *Arbiter poteſt eſſe teſtis.*
6 *Iudex debet ſe informare ſummarie in cauſis difficilis probationis.*
7 *Arbiter admittitur ad examen in ſubſidium.*
8 *Arbiter admittitur ad examen quando alia coniectura concurrunt.*
9 *Arbitri dictum quando teſtis eſſe non poteſt habetur tanquam iudicis inſtructio.*
10 *Arbitri teſtimonium poteſt eſſe tale, quod plene probet.*

ARGVMENTVM.

Arbiter poteſt eſſe teſtis in eis,in quibus nõ iudicauit,quando neq; laus, neq; vituperium ex eius dicto reſultat, & ei creditur.

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM CLXIX.

Actionis mea a Domino.

QVAESTIO eſt; An arbiter
poſt laudum latum, poſſit exa-
minari coram alio iudice, illiuſ-
que aſſertioni ſtandum ſit.
Et concluſiue loquendo di-
co, illius dicto dandam eſſe fi-
dem, maxime attenta præſenti facti ſpecie.

Primo: quia in compromiſſo facto per Illu-
ſtres Dominos Fratres de Capilupis ex vna,
& Illuſtrem Dominam Lauiniam Picā ex al-
tera occaſione adminiſtrationis, de qua in cau
ſa, fuit data ampla, libera, & abſoluta poteſtas
Perilluſtribus Dominis arbitris decidendi,
terminandi, ac ſententiandi, tam de iure, quā
1 de facto, quo in caſu ſtatur † aſſertioni arbitri
etiam de geſtis coram eo. Ita poſt Butr. tradit.
Alex. in l. ſciendum. num. 25. verſ. Et ibi dicit,
eandem rationem. ff. verbo. obligat. Marcabr.
conſ. 66. num. 282. & ſeq.

2 Secundo: quando ex arbitri † teſtificatu il-
li non poteſt reſultare laus, vel vituperium cir
ca laudum latum, vel geſta per eum, dubio pro
cul admittitur in teſtem, & illi creditur. Abb.
in c. Cum a nobis. col. 3. in fin. verſ. Sed con-
corda. extr. teſtib. Campeg. de teſtibus. concl.
60. in 4. repulſa. diffuſe. Farin. de teſtib. quæſt.
60. num. 147. At depoſitio ſuper actu admini-
ſtrationis geſtæ per quond. Illuſtr. Dominum
Alphonſum communem patrem Dominorum
fratrum collitigantium non concernit validi-
tatem, vel nullitatem laudi, nec arbitri decus,
vel dedecus: Quia laudum conſiſtit ſuper qua
litate adminiſtrationis, non ſuper actu admi-
niſtrandi. Fuit namq; ſuppoſita in compro-
miſſo, & laudo geſtio adminiſtrationis, ſeu ad-
miniſtrationis actus ſubſtantia, & quidditas,
cum fuerit in compromiſſo remiſſa termina-
tio, ac deciſio litium, ac controuerſiarum, quæ
oriri poſſent occaſione adminiſtrationis vna
cum annexis, & dependentibus a dictā admi-
niſtratione. [Taliter (inquam) cantant verba
compromiſſi] non igitur fuit tunc dubitatum
an Dominus Alphonſus adminiſtrauerit, ſed
3 qualiter adminiſtrauerit, quia † redditio ratio
nis ſupponit præambulam adminiſtrationem,
& qualitas non poteſt ſtare ſine ſubiecto. Do.
Surd. conſ. 34. num. 13. nec ſolet deduci qua-
litas, niſi ſuppoſita probatione ſubſtātiæ. Bal.
conſ. 465. in princ. in 4. Crau. conſ. 21. num. 5.
At examen iſtud reſpicit ſubſtantiam, & a-
ctum adminiſtrationis, non autem illius qua
litatem: merito illi danda eſt fides, quia cum
non laudauerit ſuper actu adminiſtrationis,
ceſſat iuſtificatio laudi in præſenti depoſitione
4 Et quando † quis teſtificatur ſuper eo, in quo
non iudicauit, ceſſat affectio, & conſequen-
ter illi creditur. Abb. in d. c. Cum a nobis col. 3
verſ. Aut nullum intereſſe, Campeg. & Farin.
locis præcitatis. Hinc poſt Bal. dixit Lanfranc.
in c. Quoniam contra Rub. Teſtium depoſitio
num. 69. de probat. in verſ. Interdum iudex
producitur. Quod aliquādo iudex producitur
in teſtem in ea cauſa, in qua non iudicauit, &
poteſt eſſe teſtis. At hic non iudicauit, an Do.
Alphonſus adminiſtrauerit, ſed reddita ratio-
ne per hæredes illius iudicauit qualiter admi
niſtrauit, & in quantum euaſit debitor, vel cre
ditor occaſione adminiſtrationis.

Nec dicatur, ex negatione ſubſtantiæ admi
niſtrationis reddi laudum nullum, tamquam
latum ſine fundamento, vnde cum examen
reſpiciat quidditatem adminiſtrationis, in cō
ſequētiā agitur de validitate, vel nullitate lau-
di, quo in caſu arbiter repellitur a teſtificādo.

Reſpondetur enim, talem negatiuam facti
in præſenti iudicio non officere laudo, cum in
compromiſſo, & in inſtantia compromiſſoria
fuerit ſuppoſita adminiſtrationis ſubſiſtētia,
vt ſupra late deduxi, & idcirco laudum ſubſi-
ſtit, ſtantibus rebus prout ſtant, vnde ſequitur
examen iſtud nequaquam poſſe concernere
validitatem, vel nullitatem laudi illius.

Reſpondetur ſecundo, dato, non tamen ad
miſſo, quod ex tali negatiua probaretur nullū,
attamen cum dicta nullitas fuerit cauſata fa-
cto, vel negligentia partis ſupponentis admi-
niſtrationis ſubſiſtentiam, nō autem culpa ar-
5 bitri, nec ipſius arbitri cauſa, non † prohibe-
tur in teſtem admitti, vt poſt Butr. Menoch.
Aemilian. Maſcar. & alios probat Farin. de te
ſtibus q. 60. num. 109.

Tertio conſidero actum familiaris admini-
ſtrationis, tamquam non omnibus de ſui natu
ra cognitū, eſſe difficilis probationis, & nō ita
de facili aliter haberi poſſe veritatem, niſi a cō
ſanguineis, domeſticis, vel affinibus regulari-
6 ter a teſtificādo reiectis. Quo in caſu † iudex
debet ſe informare ſummarie, an aliter veritas
haberi poſſit. Abb. in c. Super eo. in fi. ext. de te
ſtib. cogen. qui inſpecta qualitate negotij, &
perſonarum arbitrari debet. Plot. de iuram. in
lit. §. 2. nu. 8. Maſcar. de probat. conclu. 1403.
7 nu. 2. Modo † arbiter admittitur ad examen in
ſubſidium. Meno. de arbitr. iudic. quæſt. 73.
num. 31. Maſcar. de probat. concluſ. 124. nu.
41. Farin. d. q. 60. num. 128.

Quarto dicitur, abſq; amaritudine in teſtē
8 recipi † arbitrum, quando cū eius dicto cōcur
rit aliqua veriſimilitudo rationis, vel alia con-
iectura, ſeu adminiculum, vt poſt Anch. Are. &
alios teſtatur Crau. conſ. 54. num. 13. Menoc.

de recuper.poſſeſſ.remed. 15. nu. 355. Farin. d.q.60.num. 127.vbi alios adducit. At hic nõ vnica veriſimilitudo rationis, ſed plures concurrunt.

Prima, minor ætas filij,& nurus.

Secunda, alij teſtes idem affirmantes.

Tertia,coniunctio ſanguinis, familiaritas, ac mutua teſtis conuerſatio cum adminiſtratore.

Quarta,liber ſeu codex rationum priuatus manu adminiſtratoris conſcriptus.

Quinta, quod actus adminiſtrationis non fuit in controuerſiam deductus in iudicio arbitrali.

Sexta,qualitas,ac probitas veneranda perſonæ ipſius Domini arbitri, illiusq; dignitas, & religio.

Septima,paritas affectionis,& affinitatis ipſius D.arbitri in nepotes,quam in materia teſtis examinati reſpectu illius fidei conſiderat D.Surd.conſ. 112. nu. 78.& 79.

Octaua, confeſſio oris proprij facta per D. negantem, de qua in præcitato compromiſſo.

Quinto ex abundanti cõſidero,quod in caſibus,in quibus arbiter non recipitur in teſtẽ,
9 attamen † illius dictum habetur tamquam iudicis in tractio. Abb. in d.c.Cum a nobis. col. 2.in fin.verſ.Poſſent tamen haberi dicta eorũ extr.teſtib.& licet tali in caſu regulariter arbitri dictum non faciat plenam probationem,at
10 tamen † poſſet eſſe talis,quod plene probaret, merito id iudicis arbitrio relinquitur, vt per Blanc.de compromiſſ.q.8. num. 25. Farin. d. q.60.num. 143. An autem talis ſit iſte perill. ac Venerabilis Senex,arbiter, & teſtis declaret admodum Illuſtriſ. D.Præſes Iudex delegatus cui me ſummopere cõmmendo.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Iudæi quoad honores,& onera, ac quoad pœnas, & beneficium ligantur ſtatutis Ciuitatis in qua morantur.*

2 *Statutum puniens adulterium, vel ſtuprum committentes, comprehendit etiam Iudæos.*

3 *Pœna a particulari decreto indicta ſtandum eſt, quidquid diſponat ius commune vel municipale,& vtcunq; pœna capitalis mutetur in pecuniariam idq. communiter & generali conſuetudine ſeruatur præcipue,vbi adeſt clauſula derogatoria.*

4 *Lex, ſtatutum vel decretum loquens de ſimplicib. non comprehendit caſum mixtum.*

5 *Crimen adulterij eſt grauius ſimplici fornicatione,& ideo maior pœna imponitur.*

6 *Statutum loquens de ſimplicibus in odioſis non comprehendit caſum mixtum.*

7 *Dictio aliqua eſt vniuerſalis & comprehẽdit omnia,quæ excogitari poſſunt.*

8 *Dictio aliqua verificari poteſt in qualibet re, & caſu minimo vel maximo & indiſtincte etiam in materia ſtricta,& odioſa.*

9 *Statutum minuens pœnam impoſitam de iure cõmuni pro adulterio ſi vtitur verbis facti, includit etiam adulterium cum inceſtu,licet reducat pœnam corporalem ad pecuniariam.*

A R G V M E N T V M.

Hebræus adulterium committens cũ Chriſtiana punitur tantummodo pœna ſtatuti, ſeu decreti ſimpliciter loquentis de copula carnali commiſſa per Hebręos cum Chriſtianis,ſi verba ſonent vniuerſaliter & in factum,non autem ſi loquatur per verba Iuris.

Statutum ſimpliciter loquens an comprehẽdat caſum mixtum.

C O N S I L I V M CLXX.

Actiones meæ a Domino.

INTER cętera contenta in ſtatuto criminali Rubi. de adulterio.&c. cauetur in §.ſi vero mulier maritata &c. Quod in crimine adulterij vlterius non procedatur per iudicem,niſi ad mulieris,vel illius patris,ſeu fratris &c. accuſationẽ, inſtantiam,& petitionem proponendam infra trimeſtre a die ſcientiæ perpetrati delicti &c.

Quo fit,vt circumſcripta veritate adulterij commiſſi per Hebræum detentum cum Chriſtiana nupta, non ſit locus vlteriori proceſſui adhuc non conſtito de accuſatione criminis. Debet (inquam) Hebræus ita gaudere beneficio ſtatuti,ſicut ex ipſius ſtatuti diſpoſitione alias regulariter foret plectendus pœna ibidẽ adulteris comminata. Viuunt enim Iudæi more Romano quo ad ſtatuta, forum, & pœnas,& pro ciuibus reputantur in omnibus, &
1 per omnia,& idcirco † ligantur ſtatutis ciuitatis,in qua morantur,quoad honores & onera & quoad pœnas & beneficium, prout in puncto cenſuit Alex.conſ.99.in 6.& cõſ. 13. in 7. Corn.conſ. 114.in 1.late Marſil.conſ. 101. n. 41.vſque ad fin. Anch.q.27.par.2.Rolan.cõſ.
2 35.per diſcurſum.in 2. quo loci demonſtrat † ſtatutum puniens adulterium vel ſtuprum cõmittentes

mittentes comprehendere etiam Iudæos. Se-
quitur B[illegible]ar.ad Clar.§.adulterium. num. 85.
& copioſe poſt alios Decia.tract.crim. tom. 1.
lib. 5.cap. 12.num. 20.omnino videndus.

Vlterius ceſſat omnis quæſtio attento parti
culari decreto conceſſo a Sereniſs. Domino
iſtimet Hebręo,eiusq; patri,familię &c.taliter
cant[illegible]nte: *Che ritrouandoſi veramente che alcuni*
di detti Hebrei,o della famiglia,haueſſe conoſciu
to carnalmente qualche Christiana, ſiano puniti
per ogni volta in ſcudi cinquanta,non oſtante coſa
alcuna in contrario: Non (inquam) ambigitur
3 ſtandum eſſe pœnæ impoſitæ a particulari de-
creto,nulla habita ratione pęnæ indictæ a iu-
re communi,vel municipali, vtcunque etiam
pęna capitalis mutetur in pecuniariam. Bald.
in l.data opera.num. 12.13.C. qui accuſ. non
poſſ.vbi ait,etiam fatuum eſſe iudicem aliter
iudicantem. & ſecundum hanc ſententiam ſo
re iudicandum, vti magis communem, & in
communi praxi ſeruatam teſtatur poſt pluri-
mos Burſat.conſ. 94.num.4.& illam totũ mũ-
dum ſeruare,& generali conſuetudine appro-
batam eſſe firmat D.Surd.conf.33.nu.17. Il-
lamq; ſequitur Bertaz.conſ.crim.35.num. 23
in 1.Purpur.conf.465.col.1.vbi ſubiungit, id
ſine dubio procedere,quando in decreto, vel
ſtatuto adeſt clauſula derogatoria, vt in præ-
ſenti decreto,ibi: *non oſtante coſa alcuna in con-*
trario &c.

Tota igitur vis reſidet,an verba decreti ſim
pliciter loquentia de copula, per Hebræũ ha-
bita cum aliqua Chriſtiana, comprehendant
coitum adulterinum, vel alias qualificatum,
4 & videtur quod non,quia † lex,ſtatutum, vel
decretum loquens de ſimplicibus, non com-
prehendit caſum mixtum.l.vim paſſam.§.pręſ
5 ſcriptione.ff.de adult. † Crimen (inquã) adul
terij eſt grauius ſimplici fornicatione, & ideo
congruit, vt maior pęna illi imponatur. Soc.in
l.2.col.1.ff.verbo.oblig. Vnde dicendum eſt,
ſtatutum puniens leuiter adulterium,non cõ-
6 prehendere adulterium inceſtuoſum. Quare †
cũ materia ſit odioſa, ſtatutum loquens de ſim
plicibus, non comprehendit caſum mixtum,
vt in propoſito tradit Purpur.d.conf. 465.nu.
4.vſque 7.

Nihilominus iſtis non attentis, arbitror re-
uera decretum loquens de copula carnali ſim-
pliciter comprehendere adulterinos ample-
xus: ſiquidem decretum loquitur vniuerſali-
7 ter,ibi *qualche Christiana* † Dictio enim (ali-
qua) eſt vniuerſalis, & omnia comprehendit.
Glo.in Clemen.1.de for.compet. & ſub ea ve-
niunt omnia,quæ excogitari poſſunt. Cephal.
conſ.347 num. 14. Diffuſe D.Surd. loquẽs in
terminis ſtatuti pęnam delicti ordinariam mo
derantis conſ.33.num.20. & ſequ. concordat
Pedro.conſ.39.num.51.Beci.conſ.12.nu.65.
8 & † verificari poteſt in qualibet re,& caſu tam
minimo,quam maximo ſine vlla diſtinctione,
aut reſtrictione,etiam in materia ſtricta, & o-
dioſa.Beci.loco præcitato. Bertaz. conſ. ciuil.
99.num.54.& tract.de clauſul.inſtrum. clauſ.
26.Gloſ 12.num.1.Pedroch.conſ.36.nu.256
& conſ.39.num.52.

Præterea aduertendum eſt,decretum loqui
per verba denotantia factum, ibi *ritrouandoſi*
che alcuno &c haueſſe conoſciuto carnalmente &c.
non autem per verba denotantia ius, vel effe-
ctum,ſeu nomen delicti (vt puta quando dici
tur ſi quis commiſerit adulterium. vel ſtuprũ,
& cætera id genus) Vnde ſequitur quod lo-
quente decreto per verba in factum reſonan-
tia,tunc quomodocunq; illud factum (id eſt,
cognitio carnalis cuiuſcunque generis) con-
tigerit, dicitur comprehenſum in decreto, &
conſequenter ſub ſtatuto ſimpliciter loquen-
te,non per nomina iuris,ſed per nomina facti,
comprehenditur caſus mixtus. Quocirca dici
9 tur in propoſito,quod † ſi ſtatutum minuat pę
nam (alias impoſitam de iure communi) pro
adulterio, includit etiam adulterium cum in-
ceſtu, vtcunque reducat pœnam corporalem
ad pecuniariam,quando vtitur verbis facti.
Ita Corn.conſ.19.num.4.in 4. ſequitur Boſſ.
tit.de pœn.num.15.in fin.clare & optime mo
re ſuo D.Surd.conſ.33.num.24.verſ. His ve-
ro non aduerſatur,& num.ſeq.& vere iſtud a-
xioma ſufficit pro victoria præſentis contro-
uerſiæ.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Laudum approbatum per Iudicem ſine expreſſio-*
ne æquitatis, poteſt dici iniquum in petitione
pœnæ.
2 *Sententia confirmatoria nullum verbum faciens*
de æquitate præſumitur lata ex eo, quod nõ fuit
probata iniquitas laudi.
3 *Confirmatio ſimplex laudi, non tollit eius ini-*
quitatem.
4 *Verbum, bene, habet eundem effectum ac ſi dicere*
tur, rite, vel recte.
5 *Sententia condemnans reclamantes cõtra laudũ*
in expenſis illud approbat vti iuſtum & æquũ,
ſecus ſi liberat ab expenſis.
6 *Victus non poteſt docere de eodem, quod nõ fecit*
in priore iudicio.
7 *Victus non poteſt in iudicio reductionis, vel in iu*
dicio reuiſionis, nec in iudicio pœnali, obijcere
laudi iniquitatem.

8 Nullitas

8 *Nullitas & iniuſtitia laudi non excuſat à pœna comminata in compromiſſo, quando appoſitum eſt pactum de parendo laudo, nec reclamare, nec appellare. & alia ſimilia & ſub pœna. ſ o.*
9 *Victus petens reductionem vel alia ſimilia prohibita per pactum, dicitur laudo contraueniſſe & incidiſſe in pœnam, licet laudum ſit iniuſtum.*

ARGVMENTVM.

An quæſtio iniquitatis laudi cęſſet ſi ſententia confirmatoria condemnet reclamantes contra laudum in expenſis.

An ſupplicans vel petens reductionem ad arbitrium boni viri, vel alia ſimilia contra expreſſe conuenta in Inſtrumento compromiſſi, incidat in pœnam ibi comminatam, licet laudum fuerit iniuſtum.

CONSILIVM CLXXI.

Actiones mea a Domino.

LAVDVM latum ad commodũ
Berrazoni contra Dominos Mor
biolos fuit poſtea a Perilluſtri Se
natu approbatum in hæc verba
[Inhærendo &c. cẽſuit bene fuiſ-
ſe, & eſſe laudatum, & arbitratũ
ad fauorem ſupraſcripti de Bertazonis, & ma-
le appellatum per prędictos Dominos Morbio
los, victosque victori in expenſis condẽnauit.)
Quibus ſic ſtantibus, ſequitur, quod in præ
ſenti iudicio pęnali non datur locus probatio
ni iniquitatis laudi lati in iudicio principali:
Quando enim iudex recurſus approbat laudũ
tamquam iuſtũ, ac iuſte latum, in petitione pę
næ ceſſat quęſtio iniquitatis laudi, ſi ſententia
confirmatoria trãſiuit in rem iudicatam, alias
de directo contrauenirer ſententiæ ſenatoriæ,
ſeu ſententiæ iudicis recurſus laudum appro-
bantis. Quod ſecus eſſet ſi Perill. Senatus, aut
reum abſoluiſſet, aut ſimpliciter laudum con-
firmaſſet, abſq; alia expreſſione æquitatis lau-
di, vt quia incumbentia non probauit, tunc
etenim non diceretur venire contra ſententiã,
ſi ageretur in iudicio petitionis pœnæ de pro-
1 batione † iniquitatis laudi, quia poſſibile eſt,
quod laudum fuerit iniquum, licet non fuerit
probatum. Ita magiſtraliter docet Bar. in l. Iu-
lianus verum debitorem. num. 8. verſ. Veritas
eſt. ff. condic. indeb. & ibi poſt Bal. Ang. Imol.
Caſtr. Fulgoſ. & Abb. de communi, & vera o-
pinione, & communiter ſecuta a Legiſtis, &
Canoniſtis teſtarur Iaſ. num. 22. verſ. Secũda
principalis eſt opinio. optime Imol. conſ. 5.
num. 3. & in c. Quintauallis. num. 62. verſ. Tu
potes dicere concordando opiniones. extr. iu-
reiur. vbi Alex. de Neuo nu. 213. verſ. Venio
nunc ad octauam. Idem atteſtatur Iaſ. in l. qui
Romæ. §. duo fratres num. 15. verſ. Secunda
principalis. ff. verbo. oblig. vbi Rip. nu. 14. ver.
Quarto declara. & ibidem magis communem
enuntiat Bolog. nu. 64. & nu. 67. in fine.
Nec vim facit, ſi dicatur in ſententia con-
firmatoria nullum verbum fieri de æquitate
2 laudi, vnde † præſumitur lata ex eo, quod non
fuit probata iniquitas laudi, non autẽ, vt quia
fuit iuſtum (quidquid dicat Ripa d. n. 14.) ſe-
cundum Crot. in d. §. duo fratres. nu. 22. verſ.
Secundo fallit iſta concluſio, vt etiam ſuppo-
nit Bologn. ibi num. 67. verſ. Secus autẽ ſi fue
rit dubia, & diffuſe probat Alex. de Neuo d. c.
Quintauallis. num. 214.
Reſpondetur enim, obiectum procedere, ſi
3 fuiſſet facta ſimplex † confirmatio vt declarat
Bal. in l. cos. num. 4. verſ. Item poſſet iudex. C.
appellar in præſenti caſu conſtar fuiſſe dictũ,
Bene fuiſſe, & eſſe laudatum, & arbitratũ &c.
4 Vnde perinde † eſt, ac ſi fuiſſet dictum, iuſte
fuiſſe & eſſe laudatum, & arbitratum, cum in
propoſito. (Bene, & iuſte,) idem ſit, & eiuſdem
effectus. Præterea idem eſt dicere (Bene,) &
dicere (Rite, & Recte.) c. Ius dictum. extr. de
verb. ſignif. Glo. in §. exhæredatos. verb Iuſte.
vbi Aug. in authen. de hæred. & Falcid. Iaſ. in
Rub. ff. acquir. poſſeſſ. n. 17. 18. vbi Bolog. nu.
61. & in terminis declarar Bal. in l. cos. nu. 4.
in fin. C. appellar. quem cæteri prææallegati ſe-
quuntur & licet Bal. ibi videatur aliud ſentire
in verb. (Male) vt ſcilicet idem in totum non
operetur in oppoſitum, quod denotat verbum
Bene, attamen id non admittitur, ſed aliter de
claratur per Bolognet. d. num. 61.
Confirmantur prædicta, ex quo Perill. Se-
natus condemnauit reclamantes contra lau-
dum in expenſis; nam per conſequens dicirur
5 approbaſſe † laudum vti iuſtum, & æquum.
nam ſi dicti fratres reclamantes habuiſſent iu
ſtam cauſam reclamandi, illos ab expenſis li-
beraſſet. l. qui ſolidum. §. etiam. ff. leg. 2. Doct.
in l. properandum. §. alterutra. C. iudic. late
Aſin. in praxi. §. 32. cap. 2. limitatione prima.
Reſpondetur ſecundo, quod etſi fuiſſet fa-
cta ſimplex confirmatio, attamen rationi non
6 eſt conſentaneum, vt victus † poſſit de eodem
docere, quod in priori iudicio non fecit. nam
ſi id verum eſſet, poſſet dari via fraudibus, &
teſtium ſubornationibus. Ideo in propoſito di
citur, quod victus in iudicio reductionis, ſeu
7 in iudicio † reſciſſionis laudi, rurſus in iudicio
pœnali non poteſt obijcere ipſius laudi iniqui
tatem, ſecundum Alex. in l. properandum. §.
& ſi quidem col. 3. verſ. Et ſi dicatur. C. iudic.
Leon.

Leon. in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 165. & num. 173. ff. de verbor. obligat. vbi nu. 174. id ampliat etiam ſuperuenientibus nouis cauſis, & probationibus. ſequitur Cioff. conſil. 111. colum. prima, & ſecunda, num. 2. & 3. in primo.

Reſpondetur tertio, dato etiam, ſed non admiſſo, quòd laudum eſſet verè nullum, vel iniuſtum, ac de ipſius iniquitate doceri poſſet in iudicio pœnali, attamen id nil releuat, nec excuſat à pœna. Nam commiſſio pœnæ conuentæ in compromiſſo cauſatur ex contrauentione compromiſſi, non autem ex robore, ſeu ex validitate laudi; ſiquidem in compromiſ-
8 ſo pacti ſunt † DD. Morbioli, ac promiſerunt de parendo, ac obediendo laudo, nec reclamare, vel appellare, vel reductionem arbitrio boni viri petere, nec ſupplicare, nec læſionem allegare, nec reſcripta impetrare, impetratiſque non vti, &c. & hæc omnia attendere, & obſeruare ſub pœna aureorum 500. auri in auro. Quo in caſu dicta promiſſio pœnæ reſpicit nudum factum, & nō factum partium promittentium ſimpliciter, conſequenter ex nudi facti contrauentione dubio procul dicitur commiſſa pœna, ſiue laudum fuerit iniquum ſiue nullum, ſiue æquum, ſiue validum, & ideo cū promiſſio pœnalis non ad ius, vel iuſtitiā laudi, ſed ad merum factum fuerit directa, ſupplicando, ac petendo reductionem, aliaq; ſimilia peragendo, dicitur ventum contra nudum factum, merito pœna commiſſa dicitur, cui non
9 prodeſt laudi † robur, vel iniquitas, vt optime probat Cioffi. d. conſ. 101. videndus num. 5. verſ. Reſpondetur enim deueniendum, & numeris ſequentibus.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Exceptio nullitatis eſt fortior exceptione iniquitatis & paria iudicantur, licet ſint eſſentialiter diuerſa.

2 Laudum iniquum poteſt executioni mandari, ſecus de laudo nullo.

3 Laudum nullum ſuſtinetur in vim pacti vel conuentionis vel taciti compromiſſi.

4 Approbatio laudi non reiterat ſtipulationem pœnalem in primordiali compromiſſo inſitam.

5 Exceptio nullitatis prouenientis ex defectu iuriſdictionis opponi non poteſt poſt lapſum tempus ſtatutarium.

6 Laudum latum a non habente iuriſdictionem, ſi confirmatur a maiori magiſtratu, vel a iudice habente iuriſdictionem habetur pro veritate nō obſtante exceptione nullitatis.

7 Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis remitti non poteſt a partibus.

8 Iudicium reductionis eſt diuerſum a iudicio nullitatis.

9 Iudicium reductionis ſupponit conſiſtentiam laudi & e contra nullitatis.

10 Laudum ſemel approbatum amplius reprobari non poteſt.

11 Reſtitutio in integrum denegatur minori, qui ſemel contractum antea inualide geſtum approbauit.

12 Nullitas eſt ius.

13 Pœna conuentionalis non reſpicit ius, ſed factū.

14 Sententia nulla conſtito de bono iure partis confirmari debet.

15 Prohibitum ad tempus, illo tranſacto dicitur cōceſſum.

16 Reſcriptum productum a parte probat plene contra producentem.

17 Reſcriptis Principum volens vti debet ſeruare ad vnguem.

18 Reſcriptum eſt inductiuū iuris noui, in eo quod retorqueri poteſt contra vtentem.

19 Renuntiatio generalis expreſſa continet ſub ſe exceptionem nullitatis.

20 Laudum nullum ſuſtinetur in vim pacti & conuentionis.

21 Sententia lata poſt curſum inſtantia valet, ſi verba delegationis ſeu compromiſſi, ſint directa in perſonam iudicis tantum.

22 Iudex habens facultatem & arbitrium terminādi, laudandi, & ſententiandi ſecundum conſciētiam, & voluntatem, & etiam in procedendo nō tenetur ſeruare inſtantiam.

ARGVMENTVM.

Nullitas opponi non poteſt, quæ fuit deducta in iudicio, contra laudum confirmatum a maiori magiſtratu, etiam ſi prętenderetur ex defectu iuriſdictionis.

CONSILIVM CLXXI.

Actiones meæ a Domino.

AVDIO ex parte Dominorū fratrum de Morbiolis denuo in pręſenti iudicio pęnali vim fieri ſuper nullitate laudi, quę
1 † exceptio videtur fortior exceptione iniquitatis, de qua in prioribus allegationibus. Quia etſi ſententia nulla, & iniqua tamquam paria iudicentur, vt poſt Specul. tradit Marſil. de bannit. verb. Nullitas. num. 41. Pret. conſ. 152. nu. 18

ſunt

ſunt tamen eſſentialiter diuerſa, & durior eſt
exceptio nullitatis,quia ſententia,vel laudum
nullum non eſt laudum, iniquum tamen lau-
2 dũ,laudum eſt,& † laudum iniquũ poteſt exe-
cutioni mandari,ſecus dicitur de laudo nullo.
l.4.§.condemnatum.vbi Doct.ff.re iudic.& in
tãtum declinatur laudum nullum, maxime in
3 propoſito pœnæ conuentionalis,quod etſi † vi-
gore ratificationis dicatur ſuſtineri in vim pa-
cti,vel conuentionalis,& in vim cuiuſdam ta-
citi compromiſſi,vt plene Meno.conſ.381.nu.
4 15.16.& ſequentibus.Attamen † in dicta ap-
probatione nequaquam dicitur iterata pœna-
lis ſtipulatio in primordiali inſita compromiſ-
ſo.Roma.conſ.155.in 4,dub.Tiraqu.in l. Bo-
ues.§.hoc ſermone.in princ.verſ.Quinquage-
ſimo quarto.Anch.q.26.num.7.in 1.ſequitur
Borgni.deciſ.25.nu.36.in 2.

Cæterum adhuc perſiſto in præſenti caſu
non eſſe locum huiuſmodi exceptioni nullita-
tis ex pluribus.

Primo vigore ſtatuti in Rub.de tempor.ap-
pell.interpon.&c.dictantis,quod lapſo triduo
tollatur nullitas a ſententia,vel laudo interpo
nenda,quod tempus lapſum eſt,ergo.

5 Nec dicatur,talem † exceptionem prouenię̃
tem ex defectu iuriſdictionis perpetuo excipi
poſſe,non obſtante tali ſtatuto, diffuſe Beci.
conſ.40.num.6.7.& conſ.99.nu.32. maxime
excipiendo,vt in præſenti quæſtione.Cacher.
deciſ.142.nu.31.Vnde cum laudum ſit nullũ,
tamquam latum perempta inſtantia,illi nõ of
ficit præallegatum ius municipale.

Reſpondetur enim laudum fuiſſe latum die
prima Februarij 1596.& ſub die 18. eiuſdem
menſis fuiſſe allegatam ipſius laudi nullitatẽ,
tamquam notoriam,nec eſſe locum pœnæ con
uentæ,vt in precibus Dominorum de Morbio
lis,de quibus in proceſſu fol.60.a tergo. & ta-
men dictũ laudum a Perilluſtri Senatu fuit ap
probatum,& confirmatum, non obſtante tali
allegatione nullitatis. Vnde ſequitur conclu-
6 ſio,quod † laudum latum a non habente iuriſ-
dictionem,ſi confirmatur a maiori Magiſtra-
tu,vel a iudice recurſus habente iurisdictionẽ,
talis confirmatio reconualidat laudum præce-
dens,& habetur pro veritate, taliter quod in
poſterum non eſt amplius locus nullitatis ex-
ceptioni. Innoc.in c.1.circa med.verſ.Item nõ
videtur, quod poſſeſſori ſit actio. extr. confir.
vtil.vel inutil.late Alex.in l. de pupillo.§. qui
opus.num.6.ff.oper.no.nunt.clare Iaſ. in l. 4.
§.condemnatum.nu.16.&17.ff.re indi.& cõſ.
191.col.fin.verſ.Item illud, quod dictum eſt
quod nunquam.in 4.Felin.in Rub.de for.com
pet.num.4.Gabr.tit. de ſtatut. concluſ. 3. nu.
25.Vant.de nullit.tit.fi.nu.25.& in terminis
terminantibus quod laudum latum a non ha-
bentibus iuriſdictionem,& ita latum extra tẽ-
pus compromiſſi, ac a ſuperiori iudice confir-
matum per hæc verba (bene fuiſſe laudatũ,&
male appellatum) vt in præſenti caſu,ſubſiſtat
& valeat, non obſtante præallegata nullitate
teſtatur Alex.conſ.111.in 5.vbi num.6.id ex-
tendit procedere etiam ſi generaliter, ac indi-
ſtincte fuerit allegata nullitas abſque alia ex-
preſſione qualitatis ipſius nullitatis, maxime
cum vitium cadat in ſolo laudo,non autem in
ſubſtantialibus proceſſus. Alex.conſ.79.nu.1.
in 3.Gabr.conſ.49.num.5.& ſeq.in 1. etiamſi
7 † tale vitium non ſit a partibus remiſſibile, vt
poſt alios idem Gabr.vbi ſupra num.5.

Secundo conſidero,quod fratres contra lau
dum reclamantes petierunt cauſam cognoſci
ſuper meritis a Perilluſtri Senatu iudice recur
ſus,quod quidem iudicium reductionis reſpi-
cit laudi iniquitatem, & conſequenter laudi
8 qualitatem,quia † iudiciũ reductionis eſt val-
de diuerſum,imo contrarium iudicio nullita-
tis,cum vno ſuppoſito alterum tollatur, quia
vt dixi,reſpicit qualitatem laudi,non autẽ ip-
ſius laudi eſſentiam,vel ſubſtantiam; Vnde in
propoſito infero,quod cum qualitas non poſ-
ſit eſſe ſine ſubiecto D.Surd.conſ.34.num.13
nec poſſit deduci qualitas,niſi ſuppoſita proba
tione ſubſtantiæ.Bal.conſ.465.in princ. in 4.
Crau.conſ.21.nu.5.ſequitur neceſſario, quod
prædicti fratres voluerint laudum valere, & te
9 nere,quia natura † iudicij reductionis ſuppo-
nit laudi conſiſtentiam. Bal.in l.arbitror 1.nu.
3.C.arbitr.Ideo volens, ac prætendens dicere
de nullitate,non debet petere reductionem,vt
poſt Abb.aduertit Magon.deciſ.Luca.98.nu.
7.Modo cum dicti fratres vigore talis iudicij
ſemel laudum pro laudo approbauerint, non
debẽt impræſentiarum audiri ipſius laudi nul
10 litatem allegantes,quia † ſemel approbatum
amplius reprobari nequit Beci.conſ.3.nu.39.
deciſ.Mant.288.num.5. & quia renuntianti-
bus iura ſua non datur regreſſus iuribus notis.
11 Hinc in ſimili videmus denegari † reſtitutio-
nem in integrum minori, qui ſemel contractũ
antea inualide geſtum approbauit. Rom.ſing.
99.Alex.ad Bar.in l.non ſolum.ff.in integr. re
ſtit.mino.Odd.de reſti.in integrum. q.50.art.
1.num.18.& ſeq.

Tertio facit,quod exceptio nullitatis con-
12 cernit ius,quia † nullitas eſt Ius,quod aliquã
do iudicis officium, aliquando actionem, vel
exceptionem tribuit. Vant.de nullit.in princ.
13 col.1.Rimin.iun.conſ.720.num.13. At iſta †
pœna conuentionalis non reſpicit ius, ſed fa-
ctum,& ita non fuit appoſita intuitu eſſentiæ,
ac validitatis, vel nullitatis laudi, ſed habita
ratione contrauentionis faciendæ laudo pro-
mulgando.text.in l.4. §. Cato. in princip.ibi
(pena

Digitized by Google

(pęna certæ pecuniæ promiſſa,ſi quid aliter ſa
ctum ſit)& l.cum quid.& in l.qui Romę,§.duo
fratres.ibi (& ſi contra quis feciſſet , pœnam
alter alteri promiſit.ff.verb.oblig. Vnde ſequi
tur,dato non tamē admiſſo,quod nullitas lau
di deberet attendi , attamen id procederet re-
ſpectu meritorum laudi , & cauſæ , non autem
reſpectu pœnæ,cum, vt dixi, pœna concernat
inobſeruantiam,& merum factum,vel non fa-
ctum,non autem quidditatem laudi,& ita per
pendit in propoſito iſto Cioffi.omnino viden-
dus conſ.101.num.6.in 1.Non igitur in præ-
ſenti iudicio locus eſt exceptioni nullitatis.

Quarto , cum ex actis actitatis tam coram
Dominis arbitris,quam coram Perilluſtri Se-
natu,tam reſpectu meritorum cauſę , quam ēt
pęnæ conuentæ ex notoria inobſeruantia Do-
minorum Morbiolorum,liquido conſtet de bo
no iure Cameræ,& Bertazoni , ſequitur nullā
habendam eſſe rationem a Perilluſtri Senatu
de tali nullitate cauſata ob defectum iuriſdi-
14 ctionis,† cum bonum ius partis apud rectos iu
dices ſuffocare ſoleat huiuſmodi exceptionē,
vt poſt Alex.& alios firmat Vant. de nullitat.
Rub.fin.num.132.optime Bimi.conſ. 79. nu
20.21.vbi alios adducit, & admonet iudices
vt oculos habeant ad bonum ius partis,ſpr
allegatione nullitatis iſtius ob defectum
dictionis.

Quinto conſidero Morbiolos produxiſſe re
ſcriptum ſuper meritis cauſæ cognoſcendis co
ram Perilluſtri Senatu ſuſpenſa executione pę
næ per bimeſtre.Quod quidem reſcriptum re-
laxat pęnæ executionem lapſo dicto bimeſtri
15 quia † prohibitum ad tempus , illo tranſacto
dicitur conceſſum.l.Imperator.vbi Bar.ff. po-
ſtul.Cum igitur fuerit productum tale reſcri-
ptum dubio procul dicuntur producentes , ſe
ſubieciſſe erogationi pęnæ in caſum ſuccumbē
16 tiæ,& finito bimeſtri, cum † productio talis o-
peretur conſenſum , & approbationem etiam
in contra ſe facientibus. Dec. in c. Cum vene-
rabilis.num.90.extr.exceptio.Paſct.conſ.124
num.5.Beci.conſ.3.num.38.& acceptās reſcri
ptum dicitur acceptare cum omnibus ſuis qua
17 litatibus. D.Surd.conſ.60.num.27. & quod †
in licentia,ſeu reſcripto Principis debeant ſer
uari omnia in eis expreſſa tradit D. Surd. cōſ.
37 t.nu.21.& ſeq.nec illius pars poteſt agno-
ſci,& altera refutari,Tiraq.de retr.conuent.in
fin.nu.9.D.Surd.d.conſ.60.nu.27.& ſequ. &
conſ.152.num.19.& volens vti reſcripto, de-
bet ſeruare omnes illius qualitates , cum cen-
ſeantur traditæ pro forma,idq; apertius digno
ſcitur,quando reſcriptum limitat, ſeu modifi-
cat petitionem,vt in præſenti caſu. Rui. conſ.
104.num.7.in 5.Paſct.conſ. 194. non igitur
ſunt audiendi hodie reluctantes contra pœnæ
ſolutionem ſub clypeo nullitatis laudi .

Quinimo dico,quod myſterioſa eſt in pro-
poſito talis mentio pœnæ in reſcripto,cum ex
illa dicatur ius quæſitum Cameræ , & parti a-
ctrici,ac obſeruanti . Nam aut circumſcripto
reſcripto debetur pœna ob inobſeruantiam, &
ceſſat quæſtio,aut ſemoto reſcripto non debe-
18 batur;& tunc dico,quod cum tale † reſcriptū
ſit iuris noui inductiuum,ex illius impetratio-
ne,& vſu dicitur acquiſitū ius aduerſario , cui
tali in caſu competit retorſio reſcripti aduer-
ſus illo vtentem,ad tradita per Iaſ. in l. ſi quis
iniquum.num.12.vbi Cur.iun.num.8.& 9.ff.
quod quiſq; iur.Quo fit vt lapſo bimeſtri pars
illa,quæ tali vſa eſt reſcripto , cum ſuccubue-
rit,ad pœnam teneatur.

Sexto dicitur,quod Domini Morbioli renū
tiarunt iuri,ac beneficio nullitatis, vt patet in
compromiſſo in proceſſu fol.21.fac.1.in fin.v-
bi præcedente renuntiatione ſpeciali multorū
19 beneficiorum ſubſequitur † generalis expreſ-
ſa renuntiatio cuiuſcunq; beneficij legum, or-
dinum,& ſtatutorum,in qua generali renūtia-
tione continetur exceptio nullitatis, vt in pun
cto poſt Bar.tradit Caſtr.conſ.260.num.2.an
te fin.verſ.Demum pro hoc facit.in 1.cum cō-
cordantibus per Rimin.iun.conſ.720.nu. 13.
& ſeq.Qua renuntiatione,ſtante ſolemni ſtipu
latione vallata,non operatur allegatio nullita
20 tis,quia tale † laudum,vtcunq; nullum, ſuſti-
netur ſaltem in vim pacti,& conuentionis.l.2
vbi Docto.C.com.a tri.iudic.late alios addu-
cens Rimin.iun.d.conſ.720.num.17.

Septimo aduertatur , talem curſum tempo-
ris,ſeu inſtantiæ lapſum non officere laudo,ſtā
te qualitate compromiſſi,in quo facta nomina
tione arbitrorum ſubiungitur (qui ambo Ma-
gnifici Domini &c.videre,decidere, termina-
re,ſententiare,& iudicare habeāt omnes &c.)
quæ verba ſunt ſimpliciter directa in arbitros
iudicare debentes tantum,& ideo lapſus inſtā
tiæ non nocet : nam idem videmus in ſtatuto
21 dirigente † verba in perſonam iudicis tantū :
tunc enim tenet ſententia poſt curſum inſtan-
tiæ lata. Bar.in l.properandum. num. 6. verſ.
Si vero tempus ſtatuitur iudici.C.iudic.Alios
congerit Dec.conſ.550.num.5.Pariſ.conſ.67
num.9.in 1.Sola in nou.conſtit.Pedemo. par.
2.tit.de ſent.Glo.1.num.3.Cioffi.conſ.26. n.
17.& 18.in t.& in terminis compromiſſi teſta
tur Rim.iun.conſ.71.num.23.vbi alios recen
ſet concordantes.

22 Octauo in compromiſſo nedum † data eſt
facultas terminandi,& laudandi , ſeu ſenten-
tiandi tantum iuxta ipſorum arbitrorum arbi-
trium,conſcientiam,& voluntatem, ſed etiam
illis fuit datum arbitrium in procedendo , vt
in proceſſu fol.21.fac.prima quo in caſu nō te-
nentur

Digitized by Google

nentur ſeruare inſtantiam. Bart.in l. ſi lege.in princ.vbi Caſtr.ff.locat. Alios cumulat, & ſequitur Alex.conſil. 50.num. 5.in 2.late Marſi. in praxi.§.couſtante.num. 19. Aſin.in prax.in princ.cap.3.num.3.num.33.Cauagnol. ad decret.Montisferr.7.§.2.num.128.& ſeq. Contraria tolluntur ex præcitatis. Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalus non poteſt abſq; aſſenſu Domini de feudo valide diſponere per viam teſtamenti.*

2 *Vaſſalus non poteſt diſponere de feudo, ſine aſſenſu Domini, etiam pro anima.*

3 *Vaſſalus non poteſt dare in dotem propria filia feudum ſine aſſenſu Domini.*

4 *Dominium, & poſſeſſio rei data in dotem filia tranſit ab ipſo dante ad maritum.*

5 *Vaſſalus non poteſt in dotem dare feudum aſtimatum abſque conſenſu Domini.*

6 *Vaſſalus prouidens bona allodialia non dicitur alienare feudum, neceſſarie ideo indigent placito Domini.*

7 *Conſuetudo Mantua adeſt alienandi feuda, etiã in præiudicium vocatorum in Inueſtitura adhibito ſolo aſſenſu Domini.*

8 *Datio in ſolutum facta in executione legati, ſapit naturam legati, & vltima voluntatis, & debet iudicari, ac ſi eſſet vltima voluntas.*

9 *Datio in ſolutum facta per modum cõtractus, ſed contemplatione vltima voluntatis, habetur pro vlt[illegible]a voluntate,*

10 *Conſuetudo Mantuana non militat in actibus geſtis in vltima voluntate: ſed tantum in ſimpl[illegible] alienatione facta inter viuos.*

11 *Actus conſideratur ſecundum tempus principij.*

12 *Conſuetudo correctoria Iuris communis feudalis ſtrictiſſimi Iuris eſt, & anguſte, & ſtrictiſ[illegible]e eſt interpretanda.*

13 *Conſuetudo contra Ius ſcriptum, tamquam odioſa, non attenditur, ſed neceſſario coarctatur, & reſtringitur.*

14 *Conſuetudo ita debet explicari, vt Iuri communi feudorum minus deroget, quam ſit poſſibile.*

15 *Conſuetudo habet tantum de potentia, quantum de vſu ſimpliciter & non vltra.*

16 *Conſuetudo non extenditur de vna perſona caſu vel re ad altam.*

17 *In conſuetudine nihil debet ſuppleri vltra ſolitam obſeruantiam.*

18 *Conſuetudo ſemper debet probari cum ſit quid facti.*

19 *Conſuetudo debet probari ſpecialiter in caſu controuerſo, de quo agitur, vel diſputatur.*

20 *Conſuetudo probanda eſt in eadem ſpecie, concurrentibus eiſdem qualitatibus, de quibus in facto controuerſo.*

21 *Conſuetudo eſt probanda per veras, & proprias probationes, non autem per præſumptiones, & coniecturas, alias non diceretur legitimè probata, & ſtaretur Iuri communi.*

22 *Conſuetudo alienandi feuda in præiudicium vocatorum &c. eſt odioſa & contra Ius, licet ſeruetur in ſimplici, & parua venditione.*

23 *Conſuetudo alienandi qua non extenditur ad dationem in ſolutum.*

24 *Conſuetudo contra Ius, & alteri oneroſa non extenditur ad caſus ſimiles, etiam maiorem rationem habentes.*

25 *Conſuetudo militans in emptione, non habet locum in permutatione.*

26 *Licentia alienans ſtricte interpretatur, & ſolum habet locum in caſu expreſſo.*

27 *Conſuetudo circa vnum modum alienandi, non extenditur ad alium.*

28 *Conſuetudo diſponẽs de vna ſpecie, ad aliam ſpeciem non extenditur.*

29 *Conſuetudo ſecuta in actu inter viuos, non militat in vltima voluntatis diſpoſitione, nec in datione in ſolutum.*

30 *Datio in ſolutum eſt ficta ſolutio.*

31 *Datio in ſolutum eſt impropria, non autem vera venditio.*

32 *Conſuetudo contra Ius commune debet intelligi in caſu vero, non autem trahitur ad fictum.*

33 *Statutum loquens de venditione, non ſibi vendicat locum in datione in ſolutum,*

34 *Pretium eſt ſubſtantiale venditionis,*

35 *Datio in ſolutum, abſque mentione pretij dici nõ poteſt propria emptio.*

36 *Datio in ſolutum facta pro dote de fundo aſtimato ad ſolum effectum vt ſciatur illius valor, non eſt proprie venditio.*

37 *Conceſſio, ſeu diſpenſatio alienationis feudorum ex priuilegio aliquo intelligitur in ſubſidium, non extantibus allodialibus.*

38 *Mulier dotata, vel dotanda, ſi vult aſpirare ad bona feudalia, debet probare non adeſſe allodialia.*

39 *Aſſenſus Domini directi, datus ad alienandum feuda intelligitur iniuncta clauſula in ſubſidium allodialium.*

40 *Eligens ſemel, non poteſt amplius pœnitere, nec variare.*

41 *Eligendi facultas non extinguitur. ſed licet variare quando ab initio electio fuit inualida.*

42 *Eligiſſe ad hoc vt quis dicatur oportet, vt prouiſio vel electio fuerit facta cum effectu, non nulliter.*

43 *Electio ex falſa cauſa, vel iniuſta, non tenet.*

ARGVMENTVM.

An Datio in ſolutum facta in executione legati, dicatur facta contemplatione vltimæ vo-

mæ vo-

mæ voluntatis, & de illa iudicetur ac ſi eſ
ſet vltima voluntas.

An conſuetudo alienandi feuda in præiudi
cium vocatorum in Inueſtitoris cum aſſẽ
ſu Domini, & in ſubſidium allodialium
quæ militat Mantuæ in actibus inter vi-
uos; habeat locum in actibus in vltimis
voluntatibus, & in datione in ſolutum
facta contemplatione vltimæ voluntatiſ,
cum ſit contra Ius commune.

CONSILIVM CLXXIII.

Actiones meæ a Domino.

PERILLVSTRIS quon. D.
Hippolytus Amorrotus legauit
dotem per Illuſtr. Dominę Ful-
uię filiæ ſuæ bis verbis, nempe,
*vt vendantur tot de bonis ſuis feu-
dalibus, ſeu allodi alibus hæredita-
tis ipſius Teſtatoris, ex quibus extrahi poßint du-
cati ter mille, & de pretio eorum ſatisfiat D. Ful-
uia, &c.* non autem voluit, vt tot bona feudalia
darentur in dotem præſatæ Dominæ.

Quia cũ Teſtator ipſe vaſallus teſtatus fue-
rit, & legauerit abſque conſenſu Domini dire
cti, nõ potuit diſponere de ipſiſmet bonis feu-
1 dalibns, ex quo vaſallus † non poteſt abſq; cõ-
ſenſu Domini valide diſponere de feudo per
viam teſtamenti, c. 1. de ſucceſs. feud. Clar. §.
feudum, quæſt. 40. Ruin. conſ. 143. in fi. in ter
tio, Alex. conſ. 30. nu. 11. in primo, Gabr. conſ.
83. nu. 31. in 1. Surd. conſ. 305. nu. 34. & conſ.
382. nu. 39. & 40. qui extendunt concluſionẽ,
2 vt nec etiam talis teſtamentaria diſpoſitio † ſu
ſtineri queat pro anima vaſalli teſtantis: Etiã
ſi talis diſpoſitio concernat dotem dandã pro-
priæ filiæ, cum feudum non poſſit per Vaſallũ
3 dari in dotem † propriæ filiæ abſque placito
Domini. tex. in §. donare, tit. qual. olim feud.
pote. alien. vbi Bal. Aluar. Præpoſ. Afflict. & a-
lij, Schrad. de feu. par. 8. cap. 1. nu. 32. 33. & ve-
riorem, ac in Camera Imperiali ſeruatam ſen-
tentiam teſtatur Mynſing. cent. 4. obſeru. 86.
nu. 3. Menoc. conſ. 700. nu. 10. Broch. de feud.
cap. 8. nu. 38. Vulte. de feud. cap. 10. nu. 46. De
cian. conſ. 117. num. 70. in tertio, Clar. §. feu-
dum, quæſt. 36. & plurimos enumerat Roſen-
tal. de feud. cap. 9. concl. 8. nu. 1. dicens, id fie-
ri non poſſe citra amiſſionis iacturam, etiam ſi
pater illud daret pro filia, quia rei in dotem da
4 tæ dominium, & poſſeſſio † ab ipſo dante tran
ſit in maritum, idem probat Sola. in antiq. Cõ
ſtit. Pedemont. tit. de feud. decret. Yolant. Gl.
1. ſecundæ partis, nu. 7. & ita ſatis patet, ſentẽ-
tiam contrariantium eſſe penitus erroneam, &
5 potiſsimum quando feudum † fuiſſet æſtima-
tũ quia talis datio eſt omnino prohibita abſq;
conſenſu Domini, Roſental. d. concl. 8. in fin.
Vulte. de feud. cap. 10. nu. 46. in fin. Mozzi. de
feud. Rub. vltima, nu. 144. in fin. Menoch. lib.
4 præſumpt. 189. nu. 173.

Et tanto magis prædicta procedunt, quan-
6 do vaſallus † etiam poſſidet allodialia, vt in ca
ſu iſto, quia tunc talis datio non diceretur alie
natio neceſſaria, & conſequenter indigeret pla
cito Domini, Crau. conſ. 215. nu. 17. Purp. cõſ.
119. nu. 21. Corbul. de caduc. emphit. ob alie.
limit. 20. Mozzi. dicto nu. 144. verſ. Vel tertio
poſset, Sola. in d. Gloſſ. 1. nu. 9. Menoch. dicta
præſumpt. 189. nu. 175.

E conuerſo autem incaute ſe geſſit Perill.
q. D. Amorottus filius præfati teſtatoris, qua-
tenus in executionem voluntatis paternæ, &
pro ſatisfactione legati prædicti, non ſeruãdo
formam ſibi a patre preſcriptam, bona ipſa feu
dalia æquipollentia ſummæ prædictorum du-
catorum ter mille in ſolutum aſſignauit ſoro-
rio pro dote ſororis in præiudicium Illuſtriſsi-
mi Domini Comitis Hieronymi antiquitus
vocati ad dicta bona feudalia vigore antiqua-
rum Inueſtiturarum, & etiam virtute præcita-
ti teſtamenti.

Nec dicatur, imo potuiſſe D. Amorottum
talem dationem in ſolutum facere cum cõſen-
ſu Domini in agnatorum præiudicium de con
7 ſuetudine † notoria Mantuæ. Cuius vigore
poſſunt vendi feuda in præiudicium vocatorũ
in Inueſtitura adhibito ſolo conſenſu Domini
directi.

Reſpondetur enim huiuſmodi aſſignatio-
nem in ſolutum fuiſſe factam occaſione, & cõ-
templatione legati paterni antecedentis, vt ex
preſſe dicitur in Inſtrumento dictæ aſſignatio-
nis, de quo in proceſſu fol. 109. a tergo, ibi:
*Quia ſibi expedit huiuſmodi aßignationem face-
re pro ſatisfactione infradicendi legati.* & infra
fol. 110. ibi, *neceſſarius vero cum ad huiuſmodi le
gatum ſoluendum ex teſtamento paterno teneatur,
quia eſt hæres teſtatoris, vnde venit caſus, propter
quem tenetur ſoluere legatum* & latius, fol. 111.
fac. 1. ibi, *& hanc in ſatisfactionem ducatorũ triũ
millium in cauſam dotis legatorum Mag. Dominæ
Fuluiæ prædicti D. Ioannis Baptiſtæ vxoris, antedi
cti D. Amorotti ſororis, ex teſtamento per antedi-
ctum quon Dominum Hippolytum facto*, & in licẽ
tia Domini directi, fol. 114. tergo, ibi, *in ſatisfa
ctionem legati ducatorum trium millium, & in cau
ſam dotis ipſius Dominæ Fuluiæ.* Quo in caſu prę
8 fata datio in ſolutum † ſapit naturam legati,
& vltimæ voluntatis, & debet iudicari, ſicuti
eſſet vltima voluntas, vt docet Bart. in l. fin. ff.
ſolut. Bal. in l. mandatum, num. 15. C. mand.

Dec-in

Digitized by Google

Dec.in l.ſingularia,nu.25.ff.ſi cer.pe. optime,
& late Ruin.conſi.61.nu.7.8.9.10.11.in 2.&
in puncto pluribus comprobat Surd.conſ.382
num.69. & 70.dicens, quòd datio in ſolutum
9 † facta per modum contractus, ſed contempla
tione vltimæ voluntatis, habetur pro vltima
voluntate,optime Torniol.conſi.47.nu.24.
10 At dicta conſuetudo † nō militat in actibus
geſtis in vltima voluntate, ſed tantum in ſim-
plici alienatione facta inter viuos, Curt. Iun.
conſ.171.nu.10.vſque ad fin.Gabr. conſi.83.
nu.58.in 1.& conſi.81. nu.25. vſque 71. in 2.
Natt.conſ.502.nu.38.Mozi.de feud. Rub.ex
quibus cauſ.feu.amitt.n.171. in fi.verſ. Adde
alium caſum,Roſent. de feud. cap.9.q.58. nu.
43.& ita Mātuæ ſeruari tradit Burſ.conſ.178.
n.26.& conſ.295.n.16.Surd. conſ.382.n.66.
67.68.& conſ. 577.col.1. & hoc admittit lo-
quendo in terminis noſtris, Gozad. conſi.90.
nu.5.iuncto n.21.verſ.Ad quartum dico,qua-
tenus dicit,conſuetudinem iſtam non procede
re in actu facto contemplatione vltimæ volun-
tatis, & ad dignoſcendum an quid ſit factum
contemplatione vltimæ voluntatis,debere in-
ſpici cauſam primam,& haberi neceſſariam re
11 lationem ad principium, & actum † conſidera
ri ſecundum tempus principij, licet in caſu ſuo
neget actum illum fuiſſe factum contemplatio
ne vltimæ voluntatis,& magis explicite Surd.
conſ.382.nu.68.verſ.Parum etiam.
Reſpondetur ſecundo, talem conſuetudinē
12 † eſſe odioſam,iuris communis feudalis corre
ctoriam,& ſtrictiſſimi iuris, ac anguſte, & ſtri-
ctiſſime interpretandam, vt in indiuiduo lo-
quens de tali conſuetudine, tradit Roſent. de
13 feud.c.9.nu.19. quia conſuetudo † contra ius
ſcriptum,tanquam odioſa non extenditur, ſed
neceſſario coarctatur, & reſtringitur, vt poſt
Inno. Bal.& alios tradit Molin. de Primogen.
lib.2.cap.6.nu.21.Ideo dixit poſt multos Ro-
ſent.de feud.cap.7.q.40.num.8. quòd conſue
14 tudo † ita debet explicari,vt iuri communi feu
dorū minus deroget, quā ſit poſſibile, Schrad.
de feud.par.10.ſectio.20.nu.165.ſanè(inquā)
15 dici ſolet,conſuetudinem † habere tantum de
potentia, quantum de vſu ſimpliciter, & non
vltra,l.1.§.ſi quis hoc interdictum, vbi Bar. ff.
itin.actuque priu.deciſ. Mant.111. nu.8. quo
16 loci dicitur non fore † extendendam de vna
perſona,caſu,vel re,ad aliā,concordat Schrad.
d. ſect.20.nu.166. Et dixit Bald. conſi.275.in
17 fin.in ſecundo, in conſuetudine † nil debere
ſuppleri vltra ſolitam obſeruantiam, ſequitur
Surd.conſi.371.nu.3. & ideo infertur conſue-
18 tudinem † ſemper debere probari, cū ſit quid
facti, Corn.conſ.174.nu.1.in 2. Rimin. conſi.
307.n.16.Surd.conſ.354.num.24.Schrad.de
feud.par.10.ſectio.9.nu.243. & debet proba-
19 ri † ſpecialiter in caſu controuerſo, de quo agi
tur,vel diſputatur,Oldra.conſi.273. cum con-
cordantibus per Surd.d.conſ.371.n.2.& deci.
20 Mant.311.nu. 8. dicens, probandam † eſſe in
eadem ſpecie concurrentibus eiſdem qualitati
bus,de quibus in facto controuerſo,& hoc tra-
dit Schrad.dicta ſectio.20.num.176. Idem ait
Borgni.deciſ.11.n.46.in 1. Et quidem per ve-
21 ras,& proprias † probationes, non autem per
præſumptiones,& coniecturas, alias non dice-
retur legitime probata, & ſtaretur iuri commu
ni,vt diffuſe firmat Schrad.de feud.par. 10. ſe-
ctio.9.nu.243.ſed de tali probatione non con-
22 ſtat. Cum igitur,vt dixi,talis conſuetudo † a-
lienandi feuda in præiudicium agnatorum ſic
odioſa,& contra ius, licet ſeruetur in pura, &
ſimplici venditione,Pariſ.conſ.13.nu.38. vol.
23 1.non debet † extendi ad dationem in ſolutū,
(quicquid Dec.Pariſ.& Gozad. ſenſerint, de
quibus per Burſ.conſ.50.nu.30.)Quia conſue
24 tudo † contra ius,& alteri oneroſa non exten-
ditur ad caſus ſimiles,etiam maiorem rationē
habentes,Natt. conſ.435. nu. 22. vbi teſtatur
de communi,concordat Minado. in repe.con-
ſtitutionis Regni,in aliquibus,in 2.no.n.105.
& 106. dicens conſuetudinem iuris commu-
nis correctoriam eſſe ſtricti iuris, & quando eſt
contra legem ſcriptam, nunquam extendi ad
alium caſum ex maioritate rationis, ſequitur
Georg.alleg.25.n.2.ſubdens,talem conſuetu-
25 dinem † militantem in emptione non compre
hendere permutationem, quia eſt ſtricti iuris,
& regulariter vbi tollitur impedimentum iu-
ris prohibitiui,ſeu vbi fit diſpēſatio iuris pro-
hibitiui non tenet argumentum ex maioritate
rationis,Corbul.de cadu.ob alien.q.6. nu. 10.
26 inferens ex eo, quòd licentia † alienandi ſtri-
ctè interpretatur, & ſolum habet locum in ca-
ſu expreſſo,idem probauit Vulte. de feud.li.1.
cap.10.nu.92.verſ.Hoc autem caſu, vbi loquē
do de tali conſuetudine alienandi feuda, dicit
non fore extendendam, etiam ſi maior ſubſit
ratio,ita igitur eſt dicendum in caſu iſto,vt cō-
ſuetudo ſolita obſeruari in venditione feudo-
rum non extendatur ad dationem in ſolutum,
27 quia conſuetudo † circa vnum modum alienā
di non extenditur ad alium, Ruin. conſi. 108.
nu.30.in 2.Surd.conſi.382.nu.66.67.68. Me
noch.conſ.1.nu.133.Borgnin.deciſ. 36. num.
28 305. in 3. ſicuti nec conſuetudo † diſponens
de vna ſpecie ad aliam ſpeciem extenditur,
Schrad.de feud.p.10.ſectio.20. nu.169. Hinc
29 fit,vt conſuetudo iſta † ſeruata in actu inter vi
uos non militat in vltimæ voluntatis diſpoſi-
tione,& ita in puncto reprobatis contrarijs, ta
lem extenſionem præcitatæ noſtræ conſuetudi
nis non dari ad caſum dationis in ſolutum,tue-
tur diffuſe Roſental.cap.9.q.58.nu.20. vſque

32 omnino videndus,& eſt de mente Surd.cõ
ſil.382.num.66.verſ.Non etiam turbat quod;
39 Quæ concluſio confirmatur,quia datio † in ſo
lutum eſt ficta ſolutio,Aſin.de execut.fol.244
31 col.3.num.3.& dicitur impropria † non autẽ
vera venditio,late Dec.conſ.18.nu.3.vbi ait,
quod per hoc non comprehenditur in ſtatuto
32 loquente de venditione. At conſuetudo † con
tra ius commune debet intelligi in caſu vero,
non autem trahitur ad fictum,Ioan.Andr.Ar-
chid.& alij in c.fin.de conſuet.in 6.Barto.in l.
omnes populi,quęſt.6.principali,ff.iuſt.& iur.
Intrigiol.de feud.cent.2.art.36.num.68.& nõ
debet extendi cum alterius præiuditio,l.2.vbi
Bald.C.bon.quælib. niſi probetur præſcripta
ſpatio quadraginta annorum,cumſit cõtra ius
ſcriptum,Borgni.d deciſ.11.num.48.Ita in ſi-
33 mili videmus ſtatutum † loquens de venditio
ne,non ſibi vendicare locum in datione in ſo-
lutũ,vt poſt plura,& plurimos ſuſtinet Ialõg.
Recemat.iur.lib.1.c.9.num 7.& ſeqq.

Et vere attenta præſentis facti ſpecie nullo
pacto dici poteſt hãc dationem in ſolutum ve-
ræ venditioni aſſimilari,quia fundus iſte da-
tus fuit in ſolutum inæſtimatus,adeo quod di-
34 citur deficere pretium,† quod eſt ſubſtantia-
le venditionis,§.prætium.Inſt.empt.& vendi.
35 & ita ſequitur, quod ex tali datione † in ſolu-
tum abſq; mentione pretij nullatenus dici poſ
ſit proprie emptio,& venditio,l.quoties,C.Iu.
dot.l.ſi extimatis,cum l.ſeq.ff.ſol.matr.Hocq;
extenditur procedere etiam ſi fuerit facta æſti-
36 matio fundi dotalis in ſolutum † dati ad ſolũ
effectum,vt ſciretur illius valor, vt optime ad-
uertit diſtinguendo Ioſ.Ludo.deciſ.Peruſ.60,
nu.12.vbi alios adducit,vt in caſu iſto, in quo
non fuit facta vera æſtimatio ad conſtituendã
veram venditionem,ſed ſimpliciter,vt ſecerne
retur quanti tunc temporis valeret prędium in
ſolutum datum,vt colligitur ex verbis inſtru-
menti dicti contractus,maxime fol.111.fac.1.
vbi dicitur,illum aſſignari in ſatisfactionẽ du-
catorum trium millium ex cauſa dotis legato-
rum: Et fol.112.& 114. vbi legitur pactum,
quod decedẽtibus Iugalibus ſiue filijs fundus
reuertatur ad Dominum Amorottum,& ſi co-
rodetur a Pado vſq; ad 50.iugera,teneatur dõ
tãs illum retroaccipere,& ſoluere ducatos ter-
mille in numeratis ad formam teſtamenti, per
inde ac ſi aſſignario illa facta non fuiſſet, & ita
non fuit æſtimatus per illam æſtimationẽ,quæ
facit veram,perfectam,ac irreuocabilem ven-
ditionem, ſed ad hoc vt cognoſceretur tunc tẽ
poris tanti extimari per contrahentes, & tanti
valere, vt dixi,& vltra prædictos tradit etiam
Ioſeph.Ludou.concluſio.12.limit.3. 4. & 10.
omnino videndus, quia optime loquitur in
puncto.

Liber Secundus.

Addatur prædictis, Dominum Hippolytũ
teſtatorem in legato dotis ordinaſſe, quod vẽ-
dantur tot de bonis ſuis feudalibus, ſeu allo-
dialibus hæreditatis ipſius teſtatoris, vt in pro
ceſſu fol.60.Pluraq; allodialia extitiſſe in hæ-
reditate non ambigitur. Quo in caſu partes e-
rantę filij,ſeu hęredis teſtatoris diſtrahere prius
allodialia,antequam poneret manus ad feuda
lia,nec ex hoc poteſt iuuari, ſeu excuſari ſub
clypeo præcitatę conſuetudinis Mãtuanę,quę
non procedit indiſtincte,ſed in ſubſidium tan-
tum,nempe vt Vaſſallus poſſit vendere feudũ
in agnatorum vocatorum præiudicium, allo-
dialibus non extantibus,alias ſecus:Quia con
37 ceſſio, ſeu diſpenſatio † alienationis feudorũ
ex priuilegio aliquo,intelligitur in ſubſidium,
non extantibus allodialibus,Neuiz.conſ.10.
num.10.11.Cacheran.deciſ.174.Sola: in an-
tiq.Conſtit.Pedem.tit.de feud.Decret.Yolãt.
par.2.Gloſ.4.num.2.Et in puncto iſto contro-
uerſo,tradit Burſ.conſ.80.num.26.verſ. Ter-
tio dico,& num.27.dicens ita fuiſſe iudicatũ,
& poſtea per Illuſtriſ. Cardinalem Herculem
Gonzagam ita ordinatum ad tollendas dubi-
38 tationes in futurum,ſubdens,eſſe mulieris † do
tatæ,vel dotandæ probare,non adeſſe bona al
lodialia,idem repetit Burſ.conſ.171.num.46.
39 dicens in quolibet aſſenſu † Domini directi da
to ad feudorum alienationẽ ſubintelligi clau-
ſulam *in ſubſidium allodialium*,concordat Vul-
te.loquens pariter de huiuſmodi conſuetudi-
ne, in tract.de feud.lib.1.cap.60.nu. 91. verſ.
Et vero niſi conſuetudo,late Coſta de remed.
ſubſid.in cap.52.Et ita ex his patet perperam
conſuluiſſe Burſat. ſibi contrarium conſ.40.
num.4.5.& ſequ.tenens dictam conſuetudinẽ
militare indiſtincte,ẽt extãtibus allodialibus.

Nec prædictis vim facit,ſi dicatur, quod cũ
Dominus Amorottus elegerit dationem feu-
di,non licere Domino Comiti hęredi amplius
variare,quia ſera eſt,& intempeſtiua pœniten
40 tia: Quia qui ſemel elegit,† nõ poteſt amplius
pœnitere,nec variare electionem,l.apud Auffi
dium,ff.optio.lega.nec electio variatur, quan-
do per illam ius fuit alteri quæſitum,Surd.cõſ.
264.num.33.34.ſubdens electionem non mu
tari, quando ipſa traxit ſecum executionem,
vt in caſu iſto.

41 Reſpondetur enim,facultatem eligendi † nõ
extingui,ſed licere variare, quando ab initio
electio fuit inualida, Alex.in l.ſerui electione,
in 2.not.ff.leg.1.& ibi Rip.num.4. Nam quod
nullum eſt,nullum producit effectum, & ideo
42 ad hoc,vt quis dicatur elegiſſe † oportet vt pro
uiſio, vel electio fuerit facta cum effectu, late
Cioff.conſ.102.num.7.8.9. in 2. Rimin. iun,
conſ.693.num.9.Bimi.conſ.62.nu. 3. 4. Ideo
dixit Pret. de interpretat. vlt. volunt. fol. 40.

R col. 4.

col.4.num.4.tunc non curandam eſſe electionem, quando fuit nulla, vel erronea, vel ſic ſuadente ſubiecta materia, vel æquitate: At ſtantibus prænarratis male elegit Dominus Amorottus dando feudum in dotem loco pecuniæ, vel bonorum allodialium, confert Cepol.conſ.
43 ciuil.27.nu.42.in 2.dicens, quod electio † ex falſa cauſa, vel iniuſta non tenet.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non excluduntur a legitimatis, ſtante ſtatuto, vt exiſtentibus maſculis fœmina non ſuccedunt.*

2 *Legitimati non comprehenduntur in ſtatuto continuante poſſeſſionem defuncti in hæredem.*

3 *Legitimatus non venit in ſtatuto loquente de fratre, vel agnato.*

4 *Legitimatus dicitur abuſiuus deſcendens, vel collateralis, ac fictus, non verus.*

5 *Legitimatus, & adoptiuus æquiparantur.*

6 *Adoptiui dicuntur deſcendentes, vel collaterales legitimi tantum.*

7 *Adoptiui non gaudent immunitate ſtatuti eximentis hæreditates aſcendentibus ac deſcendentibus, ac collateralibus relictas ab onere gabellæ.*

8 *Legitimatio non ſubſiſtit abſq; licentia Principis regnantis in loco, in quo ſortiri debet effectum.*

9 *Derogatio vulgaris nõ tollit ſtatuta particularia.*

10 *Legitimatus cum clauſula, non obſtantibus legibus, & conſtitutionibus, non dicitur diſpẽſatus aduerſus ſtatuta particularia, ſed ſolum habilitatus ad diſpoſita per Ius commune.*

11 *Legitimatus dicitur habilitatus quoad præiuditium affectantis legitimationem, ſecus quoad bona, & intereſſe tertij, ſeu extranei.*

ARGVMENTVM.

An legitimatus per reſcriptum gaudeat beneficio ſtatuti eximentis deſcendentes a ſolutione dacij pro hereditate, & alijs relictis debiti.

CONSILIVM CLXXIV.

Actiones meæ a Domino.

LEGITIMATI per reſcriptum Principis, vel ab habente authoritatem a Principe, nõ poſſunt gaudere beneficio ſtatuti eximentis ab onere Gabellæ hæreditates relictas aſcendentibus, & deſcendẽtibus, nec non & collateralibus intra quartum gradum.

Quia in materia ſtatutorum mentionem facientium de perſonis nõ veniunt legitimę perſonæ, ſeu legitimatæ, ſaltem per reſcriptum, vt dixi, ſed tantum perſonæ natæ ex legitimo
1 matrimonio. Ideo † ſtante ſtatuto, vt exiſten-
tibus maſculis fœminæ non ſuccedant, vti-
que fœminæ non excluduntur a legitimatis,
vt late tradit Gail.lib.2.obſeruatio. 140. Pa-
ſet.conſil.71.colum.1.Cephal.conſil.278.co-
2 lum.1.ſicuti † nec comprehenduntur in ſtatu-
to continuante poſſeſſionem defuncti in hære-
3 dem.Decian.conſil.37.num.66.in 3. Nec † in
ſtatuto loquente de fratre, vel agnato venit
agnatus, nec frater legitimatus. Alexan.con
ſil.57.num.3.in 4.Bologn.conſ.58. num. 12.
13.Pariter igitur dicendum eſt, nequaquam
4 contineri in pręcitato ſtatuto, cum † legitima-
tus dicatur abuſiuus deſcendens, vel collatera
lis, ac fictus, non verus. Curt.conſ.16. num. 8.
& num.20.& conſ.35.num.19.
5 Secundo facit † quod legitimatus, & adopti
6 uus æquiparantur; † iſti enim dicuntur deſcẽ
dentes vel collaterales legitimi tãtum, & ideo
æquiparantur. Curt.conſil.13.num.8. Peregr.
7 conſil.115.num.67.in tertio. Sed † adoptiuus
non gaudet immunitate iſtius ſtatuti ab one-
re gabellæ, vt in puncto cenſuit Ang.in l. cum
in adoptiuis, colum.2. verſ. Nota quod pater
adoptans. C. adopt. Bertach. de Gabel. parte
quinta octauæ partis principalis numero 13.
in fin. Decian.conſilio 34. numero 10. in primo & conſ.126.numero 8. in tertio, ergo nec
legitimatus.
8 Tertio aduertendum eſt, † quod legitima-
tio non ſubſiſtit abſque licentia Principis re-
gnantis in loco, in quo ipſa legitimatio ſortiri
debet effectum, in iuribus notis. At confirmatio iſtius legitimationis facta per Sereniſſimum Dominum fuit ſimplex, & cum ſim-
9 plici clauſula derogatoria generali, † quæ qui-
dem derogatio vulgaris non tollit ſtatuta par-
10 ticularia, & ideo dici ſolet in propoſito quod †
legitimatus cũ clauſula, nõ obſtantib. legibus,
& cõſtitutionibus &c. nõ per hoc dr̃ diſpẽſatus

a Prin-

à Principe aduerſus ſtatuta particularia, ſed ſolum habilitatibus ad diſpoſita per ius commune, vt pulchre poſt Abb. Curt. & Rui. aduertit Rimin. iun. conſ. 46. num. 50. & ideo talis legitimatio non iuuat aduerſus illud ſtatutum, & iſtud fundamentum valde ſtringit, ni fallor.

11 Quarto conſidero quod † legitimatus dicitur habilitatus quo ad præiudicium affectantis legitimationem, ſecus quo ad bona, & intereſſe tertij, ſeu extranei. Ceph. conſ. 525. nu. 83. & conſ. 278. num. 18. Surd. conſ. 337. nu. 34. late Corbul. in tract. ex quib. cauſ. emphit. Rubrica de cauſ. priuat. ob lin. fi. in addit. magna. num. 64. & num. 83. & 104. Vnde confirmatio legitimationis facta per Principem ad inſtantiam procurantis ipſam confirmationem tendit ſolummodo ad bona procurantis legitimationem, non autem in damnum Principis confirmantis, cum nõ ſit veriſimile, vt Sereniſs. voluerit ſeipſum damnificare, cum ſat ſit legitimatum fuiſſe beneficiatum aduerſus ius commune, non autem aduerſus ius ſpeciale in dãnũ Principis. Hinc dicetur in ſimili quod Princeps non videtur conceſſiſſe facultatem tangẽdi conceſſiones ab ipſo factas. Corbul. in præcitata magna Additione num. 66. & nemo pręſumitur elegiſſe viam, per quã iudicia ſua ſubuertantur. l. 3. ff. teſta. milit. Hoſt. Imol. & alij in c. Quintaualllis. extra iureiur. Alciat. de pręſumpt. reg. 3. præſumpt. 35. Rim. iun. conſ. 257 num. 58. Quo fit, vt dici non poſſit, ipſum Principem contra proprias, & peculiares ſanctiones in ſuimet damnum ad alterius extranei cõmodum decreuiſſe, vel diſpoſuiſſe, abſque indiuidua derogatione. & ita iuris eſſe cenſeo, licet currenti calamo præcitata dixerim.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Verbis inſtrumenti tenaciter eſt inſtandum in cõtractibus in quibus fit ſtricta interpretatio.*

2 *Interpretatio ſemper fit contra ſtipulantem in verbis dubijs & multo magis in claris.*

3 *Fundamentum ſuæ intentionis vnuſquiſq; probare tenetur.*

4 *Probatio dubia intelligitur contra probantem.*

5 *Nullo reſultat ex conſtituto turbido.*

6 *Poſſeſsio duplex conſideratur in iudicio poſſeſſorio nempe ciuilis, & manualis.*

7 *Conſtitutum ſimplex non transfert realem, & actualem poſſeſsionem, & num. 11.*

8 *Conſtituens dicitur liberatus a traditione poſſeſſionis prout eſt iuris, non autem prout eſt facti.*

9 *Conſtitutum ſimplex non liberat a traditione poſſeſsionis facti.*

10 *Detentor quilibet, & ſpoliator eſt manutenendus in ſummariſsimo poſſeſſorio.*

12 *Conſtitutum non transfert poſſeſsionem ante factam declarationem quando eſt facta venditio pro pretio declarando.*

13 *Venditio fundi cum clauſula conſtituti non eſt perfecta, ante factam illius menſurationem.*

14 *Conſtitutum appoſitum in inſtrumento rei eligenda tamquam incertum ratione loci & quota, non valet & 16.*

15 *Res vere poſſideri non dicitur ante electionem ſiẽdam propter incertitudinem loci, & quota.*

17 *Conſtitutum appoſitum ſuper actu effectum ſortiẽte poſt mortem conſtituentis eſt inualidum, ex quo mortuus non poſſidet.*

18 *Vir mortuus non dicitur poſſidere pro vxore.*

19 *Conſtitutum appoſitum dotis reſtituenda poſt mortem viri operatur vt conſtitutarius dicatur retinere ciuilem poſſeſsionẽ per mortem conſtituẽtis.*

20 *Operatur etiam vt ſequuta morte conſtituẽtis poſſit petere immiſsionem Iudicis officio non vero vt ſtatim poſſideat.*

21 *Idq; magis procedit vbi non adeſt clauſula, ex nunc prout ex tunc.*

22 *Et tali caſu conſtituens non dicitur poſsidere, ſed illius hæres.*

23 *Obligatio indiuidua ſi in parte reſpectu vnius eſt inoperatiua corruit in totum.*

A R G V M E N T V M.

Conſtitutarius non eſt manutenẽdus in poſſeſſione rei ex ſola clauſula conſtituti ciuilem tantum, & non realem, & actualẽ poſſeſſionem tribuens, maxime ſi ſit inoperatiua ratione incertitudinis loci, & quotæ.

C O N S I L I V M · CLXXV.

Actiones meæ a Domino.

FVIT propoſitum in cauſa poſſeſſoria vertente inter D. Garzottũ & D. Maraſcham eius nurum, ipſam D. Maraſchã fore manutenẽdam in poſſeſſione controuerſa: Quia etſi dici poſſet D. Garzottũ poſt ſolutum matrimonium per mortem eius filij poſſediſſe prædium controuerſum: attamen videtur dicendum, poſſeſſionem illã fuiſſe tentam nomine D. Maraſchæ eius nurus, vigore conſtituti appoſiti in inſtrumento dotali, ſtante quia venit caſus dotis reſtituẽdę, quo in caſu dictus Garzottus cõſtituit ſe poſſidere, & tenere omnia nomine, & vice D. Maraſchæ.

Digitized by Google

Iſta ſunt verba motiui, quod quidem nõ eſt
tanti roboris,quin valeat pluribus medijs ſu-
perari,& taliter,vt ex illo nulla parebit excuſa-
tio D.Maraſchæ a ſolutione expenſarum præ-
ſentis iudicij ſine cauſa ẽt apparente litigãtis.

Primo igitur reſpondeo : iſtud conſtitutum
quod meo iudicio indignum eſt nomine con-
ſtiruti,vel ſaltem eſt adeo heteroclitum , & tur
bidum,vr illius nulla ſit habenda ratio , tãquã
minime facientis ad rhombum præſentis arti-
culi, ſeu iudicij poſſeſſorij,nullam faciem poſ-
ſeſſionis tribuere Dom. Maraſchæ : Quia fuit
appoſitum in dicto inſtrumẽto ad finẽ petẽdi ,
& obtinendi licentiam a Dominis directis cir-
ca obligationem bonorum feudalium pro ob-
ſeruatione conrenrorum in inſtrumento,& ita
clare cantat litera inſtrumentalis,cũ petẽdi,&
obtinendi licentiam facultas vna verborũ ſtru
ctura,in eademmet oratione,& ſub vnico ver-
bo,vbi & fuit additum conſtitutum , regatur ,
& poſita ſit. Vnde ſequitur, conſtitutum illud
ad caſum dotis reſtituendæ nullo pacto fore
1 trahendum:quia † verbis inſtrumenri tenaci-
ter eſt inhærendum,maxime in contractibus ,
in quibus ſit ſtricta interpreratio.Bal.cõſ. 145.
col.pen. in 3.Rolan.conſ.58.nu.64. in 3. Imo
2 ſemper ſit inrerpretatio contra ſtipularorẽ fun
dantem ſe in verbis etiam in caſu verborũ du-
biorum,multo fortius in claris.nam debuit le-
gem apertius dicere.l.ſtipulatio iſta.ff.pact.Be
ci.conſ.101.num.87.l.vereribus.ff.pact.Vnuſ
3 quiſq; † enim renetur probare,& oſtẽdere fun-
4 damentum ſuæ intentionis,ideo probatio † du
bia intelligitur contra probantem.l. ei qui. ff.
probat.Bar.Bal.Iaſ.& alij in l.non hoc.C. vn-
de legit.late D.Surd.conſ.445.nu.37.& ſequ.
5 & ideo † ex turbido conſtituto nullam inde re
ſulrare probationem poſſeſſionis poſt Lancell.
& alios nouiſſime probat Borgni.deciſ.5.n.39
par.4.Concludo igitur , tale conſtitutum nul-
lo modo poſſe applicari ad caſum dotis reſti-
tuẽdæ,ſed tantum ad caſum obtinendę licẽtię,
vel ſaltem ad caſum ſolius obligationis gene-
ralis bonorum.

Secundo reſpondetur : dato,non tamen ad
miſſo,quod dici poſſer,dictum conſtirutum ali
qualiter poſſe referri ad caſum reſtitutionis do
tis, dico ſatis conſtare ex teſtibus examinaris
per D.Garzortum ipſum fuiſſe verum,& actua
lem poſſeſſorem prædij,& pro tali habitum, &
recognitũ ab ipſa Domina Maraſcha , & ideo
dici debere illum eſſe verum poſſeſſorem fun-
di,poſtpoſita prorſus poſſeſſione reſultanre ex
6 conſtiruto . nam † duplex conſideratur poſſeſ-
ſio in propoſiro iſto,nẽpe poſſeſſio ciuilis, quæ
appellatur poſſeſſio iuris, & poſſeſſio naturalis
& manualis,quæ appellarur poſſeſſio facti . At
7 † per ſimplex cõſtitutum non dicitur tranſlata
in conſtirutarium realis & actualis poſſeſſio,
ſed pro tradira quodammodo habetur. Glo.in
l.Iulianus.§.ex vẽdito.verb.Precaria.ff. actio.
empt.optime Rolan.conſ.53.num.6.7.in 1.la
8 te D.Surd.conſ.13.nu.13. 14. Hinc dicitur, †
quod conſtituens dicirur liberatus a traditio-
ne poſſeſſionis,prout eſt iuris,non autem a tra-
ditione poſſeſſionis facti, cum vltra conſtitutũ
adhuc ſuperſit traditio facti,vt clare poſt alios
aduertit Anch.q.2.num.13.& ſeq.par.2. Ber.
conſ.158.num.44.in 1.Rolan.d.conſ. 53. nu.
7.in 1.optime Magon.deciſ. Luca.77 num.3.
Cacher.deciſ.36.Iſta ergo ſunt diuerſa,nec de
vna ad aliam ſit neceſſaria conſequentia, quia
conſtituens non obſtante cõſtituto dicitur ve-
re poſſidere manualiter,& actualiter, alio non
probato. Nimirum ſi alibi dicitur,conſtiruen-
tem vigore conſtituti cogi poſse ad tradendã
9 manualem poſseſſionem facti, † cum per ſim-
plex conſtiturum non dicatur liberatus a tra-
ditione poſseſſionis facti, latiſsime Viui.opin.
1024.Ideo dixit Cephal. conſ. 454. num. 23.
quod conſtituens tenetur tradere præciſe . Si
ergo hęc ſunt vera,nõ ſequitur D.Maraſcham
actualiter poſſediſſe vigore conſtituti, ſed Do.
Alexandrum Garzotum conſtituentem , ideo
10 in illa eſt manutenendns,† cum quilibet detẽ
tor, & ſpoliator in poſſeſſione manuteneri ſo-
leat maxime in tali iudicio poſseſsorio,& cum
prædictis concordat Maluaſ.conſ.34 num.28
11 dicens † per ſimplex conſtirutum quem non
poſſidere realiter,ſed atrento ſolo iuris effectu,
quia conſtitutum eſt modus fictus tradẽdi poſ
ſeſſionem.

Tertio conſidero, Dominum Garzottum in
dicto inſtrumento dorali , & ante appoſitionẽ
dicti cõſtituti reſeruaſse ſibi electionem in ca-
ſu dotis reſtituendæ in ſtabilibus vel pecunia ,
& prout ibi latius . Vnde cum ex poſt conſti-
tuerit ſe poſſidere , tale conſtitutum eſt condi
tionale , vbi ſcilicet ipſe Dominus Garzottus
electionem fecerit in ſtabilibus, quia ante ele-
ctionem non poteſt dici tranſlata poſseſſio .
12 Nam † ſicuti facta venditione pro pretio de-
clarando , ſi interim venditor conſtituit ſe te-
nere prædium nomine emptoris , non erit
ante declarationem tranſlata poſseſsio. Corn.
conſ,110.colum. 2.in 3. Tiraquell. de conſti-
tutio.limitatio 29.num.3. ergo nec anre ele-
ctionem . Ita in terminis electionis circa re-
ſtitutionem dotis arguit Dom. Surd. conſilio
13 225.num. 11.Confirmatur ex eo , quod † ſi
quis vendit fundum , & conſtituat ſe poſſi-
dere nomine emptoris , ante illius menſuram
non erit perfecta venditio , meriro nec tunc
temporis aliquid operatur conſtitutum. Bart.
& alij , de quibus Purpur.conſilio 505.nume-
ro octauo .

Digitized by Google

14 Quarto reſpondetur, quod † ſtante electio-
ne prædicta ſibi reſeruata per Do. Garzottum
tale ſubſequens conſtitutum nil valet, tamquã
incertum ratione loci, & quotę, l. 1. §. incertã. l.
locus. ff. acquir. poſſeſſ. Bero. conſ. 159. nu. 13.
15 in 1. Maluaſ. conſ. 34. num. 30. nam † ante ele-
ctionem faciẽdam per D. Garzottum reſultat
incertitudo loci, & quotæ reſpectu rei reſtituẽ-
dæ, qua incertitudine ſtante nullo pacto dici
poteſt, fundum iſtum a Do. Maraſca (circum-
ſcripto conſtituto) vere potuiſſe poſſideri. l. 3.
§. incertam. vbi Doct. ff. acquir. poſſeſſ. Neuiz.
conſ. 68. num. 3. vbi loquitur in iudicio poſſeſ
16 ſorio & conſ. 38. nu. 26. 27. Ita ergo † nec per
conſtitutum potuit illius poſſeſsio transferri.
Neuiz. d. nu. 27. & ita in terminis probat Do.
Surd. videndus conſ. 225. num. 13. 14. & per
totum, vbi reſecat omnia tacita obſtacula, quę
in ſimili facto poſſent adduci, qui licet loqua-
tur in electione reſeruata mulieri in caſum re-
ſtitutionis dotis, attamen omnia militant, &
fortius in electione competenti debenti reſti-
tuere dotem, ideo videatur.

Quinto reſpondetur ex abundanti, quod ſi
conſtitutum ibidem appoſitum per maritũ D.
Maraſchæ refertur ad caſum dotis reſtituendæ
poſt mortem viri, certe eſt omnino inualidum;
17 quia † fuit appoſitum ſuper actu effectum ſor-
tiente poſt mortem conſtituẽtis, & dicitur col-
latum in tempus, in quo conſtituens non po-
teſt poſſidere, ex quo mortuus non poſſidet, cõ
ſequenter nihil operatur. l. vniuerſas. §. quod
colonum. l. cum hæredes in princ. ff. acquir. poſ
ſeſs. Ang. in l. qui uniuis. §. 1. vbi Alex. ff. acqui.
poſſeſs. Tiraqu. de conſtit. limit. 2. num. 1. late
Rolan. conſ. 61. num. 46. in 2. Deficit enim ta-
18 li in caſu vnum extremũ habile, ideo † vir mor
tuus non poteſt dici poſsidere pro vxore. late
Theſau. deciſ. 38. per tot. Alios adducit, & ſe-
quitur ac de communi teſtatur Honded. conſ.
19 18. num. 56. in 2. operatur † ergo conſtitutum
hoc in caſu, vt conſtitutarius dicatur retinere
ciuilem poſſeſsionem poſt mortem conſtituen
20 tis, Dominus Surd. conſ. 171. nu. 20. & † quod
poſſit petere ſe immitti in bonorum poſſeſſionẽ
implorato iudicis officio, nõ ut dicatur ſtatim
poſt mortem conſtituentis vere poſſidere. Ita
21 Theſau. d. deciſ. 38. in fine. Quæ † concluſio eo
magis militat in præſenti caſu, vbi non fuit ap
poſita clauſula (ex nunc prout ex tunc) vt per
D. Surd. conſ. 171. num. 21. & ſeq. Rimin. iun.
conſ. 502. num. 20. Anguil. conſ. 31. num. 38.
vſque ad fin. Honded. d. conſ. 18. num. 57. &
ſeq. Maluaſ. conſ. 34. num. 34. Borgni. deciſ.
22 45. num. 30. in 1. Tali † enim in caſu conſti-
tuens non dicitur poſſidere, ſed illius hæres. La
nar. conſ. 9. nu. 11. qui alios adducit.

Nec dicatur D. Alexandrum ſocerum com-
prehendi in dicto conſtituto.

Quia inſtrumentum dicit (partes ipſæ) ſed
D. Garzottus non erat pars, ſed tantummodo
adiectus contractui, & obligationi contractæ
23 per filium. Præterea † ſi obligatio D. Alex. fuit
indiuidua, & in ſolidum cum illa filij, ſi in par
te reſpectu filij eſt inoperatiua, totaliter cor-
ruit, iuribus notis.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Superioribus obediendum non eſt in his quæ contrariantur præceptis Dei & nu. 3.*
2 *Papæ obediendum non eſt in illicitis.*
4 *Obedientia non excuſat quando verſatur circa actum excedentem officium, & poteſtatem eius cui fuit præſtita.*
5 *Miniſtri Principum curare debent vt omnia iuſte ac ſine alicuius iniuria procedant.*
6 *Obediens in grauibus delictis non excuſatur cum non iuuet ſuperioris authoritas.*
7 *Dolo facere non videtur qui paret mandatis ſuperiorum, quibus neceſſe habet parere.*
8 *Superioris authoritati reſiſtens Dei voluntati reſiſtere dicitur.*
9 *Voluntas ſuperioris cauſam neceſſariam inducit.*
10 *Maioribus parere debemus ex æquitate iuris naturæ & gentium, ac & ex diſpoſitione iuris diuini.*
11 *Superioris præcepto parere debemus nedum quando eſt iuſtum, ſed etiam quãdo eſt dubium, quia in dubio pro eo præſumitur.*
12 *Superior ille dicitur qui pœnam obedire nolentibus imponere poteſt.*
13 *Obediens præcepto iniuſto minis interuenientibus excuſatur, etiam in grauioribus delictis.*
14 *Inferioris partes ſunt adiuuare iuſſum ſuperioris tantum, non illi reſiſtere.*
15 *Inferior non poteſt permittere quod vetat ſuperior.*
16 *Geſta per inferiores ſuperiore mandante, ipſi ſuperiori non autem inferiori tribuenda ſunt.*
17 *Inferior ſe intromittens in ordinationibus ſuperioris dicitur illas conditionare*
18 *Actus ratificatus attribuitur ratificanti.*
19 *Credulitas vtrinq; fatua excuſat a dolo, culpa, & pœna.*
20 *Credens viro fide digno omnino excuſatur.*
21 *Credens magiſtro militum excuſatur.*
22 *Principibus belli, vel militum parendum eſt, & inobedientes puniendi ſunt*
23 *Dolor iuſtus temperari non poteſt.*
24 *Homo intenſo dolore permotus non eſt in plenitudine intellectus.*
25 *Dolore iuſto permotus mitiſsime plectendus eſt.*

26 *Authores ſeditionum capite puniuntur, cæteri vero aſſeclæ ad damnum, & intereſſe tantum.*
27 *Authores tumultus dicuntur, & puniuntur, qui tumultuoſis acclamationibus populum concitant.*
28 *Opem præſtantes ratione multitudinis, authore excepto, inulti pertranſire debent.*

ARGVMENTVM.

Tumultuantes vel delinquentes, iuſſu ſuperioris pœnam contrafacientibus comminãntis, excuſantur.

An, & quando quis excuſetur a facto in obedientiam ſuperioris.

CONSILIVM CLXXVI.

Actiones meæ a Domino.

In cauſa tumultus populi Riperienſis occaſione homicidij ſecuti in perſonas quon. Do. Caroli Cuſani, & Alſerij Botturæ, ex quo exinde quaſi fuit ſecuta demolitio Campanilis Eccleſię Riperij, prout late ex actis colligitur, videtur prima facie dicendum, Dominos Hieronymum, & Camillum de Botturis, patruum, & reſpecti ue fratrem præcitati Alſerij occiſi, fore punien dos, vti ſeditioſos, vel ſaltem vti miniſtros, vel participes ſeditionis illius.

Nec videntur aliquo pacto excuſari poſſe ſub prætextu, quod obedierint præceptis, ac iuſſionibus D. Capitanei Canappi, & aliorum
1 ſuperiorum militiæ. Quia † non eſt obediendum ſuperioribus in his, quæ contrariãtur præ ceptis Dei. c. Iulianus. c. Qui reſiſtit. 11. quę. 3. & dicit Deci. conſ. 72. col. 2. verſ. Et ſuperiore, præcepto ſibi impoſito contra cõſcientiam nequaquam fore parendum: Quinimo † nec Pa-
2 pæ quis obedire tenetur in illicitis. d. c. Qui reſiſtit. c. Si dominus 11. q. 3. Abb. in c. Cum ad
3 Monaſterium. de ſtat. Monach. Illa † enim cõcluſio dictãs quod inferior tenetur parere, nec poteſt ſe aliqualiter intromittere in geſtis per ſuperiorem, debet intelligi, quando illa geſta ſunt licita, & valida, alias ſecus, ſecundũ Bero. conſ. 13. num. 11. in 1. & tãto magis huiuſmo-
4 di allegata † obedientia non excuſat, quia verſatur circa actum excedentem officium, & poteſtatem ſuperioris, cui fuit obedientia præſtita, l. prohibitum. C. iur. fiſc. Dec. d. cõſ. 72. col.
5 2. verſ. Superiore. & idcirco dicitur, qđ † Principum miniſtri debent curare, vt omnia iuſte, ac ſine alicuius iniuria procedant, Decia. cõſ. 22. num. 95. in 4. Cum igitur in hac facti ſpecie agatur de grauiſſimo crimine ſeditionis, & deuaſtatione campanilis Eccleſiæ, non poteſt
6 eſſe locus alicui excuſationi, quia † in grauibus delictis obediens non excuſatur, ex quo in ſimilibus caſibus authoritas ſuperioris excuſarę nequit. Ceph. conſ. 696. num. 10. & 13.

His tamen non attentis, arbitror, Dominos
7 Botturos fore abſoluendos: quia † non is videtur dolo facere, ſi ſuperiorum mandatis pareat quib. neceſſe habet parere. c. Quod quis. de reg. iur. in 6. Ceph. conſ. 113. nu. 13 vbi ſubiungit, neceſſitatem parendi declinare doli præſũ-
8 ptionem. Quinimo † ſuperioris voluntati reſiſtens, Dei voluntati reſiſtere dicitur, quia omnis anima eſt ſubdita ſuo ſuperiori. Bar. in Auth. ſacramenta puberum. col. 2. ad fin. C. ſi ad-
9 uer. venditio. Ceph. conſ. 361. num. 3. Hinc † dicitur, quod volũtas ſuperioris inducit cauſam neceſſariam. Decia. conſ. 70. num. 5. in 5. & id-
10 circo † de æquitate iuris naturæ, & gentium, imo etiam iuris diuini diſpoſitione, maioribus parere debemus. Mandel. conſ. 769. num. 69.
11 Bero. conſ. 22. num. 20. in 1. Porro † nedum ſuperioris præcepto, quando eſt aperte iuſtum, & cum cauſa legitima, parere debemus, ſed ẽt quando eſt dubium, an ſit iuſtum, vel iniuſtũ, cum propter præcepti authoritatem pro eo in dubio præſumatur. Din. in c. Quod quis. nu. 7. de reg. iur. in 6. Dec. in l. nõ videtur. §. qui iuſſu ff. reg. iur. Gall. conſ. 23. nu. 18. At in præſenti caſu fuit occiſus vnus Alſerius militum in con ſpectu Domini Capitanei Canappi viua, & cõminatoria voce clamantis: *Amazza, amazza, arme arme, campana a martello*: ac cætera id genus inſequendo homicidas, & fratres viros nequam, ac alias facinoroſos: nimirum ſi obediẽtes dicto Capitaneo militum, in cuius manus authoritas, & vis militum Principis eo in loco reſidebat, omnino venia digni ſunt, & tãto magis, quia vltra inſtigationem populi, & clamorem prædictum ipſemet Capitaneus iuſſionib. ſuis addebat pœnã indignationis Principis re-
12 cuſantibus obedire, vt patet ex actis. Ille † (inquam) dicitur cæteris ſuperior, qui pœnã obedire nolentibus poteſt imponere. Dec. conſ. 19
13 nu. 100. in 3. Et † minis interuenientibus præcepto iniuſto obediens excuſatur ẽt in grauioribus delictis. Soc. in l. vt vim. ff. iuſt. & iur. Deci. in l. velle nõ creditur. nu. 2. ff. reg. iur. & in l. is damnum dat. §. eius vero nulla culpa. ff. co. tit. optime Ceph. conſ 696. num. 23.

Non igitur Domini Botturæ aliquid operãdo iubente, vel præſente ac vidente D. Capitaneo ſuperiore poſſunt dici tumultuoſi, aut ſeditioſi, cũ q̃dquid fecerint id omne attribuatur Capitaneo eorum Superiori præſenti, vidẽti, aſſentienti, imo iubẽti, ac incitãti, ſeu mauis cogenti, ac cõminanti, quia inferiores aliq̃d agẽdo, nõ poſſunt, nec dicuntur tollere legem, ac iuſſum

iuſſum ſuperioris,ſed bene illam poſſunt iuua-
14 re, adeo quod † partes ſunt inferioris adiuua-
re iuſſum ſuperioris tantum, non illi reſiſtere.
15 Bero.conſ.7.num.5.in 3.Alibi dicitur,† quod
inſerior non poteſt permittere quod vetat ſu-
perior.Ceph.conſ.549.num.69.& 71. Ita igi-
tur non poteſt inferior tollere geſta, vel iuſſa
16 ſuperioris,ideo † acta per inferiores mandan-
te ſuperiore,ipſi ſuperiori attribui debent,non
17 inferiori operanti,& ideo † ſi inferior ſe intro-
mittit in ordinationibus ſuperioris,dicitur or-
dinationes illas coadiuuare.Bero.cõſ.172.nu
18 me.59.in 2.Pariter videmus,quod † actus rati
ficatus attribuitur ratificanti, iuribus notis.
Quare dicendum eſt, Dominos Botturas ope-
rando id quod fecerunt, excuſari mereri, cum
ſuperiore,& Capitanea ita volente, ac iuben-
te fecerint: crediderunt enim viro, cui veriſi-
militer credere debebant,ideo debent excuſa-
19 ri,quia † credulitas,vtcunq; etiam fatua,excu
ſat a dolo,& à culpa,ac à pęna,vt poſt alios tra
dit Plot.conſ.2.num.16.& conſ.19.nu. 94. &
licet quis reputetur nimius credulus propter
factum doloſum alterius,tamen ille dolus in tã
tum præponderat culpæ, & fatuitati credentis
20 quod † ſi ille credulus viro aliàs fide digno cre
didit,omnino debet excuſari Ang.in l.1. in fi.
ff.eo per quem facto.& Felin.in c.Cum contin
21 gat.nu.4.extr.de reſcript.vbi ſubiungit, † illũ
22 excuſari, qui credidit magiſtro militum: & †
Principibus belli,vel militum parendum eſſe,
& inobedientes puniri, late tradit Ferre.de re
milit.Rub.de obedien.& par.nu. 50. 51. & in
Rubr.de milit.iuſt.num.81.

Addatur inſuper, ſatis ſuperq; conſtare ex Actis,Dominos Botturas ſuperueniſſe tumultui iam cępto,& poſt homicidium iam perpetratum in perſonam Alſerij nepotis D. Hieronymi,& fratris Domini Camilli, qui, ſi audita morte Alſerij ira conciti, ac iuſtiſſimo dolore moti aliquid fecerunt,ſeu operati ſunt in perniciem Cuſari homicidæ,& circa demolitionẽ Campanilis,omnino a dolo alieni dicuntur,&
23 conſequenter a culpa,quia † iuſtus dolor non
poteſt temperari.Ang. in l. ſi adulterium cum
inceſtu.§.Imperatores.ff.adult. Marſ.conſ.25.
num.26.& conſ.vlt.num.10.& nimius dolor
tollit conſilium deliberandi,ſecundum Bal. in
c.1.§.ſi vero.il primo.in fin.de pact.iuram. fir-
24 ma. † Homo enim intẽſo dolore permotus nõ
eſt in plenitudine intellectus.l. Grachus. C.
adult.Alex.conſ.76.in 1.& conſ. 109. colu.3.
verſ.Et ad hoc allego. eod. lib. Idcirco dicitur
25 † aliquem iuſto dolore motum mitiſſime fore
plectendum.l.aut facta.§.cauſa.ff.pœn.l.ſi nõ
conuitij.C.iniur.Alſer.conſ.144.nu.5.& ſeq.
& num.15.in 1.vol.conſiliorum crimin.diuer.
vbi ait,id maxime procedere,quando in rixa,
ſeu in continenti,non ex interuallo quis deli-
quit poſt motum iuſti doloris,vt in pręſenti ca
ſu: Idem probat Aſin.conſ.112.num.31.vſq;
40.in 2.vol.conſiliorum.crimi.diuerſ.late Ca-
rer.in praxi crimin.§. ſexto igitur excuſat iu-
ſtus dolor,ac diffuſe Tiraq.de pœn.temper.ca.
1.Tandem in puncto dicit Decia. tract. crim.
26 tom.2.lib.7.cap.19.num.7. Quod † authores
ſeditionum capite puniuntur, cæteri vero aſſe
clæ ad damnum tantum & intereſſe,& ibidem
27 num.8.deſcribit † authorem tumultus dici,ac
puniri,qui tumultuoſis acclamationibus popu
lum concitat per tex.in l.2.C.ſeditioſ. cõferũt
tradita per eundem Decian.eod. lib. 7.cap.7.
num.19.

Non etiam videtur omittendum, ex Actis
conſtare quaſi vniuerſum populum Riperien-
ſem appoſuiſſe manus tali deuaſtationi,& obe
28 diſſe Canapo iubenti,& ideo † ratione multi-
tudinis opem præſtantium & tumultuantium
authore excepto,cęteri inulti debent pertran-
ſire,vt per Tiraq.de pœn.temper.cauſ.41.om-
nino videndum.

Contraria tolluntur ex præcitatis.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Hæres extraneus non poteſt excipere de adulterio contra vxorem defuncti,ſi in vita mariti condẽnata non fuit.

2 Monaſterium,& locus pius habentur pro filio, & loco filij ſuccedunt,declara vt num.5.

3 Filius naturaliter aliud eſt, aliud monaſterium.

4 Fictio non operatur in pœnalibus.

5 Monaſterium,& locus pius tunc ſuccedunt loco filij,quando filius eſt ingreſſus monaſterium, vel alium locum pium.

6 Non ſuccedunt loco filij quando nullus reperitur filius,nec hæres inſtitutus 6.

7 Non ſuccedunt quando ſumus in loco pio,ſeu confraternitate profitente religionem ſecularem.

8 Exceptio adulterij datur hæredi extraneo,quando cum adulterio concurrit ſpoliatio quaſi poſſeſſionis thori coniugalis,declara vt num ſeq.

9 Id procedit ſi in vita mariti vxor fuit accuſata, & condemnata,alias ſoli hæredi ſuo competit.

ARGVMENTVM.

Exceptio adulterij non competit confraternitati,ſeu loco pio hæredi inſtituto, quando vxor non fuit accuſata,& condemnata in vita mariti.

26 *Authores ſeditionum capite puniuntur, cæteri vero aſſeclæ ad damnum, & intereſſe tantum.*

27 *Authores tumultus dicuntur, & puniuntur, qui tumultuoſis acclamationibus populum concitant.*

28 *Opem præſtantes ratione multitudinis, authore excepto, inulti pertranſire debent.*

ARGVMENTVM.

Tumultuantes vel delinquentes, iuſſu ſuperioris pœnam contrafacientibus comminãntis, excuſantur.

An, & quando quis excuſetur a facto in obedientiam ſuperioris.

CONSILIVM CLXXVI.

Actiones meæ a Domino.

IN cauſa tumultus populi Riperienſis occaſione homicidij ſecuti in perſonas quon. Do. Caroli Cuſani, & Alferij Botturæ, ex quo exinde quaſi fuit ſecura demolitio Campanilis Eccleſię Riperij, prout late ex actis colligitur, videtur prima facie dicendum, Dominos Hieronymum, & Camillum de Botturis, patruum, & reſpecti-
ue fratrem præcitati Alferij occiſi, fore puniendos, vti ſeditioſos, vel ſaltem vti miniſtros, vel participes ſeditionis illius.

Nec videnrur aliquo pacto excuſari poſſe. ſub prætextu, quod obedierint præceptis, ac iuſſionibus D. Capitanei Canappi, & aliorum
1 ſuperiorum militiæ. Quia † non eſt obediendum ſuperioribus in his, quæ contrariãtur præceptis Dei. c. Iulianus. c. Qui reſiſtit. 11. quę. 3. & dicit Deci. conſ. 72. col. 2. verſ. Et ſuperiore, præcepto ſibi impoſito contra cõſcientiam ne-
2 quaquam fore parendum: Quinimo † nec Papæ quis obedire tenetur in illicitis. d. c. Qui reſiſtit. c. Si dominus 11. q. 3. Abb. in c. Cum ad
3 Monaſterium. de ſtat. Monach. Illa † enim cõcluſio dictãs quod inferior tenetur parere, nec poteſt ſe aliqualiter intromittere in geſtis per ſuperiorem, debet intelligi, quando illa geſta ſunt licita, & valida, alias ſecus, ſecundũ Bero. conſ. 13. num. 11. in 1. & tãto magis huiuſmo-
4 di allegata † obedientia non excuſat, quia verſatur circa actum excedentem officium, & poteſtatem ſuperioris, cui fuit obedientia præſtita. l. prohibitum. C. iur. fiſc. Dec. d. cõſ. 72. col.
5 2. verſ. Superiore. & idcirco dicitur, qđ † Principum miniſtri debent curare, vt omnia iuſte, ac ſine alicuius iniuria procedant, Decia. cõſ. 22. num. 95. in 4. Cum igitur in hac facti ſpecie agatur de grauiſſimo crimine ſeditionis, & deuaſtatione campanilis Eccleſiæ, non poteſt
6 eſſe locus alicui excuſationi, quia † in grauibus delictis obediens non excuſatur, ex quo in ſimilibus caſibus authoritas ſuperioris excuſare nequit. Ceph. conſ. 696. num. 10. & 13.

His tamen non attentis, arbitror, Dominos
7 Botturos fore abſoluendos: quia † non is videtur dolo facere, ſi ſuperiorum mandatis pareat quib. neceſſe habet parere. c. Quod quis. de regu. iur. in 6. Ceph. conſ. 113. nu. 13 vbi ſubiungit, neceſſitatem parendi declinare doli præſũ-
8 ptionem. Quinimo † ſuperioris voluntati reſiſtens, Dei voluntati reſiſtere dicitur, quia omnis anima eſt ſubdita ſuo ſuperiori. Bar. in Auth. ſacramenta puberum. col. 2. ad fin. C. ſi ad-
9 uer. venditio. Ceph. conſ. 361. num. 3. Hinc † dicitur, quod volũtas ſuperioris inducit cauſam neceſſariam. Decia. conſ. 70. num. 5. in 5. & id-
10 circo † de æquitate iuris naturæ, & gentium, imo etiam iuris diuini diſpoſitione, maioribus parere debemus. Mandel. conſ. 769. num. 69.
11 Bero. conſ. 22. num. 20. in 1. Porro † nedum ſuperioris præcepto, quando eſt aperte iuſtum, & cum cauſa legitima, parere debemus, ſed ẽt quando eſt dubium, an ſit iuſtum, vel iniuſtũ, cum propter præcepti authoritatem pro eo in dubio præſumatur. Din. in c. Quod quis. nu. 7. de reg. iur. in 6. Dec. in l. nõ videtur. §. qui iuſſu ff. reg. iur. Gall. conſ. 23. nu. 18. At in præſenti caſu fuit occiſus vnus Alferius militum in conſpectu Domini Capitanei Canappi viua, & cõminatoria voce clamantis: *Amazza, amazza, arme arme, campana a martello*: ac cætera id genus inſequendo homicidas, & fratres viros nequam, ac alias facinoroſos: nimirum ſi obediẽtes dicto Capitaneo militum, in cuius manus authoritas, & vis militum Principis eo in loco reſidebat, omnino venia digni ſunt, & tãto magis, quia vltra inſtigationem populi, & clamorem prædictum ipſemet Capitaneus iuſſionib. ſuis addebat pęnã indignationis Principis re-
12 cuſantibus obedire, vt patet ex actis. Ille † (inquam) dicitur cæteris ſuperior, qui pœnã obedire nolentibus poteſt imponere. Dec. conſ. 19
13 nu. 100. in 3. Et † minis interuenientibus præcepto iniuſto obediens excuſatur ẽt in grauioribus delictis. Soc. in l. vt vim. ff. iuſt. & iur. Deci. in l. velle nõ creditur. nu. 2. ff. reg. iur. & in l. is damnum dat. §. eius vero nulla culpa. ff. eo. tit. optime Ceph. conſ 696. num. 23.

Non igitur Domini Botturæ aliquid operãdo iubente, vel præſente ac vidente D. Capitaneo ſuperiore poſſunt dici tumultuoſi, aut ſeditioſi, cũ q̃dquid fecerint id omne attribuatur Capitaneo eorum Superiori præſenti, vidẽti, aſſentienti, imo iubẽti, ac incitãti, ſeu mauis cogenti, ac cõminanti, quia inferiores aliq̃d agẽdo, nõ poſſunt, nec dicuntur tollere legem, ac

iuſſum

iuſſum ſuperioris,ſed bene illam poſſunt iuua-
14 re, adeo quod † partes ſunt inferioris adiuua-
re iuſſum ſuperioris tantum, non illi reſiſtere.
15 Bero.conſ.7.num.5.in 3. Alibi dicitur,† quod
inferior non poteſt permittere quod vetat ſu-
perior. Ceph.conſ.549.num.69.& 71. Ita igi-
tur non poteſt inferior tollere geſta, vel iuſſa
16 ſuperioris,ideo † acta per inferiores mandan-
te ſuperiore,ipſi ſuperiori attribui debent,non
17 inferiori operanti,& ideo † ſi inferior ſe intro-
mittit in ordinationibus ſuperioris,dicitur or-
dinationes illas coadiuuare. Bero.cõſ.172.nu
18 me,59.in 2. Pariter videmus,quod † actus rati
ficatus attribuitur ratificanti, iuribus notis.
Quare dicendum eſt,Dominos Botturas ope-
rando id quod fecerunt, excuſati mereri, cum
ſuperiore,& Capitaneo ita volente, ac iuben-
te fecerint: crediderunt enim viro, cui veriſi-
militer credere debebant,ideo debent excuſa-
19 ri,quia † credulitas,vtcunq; etiam fatua,excu
ſat a dolo,& a culpa,ac a pęna,vt poſt alios tra
dit Plot.conſ.2.num.16.& conſ.19.nu. 94. &
licet quis reputetur nimius credulus propter
factum doloſum alterius,tamen ille dolus in tã
tum præponderat culpæ, & fatuitati credentis
20 quod † ſi ille credulus viro alias fide digno cre
didit,omnino debet excuſari Ang.in l.1. in fi.
ff.eo per quem facto.& Felin.in c.Cum contin
21 gat.nu.4.extr.de reſcript.vbi ſubiungit, † illũ
22 excuſari, qui credidit magiſtro militum: & †
Principibus belli,vel militum parendum eſſe,
& inobedientes puniri, late tradit Ferre.de re
milit.Rub.de obedien.& par.nu. 50. 51. & in
Rubr.de milit.iuſt.num.81.

Addatur inſuper, ſatis ſuperq; conſtare ex
Actis,Dominos Botturas ſuperueniſſe tumul-
tui iam cępto,& poſt homicidium iam perpe-
tratum in perſonam Alferij nepotis D. Hiero-
nymi,& fratris Domini Camilli, qui, ſi audita
morte Alferij ira conciti, ac iuſtiſſimo dolore
moti aliquid fecerunt,ſeu operati ſunt in per-
niciem Cuſari homicidæ,& circa demolitionẽ
Campanilis,omnino a dolo alieni dicuntur,&
23 conſequenter a culpa,quia † iuſtus dolor non
poteſt temperari. Ang. in l. ſi adulterium cum
inceſtu.§.Imperatores.ff.adult. Marſ.conſ.25.
num. 26.& conſ.vlt.num. 10. & nimius dolor
tollit conſilium deliberandi,ſecundum Bal. in
c.1.§.ſi vero.il primo.in fin.de pact.iuram. fir-
24 ma. † Homo enim intẽſo dolore permotus nõ
eſt in plenitudine intellectus. l. Grachus. C.
adult. Alex.conſ.76.in 1.& conſ. 109. colu.3.
verſ. Et ad hoc allego. eod. lib. Idcirco dicitur
25 † aliquem iuſto dolore motum mitiſſime fore
plectendum. l.aut facta.§.cauſa.ff.pœn.l. ſi nõ
conuitij. C.iniur. Alfer.conſ.144.nu.5.& ſeq.
& num.15.in 1.vol.conſiliorum crimin.diuer.
vbi ait,id maxime procedere,quando in rixa,
ſeu in continenti,non ex interuallo quis deli-
quit poſt motum iuſti doloris,vt in pręſenti ca
ſu: Idem probat Aſin.conſ.112.num.31.vſq;
40.in 2.vol.conſiliorum.crimi.diuerſ.late Ca-
ter.in praxi crimin.§. ſexto igitur excuſat iu-
ſtus dolor.ac diffuſe Tiraq.de pœn.temper.ca.
1. Tandem in puncto dicit Decia. tract. crim.
26 tom.2.lib.7.cap.19.num.7. Quod † authores
ſeditionum capite puniuntur, cæteri vero aſſe
clæ ad damnum tantum & intereſſe,& ibidem
27 num.8.deſcribit † authorem tumultus dici,ac
puniri,qui tumultuoſis acclamationibus popu
lum concitat per tex.in l.2.C.ſeditioſ. cõferũt
tradita per eundem Decian.eod. lib. 7. cap.7.
num. 19.

Non etiam videtur omittendum, ex Actis
conſtare quaſi vniuerſum populum Riperien-
ſem appoſuiſſe manus tali deuaſtationi,& obe
28 diſſe Canapo iubenti,& ideo † ratione multi-
tudinis opem præſtantium & tumultuantium
authore excepto,cęteri inulti debent pertran-
ſire,vt per Tiraq.de pœn.temper.cauſ.41.om-
nino videndum.

Contraria tolluntur ex præcitatis.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Hæres extraneus non poteſt excipere de adulterio contra vxorem defuncti,ſi in vita mariti condẽnata non fuit.*
2 *Monaſterium,& locus pius habentur pro filio, & loco filij ſuccedunt,declara vt num.5.*
3 *Filius naturaliter aliud eſt, aliud monaſterium.*
4 *Fictio non operatur in pœnalibus.*
5 *Monaſterium,& locus pius tunc ſuccedunt loco filij,quando filius eſt ingreſſus monaſterium, vel alium locum pium.*
6 *Non ſuccedunt loco filij quando nullus reperitur filius,nec hæres inſtitutus 6.*
7 *Non ſuccedunt quando ſumus in loco pio,ſeu confraternitate profitente religionem ſecularem.*
8 *Exceptio adulterij datur hæredi extraneo,quando cum adulterio concurrit ſpoliatio quaſi poſſeſſionis thori coniugalis,declara vt num ſeq.*
9 *Id procedit ſi in vita mariti vxor fuit accuſata, & condemnata,alias ſoli hæredi ſuo competit.*

ARGVMENTVM.

Exceptio adulterij non competit confraternitati,ſeu loco pio hæredi inſtituto, quando vxor non fuit accuſata,& condemnata in vita mariti.

CONSILIVM CLXXVII.

Actiones meæ à Domino.

QVIDAM vxoratus, ſeorſum tamen ab vxore vitam ducens, deceſſit teſtatus, & inſtituit hæredẽ Confraternitatem Sanctiſſimi Sacramenti S. Stephani Mantuæ; vxor vidua effecta dotem repetit, Confraternitas excipit de adulterio: Quæritur quid iuris.

Dico, quod cum maritus viuẽs vxorem de
1 adulterio non accuſauerit, & conſequenter † vxor non fuerit in vita mariti condemnata de adulterio, hæres extraneus nõ poteſt talem exceptionem opponere. Bal. conſ. 221. verſ. Secũdus caſus eſt, & verſ. Secundo vero caſu eſt ratio in 2. Barbat ad Bal. in l. rei iudicatæ. §. hæredi ff. ſolut. matr. vbi Curt. in addit. ad Alex. in prima additione Gabr. tit. de maleſ. conclu. 35. num. 13. Alex. ad Bart. in d. l. rei iudicatæ. §. morum. in prima additione verſ. Tu hoc ſingulariter limita.

Nec dicatur, Confraternitatem non reputari hæredem extraneum; quia in ſimili videmus
2 mus Monaſterium, & locum pium haberi pro filio, ac loco filij ſuccedere, Doc. in c. In præſentia. de probat. Turret. conſ. 72. nu. 2. in 2.

Reſpondetur enim id procedere ex fictione
3 quia † naturaliter aliud eſt filius, aliud monaſterium, Turret. d. conſ. 72. n. 5. Spin. de teſta.
4 Glo. 12. num. 26. 27. At † fictio non operatur in penalibus.

5 Reſpondetur ſecundo, obiectum vigere † quando filius eſt ingreſſus in Monaſterio (vel alio loco pio, ſeu etiam in Confraternitate) alias ſecus. At hic nullus adeſt, vel adfuit filius, ergo. Ita Turret. d. conſ. 72. num. 6.

Reſpondetur tertio, in præſenti caſu fuiſſe effectualiter primo loco inſtitutam hæredem
6 Confraternitatem, † non igitur poteſt dici ſuccedere loco filij, cum nullus filius reperiatur, nec fuerit inſtitutus. Odd. conſ. 19. num. 24.

Reſpondetur quarto, oppoſita procedere in
7 Monaſterio profitẽte regularem religionem, † ſecus in loco pio, vel confraternitate profitente religionem ſecularem, Odd. conſ. 19. nu. 26.

Non etiam replicetur, etiam hæredi extra-
8 neo competere dictam exceptionem, † quando vxor abſq; violentia, vel expulſione, & facto mariti receſſit è domo viri. nam tunc cum vna cum adulterio concurrat ſpoliatio quaſi poſſeſſionis thori coniugalis, cuilibet ſucceſſori datur huiuſmodi exceptio. Bal. conſ. 221. verſ. Secundo vero caſu. in 2. Meno. conſ. 31. nu. 34.
9 Reſpondetur enim, id intelligi debere, † quando in vita mariti vxor fuit iudicialiter accuſata, & condemnata, alias ſecus: nam tunc ſolus hæres ſuus poteſt opponere. Idem Bal. d. conſ. 231. in fin. verſ. Ille autem tertius caſus.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Detentus pro vno debito poteſt pro alio arreſtari.*
2 *Debitor in diem poteſt ex noua ſuperueniente cauſa capi ante diem, vt caueat de ſoluendo adueniente die.*
3 *Debitor ſemel detentus ad inſtantiam vnius creditoris dicitur effectus deterioris conditionis, & poteſt detineri, licet non venerit tempus ſolutionis vt adueniente die ſoluat.*
4 *Semel malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali.*
5 *Debitor efficitur ſuſpectus vbi ſuperueniunt mali mores circa obſeruantiam contractus verſantes.*
6 *Captus pro debito non poteſt pro alio debito arreſtari, niſi prius arreſtans obtinuerit ſententiam & commiſſionem pro conſequendo ſuo credito.*
7 *Debitor ſicuti ante diem capi poteſt, vt caueat de ſoluendo adueniente die, ita & recommandari poterit.*
8 *Fideiuſſor non poteſt moleſtare debitorem, nec agere ad liberationem, niſi diu ſteterit in obligatione.*
9 *Mandatum intelligitur datum a principali ſuo fideiuſſori nedum fideiubendo, ſed etiam de ſoluendo*
10 *Fideiuſſor poteſt debitorem ante ſolutionem conuenire quando debitor ipſe cæpit conditionẽ ſuã deteriorare.*
11 *Contrahens cum forenſi poteſt illum capi facere, ſi eſt ſuſpectus de fuga.*
12 *Bono viro non conuenit cum aliena pecunia recedere.*
13 *Fideiuſſor in diem poteſt debitorem de fuga ſuſpectum carceratum & commandare.*

ARGVMENTVM.

An debitor ſuſpectus de fuga ad inſtantiã vnius carceratus poſſit per fideiuſſorem in diem recommandari, ad finem, vt caueat de ſoluendo adueniente die.

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM CLXXVIII.

Actiones meæ a Domino.

REcõmandatio Alexandrini de-
bitoris carcerati vti de fuga ſu-
ſpecti, ad inſtantiam Dominæ
Boldinæ creditricis aureorũ ter-
centum, iure optimo fieri potuit
ad inſtantiam Meſſetti alterius
1 creditoris, ſtat enim concluſio, quod † deten-
tus pro vno debito pro alio debito poteſt arre-
ſtari. Bar. in l. quoties. C. exact. tribut. lib. 10.
late Brun. de ceſſio. bono. in 11. quæſt. 4. quæſ.
principalis num. 21. 23. in fin. & 27. Farin. qu.
crim. 27. num. 154. Idq; procedit etiam ſi arre-
2 ſtatus fuerit debitor in diem, quia † ſicuti de-
bitor in diem ex noua cauſa ſuperueniente po
teſt capi ante diem, ad hoc ſaltem vt caueat de
ſoluendo adueniente die. l. quæſitum. iuncta
Glo. ibi in verſ. intereſt. ff. pign. Par. conſ. 101.
num. 8. & prius conſ. 99. col. 1. in 3. cum cõcor
dantibus per D. Surd. conſ. 68. num. 9. 10. Ita
pariter poteſt recommandari ſaltem ad cauen
dum de ſoluendo adueniente die: Quia eadẽ
ratio cauſæ ſuperuenientis militat in captura,
3 & in recommandatione. Ideo † in propoſito di
xit Neuiz. conſ. 52. num. 5. quod debitor, qui
fuit ſemel detentus ad inſtantiam vnius credi
toris, dicitur effectus deterioris conditionis, &
conſequenter poteſt detineri etiam ſi nondum
venerit tempus ſolutionis, maxime ad finem,
vt ſoluat adueniente tempore. Si igitur tali in
caſu potuit capi, quare non etiam recomman-
dari? Iuſta enim cauſa in caſu iſto reputatur,
ex eo quo ſemel defecit in ſolutione pecuniæ
debitæ Dominæ Boldrinæ, quia non eſt fiden
4 dum illi, qui ſemel datam fidem feſellit, cum †
ſemel malus ſemper præſumatur malus, & præ
ſertim in eodem genere mali, vt in ſpecie iſta
late tradit D. Surd. d. conſ. 68. nu. 11. in fin. &
5 ſequentibus. Quandocunq; † enim mali mo-
res debitoris verſantes circa fidem, & obſeruã
tiam contractus per eum geſti illi ſuperueniũt
efficitur ſuſpectus, & cauere debet. Idẽ D. Sur.
d. conſ. 68. nu. 20. 21. Plura (inquam) reddunt
debitorem ſuſpectum, & inter cætera illud eſt
potiſſimum, ſi ille prius male fecit, ſeu ſe male
geſſit circa obſeruantiam contractus per eum
celebrati, vt in præſenti caſu. Ita Gloſ. in l. ſi fi-
deiuſſor. §. fin. verſ. Officium. ff. qui ſatiſ. cog.
vbi Bar. Ang. & alij. Curt. de ſequeſtr. nu. 34.
D. Surd. d. conſ. 68. num. 14.
6 Nec vim facit, quod captus pro debito non
poteſt pro alio debito arreſtari, niſi arreſtans
prius habuerit iudicis ſententiam, & commiſ-
ſionem relaxatam pro conſequendo ſuo credi-
to. Brun. d. qu. 11. num. 32. Farin. d. quæſt. 27.
nu. 156.

Quia reſpondetur, id procedere quando cre
ditor agit ad ſolutionem, ſecus ſi ad cautionẽ
7 de ſoluendo, vt in præſenti caſu, nam ſicuti † de
bitor in diem ex noua cauſa ſuperueniente po
teſt capi ante diem ad finem, vt caueat de ſol-
uendo adueniente die abſque aliqua ſentẽtia
iudicis. Afflict. deciſ. 108. in fin. Strach. de de-
cocto. par. 3. nu. 54. & ſeq. Neuiz. & alij de qui
bus per D. Surd. conſ. 68. nu. 10. Ioſ. Ludo. de-
ciſ. Peruſ. 63. num. 12, & ſeq. Ita pariter ex no-
ua cauſa poteſt ante diem recommandari ad
hoc, vt caueat de ſoluendo, cum vtrobique mi
litet eiuſdem rationis identitas.

Pariter non obſtat, quod creditum Meſſetti
deriuat a fideiuſſione per eum facta ipſi Morã-
dino ad commodum Falconelli de illi ſoluen-
do aureos viginti in ſeſto Aſſumptionis Beatę
Virginis proxime futuro, quod Feſtum nondũ
8 venit, quo in caſu inſurgit axioma, quod † fi-
deiuſſor non poteſt moleſtare debitorem, nec
agere ad ſui liberationẽ, niſi diu ſteterit in ob-
ligatione. l. Lucius. ff. mand. Marſil. de fideiuſ.
9 q. 31. num. 216. quia † mandatum nedum in-
telligitur datum a Morãdino ipſi Meſſetto de
fideiubendo ſimpliciter, ſed etiam de ſoluen-
do. l. ſi pro ea. C. mandat. l. indebitum. ff. cond.
indeb. facit tex. in l. certum. vbi Bald. C. famil.
herciſ.

Reſpondetur enim, hæc ceſſare, quando de-
bitor, pro quo fideiuſſit, conditionem ſuã val-
de cœpit deteriorare, ſeu facultatibus labi: nã
10 poteſt fideiuſſor ante ſolutionem ſibi inuigi-
lare ac debitorem conuenire pro ſui indemni-
tate, ne mora in ipſiuſmet perniciem redũdet.
Bal. in d. l. ſi pro ea. nu. 1. Gail. lib. 2. obſeru. 29
num. 7. 8. Coller. de execut. par. 1. cap. 10. nu.
320. Franc. de fideiuſſ. cap. 5. nu. 567. & ſeq.
poſt Afflict. deciſ. 241. num. 3. verſ. Quinto ſi
cœpit. & Marſil. d. q. 31. poſt princ.

Reſpondetur ſecundo, quod ipſe Morandi-
nus & forenſis, & breui erat receſſurus, cum iã
fuerit carceratus, vti ſuſpectus de fuga, quo in
11 caſu potuit recommandari, quia ſicut † contra
hens cum forenſi, cuius receſſus potuit a prin-
cipio cogitari, poteſt illum capi facere ſi eſt ſu-
ſpectus de fuga, ex quo nõ debuit credere illũ
12 receſſurum antequam ſolueret, cum † bono vi
ro non conueniat cum aliena pecunia recede-
re. Bal. in Rub. C. reu. his quæ in fraud. credit.
13 nu. 5. Iaſ. §. 1. nu. 83. Inſt. act. Ita pariter † fide-
iuſſor in diem põt debitorẽ ſuſpectũ & carcera
tum recommãdare, quia ex tali fuga certa ori-
tur condemnatio fideiuſſoris de proximo, quo
in caſu poteſt petere ſibi caueri. Marſil. d. nu.
216. in fin. Laus Deo.

Carolus Bardelonius. I. V. D.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Bona feudalia, & alia alienari prohibita tunc cadunt in obligatione, ſeu alienatione quãdo adeſt defectus bonorum allodialium.*

2 *Feuda regulariter non poſſunt hypothecari.*

3 *Allegans neceſſitatem, & fundans ſe contra regulam debet probare.*

4 *Neganti onus probandi incumbit.*

5 *Bona libera non extare non probatur per enuntiationem partium niſi media diſcuſſione probetur.*

6 *Aſſerenti bona libera extare incumbit onus probandi.*

7 *Regula illa dicitur, quæ fit per ſpecificationem caſuum in contrarium.*

8 *Et illa etiam dicitur quæ generaliter concipitur exceptio, ſeu limitatio eſt illa quæ minus generaliter concipitur.*

9 *Feuda ex diſpoſitione ſtatuti Mantuani poſſunt obligari cum conſenſu domini ſiue ante, ſiue in, ſiue poſt obligationem accedat.*

10 *Idq; tantum procedit quãdo bona libera nõ extãt.*

11 *Feuda quod poſsint in ſubſidium obligari de iure communi cadit ſub limitatione regulæ ſecus tamen eſt quando id ſtatuto cauetur.*

12 *Habens regulam pro ſe dicitur habere intẽtionem fundatam.*

13 *Validitati actus iura fauent.*

14 *Impugnanti actum incumbit onus probandi impugnationem.*

15 *Præſumptio iuris militat cõtra impugnantẽ actũ factum in legitima forma a iure præſcripta.*

16 *Fundanti ſe ſuper certa licẽtia & obligatione ſufficit oſtendere illam fuiſſe bene geſtam, licet nõ probet habilitatem perſonæ vel alterius rei ad illam exercendam.*

17 *Reo ſufficit dicere alia bona libera non extare, licet aliter non edoceat.*

18 *Bona omnia veniũt in ceſsione bonorum exceptis feudalibus quorum nuda proprietas cedenti remanet.*

19 *Diuitiæ, & bonorum acquiſitio ſunt quid accidentale, cum quilibet naſcatur nudus.*

20 *Nemo præſumitur ditari, niſi conſtet eſſe uirum induſtrioſum & valde laborioſum.*

21 *Perſeuerantia diuitiarum non præſumitur.*

22 *Præſumptio iuris, vel ſaltem probabilis militans pro negante transfert onus probandi contrarium in aduerſantem.*

ARGVMENTVM.

Alleganti bona libera extare incumbit onus probandi, maxime quando ſtatuto cauetur bona feudalia venire in obligatione accedente domini conſenſu, & reus eſt qui negat.

CONSILIVM CLXXVII.

Actiones meæ à Domino.

CERTA bona feudalia fuerũt hypothecata a marito pro cautione vxoris in caſum dotis reſtituẽdæ, & cum licentia domini
1 directi. Sed quia † talia bona ac cętera ſimilia regularirer alienari prohibita, eatenus cadunt in effectuali obligatione ſeu alienatione, dato caſu executionis, quatenus neceſſitas ſuggerit & non aliter, & conſequenter in ſubſidium & defectum aliorum bonorum allodialium, & liberorum.

Fuir propoſita quæſtio, cui incumbat onus probandi, an ſcilicet mulieri neganti adeſſe bona libera vel allodialia, ex quibus alias poſſit ſibi ſatisfieri, an vero domiuo directi affirmanti alia bona adeſſe.

Quo in caſu valde inter ſe diſſentiunt Doctores, & negatiuam debere probari a muliere
2 facit, quod † feuda regularirer non poſſunt hypothecari. c. 1. vbi Doct. de prohib. feud. alien. per Frider. Schrader. de feud. part. 8. cap. 1. nu. 22. & ſeq. adeo quod ſatis eſt ex aduerſo cõſta
3 re obligarionem feudi eſſe illicitam. Vnde † allegans neceſſitatem & fundans ſe in caſu contra regulam debet probare. Ita Gab. conſ. 118 nu. 7. in 1. & poſt Bertr. Pariſ. Corn. Crau. Bello. & Hercula. tradit Marzar. de fideicom. qu. 48. verſ. Sed quod imo onus probandi. Addo Burſ. conſ. 80. num. 28. vbi ait id incumbere mulieri, quia habet regulã prohibitiuam pro
4 ſe, & neganti onus probãdi incumbir. Idẽ probãt Cacher. deciſ. 174. num. 5. vbi etiam dicit
5 † per enuntiationem partium non probari bona libera non extare, niſi id probetur mediante bonorum diſcuſſione. Non. conſ. 16. nu. 25. Turret. conſ. 81. num. 34. & 37. in primo vbi alios adducit.

6 Affirmatiuam autem † probari debere ab aſſerente bona libera extare, teſtãtur Dec. Curt. Sen. Loaz. Curt. iun. Soci. Cagn. Caſtr. & Cephal. de quibus per Marzar. d. quæſt. 48. verſ. Et quia diſpoſitio. addo Petr. de fideicom. q. 8. num. 460. in fine, & magis communem plurimos alios recenſendo enuntiat Gabr. titu. de probat. concluſ. 7. num. 1. & nu. 8. ſequitur ſola contra Cacher. in antiq. conſtit. Pedemon. tit. de Feud. Decret. violaut. par. 2. Glo. 4. nu. 6. verſ. Nec obſtat quod doctiſſimus Roland. conſ. 19. num. 9. in 4. Peregr. de fideicom. arti. 42. num. 73.

Quid igitur dicendum eſt in tali tantorũ Patrum conflictu? & vere opinor ſententiam atteſtantium domino directi vel cuicunq; alteri

affirman-

Digitized by Google

affirmanti bona libera adeſſe, incumbere onus
probandi talem affirmatiuam eſſe de iure ve-
riorem & ſequendam maxime in patria noſtra
Mantuana, vltra quod eſt magis recepta, vt pa
tet ex Doctorum dinumeratione.

Primo ergo moueor, ex ſtatuto noſtro Man
tuæ ciuili, in Rubrica quod feuda cadant in ob
ligatione, vbi expreſſe ſtatuitur, quod feuda ca
dant in obligatione creditoribus &c. non ob-
ſtante aliqua cauillatione vel exceptione iuris
vel facti &c. dum tamen accedat domini dire-
cti voluntas & aſſenſus. &c. Adeo quod ſtat re
gula pro muliere, cui bona feudalia fuerũt ob-
ligata, quod feuda cadũt in obligatione, & cõ
ſequenter ſtat fundata regula, vt omnia bona
etiam feudalia contineantur in quacunq; in-
definita bonorum obligatione facta cuicunq;
creditori, dum tamen accedat conſenſus domi
7 ni. Siquidem † illa dicitur regula, quæ ſit per
ſpecificationem caſuum in contrarium. l. gene
raliter. §. vxori. ff. vſufr. leg. l. quæſitum. §. idem
reſpondit. ff. fund. inſtr. Mandel. conſ. 205. nu.
8 13. Quia † illa dicitur regula, quæ generaliter
concipitur, exceptio autem ſeu limitatio eſt il
la, quæ minus generaliter, vt in propoſito no-
ſtro tradit Gabr. conſ. 138. num. 9. & 10. in 2.
& ideo per ſtatutum prædictum fuit fundata
9 regula generalis. Quod † feuda poſſunt obliga
ri accedente cõſenſu domini ſiue ante, ſiue in,
ſiue poſt ipſam obligationem accedat Burſat.
conſ. 40. nu. 1. & ſeq. Cuius regulæ exceptio li
mitatio ſeu declaratio eſt, vt nõ procedat, quã
do bona libera ſuperextant tempore alienatio
nis vel ſolutionis ſeu executionis ipſius obliga
10 tionis. Quia † feuda cadunt quidem in dicta
obligatione ęque principaliter ſtante dicto ſta
tuto. In executione autem obligationis cadũt
in ſubſidium, ſi bona libera non extent. Ioſ. Lu
do. deciſ. Peruſ. 71. num. 21. Bimi. conſ. 44. nu.
30. Pariſ. conſ. 63. nu. 49. in 2. Burſ. conſ. 180.
num. 20. Gabr. conſ. 138. num. 5. in 2. Peregr.
de fideicom. art. 42. num. 66. & in puncto poſt
11 multos Burſ. conſ. 80. num. 27. Licet ergo † de
iure communi dici poſſet obligationem feudi
in ſubſidium cadere ſub limitatione non autẽ
ſub regula, aliud profecto dicendum eſt, inſpe-
cto iure municipali prædicto dictante ſimpli-
citer & abſolute in obligatione cadere feuda,
dum tamen accedat conſenſus domini, & in ſi
mili aduertit Gabr. in d. conſ. 138. nu. 5. & ſeq.
Modo qui fundat ſe in exceptione debet illam
12 probare, quia † habens regulam pro ſe dicitur
habere fundatam intentionem. Bec. conſ. 1. nu
me. 2. & latius conſ. 7. num. 17. & conſ. 42 nu.
13, & in terminis noſtris Gab. d. conſ. 138. nu.
6. vſque 12. Merito dicens bona libera extare,
id debet probare.

Secundo, mulier habet ſcripturã hypothecę
legalem & authenticam cum expreſſo domini
conſenſu; Ideo ſi dominus nititur illam impu-
gnare & ſubuertere ſub prætextu bonorum al-
lodialium extantium, debet illorum extantiã
13 probare, quia † validitati actus iura fauent. l.
14 quoties. ff. reb. dub. & † impugnanti actum da
tur onus probãdi impugnationem. Crau. cõſ.
80. num. 14. Bal. in l. cum te. nu. 5. in fin. C. pro
15 bat. D. Surd. conſ. 414. num. 60. Quia † contra
impugnantem actum factum in legitima for-
ma a iure præſcripta militat iuris præſumptio,
& debet contrarium probari. Brun. de form. ti-
tu. de prob. form. col. pen. verſ. Sed ſi quæratur
16 de probanda. Quo fit e conuerſo, † vt ſatis ſit
mulieri fundanti ſe ſuper certa licentia & obli
gatione, oſtendere illam fuiſſe bene geſtam, li-
cet aliter non probet habilitatem perſonæ vel
alterius rei ad illam licentiam exercẽdam. Idẽ
Brun. præcit. tit. col. penul. verſ. Et nõ eſt omit-
tendum in materia, vbi alios adducit. faciunt
tradita per Gabr. d. conſ. 138. num. 20.

Tertio iſta mulier eſt in poſſeſſione bonorũ,
17 & eſt rea, non actrix, idcirco † ſufficit ei dicere,
alia bona non extare, licet aliter non doceat,
vt poſt multos probat Maſcar. de prob. concl.
205. nu. 19. & 22. Gab. d. conſ. 138. nu. 22. Ga
br. Roma. concl. 7. nu. 14. tit. de probat.

Quarto tempore hypothecæ vel licẽtię ma-
ritus, qui fecit obligationem, adhuc habebat
patrem in humanis, qui quidẽ eius pater alie-
18 no ære grauatus bonis ceſſit, adeo quod † om-
nia bona libera venerunt in ceſſione ad com-
modum creditorum, exceptis feudalibus, quo-
rum proprietas nuda ipſi cedenti remãſit. Bal.
in l. 1. nu. 10. C. his qui bon. ced. poſſ. Brun. de
ceſſio. bono. q. 3. num. 18. Brun. a Sole q. 9. nu.
40. Vnde ſequitur præſumptio pro muliere,
quod bona libera non extiterint, nec filius fa-
milias præſumitur ex ſui perſona acquiſiuiſſe,
19 quia diuitiæ & bonorum acquiſitio ſunt quid
accidentale, ex quo quilibet naſcitur nudus &
pauper. c. Sicut. ij. 47. diſt. Luc. de Penn. in l. 2.
20 col. 4. C. quan. & quib. quarta pars. lib. 10. & †
nemo præſumitur euadere diues, ſi non eſt vir
induſtrioſus & valde laborioſus, de quo debet
cõſtare. Natt. conſ. 358. nu. 8. Silua. conſ. 86.
21 num. 5. ante fin. vbi etiam fortius dicunt † per
22 ſeuerantiam diuitiarum non præſumi. Modo †
quando iuris præſumptio vel ſaltem probabi-
lis militat pro muliere negante, dubio procul
onus probandi contractum ſpectat ad aduer-
ſantem. Ita poſt Alciat. ait Gabr. d. conſ. 138.
num. 21. in 2. Maſcar. d. concluſ. 205. nu. 7. &
ſeq. Turret. d. conſ. 81. num. 36. in 1.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Creditor pretij non præfertur creditoribus anterioribus in re vendita inſpecto Iure communi.*

2 *Ordo quod dominus præferatur in re propria non præiudicat creditoribus, qui ſibi prouiderunt de obligatione Camerali, licet ſecus in habentibus hypothecam generalem tantum.*

3 *Vxor habens bona mariti hypothecata non impedit creditores etiam poſteriores, ratione anterioritatis dotis, niſi prius obtinuerit contra maritũ uergentem ad inopiam tot bona dotibus æquiualentia ſibi adiudicari.*

4 *Mulier habens bona mariti obligata non impedit bona uiri publicari & fiſco applicari maxime ſi in inſtrumento dotali non adeſt conſtitutum, cũ clauſula ex nunc prout ex tunc.*

5 *Mulier excipiendo de inopia viri vtitur retentione donec ſuper ea fuerit cognitum, & impedit executionem creditorum in bonis mariti, contra num. 6.*

7 *Mulieri vxoratæ nulla competit actio ad dotẽ nec exceptio contra mariti creditores niſi in caſu inopiæ.*

8 *Nemo ſine actione experitur.*

9 *Mulier pro dote confeſſata licet anterior non præfertur vero & reali creditori in concurſu.*

10 *Debitor primipilaris dicitur exactor pecuniæ Principis & collector denariorum a debitoribus Ducalis Cameræ numeratorum.*

11 *Identitas probatur indicijs, & coniecturis declaravt num. 12.*

12 *Identitas non probatur indicijs, & coniecturis, vbi agitur de ſubſtantia rei, licet ſecus vbi tractatur de probanda qualitate.*

13 *Probatio dubia vel ambigua nil operatur ad probationem identitatis.*

14 *Identitas vt non dicatur probata ſufficit probationem obſcurari.*

15 *Mulier viro vergente ad inopiam petere non poteſt dotis aſsignationem & prælationem in bonis viri vbi adeſt ſtatutum, deferens lucrum dotis filijs, vel marito.*

16 *Statutum præferens dominum in re propria omnibus alijs creditoribus non ligat Principem.*

ARGVMENTVM.

Statutum, ſeu ordo præferẽs dominum alijs creditoribus non ligat Principem, & an, & quando alijs creditoribus præiudicet.

Debitor primipilaris dicitur exactor pecuniç Principis, & collector denariorum a debitoribus Ducalis Cameræ numeratorum.

CONSILIVM CLXXX.

Actiones meæ a Domino.

DVBITATVM fuit in cauſa Bottacina aduerſus Cameram, Dominam Pannicellam præferẽdam eſſe Camerę in bonis mobilibus per eam prætenſis vigore ordinis pręferentis dominum in re propria omnibus alijs creditoribus, quorũ bonorum identitas ſatis dicitur probata ex teſtibus examinatis, accedente præſertim iuramento ipſius Pannicellæ.

Cui ordini non videtur obſtare, hic agi de debito primipilari, ex quo Dominus Bottacinus non erat principalis in ſuo munere & ſupremus adminiſtrator, ſed ſimplex Capſerius non autem Theſaurarius, & conſequenter in eo non poteſt cadere qualitas debiti primipilaris.

Hæc vere admodum vrgent primo aſpectu, ſed attenta qualitate caſus controuerſi de facili tolluntur ex infraſcriptis.

Pręmitto igitur, pręfatum ordinem eſſe cor
1 rectorium iuris communis, † quo inſpecto creditor pretij non præfertur creditoribus anterioribus in re vendita. l. quidam fundum. ff. in rem verſ. Bar. & alij in l. ſi cum dotem. §. fin. ff. ſolut. matr. Neguſ. de pignor. 4. par. principali num. 34. & ſeq. Deciſ. Mant. 139. num. 4. Addo Rip. etiam in terminis in l. ſi ventri. §. in bonis. num. 6. ff. priuil. credit. deciſ. Auenion. 96. num. 1. Quo fit, vt ſtricte quantum fieri poteſt veniat interpretandum. Quibus ſic ſe habentibus.

2 Reſpondetur primo, † ordinem debere intelligi de anterioribus creditoribus habentibus generalem hypothecam, non autem de creditoribus anterioribus qui ſibi de anterioritate prouiderunt, & habentibus electionem agendi cõtra bona debitoris ex poſt alteri ſpecialiter obligata, & conſequenter non obeſt creditoribus, qui ſibi prouiderunt de obligatione in forma Cameræ, quibus competit facultas eligendi viam quam volunt, & agendi contra bona omnia poſſeſſa per debitorẽ ad tradita per Pariſ. conſ. 103. num. 3. in 3. Ceph. conſ. 439. nu. 16. vſque 27. At Camera dicitur habere ſpecialem hypothecam in omnibus & ſingulis bonis ſui debitoris, vt ſunt iſta quę fuerunt in ſolutũ data Bottacino, & cuius dominium plenum medio æſtimationis in eum tranſiuit.

Reſpondetur ſecundo & fortius, quod Domina Pannicella comparuit in iudicio concurſus creditorum petẽdo pronuntiari illa habẽre anteriora iura in bonis mariti, petendo in illis ſa-

Digitized by Google

lis ſatisfieri ad formam ordinis Ducalis, quo
in caſu non poteſt gaudere beneficio dicti or-
dinis præferentis dominium in re propria, cum
verba illius & diſpoſitio non conueniat mulie
ri maritatæ petenti bona tradita in dotem ma
3 rito alieno ære grauato. Siquidem † vxor habẽs
bona mariti hypothecata non poteſt impedi-
re creditores etiam poſteriores mariti ſub præ
textu anterioritatis dotis, niſi prius ipſa egerit
contra maritum vergentem ad inopiam, & a
iudice obtinuerit per ſententiam bona dota-
lia, ſeu tot bona mariti æquiualentia iuribus
dotalibus, alias viuente viro nulla ei competit
actio nec hypotheca, ita optime poſt Barto. de-
clarat Caſtr. conſ. 8. in fin. in 2. & in l. 2. nu. 3.
ff. ſolut. matrimo. cum pluribus congeſtis per
Marſil. in praxi. §. aggredior. num. 118. quem
ſequitur Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 451. nu.
4 14. Hinc in ſimili videmus quod † mulier ha-
bens bona mariti obligata non poteſt impedi-
re, quin omnia bona viri publicentur ac fiſco
incorporentur, maxime quando in Inſtrumen
to dotali non adeſt conſtitutum cum clauſula
ex nunc prout ex tunc, & e conuerſo, vt in præ-
ſenti caſu, vt poſt Ang. & alios firmat Rolan.
conſ. 31. num. 38. 39. in 1.
5 Nec prædictis obſtat ſi dicatur, imo † mulie
ri vxoratę dari cautelam, vt in ſua petitione di
cat ſe paratam oſtendere inopiam viri, & vti
interim bonorum retentione, & excipiẽdo im
pedire executionem creditorum in bonis ma-
riti, vt tradit Pal. Nouel. de dot. part. 7. priuil.
18. & 24. Gram. deciſ. 92. num. 18. Neguſ. de
pign. primo membr. quintæ par. num. 29.
Quia reſpondetur contrariam ſentẽtiam eſ-
6 ſe communiorem & veriorem, quod † imo de
beat præcedere ſententia iudicis, vt dixi, & ita
fuiſſe iudicatum atteſtatur Theſau. reſpondẽs
contrarijs. deciſ. 207. num. 2. & ſeq.
Præterea reſpondetur, nos verſari in claris,
quia Domina Pannicella nec agendo, nec ex-
cipiendo allegauit vnquam inopiam mariti,
7 vnde † cum mulieri vxoratæ nulla detur actio
ad dotem, nec exceptio contra mariti credito-
res niſi in caſu inopiæ, vt dixi, addo Neguſ. d.
primo membr. quintæ par. nu. 30. Cepha. conſ.
768. num. 6. & ſeq. ſequitur illam non poſſe im
pedire creditores ſub prætextu ordinis illã prę
ferentis in re propria, quia alio nõ conſtito nõ
8 debet audiri † cum nemo ſine actione experia-
tur, Ceph. vbi ſupra. Dicendum igitur eſt or-
dinem non militare in pręſenti caſu, ſtante ma
xime qualitate petitionis intentatæ per Dom.
Pannicellam.
Reſpondetur tertio, creditum dotis petitũ
per D. Panicellam eſſe conſeſſionatum, vt pa-
9 tet ex inſtrumento dotali. Vnde etſi † ipſa Do
mina in aliquo eſſet anterior alijs creditorib.
vigore ordinis prædicti, attamen dato concur-
ſu Cameræ creditricis veræ & realis, debet ſuc
cumbere, vt poſt alios probat Rip. in l. priuile
gia. num. 33. ff. priuil. credit. Odd. conſ. 100.
num. 1.
Reſpondetur quarto ex abundanti, hic de
debito primipilari agi, iuxta tradita in priori-
bus allegationibus, licet ipſe Dominus Botta-
10 cinus recognouerit ſuperiores. Nam † ſatis eſt
quod ipſe fuerit exactor pecuniæ Principis, &
collector denariorum numeratorum a debito-
ribus Camerę Ducalis ad hoc vt dicatur debi-
tor Primipilarius, vt extra dentes declarat Bal.
in l. ſatis notum. in fin. verſ. Primipilarius au-
tem dicitur, & ibidem Ang. in fin. verſ. Primi-
pilarius autem adminiſtrator. C. in quib. cauſ.
pign. & Primipilarium debitorem adminiſtra
torem rerum Principis nuncupat Alexa. in l. a
Diuo Pio. §. in venditione num. 27. ff. de re iu-
dic. Idem ait Capi. deciſ. 129. num. 16. & ſeq.
Et in officio iſto Theſaurariæ D. Bottacinus re
ſpectu exactionis & adminiſtrationis nullum
habebat ſuperiorem, niſi reſpectu erogationis
& cuiuſdam ſuperioritatis reſpectu totius cor
poris Magiſtratus, nam etſi in Magiſtratu ad-
ſit Dominus D. Præſes tamquam caput, atta-
men officiales in ſuis officijs diſtributis ſunt in
eis principales, ac pro libito illa adminiſtrãt.
Merito alias fuit iudicatum, Dominum Bonſe
norium alias Theſaurarium & iſtudmet offi-
cium exercentem teneri aduerſus Camerã ex
debito primipilari vt eſt notorium, & pro no-
torio ad commodum Cameræ allegatur.
Reſpondetur quinto, non fuiſſe probatam
identitatem bonorum prætenſorum, cum nul-
lus teſtis dicat bona aſportata per Dominam
Pannicellam in domo viri ſui eſſe eadem quæ
fuerunt inuentarizata pro cautione Cameræ,
cum non fuerint ipſi teſtes præſentes tali inuẽ
11 tario, & licet † ex indicijs & coniecturis probe
tur identitas deciſ. Mant. 55. in fine. Attamen
12 † illud procedit quando agitur de probanda
qualitate rei, ſecus ſi agatur de probatione ſub
ſtantiæ. nam quando identitas concernit ſub
ſtantiam non probatur per coniecturas. Ceph.
conſ. 170. num. 24. & ſeq. ſequitur Turet. conſ.
13 33. num. 15. in 1. Alibi dicitur † probationem
dubiam vel ambiguam nil operari ad proban-
dum identitatem. Alex. conſ. 183. num. 17 in
6. Rolan. conſ. 46. num. 28. & ſeq. in 3. Rimin.
iun. conſ. 619. num. 82. Mandel. conſ. 243. nu.
14 37. & † ſufficit obſcurari probationem identi-
tatis ad hoc, vt probata non dicatur. Mago. de
ciſ. Luca. 93. num. 16.
Reſpondetur ſexto ex abundanti, quod re-
15 gula dictans, † mulierem viro vergente ad in-
opiam poſſe petere dotis aſſignationem, (& cõ
ſequenter tribuens prælationem domini in re
propria,

propria,quatenus tamen militaret in fœmina vxorata) non procedere in loco vbi adeſt ſtatutum de lucro dotis dando filijs vel marito, vt in ciuitate Mantuæ,ſicuti late probat Lup. in repet.c.Per veſtras.§.44. de donat. int. vir. & vxo.quem ſequitur Eugen.conſ.54.nu. 15.

Reſpondetur ſeptimo ſtatutum iſtud ligare ſubditos,non autem Principem,& conſequenter prælationem domini in re propria reſpectu pretij non præferri Principi anteriori ue creditori,quicquid dici poſſit reſpectu priuatorum ſubditorum , quia ordo vel ſtatutum ciuitatis Mantuæ dicitur lex Mantuanorum, non autē ducum Mantuæ, & conſequenter viget inter ſubditos,non autem ligat Sereniſs. Dominū, vt poſt plures aſſerit Meno. omnino videndus conſ.351. col.1.& ſequ.& per tot. vbi optime probat hanc concluſionem, qui locus ſufficiat tamquam copioſus quotis & rationibus.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum & reſtitutio dotis ex ſtatuto procedunt mortua vxore tam ex teſtamento quam ab inteſtato,prout varie Doctores ſcripſerunt ſecundū varios modos loquendi ſtatutorum.*

2 *Dos ad dotantem,vel eius hæredes mortua vxore ſine deſcendentibus reuertitur de iure cōmuni.*

3 *Statutum deferens lucrum marito mortua vxore ſine filijs eſt odioſum,pœnale, & exorbitans.*

4 *Diſpoſitio minuens lucrum dotis marito,& facilitans reditum dotis ad dotantem, vel eius hæredes fauorabilis eſt,& latiſſime interpratāda.*

5 *Diſpoſitio reducit rem ad ſuam primæuam naturam.*

6 *Repetitio eſt fauorabilior quam petitio.*

7 *Mulier poteſt teſtare de dote quando a patre vel a ſtatuto tacite ſeu expreſſe teſtare permittitur, ſecus ſi non permittitur.*

8 *Mulier non poteſt valide teſtare de medietate debita dotanti, vel hæredibus eius ex ſtatuto.*

9 *Voluntas & poteſtas requiritur in quibuſcunque diſpoſitionibus,& humanis actibus.*

10 *Affectio naturalis non operatur ſine concomitantia legis*

11 *Teſtator ſtat legi ſi vnum lex iubet,& aliud ipſe diſponat.*

12 *Statuti virtus reſidet,in ſic volo ſic iubeo.*

13 *Argumentum de pacto ad ſtatutum tenet.*

14 *Conſtituens & acceptans dotem cenſetur illam cōſtituiſſe ſecundum legem municipalem de ea loquentem.*

15 *Statutum dicitur eſſe tacitum pactum.*

16 *Vxor non poteſt teſtare de dote ad alium applicata per ſtatutum.*

17 *Lucrum dotis delatum alicui a ſtatuto debetur illi etiam contra vxoris mentem.*

18 *Verbum teneatur eſt verbum præciſum ac neceſſitatem præciſam importans,non autem arbitrium ſeu meram voluntatem.*

19 *Verbum debet tantum importat prout verbum iubet.*

20 *Vxor non poteſt diſponere de medietate dotis in eius virum contra ſtatutum.*

21 *Statutum aufert vxori facultatem teſtandi de medietate dotis, & illius teſtamentum,ſeu diſpoſitio nihil valet cum præſumatur facta ad ſuggeſtionem mariti.*

22 *Statutum vtens verbis imperatiuis & præceptiuis tunc id quod alicui defertur a ſtatuto dicitur habere a lege,non autem iure hæreditario.*

23 *Statuto ſtatur non autem ceruici vxoris.*

24 *Verbum habeat denotat dominium & proprietatem.*

25 *Hæres teſtamentarius vxoris poteſt capere dimidiam propria auctoritate, non autem de manu mariti.*

26 *Actio competit ex ſtatuto.*

27 *Verba diriguntur ad eum,cum quo contractus eſt celebrandus.*

28 *Verba ſtatuti vbi non conueniunt ibi nec conuenit diſpoſitio.*

29 *Verba ſunt mentis teſtimonium.*

30 *Verba debēt intelligi eo reſpectu quo ſunt prolata.*

31 *Verba ſemper ſunt reſtringenda ad id ſuper quo exprimuntur ea vt ſolum conueniant ad quam diſponens ſe præparauit.*

32 *Statutum debet operare ac legem imponere rebus & factis non ſimplicibus verbis.*

33 *Dos debita hæredibus vxoris debetur præciſe titulo lucratiuo ſtatuti,non alio.*

34 *Statuti pars declarat aliam.*

35 *Debitum dotis per legem communem,vel municipalem alicui ſoluendum mortua vxore conſideratur & ſolui debet vt æs alienum.*

36 *Debitum dotis lucrata per ſtatutum prædefuncta vxore dicitur æs alienum.*

37 *Dotis pars per ſtatutum marito reſeruata non dicitur eſſe in bonis vxoris attenta diſpoſitione ſtatuti.*

38 *Debitum dotis marito per ſtatutum dicitur patrimonium viri,non autem hæreditas vxoris.*

39 *Teſtandi facultas nemini datur deære alieno.*

40 *Vxor non poteſt de ære alieno teſtare.*

45 *Patrimonium vniuerſum vxoris conſiſtit in dote.*

42 *Dos dicitur patrimonium vxoris.*

43 *Vxor poteſt habere bona triplicis generis.*

44 *Vxor poteſt teſtare de alijs bonis non obſtante ſtatuto.*

45 *Statuta ſunt valida.*

46 *Facultas teſtandi eſt fauorabilis.*

47 *Verba*

47 *Verba & diſpoſitiones ſtatutorũ intelligi ac interpretari debent ſecundũ cõmunẽ vſum loquendi.*

48 *Statuentes in condendis ſtatutis tenentur ſe accommodare vſui,& conſuetudini loquendi loci vbi ſtatuta componuntur.*

49 *Hæredum appellatione ſecundum communem vſũ loquendi,veniunt hæredes ſanguinis.*

50 *Verbum hæres à ſtatuentibus prolatum intelligitur de hæredibus ſanguinis.*

51 *Verborum propria ſignificatio,& intelligentia ex ſtatutis ſeruari debet.*

52 *Verbum reddere interpretatur,id eſt,retrodare.*

53 *Similitudo debet eſſe plena.*

54 *Liberatione promiſsionis fit reſtitutio rei non datæ ſed tantum promiſſæ.*

55 *Reſtitutio ſic vt ſupra fundata in pacto de non petendo,vel in liberatione promiſsionis competet tantum fratribus,qui dotarunt ſororem & debitores ſunt.*

56 *Statuta debent taliter interpretari, vt non mereantur a ſapientibus reprehendi nec ſint eluſoria, vel perplexa,ſeu imperfecta.*

57 *Reſtitutio ſupponit neceſſario pluralitatem perſonarum,ex quo nemo poteſt ſibi ipſi reſtituere.*

58 *Dans differt a recipiente.*

59 *Hæres teſtamentarius capit ex ſe ipſo & reputatur eadem perſona cum defuncto.*

60 *Hæres ſuccedit in omne illud ius defuncti.*

61 *Verba diriguntur & dirigenda ſunt ad eum,cum quo actus eſt celebrandus.*

62 *Verba ſtatuti trahũtur ad illum ſolum caſum cui verba conueniunt,& non ad alium.*

63 *Verba ſunt reſtringenda ad id ſuper quo exprimuntur.*

64 *Verba declarare,& determinare debent id ſolum ad quod referuntur, & non ad aliud. Iaſ conſ. 127.in 1.declaratur.*

65 *Statutum vtens verbis ſucceſsionem recipiẽtibus vel iuſsionem non extenditur ad hæredes ex teſtamento.*

66 *Verbum,hæredibus intelligitur tam de hæredibus ab inteſtato,quam ex teſtamento.*

67 *Hæredum appellatione non veniunt omnes hæredes,cum nomen hæredis verificatur in ſolo ſanguinis hærede ſecundum ius.*

68 *Verba Iaſon.prolata ex abrupto abſque aliqua veritatis diſceptatione non ſunt attendenda.*

69 *Doctori in tantum eſt credendum,in quantum mouetur lege vel ratione. Iaſ.conſil.127.in 1.volu.reprobatur.*

70 *Statutum mãdans conſeruari dotẽ per verba affirmatiua dicitur prohibuiſſe omne genus alienationis & diſpoſitionis ipſis liberis præiudicialis.*

71 *Hæredum appellatione vxoris in materia dotis reſtituenda poſt vxoris obitum lege communi intelligitur de hæredibus ab inteſtato,non de alijs.*

72 *Transmiſsio ex ſtipulatu eſt legis beneficium, & prouiſio.*

73 *Statutum debet intelligi ſecundum terminos iuris communis loquentis in illa materia.*

74 *Statuens non præſumitur voluiſſe diſpoſita per ius commune alterare.*

75 *Statutum de lucro dotis vbi expreſſe non loquitur,interpretari debet ſecundum ius commune.*

ARGVMENTVM.

Stante ſtatuto Brixiæ ſub Rubr. de dotibus mulierum,quod dictat maritum reſtituere tenere dotis medietatem hęredibus vxoris illa prædecedente ſine filijs, an illud ſtatutum intelligatur de hæredibus bonorum vxoris vel ſanguinis, & an de illa medietate poſſit valide diſponere per vltimam voluntatem ſtante dicto ſtatuto,& deciditur negatiue, &c.

Quando appellatione hęredum veniant hæredes ſanguinis vel bonorum.

CONSILIVM CLXXX.

Actiones meæ à Domino.

INTER cætera contenta in ſtatuto Oppidi Volunghi (quod conſonat in omnibus cũ ſtatuto Brixiẽſi in Rub.de dotibus mulierũ,& qualiter exigi debeant, legitur talis particula, nempe.

Et ſi maritus ſuperuixerit vxorem ſine liberis ex eis deſcendentibus,teneatur maritus reſtituere medietatem dotis hæredibus vxoris,&c.

Contigit, quod Domina Lucia Giardina Arriuabena prędeceſſit D. Lucretio Arriuabeno marito ſuo,nullis relictis liberis ex eis deſcẽdentibus,condito tñ per eam teſtamẽto, in quo virum ſuum hæredẽ vniuerſalẽ inſtituit.

Domini Giardini fratres dictæ D. Luciæ, qui illam dotarunt,& ſororij reſpectiue Domini Lucretij,vti hæredes ſanguinis,& proximiores agunt ad dimidietatem dotis prædictæ ſibi ipſis per maritum reſtituendæ. Negat maritus reſtitutionem ſub clypeo teſtamenti vxoris, allegando ſe hæredem hæreditatis vxoris, quę illum inſtituit: Quæritur quid iuris.

1 Super iſta materia ſtatutorũ lucri, † & reſtitutionis dotis,an(inquã)ſtatuta procedãt vxore inteſtata decedẽte,vel ẽt cum teſtamẽto,varij varia ſcripſere,ſecundũ caſuũ diuerſorũ contingentias,vt puta qñ agitur de intereſſe filiorũ,vel mariti,vel hæredum proximiorũ vxoris, & qñ ſtatuta vtuntur varijs modis loquẽdi, vt colligitur ex Caſ. in l.ſi cũ dotẽ,in fine princi-

Digitized by Google

pij,ff.ſol.matr,& conſ.82.& conſ. 441. col. 3.
in 1.Cuma.conſ.48.Dec.conſ.386.in 2. dub.
Mandel.conſ.50.vbi refert Brun.Rui.& alios,
Rolan. de lucro dot. quæſt.82.& quæſt. 90.&
conſ.72.num.50.vſq; ad fin.in 1.Fanut. de lu
cr. dot. Glo, 11.num, 10, vſq; ad fin. Cagnol.
in l.fin.num.99.& ſeq.C.pact.Cacher.dec.20
Frider.Solis de lucr. dot.quæſt.43.Purp.conſ.
47.Peregrin.conſ.61.in tertio,late Becci, cõſ.
76.Honded,conſ.16.in ſecundo,Theſaur. de-
ciſ.34.& deciſ.106. Decian. conſ.2. num.89.
vſque 123.in quinto; Et ſuper iſtomet ſtatu-
to Brixienſi (quod in terra Volũghi ſeruatur)
Iaſ.conſ.127.vol.1.

At in præſenti facti ſpecie agitur de intereſ
ſe hæredum ſanguinis,ſeu proximiorum hære
dum ab inteſtato, nempe fratrum vxoris, qui
dotem illi conſtituerunt,cuius teſtamentũ ip-
ſis nullum præiudiciũ afferre potuiſſe,nec poſ-
ſe,probatur ex pluribus.

Præmittendo prius,quod attento iure com-
muni,ſi vxor prædeceſſit viro, nullis maxime
2 relictis ex eis deſcendentibus, dos † ad dotan
tem,vel eius hæredes reuertitur, illisq; debet
reſtitui c. 1.c.Nuper.extr.donat. int. vir.l. dos
a patre.C.ſol.matrim.l.vbi adhuc.C.iur.doti.
Mazzol.conſ.121.col.1.Antonin.lib.2.varia.
reſol. cap.59.caſu 26.late Hõd.in voto ſcripto
poſt illius conſ.4.col.11.verſ.Ad demonſtran-
3 dum autem. in ſecundo: Et ideo ſtatutum †
mortua vxore deferrens marito, vel alteri lu-
crum dotis,dicitur exorbitans,odioſum,& pœ-
nale,& conſequenter ſtrictiſſime interpretan-
dum,vt poſt Ang.& alios tradit Decian.conſ.
2.num.91.in quinto,Rolan.de lucr.dot.quæſ.
2.num.5.& quæſt.20.num.12.Cep.conſ.122
num.19.Peregr.conſ.89.num.20.in 1. Hond.
conſ.16.num.25.in ſecundo,Aldoui.conſ.83.
num.7.& conſ.85.num.4.5.Quo fit, vt diſpo-
4 ſitio † minuens lucrum dotis, & facilitans re-
ditum dotis,vxore prædefuncta, ad ipſum do-
tantem,vel eius hæredes,ſit omnino fauorabi-
lis,& latiſſime interpretanda,vt in terminis no
ſtris tradit Valaſc.conſ.135.num.7.8.ea ratio
5 ne motus,quia per talem diſpoſitionem † res
reducitur ad ſui primęuam naturam,facit Cra
uet.conſ.610.num.9.Et regulariter videmus,
6 quod repetitio † eſt fauorabilior,quam petitio
Ruin.in l.1.num.56.ff.ſol.matr.Hinc fit,quod
7 licet aliquando permittatur vxori † teſtari de
dote, id ſane debet intelligi, quando in dotis
conſtitutione id illi fuerit permiſſum a patre,
vel a dotante,ſeu a ſtatuto tacite,vel expreſſe,
alias ſi dos debet reddi ſalua, mulier non pote
rit de illa teſtari,late Cepha.conſ.256.nu. 44.
& ſeq.Morron.conſ.19.num.4.

Primo igitur in præſenti caſu dico, nullius
roboris eſſe teſtamentum iſtud D. Luciæ, quo
ad præiudicium eius fratrum: Quia iſta medie
tas dotis datur illis a lege municipali, at cõtra
8 legis diſpoſitionem quis valide † teſtari nequit
l.nemo poteſt,ff.leg.1.Hinc in propoſito vide-
mus,lucrum dotis datum marito ex ſtatuto nõ
poſſe illi auferri per vxorem teſtantem,l. ſi con
ſtante, vbi Bald.C.don.ant.nupt.quem refert
& ſequitur in puncto Frid. Solis de lucro dot.
quæſt.43.num.1.Aret.conſ.78.col.pen.Rolã.
de lucro dot. quæſt.82. & conſ.72.in vlt. arti.
per totum,in 1.latiſſime Becci.conſ.76.nu. 8.
& per totum,Honded.conſ.16.num.2.3.& nu
me.22.in verſ.Et huic concluſioni,in ſecundo
Cauagn.ad Decr.ciuil.Montisferrati 74. §.4.
q.7.& ideo in puncto iſto dixit Cagnol.in l. fi.
nu.100.C.pact. naturam ſtatutorum iſtorum
eſſe ligare ſubditos ad obſeruantiam: Non igi-
tur dicendum eſt,potuiſſe mulierem iſtam pro
prio Marte auferre bona fratribus ſuis per ſta-
tutum delata: Nam in omnibus humanis di-
ſpoſitionibus,ſiue in contractibus,ſiue in vlti-
mis voluntatibus ante omnia requiritur con-
9 curſus voluntatis,& poteſtatis,Rim.iun.conſ.
742.num.7.& hoc eſt notiſſimum,merito ſola
voluntas non ſufficit, quocirca humani actus
nedum ſecundum affectionem naturalem, ſed
etiam ſecundum legalem ſanctionem debent
10 regulari, quia naturalis affectio † non opera-
tur ſine concomitantia legis.Gab.conſ.86.nu.
8.in 1.Magon.deciſ.Lucan.19. num. 14. Et ſi
11 vnum lex iubet, & aliud diſponat teſtator, †
ſtatur legi,vt inquit Bal.in l.precibus, nu. 60.
verſ.Et rationabile eſt, C.precib.Imper.offer.
Tiraqu.de reuoc.donat.verſ.Donatione largi-
tus,num.303.& hoc pluribus exornaui, conſ.
12 84.num.29.30.Virtus (inquam) ſtatuti † re-
ſidet in ſic volo,ſic iubeo, ſecundum Cor. cõſ.
90.col.6.in 3.num.32.in 1.Alduin.conſ.108.
num.8.

Confirmatur concluſio ex doctrina Bald.in
l.pro hæreditarijs,nu. 17.C.hæred.actio.dicẽs
vxorem non poſſe teſtari de dote ad aliud ap-
plicata vi contractus,vel pacti (& illum ſequũ
tur infraſcripti) Modo in propoſito iſto tenet
13 argumentum † de pacto ad ſtatutum, Decia.
conſ.2.num.108.in quinto, optime Becci. in
puncto,conſ.76.num.11.& ſequ.ſubiungens,
lucrũ dotis debitum ex ſtatuto dici & eſſe debi
tum ex conuentione ſaltem tacita,quia conſti
14 tuentes, † & acceptãtes dotem, cenſentur illã
conſtituiſſe ſecundum legem municipalem de
ea loquentem,idem tradidit Dec.conſ.19.col.
pen.num.6.verſ. Nec obſtat quod ſaltem, late
Decian.conſ.2.num.109.& ſeq.in ſecundo,v-
bi etiam ſubdit,lucrum debitum ex ſtatuto eſ
ſe magis neceſſarium, quã debitum ex pacto,
15 imo ſtatutum † dicitur eſſe tacitum pactum:
Flami.Rubc.conſ.41.nu.16.in ſecundo; Ideo

nec

16 nec poteſt vxor † teſtari de dote ad aliud ap-
plicata per ſtatutum, & ita ſequendo Bald. &
arguendo de pacto ad ſtatutum firmat in ter-
minis noſtris Magon.deciſ. Florent. 34. nu. 8.
17 dicens, lucrum † dotis alicui delatum a ſtatu-
to illimet deberi contra vxoris mentem, quæ
illi non poteſt in aliquo præiudicare, concor-
dat in puncto Cagnol. in d.l.fin.num. 100. ver
ſic. Quando autem ex ſpeciali cõuentione. C.
pact. & ſequitur Antoni. dicta reſolut. 59. caſu
26. verſ. Quo ſtante, Rolan. dicta quæſt. 82. nu
me. 11. vbi poſt Bald. loco præcitato ſubdit,
quod lucrum iſtud non debetur vxoris iudicio
expreſſo, vel tacito, ſed ex ſola ſtatuti prouiſio
ne, inuita vxore, & contra illius voluntatẽ, Pur
pur. conſ. 47. num. 6. vbi poſt Sali. tradit, quod
ſtatutum dans dotis dimidiam marito ſuperui
uenti, & aliã dimidiã agnatis, priuat vxorẽ fa-
ctione teſtamẽti, vt alteri nõ poſſit relinquere.

Secundo, conſidero ſtatutum in iſta parti-
cula vſum fuiſſe verbis præceptiuis, & imperã-
tibus ibi *Maritus teneatur reſtituere &c.* ſi qui-
18 dem illud verbum † (*teneatur*,) eſt verbum pr-
ciſum, ac neceſſitatem præciſam importans, nõ
autem arbitrium, ſeu meram voluntatem, Gl.
in c. Per hoc, de Hæret. in ſexto, Fuſci. ſing. 21.
in littera V, & ideo importat præceptum, ac
omnimodam obſeruantiam, Pariſ. conſ. 19. n.
132. in ſecundo, Rolan. conſ. 70. nu. 64. in ter-
tio, alios addit Magon. deciſ. Floren. 7. nu. 11.
idq; ſupponit Cacheran. deciſ. 20. nu. 6. in fi.
Theſau. deciſ. 34. num. 2. Et inducere præciſã
neceſſitatem poſt multos ſcribit nouiſſime Al-
doui. conſ. 20. num. 117. & ſeq. ſubdens, idem
19 fore dicendum de verbo, (*debet*,) † ſicuti etiam
dicitur de verbo (*habeat*,) Surd. conſ. 81. nu. 8.
Cum igitur ſtatutum ad commodum fratrum
vxoris, vtendo verbis præciſis neceſſitantibus
cogat maritum ad reſtituendam medietatẽ do
20 tis, in caſſum laborauit vxor † aliter de illa di
ſponendo ad mariti commodum (& fortaſse
ad illius inſtigatam ſuggeſtionem) cum tale
vxoris elogium nil poſſit contra tale ſtatutum
vt in puncto docuit Mand. conſ. 50. col. 1. opti
me Cagn. in d.l.fi.nu. 99. & 100. loquẽs de ſta
tuto eodẽ Vercellẽſi dictãte, vt agnatis debea-
tur dimidietas dotis, & dimidiũ viro, nẽpe vt
vxor agnatis per ſuum teſtamentũ præiudica-
re nequeat, & pariter ſuper eodem ſtatuto vtẽ-
te verbis præciſis, Cacher. deciſ. 20. per totam,
idem tuetur Fauur. de lucro dot. Gl. 11. in fin.
dicens poſt Cagnol. vbi ſupra, Per tale ſtatu-
21 tum † ſublatam eſſe mulieri poteſtatem teſtã-
di, & ideo illius teſtamentum, & diſpoſitionẽ
nihil valere, concordat in tali ſtatuto, dicens
ita fuiſſe pluries iudicatum per Senatum Pe-
demontanum, Theſau. deciſ. 34. & ibi Teſſa-
uri. in addit. & deci. 106. Et eſt firmum axio-
22 ma: Quod quando ſtatutum † vtitur verbis
imperatiuis, & præceptiuis, tunc id quod ali-
cui defertur a ſtatuto, dicitur haberi a lege, nõ
aũt iure hereditario alicuius priuati diſponen
tis, vt poſt Dec. & alios firmat Mazz. cõſ. 121.
num. 3. verſ. Et ponderãda ſunt verba ſtatuti.

Confirmatur etiam iſtud fundamentum ex
doctrina Caſtr. in l. ſi cum dotem, in fine prin-
cipij, ff. ſol. matr. dicentis, Quod aut verba ſta-
tuti ſonant in ſucceſſionem, ſeu in Ius hæredi-
tarium, vt puta, (*ſuccedat*,) & tũc ſtatutum pro
cedit tam ab inteſtato, quam ex teſtamento, &
per conſequens mulier poteſt valide diſpone-
re: Aut per verba præceptiua, nempe, (*increm-*
23 *tur vel habeant*,) & tunc ſtatur ſtatuto, † non
autem ceruici vxoris, & Caſtrenſ. plurimi ſe-
quuntur relati per Becci. conſ. 76. nu. 7. & 17.
& per totum, late Honded. dicto conſ. 16. nu.
15. & 23. dicens, multum referre an ſtatutũ lo
quatur per modum, ſeu viam ſucceſſionis, aut
24 per viam iuſſionis ſeu per verba † denotantia
dominium, & proprietatem, vt dicitur, de ver-
bo, (*habeat*,) ſequitur Theſaur. deciſ. 34. nu. 2.

Tertio, Statutum iſtud reſpectu dimidię do
tis reſtituẽdæ hæredibus vxoris, voluit vti ſim
plici miniſterio mariti, cui ſoli iniũxit onus re
ſtituendi illam medietatẽ, ex quo arguitur vo-
luiſſe etiam adimere vxori facultatem diſponẽ
25 di de dicto dimidio, quia hæres † teſtamenta-
rius vxoris potuiſſet illud dimidiũ capere pro-
pria authoritate de per ſe, non autem de manu
mariti, vt eſt notiſſimum, & tradũt Bart. & alij
in l. ex facto la ſecunda, ff. hær. inſt. Ceph. cõſ.
436. nu. 33. Quia hæres dicitur bonorũ, & hæ-
reditatis defuncti dominus, §. fin. Inſt. hæred.
qual. & diffe. Eugeni. conſ. 25. num. 31. & 36.
Pret. de vltim. volunt. fol. 504. num. 76. Ioſeph
Ludoui. concluſ. 16. illat. 41. Aldoui. conſ. 76.
num. 44. & eiuſdẽ iuris, & poteſt ieis eſt cuius
eſt defunctus cum ſuccedat in omne ius, Sur.
conſ. 146. nu. 7. Et ideo maxime intereſt vide-
re quomodo concepta ſint verba ſtatuti, & in
quam perſonam dirigantur, vt in ſimili perpẽ-
dit Honded. conſ. 16. num. 22. verſ. Quod ve-
ro dixit, Mazzol. conſ. 121. nu. 4. Sane agitur
in caſu iſto de intereſſe hæredũ vxoris, in quos
ſtatuti verba ſunt directa, adeo quod illis com
26 petit actio † ex ſtatuto, vt pulchre in terminis
iſtis aduertit idem Mazzol. conſ. 121. num. 4.
ſubdẽs, ſat eſſe, quod de illorum intereſſe aga-
tur ad hoc, vt illis detur actio ex ſtatuto, licet
etiam ſtatuti verba non ſint directe concepta
in eorũ perſonas. In propoſito igitur deſtinãte
ſtatuto mariti miniſteriũ ad reſtituẽdã medie-
dotem hæredibus vxoris, cũ quibus ſolis, & nõ
cum alijs res agi debebat, & debet, nulla
vxoris mentione habita quo ad diſponen-
dum, operam, & facultatem vxoris quo ad

dictam dimidiam totaliter excluſit, ſicut dici-
27 mus,quod verba † diriguntur ad eum,cũ quo
contractus eſt celebrandus, Bart. in l. ſtipula-
tio iſta,§.ſtipuler,nu.2.ff.verb.obl.Surd.conſ.
28 69.num.37.Et vbi verba † ſtatuti non conue
niunt,ibi nec conuenit diſpoſitio,vt poſt alios
tradit Decia.conſ.46.num.12.in 3. Surd. cõſ.
174.num.8.& conſ.401.num.10.Hond.conſ.
29 8.num.12.in 1.Cum verba † ſint mentis teſti
monium,idem Surd.conſ.82.nu. 33. & conſ.
30 106.num.30.Et debeant † intelligi eo reſpe-
ctu,quo ſunt prolata,l.debitor.in fin.ff.ad Tre
bellia.Deci.Crau.& alij relati per Surd. conſ.
31 313.numero 108. ſubdens, verba † ſemper
ſore reſtringenda ad id , ſuper quo exprimun-
tur,& vt ſolum conueniant materiæ,ad quam
diſponens ſe præparauit. Natt. conſ 416.nu.
30.Becci.conſ.101.nu.40.Surd.conſ.395.nu
me 32.late Onded.conſ.6.nume.34.35.in 1.
Quibus ſic ſtantibus,vtiq; fatendum eſt, teſta
mentum vxoris nullatenus poſſe tollere talem
ſtatuti ſanctionem exequendam ſolo miniſte-
32 rio mariti,& non alterius.Nam ſtatutum† de-
bet operare,ac legem imponere rebus , & fa-
ctis,non ſimplicibus verbis,l.2.C. commu. de
legat.Aldoui.conſ.104.num.106.

Quarto , media dos debita viro vigore ip-
ſius ſtatuti,illi debetur mero,ac ſimplici titulo
præciſo lucratiuo ſtatutario , non iure aliquo
ſucceſſorio,vel hæreditario (quia dos ad dotã
tem reuertitur,vt dixi in præmiſſis)nec illi illa
pars per vxorem auferri poteſt;Ita ergo dicen-
33 dum eſt de alia media dote † debita hæredi-
bus vxoris,quæ illis ex præciſo titulo lucrati-
uo ſtatuti debetur,& nõ alio,ita in puncto poſt
alios tradit Mande.conſ.50.nu.2.3.Quia vna
34 pars ſtatuti † declarat aliã iuribus notis, adeo
quod nec iſta altera poteſt illis auferri per
vxorem,Mandel.vbi ſupra.

Quinto , medietas dotis debita hæredibus
vxoris (id eſt,eius fratribus , & conſequenter
heredibus eius proximioribus, vt mox referã)
illis debetur ex legis diſpoſitione,quia,vt retu
li in præmiſſis , dos redire debet ad dotantẽ,
quando aliter pacto , vel ſtatuto diuerſimode
35 diſpoſitum non legitur At debitũ † dotis per
legem communem,vel municipalem alicui ſol
uendum mortua vxore conſideratur , & ſolui
debet,vt æs alienum,Bartol.in l.hæreditariũ,
ff.bon.auth.iud.poſſd.& in terminis quod de
36 bitum † dotis lucratæ per ſtatutum prædefun
cta vxore dicatur æs alienum,tradit Dec.conſ.
19.in fi,Dec.conſ.2.num.98.in 5.Vnde dixit
Corn.conſ.178.nu.3.in 4. quod ſi tertia pars
dotis ſit reſeruata marito per cenſurã iuris mu
nicipalis,& vxor teſtata fuerit de omnib. eius
bonis,tunc tale teſtamentũ non valet quo ad
37 tertiam partem dotis † per ſtatutũ marito re-
ſeruatam,quæ non põt dici fuiſſe in bonis vxo
ris,attenta diſpoſitione ſtatuti:alibi dixit Iaſ.
in l.ſi arrogator,nu.17.ff.adop.quod lucrũ do
38 tis debitũ † marito per ſtatutum dicitur patri-
monium viri,non aũt hęreditas vxoris,idẽ pro
bat Rol. de lucr. dot.q.90.in fi.& Corn.Iaſ.&
Rol.in prædictis locis ſequitur Dec.d. conſ.2.
nu.102.in 5.dicẽs portionem dotis alteri per
ſtatutum aſſignatam poſt obitum vxoris nun-
quam dici poſſe fuiſſe in bonis, vel hæreditate
vxoris:Modo ſi pars iſta dotis debita per ſtatu
tũ hæredibus vxoris cõſideratur,vt æs alienũ ,
non potuit vxor de illa diſponere, quia nemi-
39 ni datur facultas † teſtandi de ære alieno , l.ſi
vir.vbi Imol.& Alex,ff.ad l.Falc.dicentes, q́d
cum tale lucrum delatum a ſtatuto nõ dicatur
haberi iure hæreditario, dicitur patrimonium
acquirentis,taliter quod etiam ſi non ſit agni-
tum per eũ,cui defertur,ad illius hæredes trãſ-
40 mittitur,& merito de tali ære alieno vxor † nõ
poteſt teſtari,vt poſt Cor. & alios tradit in ter
minis Fride. Solis,de lucr. dot.q.43.nu.2.De
cia.d.conſ.2.nu.98.in 5.& nu.102.

Plura alia in propoſito poſſent adduci ad
præmiſſorum corroborationẽ,quæ apud Becc.
conſ.76.per extenſum habentur,ideo apud eũ
videri poſſunt,non repeto.

Nec prędictis vim facit, quod ſtatutũ iſtud
dicatur auferre facultatem teſtandi vxori , cũ
diſponat de totali dote,& vt plurimum mulie-
res non habeant niſi dotem,in qua illarum pa
41 trimonium † vniuerſum conſiſtit,vt admonet
Ang.conſ.81.col.2.verſ. Primo quia ſtatutũ ,
42 Honded.conſ.16.nu.18.in 2.Et dos † dicitur
patrimonium vxoris,l.3.§.ſed vtrum,ff.mino.
Dec.conſ.2.nu.90.in 5.Idẽ probat Rol. de lu-
cr dot. q.82.nu.9. Quod nullo pacto fieri de-
beat,cum ſit contra l.1.C.Sacroſ.Eccleſ. Rol.
conſ.72.num.16 in 1. alios congerit Theſau.
deciſ.34.num.3.

Reſpondetur inquam contrarium verius eſ
ſe , quia mulier poteſt habere alia bona vltra
dotem,de quibus poſſet teſtari : Poteſt enim
43 vxor † habere bona triplicis generis,nẽpe Do
talia,Paraphernalia,& Extradotalia , de qui-
bus per Men.conſ.56.col.1.Borgn.de vſuf. n.
206.Botta.conſ.20.nu.52.& ſeqq.Ceph. cõſ.
122.col.1.Franc.de Pont.conſ 31.nu.12.Nõ
igitur dici põt per tale ſtatutũ ſublatam vxori
44 facultatem teſtandi,cum de alijs bonis poſſit †
teſtari,vt in puncto cenſuerunt Iaſ. & Ruin.
quos ſequitur Mandel.conſ.50.num. 3. Surd.
conſ.91.in fin.Cacheran.poſt Cagnol.& alios
in deciſ.20.num.7.Theſaur. deciſ.34.num.3.
optime Purpur.conſ. 47. num. 6. diſtinguens
in puncto . Quod aut ſtatutum diſponit , vt
maritus lucretur dotis dimidium , vel cer-
tam partem , & tunc tale ſtatutum intelligi-

tur tam

tur tàm ex teſtamento, quam ab inteſtato, cũ
vxor de alia parte dotis poſſit teſtari, ſubdens
idem fore dicendum ſi marito deſerat lucrum
totius dotis, cum mulier poſſit habere alia bo-
na extra dotem, adeo quod ſtatutum non po-
teſt hoc in caſu dici priuatiuum facultatis te-
ſtandi abſolute, ſed limitate quo ad dotem.
Aut vero ſtatutum deſert marito nedum lu-
crum dotis, ſed etiam aliorum bonorum, tali-
ter quod vxori nil remanet, de quo poſſit teſta-
ri, & hoc in caſu ſtatutum debet intelligi, vt ta
le lucrum deſerat marito vxore præmoriente
ab inteſtato, non autem ſi cũ teſtamento. Quæ
quidem diſtinctio reſecat omnem amaritudi-
nem, & quod ibidem dicitur de dote aſſignata
per ſtatutum marito, idęque militat in aſſigna
ta agnatis vxoris, vel alteri perſonæ, cum mi-
liter eadem ratio in propoſito teſtamenti fa-
ciendi per vxorem.

Addatur, quod ſi admitteretur motiuum,
corruerent omnia ſtatuta deſerentia marito lu
crum totius dotis non extantibus filijs, vt eſt
ſtatutum Mantuæ de lucro dotis, quod eſt ab-
45 ſonum, & ridiculum, quia talia ſtatuta † ſunt
valida, Moroti. conſ. 19. num. 3.

Non etiam obſtant verba illa, *hæredibus vxo
ris*, quaſi quod debeat intelligi de hæredibus
bonorum, ſeu hæreditatis vxoris, non autem
de hæredibus ſanguinis, ſeu proximioribus.
Cum primus intellectus ſatis faueat teſtamẽ-
46 ti factioni † per vxorem, quod eſt quid fauora
bile, l. 1. C. ſacroſ. Eccl. Quinimo cum duplex
genus hæredum reperiatur, ſanguinis nempe,
& hæreditatis, ad late tradita per Præt. de vlt.
volunt. fol. 196. num. 3. & ſeq. Ruſtic. ad l. cum
auus, ff. cond. & dem. lib. 3. cap. 3. videtur, qđ
de omnibus hęredibus intelligi debeat, id eſt,
tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, vt cen-
ſuit in terminis noſtris in iſto ſtatuto Iaſ. cõſ.
127. col. 1. verſ. Quarto ad idem, & fortius, &
col. fin. verſ. Non obſtat quartũ, in 1. facit tex.
in l. 1. C. anno. ciuil. lib. 10. Ioſ. Ludouic. con-
cluſ. 16. illat. 82. verſ. Et appellatione hæredũ
continentur.

Reſpondetur enim talem ſenſum nullate-
nus poſſe tolerari in præſenti caſu ex plurib.
47 Primo, quia verba, † & diſpoſitionès ſtatu-
torum debent intelligi, ac interpretari ſecun-
dum communem vſum loquendi, Bart. in l. nõ
dubium, C. legi. & cõſ. 141. in 1. tex. in c. Quã
quam 2. quæſt. 7. late Rolan. de lucr. dot. qu.
98. Surd. conſ. 297. num. 7. vbi alios adducit.
48 Ratio eſt, quia ſtatuentes † in condendis ſta-
tutis tenentur ſe accommodare vſui, & cõſue-
tudini loquendi loci, vbi ſtatuta componun-
tur, c. Erit autem lex. diſt. 4. Maſcard. de ſtatut.
49 concl. 3. nu. 3. At appellatione hęredum † ſecũ
dum communem vſum loquendi, veniunt hæ-
redes ſanguinis, vt puta filij, fratres, ſeu proxi-
miores, Bald. conſ. 202. in fin. in 4. Socin. iun.
conſ. 158. nu. 6. in 2. Natt. conſ. 130. num. 2. &
conſ. 159. num. 8. Ioſ. Ludou. concluſ. 16. illat.
82. verſ. Secundo modo nomen hæres capitur.
Pret. de vlt. volunt. fol. 196. col. 3. num. 6. Et
50 verbum, † Hæres, a ſtatuentibus prolatum, in-
telligi de hæredibus ſanguinis, tradit Crauet.
conſ. 777. num. 6. Alciat. conſ. 1. col. 1. in 3. Ru
ſtic. ad l. cum auus, ff. cond. & demon. lib. 3. c.
3. num. 34. & in terminis noſtris, quod dos, de
qua non poteſt vxor diſponere, vadat ad eius
hæredes ab inteſtato, tradit Antonin. lib. 2. va
riar. reſol. cap. 59. caſu 26. verſ. Fuit ſecundo
dictum, & hic conſerunt relata infra in vltimo
fundamento.

Secundo dicit ſtatutum, Maritus teneatur
reſtituere hæredibus vxoris, vtiq; talis reſtitu-
tio non poteſt conſiderari, vt fieri poſſit niſi hę
redibus ſanguinis, qui illam originaliter conſi
gnarunt, & dederunt, quia reſtitutio habet re-
lationem ad traditionem, ſeu dationem, ideo
non poteſt reſtitui aliquid alicui qui nihil de-
51 dit, attẽta propria verborum ſignificatione, †
& intelligentia, quæ debet ſeruari in ſtatutis,
ita Ang. conſ. 158. Salic. in l. ſi conſtante, nu.
6. C. don. ant. nupt. Becci. conſ. 53. nu. 8. Surd.
52 conſ. 94. num 24. Ita verbum, † Reddere, inter
pretatur, id eſt, retrodare, l. verbum reddendi,
ff. verb. ſign. & dicimus, noſtra dare, & aliena
reddere, vt per plura iura probat Fanut. de luc.
dot. vèrſ. Reſtituenda, in prin. & ibidem nu. 4.
dicit poſt Bald. & alios, Quod verbum reſtitue
re importat actum retroſimilem, cum reſtitue-
re ſit retro ſtatuere, id eſt, in eũ caſum rem cõ-
ſtituere, ac ſi nihil eorum, aduerſum quæ fit re
53 ſtitutio, factum fuiſſet. At ſimilitudo † debet eſ
ſe plena, Paſet. conſ. 131. nu. 14. Sola. in Nou.
Conſtit. Pedem. tit. de mod. obſeru. in deciſ.
caſ. arbitr. nu. 1. in fi. merito debet cadere etiã
inter eaſdem perſonas a quibus proceſſit dotis
creatio, & traditio originalis.

Confirmatur validiſſime fundamentũ iſtud
ex ſequenti particula ſtatuti ibi, Quod locum
habeat etiam ſi dos fuerit tantum promiſſa, li-
cet non ſoluta, &c. Nam ſtatutum admittit re
ſtitutionem dotis non habitę per maritũ, quod
genus reſtitutionis alio modo fieri nequit niſi
54 mediante liberatione † promiſſionis, nẽpe me
diante pacto de non petendo, vel per acceptila
tionẽ, ſicuti dicitur de illis quibus fit legatũ li-
berationis, & agũt vt liberentur, & ita per talẽ
modũ fit reſtitutio rei non datæ, ſed tantũ pro
miſſæ, ita in pũcto declarat Ang. cõſ. 180. col.
2. verſ. Poſſumus etiã intelligere, ſequitur Rui.
conſ. 133. nu. 4. in 4. Rol. de lucr. dot. q. 11. n. 6
7. Fanut. in dicto verſ. Reſtituenda, num. 5. At
55 talis reſtitutio † ſic vt ſupra fundata in pacto

de non petenda liberatione, vel acceptilatio-
ne, non poteſt applicari niſi hæredibus ſangui
nis vxori proximioribus, qui illam dotarunt,
& qui adhuc partis dotis debitores reperiũtur
vt ſunt fratres qui ſororem dotare tenentur,
Campeg.de dote, par.1.quæſt.23.24. Aufrer.
ad deciſ. Tholoſ.289. verſ.Quid de fratre,latè
Theſaur.deciſ.192.numero 2.
56 Tertiò, ſtatuta † debent taliter interpretari,
vt non mereantur a ſapientib. reprehendi, nec
ſint eluſoria, vel perplexa, ſeù imperfecta, Man
del.cõſil.20.nu.11. & conſ.575.nu.2.& conſ.
585.nu.37. Cepha. conſ.247.nu.46. Modo ſi
verba illa intelligerentur de hæredibus uolun-
tarijs, ſeù teſtamẽtarijs vxoris, & vxor propriũ
maritum in altera medietate dotis inſtituat,
vtique nõ poteſt dari caſus reſtitutionis illius
57 mediȩ dotis, quia reſtitutio † ſupponit neceſſa
rio pluralitatem perſonarum, ex quo nemo po-
teſt ſibi ipſi reſtituere, vt pulchre tradit Ruin.
conſi.174.nu.5.in 2.Bimi.conſi.19.num.7.&
alias ego tetigi conſi.21.nu.73.debet inquam
58 eſſe differentia inter dantem, † & recipientẽ,
l.2.vbi Bart. ff. ſtip.ſeruo.Ruin.conſ.139.nu.
10.in 3. Bellon. conſ.80.nu.12. Et hoc tanto
magis dicendum eſt in terminis iſtius ſtatuti
parificantis reſtitutionem dotis datæ, & dotis
promiſſæ, Quia nullo pacto poteſt conſiderari,
vt maritus grauatus a ſtatuto ad talem reſtitu
tionem promiſſionis poſſit facere liberationẽ,
ac pactum de non petendo ſibi ipſi qui nõ pro
miſit, ſed promiſſionem ſibi factam ab altero
acceptauit.

Quarto conſidero ſtatutum uoluiſſe vti ope
ra, ac miniſterio mariti ad faciendam talem re
ſtitutionem; At ſi ſtatutum voluiſſet intellige-
re de hæredibus uxoris teſtamentarijs, ad quid
59 utitur miniſterio mariti ſi ęcũ hæres † teſtamẽta
rius capiat ex ſe ipſo, & reputetur eadem per-
ſona cum defuncto, Auth.de iureiur.a mor.p̄-
ſtit.in principio, latiſſime Ioſ.Lud.concluſ.16.
& ſuccedat in omnibus iuribus actiuis, & paſſi
uis ipſius teſtatoris defuncti, eiuſdemq; iuris,
& poteſtatis ſit cuius erat defunctus, cum ſuc-
60 cedat † in omne illius Ius, l.hæres in omne, ff.
acq.hæred.l.cũ hæredes, ff.acqui.poſſeſ.Surd.
conſi.146.nu.7. Non igitur ſenſit ſtatutum, vt
vxor poſſit aliquo pacto ſe ingerere in tali me-
dietate, cum uiri ſolius mentionem, & eius mi-
niſterij meminerit, illoque vti declarauerit,
61 quia verba † diriguntur, ac dirigenda ſunt ad
eum, cum quo actus eſt celebrandus, Bar.in l.
ſtipulatio iſta, §.ſi ſtipulet.nu.2.ff.verb.oblig.
Surd.cõſ.99.nu.37. & dixi ſupra latius in ter-
tio fundamento principalis articuli. Quinimò
62 verba † ſtatuti de neceſſitate trahuntur ad illũ
ſolum caſum cui verba conueniunt, & non ad
alium, vt docet Alex.cõſ.197.num.6.in 6.Ioſ.
Ludo. deciſ. Lucan.12. num.10. Cum ſemper
63 † ſint reſtringenda ad id ſuper quo exprimun-
tur, §.quod autem, Inſtit.de legit agnat.tutel.
Crau.conſ.171. nu.13. Ideo dixit Soc.in l.nõ
64 putabam, ff.cond.& demon. quòd verba † de-
clarare, & determinare debent id ſolum ad qđ
referuntur, & non ad aliud, ſequitur Surd.con-
ſil.313.nu.108.

Et ita ex his patet non eſſe curãdum de Iaſ.
in dicto conſ.127.in 1. Quia Iaſ.ibi non cõſu-
luit in iſto puncto controuerſo dependente ab
illo verſiculo Statuti, *& ſi maritus ſuperuixerit
uxorem ſine liberis*, ſed conſuluit ſuper intelli-
gentia verſiculi ſequentis, *ſi vero maritus ſuper-
uixerit vxorem extantibus liberis, &c.* Quo ſtatu
to cauetur, vt maritus teneatur cõſeruare filijs
totam dotem, & ibidem firmat Iaſ. ſtatutũ enũ
tians illam conſeruationem militare tam ab
inteſtato, quam ex teſtamento id eſt, etiam in
caſu, in quo uxor fecit teſtamentum, & filijs le
gitimam reliquit, qui caſus, & verba nullate-
nus conueniunt præſenti ſpeculationi.

Quinimò Iaſ. in exordio conſilij, vbi caſum
conſulendum deſcribit, mentionẽ facit de am-
bob⁹ iſtis Paragraphis ſtatutarijs, & poſtea in
primis verbis Conſilij aperto ore dicit, clarum
eſſe quòd vxor non poteſt teſtari in primo caſu
ſtatuti, quando eſt mortua ſine liberis. Idẽ re-
petit ibi col.2.verſ. Præmiſſis nõ obſtantibus,
Præterea Iaſ. agit de dote debenda, vel non de
benda marito, vel filijs; Nos autem agimus de
dote debenda proximioribus hæredibus vxo-
tis ab inteſtato. Qui caſus valdè diſcrepant, vt
eſt notiſſimum, imò Iaſ.col.3. in ſeptimo, & vl
timo fundamento admittit diſtinctionem Ca-
ſtrenſ. in d.l.ſi cum dotem, ſupra per nos rela-
65 tam, quando ſtatutum † vtitur verbis ſucceſ-
ſionem reſpicientibus, vel iuſſionem.

Quatenus autem Iaſ. ibidem col.1.in verſi.
Quarto ad idem, & fortius; & in col.fin.in ver.
Non obſtat quartum fundamentum, videtur
innuere, quòd verba illa inſita in ſtatuto no-
ſtro, ibi *hæredibus vxoris*, debeant intelligi de
hæredibus tam ab inteſtato, quam ex teſtamẽ-
to, vtique dicendum eſt, lapſum fuiſſe Iaſonem
in puncto iſto, qui perfunctoriè loquendo ple-
nè articulum non ruminauit; Ideò minus re-
ctè loquitur, ut patet ex præallegatis. Qui-
nimò nec ipſe Iaſ. probat intentionem ſuam, ſi
66 quidem dixit ſimpliciter verbum, † *hæredibus*,
intelligi tam ab inteſtato, quam ex teſtamen-
to, inſtitut.de hær.qualit.iunct.tit.Inſtitut. de
hæred.inſtit. Quod ſanè fundamentum nil ad-
modum nocet iſti conſultationi, nulliuſque
ponderis eſt, quia in iuribus per Iaſonum al-
legatis probatur triplex hæredum genus re-
periri. Neceſſarios ſuos, & neceſſarios, & ex-
traneos, qui omnes inſtitui poſſunt, adeo qđ
ſub

Digitized by Google

ſub nomine hæredum comprehenduntur teſta
mentarij,& illi ab inteſtato,id eſt,hæredes ſan
guinis,& hæredes bonorum, quod etiam nos
ſupra admiſimus,& in præſentiarum admitti-
mus: Negamus tamē ſemper appellatione hę-
67 redum, † omne genus hæredum comprehen-
di,quia ius ipſum aperte docet pluries nomen
hæredis in ſolo hærede ſanguinis verificari, l.
ex facto,§.fin.vbi omnes Doctores notant, &
nos ſuperius abundanter probauimus, ſicuti
videmus etiam in materia feudali, & emphy-
teutica,nomen hæredis reſtringi ad filios vel
deſcendentes ex ſanguine,iuribus notis: Non
68 igitur curanda ſunt talia verba † Iaſonis ex ab
rupto prolata,abſq; aliqua veritatis diſcepta-
tione,quia non loquitur deciſiue, & ideo non
poteſt dici Iaſonem fuiſſe iſtius opinionis, No
ni,conſ.23,nu.17.Rolan.conſ.39.num.34. in
4.Surd.conſ.19.nu.38.Ipſemet Iaſ.conſ.151.
col.3.in 1.relatus per Surd. loco mox citato:
Cum non poſſit haberi notitia totius, niſi di-
ſtinctis eius partibus,& cognitis, vt in propo-
ſito iſto tradit Neuiz.in Silu. Nupt.lib. 5. nu.
29.Et erubeſcimus quando ſine lege loquimur,
l.illam,C.collat. Merito in tantum credendū
69 eſt Doctori, † in quantum mouetur lege, vel
ratione,& nō vltra, c.Ego ſolus.8.diſtinc. Cor
ſett.ſing. Quadrageſima. Quinimo nec Iaſ. re-
cte conſuluit in caſu ſuo,quia ſtatutum ſic di-
cit: *Si vero maritus ſuperuixerit vxorem extanti-
bus liberis ex eodem matrimonio non teneatur re-
ſtituere dotem, ſed illam conſeruare ipſis libe-
ris*. Vnde Iaſ. conſuluit vt talis conſeruatio
facienda ad commodum filiorum intelligatur
tenere dummodo vxor decedat ab inteſtato,ſe
cus ſi aliter per teſtamentum diſpoſuerit: quod
70 eſt erroneum,quia ſtatutum † mandans conſer
uari dotem per verba affirmatiua dicitur pro-
hibuiſſe omne genus alienationis, & diſpoſi-
tionis ipſis liberis præiudicialis, l.2. vbi Bald.
nu.1.& alij Docto.maxime Cępol. nu.22.23.
C.vſucap.pro empt. Amat.deciſ.50.num. 19.
& 24.vbi ait,quod verbum *conſeruare* impor-
tat,vt non poſſit alienari nec in dominium al-
terius transferri.

Quinto,aduertendum eſt modum iſtum lo
71 quendi,ſeu ſub appellatione hæredum † vxo-
ris in materia dotis reſtituēdę poſt vxoris obi-
tum a lege communi intelligi de vxoris hęredi
bus ab inteſtato,non de alijs,quod optime pro
batur in l.vnic.§.illo proculdubio,C.rei vxor.
act.verba textus ſunt iſta, *Vt ſi deceſſerit mulier
conſtante matrimonio, dos non in lucrum mariti
cedat, niſi ex quibuſdam pactionibus ſed ad mulie
ris hæredes ex ſtipul.atu actio ſecundum ſui naturā
transmittatur, ſiue expreſſa fuerit, ſiue ex hac lege
ineſſe intelligatur*. Quem textū ſummat Ange-
lus ibi dicendo,quod per mortem vxoris non
cedit dos lucro viri,ſed debet reddi hęredibus
mulieris,niſi aliud actum ſit: Idem prius ſenſit
ibidem Cyn,Bar.Sali.& Sichard. Actio inquī
ex ſtipulatu expreſſa,vel tacita, de qua in illo
textu reſidet in petitione, & repetitione dotis
ſeu in dotis conſtitutione,& reſtitutione, ſecū
dum Gloſ.in verſ. Exigi.vbi Doct.in princ. d.
legis vnicæ. Ponderanda modo ſunt verba il-
la, *tranſmittatur &c.* Nam ſi mortua vxore dos
tranſmittitur ad eius hæredes virtute actionis
ex ſtipulatu,quæ conſideratur creata tempore
72 dotis datæ,talis tranſmiſſio † eſt legis benefi-
ciū,& prouiſio,l.vnica,§.in nouiſſimo, C.cad.
toll.Ruin.conſ.146.num.11.in 5.Rimin. iun.
conſ.244.nu. 298.& declarat in materia lucri
dotis tranſmiſſis,ad hæredes Theſau. iun. qu.
49.num.7.part.1.& fundatur in cōuentione:
Non igitur dici poteſt,vt ſenſerit lex de hære-
dibus vxoris teſtamentarijs,qui ſuccedunt, &
capiunt vigore teſtamenti,non autem auxilio
legis,nec ex ſtipulatione. Modo infero,quod cū
Ius commune ſe conformet cum ſtatuti diſpo-
ſitione in forma verborum,& in vſum loquen-
di circa vnam,& cādem materiam,debeat ſta-
tutum intelligi ſecundum ſenſum iuris com-
73 munis,ſtante concluſione,quod ſtatutum † de
beat intelligi ſecundum terminos iuris cōmu-
nis loquentis in illa materia,l.2. vbi Bal. & a-
lij,C.noxal. Mandel.conſ.81.nu.2. Maſcard.
de ſtatut.concluſ.2.num.62.Fuſci.ſing.63.lit
tera S,Honded.conſ.4. num. 47. in ſecundo:
74 Non inquam præſumitur ſtatuentes † voluiſ-
ſe alterare diſpoſita per Ius commune, Ceph.
conſ.138.num.50.& conſ.299. num. 13. vbi
75 dicit,quod ſtatutū † de lucro dotis in eo quod
expreſse non loquitur debet interpretari ſecū
dum ius commune. Et dixit Honded.loquēs
de ſtatuto tractante de lucro dotis,quod quan
do ſtatutum eſt correctorium iuris communis,
in eo quod non eſt clarum,reducitur ad intel-
lectum iuris communis,Honded.conſ.16.nu.
22.in ſecundo.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum Principis a parte obtentum debet for-
maliter Iudici intimari, vltra illius præſenta-
tionem in actis.*

2 *Reſcripti ſola præſentatio non perpetuat Iuriſdi-
ctionem.*

3 *Iuriſdictio facilius perpetuatur in Iudicem per
Reſcripti præſentationem quam contra partem.*

4 *Reſcripti præſentatio non reddit Reſcriptum commune inter partes ante ipſius partis citationem.*

5 *Citatio debet eſſe legitima & talis, vt arctet citatum ad comparendum, illumq; afficiat.*

6 *Reſcriptum non fuiſſe inſertum in citatione, recte poteſt opponi.*

7 *Reſcripti copiam in citatione debet inſerere Iudex delegatus, alias citatus non tenetur comparere.*

8 *Citatus non tenetur nunciandi credere, niſi illum certum reddat Inſtrumento vel teſtibus.*

9 *Certificatus ſimpliciter ab aliquo qualiter eſt tutor, non tenetur de periculo tutela, niſi illi fuerit oſtenſum teſtamentum: vel ſaltem illi certificatum per perſonas idoneas atteſtantes ſe vidiſſe illud teſtamentum.*

10 *Tempus ad appellandum non currit niſi a die notificationes.*

11 *Scientia proueniens a relatione Procuratoris nõ ſufficit.*

12 *Scientia in genere nõ ſufficit, ſed requiritur ſcientia totius rei cum omnibus ſuis qualitatibus.*

13 *Scientia eſt eorum quæ ſunt, non eorum quæ natura nec ars non reuelauit.*

14 *Scientia propria eſt virorum.*

15 *Ratificatio Abbatis de Monachi profeſſione, dicitur legitima, quando de illa conſtat per Inſtrumentum lectum illius oblationis & dedicationis.*

16 *Donatio abſente donatario facta, non dicitur ratificata, niſi illi omnia geſta in eius abſentia fuerint ratificata per oſtenſionem Inſtrumenti.*

17 *Scientia non præiudicat niſi ſit certa cum omnibus ſuis qualitatibus.*

18 *Laudum latum alicui non præiudicat, licet illud cum Iuramento ratificauerit, niſi ratificanti lectum fuerit.*

19 *Scire rem eſſe geſtam non ſat eſt, niſi ſciat rem ſic eſſe geſtam.*

20 *Scire ſententiam latam non obeſt, niſi ſciat ſic fuiſſe latam.*

21 *Tempus non currit agnato ad vendicandum feudum alienatum extraneo, niſi illi fuerit intimatum Inſtrumentum alienationis.*

22 *Actor impetrans gratiam vel Ius nouum poſt litẽ cœptam parti abſenti eſt intimanda.*

23 *Scientia dicitur certa, quando Procurator pluries comparet in Actis.*

24 *Reſcriptum Apoſtolicum inſeri debet in litteris citatorijs, alias non arctat citatum.*

25 *Reſcriptum ab vno impetratum, & in iudicio productum efficitur commune vtrique parti eſt tamen integraliter edendum.*

26 *Princeps non præſumitur vti voluiſſe plenitudinem poteſtatis in tertij præiudicium ſine iuſta cauſa.*

Maxime, ſi non dixerit, ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis num. 27.

28 *Priuilegium eſt ſtricte interpretandum quatenus tendit ad tertij præiudicium.*

29 *Reſcripta Principum debent reduci ad terminos Iuris.*

30 *Princeps non poteſt ſtatuere vt teſtibus ſingularibus plena fides detur. Nec quod vnus teſtis ſufficiat.*

31 *Reſcripta ſecundum Ius, non autem contra Ius cõcedi debent.*

32 *Princeps non dicitur vſus abſoluta poteſtate, quãdo non fuit vſus clauſula. Non obſtante. 10.*

33 *Princeps poteſt mandare vt probationibus minus legitimis credatur. Declara vt ibi.*

34 *Iudicans debet ſuam cõſcientiam bene informare.*

35 *Requiſita ad hoc vt libro priuato mercatoris credatur ex Principis decreto. remiſſiue.*

36 *Reſcriptum Principis mandans vt teſtibus examinatis detur fides quo ad omnes, nõ nocet niſi fuerit intimatum parti intereſſata.*

ARGVMENTVM.

Reſcriptum Principis ab altero litigantium obtentum, an alteri obſit, ſi non fuerit illi formaliter intimatum cum tranſmiſſione copiæ.

CONSILIVM CLXXXII.

Actiones meæ a Domino.

FVIT propoſita quęſtio. An Reſcriptũ ab aliquo impetratum in Actisq; productum, ſed parti non intimatum, poſſit nocere ac præiudicare parti vtcumque aliunde dictæ impetrationis notitiam habenti.

Et dico non nocere, ex quo talis intimatio Reſcripti eſt omnino neceſſaria, alias nullũ effectum producere poteſt, maxime quando ex illo Ius nouum inducitur. In tantum quod etiã
1 † Iudici debet formaliter intimari vltra illius præſentationem in Actis, alias nullum Iuriſdictionis exercitium ex tali Reſcripto reſultat. ita Cyn. in Auth. litigioſa, per illum tex. C. litigioſ. quem refert ac ſequitur Guid. Pap. cõſil. 69. num. 8. verſ. Ad octauum, & optime declarat Rim. Iun. conſ. 203. nu. 32. 33. & 34. vbi etiam ſubiungit, Reſcriptum non dici productum in Actis, quando fuit tantum annotatũ ad inſtantiam procuratoris partis impetrantis licet alteri parti copia illius data fuerit, ſed formalem intimationem requiri. Hinc dicitur ſo-
3 lam † præſentationem Reſcripti non perpetuare Iudicis iuriſdictionem. c. Relatum de offic. delega. Bero. conſ. 3. num. 1. in tertio.

Si igi-

Digitized by Google

Si igitur talis intimatio neceſſario facien-
da eſt Iudici, multo magis debet fieri parti
intereſſatæ, & de cuius præiudicio agitur
ex quo facilius inducitur ſeu perpetuatur
3 Iuriſdictio † in Iudicem per reſcripti præ-
ſentationem, quam inducatur vel perpetuetur
contra partem, vt late probat Bero. d.conſ. 3.
per totum.

Repeto igitur, de eſſentia virtutis Reſcripti
eſſe intimationem illius parti intereſſe prætẽ-
denti faciendam, alias illud nullius eſſe pon-
deris, licet pars illius impetrationis & præſen-
tationis aliunde fuerit conſcia. Quia præſen-
4 tatio † non facit Reſcriptum commune inter
partes, ante ipſius partis citationem. vt tradit
Abb. in c. ex conqueſtione num. 10. extr. de re
ſtit. ſpoliat. Iaſ. in l. 3. in prin. num. 12. ff. quod
quiſque Iur. late Bero conſ. 3. in 3. dicens talẽ
5 citationem † debere eſſe legitimam validam,
& talem, quæ citatum arcitet ad comparendũ
illumque afficiat Magon. deciſ. Lucan. 52. nu.
1. & 2. & deciſ. Florent. 90. num. 9. & late de-
clarat Maraſcott. lib 1. Varia. reſolut. cap. 20.
num. 10. 11. 12. atteſtans de communi ſen-
tentia.

Secundo idem tradit Specul. in tit. de Cit-
tatione num. 14. verſ. Item quod reſcriptum,
6 dicens contra citationem poſſe opponi, † quod
Reſcriptum in ea non fuit inſertum, ſequitur
Imol. in cap. Præterea num. 1. in fin. extra de
Dilation.

Tertio confert dictum Bar. in l. 2. num. 6. ff.
7 ſi quis in Ius. voca. dicentis Iudicem † delega-
tum quando citat reum, debere in citatione in
ſerere copiam Reſcripti, alias reus non tenetur
comparere.

Quarto facit idem Bart. in l. 1. in fine princ.
nu. 3. vbi ait, quod ſi quis nuntiat alteri adhoc
vt aliquid det vel faciat, ex quo poteſt illi reſ-
ſultare præiudicium, non tenetur tali nuntiã-
8 ti † credere, niſi illum reddat certũ Inſtrumẽto
vel teſtibus, ſequitur Iaſ. in conſ. 159. col. 4. in
fin. verſ. Iſta concluſio probatur primo, in 2.

Quinto poteſt adduci, aliud dictum Bart. in
l. quidam decedens. §. fin. in fin. ff. admin. tut.
dicens. Quod ſi quis denunciet alteri illum eſ-
ſe tutorem non dicetur ſufficiens certificatus
9 † taliter quod teneatur de periculo tutelæ, niſi
illi fuerit oſtenſum teſtamentum in quo fuerit
ordinatus tutor, vel ſaltem id fuerit illi certifi-
catum per idoneas perſonas atteſtantes vidiſſe
illud teſtm̃, ſequitur Iaſ. d. conſ. 159. col. 4. ver.
ſecundo facit quod vult. Natt. conſ. 162. n. 33.
Barbat. in c. Cum contingat. n. 28. de reſcript.

Sexto habetur. Quòd ſententia lata contra
me, quæ poteſt mihi aliquo præiudicare, dẽt a
parte qui illã obtinuit, alteri parti intimari cũ
inſertione tenoris ſñiæ, alias illius ſcientiã ſuf-
ficientem habuiſſe, non dr̃, nec illi currit tem-
10 pus † ad appellãdũ. ita Anch. cõſ. 372. n. 5. ĩ fi.
ſequitur. Iaſ. vbi ſupra col. 5. verſ. Quarto, &
multum. Natt. conſ. 51. num. 1. & conſ. 162.
num. 33. & conſ. 348. nu. 3. Mandel. conſ. 252.
11 num. 8. dicens non ſufficere ſcientiam † proue-
nientem a relatione procuratoris, ſubdẽs duas
rationes; prima eſt, quia quando non ſolũ agi-
tur vt quis habeat notitiam rei, ſed etiam quæ-
ritur quod poſt illam habitam aliquid faciat,
ſemper requiritur intimatio. Secũda eſt, quia
12 non ſufficit ſcientia † in genere, ſed requiritur
ſcientia totius rei cum omnibus ſuis qualitati-
bus. Quocirca dixit Bal. in c. 2. de conſti. quod
13 ſcientia † eſt eorum quæ ſunt, non eorum quę
nec natura nec ars reuelauit. Alibi dixit Ariſt.
quem ſequitur Bart. in c. Cũ contingat, nu. 18
14 de reſcrip. Quod propria ſciẽtia † eſt verorum.

Sexto concordat in ſimili Ruin. conſ. 128.
num. 4. in 1. quatenus ſuſtinet non conſtare de
15 ratificatione † legitima Abbatis circa profeſ-
ſionẽ Monachi, niſi ſibi cõſtiterit de illius Mo-
nachi oblatione & dedicatione per Inſtrumẽti
inde celebrati viſionẽ, & lecturã. Et idẽ Ruin.
cõſ. 121. n. 4. in 1. dicẽs, donatariũ nõ dici rati-
16 ficaſſe donationẽ † ſibi abſenti factam, niſi illi
oĩa geſta in eius abſentia fuerint notificata p
oſtẽſionẽ Inſtrumẽti, alias addit Becci. cõſ. 37.
17 n. 24. dicẽs, qđ adhoc vt ſcientia † alicui præiu-
dicet dẽt eſſe certa cũ omnib. ſuis qualitatib.
& ideo non ſufficit ſcientia in genere, ſubdens
quod rattificatio Inſtrumenti rattificanti non
nocet niſi Inſtrumenti tenor ei legatur.

18 Septimo laudum † latum alicui præiuditia-
le illi non officit, vtcumq; illud & cum Iuramẽ-
to ratificauerit, niſi ratificanti laudum lectũ
fuerit. ita poſt Caſtr. firmat Becci. d. n. 24. quia
19 non ſat eſt ſcire † rem eſſe geſtam, niſi ſciat rẽ
ſic eſſe geſtam. Natt. conſ. 636. num 192. Et di-
cit Lancell. de attentat. part. 2. c. 12. limit. 50.
20 num. 158. ſcientiam † alicuius debere eſſe ta-
lem circa ſententiam latam nempe vt ſciat la-
tam, & ſic latam.

Octauo cõprobatur, ex eo, Quod non currit
21 agnato tempus † ad vendicandum alienatum
extraneo, licet ſciuerit illud fuiſſe alienatum,
niſi illi fuerit intimatum Inſtrumentum alie-
nationis late Iaſ. conſil. 159. colum. 4. verſic.
Tertio principaliter in ſecundo, ſequitur com-
probando Cacher. deciſ. 176. num. 2. 4. Natt.
conſ. 636. num. 193. Berett. conſ. 21. num. 34.

Nono propius accedendo facit, Quod li-
cet in cauſa beneficiali pronuntiari poſſit con-
tra abſentem vigore Reſcripti, vel commiſ-
ſionis datæ, Attamen ſi quis actor † poſt litem
cœptam impetret gratiam uel Ius nouum, il-
la prouiſio, vel gratia obtenta a parte præ-
ſente omnino eſt intimanda ipſi abſenti,

Digitized by Google

Rota.deci.13.in Nouis.tit.de dol. & contum.
Deci.conſ.39.num.2.Creſcent.deciſ.13. titu.
de dilation. vbi declarat hoc verum, niſi poſt
eius productionem procurator alterius partis
comparuerit pluries in Actis, adeo quod noti-
23 tiam † certam talis gratiæ habuerit.

Decimo, id clare probatur ex tex.in c.Præ-
terea.de dilation.vbi dicitur, quod in litteris
24 citatorijs Reſcriptũ Apoſtolicũ † inſeri debet
ad hoc vt eo viſo citatus deliberare valeat, &
ex Reſcripto tranſmiſſo instructionem accipe-
re,& ibi notant Canon.per quem tex.dixit Be
ro.in c.Quoniam contra.num. 222. Quod re-
25 ſcriptum ab vno impetratum poſtquam fuit
in iudicio productum tanquam effectum de
Actis incipit eſſe commune vtriq; parti,erit ta-
men integraliter edendum.

Quo ad reliqua contenta in calce informa-
tionis propoſitæ circa mentem Principis,apud
26 me ſunt indubitata;Quia Princeps † numquã
præſumitur vti voluiſſe poteſtate abſoluta in
tertij præiudicium, maxime abſque iuſta cau-
ſa,late Rim.Iun.conſ.779.num. 108.& ſequ.
& conſ.819.num.63.& præcipue quando in
27 † Reſcripto non dicit,ſe illud cõcedere ex cer-
ta ſcientia & de poteſtatis plenitudine,vt opti
me exemplificando, docet idem Rimin. Iun.
conſ.822.num.26.in fin.& 27.Et ideo poſt a-
lios dixit Accaci.de priuileg.lib.2.c.3.nu. 50.
Principum moris non eſſe in cuiuſquam iniu-
riam beneficia tribuere, nec quod in lætionẽ
alicuius introducitur in fauorem alterius redũ
28 dare,& ideo priuilegium ſtricte † intelligendũ
quatenus tangit tertij præiudicium licet ex cau
ſa pietatis fuerit conceſſum, niſi expreſſe cũ in
commodo alterius quidquam largiatur, & la-
tius lib.3. cap.5. per totum. Merito eius Re-
29 ſcripta † debent reduci ad terminos iuris,Hõ-
ded.conſ.24.num.9.in 2.Hinc dicitur nõ poſ-
30 ſe Principem † ſtatuere, vt teſtibus ſingulari-
bus plene credatur,nec quod vnus teſtis ſuffi-
ciat Roman.ſing.361.tu ſcis Men.conſ.1108.
31 num.7.vbi alios adducit; Quia reſcripta † ſe-
cundum Ius concedi debent non contra. Glo.
in c.Nonnulli. verſ.Fecerint mentionem de re
ſcript Accaci.de Priuil.lib.1.cap.12.num.11.
32 Maxime † cum vſus non fuerit clauſula (Non
obſtante) idem Accaci.lib.3. cap.3. num. 13.
33 Et licet aliquando Princeps † mandat vt pro-
bationibus minus legitimis fides adhibeatur.
ex Surdi.deciſ.312. num.4. Attamen alia de-
bent eo in caſu concurrere,quæ rectam iudicã-
34 tis † conſcientiam informare poſſint, & non
aliter.ex Menoch.de arbit.Iudic. quæſt.25.&
35 idcirco licet per Decretum ordinet Princeps †
vt priuato libro Mercatoris detur fides, atta-
men plura alia debent concurrere vltra Decre
tum,alias nulla fides ei dabitur in tertij præiu-
ditium,de quibus per Ioſ. Ludou. concluſ.29.
Maſchar.de probat.concl.973.& per Munoz,
de Ratiocin.cap.10.11.12. Adeo quod idem
dicendum erit de teſtibus ad æternam memo-
riam inter alias perſonas examinatis, nempe
36 quod Princeps † noluerit per eius reſcriptũ
tertio præiudicium inferre, quatenus iubet vt
indiſtincte talibus teſtibus,etiam quo ad alios
plena adhibeatur fides; Nam id dicunt intelli
gi dummodo de tali iuſſione alij fuerint plene
per Iuſſionis intimationem certificati,ſeu qua
tenus de illorum præiuditio non tractetur, &
non aliter,iuxta præcitata. Quinimo non ab
re erit diligenter perſcrutandum, an in tali te-
ſtium examine interuenerint neceſſaria requi
ſita, quæ luculenter deſcribuntur per Farinac.
de teſtim.q.76.per totam.& prius in quæſtio.
72.cap.1.&c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Dominus rei poteſt de illa pro libito diſponere.*
2 *Datio in ſolutum voluntaria dicitur venditio.*
3 *Maxime ſi fiat pro debito quantitatis, vel pecu-niario.*
4 *Datio in ſolutum totaliter transfert dominium in accipientem.*
5 *Datio in ſolutum de ſui natura eſt irreuocabilis.*
6 *Nec admittit pœnitentiam.*
7 *Fraus ceſſat in ſolutione veri debiti.*
8 *Fraus dicitur verſari in facto ſine cauſa.*
9 *Quod principaliter agitur venit attendendum, non damnum alteri veniens in conſequentiam.*
10 *Actus ſemper adiudicatur principali propoſito.*
11 *Fraus difficilius arguitur in datione in ſolutum, quam in alijs contractibus.*
12 *Datio in ſolutum voluntaria cauſat ſolutionem neceſſariam.*
13 *Neceſſitatis multo fiunt, quæ a principio fuerunt voluntatis.*
14 *Fraudem obeſſe in dubio iudicandum.*
15 *Fraus tantum cadit inter permiſſum & prohibitum, non autem inter permiſſum & permiſſum, & inter prohibitum, & prohibitum.*
16 *Fraus non præſumitur quando allegatur contra Inſtrumentum publicum.*
17 *Fraudis ſuſpicio tollitur per iuramenti interuentum.*
18 *Datio in ſolutum annullatur ratione exceſſus, etiam in vno nummo.*
19 *Datio in ſolutum debet fieri pro debiti menſura.*
20 *Datio in ſolutum vitiatur propter exceſſum quantitatis crediti, non autem propter exceſſum æſtimationis rei in ſolutum datæ & num.21.*

22 *Datio*

Digitized by Google

32 Datio in ſolutum non ſubſiſtit niſi proceſſerit rei æſtimatio vel pretij ipſius rei in ſolutum datæ taxatio. Sed declara vt infra nu.23.

24 Datio in ſolutũ tenet ſi fiat pro pretio declarãdo.

25 Datio in ſolutum non ſubſiſtit ſi fiat in fraudẽ vel damnum creditorum.

26 Dominium non transfertur propter dationẽ in ſolutum nullam etiam non reſtituto pretio ipſi acquirenti vt num.27.

28 Colluſio & fraus probantur per coniecturas.

29 Coniecturæ probantes ſimulationem probant etiã fraudem, & e contra.

30 Datio in ſolutum dicitur fraudulenta quando in illa fuit renũtiatum remedio l.2.C.reſcin vẽd.

31 Datio in ſolutum continens damnum aliorũ creditorum non toleranda.

32 Datio in ſolutum ſponte facta creditori non inſtãti, & per debitorem decoctum, præſumitur doloſa & in fraudem facta.

33 Decoctio breui ſubſecuta dationi in ſolutum, arguit fraudem debitoris decocti, & indicat colluſionem cum accipiente, in aliorum creditorum detrimentum.

34 Debitoris ignorantia non præſumitur quo ad numerum aliorum ſuorum creditorum.

35 Patrimonij ſui vires vnusquiſq; ſcire præſumitur.

36 Vxor præſumitur habere notas vires & qualitates bonorum mariti.

37 Voluntas procedens dignoſcitur ex actu ſequenti.

38 Fraus & colluſio arguitur ex actu geſto inter coniunctos.

Extende, maxime quando breui ſubſequitur decoctio vel fallimentum num 39.

Extende etiã cãto fortius ſi ſit inter iugales n.40

41 Fraus debitoris dantis in ſolutum colligitur quãdo poſt dationẽ remanſit in poſſeſſione rei datæ.

Amplia quando Inſtrumentum talis dationis fuit factum in domo debitoris clandeſtine num.42.

42 Datio in ſolutum facta nulla procedente rei æſtimatione non tenet reſpectu aliorum creditorum intereſſatorum, licet poſſet ſubſiſtere quo ad ipſos dantem & recipientem.

Amplia etiam in datione in ſolutum iudiciali.

43 Datio in ſolutum fundata in ſola confeſſione debitoris non tenet in tertij præiudicium.

44 Dos reſtitui nequit conſtante matrimonio.

Niſi marito ad inopiam vergente ſua culpa vel delicto.45.

Plura tamen requiruntur antiquam fiat talis reſtitutio.46.

47 Confeſſio mariti circa verſionem ſui ad inopiam operatur quo ad ſe non ad tertij præiudicium.

48 Fructus in ſortem computantur vel reſtitui debent ſi fuerint percepti ex prædio nulliter in ſolutum dato.

49 Creditor poteſt incumbere prædio in ſolutum accepto licet nulliter, donec ſibi ſuum reſtituatur creditum.

Debet tamen fructus inde perceptos in ſortem imputare 50.

Limita, dummodo non acceperit rem in ſolutum colluſiue vel fraudulenter, nam hoc in caſu etiã pretium amittet. 51.

52 Fraudis particeps in contractu, amittere debet pretium.

53 Prior in ſequeſtro fraudem debitoris detegens, alijs prætendentibus debet anteferri.

ARGVMENTVM.

An & quando annulletur datio in ſolutum creditoribus præiudicialis.

Datio in ſolutum qualiter irritetur propter exceſſum.

CONSILIVM CLXXXIII.

Actiones meæ à Domino.

DATIONES in ſolutum factæ per D.Iulium Coſtam Dominæ Bertellæ vxori ſuæ vna ſub die 22.Nouẽbris 1611. Altera ſub die 13. Martij 1612. videntur omnino ſubſiſtere, quidquid ex parte creditorum ipſiuſmet Coſtæ excipiatur aduerſus illas ad præiudicium dicatum Bertellæ veræ creditricis viri ſui, Idq; ſuaderi poteſt ex pluribus.

Primo, Quia Coſta Dominus bonorum, po
1 tuit de re ſua pro libito diſponere † l.in re mãdata.C.manda.cum concordantibus, & ſi potuit vendere, potuit & in ſolutum dare, cũ datio in ſolutum, maxime voluntaria æquipare-
2 tur venditioni, † imo propria venditio dicatur Ioan. And.ad Specul.tit.de ceſſio. actio.§. 1.verſ.Sed nũquid minor, late Ceph.cõſ.254. num.8.9.& ſeq.Affl. deciſ.369.colu.1. Aſini. de execut.fol.232.cap.253. alios addit Borg. deciſ.1. num.100.part.2.dicens, dationem in ſolutum voluntariam ex aſſenſu partium factã aſſimilari totaliter venditioni, & præcipue ſi
3 facta fuit pro debito † quantitatis, ſeu pecuniẽ Rota. Genuæ deciſ.4.num.4.Ioſ.Lud. deciſ. Peruſ.60.num.10.Ceph.conſ.254.num. 10.

Quo circa hoc in caſu Domina Bertella dicitur ſimilis emptrici.l. fin. ff. qui. ex cauſ.in poſſeſſ.eatur. Et conſequenter fundi per eam accepti in ſolutum ſui proprij effecti ſunt, cum
4 illorum dominium in ipſam † fuerit totaliter tranſlatum Areti.conſ.159.in 6. dub.Crauet. conſ.347.num.12.Honded.conſ.31.num.72. in 1, Aſini.de execut.fol.108.cap.80. Menoc. conſ.1182. num.7. Et plenum Ius in bonis ſibi

Digitized by Google

ſibi datis fuerit conſecuti, Ceph.cōſ. 254. nu.
40. Aſini.vbi ſup.ſol.248.cap.93. num. 5. Ac
irreuocabiliter, cum datio in ſolutum de ſui na
5 tura ſit irreuocabilis, † ad tradita per Dec.cōſ.
592.& per Aſini.de execut.ſol.245. cap. 282.
& probat textus in l.ſicut C.actio.& obliga.&
Doct.Ceph.conſ.286.num.14.Lancell. Gall.
conſ.32.num.11.& 23.dicentes, eſſe irreuoca
6 bilem,& in ea non dari † pœnitentiam, Pariſ.
conſ.81.num.27.& ſeq.in 2.

Secundo Domina Bertella habuit primam
dationem, vti ceſſionariam DD. Fratrum de
Paueſijs, realium creditorum D.Coſtæ: Igitur
cum ipſa ſuum receperit, & per talem dationē
a debito Coſta dans ſe liberauerit, iuridice id
7 fecerunt, † nec aliqua fraudi labe notari poſ-
ſunt rex, eſt clarus in l.qui autem.§.apud Labe
conem.ff.qui in frau.credi. Cum fraudem non
committat, qui iure ſuo vtitur, l.3. §. is tamen
ff.lib.homi.exib.l.nullus vnde.ff.reg.iur. Illud
(inquam) dicitur in fraudem factum, quod ſi-
8 ne cauſa † fit, Crau.conſ.708.num.15. Vel per
indirectum: idem Crau.conſ.733. num.6. At
hic conſtat de vero debito,& de recta ceſſione,
& recta, acclara datione in ſolutum, ex qua da-
tione, vtcumq; etiam nonnulli alij creditores
incommodum ſenſerint, attamen id nihil rele-
uat quo ad ipſam Bertellam, veram creditricē,
quæ cum acceperit in ſolutum prædia princi-
paliter ad hoc, vt creditum ſuum conſequere-
tur, non poteſt dici fraudulenta ipſa datio ex
eo, quod in conſequentiam alijs creditoribus
9 damnum inferre poteſt, quia attenditur † quod
pœnaliter agitur non quod in cōſequentiam.
Idem eſt de dicto Coſta dante, ſpecialiter, vt ſe
a debito liberaret.l.Proculus.ff.damn.infect.l.
nō omne.ff.ſtat.lib.late Sim. Bet.de interpre-
10 tat.vlt.volunt.ſol.65.num.9.10. Actus enim †
ſemper dijudicatur a principali propoſito.l.ſi
quis nec cauſam l.rogaſti.ff.ſi cert.petat.& la-
tiſſime exornat Alex.conſ.1.num.26. & ſequ.
In tertio.

Prædictaq; eo fortius procedunt in materia
dationis in ſolutum, in qua non ita de facili
11 fraus argui poteſt, ſicuti in cæteris † contracti-
bus propter originalem cauſam ſui debiti ne-
ceſſariam,& veram. Et ſi inquam iſta datio in
ſolutum dici poſſit voluntaria, attamen ſolu-
tio, quæ fieri debet per dationem iſtam in ſolu
12 tum † dicitur neceſſaria, vt poſt Ceph.& Rol.
tradit Viui.opin.830.num.8. Milanenſes dec.
2.num.44.in 2.& multa a principio ſunt volū-
13 ratis, quæ ex poſt fiunt † neceſſitatis.l.ſicut.C.
actio.& oblig.§.mandatum Inſt.mand. & in
puncto id firmat Deci.conſ.18.nu.3.poſt Ful-
goſ.conſ.134.col.2.& hoc animaduerſione di
gnum tradit Iaſ.conſ.150.num.2.verſ. Secun-
do & fortius in quarto.

Tertio, quādo etiam aliquid dubij adeſſet,
14 iudicandum eſt, fraudem † non adeſſe, ſecun-
dum Bal.in l.quamuis.C.ſi quis alt. vel ſib. &
conſ.198.col.1.in 1.& ideo debet probari per
allegantem Gabr.conſ.82.num.4.in 2. Maſc.
de probat.concluſ.814.num.1. & 5. Farinac.
quæſt.crimin.89.num.4.5.vbi ait in ſpecie fo-
re probandum. Quod tamen fieri non poteſt
hoc in caſu. Nam, non reperitur prohibitum
debitori ſoluere creditori ſuo, & conſequenter
15 fraus tantum fieri † poteſt de permiſſo ad pro-
hibitum, non autem de permiſſo ad permiſſum
nec de prohibito ad prohibitum Bal in C.1.§.
beneficium.tit.ſi de feud.fuer.contr. int. dom.
& agnat.Farin.qui crimin.88.num. 35. Deci.
tract.crim.part.1.lib.1.tit.de fraud.num.1.tā-
to magis quando allegatur fraudis exceptio cō
16 tra † publicum Inſtrumentum, Alex. conſ.28.
col.3.verſ.Præterea dicta præſcriptio, in quo
apparet interueniſſe, iuramentum ad roboran
dum contractum celebratum: quo fit, vt omnis
17 fraudis præſumptio ſit omnimode † tollenda,
Bal.Salic.& alij in l.fin.C.non num.pecun.Se
rahin.de iuram.priuil.59.

Quartum fundamentum creditorum aduer
ſantium in eo potiſſimum reſidere videtur, vt
tales dationes in ſolutum ſint factæ per collu-
ſionem inter virum,& vxorem, & conſequen-
ter nullum ratione exceſſus, vt pote quod præ-
dia in ſolutum data fuerint longe maioris pre-
tij, quæ ſit verum debitum: quocirca eſt de-
claranda nulla omnis datio in ſolutum, vtcum
18 que etiam excedat † verum debitum in vnico
nūmo.Burſ.conſ.73.nu.27.Cepha. conſ.198.
col.1.cum debet omnino fieri pro debiti men-
19 ſura. † Aſini.in Prax.§.7.c.5.limit.11.nu.13.

Sed tale fundamentum nullius videtur eſſe
pōderis, quia exceſſus dationis cauſans ipſius
dationis omnimodam nullitatem procedit ha
20 bita ratione quantitatis † crediti, vt puta, ſi
fuerit plus debito petitum, Non autem reſpe-
21 ctu æſtimationis † rei in ſolutum datæ, & va-
lentis plus credito, nam iſto in caſu datio non
annullatur: & ideo in materia iſta attenditur
error, vel dolus in debito principali, non in æ-
ſtimatione rei datę, vt poſt alios notat Roma.
conſ.454.& pulchre Magon.deciſ.Flore.109.
num.6.& 7.Burſ.conſ.73. num.27. Pancirol.
conſ.142.num.6.Aſini.de execut.ſol.92. cap.
18.& ſol.243.cap.276.num.7. Peregr.de Iur.
Fiſci.lib.5.tit.1.num.183.

Quo fit, vt vana ſit concluſio atteſtantium,
22 dationem in ſolutum non † ſubſiſtere, niſi præ
ceſſerit rei æſtimatio, ſeu pretij, vel valoris ta-
xatio ipſius rei in ſolutum datę, vt videtur in-
nuere Afflict.deciſ.368, more venditionis, quę
non tenet niſi preuia prætij certitudine.l.3.ff.
pro.empto. §. pretium.Inſt.empt. & venditio,

l.2.in

l.2.in prin.ff.contr.emptio & ita declarat. Ce
ph.conſ.254.num.14.17.Laur.de Pinu.conſ.
96.num.11.& Decia.conſ.81.num.38.in 4.

Quia ſufficit, vt valor rei in ſolutum datæ
certificetur,ſeu iuſtificetur per relationem ad
23 quantitatem † debiti. Vnde videamus,quid ſi
conſtat de certo, & legitimo debito, datio in
ſolutum ſimpliciter facta dicitur æſtimata pro
illa quantitate debita, vt poſt plurimos tradit
Becci.conſ.41.num.6.Aſin.de execu.fol.240.
cap.299.num.7.& 14. & latius fol. 248.cap.
295.& fol.98.cap.44.col.2.in fin.Papo. conſ.
51.num.5.Ruin.conſ.160.num.25.in 2.Hinc
dicitur in ſimili, tenere dationem in ſolutū fa-
24 ctam † pro pretio declarando,idem Aſin. vbi
ſupra fol.89.cap.4.num.5.

Cæterum prædictis non attentis,fatendum
25 eſt,† illas dationes in ſolutū nullatenus ſubſi-
ſtere,veti nullas,ac in fraudem creditorum fa-
ctas: ſiquidem Iure cautum eſt, dationem in
ſolutum in fraudem credit.§. Item ſi quis in
fraudem,vbi Iaſ.Gomez.& alij Inſtit.de Acti.
late in puncto Decian. omnino vidēdus conſ.
81.num.13.in 4.Mani.Anguiſſ. conſ. 68. nu.
3.Capr.conſ.18.num.4. Aſini. de execut. fol.
95.cap.30.Laur.de Pinu.conſ.96.per totum.
Et data nullitate dationis, non poteſt dici fa-
26 cta aliqua † poſſeſſionis,vel dominij transla-
tio in accipientem Ruin. conſ. 136. num.7. in
1.Sim.Pret.conſ.30.num.48.49.Nizzol.alle-
gat.24.num.9. Quia habetur pro non facta.l.
nuda.ff.contr.empt. Decia.d.conſ.81.nu. 13.
vbi etiam extendit cōcluſionem,vt adhuc nul
litas iſta duret,licet non reſtituatur pretium,
27 ſeu † valor rei in ſolutum datæ ipſi accipienti
per textum in l.debitor,& l.ſequ.ff. his qui in
fraud.credit.

Quæ quidem colluſio,vel fraus non poteſt
directe probari per certas probationes,merito
28 probari poteſt per coniecturas,† vel præſum-
ptiones,prout probari ſolent omnia clandeſti-
ne,& fraudulenter facta.l.dolum.C. dol. mal.
l.non omnes.§.a Barbaris.ff.re iudic.& in ter-
minis noſtris Decia.conſ.81.num.14.in 4.vbi
alios adducit.Farin. qui crim. 89. num. 17. &
19.Maſcar.de probat.concl.815.Menoc. lib.
5.præſumpt.3.num.43.

Quinimo in propoſito illę coniecturę,& prę
ſumptiones,quæ probant ſimulationem, pro-
29 bant & fraudem,† & contra,vt admonet Bal.
in l.fraus.ff.legi.quia ſimulatio eiſdem modis
committitur, quibus & fraus. Becci. conſ. 52.
num.20.21.& latius num.43.44.dicens,eiſdē
modis probari fraudem,& ſimulationem,& in
puncto Decia.d.conſ.81.num.16.

De huiuſmodi autem fraude commiſſa ſa-
tis patet in preſēti facti ſpecie ex infraſcriptis.

Et primo ſi recte perpendatur prima datio
in ſolutum celebrata die 23. Nouēbris 1611.
vtique ſapit fraudem, & colluſionem manife-
ſtam in præiudicium creditorum, quia nō fuit
ſimplex datio in ſolutum, ſed mixta cum da-
30 tione facta per d. Coſtam vxori ſuæ, ex † quo
vltra dationem renunciauit remedio.leg. 2.
C.reſcinden.vendit. quæ quidem renunciatio
ſapit donationem inter virum,& vxorē, in eo
quod prædium excedit,& maioris eſt æſtima-
tionis,quam ſit verum,& iuſtum creditum: Et
ideo nullatenus toleranda eſt talis datio, qua
tenus continet damnum aliorum creditorum,
31 ſed eſt † reuocanda,ita Bald.conſ.243. nu. 1.
in 3.Aſini.de execut.fol.243.cap.275. confe-
runt hic tradita infra in quarto fundamento.

Secundo aduertatur, dationes illas fuiſſe
factas motu proprio vxori,& ſpontanee, nulla
præcedente petitione,requiſitione,ſeu inſtan-
tia ipſius vxoris,vt ex ipſis Inſtrumentis vide-
re eſt,& per virum ſcientem, ſe breui decoctu-
rum, pro vt probauit exitus, & eſt notorium,
32 & ideo in fraudem dediſſe in † ſolutum præſu
mitur, vt probe in terminis iſtis docuit Deci.
d.conſ.81.num.21.verſ. Secundo conſideran
dum,& num.ſeq.in 4.vbi ſubdit, illum etiam
non dici coactum ad ſoluendum,qui ad ſolum
nutum,vel mandatum ſoluit,abſq; aliqua re-
ſiſtentia; quinimo nec conſtat de aliqua vrgē
tia,vel inſtantia mercatorum, qui iura ceſſe-
runt ipſi Bertellæ.

Tertio adhuc conſideranda eſt fraus præci-
tata ex ſubſecuta decoctione notiſſima d. Co
ſtæ in ſolutum dantis,qui optime tempore il-
larum dationum ſciebat (vti mercator verſu-
tus,& ſagax) ſe plures habere creditores,illiuſ
que bona ad æris alieni ſolutionem non ſuffi-
cere,& ſe breui decocturum : quocirca haud
negari poteſt,quin in creditorum fraudē præ-
dia illa magni valoris in ſolutum dederit vxo-
33 ri cum illa colludendo in creditorum † perni-
ciem,tex.in l.ſi quis cum haberet.vbi Bart. ff.
his qui in fraud.cred.Iaſ. in §. item ſi quis in
fraudem num.46.Inſt.action. & late exornat
in indiuiduo.Decia.(vt dixi) videndus. conſ.
81.num.17.& num.55.

Quod autem d.Coſta optime ſciuerit,ſe hā
bere plures creditores, id ſatis ex eo liquet,
quia ipſe met debita contraxit, & ideo igno-
34 rantia † in proprio facto non admittitur.l.plu-
rimum.ff.Iur.& fact.ignor. Bart.in d.l. ſi quis
cum haberet.Iaſ.d.num.46. Decian.d. conſil.
81.num.18.

Quod autem ſciret,ſe non habere bona ſuf
ficientia pro ſatisfactione æris alieni, id col-
ligitur,cum vnuſquiſq; præſumatur ſcire vi-
35 res ſui † patrimonij, & ſuarum facultatum.l.
quiſquis. C.reſcinden.vend.Bart.Iaſ. vbi ſu-
pra.Decia.d.conſ.81.num. 19. Quinimo etiā
vxor

Digitized by Google

36 vxor qualitates bonorum mariti † notas habe
re creditur Corn.conſ.165.num.34.in 2. Cra
uet.conſ.782.num.6. Tandem quod putaue-
rit,ſe breui ſalliturũ,euẽtus demõſtrauit,quia
exitus acta probat.l. aut factas.§. euentus. ff.
pœn.& ex ſequenti actu præcedens dignoſci-
37 tur † voluntas.§.pauonum Inſt.rerum diu.la-
te in terminis Decia.d.conſ.81.nu.20. & ſeq.

Quarto quando ceſſio, & in ſolutum datio
fit inter coniunctos, vel affines, tunc arguitur
38 colluſio,† & ſimulatio in fraudem creditorum
Deci.conſ.587.num.9. Maxime quando non
poſt longum tempus ſubſequitur fallimentum
39 † vt pulchre notat in puncto Decia.dict.conſ.
81.num.24.late Laur.de Pinu.conſ.96. num.
13.14.multo fortius ſi inter virum, & vxorem
40 quorum † coniunctione arctior, & firmior nõ
reperitur.l.aduerſus.C.crim.ſtellion.Grat.cõ-
ſi.113.num.9.in 2.Amicitia etiam inter virũ,
& vxorem eſt immoderata Bal.in c.1. num.3.
extra de teſtim.

Quinto d.Coſta,vt in facto ſupponitur,remã
ſit ſemper in poſſeſſione prediorum alienatorũ
fructus nomine proprio colligendo, illosque
pro ſui libito diſtribuendo, adeoq; illius fraus
41 omnino † detegitur. l. ſicut.§. ſuperuacuum.
ff.qui mod.pig.Decia.præcitato conſ. 81. nu.
26.verſ.Sexto arguitur,& num 27.Lauren.de
Pinu.d.conſ.96.num.12.Ceph.conſ.198.nu.
22.Menoch.conſ.1182.num.6.

Sexto, vltra coniunctionem contrahentiũ
fuerunt celebrata Inſtrumenta talium datio-
num in domo propria ipſorum Iugalium col-
ludentium in creditorum detrimentum,& pſe-
ſentibus tantum teſtibus,& perſonis domeſti-
cis,& familiaribus eorum, vt ex facie Inſtru-
mentorum apertiſſime conſtat,& de tali perſo
narum qualitate notorium eſt, & pro notorio
allegatur. Vnde ſequitur maximum fraudis
argumentum: quia Iugales colludentes ex ta-
li clandeſtinitate omnia ſecreto fieri putarunt
& taliter, vt ad creditorum quorũ intererat
notitiam fraus non penetraret.ita Bart.in l. 2.
C.his qui ex plurib.rat.lib. 10.& optime in pũ
cto Decian.d.conſ.81.num.32.33.& ſeq. vbi
ſubdit veriſimile eſſe,vt fraudãtes illis talibus
teſtibus iniunxerint ſilentium ad fraudem te-
gendam.

Septimo fuit facta fraus indubitata ex in-
formibus alienationibus prædiorum maxime
æſtimationis in ſolutum datorum, abſq; ali-
qua pretij,ſeu valoris illorum cognitione, &
taxatione,adeoque non conſtat, an dationes
fuerint coæquales creditis:Impoſſibile(inquã)
eſt,vt ſubſiſtat in ſolutum datio, nullo certo
pretio expreſſo citra creditorum intereſſatorũ
reclamationem,quia ſi hoc verum,eſſet, dare-
tur in dies materia fraudandi,decipiendi, & ir
ridendi creditores, & furti ſpeciem ſaperet:
quo fit,vt omnino dicendum ſit, quod etſi ali-
quando ſimplex datio in ſolutum, ſine æſtima
tione teneat, cum intelligatur commenſurata
credito accipiẽtis,vt in obiecto id intelligitur
quoad ſolum præiudicium dantis, non quoad
præiudicium tertij,quia hoc in caſu debet con
ſtare de iuſta rei in ſolutum datæ æſtimatione,
42 † alias non tenet in tertij præiudicium, & de-
bet reuocari in exceſſu,ita in indiuiduo decla-
rat Surd.de aliment.tit.vlt.quæſt.32. nu. 82.
vſque ad fin. & ita in his terminis conſuluit
Decia.d.conſ.81.num.37.verſ.Secundo quia
nulla,& num.38.& num.49.& Laur.de Pinu.
conſ.96.num.11.Deci.conſ.587. num.5. vbi
nominat,tales dationes factas ſine cauſæ co-
gnitione,& hoc idem ſeruari in adiudicatione
iudiciali, dato plurium creditorũ intereſſe,
vel concurſu: tradit Anch.Iun.quæſt.64. nu.
9.part.2.conferunt tradita per Aſini. de exec.
fol.249.cap.39. & per Caballin. millel.653.
num.2.Et ita maximam fraudis coniecturam
præcitati partes ex huiuſmodi dationibus in
ſolutum depromere ſolent,quibus addo alios
congerente Milanenſ. decii.7.numer.72.cum
pluribus ſequentibus part.1.

Octauo mihi fertur extare alias dationes in
ſolutum pariter inter præfatos Iugales collu-
dentes celebratas, & fundatas in ſola confeſ-
ſione ipſius Coſtæ alienantis,ſe debitorem v-
xoris in egregijs ſummis ſimpliciter declaran-
tis,quo in caſu indubitãter tales dationes, vti
43 † fraudulente,irritari debent, cum alijs veris
creditoribus non præiudicẽt, vt poſt plurimos
aduertit idem Decian.d.conſ.81.num. 37. in
4.alios addit Peregrin.de Iure fiſc.lib.5.tit.1.
num.183.in fin. ſequitur Surd. de alimen.tit.
fin.q.32.num.78.

Nono,non videtur omittendum præfatum
D.Coſtam vxori dotem reſtituiſſe:Non poteſt
44 tamen † dos reſtitui, nec repeti conſtante ma-
trimonio: tot.tit.ff.& C.ſol.matr.l.in rebus.§.
omnis.C.Iur.dot.Gail.lib.2.obſeruat.cap.83
45 Niſi marito ad inopiam vergente ſui culpa †
delicto,vel non l.ſi conſtante.ff.ſol.matr.l. vbi
adhuc.C.Iur.dot. & vtrobiq; Doct. Non ta-
men præceſſerunt præcedenda, ad faciendam
46 † iuridicam reſtitutionem, ſeu manus aſſecura
tionem dotis ob inopiam viri de quibus per
Doct.in d.l.ſi conſtante,& in d.l. vbi adhuc &
per Gail.d.obſeru.83.& per Neguſ.de Pigno.
membr.1.partis 5.num.29. & Theſaur.deciſ.
207.& per Laur.deciſ.Auenion.260 Ideo ta-
lis datio eſt nulla. Hinc dicitur, qđ cõfeſſio ex
traiudicialis mariti,quod ipſe vergit ad inopiã
& ideo dotem vxori reſtituit, tenet reſtitutio:
dummodo non excedatur modus circa pretia
47 rerum, † & hoc etiam procedit,quo ad præiu-
dicium

Digitized by Google

diciũ ſolius mariti, non autem creditorum:ita poſt Cyn.Sali.Campeg.& alios tradit Lup.in repet.cap.Peruerſ.traſ.§. 18.num. 31.dicens quoad creditores præſumi ſimulatam confeſſionem : Et omni in caſu probatur ſcientia Iugalium futuri,ſeu imminentis fallimenti,adeo vt ſuſpiionem violentiſſimam fraudis militare non ambigetur.

Contraria non obſtant. Ad primum enim reſpondetur illud non admitti in præiudicium creditorum,ſed ad præiudicium ſolius dantis, vt patet ex prænarratis,& ſoluit Deci.d.conſ. 81.num.58.verſ.Non obſtant modo in cõtrarium adducta.

Ad ſecundum Reſpondetur,ſuſtineri dationes pro veris creditis , non autem ſi fiant cum præiudicio tertij,& per fraudem , de qua fraude abundanter cõſtare iam ſupra probauimus, adeo qđ in exceſſu ſunt tollendæ,& moderandæ pro aliorum creditorum releuatione,vt pariter ſupra probatum eſt, & firmat Decia.dict. num.58.verſ.Non obſtat ſecundum,& verſic. ſequenti.

Ad tertium ſimiliter reſpondetur, veritatẽ fraudis ſatis conſtare,ideo non eſſe locum præſumptioni dubiæ, cui non opitulatur Iuramẽtum,cum & illud dicatur per fraudem præſtitum,& tandem nõ præiudicat tertio, idem Decia.num.58.in fine.59.& 60.

Ad quartum de pretio non taxato:Reſpondetur vt ſupra,quod requiratur præcedens æſtimatio,quando agitur de intereſſe tertij , vt dixi,non repeto.

Stante igitur nullitate huiuſmodi dationũ, ſequitur,Dominam Bertellam deberi computate in ſortem fructus ex prędijs illis perceptos
48 † vel illos reſtituere,vt poſt Affli.aduertit Ceph.conſ.198.num.2.late Aſini.de execut.fol. 92.cap.21.& in Praxi.§.7.cap.5.limit.11.nume.15.Burſ.conſ.73.num.28.& ſeq.

Nec vim facit,quod Bertella, data nullita-
49 te dationum prædictarum : poteſt † incumbere dictis prædijs, vti pignoribus , donec ſibi ſuum integrum reſtituatur creditum etiam ſi illa prædia non fuerint illi hypothecata, vt per Burſ.d.conſ.73.num.28.

Quia Reſpondetur, ipſam nihilhominus te-
50 neri ad computandum fructus † in ſortem , vt per eũdem Burſ.d.nu.28.Tiraq.de retra. lign. § 23.Gloſ.1.num.24.in fin.

Addatur poſſe incumbere rei pro rata ſui crediti , non autem totaliter etiam in exceſſu vere debito alijs creditoribus : quinimo dico, obiectum poſſe admitti , quãdo Bertella vxor nõ fuiſſet particeps fraudis,& colluſionis (pro ut vere fuit in præſenti facti ſpecie , vt colligitur ex prænarratis) ſed cum colluſerit cũ ma-
51 rito, & contra Ius fuerit mercata , pretium, † ſeu creditum debet amittere,ad not.per Bald. in l.fin.§.emptor.C.commu.de legat. & in pũcto firmat Decia.d.conſ.81.nu.13. verſ.Etiã non refuſo pretio.idẽ probat Surd.conſ. 382. num.101.dicens, fraudis participem pretium numeratum repetere non poſſe,confert Alexã. conſ.4.in 3.Montan.de tut.cap.33. num. 80. & ſequ.

Cum igitur Illuſtriſsimus , & Excellentiſs. Princeps,& Dominus Guaſtallæ &c. præuenerit in ſequeſtrando fructus dictorum prædiorum , & omnium primus ſe intromiſerit in detectione fraudis prænarratę,debet omnibus alijs præferri,vt diffuſe conſuluit Deci. d.conſ. 81.num.57.& ſeq.in 4.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Padi flumen nauigabile hodie eſt de regalibus.*
2 *Ius eſt idẽ de principali,quoad illius augmentũ.*
3 *Ius commune adiudicans incrementum inſularũ poſsidentibus prædia ad frontes ratum prædiorũ prope ripam hodie correctum eſt.*
4 *Alluuio originaliter adiecta inſula acquiritur Domino ſeu inſulam poſsidenti,& conſequenter ille ius fuit inueſtitum per reg propter vnum quodq; tale eo illud magis.*
5 *Alluuio integra remanet prioris Domini, cuius fundo originaliter adhæſit nulla habita ratione extenſionis,vel latitudinis iuxta frontem aliorum agrorum.*
6 *Alluuio ſequitur ius fundi.*
7 *Alluuio acceſsit rei,non perſonæ.*
8 *Alluuionis augmentum ita poſsidetur ſicuti prior ager.*
9 *Alluuio rem vnit nedum reſpectu dominij , ſed etiam reſpectu poſſeſsionis.*
10 *Alluuionis acquiſitio procedit a iure gentium.*
11 *Alluuio acquiritur nulla intercedente hominis operatione.*
12 *Alluuionis acquiſitio , & augmentum fit pro rata quantitatis prædij,quod in fronte fluminis eſt.*
13 *Pacta , & conuentiones inita quoad fundum extenduntur ad alluuionem, & in æſtimo ponitur in quo prædium ipſum antiquum regiſtratur.*
14 *Vaſſallus non cogitur ſuſcipere inueſtituram de alluuione ſeu incremento.*
15 *Vaſſallus dicitur poſsidere alluuionem ſeu incrementum ſimul cum agro priore.*
16 *Integritas alicuius prædij conſiſtit in ſe ipſa non in menſura.*
17 *Pactum ſi adeſt quod ſi fundus erit plus cedat cõmodo emptoris,& in commodo ſi erit minus tũc*

nulla

Digitized by Google

nulla ratio quantitatum iugerum expreſſarum haberi debet.

18 *Venditio dicitur facta ad corpus quando enunciatio iugerum fuit facta poſt declarationem cõfinium, & non habetur ratio augmenti.*

19 *Expreſſio certorum confinium non probat negatiuam, nempe alia bona vltra expreſſa in contractu non comprehendi.*

20 *Venditio facta de agro, qui eſt iugerum quinquaginta eſt limitata, & tantum venit in contractu & non vltra.*

21 *Confinia vel confines ſunt termini excluſiui a re confinata, nec de iuribus illius appellatur.*

22 *Termini rei limitata pars non dicuntur.*

23 *Confines ſtantes, & data tempore venditionis attendi debent.*

24 *Confinia tempore venditionis mutata non præſumuntur, ſed in eodem ſtatu ſteteiſſe, & adeſſe.*

25 *Venditio dicitur facta de omnibus terris contentis intra fines expreſſos etiam ſi ſint vltra iugera enunciata.*

26 *Venditio prædij qua nõ continet aggerem nec ripam Padi, multo minus glaream plagam, vel alluuionem.*

27 *Venditor ſi tempore contractus non poſſidebat glaream plagam, vel alluuionem, & conſtat glareã fuiſſe maioris quantitatis, quam fuerit fundus principalis illa non venit in dicto contractu.*

28 *Quantitas & qualitas pretij demonſtrant an habita fuerit ratio incrementi, vel alluuionis, nec ne.*

29 *Ager limitatus non admittit ius alluuionis.*

30 *Augmentum accedens non auget bona, & terminos ſi poteſt ſeparari.*

31 *Enunciatio finium ponitur ad demonſtrandum, eorum tamen natura non impedit futuras acceſſiones.*

32 *Augmentum quod aderat tempore contractus cedit emptori non venditori.*

33 *Alluuio ſuperueniens fundo empto cedit emptoris commodo, cui etiam cedit periculum corroſionis.*

34 *Augmentum & diminutio ad illum ſpectat ad quem & diminutio, prout æqua & naturalis proportio ſuadet.*

ARGVMENTVM.

An enunciatio quantitatis iugerum operetur vt non veniant glareæ plagæ, ſeu alluuiones, & quid ſi poſt enunciationem confinium ſit poſita quantitas iugerum, & ſi fuit dictum ſiue plus ſiue minus, an cedat commodo emptoris an augmentum quod aderat tempore contractus veniat in venditione, & ſi ſeparari non poteſt quid ſi ſuperuenerit, deciditur affirmatiue.

Late agitur materia acquiſitionis per incrementum alluuionis.

CONSILIVM CLXXXIV.

Actiones meæ a Domino.

DE anno 1595. Ven. Epiſcopatus Mãtuæ accepit tenutam ſeu poſſeſſionem cuiuſdam Inſulæ, ſeu Polesini ſiti in flumine Padi, & ante teſtatas prædiorum diuerſorum cum flumine confinãtiũ. Cuius quidem Inſulæ Epiſcopatus vti Dominus directi Inueſtituram conceſſit Perilluſtri Domino Ludouico Panitiæ.

Dominus Amidanus prætendens illam nõ eſſe Inſulam, ſed alluuionem adhærentem prędio ſuo recognito a venerabili Primiceriatu S. Andreæ, ſe oppoſuit præfatæ tenutę Epiſcopali, tandem fuit promulgata ſententia per Dominum Commiſſarium Epiſcopatus tenutæ prædicta confirmatoria.

Quæ ſententia exinde fuit confirmata à Reuerẽdiſs. Vicario d. Epiſcopatus, & ex poſt per Reuerendiſs. Vicarium Epiſcopatus Veronæ Delegatum Apoſtolicum.

Quibus tribus conformibus non obſtantibus iterato nõ obtinuit Amidanus nouam delegationem, a Pontifice, Reuerendiſs. Vicario Cremonæ. Coram quo durante controuerſia Iudiciali, imo lata quarta ſententia trium antecedentium etiam confirmatoriã. ſe conuenerũt prænotati Domini Panitia & Amidanus medio cuiuſdam tranſactionis factæ de anno 1611, die 22. Februarij non obſtantibus quatuor conformibus, quarum mentio fit in ipſamet tranſactione, in qua Dominus Panitia dedit partem illius Inſulæ ſeu glareæ ipſi Amidano, habita licentia ab Epiſcopatu, & non aliter nec alio modo, nec non ſaluis iuribus Primiceriatus Sancti Andreę, a quo etiam fuit obtenta licentia faciendi dictam tranſactionem ſuper glarea, ſeu alluuione controuerſa, ita inquam cantant ipſa tranſactio, & licentia.

Pro maiori tamẽ declaratione infraſcriptæ conſultationis ſciendum eſt. Dominam Laudomiam de Aſcẽdis de anno 1603. die 17. Decembris vendidiſſe (ſaluis iuribus Primiceriatus) Domino Bonicello, omnia iura ſua, vtile dominium, & melioramenta, quæ habebat in vna petia terræ Bobulcarum circiter quinquaginta quinque, ſubdens quod eadem petia terræ alias erat Bobulcarum centum & quinque ſed propter Padi corroſionem diminutam &

reductam

Digitized by Google

reductam ad iugera quinquaginta quinque.
Succeſſiue de anno 1604. die 19. Ianuarij
idem Bonicellus vendidit Domino Ioanni Ba
ptiſtæ Amidano vti, & tamquam procuratori
Dominæ Margaritæ Parochinæ eius vxoris
vtile dominium, & meliotamenta omniaque
Iura, quæ habet in dicta petia terræ, quæ alias
erat bobulcarum centum & quinque in circa,
ſed nunc circiter bobulcarum quinquaginta
quinque, cum reſiduum fuerit a Pado diminu
tum, & ab habita licentia Primicerlatus, &c.
Tandem præfata Domina Laudomia de an
no 1607. die 13. Martij, ad inſtantiam quorũ
intereſt &c. declarauit. Quod in venditione fa
cta per ipſam prænominato Bonicello ſub die
17. Decembris 1603. de petia terræ confinata
vt in Inſtrumento dictæ venditionis non intẽ
dit vendidiſſe niſi quantitatem expreſſam in
d. Inſtrumento nec vltra dictos confines, & in
cipiendo a terris fratrum de Bondiolis, & pro-
grediẽdo verſus Padum vſq; ad primam aquã
vbi Padus antiquitus tranſibat, & decurrebat
& non vltra, cum intra confinia, de quibus in
venditione, extet quantitas bobulcarum præ-
ciſa vendita, vt in dicto Inſtrumento vendi-
tionis.
Quæritur modo, An in venditione illa fa-
cta per D. Laudomiam Domino Domicello,
& per Domicellum Dominæ Parochinæ me-
dio Domini Amidani eius viri, includatur
portio Inſulæ ſeu glareæ, vel alluuionis contro-
uerſæ, ac prætenſæ per Dominam Parochinã
in præiudicium Domini Panitiæ.
Quo in caſu videtur diſtingui poſſe, quod
Aut agitur de Inſula, ſeu Poleſino vndiquè
aquis circundato ab origine. Aut de alluuio-
ne; & ſi agitur de alluuione, aut agitur de al-
luuione originaliter initum habenti iuxta, &
apud teſtatam Inſulæ, & deinde extenſam, ac
iunctam teſtatis prædij Parochinę ſiti citra ri-
pam, ſeu aggerem Padi, Aut de alluuione vera
initiata iuxta prædium Parochinæ. Et quando
etiam agitur de alluuione initiata iuxta teſta-
tam prędij Parochinæ diſtingui debet, An tẽ-
pore emptionis prędij per Parochinam de qua
ſupra, iam aderat alluuio, An vero ſuperuene-
rit, ſeu acceſſerit poſt contractum per nouum
incrementum.
Primo in caſu ſi agitur de Inſula ſeu Pole-
1 ſino, cum flumen Padi † nauigabile hodie ſit
de Regalibus, vt conſtat ex tit. Quæ ſint Rega
lia in vſib feud. & late tractant Doct. in eo tit.
quibus addo Sixtũ de Regal. lib. 2. cap. 3. Bo-
rell. de præſtant. Reg. Caroli. c. 8. & nos alias
probauimus conſ. 91. num. 6. ſeq. quod Inſulæ
natæ in huiuſmodi fluminibus etiam reputen-
tur quid regale, cum acceſſorium ſequatur na-
2 turã ſui principalis, & quod Iuris † eſt de prin-
cipali idem eſt de illius augmento, & in termi-
nis ita tradit Sixtus de Rega. d. cap. 3. num. 29.
Nimirum ſi hodiernis diebus Venerabilis Epi
ſcopatus efficitur Dominus talium Inſularum
naſcentium in flumine Padi lambentis per
territorium Mantuanum, ſiue ex Imperiali
largitione ſiue Mantuanorum Principum pri-
uilegio, vt eſt notiſſimum, & conſequẽter quo
3 ad Inſulas prædictas correctum eſt Ius † com-
mune adiudicans incremẽtum inſularum poſ-
ſidentibus prædia prope ripam ad ratam fron-
tis prædiorum iuxta l. adeo. §. inſula. ff. acq. re-
rum dom. & late diſcurrit Aym. de alluuio. li.
2. cap. 8. num. 4. & lib. 3. cap. 2. in prin. & §. 1.
& cap. 5. num. 23.
Secundo in caſu, nempe quando agitur de
4 alluuione † originaliter adiecta inſulæ & tunc
acquiritur Domino Inſulæ, ſeu inſulam poſſi-
denti, & conſequenter illi qui fuit de Inſula in
ueſtitus, quia propter vnum quodq; tale, & il-
lud magis. l. inſula in prin. l. penit. §. paulus. ff.
acq. rer. dom, Benincas. de alluuio. nu. 12. Bur
ſa. conſ. 230. num. 4. & 5. Nec releuat, quod ta
lis alluuio, ex curſu diuturni temporis in lon-
gum ſe protendens ac ſe dilatando, coniunxe
rit eum teſtatis aliorum prædiorum a perſonis
5 diuerſis poſſeſſorum, quia integra † remanet
prioris domini, cuius fundo originaliter adhæ
ſit nulla ratione habita extenſionis, vel latitu-
dinis iuxta frontem aliorum agrorum l. adeo.
§. præterea l. inſula nata. ff. acqu. rer. domi. Bur
ſa. d. conſ. 230. num. 7. & 10. vbi alios adducit
Aym. de alluuio lib. 3. cap. 2 §. 1. num. 9.
Tertio in caſu, quando tempore empti prę-
dij iam aderat alluuio, & in eodem ſtatu reſpe
ctu eius initij & originis in quo etiam hodie re
peritur ſuppoſito quod habuerit originem ſal-
tem pro parte iuxta frontem dicti agri empti
per Dominam Parochinam.
Et videtur dicendum illam alluuionem eſſe
6 propriam Parochinæ. Quia alluuio † ſequitur
Ius fundi Gloſ. in verſ. Alluuio in l. ſi Titio. ff.
7 vſufr. Bertaz. conſ. ciuil. 62. num. 7. 8. ſubdens
alluuionem accreſcere rei non perſonæ ex §.
præterea Inſtit. de rer. diuiſ. Aym. de alluuio.
lib. 1. cap. 2. num. 4. & cap. 5. num. 8. & cap. 10
§. 1. num. 4. Adeo quod augmentum alluuio-
8 nis † ita poſſidetur ſicuti prior agger l. 3. ff. acq.
poſſ. Burſ. conſ. 230. num. 4. Nizzo. allegat. 40
Mantic. de tacit. conuen. lib. 4. tit. 34. nu. 125.
Rim. Iun. conſ. 504. num. 2. & conſ. 237. nu.
9. 10. & conſ. 668. num. 13. 14. Theſſaur. deci.
9 140. Et rem vnit alluuio † nedum reſpectu do
minij, ſed etiam reſpectu poſſeſſionis. l. adeo. §.
præterea. ff. acq. rer. domin. Mari. Angiuſſ. cõſ.
90. num. 4. Peregri de mo. ſi. acqu. poſſ. nu. 93.
& de fidcico. art. 10. num. 22. & ſeq. Cum ta-
10 lis acquiſitio † procedat a Iure gentium Maz-
zol. conſ.

zol.conſ.118.num.1.Nizzol. allegat. 40. nu.
11 21.id eſt, † nulla intercedente hominis opera
tione Rim.Iun.conſ.667.num.9. 10.ſitque ta
12 lis acquiſitio † & augmentum pro modo lati-
tudinis fundi exiſtentis prope fluminis Ripam
id eſt, pro rata quantitatis prędij quod in fron
te fluminis eſt §.Inſulæ Inſt. rerum diui.l. in-
ter eos ff.acq.rer.domi.Mazzol. conſ.118.nu.
7.8.Menoch.de arbi.Iudi.caſu 245.num. 67.
Benicaſſ.de alluuio.num.11.Aym.de alluuio.
lib.1.cap.8.num.15.& lib.3.cap.2.num. 1.&
ſeq.Burſ.conſ.230.nu.6.Rim.Iun.conſ. 237.
13 col.1.Pactaq; & conuentiones † initæ quo ad
fundum extenduntur ad alluuionem, & in eo
loco in quo prędium regiſtratum,& in æſtimo
ponitur in quo prædium ipſum antiquum re-
giſtratur,vt poſt Natt.& alios firmat Coſt. de
Rota q.11.num 4.5.Et talis incrementi Inue
14 ſtituram non cogitur ſuſcipere Vaſſ. † Aym.
de alluui. lib.2. cap.11.nu. 16.quia cenſetur
pars primi agri non autem nouus ager,& idcir
15 co dicitur poſſideri † ſimul cum agro priore l.
quarta.ff.iur.dot.& poſt Aym. tradit Rimin.
Iun.d.conſ.667.num.14. Prædictaq; indubi-
tate dicuntur militare in præſenti caſu, in
quo ager venditus fuit ad corpus,& nō ad mē-
16 ſuram,quia tunc integritas † terræ conſiſtit in
ſe ipſa non in menſura,vt poſt alios docet Fa-
bia.de Mont.de empt.quæſt.6.num.20.Bald.
in rubr. C.de emptio.num.42.& 43. Imo fuit
17 dictum, † quod ſi fundus erit plus cedat em-
ptoris commodo,& incommodo ſi erit minus,
nam tunc nulla ratio quantitatum iugerū ex-
preſſarum haberi debet,Capi.deci.14.num.1.
verſ.Non putarem ſola in antiq.conſtit.Pede.
tit.de cenſ.ſolut. Decret.omnibus Gloſ. vnica
primæ part.nu.14.15.conſerunt dicta per Ber
taz.de Inſtr.clauſul.20.Gloſſ. 20.num. 2. ante
fin.Et ſtante enuntiatione iugerum poſt decla
18 rationem confinium, tunc dicitur venditio †
facta ad corpus,& non habetur ratio augmen-
ti Capic.deciſ. 14.num.2.Nec per expreſſionē
19 † certorum confinium probatur negatiua, nē-
pe alia bona vltra expreſſa in contractu nō cō-
prehendi, vt tradit Crau.conſ.911.num.13.

Contrarium tamen eſt verius in præſenti facti ſpecie,pro cuius dilucidatione ſciendum eſt,quod tempore emptionis Dominæ Parochinæ duo aderant alui fluminis Padi, vnus antiquior,per quem antiquitus alias flumē Padi nauigabile decurrebat, cuius cauſa tūc temporis contigit corroſio prædij empti enūtiata in Inſtrumento emptoris. Et alueus nouus Padi in præſentiarum nauigabilis,inter quos alueos tempore dictæ emptionis,& hodie etiam ſita eſt petia terræ controuerſa ſiue ſit Inſula, ſiue alluuio,quæ nullatenus dici poteſt compræhenſa in dicto cōtractu,quia Dominæ Parochinæ fuit venditus ager limitatus, ac certū prædium,& terminata iugerum quantitas, merito ad maiorem quantitatem non eſt extendenda venditio,maxime cum nulla fuerit facta mentio alluuionis ſeu incrementi tunc exiſtentis,ſed potius diminutionis,& decrementi a fluminis corroſione cauſati, vt ex lectura Inſtrumenti contractus ſcernitur. Idque tanto magis dicendum eſt accedente declaratione Dominæ Laudemiæ a qua cauſam habuit Bonicellus author Dominæ Parochinæ, nēpe quod numquam habuit animum vendendi maiorem quantitatem agri quam fuerit in Inſtrumento enunciatum,& idem Bonicellus eādem quantitatem prædij corroſi, & ſub eiſdē confinibus vendidit Parochinæ, quo in caſu, data veritate motiui, vt alluuio dicatur pars primi agri, vtique non totus ager,ſed pars tā-
20 tum agri † limitati fuit vendita,& conſequen
ter antiquus ager iugerum circiter quinqua-
ginta tantum venit in contractu, & non vltra
l.inagris.ff.acq.rer.domi.Benincaſ.de alluuio
num.14.cum alijs infra citatis in princ.quarti
21 caſus.Quia confinia vel confines † ſunt termi
ni excluſiui a re cōfinata,nec de iuribus illius
appellatur,vt poſt alios notat Rim.Iun. conſi.
22 421.num.67. Et termini † rei limitatæ pars
non dicuntur Hier.de Mont.de fin.reg.ca. 15.
23 in fin. Et attendi debent confines † ſtantes,&
dati tempore venditionis,idem Rim.Iun.cōſ.
24 449.num.2.quę confinia † a tempore dictę vē
ditionis mutata non præſumuntur, ſed in eo-
dem ſtatu ſtetiſſe & adeſſe l.in finalibus. ff. fi.
reg.Bertaz.de Inſtrum.clauſ.20.Glo.40. De-
cia.conſ.44.num.20.in 1. Aldo.conſ.63.nu-
25 me.12.Concedimus cum D.Parochinæ † om
nes terras contentas inter fines expreſſos etiā
ſi ſint vltra quinquaginta iugera (euitando di
ſtinct.Oldrad.conſ.197. de qua late Torniol.
conſ.7.& 9.Rimin.Iun.conſ.448. Surd.conſ.
366.) negamus tamen accrementa, ſi quę tūc
tēporis fuerint annexa illis quinquaginta Iu-
geribus illi deberi. Tum quia in illo contra-
ctu fuit habita ratio decrementi,& corroſionis
Padi,non autem alicuius augmēti vel alluuio-
nis, tum quia ſi alluuio dicitur idem ager cū
agro veteri,ergo pars agri tantum fuit vendi-
ta aſcendens ad quinquaginta iugera,non au-
tem totus ager; tum etiam quia flumen Padi
fuit datum pro vno ex 4.confinibus prædij vē
26 diti,† quo in caſu non continetur ager nec ri-
pa Padi contenta in contractu, multominus
glarea plaga, vel alluuio, late Surd. conſ. 376.
27 maxime quando non conſtat venditorem tē-
pore contractus glaream ripam, vel plagā ſeu
alluuionis incrementum poſſediſſe,& glaream
fuiſſe maioris quantitatis quam fuerit fundus
principalis, vt pulchre Surd. dicto conſ. 376.
num.

Digitized by Google

num.20.verſic. Ad id vero quod dicitur.

Contraria tolluntur ex eo quod nil refert in caſu iſto an contrarius fuerit ad corpus, vel ad menſuram, nec an alluuio dicatur idem fundus cum agro veteri. Quia vt dictum eſt, agitur de nil dando vltra fines fundi limitati & a Pado diminuti, non autẽ adeo quod ſolius corroſionis, & nullatenus incrementi alicuius fuit habita ratio. Et ex qualitate pre-
28 tij † cognoſcitur an augmenti fuerit habita ratio nec ne, Mantic. de tacit.conu. lib.4.tit. 17.num.27. Hier. de Mont.de fin. reg.capit. 95.num.5.Surd. conſ.376 nu.12. Vnde cum pretium fuerit exiguum non poteſt argui vt partes intellexerint de tali incremento.

Quarto in caſu videtur dicendum, quod cum venditus fuerit certus fundus certis iugeribus taxatus, ac certis finibus terminatus, illi nõ accreſcat alluuio, cum limitatio non ſe cõ-
29 patiatur cum augmento, & ideo in agris † limitatis ius alluuionis nõ agnoſcitur l.in agris ff.acqu.rer.dom.Aym. de Alluuio.li.1.cap.2. num.7. & cap.17. per totum Moroti. conſil. 10. num. 12. Senincaſ. de Alluuio.nume. 14. Rim.Iun.conſil.504.nu.29.& ſeq.Bertaz.conſil.ciuil.72.nu.2. iunct.nu.14.15. dicens, qđ
30 augmentum † accedens non auget bona, & terminos ſuos, ſi poteſt ſeparari, & idcirco in re limitatã, & particulari non iuuat alluuio illi ad hærens.

E conuerſo autem dicitur, quod enuncia-
31 tio † finium ponitur ad demonſtrandum, eorum tamen natura non impedit futuras auerſiones ſecundum Bald.in c.1.§.ſi quis de manſo.col.2.de contr.inueſt. & ideo non ſequitur
32 quod augmentum † quod non aderat tẽpore contractus cedat venditori, non autem emptori, cum hoc falſum aſſeueret Decia.conſ.123. nu.89.in 3.Rim.Iun.conſ.504.n.25.26.Quo
33 circa fatendum eſt, ꝙ alluuio † superueniens fundo empto cedat cõmodo emptoris, cui ẽt cedit periculũ corroſionis textus in l.id quod poſt emptionem C.pericu. & com.rei vend. l. Iulianus, §. ſi Titius vbi Gl.& Doct.ff.action. empt.§.ſed ſi poſt emptionem Inſt.empt. Decian.& Rim.Iun. in locis mox allegatis Benincaſ.de Alluuio.num. 5.Areti.in §.cum autem emptio.num.2.Inſt.empt.late Natt.cõſ.286 nu.5.vſque ad fi.Bertaz.de Inſtrum.paluſ.20. Gloſ.28.nu.4.Fabia.de Mont. de emptio. qu. 6.nu.18.in fin.Mantic. de tacit. conuent.lib.
34 4.tit.16.nu.50.Nam augmenti, † & diminutionis æqua ac naturalis eſt proportio, vt ad illum ſpectat augmentum ad quem & diminutio Peregri.de fidei.art. 10.nu.29.Idque procedit etiamſi fundus emptus fuerit emphyteuticus, vt late tuetur Valaſc.de Iure emphyt.q. 16.Aym.de Alluuio.lib.2.c.12.Rim.iun.conſil.504.nu.27.Benincaſ.de Alluuio.nu.5.vbi de communi teſtatur Redoa. de rebus eccleſ. nõ alien.qu.71.Corbul.de caducit. ob non ſolut.can.ampl.45.Coſta de Rata. q.11. nu. 9. Contrarium declinatur ex eo, quia nõ agitur de agro limitato, ſed agro abſolute vendito, & ad corpus, quod recipit augmentum.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Fiſcus ſeu Camera Principis non poteſt vendicare res in commiſſum lapſas ob omiſſam denunciationem ex cauſa dacij exigendi poſt curriculum quinquennij capti a die omiſſa, & reſpectiue debita denunciationis.*

2 *Donataria vxor eſt digna excuſatione in materia Inſtrumenti, & dacij denunciandi.*

3 *Minor excuſatur medio reſtitutionis in integrũ a commiſſo cum ceſſet dolus.*

4 *Statutum inducens nullitatem & pœnam in caſum huiuſmodi omiſſionis eſt exorbitans.*

5 *Confirmatio actus dat ſimpliciter robur actui, cõfirmando prius habitum, & poſſeſſum, non autẽ inducit nouum actum, ſeu nouam dationem.*

6 *Euentus poſterior formatur a primordio tituli.*

7 *Confirmatio habet naturam acceſſoriam ad illud quod confirmatur.*

8 *Confirmatio dicitur iuris iam quæſiti roboratio.*

9 *Approbatio & confirmatio ſemper intelligitur, ſecundum qualitates rei confirmatæ.*

10 *Locus attenditur in quo primo fuit facta conuentio, vel contractus formatus ad dignoſcendum, an gabella debeatur.*

11 *Donatio probatur per teſtes, & valet etiamſi Inſtrumentum annulletur, cum aliud ſit inſtrumentum, aliud contractus enunciatus in ipſo Inſtrumento.*

12 *Cõtractus remanet in ſuo robore annullato Inſtrumento per gabellam non denunciatam.*

13 *Contractus annullatur cum maiori iuris offenſione, quam inſtrumentum.*

14 *Gabella eſt onus conſecutiuũ cõtractus, ſeu onus conuẽtionis vel oblig. non aũt onus rei tradendæ.*

15 *Solutio dacij pertinet ad ſolemnitatem contractus*

16 *Locus inſpici debet, quoad ſolemnitatem contractus, ita debet inſpici, quoad ſolutionem dacij.*

17 *Locus attenditur, in quo fit contractus ad dacij ſolutionem faciendam.*

18 *Statutũ in pœnalib. non extenditur, cũ ſit odioſũ.*

19 *Fraudans licitum dacium peccat mortaliter.*

20 *Fraus, & delictum non præſumitur.*

21 *Dacium non ſolitum ſolui in certo caſu, omittens non tenetur ad pœnam.*

22 *Conductor ſuccedens in locatione dacij non poteſt opponi de omiſſa denunciatione incurſa ſub ſuo prædeceſſore.*

23 Pœna fraudata gabella ad hæredes fraudantis tranſit.

24 Pœna non tranſit ad hæredes fraudantis gabellã, quando vltra quinquennium fuit prorogata petitio pœna.

35 Petitio commiſsi incurſi admittitur, quando iudicium motum fuit per Daciterum viuo fraudãte, alias ſecus.

26 Pœna quando imponitur, non ipſo iure, ſed requiritur ſententia, perſecutio pœna non tranſit ad hæredes.

27 Dolus quando non eſt ita probabilis, tenetur fraudans ad dacium duplicatum, & non vltra.

28 Iuramentum inquiſiti probat iuſtum errorem, & ignorantiam.

29 Defenſiones multa ſimul iuncta, & conſiderata ſi non mouent Iudicem ad abſoluendum indebite inquiſitum, attamen ſimul iuncta omnino iuuare debent.

ARGVMENTVM.

Stantibus ſtatutis Mantuæ, in quibus cauetur, quod omnia inſtrumenta obnoxia dacio, etiã rogata per Notarios matriculatos in Collegio Mantuano, & extra Dominium Mantuanum habitantes ſint nulla, nec aliquis illis vti poſsit, ſub pena amiſſionis rerum contractarum, & etiam pretij, ſi nõ fuerint denunciati infra menſem poſtquam cõtrahẽtes in dominio Mãtuano ſe receperĩt, an habeant locum in inſtrumento donationis facto per Notarium forenſem, & confirmato, & roborato per Notarium matriculatum in Collegio Mantuano.

An ſucceſſor in dacio poſſit opponere hæc, & quid ſi lapſum ſit quinquennium, & fraudans ſit defunctus, an pœna commiſsi tranſeat ad hæredes.

CONSILIVM CLXXXV.

Actiones mea a Domino.

TVti omnino redduntur a Camerali moleſtia Domini Fantocij, illis illata ſub prætextu omiſſæ denunciationis Inſtrumẽti donationis alias factæ per Dominum Philippũ Fantocium de oppido Rolij Dominæ Lauræ eius vxori, & in loco Rolij, vſq; de anno 1581 ex rogitu Notarij Corigienſis, & non matriculati in Ciuitate Mantuæ.

Non obſtantibus ſtatuto, & proclamate editis vno ſub die 28. Iunij. 1571. Altero ſub die tertia Septembris, 1602. Quibus cauetur. Quod oĩa Inſtrumenta obnoxia Dacio &c. etiã rogata per Notarios matriculatos in Collegio Mantuano & extra dominium Mantuanum habitantes, ſint nulla, nec aliquis illis vti poſſit ſub pena amiſſionis rerum contractarũ, & etiam pretij, ſi non fuerint denunciata infra menſem, poſtquam contrahentes in Dominio Mantuæ ſe receperint.

Nam vt dixi donatio illa fuit facta de anno 1581. Quæ ab Vxore fuit acceptata de anno 1593. Quarum donationis, & acceptationis Inſtrumenta fuerunt in iudicio producta per Procuratorem Dominorum prædictorum de Fantocijs ſub die 11. Martij 1598. Super quorum validitate diu fuit diſceptatum, & ſuper eorum ſubſiſtentia fuerunt prolatæ ſentẽtiæ, vt in actis. Denuo ſub die 9. Decembris, 1613. Fuit producta noua petitio ex parte Cameræ fundata ĩ dictis ſtatuto, & ordine;, quaſi quod bona illa donata ob omiſſam præfatam denunciationem, in commiſſum inciderint vltra contractus nullitatem.

Quæ tamen petitio commiuatoria nullius eſt ponderis ex pluribus. Et

Primo obſtante quinquennali pręſcriptione, quæ reddit tutos ipſos Fãtocios a commiſſo: quia poſt diem perpetrati commiſſi vſque ad diem petitionis tranſiere anni quatuordecim, & vltra. Et tamen iure cautum eſt, fiſcũ,
1 vel † Cameram Principis non poſſe vendicare
res in commiſſum lapſas ob omiſſam denunciationem ex cauſa dacij exigendi poſt curriculum quinquennij cępti a die omiſſæ, & reſpectiuè debitæ denunciationis. l. neque vbi Doct. C. vectigal. l. 2. C. publican. vbi Bartol. Alex. conſil. 206. num. 6. in 6. alios addit Maſcard. de probat. concluſ. 836. Peregrin. de iure fiſci. lib. 7. tit. 8. num. 38. & de communi teſtatur Sixtin. de Regal. lib. 2. cap. 6. num. 186. Roſent. de feud. cap. 5. concluſ. 42. qui alios congerunt concordantes, addo Bertaz. conſil. crim. num. 3. & 175. num. 6.

Secundo, quia ſi attendatur ipſa vxor do-
2 nataria † eſt digna excuſatione in materia in-
ſtrumenti, & dacij denunciandi, vt pulchre docet poſt alios Sixtin. dicto cap. 6. nu. 182.

Tertio tempore vſus dictorum inſtrumentorum in iudicio ſaltem vnus illorum de Fantocijs erat minor ann. 25. Et ideo ceſſante dolo medio reſtitutionis in integrum petitæ ex-
3 cuſari † debent a commiſſo. l. ſi ex cauſa, ff. mi
nor. Sixti. vbi ſup. num. 185. & in indiuiduo iſtius puncti. Soc. iun. conſ. 130. nu. 33. & ſeq. in 3. dicẽs, minorẽ excuſari a tali denũciatione
4 omiſſa, cũ ſtatutũ † iſtud inducẽs nullitatẽ, &
pęnã in caſũ huiuſmodi omiſſionis, ſit exorbitans.

Quarto aduertatur; ſtatuta illa ſe reſtringere

gere ad inſtrumenta rogata per Notarios
Mantuæ matriculatos, ſed donatio ſuit ro-
gata per Notarium forenſem non matricu-
latum. Nec dicatur, confirmationis, ſeu
acceptionis inſtrumentum fuiſſe rogatum per
Notarium Mantuanum, quia Inſtrumentum
approbationis non ſubiacet alicui Dacio,
5 ex quo confirmatio † actus dat ſimpliciter ro-
bur actui confirmando prius habitum, &
poſſeſſum, non autem inducit nouum actum,
ſeu nouam dationem. c. Inter dilectos. §. Porro
de fid. Inſtrum. & a primordio tituli poſterior
6 formatur euentus † vt in propoſito tradit Ro-
land. conſ. 98. n. 19. in 3. Quando enim actus
ab initio omnino nullus non eſt, ſubſequens
7 actus confitmatio† non inducit aliquid noui,
ſed actui robur addit, & habet naturam acceſ-
ſoriam ad illud, quod confirmatur. Mandel.
conſ. 382. nu. 37. Purp. & alii in l. more. ff. iu-
8 riſd. om. Iud. & ideo confirmatio † dicitur Iu-
ris iam quæſiti roboratio. Gigan. conſi. 5. nu.
9 10. Quo fit, vt approbatio, † & confirmatio
ſemper intelligatur ſecundum qualitates rei
confirmatæ. Onde. conſ. 86. n. 9. in 2. Aldon.
conſ. 110. nu. 22. Et in propoſito iſto de gabel
læ ſolutione, dixit Bal. in l. vniuerſa in fin. C.
precibus Imp. offer. Quod ſi contractus, vel in
ſtrumentum alibi renouetur, quod attenditur
10 locus, † in quo primo fuit ſacta conceptio, vel
contractus formatus, ad dignoſcendum an ga
bella debeatur, ſequitur Gabt. tit. de conſue-
tud. concluſ. 2. n. 17. tanto magis ex quo talis
acceptatio vxoris, pro qua antea Notarius e-
ius nomine donationem ſtipulauit, non erat
neceſſaria ad validitatem donationis. Surd.
deciſ. 111.

Quinto. Duo capita continent dicta Statu
ta, nempe nullitatis Inſtumenti, & pęnæ in
caſum vſus ipſius Inſtrumenti.

Quo ad Primum caput; licet annulletur In
ſtrumentum donationis, attamen non dicitur
annullata donatio, quo fit, vt licet per ſtatutũ
11 tollatur probatio donationis † per Inſtrumẽ-
tum, attamen poterit probari per teſtes, & ſem
per validus erit contractus ipſe, cum aliud ſit
Inſtrumentum, aliud contractus enunciatus
in Inſtrumento, [quid quid dixerit Bald. in l.
ſeruum filij. §. cum qui. ff. leg. 1.] ita poſt Bart.
Imol. Cuman. Caſtr. & alios tradit Suarez. in
l. poſt rem iudicatã in ſexta principali limita-
tione. ff. rei iudic. late Magon. deciſ. Flor. 137.
qui omnes probant, quod annullato Inſtrumẽ
to per gabellam non denunciatam, adhuc in
12 ſuo robore remanet contractus† ipſe Surd. de
ciſ. 43. num. 3. & nu. 12. vbi ait, non tenere il-
lationem de Inſtrumento ad cõtractum, quia
13 contractus † annullatur cum maiore iuris of-
fenſione, quam ſi annullaretur Inſtrumentũ:

conferunt tradita per eundem Surd. deciſ.
277. colum. prima. Quo ad ſecundum, nem-
pe quo ad vſum in Iudicio &c. Reſpondetur
pœnam illam vſus ante denunciationem prot
ſus tolli in præſenti caſu, tum ex minoritate,
tum etiam ex præſcriptione, ac alijs mox alle-
gatis. Hoc inſuper addito, quod iſti Domini
Fantocii ſunt forenſes, nec habitant in territo
rio Mantuano. Et in loco Rolij, vbi fuit fa-
ctus contractus donationis, non ſoluitur Da-
tium pro Inſtrumentis contractuum. Vnde ſe-
quitur, illos non teneri ad talem denunciatio-
nem, & gabellam, etiam ſi agatur, de re ſita in
territorio Mantuano, quia hoc in caſu gabel-
14 la † iſta eſt onus conſecutiuum cõtractus, ſeu
onus conuentionis, vel obligationis non au-
tem onus rei tradendæ, ita Bald. in l. 1. C. vbi
conue. qui cert. in quarta quæſtione & in l. ma
gis puto. §. illud. ff. rebus eorum qui ſub tut. &
ita in terminis firmat Caccialup. in l. cunctos
populos, nu. 97. C. Sum. Trinit. ſubdens etiã,
15 huiuſmodi ſolutionem † Dacii pertinere ad
firmitatem contractus, & ideo ſicuti ad ſolem-
16 nitatem debet inſpici locus. † vbi fit contra-
ctus, ita debet inſpici idem locus quo ad Dacij
ſolutionem. Bertaz. conſ. crim. 519. nume. 2.
vbi additur, alios adir, & ſequitur Maſcard.
iun. de ſtatut. concluſ. 7. nu. 7. vbi poſt alios at
teſtatur, hanc eſſe receptiorem ſententiam
idem probat numero 13. & ibidem nume. 14.
poſt Decian. & alios, extendit concluſionem
iſtam nedum procedere reſpectu contractus
principalis, ſed etiam reſpectu omnium depen
dentium ab eo, in quibus omnibus debet at-
tendi locus contractus principalis; Vnde inſe
ro idem dicendum etiam quo ad Inſtrumen-
tum acceptationis ipſius donationis, vt ſupra
tetigi, in quarto fundamento, prædictaque
indubitate procedunt in ſtatuto explicite di-
ctante, vt de Inſtrumento ipſo ſoluatur gabel
la, vt in caſu iſto, nam dubio procul ad talem
ſolutionem faciendam, vel non, attenditur
17 locus, † in quo fit Inſtrumentum, Bertachin.
Gabell. part. 6. principali verſiculo Secundo
quæro. Maſcard. d. concl. 7. num. 8. 9.

Quinimo ſtatutum limitatur, ad Inſtru-
menta rogata per Notarios matriculatos in
Collegio Mantuæ, ergo ad Notarios foren-
18 ſes non extenditur, † cum in pęnalibus non
fiat extenſio, & verſamur in ſtatuto odioſo,
Bertazol. conſilio criminalis 519. in fin. De
ci. conſil. 457. num. 6. & num. 8. & dixi ſupra
in calce tertij fundamenti.

Sexto non conſtat, quod in ſimili caſu vn-
quam fuerit ſoluta gabella, nec quod fuerit
facta denunciatio vigore talis ſtatuti, idque
debet probari a Gabellario, vel a Camera præ
tendente, nam caſus commiſſi ob fraudem

gabellæ debet á prætendentibus pęnam com-
19 miſſi probari. Quia fraudans † licitum daciũ
peccat mortaliter Sixtin.de Regal.lib. 2. c. 6.
20 num. 161.& ſeq.& fraus, † vel delictum nou
præſumitur iuribus notis.Sixtin.d.cap.6.nu-
mero 195.

At quando non eſt ſolitum ſolui dacitum
21 in certo caſu, non poteſt quis teneri ad pęnã
ita Bald.conſ.340.num.4.in 5.cura concord.
8.per Bertaz.conſ.crim.193.num.4.5.dicens
circa hoc debere attendi conſuetudinem.Imo
notorium eſt, numquam contrahentes ſolere
denunciare inſtrumenta, ſed ſolos Notarios,
ergo illi ſoli ex illorum culpa ſunt plectendi,
non alij contra ſolitam obſeruãtiam vndique
notiſſimam in ſtatu Mantuano.

Inſuper aduertatur,quod,ſi ſub alio antece
dente conductore fuit perpetratum commiſ-
ſum, & incurſa pęna ob ominiſſam denuncia-
22 tionẽ Inſtrumẽti,ab altero Conductore † ſuc-
cedente in locatione Dacij non poteſt appo-
ni.Ioan.de Amic.conſ.110.nu. 25. Boer. de-
ciſ.5.nu.20.21.Bertaz.conſil.crim. 546. nu-
mero 7.

Septimo principaliter cõſidero: quod licet
23 pęna † fraudatæ gabellæ ad hæredes fraudan
tis tranſeat.l.commiſſa.l.fraudati, vbi Bartol.
Caſtr.& alij.ff.publican.l.2. C.vectig.
24 Declaratur tamen non procedere † quando
vltra quinquennium elapſum prorogata fuit
petitio pęnę,vt dixi ſup. in primo fundamẽto,
& in puncto docet Peregr.de Iure fiſci. lib. 4.
tit.5.num.42.vt in præſenti caſu.
25 Declaratur ſecundo id admitti, † quando iu
dicium commiſſi incurſi, ac quæſtio pęnæ in-
curſæ, & per Daciarium prætenſæ,fuit motũ,
viuo fraudante,alias ſecus.l.fi.§.pœnæ.ff. pu-
blica.Sixtin.d.cap.6.num.167.

Declaratur tertio, quando talis pęna irro-
gata fuit ipſo iure abſque cõdemnatione, ſed
26 † quando imponitur non ipſo iure,ſed requiri
tur ſententia,tunc non trãſit pęnæ perſecutio
contra hæredes,ita pulchre Cæpol.conſ.ciuil.
59.nu.5.Peregr.d.tit.5.nu.42.in fin.

Octauo Domini Fantocij ſunt forenſes, &
ignorantes talium ſtatutorum,& agitur de In
ſtrumento in oppido Rolij celebrato,& cuius
notitia nunquam fuit habita in dominio Mãt.
ante Inſtrumentum acceptationis, & ita poſt
annos duodecim. Et ſunt hæredes ipſius do-
natricis,non ergo poſſunt dici doloſi,& maxi-
me concurrentibus omnibus præallegatis. Et
quando error, vel ignorãtia probabilis adeſt,
totalem probat excuſationem a pœna frauda-
tæ gabellæ. Et quando non eſſet ita probabi-
27 lis, † teneretur fraudans ad Dacium duplica-
tum,& non vltra. Peregrin. de Iur. fiſci.lib.6.
28 tit.5.num.35. ſubdens per Iuramentum † in-
quiſiti probari iuſtum errorem, & ignorantiã.
Roſent.de feud.cap.5.concluſ.37.num.2. Ca
cher.deciſ.71.num. 17.Sixtin. de Regal. d.c.
6.num.193.& adeſt textus notus in l.fin.§.de
ui quoque.ff.publican.

Et dixit in indiuiduo iſtius puncti Socin.
iun.conſ.130.in fin.in 3. quod ſi ſingulæ di-
29 ſenſiones ſic vt ſupra conſideratæ non mouẽt
Iudicem ad abſoluendum indebite inquiſitũ,
attamen ſimul iunctæ oĩno iuuare debẽt, &c.

Laus Leo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Soluendum non eſt illi,qui non poteſt a debito liberare.*
2 *Saluens negligenter minime liberatur.*
3 *Solutio facta ei,cui iure facienda non erat,habetur perinde ac ſi facta non fuiſſet.*
4 *Solutio fieri debet ſoli vero Domino, vel illius,vero procuratori.*
5 *Ceſſionarius per ceſſionem efficitur creditor debitoris ceſſi.*
6 *Cedens poteſt debitum ceſſum exigere, & de exacto quietare quando non interuenit vnum ex tribus enunciatis.*
7 *Cedens ponens ceſſionarium in locum ſuum, non poteſt de cætero amplius creditum exigere, & debitorem ſoluentem liberare.*
8 *Cedens non poteſt poſt ceſſionem exigere, nec ſoluentem liberare.*
9 *Confeſſio recepti facta per cedentem,nihil operatur nec obeſt ceſſionario.*
10 *Ceſsionarius dicitur verus dominus, quando cedens conſtituit eum procuratorem in rem propriam.*
11 *Ceſſionarius dicitur verus Dominus,quando cedens iurauit non contrauenire cum ampliſſimis verbis.*
12 *Soluens contra propriam conſcientiam non eſt liberatus.*
13 *Soluens cedenti poteſt agere actione indebiti contra cedentem cui ſoluit.ne remaneat in damno.*
14 *Damna,quæ quis prætendit debent probari præciſe,& immediate,non ob aliam cauſam.*
15 *Promiſſor indemnitatis non tenetur ſtipulatori, donec poteſt aliunde ſibi prouideri, & habet aliud,ex quo poſſit ſibi conſulere.*
16 *Promiſſio indemnitatis tunc dicitur commiſſa, quando damno aliquo modo vitari nequit.*
17 *Debitor non interpellatus, quando tempus eſt indeterminatum non dicitur moroſus,nec obligatus ad damna paſſa.*
18 *Promiſſor indemnitatis non tenetur in aliquo ſi per ſtipulatorem non illi fuerit intimata moleſtia,*

ſtia,

Digitized by Google

ſtia. & damnum imminens, vel illatum.

19 *Stipulatio requiritur, ad eſſentiam fideiuſſoris, & etiam præſentia illius, cui fit fideiuſsio.*

20 *Stipulatio eſt neceſſaria ad hoc vt teneat fideiuſſio, ita etiam ſeruatur inter mercatores.*

21 *Conuentio non veſtitur cohærentia contractus, quando non adeſt tunc ſtipulatio.*

22 *Conſenſus non datur ex voluntatibus tempore diſiunctis.*

23 *Conſenſus requiritur in diſſolutione contractus ſimultaneus, ſeu contemporaneus, ſicuti in eius creatione.*

24 *Contractus conſiſtit in extremo copulato nẽpe ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempore ſeparatis.*

25 *Fideiuſſor non poteſt agere contra principalem reum niſi realem ſolutionem per numerationem probauerit, non ſufficit oſtendere fictam ſolutionem per confeſsionem creditoris, & hæc opinio redditur controuerſa.*

26 *Fideiuſſor debet probare actualem ſolutionem, nec ſtatur confeſsioni creditoris, quando patitur aliquam exceptionem.*

27 *Iudices debent eſſe oculati in non admittendo paſſim talem confeſsionem creditoris.*

28 *Fideiuſſor ſolutionem a ſe factam non notificans reo principali redditur ſuſpectus de dolo, & nequit agere contra ipſum reum.*

29 *Fideiuſſor debet notificare reo ſolutionem a ſe factam, ne forte is iterum ſoluat.*

30 *Fideiuſſor repellitur quando per omiſſam denunciationem reus iterato ſoluit.*

31 *Fideiuſſor debet admonere, & occurrere reum principalem ne forte iterum ſoluat.*

32 *Solutio præſumitur, quando fideiuſſor eſt ſagax, & diligens exactor, & lapſi ſunt decem, & nouem anni.*

33 *Neceſsitas vrgens probari debet per fideiuſſorem, & non fingi.*

34 *Fideiuſſor præſumitur. ſoluiſſe ſponte, quando nõ conſtat de coactione, idcirco reus principalis nõ tenetur ad maius intereſſe.*

35 *Fideiuſſor debet opponere exceptiones competentes principali reo, & ſi non opponit, non debet audiri contra reum.*

36 *Debitores ſi ſunt duo, & ad manus tantum vnius perueniant pecunia alter dicitur fideiuſſor.*

37 *Fideiuſſor proprie dicitur, qui ſtipulat indemnitatem.*

38 *Fideiuſſor totum debitum ſoluens creditori, non poteſt agere aduerſus principalem debitorem ad conſequendum ſolutum, non obtenta prius ceſsione a creditore recipiente pecuniam.*

ARGVMENTVM.

An cedens ponens ceſsionarium in locum ſuum, conſtituensq; illum procuratorẽ, vt in rem propriam, & iurans obſeruare ceſſionem verbis triplicatis, & prægnantibus factam, poſſit exigere creditum ceſſum, & liberare debitorem.

Fideiuſſor debitoris ceſſi vt ſupra an ſoluẽs contra conſcientiam cedenti poſſit agere contra principalem reum.

An ſolutio præſumatur, quãdo creditor eſt ſagax, diligens in exigendo, & tacuit per viginti annos.

CONSILIVM CLXXXVI.

Actiones meæ a Domino.

De anno 1589. ſub die 13. Octobris D. Antonius Dardanus numerauit aureos ducentos in vrbe Romæ cuidam Iuſto, &c. cũ onere ſoluendi, &c. ad ſocietatem officij, &c. Pro quorum reſtitutione fideiuſſerũt principaliter, & in ſolidum ad commodũ dicti Dardani. DD. Ioannes Arriuabenus, & Comes Frãciſcus Strozzius. Qui Arriuabenus promiſit cõſeruare indemnẽ præfatum Iuſtum, quos Iuſtum, & Arriuabenum ipſe Strozzius, quia aureos prædictos acceperat, & habuerat pro ſui vſu, promiſit releuare indemnes, vt ex alio Inſtrumento eadem die celebrato in dicta Vrbe Romæ.

Die autem 14. præfati mẽſis Octobris, eiuſdemque anni idem Dardanus ſponte declarauit dictam ſocietatem denariorum fuiſſe factam intuitu, & contemplatione D. Ioannis Baptiſtæ Gionfini, & de illius propriis pecunijs, ipſumque Dardanum nil aliud habere in dicto contractu niſi nudũ nomen, & ideo omnia iura ſibi quomodolibet competentia contra quoſcunque obligatos ceſſit, &c. d. Gionfino abſenti, &c. ad habendum &c. Ponens &c. Conſtituens eundem procuratorem in rẽ propriam &c. Iurando tactis corporaliter ſcripturis, &c. & vt latius in prænotato Inſtrumento ceſſionis.

De Anno 1592. die 17. Februarij, d. Dardanus ſponte conſenſit caſſationi dictæ Societatis ſcutorum ducentorum, confitendo habuiſſe, & recepiſſe a D. Lælio Arriuabeno abſente, &c. ſupradicta ſcuta ducenta vna cum fructibus decurſis. De quibus quietauit, &c. Cum pacta &c. & iurauit, &c.

Contigit D. Strozzium fatis ceſſiſſe vſque de Anno 1594. Et cum fieret Iudicium ſecundi Decreti bonorum dicti Strozzij, comparuit Dominus Arriuabenus in dicto Iudicio ſub die quarto Iunij 1611. pro conſe-

quendũ eius condemnitate tam reſpectu di-
ctorum nũmorum ducentorũ,quam etiam re-
ſpectu fructuum decurſorum,& per ipſum Ar-
riuabenum ſolutorum ad commodum ipſius
Strozzij.

Qui D.Arriuabenus tandem direxit mole
ſtiam aduerſus D. Antonium Bertiolum em-
ptorem certarum terrarum ipſius Strozzij.

Contendit tamen dictus Bertiolus ſe ad ni
hilũ teneri,quidquid prĕdat D. Arriuabenus.

Primo,quia D. Arriuabenus incaute ſe geſ
ſit quatenus denarios illos Dardano ſoluerit,
cum nullam validam liberationem debiti per
eum ſoluti reportauerit,& non eſt ſoluendum
1 † illi qui non poteſt a debito liberare. Bald.
conſ.250.nu.2.in 4.Quia negligenter ſoluens
2 † minime liberatur. Crau.conſ.362.nu.14.Bi
3 mi.conſ.50.num. 109. Et ideo ſolutio † facta
ci,cui iure facienda non erat,habetur perinde
ac ſi facta non fuiſſet. Ceſal. conſil. 24.nu.4.
4 Bim.d.conſ.50.nu. 111. Cum ſolutio † fieri
debeat ſoli vero Domino,vel illius vero procu
ratori.l.ſi ego.ff.neg.geſt.l.eius qui vbi Doct.
ff.ſi cert.pet.late Becius conſ.19.col.1. & ceſ-
5 ſionarius † per ceſſionem efficitur creditor de-
bitoris ceſſi. Toruiol.conſ.9.num. 7. Trenta-
cinque,conſil.17.nu.22.in 2.In propoſito mo
do infero,quod cum Dardanus ceſſerit omnia
iura quomodolibet ad ſe ſpectantia D. Gion-
fino ceſsionario,ac vero Domino Scutorum il
lorum ducentorũ, ponendo ipſum ceſſionariũ
in locum ipſiuſmet cedentis,non potuit exige
re a debitore creditum ceſſum; Qui enim po-
nit aliquem in locum ſuum, nedum dicitur ce
derę vtiles,& directas actiones,ſed etiam ipſa
rum directarum exercitium, quo fit, vt etſi re
gulariter actiones directæ affixæ dicantur oſſi
bus creditoris cedentis, quarum vigore non
6 obſtante ceſſione adhuc poteſt † creditum exi
gere,& de exacto quietare,quando non inter-
uenit vnum ex tribus enunciatis in l.3. C.no-
uat.Botta.conſ.62.nu.2.& in puncto Gozad.
conſ.38.num.8.Surd.conſ.22.nu.8.Attamen
quando cedens ponit ceſſionarium in locum
ſuum,illę directæ actiones remanent inutiles,
ac ſi non extarent,illarũq; exercitium ipſi ceſ
ſionario dicitur demandatum,& conſequen-
7 ter cedens † illarum vigore non poteſt de cæte
ro amplius creditum exigere,& debitorem ſi-
bi ſoluentem liberare,ita Ang.in l.ſi cum em-
ptore col.1 verſ.Et per hoc iam.ff.pact.dicẽs,
ita conſuluiſſe,& obtinuiſſe,ſubdens hoc eſſe
notandum, & quotidianum, ſequitur Crot.
conſ.83.num.12.in 1.Cachera. deciſ. 45.nu.
7.alios addit & ſequitur.Surd.cõſ.22.nu.35.
idem probauit Botta.conſ.62.n.13.& 16.Ioſ.
Ludo.concluſ.4.declarat.13.

Confirmatur cõcluſio,ex quo vltra poſitio-
nem ceſſionarij in locum ſuum declarauit pe-
cuniam fuiſſe propriam Gionfini, & illius ſo-
lius intuitu fuiſſe factam illam ſocietatem, in
illaque nil proprij ipſius Dardani interueniſ-
ſe,niſi eius nudum,& ſimplex nomen, & ideo
omnia iura ſibi quomodolibet pertinentia, &
cõtra quaſcunq; pſonas cedere, &c. cũ plena,
ampla, & generali poteſtate,& facultate,&c.
& pro vt ampliſsime per verba vniuerſalia tri
plicata legitur facta dicta ceſsio, ſeu declara-
tio quo in caſu indubitate ſequitur,cedentem
8 † non potuiſſe poſt ceſsionem exigere, nec ſol
uẽtem liberare:ita Cepol.in caut.190. dicẽs,
hanc eſſe notabilem limitationem ad l. 3. C.
nouat. & late proſequitur Surd. videndus. d.
conſ.22.num.36.& per totum conſil.Botta.d.
conſ.62.num.8.vſque 13.

9 Et ideo confeſsio † recepti facta per ceden-
tem in caſu iſto nil operatur,nec obeſt ceſsio-
nario,alias eſſet in facultate cedentis confite-
ri,& ceſsionario præiudicare,idem Surd.d.cõ
ſil.22.nu.29.& 30.& conſ.82.nu.23.& n.30.

Prædictaq; indubitate militãt in caſu iſto,
in quo cedens conſtituit ceſsionarium etiam
procuratorem in rem propriã,quo in caſu ceſ-
10 ſionarius † dicitur verus Dominus. Nat.conſ.
628.nu.23.Rim.Iun.conſ.65.nu.23.Et quia
11 † cedens iurauit non contrauenire cum am-
pliſsimis verbis, vt poſt alios tradit Theſaur.
deciſ.201.num.7. ſubdens,hoc in caſu ceden
tem omni iure,omnique actione priuari,& ab
iſta declaratione numquam vidiſſe Doctiſſi-
mus recedere.

Nec dicatur, D. Arriuabenum numquam
habuiſſe ſcientiam formalem, & ſufficientem
præfatæ ceſsionis, & declarationis medio iu-
ris ſeu ob intimationem prędictæ ceſſionis.

Quia reſpõdetur,quod cum talis ceſſio fue
rit facta ad ſolum commodum, & vtilitatem
ſolius ceſſionarij, non eſt neceſſarius huiuſmo
di ſcientiæ modus præciſus, ſed ſufficit ꝙ qua
litercunque, ſeu quod aliquo modo ſciuerit,
vt in facto ſupponitur, nam quælibet ſcientia
12 illi nocuit, & ideo cum ſoluerit † contra pro-
priam conſcientiam, non fuit liberatus. latè
Surd.d. conſ.22.nu.43.44.

Reſpondetur,ſecundo quod ſi ceſſus eſt pe
nitus ignorans ceſsionis, attamen adhuc non
dicitur liberatus ſoluendo cedẽti in caſum hu
iuſmodi ceſſionis ita qualificatæ, vt ſupr. ſed
13 bene poterit agere † condictione indebiti ad-
uerſus cedentẽ,cui ſoluit,ne remaneat in dam
no,ita poſt Bart.conſuluit Botta.cõſ.62.n.16

Secundo principaliter aſſeuerat D.Arriua-
benus ſibi deberi multa damna paſſa ob cam-
bia, & recambia. Circa quod aduertendum
eſt, non ſufficere ipſi Domino Arriuabeno
allegare, & probare, ſe accepiſſe pecuniam
ſub

Digitized by Google

ſub cambijs,& ſuiſſe plura damna paſsum,ni-
ſi in indiuiduo probet, recepiſſe dictam pecu-
14 niam, & paſſum ſuiſſe illa damna † ob præci-
ſam ſolutionem dictorum aureorum centum,
& quod ſi illos aureus habuiſſet,ſeu ſibi a Do-
mino Strozzio fuiſſent ſoluti, illa damna non
ſubijſſet,& conſequenter accepiſſe illam pecu
niam ad cambium ea de cauſa præciſe, & im-
mediate, cum poſſet eſſe, vt aliam ob cauſam
pecuniam ſuper cambijs acceperit,& inde fue
rit damnificatus,ita in puncto Moedan.deciſ.
2.tit.de vſur. Honded.conſi.50.num.30. verſ.
Quæ procederet non ſolum,in 1.Rim. Iun.cõ
ſil.52.num.32. Noni.conſi.82.nu.5.6.7.cum
alijs per me congeſtis,conſi.86.num.5.Botta.
conſil.57.numer.17.& communem enunciat
Bimi.conſ.137.num.20,& ſeq.Magon.deciſ.
Flor.103.num.11.vbi ait,ita ad fauorem cre-
ditoris fuiſſe deciſum,cum de hoc apparuerit,
& probatum fuerit in proceſſu. Hinc diciturin
propoſito,non eſſe agendum contra promiſſo-
15 rem † indemnitatis,donec ſtipulator poteſt a-
liunde ſibi prouidere, vel habet aliud, ex quo
poſſit ſibi conſulere. Alex. conſil.114.nu.2.in
3.Benint.deciſ.81.num.14. Ruin. conſi.187.
16 num.4.in 1.dicens, promiſſionem † indemni-
tatis tunc tantum dici cõmiſſam,quando dam
num aliquo modo vitari nequit.

Tertio in Inſtrumẽto creationis dictæ ſocie
tatis,ſeu debiti aureorum ducentorũ,datur ter
minus trium menſium ad reſtituendam pecu-
niam,& ad diſſoluendam ſocietatem, ſin mi-
nus vſque ad beneplacitum ambarum partiũ
fore duraturam. Et ita lapſo trimeſtri tempus
fuit adiectum indeterminatum ad faciendam
illam ſolutionem, ſeu reſtitutionem pecuniæ:
vnde cum illud tempus dependens a benepla
cito partium fuerit incertum, neceſſaria fuit
interpellatio: At non cõſtat Dominum Stroz-
17 zium † vnquam fuiſſe interpellatum nec à
Gionſino,nec a D.Arriuabeno,merito non di
citur moroſus,nec obligatus ad dãna paſſa. Ri
mi.iun.conſil.89.n.1.2.& 18.Bott.cõſ.85.n.
29.&nos latè deduximus.cõſ.86.n.5.& 6.vbi
adduxi,hanc eſſe rationẽ, quia ſi debitor fuiſ-
ſet præmonitus de tali magno damno, quod
poterat emergere,ſibi melius conſulere potuiſ
ſet,ac diligentius perpendere, num ſibi fuerit
expediens ſubiacere tali damno, & prout la-
tius ibidem retuli.

Quarto Dominus Strozzius promiſit con-
ſeruare indemnem Dominum Arriuabenum,
cuius promiſſionis vigore agit iudicialiter ipſe
18 met D.Arriuabenus, ſed promiſſor † indem-
nitatis non teneatur in aliquo,ſi per ſtipulato-
rem non illi fuerit intimata moleſtia, & dam
num imminens,vel illatum. Pomp.conſ.393.
nu.9.& conſi.447.nu.19.

Quinto accedat, quod fideiuſſio facta per
D.D.Strozzium, & Arriuabenum ad commo
dum Dardani,ſeu Gionſini fuit facta,vel pro-
miſſa abſentibus dictis Dardano, & Gionſi-
no, & conſequenter nullius ponderis, ex quo
ad eſsentiam fideiuſſionis requiritur ſtipula-
19 tio, † & ideo etiam præſentiam illius, cui ſit
fideiuſſio,l. blanditus, C. fideiuſs.l.5. §. ſa-
tis acceptio,ff.verb.oblig. Cephal.conſi.437.
num.15.dicens hanc eſse rationem: Quia fi-
deiùſsor non agit principaliter contractum iu
riſgentium, ſed acceſsorie obligatur propter
alium,& per obligationem diuerſam, ac ſepa-
ratam à principali obligatione,adeo quod nõ
20 obligatur ex pacto nudo, ſed ſtipulãtio † eſt
neceſsaria, ſequitur Moroti.conſil.49.nume.
7.8.late Mantic. de tacit.conuent.lib. 14.tit.
6.num.1.vſque 10. amplians,id procedere e-
tiam de iure Canonico,& etiam in Curia Mer
catorum. & lib. 16. titu. 5.num.1.& ſequẽt.
ſubdens, quod licet fideiuſſio ſit contractus
nominatus, non tamen ſolus conſenſus ad o-
bligationem efficacem contrahendam ſuffice-
21 re poteſt,nec talis conuentio † veſtitur cohæ-
rentia contractus,& dicto libr. 16.tit.6.num.
2.3.idem diſputando probat Chartar.deciſ.
51.n.20.& ſeq. Borell.conſ.47.n.9. Aldouie.
cõſ.1.n.107.Molin.de cõtract.diſp. 519.col.
3.ad fi.Medic. de reg.iu. p.1.reg.1.ampl.45.

Sexto animaduertatur, quod in inſtrumen
to ſolutionis enunciatæ, & vt ibi dicitur fa-
ctæ Dardano per Dominum Arriuabenum,di
citur; Quod Dominus Antonius Dardanus
ſponte,&c.conſenſit caſsationi ſupradictæ ſo-
cietatis ſcutorum ducentorũ ex eo, quia con-
feſsus fuit habuiſse, & recepiſse a Domino
Lælio Arriuabeno abſẽte &c.ſupradicta ſcuta
ducenta vna cum fructibus decurſis &c.iuran
do,&c.adeo qđ plurima ſpecialia,meo iudicio
concurrunt in præſenti inſpectione.

Primum,quod liberatio ſit a Dardano pri-
uato omni exercitio quarumcumque actionũ
directarum,& conſequenter non valenti reci-
pere amplius pecuniam,nec pro ea ſoluentem
quietare, vt dixi ſupra in primo fundamento.

Secundum, dicitur Dardanum conſentire
caſsationi ſocietatis, & tamen non conſtat de
caſsatione, quia nemo antea, nec in illo actu
caſsauit, cum Gionſinus, nec Arriuabenus,
nec aliqua alia perſona interuenerit, & quis
non dicitur conſentire ſibi ipſi, ſed conſenſus
requirit pluralitatem perſonarum, quia cõſen
ſus eſt ſimul ſenſus, & quædam animorũ con-
22 iunctio, & ideo non datur conſenſus † ex vo-
luntatib. t.pe diſiunctis, vt poſt Bal. declarat.
Mantic.de tacit. conuen.li.1.tit.11.n.9.& in
diſsolutione contractus requiritur conſenſus
23 ſimultaneus,† ſeu contẽporaneus,ſicut in eiu

Digitized by Google

creatione,l. prout quiſque.ff.ſolut.Surd.conſ.
24 136.num.31.& 33. vbi ſubdit, † contractus
conſiſtere in extremo copulato, nempè ex co-
pula voluntatum non ex voluntatibus tempo
re ſeparatis, adeo quod neceſſario videtur di-
cendum, veram caſſationem præceſſiſſe, quæ
tamen non fuit producta.

Tertium dicitur [ſupradictæ ſocietatis] &
tamen in illo inſtrumento nulla alia mentio ſo
cietatis fuit facta,addito, qđ colligitur, aliud
inſtrumentum,ſeu aliam ſcripturam liberato-
riam neceſſario præceſſiſſe, in qua fortaſſe con
ſtabat, ſolutionem fuiſſe factam de denarijs
D.Strozzij, maximè cum ſolutio præſumatur
facta de pecunia,quæ debebatur,Bertaz.conſ.
ciuil.72.nu.43.

Quartum non conſtat de ſolutione aliquã
cauſante illam caſſationem, ſed de ſola con-
feſſione.

Quintum illa confeſſio fuit etiam facta ab-
ſente Arriuabeno,& illo non inſtante. Nec ve
riſimile eſt, Arriuabenum ſoluiſſe tam egre-
giam pecuniæ quantitatem ſub ſpe liberatio-
nem futuram conſequendi, id (inquam) eſt ri-
diculum in homine ſagaci, niſi de aliena pecu
nia ſoluerit. Et tanto magis,cum non nomine
ſuo, ſed ad extinctionem debiti alieni ſoluerit
nón procurando cautionem à creditore ſatiſ-
facto, ad hoc vt ipſemet a principali debitore
reuelationem conſequatur.

Sextum addatur in propoſito, fideiuſſorem
25 non † poſſe agere contra principalem reum,
niſi realem ſolutionem per numerationem pe
cuniæ probauerit, nec ſufficit oſtendere fictã
ſolutionem per cõfeſſionem creditoris, vt poſt
Bart. tradit Lanfr. Balb. deciſ. 305. Sed quia
talis opinio redditur controuerſa ex deductis
per Maſcard.de probat.concluſ. 373. & 383.
& per Henriq.de fideiuſſ.cap.20. §.1. nu. 51.
& ſeq.

Idcirco dicimus,tot & talia militare contra
dictam confeſſionem, vt nullatenus admitti
debeat; quia tunc ſtatur huiuſmodi confeſſio-
ni, quando contra illam nil poteſt opponi, &
eſt omnino irrefragabilis, vt potè,quia eſſet ſo
lemniter iuratum, ac renunciatum exceptioni
non numeratæ pecuniæ, ſecus ſi (vt dixi) pa-
titur aliquam exceptionem, nam tunc fideiuſ
26 ſor † debet actualem ſolutionem probare. ita
poſt Felin. & alios ſingulariter aduertit Plot.
in addit. ad Martin,Laud.conſ.50. num. 29.
concordant tradita per Mantic. de tacit. con-
uen.lib.16.tit. vigeſimoſecundo, numero tri-
geſimooctauo, in fin. & oculatos debere eſſe
27 Iudices † in non admittẽdo paſſim talem con-
feſſionem tradit Felician.de Cenſit.lib.3.cap.
3.num.8.

Inſuper dicimus debuiſſe ſaltem Dominũ
28 Arriuabenum † ſolutionem a ſe factam Domi
no Strozzio notificare, alias vti de dolo ſuſpe
ctus agere nequit contra ipſum Strozzium.
text. in l.ſi fideiuſſor.§.ſi cum debitor.ff.mãd.
& firmat.Bertaz. de inſtrum.clauſul.43.Gl.6.
29 nume. 4. vbi ait fideiuſſorem † debere notifi-
care reo ſolutionem a ſe ipſo factam, ne forte
is iterum ſoluat.

Nec replicetur, textum in d.l.ſi cum debi-
tor, & ibi dicta per Bart.Bald.Salicet.& Fulg.
procedere, quando per omiſſam denunciatio-
nem reus iterato ſoluit, quo in caſu repellitur
30 fideiuſſor, † de qua iterata ſolutione rei prin-
cipalis non conſtat in caſu iſto.

31 Quia reſpõdetur, imo etiam † fideiuſſorem
debere admonere, & occurrere, ne fortè iterũ
ſoluat.Bertaz.d.Glo.6.num.4.Præterea reſpõ
32 detur, imo ſoluiſſe, † ac ſatisfeciſse præſumi
Dominum Strozzium,ſaltem ipſi Domino Ar
riuabeno ex diuturnitate temporis decurſi an
norum 19.& vltra a die ſocietatis extinctę per
ipſum Arriuabenum,& per curriculum anno-
rum viginti a die obitus Domini Strozzij,ma-
ximè cum agatur res cum Domino Arriuabe-
no viro apprimè ſagace, & non ſolito quieſce-
re in materia exigendi pecunias a ſe præten-
ſas, vt eſt notiſſimum, & admonent Socin. &
alij. de quib. Bertaz. conſil.ciuil. 118 nu. 10.
& ſeq.Maſcar.de probat. concluſ. 1318.num.
27.& ſeq.Menoch.lib.3. præſumpt. 135.num.
3.& ſeq.& ita in puncto poſt alios aduertit Hen
riq.de fideiuſs. cap.20.§.1.nu.86.

Septimum principaliter conſidero, datã ve
ritate ſolutionis ſortis, & fructuum facta per
Dominum Arriuabenum,& quod ſubſiſtat vt
cumque facta Dardano. Attamen ad huc non
videtur ipſum Dominum Arriuabenum poſ-
ſe conſequi damna illa exceſſiua prætenſa ra-
tione cambiorum. Nam in illo Inſtrumento
caſsationis, & confeſſionis receptæ pecuniæ,
de quo ſupra dicitur, Dardanum ſpontè con-
ſenſiſse caſsationi ſocietatis, modo ſi conſen-
ſit anteactæ caſsationi, ergo non inſtitit caſ-
ſari, adeo quod Dardanus creditor non vrge-
bat,nec neceſſitabat Dominum Arriuabenum
ad ſolutionem,imo nec poterat illum cogere,
quia diſsolutio ſocietatis pendebat a benepla
cito ambarum partium, vt dicitur in Inſtru-
mẽto creationis ſocietatis facto de ann. 1589.

Non igitur conſtat,nec conſtare poteſt, Do
minum Arriuabenum fuiſse coactum accipe-
re pecuniam ſub maioribus vſuris vltra primã
conuentionem duodecim per centum. Et ſi ta
33 lis vrgens neceſſitas † ſuberat, debet per Do-
minum Arriuabenum probari, non fingi. Ne-
uiz.conſil 10.num. 10.Medic.de caſib.fortui.
part.1.q.6.num.7.cum alijs congeſtis in pun-
cto per Henriq. de fideiuſ. cap. 26.num. 106.

107.

Digitized by Google

107.& ſeq. vbi ait, ita fuiſſe iudicatum, aliàs
34 ſequeretur Dominum Arriuabenum † ad ma
iores vſuras ſpontè voluiſſe teneri in pernitiē
Domini Strozzij nulla eius mora præcedente,
cum creditor non vrſerit, nec vrgere, vel coge
re illum potuerit, vel ſaltem de tali coactione
non conſtat, ita latè, & probè Ouded. conſil.
50.num.41.& ſeq.& prius num.30.31.vol.1.
conferunt huc quę retuli ſupra in ſecundo fun
damento poſt Henriq. loco mox citato. & ita
nō debuit Dominus Arriuabenus maioribus
vſuris grauare Dominum Strozzium, ex
quo diſſolutio ſocietatis, & reſtitutio aureo-
rum ducentorū a partium ambarum benepla-
cito dependebat, & non ab aliqua imminente
vel vrgente neceſſitate, vt dixi. Dicendum igi-
tur eſt, aut Dominum Arriuabenum ſpontè
diſſoluiſſe ſocietatem, ex qua diſſolutione
maius damnum voluit inferre Domino Stroz
zio, & non debet audiri vt dixi: At fuit coa-
ctus, quod tamen non admittitur, & debebat
35 opponere, † ſe non habere commoditatem
ſoluendi, & non teneri, niſi concurrente & de-
bitorum placito, vt dixi. Quod cum non oppo
ſuerit, non debet pariter audiri. Deciſio. Ge-
nuen. 28.

Octauū licet Dominus Arriuabenus vna
36 cum Strozzio eſſent principales † debitores,
quo ad Dardanum creditorem, attamen cum
pecunia peruenerit tota ad Strozzium, Domi
nus Arriuabenus, quo ad Strozziū dicebatur
fideiuſſor. Bimi. conſi. 108.num.48. Bartol. in
l.reos. colum. 1. verſi. Si ergo quæritur, ff. duo.
reis. Caballi Millel. 303. Anchar. conſi. 45. in
principio, par. 1. & in puncto. Franc. deciſ. 55.
nume. 8. & dicitur indubitate Strozzij fideiuſ-
37 ſor, † cum ab eo indemnitatem ſtipulauerit,
quod eſt proprium fideiuſſionis Bimi. conſil.
108. numero 94. & hoc eſt nouiſſimum, At fi-
38 deiuſſor, † ſeu vnius ex fideiuſſoribus, quis to
tum debitum ſoluit creditori non poteſt age-
re aduerſus principalem debitorem ad conſe-
quendum ſolutum non obtenta prius ceſſione
a creditore recipiente pecuniam. l. vt fideiuſ-
ſor. ff. fideiuſs. latè Franc. dicta deciſ. 55. Latè
Coller. de proceſs. execut. par. 1. cap. 10. num.
366. & ſequen. 371. & ſequen. vbi teſtatur, de
magis communi, & contraria tollit, ſequitur
Coppin. deciſ. 51. num. 4. 5. &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Statutum excludens fœminam propter maſculos non militat quando filia præmoritur patri dotanti, ad quem dos ipſa reuertit. Caſtrenſis doctrina in l. qui ſuperſtiti, numer 5. ff. acqu hared. diſcutitur: & infra numero 20. & 20.*

2 *Statuta excluſiua fœminarum fuere condita fauore agnationis.*

3 *Excluſa certa fœmina per ſtatutum dicuntur excluſi omnes eius deſcendentes vti procedentes a radice inſerta. & ibidem ampliatur, numero 4.*

5 *Excluſio fœminæ per ſtatutum ita perpetuatur in eius deſcendentes ſiue filia ſuperuixerit ſiue prædeceſſerit eius parentibus, & nu. ſeq.*

6 *Neptis ex filio dicitur de alia agnatione & familia.*

7 *Caſtrenſis doctrina in l. qua ſuperſtiti, num 5 ff. acq. hære non applicatur caſui propoſito, nec ſtatuto Caſalenſi. Rub. de filiabus dotatis.*

8 *Statutum dictans, vt filia dotata a patre debeat eſſe contenta de qualiquali dote ſibi data, dicitur illam excluſiſſe non dotis contemplatione iuncto maſculorum fauore, ſed fauore agnationis tantum.*

9 *Statutum conſiderans actum dotandi, non autem dotis congruitatem facit, vt dotis contemplatio nil habeat commune cum fauore agnationis, nec cum ſtatuti excluſione.*

10 *Paria ſunt modicum & nihil.*

11 *Modica non attenduntur in iure.*

12 *Dotis contemplatio dicitur habita per ſtatutum fœminarum excluſiuum quando dotata non autem indotata excluditur. Sed contra, numero 13.*

14 *Statutum tollens omnino regreſſum fœminæ excluſa aduerſus fratres, vel aduerſus hæredes parentum dotantium, reſpicit fauorem illorum fratrum vel hæredum.*

15 *Statutum excluſiuum fœminarum, licet non faciat explicitam mentionem maſculinitatis, dicitur nihilominus factum contemplatione agnationis conſeruandæ*

16 *Dare dicitur qui habet facultatem adimendi & non adimit.*

17 *Pater decedens inteſtatus dicitur tacitè vocaſſe filiam in capillo ad ſucceſſionem inteſtati, alia filia nupta excluſa.*

18 *Filia quæ dotem effectiuè accepit, aliud dotis ſupplementum non poteſt habere, cum dicatur reſiduum patri renunciaſſe.*

19 *Neptis teſtamentum matris approbans, in quo diſpoſuit de dote ſua, non poteſt aliquid vlterius ab auo materno prætendere.*

20 *Mulier poteſt teſtari de dote ſua, niſi aliud fuerit conuentum.*

21 *Pater duplici onere dotationis grauari nequit.*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Examinatur doctrina Pauli de Caſtro, in l. qui ſuperſtiti, num. 5. ff. acqu. hæred.

Statutum excluſiuum fœminarum Caſſalenſe, quando procedat, & qualiter debeat interpretari.

CONSILIVM CLXXXVII.

Actiones meæ a Domino.

VIDI duo conſilia edita per Ec
cellentiſſimos Iuriſconſultos
Mōtisſerrati Beccariū, & Cam
muratum in gratiam Perillu-
ſtris Dominæ Angelæ Mariæ
Mareſcalchæ Ardizzonæ, ex quibus ſatis aper
te colligitur, quam ſint clara Iura præſatæ Do
minæ, cōtra quam nihilominus adducitur no-
uiſſime per Illuſtriſſimum Senatum Montisſer
rati doctrina Caſtr. in l. quis ſuperſtiti, num.
5. ff. acq. hæred. quam ſequitur Alexan. conſi.
75. colum. final. in 1. Veggi. conſi. 63. nume.
24. Surd. conſi. 185. num. 5. & num. 17 dicen-
tes ſtatutum excluſiuum fęminæ dotatæ pro-
1 pter † maſculum non militare, quando filia
dotata præmoritur patri dotanti, & dos ipſi
patri reuertitur, nec remanet in bonis filiæ, q̄a
tali in caſu neptis ex filia poteſt petere dotem
alias debitam matri ſuæ in bonis aui, vel auiæ
maternæ, ex quo ſtatutum iſtud excludēs mu-
lierem non ſimpliciter, ſed qualificate, id eſt,
ſi fuit dotata, non dicitur excludere fęminam
fauore maſculorum tantum, ſed etiam contem
platione dotis.

Motiuum prima facie vrget, ſed tamen de
facili poteſt ſuperari nonnullis præmiſſis.

Primo ſtatuta huiuſmodi excludentia fęmi
2 nas propter maſculos, condita † fuiſſe fauore
agnationis, ac ratione conſeruandi bona in fa
milia, vt poſt multos probat Curt. ſuper tali
ſtatuto fæminarum excluſiuo, colum. prima,
& ſequen. & prope infinitos adducit, ac de re-
ceptiori teſtatur Capriol. de ſucceſ. ab inteſt.
libr. primi, num. 350.

Secundo præmitto, quod ſi certa fæmina re
peritur excluſa, dicuntur excluſi omnes eius
3 deſcendentes, † vti a radice infecta proceden-
tes. Barto. in l. 2. §. videndum, in fin. ff. ad Ter-
tullian. cum plurimis congeſtis per Surd. con-
ſil. 355. num. 45. & 49. vbi extēdit concluſio-
nem æque procedere, etiam ſi fæmina excluſa
reperitur excluſa ob aliquam qualitatem non
4 conuenientem, † & non applicabilem eius fi-
lijs, vel deſcendentibus, & teſtatur de commu
ni, & uериori ſententia, quicquid ipſemet
Surd. prius tentauerit contrarium conſi. 185.
num. 16. quo loci tamen iſtam ſuam contra-
riam ſententiam dubiam fatetur, & non ita
ſimpliciter ſequendum. Et hanc cōcluſionem
late probaui conſ. 46. a num. 70. vſque 86.

In propoſito igitur infero, quod ſiue filia
prædeceſſerit parentibus, ſiue ſuperuixerit,
5 ſemper illius excluſio † perpetuatur in eius de
ſcendentes, cum ſemper duret eadem ratio ex
cluſionis, & idem fauor hęredum maſculorū,
tam mortua, quam viua filia; Et neptis ex fi-
6 lia dicitur de alia agnatione, † & familia, ita
in puncto docet Bart. in l. liberorum, num. 16.
ff. ver. ſig. dicens explicite, quod quando filia
excluditur p̄p fauorem alicuius, ita neptis ex
ea pari formiter excluditur q̄a fauor durat ita
illa mortua, ſicut illa viua, ſequitur Alexan. in
l. illa, num. 6. 7. C. collatio. vbi conſiderat con-
iunctionem neptis ex filia non adeſſe, niſi ex
ſola matris perſona, merito ſiue mater adſit,
ſiue non, ſemper neptis excluditur, vti veniēs
a radice infecta, & dixi latius, ergo, conſi. 46.
numer. 80. & ſequentibus non repeto, Et Ca-
ſtrenſem & alios contrariantes in ſpecie re-
probat Campeg. de dot. part. 5. quæſtione 41.
Curt. ſuper iſto ſtatuto fæminarum excluſiuo,
num. 32. addo in propoſito Natt conſil. 581.
num. 26. diffuſe Surd. conſil. 85. num. 10. ver-
ſiculo Attamen prædictis, & num. 11. probās,
nullam poſſe conſiderari rationem valentem
ad excluſionem matris, quæ non etiam proce-
dat in filia.

Nec vim facit altera conſideratio Caſtren-
ſis in obiecto, nempe ſtatutum non obeſſe ne-
pti, quando dos non remanſit apud filiam do-
tatam excluſam, cum non reſpiciat ſimplicem
fauorem agnatorum, ſed etiam dotis contem-
plationem.

Reſpondetur enim, doctrinam Caſtrenſis
nullatenus applicari poſſe præſenti ſtatuto
7 Caſalenſi. † Rubrica de filiabus dotatis a pa-
tre, vel a matre, quo cauetur, vt filia dotata
a patre, vel a matre, vel ſimul a parentibus, ip-
ſis parentibus defunctis, nullum amplius ha-
beat regreſſum ad petitionē hæreditatis tam
paternæ, quam maternæ, contra fratres, aut hę
redes ipſorum parentum defunctorum, ſed ſit
tacita, & contenta dote ſibi data cuiuſcumque
qualitatis fuerit, &c. Si (inquam) filia dotata a
8 patre debet contentari de qualiquali dote, † ſi
bi data a patre abſque ſpe aliquid vlterius ha
9 bendi, ſequitur, ſtatutum non excluſiſſe † con-
templatione dotis iuncto fauore maſculorū,
ſed fauore agnationis tantum. Quia in caſu
iſtius ſtatuti ſat eſt, quod filia in modico do-
tetur, nulla habita ratione congruitatis dotis,
cum ſtatutum huiuſmodi dicatur conſideraſ-
ſe actum dotandi, non modum, vt probe poſt
Bartol. Caccialup. Brun. & alios tradit Surd.
conſil.

conſil.488.nu.39. At quando ſolus actus do-
tandi, non autem dotis congruitas a ſtatuto
conſideratur, nil habet commune dotis contē-
platio cum excluſione ſtatuti, ſeu cum fauore
agnationis, vt ĩ ſpecie poſt Brun. arguit Surd.
d.nume.39. Alibi dicitur, quod modicum, &
10 nihil idem ſunt,† cum modicum pro nihilo re
putetur Imol.in l.diuortio, nu.2.ff.ſolu.matr.
c.licet cauſam.de Probat. Modicum autem in
11 iure † non attenditur.l.ſi quis fundum. ff. lo-
cat.Sol. in antiq. conſtitut. Pedem.tit.de Do
natio.Decret. Malitijs.part.1.Gloſ.1.num.6.
Facit Natt.conſil.304.in fin.Surd.conſ.197.
num.2.& 20.dicens, admitti hanc paritatem,
quando militat eadem ratio. [vt in caſu iſto]
in quo modicitas concernit actum dotandi ſo
lum, non autem modum, vel congruitatem, &
conſequenter dotis contemplatio non dicitur
fuiſſe habita ab iſto ſtatuto excluſiuo, ſed ſo-
lus maſculorum vocatorum, vel agnationis fa
uor. Et in ſimilibus ſtatutis attenditur, quod
principaliter agitur. Natt.conſ.514.num.24.
25. Cauagn.d.§.1.quæſt.2.num.6.

Non etiam replicetur, imò dotis rationem
12 fuiſſe habitam, cum excludatur dotata,† non
autem indotata, vt innuit in terminis Surdus,
conſil.100.num.15. Verſi. Quatenus vero di-
ctum fuit, & num. 16. Cauagn. ſupra Decret.
Montiſfer.Ciuil.Decret.73.§.1.nu.8. Crau.
conſil.306.num.5.Cacher.conſ.76.num.15.
tanto magis cum nullum verbum inſit in ſta-
tuto maſculinitatem præſeruans.

Reſpondetur enim contrarium in puncto
13 firmare Bec.† conſ.107.num.21.vbi loquens
præciſe de iſto ſtatuto excludente filiam dota
tam ab omni ſucceſſione parentum, ita vt am
plius non poſſit aliquem habere regreſſum, di
cit fuiſſe conditum fauore filiorum maſculo-
rum tantum, & conſequenter fauore agnatio-
nis: idem repetit ibidem Bec.num.23.vbi cō
ſiderat, excludi dotatam, & non indotatam, &
tamen dicit excluſionem fieri fauore agnatio-
nis, & ita ex his patet, ipſum Surdum d. conſi.
100. nu. 16. male referre Becium dicendo Be
cium loqui de ſtatuto ſimpliciter excludente
fęminam, non autem fęminam dotatam.

Reſpondetur, ſecundo quod cum ſtatutum
tollat prorſus ipſi mulieri regreſſum aduerſus
fratres ipſarum, vel aduerſus hæredes paren-
tum, qui dotarunt, negari non poteſt, quin ſta
14 tutum iſtud reſpiciat fauorem † præfatorum
fratrum, vel hæredum, qui fauor militat tam
in ipſa muliere excluſa, mortua quã viua, & ra
tio ſtatuti excludentis fęminas propter agna-
tos æqualiter procedit etiam quando in alia-
rum perſonarum fauorem [quæque ſint] fue
rit inducta, vt in terminis tradit item Surdus
conſil.85.nume.18. Non igitur poteſt negari

fauorem hæredum dotantium non fuiſſe cau-
ſam excluſionis, & aduertatur Surdum loqui
etiam pro habita cōſideratione mulierum do-
tatæ, & indotatæ.

Reſpondetur tertio, quod licet non fuerit
facta expreſſa mentio maſculinitatis in ſtatu-
15 to, nihilominus ſubintelligitur † ſtatutum il-
lud fuiſſe factum reſpectu, ac contemplatione
agnationis, vt etiam poſt Nat. perpendit Ca-
uagn.in d.§.1.quæſt.2.nu.6.7.& ſatis proba-
uimus in præmiſſis iſtam eſſe veram rationem
talis excluſionis ſtatutariæ. Nil igitur refert
an vna filia ſit dotata, altera indotata ad ar-
guendam excluſionem fęminæ fauore agna-
tionis nec ne, quia ſicuti pater poteſt diſpone
re per teſtamentum, & honorare indotatas, ita
etiam ex non factione teſtamenti relinquen-
do bona in diſpoſitione Iuris dicitur illas ho-
noraſſe per modum, & viam inteſtati ille in-
quam dicitur dare, & honorare quando non
16 ademit † & habebat facultatem adimendi
Surdus, conſil.31.num.47.& conſ.427.num.
8.11.& 19. Sed per hoc non tollitur quin ſta-
tutum non fuerit factum fauore agnationis,
vt aduertit idem Cauagn.d.§.1.quæſt.2.nu.
10.idem tradidit Moroti.conſil.7. nume. 17.
vbi loquens in puncto de filia innupta, non
17 † excluſa a ſtatuto, dixit quod ex quo pater de
ceſſit inteſtatus dicitur tacite illam vocaſſe ab
inteſtato ad ſucceſſionē, nuptam excludēdo.

Reſpondetur quarto, Dominam Zãnam fi-
liam dotatam accepiſſe dotem ſuam tempore
matrimonii, de qua ex poſt tempore ſui obi-
tus pro libito diſpoſuit relinquendo certam
portionem nepti, & filiæ ſuæ reſpectiue, reſi-
duum vero matri, quo circa ipſi nepti nequa-
quam debetur ſupplemētum pretenſum, ſiqui
dem Domina Zanna habuit partem ſuam, il-
lamque in hæreditate ſua reliquit cum de il-
la diſpoſuerit, quo fit vt dicatur renuntiaſſe
18 parti, † appellando ſe contentam partis per
eam receptæ, quo in caſu neptis non poteſt vl
terius aliquod prætendere, ſecūdum Roman.
in d.l.qui ſuperſtitis, num.7. Ver. Quod limi-
ta niſi filia.ff.acquir.hære. non inquam de do
te diſpoſuiſſet niſi illam habuiſſet, & ſicuti ac-
cepta dote ſi cæteris bonis renunciaſſet poſt
mortem patris nepti præiudicaſſet, ita quan-
do illam acceptauit viuente patre, vt dixit, &
Romanum plurimi ſequuntur, quos refert,
& ſequitur Surd.conſ.355.num.43. Non in-
quam tenebatur, dotem ſuam relinquere filiæ
ſuæ, & reſpectiuè nepti, ſed de illa ad ſui libi-
tum diſponere, quo fit vt cum illa met dos ſem
per fuerit in bonis ipſius filiæ dotatæ, non ſit
locus doctrinæ Caſtrenſis in oppoſitum addu
ctæ, ſed doctrinæ Romani communiter ſequu
ti, vt mox retuli.

Adda-

Digitized by Google

Addatur prædicta tanto fortius admitti in
præſenti facti ſpecie, in qua neptis ipſa appro-
19 bauit † teſtamentariam diſpoſitionem matris
acceptando legata ei relicta ſimpliciter, & ab-
ſolute, vt docte & luculenter aduertit D. Cam
muratus in eius elegãtiſſimo conſ. nõ repeto.

Nec ſubſiſtit illatio facta in motiuo de ſtipulatione filiæ circa dotis reſtitutionem, ſeu de reuerſione dotis ad dotantem [vt in caſu Caſtrenſis adducti in obiecto] ad diſpoſitionem filiæ per vltimam volũtatem, quaſi quod ſi conſenſus filiæ appoſitus reſtitutioni dotis tempore dationis illius non præiudicat nepti, ita nec conſenſus contẽtus in eius teſtamẽto.

Reſpondetur nullatenus tenere argumen-
tum de vno caſu ad alium. Quia in primo caſu
20 † interuenit factum patris, in ſecundo nequa
quam, cum in iſto agatur de mera voluntate
filiæ diſponentis de dote ſua ſecundum legis
diſpoſitionem. Poteſt inquam mulier teſtari
21 de dote ſua. † l. Seia. ff. dot. prælegat. quando
illi non fuit prohibitum per ſtatutum vel per
conuentionem Cephal. conſil. 256. num. 44.
Moroti, conſ. 19. num. 4. Sed abſurdum eſt pa
trem lædi ob teſtamentum filiæ de dote ſua,
in quo nulla prohibitio patris interuenit.

Reſpondetur, ſecundo in caſum conuentio
nis cauſantis dotis reſtitutioné, pater, vel do-
tans grauatur reſarcire neptem, ſecũdum Ca-
22 ſtrenſem, & ita ſemel grauatur, † cum dotem
retrohabuerit, In ſecundo duplici onere gra-
uari poſſet ſi filia extraneum inſtitueret, nem-
pe ad dotandam filiam, & ad dotandam ſeu
ſubleuandam neptem, ob merum factum filię,
ſibi a iure conceſſum, quod nullatenus dicen-
dum eſt, & data inſtantia corruit argumentũ.

Reſpondetur tertio, in primo caſu dotem contemplatam per Caſtrenſem remanere in dominio patris, in ſecũdo remanere in bonis, & hæreditate filiæ, quo in caſu ceſſat funditus ratio dotis contemplatæ per Caſtrenſem conſiderãtem dotis recuperationem per patrem, quæ non cadit in præſenti facti ſpecie, & conſiderantem dotem tentam, vel non tentam in dominio filiæ per ipſam filiam, non autem dotis tranſmiſſionem per filiam, vel medio filiæ ad ipſam neptem, &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Filiusfamilias exiſtens in poteſtate patris citra patris conſenſum ex mutuo per eum accepto non poteſt valide obligari.

Extende. vt nec talis obligatio reconualeſcat filio ex poſt ſui iuris effecto, num. 2.

3 Filiusfamilias mutuatarius, defuncto patre debiti partem perſoluens bonam fidem agnoſcendo, non amplius gaudet beneficio Macedaniani.

4 Debitor valens ſe tueri per aliquam exceptionem aduerſus creditorem, et nihilominus ſoluens aliquam partem debiti, dicitur de nouo contractũ approbari.

5 Ratificatio vel retrotractio fieri non ſolet re non integra in tertij præiudicium.

Declara in ratificatione hominis, ſecus in declaratione inducta a lege quæ retrotrahitur ad tempus actus geſti, num. 6.

Declara etiam procedere in ratificatione actus nulli & omnino nulli, ſecus in ratificatione actus nulli ſimpliciter a principio, qui tamẽ poteſt conualidari, nam per ratihabitionem confirmatur ex tunc, nulla ratione habita præiudicij tertij, numero 7.

8 Ratificatio patris de mutuo accepta per filium retratrahitur ad tempus contractus.

9 Mutuum acceptum per filium originaliter dicitur ineſſicax reſpectu patris, ſubſiſtebat tamen reſpectu filij vtcumque tuti exceptione Macedoniani.

10 Ratificatio patris de mutuo filij retrotrahitur in præiudicium fideiuſſionis filij, etiam ſi fideiuſſor ante ratificationem potuerit ſe tueri exceptione Macedoniani.

11 Retrotractio fit ad tempus actus geſti, quando impedimentum inhabilitans actum prouenit ex parte actum gerentis.

ARGVMENTVM.

Quando contractus vel obligatio filijfamilias ſubſiſtat non obſtante beneficio ſenatuſconſulti Macedoniani.

Ratificatio an & quando retrotrahatur ad tempus actus geſti in præiudicium tertij.

CONSILIVM CLXXXVIII.

Actiones meæ a Domino.

Contra Dominum Ionam Lo-
dros Hebræum valde vrget,
quod filius familias exiſtẽs in
patris poteſtate citra ipſius pa
tris conſenſum ex mutuo per
1 eum † accepto valide obligari nequit. l. tam
ex contractibus. ff. Iudi. l. filius familias, ff. a-
ctio. & oblig. l. 1. ff. ad Macedonia. late Duen.
regul. 369. & eſt communis opinio teſte Sua-
rez. in Theſau. recept. ſent. verſic. Filiusfamil.
num. 210. diffuſe Aſcan. Cleme. de patri. po-
teſt. effect. 5. num. 1. & ſequ. Mozi. de contra.
mutu. Rubrica fin. nu. 15. Trentacinq. lib. 3.
Variar. reſolut. cap. 19. num. 9.

Quæ

Quę quidem nullitas obligationis non etiā
2 reconualeſcit, vtcumque filius † ex poſt ſui iu
ris efficiatur cum non poſſit cogi vltra quam
facere poſſit ſecundum Iaſ. in l. qui cum ſe nu.
2. ff. re iud. Clem. d. effect. 5. num. , .

Nihilominus his non attentis præfatus Io-
nas ius fouet in præſenti caſu, in quo poſt obi
tum patris ipſemet filius mutuatarius bonam
fidem agnoſcendo partem debiti mutui ſæue-
raticij perſoluit vſuras ſuper illos decurſas ex-
tinguendo, & conſequenter dicitur habuiſſe
ratum contractum præcedens mutui taliter
3 quod illi non obeſt † amplius exceptio Mace-
doniani textus eſt clarus in l. item ſi filius fa-
milias, §. fin. ff. ad Macedon. & hoc eſt regula-
re, vt valens ſe aliqua exceptione tueri aduer-
4 ſus creditorem, ſi ſoluit aliquam † partem di-
citur de nouo contractum approbare. l. non fi-
dem. C. non nu. pecun. l. 2. ff. quod met. cauſ.
& in puncto firmat Moli. d. Rubrica fin. nu.
24. verſic. Quod etiam procedit ſi filius Clem.
d. effect. 5. nu. 12. verſi. Limitat. quinto Tren-
tacinq. d. c. 19. num. 15.

Nec dicatur talem ratihabitionem nō præ
iudicare vxori præcitati mutuatarij, cui inte-
rim durante nullitate contractus fuit ius quæ-
5 ſitum, ex quo ratificatio ſeu retrotractio † fieri
non ſoleat re non integra in tertij præiudiciū
ex Rola. conſil. 78. num. 24. in 3. Peregr. conſ.
97. nu. 4. in 3. vbi ait nequaquam poſſe indu-
ci ratificationem actus tertio præiuditialem.
Mandel. conſil. 774. num. 22. Quo fit vt talis
ratihabitio valeat ex nunc non vt ex tunc, &
ita a die ratihabitionis tantum operetur non
autem a die actus geſti ſeu contractus initi.

Reſpondetur enim, hic agi de ratificatione
inducta a lege, vt expreſſe cauetur in d. l. item
ſi filius familias, §. fin. ff. ad Macedon. At rati-
6 habitio † inducta a lege retrotrahitur ad tem-
pus actus geſti [quidquid dicatur in ſimplici
ratificatione hominis] Ratio differentiæ eſt,
quia non homo ſed ſola lex habet facultatem
ſeu poteſtatem fingendi & retrotrahendi in
præteritum ratihabitionem, vt poſt Bartol. &
alios declarat Montan. de Tutor. cap. 33. nu.
516. optime Borgni. de Tutor. num. 148. & de
ciſ. 27. num. 22. part. 2. Menoc. de recuper. poſ
ſeſſ. remed. 15. num. 153. & ſeq. Ioſ. Ludouic.
Deciſ. Lucan. 18. nu. 15. & ſeq. Simoncel. de
Decret. tit. 9. num. 18.

Reſpondetur, ſecundo obiectum poſſe pro-
cedere in ratificatione actus nedum nulli ſed
7 omnino nulli ac penitus inualidi. † Secus quā
do agitur de ratificatione actus nulli a princi-
pio, qui tamen aliquo modo vt puta per con-
ſenſum ſuperuenientem valere pōt in præiudi
cium actum gerentis nam tunc per ratihabitio
nem confirmatur ex tunc, nulla habita ratio-
ne præiudicij tertij, Alex. conſil. 78. num. 18.
& 24. in 5. Natt. conſil. 262. num. 10. Surd. de
ciſ. 70. nu. 22. Hinc dicitur in propoſito, quod
ratificatio patris de mutuo accepto per filium
retrotrahitur ad tempus contractus. l. licet. ff.
Iudi. l. fin. C. ad Macedon. Nam etſi quo ad pa
trem mutuum illud eſſet inefficax ab origine,
9 ſubſiſtebat † tamen reſpectu filij mutuatarij li
cet eſſet tutus exceptione Macedoniani vt pul
chre Natt. d. conſil. 262. num. 11. Surd. d. De-
ciſ. 70. num. 22. Coſta. de retrotra. cap. 8. caſu.
4. num. 16. Vnde ex his concludit Caroli de-
ciſ. 74. num. 18. & per totam. Quod huiuſmo-
di ratificatio patris de mutuo per eius filium
10 contracto retrotrahitur † in præiudicium fi-
deiuſſoris filij, non obſtante quod fideiuſſor
ante dictam ratificationem potuerit ſe tueri
exceptione Macedoniani ab obligatione filij
pro quo interceſſerat ſequitur Coſta. d. caſu.
4 nu. 5. Modo ſi paterna ratificatio tertio præ-
iudicat quare non etiam propria ratificatio fi-
lij obligati.

Reſpondetur, tertio quod quando impedi-
mentum inhibitans extremum ſeu actum
11 geſtum prouenit, & reſultat ex † parte vel ex
facto obligantis ſe ſeu actum gerentis, tunc fit
retrotractio ad tempus actus, nec aliquo pacto
impeditur extremorum coniunctio etiam in
tertij præiudicium. l. bonorum. §. 2. vbi Doct.
ff. rem. rat. hab. l. ſi quis offerenti. §. fin. vbi Ca
ſtrenſ. ff. ſolutio. & optime declarat poſt alios
Maluaſ. conſi. 99. num. 20. 21. Turet. conſ. 49.
num. 20. & ſequ. in 1.

Contraria nō obſtant, quia procedunt nul
la ſubſequuta ratificatione mutui. Quæ tamē
fuit facta in præſenti facti ſpecie, &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 Dictio, vel, eſt alternatiua & ſatis diſiunctiua, imo dicitur contenta altero de requiſitis, non autem omnium concurſum requirit.

2 Dictio alternatiua concludit in omni ſua parte.

3 Dictio alternatiua diſiungit tam ſenſum, quam verba.

4 Fideicommiſſum non dicitur reciprocum, quando tria nō concurrunt, nempe quod ſubſtitutio fiat poſt mortem omnium vltimo decedentis, ſecundo quod expreſſe fiat in omnib. bonis, tertio vt omnes ſint vocati explicite, non autem in conditione poſiti.

5 Fideiuſſorium non dicitur reciprocum, ſi non concurrant tria ſuperius enorata etiamſi ſuperſit perſona, quam ex veriſimili mente teſtatoris deberet excludere ſubſtitutos.

Sub-

Subſtitutio ſimplex facta pluribus non inducit reciprocum fideicommiſſum inter granatos.

7 *Interpretatio, & declaratio vnius ſubſtitutionis colligitur ex altera.*

8 *Forma, & ordo datus a teſtatore ſuccedendi in vna ſubſtitutione cenſetur datus in alia dummodo ſit dubia, ſecus ſi ſit clara.*

9 *Subſtitutio ſeparata, & in diuerſis capitulis, & orationibus poſita, non inducit fideicomiſſum reciprocum, etiam ex dilectione.*

10 *Subſtitutio reciproca facta inter aliquos vnius gradus, non dicitur repetita, vel facta inter alios alterius gradus.*

11 *Fideicomiſſum reciprocum non dicitur inductũ, quando qualibet perſona fuit inſtituta in quota, ſed ſolummodo qualibet perſona intelligitur granata pro portione ſua reſtituere ſubſtitutis.*

12 *Subſtitutio præſumitur reciproca inter vocatos, quando vltimus ſuperſtes filius, vel filia, aut alius deſcendens teſtatoris etiam ceſſantibus requiſitis ſupra enumeratis.*

13 *Perſona dicitur apta excludere ſubſtitutum ex præſumpta mente teſtantis quando eſt talis, vt poſſit ſuccedere ab inteſtato alteri præmortuo, de cuius ſucceſſione agitur, & conſequenter illi ſit proximior, quam ſit ſubſtitutus.*

14 *Ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato dicitur conſeruatum inter inſtitutos, etiamſi teſtator ipſis omnibus deficientibus ſubſtituerit alios extraneos.*

15 *Subſtitutio reciproca dicitur conſtituta inter proprios filios proximiores & teſtatori magis dilectos, vt bona inter illos, ac illorum progeniem conſeruentur.*

16 *Fideicomiſſum reciprocum affert tam commodũ, quam incommodum, & ita dicitur participare non minus de lucro quam de damno.*

17 *Similia illa dicuntur quæ regulantur per eiuſdẽ rationis identitatem.*

18 *Diuerſitas modica in facto totum ius mutare dicitur.*

19 *Verbum ſimiliter in qualitate ſubſtitutionum ponderatur a Peregrino.*

20 *Subſtitutio mutua facta in primo, & tertio gradu, dicitur etiam facta in ſecundo gradu.*

21 *Alternatiua poſita inter perſonas honoratas reſoluitur in coniunctam.*

22 *Dictionis vel, multiplex eſt ſenſus.*

23 *Dictio vel ponitur correctiue.*

24 *Dictio alternatiua, vel, reſoluitur in coniunctã, ne alia excludatur perſona, quæ ex veriſimili mente teſtatoris excludit ſubſtitutum extraneũ.*

25 *Dictio, vel, ſtat augmentatiue, & conſequenter coniunctiue attenta mente teſtatoris, maxime quando ponitur inter habentia conformitatem, & conuenientiam.*

26 *Dictio alternatiua reſoluitur in coniunctam fauore liberorum.*

27 *Verba alternatiua, vel diſtributiua non admittũt ſubſtitutum quando supereſt perſona, quæ ex veriſimili mente excludit ſubſtitutum.*

28 *Mens conſeruandi bona in eius familia ob defectum deſcendentium maſculinæ deficit.*

29 *Inſtitutio facta plurium hæredum æquis portionibus non verificatur in quota, ſed tunc agitur de totali hæreditate, non de diſtributione particulari.*

30 *Diſtributio totius hæreditatis ſi fit per quotas, & ſi fit ſubſtitutio tunc agitur de ſubſtitutione vniuerſali.*

31 *Pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, quando ſubſtitutio dicitur facta vniuerſaliter, & reciproce attenta mente teſtatoris.*

ARGVMENTVM.

An ſubſtitutus extraneus excludat inſtitutum magis dilectum ex præſumpta mente teſtatoris, & maxime quando eſt talis, qui poteſt ſuccedere ab inteſtato illi, de cuius hæreditate agitur, & an dicatur inductum fideicommiſſum reciprocum inter ſubſtitutos, & vocatos & quid importet dictio, vel, in ſimili ſubſtitutione.

CONSILIVM CLXXXIX.

Actiones meæ a Domino.

Nobilis quondam Dominus Baptiſta del Piua in eius vltimo elogio, hæredes ſibi vniuerſales inſtituit omnes, & quoſcũque eius filios maſculos qui naſcentur, ſin autem, inſtituit Dominam Lauiniam eius filiam infantem, ac alias quaſcunq; filias ſuas legitimas, & naturales naſcituras æqualiter, & æquis portionibus, Quorum filiorum ſuorum alteri decedenti ſine filijs maſculis ſuperſtitibus, inſtituit, maſculis nõ extãtibus filiam, aut filias, extantem, vel extantes, & ſimiliter intelligatur, & fiat filiarum maſculis vt ſupra non extantibus &c. Ipſis tandem filijs maſculis, aut ipſis non extantibus filia, vel filiabus fœminis decedentibus ſine filijs, vel filiabus legitimis, & naturalibus, ſubſtituit Ioannem Petrum, Delium, & Alexandrũ fratres de Bardinis eius Domini Teſtatoris nepotes ex Iacomina eius ſorore & Carolum, Franciſcum, Alexandrum & Decium de Magnis eiuſdem Domini Teſtatoris nepotes ex Stephana altera ipſius Teſtatoris ſorore, in cãpita, & non in ſtirpes. Quorum de Bardinis, al

tero

tero decedēte ſine filijs maſculis &c.ſuperſti-
tes de Bardinis ſuccedant, dotando fœminas
prædefuncti, & ſimiliter diſpoſitum eſſe intel
ligatur, & ſit reſpectu prædictorū de Magnis,
caſu quo aliquis ex eis decederet ſine filijs
maſculis, &c.

Deceſſit teſtatot, nullis relictis filijs eius
maſculis ſuperſtite Domina Lauinia, & alte-
ra filia uata poſthuma, & Dominę Lauinię ſo
rori prædefuncta ab inteſtato. Ad cuius hære
ditatem fuit admiſſa Domina Lauinia exclu-
ſis ſubſtitutis.

Quæritur an præfati ſubſtituti ad ſucceſſio
nem, vel ad bona dictę prędefunctæ poſſint
aliquo pacto aſpirare.

Et videtur dicendum prædictos ſubſtitu-
tos audiendos fore ex pluribus.

Primo quia fuerunt ſubſtituti, non poſt o-
bitum ambarum filiarum ſimpliciter, ſed vna
filia, vel ambabus filiabus decedentibus ſine
1 filijs, &c. Dictio † inquam illa (vel) eſt alter-
natiua, & ſtat diſiunctiuè, imò dicitur conten
ta altero de requiſitis, non autem omniū con-
curſum requirit, Hond. conſil. 15. num. 11. &
ſeq. in 2. Botta. conſil. 28. num. 19. Pret. conſ.
203. num. 27. & ideo dici ſolet, alternatiuam
2 † concludere in omni ſui parte. Purpur. conſ.
3 606. num. 31. adeo quod dicitur † diſiungere
tam ſenſum, quam verba, Menoch. conſ. 348.
num. 5.

Secundo Domina Lauinia ſupponit exclu
dere ſubſtitutos, vigore taciti fideicommiſſi,
ſeu cuiuſdam reciprocæ ſubſtitutionis tacitè
factæ per teſtatorem inter ipſas filias honora-
tas ratione prædilectionis, quod tamen reci-
4 procum fideicommiſſum † omnino deſidera-
tur, cum in caſu iſto non concurrant tria illa
requiſita ad illius eſſentiam, nempè, vt ſubſti-
tutio fiat poſt mortem omnium vltimo dece-
denti. Secundo vt expreſſe fiat in omnibus
bonis. Tertio, vt omnes ſint vocati explicitè
non autem in conditione poſiti, latè Meno.
conſil. 85. num. 41. cum concordantibus per
5 Bottam conſ. 97. num. 20. Etiam † ſi ſuperſit
perſona, quæ ex veriſimili mente teſtatoris
deberet excludere ſubſtitutas, vt de commu-
niori teſtatur Peregre de fideicom. art. 13.
num. 41. alios congerit Surd. conſ. 319. nu.
16. Mantic. de Coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit.
5. num. 6. Quocirca per ſimplicem ſubſtitu-
6 tionem. † factam pluribus non inducitur reci-
proca inter grauatos, Zanch. in l. hæredes mei
§. cum ita partib. num. 86. diffuſè Meno. lib.
4. præſumpt. 62. num. 30. cum alijs de quibus
per Intriglio. de ſubſtit. centur. 2. quæſtione
83. num. 34.

Tertio. Licet vna pars teſtamenti declaret
aliam, & ex vna ſubſtitutione colligitur al-
7 terius interpretatio † ac declaratio. l. ſi ſer-
uus plurium §. fin. ff. leg. & in materia ita ar-
guit Peregr. conſ. 151. nu. 9. in 5. ſubdens for-
8 mam, ſeu ordinem † ſuccedendi datum a te-
ſtatore in vna ſubſtitutione cenſeri datum, &
in alia: Attamen id intelligitur in ſubſtitutio-
ne dubia, non autem in clara Odd. conſ. 95.
num. 51. vt in caſu iſto, vbi teſtator explicitè,
& diſcretiuè loquitur de filia, vel filiabus de-
cedentibus ſine maſculis, illis ſubſtituendo
nepotes, vt ſupra dictum eſt, Idque tanto ma-
9 gis admittitur quando ſubſtitutiones † ſunt
ſeparatę, ac in diuerſis capitulis, & orationi-
bus poſitę Odd. d. conſ. 95. num. 53. cum plu-
ribus ſequentibus. Et ideo dicitur in ſimili,
10 reciprocam † factam inter aliquos vnius gra-
dus non inferre, vt dicatur repetita, vel facta
inter alios alterius gradus, idem Peregr. conſ.
150. num. 14. & conſ. 152. nu. 19. in 5. Qua-
re ceſſat illatio in propoſito iſto, vt de recipro-
ca facta inter maſculos arguatur reciproca
inter fœminas, per quas familia, & agnatio
non ſolet conſeruari.

Quarto Aduertendum eſt, teſtatorem con-
ſideraſſe quod potuerint naſci plures filiæ vl-
tra Dominam Lauiniam iam natam tempore
teſtamenti, & ideò in defectum filiorum inſti
tuit Dominam Lauiniam, & alias quacun-
que filias naſcituras æqualiter, & æquis por-
tionibus, quæ quidem æqualitas portionum
importat, vt ſi fuerint duæ vnaquæque ha-
beat dimidium hæreditatis, ſi tres, quod ſin-
gula earum dicatur inſtituta in tertia parte,
ſi quatuor vnaquæque in quarta parte, Vnde
ſequitur concluſio, quod quando vnuſquiſqꝫ
filiorum, vel vnaquęque filiarum inſtituitur
in quota, & etiam adijciatur (quod non legi-
tur in præſenti caſu) prohibitio alienationis,
& detractio Trebellianicæ, tunc non dicatur
aliquo pacto inductum reciprocum fideicom-
11 miſſum † ſeu reciproca ſubſtitutio, ſed ſolum
modo quælibet perſona intelligitur grauata
ꝓ portionē ſua reſtituere ſubſtitutis, ita poſt
Soci. & Rip. firmat Zanch. in d. §. cum ita nu.
170. par. 6. Meno. lib. 4. præſumpt. 62. nu. 52.
Intriglio. d. quęſtione 83. num. 62. Odd. conſ.
44. num. 49. & 50.

Accuratè tamen ruminato teſtamento prę-
dicto, ac veriſimili intentione patris teſtantis
in contrariam deſcendo ſententiam, & mo-
ueor ex infraſcriptis.

Primo quia (quidquid nonnulli minus rite
ſenſerint) ſemper præſumitur facta reciproca
12 ſubſtitutio † inter vocatos, quando vltimus
ſuperſtes eſt talis, qui ex veriſimili mente te-
ſtatoris ſubſtitutum excludit, vt puta ſi eſſet
filius, vel filia, aut alius deſcendens teſtatoris
etiam ceſſantibus requiſitis enumeratis ſu-

pra in

pra in ſecunda baſi contrariá, vt poſt plurimos probat Meno. d.præſump.62.nu.35. vbi de recepta ſententia teſtatur Decia. conſ. 44. n.73.in 4.Latiſſime alios cumulans Intriglio. d.q.83.nu.39.40.addo Bottam conſi.53.n.9. & ſeq.Honde.conſi.65.n.7. iunct.n.28. in 2. late Barzi.deciſ.Bonon.6. n.47. vſque ſi qui, & ipſe alios congerit,& ſeq. Roderi.Aluarad. de coniect.ment.defunct. lib.4.cap.1. numero 13.

13 Et tunc dr̄ apta † excludere ſubſtitutum ex
præſumpta mente teſtantis quando eſt talis, vt poſſit ſuccedere ab inteſtato alteri præmortuo,de cuius ſucceſſione agitur,& conſequenter illi ſit proximior, quam ſit ſubſtitutus, Menoc.d.prçſump.62.n.36.verſ.Hanc coniecturam Botta d.conſ.53. n. 10. cum pluribus ſequentibus Intrigl.d.q.85.n.40. & 43. Barzi. loco præcitato Hond.d.conſ.65. nu. 29. vt in præſenti caſu.

Et ideo ex hoc infertur, quòd militat in hac facti ſpecie, etiam illorum ſententia, qui aſſeruerunt, inter plures filios inſtitutos non cenſeri inductam reciprocam ſubſtitutionem, ex eo,quod teſtator ipſis omnibus deficientibus ſubſtituerit alios extraneos, ſed inter ip-
14 ſos dumtaxat videri conſeruatum ius † legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato, de quibus per Moroti conſi.100. num.11.verſ. Verum huic coniecturæ,& per Intrigl.d.q.83.n.39.verſic. Licet contraria Meno.conſ.636. nu.27. verſ. Reſpondetur ſecundo, ſiquidem adhuc Dominæ Lauiniæ debetur legitima ſucceſſio ſororis inteſtatę prædefunctæ ad excluſionem perpetuam ſubſtitutorum.

Secundo conſidero,teſtatorem conſtituiſſe reciprocam ſubſtitutionem inter nepotes ex ſororibus ſuis remotiores, & minus dilectos, quo fit,vt dicendum ſit multo magis illam vo-
15 luiſſe conſtituere † inter proprias filias proximiores,& illi magis dilectas, vt bona inter illas, ac illarum progenie conſeruentur Ruin. conſi.18.n.11. in 2. Meno.conſ.376. nu.41. & d.Præſump.62.n.38.alios addit & ſeq. Peregri.conſ.151.n.21.in 5.Intrigl. d.q.83. nu. 46.Cepha. conſ.478.n.31.

Tertio in dubio pronunciandum eſt pro coexiſtentia reciproci fideicommiſſi,ſeu reciprocæ ſubſtitutionis,quia, & ſi regulariter fideicommiſſum reputetur onus,id tamen non pro-
16 cedit in reciproco, † a quo tam commodum, quam incomodum poteſt deriuare, & ita dicitur participare non minus de lucro, quam de damno, vt late poſt alios admonet Ruſtic. in repetit. literis cum accuſ.lib.6.cap.12.nu. 67.& ſeq.Odd. de compendios. par.5.q.1.ar. 6.fol.76.verſ.Sed in caſu noſtro Meno. conſi. 636.n.30.Barzi.deciſ.5.n.35.

Quarto ex lectura teſtamenti ſecernitur, clara diſpoſitio teſtatoris, qui ſicut fecit viciſſitudinariam ſubſtitutionem inter ſuos filios maſculos,ita ſimilem ſubſtitutionem inter filias feciſſe fatendum eſt,quatenus facta diſpoſitione reciproca quo ad filios ſubdit [& ſimiliter intelligatur, & fiat filiarum maſculis vti ijs non extantibus,] ſi igitur debet fieri, & ſeruari ſimiliter quoad filias id quod fecit quo ad filios, vtique & reciprocam ſucceſſionem voluiſſe quo ad filias ſeruari non ambigitur, ſicuti diſpoſuit inter filios, alias diſpoſitio quo ad filias non eſſet ſimilis, ſed diſſimilis,
17 nam illa dicuntur ſimilia, † quæ regulantur per eiuſdem rationis identitatem Anch.conſ. 350.n.2.Cotta Memoriali ſimilia, Purpur.in l.viuum nu.4.ff. ſi cert.pet. Illaque dicitur ſimilitudo,quæ eſt plena Paſett. conſ. 131.nu. 14.Iaſ.poſt Bal.in l.1.nu.10. C. Iur.emphyt.
18 Modica enim diuerſitas † in facto totum ius mutare dicitur, vt in propoſito notat Sola in Nou.conſt.Pedem.Rubrica de mod.obſerua. in deciſ.caſ.arbitr.n.1.in fi.& ita in puncto decidit Cepha.conſ.581.n.13.Peregri. conſi.1. n.10.in 5.qui in qualitate ſubſtitutionum pō-
19 derant illud verbum † (ſimiliter.) Confirmatur iſtud fundamentum, nam teſtator in alia parte teſtamenti in expreſſa creatione mutuæ ſubſtitutionis quo ad nepotes de Magnis vſus eſt eodem modo loquendi in faciendo aliam reciprocam ſubſtitutionem,quatenus facta reciproca ſubſtitutione quo ad nepotes de Bardinis, ſubdit [& ſimiliter diſpoſitum eſſe intelligatur, & ſit reſpectu prædictorum de Magnis,caſu quo aliquis ex eis decederet ſine filijs maſculis] ceſſat igitur omne dubium,cum clare conſtet de vſitato modo loquendi, & de clara mente, & diſpoſitione teſtatoris creātis
20 mutuas ſubſtitutiones, † quo ad filios,filias, & nepotes, faciendo enim illam in primos, & tertios hæredes, dicendum eſt illam etiam feciſſe quo ad ſecundos Menoc.conſ.575. nu. 11.12.Peregr.conſ.62.n.14.in 1.

Nec releuant oppoſita, nam ad Primum
21 Reſpondetur alternatiuam † poſitam inter perſonas honoratas reſolui in coniunctam, plene Pariſ.conſ.21.n.8.in 3. Botta conſ. 28. n.28.vbi loquitur in terminis noſtris Corne. conſ.200.n.1.in 2.Ruin.conſ.160.n.22.in 2. & poſt Bar.& alios tradit Rugeri.conſ.48.nu. 62.in 1.Socin.iun.conſ.50.num.3.in 4.Adeo quod deberet expectari mors omnium filiarum antequam admitti poſſent nepotes,mul-
22 tiplex inquam eſt ſenſus dictionis † illius[vel] vt patet ex congeſtis per Vulpel. de Præpoſit. & Aduerb. in verſic. Vel, & idcirco, ponitur
23 † etiam correctiue Caſtr.in l.ſi is qui §. ſi libero n.2.ff. commod. nempe quando alternati-

ua po-

uã ponitur inter duo, quorum vnum venit
ad poſitionem alterius, vt declarat Crau.con-
ſilio 777. numero ſeptimo. Adeo quod realiter loquendo in propoſito caſu, dicendum eſt
talem alternatiuam reſolui in coniunctam ex
veriſimili mente teſtatoris, qui tempore conditi teſtamenti habebat vnicam filiam natam
licet cogitauerit aliam naſcituram, adeo
quod propter incertitudinem futuri euentus
fecit mentionem vnius, & plurium filiarum,
prout antea fecerat, quando pro loco illam,
vel illas vocauit in ſubſtitutione facta in defectum filiorum maſculorum ibi [filiam, aut
filias extantem, vel extantes] adeo quod alternatiua illa importat ſolam incertitudinem
futuri euentus, non autem priuationem vnius
filiæ prædilectæ ad commodum nepotum ex
ſorore remotiorum, & minus dilectorum, quo-
24 circa fatendum eſt illam alternatiuam † [vel]
reſolui in coniunctam, ne alias excludatur perſona; quæ ex veriſimili mente teſtatoris excludit ſubſtiturum extraneum l. ſi is qui qui ducenta, §. item ſi pater, ff. rebus dub. l. generaliter C. inſtitu. & ſubſtitu. optime Ruin. conſilio 140. numero 15. in 2. & conſilio ſexto,
numero primo, in 3. Pariſ. conſilio 44. nume.
duodecimo, in 1. Crau. conſilio 899. numero primo, late Torniol. conſilio octuageſimo
primo, numero 26. 27. vbi ſubdit hanc eſſe
dictionem tali in caſu, attenta mente diſpo-
25 nentis, quæ ſtat † augmentatiuè, & conſequenter coniunctiue, maxime quando ponitur inter habentia conformitatem, & conuenientiam. Et dixit Caſanat. poſt alios conſilio quinto, numero tertio, & 5. alternatiuam
26 † reſolui in coniunctam fauore liberorum, &
conſilio primo, numero quinquageſimo quarto, dicens regulariter alternatiuam reſolui in
coniunctam ex mente, & tandem ad ſubſtitu-
27 tionem factam per verba † alternatiua, vel diſtributiua non admitti ſubſtitutum quando
ſupereſt perſona, quæ ex veriſimili mente excludit ſubſtitutum, & reſolui in coniunctam
tradit Alexan. loquens in filia teſtatoris conſilio 175. numero octauo, & per totum in 5.
quem ſequitur Peregri. de fideicom. articulo
decimo tertio, numero trigeſimo primo, & ſequenti Trentacinque, de ſubſtitut. par. 1. cap.
17. num. 39.

Ad ſecundum reſpondetur ex late congeſtis in primo fundamento huius partis, non
repeto.

Ad tertium reſpondetur, iuxta deducta ſupra in ſecundo fundamento, hic non agi de
declaratione cum nullum verbum dubium reperiatur, ſed de veriſimili, ac pene indubitata præſumptione, nempe, quod ſicuti teſtator reciproce ſubſtituit inter nepotes ex ſorore, vt bona in eorum familia conſeruentur, ita
fortius dicitur reciprocè ſubſtituiſſe inter eius
proprias filias prædilectas, maxime cum ex
qualitate perſonarum vocatarum, & ſubſtitu-
28 tarum colligatur non habuiſſe mentem † conſeruandi bona in eius familia, cum ob defectum deſcendentium maſculorum defecerit
ex Ruin. Menoc. Peregrin. & Intrigl. ibidem
citatis.

Ad quartum reſpondetur, iam ſatis conſtare ex fundamentis deductis fuiſſe inductam
nedum tacitam, ſed etiam expreſſam ſubſtitutionem reciprocam inter filias, quo in caſu
non attenditur diſtributio aliqua bonorum,
nec hæreditatis.

29 Reſpondetur ſecundo ex inſtitutione † facta plurium hæredum æquis portionibus, non
dici inſtitutos in quota, quia tunc dicuntur
inſtituti in quota, quando fit ſpecifica diſtributio bonorum, vel hæreditatis per certas
quotas, dicendo in tertia, vel quarta, & ſimiliter, nam in caſu noſtro tractatur de totalitate bonorum, non de diſtributione particulari per quotas, qui termini ſunt valde diuerſi, vt colligitur ex traditis per Rip. in l. centurio numero 155. & ſequentib. ff. vulg. quan-
30 do enim diſtribuitur † tota hæreditas per quotas, & fit ſubſtitutio, tunc dicitur agi de ſubſtitutione vniuerſali, vt late per Barzium deciſ. Bono. 5. numero quadrageſimo quinto, &
probat Odd. conſilio quadrageſimo quarto,
numero 39. & 40. vbi ſubdit hoc in caſu fieri
reciprocam vniuerſalem ſubſtitutionem, &
31 pluralitatem † non reſolui in ſingularitates,
nec ſubſtitutionem intelligi factam ſingulis
hæredibus, quando ſupereſt perſona prædilecta teſtatori, quæ excludat ſubſtitutum, ſed
tantummodo poſt mortem omnium inſtitutorum decedentium ſine filijs dicens ab hac
opinione non eſſe recedendũ nec in conſulendo, nec in iudicando. Adeo quod obiectum
militat, quando conſtat teſtatorem diſtribuiſſe eius hæreditatem per quotas particulares,
quaſi quod declaret ſe nolle, vt vnus inſtitutorum alteri ſuccedat, vel quando inſtituti
ſunt hæredes extranei, & non ſuperſit perſona, quæ ex veriſimili mente teſtatoris excludat ſubſtitutum, vt ſupra declaratum eſt. Et
ita declarat idem Odd. in oppoſitum citatus
d. num. 49. 50.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Creditor ille dicitur, cui aliquid debetur ex quacunque actione, vel perſecutione.*

2 *Omne dicens nihil excludit.*

3 *Collectiua dictio vniuerſalis, includit ea quæ regulariter non venirent.*

4 *Dictio, quæcumque, eſt vniuerſalis omnia continens, quæ ſpecialis indigent mentione.*

5 *Verborum geminatio in diſpoſitione hominis nullam patitur reſtrictionem ſed ſolum augmentum importat.*

6 *Verborum triplicatio geminatione fortior.*

7 *Correlatiuorum eadem diſciplina.*

8 *Verbum, debere, omnem actionem datam comprehendit.*

9 *Legans debita, dicitur ſenſiſſe de debitis acquiſitiue &, conſequenter dicitur legaſſe credita ſua.*

10 *Legans debita vel credita, dicitur legaſſe iura exigendi debitores.*

11 *Cenſus eſt ius fundatum in actione reali.*

12 *Creditor dicitur, qui actionem contra rem poteſt exercere.*

13 *Creditor dicitur etiam rei dominus.*

14 *Creditor & debitor dicuntur emptor, & reſpectiuè venditor.*

15 *Vſusfructus vſu, & tempore conſumitur & morte finitur.*

16 *Proprietas rei non vſusfructus ſimplex dicitur legata, quando legatario grauamen reſtituendi, vel aliud onus fuit impoſitum, & numero 18.*

19 *Dictio, &, copulat diuerſa.*

20 *Cenſu legato intelligitur de annuo, non de capitali Emphyteuſi legato, non intelligitur de dominio directo.*

21 *Teſtamenti vna pars aliam declarat, & quando.*

22 *Legatum eſt deriſorium ſi fiat de re in natura non exiſtente.*

23 *Diſpoſitio teſtatoris quæ in vna ſola re poteſt verificari facit venire illam rem in diſpoſitione licet alias non veniret.*

24 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*

25 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius. Et è conuerſo.*

26 *Legato vno ex pluribus adempto, cætera dicuntur confirmata.*

27 *Legata maiore quantitate, per teſtatorem in vna ſcriptura, & poſtea minore in alia, à priore dicitur receſſiſſe.*

28 *Exceptionis qualitas optimè declarat de quo genere, & de quibus rebus regula loquatur.*

29 *Exceptio ad hoc, vt dicatur de regula, quæ nam ſufficiant.*

30 *Exceptio ne dicatur vana & ſuperflua, dicitur conſtituta virtualiter regula in cæteris ſimilibus.*

31 *Dictio, tamen, eſt aduerſatiua. Ideo inducit exceptionem à regula antecedente, nu. 32.*

32 *Aduerſatiuæ natura eſt aduerſandi in his, quæ ſunt eiuſdem generis, & qualitatis.*

33 *Verbum, Ille, ſtat demonſtratiuè, & relatiuè quandam perſonalitatem denotans, & numero 34. 35.*

34 *Relatio fit ad antegeſta.*

ARGVMENTVM.

Sub nomine crediti, an contineatur, quod debetur tam actione reali, quam perſonali.

Exceptio qualiter dicatur de regula.

CONSILIVM CXC.

Actiones meæ à Domino.

CONdidit teſtamentum quondam Domina Eliſabeth. Gandina nobilis Veronenſis vſque de anno 1593. in quo hæredem ſibi vniuerſalem inſtituit Dominum Carolum Beroldum ſuum ex ſorore nepotem, cui quandocunque decedenti ſine filijs &c. ſubſtituit omnes, & quoſcunque filios &c. Excellentiſſimi Doctoris Domini Aurelij Prandini æquis portionibus &c. in ſtirpem vulgariter, & per fideicommiſſum expreſſe &c.

Codicillos ex poſteà fecit de anno 1595. in quibus expreſſe voluit, mandauit, ac declarauit, quod omnia, ac quæcunque credita, & reſidua in quacunque quantitate exiſtentia &c. omnia ſint, & eſſe debeant libera, & expedita dicti Domini Caroli ſui hæredis in teſtamenti relicti, & in ſua plena, & libera libertate, & dominio agendi, pro ut ſibi videbitur abſque aliquo impedimento, & in aliquo non ſuppoſita alicui fideicommiſſo per ipſam codicillantem facto in prædicto ſuo teſtamento &c. Quæ omnia eo non obſtante iure prælegati libera reliquit dicto Domino Carolo, excepto tamen illo capitali ducatorum 300. pro quibus Dominus Caliarius ſoluere tenetur ducatos 18. in anno, vna cum omnibus ſuis reſiduis in quacunque quantitate exiſtentibus, quod, & quæ ſint, cadant, & permaneant ſub prædito ſuo fideicommiſſo &c. & ipſa omnia reſidua inueſtiantur in augmentum dicti fideicommiſſi, ita volente &c.

Orta

Oṅtá fuit quæſtio. An ex huiuſmodi diſpoſi
tione codicillari dicantur liberata a nexu fi-
deicommiſſi omnia capitalia, ſeu credita a-
ctione reali debita, ipſius codicillantis,
quorum vigore ipſi reſidua annua ſeu annui
liuelli ſoluebantur, an verò illa credita libe-
rata a fideicommiſſo vt ſupra limitentur ad
credita, pro quibus ſola actio perſonalis com-
petit creditori, non autem realis.

Vidi plura hinc inde deducta, & ni fallor,
ſolam puncti ſuperficiem tangentia per vul-
gares regulas, quo circa efficaciori medela o-
pus eſſe neceſſarium duxi ad depromendam
articuli veritatem, ac eius inconuincibilem
deciſionem.

Dico igitur fore declarandum, per Excellē-
tiſſimos ac integerrimos iudices omnia credi-
ta tam realia, quam perſonalia, & tam capita-
lium, quam reſiduorum ſeu liuellorum fuiſſe
ab onere fideicommiſſi liberata, ex pluribus.
1 & Primo quia illos conſtat eſſe † creditores
quibus debetur ex quacūque actione, vel per-
ſecutione l. creditores accipiendos, ff. verbo.
ſigni. & ideo veri creditores, & illa vera credi-
ta dicuntur, quæ ſub actione perſonali, vel
reali veniunt aut continentur, & merito tex.
ille non dixit ſimpliciter illos dici creditores,
quibus ex quacunque actione debetur, ſed
addidit, (vel perſecutione) ad tollendam di-
ferentiam actionis perſonalis a reali, ex quo
perſecutio dicitur realis actio, textus apertus
in l. actio in perſonam, ff. actio. & obliga. vbi
præciſe dicitur, quod actio in perſonam infer-
tur, petitio in rem, perſecutio in rem, vel in
perſonam rei proſequendæ gratia, ſimilis tex-
tus legitur in l. pecuniæ verbum §. actionis
verbum, non igitur poteſt negari, quin credi-
ta liberata intelligantur eſſe tam realia, quam
perſonalia, & de hoc alias tetigi in conſi. 43.
nu. 18. & ſeq. vol. 1.

Secundo ipſa diſponens vſa fuit ſermone
non ſimpliciter indefinito ſed vniuerſali, &
nedum geminato, ſed triplicato, cum dixerit
(omnia, & quæcunque credita,) & infra
(omnia ſint, & eſſe debeant) ex quo vniuer-
ſali ſermone omnia credita cuiuſcunque ge-
2 neris dicitur prælegaſſe. † Qui enim dicit
omnia, nihil excludit l. prima, vbi Barto. ff.
3 leg. 1. † & eſt dictio vniuerſalis collectiua,
Menoch. conſilio 123. numero tertio, quo cir
ca includit ea quæ alias regulariter non veni-
rent, Barto. in l. omnia priuilegia C. Epiſco.
& Cleri. & ſi aliquod creditum reale non in-
cluderetur in tali prælegato, vtique falſum
eſſet dicere, quod omnia credita prælegaſſet,
vt dicit Deci. conſilio 597. numero primo,
quem ſequitur alios addendo Surd. conſilio
trigeſimo primo, numero vigeſimo ſeptimo,
& conſilio ſeptuageſimo tertio, numero 62. &
ſeq. Pedro. loquens in puncto, conſilio 6. nu.
48. & ſeq.

Et vltra verbum omnia, addidit teſtatrix,
4 †(& quæcunque) quæ dictio pariter eſt vniuer
ſalis comprehendens ea, quæ alias non com-
prehenderentur Deci. conſi. 529. numero 2.
Decian. conſilio tertio, numero 134. Pedro.
dicto conſilio ſexto, numero 50. & omnia
continet quæ ſpeciali indigent mentione,
Socin. conſilio tertio, numero 23. in 3. alios
adduxi conſilio quadrageſimo tertio, nume-
ro 15. 16.

Quæ quidem vniuerſalitatis geminatio,
omne prorſus dubium reſecat, quia voluerit
ipſamet codicillans, omne creditorum genus
comprehendere nemine excepto, niſi ſpecia-
liter aliquo excepto, vt infra dicam, nam ge-
minatio iſta omnia credita etiam incogitata
comprehendit, Doct. in l. tres fratres, ff. pac.
Pedro. dicto conſilio ſexto, numero 50. Surd.
conſilio ſeptuageſimo tertio, numero ſexage-
ſimo quinto, & ſequenti, qui ſubdunt hoc a-
5 xioma indubitate admitti † in diſpoſitione
hominis, in qua geminatio nullam reſtrictio-
nem, ſeu declarationem admittit, ſed ſimplex
augmentum operatur, idem probat Roland.
conſilio 70. numero quadrageſimo ſecundo,
in 3. conferant tradita per Aldouic. conſilio
ſexageſimo tertio, numero trigeſimo quarto,
loquens de geminatione verborum appoſita
in liberatione fideicommiſſi, & hanc conclu-
ſionem late exornaui conſilio 82. numero 7.
vſque 10. vbi videatur, non repeto.

Et ſi id operatur geminatio verborum vni-
uerſalium, fortius operari debent in caſu iſto,
in quo verba vniuerſalia fuerunt triplicata, i-
6 bi omnia ſint, & eſſe debeant, † quæ triplica-
tio magis ligat, ac enixiorem, & proniorem
voluntatem liberandi ipſius codicillantis im-
portat, Decian. conſilio primo, numero 204.
in 1. Roland. conſilio ſeptuageſimo primo, nu
mero 50. in 2.

Tertio credita, & debita ſunt correllatiua,
ſicuti dicitur de creditore, & debitore, & ideo
7 † diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in al-
tero, l. fin. vbi Barto. ff. acceptil. Bologniu. in
Rubrica ff. ſi cert. peta. numero 7. confert Ca-
balli. millelo. 354. & dixi ego conſilio 43. nu-
mero 21.

Modo ſub nomine debiti omnis omnino
actio cōprehendi intelligitur, iſta ſunt verba
tex. in l. pecunię verbum §. hoc verbū, ff. verb.
8 ſig. vbi Alcia. notat, † verbum, debere, omnem
actionē datam comprehendere, quod & cōproba-
uimus d. conſ. 43. n. 22. & ſeq. idē igitur dicen
dū eſt in verbo Credita, uel creditor, ut om-
ne genus creditorum, & in rem uel ob rem

Digitized by Google

omnino comprehendatur. Hinc dixit Bald.
in propoſito in Rubrica C.reb.credit.num.8.
quem ſequitur Salic. ibidem numero 3. & 4.
9 quod † legans omnia debita ſua perinde ha-
betur ac ſi legaſſet omnia credita ſua, quia
dicitur legaſſe, & intellexiſſe debita ſua ac-
quiſitiue, (alias legatum non ſuſtineretur,
Surd.conſilio 305. nume.19.) id eſt, iura ſua
contra quoſcũque debitores, ſequitur Gome.
in Rubr.ff.ſi cer.pet.nu.8.& Bologni. num.7.
dicentes iſtos duos modos legandi æquipara-
10 ri,& † iura exigendi debitores dici legata, cũ
igitur codicillans dixerit(credita, & reſidua)
dicitur intellexiſſe de iuribus exigendi capi
talia, & liuellos vigore capitalium in annos
ſingulos creditori ſoluendos,vt declarat Pere
grin decif.71.num.6.& 7.iuncta deci. ante-
cedente, quæ eſt 70.quæ ambo fuerunt ſcrip-
tæ in vno & eodem facto,vbi dicit in puncto,
reſidua appellari liuellos,qui in annos ſoluũ-
tur,vti quædam annuæ præſtationes, ſeu an-
nui reditus vigore pecuniarum maioris quã-
titatis diſpoſitarum, vt puta ſuper Zechis la-
nuæ, Lugduni, & Venetiarum, quod eſt di-
cendum etiam de pecunijs implicatis, ſeu in-
ueſtitis, vel aſſecuratis ſuper fundo, ex qui-
bus penſiones annuæ, affictus, vel reſidua ſol
uuntur, quorum reſpectu Domini dictarum
pecuniarum capitalium dicuntur creditores,
& qui illas receperunt,debitores eſſe dicũtur,
citat textum in l.creditorum, & l.ſeq.ff.verb.
ſign.quæ quidem deciſiones Peregr. apprime
reſoluunt præſentem controuerſiam,& confir
11 mantur ex eo,quod † cenſus eſt quoddam ius
conſtitutum in actione reali,non perſonali,vt
poſt Didac.tradit Eugen.conſ.100. nu.23.&
40.ita credita fundata ſuper prædijs,vt in ca-
ſu iſto,Idem dicitur de iure Decimarum,nam
dicitur quid ſtabile Caballi.millelo.921.

Quarto non ambigitur ſub nomine credi-
torum contineri ea credita, quæ actione reali
12 debentur, & conſequenter † creditorem dici
qui actionem contra rem poteſt exercere,nam
13 videmus † Dominum rei venire ſub nomine
creditoris, vt poſt Decium tradit Magon. de-
cif.Flor.79. nu.1.dicens ita fuiſſe iudicatum,
14 ita etiam videmus † emptorem, & venditorẽ
reſpectiue dici creditorem, & debitorem l. ſi
cui exempto ff.verb.ſign.& tradit Alc. de Ne
no.conſ.77.nu.8.ſeq. Aſini. contraria tollen-
do de execut. fol.156.cap.54. nu.7. vſque ad
fin. conferunt late tradita per Bertaz. de In-
ſtrum.clauſ.74. Gloſ.10. Idem de actione ex
empto,vel locato firmat Bologn.Rub.ff.ſi cer.
15 peta.num.11. † & creditorem cui datur actio
in rem, verum dici creditorem probat diffuſe
Niger.in l.1.nu n.91. ff. ſi cert. pet. Mandel.
conſi. 585. Aſini.de execut. fol.160. cap.62.
Gomez.inſtitu. de actio.in princ. num. 69.&
ego deduxi conſi. 43. numero 24. addo nunc
Alciat.quem ſequitur Theſaur. decif. 235. in
fine.

Quinto aduertatur,quòd codicillans libe-
rando credita a nexu fideicommiſſi, neceſſa-
rio,intellexit de proprietate, ſeu etiam de ca-
pitalibus liuellorum, ob quæ reſidua annua
ſoluuntur,alias fuiſſet quodãmodo ſuperflua
liberatio illa, ſi fuiſſet reſtricta ad credita an-
nua perſonalia,& ideo videmus, quod ſi lege-
tur alicui vſusfructus rei,cum hoc quòd illam
poſt mortem ſuam alteri reſtituat, dicitur le-
16 gaſſe proprietatem, † quia vſusfructus vſu,&
tempore conſumitur,& per mortem finitur ip
ſo iure,nec opus eſt aliquo miniſterio vſufru-
17 ctuarij nec illius hæredum, vnde cum † vſu-
fructuarius grauetur onere fideicommiſſi, vel
reſtituendi rem,ex qua reditus annui percipiũ
tur,dicitur ſibi fuiſſe legata proprietas, ita pro
bat Roma.ſingu.563.ita etiam dicitur, quòd
teſtator legando vſumfructum dicitur legare
proprietatem, quando adiecit onus de non
alienando, vt poſt Roma. Ferrat. Barba.Du-
rand.Sadolet. & alios tradit Ceph.conſ.153.
18 num. 88. † idem dicitur de aliquo alio onere
iniuncto vltra vſumfructum, vt per illud ar-
guatur relictum proprietatis, Pre. de interpre.
vlt.volun.fol.410.num. 25.Manti.de coniec.
vlt.volun.lib.9.tit.5.nu.8.Cremenſ.ſing. 28.
Eugen.conſi.25.nu.39.dicens onus reſtituen
di arguere relictum proprietatis, & hoc con-
ferunt dicta per Bald.conſi.357.column.2.in
r. non igitur poteſt alter probabiliter dici ex
tali liberatione tam ampla, & triplicatis clau
ſulis vniuerſalibus roborata ſola credita tran
ſeuntia, quæ in dies exacta dictim conſumun
tur,fuiſſe comprehenſa, ſed ipſamet capitalia
pecuniarum iuraque realia in prælegato illo
contineri, ad quæ liberatio a fideicommiſſo
propriè debet applicari iuxta præallegata.

Sexto prælegauit teſtatrix credita, & reſi-
19 dua, ex illa † dictione, &, inducitur copula-
tio diuerſorum iuribus notis, conſiderauit er-
go diſponens credita ſtabilia, & credita mo-
bilia in annos ſingulos ſolui debita, quæ di-
cuntur reſidua, vt dixi ex Peregri. deciſ. 70.
20 & 71. † & legatum in vno non extenditur
ad alterum, vnde ſi legetur cenſus ſuper Do-
mo non venit directum Dominium, quod eſt
debitum, ſeu creditum ſtabile principale,
Guido Papa deciſ. 264. Brun. a Sole,quæſti.
5.numero 25.27.28.ita ſi legetur Emphyteu
ſis, dominium directum in legato non conti-
netur, Iaſ. in l.ſeruum filij, in fine principij,
ff.lega. 1. Pret.de vltim.volunt. fol.389. nu-
mero trigeſimo quarto, legando modo cre-
dita, & liuellos dubio procul etiam iura
realia

Digitized by Google

realia directa ſtabilia legare voluiſſe fatendũ
eſt, & præcipuè concurrentibus ſupra, & in-
fra dicendis.

Septimo facit, quod ipſa Codicillans di-
cendo credita, & reſidua in quacunque quan
titate exiſtentia eſt, ac ſi dixiſſet, credita cum
ſuis reſiduis, ſeu credita, & ſua reſidua, pro
ut tali uſu loquendi vſa eſt, quatenus loquen-
do de capitali 300. ducatorum dempto a pręe
legato liberationis, ſubiunxit [vna cum om-
nibus ſuis reſiduis in quacunque quantitate
21 exiſtentibus] † & vna pars teſtamenti, vel vl-
timæ diſpoſitionis, aliam partem declarat, ma
xime quando agitur de intelligentia alicuius
verbi dubij, in alia parte apertius, & explici-
tè declarati, Pariſ. conſi. 87. nu. 46. in 2. Surd.
conſi. 455. num. 8. 9. & 468. nu. 8. & conſilio
375. nu. 28. 29. 30. cum alijs paſſim adductis
per Docto. Si igitur debet intelligi illa oratio
ac ſi dixiſſet [credita, & ſua reſidua] neceſſe
eſt vt intellexerit de capitalibus pecuniarum,
quæ dicunt credita reddentia annua reſidua,
ſeu annuos liuellos.

Octauo ſupponitur in facto, Dominam Co
dicillantem nulla alia credita habuiſſe, niſi il-
la obligata actione reali, ne igitur dicatur ip-
ſam diſponentem voluiſſe per tam ampliſſima
verba facere legatum illuſorium, & inane,
quia legans credita ſi credita nõ habuerit, inu
tile, & vanum erit legatum, l. ſi ſic, §. 1. tibi
22 Barto. ff. leg. 1. † defectus enim in ſubſtantia
rei legatæ, quæ non eſt in rerum natura, red-
dit legatum deriſorium. l. ſi domus in ſi. prin.
ff. leg. 1. Alex. conſi. 14. n. 12. in 2. Crau. conſ.
295. nu. 5. cum alijs congeſtis per Pret. de vlt.
volun. ſol. 136. n. 87. 88. & ſeq. dicendum igi-
tur eſt de huiuſmodi creditis realibus ſenſiſſe,
23 † nam diſpoſitio, quæ non poteſt verificari ni
ſi in certa re, ſeu in certo genere rerum, facit
venire illam rem, vel illas res in illa diſpoſitio
ne, etiam ſi alias regulariter non veniret, vel
venirent, ne alias inutilis reddatur diſpoſitio
illa, Petr. Gerard. ſing. 35. alia adducit Surd.
conſi. 74. nu. 82. & 83. dixi ego latius conſ. 12.
num. 7. & ſeq. Alibi ſcriptum reliquit præt. de
vltim. volun. ſol. 388. n. 10. quod vbi viget am
biguitas rerum legatarum, declaratur quando
de illorum corpore conſtat, vel non, in hæredi
tate teſtatoris.

Nono in exceptione, ſeu deductione e præ
legato liberationis, ita dixit codicillans [ex-
24 cepto tamẽ illo capitali &c.] † exceptio nam-
que firmat indefinitam ac vniuerſalem regu-
lam in alijs caſibus, & capitalibus non excep-
tis l. generaliter, §. vxori ff. vſufruct. legat. l.
quæſitum, §. denique ff. fund. inſtruct. Mand.
conſi. 205. num. 13. Hinc dicitur quod qui de
vno patitur, de alio videtur denegare. l. & ſi
25 fine, §. ſed quod Papin. ff. minor. † & vnius
excluſio dicitur aliorum incluſio, & è contra. l.
cum prætor. ff. iudi. Magon. deciſ. Lucan. 81.
26 dixi conſi. 27. n. 30. Hinc etiã dicitur, † quod
ſi ex pluribus legatis factis, vnum caſſatur, cę-
tera dicuntur confirmata Caſtr. conſ. 291. in
fin. in 1. Pret. de vlt. volunt. ſol. 448 num. 37.
27 † ita & legans maiorem quantitatem in vna
ſcriptura poſtea legans minorem in alia a prio
ri dicitur recedere, l. libertis quos ff. alim. leg.
idem Pret. vbi ſupra ſol. 447. numero 21. 22.
his ſic ſtantibus ſequitur dicendum codicil-
lantem omnia alia capitalia ab onere fideicõ-
miſſi liberaſſe, & in verbo (Credita) ſenſiſſe
28 de capitalibus pecuniarum, vt dixi, † nam ex
qualitate exceptionis optime declaratur de
quibus rebus, & de quo genere regula loqui-
tur l. nam quod liquide ff. pæn. legat. & poſt
Alexand. & alios declarat Rimin. iun. conſi.
528. nume. 32. conſerunt tradita per Deci. in
cap. Cum dilecta num. 14. verſi. Et ad hoc fa-
cit, quod not. Alexan. extr. de confir. vtil. vel
Inutil. non inquam eſt neceſſe, ad hoc vt ex-
ceptio dicatur eſſe de regula, vt exceptio con-
cipiatur per eadem explicita verba, & ſub eo-
demmet ſono, & cortice verborum, quibus
vſus eſt diſponens in conceptione ſeu diſpoſi-
29 tione regulæ, ſed ſufficit vt † exceptio virtua-
liter, & contentiue, ac per oculum intelle-
ctus, proueniat a regula ſub eius generalita-
te, & in regula ipſa contineatur verbi gratia,
ſi quis legat fundum excepto ædificio, iuxta
l. ſi fundum la 1. §. ſi fundum. ff. lega. 1. ita ſi
quis inſtituat aliquem hæredem in ſemiſſe,
exceptis domibus ſuis. l. Caius. in princi. ff.
leg. 2. & declarat Pret. vltim. volunt. ſol. 447.
num. 16. non igitur abſonum eſt dicere, lego
omnia credita excepto capitali 300. aureo-
rum, quia capitale illud exceptum virtualiter,
& contentiuè comprehendebatur in legato
creditorum in regula delictorum.

Comprobatur concluſio ex eo, quod Regu-
la eſt directa ad diminutionem illiuſmet fidei
commiſſi, ad cuius augmentum fuit concepta
exceptio, vt ex verbis explicitis ipſius codicil
li videre eſt.

Addatur inſuper, quod ſi ex aduerſo dica-
tur, exceptionem capitalis 300. ducatorũ non
contineri in regula creditorum, attentione
30 talis exceptio ſuperflua † reddatur, dicendũ
eſt ipſam codicillantem virtualem regulam in
cæteris capitalibus conſtituiſſe, & in regula
creditorum voluiſſe comprehendere capitalia
ſeu credita realia, vt poſt Lapp. Alexand. &
alios pulchre docet Deci. in ca. Cum dilecta.
nu. 14. verſi. Et iſta concluſio ſane intelligitur
de confirmat. vti. vel inuti. Dida. Couarru. li.
2. var. reſol. c. 5. nu. 7. 8.

Inſuper ad cõprobationem prędictorũ ad-
uertatur, in propoſito iſtius exceptionis, nem
pe ꝙ illa verba de regula anterius deſcripta
quod non dixit ipſa Codicillans excepto capi
tali, ſed dixit [excepto tamen illo capitali]
31 † illa dictio, tamen, eſt aduerſatiua ſuperiori-
bus, l. cum hic ſtatus §. diuortium, ff. donat.
int. vir. Bini. conſi. 79. numero 7. & ſtat limi-
tatiue l. pro hærede §. ſi quid tamẽ ff. acq. hæ
red. in l. 1. num. mihi 62. ff. acqui. poſſeſſ. &
32 conſequenter † dicitur inducere exceptionem
a regula quæ præcedit, vt docet Bertr. conſi.
225. numero 3. in 3. alias eſt conſilium 224.
cod. vol. Socin. iun. conſilio 22. uumero 8. 9.
in 4. Et natura aduerſatiuæ eſt aduerſari
his quæ ſunt eiuſdem generis, & qualitatis
non diuerſæ, quia aduerſando facto antedi-
cto inducit repetitionem qualitatum præce-
dentium, Iaſ. in l. 1. in principio numero 12.
13. ff. ne quis eum qui in ius, Peregr. conſilio
4. numero 4. 18. 19. 23. & ſequentibus Silua.
in repetitione l. rem alienam numero 89. ff.
pignor. actio. & poſt Bald. tradit Rube. in l.
Gallus, §. quidam recte, numero 143. ff. libe.
& poſthum. non igitur poteſt negari hanc ex-
ceptionem non eſſe de regula antea confirma
ta.

Tandem dixit [excepto tamen illo] ver-
33 bum [illo] ſtat † demonſtratiuè, & relatiuè
denotans quandam identitatem, ſeu perſo-
nalitatem, Roland. alios addens conſilio 59.
numero 27. in 3. Surd. deciſ. 125. numero 1.
34 Peregr. conſilio 4. num. 5. in 2. † Relatio au-
tem fit ad ea, de quibus antea geſtum eſt, Iaſ.
in l. Aquiliana in principio ff. tranſ. Magon.
deciſ. Lucan. 9. numero 34. & ideo dixit Man
del. conſi. 328. numero 25. quòd dictio [illo]
& ſimilis dictio relatiua eſt eius naturæ, vt re-
ferat præciſè perſonas, & res antea expreſſas,
concordat Primi. conſilio 113. numero 47. di
35 cens, † dictionem (ille) referre ſubſtantiuum
præcedens ac ſi illud foret expreſſum, & ad
oculum demonſtrabile, admitti ergo debet,
vt talis exceptio ſit de regula anteceden-
te. &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Verbum permitto idem importat quod remitto.

2 Succedens ex verbis permiſſiuis non dicitur habere titulum a defuncto, ſed a lege.

3 Permiſſio aliqua vera non cauſat diſpoſitionem.

4 Verbo concedo, exponitur, id eſt, patior te facere.

5 Verbum concedo importat quandam donationem, ſeu remiſſionem.

6 Verbum concedo eſt facultatis, non neceſſitatis.

7 Verbum poſſe aliud eſt quam neceſſe.

8 Verbum poſſit importat ſolum arbitrium etiam in legibus, reſcriptis, & contractibus, non neceſſitatem, & præcipue quando eſt poſitum affirmatiue.

9 Geminatio, & triplicatio verborum reſonantium in arbitrium inducunt indubitatam libertatem faciendi vel non faciendi.

10 Verba importantia arbitrium cenſentur a teſtatore prolata per modum conſilij, quod non inducit obligationem.

11 Ea quæ voluntario committuntur iuris neceſſitati non ſubmittuntur.

12 Liberum arbitrium non regulatur a iure.

13 Neceſſitas, & voluntas non ſe compatiuntur.

14 Habens bona teſtatoris beneficio, & liberalitate vltimi poſſeſſoris tenetur illius debita perſoluere.

15 Potentia in vanum cedit, quæ non reducitur ad actum.

16 Poteſtas non ſufficit in vnoquoque actu abſque concurſu voluntatis.

17 Proximiores agnati ſuccedunt, quando quis poteſt eligere aliquem alium, & non elegit.

18 Succeſſor priuare potens alium ſucceſſione, & non priuans dicitur illam dare.

19 Succeſſor iuſſus vnum eligere, & illum legitimare poteſt adhuc plures ad hunc effectum eligere, vt legitimentur.

20 Numerus pluralis in vno verificari non poteſt.

21 Habens facultatem eligendi plures, non poteſt vnum tantum eligere.

22 Facultas eligendi durat vſque ad mortem, & eſt variabilis, & reuocabilis.

23 Electus ille dicitur, qui fuit hæres inſtitutus.

24 Adimere qui poteſt, & non adimit, cenſetur dare.

25 Legitimatio non eſt vera legitimatio ſed diſpenſatio, quando legitimatus natus eſt ex muliere, cum qua matrimonium non poterat eſſe tempore natiuitatis.

26 Legitimatio vera eſt totius ſtatus hominis integra reſtitutio.

27 Diſpenſatio dicitur, & non legitimatio quando fit cum aliqua limitatione.

28 Diſpenſatio eſt odioſa, & vltra caſus expreſſos in ipſa diſpenſatione non extenditur.

29 Legitimatio poteſt ſtare ſine potentia ſuccedendi.

30 Facultas ſuccedendi eſt quid ſeparatum a legitimatione.

Legi-

31 Legitimatio non flectit oculos retro.

32 Vaſellus ſuccedens ſimul in feudo, & hæreditate tenetur indiſtincte ſoluere æs alienum vaſalli.

33 Succeſſor in feudo tenetur ad debita vaſalli vltimo loco defuncti, contracta ratione feudi, etiã ſi non ſit illius hæres.

34 Hæres ſuccedens vaſallo tenetur ad debita ipſius vaſalli.

35 Hæres, & legitimatus habet intentionem fundatam in teſtamento, & inſtrumento legitimationis, & qui vult illa impugnare, tenetur probare impugnationem.

36 Legitimatio fuit facta ex cauſa legitima, in defectum legitimæ ſobolis, & de ordine teſtatoris aui paterni, adeo quod vlterius non eſt inueſtigandum.

37 Legitimatus ſiue ſit naturalis, ſiue ſpurius de hoc non eſt inueſtigandum.

38 Nullitas legitimationis ab illis ſolis poteſt allegari, in quorum fauorem eſſet nulla, & non ab alijs.

39 Legitimatio ſemel approbata de cætero impugnari non poteſt.

40 Legitimatio non dicitur facta contra voluntatem teſtatoris creantis fideicommiſſum, nec in aliquorum vocatorum præiudicium, quando in defectum lineæ fuerunt vocati baſtardi.

41 Legitimationes tales tota die admittuntur in Senatu Veneto, non obſtante ordine ſuperius allegato.

42 Legitimatus ad fideicommiſſum iuſſu teſtatoris perinde eſt ac ſi teſtator feciſſet eum legitimare ad ipſius fideicommiſſi ſucceſſionem.

43 Electus cenſetur vocatus a teſtatore ad fideicommiſſum, quando electio eſt facta ex ordine teſtatoris eligendi per hæredem.

44 Agnatio, & familia conſeruatur ita per legitimatos, ſicuti per legitimè natos, cum legitimatus alijs agnatis ſuccedat.

45 Legitimatus per reſcriptum nedum agnaſcitur patri, ſed etiã agnatis, & illis omnibus ſuccedit.

46 Legitimatus admittitur ex interdicto Quorum bonorum.

47 Legitimatus reputatur legitimus ne dum a natiuitate, ſed etiam a conceptione ſua.

48 Legitimato debetur legitima.

49 Legitimatus grauatus ad deferendum nomen, & inſignia familiæ cenſetur vocatus ad ſucceſſionem illius, a quo grauatur.

50 Conditio deferendi nomen, & arma ipſius teſtatoris inducit perpetuum, & generale fideicommiſſum.

51 Priuatio præſupponit habitum.

52 Qui vult conſequens, vult etiam neceſſarium antecedens, maxime in teſtamentis.

53 Voluntas inducit fideicommiſſum, licet figura, & ſonus verborum illud non inducat.

54 Hæres omittendo, vel committendo, quando priuatur, ex dicta priuatione inducitur fideicommiſſum.

55 Grauamen reſtitutionis fideicommiſſi inducitur quando quis priuatur commodo relicti non parendo teſtatori circa onus iniunctum deferendi arma, vel cognomen ipſius teſtatoris.

56 Eligere ille dicitur, qui grauat electum de reſtituendo.

57 Actus quilibet attribuitur ordinanti, non exequenti.

58 Qui per alium facit per ſe facere videtur.

59 Omnia noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impartimur.

60 Primordialia potiſſimum ſunt in conſideratione, non ſecundaria, vel conſecutiua.

61 Actus qui ſequitur præſumitur factus ſecundum cauſam præcedentem, & ab ea determinatur, ob quam geritur.

62 Declaratio actus retrotrahitur.

63 Electus ab hærede dicitur capere a teſtatore non ab ipſo hærede fideicommiſſario.

64 Fideicommiſſarius ſuccedens ex fideicommiſſo dicitur ſuccedere ipſi inſtitutori, non autem grauato, ſeu vltimo poſſeſſori.

65 Electus hoc in caſu dicitur capere a teſtatore non ab eligente.

66 Gabella ſi debetur ex inſtrumentis, de ſolo inſtrumento teſtamenti, non autem de inſtrumento electionis debetur.

67 Electus non tenetur ſtare colono eligentis, nec illius tranſactioni, vel alijs conuentionibus.

68 Electus grauari non poteſt in aliquo ab eligente.

69 Electus exhæredari non poteſt ex cauſa ingratitudinis ab ipſo eligente.

70 Hæres electionem faciens nomine teſtatoris, dicitur fuiſſe in hoc nudus miniſter.

71 Verba a teſtatore prolata debent intelligi, ſecundum ſubiectam materiam, & ſecundum qualitatem perſonæ erga quam proferuntur.

72 Verba interpretari, et regulari debent ſecundum rationem actus, de quo agitur, & ex quo teſtator diſponens fuit motus.

73 Verba debent intelligi eo reſpectu, quo fuerunt prolata, & ad illum ſolum reſpectum, & cauſam reſtringuntur.

74 Verba ſemper declarationẽ recipiũt ex adiuncto.

75 Arbitrium, & pura electio in caſu noſtro fuit cõmiſſa a teſtatore diſponente.

76 Verba mixta in dubio ſolum boni viri arbitrium important.

77 Electio, vel declaratio in arbitrium hæredis grauati, vel primi fideicommiſſarij conferri poteſt.

78 Arbitrium commiſſum a teſtatore in perſonã hæredis intelligitur cum effectu.

79 Facultas & arbitrium intelligitur reſpectu perſonæ neceſſitas autem reſpectu ſubſtantiæ electionis.

80 *Neceſſitas non habet meritum, ſed mera voluntas.*

81 *Facultas neceſſaria electionis non eſt propria liberalitatis beneficium.*

82 *Electus non diceretur ſuccedere in bonis ſibi deſtinatis a teſtatore per fideicomiſſum, ſi teneretur perſoluere debita eligentis grauati.*

83 *Electus non tenetur ad aliquid inæſtimabile grauamen, veluti delationis armorum, vel cognominis, ac cætera id genus ab eligente prouenientia.*

84 *Eligens tenetur præſtare gratis tale miniſteriũ ſuum in eligendo.*

85 *Lex in odium eligere nolentis feciſſet electionẽ ſui effecto, & legitimationem procuraſſet.*

86 *Electione non facta commiſſa a teſtatore, recurritur ad arbitrium boni viri, id eſt, ad iudicem ordinarium.*

87 *Prior in voce eſt prior in ſenſu.*

88 *Proximiores teſtatoris cenſentur vocati, quando hæres grauatus non eligit.*

89 *Dictio alternatiua (ouero) importat ordinem, vt primo nominati præferantur alijs.*

90 *Eligens ex conceſſione, & cõmiſſione teſtatoris, tenetur in electione ſequi voluntatem tacitam, vel præſumptam ipſius teſtatoris.*

91 *Electio in illo ſolo baſtardo ſuperſtite de familia conſummari potuit.*

92 *Diſtributio relicti debet fieri inter decem virgines ſolis, ſi tam ſi aliæ non extent.*

93 *Electio vadit ad arbitrium boni viri, ſeu ad iudicem quando fuit omiſſa, non autem omnes proximiores admittuntur.*

94 *Voluntas teſtatoris conſummari debet in baſtardo, quia ex qualitate perſonarum dignoſcitur an menti teſtatoris fuerit ſatisfactum.*

95 *In electione omiſſa facienda ab hærede grauato, non omnes de familia vel agnatione indiſtincte admittuntur, ſed illi tantum erga quos teſtator parem habuit affectionem.*

96 *Succedere illi ſoli poſſunt, inter quos cadebat electio, non alij.*

97 *Vnitas bonorum indicta a teſtatore in certas perſonas excludit alios non comprehenſos.*

98 *Sermo pluralis neceſſario debet verificari in pluribus.*

99 *Sermo pluralis non admittit concurſum in perſonis eligendis, ſed ordinem ſucceſſionum, ita quod ſi vnus electus legitimatus ſine ſobole decederet vel alius redderetur incapax, eligatur, & legitimetur alter & ſic ſucceſſiue.*

100 *Pluralitas reſoluitur in ſingularitates, ne alius poſſit reſultare abſurditas, vel veniatur contra mentem diſponentis.*

101 *Facultatem habens eligendi plures poteſt vnum tantum eligere.*

102 *Grauatus reſtituere libertis, quibus placuerit poteſt vnum præferre.*

103 *Electio cõmiſſa hæredi inter plures perſonas de pluribus perſonis in numero plurali poteſt fieri in vnica perſona.*

104 *Ratio in electione vnius militat, quæ in electione plurium.*

105 *Electione ſemel facta conſumitur ius eligendi, & ex electione ius irreuocabile dicitur acquiſitum.*

106 *Electio ſi fuit cõmiſſa ſimpliciter in vltima voluntate, eligens non poteſt variare, ſecus ſi in contractu.*

107 *Eligens nomine proprio poteſt variare, ſecus ſi nomine alieno.*

108 *Electio facta virtute teſtamenti non dicitur facta nomine proprio, ſed nomine teſtatoris, qui illam ordinauit.*

109 *Succedendi ius, eſt quid diuerſum, & ſeparatum a legitimatione ideo non poteſt limitare legitimationem, nec illam ponere in diuerſa ſpecie.*

110 *Facultas ſuccedendi limitata procedit in legitimatione collatiua non autem reſtitutiua.*

111 *Alteratio modica eligentis non eſt curanda, cum non receſſerit a mente teſtatoris.*

112 *Reſtitutio plena Natalium facta a valente ſic legitimare dicitur vera legitimatio, non autem diſpenſatio reputatur.*

113 *Conſideratio matrimonij non requiritur ad inducendam veram legitimationem.*

114 *Reſtitutus plene natalibus ſuccedit legitimari facienti licet explicite non fuerit legitimatus ad ſic ſuccedendum, tanto magis cum teneretur legitimatus deferre cognomen, & arma eligentis ſub pœna priuationis.*

115 *Teſtator vocans ad ſucceſſionem ſui fideicõmiſſi baſtardum legitimum, ſi eligatur non agitur de alicuius præiudicio.*

116 *Succeſſor in fideicommiſſo non tenetur ad æs alienum vltimo defuncti.*

ARGVMENTVM.

An vocatio baſtardorum legitimatorum de familia teſtatoris vocandorum de ipſa familia, cum onere etiam deferendi arma, in cuius arbitrium erat collata electio, verificetur in vno tantum, & electus dicatur capere hæreditatem ab ipſo eligente, vel a fideicõmittente, ita vt teneatur ad æs alienum eligentis vlt. defuncti.

An eligens nomine fideicõmittentis poſſit variare electionem, & deciditur negatiue.

CON-

CONSILIVM CXCI.

Actiones meæ a Domino.

DE anno 1543. Dominus Ioannes Iacobus Beroldus Burſius nobilis Veronenſis in ſuo teſtamento ſtrictiſſimum creauit fideicõmiſſum inter ſuns deſcendẽtes maſculos in infinitum legitimos tamen,& naturales, Qua quidem linea totaliter deficiente diſpoſuit per hæc formalia verba vernacula lingua conſcripta, nempe, *Eccetto quando che al tutto mancaſſe la ſua linea legitima maſculina de ſuoi deſcendenti, nel qual caſo permette, & concede che l'vltimo ſuo deſcendente maſchio poſſi far legitimar de baſtardi deſcendenti, ouero d'altri ſuoi conſanguinei, Mentre ſi chiamino de Borſi & non altrimente & non lo facendo, che ſyno priui de ſuoi beni &c.*

Deficit Teſtator ſuperſtitibus ex eo Ioanne Baptiſta, Ioſeph, Ioãne Franciſco, & Burſio fratribus eiuſque filijs reſpectiue.

Ex Ioanne Baptiſta orti fuere Carolus, Iulius Cæſar, ac Ioannes Iacobus fratres legitimi, & naturales, & Ioſeph filius naturalis.

Ex quibus filijs Ioan. Baptiſtæ prædeceſſerunt Iulius Cæſar, & Ioannes Iacobus ſine deſcendentibus, ſuperſtitibus Carolo, & Ioſeph naturali.

Qui Carolus deſperans de ſobole ſua procreanda, de anno 1607. Sub die 18. Aprilis curauit legitimari D. Ioſeph fratrem ſuum vt ſupra, non tamen indiſtincte ad omnia abſolute, ſed modificatiue. Ad honores, & ad ſucceſſionem bonorum aliorum agnatorum, exceptis bonis ipſiuſmet Domini Caroli, in quib. non poſſit aliquid pia tendere, niſi prout ipſi Domino Carolo videbitur, & placuerit.

Quem quidem D. Ioſeph legitimatum vt ſupra, ex poſt hæredem ſuum vniuerſalem inſtituit præfatus D. Carolus.

Quibus ſic ſtantibus, contigit D. Carolum vltimo defunctum graue æs alienum conflaſſe, illiusque creditores vrgere aduerſus D. Ioſeph illius hæredem.

Quæritur, an ipſe D. Ioſeph ſic legitimatus & hæres inſtitutus vt ſupra debita Domini Caroli ſoluere teneatur, nec ne. Et conſequenter dicatur recognoſcere ſucceſſionem a Domino Carolo vltimo defuncto bonorum poſſeſſore, An vero a Domino Ioanne Iacobo ſeniore, qui dedit cauſam legitimationi.

Creditores prænarrati aſſerunt D. Ioſeph habere bona a Domino Carolo, & ideo teneti ſoluere æs alienum dicti Caroli, fortaſſe freti ex infraſcriptis, Et

Primo. Quia Dominus Ioannes Iacobus non arctauit Dominum Carolum ad legitimandum Ioſeph, ſed illi arbitrium ac liberam facultatem legitimandi dediſſe creditur, ex quo vſus eſt verbis merum arbitrium, non autem neceſſitatem importãtibus, quo fit vt ſucceſſio debeat per legitimatum recognoſci ex mero beneficio Domini Caroli, non autem ex ordinatione primi teſtatoris, qui circa hoc non dicitur diſpoſuiſſe, ſed conſilium, ac ſimplicem facultatem dediſſe per modum admonendi, nõ autem per viam iuſſus vel præcepti.

Ponderandum inquam primo loco eſt verbum illud (*Permette*) nam idem eſt dicere, per-
1 mitto, † quod, remitto. textus clarus in l. Imperatores. ff. pact. Illudque dicitur permitti, quod non prohibetur. Gloſ. 4. in l. ſi qui. C. Epiſc. audi. Hinc dixit Bald. in l. ſi emancipati, num. 15. C. collatio. Quod aliud eſt permittere, in quo ſola cauſa efficiens apparet, Aliud eſt diſponere, in quo apparet ſufficiens cauſa formalis & materialis, & ideo ſuccedentem
2 † ex verbis permiſſiuis non dici habere titulũ a defuncto, ſed a lege. Idem probat. Alex. cõ
3 ſil. 44. In fin. in 5. & permiſſionem † aliquam veram diſpoſitionem non cauſare, tradit Iaſ. in rubtica. ff. lib. & poſth. nu 18. & conſil. 202. col. 7. verſic. 6. bene facit in 2. Ioan. de Garon. in Auth. ex teſtamento, num. mihi 9. 10. C. ſecund. nupt.

Secundo loco dixit teſtator (*& concede*)
4 quod quidem verbũ, † concedo, exponitur, id eſt, patior te facere, ſecundum Alex. in l. cum
5 quid. num. 14. ff. ſi cert. pet. & importat † quandam donationem, ſeu remiſsionem, l. vxori. §. fin. vbi Gloſ. & Bart. ff. leg. 3. late Menoc. de Arbitr. Iudic. caſu 88. num. 31. Eſt enim ver-
6 bum † facultatis non neceſſitatis, c. 1. de ætat. & qualit. in 6. vbi Archid. Gemin. & Franc. in primo not. & probat text. in l. omnium. C. vectigal. vbi Gloſ. 1.

Subdit deinde tertio loco Teſtator (*che poſſi
7 far legitimar*) Aliud inquam eſt poſſe, † aliud neceſſe, l. non quidquid, vbi Bald. ff. iudic. &
8 quod verbum (*poſſu*) † ſolum arbitrium, nullamque neceſsitatem importet etiam in legibus, reſcriptis, & contractibus probat diffuſe Surd. conſil. 98. colum. 1. Aldou. conſil. 20. numero 119. & præcipue quando eſt poſitum affirmatiue, vt in caſu iſto. Natta. conſil. 504. numero 4. Et ita ſatis conſtat ex ſermone teſtatoris non induci neceſſitatem, ſed ſolam facultatem, tanto magis ex ipſa verborum inculcatione in arbitrium reſonantia, ex quorum gemi-
9 natione, † & triplicatione indubitatam libertatem faciendi, vel non faciendi arguit Corn. conſil. 202. col. 2. in fin. & col. 3. in 4. Roland. conſ. 59. num. 32. in 1. alios addit Surd. conſ.

380.

Digitized by Google

10 380.nu. 42. Quo fit vt talia verba † cenſean-
tur a teſtatore prolata per modum conſilij, qđ
non inducit obligationem, l. cum pater. §. mã-
do. ff. leg. 2. Pich. in l. Titia. §. Titia cum nube-
ret. num. 8. ff. leg. 2. Mantic. de Coniect. vltim.
volunt. lib. 8. tit. 1. num. 22. Ita etiam dici ſo-
11 let, quod ea † quæ voluntarie committuntur.
Iuris neceſsitati non ſubmittuntur. l. ſæpe au-
diui. ff. offic. Præſid. Surd. conſil. 405. nu. 29.
12 & conſ. 462. nu. 7. Et liberum † arbitrium nõ
regulatur a Iure, Honde. conſil. 91. nu. 2. in 2.
13 Quia neceſſitas, † & voluntas non ſe compa-
tiuntur, l. quam Tuberonis. in fi. principii vbi
Gloſ. verſic. Ex neceſſitate. ff. pecul. Vnde ex
14 his conſequitur, D. Ioſeph habuiſſe † bona te
ſtatoris beneficio, ac liberalitate D. Caroli vl
timi poſſeſſoris, & merito illius debita teneri
perſoluere. l. cum a matre. C. rei vend. cum la-
te congeſtis per Ioſ. Ludou. concluſ. 16.

Secũdo principaliter poſſent adducere ipſi
creditores, quod etſi teſtator iuſſiſſet vltimo
deſcendenti, vt eligeret vnum naturalem legi
timandum, attamen potuiſſet non eligere, Et
15 in vanum cedit potentia, † quæ non reduci-
tur ad actum c. Paſtoralis. §. quoniã vbi Dec.
in 2. not. de reſcript. & in vno quoque actu nõ
16 ſufficit poteſtas † abſque concurſu volũtatis,
c. Cũ ſuper. vbi Dec. de offic. deleg. quo in ca
17 ſu omnes proximiores † aguato ſucceſsiſſent.
l. vnum ex familia. §. rogo. ff. leg. 2. vbi Peral-
ta. nu. 14. 15. l. cum pater. §. hæreditatem. & §.
rogo. ff. eod. tit. l. Labeo. §. Pacuuius. ff. ſtat. li.
Crot. conſil. 48. numero 13. in 1. & poſt Ioan.
Andr. tradit Alex. conſil. 22. nu. 3. in fin. in 3.
Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 4. nu.
14. Molin. de Primog. lib. 2. cap. 4. nu. 41. Pa-
dil. in d. l. vnum ex familia in princ. num. 7. 8.
Modo ſi omittendo electionem, & legitima-
tionem Domini Ioſeph, potuit illum priuare
18 † ſucceſsione, & ſi nõ priuauerit, dicitur illam
dediſſe.

Tertio erat in facultate Domini Caroli plu
res eligere, maxime cum Teſtator vſus fuerit
plurali ſermone ibi (*poſsi far legitimar de baſtar
di deſcendenti*) & tamen vnum elegit ad ſolũ
commodum Domini Ioſeph, Quia vtcunque
19 etiam fuiſſet † iuſſus vnum eligere, & illum le
gitimare, adhuc plures ad hunc effectum eli-
gere poterat, vt legitimarentur, l. vnum ex fa-
milia. §. ſi duos. ff. leg. 2. vbi Bart. ait hoc eſſe
admirandum, ſequuntur ibi Imol. Caſtr. &
Padil. nu. 4. Molin. de Primog. lib. 2. capit. 4.
num. 45: Gomez. tom. 1. Variar. reſol. cap. 12.
num. 48. & in l. 40. Tauri. num. 48. Cum igi-
tur ſolum Ioſeph elegerit, non videtur, poſſe
negari, vt beneficium hæreditatis non reco-
gnoſcat a Domino Carolo, & non ab altero.

Quarto conſidero, quod dicente Teſtatore
(*poſſe far legitimar de' baſtardi, &c.*) in ſermone
20 plurali † in vno non potuit verificari. l. 1. ff.
optio. leg. C. pluralis. de regul. iur. in 6. Vue-
ſemb. conſil. 95. in fin. Quocirca in puncto di-
21 citur quod habens † facultatem eligendi plu-
res, non poterit vnum tantum eligere. Bart. in
d. l. 1. ff. opt. leg. Bald. in l. 1. num. 31. C. ſacroſ.
Eccleſ. Alex. in l. Gallus. §. quod ſi is. nume. 2.
vbi Iaſ. num. 12. ff. lib. & poſthum. Dec. conſil.
471. nu. 9. Padil. in d. l. vnum ex familia. §. ſi
duos, num. 6. ff. leg. 2. Quo fit vt aut ellectio,
& legitimatio eſt nullius ponderis, aut ſaltem
dicitur totaliter dependere a ſolo facto Domi
ni Caroli.

Quinto. Quando etiam electio, & legiti-
matio inde ſequuta ſubſiſtitiſſet ab initio, ad
huc potuiſſet D. Carolus variare, & reuocare
illam electionem, & reddere legitimationem
Domini Ioſeph nullius vtilitatis, cum talis fa
22 cultas † eligendi duret vſque ad mortem, & ſit
variabilis, ac reuocabilis. l. ſeruos. ff. manu-
miſ. teſta. Peralta in d. l. vnum ex fam. in prin.
num. 6. & ibi late Padil. num. 11. 12. vbi pluri
mos congerit concordantes. Cum igitur D.
Carolus illam non reuocauerit, ſed potius ite-
rato confirmauerit inſtituendo ipſum Domi-
num Ioſeph hæredem, cum ille dicatur electus
23 † qui fuit hæres inſtitutus, Padil. in d. l. vnum
§. ſi duos, nu. 8. Vtique fatendum videtur bo-
na proueniſſe ab vltimo poſſeſſore, non a pri-
24 mo teſtatore. Nam qui poteſt adimere, † &
non adimit, cenſetur dare. l. 1. §. ſciendum, vbi
Bal. ff. leg. 2. pulchre in terminis Surd. conſil.
29. num. 18.

Sexto. Poſſent fortaſſe adducere creditores,
25 legitimationem † Domini Ioſeph non eſſe ve
ram legitimationem, ſed diſpẽſationem, quia
fuit natus ex muliere, cum qua tempore eius
natiuitatis non poterat contrahi matrimoniũ
per illius patrem, vt poſt Bal. Caſtr. & alios ad
uertit Dec. conſ. 288. num. 6. Neuizan. conſil.
99. num. 13. Mandel. conſi. 7. num. 5. Roland.
conſil. 89. num. 49. in 1. Odd. conſil. 16. num.
12. verſic. 2. quia. Surd. conſil. 337. nu. 37. &
conſil. 552. num. 27.

Ex alio etiam dicitur diſpenſatio, quia ap-
paret D. Ioſeph non fuiſſe legitimatum ad om
26 nia, ſed ad aliqua, legitimatio † autem vera,
eſt totius ſtatus hominis integra reſtitutio,
Silua. conſil. 45. num. 18. in fin. & nume. 45.
alios adducit Odd. conſil. 1. num. 38. Surd. cõ
ſil. 37. num. 9. & num. 38. late probantes illam
27 dici diſpenſationem, † non legitimationem,
quando fit cum aliqua limitatione, idem repe
tit ibidem, num. 40. Vnde cum fuerit dictum
in actu legitimandi, vt Dominus Ioſeph non
poſsit ſuccedere Domino Carolo, niſi pro vt
eidem Domino Carolo videbitur, dicitur di-
ſpenſa-

ſpenſatio non autem legitimatio. At diſpen-
28 ſatio † eſt odioſa,& vltra caſus expreſſos in ip
ſa diſpenſatione non extenditur Gloſ. in c.2.
de fil.presbyter.in 6.Odd.d.conſil. 1.nu. 33.
Surd.d.conſil.337.num.40. Cum igitur fue-
rit hæres inſtitutus a Domino Carolo,cui legi
timatio Ioſeph non præiudicauit,non videtur
poſſe negari,quin ab eo hæreditatem non re-
cognoſcat.

Septimo. Aduertatur, quod data validita-
te veræ legitimationis,adhuc dici poſſet Do-
minum Ioſeph hæreditatem integram habuiſ
ſe ex ſolo facto opera,& liberalitate D. Caroli
vltimi poſſeſſoris bonorum,quia licet D.Ioan
nes Baptiſta conceſſerit D.Carolo facultatem
legitimandi Dominum Ioſeph,ſeu legitiman
di baſtardos,attamen illos nõ vocauit ad ſuc
ceſſionem bonorum,nec grauauit vltimum de
ſcendentem legitimum & naturalem ad reſti-
tuendam hæreditatem vel bona fideicommiſ
ſo ſuppoſita,ipſis legitimando,vel legitiman-
dis,ſed vt dixi,ſimpliciter concedit, vt poſſint
legitimari. Sed ex legitimatione non infertur
ad fideicommiſſi antiqui vocationem,vel inſti
29 tutionem,cum legitimatio † poſsit ſtare ſine
potentia ſuccedendi,Bart.in l.is poteſt, nu.4.
ff.acq.hæred.Ruin.conſil.75.num.10.in 3.a-
lios addit Tiraquel. in l.ſi vnquam verſic. Do
natione largitus,nu.317.C.reuoc.donat. So-
cin.iun.conſil.93.num.41.in 3.vbi ait facul-
30 tatem † ſuccedendi eſſe quid ſeparatum a le-
gitimatione, & hanc concluſionem latiſſime
exornat Surd.conſil.337.num.51. & ſequ. &
poſt Alciat.Decian.Rimin.iun.& alios firmat
Burſat.conſil.355.num.23. Quinimo fortius
dico quod legitimatus etiam explicite ad fi-
deicommiſſa intelligitur legitimatus ad fi-
deicommiſſa futura,non autem ad præterita,
31 quia legitimatio † non flectit oculos retro ita
Bald.conſ.16 nu.3.in 4.& declarat Cephal.
conſil.111.num.23.& 37.Burſ.conſi.390.nu.
55.verſ.quinto.Cacher.68. num. 55. & ideo
non poteſt dici comprehenſus in ſucceſſione
antiqui fideicommiſſi.

Octauo. Poſſet adduci dictum Schrad. de
Feud.part.7.c.7.num.33.dicentis ſuccedentẽ
32 Vaſſallo † ſimul in Feudo,& hæreditate indi-
ſtincte teneri ſoluere æs alienum Vaſſalli, &
dixit Mandel.conſil.290.num.16. & conſilio
33 337.nu.1.& ſeq.quod ſucceſſor † in feudo te-
netur ad debita Vaſalli vltimo loco defuncti
contracta ratione feudi, etiam ſi non ſit illius
hæres,concordat Intrigl.de Feud.conſil. 1. q.
51.num.125.& ſeq. Brun.conſ. 104 Capici.
34 deciſ.192.column.1.Idem de hærede † ſucce
dente Vaſallo tradit Vulte. de feud.cap.9.nu
mero 115.Ita igitur in caſu iſto dato quod D.
Ioſeph fideicommiſſarius ſuccedere dicatur.
Domino Carolo vigore fideicommiſſi,cum ẽt
ſit illius hæres,æs alienum per eum contractũ
ſoluere tenetur.

Diligentius tamen perpenſo negotio iſto
iuſtiſſimam arbitror renitentiam Domini Io-
ſeph,quidquid tentare audeât creditores Do-
mini Caroli, ſi quidem Dominus Ioſeph fuit
legitimatus vigore ordinationis Domini Ioã.
Iacobi primi teſtatoris, qui fideicommiſſum
creauit ad commodum eius deſcendentium,
ad quod fuit vocatus D.Ioſeph miniſterio ele
ctionis factæ per D. Carolum vltimum deſcẽ-
dentem teſtatoris legitimum, & legitimatio-
nis inde ſubſecutæ.Qui quidem D. Ioſeph ha
bet ſuam intentionem fundatam in inſtrumẽ-
35 tis teſtamenti † præfati Domini Ioannis Ia-
cobi,& legitimationis,adeo quod tentantes il
la impugnare grauantur onere probandi im-
pugnationem ita Abb.& ceteri,ibi in c.In pre
ſentia.de probat.Gozad. conſil. 48.num. 11.
Barzi.deciſ.Bonon.91.num.21. Raud. deciſ.
Piſan.43.num.3.Paſſer. conſil.72.nume.25.
Decia.conſil.19.nu.25.in 1.diffuſe Surd. con
ſil.1.num.24.& conſil.303.num.5. & conſil.
36 552.col. 1. Fuitque facta † ex cauſa legitima
in defectum legitimæ ſobolis, & de ordine te-
ſtatoris aui paterni, adeo quod vlterius nõ eſt
inueſtigandum,vt poſt Alexan. & alios tradit
Deciſ.conſil.307.nu.12.dicens id etiam pro-
37 cedere ſiue legitimatus† fuerit naturalis,ſiue
ſpurius,ſequitur alios addendo Surd. d. conſ.
38 1.num.105.Et nullitas †legitimationis ab il
lis ſolis poteſt allegari in quorum fauorem eſ-
ſet nulla,& non ab aliis,idem Surd. conſil. 1.
num.88.& conſil.416.num.27.Semel tamen
39 approbata † de cetero impugnari nequit. c.
Quod ſemel.de reg.iur.in 6.Bec.conſil.6.nu.
18.Et licet fuerit facta a Comite Palatino Ce
ſareo in perſonam, & locum ſubiectis Domi-
nio Veneto, attamẽ adhuc ſubſiſtit, maxime
cum non fuerit contra ſed iuxta voluntatem,
& ordinem expreſſum teſtatoris. Edictum in-
quam Sereniſſimæ Reipublicæ editum ſub die
30. Iulij de anno 1567.quo cauetur, quod in
conditionibus,& in diſpoſitionibus fideicom
miſſarijs loquentibus de filijs legitimis & na-
turalibus,non veniant naturales,aut ſpurij le-
gitimati per reſcriptum,cum iſti dicantur ve-
nire contra teſtantium voluntatem,&c.debet
intelligi vt in fideicommiſſis non legitimen-
tur baſtardi in præiudicium legitimorum de-
ſcendentium, vel vocatorum ad fideicommiſ-
ſa ad ipſorum fideicommiſſorum euerſionem,
ſecus ſi in defectum legitimæ lineæ vocatæ
ad fideicommiſſum baſtardi legitimentur, &
ad fideicommiſſi prorogationem,& conſerua-
40 tionem,nam hoc in caſu legitimatio † non di
citur facta contra voluntatem teſtatoris cre-n

tis

tis fideicommiſſum,nec in aliquorum vocato
rum præiudiciũ ita in indiuiduo iſtum ordinẽ
Venetum declarat Decian.conſil.3.nu.107.
41 & 108.in 1.ſubdens tales legitimationes† to
ta die admitti, & obſeruari in ſtatu Veneto,
idem in puncto indiuiduo talis ordinis decla-
rat Menoc.conſil. 266.num. 75. Idem docuit
Peregr.de fideic. art.23.num.23.& latius con
ſil.84.num.28.in 1.& ad Decian.loco mox ci
tato, ſe remittit Mantic.de coniect.vlt. volũt.
lib. 11.tit. 10.num.46. qui omnes ſcripſerunt
ſuper iſto ordine, ſeu vt dicunt,Parte, de qua
etiam tractat poſt illos nouiſſime Lup. de ille-
gitim.Commentar.3.§.1.nu.6.& Comment.
3.§.3.num.3.& num.24.

Secundo Dominus Ioſeph legitimatus di-
citur vocatus ad fideicommiſſum Dom.Ioan.
Baptiſtæ,qui curam præcipuam habuit, vt fi-
deicommiſſum per eum erectum perpetuetur
etiam in legitimatos, in ſubſidium legitimo-
42 rum,ex quo enim mandauit legitimari,† per-
inde eſt ac ſi ipſe teſtator fecisset cum legiti-
mare ad ipſius fideicommiſſi ſucceſſionem, vt
colligitur ex late deductis per Surd.conſ.375.
num.6.7.8.22.23.& 26. & dixit Crot. conſil.
11.num. 24.quod facta electione eligendo ex
3 ordine teſtatoris per hæredem,electum† illi-
co cenſeri vocatum a teſtatore ad fideicom-
miſſum,ſolem. firmauit Bero. conſil.23.num.
44 29.in 2.Quia certum eſt agnationem, † & fa-
miliam ita conſeruari per legitimatos, ſicuti
per legitimatione natos,cum legitimatus alijs
agnatis ſuccedat, Bart. & Bald.in l. commu-
nium.C.natur.lib.& poſt Ioan. Andr. Angel.
Tiraquel. & alios id pro certo tuetur Becius,
conſil.135.numero 32.Beret.conſil.118. nu-
45 mero 55. Quia legitimatus † per reſcriptum
nedum agnaſcitur patri,ſed etiam agnatis, &
illis omnibus ſuccedit Dec.Soc.iun.Ruin.A-
lex.Gozad. & alij quos refert, & ſequitur Ro-
land.conſil.67.num.25.in 3.addo Tiraq. in l.
ſi vnquam,verſi. Suſceperit liberos, num. 83.
C.reuoc.don.Mazzol. conſ.117.n.24. Beret.
conſ.118.num.54.Purp.conſil.49. numer. 6.
Surd.conſil.571.nume.7. 8. ſubdens ibidem
46 poſt alios plures,huiuſmodi legitimatũ † ad-
mitti ex interdicto Quorum bonorum, nihil
que differre a legitimis, & præteritum poſſe
rumpere teſtamentum,& dicere illud nullum
47 ac inofficioſum, ex quo legitimatus † reputa-
tur legitimus nedum a natiuitate,ſed etiam a
conceptione ſua,idem Surd. 75.nume.7. & d.
conſil.571.nu.7. & 373.num. 11. dicens etiã
48 tali legitimato † deberi legitimam.

Et vere in propoſito noſtro negari non po-
teſt enixa voluntas teſtatoris, quin legitima-
tum Ioſeph ad conſeruationem fideicommiſſi
49 vocauerit,ex quo illum ſic legitimatum† gra-
uauit ad deferendum nomen, & inſignia fami
liæ de Borſis,id inquam eſt potiſſimum argu-
mentum vocationis ad ſucceſſionem. Guliel.
Bened.in c.Rain.in verſic.In eodem teſtamen
to,num.174.extr.teſtam. Meno. conſil. 158.
nu.43.Mantic.de coniect.vlt.volunt.li. 8. tit.
10.num.4.Molin. de primogen.lib.2.capit.4.
num.42.Surd.conſ.375.nu.17.18.& 27. La-
te Didac.Roderic. Aluarad.de coniect.ment.
diſſa.lib.2.cap.1.§. 1.num.22.& ſequ. vbi ait
50 ex conditione † deferendi nomen & arma ip-
ſius teſtatoris, perpetuũ, & graduale fuiſſe in-
ductum fideicommiſſum per ipſum grauantẽ,
& tradit Molin. Ieſuit. de Maiorat.tract. 2.di
ſput.590.num.7.Theſaur.deciſ.270.num.10.
verſic. Item & inducitur Mantic. de coniect.
vlt.vol.lib.6.tit.15.nu.15.

Quinimo fortius tollitur omne dubium ex
quo priuauit omnibus bonis ipſius teſtatoris
legitimatum, cognomen de Borſijs non aſſu-
mentem, & deferentem, quo fit in neceſſariã
conſequentiam, vt illum ſic legitimatum ad
ſua bona fideicommiſſo obnoxia vocauerit,
51 cum priuatio † præſuponat habitum,l.decẽ,
ff.verbor.oblig. & ideo dixit Bald. in l. licet.
in 3.opp.C.locat.quod carentiæ ſunt haben-
tium,Cacher.deciſ.95.num. 12. Surd. conſil.
52 305.num.64.& in teſtamentis qui vult † con
ſequens, vult etiam neceſſarium antecedens,
taliter quod habetur pro expreſſo,Ruin.conſ.
114.nu.4.5.in 2. & poſt Dec.Manti. & alios,
tradit Honded.conſil.57.num.3.& 29.& 30.
53 in 2.Nam ex voluntate † inducitur fideicom
miſſum, licet figura & ſonus verborum illud
non inducat,Pich.in l.Titia. §.Titia cum nu-
beret.num.12.ff.leg.2. Mantic. de coniectur.
vlt.volunt.lib.8.tit.1.nu.18.25. & 27. Surd.
conſil.375.nu.23.& ſequ.late Pret. de vltim.
vol.ſol.294.num.7. & 10. verſic. octauo. vbi
teſtator ex aliquo,dicens quod quando ex ali
54 quo committendo,vel omittendo heres † pri-
uatur,inducitur ex priuatione illa fideicõmiſ-
ſum,dicens hanc eſſe communem ſentẽtiam,
& in puncto poſt Caſtr. & alios aduertit Di-
dac.Aluar.d.§.1.num. 23. dicens induci gra-
55 uamen † reſtitutionis fideicommiſſi quando
quis priuatur commodo relicti non parendo
teſtatori circa onus iniunctum deferendi ar-
ma vel cognomẽ ipſius teſtatoris,& dixit Bal.
in l.vnum ex famil.§.ſed ſi fundum. ff. de leg.
56 2.quod ille dicitur eligere † qui grauat electũ
de reſtituendo,ſequitur eum ibidem Peralta,
col.1. Vnde cum teſtator grauauerit legitima
tum ad reſtituendum priuando eum non defe
rentem cognomen de Borſijs,dicitur illum ele
giſſe,& vocaſſe ad fideicommiſſum.

Tertio. Conſidero Dominum Ioſeph reco-
gnoſcere bona, & hæreditatem a teſtatore or-
dinante

dinante legitimationem, non a D. Carolo vltimo bonorum poſſeſſore qui curauit illum le
57 gitimari. Nam quilibet actus † attribuitur ordinanti, non autem exequenti. l. item eorum.
§. Si decuriones. ff. quod cuiuſque vniuerſ. l. ſi hæres teſtamento. ff. actio. empt. late Tiraq. de leg. cōnub. Glo. 8. num. 184. & 194. Crau. conſil. 144. num. 3. Surd. conſi. 301. num. 38. & de
58 ciſ. 292. num. 7. Hinc fit, vt qui per alium † facit per ſe facere videatur. l. 1. §. deieciſſe. ff. ui.
59 & vi armat. cũ concord. & omnia † noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram imparti mur c. Qui per aliũ, de reg. iur. in 6. l. ſi certus ſit percuſſor. ff. ad Syllania. Ita etiam habemus quod a primordio tituli poſterior forma-
60 tur euentus, cum primordialia † potiſſimum ſint in conſideratione, non ſecundaria, vel con ſecutiua. l. nam origo. ff. quod vi aut clam. l. cl[illegible] n poſſidere. ff. acq. poſſ. Peralt. in d. l. vnum ex familia, §. Sed ſi fundum, numero 12. Et a-
61 ctus † qui ſequitur, præſumitur, factus ſecundum cauſam præcedentem, & ab ea determinatur, ob quam geritur, l. Seio amico. vbi Bartol. ff. annu. legat. Rim. iun. conſil. 774. num.
62 45. & 46. Alibi dicitur declarationem † actus retrotrahi, Peralta, in d. l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia. nu. 9. & 11. Ex quibus ſequitur, quod electio perſonæ legitimandæ, & legitimatio ipſa tribuens ſucceſſionem bonorum Domino Ioſeph, debet adſcribi ipſi teſtatori, non autem Domino Carolo grauato ad eligẽdum, & ad curandam legitimationem. Quo
63 circa ipſe Ioſeph electus † a Carolo dicitur capere a Teſtatore, non a Carolo. l. vnum ex familia. §. 1. vbi Bart. & alij. ff. leg. 2. l. item eorũ. §. ſi decuriones. ff. quod cuius vniu. Abb. conſil. 65. in fin. in 2. Pich. conſil. 101. num. 40. late Menoch. alio addens conſil. 158. nume. 50. pulchre Rim. iun. conſ. 693. num. 27. Gomez. lib. 1. var. reſol. cap. 12. nu. 48. & in l. 40. Tauri. nu. 48. Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 4. numero 5.

Hinc in propoſito dicitur, quod fideicom-
64 miſſarius † ſuccedens ex fideicommiſſo dicitur ſuccedere ipſi inſtitutori, non autem grauato ſeu vltimo poſſeſſori, ita poſt Caſtr. declarat Crau. conſil. 144. colum. 1. Menoch. conſi. 158. num. 50. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 6. Molin. Ieſuit. de Maiorat. tract. 2. diſput. 592. num. 3. late Rim. iun. conſil. 250. numero 18. 19. 20.

Idque cõprobatur ex eo, quod hæredi cui fuit data facultas eligendi vnum hæredem ad ſucceſſionem Teſtatoris in aliorum legitimorum deſcendentium defectum, non potuiſſet eligere proprium filium ſpurium, ipſius Teſtatoris docti hanc facultatem, cum electus dicatur capere a Teſtatore, & ab ipſo Teſtatore electum fuiſſe, Teſtator autem non poſsit proprium filium ſpurium hæredem vniuerſalem inſtituere, adeo quod vana eſſet & inanis talis electio, poſſet tamen hæres tali in caſu ſuũ
65 & filium eligere, quia vt dixi electus † hoc in caſu dicitur capere a teſtatore non ab eligente, ita Bart. in l. fin. num. 7. ff. his qui, vt indig. Caſtr. in l. ſi is qui ex bonis, n. 5. ff. vulg. quos ſequuntur multi relati, ac ſequuti, per Molin. de Primog. lib. 2. c. 4. num. 8. & 9. Molin. Ieſuit. d. diſput. 592. num. 4. Padil. in l. vnum ex famil. §. ſi de Falcidia, nu. 1. 2. ff. leg. 2. Peralt. in d. l. vnum ex famil. in princip. num. 27. 28.

66 Ita pariter ſi gabella † deberetur, ex inſtrumentis, de ſolo Inſtrumento Teſtamenti non autem de Inſtrumento electionis deberetur. Padil. in d. l. vnum in principio, num. 16. Gomez. in l. 40. Tauri. num. 49. verſic. Item etiam ſubinfertur.

67 Nec electus † tenetur ſtare colono eligentis, nec illius tranſactioni, vel alijs conuentionibus. Idem Padil. in d. §. ſi de Falcidia, num. 12. & 20.

68 Nec in aliquo ipſe electus † poteſt ab eligẽte grauari, Peralta in d. §. ſed ſi fundum, nu. 9. 28. 29. Molin. d. c. 4. nu. 17. Didac. Roderic. de coniect. ment. defun. lib. 2. cap. 2. num. 22.
69 23. Sicuti nec poſſet † exhæredari ex cauſa ingratitudinis ab ipſo eligente, Peralta in d. §. ſi de Falcidia, num. 6. Ex quibus etiam manifeſte concludendum eſt Dominum Ioſeph ſuccedere ipſi Teſtatori non autem eligenti, ſeu Domino Carolo vltimo poſſeſſori bonorum,
70 qui cum fecerit electionem † nomine Teſtatoris, dicitur fuiſſe ĩ hoc nudus miniſter Crot. conſil. 11. num. 33. in 1. & conſequenter ad illius æris alieni ſolutionem nullatenus teneri.

Reliquum modo eſt, vt contraria tollantur quæ tamen nil admodum nocent.

Ad Primum namque vbi dicitur, verba a teſtatore prolata non inducere neceſsitatem, ſed arbitrium ac meram facultatem.

71 Reſpondetur, quod verba † a Teſtatore prolata debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam, & ſecundum qualitatem perſonæ erga quam proferuntur, l. Proculus, ff. vſufr. l. plenum. §. Equitij, ff. vſu. & habit. Imo debent
72 † interpretari, ac regulari verba ſecundum rationem actus, de quo agitur, & ex qua teſtator diſponens fuit motus, l. cum pater. §. donationis, ff. leg. 2. & docet Rota deciſ. 599. nume. 3. part. 1. in nouiſſimis. Honde. conſil. 4. nu. 35. 36. in 2. ſubdens verba debere ſeruire intentioni diſponentis, non autem verbis intentio,
73 ſic etiam debent † intelligi eo reſpectu quo fuerunt prolata, & ad illum ſolum reſpectum & cauſam reſtringuntur, idem Honded. conſ. 69. num. 11. in 2. & conſ. 91. nu. 31. eod. volu.

At

At intentio Teſtatoris fuit directa ad manutē
tionem fideicommiſſi,& agnationis medio fu
turæ legitimationis baſtardi in defectum eius
deſcendentiæ legitimæ,vt ſatis ſupra probaui
mus.Merito igitur non poſſunt verba illa in-
terpretari vt liberam voluntatem,& abſolutū
arbitrium volendi vel nolendi futurum hære-
dem,vel ſucceſſorem importent,ſed arbitrium
boni viri, ac iuridicam, & laudabilem electio
nem vltimi grauati circa futuram legitimatio
nem baſtardi per eum omnino faciendam, ſi
quidem vltra verba illa, *permette, & concede, che poſsi &c.* Subdit teſtator, *mentre ſi chiamino de Borſi, & non lo facendo, che ſyno priui de ſuoi beni*, neceſſariam vocationem certæ perſonæ
de incertis denotantia, certificandam tamen
per electionem faciendam a Domino Carolo.
Quo circa dicēdum eſt verba illa prima in pri
mo aſpectu reſonantia in liberum arbitrium,
regulari,& reſtringi ex verbis ſubſequētibus
neceſſari*u*m electionem, præambulamque le-
gitimationem, & conſequenter legitimandi
vocationem ad fideicommiſſum importantia,
74 verba † enim ſemper declarationem recipiūt
ex adiuncto.l.his verbis,in princ.ff.leg.3.l.ſed
etſi adijci*a*tur.ff.pro Socin. Surd. conſil. 315.
num.26.& conſil.48.num. 25.& conſil. 135.
num.104.Et ideo in terminis noſtris cautetur
in puncto,quod etſi aliquando Teſtator diſpo
nens protulerit verba ſimplicem, liberam vo-
luntatem denotantia,ſi tamen ex poſt alia ver
ba ſubiunxerit vel appoſuerit priorum reſtri-
ctiua ac ſolum arbitrium boni viri ſignifican-
75 tia,ſolum arbitrium, † & puram electionem
hæredi fuiſſe commiſſam a Teſtatore diſponē-
te,dicendum eſt,ita Abb. in c. Quintauallis,
num.32.de iureiur.quem ſequitur.Socin.in l.
vtrum ita.§.cum quidam,nu.11. ff.reb.dub.
Bertr.conſil.158.num.20.vol.3. Rota diuerſ.
deciſ.640.num.22.part.1.optime Surd.conſi.
380.num.80.vbi ſubdit, num. 39. poſt Alex.
76 conſil.58.num. 11.in tertio talia verba † mix
ta in dubio ſolum boni arbitrium denotare,
& hoc late ibidē proſequitur,& exornat Surd.
nu 40.& ſeq.omnino videndus.

Quod quidem arbitrium non verſatur cir-
ca ſubſtantiam ſucceſsionis,ſeu diſpoſitionis,
(quia ſaperet diſpoſitionem captatoriam) ſed
ſolam qualitatem ſeu acceſſorium,nempe cir-
ca ſolam perſonæ legitimādæ electionem,quæ
77 electio,† vel declaratio in arbitrium hæredis
grauati vel primi fideicommiſſarij conferri po
teſt, ita diſtinguitur in textu claro,in l.vtrum.
§.cum quidam,in fin.ff.reb.dub.vbi Doct. &
declarat Pariſ.conſil.38.per totum, in 3. Go-
mez.lib.1.variar.reſolut.cap.12. numer. 48.
& in l.40. Tauri.numer 48.& diffuſe aduertit
Surd.conſil.275.num.8.& conſil.380.per di-
ſcurſum,idem docet poſt multos Peregr.de fi-
deicommiſ.artic.33.num.57.Bero.conſil.23.
num.39.in 2.Menoch.conſil.401.nume.58.
Pret. de interpret. vltim.volunt.fol. 16.num.
4.5.& ſequ.& omnium latius Ioan.de Caſtil.
lib.2.quotidian.quæſt.cap.6.per totum,maxi
me num.51.& nu.53.addo Molin. de Primo-
gen.lib.2.cap.4.num.3.& Molin.Ieſuit.d.di-
ſputat.592.num.2.& confert diſtinctio Bal.
in l.ſi quis Sempronium,nu.2.ff.hæred.inſtit.
vbi Imol.num.2.

Ex quo quidem arbitrio boni viri commiſ
ſo per teſtatorem hæredi,conſequitur alia cō-
cluſio,quod Dominus Carolus tenebatur om
nino eligere legitimandum,& illius legitima-
tionem cum effectu curare,adeo quod benefi-
cium ſucceſſionis competens legitimato non
deriuat a D.Carolo, ſed a Teſtatore, vt mox
referam in declinatione ſecundi obiecti.

Ad ſecundum ergo reſpondetur, imo Do-
minum Carolum debuiſſe neceſſario eligere
78 legitimandū,quia arbitrium † cōmiſſum a te
ſtatore in perſonam hæredis,intelligitur cum
effectu,vt firmat Bald.in l.ſi quis Semproniū,
num.2.vbi Imol.num.2.ff.hæred. Inſtit. Hon
de.conſil.57.num.27.in 2.& in terminis no-
ſtris id probat textus.in l.vnū ex fam. in prin.
ibi(hæres eligere debet) ff.leg. 2.& in §. ſi de
Falcidia,eiuſdem legis ibi(non enim facultas
neceſſariæ electionis) & infra ibi(omnino red
dere debuit) ex quo textu.Bald.ibi colligit fa
79 cultatem,† & arbitrium intelligi reſpectu per
ſonæ,neceſsitatem autem reſpectu ſubſtātiæ
electionis, ſiue reſpectu ipſius actus eligendi,
adeo quod neceſſario debet fieri electio,volū-
tarie autem poteſt vnus alteri per electionem
præferri,& hanc eſſe veram intelligentiam tex
tus tradit,Peralta ibi in expoſitione illius ver-
bi(facultas) idem probat text. in l.vtrum, §.
cum quidam,in fin.ibi (an poſt neceſsitatem
dandi ſolius diſtribuendi liberum arbitrium
conceditur,) ff.de reb.dub. fecit ergo quod fa
cere tenebatur, ſed ex tali ſua neceſſaria ele-
ctione non ſequitur electum ab ipſo eligente
recognoſcere ſucceſſionem, vt dixi ſupra, ſed
beneficio teſtatoris.Quo fit vt in recompenſa
tionem talis electionis neceſſariç non tenetur
electus ipſius eligentis debita perſoluere,quia
80 neceſſitas † non habet meritum,ſed mera vo-
luntas,l.ſi ſeruo fideicommiſſaria,ff. hæred.in
ſtit.Rimin.iun.conſil.569.num.70.& vere id
colligitur ex textu in d. §. ſi de Falcidia, ibi
81 (non enim facultas † neceſſariæ electionis,
propriæ liberalitatis beneficiū eſt, quid enim
quod de ſuo videtur reliquiſſe, qui quod reli-
quit omnino reddere debuit,) Iſta inquam sūt
præciſa verba textus & vbi eſt caſus legis,non
eſt vlterius inueſtigandum.

Et

Digitized by Google

Et licet negari non poſsit, quod eligens v-
num eligendum alteri præferendo non dica-
tur electum beneficare, & in illum liberalita-
tem exercere, attamen id reſtringitur ad ſolũ
actum electionis, & reſpectu ſolius miniſterij
eligentis in facienda electione ipſa, & non vl-
tra, non autem quod debeat ſuſtinere graua-
mina in hæreditate ſibi emanata ab originali
beneficio teſtatoris, quod ſolum in caſu iſto
82 debet attendi, quia electus † nõ diceretur ſuc
cedere in bonis ſibi deſtinatis a Teſtatore p
fideicommiſſum, ſi illa bona, per ſolutionem
debitorum contractorum per grauatum eligẽ-
tem diminuta, recipere cogeretur, contra vo-
luntatem primi diſponentis, qui voluit, vt ele-
ctus ad integra bona admitteretur, & ita latè
& ſingulariter probat Molin. de Primog. libr.
2.cap.4.nu. 10. vſque 22. concludens fortius
83 iſtum electum † nec quidem teneri ad ali-
quod inæſtimabile grauamen, veluti delatio-
nis armorum, vel cognominis ac cætera id ge-
nus ab eligente proueniens, quidquid tenta-
uerit in tali grauamine inæſtimabilis ſuſtine-
re Peralta in d.l. vnum ex familia.§. ſi fundũ,
nu.15.ff.leg. 2. quem etiam reprobat Molin.
Ieſuit. alterius Molinæ ſententiam comprobã
do totaliter in ſuo tractatu de Maioratu, diſpu
84 tat. 592. nume. 5. ſubdens eligentem † teneri
præſtare gratis tale miniſterium ſuum in eli-
gendo, vt etiam prius alter Molina explicite
probauit, d.cap.4.nume.21. qui ſunt omnino
videndi in iſta ſubtili indagatione.

Reſpondetur Secundo. Quod quando etiã
Dominus Carolus non elegiſſet Dominũ Io-
ſeph curando illum legitimari, attamen lex
85 † ipſa electionem feciſſet, & ex ſui officio ſo-
lius Domini Ioſeph legitimationem procuraſ
ſet, iuxta trad. per Bero. conſil. 23. numero 33.
in additione, in 2. dicens quod non facta ele-
86 ctione † commiſſa per Teſtatorem recurritur
ad arbitrium boni viri, id eſt, ad Iudicem ordi
narium, idem repetit ibi, num. 39. non autem
omnium in eodem gradu proximiorum ſucceſ
ſionem poſtergata Teſtatoris ordinatione de
facili exequenda admiſiſſet, Nam Teſtator vo
luit, vt in defectum lineæ legitimæ deſcenden
tium ſuorum legitimarentur baſtardi deſcen-
dentes, aut aliorum ſuorum conſanguineorũ.
Adeo quod vocauit prius illegitimos deſcen-
dentes inter quos ſolus Dominus Ioſeph repe
ritur, non igitur debuiſſent per ſaltum alij re-
motiores in eius excluſionem admitti, Sanè
inquam in fideicommiſſis ſi adſunt plures gra
dus, Teſtator cenſetur voluiſſe admitti prio-
res in ordine litteræ nominatos, quia prior
87 † in voce eſt prior in ſẽſu l. generaliter.§. quis
ergo.ff. fideicõmiſ. lib...l.2.§. deſertur.ff. bon.
poſſ. ſecun. tab. Pret. de vlti. volunt. fol. 145.
num. 23. & ſeq. Hinc in propoſito dixit Surd.
conſ. 375. nu. 23. verſ. Tertium quoque, hære
de grauato non eligente, non cenſeri vocatos
omnes, ex quibus debebat fieri electio, ſed il-
los tantum, erga quos Teſtator habuit æqua-
lem affectionem, & in tali materia ſolos pro-
88 ximiores † teſtatori poſſe admitti, tradit Pa-
dil. in l. cum quidam, num. 4. & ſeq. & num. 9.
& ſeq. ff. leg. 2.

Et illa alternatiua poſita inter nomen de-
ſcendentium, & conſanguineorum, ibi *ouero*,
89 † importat ordinem, vt primo nominati præfe
rantur aliis, Ruin. conſil. 63. num. 4. & conſil.
30. num. 7. in 3. latiſſime. Ioan. de Caſtil. lib.
2. Quotidian. quæſt. cap. 26. nume. 32. & ſeq.
& num. 45. 47. & 48. dicens quod tunc alter-
natiua eſt ordinis, non autem electionis, quã-
do qualitas perſonarum poſita in ſecunda par
te alternatiuæ eſt diuerſa a nominatis in pri-
90 ma parte. Et eligens † ex conceſſione, vel com
miſſione Teſtatoris, tenetur in electione ſequi
voluntatem tacitam, vel præſumptam ipſius
Teſtatoris, late idem Ioan. de Caſtil. d. c. 26.
num. 85. vbi alios adducit Ruin. conſil. 28. nu.
8. 9. in 2. Pariſ. conſil. 75. nu. 55. in 2. Decian.
conſ. 7. nume. 115. in 1. Et ſecuti fideicom-
miſſum fuit inter legitimos deſcendentes erea
tum ad ipſoſmet ſolos deſcendentes reſtrictũ,
ita eodem ordine ac eadem reſtrictione debet
perſeuerare in legitimandos, adeo quod con-
ſanguineorum illegitimi in ſubſidium tãtum
vocati eliguntur, nempe in defectum illegiti-
morum deſcendentium.

Addatur, nullum alium baſtardum ſuper-
extitiſſe de deſcendentibus, vel cõſanguineis
ipſius Teſtatoris niſi ſolum Dominũ Ioſeph,
adeo quod in illo ſolo potuit conſummari ele
91 ctio † ex Bald. in l. 1. ff. leg. 12. vbi ait quod ſi
Teſtator iuſſerit mille aureos diſtribui in vi-
ginti Virgines maritandas de ſua parentela,
ſi tantum decem reperiantur in illas ſolas de-
92 bet fieri diſtributio, † ſequitur ibidem Ang.
quos refert, & ſequitur Padil. in d.l. vnum ex
familia.§. ſi duos, num. 6. ff. leg. 2. Et quando
agitur de electione incertæ perſonæ de certis
tunc electione omiſſa per debentem elige-
93 re, electio † vadit at arbitrium boni viri, ſeu
ad Iudicem, non autem omnes proximiores
admittuutur, l. continuus.§. cum ita. ff. verbo.
obligat. Beron. d. conſ. 23. num. 32. 33. 34. &
39. in 2. Ioan. de Caſtil. lib. 2. quotid. quæſt. c.
6. num. 49. & 50.

Præterea diſpoſitio Teſtatoris debet verifi
cari in baſtardos legitimandos antequam ad
vlteriores, ac remotiores a familia Borſa, vel
Berolda, deuoluat ſucceſſio, & ideo debet in
94 hoc conſummari voluntas † Teſtatoris, quia ex
qualitate perſonarum dignoſcitur, an menti
Teſta-

Teſtatoris fuerit ſatisfactum, Bart.in d.l.vnū. §.ſi duos, in 3. not.vbi Padil. nu.8.& ſemper
95 in caſum omiſſæ electionis † faciendæ per grauatum, non omnes de familia vel agnatione indiſtinctè admittuntur, ſed illi tantum etgā quos Teſtator parem habuit affectionem, ita Surd.conſ.375.nu. 23. verſic. Tertio quoque modo, id eſt, de deſcendentibus,& conſanguineis nominatis per Teſtatorem, nēpe tranſuerſalibus ipſius Teſtatoris. Nam ſi diceretur Teſtatorem intellexiſſe de baſtardis conſanguineorum, non tranſuerſalium, ſed de alijs remotioribus, ſequeretur abſurdum quod voluiſſet proponere illegitimos legitimis, & ideo debet intelligi eius diſpoſitio, vt ſenſerit de conſanguineis a communi ſtipite cum Teſtatore deſcendentibus, non de conſanguineis ab antiquioribus parentibus promanantibus, idem repetit Surd.ibidem, nu.30.verſ. Cū ergo non elegerit non omnes, ſubdens illos ſolos poſſe
96 ſuccedere † inter quos cadebat electio, non alios, concordat Crauet.conſ.180.nu.3.

Reſpondetur tertio, tūc admitti proximiores, quando conſtat Teſtatorem intellexiſſe, vt bona ſua diuiderentur in plures, ſecus ſi ex coniectura aliqua conſtet voluiſſe bona ſua vnita conſeruari in vnam perſonam, vel lineā, vt in caſu iſto, in quo voluit legitimandum teneri deferre cognomen familię de Borſis, nam
97 ex tali onere vnitatem † bonorum conſeruandam in certas perſonas fuiſſe indictam a Teſtatore concludit Guid. Pap. deciſ.467. Peralta, in d.l.vnum,§.ſed ſi fundum, numer. 19. verſic. Supereſt nunc ſuper iſto articulo, & apprime conferunt adducta per Surd. conſilio 369.num.21.& conſil.375.num.12. verſicul. Accedat quod ſemper,& numeris ſequent. & num.17.& num.27.& per Gabr.conſi.85.nu. 7.in 2.Molin.d.cap.4.num.49.& 54. optime in puncto Pret.de vlt.volunt.fol.329. nu. 74. omnino videndus.

Nec prædictis vim facit, quod teſtator vſus fuerit ſermone plurali ibi, *baſtardi deſcendenti ouero d'altri ſuoi conſanguinei*, qui pluralis ſer-
98 mo † neceſſario debet in pluribus verificari.l. 1.ff.opt.leg.c.Pluralis.de reg.iur.in 6.Bec.conſil.39.num. 1.
99 Quia reſpondetur, ſermonem † illum non admittere concurſum in perſonis eligendis, ſed ordinem ſucceſſiuum, ita quod ſi dum electus legitimatus decederet ſine ſobole, vel alias redderetur incapax, eligatur, & legitimetur alter,& ſic ſucceſſiue, vt in terminis declarat Iaſ.conſil. 215.col.2.verſi.2.facit, in 2.Menoch.conſil.158.num.43.& num.55.Alias ſequeretur abſurdum. Nam ſi adeſſent centum baſtardi,& vltra, & omnes fuiſſent eligēdi, ac legitimandi, id procul dubio fuiſſet contra mē tem Teſtatoris, qui ſtuduit conſeruationi bonorum quæ magis per vnitatem cōſeruantur, vt dicunt præcitati Patres,& alibi paſsim no-
100 tant ſcribentes, & pluralitas † reſoluitur in ſingularitates, ne alias poſsit reſultare abſurditas, vel veniatur contra mentem diſponentis, latè Bec.conſil.39. num. 10.& ſequ. Ruin. conſ.172.nu.5.& 7.in 2.

Quinimo fortius dico, quod facultas alicui attributa eligendi poſsit vnum tantum eligē do verificari, ſed de hoc latius infra in reſolutione 4. motiui.

Ad tertium reſpondetur, imo D.Carolum feciſſe electionem in ſolum Ioſeph, quia plures eligere non poterat, tum quia plures non aderant in rerum natura eligendi iuxta normam traditam a Teſtatore, tum quia ipſe non debuit aliquo modo plures eligere, vt latius deduxi in ſolutione ſecundi obiecti.

Ad quartum pariter Reſpondetur, illum ſermonem in pluralitatem reſonantem, iure merito potuiſſe, ac debuiſſe in ſingularitatem reſolui, vt ſupra dixi, eluendo ſecundam obiectionem.

Reſpōdetur ſecundo, imo verius eſſe, quod poſſit vnum tantum eligere qui, habet facul-
101 tatem † eligendi plures, textus eſt clarus in l.cum quidam.la 2.in princ. ff.leg. 2. vbi gra-
102 uatus † reſtituere libertis, quibus voluerit, poteſt vnum præferre,& ibi notat Peralta, nu
103 mero 12.quod electio † commiſſa hæredi inter plures perſonas de pluribus perſonis in numero plurali poteſt fieri in vnica perſona, & hanc ſententiam probat Bart. ſibi contrarius Caſtr. Imol. Alex. & Claud. quos refert Molin.de primogen.lib.2.c.4. num. 55. Subdens id potiſsimum procedere quando militat ea-
104 dem ratio † in electione vnius quæ militat in electione plurium, & hoc etiam ſequitur Seſſ.deciſ. Aragon.55.num. 2.vſque 6.adeo q̄ iſta eſt receptior ſententia, vel in omni caſu contraria opinio admittitur quando diuerſa ratio viget inter electionem plurium, & electionem vnius,& quando in vno caſu concurrit voluntas teſtatoris in alio autem contrariatur, ita has ſententias conciliāt Molin.& Seſſ. vbi ſupra alios addentes concordantes. At in præſenti facti ſpecie vtrobique militat eadē ratio & mens diſponentis iuxta præallegata.

Ad quintum reſpondetur, illud procedere, quando electio commiſſa a teſtatore fuit collata in tempus mortis ipſius grauati, vt puta ſi dixerit. Quod eius hæres tempore mortis eius, vel cum morietur, eligat quem voluerit ex cōſanguineis, nam tunc poteſt variare grauatus ſicuti etiam plura teſtamenta condere poteſt, ſecus ſi ſimpliciter fuerit commiſſa, vt in caſu
105 iſto, nā ſemel facta electione † conſummatus eli-

ius eli-

ius eligendi , ex ea electione ius irreuocabile
dicitur acquiſitum ipſi electo, ita Molin.in d.
c.4.nu.22.23.& alter Molin.Ieſuit de Maio-
rat.diſput.293.nu.1.& ſeq.

Reſpondetur ſecundo, tunc licere variare,
quando electio committitur, vel competit ex
106 contractu , ſecus ſi fuit † cõmiſſa ſimpliciter
in vlt volunt.l. apud aufſidium. ff. optio. leg.
l.huiuſmodi.§.ſi ſtichum.ff.leg.1.& hanc con
cluſionem , ſeu diſtinctionem latiſſime tuetur
Crot.cõſ.11.in 2.dub.in 1.Molin.d.c.4.n.34
verſ.In ſecunda ſpecie,& numeris ſequent.al-
ter Molin.d.diſput.493.n.4.& ſeq.}Peralta in
d.l.vnum.§.ſed ſi fundũ,nu.3.ff. leg. 2. Surd.
conſ.264.num.10.& 13.

Reſpõdetur tertio,oppoſitum admitti, quã
107 do quis eligit † nomine proprio, ſecus ſi no-
mine alieno,at in caſu iſto,in quo grauatus e-
legit vti miniſter teſtatoris,ita Bart.in l.2.§.j.
nu.5.ff.optio.lega.alios addit Surd.conſ.264.
n.12.(& 46. dicens hoc procedere niſi electio
108 peccet in forma,vt per eum) At electio † iſta
non dicitur facta nomine proprio,ſed nomine
teſtatoris,qui illam ordinauit,Surd.vbi ſupra,
nu.8.& conſ.178.nu.4. dicens talem electio-
nem attribui ipſi teſtatori, a quo electus dictũ
capere beneficium ſubſtitutionis.

Ad ſextum,quod hic verſemur in diſpenſa-
tione,non autem in vera legitimatione. Reſpõ
detur. Quod licet fuerit limitata facultas ſuc-
cedendi ipſi D. Ioſeph ſecundum voluntatem
D.Caroli eligentis,qui fecit illum legitimare,
per hoc non deſinit eſſe vera ac propria legiti-
matio,ex quo ꝑſona ipſa Domini Ioſeph fuit
plene reſtituta ad primæua iura naturæ, & ad
omnes honores. Cum inquam ius ſuccedendi
109 † ſit quid diuerſum ac ſeparatum a legitima
tione non poteſt limitare legitimationem,nec
illam ponere in diuerſa ſpecie,Bart.in l.is põt.
ff.acq.hær. Dec.cõſ.258.col.pen.verſ.Nõ ob-
ſtat ꝙ ſucceſſio.Capr.conſ.157. nu. 26. Curt.
ſen.conſ.74.col. 16. verſ. Secundo reſponde-
mus. Adeo quod obiectum procedit , quando
non plene legitimata perſona illi conceditur
limitata facultas ſuccedendi , quod nõ euenit
in caſu iſto,in quo agitur de ampliſsima ac ple
niſſima perſonæ legitimatione, & ideo in pro
poſito dixit Ruin.conſil.86.num.6.in 3.dedu
110 cta in contrarium procedere † in legitima-
tione ſimpliciter collatiua, non autem in reſti
tutiua,& hanc concluſionem vltra Pretum, &
poſt Pariſ. Gozad. Marzari.Menoc. & Gabr.
tuetur Surd.conſ.453.num.30. Quo fit vt ta-
111 lis modica alteratio† eligentis non ſit curan
da , cum non receſſerit a mente teſtatoris , vt
ſingulariter aduertit Peralta in d.§. Sed ſi fun
dum,num. 6. & omnium latius præfactam di-
ſtinctionem probat nouiſſime poſt plures , &
plura, Lup.de illegitimatione.Comment.3.§.
1.nu.44.vſque 49. Beret.conſi.29.col.3.verſ.
Eſt verum. Roland.conſ.26.nu.12.in 4. Et ita
fuit tentum in Rota Romana teſte Lup.vbi ſu
pra,numero.48. qui allegat Rotæ illius deci-
ſionem.

Reſpondetur,ſecundo natum ex coniugata
dici diſpenſatum,quando agitur de legitiman
da prole ad inſtar matrimonij , & ac ſi fuiſſet
nata ex legitimo matrimonio,nam cum prin-
ceps ſecularis,vel habens facultatem legitimã
di nequeat talem fictionem inducere,& copu-
lam coniugalem imaginariam ſupponere , ſeu
matrimonij interdicti approbationem intro-
ducere,nec canonicum illud impedimentum
tollere,vtique talis non dicitur, vere legitima
tus. At quando , nulla matrimonij conſidera-
tione habita, illegitimitatis vitium prorſus
fuit abolitum, & illegitimus ad priſtinum na-
turæ ſtatum omnino reſtitutus , remouendo
differentiam legitimitatis , tunc a quolibet ſe
culari valẽte legitimare , talis plena natalium
112 reſtitutio † fieri poteſt , & vera legitimatio ,
non autem diſpenſatio reputatur, Mantic. de
coniectur. vlt.vol.lib.11.tit.10.num. 31. &
omnium latius infinitos prope adducendo,cõ
cludit Lup.d.§.1.num.50. Quia ad inducen-
dam veram legitimationem medium,vel con-
113 ſideratio † matrimonij non requiritur, Ro-
land.conſ.61.nu.50.in cap.1.

Ad ſeptimum. Reſpondetur retorquendo
argumentum. Quod ex eo quod nil habet age
re facultas ſuccedendi cum legitimatione, ſu-
ſtinetur legitimatio,licet legitimatus non fue
rit legitimatus explicite ad ſuccedendum, vel
ad limitatam ſucceſsionem, dummodo fuerit
114 plene natalibus reſtitutus,† vt mox retuli in
reſolutione antecedentis obiecti , & id etiam
approbauit Surd. in loco adducto in motiuo ,
nempe conſ.337.nu. 50. 51. & 52. & in hoc
non eſt difficultas. Et realiter loquendo fateri
debemus quod quatenus teſtator voluit vt Io
ſeph legitimaretur in defectum legitimorum,
ad fideicommiſſum vocatorum , ſatis dicitur
fuiſſe vocatus ad fideicommiſſum,maxime cũ
teſtator addiderit tali legitimato onus deffe-
rendi cognomen Domus de Burlijs,& ſub pę-
na priuationis vt abunde ſupra probauimus ,
non repeto.

Ad illud vero quod legitimatus dicitur ha-
bilitatus ad fideicommiſſa futura non ad præ
terita iam creata.

Reſpondetur & hoc nos admittere , negã-
mus tamen in præſenti caſu tractari de fidei-
commiſſis antiquis, cum agatur de proprio fi-
deicommiſſo ordinato a Teſtatore mandante
electionem, & legitimationem ad perpetuan-
dam dicti ſui fideicommiſſi conſeruationem,

adco quod contrariã procedunt in fideicom-
miſsis antiquitus creatis a parentibus,vel prę
ceſsoribus ipſius creantis fideicommiſſum ,&
committentis legitimationem,nõ in propriis,
115 ad quæ ipſemet ordinans † ea vocauit legi-
timatum,& in quibus non agitur de alicuius
præiudicio,vt in oppoſitis,ita declarat poſt a-
lios Ceph.conſ.111.nu.23.& uum.37.Brun.
conſ.15.nu.12.Cacheran.conſ.68.nu.55. cũ
alijs per nos congeſtis conſ.68.nu.55.& ſeq.

Ad octauum facilis eſt reſponſio, nam id
procedit in ſuccedente ipſi vaſallo,ſeu vltimo
poſſeſſori, vel grauato iure hæreditario, nam
hæres talis,vel ſucceſſor tenetur ſoluere quate
nus ſuppetunt vires hæreditariæ, vel quando
debita fuerunt conſlata occaſione feudi, vel
bonorum, ad quorum ſucceſſionẽ admittitur
vocatus,ſecus ergo in caſu iſto in quo non ad
eſt æs alienum teſtatoris, & bona differuntur
ſuccedenti alio iure quam hæreditario prouc-
niente a grauato,& a grauante recognoſcun-
tur,non autem ab vltimo poſſeſſore.
116 Ideo talis ſucceſſor † ad æs alienum vltimo
defuncti nõ tenetur, vt diſtinguunt Doctores
in contrarium adducti, cum quibus cõcordat
Padil.in d.l.vnum.§.ſi de Falcidia,nu.7.ff.le-
gat.2.& cum hoc ſit notiſsimum vlterius non
immorabor,&c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Ius deducendi legitimam & Trebellianicam ad primum fideicommiſſarium tranſmittitur.*

2 *Quartarum detractionem vel conſumptionem aſſerenti, id debet probare.*

3 *Legitima non detrahitur de particulari fideicommiſſo.*

4 *Fideicommiſſum vniuerſale dicitur,quod fuit factum ſub nomine bonorum.*

5 *Fideicommiſſum vniuerſale quale dicatur,& numero 19.& 20.*

6 *Legitima in pecunia filio inuito aſsignari nequit,nec in fructibus.*

Nec in vſufructu. Nec in mobilibus.numero 7.& numero 8.

9 *Trebellianica debetur filio grauato ex legis diſpoſitione Et contra voluntatem teſtatoris.*

Nec poteſt aßignari nec eidem apponi aliquod granamen Imo quod nec fructus in eam computentur,& nu.10 & ſeq.

12 *Trebellianica deducitur ex particulari fideicommiſſo.*

13 *Legitimam minuunt legata & fideicommiſſa particularia.*

14 *Legitimam detrahi non poſſe ex bonis alteri particulariter relictis poteſt iubere teſtator,& quãdo id admittatur.*

15 *Legitimam ex pecunia detrahendam poteſt iubere teſtator filio non reclamante.*

16 *Trebellianicam ex certis bonis fore deducendam poteſt diſponere teſtator.*

17 *Legitima & Trebellianicæ conſumptionem probat Inuentarium productum & confectum a fideicommiſſario,& num.18.*

21 *Falcidia proprie deducitur ex relictis particularibus non autem Trebellianica.*

Turcti conſil.50.numero 3.in 2.notatur.

ARGVMENTVM.

Legitima & Trebellianica, imo & Falcidia quando & ex quibus relictis detrahantur. & in quibus aſſignentur.

CONSILIVM CXCII.

Actiones mea a Domino.

ALias ſuſtinui electionem fa-
ctam per Dominum Marchio-
nem Carolum Beroldum, qui
ſecundum ordinationem teſtã
toris curauit legitimari Domi
num Ioſeph eius Domini Caroli fratrem ille-
gitimum,fuiſſe electionem neceſſariam, & le-
gitimatum recognoſcere hæreditatem a teſtã
tore non autem ab eligente, & ideo ad ipſius
eligentis debita ſoluenda non teneri.

Sed adhuc fortaſſe poſſet excipi, hæredita-
tem illam deuentam ad Dominum Ioſeph le-
gitimatum eſſe præfato æri alieno ſuppoſitã,
ſaltem pro rata legitimæ, & Trebellianicæ,
quæ debebantur Domino Ioannis Baptiſtæ
in bonis Domini Ioan. Iacobi eius patris fi-
deicommittentis. Quas ratas cum non dedu-
1 xerit Dominus Ioannes Baptiſta hæres, † ad
Dominum Carolum eius filium primum fi-
deicommiſſarium ius illas deducendi dicitur
tranſmiſiſſe,vt late tradit Pereg.de fideicom.
art.3.nu.6.Mantic.de coniect. vltim. volunt.
lib.7.tit.11.num.4. Craſſ. de Succeſsionibus
§.Trebellianica,quæſt.3.num.7. Pret. de in-
terpret.vltim. volunt. fol.367.num.28.Hon-
ded.conſil.63.num.16.in 1.Surd.conſil.472.
num.32.Turett.conſ.96.nu.64.in 2. Intrigl.
de ſubſtitut.centur.3.quæſt.71. num. 7. & 9.
qui plures alios adducunt.

Et ſi D.Ioſeph repplicaret, tales ratas fuiſ-
2 ſe detractas † & conſumptas per D. Carolum
grauatum,id debet probare,idem Peregri. de
fideicom. art.39.nu.13.Aldou.d. conſil.109.
num.18.

Nec

Digitized by Google

Nec dicatur hic agi de fideicommiſſo parti
culari, in quo tales detractiones nõ admittun-
3 tur.† Ex quo legitima non detrahitur de parti
culari fideicommiſſo Peregr.conſ.42. nu. 25.
in 1. ita nec Trebellianica Cephal.conſ.153.
num.61.

Reſpondetur, in d. fideicom. maiorem partẽ
4 bonorum ſtabilium contineri, † & fideicom-
miſſum fuiſſe factum ſub nomine bonorũ, quo
fit vt cenſeatur fideicom. vniuerſale, non autẽ
particulare, Magon.deciſ. Florent.16.nu. 51.
Et ideo dixit Mattheac.ĩ ſuo Epitome fideic.
5 lib.1.c.2.num.4. † Illud dici fideicommiſſum
vniuerſale quod habet ſpeciem hæreditatis,
ſeu ſucceſſionis in vniuerſum ius defuncti.

Reſpondetur ſecundo, teſtatorem deſignaſ
ſe modum faciendi tales detractiones, nempe
ex certis nominibus debitorum, & ex certis bo
nis mobilibus, ac ſe mouentibus, ac ex certis
ſtabilibus, vt in calce teſtamenti legitur. Mo-
6 do † legitima non poteſt aſſignari filio in pecu
nia, maxime eo inuito. Bart.in l. ſuus quoque
in fine principij.ff.hęred.inſt. Aret.in l.nõ am
plius.§.fin.col.pen. vbi Iaſ.n.7.ff.leg.1.& hãc
ueriorem ſententiam enunciat, & ſequitur Fa
7 chin.lib.4.controu.cap.33. † ſicuti nec in fru-
ctibus, vel vſufructu, cum ei debeatur in pro-
prietatibus cum fructibus. Surd.conſ.388.nu.
8 12.† Nec in mobilibus Gabr.conſil.24.n.31.
9 in 2. † Idem dicitur de Trebellianica, quæ de
betur filio ex diſpoſitione legis, & contra vo-
luntatem teſtatoris eam prohibentis. Cephal.
conſ.557.nu.7.Gabr.conſ.86.nu.23.in 2.Eu
10 gen.conſ. 38.nu.46.† Et ideo non potuit pa-
ter apponere aliquod grauamẽ huiuſmodi de-
tractioni in aliqua parte. Ceph.d.cõſ.557.nu.
10. Natta.conſ.321.n.5.& dixi late conſ.67.
11 nu.27.28. † Quocirca non poteſt teſtator or-
dinare filio, vt imputet fructus in Trebelliani
cam, Botta.conſ.10.nu.9.Surd.deciſ. 21.n.3.
12 Reſpondetur tertio, imo ex † particul.fideic.
Trebellian.deduci.text. clarus, in §.ſed quia.
inſt.de fideic.hær.ibi(ex ſingulis quoq; rebus
quæ per fideicommiſſum relinquũtur, eadem
retentio permiſſa eſt) & tradit Turett.conſil.
13 50.nu.3.in 2.† Et legitimam minuere fideic.
& legata particularia tradit Peregr. de fideic.
art.36.nu.141.& conſ.64.num.17.in 3.

Quæ omnia, & ſi prima facie aliqualiter vr
geant non tamẽ ſunt tanti ponderis, vt valeãt
præiudicare D.Ioſeph omnimode tutũ a mo-
leſtijs creditorum Dom.Marchionis.

Nam teſtator, creato ſtrictiſsimo fideic. in
eius ſtabilibus ibidem in progreſſu teſtamen-
ti ſigillatim dinumeratis, ſubdit hæc verba i-
diomate materno diſcripta (*A quali tutti prohi
biſſe ogni detration di legitima, & debita ſuſsidio
de beni, Trebellianica, Falcidia, & ogni altra quo
ta &c. Ma quelle detraher, & conſeguir debbano
in tanti delli ſuoi nomi de debitori, argenti, beni
mobili, beſtiami, biade, denari, mercantia, & affi-
tuali, quali habbino patto d'affrancarſi, & vna ca-
ſa &c. Et non in altra, perche coſi eſpreſſamente or
dina, & diſpone. Ne per alcun conto per dette cau-
ſe, li detti ſuoi figliuoli paſsino moleſtar alcun de
detti beni ſogetti al detto ſuo perpetuo fideicom-
miſſo, ſapendo chiaramente che li detti beni non ſo
getti al fideicommiſſo ſono piu che ſufficienti alla
ſadisfattione di detta legittima, & Trebellia-
nica &c.*)

Ex qua diſpoſitionis ſerie D.Ioſeph dicitur
habere ſuam intentionem fundatam, maxime
cum præfata diſpoſitio conſonet iuris diſpoſi-
14 tioni, qua cauetur, † vt Pater teſtator poſsit
deſignare filio bona in quibus poſſit habere
ſuam legitimam, abſq; moleſtia bonorũ parti
culariter alteri perſonæ per fideicom. relicto-
rum, quando bona deſſignata ſufficiunt, & di-
ſpoſitio patris non ſit doloſa nec filio præiudi
cialis, Petra, de fideicom.q.8.nu.494.Pret.de
interpretat.vlt.vol.fol.367.nu.29.& fol.274.
nu.7.late deducit Peregr. de fideic.art. 4. nu.
34.& conſ.42.nu.25.in 1.& conſ.64.nu. 31.
in 3.& conſ.51.nu.19.in 4.& conſ.4.nu. 14.
in 5.Pancir.conſil.131.n.6.7.Gabr.cõſ.110.
num.24.& conſ.137.nu.47.in 2. Noni. conſ.
16.nu.18.Ceph.conſ.624.nu.59.late Papon.
conſ.146.Rand.deciſ.Piſan.22.nu.14. Barz.
deciſ. Bono.104.& 105.Et præcipue quando
15 filij non reclamant, vt in caſu iſto, † nam pater
poteſt etiam aſsignare legitimam filio etiam
in pecunia numerata, ſi filius non recuſauerit
Crot.conſ.321.numer.27.in 3.ruſtic. ſuper l.
cum auus, lib.1.cap.9.num.25.Trentacinque
conſil.46.num.3.in 1.

Idem dicendum eſt de Trebellianica, cum
16 † pater poſſit teſtando iubere, vt de certis bo-
nis detrahatur, etiam ſi ſint mobilia. l. id autẽ
l.cum quo.§.fin.ff.ad l.Falcid.l.deducta.§.nu
mis.ff.ad Trebellian.& poſt alios Peregrin.de
fideicom. art.3.num.27.dicens ita fuiſſe iudi
catum Intrig.l.de ſubſiſt.cent.3.q.71. n.129.

Contraria autem nullam vim faciunt, nam
admiſſa veritate motiui primo loco adducti
quo ad tranſmiſſionem iuris deducendæ legiti
mã, & Trebellianicam, Reſpõdetur tamẽ illas
ratas fuiſſe deductas, & conſumptas per filiũ
hæredem primo loco inſtitutum, vel ſaltem
fuiſſe deductas, & conſumptas per Dominum
Marchionem primum fideicommiſſariũ de cu
ius æris alieni ſolutione contendunt credito-
res, prout clare patet ex ſolemni Inuentario
confecto per Dominum Ioſeph eius ſucceſſo-
rem, & heredem. Etſi inquã allegans detractio
nẽ & conſumptionem legi. vel Trebellianicæ
illam debeat regulariter probare alio non con

17 ſtito,vt in obiecto,† Attamen talis detractio,
vel conſumptio dicitur ſufficiēter probata per
fideicommiſſarium oſtendentem legitimū In-
uentarium bonorum hæredis prædefuncti, ſeu
bonorum per hæredem grauatum relictorum,
ita Iaſ.in l.ſi conſtante nu.122.& ſequ. ff.ſol.
matr.ſequitur.Natt.conſ.238.nu.8.dicens in
puncto,fidem fore adhibendā hæredi aſſeren-
ti aduerſ. creditores, & legatarios non extare
alia bona, quando fecit ſolemne Inuentariū,
ratio eſt,quia in huiuſmodi confectione citan
tur creditores, & legatarij vnacum interuētu
Notariorum,ac plurium aliarum perſonarum,
18 quo fit † vt tanta ſit huius Inuentarij præſum
ptio quod transferat onus probandi contrariū
in aduerſantes creditores prætendentes,idem
probat alios addendo Molin.de Primog. libr.
4.tit.7.nu.35.Bellon.conſ.34.nu.2.Fanut.de
Inuent.part.3.nu.59.Barzi.deciſ. Bono.105.
num.29.Rip.Didac Couuar.& alij,de quibus
per Barbos.in l.maritum,nu.24.& 26.ff.ſolu.
matrimonio.

Quo axiomate firmo ſtante dicitur reſolu-
ta in puncto iſto indagatio,an iſtud fideicom-
miſſum ſit vniuerſale, vel particulare, & an ex
illo debeant fieri præfatæ detractiones,cū con
ſtet de illarum conſumatione.

Placet tamen adhuc ſigillatim oſtendere,
erroneum eſſe allegate huiuſmodi fideic. eſſe
19 vniuerſale. Nam † ex tali fideicommiſſo exci
piūtur a teſtatore iura,& actiones,omnia mo-
bilia,& ſe mouentia argentea,merces,& certa
ſtabilia,ſed fideicom.vniuerſale eſſe non po-
teſt excluſis talibus bonis,& iuribus, quia fi-
deicommiſſarius non eſſet loco hæredis,vt la-
te deducit Peregr.deciſ.96.num.7.& de fidei
commiſ. art.5.num.43.Quinimo cum in vni-
uerſali fideicommiſſo includatur etiam portio
pro legitima detrahenda,idem Peregri. conſi.
46.num.22.in 3.vtique fatendum eſt,hoc eſ-
ſe particulare,cum ab illo per teſtatorem fue-
rint tales detractiones ſeparatæ.

Nec vim faciunt Mag.& Mattheaci. in op
poſitum adducti.

20 Quia eorum dicta procedunt, † quando fi-
deicommiſſum relinquitur ſub indefinito no
mine bonorum,vel per modum quotæ, vt de-
clarat Peregr.de fideic.art.5. nu. 27. Pret. &
alij mox citandi, ſecus in caſu noſtro in quo
omnia corpora ſuppoſita fideic. vnaquęq; de
per ſe dinumerantur abſque titulo vniuerſali
tatis,& in certa parte hæreditatis tantum con
ſiſtentibus,quo fit,vt indubitanter dicatur fi-
deicom. particulare ita Pret. de interpretat.
vlt.volunt.fol.273.n.2.col.2,& 3. vbi late de
clarat,Crau.conſ.623.nu. 22. Petr. de fideic.
quæſt.15.nu.212.verſ.Sed punctus.Peregr.d.
deciſ.96.num,7.

Addatur, ſuprà fuiſſe probàtum ex fideic.
particulari non fieri tales detractiones, & præ
cipue quando ſine incommodo detrahentium
aliunde ſufficienter fieri poſſunt, & ipſis non
inuitis,vt in præſenti caſu.

21 Inſuper vera ſententia doctorum eſt † Falci
diam ſolam detrahi ex particulari fideic. non
autem Trebellianicam quidquid dixerit Tu-
rett.conſ.50.num.3.in 2.confundens nomen
trebellianicæ cū Falcidia in pūcto iſto, vt col-
ligiturex congeſtis per Peregr. de fideic. art.
3.num.14.vſque 21. Pret. de vlt. volunt. fol.
274.nu.7.& fol.367.nu.29.Cephal. cōſ.153.
nu.61.& declarat Bellon. in §. ſed quia inſt.
de fideicom.hæred.nu.8.9.10.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina triplex bonorum genus habere poteſt. Do-
talia, Paraphernalia & Extradotalia.*
2 *Hypotheca tacita datur vxori in bonis viri pro do-
te ſua cum prælatione in concurſu creditorum.*
3 *Hypotheca tacita datur vxori pro ſuis parapher-
nalibus in bonis viri, ſed ſine prælatione.*
4 *Bona paraphernalia non habent priuilegia dotis.*
5 *Hypotheca competens vxori pro paraphernalibus,
non extenditur ad fructus paraphernalium.*
6 *Hypotheca nulla datur vxore in bonis viri pro bo
nis extradotalibus.*
7 *Bona paraphernalia non dantur nulla conſtituta
dote per mulierem.*
8 *Bona paraphernalia quæ ſint, & qualiter ita de-
nominentur, & ſupra.num.1.*
9 *Bona paraphernalia non habent aliquod priuile-
gium niſi dos fuerit conſtituta viro,*
10 *Vxor non habet regreſſum in bonis viri pro ſuis
paraphernalibus, niſi illa in domo viri detu-
lerit.*
*Et niſi de illorum quantitate qualitate, & valore
conſtet,num.11*
12 *Vxor debet facere deſcriptionem bonorum para-
phernalium in domo viri delatorum, alias gra-
uiori probandi onere tenebitur pro illorum con-
ſecutione.*
13 *Conſignatio & remiſſio bonorum paraphernaliū
ſub adminiſtratione mariti requiritur, ad hoc,
vt mulier illa poſſit conſequi.*
14 *Bona paraphernalia muliebria, & veriſimiliter
conſumpta in vſus vxoris, debent illi reſtitui ta
lia qualia extant, & dummodo extent, & non
aliter.*

ARGVMENTVM.

Requiſita ad hoc vt mulier conſequi poſſit bona paraphernalia in bonis viri.

CONSILIVM CXCIII.

Aſſiones mea a Domino.

TRiplex patrimonium, ſeu tri-
plex bonorum genus poteſt
habere vxor, dotalia & hæc
ſunt in dominio & admini-
1 ſtratione,† ſeu vſu mariti, Pa
raphernalia quæ ſunt in do-
minio vxoris, & in mariti adminiſtratione ex
preſſa, vel tacita. Et extradotalia quæ ſunt in
dominio,& adminiſtratione vxoris, ita Bald.
conſil.478.in 5. Butrig. Bart. Bald. Caſtr. &
Iaſ.num.11.12.in l.maritus.C. procur. Bero.
conſil.44.in 1.Borgn.de vſufr.nu. 206. Men.
conſil.56.nu.2.3. Cephal.conſil.122.num.1.
poſt Alex.conſil.63.num.2.in 2.Botta.conſi.
20.num.52.& ſeq.Borell.conſil.56.num. 49.
& ſequ.

2 Pro dotalibus competit vxori † hypotheca
expreſſa, & tacita legalis cum prælatione in
concurſu creditorum mariti.l.aſſiduis,vbi Do
ctor.C. qui pot. in pign. & hoc eſt notiſſimũ.

Pro paraphernalibus datur vxori tacita hy
3 potheca † in bonis viri pro illorum reſtitutio-
ne,ſeu recuperatione.l.fin.C.pact.conuent. l.
vbi adhuc.C.Iur. doti. Non tamen cum præ-
latione alijs viri creditoribus præiudiciali,
4 quia paraphernalia † non habent priuilegia
dotis Salic. in d.l. aſſiduis. & late probat Ne-
guſ. de pignor.memb.4.part.2. nu. 63. Myn-
ſing.obſeruat.4. Cent.5. Cop.deciſ.28.nu.3.
Gabr. conſil.164.num.50.51. in 2.Peregrin.
conſil.19.num.43. in 4. Quinimo reſtringere
huiuſmodi tacita hypotheca ad ipſamet bona
5 paraphernalia, †non autem ad illorum fructus
vt per eundem Gabr.d. conſil.164.nume 49.
vſque 54.idem dicens de Saluiano,quo ad ter
tios poſſeſſores bonorum mariti.

In dubio autem bona mulieris in dotẽ non
6 aſſignata præſumuntur,potius eſſe † extra do-
talia quam paraphernalia, pro quibus nulla
datur hypotheca vxori in bonis viri pro illo-
rum recuperatione,vt poſt Menoc.cenſuit Al-
doui.conſil.76.num.54.

Plura tamen requiruntur ex parte mulieris
ad hoc,vt poſſit vtiliter exercere hypothecam
in bonis viri pro recuperatione paraphernaliũ
vel ad illorum æſtimationem ſaltem cõſequẽ-
dam. Quæ in propoſita facti ſpetie veniũt pro
banda ex parte Perilluſtriſs. D. Marchioniſſę
Beroldæ aduerſus Seren.Dom. Ducem Man-
tuæ ſingularem ſucceſsorem quondam Peril-
luſtris Domini Marchionis Caroli Berol di,
reſpectu Curiæ Domus Oppiorũ ſitæ in agro
Veronenſi.

Primo inquam debet conſtare de conſtitu-
tione dotis aſſgnatæ D. Marchioni per dictã
Dom. Marchioniſſam, quia vbi non eſt dos,
7 ibi nec paraphernalia eſſe †poſſunt,& ideo de
nominantur paraphernalia, a Para, quod eſt
8 iuxta,†& pherna,quod eſt dos. quaſi iuxta do
tẽ,vt probat Alex.conſ.144.nu.8.in 5.Ceph.
conſ.122.n.4.5.Bal. & alij relati per Zucard.
conſ.76.nu.26. Hinc dixit Anton. Fab. in C.
Fabria.Rubr.de Pact.conuẽt.in defin. 13. bo
na paraphernalia,ſeu habita pro paraphurna-
9 libus non gaudere priuilegio † tacitæ hypo-
thecæ,niſi conſtet de dote conſtituta.

Secundo requiritur,vt conſtet, vxorem ta-
lia bona in domo viri detuliſſe,quæ delatio cũ
10 ſit quid facti,† nõ præſumitur,vt in terminis
poſt Cuman.& alios tradit Men.de præſump.
lib.3.c.8.nu.38.Bero.conſ.44. nu. 13. in 1.

Tertio neceſſe eſt vt ex parte vxoris probe-
11 tur illorum bonorum quantitas, † qualitas,
& valor, & idcirco debuit curare Dom. Mar-
chioniſſa,vt tempore translationis illorum in
domo viri, fieret illorum deſcriptio,& poſtea
marito tradita,ac ab eo ſubſcripta, alias id de
bet alijs legitimis probationibus oſtendere,
12 † textus in l.fin.ibi (& hoc dotali Inſtrumen
to fuerit deſcriptum) C.pact.conue.vbi Glo.
in verſic. Inſtrumento & Salic. ibidem, num.
1.verſic.Quærit Gloſ.quid ſi aliter,eſt & alius
textus apertus,in l.ſi ego.§.Plane ſi rerum ibi
(in libellum ſolet conferre cumque libellum
marito offerre,vt is ſubſcribat quaſi res acce-
perit,& velut chirographũ eius vxor retinet,
res quæ in libello continentur in domum eius
contuliſſe).ff.iur.dot.vbi clare Bald. aduertit.
Quod quando Dominæ vadunt ad maritum,
& portant talia arneſia,vel mobilia,ad hoc,vt
habeant probationem de illatis in domo viri,
debent ſuper hoc facere confici Inſtrumen-
tum,qualiter ea de voluntate viri in ipſius vi
ri domo intulerit, alias grauabuntur difficilio
ri probatione, cum bona reperta in domo viri
præſumantur eſſe illius, non autem vxoris i-
dem tradit ibi Salic. dicens maritos eſſe ſoli-
tos facere de talibus bonis ſcripturam vxori,
& aſſentit etiam ibi Fulgoſ.

Quarto requiritur, vt vxor illa, & bo-
na illata, & deſcripta viro dederit vel con-
ſignauerit, ipſi marito relaxando illorum
adminiſtrationem expreſſam, vel tacitam,
13 † alias ſi vxor illa bona illata in domo viri a-
pud ſe & ſub ſui cuſtodiam retineret, non te-

nētur maritus,nec illius hæredes vel ſucceſſo
res ad illorum reſtitutionem,ſeu illorum æſti-
mationem. id probat text. in d. l.fin.C. pact.
conu. ibi, (dederit, vt loco paraphernorum
apud maritum maneant) & paulo infra, ibi
(& ſi quid tale euenerit) eſt & alius textus
manifeſtus in d.l.ſi ego.§. dotis. ibi, (& quia
plerumque cuſtodiam earum maritus repro-
mittit,niſi muliere commiſſæ ſunt.)ff.iur.dot.
vbi apertiſſime probatur per ſolam delationē
non teneri virum niſi illorum adminiſtratio-
nem receperit,ſecus ſi ſub cuſtodia vxoris per
manſerint, & hoc late firmat Gloſ. ibi verſic.
Commiſſæ dicens ſine dubio maritum non te
neri, ſi illorum cuſtodiam non receperit,idem
tradit ibi Bald.& Salic. addo Alexand.conſil.
42.num.2.in 1.& conſil.63.num.7.in 2.Hinc
dixit Iaſ. poſt alios.in l.maritus,num. 11. 12.
C.procurat.quod ad hoc,vt bona dicantur pa
raphernalia requiritur,vt illorū adminiſtratio
ſit conceſſa marito,ſaltem tacite per Inſtrumē
torum traditionem,concordat Bero.conſ. 44.
num.13.in 1.

Quinto aduertendum eſt, bona prætenſa eſ
ſe muliebra,& ad ſolum mulieris vſum deſti-
14 nata, & nullatenus vſui virili † applicabilia,
vnde ſequitur quod(circumſcripta etiam illo-
rum adminiſtratione, ſeu cuſtodia tradita vi-
ro) ex quo fuerunt conſumpta in vſus vxoris,
(imo etiam quando in vſus promiſcuos fuiſſēt
conſumpta,)debent reſtitui talia qualia extāt
& ſi non extant de illorum reſtitutione nō eſt
agendum,ita Bal.in l.de his.C.don.int.vir.&
vxor.quem in propoſito iſto refert, & ſequi-
tur Aloyſi. de Leo. in l.fin.in fi. C.pact. con-
uent. idem tradit Cremenſ.ſing.142.Quo cir
ca in puncto,poſt Bald. & alios ſcripſit Caſſa-
neus in conſuet.Burgund.Rubr.4.§.24.nu.8.
Quod arredium quod portat mulier in domo
mariti,ſi conſumetur, non repetitur, ſed tan-
tum id quod ſupereſt. Et illud dici arredium
quod portat mulier ſecum ea intentione,vt cō
ſumetur, vt eſt conſuetudo in pannis lineis,
idem probauit Angel. in l. hac lege. in fin.C.
pact. conu.dicens id ſeruari de conſuetudine,
ſubdens aliter fore dicendum, ſi inuita vxo-
re fuerint conſumpta,& hoc idem repetit An-
gel.in d.l.fin. in verſic.In Gloſ. 111. C. pact.
dicēs bona paraphernalia reſtitui ſi extāt alias
ſecus.Et in propoſito aduertit Abb.conſi.82.
col.2.in 2.Quod foderaturæ,& ſimilia ſolo tra
ctu temporis deteriorantur,quantumcumque
diligenter cuſtodiantur,&c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Poſſeſſor vltimus in inueſtiendo vel exigendo debet recognoſci per vaſallum vel emphiteutam.

2 Vaſallus debet etiam recognoſcere collitigantem cum poſſeſſore inueſtiendi, ſed præuia proteſtatione.

3 Vaſallus, vel emphyteuta nullum ex litigantib. ſuper directo dominio debet recognoſcere, lite pendente, ſed litis exitum expectare, & victorem recognoſcere.

ARGVMENTVM.

Vaſallus quid agere debeat,quando duo cō-
tendunt ſe eſſe Dominos directi.

CONSILIVM CXCIV.

Actiones mea a Domino.

DVO contendunt ſuper do-
minio directo vnius fundi,
cum vterque prætendat ad ſe
ſpectare ius inueſtiendi, ac
ius canonem annuum exi-
gendi.

Quæritur qualiter poſſit eſſe conſultum ſe-
curitati emphyteutæ, ne incidat in commiſ-
ſum, vel ad hoc, vt ſit tutus ab omiſſa renoua
tione inueſtituræ, & canonis non ſoluti tali
pendente lite inter illos aſſertos Dom.directi.

Triplex ſe offert remedium.Primum eſt, vt
recognoſcatur ab emphyteuta, poſſeſſor vlti-
1 mus inueſtiendi ac affectus exigendi † ita Ar-
dizzon. in ſua ſumma feud. tit. Quibus mod.
feud. amitt. & in Republ. ſi duo contend. de
her.dom.nu.73,Aluar.in c.1.nu.14.Quo tēp.
mil.vbi Præpoſit.nu.13.& Rauen.col.2. Zaſi.
de feud.part.7.nu.17. verſ. Item, & vaſallus.
Vurmbſer.tit.de feud.obſeruat.25.Caſſan.in
conſuetud. Burgund. Rubic. 3. §. 1. in Gloſ.
Ou'alle perſone.num.26.Roſent.de feud.cap.6.
concl.52. num. 4. in littera E Vulte. de feud.
li.1.c.7.n. 77. vbi ait hoc remediū eſſe tutius.

Secundum adeſt remedium, vt etiam ab al
tero competitore acceptetur Inueſtitura, vel
2 recognitio cum proteſtatione, † vt per hoc
non intendit præiudicare ſibi ipſi, nec ei ad
quem ius exigendi vel inueſtiendi de iure ſpe
ctabit,& quando certum ac verum dominū co
gnoſcet illū pro tali acceptabit,ita Sonsbech,
Zaſi.Monta.Schneideui.& alij, de quibus per
Roſent.d. concluſ.52.littera D.num.3. in fin.
Vulte.d.nu.77.Vurmbſ.Caſſan.vbi ſupra.

Ter-

Digitized by Google

Tertium eſt,(quod approbo)vt à neutro pe
3 tatur Inueſt.renouatio,†nec alicui corũ lite pẽ
dẽte ſoluantur affictus, proteſtando tamẽ inte
rim ex parte emphyteutę,quod per eũ nõ ſtar,
& eſſe paratum exequi exequenda aduerſus il
lum,qui verus dominus declarabitur ſatiſdan
do de exequendo talem ſuam oblationem ,&
de implendo per eum adimplenda , Holdrad.
conſil.22.Bartol. in l.Litibus , numero 9. C.
agri, & cenſit.libro 11. & ibidem Ioan de Pla
tea,& Rebuf.Zaſi. Præpoſ.Schneideu. Vurm.
Caſſan.Vulte. & alij de quibus Roſent. in d.
concluſ. 52.num. 4.& in Gloſ.c.Hinc in ſimi
li dixit Bald.in l.Lucius,& Titia,in fin.ff.fam.
herciſc.Nil poſſe opponi laboratori partiario ,
exiſtente controuerſia inter duos circa prædij
dominium,ſi partem ſuam ſuſceperit,& aliam
partem obtulerit dare parti victrici , & illum
ſequitur ibidem Florian. Et hanc concluſio-
nem in contentione duorum contendentium
de directo dominio rei emphyteuticæ proba-
uit Boer. ſuper Conſuetud. Bituric. Rubri-
ca de moribus feud. & cenſu.§.14.in Gloſ. 6.
in principio,& latius deciſ. 106. quem ſequi-
tur Cordub.de caducit . Emphyt. ob non ſo-
lut.canon.limit.23.Caballin.millel.648.

Adeo quod conſulo , vt expectetur litis exi
tus à quo dominij veritas apparebit.&c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Teſtator inſtituens aliquem legitimatum hæredem, dicitur illum elegiſſe ad ſucceſſionem, vigore, & in executione voluntatis fideicommittentis.

2 Teſtator mandans vt hæres fideicommiſſarius ſibi hæredem vnum faciat , dicitur grauare illum per fideicommiſſum ad reſtituendum bona tali hæredi futuro.

3 Legitimati non admittuntur , ad fideicommiſſo in præiudicium legitimorum, cum id dicatur, reſultare contra mentem teſtantium.

4 Spurius non poteſt excludere ſubſtitutos.

5 Teſtator nobilis . & honeſtus non præſumitur ſenſiſſe de futuro hærede in honeſto nato.

6 Citandi neceſſario ſunt legitimi prætendentes in fideicommiſſo in actu legitimationis.

7 Comiti non eſt data facultas legitimandi ad fideicommiſſo non citatis agnatis.

8 Si preces per legitimantem porrecta non continent explicitam diſpoſitionem fideicommittentis nec qualitatem ſubſtitutionis tunc legitimatio eſt nulla.

9 Iuri quæſito in ſpe probabili proximioribus illis, hæres grauatus præiudicare non potuit.

10 Concepti illegitime admittuntur aliquando ad excluſionem agnatorum.

11 Singulari loquutione non obſtante poteſt ſucceſſor in fideicommiſſo plures eligere.

12 Lex admittit proximiores omiſſa electione per eligere debentem.

13 Succeſſor in fideicommiſſo tenetur relinquere quartam omnium bonorum hæredi inſtituto & electo.

14 Quarta debet deduci habito reſpectu ad omnia bona fideicommittentis.

15 Quarta debetur etiam ſi teſtator dediſſet facultatem expreſſam alienandi.

16 Grauatus ſi non teneretur ad quartam partem bonorum inutile foret fideicommiſſum.

17 Hæres non poteſt ſubuertere fideicommiſſum.

18 Fideicommiſſum reſpectu bonorum eorum cenſetur relaxatum, ſequuta alienatione illorum tantum, & non aliter.

19 Spurius non poteſt a proprio patre hæres inſtitui, attamen non dicitur prohibitus capere ex teſtamentis aliorum cum inter eos ceſſet peccatum.

20 Succeſſor in fideicommiſſo poteſt eligere ſpurium alienum prætermiſsis proximioribus legitimis, vigore arbitrij ſibi a patruo teſtante conceſsi.

21 Eligens poteſt prætermittere digniorem, & eligere indignum.

22 Eligens non tenetur præciſe dignum eligere, ſed poteſt indignum indignitate facti eligere.

23 Electio non dicitur doloſa, quando electus ſolo in dignitate facti laborat.

24 Spurius non dicitur indignus nec infamis infamia iuris, ſed facti tantum.

25 Spurius dicitur, & reputatur, de familia patris.

26 Conſuetudo facit quod baſtardi habent nobilitatem ſui genitoris.

27 Conſuetudo & vſus quod baſtardi denominentur de familia viget nedum in Gallia, ſed etiam in Tuſcia, Florentia, Peruſij, Brixia, & etiam per totam Italiam.

28 Legitimatio mutat ſtatum, & legitimatus vti nouus homo ad inſtar poſthumi dicitur renatus.

29 Legitimatus habet iura ſuorum, venitque appellatione filiorum legitimorum, & naturalium.

30 Legitimatus non amplius dicitur infamis ſed vere legitimus & præcipue quo ad omnes iuris ciuilis effectus.

31 Spurius realiter efficitur legitimus quando detergitur ſpurietatis ſordes.

32 Legitimatus per reſcriptum venit appellatione prolis legitimatæ.

33 Spurius legitimatus per reſcriptum Principis, dicitur, & eſt de familia paterna, ex qua natus eſt.

34 *Legitimati à Principe, vel à Comite Palatino agnationem conſeruant, & retinent nobilitatem in ſua familia.*

35 *Legitimati efficiuntur nobiles ſicuti eorum parentes, nec amplius infamia facti laborant. Et quando.*

36 *Nomen (familia) eſt nomen iuris, non natura.*

37 *Lex non fingit in his, quæ ſunt iuris, ſed procedit ſine iure & ſecundum veritatem.*

38 *Legitimum eſſe non prouenit à natura ſed à iure communi poſitiuo.*

39 *Legitimatus dicitur vere, & non ficte de familia, & vere, non autem ficte legitimus.*

40 *Legitimus ille dicitur, qui eſt habilis ad ea, quæ ſunt de iure ciuili, & illa dicitur proles legitima, quæ a lege approbatur.*

41 *Legitimatus nedum patri, ſed omnibus agnatis agnoſcitur.*

42 *Spurius legitimatus continetur, & venit in omnibus diſpoſitionibus legalibus, & hominum teſtamentarijs, ac alijs loquentibus de legitimis, & naturalibus.*

43 *Spurij legitimati, et præteriti in teſtamento Patris illud rumpunt, & annullant.*

44 *Agnatio, ſeu familia, in quo nati ſunt conſeruatur per legitimatos.*

45 *Legitimatus dicitur de familia ſui genitoris etiã nobilis.*

46 *Fraus non fit legi Venetæ, quando adeſt voluntas teſtatoris.*

47 *Legitimatio dicitur contra voluntate Teſtatoris, quando in diſpoſitione adſunt illa verba, & ex legitimo matrimonio nato.*

48 *Filius dicitur magis conſcius diſpoſitionis paternæ quam alius*

49 *Filius cenſetur ſe conformare cum diſpoſitione paterna iterando conſimilem diſpoſitionem patris.*

50 *Actus præſumitur factus in executionem obligationis, vel conſuetudinis præcedentis.*

51 *Filius, & hæres non præſumitur impugnare legitimationem approbatam a Patre.*

52 *Naturalis legitimatus non differt a ſpurio legitimato, quo ad excluſionem ſubſtituti ſub conditione, ſi ſine filijs deceſſeret ſimpliciter.*

52 *Legitimatus cum clauſula ac ſi fuiſſet de legitimo matrimonio natus, excludit ſubſtitutum.*

54 *Legitimatus reſtitutus ad honores, & dignitates admittitur ad omnia.*

55 *Legitimatus reſtitutus ad honores, & dignitates efficitur Illuſtris, ſicuti erat eius parens.*

56 *Teſtator nobilis, & in dignitate conſtitutus cenſetur in ſua diſpoſitione cogitaſſe de legitimato quando de filijs conditionaliter loquitur, ſicuti de legitimatione natis.*

57 *Authoritas maior eſt Principis quam ſtatuti.*

58 *Legitimationes pauca ſubſiſterent ſi nobiles non poſſent ſicut cæteri legitimare.*

59 *Nobilitas paterna legitimationi non obſtat, quando derogatum eſt expreſſe legi ex facto. §. ſi quis rogatus ff ad Trebel.*

60 *Comes habens authoritatem legitimandi abſque citatione quorum intereſt, ex priuilegio, valide legitimare poteſt.*

61 *Citatio in legitimatione in praxi non ſeruatur.*

62 *Citatio non fuit neceſſaria, quando fideicommittens ſenſit de legitimatis.*

63 *In legitimatione facta de voluntate teſtatoris nõ requiritur citatio.*

64 *Citatio vbi non eſt neceſſaria, multo minus requiritur mentio diſpoſitionis teſtatoris, vel ſubſtitutionis facta.*

65 *Diſpoſitio facta in vnum tempus, ſed ordinata quo ad ſuum effectum in aliud tempus tũc debet iudicari ſecundum illud tempus, in quo effectum dirigitur.*

66 *Qualitas addiecta verbo debet intelligi ſecundũ tempus verbi.*

67 *Qualitas & capacitas requiſita ad fideicommiſſum ſufficit adeſſe tempore euentus conditionis.*

68 *Actus conditionalis in vltimis voluntatibus nil ponunt in eſſe.*

69 *Legitimatio facta poſt mortem Teſtatoris dicitur ex poſt facta de illius voluntate.*

70 *Citatio prætendentium non eſt neceſſaria, quando non habent ius contradicendi.*

71 *Ius ſi alicui tempore legitimationis non eſt quæſitum, non eſt opus illum admonere.*

72 *Legitimatio retrotrahitur, ad tempus Teſtamenti, & reconualidatur inſtitutio, & diſpoſitio*

73 *Ius dicitur quæſitum proximioribus ab inteſtato, quando illis ſucceſsio auferri nequit.*

74 *Ius ſuccedendi non eſt probabile, quando is, de cuius hæreditate agitur, potuit diſponere, et voluntatem mutare.*

75 *Ius quæſitum in ſpe probabili agnatis tunc dicitur, quando fundatur in cauſa de præterito & de qua grauatus non poteſt diſponere.*

76 *Ius quæſitum non dicitur alicui, quando ſe fundat in ſucceſſione ab inteſtato.*

77 *Iudicatur, de eo, quod eſt in ſpe probabili, quod de re ipſa.*

78 *Legitimatus in iure non differt a legitimo.*

79 *Legitimatus excludit ſubſtitutum.*

80 *Legitimatus licet dicatur vere legitimus, dicitur tamen ficte legitime natus.*

81 *Legitimatus non venit in conditione legitime natorum.*

82 *Legitimati a Comite, vel per reſcriptum comprehenduntur in diſpoſitione loquente de filijs legitimis, & naturalibus, & quando.*

ARGV-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

An legitimati dicantur de familia, vel prole legitima.

Quæ requirantur ad eſſentiam legitimationis.

CONSILIVM CXCV.

Actiones mea a Domino.

ADhuc ſupereſt in cauſa Berolda diſcutere de iuribus inſtitutionis factæ per Dominum March: nem Carolum Beroldum de perſona Domini Ioſeph, eius fratris ſpurij legitimati, quo ad bona ipſi Marchioni relicta ex teſtamento Domini Ioannis Franciſci Beroldi eius patrui in hæc verba.

Volens tamen dictus Dominus teſtator, quod decedente dicto Domino Carolo ſine legitima prole, quòd tunc teneatur dictus Dominus Carolus ſibi vnum facere hæredem de familia nobilium de Borſijs de Beroldis ad eius electionem, de tanta ſumma præſentis hæreditatis quanta dicto Domino Carolo videbitur, & placuerit &c.

Euentu quod Dominus Carolus deſperās de legitima prole inſtituit ſibi hæredem Dominum Ioſeph prædictū legitimatum de anno 1607. & poſt nonnullos annos a die teſtamenti conditi per præfatum Dominum Ioannem Franciſcum.

Quo ſtante inſurrexere nōnulli de familia Berolda vti proximiores legitimi, & naturales Domini Caroli, allegantes talem inſtitutionem ſeu electionem Domini Caroli nullius eſſe roboris quo ad eorum præiudicium, ſaltem reſpectu bonorum dicti Ioannis Franciſci, qui diſponendo vtilis vocationem legitimorum non autem legitimatorum admiſit.

Tres Iuriſconſulti reſpondetunt contra legitimatum multa deducendo, quæ tamen ordinate recollecta ad infraſcripta virtualiter reducuntur.

Primo inquam dicunt. Quòd ex quo Do-
1 minus Carolus inſtituit † hæredem Dominū Ioſeph legitimatum, dicitur illum elegiſſe ad ſucceſſionem vigore, & in executionem iuſſionis Domini Ioan. Franciſci l. vnum ex familia, §. ſi duos vbi Bart. & Padil. nu. 7. 8. ff. leg. 2. Ruin. conſi. 24. n. 9. in fin. in 2.

2 Et mandando † Do. Carolo vt ſibi vnum hæredem faceret, dicitur illum grau aſſe per fideicommiſſum ad reſtituendum bona tali futuro hæredi tex. in l. pater filium §. fin. & in l. Lucius. §. fin. ff. leg. 2. Peregri. de fideicom. ar. 5. num. 8.

Quæ tamen electio, & inſtitutio legitimati non tenuit obſtante Edicto Venero promulgato ſub die 30. Iulij de anno 1567. quo ca-
3 uetur, vt legitimati † non admittantur ad fideicommiſſa in præiudicium legitimorum, cū id dicatur reſultare contra teſtantium voluntates, de quo edicto habetur mentio per Palcott. de ſpuri. cap. 61. nu. 9. & per Peregri. de fideicom. ar. 23. nu. 23.

Secundo cum Dominus Ioſeph ſpurius natus fuerit ex coniugato, & ſoluta, inter quos tempore eius natiuitatis non poterat cōtrahi
4 matrimonium, non poteſt † excludere ſubſtitutos, & conſequenter nec ipſis proximiorib. præiudicare. Meno. lib. 4. Preſumpt. 39. num. 37. Onded. conſ. 59. nu. 25. in 2.

Tertio teſtamentum Domini Ioannis Frā-
5 ciſci fuit conditum a perſona nobili, † & honeſta vnde non eſt veriſimile, vt de tali futuro hærede inhoneſte nato ſenſerit, Peregri. de fideicom. ar. 23. nu. 42. Trentacinque de ſubſt. par. 4. c. 7. nu. 44. in fin.

Quarto quia actu legitimandi non fuerunt iſti prætendentes citati, & tamen ſunt de legitima familia Berolda, vnde neceſſario erant
6 citandi † Peregr. d. art. 23. nu. 50. 51. Menoc. d. Præſump. 79. in fin.

Maxime cum huiuſmodi legitimatio fuerit facta non a Principe, ſed a Comite Cæſare, ſecundum Peregri. d. art. 23. nu. 72. vbi alios adducit, nec ī priuilegio legitimādi legatur ta-
7 lis facultas data Comiti, † vt poſſit legitimare ad fideicommiſſa non citatis agnatis, Onde. conſ. 59. nu. 19. in 2.

8 Quinto ex quo in precibus † per legitimatum Comiti porrectis non fuit facta mentio explicita diſpoſitionis Ioannis Franciſci, nec qualitatis ſubſtitutionis, Peregre. d. artic. 23. num. 69. Onded. dicto conſi. 59. nu. 21. in 2.

Sexto quia legitimatio fuit facta poſt mortem Ioan. Franci. teſtatoris, per cuius diſpoſi-
9 tionem iam fuerat quæſitum ius † in ſpe probabili præfatis proximioribus, quibus non potuit præiudicari Ceph. conſ. 606. n. 22. Meno conſi. 164. n. 12. verſ. Quinto.

Septimo cum teſtator poſuerit in conditione prolem legitimam Domini Caroli, dubio procul non dicitur ſenſiſſe de prole illegitima ſubſtituenda, & quod ad excluſionem agnatorum legitime natorum admittantur illegiti-
10 me concepti † Menoc. d. Præſump. 79. nu. 21. Peregri. d. art. 23. nu. 45.

Nec prædictis obſtare videtur, quod teſtator vtendo verbo ſingulari, dixerit vt Domi-

nus

nus Carolus ſibi faceret vnum hæredem,qua-
ſi quòd non ſenſerit de vocatione, & electio-
ne plurium proximiorum.

Quia reſpondetur, quod non obſtante tali
11 ſingulari † locutione potuiſſet Dominus Ca-
rolus plures eligere. l. vnum ex familia §. ſi
duos, vbi Bar.& alij,ff.leg. 2.vbi Padil. nu.4.
12 & ſi neminem elegiſſet, proximiores lex † ip-
ſa admiſiſſet,textus in d.l. vnum ex familia §.
rogo,vbi Padil.nu.7. Surd.conſi.264. nu.32.

Verumtamen prædictis non obſtantibus
intrepide amplector contrariam ſententiam
vti veriſſimam, admittentem Dominum Io-
ſeph legitimatum ad præfatam ſucceſſionem.

Præmittendo prius,quòd Dominus Caro-
13 lus † vigore talis diſpoſitionis tenebatur ſal-
tem relinquere quartam partem omnium bo-
norum Domini Ioan. Franciſci præfato Do-
mino Ioſeph ſuo hæredi inſtituto, & electo
vt ſupra, non obſtante arbitrio dato ipſi Do-
mino Marchioni de faciendo ſibi hæredem in
ea parte qua ſibi videbitur, & placuerit, per
textum in Auth.contra eũ rogatus, ibi [quar-
tam inſtitutionis fideicommiſſario reſtituere
cogitur] C.ad Trebellia. & tradit Peregri. de
fideicom.ar.40.nu.40.

14 Talis enim quarta † debet deduci habito
reſpectu ad omnia bona quæ Dominus Ioan.
Franciſcus reliquit Caſtr. in l.Titius nu.3.ff.
ad Trebellian.Pariſ.conſ.46.n.25. in 1. Gab.
tit.de Trebellian.concluſ.13.nu.7. dicens ita
fuiſſe iudicatum,vt per Guid.Pap.per eum ci-
15 tatum. Etiam ſi † teſtator ipſe dediſſet facul-
tatem Domino Carolo expreſſam alienandi
Pariſ.conſi.25.in 2.Bero. conſi.86. nu.26. &
conſi.101.n.9.in 2.Soci. Iun.conſil.130.col.
1.in 1.alias ſequeretur inconueniens, nempe,
16 quod niſi grauatus † cenſeretur coactus quar
tam reſeruare, inutile foret fideicommiſſum,
& teſtator videretur ſe in continenti correxiſ-
ſe contra l.niſi ad ea legata vbi Doct.ff. cond.
17 & demon. & eſſet in arbitrio hæredis † totum
ſubuertere fideicommiſſum contra l.fideicom
miſſum ff.cond.& demo.& adu. l.ſi ita quis §.
is cui.ff.leg.2.

Et cum Dominus Carolus reliqua bona,
dempta quarta prædicta potuiſſet alienare, &
non alienauerit, omnia bona in fideicommiſ-
ſo contenta ſuperextantia debeatur fideicom
miſſario,cum eorum bonorum reſpectu cen-
18 ſeatur relaxatum † fideicommiſſum,ſecuta a-
lienatione illorum tantum,& non aliter Pere-
gri.de fideicom.art.52.nu.44.vbi plures con-
gerit concordantes.

Redeundo modo ad rem noſtram dico, Do
minum Carolum exequendo iuſſum patrui
potuiſſe eligere Dominum Ioſeph legitimatũ
conſiderando etiam ipſum Ioſeph vti ſimpli-
19 citer ſpurium,quia & ſi ſpurius † non poſſit à
proprio patre hæres inſtitui, attamen non di-
citur prohibitus capere ex teſtamentis aliorũ,
cum inter eos ceſſet ratio peccati, ita Gloſ. in
§.fin. Auth.qui.mo.nat.effi. ſui late Pinell. in
l.3.n.20.ver.Ea autem deciſio.C.bon.mater.
Surd.conſi.384.n.75.Lup.de Megit.commẽ.
1.§.5.nu.157.Capriol.de ſucceſſ. ab inteſtat.
lib.1.num.123.adeo quòd dicitur hoc in caſu
ſuccedere vti electus, & vti hæres inſtitutus,
non vti legitimatus.

20 Potuit enim Dominus Carolus † eligere
ſpurium alienum prætermiſſis proximioribus
legitimis, vigore arbitrij ſibi a patruo teſtan-
te conceſſi, textus Clar. in l. cum quidam, in
principio ff. lega. 2. cuius verba præciſa ſunt
hæc [cum quidam ita fideicommiſſum reli-
quiſſet, Rogo reſtituas liberis meis, quibus
voles, Marcellus putauit poſſe hæredem,& in-
dignum præferre,]& ibi per illum textum no-
21 tat Barto.eligentem † poſſe eligere indignum
prætermiſſo digniore, quod etiam latè proba-
uit Molin.de Primogen.lib.2.cap.5. nume.1.
& ſeq. dicens, illum cuius voluntati electio
22 † committitur,non teneri præciſe dignum eli
gere,ſed poſſe indignum indignitate facti eli-
gere,ſubdens ibidem nu.15.iunct.nu.21. hoc
indubitate procedere, quando talis electio
23 † non fuit doloſa, & illam non poſſe dici do-
loſam, quando electus ſola facti indignitate
laborat, ſequitur late comprobando alter Mo
lin.Ieſuit. de Maiorat.diſput.594.modo ſpu-
24 rius † non dicitur indignus nec infamis infa-
mia iuris,ſed infamia facti tantum,ſecundum
Azon.in ſumma.C.ex quibus cau.infam.n.4.
Gabr.conſi.30.n.3.4.9.& ſeq. & nu.17.in 2.
cum concord. per Lup.de illegit. commen.1.
§.3.nu.39.61.& 63.merito potuit eligi.

Et tanto magis cum ſpurius iſte vere nun-
cupetur de familia Beroldà, ſiquidem perpen-
denda ſunt verba teſtatoris, qui dixit [hære-
dem de familia nobilium de Beroldis] non
autem dixit (hæredem nobilem de familia Be
rolda.) At ſpurius etſi non dicatur nobilis de
familia, Attamen bene dicitur de familia no-
bilium,cum deſcendat a Io.Baptiſta fratre te-
ſtatoris, quo fit vt etſi de ſtrictiſſimo iure ſpu-
rius non dicatur de familia. Nihilominus de
generali conſuetudine, & ſecundum commu-
nem, ac vniuerſalem vſum loquendi ſpurius
25 † dicitur, & reputatur de familia Patris. ita
Guid.Pap.deciſ.580.& ibidem Additus in 2.
26 addit.dicit conſuetudinem † efficere quod ba
ſtardi habeant nobilitatem genitoris, idem
tradidit Boer.deciſ.127.in fin. Menoc. lib.4.
Præſump.88.nu.14.in fi.& latius conſi. 754.
vbi poſt alios atteſtatur talem conſuetudinẽ,
27 † & vſum vigere uedum in Gallia, ſed etiam
in

Digitized by Google

in Thuſciá, Florentiæ, Peruſij, & Brixiæ ſub-
dens hoc eſſe palam omnibus notorium, ta-
lemque vſum loquendi potiſſimum admitti
in diſpoſitionibus vltimarum voluntatum, &
propriæ ſignificationi præferri, idem probat
Paleott. de ſpuri. cap. 60. num. 5. dicens talem
communem vſum loquendi hodie vbique ſe
habere, ac fore obſeruandum. Rim. Iun. conſi.
442. n. 33. atteſtans talem vſum loquendi ſer-
uari maxime per totam Italiam.

Si igitur ſtantibus prænarratis debet admit
ti Dominus Ioſeph attento eius primeuo ſta-
tu illegitimitatis, quanto fortius admitti de-
bet vti legitimatus adſcitus in gremio legiti-
morum, & nobilium de familia Betolda, nam
28 per legitimationem † mutauit ſtatum, & vti
nouus homo fuit ad inſtare poſthumi renatus,
Bal. in l. filius a patre §. 1. ff. lib. & poſthu. Soc.
conſi. 226. nu. 5. in 2. Lup. de illegit. commen.
29 3. §. 2. nu. 25. & habet † iura ſuorum venitq;
appellatione filiorum legitimorum, & natura
lium, vt præter cæteros ait Coſta. de Retro-
tract. c. 2. Monito. 4. nu. 5.

30 Et idcirco legitimatus † non amplius dice-
tur infamis, ſed vere legitimus, & præcipue
quoad omnes Iuris ciuilis effectus latè Gabr.
conſi. 30. num. 6. 8. 9. 16. & ſeq. in 2. Peregri.
conſi. 61. nu. 5. in 5. Sicuti enim ſeruus effici-
tur vere liber macula ſeruitutis funditus ſub-
31 lata, ita ſpurius † realiter efficitur legitimus,
quando detergitur ſpurietatis ſordes, vt poſt
Bart. Bal. Alex. & alios ſcribit Dec. conſi. 316.
nu. 10. Parıl. conſ. 8. n. 7. in 2. & ita omnes con
uenire multos addendo firmat Sur. conſ. 571.
nu. 46. ſubdens legitimatum dici verè legiti-
mum, licet ficte dicatur legitime natus, & in
puncto, quòd vbi per teſtatorem fit mentio
32 prolis legitimæ contineatur legitimatus † per
reſcriptum, conſuluit Deci. conſ. 258. num. 4.
33 ex quibus infertur ſpurium † legitimatū per
Principis reſctiptum dici, & eſſe de vera fami
lia paterna, ex qua nati ſunt, vt diffuſe tradit
Molin. de Primoge. lib. 1. cap. 4. n. 44. concor-
dat infinitos prope addendo Pedro. conſ. 10.
34 nu. 2. & 36. dicens legitimatos † a Principe,
ſeu a Comite Palatino agnationem conſerua
re, ſubdens hanc eſſe magis communem, ac ve
riorem ſententiam, & nedum agnationem ſed
etiam nobilitatem ſuæ familiæ retinēt. Tiraq.
de nobilitat. cap. 15. n. 20. Peregri. de fideicō.
35 art. 23. n. 12. dicens † effici nobiles, ſicuti eorū
parentes, nec amplius infamia facti laborare,
idque probatur ex l. Imperialis §. preſenti C.
nupt. ibi (omni macula direpta, neque voca-
bulum inhoneſtum eis inherere volumus) la-
tiſſime Lup. de Megit. comment. 3. §. 1. n. 77.
dicens ab hac concluſione non eſſe receden-
dum, ac omnia contraria tollit.

Confirmatur concluſio, nam dixit teſtator
[heredem de familia nobiliū de Beroldis &c.]
36 illud nomen † [familia] eſt nomen iuris non
naturæ, vt reſoluit Capr. conſ. 90. nu. 5. Bald.
conſi. 441. in fi. in 3. Rim. Iun. conſ. 442. num.
37 33. At lex † non fingit in his, quæ ſunt iuris
ſed procedit ſine fuco, & ſecundum veritatem
Bart. in l. ſi is qui pro emptore nu. 29. vbi Iaſ.
num. 228. ff. vſucap. inſuper quem eſſe legiti-
38 mum † non prouenit a natura, ſed a iure com
muni poſitiuo §. liceat Auth. qui. mo. nat. effi.
legit. §. ſi quis natura. §. ſi quis ergo Auth. qui.
mo. nat. effi. ſui. Meno. conſi. 266. num. 4. cum
igitur in his, quæ ſunt iuris lex diſponat ſecun
dum veritatem, & non ſecundum fictionem,
39 vtique fatendum eſt legitimatum † dici vere,
& non ficte de familia, & verè non autem ficte
legitimum Menoc. & alij ab eo citati, concor-
dat Coſta. de retrotract. c. 2. in Monit. 4. nu. 1.
40 vſque 8. quia nil aliud eſt eſſe legitimum, † ni-
ſi eſſe habilem ad ea quæ ſunt de iure ciuili, &
illa dicitur proles legitima, quæ a lege appro-
batur Deci. conſi. 258. nu. 4. Natt. conſ. 625.
num. 5.

41 Et conſequenter talis legitimatus † nedum
patri, ſed omnibus agnatis agnaſcitur illiſq;
omnibus ſuccedit Dec. conſ. 365. nu. 5. Ruin.
conſi. 145. num. 3. in 3. Rolan. Tiraq. Mazzol.
Purp. Berett. & alij ſequuti per Sur. conſ. 571.
42 n. 8. vnde iure merito ſpurius † iſte legitima-
tus continetur, & venit in omnibus diſpoſitio
nibus legalibus, & hominum teſtamentarijs,
ac alijs loquentibus de legitimis, & naturali-
bus Peregr. d. ar. 23. n. 46. & conſi. 61. nu. 7. in
5. ſubdens, ſpurios ab initio odibiliter natos,
43 ſed ex poſt legitimatos, & præteritos † in te-
ſtamento paterno, illud rumpere, & annula-
re, & de communi teſtatur Pedro. conſi. 10. nu
mero 31.

Admittiturque tale axioma, ſiue legitima-
tio fiat a Principe, ſiue a Comite talem autho-
ritatem habente, vt tetigi ſupra, & tradit Pere
gri. d. art. 23. n. 46. 47. & conſi. 61. n. 5. & 8. in
Pedro. plurimos adducens, conſi. 10. n. 2. De-
cian. conſ. 42. nu. 37. in 1. qui omnes adducunt
conſeruari per iſtos legitimatos agnationem
44 † ſeu familiam ſuam, in qua nati ſunt.

Nec prædictis reſiſtunt in contrarium ad-
ducta per Dominos aduerſantes.

Ad primū.n. reſpondetur, & nos admittere,
vt per inſtitutionem hæredis Dominus Caro
lus dicatur elegiſſe in executionem iuſſionis
teſtatoris, ita etiam fatemur, quod ex manda-
to faciendi ſibi vnum hæredem dicatur indu-
xiſſe fideicommiſſum. Sed aperte negamus le
gitimam eſſe nullam, per obſtaculum edicti,
quia vt etiam tetigi in alio conſilio edito ſu-
per legitimatione prædicta facta in executio-
nem

nem teſtamenti Domini Ioannis Iacobi, vti-
que illud edictum obſtat legitimationibus fa
ctis contra teſtantium volũtates, at nos ſupra
abunde probauimus,& etiam infra latius pa-
tebit talem legitimationem fuiſſe factam iux-
ta diſpoſitiones teſtamentarias tam Ioannis
Iacobi Patris, quam etiam Ioannis Franciſci
filij, qui mandando, vt Dominus Carolus ſi-
bi faceret vnum hæredem de familia nobiliũ
de Beroldis, dicitur comprehendiſſe hæredẽ
45 illegitimum, vel ſaltem legitimatum, † & ita
huic edicto ſimiliter reſpondet Decia.in pun-
cto conſi.42.n.38.verſi. Non obſtat vltimum
in 1.Pedro.conſi.10.n.37. 38. Menoc. conſi.
459.n.36.37.dicens poſt alios, nullam fraudẽ
46 † fieri prædictæ legi Venetæ prohibenti legiti
mationes contra voluntates teſtatorum, quan
do teſtator fideicommiſit deficientibus filijs
legitimis, ex quo inter legitimos dicatur com
putaſſe legitimatos, ita ergo in caſu noſtro cũ
teſtator voluerit fieri vnum hæredem, decedẽ
te Domino Carolo ſine prole legitima, dici-
tur admiſiſſe hæredem legitimatum, ſecus ſi
diſpoſitio teſtatoris diceret, [decedente Do-
mino Carolo ſine prole legitima, & ex legiti-
mo matrimonio nata] nam tunc legitimatio
47 † diceretur contra voluntatem teſtatoris, &
locus eſſet edicto, ita Rui.conſi.80.nu.6.verſi.
Et ex pluribus,& nu.11.verſic.Præterea in 3.
Meno.459.nu.2.3.ſed de tali diſtinctione in-
fra latius in reſolutione vltimæ obiectionis.

Reſpondetur ſecundo in præſenti caſu nul
latenus dici poſſe, vt de aliquo præiudicio pro
ximiorum agatur, quia diſpoſitio Domini Io.
Franciſci reſpectu electionis futuri hæredis
fuit conditionalis, quæ conditio dependebat
a futuro euentu, & ab arbitrio Domini Caro
li, At interim pendente cõditione nullum ius
poteſt dici acquiſitum fuiſſe iſtis proximiori-
bus, ex quo diſpoſitio fuit facta in vno tempo
re, ſed ordinata ad aliud tempus in quo debe-
bat effectum ſumere,& ſecundum illud tẽpus
iudicari,& ante illud vltimum tempus iã fue-
rat facta legitimatio, de hoc tamen infra la-
tius in declinatione ſexti motiui, vbi cadet
propria ſedes iſtius propoſitionis.

Reſpondetur tertio, Dominum Iacobum ſe
niorem patrem Domini Ioannis Franciſci or
dinaſſe, vt deficiente linea maſculina ſuorum
deſcendentium legitima, & naturali, vltimus
deſcendens poſſet legitimare baſtardos vocã-
dos de Borſijs de Beroldis &c. Qui caſus legi-
timandi ita potuit euenire in perſonam Do.
Ioan.Franciſci ſicuti euenit in perſonam Do-
mini Caroli, cum ambo deſcendant ab ipſo
Io.Iacobo. Et cuius paternæ diſpoſitionis op-
time conſcium fuiſſe Dominum Io. Franciſcũ
48 filium, † & magis quam alium, tradunt Bart.
in l.genit.nu.17.ff.acq.hære.Corn.conſ.302.
nu.5.in 4.Ceph.conſi.183.num.71. vnde ſe-
quitur, quod diſponente ipſo Io.Franciſco, vt
Domino Carolo decedente ſine legitima pro-
le ſibi faciat vnum hæredem, cenſeatur ſe vo-
luiſſe conformare voluntati patris,& in execu
tionem dictæ præambulæ diſpoſitionis itera-
to ſimilem diſpoſitionem facere voluiſſe illius
confirmatoriam l.quædam mulier.vbi Glo.fi.
ff.rei vendi.Magon.deciſ.Lucan.5.nume.25.
conferunt trad. per Ceph.conſi.315.nu.8. &
per Surd.conſi.202.nu.17.Sicuti dicitur actũ
50 † præſumi factum in executionem obligatio-
nis, vel conſuetudinis præcedentis, idem Sur.
conſi.164.num.24. & ſequentibus hinc fit in
propoſito, quod cum Ioan. Iacobus pater ſe-
mel dictam legitimationem approbauerit, nõ
poſſit amplius dici, vt Io.Frãciſcus eius filius,
51 † & hæres illam voluerit, vel potuerit impu-
gnare, vt poſt Soci. Deci. Crauc. & alios pul-
chre aduertit in terminis Surd.conſi.571.nu.
28.Sed bene præſumi illam voluiſſe confirma
re, vt dixi.

Ad ſecundum reſpondetur nullam eſſe di-
52 ferentiam inter naturalem legitimatum, † &
ſpurium legitimatum, quo ad excluſionẽ ſub-
ſtituti, ſub conditione ſi ſine filijs legitimis
deceſſerit &c. ſimpliciter, vt late poſt alios tra
dit Peregri.conſ.28.num.4.in 3.& diſuſiſſime
conſi.8.nu.10.& ſeq.in 2.vſque ad numerum
15.omnino videndus quia reſpondet omnib.
contrariantibus, late Surd.conſi.471.numero
44. 45.

Reſpondetur ſecundo, quod quando legiti
matio eſt ampliſſime facta cum clauſula, [ac ſi
fuiſſet de legitimo matrimonio natus vt in ca
53 ſu iſto] ſemper legitimatus † excludit ſubſtitu
tum, vt poſt Alex.tradit Surd.conſi.471. n.3.
ſed de tali excluſione etiam infra latius in re-
ſponſione ſexti motiui.

Ad tertium reſpondetur oppoſitum nõ pro
54 cedere quando legitimatus † fuit reſtitutus
ad honores, & dignitates, vt in caſu noſtro.
Alex.conſi.2.nu.19.verſ. Denique per legiti-
mationem in 1.Decia.conſi.3.nume.90.in 1.
Rola.conſi.67.nu.39.in 3.ample Meno.conſ.
459.nu.13. verſ. Reſpondetur ſecundo alios
addit,& ſequitur Surd.conſi.571. nu. 53. di-
55 cens hoc in caſu taliter legitimatum † effici
Illuſtrem, ſicuti erat eius parẽs Lup.de illegit.
comment.3.§.2.nu.13.

Reſpondetur ſecundo talem diſtinctionem
nobilis ab ignobili non ſubſiſtere, nam vide-
mus, quod ſi extet ſtatutum dictans, vt filius
legitimatus poſſit ſuccedere, faciet deficere
conditionẽ [ſi deceſſerit ſine filijs] appoſitã a
teſtatore nobili, quia ille legitimatus eſt talis,
qui tamquam legitimus ſuccedit, modo ſi vbi
illegi-

Digitized by Google

illegitimus eſt ſucceſſibilis ex forma ſtatuti,
56 teſtator nobilis,† vel in dignitate conſtitutus
cenſetur in ſua diſpoſitione de illo cogitaſſe,
quando de filijs conditionaliter loquitur, ita
(imo fortius) cenſetur de illo cogitaſſe qui de
iure communi poteſt ſuccedere, ſicuti legiti-
me natus ita Barto.in l.hæredibus §. fin.ff.ad
Trebellia. & clarius docet Rui. conſi. 76. nu.
13.& conſi. 104.nu.15.in 3.Rol. conſ.67.nu.
29.in 3.ſubdens hoc in caſu maiorẽ eſſe Prin-
57 cipis † authoritatem quam ſtatuti. Latè Mãt.
de coniect.vlti.volun.lib.11.titu.10.nu.38.
verſ.Quinto,& nu.39.dicens, quod ſi contra-
ria opinio eſſet vera,nulla vel ſaltem paucæ le
58 gitimationes † ſubſiſterent, quod non eſt ad-
mittendum idẽ tenuit Meno.conſi.459.n.13.

Reſpondetur tertio, quod cum in legitima
tio ne fuerit expreſſe derogatum l.i.ex facto §.
ſi quis rogatus,ff.ad Trebellia. nil obſtare po-
59 teſt nobilitas † paterna Lup. de illegit. com-
ment.3.§.2,num.14. allegans concordantes,
vbi etiam alias reſpondentes adducit in pro-
poſito iſto, quas non curo referre, ne ſim ni-
mis prolixus,& apud eum videri poſſunt.

Ad quartum de citatione omiſſa, Reſpon-
60 detur Dominum Comitem† legitimantẽ ha-
buiſſe authoritatem legitimandi etiã abſque
citatione illorum quorum intereſt, vt clariſſi-
me ex priuilegio Cæſareo videre eſt Pari.Rui.
Goza.Gabr.& alij relati per Meno.conſ.459.
nu.45.verſ.Reſpondetur ſecundo alios addu-
cit Surd.conſi.552.nu.10.Rol.conſ.67.n.57.
in 3.Capriol.de ſucceſſ.ab inteſt.lib.1.n.244.
Burſat.conſ.11.nu.31.Noni.conſi.69.nu.8.
61 Reſpondetur ſecundo, id non † ſeruari in
praxi.ſecundum Alberi. in l.nam ita diuus an
te fin.ff.adop.Iaſ.in l.Gallus.§.& quod ſi tan-
tum nu. 139.verſ.Tamen alibi ff.lib.& poſth.

Reſpondetur tertio,quod teſtator in diſpo
ſitione ſeu conditione ſi ſine filijs legitimis,
ſeu ſine prole legitima, dicitur ſenſiſſe etiam
de legitimatis, vt ſup. abunde probauimus,
non igitur fuit neceſſaria citatio,cum teſtator
ſentiẽdo de legitimatis,dicatur conſenſiſſe,vt
excludat ſubſtitutum,& conſequenter, vt di-
62 xi,non fuit neceſſaria citatio,† vt per Iaſ.in d.
§.& quid ſi tantum nu. 140.idem ſenſit Aret.
in l.ex facto nu.12.ff.vulga.dicens,quod cum
legitimatus contineatur ſub illis verbis (ſi de-
ceſſerit ſine filijs legitimis) a teſtatore prola-
tis, legitimatio ſubſecuta morti teſtatoris di-
citur facta de eius voluntate, & ideo non po-
teſt conqueri ſubſtitutus, quòd de ſui præiudi
cio agatur, quia illa ius aliquod non dicitur
63 acquiſitum ante legitimationem, † quæ dici-
tur facta de voluntate teſtatoris,nõ igitur fuit
neceſſaria citatio,ſequitur Menoc.alias addẽ-
do conſi.459.n.4.Lup.de illegi.comm.3.§.1.
nu.2.verſ.Sed eius eſt hæc potiſſima ratio,&
de hoc etiam infra in reſponſione ſextæ obie-
ctionis.

Ad ſecundum reſpondetur breuiter, quod
64 ſi non fuit neceſſaria eorum citatio, † mul-
to minus fuit neceſſaria mentio aliqua diſpo-
ſitionis teſtatoris, nec ſubſtitutionis factæ,vt
poſt Caſtrum, & alios tradit Meno. conſi.20.
nu.45.46.& conſ.459.nu.46.47.& hoc patet
ſenſui,maxime cum de illorũ iure aliquo quæ
ſito,vel intereſſe non agebatur,vt dixi,& mox
latius referam.

Ad ſextum vbi dicebatur legitimationem
fuiſſe factam poſt teſtatoris obitum,per cuius
diſpoſitionem fuerat iam ius quæſitum ſaltẽ
in ſpe probabili, cui non potuit per legitima-
tionem ſubſecutam præiudicari.

Reſpondetur diſpoſitionem teſtatoris non
fuiſſe puram,ſed conditionalem,& quando le
65 gitur facta † in vnum tẽpus ſed ordinata quo
ad ſui effectum in aliud tempus, tunc debet iu
dicari ſecundum illud tempus in quod effe-
ctiue dirigitur.l.in tempus vbi Doct. ff. hære.
inſtitu. l.2. C.don. ante nupt. ita & qualitas
66 † adiecta verbo debet intelligi ſecundum tẽ-
pus verbi Surd.conſ.23.n.10.l Titius ff. teſt.
67 mil.cum concordantibus,Ita & qualitas,† ac
capacitas requiſita ad fideicommiſſum ſufficit
ad eſſe tempore euentus conditionis.l.interue
nit.ff.lega.præſtand.l.eum qui ff.cond. & de-
mon.late Tiraq.de retra. lignag. §. 1. Gloſ.9.
68 nu.95.Nam actus † conditionales in vltimis
voluntatibus nil ponunt in eſſe l.1.ff.reg.cat-
toni modo dico, quod cum teſtator in ſua di-
ſpoſitione conditionali loquente de legitimis
ſenſerit de legitimatis, nil refert quod legiti-
matio fiat poſt mortem teſtatoris reſpectu prę
iudicij alicuius prætendẽtis, quia nemini fuit
interim ius quæſitum ante legitimationem,
69 † quæ dicitur ex poſt facta de illius voluntate,
ex celebri dicto Areti.in l.ex facto.num.12.ff.
vulgar.Iaſ in l.Gallus in §.& quid ſi tantum-
modo nu. 140.ff.lib.& poſthu.Menoch.conſi.
459.nu.4.& nu.42. cum plurimis addit:s per
Lup.de illegit.comment.3.§.1.nu.2.ver. Sed
eius eſt hæc,& ideo diximus non fuiſſe neceſ-
ſariam iſtorum prætendentium citationem,
70 † cum non habeant ius contradicendi, addo
Berett.conſ.11.col.6.verſ.vlterius tamen,idẽ
ait Noni.conſi.69.n.8.dicens,quod ſi tempo-
71 re legitimationis ius † alicui non eſt quæſitũ,
non opus eſt illum admonere. Et in puncto ita
cenſuit Pedro.conſi.10.n.38.39. & ſeq dicẽs
nil obeſſe exiſtenti ſpurio tempore teſtamenti
ſi reperitur legitimatus tempore euenientis
72 conditionis, quia legitimatio † retrotrahitur
ad tempus teſtamenti, & reconualidatur in-
ſtitutio,& diſpoſitio.

Digitized by Google

Nec eſt verum, vt pendente cõditione iſta
faciendi hæredem in caſum deficientiæ legi-
timæ prolis dicatur ius aliquod quæſitum pro
73 ximioribus, nam tunc dicitur ius † quæſitum
proximioribus ab inteſtato, quando illis ſuc-
ceſſio auferri non poteſt Meno. conſi. 181. nu.
51. & conſilio 108. numero 62. 63. dicens ius
74 † ſuccedendi non eſſe probabile, quando is
de cuius hæreditate agitur poteſt diſponere,
& voluntatem mutare, optime Gab. conſi. 21.
nu. 7. 8. in 2. tradens, tunc dici eſſe quæſitum
75 ius † in ſpe probabilis agnatis quando funda
tur in cauſa de præterito, & de qua diſponere
nequit grauatus, & omnium latius probat
Ceph. conſi. 526. nu. 70. vſque 84. nunquam
76 dici ius † quæſitum alicui, nec illum dici ha-
bere ſpem aliquam probabilem quando fun-
dat ſe in ſucceſſione ab inteſtato cum ta-
lis ſucceſſio poſſit mutari, vel reuocari per te-
ſtamenti factionem, & dependeat a futuro e-
uentu, & a voluntate alterius, & vt latius per
eum omnino videndum, conferunt alias per
me congeſta conſi. 76. n. 17. vbi dixi poſt mul-
tos tunc cenſeri ius quæſitum alicui quando
eſt irreuocabiliter quæſitum taliter, quod de
illo poſſit pro libito diſponere, & cui iuri ne-
mo alius poteſt præiudicare, & ex actu ſuſpen
ſo nec plenimodè perfecto, & a quo aliquan-
do poteſt ex cauſa recedi non dici ius acquiri.
Modo ſi electio perſonæ dependebat a volun-
tate Domini Caroli, circa factionem hæredis
de familia, qui potuit alium vtcumque remo-
tiorem, vel minus dignum eligere, vtique non
poteſt dici quæſitum ius aliquod iſtis agna-
tis, nam de eo quod eſt in ſpe probabili iudi-
77 catur † quod de re ipſa l. ſpem. C. don. Ceph.
d. conſ. 526. n. 73. ſed ſic non cadit conſidera-
tio nec rei, nec ſpei.

Reſpondetur ſecundo, quod cum teſtator
cenſeatur ſe voluiſſe conformare cum iuris di-
ſpoſitione, iuris autem diſpoſitio in terminis
noſtris nullum conſtituat diſcrimen inter le-
78 gitimatos, † & legitimos, dicendum eſt in di-
ſpoſitione prædicta contineri legitimatũ quo
cumque tempore, vt ſupra dictum eſt, & poſt
plurimos in puncto arguit Pedro. conſi. 10. n.
12. 13. 14. Meno. conſi. 459. nu. 5.

Ad ſeptimum reſpondetur Dominos aduer
ſarios cõſulentes aut æquiuocare, aut legales
terminos confundere. Quia aliud eſt ponere
in conditionem prolem legitimam, vt in caſu
noſtro, aliud ponere in conditionem prolem
legitime natam, ſeu ex legitimo matrimonio
ſuſceptam, nã primo in caſu [in quo nos ver-
79 ſamur] legitimatus † excludit ſubſtitutum,
vt ſup. ſæpius dictum eſt, addo pene infinitos
allegantem Lup. de illegit. comment. 3. §. 2. n.
3. ſecus in ſecundo caſu, quia licet legitima-
80 tus † dicatur verè legitimus, non tamen dici-
tur vere, ſed ficte legitime natus Natt. conſi.
624. nu. 5. Surd. conſi. 571. n. 46. Decia. conſ.
81 88. nu. 75. in 1. Et merito in conditione † le-
gitime natorum non comprehenditur, vt non
nullis placuit, hanc diſtinctionem probarunt
plurimi congeſti per Capriol. de ſucceſſ. ab in-
teſta. lib. 1. nu. 240. iunct. nu. 246. Caballin.
millelo. 79. Ruin. & alij de quibus, per Meno.
conſ. 459. n. 3. Decian. conſ. 42. n. 15. iunct. n.
27. in 1.

Reſpondetur ſecundo ex abundanti, quod
imo in diſpoſitione loquẽte de filijs legitimis,
& naturalibus, & ex legitimo matrimonio na-
82 tis, comprehenduntur legitimati † a Comite,
vel per reſcriptum, quando in priuilegio legiti
mationis continetur facultas legitimandi, ac
ſuccedendi perinde ac ſi legit. de legitimo
matrimonio nati eſſent, vt in præſenti priuile-
gio, ita poſt multos Decia. conſ. 5. n. 21. 22. &
ſeq. in primo Pedro. conſi. 10. n. 44. 45. Multo
magis ergo admittetur in diſpoſitione ſimpli-
citer loquente de prole legitima, non autem
de legitime nata.

Quibus ſic ſe habentibus non eſt diſceptã-
dum, an Dominus Carolus potuiſſet eligere
plures, cum id nihil ad rhombum, quando ele
ctio in legitimatum ſuſtinetur. &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I. V. D.

SVMMARIVM.

*1 Dos confeſſata, & morte mariti confirmata no-
cet poſterioribus creditoribus.*

*2 Dotis confeſſio lapſo decennio idem operatur ac
ſi interueniſſet realis numeratio, magis ſi per
dictum tempus vxor a viro fuerit alimentata,
num. 3. 5.*

*4 Maritus non tenetur vxorem non dantem dotem
alere ſed illam expellere poteſt.*

*6 Maritus quando in confeſſione dotis confitetur
habuiſſe eam a tertio dicitur vere dotem ha-
buiſſe.*

*7 Dos confeſſata in teſtamento non poteſt dici fa-
ctum ſub ſpe numerationis, nec in alterius frau-
dem.*

8 Vxor in dubio præſumitur dotata.

*9 Confeſſio de dote recepta non ſolum nocet confi-
tenti ſuiſque hæredibus, ſed & ſingulari ſuc-
ceſſori.*

*10 Confeſſio authoris facta ante ius quæſitum ſuc-
ceſſoris ſingulari ipſi nocet, nec per ipſum poteſt
reuocari, etiam ſi ſit erronea nu. 11.*

*12 Vxor tranſiens ad ſecunda vota facit iniuriam
marito prædefuncto.*

13 Dos

13 Dos confeſſata iuramento firmata tollit omnem ſuſpitionem ſimulationis.
14 Mors & iuramentum æquiparantur.
15 Fides ſcripturæ morte augetur.
16 Fides maior alijs concurrentibus coniecturis adhibetur atteſtationi morientis, quam viuentis.
17 Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ, quando & quomodo locum habeat in dote confeſſata nu. 18. 19. 20. 21.
22 Maritus contrahendo cum poſterioribus creditoribus non tollit ius quæſitum vxori.
23 Imputandum eſt ei qui potuit cautius agere, & non egit.

ARGVMENTVM.

Quando mariti confeſſio de dote recepta præiudicet creditoribus.

CONSILIVM CXCVI.

Actiones meæ a Domino.

DOminus Antonius Pendalea condidit teſtamentum ſub die prima Auguſti. 1591. in quo legauit Dominæ Iſabellæ Scaramellæ eius vxori ſcutos ducentum auri in auro per eum habitos a Domina Iacoba eius D. Iſabellæ matre, in dotem, & pro dote, de qua apparet ex priuata ſcriptura, quæ numquam redacta fuit in inſtrumento, ei dãdos ꝑ infraſcriptos eius hæredes &c.

De anno autem ſequenti 1592. ſub die vltima Septembris idem Pendalea vẽdidit fundum D. Bignotio contra quem in præſentiarũ iudicium direxit in Saluiano vtili D. Iſabella vigore di. legati, ſeu dictæ confeſſionis viri ſui,

Quæritur an huiuſmodi confeſſio dotis acceptæ præiudicet dicto Bignotio.

1 Et concluſiue loquendo dicendum eſt, † talem mariti confeſſionem de dote recepta, ac eius morte confirmatam, nocere Bignotio poſteriori creditori ſtante lapſu biennalis temporis opponendi exceptionem non numeratæ
2 dotis. Quia hoc in caſu † præfata confeſſio idem operatur ac ſi fuiſſet facta vera, & realis dotis ſolutio, & numeratio, per textum in l. aſſiduis vbi Bart. & alij C. qui potio. in pigno. latiſſime poſt alios Roland. conſ. 74. nu. 10. & ſeq. in 4. Burſ. conſ. 32. nu. 42. Ioſ. Ludo. deci. Peruſ. 66. nu. 37. & poſt longam ventilationẽ hanc ſententiam late tuetur contraria tollendo Barboſ. in l. 1. par. 6. num. 34. vſque 42. ff. ſol. mat. alios addit, & ſequitur Sola in antiq. conſti. Pedem. tit. de feud. decret. Blancæ. par. 2. Glo. vnica nu. 3. Feder. de Solis. de dote q. 31. nu. 4. Borell. conſ. 56. n. 12. & 30. Trentacinque conſi. 53. n. 3. in 1. Botta. conſ. 23. nu. 19. Cepha. conſ. 448. nu. 15. cum concordantibus per Intrigliol. de ſubſiſtentibus Cent. 3. q. 13. n. 389. diffuſe Surd. conſ. 489. num. 18. verſ. Addatur ſexto, & nu. 30. verſ. Parum quoque repugnat, & ita fuit deciſum in Rota Romæ teſte Verallo. deciſ. 196. par. 1. quam ſequitur Viui. teſtans de cõmuni opinione deciſ. 148. n. 4. & deciſ. 431. nu. 1. & ſeq. vbi multos alios adducit ſubdens ita in Regia audientia Apuliæ fuiſſe deciſum.

Iſtaque concluſio omnino admittenda eſt in caſu iſto, in quo decennium tranſiuit a die factæ confeſſionis, nam tali in caſu ceſſat omnis controuerſia cum etiam non nulli receptæ
3 ſententiæ contrariantes cõueniant † lapſo decennio talem confeſſionem habere pro reali dotis numeratione Ancha. Iun. q. 32. nu. 7. 8. par. 2. Surd. d. conſi. 489. verſ. Addatur ſexto. Trentacinque d. conſ. 53. n. 3. Viui. deci. 148, nu. 3.

Tolliturque omnis amaritudo in materia iſta dotis confeſſatæ, quando vltra confeſſionẽ aliqua concurrunt veritatis adminicula l. cũ citra vbi Bar. C. iur. doti. Meno. conſi. 7. n. 10. late Botta conſ. 23. nu. 22. Maſcar. de probat. conclu. 362. n. 14. 15. Trentacinque conſ. 53. n. 7. Surd. conſ. 489. n. 7. Viui. deciſ. 431. n. 2. Borell. d. conſ. 56. nu. 7. & ſeq. Intrigl. d. q. 73. nu. 390. prout concurriſſe plura patet vt mox referam.

Primum eſt vrgentiſſimũ, quod Dominus Ant. per plurimos annos ſaltem num. quindecim, & tamdiu quamdiu ambo iugales in matrimonio coniuncti vitam duxerunt ſemper alimenta præſtitit D. Iſabellæ eius vxori, prout ſolent a maritis omnibus præſtari ſuis vxoribus, quæ maritis dotem condecentem ſeu
4 conuẽtam effectiue numerarunt, † cum inquã maritus nedum non teneatur vxorem non dantem dotem alere, ſed etiam illam expellere ſecundum Abb. in c. Per veſtras de do. int. vir. Salic. in l. quod in vxorem C. nego. geſt. Gail. lib. 2. obſeruat. 87. vtique dicendum eſt ob talem diuturnam alimentorum præſtationem confeſſionem illam fuiſſe veram, & non fictam, ac ſibi dotem fuiſſe verè ſolutam, ita Bal. in l. vnica n. 4. verſi. Vnde ſequitur C. priuil. dot. Soci. conſ. 82. n. 3. in 3. dicens ita fore conſulendum, & iudicandum, quodquod ipſe gratia diſputationis tenuerit in l. 1. ff. ſol. mat. Ioſ. Ludo. d. deciſ. 66. n. 22. late Surd. d. conſi. 489. n. 10. & ſeq. vbi plures addit Trentacinque dicto conſi. 53. nu. 7. Maſcard. d. concluſ. 362. n. 14. 15. Viu. deci. 431. nu. 2. verſ. Tertia concurrit.

5 Et præcipue quando fuit † alimentata a vi-
ro per decennium, & eſt communis opinio
Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 66. num. 22. Maſcar. d.
concluſ. 362. in fin. Trentacinque lib. 3. varia
reſo. tit. de iure doti. ca. 7. n. 12. ver. Hęc quin-
ta & d. conſi. 53. n. 7. in fi. Viui. deci. 431. n. 2.
ante fin. late Berett. conſi. 136. n. 6. 7. & 8.

Secundum eſt, quod confeſſio non eſt ex-
ceſſiua ſed veriſimilis attenta qualitate ac cō
ditione ipſorum iugalium, nempe aureorum
ducentorum, ita poſt alios tradit Surd. deciſ.
105. n. 7. Borell. conſ. 56. nu. 4. Ioſ. Lud. deciſ.
Peruſ. 66. n. 23. idem Sur. conſi. 489. n. 15. 16.

Tertium adeſt ex eo, quod confeſſio mariti
non fuit facta vxori ſed matri vxoris, non in-
quam fatetur recepiſſe dotem illam ab vxore,
ſed a D. Iacoba matre D. Iſabellæ vxoris dici-
tat enim ab initio maritus hoc in caſu recepiſ
ſe nomen debitoris in dotem, & conſequenter
nil eſt imputandū vxori, quo fit vt ceſſet omni
no exceptio dotis non numeratæ, ita poſt Sal.
Bal. Nouel. & alios tradit Rube. Alc. conſ. 78.
col. fi. verſ. Secundo ex capire reſpondeo, Nec
poteſt dici facta iſta confeſſio inter perſonas
ſuſpectas Rui. conſi. 183. n. 4. in 1. Marſi. ſing.
345. Rol. conſ. 93. n. 26. in 1. Iaſ. in §. fuerat n.
89. Inſt. de action. Trentacinque d. tit. de iure
Dati. cap. 7. nu. 32. verſ. Secundus eſt quando
vir. Viui. loquens de patre cui fuit facta confeſ
ſio a genero deciſ. 431. nu. 2. ver. Prima igitur
viget late Pret. conſ. 10. n. 12. & ſeq. in puncto
dicens, quod licet confeſſio fiat vxori, attamē
6 † quando maritus confitendo nominet tertiū
a quo dotē habuit maxime diſtinguendo cer-
tam pecuniarum ſeu rerum ſummam habitā,
tunc dicitur illum verè habuiſſe dotē ac om-
nem ſimulatę dotis viam abiecisse, quia nomi-
nādo tertium denotat ab illo nominato poſſe
ſcire veritatē dotis habitæ, & ita ex prædictis
ſatis patet hanc eſſe receptiorem ſententiam,
quamquā non nulli titubauerint vt per Ioſ.
Lud. d. deciſ. 66. n. 21. in fin.

Tertia arguitur coniectura, quod talis con-
feſſio non fuit facta in contractu nec in actu
inter viuos, in quo de facili poteſt argui con-
feſſionem fieri ſpe futuræ numerationis, ſed
7 fuit facta † in teſtamento, quod regulariter nō
ſolet aperiri nec propalari niſi poſt mortem te
ſtatoris, in quo ceſſat conſideratio, & prætēſio
futuræ numerationis, & conſequenter non di
citur facta in fraudem alterius, ſed in propriæ
conſcientiæ exonerationem Glo. in l. 1. verſi.
Errore vbi Doct. C. falſ. cauſ. adie. leg. Bald. in
tit. de pace conſtantiæ. verſ. Vaſalli il 1. n. 6. in
fi. Feder. de Solis de dote q. 13. n. 4. & maxime
hoc operatur concurrentibus alijs coniecturis
Borell. conſ. 56. n. 73.

Quarta a communiter accidenti quis non
8 ſolet ducere vxorem indotatam, ideo † mulier
in dubio pręſumitur dotata l. fi. C. repudi. l. fi.
C. ad Velleia. & poſt Iſernius Campeg. Natt.
& alios in puncto tradit Surd. conſ. 489. n. 12.
dicens hanc coniecturam ſaltem alijs concur-
rētibus plurimum operare, & maxime ex quo
confeſſio conſonat veriſimili quantitati non
autem exceſſiue vt ſup. dictum eſt.

Quinta aduertatur, quod Bignotius habet
cauſam ab ipſo marito confitente, vnde ſequi
tur, quod ſicuti maritus ſi viueret non poſſet
opponere huiuſmodi exceptionem, ita nec
9 cauſam habens a marito, quia † huiuſmodi
confeſſio nedum nocet ipſi confitenti, & ſuis
hæredibus, ſed etiam ſingulari ſucceſſori ha-
benti cauſam a confitente, ita in terminis no
ſtris poſt multos firmat Surd. dict. conſi. 489.
num. 31.

10 Et regulariter † confeſſio authoris nocet
ſucceſſori ſingulari ſi fuit facta ante ius quæ-
ſitum ipſi ſucceſſori. Crau. conſi. 482. num. 5.
& 411. num. 45. Menoch. conſi. 446. nume. 9.
11 † in tantum quod ſi ſit erronea confeſſio, per
ſucceſſorem ſingularem reuocari nequit ſecū-
dum Rui. conſ. 76. nu. 15. in 5. Sur. conſi. 167.
n. 19. & conſ. 237. in fi. vbi declarat.

Sexta non eſt veriſſimile, vt maritus, qui
tres filias ex prædicta vxore ſuſcepit, voluerit
vxori donare, quæ poteſt poſt eius confitentis
12 obitum † alteri nubere, & ita ipſimet viro in-
iuriam facere. §. ſi tutelam Auth. nup. ipſam
que vxorem ſibi extraneam ſuis filijs proprie-
que poſteritati præferre, ipſos filios grauando
indebitam vxori dotem reſtituere contra l. ge
neraliter in fi. C. inſt. & ſubſtitu. cum concor-
dantibus, per Borell. conſ. 56. n. 4. 5. & 6.

Septimo talis confeſſio fuit morte confiten
tis confirmata iuxta l. Papinianus ff. don. int.
iur. & vxo. l. quod de ſuo vbi Glo. C. dot. cau.
non nume. Viui. deciſ. 431. num. 3. dicens ta-
lem confeſſionem morte confirmatam dici re-
tinere vires in tempus ipſius confeſſionis, &
eſt receptior ſententia teſte Borell. dict. conſi.
13 56. nu. 22. & ſeq. † & ſicuti huiuſmodi confeſ-
ſio iuramento roborata omnem fraudis ac ſi-
mulationis ſuſpitionem abolet, & excludit
Bar. Bal. Salic. & alij in l. fin. C. non nume. pe.
Borell. d. conſi. 56. nume. 17. dicens latiſſime
Surd. dicto conſi. 489. nu. 17. dicens poſt plu-
timos hoc eſſe indubitatum Viui. deciſ. 148.
n. 2. ita idem dicendum eſt cum in tali confeſ-
14 ſione moriens perſeuerauerit, † quia mors, &
iuramentum æquiparantur Iaſ. in l. 2. admo-
nendi in ſecunda lectura numero 128. verſic.
Item aduerte ff. iureiur. eſt inquam commu-
nis Doct. opinio, vt mors non minorem fidem
faciat quam iuramentum corporale Magon.
deciſ. Florenti. 95. nu. 8. Decia. conſi. 20. nu.

18. verſ.

Digitized by Google

18.verſicu. Primo, quia mortuus in 2. vbi ait
15 etiam † ex morte fidẽ ſcripturæ augeri. Ceph.
conſilio 225.numero octauo alios addit. Poli.
Rip.de actis in mort.articulo cap.23.numero
11.& ideo dici ſolet, morientem magis præ-
ſumi memorem æternæ ſalutis quam viuentẽ,
16 † quo fit vt concurrentibus alijs coniecturis
illi maior fides adhibeatur, idem Rip. vbi ſup.
capitulo vigeſimo ſeptimo, numero 9.10.ma-
xime quando de illius commodo non agitur,
vt in caſu iſto, idem Rip.eod.tractatu cap.50.
numero quarto, quinto, vbi alios congerit
concord.

Nec prædictis vim facit ſi dicatur emptio-
nem fundi cõtrouerſi fuiſſe factam per Bigno-
tium, a Pendalea poſt menſes tredecim tan-
tum a die confeſſionis præter. & conſequen-
ter infra tempus opponendi exceptionem nõ
17 numeratæ dotis,† quo in caſu videtur compe
tere ipſi Bignotio reſtitutio in integrum, cum
ignorauerit dictam confeſſionem prout illam
ignoraſſe præſumitur ſecundum Alex. in l.1.
numero trigeſimo quinto, ff.ſolu.matrimonio
qui ibidem poſt alios multos ſequitur Barbo.
par.6.numero quadrageſimo quinto, verſicu.
Quinimo etiam, quod ſupradiximus Gozad.
conſilio vigeſimo octauo, numero 20. Anch.
Iun.quæſt.32.numero vndecimo, quos ſequi
tur Ioſ.Ludo.deciſ.Peruſi.66.nu. 40. Valaſc.
conſilio ſexto, numero quinto, in fin. Trenta-
cinque lib.3.var.reſol.tit.de iure dotis.cap.7.
num.16.verſ.Hæc confeſſio licet.

Reſpondetur multipliciter, obiectum ceſſa
18 re † quando vltra confeſſionem concurrunt
adminicula veritatis iuxta prææallegata, &
colligitur ex traditis per Rube. Alexandrum
conſi.78.nu.10.

Reſpondetur ſecundo talem reſtitutum in
integrum, nõ fuiſſe petitam nec explicite nec
virtualiter, vigore clauſularum ſalutarium, vt
docent Gozadi. Ioſ.Ludo. & alij mox citati,
19 † ſed huiuſmodi reſtitutio non datur niſi il-
lam imploranti, Pret.conſ.109.nu.26. dicens
non concedi niſi expreſſe petatur, & iudicem
ex officio nõ poſſe ſupplere late Botta conſilio
83.num.18.

Reſpondetur tertio Alexandrum, in cuius
20 dicto cæteri ſequaces fundantur, † loqui de
creditoribus anterioribus ipſimet confeſſioni,
quibus illa confeſſio non poteſt præiudicare,
& idcirco audiuntur adu. illam medio petitæ
reſtitutionis in integrum, ita declarat Rube.
Alexand.conſi.78.num.10.verſ.Quia reſpon
deo multis modis dicens hanc reſponſionem
eſſe bonam, & latius in puncto aduertit Surd.
conſi.489.nu.37.verſ.Demum aduertendum
eſt.

21 Reſpondetur quarto omni in caſu † talem
reſtitutionem competere ex clauſula genera-
li, ſi qua mihi, quæ datur ſolum ita ſuggerente
æquitate l.1.ff.reſt. in integr. Soci. iun. conſi.
128.n.174.in 1.Surd.d.conſi.489.nu.34.35.
At omnis æquitas ceſſat in præſenti caſu in
quo confeſſio præceſſit contractum Bignotij,
cuius nil intererat tempore confeſſionis, quod
Pendalea confiteretur dotem recepiſſe, ita
Surd.conſi.489.n.35.qualis ergo æquitas mi-
litat pro creditoribus qui tempore confeſſio-
nis non erant creditores?

Reſpondetur quinto per confeſſionem illã
mariti fuiſſe quæſitum ius vxori, in cuius præ-
iudicium non debet retrotrahi talis reſtitutio
22 in integrum,† nam iuri quæſito vxori non po
tuit maritus præiudicare contrahendo cum
poſterioribus creditoribus, vel aliter ſe obligã
do. l.debitorum pactionibus. C.pac. idem Sur.
in terminis noſtris d.conſi.489.n.35.36.

23 Reſpondetur ſexto, imputandum fore † Bi
gnotio, qui debuit cautius negotiare inſormã
do ſe de ſtatu mariti, & rei contractatæ, & om
ni in caſu emere ad grida perpetui ſilentij, ci-
tando vxorem certam creditricem. Quò fit vt
dici non poſſit militare ex parte eiuſdem Bi-
gnotij probabilem, & iuſtam ignorantiam, &
conſequenter non meretur reſtitui vt late poſt
alios firmat Surd.in ſæpe citato conſi.489.nu
mero 37.

Et ita ex his puto iuridice ſatisfactum iuri-
bus D.Scaramellæ &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

S V M M A R I V M.

*1 Fæmina ſimpliciter excluſa a ſtatuto propter ma
ſculum dotis legatũ ad ſuos hæredes non tranſ-
mittit ſi ante matrimonium per eam contractum
deceſſerit.*

*Et hoc præcipue habet locum quando ſtatutum pro
uidet filiæ de alimentis nu 2.*

*3 Dos non ſuccedit loco legitimæ quando ſtatutum
ſimpliciter fæminam excludit propter maſcu-
lum, nec illi debetur ante contractum matri-
monium.*

*4 Aſsignatio facta fæminæ in capillo ſub titulo do-
tis ſtante prædicto ſtatuto ſimpliciter fæminas
excludente, non dicitur ſucceſsiſſe loco vere do
tis ſeu legitimæ, ſed loco alimentorum.*

*Et illa alimenta non iure ſucceſſionis ſed iure vi-
ctus, & ſimplicis alimoniæ debentur.*

*5 Variare licet fæmina ſimpliciter a ſtatuto pro
pter maſculum excluſa quando illi fuit facta
dotis aſsignatio intempeſtiua.*

*6 Electio facta ante tempus eſt nulla, & admittit
variationem.*

Limita in electione iudiciali,nu.7.ſed vide infra num.14.

8 *Variare non licet poſt litem conteſtatam.*

9 *Variatio non permittitur, quando mala electio potuit reuocari, & non fuit reuocata.*

10 *Electio non trahens ſecum executionem non impedit variationem.*

11 *Executio non dicitur facta per electionem,quando plene non fuit creditori ſatisfactum.*

12 *Fœminæ excluſa ſimpliciter per ſtatutum datur hypotheca ſeu ius reale in bonis debitoris pro dote cum alimentis.*

13 *Creditor hypothecarius omnia bona debitoris in ſolidum ſibi habet obligata, ideo durante debito non adhuc integraliter ſoluto omnia bona ſemper hypotheca ſubiacent.*

14 *Bartoli dictum in l. eum qui certarum § 1. num. 4 verſi Vel dic quod ſi ſemel ff.verb.oblig reprobatur.*

15 *Creditori, cui fuit euicta pars bonorum ei aſſignatorum,pro ſui ſatisfactione, debet agere de euictione, non autem ad primam ſuam actionem redire.*

Limita fauore dotis nu 16.

17 *Surdi deciſ.266 reprobatur uti ſtans contra receptiorem ac veriorem ſententiam.*

ARGVMENTVM.

Variatio electionis quando creditori permittatur.

CONSILIVM CXCVII.

Actiones mea a Domino.

DOminus Cæſar Bozzius in ſuo teſtamento iure legati, & inſtrumentis reliquit, & leg uit Dominæ Camillę eius filiæ legitimæ &c. pro ſua dote ducatos mille &c.

Cuius legati virtute petijt, & obtinuit ipſa Camilla adhuc innupta aſſignationē certorū ſtabilium pro dote ſua, quarum terrarum partem diſtraxit,& cum illis maritum inuenit.

Contigit quandam aliam terrarum prædictarum partem ipſi Camillæ fuiſſe euictam a paternis creditoribus.

Petit denuo Camilla aliam ſibi fieri aſſignationem in alijs terris.

Quæritur an recte agat, an verò agere potius teneatur de euictione pro parte euicta.

Et videtur dicendum ipſam poſſe variare, & fore audiendam in ſua petitione, ſiquidem dicitur legatum iſtud mille pro dote, ſtante ſtatuto noſtro ſimpliciter excludente fæminas propter maſculos, non ſuccedere loco legitimæ, & ideo legatum ſibi fuiſſe debitum
tantum tempore nuptus, & non ante, adeo
quod ſi Domina Camilla adhuc innupta de-
ceſſiſſet legatum ad ſuos hæredes teſtamen-
1 tarios non tranſmiſiſſet, † ſed apud fratres a-
lias ſuos ſucceſſores ab inteſtato ſeu proxi-
miores remanſiſſet,vt in puncto cenſuit Alba.
conſilio 38. & hoc maxime procedit quando
2 ſtatutum interim prouidet filiæ de † alimen-
tis, vt hæc omnia habentur in ſtatuto noſtro
Mantu.de ſucceſſ.ab inteſt.col. prima, & tra-
dit Sali.in l.ſancimus.nume. quinto,C.nupt.
dicens hoc in caſu dotem non ſuccedere loco
legitimæ, nec deberi ante contractum matri-
3 monij, † & poſt Bru.& alios tradit Ioſ. Ludo,
concluſ.8. colum. ante penultima verſi. Ter-
tius caſus eſt Surd. de aliment. titu. 3. quæſt.
prima, numero quadrageſimo tertio, quadra-
geſimo quinto, & 52. Quo fit vt aſſignatio il-
la primordialis non vere dicitur ſucceſſiſſe lo-
co dotis, nec legitimæ, ſed loco alimentorum,
4 & alimenta illa non iure † ſucceſſionis, ſed iu-
re victus, & ſimplicis alimoniæ, idem Surdus
de alimen. tit.8.prin. 33.

Ex quibus infertur, quod ſi Camilla hodie
petit nouam ſtabilium aſſignationem pro ſua
dote, ſit licita talis variatio, quia ſi diceretur
primam aſſignationem ſuccedere pro alimen-
tis, poteſt dotem hodie in diuerſis ſtabilibus
5 petere, † ſi autem diceretur illam ſuccedere lo
co dotis, dicimus non dari dotem ſine matri-
monio, & maxime ſtante prædicto noſtro ſta-
tuto, quo fit vt electio illa pro dote facta ante
tempus ſit omnino nulla, quia non traxit ſe-
6 cum executionem, & ſit locus † variationi la-
te Surd. conſi, 264. numero vigeſimo quarto,
qui plurimos adducit.

Nec dicatur prædicta militare in actu, &
electione extraiudiciali, nos autem loqui de
electione iudiciali confirmata per iudicis ſen-
tentiam, qui pronunciauit faciendam execu-
tionem in bonis electis, quo in caſu non ad-
7 mittitur † variatio ſecundum Barto.in l. cum
qui certarum §.1.numero quarto,verſicu. Vel
dic quod ſi ſemel.ff.verb.obli. quem ſequitur
Capi.deciſ.33.numero tertio,& deciſ.46.nu-
mero ſexto,& deciſ.119.nume.ſexto,Borgni.
de vſufru. numero 134. Aſini. de executione
ſol.190.cap.94.numero tertio,Ioſ.Lud.deci.
Peruſ.65.numero 20. dicens non etiam dari
8 variationem † poſt litem conteſtatam,Surd.
conſilio 413.numero 19.vbi prius nume. 16.
dixit,quod quando agitur de electione rerum
non datur variatio. Quod eo magis dicen-
dum eſt in præſenti facti ſpecie, ex quo mu-
lier iſta dictam ſuam electionem tempore
matrimonij nec poſt contractum matri-
monium reuocauit, nam ex tali perſeue-
rantia in tempore quo potuit illam reuocare,

&non

Digitized by Google

& non reuocauit inducitur noua voluntas
9 † excludens variationem, Roma.conſi.452.in
fi.Mantic.de coniect.vlti.volun.libro octauo,
titu. quinto, numero 20.in fin. Surd. di.conſi.
264.num.27.

Reſpondetur enim electionem, vt etiam
mox retuli, non trahentem ſecum executioné
non impedire variationem, vt etiam notant
10 Docto.vbi Rip. † in l.ſerui. electione, ff. leg.
1.tunc autem non dicitur facta executio, quã-
11 do non reperitur plene ſatisfactum † credito-
ri eligenti, vt per Ange.in l.qui reſtituere col.
3.verſi.In Gloſ.fin. hoc non placet ff. rei ven.
vbi dixit non impediri variationem, quando
per electionem non eſt creditori plene conſul
tum, idem ait Bertran. conſilio 238. numero
vigeſimo quinto, in 4. alios addit, & ſequitur
Surd. conſilio 413. numero decimo octauo,
cum igitur per talem aſſignationem non fue-
rit plene ſatisfactum mulieri creditrici ſtante
euictione ſubſecuta partis illarum terrarum
ſibi aſſignatarum, merito poteſt petere variã
prouiſionem in alijs terris ſibi fieri.

Reſpondetur ſecundo mulieri excluſe a ſta
tuto competere hypothecam ſeu ius reale in
12 bonis debitoris dotis, vel alimentorum, † vt
per Burſ.conſi.120. in fine dicens ita per Se-
natum fuiſſe iudicatum, cuius iuris ſeu hypo-
thecæ vigore auocãtur in ſolidum omnia bo-
na debitoris, adeo quod ſicuti habens plures
obligatos in ſolidum ſi primo agit eorum vnũ
poteſt variando experiri contra alium, & ele-
ctam primam viam relinquendo ad aliam con
fugere, ita durante debito non adhuc integra
liter ſatisfacto nulla bona obligata liberãtur,
13 etiam ſi pars delicti † reperitur ſoluta, nam
hypothecæ ſubiacent.l. quamdiu ff. diſtr.pig.
l.ſi rem.§.omnis ff.pignor. pulchre Capici. d.
deciſ.119.numero 6.7.latè Neguſ. de pigno.
primo memb.8.parte. numero quadrageſimo
octauo, Surd.conſi.209.numero 5. Scapucin.
de Saluia.interd.libro 2.quæſtione 15. Coſta
de re integr.diſtinc.4. numero 13. Hinc dixit
14 Franc. deciſ. 53.in fin. Doct. Bartoli † in d.l.
cum qui certarum §.1.numero 4.ſupracitatã,
ſtare contra communem Doctorum ſententiã
admittentium indiſtincte variationem, quia
donec plene ſatisfit creditori nunquam po-
teſt dici ſolutum, vel diſtractum ius pignoris
creditori competens, & ideo ſemper agere po-
terit vſque ad perfectam ſatisfactionem.

Non etiam replicetur per aſſignationem il-
larum terrarum inſolutam tunc temporis da-
tarum ipſi Camillæ fuiſſe plene conſultum, &
ſatisfactum, licet ex poſt facto pars illarum
terrarum fuerit euicta, quo in caſu videtur di-
cendum ipſam poſſe agere de euictione, non
15 autem ad primæuam † actionem redire, Sur.
deciſ. 266. dicens tali in caſu hypothecam
extingui l.eleganter vbi Glo.ff.pign. act. cum
concordantibus.

Reſpondetur inquam, imo dari reditum ad
primæuam actionem nec hypothecam extin-
16 gui, & hoc ex ſpeciali fauore † dotis textus in
l.qui res, ff.ſolution.in principio vbi habetur,
quod euicta re ſoluta, & in dotem data poteſt
ex integro agi primæua actione, cum talis ſo-
lutio non liberet niſi ex euentu, nempe caſu
quo res permaneat apud recipientem, & hoc
late declarat Surd. conſilio 145. numero 12.
verſi.Quarto, eſt textus iunct.numero 34.ver.
Ad l.qui res poſt Barto. & alios in l.ſi quis a-
liam ff. ſolutio Mandel.conſilio 367. numero
quinto, Aſini.de execu.ſol.88.capitulo ſecun
do, in fin.vbi præciſe loquitur in re euicta, &
in ſolutum data pro dote per iudicis ſententiã
& adiudicationem. Bald. in l. libera numero
4.in fin. C.ſent.& interlo. Bald.Nouel.de do-
te par.8.priui.19.Aloiſ.de Leo.in l.1.num.6.
C.ſi adu.tranſ.Anto.Fab.& alij relati, & ſecu-
ti, per Theſau. iun.lib.2.quæſtione 88. n.13.
in fine.

Reſpondetur ſecundo, contra Surd. deciſ.
17 266. extare crebriorem, † & ſaniorem ſenten
tiam, ſiue per creditorem exerceatur hypothe
ca, vel actio contra ipſummet debitorem, ſeu
contra bona per illum poſſeſſa, ſiue contra ter
tium poſſeſſorem bonorum obligatorum, vt
latiſſime probat Theſau. iun. dicta quæſtione
88.cuius dicta & rationes non repeto cum a-
pud eum videri poſſint, ſubdens hoc ſine diſ-
ficultate procedere in dote etiam quod ſpe-
cies fuerit data pro pecunia &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Ius accreſcendi datur in feudo antiquo inter conuaſallos ab eodem ſtipite deriuantes.*
2 *Feudum in dubio dicitur conceſſum cum iure accreſcendi.*
3 *Indiuidua eſt praſtatio cenſus, vel decima feudalis, vel canonis emphyteutici.*
4 *Ius accreſcendi reſultat ex indiuidua praſtatione.*
5 *Inueſtituram nouam petere non tenetur frater fratri ſuccedens in portionem antiqui feudi.*
6 *Augmentum ita iudicatur ſicuti id, cui fuit factum augmentum.*
7 *Frater qui pro ſua portione feudi antiqui iura-*

mentum fidelitatis perſtitit, per obitum ſui fratris cui ſuccedit in feudum nouum iuramentũ ſubire non tenetur.

8 *Feudi alienatio, vel refutatio in remotiorem agnatum in antiqua inueſtitura comprehenſum, quo ad præiudicium Domini tenet.*

9 *Feudi alienatio, & refutatio medio diuiſionis facta in vnum ex comparticipibus feudi tenet etiam Domino irrequiſito nec de illa debetur Laudemium.*

10 *Verba diſtributiua vnicuique ius in ſolidum ſuccedendi tribuunt. Extende ſi ſint appoſita ſolis perſonis hæredum deſcendentium ex fratribus feudum acquirentibus num 11.*

Multo magis igitur hæc concluſio procedit quando agitur de feudo antiquo, & verba diſtributiua ſunt adiecta pluribus perſonis ab vno ſtipite deriuantibus, nu 12.

13 *Diſtributiua verba geminata plurimum operantur.*

14 *Feudum deuolutum ob non renouatam inueſtituram cui applicetur, an Domino vel agnatis.*

15 *Vaſalli non doloſi excuſantur ab omiſſione petitionis inueſtitura.*

ARGVMENTVM.

Ius accreſcendi an, & quando detur in feudo.

CONSILIVM CXCVIII.

Actiones mea a Domino.

VEritas iurium Domini Criſpellani in paucis conſiſtit, perlectis inueſtituris, per eũ exhibitis, in quibus perſpicue legitur ab annis cẽtum, & vltra prædia controuerſa fuiſſe cõceſſa in feudum illius anteceſſoribus, quo fit vt non ſit locus priuationi ob non petitam inueſtituram dicti feudi propter obitũ eius fratris vtrinque coniuncti, & pariter a primo ſtipite deſcendentis, ſtante maxime tenore iteratarum conceſſionum prædictis fratribus factarum, & renouatarum pro ſe, & eorum, ac cuiuslibet eorum hæredibus ex eis, & vnoquoque eorum legitime deſcendentibus maſculis tantum.

Quia quando agitur de feudo antiquo, & poſſeſſo per plures vaſallos ab vno, & eodem ſtipite deſcendentes capaces, & in eiſdem inueſtituris comprehenſos, tunc per mortem vnius, portio eius alteri accreſcit, adeo quod
1 inter eos datur ius † accreſcendi, ſeu magis ius
ſucceſſionis ex pacto, & prouidentia primordialis inueſtituræ, vt poſt plurimos tradit Roſent. de feud. capitulo ſexto, quæſtione 73. per textum a contrario ſenſu in capitulo primo, de fratri. de nou. beneſ. inueſt. Schrad. de feud. part. 7. cap. 1. numero 7. 8. Peregri. conſ. 30. numero 16. in primo Mantic. de taci. conuent. libro vigeſimo tertio, titu. 38. num. 12. & ſequenti, & numero ſexageſimo ſecundo, late Intrigl. de feud. Cent. 2. ar. vigeſimo octauo, numero vigeſimo nono, vbi de communi teſtatur optime Menoch. conſi. 632. numero quinto, & conſilio 378. numero 59. & conſil. 503. numero trigeſimo tertio, Sach. conſilio 50. numero decimo ſexto, 36. 166. & ſequen. qui & ipſi plurimos alios congerunt concordantes, & ibidem numero quadrageſimo ſe-
2 cundo, ſubdit in dubio feudum dici † conceſſum cum iure accreſcendi, & numero 108. dicit, ius accidendi nonnullis cõpetens tranſmitti ad eorum hæredes, quinimo feudum iſtud partim eſt cenſuale, & partim decima-
3 le, quorum cenſus, & decimæ præſtatio † eſt indiuidua, ſicuti, canonis emphyteutæ præſtatio de ſui natura. Corbul. de caducit. emphyteu. ob non ſolu. cano. ampl. 8. Benint. deciſ. quarta, at ob indiuiduitatem præſtationis inſurgit ius accreſcendi portionem con-
4 vaſalli † præmortui alteri ſuperſtiti adiudicãs vt poſt Barto tradit Polydo. Ripa obſeruatione 291.

Modo frater ſuccedens fratri præmortuo in portionem antiqui feudi per eum poſſeſſi, & a primo communi ſtipite acquiſiti, non tenetur ſubire, nec petere nouam inueſtituram
5 † dictæ portionis, quando fuit inueſtitus de parte ſua, quia per tale incrementum efficitur
6 vnica portio, & idem iudicatur † de augmento, quod de eo cui fit augmentum l. inter ſocerum, §. cum inter ff. pact. dot. l. liber homo, §. Titius fundi. ff. hæredi. inſtitu. & in puncto ita poſt Aluarot. & Martin. de Laud. cenſuit Iacobi. de feud. verſicu. Et cum pacto de non alienandi, numero quadrageſimoprimo, verſiculo. Aut vnus ex ipſis. Capici. in ſua inueſtitura Feudorum, verſiculo Ius accreſcendi. §. & de portione eueniente iure accreſcendi Iſerni. quem ſequitur Loffred. conſilio 15. nume-
7 ro decimotertio, dicens ſufficere, † quod frater ſuperſtes iam præſtiterit fidelitatem pro ſua portione, idem probat Molina de Feudd. rubrica de ſubſtant. Feud. numero quinquageſimoquarto. Mantica, dicto titulo trigeſimo octauo, numero decimo. Hinc dixit Peregrin. poſt multos, in deciſione Patauina, 150. nu-
8 decimotertio, valere alienationem, † & refutationem feudi in agnatũ remoriorẽ in inueſtitura comprehẽſum quo ad Domini præiudiciũ,

&

Digitized by Google

&ſubſiſtere alienationem, & reſutationem
9 † medio diuiſionis factæ in vnum ex compar-
ticipibus feudi etiam domino irrequiſito, ac
de illis non deberi laudemium, nec opus eſſe
noua inueſtitura.

Addatur prædictis, liquido conſtare in in-
ueſtituris conceſſis, ſeu renouatis præcitatis
fratribus fuiſſe prædia iſta in feudum eis con-
ceſſa, ac confirmata per verba diſtributiua
10 †vnicuique eorum in ſolidum ius ſucceſſionis
tribuentia, & ideo ceſſare debere omnem a-
maritudinem Roſent. de feud. cap. 6. quæſt.
75. Intrigl. dicta Cent. 2. arti. 27. numero 32.
Sach. dicto conſi. 50. num. 39. 40. Quæ con-
cluſio procedit etiam ſi verba diſtributiua
tantummodo appoſita legerentur perſonis
hæredum deſcendentium ab ipſius fratribus,
11 vtcumque ageretur etiam de feudo nouo, † in
quo tamen caſu nos non verſamur, quia præ-
ſumendum eſt acquirentes primo ſibi, poſtea
deſcendentibus proſpicere voluiſſe, vt con-
ſtanter tuetur Schrad. de feud. parte 7. cap.
1. num. 17. & ſeq. cum alijs congeſtis per Ro-
ſent. de feud. quæſtione 75. in cap. 6. in littera
G. Manti. dicto titu. 38. num. 38. & ſeq. Sach.
dicto conſi. 50. nume. 211. Quocirca abſque
dubio verſamur in claris, cum in præſenti fa-
cti ſpecie agatur de antiquiſſimo feudo, & plu
ribus fratribus ab vnico ſtipite acquirente de
riuantibus conceſſo, ac confirmato per verba
diſtributiua applicata illorum perſonis, & eo-
rum deſcendentibus, maxime vigore verbi il-
lius (eorum) cum dicatur (pro ſe, & fratre, &
eorum, ac cuiuslibet eorum hæredibus) nam
tali, in caſu diſtributiua (cuilibet) ob talem
13 † repetitionem verbi [eorum] ſalua ratione
recti ſermonis poteſt referri etiam ad fratres
ipſos inueſtituros contentos, & enuntiatos in
vnica, & eadem oratione, & ſub vnico verbo
cum ipſis hæredibus deſcendentibus, vt pul-
chre docuit Decia. conſ. 73. nu. 16. 17. 18. &
ſequentibus in 2. omnino videndus Sach. d.
conſ. 50. nume. 212. vſque 217. Roſent. dicta
quæſt. 75. in Gloſ. G. in fin. vbi optime loqui-
tur.

Tandem quando etiam prędicta ceſſarent,
adhuc Dominus Criſpellanus quo ad Illu-
ſtriſſimum Dominum directi, liberas ædes ha
bet. Quandoquidem diſſentiunt ſcribentes,
14 num feudum deuolutum ob non petitam † in
ueſtituram in tempore, adiudicetur Domino
directi, vel agnatis, vt apud Vulte. de feud.
lib. 1. cap. 11. num. 71. & Roſent. de feud. cap.
11. quæſtione 17. nume. 1. & 2. & in Glo. 1. &
num. 7. ac in Glo. H. in hoc omnes tamen con
ueniunt, vt a tali omiſſione excuſentur Vaſal-
15 li quando non verſantur † in dolo, a quo in
caſu iſto quælibet cauſa, vel ſaltem iuſtæ il-
los excuſat, vt perpendit Soci. iun. conſi. 115.
numero 114. & ſeq. in 3. Menoch, conſi. 304.
numero 44. & ſequenti Vueſemb. conſilio
57. Roſent. de feud. capitulo ſexto, quæſtione
56. in Glo. F. & capitulo 11. quæſt. 17. nume-
ro 14.

Modo ex prænarratis ſatis vnicuique pa-
tet, an a tali amiſſione veniat excuſandus Do
minus Criſpellanus ſuccedens in antiquiſſi-
mo feudo, habens pro ſe receptiſſimas Do-
ctorum ſententias, & intimus amicus, & ex-
traordinarie domeſticus in domo Illuſtriſſi-
mi Domini directi, & compater ſpiritualis
præfati Domini, adeo quòd ſine aliquo ſcru-
pulo dicendum eſt in eo ceſſare prorſus omnē
labem contemptus Domini, & conſequen-
ter excuſari prorſus a tali omiſsione &c.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Non interpellatus non dicitur moroſus.*

2 *Mora ſine interpellatione committitur quando a-
gitur de intereſſe, ſecus ſi agatur de pœna.*

3 *Obligatus ad factum cum iuramento, pœnam non
incurrit niſi interpelletur.*

4 *Decretatus ad ciuilitatem incurrit pœnam priua
tiones ſi non adimpleat modum adiectum.*

5 *Modus & conditio in contractibus innominatis
æquiparantur.*

6 *Modus tunc dicitur cauſa finalis quando concer-
nit fauorem concedentis vel tertij.*

7 *Decreti beneficio qui vult vti probare debet ſe
qualitates in eo enunciatas ſeruaſſe.*

8 *Ciuilitatem acceptans cenſetur ſe obligaſſe ad
omnia onera quæ ciuibus imponentur, etiam
ignorata.*

9 *Mora incurritur abſque monitione quando tan-
tum temporis tranſiuit intra quod commode mo
dus potuit adimpleri.*

10 *Mora ſic cauſatur ex lapſu diei legalis, ſicuti ex
lapſu diei ab homine appoſiti.*

11 *Negligentibus iura non ſubueniunt ſed bene ve-
ra neceſſitate impeditis.*

12 *Promittens ſe facturum, tenetur id facere quam
primum poteſt abſque interpellatione.*

13 *Clauſula nec aliter, habet naturam præciſam.*

14 *Forma dat eſſe rei, & ea non ſeruata actus cor-
ruit.*

15 *Moroſus quis non dicitur quando non fuit præfi-
nitum certum tempus in adimplementum.*

16 *Vbi eſt certa dies pœnalis, poſt lapſum diei pœna
impurgabilis committitur.*

ARGVMENTVM.

Decretatus ad ciuilitatem negligens, & mo
roſus non gaudet commodo, & effectu
ciuilitatis,niſi modum adiectum adimplę
uerit.

CONSILIVM CXCIX.

Actiones meæ a Domino.

DEcreta ciuilitatis diſtrictua-
lis alias cōceſſa quibuſdam
forenſibus volentibus ac cu
pientibus habitare in terra
Aquænigrę,& in illius terri-
torio ſtabilia acquirere,ſunt
modalia reſpectu oneris acquirendi,non autē
conditionalia. Onus inquam illud acquiren-
di erat implendum poſt annum a die conceſſæ
ciuilitatis, & idcirco dicitur facta talis decre-
tatio per modum modi, nempe poſt ciuilitatē
ademptam, non autem per modum conditio-
nis,& in hoc non eſt dubitandum.

Sed cardo difficultatis militantis aduerſus
commune ſeu vniuerſitatem dicti loci,eo ten-
dit,quod licet dicti forenſes ſic vt ſupra decre
tati non adimpleuerint modum ſibi præſcrip-
tum, attamen non dicuntur incidiſſe in pænā
priuationis ciuilitatis iam acquiſitæ, nec ip-
1 ſius ciuilitatis emolumentorum, vel commo-
dorum,cum non fuerint interpellati ad acqui
rendum, & conſequenter nec moroſi,& ad in-
currendam priuationem iuris quæſiti omnino
requiritur interpellatio Ang.in l.ſi quis pro re
demptione. Auth. de eccle.tit. Are. Dec. Gab.
& alij relati per Meno. conſ.481. num.45. &
prius nu.45.poſt alios dixit,quòd ita demum
is,qui adiectum modum implere debet priua-
tur commodo cui modus fuit adiectus, quan-
do fuit interpellatus, vel ſaltem monitus, &
non fecit,hinc dixit Crau.conſ.192.num.17.
2 quòd quotieſcumque agitur de intereſſe,tunc
mora committitur ſine interpellatione,ſi autē
de pena requiritur interpellatio,ſequitur Ri-
min.conſi.31.num.79.idem Craue.conſi.64.
num.1.in fin. Rimin.iun.conſi.67. nume.22.
Gabr.conſi.139.num.12.in 2.vbi fortius tra-
didit,quòd nec etiam obligatus cum iuramē-
3 to ad factum incurrit pænā, niſi interpelletur
licet controuertatur, num mora incurratur re
ſpectu intereſſe, tandem in puncto, quòd de-
cretatus ad ciuilitatem cum onere acquirendi
non incurrat priuationem ciuilitatis ſeu com-
modi ex ciuilitate reſultantis, niſi interpelle-
tur ad acquirendum,& ad implementum mo-
di adiecti ipſi conceſſioni ciuilitatis, late pro-
bat Bero.conſ.153.in tertio Meno.conſ.131.
& 132.& 134. Decia.conſi.11.in 2.& ante il-
los Alcia.conſ.13.14.in 4.facit dictum Crau.
conſi.609.nu.16.nempe ob modum non im-
pletum actum non reſcindi, vbicumque moni
tio de implendo non anteceſſerit.

4 Sed iſtis non attentis dico locum eſſe pænę
priuationis ipſius ciuilitatis, & commodi in-
de reſultantis, nam licet a principio attentā
origine modus differat a conditione,attamen
in egreſſu paria ſunt,ex quo ita res, & conceſ-
ſio reuocatur, & actus annullatur per defectū
modi,ſicuti ſi deficit conditio Glo. in l. 1. C.
his, qui ſub mod. Franc. de Pont.conſi.5. nu.
66.vbi ſubdit actum reuocari hoc in caſu, vt
ex tunc,non vt ex nunc. & conſi.67.num.18.
Fabi.de Ana.conſ.81.nume. 15. 16. vbi poſt
5 Bald.& alios, ſubiungint, quòd in contracti-
bus innominatis modus,& conditio æquipa-
rantur, & dixit Moror.conſi.62.nu.11. in 1.
modum, & conditionem in fine, & in exitu
parificari ac eſſe eiuſdem effectus tam in vlti-
mis voluntatibus, quam in contractibus. late
Zucchar.conſi.65.num.103.& ſeq. iunct.nu-
mero 112.& ſeq. vnde ſequitur præſatos forē
ſes decretatos cum onere acquirendi ſtabilia
libera,& allodialia intra annum iuxta ordines
ducales, & præcipuè iuxta proclama editum
4.Id. Nouembris 1596. quo cauetur, vt om-
nes forenſes intra terminum dierum quinde-
cim recedant a ſtatu Sereniſſimi ſub pæna fur-
carum, & confiſcationis bonorum demptis
decretatis beneficio ciuilitatis, vel diſtrictua
litatis, quibus talia decreta, ſeruatis ſeruan-
dis conceſſa fuerunt, & ab ipſiſmet decreta-
tis obſeruata, non poſſe frui beneficio decre-
torum ob modum ibidem limitatum non im-
pletum nec ſeruatum. Modo inquam non im-
pleto quis non poteſt gaudere conceſſione ci-
uilitatis, & præcipue quando modus eſt cau-
ſa finalis, vt poſt plures in puncto aduertit
Dominus Surd. conſilio 487. numero vigeſi-
6 mo ſecundo, vigeſimo tertio,& ſequenti,ſub-
dens modum tunc dici cauſam finalem, quā-
do concernit fauorem concedentis vel tertij,
vt in conceſſione ciuilitatis modali, & verè in
caſu noſtro conſtat ex decretis ipſos decreta-
tos ſupplicaſſe Sereniſſimo ſe cupere acquire-
re ſtabilia in territorio Mantuæ &c. & ipſum
Sereniſſimum illos effeciſſe ciues cum iſto o-
nere acquirendi,merito igitur dici debet cau-
ſa finalis,vt etiam probat Paſer.conſilio 117.
numero tertio. Non inquam conſtat de tali
7 eorum acquiſitione, † & qui vult vti benefi-
cio decreti debet probare ſe omnes qua-
lita-

Digitized by Google

litates in eo enunciatas ſeruaſſe, & imple-
uiſſe, alias non auditur, cum ſemper quali-
tas in quauis diſpoſitione in primis, & ante
omnia probari debeat. Pariſ. Natta. Cepha.
& alij, de quibus per Ioſ. Lud. deciſ. Luc. 2. nu.
14. Fundans etiam ſe in lege, ſtatuto, aut alia
diſpoſitione debet omnes qualitates ab ea re-
quiſitas probare, ideo agens ex ordine vel ſta-
tuto ſuccumbit, niſi probet omnia requiſita.
Bart. Bald. & alii in l. in cauſis, C. accuſat. plu-
rimos adducit & ſequitur D. Surd. conſ. 440.
num. 18. & conſil. 180. num. 7. & conſil. 207.
8 num. 8. † Qui enim acceptant ciuilitatem etiã
ſine aliqua expreſsione cenſentur ſe obligaſſe
ad omnia onera, quę ciuibus imponuntur etiã
ignorata. Alex. conſil. 103. col. 2. in 2. Cagno.
in l. qui cum alio, nu. 8. ff. reg. iur. D. Surd. cõſ.
437. num. 17. Fortius igitur obligatur ad one
ra illi ſpecifice impoſita, cum etiam teneatur
ad ignorata. D. Surd. conſ. 572. num. 70. Sat
igitur eſt fiſco allegare decretatos qualitates
decreti non adimpleuiſſe.

Tota igitur vis reſidet in declinatione mo-
tiuorum, quæ tamen de facili tolluntur.

Reſpondetur enim, præſatos forenſes ne-
dum intra annum ad formam decretorũ acqui
ſiuiſſe dicta bona libera, ſed nec etiam eorum
aliquos per annos octo, & tamen ſtat appro-
9 bata concluſio. † Quod mora & pœna priua-
tionis incurritur abſque monitione aliqua, qñ
tantum temporis trãſiuit, intra quod commo-
de modus potuit adimpleri, & non fuit adim-
pletus per obligatum. Ita Alex. in l. ſi inſulam
in 2. not. vbi Iaſ. & Crot. ff. verb. obl. dicentes
in fortioribus terminis, quod quando quis te-
netur ad factum ſine limitatione termini, &
abſque temporis expreſſione intra quod illud
fieri debeat, dicitur in mora abſque interpella
tione hominis, ſi tranſiuit tantum temporis, in
tra quod illud facere debuit, & non fecit. Pa-
riſ. conſil. 19. numer. 197. in 2. ſequitur. Rim.
Iun. conſ. 595. num. 31. 32. & ſeq. vbi ſubiun
git, hanc eſſe rationem, quia licet ab homine
non ſit appoſitum tempus, tamen dicitur appo
ſitum a lege, quod tempus eſt arbitrio boni vi
10 ri, nempe quando commode potuit † facere,
& non fecit, ex quo ita cauſatur mora ex lapſu
diei legalis, ſicuti ex lapſu diei appoſiti ab ho-
mine. Glo. & doct. in l. ſi moræ. ff. ſolu. matr. &
in l. 2. C. iur. emphyt. Idem Rimin. iun. conſil.
653. nu. 21. & ſeq. & num. 48. & hoc idem pro
bat Ceph. conſil. 118. nu. 16. dicens, quod vbi
cunque conditio conſiſtit in faciendo cẽſetur
ſtatim deficere, quando tantum temporis ſpa-
tium præterijt, in quo obligatus potuit factum
expedire. hoc idem probat Rolan. cõſ. 63. nu.
48. verſ. Ad ſecundum in quarto Burſ. conſ. 45
num. 15. Nam ſi aliter diceremus, ſequeretur,
quod negligentia non noceret negligẽti, quod
11 eſſet abſurdũ † ex quo negligentibus iura nõ
ſubueniunt, ſed bene rerum neceſſitate impe-
ditis, vnde imputãdum eſt ei, qui ſua culpa ſe
excludit. Rol. d. nu. 48. & in puncto ciuilitatis
conceſſę, ſub modo, quod acquirens ciuilitatẽ
dicatur in mora, quando tantum temporis trã
ſiuit intra quod modus potuiſſet commode a-
dimpleri. Late tenuit D. Surd. conſ. 437. num.
34. verſ. reſponderi etiam poteſt. Mero. conſil.
922. nu. 31. 32. Confirmatur cõcluſio ex trad.
per Rim. conſ. 31. nu. 61. dicens poſt Abb. &
Felin. quod quando illud, quod factum non
fuit, nullam habet probabilem excuſationem,
vel veriſimilem, ſtatim atque potuit facere &
non fecit, eſt in mora, & pęnam ſubit, & ibidẽ
num. 72. ſubiungit quod in caſibus in quibus
pęna commiſſa cenſetur aduerſus eum, qui ex
iuris diſpoſitione tenetur aliquid dare vel fa-
cere, tunc abſque alia interpellatione mora
committitur, quotieſcunque actus pẽdet a per
ſona nominata, vel quando illud quod factum
non fuit, nullam habet excuſationem probabi
lem nec veriſimilem, quare factum non fuerit,
& tantum temporis interuallum interceſſerit,
intra quod commode illud præſtare debuit.
Concordat Menoc. d. conſ. 902. nu. 31. & ſeq.
& ante iſtos Pariſ. conſ. 19. num. 199. in fin. &
200. 201. & ſeq. in 2. Hinc poſt Bald. & Alex.
12 tradidit Lanar. conſil. 20. num. 6. † Quod pro
mittens ſe facturum & curaturum, tenetur id
quod promiſit facere abſque interpellatione
quam primum poteſt, & ſine dubio incurritur
mora ob curſum temporis, infra quod id fieri
potuit. Modo in propoſito dico, quod tali in
caſu, in quo non fuit præſumpta certa dies fa-
ciendi, incurritur mora & pęna abſque moni-
tione, quanto fortius vbi certum tempus faciẽ
di fuit limitatum & in obligatione deductũ,
vt infra dicam in tertia reſponſione.
13 Reſpondetur ſecundo, in dictis decretis mo
dalibus fuiſſe additam clauſulam (& non ali-
ter) quæ eſt decreti irritantis habens naturam
præciſam, taliter nulla modificatio, vel inter-
pretatio ſeparata a verbis admitti poſsit, vt
diffuſe firmat Pariſ. cõſ. 19. n. 15. in 2. vbi inſ.
in nu. 18. 19. & ſeq. ſubdit hanc dictionem eſ-
ſe præciſam, taxatiuam, neceſsitatiuam, ac for
mæ inductiuam. Ideo dixit Pret. de interpret.
vlt. volunt. fol. 157. nu. 11. 12. Præſatam clau-
ſulam appoſitam poſt diſpoſitionem oſtende-
re dictam diſpoſitionem formaliter eſſe obſer
uandam, adeo quod ſi nõ obſeruetur, operatur
hanc interpretationem, vt diſpoſita amplius
non debeantur, & reuocata cẽſeantur, cũ ſint
verba valde præciſa, quæ non recipiunt aliquẽ
intellectum, nec aliquam modificationem ſe-
paratam a verbis. Idem firmat Ruin. conſ. 92.
nu. 25.

Digitized by Google

nu.25.in 3.Soli in antiq. conſtit.Pedem. tit.
de tranſact.decret.Blancæ.Gloſ. 1.nu 4.dicẽs
huiuſmodi verba conditionem,& formam præ
ciſam irritantem & actum annullantem indu
cere. Vnde infero in propoſito iſtam conceſſio
nem ciuilitatis modalem vigore dictæ clauſu-
læ irritantis inualidari ob modum non imple
tum,non ſecus ac ſi fuiſſet conditionalis, vt in
ſpecie decidit. Caſſado.deciſ.10.nu.7.titu.de
reſcript.vbi formaliter dixit , nil referre quo
ad inualiditatem, an actus fiat ſub modo , vel
ſub conditione,quando ſubijcitur clauſula ir-
ritans vel annullans, ſi modus non ſeruetur,
14 quia tunc † cenſetur tradita forma , qua non
ſeruata corruit actus , cum forma det eſſe rei ,
ſequitur in terminis noſtris D.Surd.conſ.437
num.34.late Menoc.conſ.922.nu.34. dicens
hanc dictionem ſignificare formam,& dici cõ
ceſſionis & contractus reſolutiuam.

Reſpondetur tertio , oppoſita procedere ,
15 quando † nullum certum tempus fuit limita-
tum & præfinitum ad implementũ modi, tunc
enim mora non contrahitur,nec pœna incurri-
tur abſque monitione,quia ratione incertitu-
dinis quis non dicitur moroſus.l. in fideic. ff.
vſur. Bal.in l.acceptam.oppoſ.6.Morot. conſ.
9.num.13.& præcipue in actu explicando in
tempore incerto.Soc.conſ.109.col.fi in 1.Mo
rot.d.conſ.9.nu.14.Rim.iun.conſ.643. num.
22.& 26.dicens poſt Bar.per curſũ dici incer-
tæ quem non dici moroſum,ne eodem tempo-
re contrahatur obligatio & mora,quod repro-
batur a lege.Idem Rimin.iun.conſ.404.num.
41.Et in his terminis conſuluerunt Bero. Me-
noc.& Decia.in contrarium adducti . nam in
eorum caſibus fuit conceſſum decretum ciuili
tatis , ita tamen quod decretatus infra termi-
num ſibi per conſilium ordinandum tenea-
tur,& debeat conſtruere vnam domum valo-
ris librarum centum imperialiũ,&c.& conclu
dunt illum in ciuem ſic vt ſupra aſſumptum
non priuari ciuilitate,nec effectu , & commo-
do ciuilitatis , ex quo non ædificauit domum
intra annum,vel biennium a die dictæ conceſ-
ſionis, cum non dicatur moroſus ante declara
tionem conſilij circa tempus dandum ad ædi-
ficandum,& conſequenter nec priuari debeat
beneficio ciuilitatis cum non fuerit monitus
ad ædificandum . At ſecus in caſu noſtro, vbi
fuit datus terminus vnius anni præfixus ad
acquirendum bona ſtabilia libera valoris &c.
& non aliter &c. iuxta formam præcitati pro-
clamatis pœnalis nam non requiritur aliqua
interpellatio,vt clare diſtinguit Innoc.(in cu-
ius authoritate ſe fundant contrariantes)in c.
extirpandæ. in verb. Priuatum. extr. de præ-
ben.quem poſt multos probat Bec.conſil. 37.
num. 10.dicens pro culpa negatiua , ſeu in nõ
faciendo commiſſã requiri monitionem tem-
pore non adiecto,ſecus ſi certa dies fuerit aſſi-
gnata.Idem Bec.conſ.105.nume.20. optime
ac diffuſe omnino videndus Rimin.iun.conſ.
31.num.122. iunct.num.127. vſque 137. &
admodum confert doctrina Bald.in l.optimã.
in prin.C.contrah.ſtipul.dicens, quod vbi eſt
16 certa dies pœnalis poſt lapſum † dici pœna im-
purgabilis committitur . At vbi terminus non
eſt certus,tũc requiritur certificatio , ſequitur
Rimin.iun.conſ.643.num. 18. In caſu autem
iſto fuit conſtituta dies certa, & pœnalis nem-
pe terminus anni ad formam ordinis 1596.in
quo comminatur pœna confiſcationis non ſer
uantibus huiuſmodi decreta,&c. Et regulari-
ter quando in diſpoſitione , vel contractu eſt
appoſita dies & pœna cauſatur mora quæ pur-
gari nequit.l.magnam.C.contr.ſtipul.l.traie-
ctitiæ.§.de illo.ff.actio. & oblig. Amat. deciſ.
70.num.16.verſ.Quartus quando.Magon.de
ciſ.Floren.61.nu.2. concordat Port.Imol.cõ
ſil.5.num. 37. dicens, quod cum quis factum
promittit,eo non adimpleto pœnam ipſam eo
nomine promiſſam a præfixi termini lapſu
quam primam commiſſam cenſeri.

Et ita ex prædictis concludo iſtos decreta-
tos negligentes & moroſos non poſſe gaudere
commodo nec effectu ciuilitatis iuxta celebre
dictum Bald.in c. Dudum il 2.nu.27.extra de
electio.Anch.conſ.169.col.2.verſ.Et non ſo-
lum de iure communi,nouiſſime.D.Surd.con
ſil.487.nu.22.23.& ſeq.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Iudex nullitatis ,vel appellationis , conſtito ſibi de bono iure actoris,poteſt ex ſe,& abſque Principis iuſſu iudicare ſuper meritis cauſæ principalis,& iuſtam ſententiam confirmare.

2 Princeps poteſt,ad circuitus euitandos,iudici cõmittere,vt ſimul ac ſemel vnica ſententia , tam ſuper meritis cauſæ quã ſuper nullitate iuſtitiã faciat.

Et tale reſcriptum eſt potius excitatiuum quam inductiuum iuriſdictionis,num.3.

Etiam ſi nullitas proueniat ex defectu iuriſdictionis,num.4.

Et etiam ſi talis ſententia confirmatio non fuerit a parte petita in iudicio,num.5.

6 Reuiſionis iudicium fuit inductum ad iudicis iniuriam emendandam læſionem & grauamen tollendum.

Et in tali iudicio merita cauſæ diſcutiuntur, n. 7.

Et nedum ſuper eiſdem actis,ſed etiam ex nouiter deductis vt num 8.

Princi-

9 *Principis delegatus æquitatem præ oculis habere debet.*

10 *Reuiſionem cauſæ ſi Princeps mandauerit, dicitur etiam mandaſſe rei iudicatæ reformationem, ſi ita iuſtitia patitur.*

11 *Reuiſio datur in cauſa iudicij perpetui ſilentij.*

12 *Iuriſdictio iudicijs prorogatur de tempore ad tempus.*

13 *Sententia delegati Principis lata vltra tempus iudici limitatum, ſuſtinetur, ſi verba commiſſionis ſunt directa ſimpliciter in iudicis perſonã.*

14 *Iuriſdictio perpetuatur vltra metam reſcripti Principis ratione dependentiæ vel connexitatis*

15 *Iudex competens in cauſa principali dicitur etiã competens in quocumque articulo incidente.*

16 *Iudex ſemel approbatus non debet de cætero reprobari.*

17 *Princeps poteſt reſcribere, quod ſi facta ſint probationes concernentes petitorium, ſuper eo feratur ſententia, licet ſolum poſſeſſorium fuerit intentatum.*

18 *Iuriſdictio iudicijs prorogatur de re ad rem.*

19 *Iudex nullitatis licet poſſit cognoſcere de cauſa principali conſtito ſibi de bono iure actoris, tenetur tamen prius articulum nullitatis terminare, ita inſtante parte.*
Declara tamen & intellige, vt nu 20.

21 *Iudex nullitatis poteſt prius decidere articulum nullitatis & illico articulum concernens merita cauſæ, & num 28.*

22 *Nullitas principaliter intentata totam cauſam deuoluit.*

23 *Commiſſa cauſa principali per Principem dicitur etiam commiſſum omne conſecutiuum, ne partes coram diuerſa tribunalia vexentur.*

24 *Sententia lata a Conſiliarijs Principis, dicitur lata ab ipſo Principe.*

25 *Sententia lata a ſupremis Tribunalibus non ſubiacent nullitatibus.*

26 *Iudex appellationis ſpreta nullitate proceſſus poteſt abſoluere abſoluendum, & condemnare condemnandum.*

27 *Iudex ſupplicationis poteſt cognoſcere de nullitate prioris ſententiæ, ſicuti iudex appellationis.*

29 *Iudex aditus per viam appellationis a ſententia nulla, non poteſt principaliter de nullitate pronunciare, licet potuiſſet eo nomine adiri.*

ARGVMENTVM.

Iuridicum eſt Principis Reſcriptum, vt iudex tam ſuper meritis cauſę, quam ſuper nullitate iuſtitiam faciat.

Quando iudex nullitatis poſſit merita cauſę principalis terminare.

CONSILIVM CC.

Actiones meæ a Domino.

1 SIcuti † iudex nullitatis vel ap-
pellationis, conſtito ſibi de bo
no iure actoris, ſeu de iuſtitia
ſententiæ, poteſt ex ſe abſque
ſtimulo, vel iuſſu Principis, co
gnoſcere, & iudicare ſuper meritis cauſæ prin
cipalis, iuſtamq; ſentẽtiam confirmare Myn
ſing obſeruat. 27. Centur. 1. Viui. deciſ. 331.
Bimi. conſ. 79. in fi. Turret. conſ. 56. nu. 7. in 2.
Monal. conſ. 143. nu. 25. & conſil. 87. nu. 3. in
primo. Grauat. ad Veſtr. in Praxi lib. 8. c. 1. nu
mero 34. Mazol. conſ. 110. nu. 14. iunct. num.
118. Gigaſ. conſ. 83. col. fi. verſ. Sed etiam pre
ſuppoſita veritate ſententiæ, Marcheſa. de cõ-
miſſionibus. par. 2. Rubr. 1. c. 5. num. 60. qui &
ipſi plures alias commemorant, conferunt tra
dicta per Hartm practic. Forenſ. lib. 1. tit. 24.
c. 33. & Borgni. deciſ. 15. par. prima & late Al-
dou. conſ. 16. nu. 3. 4. poſt Men. conſ. 736. nu.
11. Deciſ. Genuæ. 13. n. 16. Achil. deciſ. 4. tit.
de re iud. Rota diuerſ. part. 3. deciſ. 605. nu. 2.
Gail. deciſ. 32. num. 23. lib. 1. Corrazan. deciſ.
Lucen. 194. n. 2. Greui. ad Gail. li. 1. obſeru. c.
42. & concluſ. 109. lim. 4. Creſc. deciſ. 15. tit.
de ſent. & re iud. Magon. deciſ. Luc. 92. in fin.
2 Ita † Princeps, ad circuitus euitandos, põt
mandare prædicto iudici, vt ſimul & ſemel vni
ca ſententia tam ſuper meritis cauſæ, quam ſu
per nullitate iuſtitiam faciat. Et ita videtur,
quod tale reſcriptum ſit potius excitatiuum
3 quam † inductiuum iuriſdictionis, & in Roma
na Curia ita ſeruari poſt Staphil. & alios ad-
monet Vanti. de nullitatibus tit. fin. nu. 132.
in fin. Turrett. d. conſ. 59. nu. 7. & 18. in 2.
4 Prædictaq; militant etiam ſi † nullitas prę
tendatur deriuare propter iuriſdictionis defe
ctum, vt poſt Alex. & alios tradit Vanti. d. nu.
132. in princ. Rim. iun. conſ. 424. n. 26. & ſeq.
Viui. d. deciſ. 331. nu. 2. Monal. Rimin. locis
præcitatis.
5 Etiam † ſi talis confirmatio a parte non fue
rit petita. Rolan. conſil. 41. nu. 42. in 1.
Secundo in iudicio illo, in quo fuit allegata
nullitas, & in principio illius proceſſus legitur
qualiter Sereniſ. D. ad inſtantiam Excellẽtiſ
ſimi Marchionis iuſſit. Quod ſententia, aut ſẽ
tentiæ datæ a Dominis iudicibus delegatis in
cauſa vertente inter d. Excellentiſſimum D.
Marchionem, & D. Felicianum Amigonũ re-
uideatur a Dominis Senatoribus Manento,
Ceruto, & D. Mario Carbonello, vti Delega-
tis a S. Celſitat. ſuſpenſa executione iudicati
6 per trimeſtre, &c. † Iudicium autem reuiſionis
fuit

Digitized by Google

fuit inductum ad iniuriam iudicum emendan
dam,ad male geſta reuocanda, & læſionem ac
grauamen tollendum. Valaſc.cōſ.51.n.3. Gre
ui.ad Gail.concluſ.135.concluſ.1.nu.2.
7 Dicendum igitur eſt,† quod in tali iudicio
debeant etiam diſcuti merita cauſæ,alias non
diceretur tolli,vel emendari grauamina,& lę-
ſiones,vel iniuriæ a iudicibus latæ.Hinc dici-
8 tur quod in † iudicio reuiſionis merita cauſæ
nedum ex ciſdem actis poſſunt, vel debent di-
ſcuti,ſed etiam ex nouis actis,nouis deductio-
nibus,& probationibus , quinimo huiuſmodi
iudicio poſſunt opponi ea,quæ potuerunt op-
poni in primo iudicio Rolan.conſ.94.nu. 12,
13.14.in 1.Benint.deciſ.78.Sola.in antiq.cō
ſtit.Pedem.tit.de Concluſ.in cauſ.Decret.Vt
nihil part.3.Gloſ.1.nu.18.Cōtand. in l. vnic.
C.ſi de nom.poſſ.q.8.nu.37. late Viui. deciſ.
9 332.Et † Iudices Collaterales Principis & e-
ius delegati debent ſolam æquitatem habere
præ oculis , Lancell.Galli.conſ.56.nu.50. fa-
cit D.Rim.iun.conſ.730.nu.55.ſane quando
10 † Princeps mandat cauſam reuideri,dicitur ēt
cōmiſiſſe,quod rei iudicatæ reformatio,& re-
uiſio fiat,ſi ita iuſtitia patietur,Meno. de Arb.
indic.q.52.nu.4. 5.Adeo quod de meritis cau
ſæ agi poteſt.

Tertio,in commiſſione reuidendi datur fa-
cultas reuidendi ſententias, vtendo numero
plurāli,& reſciſſio fuit conceſſa ad inſtantiam
D.Marchionis,ergo validitate primæ ſenten-
tiæ,ac de illius viribus agendum eſt etiam in
præſenti iudicio,non autem de ſimplici nulli-
tate,vel ſubſiſtentia ſolius ſecundæ ſenteotię.
11 Nec ambigitur † reuiſionem dari a ſententia
perpetui ſilentij,ſecundum Gail.lib. 1. obſer-
uat.132.nu.9.vbi Greui.in addit. in conſide-
rat.1.num.1.

Quarto videtur aduertendum,quod in pri-
ma inſtantia,illa iuriſdictio delegata, fuit pro
rogata de tempore ad tempus,quia non obſtā
te lapſu temporis a Sereniſſimo præſcripti ad li
tem terminādam,fuit compilatus vlterior pro
ceſſus & lata ſententia fauorabilis D.Marchio
12 ni,quod fieri iuridice potuit,tum quia † datur
talis prorogatio de tēpore ad tempus, Schrad.
de feud. part.10.ſectio.3.nu.107. Roſent. de
13 feud.c.12.concluſ.5.nu.31.Tum quia† com-
miſſionis Ducalis verba ſunt ſimpliciter dire-
cta in perſonas dominorum iudicum , quo in
caſu lapſus temporis non perimit inſtantiam ,
& ſuſtinetur ſententia vltra tempus limitatū
prolata Bar.in l.properandum,nu.6.verſ.Si ve
ro tempus ſtatuitur iudici.C.iudic.Deci.con-
ſil.550.nu. 5.Pariſ.conſ.67.nu.9.in 1.Sola.in
Nou.conſtitut.Pedem.tit.de ſentent.Gloſ.1.
nu.3.Cioffi.conſ.26.num.17.18.in 1.Rimin.
iun.conſ.71.num.23.

Quæ quidem prorogatio comprehendit, &
extenditur ad quæſtiones incidentes vel cōne
xas art.principali,vt etiam voluit D.Marchio
in calce ſui primi libelli ibi (ſed etiam quacū-
que alia de cauſa annexa,connexa,& quomo-
dolibet dependenti occaſione contractus , &
vociferationis,vel controuerſiæ). Et etiam iu-
14 ri conſentaneum eſt, ex quo † iuriſdictio per-
petuatur vltra contenta in Principis reſcripto
ratione dependentiæ,vel cōnexitatis.Pacian.
de onere proba.lib.1.c.26.n.49.51. 54.& 58.
Roſent.de c.12.concluſ.5.no.28.29.30. ſub-
dens hoc verum etiam ſi cauſæ incidentes,&
connexę eſſent alterius generis,vel qualitatis.

Vnde infertur quod cum iudices primi in
primo illo iudicio non terminauerint quæſtio
nem fideicommiſſi afficientis bona vendita cō
trouerſa,potuit in vlteriori proceſſu,& iudicio
terminari,ſaltem ne continentia cauſæ diuida
tur,iuxta.l.quoties.C.iudi.vbi habetur,quod
quoties quæſtio ſtatus concurrit cum bonorū
diſceptatione nil prohibet , quo magis apud
eum iudicem quoque,qui alioquin ſuper cau-
ſa ſtatus cognoſcere nō poſſit,diſceptatio ter-
minetur concordant.l.1.cum tribus ſequitur.
15 C.ord.ind.in quibus cauetur.Quod iudex cō
petēs in cauſa principali iudicat etiam in qua
cumque incidente,qualiſqualis fuerit illa cau
ſa incidens,licet alias ſi principaliter intenta-
retur,ad illius iudicis cognitionem non ſpectā
ret.Ideo videmus in iudicio poſſeſſorij & peti
torij cognitionem nō diuidi,ne coram vno Iu
dice poſſeſſorium,coram altero petitorium in-
tentetur continentiam cauſæ diuidendo,quā-
doquidem iudex per tractatum poſſeſſorij co-
gnitionem,& informationem capit de toto ne
gotio,ita vt ex iudicio poſſeſſorio facillime in
formetur,quid debeat decidere in cauſa pro-
prietatis,nam finis poſſeſſorij eſt principium
petitorij,& vnius cognitio affert ampliorē in-
telligentiam alterius,quo fit,vt iudicis cogni
cio ſuper petitorio declinari non poſſit, nec a-
ctor inuito reo aliud forum poteſt eligere,tum
ratione fauoris publici,tum quia ſemel appro
16 batus† iudex non poteſt de cætero reprobari,
ita late Gail.lib.1.obſeruat.132. nu. 11. Me-
noc.de arbitr.iud.caſu 371.nu.3. 7. & 8.late
Petr.Frider. de continent. cauſ.c.5.nu.32. &
ſeq.& nu.38.& ſeq.

Et in puncto conſuluit Alex.conſil. 54.nu.
3.in 5.loquens de Principe reſcribente inter
17 forenſes litigantes. Quod † Princeps poteſt
reſcribere,quod ſi in petitorio factæ ſint pro-
bationes ſuper eo feratur ſententia non obſtā
te quod iudicium poſſeſſorium fuerit ſolūmo-
do intentatum,cum id ſit leuis præiudicij,nec
auferat iuſtitiam partis quoad merita cauſæ.
18 Adducatur ſolere fieri † prorogationem iu

iuriſdi-

Digitized by Google

riſdictionis de re ad rem. Rim. iun. conſ. 730.
num. 54. Surd. conſ. 280. nu. 18.
Ex quibus omnibus videtur concludendū
Excellentiſſimum Dominum Marchionem in
iuſte cōqueri de reſcripto nouiſſime emanato.
Fuit repplicatum ex parte Scandiana con-
19 tra primum motiuū,† Iudicem nullitatis non
poſſe decidere negocium principale & iuſtam
ſententiam confirmare, etiam ſibi conſtito de
iure bono actoris, quando pars aduerſa prote-
ſtatur, vel inſtat terminari ſuper puncto nulli-
tatis, ſed ante omnia teneri terminare articu-
lum nullitatis, vt tradit Farinac. deciſ. 52. &
53. nu. 4. & deciſ. 198. in fin. Crau. conſ. 270.
in fin. late Turret. conſ. 42. nu. 3. & conſil. 44.
nu. 47. & ſeq. in 2. Borgni. deciſ. 25. nu. 8. part.
1. Ruginel. de Apellat. §. 11. Gloſ. 1. c. 1. num.
36. in tertia limitatione.
20 Reſpondetur tamen † talem inſtantiā partis
importare ſolum ordinem pronunciando ad
effectum, vt reficiantur expenſæ iuxta tradi-
cta per Pute. deciſ. 60. & deciſ. 72. par. 3. Bor-
gni. d. deciſ. 25. nu. 22. 24. & 27. in fi. in 1. Van
ti. de nullit. tit. quot. & quō. mod. nu. 112. Bel-
lam. deciſ. 295. Grauat. ad Veſtri. lib. 8. c. 1. nu
mero 35. Monal. coonſ. 87. nu. 3. par. 1. Adeo
21 quod poteſt † iudex hoc in caſu primo pronū
ciare ſuper nullitate, & poſtea ſuper meritis
negotij principalis, vt poſt alios firmat Borgn.
d. deciſ. 25. nu. 21. & 22. in 1. & deciſ. 19. nu.
61. & deciſ. 23. nu. 10. & nu. 14. part. 2. Greui.
ad Gail. lib. 1. obſeruation. 109. nu. 35. in 4. li-
22 litatione. Nam † nullitas principaliter inten-
tata totam cauſam deuoluit ad iudicem nulli-
tatis, vel appellationis. Alex. conſ. 79. nu. 2. in
2. Gail. deciſ. 32. nu. 24. part. 1. Conrad. de off.
Prętor. Rubrica de Appellat. nu. 28. Borgni. d.
deciſ. 25. num. 11. Ideo dixit Tunza. opin. 26.
quod negotium principale venit acceſſorie ad
23 cauſam appellationis, & ideo † commiſſo prin
cipali dicitur etiam commiſſum omne conſe-
cutiuum, ea præſertim ratione ne partes ipſe
per diuerſa tribunalia diſcurere teneantur. Et
hæc procedunt etiam in Iudice delegato. Iaſ-
ſred. Lanfran. deciſ. 22. Idque tāto magis pro
cedit in caſu iſto, in quo fuit petita, & reſpecti
ue conceſſa ſimplex ac indefinita reuiſio ſen-
tentiarum in forma, non autem limitata ad ca
put nullitatis, vt perpendit idem Borgni. d. de
ciſ. 25. nu. 10. Et in declaratione Illuſtriſſimi
Marchionis facta Ferrariæ ad inſtantiam D.
Amigoni in proceſſu fol. 23. fatetur Marchio
obtinuiſſe reuiſionem a ſententijs latis per pri
mos Iudices delegatos. Et ad defenſam Mar-
chionis producitur, fol. 34. ordo Ducalis cōcer
nens reuiſionem cauſarum, & ita nō agitur de
ſolo iudicio nullitatis, vlterius in precibus por
rectis per D. Marchionē die 8. Ianuarij 1613.
ipſemet dicit Sereniſsimū conceſſiſſe reuiſio-
nem ſententiæ, ipſumque coram iudicibus de
legatis deduxiſſe iura ſua, & nil aliud remaue-
re, niſi quod Iudices cauſam expediāt, ideo ro
gat ſuam Celſitudinem: vt dignetur iubere, vt
expediant dictā cauſam ex mera ſua iuſtitia,
& fuit reſpōſum quod Iudices delegati iuxta
præcedens reſcriptum iuſtitiam faciant.
Præterea ſententiæ quarum reuiſio fuit pe-
24 tita fuerunt prolatæ a principalioribus † Con
ſiliarijs Sereniſſ.mi, qui illos in Iudices delega
uit, & ideo ſententiæ illæ dicuntur latæ ab ip-
ſo Principe, quo fit vt coram illis nullitatū ex-
ceptiones non attendantur, cum regulariter
25 † ſententiæ a ſupremis Tribunalibus datæ nō
ſubiaceāt nullitatibus, vt poſt Menoch. & plu
res alios teſtatur Greui. ad Gail. d. concluſ. 42.
nu. 6. ſubdens ita Neapoli, in Curia Grationo
politana, in Regno Franciæ, Hiſpaniarum, &
in Camera Imperiali ſeruari, & adducit pluri-
mas deciſiones id atteſtantes, & ibidem, nu. 1.
26 ait hanc opinionem, nempe vt † Iudex appel-
lationis ſpreta nullitate proceſſus poſſit abſol-
uere abſoluendum, & condemnare condemnā
dum, eſſe ſanctam, æquam, & valde honeſtā
cum illa parcat ſumptibus, abbreuiet lites, &
vnicuique ius ſuum tribuat, & illi ſe ſubſcribit
Borgn. d. deciſ. 25. nu. 16. vbi valde inuehit cō
tra procuratores & aduocatos, qui gloriantur
de nullitate ſentētiarum, idem tradit Bimi. cō
ſil. 79. nu. 21. 22. dicens in puncto, ſemper eſſe
fauendum iuſtitiæ, ac veritati ipſius cauſæ, o-
miſſā pertinatia furentium litigatorum, & ma
litia cauſidicorum, inanibus exceptionum nul
litatibus omiſſis cum infelicium cliētū ruina,
Addatur quod ex parte Scandiana fuit pro
ducta ſcriptura ſeu libellus, de qua in proceſſu
fol. 17. in qua petitur declarari nullas omnes,
& quaſcunque ſentētias latas per D. Iudices,
tum ob defectum iuriſdictionis, quam ob tēpo
ris lapſum, imo etiam per exceptionem litis fi-
nitæ medio tranſactionis, & ita agitur ibi de
nullitate etiam primæ ſententię latæ ſuper dif
famatione ob illorum verborum vniuerſaliū
duplicationem, imo nedū de nullitate agitur
in præfata ſchedula, ſed etiā de meritis, cū op-
ponat de tranſactione importante exceptio-
nem litis finitæ, inſtādo citari partem Amigo
nam ad recognoſcendam modulam trāſactio-
nis, & ad declarādum an ſit ſcripta ſua manu.
&c. De qua exceptione tranſactionis concer-
nente negotium principale numquam fuit co
gnitum, quia numquam in anteriori proceſſu
fuit allegata, nec deducta. Quo fit vt etiam ſu-
per principali negotio eſt pronuntiandū, quæ
quidem inſtantia & petitio recognitionis fuit
repetita, fol. 20. cui ſubſequuntur præcepta, &
litterę iudicum hoc negocium principale con
cernen-

Digitized by Google

cementiă.fol.21.22.& in alia,fol. 26. Quinimo in alia ſcriptura fol.30.dicitur iſtos eſſe iudices ſupplicationis,cum tractetur de reuiſione ſententiarum priorum iudicum,& in omnibus cõſonare cum iudicibus appellationis dēptis caſib. a iure exceptis. Vnde ſicut † iudex
27 appellationis poteſt cognoſcere de nullitate prioris ſententiæ,ita etiam iudex ſupplicationis.Et vbi de iure reperitur conceſſa cognitio vnius cauſæ omnia ad cauſam facientia,& pertinentia cenſentur ſub ea cõprehenſa. Et ideo conceſſa facultate reuidendi ſententiam,cenſeri etiam conceſſam facultatem cognoſcendi de illius nullitate,cum ea ſit annexa,& pēdeat a principali negotio.Iſta inquam ſunt præciſa verba ſcripturæ,in qua fatentur,in iſto iudicio agi coram iudicibus tā de nullitate quam de principali negotio.Et conſequenter facta pronuncia ſuper puncto nullitatis illico eſt conuolandum ad terminationem meritorum negotij principalis,vt dixi ſupra in 1. reſponſione.

Addatur agi in prędicto proceſſu reuiſorio, de ſuſpēſione ab executione ſententiarū priorum iudicum,& circa lapſum temporis limitati a Sereniſſimo,vt in proceſſu fol.31.32.adeo quod non agitur de ſola nullitate.

Quare concludo non obſtante oppoſitione
28 præfata poſſe † Dominos Iudices reuidētes, pronuntiare ſuper nullitate & poſtea pronuntiare in eademmet ſententia prout pronuntiarunt primi Iudices, ſi illorum ſententia ſit iuſta,ita Bellam. deciſ. 295. In cauſa Grauat. ad veſtr.lib.8.c.1.nu.35.Borgn.d.deciſ.25.n. 22.& ſic ſuper vtroque idem Borgn.deciſ.23. nu.10.& 14.dicens id debere fieri ad euitandos circuitus,& expenſas litigantiū, & deciſ. 19.nu.61.part.3.ſubdens ita ſeruari corā magnis Tribunalibus & hoc tradit Put.deciſ.60. & 72.p.3.quem ſequitur Monal.conſ.87.nu. 3.in 1.ac optime declarat. Vanti.de nullit.tit. quot,& qui.mod.nullit.nu.112.Et hoc in caſu dicitur agi ex ſententia confirmante nō ex confirmata,Creſcent.deciſ.15. tit. de ſent. & re iudic.

Præterea pars inſtetit pronuntiari ſuper nullitate ſimpliciter non autem inſtetit pronuntiari prius ſuper nullitate antequam diſcutiatur de meritis cauſæ principalis.

29 Tandem conſidero, quod ſi† Iudex aditus per viam appellationis interpoſitæ a ſententia nulla,licet ſit talis quod per viam ſimplicis querelæ potuiſſet adiri ſuper nullitate, tamē ſic aditus per viam appellationis, non poteſt principaliter aut per viam querelæ ſuper nullitate procedere c. Dilectio.vbi Franc. per illū textum ex de appellat. Vran. conſ.27. tom.1. nu.10.vbi exornat concluſionem. Ita in præſenti caſu cū potuiſſet D. Marchio adire Principem per viam ſimplicis querelæ fundatæ ſuper nullitate ſententiæ,cum tamen illum adiuit per viām reuiſionis nō poteſt prætendere, vt principaliter ſuper nullitate procedatur.Ra
30 tio eſt,quia† modus agendi ſemper inſpici debet.Et via quā pars elegit,ei patere debet me
31 rito † imputandum eſt ei, qui cum principaliter, & per viam querelæ ſuper nullitate agere poterat,ſe reſtrinxit ad viā appellationis, vel reuiſionis, quod inquā potuit,noluit, & quod noluit adimplere nequiuit, ita late Vrani. loco præcitato.

Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

F I N I S.

Correctore Ioanne Thuilio Tirolenſi.

592756

ACHILLE FIORE
Via Grande Archi...
Google